

UC-NRLF

B 3 922 324

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

Aristotle

REESE LIBRARY

IN THE

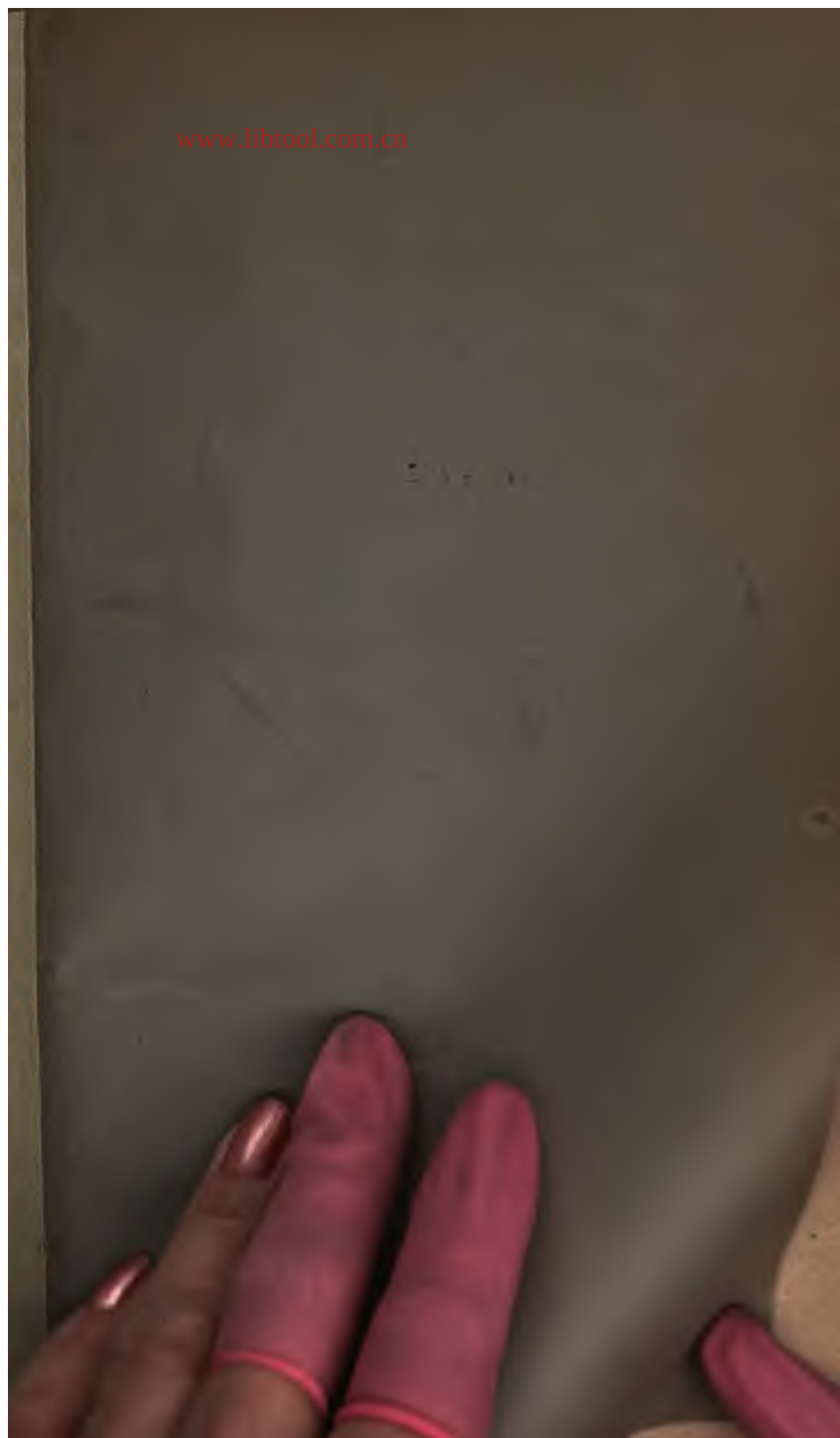
UNIVERSITY OF CALIFORNIA.

Received JUL 28 1893 . 189 .

Accessions No. 52562. Class No. *1101*

www.libtool.com.cn

2014.10.10

www.Elsevier.com.cn

www.libtool.com.cn

VALENTINI ROSE

A R I S T O T E L E S

PSEUDEPIGRAPHUS.

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

VALENTINI ROSE

A R I S T O T E L E S

PSEUDEPIGRAPHUS.

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.
A. MDCCCLXIII.

www.libtool.com.cn

B458
1863

52562

LIPSIÆ TYPIS B. G. TEUBNERI.

ARISTOTELES PSEUDEPIGRAPHUS.

PARS PRIMA

CONTINENS

FRAGMENTA ARISTOTELIS PHILOSOPHICA.

Ἐὰν μὴ αὐτὸς σὺ σαυτοῦ ἀκούσης,
ἄλλω γε λέγοντι μὴ πιστεύσης.

PLATO.

www.libtool.com.cn

Aristoteles Stagirita dudum post Platonis mortem, cuius non tam discipulus quam auditor fuerat a reliquorum Platoniorum tunc florentium grege penitus universa indole dissentiens, philosophiam diuturnis multorum annorum studiis excultam atque praeparatam edere Athenis coepit (cf. V. Rose de Aristotelis librorum ordine et auctoritate. Berol. 1854, p. 231) circa initium olymp. 110 (vel 109 fin.). exorsus enim a dialecticorum consuetudine statim post Topica prima et Analytica composuit Rhetorica (post ol. 110, 3 cf. Rose p. 121 *)), deinde cum Ethicis (Speusippi morte ol. 110, 2 recentioribus sec. Rose p. 125) Politica ol. 111, 2 (Rose p. 125), quibus subiecit Poetica. iam vero post Metaphysica nova operum physicorum series incipit, quae reliquum vitae tempus omne abstulit, immo ipsius vitae terminos excedens Theophrasti etiam in magistri labores succedentis nomen operamque occupavit. et Physica quidem quae proprie vocantur — neque ea ante ol. 112 perscripta sunt (Rose p. 203) — post l. de Caelo et de Generatione concluduntur Meteorologicis, quae edita sunt c. ol. 113, 1 (Rose p. 204. de Problematicis cf. ib. p. 189. 194). deinde Historiae animalium libris novem quasi quadam introductione (post ol. 112, 2, scil. c. ol. 113, 3—4. cf. Rose p. 216) viam sibi munivit ad edendos libros et psychologicos (ol. 114, 1—2. cf. Rose ib.) et physiologicos (ol. 114, 2—3), in quibus quum hoc ipso anno ol. 114, 3 mortuus sit, magistri quidem opera substitit, discipulorum autem et philosophiae quasi heredum studiis legavit libros ab ipso etsi multis locis annunciatos nunquam tamen perscriptos (Rose p. 175 sqq. 216) *περὶ τροφῆς καὶ αὐξήσεως, περὶ νόσων* et quibus Theophrasti nomen maxime inclaruit *περὶ φυτῶν* (quales a Theophrasto editi sunt post ol. 118, 1 et post l. de metallis et lapidibus ol. 116, 2 vulgatos, cf. Rose p. 178. libri eiusdem

*) De tertio libro quem post Diogenis cynici mortem, de cuius mentione p. 1411, 24 facta dixit Greswell, Origin. kalend. Hellen. London 1862 t. III p. 177, scriptum editumque fuisse significatur, alibi dicetur. etenim aut vana est narratio, qua uno eodemque die cum Alexandro rege functus ille vita dicitur D. L. 6, 79 et Plut. qu. conv. 8, 1, 1 cf. D. L. 6, 76 sqq. 44. 57, aut non est ipsius Aristotelis iste tertius, verum a discipulo quodam retractante additus, quem ad modum factum est in metaphysicis.

περὶ ὑδάτων conscripti sunt postquam *Gallorum gens a Cassandro obsessa in Haemum se contulit*, cf. Sen. qu. nat. 3, 11. Plin. 31, 30. quo libro usus est Callimachus apud Antig. mir. 158). atque horum quidem Aristotelis operum praeter Problematica nihil nunc perditum est nisi Politicorum et Poeticorum et Metaphysicorum partes iam ante ipsam grammaticorum Alexandrinorum aetatem pessumdatae. fragmenta autem librorum Aristotelis qui deperditi sint praeter illos, neque extant ulla neque extiterunt. nam quae ex plurimis libris nomine quidem Aristotelis iam bibliothecariorum Alexandrinorum aetate inscriptis plurimae servantur Aristotelis reliquiae, non sunt librorum quos vel ipsius citantis verbis significari videas, vel ad idem tempus quo opera illa gravissima edidit modo recensita omnino pertinuisse verisimile sit, vel quos denique quum senioris tamen originis manifesta in multis vestigia extent, multo antea editos esse autumans ad iuvenem Aristotelem magisque etiam tunc Platonium referre possis. etenim Aristotelici magisterii auctoritas scholaeque Peripateticae fama quum plurimorum discipulorum scriptis continuata propagaretur, eis quidem quae quasi e magistri sententia disputantium eiusque identidem scientiam recolentium auctorum nominibus passim aut carerent aut si quae gessissent, librariorum incuria facile eis destituerentur, factum est ut quoniam tituli ab aliis postea librariis male suppleti Aristotelis esse perhiberent quod Aristotelicum reperiretur, multorum Aristotelis discipulorum periret memoria atque eo praesertim tempore quo in bibliothecas novo more conditas exemplaria undequaque congererentur, modo Aristotelis nomine modo celeberrimi discipulorum et cuius plurima revera scripta fuissent Theophrasti, diversissimorum scriptorum fetus venum irent. quos titulos postquam bibliographorum Alexandrinorum in philosophorum libris parum curiosorum (Rose p. 29 sqq.) facilis usus recepit, longinqua deinde consuetudo sanxit, non fere erat quomodo posteriores et qui in re critica essent diligentiores (qualis in oratorum scriptis Dionysius Halicarnassensis) corrigerent, nisi ita ut quae Aristotelis esse propter manifesta quaedam senioris temporis indicia nullo modo possent, accenserent Theophrasteis, de multis autem quae sub utroque nomine traderentur utrum Theophrasti esse mallent an Aristotelis an alius dubitarent. atque eodem fere discrimine et ratione parum certa et prudenti saepeque fortuita librorum Aristotelicorum sermonis pariter atque argumenti similitudine cognatorum acervos, quos in bibliothecis veteribus repererant, dividere atque disponere coeperunt *exegetae Attici*, scilicet Andronicus Rhodius, qui tabulas librorum et Aristotelis et Theophrasti primus confecit, seculo ante Christum primo quo et philosopho-

rum studio (velut Panaetii et Posidonii) et philologorum (Alexandri Myn-dii, Demetrii Magnetis, Dionysii Halicarnassensis, aliorum, praecipue autem Didymi, qui philologorum vera propriaque eruditione illustrium ultimus fere idemque princeps fuit) scriptorum Aristotelicorum memo-ria renovata est (cf. Rose p. 37) atque post exhausta sectarum vana certa-mina (Rose p. 34) nova provenit Peripateticorum soboles, quorum diligen-tia ipsos libros commentariis illustrantium opera nobis Aristotelis philo-sophica (hoc est omnia) una cum variis librorum pseudonymorum exemplis tradita sunt et conservata. Andronicus autem qui in ipsis novi studii pri-mordiis librorum inventorum et adhuc extantium indices scripsit, in hoc negotio antiquiorum quorundam auctorum et Alexandrinorum iudicio usus est et praecipue Hermippi, qui in vitis philosophorum de Aristotelis quoque vita egerat. cuius quidem antiquiorum iudicii de variis Aristo-telis operibus varie opinantium etiamnunc vestigia tibi legere videaris et in ipsius Hermippi fragmentis (cf. infra de Gryllo etc.) et apud Demetrium Magnetem eos scriptores recensentem (Diog. L. 5, 35) quibus idem Aristo-telis nomen fuerit et in certis quibusdam onomatologi Hesychiani frag-mentis (apud Suidam s. *Νικόμαχος*, ubi filius Aristotelis scripsisse dicitur *ἡθικῶν βιβλία εἰς καὶ περὶ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως τοῦ πατρὸς αὐτοῦ*, avus autem medicus Nicomachus *ιατρικῶν βιβλία εἰς καὶ φυσικῶν α.* de Nicomachi ethicis cf. Rose p. 88 sq. add. Anon. Paris. in Porphy. cod. 1939 f. 51^a: *Ἐγραψε γὰρ ἡθικὰ Νικομάχεια μεγάλα καὶ μικρά· δεῖ γὰρ εἰδέ-ναι ὅτι Ἀρ. ἔσχε καὶ πατέρα Νικόμαχον καὶ υἱὸν Νικόμαχον, καὶ ἔγραψε πρὸς ἑκατέρους ἡθικάς πραγματείας καὶ ἐπέγραψε τὰ πρὸς τὸν πατέρα μεγάλα Νικομάχεια, τὰ δὲ πρὸς τὸν υἱὸν μικρά*), in quibus operum Aristotelicorum auctores familiares varii finguntur filius pater avus, ad Hippocraticorum fere librorum exemplum inter Hippocratis fami-liam criticorum coniectura distributorum. attamen verorum etiam aucto-rum, quos loco suo Aristotelis nomen moverit, iidem interdum memoriam servaverint non mera semper coniectura redintegratorum, sive aequalium (velut fortasse Menaechmi Sicyonii) sive discipulorum (Theophrasti, Eudemi, Pasicratis, Menonis). cui titulorum incertitudini, quae etiam nunc in testimoniis apparet ad Alexandrinam fontium antiquorum aetatem pertinentibus, finem plerumque (at non ubique, cf. *ὑπομν. ἱστορικά*) fecit tabularum Andronicarum usus, quamvis postea etiam librariorum recen-tiorum aut incuria aut inscitia ad Aristotelis fere quam ad Theophrasti auctoritatem propensiorum vel etiam antiquum quoddam iudicium resu-mentium (cf. l. *περὶ τῶν ἀτόμων γραμμῶν*, contrarium autem factum esse videtur in l. *de principiis* i. e. in metaphysico Theophrasteo) novam in

περὶ ὁδῶν conscripti sunt postquam *Gallorum gens a Cassandro obsessa in Haemum se contulit*, cf. Sen. qu. nat. 3, 11. Plin. 31, 30. quo libro usus est Callimachus apud Antig. mir. 158). atque horum quidem Aristotelis operum praeter Problematica nihil nunc perditum est nisi Politicorum et Poeticorum et Metaphysicorum partes iam ante ipsam grammaticorum Alexandrinorum aetatem pessumdatae. fragmenta autem librorum Aristotelis qui deperditi sint praeter illos, neque extant ulla neque extiterunt. nam quae ex plurimis libris nomine quidem Aristotelis iam bibliothecariorum Alexandrinorum aetate inscriptis plurimae servantur Aristotelis reliquiae, non sunt librorum quos vel ipsius citantis verbis significari videas, vel ad idem tempus quo opera illa gravissima edidit modo recensita omnino pertinuisse verisimile sit, vel quos denique quum senioris tamen originis manifesta in multis vestigia extent, multo antea editos esse autumans ad iuvenem Aristotelem magisque etiam tunc Platonium referre possis. etenim Aristotelici magisterii auctoritas scholaeque Peripateticae fama quum plurimorum discipulorum scriptis continuata propagaretur, eis quidem quae quasi e magistri sententia disputantium eiusque identidem scientiam recolentium auctorum nominibus passim aut carerent aut si quae gessissent, librariorum incuria facile eis destituerentur, factum est ut quoniam tituli ab aliis postea librariis male suppleti Aristotelis esse perhiberent quod Aristotelicum reperiretur, multorum Aristotelis discipulorum periret memoria atque eo praesertim tempore quo in bibliothecas novo more conditas exemplaria undequaque congererentur, modo Aristotelis nomine modo celeberrimi discipulorum et cuius plurima revera scripta fuissent Theophrasti, diversissimorum scriptorum fetus venum irent. quos titulos postquam bibliographorum Alexandrinorum in philosophorum libris parum curiosorum (Rose p. 29 sqq.) facilis usus recepit, longinqua deinde consuetudo sanxit, non fere erat quomodo posteriores et qui in re critica essent diligentiores (qualis in oratorum scriptis Dionysius Halicarnassensis) corrigerent, nisi ita ut quae Aristotelis esse propter manifesta quaedam senioris temporis indicia nullo modo possent, accenserent Theophrasteis, de multis autem quae sub utroque nomine traderentur utrum Theophrasti esse mallent an Aristotelis an alius dubitarent. atque eodem fere discrimine et ratione parum certa et prudenti saepeque fortuita librorum Aristotelicorum sermonis pariter atque argumenti similitudine cognatorum acervos, quos in bibliothecis veteribus repererant, dividere atque disponere coeperunt *exegetae Attici*, scilicet Andronicus Rhodius, qui tabulas librorum et Aristotelis et Theophrasti primus confecit, seculo ante Christum primo quo et philosopho-

rum studio (velut Panaetii et Posidonii) et philologorum (Alexandri Myn-
dii, Demetrii Magnetis, Dionysii Halicarnassensis, aliorum, praecipue
autem Didymi, qui philologorum vera propriaque eruditione illustrium
ultimus fere idemque princeps fuit) scriptorum Aristotelicorum memo-
ria renovata est (cf. Rose p. 37) atque post exhausta sectarum vana certa-
mina (Rose p. 34) nova provenit Peripateticorum soboles, quorum diligen-
tia ipsos libros commentariis illustrantium opera nobis Aristotelis philo-
sophica (hoc est omnia) una cum variis librorum pseudonymorum exemplis
tradita sunt et conservata. Andronicus autem qui in ipsis novi studii pri-
mordiis librorum inventorum et adhuc extantium indices scripsit, in hoc
negotio antiquiorum quorundam auctorum et Alexandrinorum iudicio usus
est et praecipue Hermippi, qui in vitis philosophorum de Aristotelis
quoque vita egerat. cuius quidem antiquiorum iudicii de variis Aristo-
telis operibus varie opinantium etiamnunc vestigia tibi legere videaris et
in ipsius Hermippi fragmentis (cf. infra de Gryllo etc.) et apud Demetrium
Magnetem eos scriptores recensentem (Diog. L. 5, 35) quibus idem Aristo-
telis nomen fuerit et in certis quibusdam onomatologi Hesychiani frag-
mentis (apud Suidam s. *Νικόμαχος*, ubi filius Aristotelis scripsisse dicitur
ἡθικῶν βιβλία ἔκ καὶ περὶ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως τοῦ πατρὸς αὐτοῦ,
avus autem medicus Nicomachus *ἱατρικῶν βιβλία ἔκ καὶ φυσικῶν α.* de
Nicomachi ethicis cf. Rose p. 88 sq. add. Anon. Paris. in Porphy. cod. 1930
f. 51^a: *Ἐγραψε γὰρ ἡθικὰ Νικομάχεια μεγάλα καὶ μικρά· δεῖ γὰρ εἰδέ-
ναι ὅτι Ἀρ. ἔσχε καὶ πατέρα Νικόμαχον καὶ υἱὸν Νικόμαχον, καὶ
ἔγραψε πρὸς ἑκατέρους ἡθικὰς πραγματείας καὶ ἐπέγραψε τὰ πρὸς
τὸν πατέρα μεγάλα Νικομάχεια, τὰ δὲ πρὸς τὸν υἱὸν μικρά*), in quibus
operum Aristotelicorum auctores familiares varii finguntur filius pater
avus, ad Hippocraticorum fere librorum exemplum inter Hippocratis fami-
liam criticorum coniectura distributorum.¹ attamen verorum etiam aucto-
rum, quos loco suo Aristotelis nomen moverit, iidem interdum memoriam
servaverint non mera semper coniectura redintegratorum, sive aequalium
(velut fortasse Menaechmi Sicyonii) sive discipulorum (Theophrasti,
Eudemi, Pasicratis, Menonis). cui titulorum incertitudini, quae etiam
nunc in testimoniis apparet ad Alexandrinam fontium antiquorum aetatem
pertinentibus, finem plerumque (at non ubique, cf. *ὑπομν. ἱστορικά*) fecit
tabularum Andronicarum usus, quamvis postea etiam librariorum recen-
tiorum aut incuria aut inscitia ad Aristotelis fere quam ad Theophrasti
auctoritatem propensiorum vel etiam antiquum quoddam iudicium resu-
mentium (cf. l. *περὶ τῶν ἀτόμων γραμμῶν*, contrarium autem factum esse
videtur in l. *de principiis* i. e. in metaphysico Theophrasteo) novam in

hac re inconstantiam pepererit. atque haec omnia librorum modo Aristoteli modo Theophrasto modo aliis Peripateticis tributorum fragmenta quum in unum corpus non Aristotelis, immo *Peripateticorum antiquissimorum* reliquias comprehendens coniungi deberent, nunc ita diviso negotio distraho, ut titulorum antiquitus traditorum sortes secutus exponam ea quae ipsius Aristotelis nomen ferant, reliqua autem et quae Theophrasti audire maluerint Hermannò Usenero (cf. eius *analecta Theophrastea* Lips. 1858 p. 1) libens concedam.

Est autem librorum illorum, quos recensuit Andronicus quorumque aut integra specimina aut reliquias aequalium eius studio maximam partem excerptas atque a posterioribus auctoribus multis repetitas legimus, et propter aetatem (c. ol. 115 — 130) et propter tractandi rationem ea diversitas, ut sex fere vel septem classes distinguas hasce:

A. antiquiorum:

I. libri discipulorum philosophici quibus ipsa quasi aut continuatur Aristotelis philosophia aut nova editione retractatur, velut inter logica praeter analytica varia categoriarum libri et *περὶ ἐρμηνείας*, rhetorica item Theodectea et oeconomicus primus, porro metaphysici plures (α ἐλ. κ , λ , μ) qui metaphysicorum Aristotelicorum 14 libris comprehensorum editioni antiquitus inserti sunt (cf. epidemiorum Hippocraticorum corpus etc.) et physicus liber *περὶ κινήσεως* (η) et *περὶ ζώων κινήσεως* (Rose p. 174). cf. Theophrasti de animalibus et de plantis etc.

II. libri philosophici historici, quibus novo litterarum genere a Peripateticis invento (cf. Theophr. hist. physicorum et Eudemi hist. geometr. et astrolog. etc. Rose p. 70) antiquorum philosophorum rhetorum medicorum placita et enarrantur et iudicantur: cuius generis fuerunt ἡ *ἱατρικὴ συναγωγὴ* Menoni a quibusdam tributa, *τεχνῶν* ($\delta\eta\tau.$) *συναγωγὴ*, item monobiblia varia de ideis Platoniorum, de Pythagoreis, de philosophia Archytea, de Xenophane, de Melisso, de Gorgia, compendia denique librorum Platoniorum de republica de legibus Timaei.

III. Libri historici auctorum ad philologiam vergentium atque ad rerum antiquarum studia ab Alexandrinis potissimum excolta (velut Demetrii Phalerei, Dicaearchi, Philochori), quales fuere *πολιτεῖαι* (scriptae ol. 116 vel 117 et Timaeo notae), olympionicarum et pythionicarum recensensus (de Pythico Menaechmi cf. praef. in fr. pythionic.), *διδασκαλῖαι* (ante Eratosthenem vulgatae), quibus addas poetarum antiquorum studia variis aporematur poeticorum (Homericorum etc.) libris consignata.

IV. libri populares philosophici, quibus ad Socraticorum et Platoniorum studia ethico-politica dialogique formam Socraticam ab Aristoteli

tele verae scientiae conditore consulto neglectam Peripatetica schola gressum reflectit, ex ipsius Theophrasti exemplo qui post Callisthenis regisque Alexandri mortes dialogum edidit *περὶ πένθους* s. Callisthenem (cf. Clearchi Arcesilas) aliosque. ✓ qui Peripateticorum dialogus coaevus fuit et novae comoediae fabulis (cf. de bono fr. 1) et Crantoris dialogis atque Stilponis, qui et ipse praeter alios multos dialogum edidit *Ἀριστοτέλης* inscriptum (D. L. 2, 120), hoc est in quo Aristotelis dudum mortui eodem fere modo partes essent, quo in dialogorum Pseudaristotelicorum multis. atque si ad Pasicratem auctorem referre haesites, tamen aetati eius adscribendum fuisse l. *περὶ ὀργῆς* veterum criticorum coniecturae credas. idem autem tempus reliquis quoque dialogis convenire docet protrepticus ante eum qui chriarum Zenonis librum edidit compositus, docet Gryllus nomine Theophrasti Hermippi aetate vulgo inscriptus, item dialogus de poetis ante Eratosthenem et Apollodorum extans, de iustitia dialogus Chrysippo fortasse notus etc.

B. recentiorum :

V. libri philosophici originis paulo recentioris et qui ab ipsis passim non solum Aristotelis sed Theophrasti librorumque Aristoteli male tributorum auctoribus pendeant, tertiam quandam ab Aristotele philosophorum stirpem indicantes, eamque Platonice nequaquam inimicam nec reliquarum sectarum colores caventem. exempla habes multa: l. *περὶ ἀντικειμένων*, rhetoricam ad Alexandrum (Rose p. 101), magna rioralia Nicomachea, l. de officiis uxoris et mariti, *σοφιστικόν*, l. de Nil) (ante Eratosthenem scriptum), *περὶ χρωμάτων*, *περὶ φυτῶν*, de sterilitate (*περὶ τοῦ μὴ γεννᾶν* Rose p. 171), *περὶ πνεύματος* (tempore Erasistrati, v. Rose p. 168), *περὶ ἀκουστών*, physiognomonica, *περὶ κόσμου* ad Alexandrum (ante Eratosthenem, cf. Rose p. 97. hunc librum ex Ptolemaei ut videtur indice pleniore memorat Hadschi Kh. V, 111 Fl.).

VI. libri collectanei, memorabilia varia et sine ordine ex variis aliorum Peripateticorum libris conscripta continentes (velut aphorismi Hippocratici etc.). huc pertinent problemata varia et aporemata, *θανμάσια ἀκούσματα*, zoica (cum *ἀνατομῶν* epitoma) et fortasse *γεωργικά*, *νόμιμα*, *δικαιώματα*, oeconomicus qui male vocatur secundus, *ὑπομνήματα λογικά* varia et *διαιρέσεις* (item metaphysicus δ), *ὑπομνήματα ἱστορικά*, Peplus etc.

VII. libri plane subditicii epistolarum, orationum, carminum ad Peripateticam scholam nihil pertinentes (attamen Hermippi iam aetate pervulgati).

Indicis librorum Aristotelis ab Andronico confecti reliquiae.

Versus finem vitae Aristotelis Marcianae (cod. 257 f. 277) ita narratur: καὶ τελευτᾷ ἐκείσῃ διαθήκην ἔγγραφον καταλιπών, ἣ φέρεται παρὰ τε Ἀνδρονίκῳ καὶ Πτολεμαίῳ μετὰ τοῦ πίνακος τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων. ferebantur igitur et principis commentatorum Aristotelicorum Andronici et Ptolemaei scripta (de philosophia Aristotelis), in quorum utroque tabula quaedam librorum Aristotelis exhiberetur eadem quae recentiorum atque Ammonii eiusque discipulorum aetate nota esset et pervulgata. et Ptolemaeus quidem, etsi nunc mutilus tantum eius index apud Arabes servatus sit, Andronici librum ipse citat fontemque significat. Plutarchus (Sulla 26) item τοὺς νῦν φερομένους πίνακας librorum et Aristotelis et Theophrasti ab Andronico scriptos dici asserit. eiusdemque tabulae quasi frusta quaedam apposuisse videntur seriores Aristotelis commentatores, ubi in prolegomenis philosophiae obscuriorum quorundam titulorum exempla memorant (velut David p. 24, 27. ⁸, qui fontem et ipse prodit Andronicum p. 24, 20). denique Laertii recensum, quocum Ptolemaeus in quibusdam ita conspirat ut ex eodem fonte utrumque hausisse appareat (velut in eo quod a dialogis initium et ipse capit), quum soleat is auctor scriptores quosdam recentes usuque promptiores sine proprio labore ullo repetere atque inter se componere, ex recenti quodam fonte, Favorini scilicet commentariis, excerptum esse videri alibi comprobatum est. Favorinum autem non est qui, si scriptorum Graecorum Romanorumque inde ab altero potissimum post Christum seculo mores noverit, ex antiquis illis bibliothecariorum Alexandrinorum copiis hausisse aestimet ipsosque manu versasse statuatur quos identidem citare solent. immo nemo dubitare poterit, quin eosdem illos indices vulgares secutus fuerit, quos Andronico tribuit Plutarchus eius aequalis. itaque ad eundem undique Andronicum Rhodium revertimur, cuius in Aristotelis et Theophrasti operibus edendis disponendisque operam Porphyrius praedicat in vita Plotini (cf. Rose de Ar. libr. p. 28 — 50). Andronicus autem (nam hoc saltem ex narratione illa vulgata de librorum Aristotelis et Theophrasti bibliotheca Apellicontea pro recto veroque accipi potest) titulos adscripserat ex ipsis libris atque ex *bibliothecis veteribus*

(et ut videtur Atticis), de quibus Adrastus narraverat in libro de ordine librorum Aristotelis (cf. praef. ad fr. log.), una cum singulorum quidem et versuum numero et primis verbis pro more antiquorum bibliothecariorum (cf. de Callimacho Keil in Rhein. Mus. N. F. VI, 110. 117) additis (sicut de categoriis testatur Adrastus, cf. fr. log. 4, et qui generalem versuum numerum memorat Laertius, de quo cf. Usener Rh. Mus. N. F. XIII, 309 sqq). atque idem eodem hoc tempore, quo veterum ab Aristotele philosophorum studia nascebantur philologica, instituit qui Strabone paullo maior fuit (μικρόν πρό ἡμῶν) Apollonius Tyrius ὁ τὸν πίνακα ἐκθεῖς τῶν ἀπὸ Ζήνωνος φιλοσόφων καὶ τῶν βιβλίων (Strabo XVI p. 757. cf. de Athenodoro D. L. 7, 34). de singulis autem libris qui dubitationem haberent antiquorum testimonia adhibuit Andronicus et praecipue Hermippi, qui de vita Aristotelis et Theophrasti ediderat. nam hoc quidem testantur notae illae ad physicorum Theophrasti septimum et ad principium metaphysicorum cum Andronici et Hermippi testimoniis a librario quodam excerptae. quarum qui auctor fuit Andronico et Nicolao recentior, ad Hermippum certe fontem ipse non redierat, sed ex clarissimo Andronici libro, in quo esset ἡ ἀναγραφὴ τῶν (Ἀριστοτέλους καὶ) Θεοφράστου, Hermippi etiam noverat auctoritatem. quod si recte iudicatur, ad Andronici nomen indicis mentionem pertinere potius quam ad Hermippi intelligitur, quo modo autem in hac re Hermippum Andronicus citaverit nulla coniectura effici posse, verum fieri potuisse ut mera excerptantis negligentia ita amborum nomina quasi quorum aequum ius fuisset eademque utilitas coniuncta essent et citantis quem novisset scholii auctor et ignoti eius qui citatur. Hermippi igitur, quem virorum illustrium historiam coluisse scimus, at quem nescimus ad Callimachi magistri exemplum bibliothecarii partes egisse, eius qualis quantaque opera fuerit plane ignoramus. veri quidem simile est et quod et seculi rationi et Hermippeae scriptionis vestigiis magis consonet, eum non dedita opera sed quasi fortuito de singulis tantum libris quaedam adnotasse ubi res ipsae citandi occasionem ferrent. at quoquomodo sese illud habet, hoc tamen constat indices illos qui Favorini et Plutarchi Porphyriique aetate ferrentur quorumque reliquiae apud Laertium et Hesychium et apud Arabes ex Ptolemaeo nunc habentur, ultra Andronici auctoritatem referri nullo modo posse, etiam si eos — id quod nego (Androniceae enim originis in ipsa indicis ratione vestigia extare, ad singulorum librorum fragmenta passim notavi, cf. ad Gryllum, ad I. π. ἀρχῆς, ad fr. 2 de ira, ad zoica etc.) simili quodam Hermippi labore niti statueris. praeterea manifestum est indicem Laertianum, etsi ordinis cuiusdam certi librorumque ex argu-

menti ratione dispositorum vestigia relictā habeat, nunc plane esse conturbatum nec tam Androniceī indicis exemplum quam mutilas reliquias comprehendere, in quibus tamen hoc etiam nunc observari possit, quaecunque scripta in scholis legebantur ipsiusque philosophiae quasi corpus efficiebant, a commentatoribus inde ab Andronico varie et disposita et explicata, ea consulto omīssa fuisse solosque in maiori hoc indice recenseri eorum titulos qui extra corpus illud ferebantur quod Porphyrio teste in *πραγματείας διεῖλε* composuitque primus Andronicus. Hesi-
chius autem, qui in onomatologo Diogenis Laertii opera ubique usus indicem quoque scriptorum Aristotelicorum, ut plane manifestum est, ex eodem repeteret, quum neque universam illam indicis naturam nec singulorum saepe titulorum rationem perspexisset, librorum qui male neglecti viderentur aliunde titulos reduxit atque tota tabula in scite interpolata falso mutavit multa iterumque atque iterum, si paulo diversus traderetur titulus, apposuit plurima, et maxime in appendice librorum post ultima Laertii additorum. idem scilicet et alios quosdam titulos ex alio fonte haustos tradidit qui apud Laertium nunc certe non extant. etenim quam facile fieri potuerit, ut in hac plurimorum titulorum descriptione nonnulli interim exciderint, hoc quivis concedet qui antiquissimi codicis Laurentiani recensionem multis titulis (Theophrasteis maxime) carentem cum recentioribus exemplaribus comparaverit, ex quibus in margine ille suppletus est. habetur autem vita Aristotelis ex Hesychii lexico sumta biographico illo et bibliographico, cuius fragmenta lexico suo inseruit Suidas, librarii cuiusdam Byzantini opera seorsim scripta praeter Menagii codicem (cf. Observ. ad Laert. p. 202: *hanc Aristotelis vitam incerti auctoris mecum olim communicavit Philippus Loialtaeus nostras, quam unde habuerit mihi non liquet. eam viderat Octavianus Ferrarius teste Nunnesio, qui quidem Nunnesius ea uti quondam prodiret optabat.* cf. vit. Ar. Nunnes. ed. 1606 p. 18: *aliam nactus erat incerto item auctore Octavianus Ferrarius, quae utinam prodisset. erat enim aliquot locis copiosior, ut quum successores Aristot. ad decem usque producit, et in illa fit mentio indicis librorum Aristotelis*), qui nunc latet, in unico illo chartaceo monasterii S. Ioannis in insula Patmo, quem vidit Tischendorf (Wiener Jahrb. der Litt. Bd. 110. 1845. Anz. Bl. p. 17. cf. eiusdem Reise in den Orient II, 261) cum edito plane conspirantem (id quod ex specimine apud eundem appposito comprobatur. ✓ eius idem est titulus qui apud Menagium: *Ἀριστοτέλους βιβλὸς καὶ συγγράμματα αὐτοῦ*). denique quod ad indicem Ptolemaei (cf. Rose de Ar. I. p. 45. Ibn-Alkifti apud Casiri I p. 306: *Horum librorum recensiori*

fidem atque auctoritatem adiicit indiculus, quem Ptolemaeus in libro ad Agallim vel Agalliam repraesentat. ubi *ad Aglm* fortasse fuerit *ad Amelium?*), donec meliora dabit, qui litterarum Arabicarum sincere peritus sit, ad duplicem (praeter Hadschi Khalfam, qui Ibn-Alkifti libro usus est) Casirii et Wenrichii operam confugiendum est temeraria saepe titulorum Graecorum comparatione contaminatam. qui quidem Ptolemaeus quum Androniceo fundo et ipse nitatur, posteriorum tamen librorum usum in quibusdam sequitur, utpote qui librum inter Theophrasteos a Laertio positum *περὶ τῶν ἀτόμων γραμμῶν* Aristoteli cum codicibus servatis attribuit (Wenr. p. 143. item librum Theophrasti *περὶ τῶν φωλεόντων ζώων?* cf. Wenr. p. 146). idem scholasticos, ut ita dicam, libros ceteris immiscuit qui extra ordinem ferrentur, sicut postea Hesychius. plurimos autem titulos Arabis excerptantis incuria plane omisit.

Laertii indicem ex antiquissimo (saec. XII vel XIII) codice Laur. 69, 13 (de quo cf. Cobet in ed. Paris. p. II) anno 1857 Florentiae ipse descripsi. quem deinde partim Florentiae partim Venetiis contuli cum recentioribus Laur. 69, 35 (= 1) et 69, 28 (= 2), Marcianis 394 (= 3. hic ipsa Bessarionis manu correctus fuit, quam tamen in collatione consulto neglexi) et 393 (= 4). hi omnes membranacei sollennem saec. XIV recensionem referunt, ex qua veterem illum correctoris cuiusdam manus passim mutavit et quos ommissos esse titulos videret in margine addidit. inferioris ordinis chartaceorum saec. XV, quibus fere respondet textus ante Cobetum vulgatus, exemplum habui (a. 1858) codicem bibliothecae Lobcovicianae Raudnicensem (F. c. 38). cuius lectiones, utpote quarum nulla est utilitas, non magis hic repeto quam textus vulgati codicumque in editione Huebneriana passim excerptorum. at non item repudiandus erat Walterus Burley Anglicus (l. de vita et moribus philosophorum et poetarum c. 53: de Aristotele philosopho. cf. Rose de Ar. I. p. 249 sqq.), qui quum indicem librorum Aristotelis ex Diogenis Laertii versione latina saeculo XII confecta (de qua alibi agetur) excerpisset, antiquissimo codici Graeco par esse auctoritate videretur. eius inspexi praeter editiones Norimbergensem Fr. Creusneri 1479 aliasque codicem Berolinensem theol. lat. qu. 10.

Index Diogenis.

- Περὶ δικαιοσύνης $\bar{\alpha}$ $\bar{\beta}$ $\bar{\gamma}$ $\bar{\delta}$.
 περὶ ποιητῶν $\bar{\alpha}$ $\bar{\beta}$ $\bar{\gamma}$.
 περὶ φιλοσοφίας $\bar{\alpha}$ $\bar{\beta}$ $\bar{\gamma}$.
 πολιτικοῦ $\bar{\alpha}$ $\bar{\beta}$.
 5 περὶ ῥητορικῆς ἢ Γρύλλος $\bar{\alpha}$.
 Νήρινθος $\bar{\alpha}$.
 σοφιστῆς $\bar{\alpha}$.
 Μενέξενος $\bar{\alpha}$.
 ἔρωτικός $\bar{\alpha}$.
 10 συμπόσιον $\bar{\alpha}$.
 περὶ πλούτου $\bar{\alpha}$.
 προτρεπτικός $\bar{\alpha}$.
 περὶ ψυχῆς $\bar{\alpha}$.
 περὶ εὐχῆς $\bar{\alpha}$.
 15 περὶ εὐγενείας α .
 περὶ ἡδονῆς $\bar{\alpha}$.
 Ἀλέξανδρος ἢ ὑπὲρ ἀποίκων α .
 περὶ βασιλείας $\bar{\alpha}$.
 περὶ παιδείας $\bar{\alpha}$.
 20 περὶ τὰγαθοῦ $\bar{\alpha}$ $\bar{\beta}$ $\bar{\gamma}$.
 τὰ ἐκ τῶν νόμων Πλάτωνος $\bar{\alpha}$ $\bar{\beta}$ γ .
 τὰ ἐκ τῆς πολιτείας $\bar{\alpha}$ $\bar{\beta}$.
 οἰκονομικός $\bar{\alpha}$.
 περὶ φιλίας $\bar{\alpha}$.
 25 περὶ τοῦ πάσχειν ἢ πεπονθέναι $\bar{\alpha}$.

3) περὶ φιλῆς $\bar{\alpha}$ $\bar{\beta}$ $\bar{\gamma}$ Laur. 4) περὶ πολιτικοῦ $\bar{\alpha}$ $\bar{\beta}$ Laur. et l. 5) περὶ ῥητορικῆς γρύλλος $\bar{\alpha}$ 1. 2. 3. 4. 6) fort. corr. Κήρινθος. 7) hic tit. inter lineas ad h. l. suppletur a vet. manu Laur., in quo post νήρινθος $\bar{\alpha}$ statim sequitur: πλούτου $\bar{\alpha}$, licet hoc infra post 8—10 συμπόσιον $\bar{\alpha}$ suo loco repetatur: περὶ πλούτου $\bar{\alpha}$. 8—10 om. l, at man. sec. supplevit in margine. 9) bis ponitur in 4: ἔρωτικός $\bar{\alpha}$. ἔρωτικός $\bar{\alpha}$. nescio an recte. cf. praef. ad fr. h. l. 16) περὶ ἡδονῆς ἀλέξανδρος. ἢ ὑπὲρ ἀποίκων Laur. 23) οἰκονομίας $\bar{\alpha}$ Laur. οἰκονομικῶς $\bar{\alpha}$ 1. 3. 24) περὶ φιλοσοφίας (ex compendio male lecto cf. ad 3 Laur.), περὶ τοῦ π. 1. 2. 3. 4. περὶ φιλίας. | περὶ τοῦ π. Laur.

- περὶ ἐπιστημῶν $\bar{\alpha}$.
 περὶ ἐριστικῶν $\bar{\alpha} \bar{\beta}$.
 λύσεις ἐριστικαὶ $\bar{\delta}$.
 διαιρέσεις σοφιστικά $\bar{\delta}$.
 30 περὶ ἐναντίων $\bar{\alpha}$.
 περὶ εἰδῶν καὶ γενῶν α .
 περὶ ἰδίων $\bar{\alpha}$.
 ὑπομνήματα ἐπιχειρηματικά $\bar{\gamma}$.
 προτάσεις περὶ ἀρετῆς $\bar{\alpha} \bar{\beta}$.
 35 ἐνστάσεις $\bar{\alpha}$.
 περὶ τῶν ποσαχῶς λεγομένων ἢ κατὰ πρόσθεσιν $\bar{\alpha}$.
 περὶ παθῶν ὀργῆς $\bar{\alpha}$.
 ἡθικῶν $\bar{\alpha} \bar{\beta} \bar{\gamma} \bar{\delta} \bar{\epsilon}$.
 περὶ στοιχείων $\bar{\alpha} \bar{\beta} \bar{\gamma}$.
 40 περὶ ἐπιστήμης $\bar{\alpha}$.
 περὶ ἀρχῆς $\bar{\alpha}$.
 διαιρέσεις $\bar{\iota} \zeta$.
 διαιρετικῶν (-κόν) $\bar{\alpha}$.
 (περὶ) ἐρωτήσεως καὶ ἀποκρίσεως $\bar{\alpha} \bar{\beta}$.
 45 περὶ κινήσεως $\bar{\alpha}$.

27) sic 1. 3. 4. περὶ ἐρωτικῶν Laur. et 2, at corr. Laur. in marg. γρ. ἐριστικῶν. 28) ἐραστικά 2. 31) π. ε. κ. γενῶν | περὶ ἰδίων $\bar{\alpha}$ Laur. π. ε. κ. γενῶν. περὶ ἰδίων $\bar{\alpha}$ 2. 3. 4. π. ε. κ. γενῶν $\bar{\alpha}$ 1 (et Ambr.), qui quod omiserat περὶ ἰδίων $\bar{\alpha}$ in marg. a man. sec. adiectum habet. Burl. de genere et specie et proprio unum. duo fuisse libri videntur sese argumento excipientes, separati tamen. 33) ita Laur. (et cod. Ambrosii), ἐπιχειρητικά 4 et Bess. m. in 3, ἐπιχειρητικά 2, ἐπιγνωτικά 1 et pr. m. 3. 34) ita mei omnes. 35) ita Laur. (cf. Ambr.), ἐνστάσεις $\bar{\alpha}$ 1. 2. 3. 4. Burl. de instantiis unum. 36) ἢ κατὰ πρόσθεσιν $\bar{\alpha}$ Laur. (et Ambr.) πρόσθεσιν $\bar{\alpha}$ 4. πρόσθεσιν περὶ π. ὁ. (sine num.) 2. πρόσθεσιν $\bar{\epsilon}$ 1. 3 (secundum propositum quinque Ambros.). Burl. de his que multipliciter dicuntur vel secundum additionem unum. 38) $\bar{\epsilon}$ quod addidit Laur., postea erasum est. $\bar{\alpha} \bar{\beta} \bar{\gamma} \bar{\delta}$ 1. 2. 3. 4 (quattuor Ambr.). Burl. de moralibus quinque. 40) ita Laur., ὅπερ $\bar{\epsilon}$. 1. 2. 3. 4. 42) $\bar{\delta}$. ἐπτακαίδεκα 1. 2. 3. 4. 43) ita omnes, sed legendum est διαιρετικόν $\bar{\alpha}$, sicut infra in altero eiusdem tituli libro. nam nominativus tituli ponitur ubi $\bar{\epsilon}\nu$ est βιβλίον, genitivus ubi plures enumerantur πρῶτον δεύτερον etc. ubi non libri singuli enumerantur, sed aut librorum aut capitulorum tantum unius eiusdemque libri summa traditur, numero item nominativus additur. 44) ita omnes, adde περὶ. 45) ita omnes (item Ambr.).

- προτάσεις $\bar{\alpha}$.
 προτάσεις ξριστικαὶ $\bar{\delta}$.
 συλλογισμοὶ $\bar{\alpha}$.
 προτέρων ἀναλυτικῶν $\bar{\alpha} \bar{\beta} \bar{\gamma} \bar{\delta} \bar{\epsilon} \bar{\zeta} \bar{\eta} \bar{\theta}$.
 50 ἀναλυτικῶν ὑστέρων μεγάλων $\bar{\alpha} \bar{\beta}$.
 περὶ προβλημάτων $\bar{\alpha}$.
 μεθοδικὰ (-κῶν) $\bar{\alpha} \bar{\beta} \bar{\gamma} \bar{\delta} \bar{\epsilon} \bar{\zeta} \bar{\eta}$.
 περὶ τοῦ βελτίονος $\bar{\alpha}$.
 περὶ τῆς ἰδέας $\bar{\alpha}$.
 55 ὄροι πρὸ τῶν τοπικῶν $\bar{\alpha} \bar{\beta} \bar{\gamma} \bar{\delta} \bar{\epsilon} \bar{\zeta} \bar{\eta}$.
 συλλογισμῶν $\bar{\alpha} \bar{\beta}$.
 συλλογιστικὸν καὶ ὄροι $\bar{\alpha}$.
 περὶ τοῦ αἵρετοῦ καὶ τοῦ συμβεβηκότος $\bar{\alpha}$.
 τὰ πρὸ τῶν τόπων $\bar{\alpha}$.
 60 τοπικῶν πρὸς τοὺς ὄρους $\bar{\alpha} \bar{\beta}$.
 πάθη $\bar{\alpha}$.
 διαιρετικὸν $\bar{\alpha}$.
 μαθηματικὸν $\bar{\alpha}$.
 ὁρισμοὶ $\bar{\alpha}\bar{\gamma}$.
 65 ἐπιχειρημάτων $\bar{\alpha} \bar{\beta}$.
 περὶ ἡδονῆς α .
 προτάσεις α .
 περὶ ἔκουσίου $\bar{\alpha}$.
 περὶ καλοῦ $\bar{\alpha}$.
 70 θέσεις ἐπιχειρηματικαὶ $\bar{\kappa}\bar{\epsilon}$.
 θέσεις ἔρωτικαὶ $\bar{\delta}$.

47) πρ. ἐξοριστικαὶ $\bar{\alpha}$ Laur., at corr. in marg. γρ. ξριστικαί. ξριστικαὶ $\bar{\delta}$ 2. 4 et Bess. in 3, ubi pr. m. correctura deleta est. αἵρετικαὶ $\bar{\delta}$ pr. m. 1, quod corrigitur in αἵρετικαὶ a m. sec. 49) ita omnes (novem etiam Ambr., item Hesychius). 52) ita omnes, sed corrigas μεθοδικῶν (Ambr. de quaestionibus ad disciplinam pertinentibus octo. cf. Hes.). 53, 54, 55) om. Laur. 55) ὄροι πρῶτων τ. 1, ubi ω suprapositum correctoris est. πρῶτον 4. πρῶτων 3. πρῶ των 2. Burl. de diffinitionibus priorum topicorum (primo topicorum cod.). 57) συλλογιστικῶν καὶ ὄροι $\bar{\alpha}$ Laur. et 1. 3. (item Ambr.). 58, 59) om. Laur., sed add. corr. m. in marg. 58) αἵρετικοῦ 2. 60) τοπικὸν 2. 4. 64) τρισκαίδεκα 1. 2. 3. 4. 66) περὶ ἡδονῶν $\bar{\alpha}$ Laur. 70) ita Laur., θ. ἐπιχειρητικαὶ πέντε καὶ εἴκοσι 1. 2. 3. 4, nisi quod ἐπιχειρητικαὶ 2. 71) ita Laur., cf. Burl. de positionibus amativis duos. om. 1. 2. 3. 4 (item Ambr.).

- θέσεις φιλικαὶ β.
 θέσεις περὶ ψυχῆς ᾱ.
 (θέσεις) πολιτικά (-καὶ) β.
 75 πολιτικῆς ἀκροάσεως ὡς ἡ Θεοφράστου ᾱ β γ δ ε̄ ζ̄ η̄.
 περὶ δικαίων ᾱ β.
 τεχνῶν συναγωγῇ (-γῆς) ᾱ β.
 τέχνης δητορικῆς ᾱ β.
 τέχνη ᾱ.
 80 ἄλλη (-ς) τεχνῶν συναγωγῇ (-γῆς) ᾱ β.
 μεθοδικὸν ᾱ.
 τέχνης τῆς Θεοδέκτου συναγωγῇ ᾱ.
 πραγματείας τέχνης ποιητικῆς ᾱ β.
 ἐνθυμήματα ῥητορικὰ ᾱ.
 85 περὶ μεγέθους ᾱ.
 ἐνθυμημάτων διαρῆσεις ᾱ.
 περὶ λέξεως ᾱ β.
 περὶ συμβουλίας ᾱ.
 συναγωγῆς ᾱ β.
 90 περὶ φύσεως ᾱ β γ.
 φυσικὸν ᾱ.
 περὶ τῆς Ἀρχυτείου φιλοσοφίας ᾱ β γ.
 περὶ τῆς Σπενσίππου καὶ Ξενοκράτους ᾱ.
 τὰ ἐκ τοῦ Τιμαίου καὶ τῶν Ἀρχυτείων.
 95 πρὸς τὰ Μελλίσσου ᾱ.

72) δύο 1. 3. 74) δύο 1. 3. corr. πολιτικαὶ β̄ i. e. θέσεις πολιτι-
 καὶ β̄ (ut apud Hesychium). 75) i. e. diversae a vulgaribus Aristotelis
 politicis et Theophrasteorum similis. cf. 49, 50. in Laur. post ἡ addi-
 tur θ̄, puncto in mediam litteram posito postea deletum. 77) συνα-
 γωγῇ omnes (compendio scriptum in Laur. συναγῶ). corr. συναγωγῆς.
 80) ita Laur., ἄλλη τέχνη 1. 2. 3. 4. Burl. de arte alia (li. II cod.) corr.
 ἄλλης τ. συναγωγῆς. 82) τέχνης τῶν Θεοδέκτου συναγωγῇ Laur., τέ-
 χνης τῆς Θ. συναγωγῆς 1. 2. 3. 4. item Ambr. Burl. de arte introductoria
 ad divina. hic igitur legit εἰσαγωγῆς cum ed. Frob. Steph. 83) πρα-
 γματεῖαι codd., -τεῖαι Laur. (i. e. -τεῖα, ut videtur). πραγματείας scripsi
 cum Stephano et cod. Raudn. qui et in hoc et in plurimis consentit
 cum ed. pr. Froben. Burl. de negociacione artis practice (corr. poetice).
 84) ἐνθυμήματα ῥητορικὰ περὶ μεγέθους ᾱ 2. 3. 4 (Ambr.). 86) ita
 omnes (idem Ambr.). Burl. de divisionibus conceptionum. 89) hoc post
 90 ponitur in Laur., ubi συναγωγῇ (comp. scr. ut 77 et 82). 92) ita
 omnes (-τόν 3). Burl. de primitiva philosophia. 94) ita 1. 2. 3. 4. (αφ-

- πρὸς τὰ Ἀλκμαίωνος α.
 πρὸς τοὺς Πυθαγορείους ᾱ.
 πρὸς τὰ Γοργίου ᾱ.
 πρὸς τὰ Ξενοκράτους (-φάνους) α.
 100 πρὸς τὰ Ζήνωνος ᾱ.
 περὶ τῶν Πυθαγορείων ᾱ.
 περὶ ζώων ᾱ β γ δ ε ς ζ η θ.
 ἀνατομῶν ᾱ β γ δ ε ς ζ.
 ἐκλογὴ ἀνατομῶν ᾱ.
 105 ὑπὲρ τῶν συνθέτων ζώων ᾱ.
 ὑπὲρ τῶν μυθολογουμένων ζώων α.
 ὑπὲρ τοῦ μὴ γεννᾶν ᾱ.
 περὶ φυτῶν ᾱ β.
 φυσιογνωμονικὸν ᾱ.
 110 ἱατρικὰ β.
 περὶ μονάδος ᾱ.
 σημεῖα χειμῶνων ᾱ.
 ἀστρονομικὸν ᾱ.
 ὀπτικὸν ᾱ.
 115 περὶ κινήσεως ᾱ.
 περὶ μουσικῆς ᾱ.
 μνημονικὸν ᾱ.
 ἀπορημάτων Ὀμηρικῶν α β γ δ ε ς.
 ποιητικῶν ᾱ.
 120 φυσικῶν κατὰ στοιχεῖον λη.

χυτῶν 1. 3). τὰ ἐκ τιμαίου κ. τ. α. Laur. Burl. *contra timeum et quendam primitiva*. 96) τὰς Laur. 97, 98, 99, 100 om. Laur., sed corrector titulos 98—101 suppl. in marg. post *περὶ τῶν πυθαγ.*, quod bis nunc legitur. 99) ita omnes, etiam Burl. *Ξενοφάνους*, quod tamen scribendum est, nusquam legitur. nam de Flor. qui omnino non habet hunc titulum praeterquam in margine, falso testatur Menag. obs. p. 195. 102) huius tituli numerum cum numero tit. 103 commutare videtur 2, qui illius ᾱ — ζ, huius ᾱ — θ enumerat. 103) ᾱ — ζ Laur. et 4 (cf. 2 ad 102), η add. 1. 3 (et Ambr.). 105) om. Laur. 106) ita omnes. 107) ita omnes. est autem idem liber quod novem historiae animalium libris vulgo subiungitur pro decimo male putatus a librariis. 110) δύο 1. 3 (*τακτικὰ β* cod. Raudn. cum ed. Frob.). 114) om. Laur. sed a corr. apponitur in margine. 118) ἀπορημάτων Laur. 119) correxi *ποιητικῶν* — i. e. ἀπορημάτων *ποιητικῶν*, cf. Hesych. *ποιητικόν* (i. e. -κῶν) ᾱ Laur. *ποιητικὰ* ᾱ 1. 2. 3. 4. 120) i. e. ἀπορημάτων vel προβλημάτων *φυσι-*

- ἐπιτεθεαμένων προβλημάτων $\bar{\alpha}$ $\bar{\beta}$.
 ἐγκυκλίων $\bar{\alpha}$ $\bar{\beta}$.
 μηχανικῶν $\bar{\alpha}$.
 προβλήματα ἐκ τῶν Δημόκριτου $\bar{\xi}$.
 125 περὶ τῆς λίθου $\bar{\alpha}$.
 παραβολαὶ $\bar{\alpha}$
 ἄτακτα $\bar{\iota}\bar{\beta}$.
 ἐξηγημένα κατὰ γένος $\bar{\iota}\delta$.
 δικαιώματα $\bar{\alpha}$.
 130 Ὀλυμπιονίκαι $\bar{\alpha}$.
 Πυθιονίκαι $\bar{\alpha}$.
 (περὶ) μουσικῆς $\bar{\alpha}$.
 Πυθικός $\bar{\alpha}$.
 Πυθιονικῶν ἔλεγχοι $\bar{\alpha}$.
 135 νίκαι Διονυσιακαὶ $\bar{\alpha}$.
 περὶ τραγωδιῶν $\bar{\alpha}$.
 διδασκαλῆαι $\bar{\alpha}$.
 παροιμίαι $\bar{\alpha}$.
 νόμος συστατικός (συσσιτικός) α .
 140 νόμοι $\bar{\alpha}$ $\bar{\beta}$ $\bar{\gamma}$ $\bar{\delta}$.
 κατηγορίαι $\bar{\alpha}$.
 περὶ ἐρμηνείας $\bar{\alpha}$.

κῶν. φυσικά καταστοιχείων $\bar{\lambda}\eta$ Laur. φυσικῶν (φυσικά 2. 4) κατὰ στοιχείων ὅτις πρὸς τοῖς τριάκοντα 1. 2. 3. 4. κατὰ στοιχείων i. e. φ. $\bar{\alpha}$ $\bar{\beta}$ $\bar{\gamma}$ etc. usque ad $\bar{\lambda}\eta$. 121) = παρατετηρημένων i. e. problematum ex ipsa rerum observatione iamiam solutorum lib. I et II, quale fuit problema de Nilo. (inspectorum problematum duos Ambr.) 122) i. e. ἐγκ. προβλημάτων. hunc tit. om. 2. 123) ita scripsi, ut sit μηχανικῶν προβλημάτων. problemata enim indicant tituli omnes a 118—125. codd. omnes μηχανικῶν $\bar{\alpha}$. 124) i. e. problemata septem. π. ἐκ τῶν Δ. $\bar{\beta}$ (non α $\bar{\beta}$) Laur. et 2. 4 et pr. m. 1. sed 3 et corrector in 1 habent $\bar{\xi}$ (see Ambr.). 127) δεκάδυο 1. 2. 3. 4 (πρότακτά cod. Raudn. cum ed. Frob.). 128) ita 2 (cf. Hes.). ἐξηγημένα Laur. et 3. 4, item 1 (nisi quod corrupte hic habet ἐξηγμένα). τέτταρα καὶ δέκα 3. 4. 130) -νίκαι Laur. 131) πυθιονίκαι $\bar{\alpha}$. μουσικῆς $\bar{\alpha}$ 2. πυθιονίκαι (-νίκαι 1. 3) μουσικῆς $\bar{\alpha}$ Laur. et 1. 3. 4 (Ambr.). 134) ita omnes (-κῶν 2, -κων sine acc. Laur.). 135) νίκαι Laur. 137) διδασκαλιῶν $\bar{\alpha}$ Laur. 139) νόμος συστατικός $\bar{\alpha}$ 1. 2. 3. 4 (Ambr.), etiam Burl. de lege constitutiva I. νόμοι συστατικοί compendiis scr. Laur. (cf. Hesych.). corrigendum est συσσι-
 τικός. 141) ita scripsi. codd. omnes κατηγοριῶν $\bar{\alpha}$.

ARISTOT. PSEUDEPIGR.

πολιτεῖαι πόλεων δυοῖν δεούσαι ρξ̄, (κοιναι) και ἴδιαι, δημοκρατικαί, ὀλιγαρχικαί, ἀριστοκρατικαί, τυραννικαί.

ἐπιστολαί πρὸς Φίλιππον. Σηλυμβρίων ἐπιστολαί. πρὸς Ἀλέξανδρον ἐπιστολαί δ̄. πρὸς Ἀντίπατρον θ̄. πρὸς Μέντορα ᾱ. πρὸς Ἀρίστων ᾱ. πρὸς Ὀλυμπιάδα ᾱ. πρὸς Ἡφαιστίωνα ᾱ. πρὸς Θεμισταγόραν ᾱ. πρὸς Φιλόξενον ᾱ. πρὸς Δημόκριτον ᾱ.

- 145 ἔπη, ὧν ἀρχή «ἀγνὲ θεῶν πρέσβισθ' ἑκαταβόλε».
ἐλεγεία, ὧν ἀρχή «καλλιτέκνου μητρὸς θύγατερ».

γίνονται αἱ πᾶσαι μυριάδες στίχων τέσσαρες καὶ τεσσαράκοντα πρὸς τοῖς πεντακισχιλίοις καὶ διακοσίοις ἑβδομήκοντα.

Index Hesychii.

(ex Aegidii Menagii observ. in Diog. Laert. p. 201 cum vitiiis omnibus accurate exscriptus.)

Περὶ δικαιοσύνης δ̄. περὶ ποιητῶν γ̄. περὶ φιλοσοφίας δ̄. πολιτικὸν ᾱ. περὶ πολιτικῆς ἢ Γρύλλος γ̄. Νήρινοθς ᾱ. περὶ πλούτου ᾱ. σοφιστικῆς ᾱ. περὶ εὐχῆς. Μενέξενος ᾱ. περὶ εὐγενείας ᾱ. ἔρωτικὸς ᾱ. περὶ ψυχῆς ᾱ. προτρεπτικὸν ᾱ. περὶ ἡδονῆς ᾱ. περὶ βασιλείας ᾱ. οἰκονομικὸν ᾱ. περὶ παιδείας ἢ παιδευτικὸν ᾱ. συλλο-

143) πολιτεῖαι δυοῖν δεύσαι ρξ̄. και ἴδια δ̄. ὅλ. τυρ. ἀρ. Laur. δυοῖν (δυεῖν 1. 3) δεούσαι ἐξήκοντα και ἑκατὸν και ἴδια (ἴδια Frob. Steph. item cod. Raudn. *seorsumque ad Philippum* Ambr.) δ̄. ὅλ. και ἀριστοκρατικαί και τυραννικαί 1. 2. 3. 4. 144) post Φίλιππον in codd. omnibus deest numerus. σηλυμβρίων Laur. πρὸς ἀλέξ. τέτταρες ἐπιστολαί 1. 2. 3. 4. πρὸς ἀντίπ. ἐννέα 2. ἐπιστολαί πρὸς ἀντ. ἐννέα 1. 3. 4. πρὸς μέντορα θ̄ Laur. πρὸς ἀρίστων ᾱ in 2 ponitur ante πρὸς μέντορα ᾱ. πρὸς δημόκριτον ᾱ. ἔπη etc. Laur. πρὸς δημόκριτον ἔπη ὧν etc. 1. 2. 3. 4. ἔπη. ὧν ἀρχαί Laur. ὧν ἡ ἀρχή 2. πρέσβις θ' ἑκατιβόλε Laur., πρέσβις δ' ἑκατάβOLE 1. 3 (sed pr. m. 1 πρέσβυς, ut in 4), θ' ἑκαταβόλε 2. 4 (πρέσβευθ' cod Raudn. cum ed. Frob. et Steph.). ἐλεγείων (ὧν add. corr.) ἀρχή Laur., ἐλεγεία ὧν ἀρχή 1. 3. 4, ἐλεγεία ὧν ἡ ἀρχή 2.

In subscr. ἀπᾶσαι Laur. et 2, αἱ πᾶσαι 1. 3. 4. numerus idem in omnibus.

γισμῶν α . περί τοῦ ἀγαθοῦ α . περί ἀρχῶν ἢ φύσεως α . Ἀλέξανδρος ἢ ὑπὲρ ἀποικιῶν α . τὰ ἐκ τῶν νόμων Πλάτωνος β . περί φιλίας γ . περί ἐπιστημῶν α . περί εἰδῶν α . λύσεις ἐριστικάι δ . περί πάθους ὀργῆς α . διαιρέσεις σοφιστικάι α . περί ἐναντίων α . ὑπομνημάτων ἐπιχειρητικῶν γ . προτάσεις περί ἀρετῆς β . περί στοιχείων γ . ἐνστάσεις περί τῶν ποσαχῶς λεγομένων ἢ τῶν κατὰ πρόθεσιν α . προτάσεων α . ἡθικῶν κ . περί ἐρωτήσεως καὶ ἀποκρίσεως α . προτάσεων ἐριστικῶν α . περί ἰδέας α . ἀναλυτικῶν προτέρων θ . ἀναλυτικῶν ὑστέρων β . προβλημάτων μεθοδικά. περί τοῦ βελτίονος α . συλλογισμῶν β . συλλογιστικῶν ὄρων α . περί αἰρετοῦ καὶ συμβαίνοντος α . τὰ πρὸ τῶν τόπων α . περί ἐκουσίων α . τοπικῶν πρὸς τοὺς ὄρους καὶ πάθη α . ὀρισμῶν βιβλία $\iota\gamma$. ἐπιχειρημάτων β . περί κάλλους α . περί δικαίων β . θέσεις ἐπιχειρηματικάι ἐν βιβλίοις $\kappa\epsilon$. θέσεις ἔρωτικάι ἐν βιβλίοις δ . θέσεις φιλικαὶ ἐν βιβλίοις β . θέσεις περί ψυχῆς ἐν βιβλίῳ α . θέσεις πολιτικάι β . πολιτικῆς ἀκροάσεως κ . τεχνῶν συναγωγῇ α . τέχνης ρητορικῆς γ . τέχνης α . τέχνης τῆς Θεοδέκτου συναγωγῇ ἐν γ . τέχνης ποιητικῆς β . ἐνθυμημάτων ρητορικῶν α . περί μεγέθους ἐνθυμημάτων καὶ αἰρέσεων. περί λέξεως καθαρᾶς α . περί συμβουλῆς α . περί φύσεως α . περί φυσικῶν α . περί τῆς Ἀρχύτου φιλοσοφίας γ . περί τῆς Σπενσίππου καὶ Ξενοκράτους α . ἐκ τῶν Τιμαίου καὶ Ἀρχύτου α . πρὸς τὰ Μελλίσσου α . πρὸς τὰ Ἀλκμαίονος α . περί τῶν Πυθαγορείων α . πρὸς τὰ Γοργίου. περί τοῦ μὴ γεννᾶν. περί ζώων θ . περί τῶν συνθέντων ζώων α . περί ἀνατομῶν ξ . ἐκλογὴ τούτων α . περί τῶν μυθολογούμενων ζώων α . περί φυτῶν β . φυσιολογικὰ β . περί ἱατρικῆς β . συμμαχίας χειμῶνων α . περί μονάδος α . ἀστρονομικὸν α . περί κινήσεως α . ὀπτικὸν α . περί μουσικῆς α . πέπλον. ἀπορημάτων Ὀμηρικῶν ξ . ἀπορημάτων θείων α . ποιητικὸν α . μνημονικὸν α . φυσικῶν $\lambda\eta$ κατὰ στοιχεῖον. μεταφυσικά κ . προβλημάτων ἐπιτεθεαμένων. ἐγκύκλιον β . μηχανικὸν α . κύκλον περί ποιητῶν γ . προβλημάτων Δημοκριτείων β . περί τῆς λίθου α . παραβολῶν α . διατάκτων $\iota\beta$. δικαιωμάτων πόλεων α . ἐξητασμένων κατὰ γένος $\iota\delta$. Ὀλυμπιονίκας βίβλους α , ἐν ᾧ Μέναιχμον ἐνίκησεν. περί μουσικῆς α . ἐλέγχων σοφιστικῶν, ἢ περί ἐριστικῶν νικῶν. Διονυσιακῶν ἀστικῶν καὶ ληναίων προοιμίων α . περί τραγωιδιῶν α . περί διδασκαλιῶν α . νόμων συστατικῶν α . νομίμων δ . κατηγοριῶν α . περί ἐρμηνείας. προτέρων ἀναλυτικῶν β . πολιτείας πόλεων ἰδιωτικῶν καὶ δημοκρατικῶν καὶ ὀλιγαρχικῶν ρνή. συσσιτικῶν προβλημάτων γ . ἐπιστολάς κ . ἔπη, ὧν ἀρχὴ «ἀγνὲ θεῶν πρέσβυσθ' ἑκατηβόλε». ἐλεγεία, ὧν ἀρχὴ «καλλιτέχνον μῆτρος θύγατερ».

περὶ τῶν Σόλωνος ἀξόνων εἰ. περὶ μακροβιότητος. εἰ δέ ποτε Ὅμηρος ἐποίησεν τὰς ἡλίου βοῦς. ἀπορήματα Ἡσιόδου ἐν α. ἀπορήματα Ἀρχιλόγου, Εὐριπίδους, Χοιρίλου ἐν βιβλίοις γ. ἀπορημάτων ποιητικῶν α. αἰτίας ποιητικῆς. προβλημάτων Ὀμηρικῶν ι. φυσικῆς ἀκροάσεως ιη. περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς β. περὶ μετεώρων δ, ἡ μετεωροσκοπικῆς. περὶ πλούτου α. περὶ τύχης γ. περὶ δητορικῆς τῆς μετὰ φυσικὰ ι. περὶ ζώων ἱστορίας ι. περὶ ζώων κινήσεως γ. περὶ ζώων μορίων γ. περὶ ζώων γενέσεως γ. περὶ τῆς τοῦ Νείλου ἀναβάσεως. περὶ τῆς ἐν τοῖς μαθήμασιν οὐσίας. περὶ συσσιτίων ἢ συμποσίων. περὶ δόξης. περὶ ἀρετῆς. ἢ περὶ φωνῆς. περὶ συμβιώσεως ἀνδρὸς καὶ γυναικός. νόμους ἀνδρὸς καὶ γαμετῆς. περὶ ἱατρικῆς ζ. συμμίκτων ζητημάτων οβ, ὡς φησιν Εὐκαίριος ὁ ἀκουστής αὐτοῦ. πέπλον· περιέχει δὲ ἱστορίαν σύμμικτον. περὶ χρόνου. περὶ βασιλείας. περὶ παιδείας. περὶ ὄψεως β. περὶ ἡθῶν Νικομαχείων ὑποθήκας. περὶ Ἀλεξάνδρου ἡ. περὶ ῥήτορος ἢ πολιτικοῦ. τέχνην ἐγκωμιαστικὴν. θαυμασίων ἀκουσμάτων. ἐγκώμια ἢ ὕμνους· διάφορα. ἐρωτικῶν ξ. περὶ εὐγενείας α. περὶ ἀνθρώπου φύσεως. περὶ κόσμου γενέσεως. νόμιμα Ῥωμαίων. νομίμων βαρβαρικῶν συναγωγὴ (-γὴν cod. Patm.). ψευδεπίγραφα δέ, ἀνατομὴ ἀνθρώπου. ἀπολογία εὐσεβείας πρὸς Εὐρυμέδοντα. γεωργικά. ἐγκώμιον λόγου. μαγικόν. περὶ σωφροσύνης. Ἀλέξανδρον ἐκκλησίᾳ (ἐκκλησία cod. Patm. sec. Tisch., qui finem catalogi adscripsit inde a tit. περὶ ῥήτορος ἢ πολιτικοῦ). ἐγκώμιον πλούτου. πρὸς Ἀλέξανδρον. περὶ μεθόδου. —

Index librorum pseudaristotelicorum, quorum fragmenta habentur.

I. Dialogi.

1. περὶ φιλοσοφίας (fr. 1 — 21).
2. περὶ τὰγαθοῦ (fr. 22 — 25).
3. μαγικός (fr. 26 — 30).
4. Εὐδημος ἢ περὶ ψυχῆς (fr. 31 — 40).
5. περὶ εὐχῆς (fr. 41 — 42).
6. προτρεπτικός (fr. 43 — 44).
7. περὶ παιδείας (fr. 45 — 46).
8. Νήρινθος (fr. 47).
9. σοφιστής (fr. 48 — 50).

10. Γρύλλος ἢ περὶ ξητορικῆς (fr. 51 — 52).
11. περὶ ποιητῶν (fr. 53 — 60).
12. πολιτικός (fr. 61).
13. περὶ δικαιοσύνης (fr. 62 — 68).
14. περὶ βασιλείας (fr. 69 — 70).
15. Ἀλέξανδρος ἢ ὑπὲρ ἀποίκων (fr. 71 — 72).
16. περὶ εὐγενείας (fr. 73 — 76).
17. περὶ πλούτου (77 — 79).
18. ἔρωτικός (fr. 80 — 83).
19. (περὶ ὀργῆς fr. 84 — 88.)
20. περὶ μέθης (fr. 89 — 97).
21. συμπόσιον (fr. 98).

II. Logica.

22. περὶ προβλημάτων (fr. 99).
23. διαιρέσεις (fr. 100).
24. ὑπομνήματα λογικά (fr. 101).
 - 24 a. μεθοδικά.
 - 24 b. τὰ παρὰ τὴν λέξιν.
25. κατηγορίαι (fr. 102).
26. περὶ ἀντικειμένων (περὶ ἐναντίων. fr. 103 — 109).

III. Rhetorica et poetica.

27. τέχνης τῆς Θεοδέκτου συναγωγὴ (fr. 110 — 117).
28. τεχνῶν συναγωγὴ (fr. 118 — 123).
29. (περὶ συμβουλίας. fr. 124.)
30. ἀπορήματα Ὀμηρικά (fr. 125 — 165).

IV. Ethica.

31. τὰ ἐκ τῆς πολιτείας Πλάτωνος (fr. 166).
32. νόμος συσσιτικός (fr. 167).
33. (περὶ συμβιώσεως ἀνδρὸς καὶ γυναικός. fr. 168 — 169.)

V. Philosophica.

34. περὶ ἀρχῆς (fr. 170).
35. περὶ ἰδεῶν (fr. 171 — 175).
36. περὶ τῶν Πυθαγορείων (fr. 176 — 191).
37. περὶ τῆς Ἀρχυτείου φιλοσοφίας (fr. 192).
38. περὶ Δημοκρίτου (fr. 193).

VI. Physica.

39. προβλήματα φυσικά (fr. 194 — 226).
 - 39 a. ἐγκύκλια προβλήματα (fr. 227).
40. περὶ τῆς τοῦ Νείλου ἀναβάσεως (fr. 228 — 229).

41. (περὶ τῆς λίθου. fr. 230.)
 42. περὶ σημείων (fr. 231 — 235).
 43. ἀστρονομικόν. fr. 236 — 237.)
 44. περὶ μετάλλων (fr. 238 — 245).
 45. περὶ φυτῶν (fr. 246 — 250).
 46. γεωργικά (fr. 251 — 254).
- VII. Zoica.
47. ζωικά (s. ἀνατομαί. fr. 255 — 311).
 48. ἐκλογὴ ἀνατομῶν (fr. 312).
 49. περὶ ζώων (sec. al. Theophrasti. fr. 313 — 324).
(ὀπτικόν.)
 50. (περὶ ἀνθρώπου φύσεως. fr. 325 — 330.)
 51. λατρικά (fr. 331 — 336).
- VIII. Historica.
52. πολιτεῖαι (fr. 337 — 552).
 53. νόμιμα (fr. 553 — 559).
 54. δικαιοῦματα (fr. 560 — 562).
 55. πυθιονίκαι (fr. 563 — 565).
 56. διδασκαλῆαι (fr. 566 — 578).
 57. ὑπομνήματα ἱστορικά (fr. 579 — 584).
 58. πέπλος (fr. 585 — 591).
- IX. Orationes et epistolae.
59. ἀπολογία ἀσεβείας (fr. 592).
 60. πρὸς Ἀλέξανδρον (συμβουλευτικός. fr. 593).
 61. ἐγκώμιον Ἀλεξάνδρου (fr. 594).
 62. ἐγκώμιον Πλάτωνος (fr. 595).
 63. ἐπιστολαί (fr. 596 — 611).
- X. Carmina.
64. ἔπη (fr. 612).
 65. ἐλεγεία (fr. 613 — 614).
 66. ἐπιγράμματα (fr. 615).
 67. ὕμνοι (fr. 616).
- XI. Dubia.
- a. Sententiae (ex florilegiis).
 - b. Chriae (Aristonis).
 - c. Theologumena (Aristoclis).
 - d. Falsa varia.

I. ΔΙΑΛΟΓΟΙ.

ΠΙΛΛΕΝ

Inter perditos libros Aristotelis nullos fere vulgatiores fuisse patet politiis et dialogis. nam sicut politias grammaticis historicisque rerum tractatarum copia commendabat, ita dialogos qui quaestiones apud philosophos post Platonem vulgares populari sermone et intellectu facili stiloque pro Aristotele politiore explicarent, non solum philosophorum Romano praesertim imperio florente, velut Panaetii (π. εὐγενελας) et Posidonii ceterorumque Andronici Didymique aequalium, ipsorumque Romanorum studiis, velut Varronis et Ciceronis, aptos fuisse intelligimus, sed etiam rhetoribus secundum Demetrium qui περὶ ἐρμηνείας scripsit iisque qui quasi miscerent rhetorem et philosophum Dioni Prusensi, Iuliano, Themistio, Basilio ipsique Plutarcho, eosdem autem propter variam virorum illustrium memoriam morumque exempla etiam historicis gratos fuisse. at nihilominus testimoniorum quae extant maxima pars non eorum qui citant lectioni debetur, sed ut reliquorum quae perditos libros spectant plurima philologis aut Alexandrinis aut Varronis Didymique primo et ante et post Christum natum seculo aequalibus, qui tamen et ipsi multa debent Alexandrinis. etenim ut recentiores taceam quos aliena sibi studia arrogasse et consentaneum et manifestum est, velut Proclum et commentatores quos legimus Platonis Aristotelisque plerisque omnes, rerum insuper variarum collectores grammaticos velut Athenaeum et Laertium, num ipsi dialogos viderint eos quidem quos citant verbotenus et ubi citant doctissimi recentiorum Plutarchus (π. ψυχῆς, π. εὐγενελας) item Sextus et Aphrodisiensis Alexander (π. φιλ., π. τὰ γὰρ οὐ) plane incertum est. Vquanquam fieri potuit ut iidem qui dialogos non omnes quidem sed quosdam legissent, et horum fragmenta et eorum quos non vidissent ex aliis fontibus alia occasione repeterent, id quod de ipsius Ciceronis consuetudine, qui philosophicis certe ipsius Aristotelis libris nunquam usus est, statuendum esse videtur. hic enim *suavitatem* illam dicendi Aristotelicam (top. 1, 3. de invent. II, 2, 6. cf. Brutus 31, 120 — 21. de orat. I, 11, 49) et *flumen orationis aureum* (acad. II, 38)

non aliunde novit quam ex dialogis (cf. Madvig ad Cic. de fin. p. 856 not.).
 legebat enim ut epistolae declarant et Heraclidis et Aristotelis (cuius se-
 qui se morem dicit dialecticum atque peripateticum simul et academicum
 dialogis editis in contrarias partes disserendi. v. ep. ad div. I, 9. tuscul.
 disp. II, 3, 9. cf. de orat. III, 21, 80), solennem autem iudicii inde pro-
 fecti formulam vel ubi de rhetoricis veri Aristotelis scriptis loquitur non
 dubitat iterum iterumque apponere (de invent. II, 2. top. 1). quod quidem
 iudicium si dialogorum sermoni narrationum variarum illecebris passim
 ornato (cf. Eudemi fr. apud Plut. et Cic.) satis convenit, ad ipsam minime
 spectat dialogi artem, quae Platoni in legum libris negligenti et ad ipsas
 res intento similis speciem potius inutilem disputationis refert quam dis-
 putationem (cf. fr. π. εὐγ.) nec tam suavitate praestitisse intelligitur quam
 simplici quadam tenuique quaestionum cognitu suavius faciliusque et
 vulgari expositione, quae ex Homero passim ducebantur (Dio Chrys.
 or. 53 p. 634 Emp. καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Ἀριστοτέλης, ἀφ' οὗ φασὶ τὴν
 κριτικὴν τε καὶ γραμματικὴν ἀρχὴν λαβεῖν, ἐν πολλοῖς διαλόγοις περὶ
 τοῦ ποιητοῦ διέξεισι θανμάζων αὐτὸν ὥς τὸ πολὺ καὶ τιμῶν· ἔτι τε
 καὶ Ἡρακλείδης ὁ Ποντικός, τούτων δὲ πρότερος Πλάτων πανταχοῦ
 μέμνηται ...). quam ex more praeivit prooemium (Cic. ep. ad Att. 4, 16,
 ubi de dialogis suis loquitur: *itaque cogitabam quoniam in singulis libris
 utor prooemiis, ut Aristoteles in iis quos ἐξωτερικοὺς vocat, aliquid
 efficere ut non sine causa istum appellarem* scil. in disputationem quam
 institui de republica), personarum sermonumque causas explicans, nullo
 id quidem interiore et Platónico argumenti nexu cum ipsa disputatione
 coniunctum (cf. Proclus in Parmen. t. IV p. 54 Cous. = p. 503 ed. Stall-
 baum. Lips. 1841: τὸ δὲ παντελῶς ἀλλότρια τὰ προοίμια τῶν ἐπομένων
 εἶναι, καθάπερ τὰ τῶν Ἡρακλείδου τοῦ Ποντικοῦ καὶ Θεοφράστου δια-
 λόγων, πᾶσαν ἀνιᾷ κρίσεως μετέχουσιν ἀκοήν), nisi quod sicut in
 Eudemo et dialogo de iustitia, occasionem sermonis describit ex homi-
 num locorumque fatis sumtam. in quo nullum artificii Platonici vesti-
 gium nec minima poetae vena cernebatur (cf. Basil. epist. 135 p. 327 ed.
 Par. 1839: ὅτι καὶ τῶν ἑξωθεν φιλοσόφων οἱ τοὺς διαλόγους συγγρά-
 ψαντες Ἀριστοτέλης τε καὶ Θεόφραστος εὐθὺς αὐτῶν ἦσαν τῶν
 πραγμάτων διὰ τὸ συνειδέναι ἑαυτοῖς τῶν Πλατωνικῶν χαρίτων τὴν
 ἔνδειαν. Πλάτων δὲ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ λόγου ὁμοῦ μὲν τοῖς δόγμασι μά-
 χεται, ὁμοῦ δὲ καὶ παρακαμφοδεῖ τὰ πρόσωπα), licet fabulis rhetorice
 insertis neque Theophrasti Heraclidisque et Aristonis dialogi caruerint.
 hoc enim vel solo titulo significant Abaris ille Heraclidis et Aristonis
 Tithonus et Trophoniana Dicaearchi narratio (cf. Midas ille in Eudemo

Pseudaristotelis). personae vero dialogi finguntur eorum qui dudum mortui essent (velut ipse Plato et qui comparent in Demetrii dialogorum titulis Cleon, Socrates, Artaxerxes, Aristides, Dionysius, et apud Heraclidem Protagoras, Clinias etc.), quorumque sermones sive aliorum ore exceptos sive ipso teste puero habitos auctor narrat, aut cum quibus ipse olim nunc defunctis (velut in Callisthene Theophrasti) ita locutus esset, ut penes ipsum (ut ait Cicero ep. ad Att. 13, 19: *quae autem his temporibus scripsi Ἀριστοτέλειον morem habent, in quo sermo ita inducitur ceterorum ut penes ipsum sit principatus*. cf. ep. ad Quintum fr. 3, 5 ubi de dialogis suis: *Aristotelem denique quae de republica et praestante viro scribat ipsum loqui*) fuisset principatus. alteri generi et Platonico eorum dialogorum argumentum convenit fere Platonissans, in quibus quum quaestiones Platonice familiares agitentur, academica fere obtinet disputatio, licet ab ipso Platone passim auctor dissentiat (quales Eudemus, Cerinthus, Gryllus, Menexenus, de philosophia, de bono, de iustitia). } alterum quamvis et ipsum populare sit atque vel ideo sapiat academiam, dialogo Peripatetico Socraticum dialogorum scribendorum morem post Aristotelem ad ceterorum philosophorum exemplum renovanti magis congruum est (dial. de ira, de nobilitate, de regno, de colonis s. Alexander, convivium, cf. Clearchi Arcesilas etc.) utpote veterum Peripateticorum (Pseudaristotelis, Theophrasti) et Platoniorum (Xenocratis, cf. Platonis leges) in ethicis praecipue consensum prodens potius quam dissensum illum de quo Cicero acceperat inter exoterica et scripta philosophica (Cic. de fin. V, 5: *quia duo genera librorum sunt... non semper idem dicere videntur*, Peripatetici scilicet Aristoteles et Theophrastus. de exotericis cf. Rose de Ar. I. p. 104 sqq.). ¶ hoc enim duplex scribendi genus a discipulis primoque Theophrasto institutum (cf. praef. ad Eudemi fr. et Cic. de fin. 5, 5) cum dialogis multis Aristotelis sermones varios et a discipulis conscriptos tradentibus ad ipsius magistri morem laboremque referebant grammatici librariiue subaequales. certe tituli qui Aristotelem auctorem praedicant ad ipsa philologiae et bibliographiae Alexandrinae initia pertinent. ita protrepticum Aristotelis novit Zenonis discipulus Stoicus qui chrias eius edidit, dialogum de iustitia Chrysippus, Hermippus Gryllum, de poetis dialogum Eratosthenes et Apollodorus, item Sotion e quo plurima Favorini et Laertii testimonia manaverunt. a quorum aetate criticae rationis vestigia qua librorum inscriptiones ponerent in duplici et Grylli (Aristotelis sive potius Theophrasti) et libri de ira (Aristotelis sive potius Pasicratis) titulo manent, ab Andronici quidem aetate qui integrum operum Aristotelicorum indicem, Alexandrinorum

quidem et Hermippi de Aristotelis vita libris minime neglectis, primus edidit, fere oblitterata. ex Andronici enim indicibus et Aristotelis librorum et Theophrasti, quorum reliquias Laertius ex Favorino sumtas ad nostram aetatem transmisit, posteriorum omnis notitia derivata est. inde dialogorum titulos viginti novimus, quos ab initio indicis iunctos Laertium exhibere manifestum est. quibus tres praeterea addendi esse videntur librorum *περὶ ὀργῆς* (*περὶ πάθους ὀργῆς*) et *περὶ μέθης* a convivio diversi et magici plurimorum ex iudicio ab Aristotele alieni. quorum omnium fragmenta extant praeter Menexenum (qui Platonium titulum iterat) et si meam quidem opinionem sequaris libri *περὶ ἡδονῆς* (cf. praef. fr. π. δικαιουσύνης). atque hos omnes dialogos viginti tres variis ego Aristotelis tribuo discipulis, non Aristoteli, qui si unquam dialogos scripsit, aut eadem omnes vitae aetate necessario scripsit quum iuvenis adhuc erat et Platonici magisterii auctoritate atque imitatione impeditus (quae quidem criticorum quorundam veterum coniectura fuit), aut si hoc senioris temporis scholaeque Peripateticae vestigia passim relictis vetitant, variis vitae momentis et studiorum quasi quadam remissione iuvenis partim, partim senex edidit. at senem quoque tale quid nunquam cogitasse, studiorum ratio prorsus diversa in libris quos habemus philosophicis usque ad mortis annum (cf. Rose de Ar. I. p. 231) occupati persuadet. omnino autem de Aristotelis ingenio iudicaturus testis fide dignus extat nullus praeter ipsum Aristotelem.

Iam vero dialogorum quos novimus hi sunt tituli:

<i>περὶ φιλοσοφίας.</i>	<i>πολιτικός.</i>
<i>περὶ τὰγαθοῦ.</i>	<i>περὶ δικαιουσύνης.</i>
<i>μαγικός.</i>	<i>περὶ ἡδονῆς.</i>
<i>Εὐδημος ἢ περὶ ψυχῆς.</i>	<i>περὶ βασιλείας.</i>
<i>περὶ εὐχῆς.</i>	<i>Ἀλέξανδρος ἢ ὑπὲρ ἀποίκων.</i>
<i>προτρεπτικός.</i>	<i>περὶ εὐγενείας.</i>
<i>περὶ παιδείας.</i>	<i>περὶ πλούτου.</i>
<i>Νήρινθος (Κήρινθος?).</i>	<i>ἐρωτικός.</i>
<i>σοφιστής.</i>	<i>περὶ ὀργῆς (περὶ πάθους ὀργῆς).</i>
<i>Γρύλλος ἢ περὶ ῥητορικῆς.</i>	<i>περὶ μέθης.</i>
<i>Μενέξενος.</i>	<i>συμπόσιον.</i>
<i>περὶ ποιητῶν.</i>	

I.

Περὶ φιλοσοφίας.

Celeberrimus est locus Aristotelis in libro de anima (1, 2), ubi postquam Platonis in Timaeo de animae natura sententiam tetigit, non iam ipsius Platonis (ut male creditur) sed Platoniorum de Timaei (et Philebi) argumento variis modis disputantium (cf. Plut. de Tim. c. 1. 2) rationes infert his verbis: ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας λεγομένοις (i. e. in eis quae de philosophia Platonis explicare solebant οἱ νῦν philosophi eius amici. cf. Theophr. metaph. p. 312, 18 — 313, 12) διαρλώθη (cf. τῶν διακρισμένων ἐν τοῖς κατὰ φιλ. de part. an. 1, 1. τοῖς κατὰ φιλ. λόγοις ἐν οἷς διώρισται pol. 3, 12), αὐτὸ μὲν τὸ ζῶον ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ ἐνὸς ιδέας καὶ τοῦ πρώτου μήκους καὶ πλάτους καὶ βάθους, τὰ δ' ἄλλα (i. e. τὰ πράγματα, cf. 404^b 18, 25) ὁμοιοτρόπως (quae ubi exposuit Themistius adnotat f. 86^b: ταῦτα δὲ ἅπαντα λαβεῖν ἐστὶν ἐκ τῶν περὶ φύσεως Ξενοκράτους. Simplicius autem f. 7^a v. 17: ὥς ἐκ τῶν ὑπ' Ἀρ. λεγομένων τεκμαίρεσθαι. idem v. 7: καὶ σαφέστερον μὲν ἢ τῶν ἀνδρῶν ἔννοια ἐν τοῖς εἰς τὰ μετὰ τὰ φυσικά μοι γεγραμμένοις διήρθρωται. Aristoteles autem prae ceteris spectasse videtur Speusippum, ex cuius libro περὶ πυθαγορικῶν ἀριθμῶν excerpta habent Theolog. arithm., ubi cf. p. 62 Ast. Arist. metaph. 6, 2). ἔτι δὲ καὶ ἄλλως (scil. ut addit idem Them. τὸν αὐτὸν τοῦτον λόγον μετήγεσαν) νοῦν μὲν τὸ ἐν etc. (cf. Sext. p. 223 Bk.) . . . οἱ μὲν γὰρ ἀριθμοὶ τὰ εἶδη αὐτὰ καὶ αἱ ἀρχαὶ ἐλέγοντο, εἰσὶ δ' ἐκ τῶν στοιχείων . . . ἔνιοι (Xenocrates) συνέπλεξαν . . . ἀποφηνάμενοι τὴν ψυχὴν ἀριθμὸν κινεῦνθ' ἑαυτόν. haec parum recte intellexerunt commentatores, Simplicius maxime et Ioannes, quum Platonem de bono disputantem induxisse eiusque quasi ἀγράφους συνουσίας descripsisse Platonicos scirent propriis dialogis, quibus magistri sermones, quos variis dialogis (republica, Timaeo et maxime Philebo) expresserat, auditorum animos, sicut et ipse describit (Phileb. p. 14 — 16) et Aristoxeno teste (harm. II p. 30 Meib. cf. Rose de Ar. I. p. 26) describere solebat Aristoteles, admiratione percellentes non minus quam perturbantes novitate, hos igitur et imitati et quum Pythagorica numerorum symbola venarentur diversa ratione persecuti essent. atque has quidem Platonis secundum Platonicos et apud Platonicos opiniones τὰ λεγόμενα ἄγραφα δόγματα ipse Aristoteles appellat (phys. 4, 2. in quibus τὴν ὕλην dicat τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν p. 209^b 14 et 35. cf. phys. 3, 4, 3, 6. quae sunt eorum qui Philebum interpretarentur et quod ibi est τὸ

μᾶλλον καὶ ἥττον = τὸ ἄπειρον p. 24). quibus verbis abusi commentatores cortam quandam et peculiarem Platonis fingunt περὶ τὰγαθοῦ ἀκρόασιν (Alexander apud Simpl. in phys. f. 32^b sive p. 334^b 30 Br. quae eadem voce utitur Aristox. l. c.) et secretam numerorum idealium scientiam, quam discipuli οὗ παρεγένοντο varie scriptis consignarint Speusippus Xenocrates Heraclides Hestiaeus Hermodorus (Rose p. 84), ipse denique Aristoteles (rectius Galenus ad l. de nat. hom. t. XV p. 68 Lips. καὶ Πλάτωνος . . . οἱ μαθηταὶ λέγουσιν εἶναι τινα παρὰ τὰ γεγραμμένα τῶν ἀρχαίων δογμάτων αὐτοῦ). itaque quum ipsius Aristotelis librum quendam verbis supra adscriptis (ἐν τοῖς περὶ φιλ. λεγ.) significari censerent, eius autem libri quibus similia protulisset, titulum fuisse περὶ τὰγαθοῦ assererent [cf. Simpl. de an. Ven. 1527 f. 0^b fin. περὶ φιλοσοφίας νῦν λέγει τὰ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ αὐτῷ ἐκ τῆς Πλάτωνος ἀναγεγραμμένα συνουσίας, ἐν οἷς ἱστορεῖ τὰς τε Πυθαγορείους — i. e. pythagorissantes Platoniorum, v. Rose p. 83. cf. 80 sq. — καὶ Πλατωνικὰς περὶ τῶν ὄντων δόξας. Philop. de an. Ven. 1535 f. C 1^b: τὰ περὶ τὰγαθοῦ ἐπιγραφόμενα περὶ φιλοσοφίας λέγει. ἐν ἐκείνοις δὲ τὰς ἀγράφους συνουσίας τοῦ Πλάτωνος ἱστορεῖ ὁ Ἀριστοτέλης· ἔστι δὲ γνήσιον αὐτοῦ τὸ βιβλίον· ἱστορεῖ οὖν ἐκεῖ τὴν Πλάτωνος καὶ τῶν Πυθαγορείων περὶ τῶν ὄντων καὶ τῶν ἀρχῶν αὐτῶν δόξαν. λέγει οὖν — in hoc scil. l. de anima loco — φάσκειν αὐτοὺς ὅτι τὰ εἶδη ἀριθμοὶ εἰσιν, ἀριθμοὶ δὲ δεκαδικοί· ἕκαστον γὰρ τῶν εἰδῶν δεκάδα — $1 + 2 + 3 + 4 = 10$ — ἔλεγον, quae cum ceteris omnibus ex vulgari illa inter recentiores Platonicos theologia arithmetica ipse Philoponus adiecit. cf. Anon. eclog. schol. Philoponi Simplicii al. in Ar. de an. in marg. cod. Par. 2034 f. 120^b: ἦτοι ἐν ταῖς ἀγράφοις συνουσίας τοῦ Πλάτωνος· ἐκεῖ γὰρ ἱστορεῖ ὁ Ἀριστοτέλης τὰς δόξας τοῦ τε Πλάτωνος καὶ τῶν Πυθαγορείων περὶ τε τούτων καὶ τῶν ἀρχῶν αὐτῶν. Suidas p. 11 Bekk. (inde schol. marg. ext. cod. Marc. B ad ll. ε, 320 p. 138 Vill.) ὅτι περὶ τὰγαθοῦ βιβλίον συντάξας Ἀριστοτέλης τὰς ἀγράφους τοῦ Πλάτωνος δόξας ἐν αὐτῷ κατατάττει. καὶ μέμνηται τοῦ συντάγματος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ ψυχῆς ἐπονομάζων αὐτὸ (καὶ add. Br.) περὶ φιλοσοφίας: quae ut similia multa apud Suidam exscripta sunt ex Anonymi christiani eclogis inser. δόξαι περὶ ψυχῆς (Michaelis Pselli sec. Leon. Allatium de Psellis c. 42. Hardt cat. codd. Monac. V p. 551), ex quibus codice Vatic. usus Brandis de perd. Ar. libr. p. 49 hunc locum attulit in editis praetermissum. Io. Tarius enim quem cum Origenis Philocalia Par. 1618 dudum haec edidisse ignoravit qui partem posteriorem iterum dedit Spengel in ind. lect. Monac. hib. 1847, codicibus Parisiensibus usus

est ut ipse ait corruptissimis. Tarini editionem citat Morelli in bibl. ms. Ven. p. 201 ad cod. Marc. 320. cf. Hardt ad cod. Mon. 538. praeterea cf. Philop. de gen. et corr. f. 50^b, idem in phys. Ven. 1535 f. n 6^a sup. τὰς ἀγραφούς συνουσίας τοῦ Πλάτωνος αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης ἀπεγράψατο. et Simpl. in phys. f. 126^a = Br. p. 371^b 25. ^b6. cf. Simpl. in phys. f. 104b], satis illi indicaverunt in libris de philosophia Aristoteli adscriptis non tam περὶ τῶν ὄντων rerumque principiis ideis numerisque (sicut in libris de bono) sermonem fuisse institutum quam, ut fragmenta persuadent, περὶ θεῶν. eadem autem ratione de causa finali ἐν τοῖς π. φιλοσοφίας dictum fuisse negaveris, si ad ethica potius relata videas (Simpl et Philop. in phys. p. 349^b 14. 16. 22. Themist. phys. f. 24^b. idem de an. f. 76^b) quae leguntur apud Ar. phys. 2, 2: διχῶς γὰρ τὸ οὐ ἔνεκα· εἴρηται δ' ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας (scil. λεγομένοις = ἐν τοῖς κατὰ φιλοσοφίαν λόγοις, cf. Rose p. 105), revera autem spectant ad Platoniorum definitiones ipsumque Platonis Philebum (p. 53 — 54: τὸ οὐ ἔνεκα quod est ἐν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ μοίρᾳ, et τὸ ἔνεκά του. cf. Ps. Arist. metaph. λ, 7. de quo loco Bonitz comm. p. 499), non ad ipsius Aristotelis perditum metaphysicorum librum περὶ τῶν ποσυχῶς (cuius quidem locum nunc alius cuiusdam Peripatetici idem argumentum retractantis liber occupat).

Iam vero si Alexander in comm. ad metaphysica (1, 9. 992, 10: βουλόμενοι δὲ τὰς οὐσίας ἀνάγειν εἰς τὰς ἀρχὰς μήκῃ μὲν τίθεμεν ἐκ μακροῦ καὶ βραχέος, ἔκ τινος μικροῦ καὶ μεγάλου, καὶ ἐπίπεδον ἐκ πλατέος καὶ στενοῦ, σῶμα δ' ἐκ βαθέος καὶ ταπεινοῦ) de idearum elementis idem Platoniorum placitum exposuisse monet Aristotelem etiam ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας, unde nihil tale traditum habebant commentatores, et si quae ibi eum narrasse aestimat nec tamen nunc nisi ipsis ex loco metaphysicorum proposito Aristotelis verbis repetitis significat (Alex. p. 86, 31 ed. Bonitz. ἐκτίθεται δὲ τὸ ἀρέσκον αὐτοῖς, ὃ καὶ ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας εἴρηκε· βουλόμενοι γὰρ τὰ ὄντα . . . ἀνάγειν εἰς τὰς ἀρχὰς ὥς ὑπέθεντο· ἦσαν δὲ αὐτοῖς ἀρχαὶ τῶν ὄντων τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν, ἣν ἔλεγον ἀόριστον δυάδα· εἰς δὲ ταύτην θέλοντες πάντα ἀνάγειν, τοῦ μὲν μήκους ἀρχὰς ἔλεγον τὸ βραχὺ καὶ μακρόν, ὥς ἐκ μακροῦ τινὸς καὶ βραχέος τὴν γένεσιν ἔχοντος τοῦ μήκους, ἃ ἔστι μέγα καὶ μικρόν, ἢ ὡς πάσης γραμμῆς ἐν τῷ ἑτέρῳ τούτων οὔσης, τοῦ δὲ ἐπιπέδου τὸ στενὸν καὶ πλατὺ, ἃ καὶ αὐτά ἔστι μέγα καὶ μικρόν. εἰπὼν δὲ ταῦτα καὶ ἐκθέμενος τὴν δόξαν αὐτῶν ἐπὶ τούτῳ ἐπιφέρει . . .). ea igitur revera conveniunt cum eis de quibus primo de anima ipsum Aristotelem testatum perhibent in suo se de philosophia libro docuisse,

manifestum est Alexandrum eiusdem testimonii memorem nihil aliud illic dixisse nisi haec: «*exponit autem Platoniorum placitum, quod ipse etiam ait se tractasse ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας, id est in eo libro in quo ad reliquorum omnium Platoniorum exemplum, qui quidem Platonis de bono sermonibus interfuerant* (id est qui libros ediderant περὶ τὰγαθοῦ inscriptos), *sententias eius* (ut falso statuebant commentatores. nam Platoniorum erant ex Philebo derivatae, non Platonis, vel Aristotele teste metaph. ν, 2. cf. μ, 7) *perscripserat de unitate et indefinita dyade* (ἐν — δυὰς ἀόριστος: μέγα μικρόν), *scilicet ἐν τοῖς περὶ τὰγαθοῦ*». cf. Simplicius in phys. f. 104^b: τὸ μέντοι ἄπειρον καὶ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς εἶναι φησι (phys. 3, 4. 203, 9) καὶ ἐν ταῖς ιδέαις. ἀρχὰς γὰρ τῶν αἰσθητῶν τὸ ἕν καὶ τὴν ἀόριστόν φασι δυάδα λέγειν τὸν Πλάτωνα. τὴν δὲ ἀόριστον δυάδα καὶ ἐν τοῖς νοητοῖς τιθεῖς ἄπειρον εἶναι ἔλεγεν, καὶ τὸ μέγα δὲ καὶ τὸ μικρὸν ἀρχὰς τιθεῖς ἄπειρα εἶναι ἔλεγεν ἐν τοῖς περὶ τὰγαθοῦ λόγοις, οἷς ὁ Ἀριστοτέλης καὶ Ἡρακλείδης καὶ Ἑστιαῖος καὶ ἄλλοι (cf. ex Alex. f. 32^b) τοῦ Πλάτωνος ἐταῖροι παραγενόμενοι ἀνεγράψαντο τὰ δηθέντα αἰνιγματωδῶς ὡς ἐρρήθη. Πορφύριος δὲ διαρθροῦν αὐτὰ ἐπαγγελλόμενος τάδε περὶ αὐτῶν γέγραπεν ἐν τῷ Φιλήβῳ· «αὐτὸς τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον καὶ τὸ σφόδρα καὶ τὸ ἡρέμα τῆς τοῦ ἀπείρου (τῆς ἄπειρον ed.) φύσεως εἶναι βούλεται· ὅπου γὰρ ἂν ταῦτα ἐνῇ κατὰ τὴν ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν προϊόντα, οὐχ ἴστανται οὐδὲ περαίνει τὸ μετέχον αὐτῶν, ἀλλὰ πρόεισιν εἰς τὸ τῆς ἀπειρίας ἀόριστον. ὁμοίως δὲ ἔχει καὶ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον καὶ τὰ ἀντ' αὐτῶν λεγόμενα ὑπὸ Πλάτωνος τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν . . . ἐν τούτοις δὲ καὶ ἡ ἀόριστος δυὰς ὁράται . . . ταῦτα ὁ Πορφύριος εἶπεν αὐτῇ σχεδὸν τῇ λέξει, διαρθροῦν ἐπαγγελλάμενος τὰ ἐν τῇ περὶ τὰγαθοῦ συνουσία αἰνιγματωδῶς δηθέντα. καὶ ἴσως ὅτι σύμφωνα ἐκεῖνα ἦν τοῖς ἐν Φιλήβῳ γεγραμμένοις. καὶ ὁ Ἀλέξανδρος (ex quo sua mutuaverat Porphyrius in illo commentarii ad Philebum loco) δὲ καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν περὶ τὰγαθοῦ λόγων τοῦ Πλάτωνος ὁμολογῶν λέγειν οὕς ἰστόρησαν Ἀριστοτέλης τε καὶ οἱ ἄλλοι τοῦ Πλάτωνος ἐταῖροι, ταδὶ γέγραπεν· «ζητῶν γὰρ τὰς ἀρχὰς τῶν ὄντων ὁ Πλάτων, ἐπεὶ πρῶτος ὁ ἀριθμὸς ἐδόκει αὐτῷ τῇ φύσει εἶναι τῶν ἄλλων . . . ἀρχὴν τοῦτον ἡγεῖτο εἶναι, καὶ τὰς τοῦ πρώτου ἀριθμοῦ ἀρχὰς καὶ παντὸς ἀριθμοῦ ἀρχὰς εἶναι· πρῶτος δὲ ἀριθμὸς ἡ δυάς, ἥς ἀρχὰς ἔλεγεν εἶναι τὸ τε ἕν καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν (cf. Alex. in metaph. 1, 6. p. 42 Bon.) . . . ἀόριστον δὲ δυάδα ἔλεγεν αὐτὴν τῷ μεγάλῳ καὶ μικρῷ μετέχουσαν ἥτοι μελζονος καὶ ἐλάττονος τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἔχειν. κατὰ γὰρ ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν προϊόντα ταῦτα οὐχ ἴστανται, ἀλλ'

ἐπὶ τὸ τῆς ἀπειρίας ἀόριστον προχωρεῖ etc. in quibus nihil inest, quod aliunde derivatum putetur atque ex ipsius Aristotelis in metaphysicis narratione cum Philebo comparata et composita.

Ad ipsa Aristotelis verba in libro de anima Alexandrum respexisse ubi citavit τὰ περὶ φιλοσοφίας, hoc magis etiam patet ex eis quae ad similem locum pseudaristotelici metaphysicorum libri μ ex primo idem repetiverat. perdita enim Alexandri verba ex commentario eius, quem exprimere solent, eisdem plane verbis servaverunt et Syrianus (apud Brandis. de perd. Ar. libris p. 42) et Michael Ephesius (p. 756, 10 Bon.). ita quidem Pseudaristoteles μ, 9 p. 1085, 7: ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ὕστερον γενῶν τοῦ ἀριθμοῦ συμβαίνει τὰ δυσχερῆ, γραμμῆς τε καὶ ἐπιπέδου καὶ σώματος. οἱ μὲν γὰρ ἐκ τῶν εἰδῶν τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ μικροῦ ποιοῦσιν· οἷον ἐκ μακροῦ μὲν καὶ βραχέος τὰ μήκη, πλατέος δὲ καὶ στενοῦ τὰ ἐπίπεδα, ἐκ βαθέος δὲ καὶ ταπεινοῦ τοὺς ὄγκους· ταῦτα δὲ ἐστὶν εἶδη τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ. τὴν δὲ κατὰ τὸ ἐν ἀρχὴν ἄλλοι ἄλλως τιθέασιν τῶν τοιούτων. ad haec igitur illi: βουλόμενοι φησι (Eph. λέγει δὲ ὅτι βουλόμενοι) καὶ τὰ μεγέθη παράγειν ἀπὸ τῶν δύο ἀρχῶν, τοῦ τε ἐνός καὶ τῆς ἀόριστου δυνάδος, ἐκ μὲν τῆς δυνάδος φασὶ τὴν τε γραμμὴν τὸ μακρὸν καὶ βραχὺ λαβεῖν, τό τε ἐπίπεδον τὸ στενὸν καὶ πλατὺ (Eph. τὸ πλατὺ καὶ στενόν), τό τε στερεὸν τὸ βαθὺ καὶ ταπεινόν. ταῦτα γὰρ (τὸ μακρὸν καὶ βραχὺ καὶ τὰ λοιπὰ add. Eph.) εἶδη ἐκάλουν τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ τοῦ ἐν τῇ ἀόριστῳ δυνάδι. τὴν δὲ κατὰ τὸ ἐν, φησὶν, ἀρχὴν ὅχι ὁμοίως εἰσῆγον ἅπαντες, ἀλλ' οἱ μὲν αὐτοὺς τοὺς ἀριθμοὺς τὰ εἶδη τοῖς μεγέθεσιν ἔλεγον ἐπιφέρειν, οἷον δυνάδα μὲν γραμμῇ, τριάδα δὲ ἐπιπέδῳ, τετράδα δὲ στερεῳ [cf. praeter Simpl. et Philop. ad Ar. de an. 1, 2 Themist. de an. f. 66^b: τοὺς ἀριθμοὺς δὲ ἐκείνους εἶδη τῶν ὄντων ἐτίθεντο . . . τοῦ μὲν οὖν αὐτοζώου, τουτέστι τοῦ κόσμου τοῦ νοητοῦ, στοιχεῖα τὰ πρῶτα ἐποιοῦν τῶν εἰδητικῶν ἀριθμῶν, τὴν τοῦ ἐνός ἰδέαν καὶ τὴν τῆς πρώτης δυνάδος καὶ τὴν τῆς πρώτης τριάδος καὶ τὴν τῆς πρώτης τετράδος. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῷ νοητῷ κόσμῳ δεῖ πάντως τὰς ἀρχὰς παρεμφαλνεσθαι τοῦ αἰσθητοῦ, ὃ δὲ αἰσθητὸς ἐκ μήκους ἤδη καὶ πλάτους καὶ βάθους, τοῦ μὲν μήκους ἰδέαν εἶναι τὴν πρώτην ἀπεφάναντο δυνάδα, ἀπὸ γὰρ ἐνός ἐφ' ἐν τὸ μήκος, τουτέστιν ἀπὸ σημείου ἐπὶ σημείον· τοῦ δὲ μήκους ἅμα καὶ πλάτους τὴν πρώτην τριάδα, πρῶτον γὰρ τῶν ἐπιπέδων σχημάτων ἐστὶ τὸ τρίγωνον· τοῦ δὲ μήκους καὶ πλάτους καὶ βάθους τὴν πρώτην τετράδα, πρῶτον γὰρ τῶν στερεῶν ἐστὶν ἡ πυραμῖς. ταῦτα δὲ ἅπαντα λαβεῖν ἐστὶν ἐκ τῶν περὶ φύσεως Ξενοκράτους. cf. similia ex Speusippo in Theol. arithm. p. 62 Ast. ἔτι πάντες οἱ λόγοι ἐν τῷ δέκα, ὃ τε τοῦ

ἴσου καὶ τοῦ μέζονος καὶ τοῦ ἐλάττωνος καὶ τοῦ ἐπιμόρφου καὶ τῶν λοιπῶν εἰδῶν ἐν αὐτῷ καὶ οἱ γραμμικοὶ καὶ οἱ ἐπίπεδοι καὶ οἱ στερεοί. τὸ μὲν γὰρ α στιγμή, τὸ δὲ β γραμμή, τὰ δὲ γ τρίγωνον, τὰ δὲ δ πνυρμίς· ταῦτα δὲ πάντα ἐστὶ πρῶτα καὶ ἀρχαὶ τῶν καθ' ἑκαστον ὁμογενῶν. de Xenocratis libro π. φύσεως cf. Them. de an. f. 71^b et 72^a]. τοιαῦτα γὰρ ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας ἱστορεῖ περὶ Πλάτωνος (διὸ καὶ ἐνταῦθα βραχέως καὶ συντόμως τὴν τούτων ἐξέθετο διάνοιαν add. Eph.), οἱ δὲ μετέξει τοῦ ἐνὸς τὸ εἶδος ἀπετέλουν τῶν μεγεθῶν. in quibus eodē plane modo a Platonis μετέξει (metaph. 1, 6 etc.) Platoniorum quorundam qui (Speusippo ut ego censeo auctore) ideas esse numeros unumque idealium numerorum genus esse statuerent (cf. Bonitz comm. ad metaph. p. 544. 545), ὁμολώσις illa dialectice distinguitur, quo apud commentatores in Ar. phys. 4, 2 de materia Platonica. cf. Themist. p. 371^b 20 Br. καίτοι τὴν ὅλην ἄλλως μὲν ἐν Τιμαίῳ φησὶ δέχεσθαι τὰ εἶδη, ἄλλως δὲ ἐν τοῖς ἀρχαίοις δόγμασιν· ἐκεῖ μὲν γὰρ κατὰ μέθεξιν, ἐν τοῖς ἀρχαίοις δὲ καθ' ὁμολώσιν i. e. ut Simpl. habet ib. p. 371^b 6: ἐν δὲ ταῖς ἀρχαίοις συνουσίαις (quas ipse scripsit Arist. sec. Philop. p. 371^b 25) μέγα καὶ μικρὸν ἐκάλει.

Si igitur commentatorum testimonia ut quae ad libros de bono pertineant nihili esse intelligimus neque in eo versatum fuisse auctorem eum qui de philosophia scripsit ut de ideis numerisque Platonice disputaret, prorsus opinionem hanc confirmat notum illud ex tertio libro Ciceronis testimonium, quo ipsa omnis argumenti summa tangitur. theologum agnoscimus ex opinione vulgari disputantem cum Platone, non philosophum qui Aristotelis morem exemplumque secutus sine metaphora primas rerum causas definiret. theologia traditur non eadem quae prima philosophia Aristotelis, sed quae astronomia Platonis (velut in ultimo eius scripto — cf. Rose p. 25 — Epinomide p. 990 in. cf. Tim. p. 47), qui deum mentem mundique divini animalis regem praedicaret verosque deos quos vulgus suspiceret, astra esse diceret quae divinae naturae quasi imaginem referant utpote animantium omnium genus principale. atque eandem theologiam popularem praeter eos qui proprie Platonici vocantur, Peripateticos etiam commendasse Theophrasti exemplo docemur. in quo argumento quum barbarorum quoque et antiquissimorum ipsius Graeciae theologorum consensus explorandi parata occasio esset, de Magis et Aegyptiis exterisque gentibus (quarum in ceterorum Peripateticorum post Alexandrum regem libris larga esset memoria, velut de Aegyptiis ipsisque Iudaeis Syrisque apud Theophrastum in dialogo περὶ εὐσεβείας Porph. de abst. II p. 106. 147. cf. 137, in Eudemi theologia historia de Magis

Sidoniis Aegyptiisque sec. Damascium de princ. p. 384. 385, de Magis in Heraclidis dialogo Ζωροάστρης Plut. adv. Col. 14. cf. Strabo II p. 98. 100, item in Theophrasti inscripto Ἀντίλαχος de Babyloniis sec. Mülleri Fr. hist. II p. 26. cf. Indum Aristoxeni fr. 31, Iudaeum Clearchi fr. 69. de Magis Platonici etiam Hermodorus D. L. 1, 2. 1, 8 et Xenocrates apud Plut. de Tim. c. 2 etc.) atque de Orphica theologia aliisque pro more Peripateticorum historice multa inserebantur. qualis quidem tractandi ratio libro populariter scripto optime convenit. dialogos enim fuisse libros de philosophia (sicut Speusippi de philosophia apud D. L. 4, 4. ceterum cf. Xenocratis librum eodem titulo inscriptum ib. 4, 13) nunc certum testimonium extat Prisciani Lydi fontes suos recensentis in praefatione quaestionum naturalium ad Chosroem Persarum regem (de quibus cf. Rose p. 87. 45, ubi pro Ptolemaeo Vincentii ex editis p. 556 nunc resurgit Plotinus) p. 553 ed. Dübner (post Plotinum Paris. 1855): *ex Platónico enim Timaeo Phaedoneque et Phaedro et Politia et aliis convenientibus disputationibus assumpta atque confecta sunt, et actionibus Aristotelis de physica et de coelo et de generatione et corruptione et μετεώρων, similiter quoque ex his quae sunt de somno et somniis et ex his quae quasi in dialogis scripta sunt de philosophia et de mundis. Theophrastus item* etc. ipsum autem magistrum Platonem et philosophiae quae proprie vocatur conditorem (cf. de rep. VII, p. 521) sermones de philosophia hosce habuisse statuerim, quibus qui narret auctor adolescens interfuerit. quapropter Platoniorum titulo semel eosdem citari (Bournot, Platonica Aristotelis opusc. p. 15), etsi scrupulus resideat, non iam miraberis. nec magis miraberis, quum idearum numerorumque, de quibus ipsis in dialogo de bono disputabatur, non prorsus nullam in his memoriam fuisse ex uno illo Syriani loco comprobari videas, de quo quum libri numerus (ἐν τῷ β) definiatur vix est cur dubitetur. quem Alexandro Aphrodisiensi, sicut reliqua Pythagoricis exceptis omnia, Syriacum debere manifestum est. Alexander autem, quum saepius certe citasset qui ipse nosset libros ad expositionem eorum quibus Platonicos Aristoteles impugnauerat in metaphysicis quam maxime opportunos de philosophia de bono de ideis, is igitur et ipse antiquiorem doctrinam recoquit sive Aspasii qui antea commentarium in metaphysica ediderat, licet si ex eiusdem ad ethica commentariis (ineditis) iudicium feramus minus eruditum, sive alius cuiusdam. hoc idem autem fragmentum si de aetate auctoris quaeras maximi momenti est. nam quum Speusippum potius tangat ideales numeros profitentem quam Platonem, quumque ex Aristotelis sententia et Peripateticorum numerorum usum symbolicum inutilem-

que a Platonicis excogitatum redarguat eodem fere modo quo Aristoteles in metaphysicis, aut ad senioris Aristotelis tempora pertinet eaque quibus Platoniam sententiam urgentibus adversariis (cf. met. μ , 9. 1086, 2—5) ita mutaret Xenocrates, ut mathematicos modo numeros concederet, hoc est ipsam rei formam numeri nomine exprimens ad simplex illud Pythagoreorum dogma formas Aristotelicas ($\tau\alpha\ \epsilon\dot{\iota}\delta\eta$) imagine quadam numeri designantium (cf. met. ν , 3. 1090, 20 — ^b5. μ , 6. 1080^b14 — 20. ubi Pythagoreos comparat et Xenocratem, cuius de substantiis sententiam Platoni et Speusippo tertiam solet componere, velut λ , 1: $\alpha\lambda\lambda\eta\ \delta\epsilon\ \acute{\alpha}\kappa\lambda\iota\nu\eta\tau\omicron\varsigma\ \cdot\ \kappa\alpha\iota\ \tau\alpha\upsilon\tau\eta\nu\ \tau\iota\nu\epsilon\varsigma\ \epsilon\dot{\iota}\nu\alpha\iota\ \phi\alpha\sigma\iota\ \chi\omega\rho\iota\sigma\tau\acute{\eta}\nu$, $\omicron\iota\ \mu\acute{\epsilon}\nu\ \epsilon\dot{\iota}\varsigma\ \delta\upsilon\omicron\ \delta\iota\alpha\iota\omicron\rho\omicron\upsilon\tau\epsilon\varsigma$ [Plato], $\omicron\iota\ \delta\epsilon\ \epsilon\dot{\iota}\varsigma\ \mu\acute{\iota}\alpha\nu\ \phi\acute{\upsilon}\sigma\iota\nu\ \tau\iota\theta\acute{\epsilon}\nu\tau\epsilon\varsigma\ \tau\alpha\ \epsilon\dot{\iota}\delta\eta\ \kappa\alpha\iota\ \tau\alpha\ \mu\alpha\theta\eta\mu\alpha\tau\iota\kappa\acute{\alpha}$ [Speusippus], $\omicron\iota\ \delta\epsilon\ \tau\alpha\ \mu\alpha\theta\eta\mu\alpha\tau\iota\kappa\acute{\alpha}\ \mu\acute{\omicron}\nu\omicron\nu\ \tau\omicron\upsilon\tau\omega\nu$ [Xenocrates], cf. ξ , 2. μ , 6. 9. ν , 3) rediret, sicut inter ipsos Peripateticos Dicaearchus (eadem enim est animae harmonia quae numerus Xenocratis, idemque apud utrumque argumentorum contra harmoniam numerosque mere dialecticorum neglectus) — quod nego, nullus enim talis dialogi locus est in mediis iis scriptis quae servantur quaeque quum alienum prorsus ingenium demonstrent Aristotelis esse ab omnibus et nunc et olim conceduntur, aut ad popularem discipulorum Aristotelis scriptionem, quorum rationi plane convenit. Theophrasteae igitur aetati et hos de philosophia libros tribuo et reliquos omnes auctorum Peripateticorum dialogos Aristotelis nomine a bibliothecariis Alexandrinis librariisque eorum aequalibus inscriptos.

1.

Cic. de fin. 2, 12, 39: *primum (semovendas putabo sententias) Aristippi Cyrenaicorumque omnium, quos non est veritum in ea voluptate quae maxima dulcedine sensum moveret, summum bonum ponere contemnentes istam vacuitatem doloris. hi non viderunt, ut ad cursum equum, ad arandum bovem, ad indagandum canem, sic hominem ad duas res, ut ait Aristoteles, ad intelligendum et agendum esse natum quasi mortalem deum. contraque ut tardam aliquam et languidam pecudem, ad pastum et ad procreandi voluptatem hoc divinum animal ortum esse voluerunt. quo nihil mihi videtur absurdius.*

2.

Cic. Tusc. disp. 3, 28, 69: *itaque Aristoteles veteres philosophos accusans, qui existimavissent philosophiam suis ingeniis esse perfectam, ait eos aut stultissimos aut gloriosissimos fuisse. sed se videre,*

quod paucis annis magna accessio facta esset, brevi tempore philosophiam plane absolutam fore.

Hunc Ciceronis locum reddidit Lactantius div. inst. 3, 28.

De antiquissima philosophiae origine (Plato epin. p. 986 sq.) cf. veterum scriptorum (velut Hermodori Platonis discipuli ἐν τῷ περὶ τῶν μαθημάτων 1, 2. 1, 8. cf. Simpl. phys. f. 54^b ἐκ τῆς περὶ Πλάτωνος αὐτοῦ συγγραφῆς. D. L. 2, 106. 3, 6) testimonia ex Sotione derivata apud Diog. Laert. 1, 1—9.

3.

Synesius calvit. encom. c. 22 (ed. Krabinger 1834 p. 29): εἰ δὲ καὶ ἡ παροιμία σοφόν· πῶς δ' οὐχὶ σοφὸν περὶ ὧν Ἀριστοτέλης φησὶν, ὅτι παλαιᾷ εἰσὶ φιλοσοφίας ἐν ταῖς μεγίσταις ἀνθρώπων φθοραῖς ἀπολομένης ἐγκαταλείμματα περιωθέντα διὰ συντομίαν καὶ δεξιότητα; παροιμία δῆπου καὶ τοῦτο ...

Hanc de proverbiorum origine sententiam ex solenni illo et Platonis (in politico praecipue et in Timaeo et in legibus) et Aristotelis et Peripateticorum placito de rerum atque philosophiae non solum antiquitate sed vicissitudine repetitam huic dialogi de philosophiae principio aptam censeo, nego autem ad proverbiorum libri (παροιμίαι ᾱ D. L. 5, 26. cf. ad fr. polit. ult.) praefationem recte referri. huius enim neque apud paroemiographos, qui ex politis maxime Aristotelem multorum proverbiorum testem appellant, neque alibi vestigium ullum cernitur.

Simillimus est locus (et quem ipsum Synesii memoriae obversatum fuisse paene suspiceris) Pseudaristotelici auctoris libri metaphysici λ, 8. 1074^b10 fabulosas de deis opiniones antiquae cuiusdam philosophiae reliquias esse censentis: πολλάκις εὐρημένης εἰς τὸ δυνατόν ἐκάστης καὶ τέχνης καὶ φιλοσοφίας καὶ πάλιν φθειρομένων, καὶ ταύτας τὰς δόξας ἐκείνων οἶον λείψανα περισεσῶσθαι μέχρι τοῦ νῦν. cf. Arist. meteor. 1, 3. 339^b27. de coelo 1, 3. 270^b16. polit. 7, 10. 1329^b25, in quibus locis eisdem fere verbis ἀπειράκις τὰς αὐτὰς δόξας inter homines orbe quodam redire repetitur (de quo rerum orbe cf. maxime meteor. 1, 14 quam Aristotelis disputationem simul et Platonis in rep. p. 546 respicit Proclus in Tim. p. 255^d et p. 36^b. praeterea cf. Ar. phys. 4, 14. 223^b24. probl. 17, 3). eandem de artibus sententiam Peripateticam uberius explicaverat Theophrastus (apud Philon. opp. Frf. 1691 p. 964. cf. p. 959 c — 964e) suamque fecit auctor libelli qui Ocelli Lucani titulum veterisque Pythagorei famam antiquam arripuit (c. 3, 5).

4.

Diog. Laert. 2, 23 (e Favorino): *καὶ Πυθῶδε ἔλθειν (τὸν Σωκράτην) Ἀριστοτέλης φησὶν· ἀλλὰ καὶ εἰς Ἴσθμόν, ὡς Φαβωρίνος ἐν τῷ πρώτῳ (cf. Rose p. 43) τῶν ἀπομνημονευμάτων.*

5.

Plutarch. adv. Colot. 20: *ὁ δὲ Ἡράκλειτος ὡς μέγα τι καὶ σεμνὸν διαπεπραγμένος «ἐδιξασάμην, φησὶν, ἐμεωυτόν.» καὶ τῶν ἐν Δελφοῖς γραμμάτων θειότατον ἐδόκει τὸ γινῶθι σαυτόν, ὃ δὴ καὶ Σωκράτει ἀπορίας καὶ ζητήσεως ταύτης ἀρχὴν ἐνέδωκεν (cf. Plat. Alc. p. 124), ὡς Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Πλατωνικοῖς εἴρηκε.*

6.

Porphyr. (ἐκ τοῦ περὶ τοῦ γινῶθι σαυτόν cf. c. 27. 28) apud Stob. flor. 21, 26 (ex Didymo): *τί ποτε ἦν ἄρα καὶ τίνος τὸ ἱερὸν πρόσταγμα τὸ ἐν Πυθοῖ, ὃ γινῶναι ἑαυτὸν τοῖς τοῦ θεοῦ δεησομένοις προσαγορεύει; ... ἀλλ' εἴτε Φημονόη (Sch. Plat. p. 390. D. L. 1, 40) ... εἴτε Φανοθέα ... εἴτε καὶ Βλαντος ἢ Θαλοῦ ἢ Χίλωνος ἦν ἀνάθημα (Stob. fl. 3, 79 ex Demetr. Phal. cf. 21, 12. Clem. Al. p. 129. Suid. Sch. II. γ, 53 etc.) ... εἴτε Κλεάρχῳ (sc. ἐν τῷ περὶ παροιμιῶν, quod fr. om. Müller Fr. hist. t. II. cf. Theophrastus ἐν τῷ περὶ παροιμιῶν Stob. fl. 21, 12) παρ-εκτέον μᾶλλον τοῦ μὲν Πυθίου φράζοντι εἶναι παράγγελμα, χρησθῆναι δὲ Χίλωνι τὸ ἄριστον ἀνθρώποις μαθεῖν πυνθανομένων (eadem Schol. Plat. p. 383 cf. Stob. fl. 21, 12)· εἴτε καὶ πρὸ Χίλωνος ἦν ἔτι ἀνάγραπτον ἐν τῷ Ἰδρυθέντι νεῷ μετὰ τὸν πέτρινον τε καὶ χαλκοῦν, καθάπερ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας εἴρηκε.*

Cf. Clem. Alex. strom. 1, 14, 60 p. 129 Sylb. *τὸ μὲν οὖν γινῶθι σαυτόν οἱ μὲν Χίλωνος ὑπειλήφασιν, Χαμαιλέων δὲ ἐν τῷ περὶ θεῶν Θαλοῦ (hinc ea quae habet D. L. 1, 40). Ἀριστοτέλης δὲ τῆς Πυθίας.*

Hoc fragmentum indicavit Bournot, Platonica Aristotelis opuscula. Putbus 1853 p. 15. tria illa sive Chilonis sive Pythiae praecepta Delphica (cf. Plato Charm. p. 165) propter primum nosse se quemque iubentis de Socrate philosophiaeque principio verba faciens memorasse Aristoteles videtur.

7.

Apud eundem Clem. Alex. in eadem disputatione (quae copias Didymeas reddit, cf. M. Schmidt Did. fr. p. 373) paulo post leguntur haec (strom. 1, 14, 61 p. 129): *τὸ δ' ἐγγύα πάρα δ' ἄτα Κλεομένης μὲν ἐν τῷ περὶ Ἡσιόδου... οἱ δὲ περὶ Ἀριστοτέλη Χίλωνος αὐτὸ νομίζουσι, Αἰδύμος δὲ Θαλοῦ (cf. Stob. fl. 3, 79, δ) φησὶν εἶναι τὴν παραίνεσιν.*

Cf. Diodor. exc. IX, 14 Bekk. ὅτι Χίλων ἀφικόμενος εἰς Δελφούς καὶ καθάπερ ἀπαρχὰς ποιούμενος τῷ θεῷ τῆς ἰδίας συνέσεως, ἐπέγραψεν ἐπὶ τινα κίονα τρία ταῦτα γινῶθι σεαυτὸν καὶ μηδὲν ἄγαν καὶ τρίτον ἐγγύα πάρα δ' ἄτα (cf. Plinius 7, s. 32. tertium hoc Chilonis fuisse multi dixerunt, velut Diog. L. 1, 73 et altero loco Clem. Al. strom. 6, 2, 21 atque Delphicum epigramma noverunt Schol. Plat. p. 324, Schol. Od. θ, 351 etc. de secundo quod τὸ Χιλώνειον vocat ipse Ar. rhet. 2, 12, 1389^b3, v. Clem. str. 1, 14, 61: πάλιν αὖ Χίλωνι τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀναφέρονσι τὸ μηδὲν ἄγαν. Στράτων δὲ ... Δίδυμος δὲ etc. cf. Schol. Eur. Hippol. 263).

De Periandro (D. L. 1, 99) vid. polit. Coriuth. fr. 2.

8.

Incertus est locus quem hic appono Etymologici M. p. 722, 16 Sylb. s. σοφιστής: κυρίως ὁ σοφισζόμενος· ὁ δὲ Ἀριστοτέλης σοφιστὰς λέγει τοὺς ἐπὶ σοφούς. ἐλέχθη δὲ καὶ ὁ ἐθελοφιλόσοφος σοφιστής, ὁ δὲ τῷ ὄντι σοφός. ὅθεν ἐπεπόλαξε λέγειν· φιλοσόφει ὅφρ' εὖ γινώσκῃς ἡμὲν θεὸν ἥδὲ σοφιστήν (ex II. ε, 128). νῦν σοφιστὰς τοὺς διατριβῶν προισταμένους. οὕτως Ἀπολλώνιος (Ἡλιόδαρος cod. Marc.) ἐν ἐξηγήσει τῶν Ἡροδότου γλωσσῶν.

Cf. Schol. II. ο, 410 (οἱ γὰρ παλαιοὶ πάντας σοφιστὰς ἐκάλουν). D. L. 1, 12. Suid. s. v. etc.

9.

Diog. L. 1, 8 (ex Sotionis, ut videtur, historia philosophorum aut potius ex Heraclide qui eius epitomam scripsit): Ἀριστοτέλης δ' ἐν πρώτῳ περὶ φιλοσοφίας καὶ πρεσβυτέρους εἶναι (sc. τοὺς Μάγους) τῶν Αἰγυπτίων· καὶ δύο κατ' αὐτοὺς εἶναι ἀρχάς, ἀγαθὸν δαίμονα καὶ κακὸν δαίμονα, καὶ τῷ μὲν ὄνομα εἶναι Ζεὺς καὶ Ὠρομάσσης, τῷ δὲ Ἄιδης καὶ Ἀρειμάνιος. φησὶ δὲ τοῦτο καὶ Ἑρμῆπος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Μάγων καὶ Εὐδοξος ... καὶ Θεόπομπος.

Consentit theologiae historiae auctor (Rose de Ar. I. p. 71. cf. Usener anal. Theophr. p. 17) Eudemus Rhodius (qui statim citatur etiam apud D. L. 1, 9 de mortuorum sec. magos resurrectione et immortalitate) secundum Damascium de princ. p. 384: Μάγοι δὲ καὶ πᾶν τὸ Ἀρειον γένος, ὥς καὶ τοῦτο γράφει ὁ Εὐδόξος, οἱ μὲν τόπον οἱ δὲ χρόνον καλοῦσι τὸ νοητὸν ἅπαν καὶ τὸ ἡνωμένον· ἐξ οὗ διακριθῆναι ἢ θεὸν ἀγαθὸν καὶ δαίμονα κακόν, ἢ φῶς καὶ σκότος πρὸ τούτων, ὥς ἐνίοις λέγειν. οὗτοι δὲ οὖν καὶ αὐτοὶ μετὰ τὴν ἀδιάκριτον φύσιν διακρινομένην

ποιοῦσι τὴν διττὴν συστοιχίαν τῶν κρειττόνων· τῆς μὲν ἡγεῖσθαι τὸν Ὀρομάσδη, τῆς δὲ Ἀρεμάνιον (cf. Plutarch. de Is. 46). *veterum poetarum* (velut Orphei, v. fr. 10) et *magorum* de bono et malo ad principia relatis sententiam etiam ipse tangit Arist. metaph. 13, 4.

10.

Philopon. ad Ar. de anima (1, 5. 1410^b28 ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς καλουμένοις ἔπεισι. similiter de gener. an. 1, 2 ἐν τοῖς καλουμένοις Ὀρφέως ἔπεισιν) f. F 3^a sup. λεγομένοις εἶπεν ἐπειδὴ μὴ δοκεῖ Ὀρφέως εἶναι τὰ ἔπη, ὥς καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας λέγει· αὐτοῦ μὲν γὰρ εἶσι τὰ δόγματα, ταῦτα δὲ φησιν Ὀνομάκριτον ἐν ἔπεισι (ed. et codd. vulg. ὄνομα κρεῖττον ἐνέπεσε) κατατεῖναι (cf. Sext. Empir. p. 126, 15. 462, 2 ubi inter veterum physicorum de elementis sententias ex antiquo quodam auctore, qui Theophrasteo de physicomum opinionibus opere niti videtur, desumtas memoratur Ὀνομάκριτος ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς).

Cic. de nat. deor. 1, 38: *Orpheum poetam docet Aristoteles nunquam fuisse et hoc Orphicum carmen* (i. e. theogoniam Orphicam 24 illis carminibus vulgatam cf. Suid. s. Ὀρφεύς, Clem. Al. Strom. 1, 21, 131 p. 144 Sylb., Lobeck Aglaoph. p. 348 sq. cf. p. 467. 489. 714. 726) *Pythagorei ferunt cuiusdam fuisse Cercopis*.

Orpheum fuisse negavit quidem Cicero (ut sententiae tenor docet, cf. Schoemann ad h. l. et quem citat Bournot p. 15 Dionys. apud Suid. s. Ὀρφεύς: Ὀδρύσης ἐποποιός· Διονύσιος δὲ τοῦτον οὐδὲ γεγενῆναι λέγει), non autem negaverat Aristoteles, de quo quod testimonium aliunde accepit male ille intellexit. Aristoteles enim non Orpheum negavit sed Orpheum poetam. de Cercope Pythagoreo non iam ex Aristotele sed aliunde comperta videtur adiecisse qui Aristotelem citaverat. ἡ δὲ παρὰ τῷ περιπατητικῷ Εὐδήμῳ ἀναγεγραμμένη ὥς τοῦ Ὀρφέως οὕσα θεολογία (Damasc. de princ. p. 382. cf. Philop. l. c. αὐτοῦ μὲν γὰρ εἶσι τὰ δόγματα) differre videbatur Damascio ab ea quae erat ἐν ταῖς φερομέναις ταύταις ῥαψωδίαις Ὀρφικάις (Dam. p. 380). nam illa ἀπὸ τῆς νυκτὸς ἐποιήσατο τὴν ἀρχήν, sicut apud ipsum Aristotelem metaph. 11, 6 οἱ θεολόγοι οἱ ἐκ νυκτὸς γεννῶντες (cf. Bonitz comm. p. 490).

11.

Syrian. (ex Alexandro) in Ar. metaph. 12, 9 (Schol. in met. ed. Brandis, Berol. 1837 p. 322, 4. cit. Brandis, de perd. Ar. libris de ideis et de bono, Bonn. 1823 p. 47): ἐπεὶ ὅτι καὶ αὐτὸς (Ar.) ὁμολογεῖ μηδὲν εἰρη-

κέναι πρὸς τὰς ἐκεῖνων (Platoniorum ante Xenocratem, de quo cf. Bonitz comm. in met. p. 544, Ar. met. 12, 9 p. 1086, 2) ὑποθέσεις μὴδ' ὅλως παρακολουθεῖν τοῖς εἰδητικοῖς ἀριθμοῖς, εἴπερ ἕτεροι τῶν μαθηματικῶν εἶεν, μαρτυρεῖ τὰ ἐν τῷ β τῶν περὶ τῆς φιλοσοφίας ἔχοντα τοῦτον τὸν τρόπον «ὥστε εἰ ἄλλος ἀριθμὸς αἰ ἰδέαι, μὴ μαθηματικὸς δέ, οὐδεμίαν περὶ αὐτοῦ σύνεσιν ἔχομεν ἄν. τίς γὰρ τῶν γε πλείστων ἡμῶν συνήσιν ἄλλον ἀριθμόν;» ὥστε καὶ νῦν ὡς πρὸς τοὺς πολλοὺς τοὺς οὐκ εἰδότας ἄλλον ἢ τὸν μοναδικὸν ἀριθμὸν πεποιήται τοὺς ἐλέγχους, τῆς δὲ τῶν θεῶν ἀνδρῶν διανοίας οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐφήψατο.

12.

Sextus Empir. adv. dogm. 3, 20—22 (p. 395 Bekk.): Ἀριστοτέλης δὲ ἀπὸ δυοῖν ἀρχῶν ἔννοιαν θεῶν ἔλεγε γεγονέναι ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἀπὸ τε τῶν περὶ ψυχὴν συμβαινόντων καὶ ἀπὸ τῶν μετεώρων. ἀλλ' ἀπὸ μὲν τῶν περὶ τὴν ψυχὴν συμβαινόντων διὰ τοὺς ἐν τοῖς ὕπνοις γινομένους ταύτης ἐνθουσιασμοὺς καὶ τὰς μαντείας. ὅταν γάρ, φησιν, ἐν τῷ ὕπνῳ καθ' ἑαυτὴν γένηται ἡ ψυχὴ, τότε τὴν ἴδιον ἀπολαβούσα φύσιν προμαντεύεται τε καὶ προαγορεύει τὰ μέλλοντα (v. fr. Eudemi 1 etc. cf. de naturali apud veteres Peripateticos Aristotelem Dicaearchum divinatione Cic. de divin. 2, 48. cf. 1, 3. 39. 50. Plac. phil. 5, 1). τοιαύτη δὲ ἔστι καὶ ἐν τῷ κατὰ τὸν θάνατον χωρίζεσθαι τῶν σωμάτων. ἀποδέχεται γοῦν καὶ τὸν ποιητὴν Ὅμηρον ὡς τοῦτο παρατηρήσαντα πεποιήκε γὰρ τὸν μὲν Πάτροκλον ἐν τῷ ἀναιρεῖσθαι προαγορεύοντα περὶ τῆς Ἑκτορος ἀναιρέσεως, τὸν δ' Ἑκτορα περὶ τῆς Ἀχιλλέως τελευτῆς. ἐκ τούτων οὖν, φησὶν, ὑπενόησαν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τι θεόν, τὸ καθ' ἑαυτὸ ζοικὸς τῇ ψυχῇ καὶ πάντων ἐπιστημονικώτατον. ἀλλὰ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν μετεώρων (v. fr. 13) θεασάμενοι γὰρ μεθ' ἡμέραν μὲν ἥλιον περιπολοῦντα, νύκτωρ δὲ τὴν εὐτακτον τῶν ἄλλων ἀστέρων κίνησιν, ἐνόμισαν εἶναι τινα θεὸν τὸν τῆς τοιαύτης κινήσεως καὶ εὐταξίας αἴτιον. τοιούτος μὲν καὶ ὁ Ἀριστοτέλης.

Haec cum fr. 14 Eudemo dialogo tribuit Krische (theol. Lehren p. 17. 304. Rose de Ar. I. p. 110), libris de philosophia aptius Bournot, Platon. Ar. opusc. p. 16 et Brandis, Aristot. I p. 84.

13.

Alterum argumentum paulo post ex eodem Aristotele uberius exsequi videtur Sextus adv. dogm. 3, 26 — 27 p. 396 (cf. ib. 44. 45 p. 400): ἔνιοι δὲ ἐπὶ τὴν ἀπαράβατον καὶ εὐτακτον τῶν οὐρανίων κίνησιν παραινόμενοι φασὶ τὴν ἀρχὴν ταῖς τῶν θεῶν ἐπινοίαις ἀπὸ ταύτης

γεγονέναι πρῶτον· ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἐπὶ τῆς Τρωικῆς καθεζόμενος Ἰδῆς ἑώρα τὴν τῶν Ἑλλήνων στρατεῖαν μετὰ πολλοῦ κόσμου καὶ τάξεως τοῖς πεδίοις προσιοῦσαν «ἱππῆας μὲν πρῶτα σὺν ἱπποῖσιν καὶ ὄχρεσφιν, πεζοὺς δ' ἐξόπιθεν» (Il. δ, 297), πάντως ἂν ὁ τοιοῦτος εἰς ἔννοιαν ἦλθε τοῦ ὅτι ἔστι τις ὁ διατάσσων τὴν τοιαύτην τάξιν (cf. Ar. met. 11, 10 in.) καὶ ἐγκελευόμενος τοῖς ὑπ' αὐτὸν κοσμουμένοις στρατιώταις, οἷον Νέστωρ ἢ ἄλλος τις τῶν ἡρώων, ὃς ἦδει «κοσμηῆσαι ἱππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας» (Il. β, 554)· καὶ ὃν τρόπον ὁ ἔμπειρος νεὸς ἅμα τῷ θεάσασθαι πόρρωθεν ναῦν οὐρὶφ διωκομένην πνεύματι καὶ πᾶσι τοῖς ἰστίοις εὐτρεπιζομένην, συνήσιν ὅτι ἔστι τις ὁ κατευθύνων ταύτην καὶ εἰς τοὺς προκειμένους λιμένας καταντῶν, οὕτως οἱ πρῶτον εἰς οὐρανὸν ἀναβλέψαντες καὶ θεασάμενοι ἥλιον μὲν τοὺς ἀπὸ ἀνατολῆς μέχρι δύσεως δρόμους σταδιεύοντα, ἀστέρων δὲ εὐτάκτους τινὰς χορείας, ἐπεζήτουν τὸν δημιουργὸν τῆς περικαλλοῦς ταύτης διακοσμήσεως, οὐκ ἐκ ταῦτομάτου στοχαζόμενοι συμβαίνειν αὐτὴν ἀλλ' ὑπὸ τίνος κρείττονος καὶ ἀφθάρτου φύσεως, ἣτις ἦν θεός.

14.

Cicero de natura deorum II, 37: *certe ita temere de mundo effutiunt, ut mihi quidem nunquam hunc admirabilem coeli ornatum, qui locus est proximus, suspexisse videantur. praeclare ergo Aristoteles si essent, inquit, qui sub terra semper habitavissent bonis et illustribus domiciliis quae essent ornata signis atque picturis instructaque rebus iis omnibus quibus abundant ii qui beati putantur, nec tamen exissent unquam supra terram, acceperissent autem fama et auditione esse quoddam numen et vim deorum, deinde aliquo tempore patefactis terrae faucibus ex illis abditis sedibus evadere in haec loca quae nos incolimus atque exire potuissent, quum repente terram et maria coelumque vidissent, nubium magnitudinem ventorumque vim cognovissent adspexissentque solem eiusque tum magnitudinem pulcritudinemque tum etiam efficientiam cognovissent quod is diem efficeret toto coelo luce diffusa, quum aulem terras nox opacasset tum coelum totum cernerent astris distinctum et ornatum lunaeque luminum varietatem tum crescentis tum senescentis eorumque omnium ortus et occasus atque in omni aeternitate ratos immutabilesque cursus, haec (codd. quae) quum viderent, profecto et esse deos et haec tanta opera deorum esse arbitrarentur. atque haec quidem ille.*

Obversatam fuisse auctoris animo Platoniam illam hominum ἐν κατὰ γαίῃ οἰκῆσει σπηλαιώδει vincitorum imaginem (reipubl. VII init.) significavit olim Patricius discuss. Peripat. t. I p. 75 (cf. etiam infra quae

disputat Plato p. 529 — 30 de astronomia ad philosophiam et ad deum ducente).

15.

Simplicius in Ar. de coelo (1, 9. 279, 30: καὶ γὰρ καθάπερ ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις φιλοσοφήμασι περὶ τὰ θεῖα πολλάκις προφαίνεται τοῖς λόγοις ὅτι τὸ θεῖον ἀμετάβλητον ἀναγκαῖον εἶναι πᾶν τὸ πρῶτον καὶ ἀκρότατον· ὃ οὕτως ἔχον μαρτυρεῖ τοῖς εἰρημένοις. οὔτε γὰρ ἄλλο κρεῖττόν ἐστιν ὃ τι κινήσει, ἐκείνο γὰρ ἂν εἴη θειότερον, οὔτ' ἔχει φαῦλον οὐθέν, οὔτ' ἐνδεές τῶν αὐτοῦ καλῶν οὐδενός ἐστιν) p. 487, 6 Brand. (cf. apud Ravaisson, essai sur la métaphysique d'Aristote t. I p. 67 ex cod. Par. 1910. eadem ex ant. Guilelmi de Moerbeka vers. lat. Ven. 1555 f. 44^a): λέγει δὲ περὶ τούτου ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας. καθόλου γὰρ ἐν οἷς ἐστὶ τι (τὸ R) βέλτιον, ἐν τούτοις ἐστὶ τι καὶ (ἐ. καὶ τὸ R) ἄριστον. ἐπεὶ οὖν ἐστὶν ἐν τοῖς οὖσιν ἄλλο ἄλλου βέλτιον, ἐστὶν ἄρα τι καὶ ἄριστον, ὅπερ εἴη ἂν τὸ θεῖον. εἰ οὖν τὸ μεταβάλλον ἢ ὑπ' ἄλλον μεταβάλλει ἢ ὑφ' ἑαυτοῦ, καὶ εἰ ὑπ' ἄλλου ἢ κρεῖττονος ἢ χείρονος, εἰ δὲ ὑφ' ἑαυτοῦ ἢ ὡς πρὸς τι χεῖρον ἢ ὡς καλλιονός τινος ἐφιέμενον, τὸ δὲ θεῖον οὐδὲ κρεῖττόν τι ἔχει ἑαυτοῦ ὑφ' οὗ μεταβληθήσεται, ἐκείνο γὰρ ἂν ἦν θειότερον, οὔτε ὑπὸ χείρονος τὸ κρεῖττον πάσχειν θέμις ἐστί· καὶ μέντοι εἰ ὑπὸ χείρονος, φαῦλον ἂν τι προσελάμβανεν, οὐδὲν δὲ ἐν ἐκείνῳ φαῦλον. ἀλλ' οὐδὲ ἑαυτὸ μεταβάλλει ὡς καλλιονός τινος ἐφιέμενον, οὐδὲ γὰρ ἐνδεές ἐστὶ τῶν αὐτοῦ καλῶν οὐδενός· οὐ μέντοι οὐδὲ πρὸς τὸ χεῖρον, ὅτε μὴδὲ ἄνθρωπος ἐκὰν ἑαυτὸν χεῖρω ποιεῖ, μῆτε δὲ ἔχει τι φαῦλον μὴδὲν ὅπερ ἂν ἐκ τῆς εἰς τὸ χεῖρον μεταβολῆς προσέλαβεν. καὶ ταύτην δὲ ἀπὸ τοῦ δευτέρου τῆς Πλάτωνος πολιτείας Ἀριστοτέλης μετέλαβε τὴν ἀπόδειξιν (iam refert Platonis argumenta).

Manifestum est Aristotelem verbis illis quae a Simplicio explicantur, non librum quendam citare, nedum ipsius quendam librum antea editum, immo relegare lecturum ad nota illa et vulgata Platoniorum argumenta (τὰ ἐγκύκλια φιλοσοφήματα, cf. eth. 1, 3. Rose p. 104 sq. cf. p. 84), qualia de hac re ipse Plato proposuerat reipublicae secundo (p. 380 sq.). cuius ei propria verba in mentem venisse docent ultima: οὔτ' ἐνδεές τῶν αὐτοῦ καλῶν οὐδενός ἐστιν, quae respondent Platoniciis: οὐ γὰρ πον ἐνδεᾶ γε φήσομεν τὸν θεὸν κάλλους ἢ ἀρετῆς εἶναι. Simplicii autem argumentatio, qua ipsa librorum de philosophia auctoris verba repeti voverunt Ravaisson (essai sur la mét. I p. 67) et Bournot (Platon. Ar. op. p. 17), adeo non solum Platonis sed ipsius libri de coelo verbis nititur (eadem enim leguntur haec: ἐκείνο γὰρ ἂν ἦν θειότερον — οὐδὲ γὰρ ἐνδεές ἐστὶ τῶν αὐτοῦ καλῶν οὐδενός. cum Platoniciis praecipue conferas

argumentum ex homine sumtum ὅτε μηδὲ ἄνθρωπος ἐκὼν etc.), ut necessitudinem quandam certam inter textus rationem et commentatoris, inter libros de coelo et quos volunt de philosophia obtinere intelligatur, eam quidem ut ex altero alterius loci scriptor profecerit. attamen neque is qui libri de coelo verba fecit, quum ad eos de deo immutabili sermones remittat qui satis noti essent omnibus, de suo quodam in eadem re tractatu recordatus est, quem tamen qui quae alibi tractata essent et citaturus erat et revera citat, vix si usus eo esset citare neglexisset (necum ita neglexisset ut qui aliena citantis speciem affectaret, alienis ipsisque Platonicis verbis usus reperiretur), neque profecto auctor dialogi de philosophia ita recordatus esset exilia haecce notae cuiusdam argumentationis vestigia, ut his potissimum insisteret, quae in suis non nisi amplificaret et quasi suppleret. utrumque igitur quum parum sit consentaneum, veri simile erit omnem illam argumentorum seriem, postquam ex notitia quadam parum definita in universum haec asseruerit ad librorum de philosophia materiam pertinere, ab Alexandro (nam ex hoc ipso eam a Simplicio translata esse, cui et proxima hic debet et optima quaeque, ex Themistio probatur, qui ex eodem fonte eandem reddat), ab Alexandro igitur ex Aristotelis in libro de coelo verbis et ex ipsa quam deinde citavit Platonis demonstratione deductam et quasi compositam esse, ut quae breviter Aristoteles tetigisset, ipse refingeret. id quod plane ex more eius fuisse docet commentarius ad metaphysica (in quo e. gr. cf. de ideis Platonis argumenta ad 1, 9 exposita) nec a quoquam qui hunc noverit ignoratur. quae si recte disputata sunt, speciosi fragmenti nihil restat nisi pauca haec: λέγει δὲ περὶ τούτου ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας. licet horum quoque auctoritas parum constet. fieri enim potuit ut non tam ex certo quodam testimonio dicerentur quam ex parata quadam et consueta de libris περὶ φιλοσοφίας opinione, quibus τὰς ἀγράφους συνουσίας Platonis de philosophia Aristoteles descripserit. nam, ut ait Simplicius, ἐγκύκλια καλεῖ φιλοσοφήματα τὰ κατὰ τάξιν ἐξ ἀρχῆς τοῖς πολλοῖς προτιθέμενα, ἅπερ καὶ ἐξωτερικὰ καλεῖν εἴωθεν, ὥσπερ καὶ ἀκροαματικὰ καὶ συνταγματικὰ τὰ σπουδαιότερα. λέγει δὲ περὶ τούτου ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας.

Cf. Themist. paraphr. l. Ar. de coelo (Moÿse Alatino Hebraeo Spolefino interprete. Ven. 1574. qui hebraicam versionem latine se reddidisse dicit ex arabica factam) f. 16 a (tex. 100): *Persaepe enim in vulgi plebisque de rebus divinis disputationibus exponitur, omnino consentaneum esse, in omni eo quod primum est et extremum, ut divinum sit nullamque mutationem consequatur. nos autem videmus id ita se habere quem-*

admodum dicunt. quod etiam quae a nobis dicta sunt confirmat. nam divinum corpus quod in circulum fertur profecto non commutatur nec mutationem admittit. alioquin si commutaretur necessarium foret, ut vel ex se vel ab alio mutationem reciperet. si ab alio, omnino id a quo commutatur nobilius extitisset. quare consonum esset, ut ipsum nec divinum nec primum diceretur. si vero ex se, in id profecto commearet quod nobilius esset. etenim falsum ac dissentaneum foret, ut mutaretur in id quod turpius ac ignobilius extitisset. nec defectus in eo invenitur, ut hoc nomine debeat in aliquod nobilius ac perfectius mutari. nec demum turpe quippiam, ut id fugitaret evitaretque. rationi itaque consentaneum est, ut sempiternus motus eius existat etc.

Platonis autem disputatio, qua et Aristoteles usus est et Alexander, haec fere est (reip. II p. 380): ... *ἀνάγκη*, εἴπερ τι ἐξίσταται τῆς αὐτοῦ φύσεως, ἢ αὐτὸ ὑφ' ἑαυτοῦ μεθίστασθαι ἢ ὑπ' ἄλλον ... ὑπὸ μὲν ἄλλου τὰ ἄριστα ἔχοντα ἥκιστα ἀλλοιοῦνται τε καὶ κινεῖται ... ἀλλὰ μὴν ὁ θεός γε καὶ τὰ τοῦ θεοῦ πάντα ἄριστα ἔχει ... ἀλλ' ἄρα αὐτὸς αὐτὸν μεταβάλλει ἂν καὶ ἀλλοιοῖ; *Δῆλον*, ἔφη, ὅτι, εἴπερ ἀλλοιοῦνται. Πότερον οὖν ἐπὶ τὸ βέλτιόν τε καὶ κάλλιον μεταβάλλει ἑαυτὸν ἢ ἐπὶ τὸ χεῖρον καὶ τὸ αἰσχρον ἑαυτοῦ; *Ἀνάγκη*, ἔφη, ἐπὶ τὸ χεῖρον, εἴπερ ἀλλοιοῦνται· οὐ γάρ που ἐνδεᾶ γε φήσομεν τὸν θεὸν κάλλους ἢ ἀρετῆς εἶναι. Ὁρθότατα, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις· καὶ οὕτως ἔχοντος δοκεῖ ἂν τίς σοι, ὦ *Ἀδείμαντε*, ἐκὰν αὐτὸν χεῖρῳ ποιεῖν ὀπρῶν ἢ θεῶν ἢ ἀνθρώπων; *Ἀδύνατον*, ἔφη. *Ἀδύνατον* ἄρα, ἔφη, καὶ θεῶ ἐθέλειν αὐτὸν ἀλλοιοῦν, ἀλλ' ὥς ἔοικε κάλλιστος καὶ ἄριστος ὧν εἰς τὸ δυνατόν ἕκαστος αὐτῶν μένει αἰεὶ ἀπλῶς ἐν τῇ αὐτοῦ μορφῇ.

16. (?)

Cicero acad. II, 38, 119: *quum enim tuus iste Stoicus sapiens syl-
labatim tibi ista dixerit, veniet flumen orationis aureum fun-
dens* (cf. praef. ad dial.) *Aristoteles* qui illum desipere dicat. neque enim ortum esse unquam mundum, quod nulla fuerit novo consilio inito tam praeclari operis inceptio, et ita esse eum undique aptum, ut nulla vis tantos queat motus mutationemque moliri, nulla senectus diuturnitate temporum exsistere, ut hic ornatus unquam dilapsus occidat.

Haec dialectica potius in animum revocant de mundi aeternitate argu-
menta academicis et peripateticis (velut Critolao et Theophrasto apud Phi-
lonem) et pseudopythagoreis (Stob. ecl. I c. 20. Tim. Loc. p. 95. Ocell.
c. 1) communia quam ipsius Aristotelis consensum (de coelo I, 9 etc.).

17.

Cic. de nat. deor. II, 15 (in Stoici disputatione deos esse docentis):
quum enim aliorum animantium ortus in terra sit, aliorum in aqua, in aere aliorum, absurdum esse Aristoteli videtur in ea parte quae sit ad gignenda animalia aptissima, animal gigni nullum putare. sidera autem aethereum locum obtinent, qui quoniam tenuissimus est et semper agitur et viget, necesse est, quod animal in eo gignatur, id et sensu acerrimo et mobilitate celerrima esse. quare quum in aethere astra gignantur, consentaneum est in iis sensum inesse et intelligentiam. ex quo efficitur in deorum numero astra esse ducenda.

Cf. Ps. Plut. plac. phil. 5, 20: ἔστι πραγματεία Ἀριστοτέλους, ἐν ᾗ τέσσαρα γένη ζώων φησί, χερσαία ἔνυδρα πτηνά οὐράνια· καὶ γὰρ τὰ ἄστρα ζῶα λέγεσθαι καὶ τὸν κόσμον καὶ τὸν θεὸν ζῶων λογικὸν ἀθάνατον. eadem ex eodem fonte Stob. ecl. I c. 37 (p. 756 H.): Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης τέτταρα γένη ζώων, χερσαία ἔνυδρα πτηνά οὐράνια. καὶ γὰρ τὰ ἄστρα ζῶα λέγεσθαι καὶ αὐτὸν τὸν κόσμον ἔνθεον ζῶων λογικὸν ἀθάνατον. item Ps. Galen. hist. phil. c. 35 (p. 336 Lips.): Πλ. καὶ Ἀρ. τέσσαρα εἶναι ζώων γένη λέγουσι καὶ τὸν αὐτὸν κόσμον ζῶων, χ. ἔ. πτ. οὐρ., καὶ γὰρ τὰ ἄστρα ζῶα εἶναι καὶ αὐτὸν τὸν κόσμον ζῶων λογικὸν ἀθάνατον.

Quae si ad perditum etiam Ar. librum (non solum ad Platonem a Ps. Plut. male omissum) revera pertinent (sicut ex eis sane quibus introducuntur verbis «ἔστι πραγματεία» efficias. cf. Brandis Arist. I p. 84. Patric. disc. Per. I p. 74), Platonem is hic quoque imitatus est, qui ita in Timaeo p. 39 extr. εἰσι δὴ τέτταρες (ιδέαι ζώου), μία μὲν οὐράνιον θεῶν γένος, ἄλλη δὲ πτηνὸν καὶ ἀεροπόρον, τρίτη δὲ ἔνυδρον εἶδος, πεζὸν δὲ καὶ χερσαῖον τέταρτον (cf. epinom. p. 981—85. Procl. in Tim. p. 269 c. de mundo animali v. Tim. p. 30).

18.

Schol. (Olymp. et al.) in Plat. Phaed. (p. 111 ubi de terrae aetheriae incolis longaevis et morbi expertibus) ed. Finckh p. 165: ὅτι δὲ δεῖ τι καὶ ὅλον γένος ἀνθρώπων εἶναι οὕτω τρεφόμενον, δηλοῖ καὶ ὁ τῇδε ταῖς ἡλιακαῖς ἀκτίσι μόναις τρεφόμενος, ὃν ἰστόρησεν Ἀριστοτέλης ἰδὼν αὐτός.

Cf. ib. sch. al. ad eundem locum p. 203: εἰ ἐνταῦθα ἰστόρησεν Ἀριστοτέλης ἀνθρώπων ἄπνυν καὶ μόνῳ τῷ ἡλιοειδεῖ τρεφόμενον ἀέρι, τί χρὴ περὶ τῶν ἐκεῖ οἴεσθαι;

Citavit Patricius disc. Peripat. p. 94.

19.

Olympiodor. in Phaedon. p. 22 ed. Finckh: καὶ ὁ μὲν Πρόκλος βούλεται τὰ οὐράνια ὕψιν μόνον καὶ ἀκοὴν ἔχειν, καθάπερ καὶ Ἀριστοτέλης· μόνας γὰρ τῶν αἰσθήσεων ἐκείνας ἔχει τὰς πρὸς τὸ εἶναι συμβαλλομένας, οὐ μὴν τὰς πρὸς τὸ εἶναι· αἱ δὲ ἄλλαι αἰσθήσεις πρὸς τὸ εἶναι συμβάλλονται. καὶ ὁ ποιητὴς δὲ μαρτυρεῖ τοῦτοις λέγων (Il. γ, 277) «ἥελιος, ὃς πάντ' ἐφορᾷ καὶ πάντ' ἐπακούεις», ὡς ἂν ὅψιν μόνην καὶ ἀκοὴν αὐτῶν ἔχοντων· καὶ ὅτι αὐτὰ μάλιστα αἱ αἰσθήσεις ἐν τῷ ἐνεργεῖν μᾶλλον γινώσκουσιν ἢ περ ἐν τῷ πάσχειν καὶ οἰκειότεραι αὐταῖς (cf. Plat. Tim. p. 44—47) ὡς ἀναλλοιώτοις. ὁ δὲ γε Δαμάσκιος καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις βούλεται αὐτὰ ἔχειν.

In dubio hoc loco (citavit Patric. disc. Perip. I p. 94.) nihil fortasse inest Aristotelei praeter notum illud sensuum discrimen (Ar. de sens. I. de an. 3, 12. 13. cf. Pseudar. fr. de anima 9 extr.) cum Procli verbis ab Olympiodoro conflatum. cf. (sec. Finckh. not.) Procl. schol. in Crat. ecl. p. 40 Boiss. "Οτι καθὼς λέγει Ὅμηρος οὕτως ἐστὶν «ἥελιός θ' ὃς...» καὶ ἔχουσιν οἱ ἐμφανεῖς θεοὶ καὶ τὴν ὁρατικὴν αἰσθησιν καὶ τὴν ἀκουστικὴν, ἀλλ' οὐκ ἔξωθεν. idem Proclus in Hesiod. opp. 9 (p. 37 Gaisf.) κλυθι ἰδῶν: ὡς πάντα ἐφορῶν καὶ ἀκούων τῶν γινομένων ... ὅπερ δὲ Ὅμηρος ἐπὶ τοῦ ἡλίου φησί, τοῦτο Ἡσίοδος ἐπὶ τοῦ Διὸς εἶπεν· ὅμοιον γὰρ ἐστὶν τῷ «ἥελιός θ' ὃς...» τῶν γὰρ αἰσθήσεων μόνην τὴν ὄρασιν καὶ τὴν ἀκοὴν ὡς χαριεστάτας ἐπὶ τοὺς θεοὺς ἀναφέρει οὐσι.

20.

Cicero de nat. deorum II, 16: *nec vero Aristoteles non laudandus in eo, quod omnia quae moventur aut natura moveri censuit aut vi aut voluntate. moveri autem solem et lunam et sidera omnia. quae autem natura moverentur, haec aut pondere deorsum aut levitate in sublime ferri. quorum neutrum astris contingeret, propterea quod eorum motus in orbem circumquaque ferretur. nec vero dici potest vi quadam maiore fieri, ut contra naturam astra moveantur. quae enim potest esse maior? restat igitur ut motus astrorum sit voluntarius. quae qui videat, non indocte solum, verum etiam impie faciat, si deos esse neget.*

Aliena haec sunt ab Arist. de coelo I, 2, 2, 1 (cf. 284, 15). 3, 2 etc.

21.

Cicero de nat. deor. I, 13 (in Epicurei sermone Phaedri de nat. deorum librum exprimente): *Aristoteles quoque in tertio de philosophia libro multa turbat a magistro Platone non dissentiens. modo*

enim menti tribuit omnem divinitatem (cf. Plat. Phileb. p. 28. leg. 897), *modo mundum ipsum deum dicit esse* (cf. fr. 17. Plat. Tim. p. 34. 68. 92: θεὸς αἰσθητός), *modo quendam alium* (Platonis δημιουργόν) *praefticit mundo eique eas partes tribuit ut replicatione quadam mundi motum regat atque tueatur* (τῇ τοῦ παντός ἀνείλξει Plato politic. 269—70. 286. cf. Tim. 30. 39 ἡ ταύτου φορά ... στρέφουσα ἔλικα. ib. 40. epin. 987 etc. nihil enim huc pertinet Arist. metaph. λ.). *tum coeli ardorem* (i. e. coelum, οὐρανόν. cf. Pl. epin. 977. Tim. 28) *deum dicit esse, non intelligens coelum mundi esse partem, quem alio loco ipse designavit deum. quomodo autem coeli divinus ille sensus in celeritate tanta conservari potest? ubi deinde illi tot dii* (singulorum scil. corporum coelestium, θεοὶ ὁρατοὶ Timaei, οἱ φαινόμενοι οὐράνιοι θεοὶ Theophrasti π. εὐσεβείας apud Porph. de abst. II, 5), *si numeramus etiam coelum deum? quum autem sine corpore idem vult esse deum, omni illum sensu privat et prudentia. quo porro modo mundum movere carens corpore, aut quomodo semper se movens esse quietus et beatus potest?*

II.

Περὶ τὰ γὰ θοῦ.

Platonis discipuli sermonem eius in Philebo de finis (vel finiti) et infiniti unitate huiusque secundum numerorum rationem mixtionis causa deo vel mente explicantes (ex quo etiam Pseudo-Philolaus ille profecit Platoniorum pythagorissantium fetus, cf. Syrian. in met. p. 325, 8 Br., Damasc. de princ. p. 133. 147. Proclus etc. Rose de Ar. I. p. 35 et 92) atque in certos quosdam placitorum terminos cogentes, rerum principia ponebant τὸ ἔν et δυνάδα ἀόριστον (τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν, ex eo quod est in Philebo τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον) aliisque similibus ex Pythagoreorum imitatione assumptis (cf. schol. ad Arist. de anima 1, 2 quae citavi ad fr. περὶ φιλοσοφίας) declarabant in libris περὶ τὰ γὰ θοῦ (Rose p. 84 cf. praef. in fr. dialogi de philosophia) aliisque. quorum decreta ad ipsum magistrum, cuius sensum exprimere affectabant (cf. Xenocr. apud Plut. de Timaeo c. 2), recentiores referebant (vel adeo ad Pythagoram, ex solenni illa Pythagoreorum qui nihil unquam scripto tradiderant cum Platonis, qui primi rationes pythagoricas numerorumque studia libris repetentes ediderunt, confusione. cf. praeter alios scriptores plurimos Sextus p. 528 sqq. cum Alex. Aphr. in metaphys. p. 41, 20—42, 24 Bon.). talem Aristotelis

etiam fuisse aiunt librum de bono (περὶ τἀγαθοῦ ἃ β̄ γ̄ D. Laert., ἃ Hes., 5 libris sec. Ptolem. Wenr. p. 143), in quo ut reliqui Platonici vulgatum illud de unitate et dyade argumentum tractaverit e Platonis mente locutus (cf. Simpl. in phys. f. 104^b) eiusque doctrinam et expositurus et (quod ex fr. 3 coniecero) diiudicaturus. praeterea enim nihil fere de hoc libro traditur, quo ne Alexandrum quidem usum fuisse, qui pro fonte erat posterioribus qui commentarios ediderunt omnibus, ex ipsa citandi ratione patet (cf. ad fr. de phil.). nisi quod contrariorum divisionem istam quam saepius memorat Aristoteles (suam quidem et Peripateticam in libro περὶ τῶν ποσᾶν descriptam, de quo cf. Rose p. 155, non ut ii qui libro de bono eam tribuunt statuerint necesse est, Platonice) ex antiquiori quodam testimonio ad eosdem libros delegant. quam tamen qualis fuerit cum reliqua libri materia ignorant. dialogos fuisse hos quoque libros, non secus ac libri de philosophia, ex ipsa argumenti Platonici natura sequitur. idem denique de auctoris aetate iudicium ferendum esse significare videtur fr. 3.

Ceterum Dionysii Hal. verba (de Thucyd. p. 815 R.): Ἀριστοτέλης τε γὰρ οὐχ ἅπαντα κατὰ τὸ κρᾶτιστόν εἰρησθαι πείθεται τῷ καθηγητῇ Πλάτῳ, ὧν ἔστι καὶ τὰ περὶ τῆς ἰδέας καὶ τὰ περὶ τἀγαθοῦ καὶ τὰ περὶ τῆς πολιτείας, ea nescio an huc magis spectent quam ad metaphysica et ethica Aristotelis aut ad ipsos tantum doctrinae eius locos.

1. (22)

Vita Aristot. Marc. cod. 257 (quae antiquissimorum fontium fundamento nititur per varias commentatorum manus tradito) f. 276^b: κα[ὶ] μάλα δὲ ὁ Ἀριστοτέλης τὸ ἥθος μέτριος γέγονεν, εἰ ἐν μὲν ταῖς κατηγορίαις (p. 8^b 21) φησὶ μὴ δεῖν προχείρως ἀποφαινεσθαι ἀλλὰ πολ- λάκις ἐπεσκεμμένον, καὶ μὴ [ἀ.....] εἶν (i. e. ἀπορεῖν: καὶ μὴν οὐδὲ διαπορεῖν supplevit Robbe, qui ex Cobeti apographo hanc vitam nuper edidit L. B. 1861) μόνον ἄχρηστον εἶναι· καὶ ἐν τοῖς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ «δε[ῖ] μὲν]ῆσθαι ἄνθρωπον ὄντα οὐ μόνον τὸν εὐ[τυχοῦντα ἀλλ]ὰ καὶ τὸν ἀποδεικνύντα»· καὶ ἐν τοῖς ἠθικοῖς Νικομαχείοις ...

Cf. vers. lat. vet. (sec. ed. Ven. et codd. a me collatos): *multum autem Aristoteles moderatus fuit moribus, unde in predicamentis ait «non oportet prompte diffinire sed quidem multociens considerare» et dubitare de singulis non esse inutile. et in hiis quae de bono «oportet reminisci hominem existentem non solum bene fortunatum sed et demonstrantem».*

Quae verba interlocutoris esse videntur alterius qui alterum admonet Philemonis illud ἄνθρωπος ὧν τοῦτ' ἔσθι καὶ μέμνησ' ἀεὶ (Stob.

fl. 21, 1. Meineke fr. com. Gr. IV p. 62. cf. sent. Men. 16 ib. p. 340) non solum ad fortunatum quemque pertinere qui fortunam amittere possit sed etiam ad philosophum qui errare.

2. (23)

Alexander in Ar. metaph. (1, 6. 987^b 38) p. 42, 22 (postquam recensuit vulgaria Platoniorum argumenta in scholis tradita): καὶ διὰ τοιαῦτα μὲν τινὰ ἀρχὰς τῶν τε ἀριθμῶν καὶ τῶν ὄντων ἀπάντων ἐτίθετο Πλάτων τό τε ἔν καὶ τὴν δυάδα, ὥς ἐν τοῖς περὶ τὰγαθοῦ Ἀριστοτέλης λέγει. λέγει δὲ νῦν καὶ διὰ τοῦτο ...

Cf. Alex. ad met. (1, 9. 990^b 17) p. 63, 18: ἀρχαὶ δὲ εἰσι τό τε ἔν καὶ ἡ ἀόριστος δυάς, ὥς πρὸ ὀλίγου τε εἴρηκε καὶ ἐστόρηκεν αὐτὸς ἐν τοῖς περὶ τὰγαθοῦ.

Simplicius in phys. f. 32^b (p. 334^b 25 Br.): λέγει δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ὅτι κατὰ Πλάτωνα πάντων ἀρχὴ καὶ αὐτῶν τῶν ἰδεῶν τό τε ἔν ἐστι καὶ ἡ ἀόριστος δυάς, ἣν μέγα καὶ μικρὸν ἔλεγεν, ὥς καὶ ἐν τοῖς περὶ τὰγαθοῦ Ἀριστοτέλης μνημονεύει. λαβοὶ δὲ ἂν τις καὶ παρὰ Σπευσίππου καὶ παρὰ Ξενοκράτους καὶ τῶν ἄλλων, οἱ παρεγένοντο ἐν τῇ περὶ τὰγαθοῦ τοῦ Πλάτωνος ἀκροάσει· πάντες γὰρ συνέγραψαν καὶ διεσώσαντο τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ ταύταις αὐτὸν ἀρχαῖς χρῆσθαι λέγουσι (cf. idem in phys. f. 104^b cit. in praef. ad fr. l. de philosophia). cf. Simpl. in phys. f. 117. p. 368, 30 (ad 3, 6. 207, 29): τοῦ γὰρ Πλάτωνος ἐν τοῖς περὶ τὰγαθοῦ λόγοις εἰπόντος τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν τὴν ὕλην, ἣν καὶ ἄπειρον ἔλεγε et cetera quae ex ipso textu ducta sunt omnia.

Philop. de gen. et corr. (2, 3. 330^b 15: ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ τρεῖς λέγοντες — sc. στοιχεῖα — καθάπερ Πλάτων ἐν ταῖς διαιρέσεσιν· τὸ γὰρ μέσον μῆγμα ποιεῖ) fol. 50^b: ἀποδεκτέον οὖν μᾶλλον ὅπερ τελευταῖον προστίθῃσιν ὁ Ἀλέξανδρος φάσκων περὶ τῶν ἀγράφων δογμάτων τοῦ Πλάτωνος λέγειν τὸν Ἀριστοτέλην, ὅπερ αὐτὸς Ἀριστοτέλης ἀπεγράφετο, καὶ ταῦτα καλεῖν διαιρέσεις. ἐν ἐκείνοις τοίνυν ὁ Πλάτων τὸ μέγα καὶ μικρὸν καὶ τὸ μεταξὺ τούτων ὑποτίθεται.

3. (24)

Alex. in metaph. (1, 6. 988, 11) p. 45, 8: ζητήσαι δ' ἂν τις πᾶς λέγοντος Πλάτωνος καὶ ποιητικὸν αἴτιον, ἐν οἷς λέγει «τὸν μὲν οὖν ποιητὴν καὶ πατέρα τοῦ παντός εὐρεῖν τε καὶ δεῖξαι ἔργον» (Tim. p. 28), ἀλλὰ καὶ τὸ οὐ ἔνεκεν καὶ τέλος, δι' ὧν πάλιν λέγει «περὶ τὸν πάντων βασιλέα πάντα ἐστὶ κἀκείνου ἕνεκα πάντα», οὐδετέρου τούτων τῶν αἰτίων ἐμνημόνευσεν ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ δόξῃ τῇ Πλάτωνος; ἢ ὅτι ἐν

οἷς περὶ αὐτῶν ἔλεγεν, οὐδενὸς τούτων ἐμέμνητο, ὥς ἐν τοῖς περὶ τὰ γὰ-
 θοῦ δέδειχεν· ἢ ὅτι τῶν ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ οὐ τίθεται ταῦτα αἷτια,
 ἀλλ' οὐδὲ ἐξεργάσατό τι περὶ αὐτῶν.

4. (25)

Alex. in metaph. (3, 2. 1004, 2: τεθεωρήσθω δ' ἡμῖν ταῦτα ἐν τῇ
 ἐκλογῇ τῶν ἐναντιῶν) p. 206, 19: ἀναπέμπει δὲ ἡμᾶς περὶ τοῦ γνωῖναι
 ὅτι σχεδὸν πάντα τὰ ἐναντία ὥς εἰς ἀρχὴν ἀνάγεται τό τε ἐν καὶ τὸ
 πλήθος εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ἐναντιῶν, ὥς ἰδίᾳ περὶ τούτων πραγμα-
 τευσάμενος. εἶρηκε δὲ περὶ τῆς τοιαύτης ἐκλογῆς καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ
 περὶ τὰ γὰθοῦ.

Cf. Alex. in met. (3, 2. 1004^b 34: πάντα δὲ καὶ τὰλλα ἀναγόμενα
 φαίνεται εἰς τὸ ἐν καὶ πλήθος· εἰλήφθω γὰρ ἡ ἀναγωγὴ ἡμῖν) p. 218,
 10: διὰ δὲ τοῦ «εἰλήφθω γὰρ ἡ ἀναγωγὴ ἡμῖν» ἀναπέμπει πάλιν ἡμᾶς
 εἰς τὰ ἐν τῷ β' περὶ τὰ γὰθοῦ δεδειγμένα. «φανερὸν οὖν etc. (1005, 2):
 εἰπὼν ὅτι πως τὰ ἐναντία πάντα εἰς τὸ ἐν καὶ πλήθος ἀνάγεται καὶ
 τοῦτο δι' ἧς πεποιοῖται ἀναγωγῆς τῶν ἐναντιῶν ἐν τῷ β' περὶ τὰ γὰθοῦ
 εἰς ταῦτα πιστωσάμενος ... δῆλόν φησι etc.

Eadem ex Alexandro Asclepius ad eosdem hos locos (v. Bonitz ad
 Alex. l. c. et p. 649^b 4 Brandis. cf. Pseudo-Philoponus cit. apud Ravais-
 son, essai sur la mét. I p. 73). ex Alexandro item Michael Ephesius (ad 9, 3.
 1054, 29: ἔστι δὲ τοῦ μὲν ἐνός, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ διαιρέσει τῶν ἐναν-
 τιῶν διεγράψαμεν, τὸ ταῦτό καὶ ὁμοιον καὶ ἴσον, τοῦ δὲ πλήθους τὸ
 ἕτερον καὶ ἀνόμοιον καὶ ἄνισον) p. 588, 1: πεποιοῖται γὰρ διαίρεσιν ἐν
 τοῖς περὶ τὰ γὰθοῦ, ὥς καὶ ἐν ἄλλοις εἴπομεν, δι' ἧς ἅπαντα τὰ ἐναν-
 τία εἰς τε τὸ πλήθος καὶ τὸ ἐν ἀνήγαγεν (cf. schol. cod. Par. 1853 apud
 Br. p. 788, 44: τῷ ἐπιγραφομένῳ περὶ τὰ γὰθοῦ βιβλίῳ, ὃ νῦν οὐκ ἔστιν
 εὑρισκόμενον). — Ephes. (ad 10, 3. 1061, 10: ἐπεὶ δὲ παντός τοῦ ὄντος
 πρὸς ἐν τι καὶ κοινὸν ἡ ἀναγωγὴ γίνεται καὶ τῶν ἐναντιώσεων ἐκά-
 στη πρὸς τὰς πρῶτας διαφορὰς καὶ ἐναντιώσεις ἀναχθῆσεται τοῦ ὄν-
 τος, εἴτε πλήθος καὶ ἐν εἴθ' ὁμοιότης καὶ ἀνομοιότης αἱ πρῶται τοῦ
 ὄντος εἰσὶ διαφοραὶ εἴτ' ἄλλαι τινές· ἔστωσαν γὰρ αὐταὶ τεθεωρημέ-
 ναι) p. 616, 1: ... ἔστωσαν τεθεωρημέναι. εἶρηκε γὰρ τινες αὐταὶ εἰ-
 σιν ἐν τῷ περὶ τὰ γὰθοῦ ἐπιγραφομένῳ αὐτοῦ βιβλίῳ. — Ephes. (ad 11,
 7. 1072^b 1: ὅτι δ' ἔστι τὸ οὐ ἕνεκα ἐν τοῖς ἀκινήτοις, ἡ διαίρεσις δη-
 λοῖ) p. 669, 26: λέγων διαίρεσιν ἐν ᾗ πολλάκις εἶρηκε τὴν τῶν ἐναν-
 τιῶν πεποιοῖσθαι ἀναγωγὴν· ταύτην δὲ πεποιοῖκεν ἐν τῷ περὶ τὰ γὰ-
 θοῦ ἐπιγραφομένῳ βιβλίῳ.

Ex omnibus his quae unum idemque testimonium antiquitus Alexan-
 ARISTOT. PSEUDEPIGR.

dro traditum parumque definitum et merae coniecturae simile repetunt, nihil aliud fere constat nisi quod ex fr. 2, tractasse scil. auctorem de Platonis principiis (cf. schol. ad Ar. de an. 1, 2) quae dixit τὸ ἔν — δυνάς sive τὸ ἔν — πλῆθος.

III.

Μ α γ ι κ ό ς.

Plurimi erant ab Alexandri Magni aetate οἱ τὰ περὶ Μάγων γράψαντες (cf. D. L. 1, 6—9. Plin. 30, 2. praef. ad fr. de phil.). inter quos Aristotelis etiam nomine ferebatur liber μαγικός inscriptus, quem iam Alexandrinis grammaticis notum fuisse Laertii testimonium probat quod Sotioni (ἐν διαδοχαῖς φιλοσόφων) debetur, id est ei cuius sibi operam Laertius arrogat Heraclidis ἐπιτομῇ τῶν τοῦ Σωτῆρος usu. iste autem liber ex eorum numero erat, qui quum incerti auctoris haberentur, aut duplici auctoris nomine aut ab aliis alio inscribebantur. quo factum est ut quem inter ψευδepίγραφα exhibeat Hesychius, Laertius in indice neglexerit qui ὅσα γε ἀναμφλέκτα (id est quae simpliciter Aristoteli tribuerentur) se daturum esse promiserit. scilicet ex Suida (s. Ἀντισθένης) discimus eundem librum ab accuratioribus Antistheni adscriptum fuisse, quem Socraticum alii, alii historicum Rhodiumque putarent, cuius mentionem ex Demetrio Magnete facit D. L. 6, 19. ita enim cum Bernhardyo statuo apud Suidam legendum esse οἱ δὲ τῷ Ποδίῳ scil. Ἀντισθένει pro οἱ δὲ Πρόδωνι (cod. A ῥόδων). Suidas quidem et quam reddidit vulgaris opinio de Socratico celeberrimo cogitabat, quanquam is titulus in decem illis tomis, quorum notitiam ex Laertio traxit Hesychius singulos libros recensente, minime occurrit utpote revera et ab Antisthene alienus et ab Aristotele, quia incertus et ex coniectura positus. quae coniectura si, quod sane probabile est, Socraticum spectavit, dialogum fuisse conieceris, in quo magus ille Athenas profectus, quem alio quodam loco Laertius memorat, cum Socrate collocutus sit. etenim iam antiqua illa aetate Graecorum sapientiam et barbarorum quam Alexandri victoria patefecit inter se ita fuisse comparatas, ut utriusque partis philosophi disputantes inducerentur, Heraclidis praeterea et Clearchi exempla demonstrant, quorum ille in Zoroastre dialogo ad Gelonem venisse magum quendam finxerat (Plut. adv. Col. 14. cf. Posidonius apud Strab. II p. 98. 100). hic Aristoteli in Asia iter facienti cum Iudaeo sermonem fuisse (fr. 69 Müll. cf. Bernays, Arist. über Wirkung der Trag. p. 190). videtur autem magici

auctor in animo habuisse fabulam illam, quam etiam Aristoxenus musicus similiter narrasse dicitur (fr. 31 Müll. ex Aristocle ap. Euseb.), Ἀθήνησι ἐντυχεῖν Σωκράτει τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων (sc. τῶν Ἰνδῶν) ἕνα τινά.

Praeterea hac occasione notandum est, primo quidem fragmentum illud Plinianum (ex Apionis fortasse libro περὶ μάγου petitum, de quo Suidas s. Πάσης) de aetate Zoroastris ad magicum Aristotelis me retulisse potius cum Fabricio quam quo item referri possit ad dialogum de philosophia (cf. fr. 2. 9), quamvis Plinius quoque Eudoxum Aristotelem Hermippum de magis auctores ita fere coniunxerit quemadmodum Laertius (1, 8) ubi post magici auctorem et Dinonem iterum Aristotelem citat ἐν ᾧ περὶ φιλοσοφίας. alterum autem hoc moneo neque magico convenire neque libro de philosophia Plutarchi locum de Is. et Os. c. 60: καθόλου δ' ἀμείνων οὐτός ἐστιν (sc. Ὅσιρις), ὥσπερ καὶ Πλάτων ὑπονοεῖ καὶ Ἀριστοτέλης. qui non ad perditum quendam librum et ad Aegyptios pertinet, ut male putavit Parthey ad h. l. p. 254, sed cum sensum gerit ut Osirim i. e. τὴν γόνιμον δύναμιν i. e. τὸ εἶδος cum Aegyptiis τὸ ἀγαθονργὸν εἶναι consenserint Plato quoque et Aristoteles, quorum de duobus principiis sententiam in superioribus etiam Plutarchus comparaverat cum theologia Aegyptiorum (cf. de Aristotele c. 48, de Platone c. 53. 56).

1. (26)

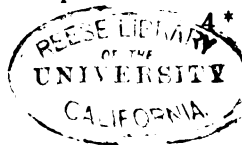
Díog. L. 2, 45: φησὶ δ' Ἀριστοτέλης Μάγον τινὰ ἐλθόντα ἐκ Συρίας εἰς Ἀθήνας τὰ τε ἄλλα καταγνῶναι τοῦ Σωκράτους (cf. Aristox. fr. 31) καὶ δὴ καὶ βίαιον ἔσεσθαι τὴν τελευταίαν αὐτοῦ.

2. (27)

Suidas (ex Hesychio) s. Ἀντισθένης: Ἀθηναῖος... οὗτος συνέγραψε τόμους δέκα (secundum Laertium 6, 15), πρῶτον (?) μαγικόν· ἀφηγεῖται δὲ περὶ Ζωροάστρου τινὸς μάγου εὐρόντος (cf. de phil. fr. 9) τὴν σοφίαν. τοῦτο δὲ τινες Ἀριστοτέλει, οἱ δὲ Ποδίῳ ἀνατιθέασιν.

3. (28)

Plinius n. h. 30, s. 2 (ex quo Isidorus orig. 8, 9, 1. cf. Rose p. 85): Eudoxus qui inter sapientiae sectas clarissimam utilissimamque eam (sc. magicam) intelligi voluit, Zoroastrem hunc sex millibus annorum ante Platonis mortem fuisse prodidit. sic et Aristoteles (itemque apud D. L. 1, 2 Hermodorus Platonius, de quo cf. praef. fr. de phil., qui ἐν τῷ περὶ μαθημάτων φησὶν a magorum conditore Zoroastre εἰς τὴν Τροίαν ἄλυσιν ἐπὶ γεγονέναι πεντακισχίλια. eadem apud Plutarch. de Is. c. 46).

4. (29)

Diog. L. 1, 1: Το τῆς φιλοσοφίας ἔργον ἔνιοι φασιν ἀπὸ βαρβάρων ἄρξαι. γεγενῆσθαι γὰρ παρὰ μὲν Πέρσαις Μάγους, παρὰ δὲ Βαβυλωνίοις ἢ Ἀσσυρίοις Χαλδαίους, καὶ γυμνοσοφιστὰς παρ' Ἰνδοῖς, παρὰ τε Κελτοῖς καὶ Γαλάταις τοὺς καλουμένους δρυΐδας καὶ σεμνοθέους, καθά φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ μαγικῷ καὶ Σωτῶν ἐν εἰκοστῷ τρίτῳ τῆς διαδοχῆς. Φοίνικά τε γενέσθαι Ὀχρον (de quo Eudem. ap. Dam. de princ. p. 385) καὶ Θραῖκα Ζάμολξιν καὶ Αἰβὺν Ἀτλαντα.

5. (30)

Diog. L. 1, 6—8: τοὺς δὲ Μάγους περὶ τε θεραπειᾶς θεῶν διατρίβειν καὶ θυσίας καὶ εὐχάς, ὡς αὐτοὺς μόνους ἀκονομένους. ἀποφαίνεσθαι τε περὶ τε οὐσίας θεῶν καὶ γενέσεως, οὓς καὶ πῦρ εἶναι καὶ γῆν καὶ ὕδωρ (cf. Dino in Persicis apud Clem. Al. protr. 1, 5, 66. fr. 9 Müll.)· τῶν δὲ ξαάνων καταγινώσκειν καὶ μάλιστα τῶν λεγόντων (Chaldaeorum) ἄρρενας εἶναι θεοὺς καὶ θηλείας. περὶ τε δικαιοσύνης λόγους ποιεῖσθαι, καὶ ἀνόσιον ἡγεῖσθαι πυρὶ θάπτειν καὶ ὅσιον νομίζειν μητρὶ ἢ θυγατρὶ μίγνυσθαι (de his cf. Pseudo-Xanthus ἐν τοῖς ἐπιγρ. μαγικοῖς apud Clem. Al. str. 3, 2, 11), ὡς ἐν τῷ εἰκοστῷ τρίτῳ φησὶν ὁ Σωτῶν· ἀσκεῖν τε μαντικὴν καὶ πρόρρησιν, καὶ θεοὺς αὐτοῖς ἐμφανίζεσθαι λέγοντας. ἀλλὰ καὶ εἰδῶλων πλήρη εἶναι τὸν ἀέρα κατ' ἀπόρροϊαν ὑπ' ἀναθυμιάσεως εἰσκρινομένων ταῖς ὕψει τῶν ὀξυδερκῶν· προκοσμήματά τε καὶ χρυσοφορίας ἀπαγορεύειν. τούτων δὲ ἐσθῆς μὲν λευκή, στιβὰς δὲ εὐνή, καὶ λάχανον τροφὴ τυρός τε καὶ ἄρτος εὐτελής, καὶ κάλαμος ἢ βακτηρία, ᾧ κεντοῦντες, φασί, τοῦ τυροῦ ἀνηροῦντο καὶ ἀπήσθιον (haec omnia adscripsi quanquam ex Dinone potius dederit Sotion quam ex Aristotele). τὴν δὲ γοητικὴν μαντείαν (μαγείαν Cob.) οὐδ' ἔγνωσαν, φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ μαγικῷ καὶ Δείνων ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν ἱστοριῶν· ὅς καὶ μεθερμηνευόμενόν φησι τὸν Ζωροάστρεν ἀστροδύτην εἶναι· φησὶ δὲ τοῦτο καὶ ὁ Ἐρμόδωρος.

IV.

Εὐδημος ἢ περὶ ψυχῆς.

Ubi de acromaticorum et dialogicorum Aristotelis librorum discrimine commentatores exponunt, argumentorum diversa in utrisque ratione tractatorum diversoque sermonis genere scriptorum (Ammonius — non

Philoponus — in categ. p. 36^b 28 Br. ἐν δέ γε τοῖς διαλογικοῖς, ἃ πρὸς τοὺς πολλοὺς αὐτῷ γέγραπται, καὶ ὄγκου φροντίζει τινὸς καὶ περιεργίας λέξεων καὶ μεταφορᾶς, καὶ πρὸς τὰ τῶν λεγόντων πρόσωπα σχηματίζει τὸ εἶδος τῆς λέξεως καὶ ἀπλῶς ὅσα λόγου οἶδε καλλωπίζειν ἰδέαν. cf. p. 35^b 39. 44. David p. 26^b 35: ἐν μὲν τοῖς διαλογικοῖς ... ποικίλος ταῖς μιμήσεσιν... καὶ χαρίτων ἀνάμεστος. cf. Plut. de aud. poet. 1) dissimiliumque sententiarum exemplum aut animo considerare aut statim afferre solent (cf. David cit. fr. 2. Philop. ad Ar. p. 407^b 29 de an. f. E, 1^b: τὰ ἔξωτερικὰ συγγράμματα, ὧν εἰσὶ καὶ οἱ διάλογοι, ὧν ὁ Εὐδήμος) disputationis de immortalitate animae institutae et in tertio de anima et in dialogo qui Eudemus inscribitur. in qua eiusdem ut putabant auctoris discordiam concedentes quomodo illi (ex diverso methodi ad auditorum captus accommodatae consilio) explicent, nihil refert. quanta autem qualisque revera fuerit (cf. Rose de Ar. l. p. 110 sq.) fragmenta loquuntur. quibus Platonicorum sermones auctor exprimit de anima hominis divina corporique ex necessitate quadam indita ab eoque in meliorem vitam deisque similem morte solvenda, atque ita quidem exprimit ut fabularum quidem memoriam eis immisceat (velut Theophrastus in l. περὶ εὐσεβείας, cuius contra animalium immolationem argumentationem Porphyrius retulit χωρὶς τῶν ἐμβεβλημένων μύθων, ut ait de abst. p. 162 Traj. cf. Plutarch. de aud. poet. 1 qui Peripateticorum velut Heraclidis et Aristonis poeticis argumentis dialogisque μὴ φιλοσόφως μηδὲ ἀπὸ σπουδῆς in iuniorum gratiam scriptis adiungit etiam τὰ περὶ τῶν ψυχῶν δόγματα μεμιγμένα μυθολογία. cf. etiam Heraclides περὶ ψυχῆς D. L. 5, 87), non tamen ipsos quasi fabulis involvat, velut in dialogo de anima poeta Plato. cuius intimum sensum poeticae orationis specie indutum quum recte in plerisque intellexissent discipuli, qui ut hoc utar (cf. Rose p. 36) animae mundique generationem in Timaeo λόγῳ (κατ' ἐπίνοιαν) γινομένην (sec. Xenocratem apud Plut. de Tim. 2—3. item Crantor Plut. l. c. Procl. in Tim. p. 85 a. uterque enim de Platonis in Timaeo sententia disputaverat, sicut ex Peripateticis Clearchus sec. Plut. c. 20. cf. Xenocr. apud Censor. de d. n. 4, ubi cum Ocello Lucano auctore pseudonymo c. 3 et Theophr. apud Philon. ed. Frf. 1691 p. 961 d. 964 a—e τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων αἰδίων εἶναι statuit, sicut et ipse Plato legg. p. 781—82. eodem autem modo quo mundi, etiam idearum numerorumque idealium generationem defendebat Xenocrates sec. Ar. met. 13, 4. 1091, 28 cf. M. Ephes. p. 799, 5) et θεωρίας ἔνεκα (vel σαφηνείας διδασκαλικῆς, ut ait Procl. in Tim. p. 88 f. cf. p. 177 d: τὴν ψυχικὴν οὐσίαν οἶον ἀνατέμνων. in qua explicatione recentiores Platonici conveniunt fere omnes) viderent atque aeternitatem

• www.libtool.com.cn

utriusque contra Peripateticos defenderent Aristotelem et Theophrastum male qui Platonem vituperarent (Theophr. ex Tauro cit. ap. Philop. contra Procl. 6, 8, 21, 27. apud Philonem p. 959—64. concedit tamen vel ipse Peripateticus *ὅτι τάχα ἂν γενητὸν λέγῃ σαφηνείας χάριν* etc. cf. Arist. de coelo 1, 10, 279^b 32), iidem tamen quae de aeterna illa anima et immortali Plato in Phaedone disserit, de singulorum hominum anima (non de mente sola in singulis divina et universali i. e. de ideis) revera pronuntiata credidisse perhibentur (Olymp. in Phaed. p. 98: *οἱ δὲ μέχρι τῆς ἀλογίας ὡς τῶν μὲν παλαιῶν Ξενοκράτης καὶ Σπενύσιππος* — scil. ἀθανατίζουσιν. Lucian. encom. Dem. 47: *τῶν Ξενοκράτους καὶ Πλάτωνος ὑπὲρ ἀθανασίας λόγων ἐκλαθόμενος*. cf. Atticus apud Euseb. pr. ev. XV, 9 p. 43 Gaisf. *Πλάτων μὲν ἀθάνατον τὴν ψυχὴν ἀπολείπει... πολλὴ δὲ καὶ τοῖς ἐσπουδακόσι περὶ τὰ Πλάτωνος ἢ φιλοτιμία γέγονε συναγωνιζομένοις τῷ τε δόγματι καὶ τῷ Πλάτωνι. σχεδὸν γὰρ τὸ συνέχον τὴν πᾶσαν αἵρεσιν ἀνδρὸς τοῦτ' ἐστίν*), nimium fortasse concedentes politicae illi religioni et symbolicae, qua non ut legislator Plato utitur sed ut poeta qui idearum religione plenus *πρὸς εὐσέβειαν παρακαλεῖ* (ut Tauri verbo utar apud Philop. c. Pr. 6, 21). haec autem politica religionis ratio atque utilitas in certum fere placitum abiit et Platonici (cf. Ps. Tim. Locr. fin.) et ipsis Peripateticis, qui legislatoris consilia et philosophi quodammodo coniungentes, populares sermones non prorsus negligunt, ut Aristoteles, cuius in hac ipsa re proprium ingenium omnisque a Platone differentia cernitur (Rose p. 111—12), immo certis utriusque partis limitibus iamiam constitutis emendare student atque corrigere, velut Theophrastus. Aristoteles enim qui corporis formam appellat animam, Platoniorum de animae immortalitate quaestionem (de Phaedonis et Timaei argumento disputantium, velut Speusippus et Xenocrates in libris *περὶ ψυχῆς* D. L. 4, 4, 13. cf. Olymp. in Phaed. p. 66. Krische theol. Lehren p. 321) utpote otiosam prorsus negligit, quam uno illo quo tangit verbo dirimit de intellectu quem ipsum *κατὰ λόγον* tantum esse *χωριστόν* significat (de an. 3, 4 in. cf. 2, 2), rectius quidem Platonem intelligens quam ipsi Platonici. contra qui Aristotelem sequitur Dicaearchus ad populares illos Platoniorum sermones tractandos revertitur, non quidem ita ut admittat eos sed ut oppugnet, contra immortalitatem animae ab Aristotele tacito contemptu missam et contra Platonem in dialogis duobus de anima *acerrime* disserens (Cic. Tusc. 1, 10, 18, 22, 31. Dic. fr. 62—66. Aristox. fr. 82) animique substantiam (cum Aristoxeno et Stratone) non re tantum ut Aristoteles, sed verbis tollens (*τάκολουθον ἑκὰς ὧν θεωρεῖν*, ut recte licet inimicus ait Atticus apud Eusebium pr. ev.

XV, 9 p. 46. cf. Plac. ph. 5, 1). idem autem (si recte traditur) Dicaearchus et praecipue Aristoxenus harmoniam esse animam voluerunt, Aristotelis illam entelechiam alio nomine appellantes et Platoni proprio Pythagoreisque quorum studia (licet alia ratione quam Platonici aequales) coniungere solent Aristotelico magisterio. iam vero, ut Aristoteles ait (pol. 8, 5 extr.), πολλοί φασι τῶν σοφῶν οἱ μὲν ἁρμονίαν εἶναι τὴν ψυχὴν, οἱ δ' ἔχειν ἁρμονίαν (cf. Jambl. de an. apud Stob. ecl. I p. 864) nec solum Plato qui in Phaedone Pythagoricam Siminiae harmoniam (cf. Plotin. 4, 7, 8) dialectice reiicit, Pythagoreos in Timaeo imitatus harmoniam esse animam declarat philosophice et symbolice (cf. Procl. in Tim. p. 178 c), sicut numerum Xenocrates (cf. Plut. de Tim. c. 3. Stob. ecl. I p. 796), sed etiam ipse Aristoteles (de an. 1, 4. cf. Trend. p. 267) concedit secundum Themistium (de an. f. 70^b med.) ὅτι οὐδ' ἁρμονίαν οἶόν τε εἶναι τὴν ψυχὴν οὔτε ἄνευ ἁρμονίας παντάπασιν (quod secundum eundem f. 70^a l. c. ad fr. 7 καὶ ἐκ τῶν νῦν εἰρημένων καὶ ἐκ τῶν ἐν ἄλλοις δηλόν ἐστιν). atque hoc ipsum οὐκ ἄνευ ἁρμονίας in Aristotelica illa apud Plutarchum harmoniae descriptione ut plurimum memorabili exponitur (fr. 9). quae quum ita sint, non alia de causa in Eudemo, ubi εἶδος esse animam auctor teneret (fr. 8), contra harmoniam disputatum fuisse suspiceris, quam in Phaedone librisque de anima, atque dialogi etiam Peripatetici rationem quodam modo qui Peripateticam sententiam tradit explicasse Alexandrum Aphrodisiensem, cuius in l. de anima (f. 127^b ed. c. Them. opp. Ven. 1534) haec est dissertatio Ὅτι οὐκ ἔστιν ἁρμονία ἡ ψυχὴ (cf. f. 124^b: Ὅτι εἶδος ἡ ψυχὴ), quae ita incipit: οὐ δεῖ δὲ ὑπολαμβάνειν τὴν ψυχὴν ἁρμονίαν λέγειν τοὺς λέγοντας αὐτὴν εἶδος εἶναι γινόμενον ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ μίξει τε καὶ κράσει τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ σωμάτων ... ἡ μὲν γὰρ ἁρμονία ὁ λόγος καὶ ἡ σύνθεσις τῶν μεμιγμένων ... ἡ γὰρ δύναμις καὶ τὸ εἶδος τὸ ἐπιγινόμενον τῇ κατὰ τὸν τοιονδε λόγον κράσει τῶν σωμάτων ψυχῇ, ἀλλ' οὐχ ὁ λόγος τῆς κράσεως οὐδὲ ἡ σύνθεσις· μᾶλλον γὰρ ἂν τὴν ὑγίειάν τις εὐλόγως ἁρμονίαν ἢ τὴν ψυχὴν λέγοι (cf. Pl. Phileb. p. 25—26. 31) ... desinit ita f. 128^a: τὸ δὲ εἶναι τῇ ψυχῇ οὐ κατὰ τὴν ἁρμονίαν τε καὶ κράσιν ἔσται ὡς ἐκεῖνοις (Stoicis, Epicuro, Platoni in Timaeo) ἔπεται λέγειν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπ' αὐτῇ δύναμιν γενομένην (cf. Pl. Phileb. p. 26 sq. 30 sq. qui νοῦν vocat τὴν αἰτίαν τῆς μίξεως et ab harmonia numeroque distinguit. mentem autem immortalem Eudemos probat secundum Them. v. fr. 2). neque enim si Platónico sermone usus populari opinione religioneque nititur, ab Aristotelis sententia scholaeque plane secessisse is putandus est, eoque minus quod sententias illas de anima Platonissantes ipsius Platonis personae

tribuisse videtur, qui cum Eudemo collocutus sit. fuit autem hic quoque philosophus Platonis discipulus Dionisque et ut Cicero perhibet ipsius Aristotelis i. e. auctoris familiaris ol. 106, 4 mortuus (Cic. de div. 1, 25. Kri-sche theol. Lehren p. 15), ad quem teste Olympiodoro elegiam illam idem scripsit amicitiae eius cum Platone testem (v. carm. fr. 3). Platonis igitur cum Eudemo sermones olim habitos narrare auctor videtur, qui interfuerit quidem ipse, non autem ipse disputavit. id quod patet ex fragmento Plutar-cho, in quo licet *ἔφην* vulgo legatur, ipse verborum contextus (*καὶ κεῖνος ὑπολαβὼν ... ἔφη*) *ἔφη* scriptum fuisse clamat. animae autem immortalitatem revera docuisse auctorem Peripateticum, qui omnino docet magis quam disputat atque dialogi speciem exhibet magis quam dialogum, hoc eorum qui Eudemi mentionem faciunt et maxime Alexandri qui amicam sententiam non neglexisset, narrationi necessario concedas. comparandus igitur hic erit cum aliis qui ad vulgarem religionem emendandam pertinent dialogis Peripateticis, velut cum eo in quo *ἔννοια θεῶν* et explicabatur et defendebatur (*περὶ φιλοσοφίας*), cum libro *περὶ εὐχῆς* Aristoteli adscripto et Theophrasti *περὶ εὐσεβείας* (apud Porphy. de abst. p. 106—62 et p. 278—82 ed. Rhoer), in quo de vera erga deos pietate disserit qualis aesti-manda sit et quomodo restituenda, nullumque animal occidendum esse vult (*ἀπαγορεύει μὴ θύειν τὰ ἔμψυχα τοὺς τῷ ὄντι εὐσεβεῖν θέλοντας*) quippe anima praeditum et hominibus cognatum (cf. p. 123 sq. 140 sq. 149. 278—80. similiter Xenocrates ib. p. 379 et Dicaearchus p. 295. 299). qui quidem Theophrastus discrimen illud philosophiae et religionis pro-pter civilem utilitatem admittendae et vel scriptis commendandae illu-strandae corrigendae aut expresse docuisse aut saltem duplici literarum genere probasse primus videtur, neque adeo erraveris si antiquitus tra-ditam posteriorum de exotericis et esotericis Aristotelis operibus narra-tionem a Theophrasti ratione, quem una cum Aristotele Cicero (de fin. 5, 5, 12) et Galenus (IV, 758 Lips. ὥσπερ ... Ἀριστοτέλους ἢ Θεοφράστου τὰ μὲν τοῖς πολλοῖς γεγραφότων, τὰς δὲ ἀκροάσεις τοῖς ἐταίροις) no-minant, repetendam esse statuas. hunc enim nemo negabit simul et dia-logos condidisse manifesto populares et libros mere philosophicos ad mo-dum exemplumque Aristotelis scriptos, a quibus illi longe differre vide-rentur (ita veri Theophrasti librum fuisse *περὶ εὐσεβείας* vestigium for-tasse habes Porph. p. 123: *ψυχὴ δὲ πολλῷ τιμιώτερον τῶν ἐκ γῆς φυ-ομένων* cf. Procl. in Tim. p. 281^b et 177^a: *οὐδὲν γὰρ τίμιον ἄνευ ψυχῆς, ὥς ἐν τῷ περὶ οὐρανοῦ γέγραπεν*, scil. Theophrastus. qui idem τὸ *περὶ προνομίας δόγμα* dixerat *πολιτικόν* sec. Olymp. in Phaed. p. 169 cf. Procl. in Tim. p. 138^e, quod sequitur in illis *περὶ εὐσεβείας*, ubi cf. de deis vel

deo — τὸ δαιμόνιον appellat p. 115. 127 — p. 143—45. 108. 136. 162. cf. Th. apud Stob. fl. 3, 50. cum Eudemi fr. 4. 5 comparatur nota illa Theophrasti vox ἐν μεταφορᾷ dicentis apud Plut. de sanit. tu. 22: πολὺ τῷ σώματι τελεῖν ἐνόμιον τὴν ψυχὴν. cf. Plut. fr. 1, 2. ex Plut. Porph. de abst. p. 373). etenim si philosophum et imperitis consulere debere et peritis existimaret, non solum peritis ut Aristoteles, qui praeterquam quod tanquam legum civilium fundamento religione utitur in politicis (cf. metaphys. 11, 8) Platonis exemplum secutus, religionem pietatemque prorsus neglexit nec verbo tetigit quae eius sunt problemata, consentaneum est ad populare dialogorum Socraticorum genus illum rediisse atque Socratem miscuisse Aristoteli. quod si facillime amplecti consilio potuisse eos iudices qui magistrorum studia retractarent et supplerent, a vero plane abhorreere videtur si in eo etiam statuas, qui nihil adeo quaerit quam ut se suaeque et philosophiam ab omni magisterio separet atque eximat ab omni auctoritate, qui finem nullum habens praeter veritatem novam plane philosophiae rationem condidit eamque cuius novitas in eo esset ut poetico omni apparatu reiecto verum scientiae sermonem scientiae inveniret (Rose p. 112). hunc quis putet suae ipsius operae illudentem quum indolem longe diversam iam scriptis editis probasset, dialogi Platonici lusus resumsisse? aut si iuvenem Platonis auditorem fingas dialogorum scriptorem, iuvenem scripsisse plus quam quadragenarium et qui etiam nunc Platonica mente imbutus fuisset? Eudemus certe et post Eudemi et post Platonis mortes cuius librum imitatus est et quem induxit loquentem, compositus esse videtur, quia vivorum personis abuti in publicis litteris fictisque sermonibus non magis Aristoteli (Rose p. 117) neque licuit neque placuit quam Platoni, quos in auctorum amicorumque aequalium vel citandis nominibus anxie cautos novimus. Platonis autem colloquia in omnibus certe dialogis tradita fuisse videntur, in quibus non ipse disputavit auctor, ut in plerisque (Rose p. 106), sed aliorum disputantium sermones narravit. ad quos pertinet Eudemus cum aliis multis dialogis Peripateticis qui et Aristotele et Theophrasto recentiores essent. nam Praxiphanes etiam, quum alii Aristotelis sermones perscriberent, velut Clearchus, Platonis et Isocratis συνέγραψε διατριβὴν τινα περὶ ποιητῶν, γενομένην ἐν ἀγρῷ παρὰ Πλάτωνι ἐπιξενωθέντος τοῦ Ἰσοκράτους (D. L. 3, 8). accedit quod vel senis Aristotelis philosophiam spectant verba quaedam, velut in Eudemo, si ex ipso quidem dialogo revera traditur, definitio illa quae τὴν ἀσθένειαν vult ἀσυμμετρίαν τῶν ὁμοιομερῶν (fr. 7. ceterum cf. praef. ad dial. π. δικαιοσύνης et Nerinthum). omnino autem si dialogos scripsit iuvenis, aut omnes scripsit, quos quidem scripsit, aut

nullos. quosdam autem si scripsit, senex scripsisse deprehenditur. nullos igitur scripsit. itaque neque iuvenis neque senex scripsit, neque omnino Aristoteles, sed Aristotelis discipuli, quorum opera propter aequalium incuriam in celeberrimi magistri nomen abiit. revera enim qui adeo suus fuit, is nunquam fuit Platonicus (eo quidem nomine quo Speusippus ceteri). qui adeo logicus, is nunquam ne voluit quidem poeta esse. quapropter si vel utrumque ex mera coniectura dici nec pro certo probari posse teneas, sive iuvenilis ingenii specimina quis fingat dialogos fuisse, sive nunquam dialogum condidisse Aristotelem asseras titulosque qui ferebantur a bibliothecariis Alexandrinis librariisque qui illis codices suppeditarent ex falsa Theophrasti et reliquorum Peripateticorum similitudine dialogos edentium litterasque Socraticas a magistro neglectas de novo tentantium positos fuisse, aptior certe rebusque et historiae magis consona haec coniectura est quam illa, quae traditis librorum inscriptionibus nititur quia traditi sunt, quanquam ut sexcenties docemur nulla auctoritate traditi sunt. nam profecto non minus temerarius putandus est is qui perditos quos vocant Aristotelis libros Aristotelis fuisse sine causis affirmet quam qui negaverit sine causis. habeant sibi inveteratae opinionis consuetudinem. ego et iuvene et sene Aristotele aequè indignum fuisse intelligo dialogum quemcunque nedum Eudemi puerile argumentum.

1. (31)

Cicero de divinât. I, 25: *sed veniamus nunc si placet ad somnia philosophorum. est apud Platonem Socrates* (Criton. p. 44) . . . *Xenophon Socraticus* (exp. Cyri 3, 1, 11. 4, 3, 8) . . . *quid? singulari vir ingenio Aristoteles et paene divino ipsene errat an alios vult errare, quum scribit Eudemum Cyprium familiarem suum iter in Macedoniam facientem Pheras venisse, quae erat urbs in Thessalia tum admodum nobilis, ab Alexandro autem tyranno crudeli dominatu tenebatur. in eo igitur oppido ita graviter aegrum Eudemum fuisse, ut omnes medici diffiderent. ei visum in quiete egregia facie iuvenem dicere fore ut perbrevis convaleretur paucisque diebus interiturum Alexandrum tyrannum* (ol. 105, 4), *ipsum autem Eudemum quinquennio post* (ol. 106, 4 vel 107, 1) *domum rediturum. atque ita quidem prima statim scribit Aristoteles consecuta et convaluisse Eudemum et ab uxoris fratribus* (cf. Plut. Pelop. extr. Xen. Hell. 6, 4, 36. Diod. 16, 14) *interfectum tyrannum. quinto autem anno exeunte quum esset spes ex illo somnio in Cyprum illum ex Sicilia esse rediturum, proeliantem eum ad Syracusas occidisse* (ol.

106, 4 sec. Krisch. cf. Diod. 16, 36). *ex quo ita illud somnium esse interpretatum, ut quum animus Eudemi e corpore excesserit, tum domum revertisse videatur. adiungamus philosophis . . . poetam etc.*

Haec prooemii fuisse vidit Krische, Theol. Lehren der Griech. Denker p. 15. *Δίωνος φίλοις* Eudemum adnumerat etiam Plutarchus in Dione c. 22: *συνέπραττον δὲ (τῷ Δίῳνι, ol. 105, 4) καὶ τῶν πολιτικῶν πολλοὶ καὶ τῶν φιλοσόφων ὃ τε Κύπριος Εὐδήμος, εἰς ὃν (postea quum Plato mortuus esset — hic enim cum Eudemo loquitur, audiente auctore —, i. e. post ol. 108, 1) Ἀριστοτέλης ἀποθανόντα τὸν περὶ ψυχῆς διάλογον ἐποίησε καὶ Τιμωνίδης ὁ Λευκάδιος (Speusippi amicus, ad quem res a Dione gestas conscripsit sec. D. L. 4, 5). συνέστησαν δὲ καὶ Μίλταν αὐτῷ τὸν Θεσσαλόν, ἄνδρα μάντιν καὶ μετεσχηκότα τῆς ἐν Ἀκαδημίᾳ διατριβῆς.*

2. (32)

David. proleg. in Ar. categ. p. 24 ^b10: τῶν δὲ συνταγματικῶν τὰ μὲν εἰσὶν αὐτοπρόσωπα, ἃ καὶ ἀκροαματικά λέγονται, τὰ δὲ διαλογικά, ἃ καὶ ἐξωτερικά λέγονται . . . (19) ἔγραψε δὲ καὶ πρὸς ἀνεπιτηδεύους πρὸς φιλοσοφίαν τὰ διαλογικά . . . (22) κατασκευάζων δὲ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς κὰν τοῖς ἀκροαματικοῖς δι' ἀναγκαστικῶν λόγων κατασκευάζει, ἐν δὲ τοῖς διαλογικοῖς διὰ πιθανῶν εἰκότως. φησὶ γὰρ ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς ἀκροαματικοῖς (de an. 1, 4. 408^b 18) . . . (30) ἐν δὲ τοῖς διαλογικοῖς φησὶν οὕτως, ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατος, ἐπειδὴ αὐτοφυνῶς πάντες οἱ ἄνθρωποι καὶ σπένδομεν χοὰς τοῖς κατοικομένοις καὶ ὁμνυμεν κατ' αὐτῶν, οὐδεὶς δὲ τῷ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντι σπένδει πότε ἢ ὁμνυσι κατ' αὐτοῦ (cf. fr. 6). ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἄλλην διαφορὰν λέγει τῶν ἀκροαματικῶν πρὸς τὰ διαλογικά, ὅτι ἐν μὲν τοῖς ἀκροαματικοῖς τὰ δοκοῦντα αὐτῷ λέγει καὶ τὰ ἀληθῆ, ἐν δὲ τοῖς διαλογικοῖς τὰ ἄλλοις δοκοῦντα τὰ ψευδῆ . . . (40) τοῦτο δὲ εἶπεν Ἀλέξανδρος, ἐπειδὴ τὴν λογικὴν ψυχὴν βούλεται φθαρτὴν εἶναι, ὃ δὲ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς διαλογικοῖς μάλιστα δοκεῖ κηρύττειν τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς· ἵνα οὖν μὴ σχῇ ἐλέγχοντα τὸν Ἀριστοτέλην, διὰ τοῦτο εἶπε τοιαύτην διαφοράν.

Themist. de anima (opp. ed. Ven. 1534) f. 90^b (ad Ar. I. III): καὶ οἱ λόγοι δὲ οὓς ἠρώτησε (Plato scil. in Phaedone) περὶ ψυχῆς ἀθανασίας εἰς τὸν νοῦν ἀνάγονται σχεδόν τι οἱ πλεῖστοι καὶ ἐμβριθεστάτοι, ὃ τε ἐκ τῆς αὐτοκινήσεως· ἐδείχθη γὰρ ὡς αὐτοκίνητος μόνος ὁ νοῦς, εἰ καὶ τὴν κίνησιν ἀντὶ τῆς ἐνεργείας νοοίημεν· καὶ ὁ τὰς μαθήσεις ἀναμνήσεις εἶναι λαμβάνων καὶ ὁ τὴν πρὸς τὸν θεὸν ὁμοιότητα. καὶ

τῶν ἄλλων δὲ τοὺς ἀξιοπιστοτέρους δοκοῦντας οὐ χαλεπῶς ἂν τις τῷ νῷ (cf. fr. 8) προσβιβάσειεν, ὥσπερ γε καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ Ἀριστοτέλους ἐξεργασμένων ἐν τῷ Εὐδήμῳ. ἐξ ὧν δῆλον ὅτι καὶ Πλάτων τὸν νοῦν ἀθάνατον μόνον ὑπολαμβάνει. . .

3. (33)

Proclus in Plat. Tim. V p. 338 d (p. 823 Schn.): τὴν ψυχὴν τῷ σώματι συνῆψεν ἀμέσως πάντα τὰ περὶ καθόδου ψυχῆς ὑπεκτεμῶν προβλήματα . . . ἀλλ' οὐδὲ τὰ μετὰ τὴν ἔξοδον αὐτῆς ἐν τούτοις παραδώσει . . . ὅτι φήσω τὸ πρόπον διασώζει τῇ τοῦ διαλόγου προθέσει καὶ τῆς περὶ ψυχῆς θεωρίας ὅσον φυσικὸν ἐν τούτοις παραλαμβάνει τὴν πρὸς τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς ὁμιλίαν παραδιδοῦς. ὃ δὴ καὶ Ἀριστοτέλης ζηλώσας ἐν τῇ περὶ ψυχῆς πραγματείᾳ φυσικῶς αὐτὴν μεταχειριζόμενος οὔτε περὶ καθόδου ψυχῆς οὔτε περὶ λήξεων ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ἐν τοῖς διαλόγοις χωρὶς ἐπραγματεύσατο περὶ αὐτῶν καὶ τὸν προηγούμενον κατεβάλλετο λόγον. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τούτων.

Cf. Plut. de aud. poet. c. 1.

4. (34)

Proclus in Plat. remp. (diss. XII c. 4 sec. ind. cod. Laur.) apud Maium Spicileg. Rom. t. VIII Rom. 1842 p. 705: λέγει δὲ καὶ ὁ δαιμόνιος Ἀριστοτέλης αἰτίαν δι' ἣν ἐκείθεν μὲν ἰοῦσα ἡ ψυχὴ δεῦρο ἐπιλανθάνεται τῶν ἐκεῖ θεαμάτων, ἐντεῦθεν δὲ ἐξιούσα μέμνηται ἐκεῖ τῶν ἐνταῦθα παθημάτων. καὶ ἀποδεικτέον τοῦ λόγου· φησὶ γὰρ οὖν καὶ αὐτός, ἐκ μὲν ὑγείας εἰς νόσον ὁδεύοντας (-τα M.) λήθην ἴσχειν τινὰς καὶ αὐτῶν τῶν γραμμάτων ὧν ἐμεμαθήκεισαν, ἐκ νόσου δὲ εἰς ὑγίαν λόντα μηδένα πώποτε τοῦτο πάσχειν· εἰκέναι δὲ τὴν μὲν ἄνευ σώματος ζωὴν ταῖς ψυχαῖς κατὰ φύσιν οὔσαν*. . . (codicis lacunam ita fere quod ad sententiam expleas: ὑγεία, νόσῳ δὲ τὴν ἐν σώματι. ὅθεν) σημαίνει τὰς μὲν ἐκείθεν ἰούσας ἐπιλανθάνεσθαι τῶν ἐκεῖ, τὰς δὲ ἐντεῦθεν ἐκεῖσε τῶν ἐνταῦθα διαμνημονεύειν. δοκεῖ δέ μοι . . .

5. (35)

Augustinus contra Iulianum Pelag. IV (15), 78: *videntur autem non frustra christianae fidei propinquasse, qui vitam istam fallaciae miseriaeque plenissimam non opinati sunt nisi divino iudicio contigisse, tribuentes utique iustitiam conditori, a quo factus est et administratur hic mundus. quanto ergo te melius veritatique vicinius de hominum generatione senserunt quos Cicero in extremis partibus Hortensii dialogi (fr. 84 Or. p. 485 opp. IV, 2) velut ipsa rerum evidentia ductus compulsusque*

commemorat. nam quum multa quae videmus et gemimus de hominum vanitate atque felicitate dixisset, «ex quibus humanae, inquit, vitae erroribus et aerumnis fit, ut interdum veteres illi sive vates sive in sacris initiisque tradendis divinae mentis interpretes, qui nos ob aliqua scelera suscepta in vita superiore poenarum luendarum causa natos esse dixerunt, aliquid vidisse videantur verumque sit illud quod est apud Aristotelem, simili nos affectos esse supplicio atque eos qui quondam, quum in praedonum Etruscorum manus incidissent, crudelitate excoquilata necabantur, quorum corpora viva cum mortuis, adversa adversis accommodata quam aptissime colligabantur. sic nostros animos cum corporibus copulatos, ut vivos cum mortuis esse coniunclos».

5 b. (36)

Clem. Alex. strom. VI, 6, 53 (t. III p. 180 Lips.): Ἰσίδωρος δὲ ὁ Βασιλείδου υἱὸς ἅμα καὶ μαθητὴς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν τοῦ προφήτου Παρχῶ ἐξηγητικῶν καὶ αὐτὸς κατὰ λέξιν γράφει «φασὶ δὲ καὶ οἱ Ἀττικοὶ μεμνηνῆσθαι τινα Σωκράτει παρεπομένον δαίμονος αὐτῷ, καὶ Ἀριστοτέλης δαίμοσι κεχρησθαι πάντας ἀνθρώπους λέγει συνομαρτοῦσιν αὐτοῖς παρὰ τὸν χρόνον τῆς ἐνσωματώσεως, προφητικὸν τοῦτο μάθημα λαβὼν καὶ καταθέμενος εἰς τὰ ἑαυτοῦ βιβλία, μὴ ὁμολογήσας ὅθεν ὑφέλλετο τὸν λόγον τοῦτον».

6. (37)

Plutarch. consolat. ad Apoll. 27: πολλοῖς γὰρ καὶ σοφοῖς ἀνδράσιν, ὧς φησι Κράντωρ, οὐ νῦν ἀλλὰ πάλαι κέκλανσται τὰνθρώπινα τιμωρίαν ἡγουμένοις εἶναι τὸν βίον καὶ ἀρχὴν τὸ γενέσθαι ἀνθρώπων συμφορὰν τὴν μεγίστην. τοῦτο δέ, φησὶν Ἀριστοτέλης, καὶ τὸν Σέληνον συλληφθέντα τῷ Μίδᾳ (cf. Theopompi fr. 74 — 77. Wickers Th. fr. p. 162.) ἀποφύνασθαι. βέλτιον δ' αὐτὰς τὰς τοῦ φιλοσόφου λέξεις παραθέσθαι. φησὶ δὲ ἐν τῷ Εὐδήμῳ ἐπιγραφομένῳ ἢ περὶ ψυχῆς ταυτί· «διόπερ ὧ κράτιστε πάντων καὶ μακαριστότατε, καὶ πρὸς τῷ μακαρίους καὶ εὐδαίμονας εἶναι τοὺς τετελευτηκότας νομίζειν καὶ τὸ ψεύσασθαι τι κατ' αὐτῶν καὶ τὸ βλασφημεῖν οὐχ ὅσιον ὡς κατὰ βελτιόνων [ἡγούμεθα] καὶ κρειττόνων ἤδη γεγονότων (cf. fr. 11)· καὶ ταῦθ' οὕτως ἀρχαία καὶ παλαιὰ διατελεῖ νενομισμένα παρ' ἡμῖν, ὥστε τὸ παράπαν οὐδεὶς οἶδεν οὔτε τοῦ χρόνου τὴν ἀρχὴν οὔτε τὸν θάνατον πρῶτον ἀλλὰ (ἀλλ' ἢ Bern.) τὸν ἄπειρον αἰῶνα [τυγχάνουσι διὰ τέλους οὕτω νενομισμένα]· πρὸς δὲ δὴ τούτοις διὰ στοματος ἐν τοῖς ἀνθρώποις ὁρᾷς ὡς ἐκ [πολλῶν ἑτῶν] παλαιοῦ χρόνου (fort. Ἐκπαλαι. Bern.

ὡς παλαίφατόν τι περιφέρεται θρυλούμενον. Τί τοῦτ'; ἔφη. Κάκει-
νος ὑπολαβάν· ὡς ἄρα μὴ γίνεσθαι μέν, ἔφη (vulgo ἔφην, male),
ἄριστον πάντων, τὸ δὲ τεθνάναι τοῦ ξῆν ἔστι κρεῖττον. καὶ πολλοῖς
οὕτω παρὰ τοῦ δαιμονίου μεμαρτύρηται (cf. Plut. c. 14 = Cic. Tusc.
1, s. 113 — 115). τοῦτο μὲν ἐκείνῳ τῷ Μίδα λέγουσι δῆπου μετὰ τὴν
θῆραν ὡς ἔλαβε τὸν Σειληνὸν διερωτῶντι καὶ πυνθανομένῳ, τί ποτέ
ἔστι τὸ βέλτιον τοῖς ἀνθρώποις καὶ τί τὸ πάντων αἰρετώτατον, τὸ μὲν
πρῶτον οὐδὲν ἐθέλειν εἰπεῖν, ἀλλὰ σιωπᾶν ἀρρήτως (ἀρρήτως Rau-
chenstein in Mus. Rhen. XVII, 405. ἀρράτως Bernays). ἐπειδὴ δὲ ποτε
μόλις πᾶσαν μηχανὴν μηχανώμενος προσηγάγετο φθέγγεσθαι τι πρὸς
αὐτόν, οὕτως ἀναγκαζόμενον (-νος vulgo. ἀνακαγχάζοντα coni. Bern.)
εἰπεῖν· Δαίμονος ἐπιπόνου καὶ Τύχης χαλεπῆς ἐφήμερον σπέρμα, τί
με βιάζεσθε λέγειν ἃ ὑμῖν ἄρειον μὴ γινῶναι (cf. Dicaearch. apud Cic.
de divin. 2, 52); μετ' ἀγνοίας γὰρ τῶν οἰκείων κακῶν ἀλυπότατος ὁ
βίος. ἀνθρώποις δὲ πάνπαν οὐκ ἔστι γενέσθαι τὸ πάντων ἄριστον
οὐδὲ μετασχεῖν τῆς τοῦ βελτίστου φύσεως· ἄριστον ἄρα (corr. Bern.,
vulgo γὰρ) πᾶσι καὶ πάσαις τὸ μὴ γενέσθαι· τὸ μέντοι μετὰ τοῦτο καὶ
τὸ πρῶτον τῶν ἄλλων ἀνυστόν, δευτερον δέ, τὸ γενομένους ἀποθανεῖν
ὡς τάχιστα. δῆλον οὖν ὡς οὔσης κρείττονος τῆς ἐν τῷ τεθνάναι δια-
γωγῆς ἢ τῆς ἐν τῷ ξῆν οὕτως ἀπεφάνετο ».

Cf. Cicero Tusc. 1, 48, 114: *affertur etiam de Sileno fabella quae-
dam, qui quum a Mida captus esset, hoc ei muneris pro sua missione
dedit scribitur. docuisse regem, non nasci homini longe optimum
esse, proximum autem quam primum mori.*

Hoc fragmentum nunc praeclare correxit Bernays (Rhein. Museum
N. F. XVI, 236 — 46).

7. (38)

Io. Philoponus (ex Alexandro) in Ar. de an. I (c. 4 in.) ed. Ven. 1535
fol. E, 1^a sup.: μεμψάμενος ὁ Ἀριστοτέλης κοινῶς τοὺς περὶ ψυχῆς
ἅπαντας εἰπόντας ὅτι μηδὲν περὶ τοῦ δεξιμένου αὐτὴν σώματος διε-
λέχθησαν . . . οἰκείως ἀκόλουθον τούτοις περὶ ψυχῆς δόξαν συνάπτει.
εἰς ταὐτὸ γὰρ τινες ἀποβλέψαντες ὅτι οὐχ ὡς ἔτυχε τὸ σῶμα ψυχῆς
μετέχει, ἀλλὰ δεῖ τοιαύδε κράσεως, ὥσπερ καὶ ἡ ἁρμονία οὐχ ὡς ἔτυχε
τῶν χορδῶν ἔχουσῶν γίνεται, ἀλλὰ δεῖ τοσησδε τάσεως, ἐνόμισαν καὶ
τὴν ψυχὴν ἁρμονίαν εἶναι τοῦ σώματος καὶ πρὸς τοὺς διαφοροὺς τοῦ
σώματος ἁρμονίας τὰ διάφορα εἶδη τῶν ψυχῶν εἶναι. ταύτην οὖν
ἐκτίθεται τὴν δόξαν καὶ διελέγχει. καὶ τέως μὲν αὐτὴν τὴν δόξαν
μόνην ἐν τούτοις ἱστορεῖ, μετ' ὀλίγα δὲ καὶ τοὺς λόγους δι' ὧν εἰς

ταύτην ἐκείνοι τὴν δόξαν ὑπήχθησαν τίθῃσιν. ἤδη δὲ καὶ ἐν ἄλλοις πρὸς ταύτην ἀντεῖπεν τὴν δόξαν, λέγω δὴ ἐν τῷ Εὐδήμῳ διαλόγῳ, καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ Πλάτων ἐν τῷ Φαίδωνι πέντε τισὶ κέχρηται ἐπιχειρήμασι πρὸς ταύτην ἐνιστάμενος τὴν δόξαν (quae iam exponuntur cum Epicuri contra tertium argumentatione. cf. etiam Olympiod. et al. eclog. schol. in Phaed. p. 137 sqq. 183 sqq.) . . . (fol. E, 1^b;) αὐται μὲν οὖν αἱ πέντε ἐπιχειρήσεις αἱ Πλάτωνος. κέχρηται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης, ὡς ἤδη εἶπον, ἐν τῷ Εὐδήμῳ τῷ διαλόγῳ δύο ἐπιχειρήσεις ταύταις, μὲν οὕτως· τῇ ἁρμονίᾳ, φησὶν, ἔστι τι ἐναντίον, ἢ ἀναρμωστίᾳ· τῇ δὲ ψυχῇ οὐδὲν ἐναντίον. οὐκ ἄρα ἡ ψυχὴ ἁρμονία ἐστίν (cf. quartum Platonis argumentum apud Philop. l. E, 1^a med.). εἴποι δ' ἂν τις πρὸς τοῦτο (ut ait scil. Alexander), ὅτι τῇ ἁρμονίᾳ ἐναντίον οὐκ ἔστι κυρίως ἐναντίον ἀλλὰ στέρησις ἀόριστος· καὶ τῇ ψυχῇ δ' ὡς εἶδει τιμὴ οὐσῆ ἔστι τι ἀντικείμενον ἀόριστον. καὶ ὥσπερ ἐκεῖ φασὲν τὴν τοιάνδε ἁρμονίαν μεταβάλλειν εἰς τὴν ἀναρμωστίαν, οὕτω καὶ τὴν τοιάνδε στέρησιν μεταβάλλειν εἰς ψυχὴν. δευτέρᾳ δὲ· τῇ ἁρμονίᾳ, φησί, τοῦ σώματος ἐναντίον ἐστὶν ἢ ἀναρμωστίᾳ τοῦ σώματος, ἀναρμωστίᾳ δὲ τοῦ ἐμψύχου σώματος νόσος καὶ ἀσθένεια καὶ αἰσχος· ὧν τὸ μὲν ἀσυμμετρία τῶν στοιχείων ἢ νόσος, τὸ δὲ τῶν ὁμοιομερῶν ἢ ἀσθένεια, τὸ δὲ τῶν ὁργανικῶν τὸ αἰσχος. εἰ τοίνυν ἢ ἀναρμωστίᾳ νόσος καὶ ἀσθένεια καὶ αἰσχος, ἢ ἁρμονίᾳ ἄρα ὑγεία καὶ ἰσχύς καὶ κάλλος (cf. Arist. p. 408, 1). ψυχὴ δὲ οὐδὲν ἐστὶ τούτων οὔτε ὑγεία φημί οὔτε ἰσχύς οὔτε κάλλος· ψυχὴν γὰρ εἶχε καὶ ὁ Θερσίτης αἰσχιστος ὢν. οὐκ ἄρα ἐστὶν ἡ ψυχὴ ἁρμονία. καὶ ταῦτα μὲν ἐν ἐκείνοις. ἐνταῦθα δὲ τέσσαρσι κέχρηται ἐπιχειρήσεσιν ἀνασκευαστικαῖς τῆς δόξης ταύτης, ὧν τὸ τρίτον (p. 408, 1 — 3) ἐστὶ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ Εὐδήμῳ δεύτερον. (nunc explicantur quatuor illa ἐπιχειρήματα Aristotelis ex p. 407^b 32 — 408, 5, ad quorum tertium p. 408, 1 haec leguntur fol. E, 2^a;) «ἀρμόζει δὲ μᾶλλον καθ' ὑγείας λέγειν ἁρμονίαν καὶ ὅλως τῶν σωματικῶν ἀρετῶν ἢ κατὰ ψυχῆς»: τοῦτο τρίτον ἐπιχειρήμα· ἐστὶ δὲ τὸ δεύτερον τῶν ἐν τῷ Εὐδήμῳ. ὅτι δὲ ἁρμονία ἢ ὑγεία ἔδειξεν ἐν ἐκείνοις ἐκ τοῦ ἐναντίου τῆς νόσου. εἴπομεν δὲ ἀνωτέρω τὴν ἀγωγὴν τοῦ συλλογισμοῦ.

Admodum breviter hunc locum tangit Simplicius (qui Iamblichi commentario nititur, non Alexandri ut Ioannes) haec scribens f. 14^a (ed. Ven. Ald. 1527): ἐν κοινῷ δὲ γινομένους λόγους (cf. Io. f. E, 1^b) τοὺς συμμετρως καὶ τοῖς πολλοῖς ἡρωτημένους καλεῖ, ἀντιτιθέμενος μὲν ἴσως καὶ

τοὺς ἐν Φαίδωνι, λέγων δὲ καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ διαλόγῳ τῷ Εὐδόμηφ γραφέντας ἐλεγκτικούς τῆς ἁρμονίας.

Themistius de an. f. 70^a: καὶ ἄλλη δὲ τις δόξα παραδέδοται περὶ ψυχῆς πιθανῇ μὲν οὐδεμιᾷς ἦσσαν τῶν λεγομένων, δεδοκυῖα δὲ εὐθύνας καὶ ἐξητασμένη καὶ ἐν τοῖς κοινοῖς λόγοις (Platonicorum scil.) καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις. λέγουσι γάρ τινες αὐτὴν ἁρμονίαν· καὶ γὰρ τὴν ἁρμονίαν κρᾶσιν καὶ σύνθεσιν τῶν ἐναντίων εἶναι καὶ τὸ σῶμα συγκεῖσθαι ἐξ ἐναντίων· τὴν οὖν ἀνταντία ταῦτα εἰς συμφωνίαν ἄγουσαν καὶ ἀρμόζουσαν, θερμὰ λέγω καὶ ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ καὶ ξηρὰ καὶ σκληρὰ καὶ μαλακὰ καὶ ὅσαι ἄλλαι ἐναντιώσεις τῶν πρώτων σωμάτων, οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ τὴν ψυχὴν, ὥσπερ καὶ ἡ τῶν φθόγγων ἁρμονία τὸ βαρὺ καὶ τὸ ὀξύ συναρμόζει. πιθανότητα (Ar. p. 407^b27) μὲν οὖν ὁ λόγος ἔχει, διελήγεται δὲ πολλαχοῦ καὶ ὑπ' Ἀριστοτέλους καὶ ὑπὸ Πλάτωνος. καὶ γὰρ ὅτι τὸ μὲν πρῶτον τοῦ σώματος, τουτέστιν ἡ ψυχὴ, ἁρμονία δὲ ὕστερον· καὶ ὅτι τὸ μὲν ἄρχει καὶ ἐπιστατεῖ τῷ σώματι καὶ μάχεται πολλάκις, ἁρμονία δὲ οὐ μάχεται τοῖς ἡρμοσμένοις· καὶ ὅτι τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἁρμονία μὲν δέχεται, ψυχὴ δὲ οὐ· καὶ ὡς ἁρμονία μὲν σωζομένη οὐ προσέεται ἀναρμωστίαν, ψυχὴ δὲ κακίαν προσέεται· καὶ ὅτι εἴπερ τοῦ σώματος ἡ ἀναρμωστία νόσος ἐστὶν ἢ αἰσχος ἢ ἀσθένεια, ἡ ἁρμονία τοῦ σώματος κάλλος ἂν εἴη καὶ ὑγίεια καὶ δύναμις ἄλλ' οὐ ψυχὴ. ταῦτα μὲν ἅπαντα εἴρηται ὑπὸ τῶν φιλοσόφων ἐν ἄλλοις (i. e. in Phaedone arg. 1 — 4 et in Eudemo arg. 4 — 5)· ἃ δὲ νῦν Ἀριστοτέλης φησί, τοιαῦτά ἐστιν . . . ὅτι μὲν οὖν οἱ λέγοντες ἁρμονίαν τὴν ψυχὴν οὔτε ἐγγὺς ἄγαν οὔτε πόρρω τῆς ἀληθείας βάλλειν ἂν δόξειεν, καὶ ἐκ τῶν νῦν εἰρημένων καὶ ἐκ τῶν ἐν ἄλλοις δηλὸν ἐστίν.

Cf. Olympiodori vel Procli eclog. schol. in Phaedon. p. 142, 1 (ed. Finckh. Heilbr. 1847. cf. Patric. disc. Peripat. I p. 94): "Ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Εὐδόμῳ οὕτως ἐπιχειρεῖ· τῇ ἁρμονίᾳ ἐναντίον ἐστὶν ἡ ἀναρμωστία· τῇ δὲ ψυχῇ οὐδὲν ἐναντίον· οὐσία γάρ· καὶ τὸ συμπέρασμα δηλόν. ἔτι, εἰ ἀναρμωστία τῶν στοιχείων τοῦ ζώου νόσος, ἡ ἁρμονία εἴη ἂν ὑγίεια ἄλλ' οὐχὶ ψυχὴ. ib. p. 142, 8: τὸ τρίτον ταυτόν τῷ ἐν Εὐδόμῳ δευτέρῳ (cf. Philop. supra).

Eudemi ex commentatoribus mentionem reddiderunt etiam Sophonias in paraphr. Ar. de an. (cit. Trend. comm. p. 265) et Georgius Pachymeres in *philosophiae* lib. VII tit. 1 c. 1 (fol. 128^a cod. Paris. 1929. cf. vers. lat. Phil. Bechii Bas. 1500 p. 186).

8. (39)

Simplic. in Ar. de an. I. III (de intellectu) f. 62^a inf.: ὁ μὲν οὖν Πλάτων καὶ ἐπὶ πάντων εἴωθεν ὁμωνύμως τὰ τε εἶδη καὶ τὰ κατ' αὐτὰ εἰδοποιούμενα προσαγορεύειν. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ὅταν μὲν μεριστὸν τὸ εἰδοποιούμενον ᾗ, φυλάττεται τὴν ὁμωνυμίαν διὰ τὴν πολλὴν τοῦ μεριστοῦ πρὸς τὸ εἶδος ἀμερίστον ὃν ἀπόστασιν· τὴν δὲ λογικὴν ψυχὴν ὡς μὴ μόνον ὀρίζομένην ἀλλὰ καὶ ὄρον οὖσαν· μεταξὺ γὰρ ὡς τοῦ ἀμερίστου καὶ μεριστοῦ ἄμφω πως οὖσα, οὕτω καὶ τοῦ ὄρου καὶ τοῦ ὀρίζομένου ἀμφοτέρων ἐμφαίνουσα, τὸ μὲν ὡς ἀνελιττομένη, τὸ δὲ διὰ τὴν αἰετὰ κατὰ ὄρους μεταβάσιν καὶ διὰ τὴν τῶν ἀνελιγμένων πάντων εἰς ἕν (ὃν ed.) συναγωγὴν ὡς παρισσυσμένη (-νὴν ed.) τῷ ὀρίζοντι νῷ. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῷ Εὐδήμῳ διαλόγῳ εἰδὸς τι ἀποφαίνεται τὴν ψυχὴν εἶναι (cf. fr. 2 ex Them. de an. f. 90^b), καὶ ἐν τούτοις ἐπαινεῖ τοὺς τῶν εἰδῶν δεκτικὴν λέγοντας τὴν ψυχὴν, οὐχ ὅλην ἀλλὰ τὴν νοητικὴν ὡς τῶν ἀληθῶν δευτέρως εἰδῶν γνωστικὴν· τῷ γὰρ τῆς ψυχῆς κρείττονι νῷ τὰ ἀληθῆ εἶδη σύστοιχα· τούτων προδιωρισμένων τὴν Ἀριστοτελικὴν ἀναλαβόντες λέξιν . . .

9. (40)

Plutarchus de musica c. 22: δεδειγμένου δὲ ὅτι ὁ Πλάτων οὐτ' ἀγνοῖα οὐτ' ἀπειρία τὰ ἄλλα παρητήσατο ἀλλ' ὡς οὐ πρόποντα τοιαύτῃ πολιτείᾳ, δειξομεν ἐξῆς ὅτι ἔμπειρος ἀρμονίας ἦν. ἐν γοῦν τῇ ψυχῳγονίᾳ τῇ ἐν τῷ Τιμαίῳ . . . (c. 23:) ὅτι δὲ σεμνὴ ἡ ἀρμονία καὶ θεῖόν τι καὶ μέγα, Ἀριστοτέλης ὁ Πλάτωνος ταυτὶ λέγει «ἡ δὲ ἀρμονία ἐστὶν οὐρανία τὴν φύσιν ἔχουσα θεῖαν καὶ καλὴν καὶ δαιμονίαν· τετραμερὴς δὲ τῇ δυνάμει πεφυκυῖα δύο μεσότητας ἔχει ἀριθμητικὴν τε καὶ ἀρμονικὴν, φαίνεται τε τὰ μέρη αὐτῆς καὶ τὰ μεγέθη καὶ αἱ ὑπεροχαὶ κατ' ἀριθμὸν καὶ ἰσομετρίαν· ἐν γὰρ δυοὶ τετραχόρδοις ἔνθιμίζεται τὰ μέλη». ταῦτα μὲν τὰ ρητά. συνεστάναι δ' αὐτῆς τὸ σῶμα ἔλεγεν ἐκ μερῶν ἀνομοίων, συμφωνούντων μέντοι πρὸς ἄλληλα (cf. Pseudo-Philolaus Stob. ecl. I, 458). ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς μεσότητας αὐτῆς κατὰ τὸν ἀριθμητικὸν λόγον συμφωνεῖν· τὸν γὰρ νέατον πρὸς τὸν ὕπατον ἐκ διπλασίου λόγου ἡρμωσμένον τὴν διὰ πασῶν συμφωνίαν ἀποτελεῖν. ἔχει γάρ, ὡς προείπομεν, τὸν νέατον δώδεκα μονάδων, τὸν δὲ ὕπατον ἕξ, τὴν δὲ παραμέσῃν συμφωνοῦσαν πρὸς ὑπάτην καθ' ἡμιόλιον λόγον ἐννέα μονάδων, τῆς δὲ μέσης ὀκτὼ εἶναι μονάδας ἐλέγομεν. συγκεῖσθαι δὲ διὰ τούτων τῆς μουσικῆς τὰ κυριώτατα διαστήματα συμβαίνει, τὸ τε διὰ τεσσάρων ὃ ἐστὶ κατὰ τὸν ἐπίκριτον λόγον, καὶ τὸ διὰ πέντε ὃ ἐστὶ κατὰ τὸν ἡμιόλιον λόγον, καὶ τὸ διὰ πασῶν ὃ ἐστὶ κατὰ τὸν διπλά-

σιον. ἀλλὰ γὰρ καὶ τὸν ἐπὶ γόδοον σώζεσθαι, ὅς ἐστι κατὰ τὸν τονιαῖον λόγον. ταῖς αὐταῖς δ' ὑπεροχαῖς ὑπερέχειν καὶ ὑπερέχεσθαι τῆς ἀρμονίας τὰ μέρη ὑπὸ τῶν μερῶν καὶ τὰς μεσότητας ὑπὸ τῶν μεσοτήτων κατὰ τε τὴν ἐν ἀριθμοῖς ὑπεροχὴν καὶ κατὰ τὴν γεωμετρικὴν δύναμιν συμβαίνει. ἀποφαίνει γοῦν αὐτὰς Ἀριστοτέλης τὰς δυνάμεις ἐχούσας τοιαύτας, τὴν μὲν νεάτην τῆς μέσης τῷ τρίτῳ μέρει τῇ αὐτῇ ὑπερέχουσαν, τὴν δὲ ὑπάτην ὑπὸ τῆς παραμέσης ὑπερεχομένην ὁμοίως, ὥς γίνεσθαι τὰς ὑπεροχὰς τῶν πρὸς τι· τοῖς γὰρ αὐτοῖς μέρεσιν ὑπερέχουσι καὶ ὑπερέχονται. τοῖς γοῦν αὐτοῖς λόγοις οἱ ἄκροι τῆς μέσης καὶ παραμέσης ὑπερέχουσι καὶ ὑπερέχονται, ἐπιτρίτῳ καὶ ἡμιολίῳ· τοιαύτη δὲ ὑπεροχὴ ἐστὶν ἡ ἀρμονικὴ. ἡ δὲ τῆς νεατῆς ὑπεροχὴ καὶ τῆς μέσης κατ' ἀριθμητικὸν λόγον ἴσῳ μέρει τὰς ὑπεροχὰς ἐμφαίνουσιν. ὥσαύτως καὶ ἡ παραμέση τῆς ὑπάτης· τῆς γὰρ μέσης ἡ παραμέση κατὰ τὸν ἐπὶ γόδοον λόγον ὑπερέχει. πάλιν ἡ νεάτη τῆς ὑπάτης διπλασία ἐστίν, ἡ δὲ παραμέση τῆς ὑπάτης ἡμιόλιος, ἡ δὲ μέση ἐπιτρίτος πρὸς ὑπάτην ἥρπυσται (cf. Boeckh Philol. p. 69). καὶ τοῖς μὲν μέρεσι καὶ τοῖς πλήθεσι καὶ κατ' Ἀριστοτέλην ἡ ἀρμονία οὕτως ἔχουσα πέφυκε. (24) συνέστηκε δὲ φυσικώτατα ἔκ τε τῆς ἀπείρου καὶ περαινούσης καὶ ἔκ τῆς ἀρτιοπερίσσου (cf. fr. de Pythag. 8) φύσεως καὶ αὐτῇ καὶ τὰ μέρη αὐτῆς πάντα (cf. Pseudo-Philol. ap. Stob. ecl. I, 454)· αὐτῇ μὲν γὰρ ὅλη ἀρτία ἐστὶ τετραμερὴς οὕσα τοῖς ὄροις, τὰ δὲ μέρη αὐτῆς καὶ οἱ λόγοι ἄρτιοι καὶ περισσοὶ καὶ ἀρτιοπερίσσοι· τὴν μὲν γὰρ νεάτην ἔχει ἀρτίαν ἔκ δωδεκα μονάδων, τὴν δὲ παραμέσιν περισσὴν ἐξ ἑννέα μονάδων, τὴν δὲ μέσιν ἀρτίαν ἐξ ὀκτῶ μονάδων, τὴν δὲ ὑπάτην ἀρτιοπερίσσον ἐξ μονάδων οὕσαν. οὕτω δὲ πεφυκυῖα αὐτῇ τε καὶ τὰ μέρη αὐτῆς πρὸς ἄλληλα ταῖς ὑπεροχαῖς τε καὶ τοῖς λόγοις ὅλη τε ὅλη καὶ τοῖς μέρεσι συμφωνεῖ. (25) ἀλλὰ μὴν καὶ αἱ αἰσθήσεις αἱ τοῖς σώμασιν ἐγγιγνόμεναι διὰ τὴν ἀρμονίαν αἱ μὲν οὐράνιαι θείαι οὕσαι, μετὰ θεοῦ τὴν αἰσθησιν παρεχόμεναι τοῖς ἀνθρώποις, ὅψις τε καὶ ἀκοή (cf. Plato Tim. p. 45 — 47. dial. de philos. fr. 19), μετὰ φωνῆς καὶ φωτὸς τὴν ἀρμονίαν ἐπιφαίνουσι· καὶ ἄλλαι δ' αὐταῖς ἀκόλουθοι ἢ αἰσθήσεις καθ' ἀρμονίαν συνεστᾶσι· πάντα γὰρ καὶ αὐταὶ ἐπιτελοῦσιν οὐκ ἄνευ ἀρμονίας, ἐλάττους μὲν ἐκείνων οὕσαι, οὐκ ἅπο δ' ἐκείνων· ἐκείναι γὰρ ἅμα θεοῦ παρουσίᾳ παραγιγνόμεναι τοῖς σώμασι κατὰ λογισμόν, ἰσχυράν τε καὶ καλὴν φύσιν ἔχουσι.

φανερόν οὖν ἐκ τούτων ὅτι τοῖς παλαιοῖς τῶν Ἑλλήνων εἰκότως μάλιστα πάντων ἐμέλησε πεπαιδεῦσθαι μουσικὴν etc.

De hoc fragmento ad dialogum de anima recte referendo iam nemo dubitabit, licet inde a Patricio (disc. Peripat. p. 76 Bas.) et Fabricio (B.

G. III, 397 H.) libro *περὶ μουσικῆς* (D. L. 5, 26) vulgo tribuatur. et hic quidem nusquam citatur musicaeque Peripateticae laudes ad unum fere pertinent Aristoxenum (cf. Plut. de mus. 3: τῶν τε γὰρ Πλατωνικῶν οἱ πλείστοι καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ περιπάτου φιλοσόφων οἱ ἄριστοι περὶ τῆς ἀρχαίας μουσικῆς συντάξαι ἐσπούδασαν καὶ περὶ τῆς αὐτῇ γεγεννημένης παραφθορᾶς. et Plutarchus quidem Heraclide polissimum et Aristoxeno Peripateticis in ipsius libro utitur), quanquam aliorum etiam fuerunt musica et harmonica problemata plurima. ποῖος γὰρ ἂν αὐλὸς ἦ κιθάρα, ait Plutarchus (non posse suav. vivi s. Epic. c. 13) . . . οὕτως ἠΰφραεν Ἐπίκουρον καὶ Μητροδόωρον, ὥς Ἀριστοτέλη καὶ Θεόφραστον καὶ Ἰερώνυμον καὶ Δικαίλαρχον οἱ περὶ χορῶν λόγοι καὶ διδασκαλῖαι καὶ τὰ δι' αὐλῶν προβλήματα καὶ ὅσων καὶ ἀρμονιῶν. quibus iam exempla addit ille non magis quidem ipsi Aristoteli tribuenda quam quae inter problematum ex Peripateticorum scriptis collectorum libros etiam nunc feruntur musica problemata (ὅσα περὶ ἀρμονίαν), seorsim saepe scripta a librariis.

V.

Περὶ εὐχῆς.

Huic dialogo praefationi sint verba quibus argumenti ratio a discipulo quodam fusius tractati comprehendi videtur, Aristotelis in ethicis X, 9 (p. 1179, 22): ὁ δὲ κατὰ νοῦν ἐνεργῶν καὶ τοῦτον θεραπεύων καὶ διακείμενος ἄριστα καὶ θεοφιλέστατος ἔοικεν εἶναι· εἰ γὰρ τις ἐπιμέλεια τῶν ἀνθρωπίνων ὑπὸ θεῶν γίνεται, ὥσπερ δοκεῖ, καὶ εἴη ἂν εὐλογον χαίρειν τε αὐτοὺς τῷ ἀρίστῳ καὶ τῷ συγγενεστάτῳ· τοῦτο δ' ἂν εἴη ὁ νοῦς (cf. metaph. XI, 7)· καὶ τοὺς ἀγαπῶντας μάλιστα τοῦτο καὶ τιμῶντας ἀντενποιεῖν ὥς τῶν φίλων αὐτοῖς ἐπιμελουμένους καὶ ὀρθῶς τε καὶ καλῶς πράττοντας. ὅτι δὲ πάντα ταῦτα τῷ σοφῷ μάλιστα ὑπάρχει, οὐκ ἄδηλον· θεοφιλέστατος ἔρα. τὸν αὐτὸν δ' εἰκὸς καὶ εὐδαιμονέστατον. quibus verbis etiam Platonis sententia continetur (cf. Euthyphron, leg. X p. 899—907). sapiens igitur, quum philosophatur, loquitur cum deo (ut ait Theophrastus Hieronymi in I. περὶ γάμου) simul et precatur. εὐχεσθαι enim idem est ac νοεῖν atque eadem, ut ait Varro in Eumenidibus (apud Non. s. precantur et s. miras), est medicina Serapidis qui animo curat *quotidie precantur* quae Aristotelis et philosophiae (Ios. Scaligeri sive Yvonis Villiomari in locos controversos Rob. Titii animadvers. IX, 12. Par. 1586. cf. Oehler, Varr. sat. p. 123).

1. (41)

Seneca quaest. nat. 7, 30, 1: *Egregie Aristoteles ait nunquam nos verecundiores esse debere, quam quum de dis agitur. [si intramus templa compositi . . . quanto hoc magis facere debemus quum de sideribus, de eorum natura, de stellis disputamus etc.*

2. (42)

Simplicius in Ar. II de coelo (f. 235 cod. Par. 1910 scripti manu Io. Rhosi a. 1471. de Simplicio cf. V. Rose de Ar. I. p. 247): . . . τὸ δὲ ἀπ' ἄλλον λαμβάνον μετέχειν (hucusque Brandis in schol. Arist. p. 498, 22). ὅτι γὰρ ἐννοεῖ τι καὶ ὑπὲρ τὸν νοῦν καὶ τὴν οὐσίαν ὁ Ἀριστοτέλης δῆλός ἐστι πρὸς τοῖς πέρασι τοῦ περὶ εὐχῆς βιβλίου εἰκῶν, ὅτι ὁ θεὸς ἢ νοῦς ἐστὶν ἢ ἐπέκεινά τι (cf. Plato de rep. p. 509. epist. 6 p. 323. 2 p. 312) τοῦ νοῦ. [τὸ δὲ δι' ὁλῶν κινήσεων ἀφικνεῖται πρὸς τὸ ἑαυτοῦ τέλος· διττὸν δὲ τὸ γένος etc.

Eundem Simplicii locum ex antiqua commentariorum de coelo versione a Guillemo de Moerbeke facta in fine vitae Aristotelis eodem seculo XIII latine versae adscripsit librarius quidam. quae verba quum in multis quidem vitae huius exemplaribus ita legantur, ut cum ipsa plane coaluerint, in multis autem plane desiunt, eadem in cod. Paris. lat. 7695 A (membr. sec. 13/14) post finem verbaque solennia: *Explicit liber de vita Aristotelis*, minoribus alius cuiusdam manus litteris infra scripta ita reperiuntur: *Fecit autem et Aristoteles librum de oratione. unde Simplicius «quod enim intelligat et aliquid supra intellectum et super substantiam Aristoteles, manifestus est apud finem libri de oratione plane dicens, quod deus aut intellectus est aut est aliquid ultra intellectum».*

VI.

Προτρεπτικός.

Inter dialogos apud Laertium (et Hesychium) nominatur qui et ipse, quanquam λόγον potius significare titulus videatur, fortasse dialogus fuit (Rose de Ar. libr. p. 106), dialogorum certe sapit rationem dialecticam i. e. academicam (v. fr. 2), προτρεπτικός sive ut ait Ptolemaeus (Wenrich p. 142) *cohortatio ad philosophiam*, qualem titulum et inter Stoicorum multorum et Peripateticorum libros habes (velut Theophrasti, cuius duo diversi memorantur diversorum scil. auctorum, Chamaeleontis, Demetrii, Persaei, Aristonis, Cleanthis etc. apud D. L. 5, 49. 50. Athen.

IV, 184 d. D. L. 5, 81, 7, 36, 163, 175). nam ita ait Stobaeus ecl. II p. 40 ex Philone academico moralis philosophiae divisionem instituens: εοικέναι δέ φησι τὸν φιλόσοφον ἱατρῷ. καθάπερ οὖν ἔργον ἱατροῦ, πρῶτον μὲν πείσαι τὸν κάμνοντα παραδέξασθαι τὴν θεραπείαν, δεύτερον δὲ τοὺς τῶν ἀντισυμβουλευόντων λόγους ὑφελῆσθαι, οὕτως καὶ τοῦ φιλοσόφου. κεῖται τοίνυν ἐκάτερον τούτων ἐν τῷ προσαγορευμένῳ προτρεπτικῷ λόγῳ· ἔστι γὰρ ὁ προτρεπτικὸς ὁ παρορμῶν ἐπὶ τὴν ἀρετὴν. τούτου δ' ὁ μὲν ἐνδείκνυται τὸ μεγαλωφελὲς αὐτῆς, ὁ δὲ τοὺς ἀνασκευάζοντας ἢ κατηγοροῦντας ἢ πως ἄλλως κακοηθιζομένους τὴν φιλοσοφίαν ἀπελέγχει. Aristotelicus autem liber πρὸς Θεμισσωνα erat, unum e regulis Cypriis (Engel, Kypros I, 694. cf. 385), quorum regna subvertit Ptolemaei bellum contra Antigonom et Demetrium (Ol. 117, 1. Diod. 19, 79), nec nisi apud Stobaeum citatur et sive ex ipso Alexandro sive alio quodam apud recentiores Aristotelis commentatores, eos quidem qui ex Olympiodori commentario pendent, anonymum Parisiensem (vel Pseudo-Davidem cod. 1939. cf. cod. Taurin. 108. Mouac. 399), Eliam, Davidem. apud quos in prolegomenis ad philosophiam, unde principium ducebat scholastica Aristotelis interpretatio, atque in ipso quidem illorum initio, ubi de dignitate philosophiae disputatur, Aristotelis testimonium repetitur. neque olim hoc deerat apud anonymum, ubi nunc deest una cum omni libri initio in codicibus omisso. Eliae autem integrum prooemium quindecim cum proleg. in Porphyrium, quae desunt in cod. 1977, praxes continens servatur in cod. Coislin. 387, e quo anonymum edidit Cramer (anecd. Par. IV, 389. e cod. Par. 1977 antea Brandis sch. p. 6). de Elia auctore (non Olympiodoro, quem olim anonymo codicis Par. 1939 nondum inspecto statui de libr. Ar. p. 244, eo argumento usus quod in ipsum etiam anonymum Par. 1939 quadrat. uterque enim Olympiodori materia usus sibi arrogat epigramma illud de Platonis Phaedone, quod Olympiodoro tribuit David), quod nomen suppeditat Pseudophilop. Bodl. apud Br. p. 11^b 37 (cui respondet cod. Coislin. 387 fol. 62^a) atque de commutatis inter se et confusis Eliae et Davidis (sicut Ammonii et Philoponi) commentariis commentariorumque partibus alio tempore exponendum erit in libro, quem Aristotelis scholiorum codicibus qui in bibliothecis Germanicis Gallicis Italicis reperiuntur olim perlustratis praeparavi de Aristotelis librorum commentatoribus Graecis scholiorumque Aristotelicorum codicibus.

Stobaei autem testimonium in fragmentis ex Teletis dissertationum philosophicarum epitoma sumtis continetur, quae quidem τῶν Τέλητος ἐπιτομή (95, 21, 97, 31. in reliquis locis simpliciter ἐκ τῶν Τέλητος.

cf. epitomas sermonum Musonii et Epicteti quibus idem Stobaeus utitur) Theodori dicitur in Parall. sacr. Laur. (I, 7, 47 p. 703 ap. Gaisf. ed. ecl. Stob. t. II. 1850). qui locus, siquidem revera Zeno Stoicus testatur, hoc solum comprobat quod omnino manifestum est, antiquissimo iam tempore Aristotelis libellos extitisse quorum catalogum scripsit Andronicus nunc deperditorum, recte inscripti fuisse ut credantur minime evincit. immo quo antiquiores eo incertiores fuisse statuas librorum titulos, qui in bibliothecis antiquissimis Alexandrinis reperirentur, eorum scilicet qui ante conditas illas in manibus hominum versarentur certosque simul magistrorum typos referrent atque certas studiorum vias. at incertum est ipsum Zenonem ita tradidisse. nam quae Teles iste refert, ea sicut plurima quae Diogenis Bionis Cratetis aliorum dicta memorat, e certis chriarum libris petita videntur, quemadmodum apud Laetium (6, 91) de eodem Cratete citatur Ζήνων ὁ Κιτιεὺς ἐν ταῖς χεραῖς hoc est auctor quidam qui Zenonis dictorum chriarumve (quales multi narrabant, Ariston, Hecaton etc. cf. e. g. D. L. 7, 21) librum edidit. accedit quod similis apud Laetium legitur (7, 2) altera de Zenone narratio qui postquam in bibliopolio audivit secundum commentariorum Xenophontis, admiratione commotus Cratetem praesentem secutus sit discipulus. quamvis igitur in antiquo quodam chriarum libro de Cratete Aristotelis protrepticum legente atque audiente Zenone relatum fuerit, non sequitur rem hominum memoria traditam et fortasse inventam revera ita accidisse. neque igitur Zenonis illud ex ignoto scriptore testimonium pro certo iustoque habendum est, neque Teles ipse, cuius apud Stobaeum longiora utpote vulgatoris (et ut puto recentioris) fragmenta apponuntur ex una illa quae dicitur epitoma petita, qua aetate vixerit notum est. Stilponis enim dialogum quendam (ut Cratetis sermonem 98, 72) repetit apud Stobaeum (fl. 40, 8) Stilponisque aetatem (cuius patriam memorat Megarensium urbem ab Antigoni filio captam, cf. Diod. 20, 46. D. L. 2, 115. Plut. Demetr. 9), non ut olim volebat Niebuhr (kleine philol. Schriften I p. 453. cf. 461 et antea Wytttenbach animadv. in Plut. I, 1, p. 38) suam describit Teles. cuius epitoma videtur fuisse διατριβῶν liber, quales e recentioribus feruntur Arriani τῶν Ἐπικτήτου διατριβῶν libri quatuor et Dionis Chrysostomi aliquot. iam igitur, ut hoc addam, de hoc quoque Aristotelis scripto cohibeat saltem iudicium, qui quum non audeat cedere universae litterarum Aristotelicarum inter se comparatarum rationi, certe non cedere debet traditorum titulorum auctoritati, quam qualis quantaque sit plane ignorat.

1. (43)

Io. Stob. floril. 95, 21: ἐκ τῶν Τέλητος ἐπιτομή (corr. ἐπιτομῆς, sub quo titulo tria sequuntur fragmenta ex dissertatione de paupertate num impedimento sit philosophiae, quorum secundum est hoc): Ζήνων ἔφη Κράττητα ἀναγινώσκειν ἐν σκυτείῳ καθήμενον τὸν Ἀριστοτέλους προτρεπτικόν, ὃν ἔγραψε πρὸς Θεμίσωνα τὸν Κυπρίων βασιλέα λέγων ὅτι οὐδενὶ πλείω ἀγαθὰ ὑπάρχει πρὸς τὸ φιλοσοφῆσαι· πλουτόν τε γὰρ πλείστον αὐτὸν ἔχειν ὥστε δαπανᾶν εἰς ταῦτα, ἔτι δὲ δόξαν ὑπάρχειν αὐτῷ. ἀναγινώσκοντος δὲ αὐτοῦ τὸν σκυτεῖα ἔφη προσέχειν ἅμα ῥάπτοντα καὶ τὸν Κράττητα εἰπεῖν· ἐγὼ μοι δοκῶ, ὦ Φιλίσκε, γράφειν εἰς σὲ προτρεπτικόν· πλείω γὰρ ὁρῶ σοὶ ὑπάρχοντα πρὸς τὸ φιλοσοφῆσαι ὢν ἔγραψεν Ἀριστοτέλης.

2. (44)

Alex. Aphrod. in Ar. top. (Ven. Ald. 1513) p. 80 (= p. 266, 15 Br. ad top. I. II p. 110, 25): ἔστι δὲ ἐφ' ὧν καὶ πάντα τὰ σημαινόμενα λαμβάνοντες ἔστιν ἐπὶ πάντων αὐτῶν ἀνασκευάζειν τὸ κείμενον· οἶον εἰ λέγοι τις ὅτι μὴ χρὴ φιλοσοφεῖν· ἐπεὶ φιλοσοφεῖν λέγεται καὶ τὸ ζητεῖν αὐτὸ τοῦτο εἴτε χρὴ φιλοσοφεῖν εἴτε καὶ μὴ, ὥς εἶπεν αὐτὸς ἐν τῷ προτρεπτικῷ, ἀλλὰ καὶ τὸ τὴν φιλόσοφον θεωρίαν μετιέναι, ἐκότερον αὐτῶν δειξάντες οἰκεῖον τῷ ἀνθρώπῳ πανταχόθεν ἀναιρήσμενον τὸ τιθέμενον. ἐπὶ μὲν οὖν τούτων κατ' ἄμφω ἐνδέχεται δεικνυσθαι τὸ προκείμενον, ἐπὶ δὲ τῶν πρώτων παραδειγμάτων οὐκ ἐπὶ πάντων ἀλλ' ἢ δι' ἑκατέρου ἢ ἐκ τινων.

Anon. schol. περὶ τῶν εἰδῶν πάντων τοῦ συλλογισμοῦ (in fine cod. Paris. membr. ant. 2064 scholia misc. in l. I analyt. pr. continentis ἀπὸ φωνῆς ἀμμωνίου, de quo Waitz Org. I, 27, f. 261^b—263^b) f. 263^a... τοιοῦτος δὲ (παρασυνημμένος sc.) καὶ ὁ Ἀριστοτέλους λόγος ἐν τῷ προτρεπτικῷ· εἴτε φιλοσοφητέον εἴτε μὴ φιλοσοφητέον, φιλοσοφητέον. ἀλλὰ μὴν ἢ φιλοσοφητέον ἢ οὐ φιλοσοφητέον· πάντως ἄρα φιλοσοφητέον. τοιοῦτος καὶ ὁ Πλάτωνος (cf. Olymp. in Alc. p. 145) ἐν τῷ Πρωταγόρᾳ.

Olympiodor. in Alcib. ed. Creuzer 1821 p. 144: καὶ Ἀρ. μὲν ἐν τῷ προτρεπτικῷ ἔλεγεν ὅτι εἴτε φ. φ. εἴτε μὴ φ. φ., πάντως δὲ φιλοσοφητέον. Πλάτων δὲ φησιν etc. Elias proleg. philos. prax. 2 (p. 7, 13 Br. e cod. chart. rec. Paris. 1977 f. 2^a, cf. Coisl. 387 membr. sec. XII apud Cramer IV, 391), ubi de iis qui negant esse philosophiam: ἢ καὶ ὡς φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ προτρεπτικῷ ἐπιγεγραμμένῳ, ἐν ᾧ προτρέπει τοὺς νέους πρὸς φιλοσοφίαν. φησὶ γὰρ οὕτως·

www.libtool.com.cn
 εἰ μὲν φιλοσοφητέον φιλοσοφητέον (hoc alterum φιλ. om. cod. 1977) καὶ
 εἰ μὴ φιλοσοφητέον φιλοσοφητέον. πάντως ἄρα φιλοσοφητέον. του-
 τέστιν εἰ μὲν γὰρ ἔστι, πάντως ὀφείλομεν φιλοσοφεῖν οὕσης αὐτῆς· εἰ
 δὲ μὴ ἔστι, καὶ οὕτως ὀφείλομεν ζητεῖν πῶς οὐκ ἔστι φιλοσοφία, ζη-
 τοῦντες δὲ φιλοσοφοῦμεν, ἐπειδὴ τὸ ζητεῖν αἰτία τῆς φιλοσοφίας
 ἐστίν.

David proleg. philosoph. pr. 4 (cod. Paris. bomb. 1900 f. 5^b, membr.
 ant. 2723 f. 167^b, exc. ex Davide in cod. membr. ant. 2089 f. 63^b. cf.
 Brandis sch. p. 13, 2): καὶ ὁ Ἀριστοτέλης δὲ ἔν τινι προτρε-
 πτικῷ (προαιρετικῷ 2723, τρεπτικῷ 1900) αὐτοῦ συγγράμματι, ἐν
 ᾧ προτρέπεται (προτρέπει 2089) τοὺς νέους ἐπὶ φιλοσοφίαν,
 λέγει ὅτι εἴτε μὴ φιλοσοφητέον φιλοσοφητέον, εἴτε φιλοσοφητέον φιλο-
 σοφητέον, πάντως δὲ φιλοσοφητέον (π. δ. φ. om. 2723 et 1900). του-
 τέστιν ὅτι εἰ λέγει τις μὴ εἶναι φιλοσοφίαν, ἀποδείξει (τισι add. 2089)
 κέχρηται δι' ὧν ἀναιρεῖ τὴν φιλοσοφίαν· εἰ δὲ ἀποδείξει (τισι add.
 2089) κέχρηται δηλονότι φιλοσοφεῖ (φιλοσοφία ἐστίν 2089)· μήτηρ γὰρ
 τῶν ἀποδείξεων ἡ φιλοσοφία. εἴτε λέγει εἶναι φιλοσοφίαν, πάλιν φι-
 λοσοφεῖ· ἀποδείξει γὰρ κέχρηται δι' ὧν δεικνυσιν οὐσαν αὐτὴν
 (αὐτὴν οὐσαν 2089). πάντως οὖν φιλοσοφεῖ καὶ ὁ ἀναιρῶν αὐτὴν καὶ
 ὁ μὴ ἀναιρῶν· ἑκάτερος γὰρ (γὰρ om. 1900) αὐτῶν ἀποδείξει κέχρη-
 ται δι' ὧν πιστοῦται τὰ λεγόμενα· εἰ δὲ ἀποδείξει κέχρηται δηλονότι
 φιλοσοφεῖ· μήτηρ γὰρ τῶν ἀποδείξεων ἡ φιλοσοφία. παρέντες οὖν
 τὸ εἶ ἐστιν ἔλθωμεν ἐπὶ τὸ τί ἐστὶ καὶ εἴπωμεν τί ἐστὶν ἡ φιλοσοφία.

VII.

Περὶ παιδείας.

Testantur indices Laertii, Hesychii (περὶ παιδείας ἡ παιδευτικόν ᾧ),
 Ptolemaei (W. 143). similem autem ut videtur περὶ παιδείας librum,
 propter ea quae de cultioris vitae auctoribus instrumentisque observata
 erant ab Athenaei et Laertii et Hesychii testimoniorum auctoribus ex-
 cerptum, inter Peripateticos Clearchus ediderat (Cl. fr. 27 — 29 Müll.),
 fortasse etiam Hieronymus (Io. Damasc. par. sacr. II, 13, 121 p. 743 Gaisf.
 quae dialogi sunt, Plut. de recta rat. aud. c. 18).

1. (45)

Plutarch. qu. conviv. 8, 10, 1: Προβλήμασιν Ἀριστοτέλους φυσί-
 κοῖς ἐντυγχάνων Φιλῶρος εἰς Θερμοπύλας κομισθεῖσιν αὐτὸς τε πολ-

λῶν ἀποριῶν . . . ὑπεκίμπλατο καὶ τοῖς ἐτέροις μετεδίδου, μαρτυρῶν αὐτῷ τῷ Ἀριστοτέλει λέγοντι τὴν πολυμαθειαν πολλὰς ἀρχὰς (corr. ταραχὰς) ποιεῖν. τὰ μὲν οὖν ἄλλα μεθ' ἡμέραν etc.

2. (46)

Diog. Laert. 9, 53 (ex Favorino, cf. Rose de Ar. I. p. 45): καὶ πρῶτος (ὁ Πρωταγόρας) τὴν καλουμένην τύλην ἐφ' ἣς τὰ φορτία βαστάζουσιν εὗρεν (eadem fere ex Diog. Suid. s. κοτύλη), ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ παιδείας· φορμοφόρος γὰρ ἦν, ὡς καὶ Ἐπίκουρός που (in epistolis sc. cf. D. L. 10, 8. Athen. VIII, 354 c) φησί. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἤρθη πρὸς Δημόκριτον, ξύλα δεδεκῶς ὀφθαλμοῖς (cf. Gell. 5, 3. ex Diog. Hesychius apud Suid. et Eudoc. s. v. et in schol. ad Plat. de rep. X p. 421 Bekk.).

VIII.

Νήρινοθός.

In dialogorum serie Νήρινθος (ita codd. omnes, etiam Laur.) reperitur apud Diogenem idemque ex Diogene apud Hesychium. qui dialogus ex nomine proprio, ut videtur, inscriptus (fortasse Κήρινθος cf. Suid. s. Κήρινθος πόλις. καὶ ὄνομα κύριον et Pape s. v. Κορίνθιος autem ut est apud Themistium appellaretur a loco, ut Theophrasti Μεγαρικὸς qui Megaris sermo habitus videtur, ex quo de Diogene cynico refert Laertius 6, 22. cf. Dicaearchi Κορινθιακὸς et Λεσβιακὸς, item Χαλκιδικὸς Demetrii D. L. 5, 81) idem habetur cum eo, in quo secundum Themistium Aristoteles philosophus narravisse fingitur ea, quae de philosophia Platonem ipsum colloquentem audiverit cum rustico quodam Corinthio. quanquam vulgatissimum Corinthii nomen qua librarii iuscia in obscurum illum Nerinthum abierit difficile intelligas, facillime contrarium. rusticus autem iste quum Platonis dialogum legisset qui Gorgias inscriptus est, philosophiae amore captus et Athenas profectus, ad Platonem et philosophos accessisse dicebatur, sicut Zeno Citiensis postquam Xenophontis librum casu quodam cognovit (et secundum D. L. 7, 3 ἡσθεὶς ἐπύθετο ποῦ διατρέβοιεν οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες) ad Cratetem cynicum, ex mercatore philosophus. collocutus est cum Platone agricola, de quo (quem τιμᾷ) honorifice sine dubio auctor in prooemio narraverat (ut laudaret scil. philosophiam, non ut hominis rusticitatem cavillaretur, quod ridicule sibi persuasit I. G. Huschke, comm. de C.

Annio Cimbro. Rostochii 1824 p. 63). Platonis autem sermones antequam mortuus fuerit, scripto neminem tradidisse neque magistri viventis persona in dialogis abusos fuisse (non magis quam vivum Socratem induxerunt Xenophon, Plato, ceteri Socratici), hoc veterum mori atque religioni quivis facile concedet intelligetque dialogos tales, quicumque Platonis personam habuerunt, certe post ol. 108, 1 fuisse editos. in quibus quum ipse affuisse, qui sermones olim habitos enarraret, fingeretur auctor (id est qui putabatur Aristoteles), quam facile fieri potuerit manifestum est, ut qui talibus libris ipsisque quasi philosophi testantis documentis uterentur philologi Alexandrini, vel viginti annos cum Platone Athenis commoratum fuisse Aristotelem sibi persuaderent, dialogorum istorum specie non minus decepti quam quibus avide uterentur epistolarum ficticiarum falsa auctoritate. etenim non omnes dialogos qui Aristotelis nomine inde ab aevi Alexandrini primordiis inscripti ferebantur, ita fuisse institutos, ut quae auctore praesente et disputante acta essent (cf. Rose de Ar. I. p. 106) ipse paullo post referret quem penes sermonis fuisset principatus, sicut in libro *περὶ εὐγενείας*, sed fuisse etiam quibus quae inter se alii ipso quidem iuvene praesente sed tacente disputavissent simpliciter narraret, velut in Eudemo *περὶ ψυχῆς*, id vel tituli dialogorum docent non solum ex aequalium (licet mortuorum) nominibus ducti, velut Callisthenes Theophrasti et Metrodorus (cf. D. L. 10, 18—23) Epicuri, sed ex antiquiorum et pridem mortuorum et amicorum Platonis (cf. etiam qui ad longe remotiora tempora interdum confugiunt Demetrii et Heraclidis dialogos). Eudemi (+ c. Ol. 107, 1. cf. Krische, die theol. Lehren der Griech. Denker p. 15), Grylli (+ Ol. 104, 2. cf. D. L. 2, 54. Paus. 8, 9. 11, 9, 15, 1, 3), Menexeni. quibus accensendus esse videtur ὁ γεωργὸς ὁ Κορίνθιος sive Νήρινθος. quos alteros quum Platonis sermones referant, consentaneum fere est academiam magis sapere, at illos peripatum magis et morem Aristoteleum.

1. (47)

Themistius orat. 33 p. 356 Dind. (p. 295 c Hard.): οὗτος ὁ ἀνὴρ μικρὰ ὁμιλήσας τῇ ἐμῇ εἴτε σπουδῇ εἴτε παιγνίᾳ ταῦτόν μικροῦ ὑπέμεινε πάθος Ἀξιοθέᾳ τῇ φιλοσόφῳ (cf. D. L. 4, 2) καὶ Ζήνωνι τῷ Κιτιεῖ (cf. D. L. 7, 2—3) καὶ τῷ γεωργῷ τῷ Κορίνθιῳ. Ἀξιοθέᾳ μὲν γὰρ ἐπιλεξαμένη τι τῶν ξυγγραμμάτων ἃ Πλάτωνι πεπολῆται ὑπὲρ πολιτείας, ὥχeto ἀπιούσα Ἀθήνας ἐξ Ἀρκαδίας καὶ Πλάτωνος ἤκροστο λανθάνονσα ἄχρι πόρεω ὅτι γυνὴ εἴη, ὥσπερ ὁ Ἀχιλλεύς τοῦ Λυκομήδους· ὁ δὲ γεωργὸς ὁ Κορίνθιος τῷ Γοργίᾳ ξυγγενόμενος, οὐκ

αὐτῷ ἐκείνῳ Γοργία ἀλλὰ τῷ λόγῳ ὃν Πλάτων ἔγραψεν ἐπ' ἐλέγχῳ τοῦ σοφιστοῦ, αὐτίκα ἀφείδς τὸν ἀγρὸν καὶ τὰς ἀμπέλους Πλάτωνι ὑπέθηκε τὴν ψυχὴν καὶ τὰ ἐκείνου ἐσπείρετο καὶ ἐφυτεύετο. καὶ οὗτός ἐστιν ὃν τιμᾷ ὁ Ἀριστοτέλης τῷ διαλόγῳ τῷ Κορινθίῳ. τὰ δὲ ἀμφὶ Ζήνωνος ἀρίθμητά τέ ἐστι καὶ ἀδόμενα ὑπὸ πολλῶν, ὅτι αὐτὸν ἡ Σωκράτους ἀπολογία ἐκ Φοινίκης ἤγαγεν εἰς τὴν ποικίλην.

IX.

Σοφιστής.

Sophistae dialogo (cf. Platonis Πρωταγόρας ἡ σοφισταί D. L. 2, 59) qui adscribendi sunt unius Laertii loci, Favorini commentariis historicis hic manifesto debet (cf. 9, 54 cum 9, 53. item 8, 57 cum 3, 47—48) cum plerisque aliis philosophi testimoniis (velut 9, 53 περὶ παιδείας. 3, 48 περὶ ποιητῶν cf. 3, 37 etc. cf. Rose de Ar. I. p. 40. 43—45). argumentum titulus indicat (D. L., Hes., Ptolem. W. 142). cf. Phanias (ἐν τοῖς πρὸς τοὺς σοφιστάς Athen. 14, 638^b).

1. (48)

Diog. L. 8, 57: Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ σοφιστῇ φησὶ πρῶτον Ἐμπεδοκλέα ρητορικὴν εὐρεῖν, Ζήνωνα δὲ διαλεκτικὴν. ἐν δὲ τῷ περὶ ποιητῶν φησὶν etc.

Cf. Diog. L. 9, 25 (de Zenone Eleate): φησὶ δ' Ἀριστοτέλης ἐν τῷ σοφιστῇ εὐρετὴν αὐτὸν γενέσθαι διαλεκτικῆς, ὥσπερ Ἐμπεδοκλέα ρητορικῆς (cf. D. L. 3, 47. de Emp. cf. Quintil. 3, 1, 8).

Sextus Empir. adv. dogmat. I, 6 (p. 191 Bekk.): Ἐμπεδοκλέα μὲν γὰρ ὁ Ἀριστοτέλης φησὶ πρῶτον ρητορικὴν κεκινηκέναι, ἧς (sicut idem alibi ait, in ipso scil. principio rhetoricorum) ἀντίστροφον εἶναι τὴν διαλεκτικὴν . . . Παρμενίδης δὲ οὐκ ἂν δόξαι τῆς διαλεκτικῆς ἀπείρως ἔχειν, ἐπεὶ περ πάλιν Ἀριστοτέλης τὸν γνώριμον αὐτοῦ Ζήνωνα διαλεκτικῆς ἀρχηγὸν ὑπέκλινεν.

2. (49)

Diog. L. 8, 63 (de Empedocle): φησὶ δ' αὐτὸν καὶ Ἀριστοτέλης ἐλευθερον γεγονέναι καὶ πάσης ἀρχῆς ἀλλότριον, εἴ γε τὴν βασιλείαν αὐτῷ διδομένην παρηγήσατο, καθάπερ Ξάνθος (sc. ὁ μελοποιός cf. Athen. XII, 6. Aelian. v. h. 4, 26: ἐγένετο δὲ οὗτος πρεσβύτερος Στησιχόρου τοῦ Ἱμεραίου. hunc citaverit Aristoteles) ἐν τοῖς περὶ αὐτοῦ

λέγει, τὴν λιτότητα δηλονότι πλέον ἀγαπήσας. τὰ δ' αὐτὰ καὶ Τίμαιος εἶρηκε, τὴν αἰτίαν ἅμα παρατιθέμενος τοῦ δημοτικὸν εἶναι τὸν ἄνδρα. φησὶ γάρ etc.

3. (50)

Diog. L. 9, 54 (postquam de Protagora Aristotelem ἐν τῷ περὶ παιδείας apposuit ex Favorino, ita ex eodem pergit): διεῖλέ τε τὸν λόγον πρῶτος εἰς τέτταρα, εὐχολήν, ἐρώτησιν, ἀπόκρισιν, ἐντολήν· οἱ δὲ εἰς ἑπτὰ . . . πρῶτον δὲ τῶν λόγων ἑαυτοῦ ἀνέγνω τὸν περὶ θεῶν . . . ἀνέγνω δ' Ἀθήνησιν ἐν τῇ Εὐριπίδου οἰκίᾳ ἢ ὥς τινες ἐν τῇ Μεγακλείδου, ἄλλοι δ' ἐν Λυκείῳ, μαθητοῦ τὴν φωνὴν αὐτῷ χρησάντος Ἀρχαγόρου τοῦ Θεοδότου. κατηγορήσε δ' αὐτοῦ Πυθόδωρος Πολυζήλου, εἰς τῶν τετρακοσίων· Ἀριστοτέλης δ' Εὐαθλὸν φησιν.

Cf. Cramer Anecd. Par. I, 172. de Protagorae lite cum Euathlo discipulo cf. Gell. 5, 10. D. L. 9, 56.

X.

Περὶ ῥητορικῆς ἢ Γρύλλου.

1. (51)

Diog. Laert. 2, 55 ed. Cob.: φησὶ δὲ Ἀριστοτέλης (in prooemio dialogi) ὅτι ἐγκώμια καὶ ἐπιτάφιον Γρύλλου (cf. 2, 54) μυρία ὅσοι συνέγραψαν, τὸ μέρος καὶ τῷ πατρὶ χαριζόμενοι. ἀλλὰ καὶ Ἑρμιππος ἐν τῷ περὶ Θεοφράστου καὶ Ἰσοκράτην (vulgo male Σωκράτη) φησὶ Γρύλλου ἐγκώμιον γεγραφέναι.

De Gryllo cur in vita Theophrasti potius quam Aristotelis Hermippus tractaverit, vix alia causa cogitari potest quam quod Theophrasti dialogum noverit iudicaveritque eundem quem Aristotelis nomine vulgo inscriptum index Androniceus exhibebat (cf. Rose de Ar. I. p. 31). quod idem aliis quoque libris accidit, velut I. περὶ ὀργῆς et οἰκονομικῶ (cf. Rose p. 128), qui quum Pasicratis etiam et Theophrasti nomine ante Andronicum ferrentur testante Philodemo Epicureo (de ira col. 74 et de virt. et vit. I. IX col. 7 et 27), ab Andronico numerati sunt inter Aristoteles.

2. (52)

Quintilian. inst. or. 2, 17: *Transeamus igitur ad eam quaestionem quae sequitur, an rhetorice ars sit. quod quidem . . . ex iis qui praecepta dicendi tradiderunt nemo dubitavit . . . sed cum his philosophi*

et Stoici et Peripatetici plerique consentiunt . . . (4) equidem illos qui contra disputarunt non tam sensisse quod dicerent quam exercere ingenia materiae difficultate credo voluisse . . . (5) quidam naturalem esse rhetoricen volunt . . . (7) nihil quod ex arte fiat ante artem fuisse . . . (11) non esse artis id quod faciat qui non didicerit, dicere autem homines et qui non didicerint . . . (14) Aristoteles ut solet quae-
rendi gratia quaedam subtilitatis suae argumenta excogitavit in Gryllo (scil. quibus artem negare videretur, id quidem agens ut rhetores refutaret qui omnem vim dicendi in arte ponerent, non autem ut totam reputaret. quae Ciceronis verba sunt de or. 1, 24, 110. cf. Ar. rhet. p. 1354, 9—11). sed idem et de arte rhetorica tres libros scripsit et in eorum primo non artem solum eam fatetur, sed ei particulam civilitatis sicut dialectices assignat. (15) multa Critolaus (cf. 2, 15, 23. Sext. Empir. p. 677 Bekk) contra, multa Rhodius Athenodorus. Agnon quidem detrahit sibi inscriptione ipsa fidem, qua rhetorices accusationem professus est. nam de Epicuro, qui disciplinas omnes fugit, nihil miror. hi complura dicunt sed ex paucis locis ducta (de quibus cf. s. 16—40. Sext. Emp. p. 676—678).

XI.

Περὶ ποιητῶν.

De poetis libros tres, qui inter dialogos in Laertiani indicis principio positos nominantur, in modum dialogi revera scriptos fuisse expresse testatur auctor vitae Aristotelis Marcianae (cod. 257 f. 276*): ἔως μὲν οὖν ἔτι νέος ἦν, τὴν τῶν ἐλευθέρων ἐπαιδεύετο παιδείαν, ὡς δηλοῖ τὰ γεγραμμένα αὐτῷ Ὀμηρικὰ ζητήματα καὶ ἡ τῆς Ἰλιάδος ἐκδοσις ἣν δέδωκε τῷ Ἀλεξάνδρῳ καὶ ὁ περὶ ποιητῶν διάλογος καὶ τὸ περὶ ποιητικῆς σύγγραμμα καὶ αἱ ῥητορικαὶ τέχναι etc. (vers. lat. vet. Aristoteles autem iuvenis adhuc existens doctrinam eloquencie doctitat, ut declarant Homerica commenta scripta ab eo et Yliadis dictamen quod dedit Alexandro et dyalogus de poetis et tractatus de poetica et rhetorica etc.). cuius argumenti dialogo tractati alterum exemplum inter Peripateticos habes Heraclidis περὶ ποιητικῆς καὶ τῶν ποιητῶν α̃ (D. L. 5, 88). quo quidem titulo Aristotelici quoque operis ratio exprimitur, quod non solum περὶ ποιητῶν inscribitur sed etiam περὶ ποιητικῆς, ita tamen ut a nobiliore illo et singulari libro et qui simpliciter appellatur περὶ ποιητικῆς (neque enim nisi duo haec Aristotelis de poetica scripta

a veteribus adhibentur) addito libri numero dialogus distingueretur. disputabatur enim in hoc quoque de arte poetica, de natura eius in imitatione posita, de utilitate politica ad civium mores affectuum quadam quasi quam termino Platonico (cf. Phaedon. p. 69) usus vocat purificatione id est educatione usuque moderato rectoque colendos atque firmandos (cf. Plut. de rat. aud. c. 8: οὔτε γὰρ βαλανείου, φησὶν ὁ Ἀρίστων, οὔτε λόγου μὴ καθάρουτος ὄφελός ἐστιν). haec enim quaestio inde a Platonis maxime dissertatione in decimo politiae (operis praeter Aristotelem ipsum a Clearcho aliisque Peripateticis tractati) famosa erat et in Peripateticorum de poetica libris contra Platonem multis agitata. scilicet Platonis opinio, qui de affectibus ait p. 606: τρέφει γὰρ ταῦτα ἄρδουσα (ἡ ποιητικὴ μίμησις) δέον αὐχμεῖν utilitatemque (et κάθαρσιν) negavit (λογίζεσθαι γὰρ οἶμαι ὀλίγοις τισὶ μέτεστιν ὅτι ἀπολαύειν ἀνάγκη ἀπὸ τῶν ἀλλοτρῶν εἰς τὰ οἰκεία), quum ab universa illa Peripateticorum de affectuum usu (cf. fr. libri περὶ ὀργῆς cum praeef.) sententia discreparet, πολλὴν αἰτιάσεως ἀφορμὴν non solum Aristoteli sed Theophrasto ceterisque qui περὶ ποιητικῆς libros ediderunt, necessario praeiit eorumque omnium et ipsius Pseudaristotelis communis ratio in tredecim illarum (tot enim fuerunt) ad rempublicam Procli dissertationum quarta examinatur. cuius verba etsi non ad unum Aristotelem pertinentia (nedom ad veri Aristotelis de poetica libri servati partem ultimam antiquitus et ante studia non solum Andronici commentatorumque sed bibliothecariorum Alexandrinorum cum politicorum sine perditam, cf. Rose p. 133), sed ad Peripateticorum sententiam (cf. Strabo I p. 16: ποιητὴν γὰρ ἔφη — scil. Eratosthenes — πάντα στοχάζεσθαι ψυχαγωγίας, οὐ διδασκαλίας. τούναντίον οἱ παλαιοὶ φιλοσοφίαν τινὰ λέγουσι πρώτην τὴν ποιητικὴν, εἰσάγουσαν εἰς τὸν βίον ἡμᾶς ἐκ νέων καὶ διδάσκουσιν ἥθη καὶ πάθη καὶ πράξεις μεθ' ἡδονῆς. διὰ τοῦτο καὶ τοὺς παιῖδας αἱ τῶν Ἑλλήνων πόλεις πρώτιστα διὰ τῆς ποιητικῆς παιδεύουσιν, οὐ ψυχαγωγίας χάριν δῆπουθεν ψυχῆς ἀλλὰ σωφρονισμοῦ . . . ταῦτα δ' οὐ μόνον παρὰ τῶν Πυθαγορείων ἀκούειν ἐστὶ λεγόντων, ἀλλὰ καὶ Ἀριστοτέλεος οὕτως ἀποφαίνεται. καὶ Ὅμηρος δὲ τοὺς αἰδοὺς σωφρονιστὰς εἴρηκε. cf. Plut. de aud. poet. c. 1 extr.) ex aliorum antiquiorumque auctorum testimonio acceptam, inter ipsa tamen dialogi fragmenta, cuius aequae sensum expressisse intelliguntur, adscribenda esse putavi. alia contra (cf. H. Düntzer, Rettung der aristot. Poetik. Braunschw. 1840 p. 2—16) quae consulto omisi, aut ad poeticam spectant eam quam habemus aut erronea sunt et a commentatoribus priorum semper copias repetentibus male tradita aut denique utroque nomine vituperan-

tur (velut Themistii locus or. 26 p. 382 Dind. s. 316d Hard.). ita etiam Simplicius (in cat. f. 8 § Bas., p. 43, 13. 27. 32 Brand.), quum ex Porphyrii commentario descripserit haec: καὶ γὰρ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ποιητικῆς συνώνυμα εἶπεν εἶναι ὧν πλείω μὲν τὰ ὀνόματα (non ut in categoriis ὧν τὸ ὄνομα κοινόν), λόγος δὲ ὁ αὐτός, οἷα δὴ ἐστὶ τὰ πολυώνυμα, τὸ τε λάπιον καὶ ἱμάτιον καὶ τὸ φᾶρος . . . ἔνθα δὲ περὶ τὰς πλείους φωνὰς ἡ σπουδὴ καὶ τὴν πολυειδῆ ἐκάστου ὀνομασίαν, ὥσπερ ἐν τῷ περὶ ποιητικῆς καὶ τῷ τρίτῳ περὶ ῥητορικῆς (3, 2), τοῦ ἑτέρου συνώνυμου δεόμεθα, ὅπερ πολυώνυμον ὁ Σπύσιππος ἐκάλεῖ . . . οὐ γὰρ παραλείπεται (τὰ παρὰ τοῖς νεωτέροις καλούμενα συνώνυμα . . . καὶ πολυώνυμα sicut autem Porphyrium censuit Boethus) ἀλλ' ἐν ἄλλαις πραγματείαις, ἐν αἷς ἦν οἰκείος ὁ λόγος, παρελείπεται — Simplicius igitur non intellexit de synonymorum significatione (cf. Fr. Guil. Wiehe, de vestigiis et reliquiis synonymicae artis Graecorum. Hauniae 1856 p. 23 sqq.) in poetica arte et rhetorica obtinente τὸ περὶ ποιητικῆς citari ipsius Aristotelis (qui poeticae haec tribuit in rhet. 3, 2. p. 1405, 5 cf. 1404^b 7. 28. poet. 22) adhibito testimonio (cf. Rose p. 130. ἐν τοῖς ἐκδεδομένοις λόγοις satis iam de animi affectionibus quando quales evoniant dictum esse ait poet. c. 15 p. 1454^b 18 cf. p. 1453^b 12, Rose l. c., id est in libris antea editis, scilicet rhetoricis. ita ut idem illud velit atque alibi c. 19 ἐν τοῖς περὶ ῥητορικῆς κείσθω).

Philosophicum igitur, non historicum libri de poetis argumentum fuisse ex ipsa dialogi ratione sequitur (tractatur μίμησις fr. 3, oratio poetica atque metrica fr. 3 — 4, φιλονεικία poetarum et sophistarum fr. 7 etc.). ex fragmentis autem locisque a grammaticis excerptis alterum quoque titulum iustum esse sequitur, de arte ita disputatum fuisse significantem ut multa variaque poetarum memoria illustraretur. quam quidem rem Peripateticis omnibus a philosophia ad historiam vergentibus nimium placuisse notum est. quantopere autem Pseudaristoteli in deliciis idem fuerit, longa illa de Homero ieta narratio ostendit (cf. Rose p. 71). quae quidem ut recentiore Aristotele magistro auctorem agnoscas sola sufficit, etiam si Aristotelis nomen titulo inscriptum iam Eratosthenes et Apollodorus (fr. 2), Nicias item et Sotion (fr. 3) legisse videantur.

Reliquorum Peripateticorum de poetis et de poetica qui ferebantur libri hi fere sunt. Aristotelis praeter eum quem nunc legimus in indice Laertiano cum ceteris genuinis eisque omnibus qui ad ipsas Andronici pragmatias pertinerent scholarum lectione usuque frequentes omissum, praeter hunc igitur de quibus agimus περὶ ποιητῶν γ' (D. L. 5, 22 et Hesychius, qui eosdem male bis ponit, altero quidem loco post κύκλον

alius libri titulum ab editoribus male coniunctum), eiusdem *πραγματῆαι τέχνης ποιητικῆς β* (D. L. 5, 24 et om. v. *πρ.* Hes., de quibus nihil notum est. cf. Ptolem. ap. Wenr. p. 145: *de arte poetica secundum Pythagorae eiusque sectatorum placita libri II*, ubi diversorum librorum de poetica et de placitis Pythagoreorum tituli interpretum errore in unum conflati esse videntur), eiusdem *ποιητικά α* (5, 26. solus Laur. cum Hesych. *ποιητικόν*, corr. *ποιητικῶν*) id est *ἀπορρημάτων ποιητικῶν α* (quem titulum inter *ἀπορρημάτων Ὀμηρικῶν* et *φυσικῶν* aliorumque problematum libros positum quum ita supplendum esse non vidisset Hesychius, in appendice titulorum Laertianis ab ipso additorum repetiit *ἀπορρημάτων ποιητικῶν α* insuperque addens *αἰτίας ποιητικᾶς* tertium eadem posuit). deinde Theophrasti *περὶ ποιητικῆς α* (5, 47), eiusdem *περὶ ποιητικῆς ἄλλο α* (5, 48). Phaniae *περὶ ποιητῶν* (ἐν β Athen. 8, 352 c). Praxiphanis dialogus coram Platone habitus *περὶ ποιητῶν* (D. L. 3, 8. cf. M. Schmidt Did. fr. p. 261). Heraclidis *περὶ ποιητικῆς καὶ τῶν ποιητῶν α* (D. L. 5, 88). Hieronymi (Rhodii) *περὶ ποιητῶν* (cuius *πέμπτον* erat *περὶ κισθαργῶν* Athen. 14, 635 f. cf. Müller Fr. h. Gr. II, 450). ceterum *ἀπορρημάτων ποιητικῶν* quod exemplum praeberet videatur de Euripide fragmentum apud Macrobiū, hoc et ipsum tamen recte iudicari e libro de poetis sumtum fuisse vestigium relictum est *οἷμαι* illud dialogum prodens. nullius igitur momenti est, quod quum aporematum illorum secundus liber de Euripide fuisse videatur (eadem enim iudicaveris apud Hesychium *ἀπορήματα ποιητικά* — non *α*, sed *γ* — et *ἀπορήματα Ἀρχιλόχου Εὐριπίδου Χοιρίλου ἐν βιβλίοις γ*), ex secundo de poetis aporema illud Euripideum citatur.

Aristoclis Rhodii locos duos ex I. *περὶ ποιητικῆς* in Aristotelis nomen male scriptos vide inter fragmenta Aristoclis Aristoteli falso tributa (11. 12). de Aristotele Cyrenaeo (Stilponis Megarici aequali sec. D. L. 2, 113), qui ex Demetrio Magnete (D. L. 5, 35) dicitur *γεγραπὼς περὶ ποιητικῆς* (non τὸ vel τὰ *περὶ ποιητικῆς* Aristotelis), cf. Scheurleer, de Demetrio Magnete. L. B. 1858 p. 38 (qui coniecit *περὶ πυκτικῆς*, cf. Clem. Al. Strom. 3, 6, 51. Aelian. var. hist. 10, 2).

1. (53)

Diog. Laert. 8, 57 (e Favorino, sicut fr. 2—4, cf. D. L. 8, 73—74. 51—53. 63. e Laertio eadem Eudoc. p. 170): *Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ σοφιστῇ* (fr. 48) *φησὶ πρῶτον Ἐμπειδοκλέα ῥητορικὴν εὐρεῖν, Ζήνωνα δὲ διαλεκτικὴν. ἐν δὲ τῷ περὶ ποιητῶν* (ubi de differentia poetae et διὰ μέτρων scribentis, cf. Ar. poet. c. 1. Plutarch. de aud. poet. c. 2)

φησὶν ὅτι καὶ Ὀμηρικὸς ὁ Ἐμπεδοκλῆς καὶ δεινὸς περὶ τὴν φράσιν γέγονε, μεταφορικὸς τ' ὢν καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς περὶ ποιητικὴν ἐπιτέγγμασι χρῶμενος (nihilō tamen magis poeta, cf. Ar. poet. 1, 1447^b 16. Plut. 1. c.)· καὶ δὴ ὅτι γράψαντος αὐτοῦ καὶ ἄλλα (praeter physica) ποιήματα τὴν τε τοῦ Ξέρξου διάβασιν καὶ προοίμιον εἰς Ἀπόλλωνα, ταῦθ' ὕστερον κατέκασεν ἀδελφὴ τις αὐτοῦ — ἡ θυγάτηρ, ὥς φησιν Ἰερώνυμος — τὸ μὲν προοίμιον ἄκουσα, τὰ δὲ Περσικὰ (cit. in Pseudar. probl. 21, 22) βουληθεῖσα διὰ τὸ ἀτελείωτα εἶναι. (58) καθόλου δὲ φησι (sc. Aristoteles) καὶ τραγωδίας αὐτὸν γράψαι καὶ πολιτικά Ἡρακλείδης δ' ὁ τοῦ Σαραπίωνος ἑτέρου φησὶν εἶναι τὰς τραγωδίας. Ἰερώνυμος δὲ φησιν αὐτὸν τρισὶ καὶ τετταράκοντα ἐντετυχηκέναι, Νεάνθης δὲ νέον ὄντα γεγραπέναι τὰς τραγωδίας καὶ αὐτὸν ἔπειτα αὐταῖς ἐντετυχηκέναι.

2. (54)

Diog. L. 8, 51 (hoc Müllero fr. 263 cf. Rose de Ar. I. p. 69): Ἐμπεδοκλῆς, ὥς φησιν Ἰππόβοτος, Μέτωνος ἦν υἱὸς τοῦ Ἐμπεδοκλέους, Ἀκραγαντίνος. τὸ δ' αὐτὸ καὶ Τίμαιος ... καὶ Ἐρμιππος ... λέγει δὲ καὶ Ἐρατοσθένης ἐν τοῖς Ὀλυμπιονίκαις τὴν πρώτην καὶ ἑβδομηκοστὴν Ὀλυμπιάδα νενικηκέναι τὸν τοῦ Μέτωνος πατέρα (i. e. Empedoclem quendam, quem vulgaris opinio philosophum, cf. Athen. I p. 3^e et Favorin. D. L. 8, 53, philosophi avum cum aliis propter aetatis rationem de qua testatur Aristoteles, haberet Eratosthenes), μάρτυρι (de vitae annis) χρῶμενος Ἀριστοτέλει. (52) Ἀπολλόδωρος δ' ὁ γραμματικὸς ἐν τοῖς χρονικοῖς φησὶν (cf. ed. Cobeti qui cum Meinekio et Clintono versus senarios restituit) «ὥς ἦν Μέτωνος μὲν υἱός, εἰς δὲ Θουρίους αὐτὸν νεαστὶ παντελῶς ἐκτισμένους Γλαῦκος (scil. ὁ Ῥηγίνος ἐν τῷ περὶ ποιητῶν, de quo Ps. Plut. vit. Antiph. p. 233, 66 West. cf. D. L. 9, 38 ex Apollod.) ἔλθειν φησὶν»· εἰθ' ὑποβὰς· «οἱ δ' ἱστοροῦντες ὡς οἴκοθεν πεφευγὼς εἰς τὰς Συρακούσας μετ' ἐκείνων ἐπολέμει πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, τελῶς ἀγνοεῖν μοι δοκοῦσιν. ἢ γὰρ οὐκ ἐτ' ἦν ἡ παντελῶς ὑπεργεγρακώς, ὅπερ οὐ φαίνεται. Ἀριστοτέλης γὰρ αὐτόν, ἔτι τε Ἡρακλείδης (cf. 8, 51. 60. 61 etc. vulgo male Ἡράκλειτον), ἐξήκοντα ἔτων φησὶ τετελευτηκέναι.» ὁ δὲ πρώτην καὶ ἑβδομηκοστὴν Ὀλυμπιάδα νενικηκὼς κέλητι τούτου πάμπας (ita recte Cobet, vulgo πάντως) ἦν ὁ μῶνυμος (id quod meram coniecturam fuisse patet. nihil enim traditum erat nisi Ἐμπ. κέλητι), ὥσθ' ἅμα καὶ τὸν χρόνον ὑπὸ τοῦ Ἀπολλοδώρου σημαίνεσθαι.

Cf. Diog. L. 8, 74: νοσήσαντα δ' ἐκ τούτου τελευτῆσαι (ait Neanthes

apud Favorinum) ἑτῶν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα ... περὶ δὲ τῶν ἑτῶν Ἀριστοτέλης διαφέρεται· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος ἐξήκοντ' ἑτῶν αὐτὸν τελευτήσαι· οἱ δ' ἐννέα καὶ ἑκατὸν (ii scil. qui olympionicam ol. 71, 1 et physicum ol. 91 vivum eundem esse sumerent). ἤκμαζε δὲ κατὰ τὴν τετάρτην καὶ ὀγδοηκοστὴν ὀλυμπιάδα (i. e. Thuriorum conditorum tempore, cf. 8, 52).

Sexaginta igitur annos natum decessisse Empedoclem ex libro Aristoteli iam tunc adscripto de poetis narraverant et Eratosthenes et Apollodorus.

3. (55)

Diog. L. 3, 48: διαλόγους τολύων φασὶ πρῶτον γράψαι Ζήνωνα τὸν Ἐλεάτην (cf. Aristot. apud D. L. 8, 57. 9, 25. fr. 48)· Ἀριστοτέλης δ' ἐν πρώτῳ περὶ ποιητῶν Ἀλεξαμένον τὸν Στυρέα ἢ Τήμιον, ὡς καὶ Φαβωρίνος ἐν ἀπομνημονεύμασιν. δοκεῖ δέ μοι Πλάτων ἀκριβέστερας τὸ εἶδος καὶ τὰ πρωτεῖα δικάως ἂν ὥσπερ τοῦ κάλλους οὕτω καὶ τῆς εὐρέσεως ἀποφύρεσθαι.

Athen. XI p. 505 c (ubi de rivalitate Platonis et Xenophontis, de qua cf. D. L. 3, 34): ἐγκώμια αὐτοῦ (Menonis a Xenophonte vituperati) διεξέρεται ὁ τοὺς ἄλλους ἀπαξαπλῶς κακολογήσας (Πλάτων), ἐν μὲν τῇ πολιτείᾳ Ὅμηρον ἐκβάλλων καὶ τὴν μιμητικὴν πόλιν, αὐτὸς δὲ τοὺς διαλόγους μιμητικῶς γράψας, ὧν τῆς ιδέας οὐδ' αὐτὸς εὐρετής ἐστι. πρὸ γὰρ αὐτοῦ τοῦθ' εὔρε τὸ εἶδος τῶν λόγων ὁ Τήμιος Ἀλεξαμένους, ὡς Νίκλας ὁ Νικαεὺς ἱστορεῖ καὶ Σωτίων (in diadochis philosophorum uterque, et quidem in Platonis historia, ipso Aristotelis quod sequitur testimonio usu). Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῷ περὶ ποιητῶν οὕτως γράφει «οὐκοῦν οὐδὲ ἐμμέτρους τοὺς καλουμένους Σώφρονος μίμους μὴ φῶμεν εἶναι λόγους καὶ μιμήσεις, ἢ τοὺς Ἀλεξαμενοῦ τοῦ Τηίου τοὺς προτέρους (ita ed. Meineke. vulgo male πρώτους, πρότερον Bake) γραφέντας τῶν Σωκρατικῶν διαλόγων;» ἀντικρὺς φάσκων ὁ πολυμαθέστατος Ἀριστοτέλης πρὸ Πλάτωνος διαλόγους γεγραφεῖναι τὸν Ἀλεξαμένον.

Ita etiam Ar. poet. c. 1. 1447^b 9 tanquam μίμησιν continentes sine metris poeticam componit τοὺς Σώφρονος (Platoni caros cf. Suid. s. v., Duris ap. Athen. XI, 504^b. D. L. 3, 18. Olymp. vit. Plat. p. 384, 62 West.) καὶ Ξενάρχου μίμους καὶ τοὺς Σωκρατικὸς λόγους, cf. etiam Bernays, über Wirkung der Tragödie p. 186 et quae de h. l. disputat Bake (schol. hypomnem. t. II. 1839), qui hoc quidem recte monet p. 51, non Socraticorum dialogorum auctorem dici Alexamenum. scilicet simpliciter sive dialogorum auctor dicitur sive eorum quae licet mimis illis cognata, dialo-

gis tamen Socraticis propter formam similia essent, antequam scriberentur dialogi Socratici.

4. (56)

Diog. L. 3, 37 (e Favorino): *φησὶ δ' Ἀριστοτέλης τὴν τῶν λόγων ἰδέαν αὐτοῦ (sc. Πλάτωνος) μεταξὺ ποιήματος εἶναι καὶ πεζοῦ λόγου.*

Cf. Cicero orat. 20.

5. (57)

Proclus diss. in Plat.remp. p. 360 (Bas. 1534. in cap. inscr. *περὶ τῆς ποιητικῆς ... τὰ Πλάτωνα δοκοῦντα*): *Πρῶτον εἰπεῖν χρὴ καὶ διαπορῆσαι περὶ τῆς αἰτίας δι' ἣν οὐκ ἀποδέχεται τὴν ποιητικὴν ὁ Πλάτων ... δεύτερον τί δήποτε μάλιστα τὴν τραγωδίαν καὶ τὴν κωμικὴν οὐ παραδέχεται καὶ ταῦτα συντελοῦσας πρὸς ἀφοσίωσιν τῶν παθῶν, ἃ μῆτε παντάπασιν ἀποκλίνειν δυνατόν μῆτε ἐμπιμπλάναι πάλιν ασφαλές, δεόμενα δέ τινος ἐν καιρῷ κινήσεως, ἣν ἐν ταῖς τούτων ἀκροάσεσιν ἐκπληρουμένην ἀνενοχλήτους ἡμᾶς ἀπ' αὐτῶν ἐν τῷ λοιπῷ χρόνῳ ποιεῖν. ... (p. 362:) τὸ δὲ δεύτερον (πρόβλημα), τοῦτο δ' ἦν τὸ τὴν τραγωδίαν ἐκβάλλεσθαι καὶ κωμωδίαν ἀτόπως, εἴπερ διὰ τούτων δυνατόν ἐμμέτρως ἀποπιμπλάναι τὰ πάθη καὶ ἀποπλήσαντας ἐνεργὰ πρὸς τὴν παιδείαν ἔχειν, τὸ πεπονηκὸς αὐτῶν θεραπεύσαντας. τοῦτο δ' οὖν πολλὴν καὶ τῷ Ἀριστοτέλει παρασχὼν αἰτιάσεως ἀφορμὴν καὶ τοῖς ὑπὲρ τῶν ποιήσεων τούτων ἀγωνισταῖς τῶν πρὸς Πλάτωνα λόγων, οὕτως ὡς ἡμεῖς ἐπόμενοι τοῖς ἔμπροσθεν διαλύσομεν ... δεῖν μὲν οὖν τὸν πολιτικὸν διαμνηχανᾶσθαι τινος τῶν παθῶν τούτων ἀπεράσεις καὶ ἡμεῖς φήσομεν, ἀλλ' οὐχ ὥστε τὰς περὶ αὐτὰ προσπαθείας συντελεῖν, τούναντίον μὲν οὖν ὥστε χαλινοῦν καὶ τὰς κινήσεις αὐτῶν ἐμμελῶς ἀναστέλλειν, ἐκείνας δὲ ἄρα τὰς ποιήσεις πρὸς τῇ ποικιλίᾳ καὶ τὸ ἄμετρον ἐχούσας ἐν ταῖς τῶν παθῶν τούτων προκλήσει πολλοῦ δεῖν εἰς ἀφοσίωσιν εἶναι χρησίμους· αἱ γὰρ ἀφοσιώσεις οὐκ ἐν ὑπερβολαῖς εἰσὶν ἀλλ' ἐν συνεσταλμέναις ἐνεργείαις, σμικρὰν ὁμοιότητα πρὸς ἐκεῖνα ἔχουσιν ὧν εἰσὶν ἀφοσιώσεις.*

Procli locus omnemque disputationem qua *Aristotelis sententiam* (loco scil. poeticae servatae celeberrimo consentaneam) a Platone dissentientem conatur refellere, citavit Fr. Robortelli in Ar. poet. Flor. 1548 p. 54 (ed. Bas. 1555 p. 47). item Thom. Gale ad Iambl. de myst. 1, 11 p. 196. Lobeck Aglaoph. p. 688 sq. ex loco Ar. deperdito illa fluxisse statuit J. Bernays, Grundzüge der verl. Abh. des Ar. über Wirkung der Tragödie (Abh. d. hist. phil. Ges. in Breslau. Bd. I. 1857) p. 164 sqq. cf. Iamblichus de myst. 1, 11

p. 39 (ed. G. Parthey. Berol. 1857. cf. ib. p. 37. 41. 3, 9 p. 119. Bernays l. c p. 160. 169): ἔχει δ' ἔτι ταῦτα καὶ ἄλλον λόγον τοιοῦτον. αἱ δυνάμεις τῶν ἀνθρωπίνων παθημάτων τῶν ἐν ἡμῖν πάντη μὲν εἰργόμεναι καθίστανται σφοδρότεραι, εἰς ἐνέργειαν δὲ βραχεῖς (βραχεῖαν Bern.) καὶ ἄχρη τοῦ συμμέτρου προαγόμεναι χαίρουσι μετρίως καὶ ἀποπληροῦνται καὶ ἐντεῦθεν ἀποκαθαιρόμεναι πειθοῖ καὶ οὐ πρὸς βίαν ἀποπαύονται. διὰ δὲ τοῦτο ἐν τε κωμῳδίᾳ καὶ τραγῳδίᾳ ἀλλότρια πάθη θεωροῦντες ἴσταμεν τὰ οἰκεία πάθη καὶ μετριώτερα ἀπεργαζόμεθα καὶ ἀποκαθαίρομεν, ἐν τε τοῖς ἱεροῖς ... θεραπέας οὖν ἔνεκα τῆς ἐν ἡμῖν ψυχῆς καὶ μετριότητος τῶν διὰ τὴν γένεσιν προσφυόμενων αὐτῇ κακῶν λύσεώς τε ἀπὸ τῶν δεσμῶν καὶ ἀπαλλαγῆς χάριν τὰ τοιαῦτα προσάγεται.

6. (58)

Macrob. saturn. V, 18, 19 (ed. L. Jan p. 460): *Morem vero Aetolis fuisse uno tantummodo pede calceato in bellum ire ostendit clarissimus scriptor Euripides tragicus, in cuius tragoedia quae Meleager inscribitur nuntius inducitur describens quo quisque habitu fucrit ex ducibus qui ad aprum capiendum convenerant. in eo hi versus sunt (Eur. fr. 534 Nauck) ... in qua quidem re ... non relicebimus rem paucissimis nolam, reprehensum Euripidem ab Aristotele qui ignorantiam istud Euripidis fuisse contendit, Aetolos enim non laevum pedem habere nudum sed dextrum. quod ne affirmem potius quam probem, ipsa Aristotelis verba ponam ex libro quem de poetis secundo subscripsit, in quo de Euripide loquens sic ait: τοὺς δὲ Θεστίου κόρους τὸν μὲν ἀριστερὸν πόδα φησὶν Εὐριπίδης ἔλθειν ἔχοντας ἀνυπόδετον· λέγει γοῦν ὅτι «τὸ λαῖον ἔχνης ἦσαν ἀνάβυλοι ποδός, τὸ δ' ἐν πεδίλοις ὡς ἐλαφρίζον γόνυ ἔχοιεν» (ὅς δὲ πᾶσιν Αἰτωλοῖς νόμος add. Eur.)· ὡς δὲ πᾶν τούναντιον ἔθος τοῖς Αἰτωλοῖς. τὸν μὲν γὰρ ἀριστερὸν ὑποδέδονται, τὸν δὲ δεξιὸν ἀνυποδετοῦσιν (ita etiam Plataeenses apud Thuc. 3, 22)· δεῖ γὰρ οἶμαι τὸν ἡγούμενον ἔχειν ἐλαφρόν, ἀλλ' οὐ τὸν ἐμμένοντα.*

7. (59)

Diog. Laert. 2, 46 Coh.: τούτῳ (sc. Σωκράτει) τίς, καθά φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τρίτῳ περὶ ποιητικῆς, ἐφιλονέκει Ἀντίλοχος Λήμνιος καὶ Ἀντιφῶν ὁ τερατοσκόπος, ὡς Πυθαγόρα Κύλων Κροτωνιάτης (his iterum usus est 8, 49)· καὶ Σάαρος Ὁμήρῳ ζῶντι, ἀποθανόντι δὲ Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος· καὶ Κέρκωψ Ἡσιόδῳ ζῶντι, τελευτήσαντι δὲ ὁ προειρημένος Ξενοφάνης· καὶ Πινδάρῳ Ἀντιμένης ὁ Κῶος, Θάλητι δὲ Φερεκύδῃ καὶ Βίαντι Σάλαρος Πιργινεύς, Πιττακῷ

Ἀντιμενίδας καὶ Ἀλκαῖος, Ἀναξαγόρα Σωσίβιος καὶ Σιμωνίδη Τιμοκρέων.

8. (60)

Pseudoplutarch. de vita Hom. 1, 3 (Plut. opp. ed. Dübner t. V. Par. 1855 p. 101. cf. p. XI): Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῷ τρίτῳ περὶ ποιητικῆς ἐν Ἰῶ φησὶ τῇ νήσῳ, καθ' ὃν καιρὸν Νηλεὺς ὁ Κόδρου τῆς Ἰωνικῆς ἀποικίας ἤγειτο (de aetate igitur Homeri consentiebant Pseudaristoteles et Aristarchus), κόρην τινὰ τῶν ἐπιχωρίων γενομένην ὑπὸ τινος δαίμονος τῶν συγχορευτῶν ταῖς μουσαῖς ἐγκύμονα, αἰδεσθεῖσαν τὸ συμβὰν διὰ τὸν ὄγκον τῆς γαστρὸς ἐλθεῖν εἰς τι χωρίον τὸ καλούμενον Αἰγιναν· εἰς δὲ καταδραμόντας ληστὰς ἀνδραποδίσαι τὴν προειρημένην καὶ ἀγαρόντας εἰς Σμύρναν οὖσαν ὑπὸ Ἀνδοῖς τότε τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀνδῶν ὄντι φίλῳ τοῦνομα Μαίονι χαρίσασθαι· τὸν δὲ ἀγαπήσαντα τὴν κόρην διὰ τὸ κάλλος γῆμαι. ἦν διατρέβουσαν παρὰ τῷ Μέλῃτι, συσχεθεῖσαν ὑπὸ τῆς ὠδίνος ἀποκυνῆσαι τὸν Ὀμηρον ἐπὶ τῷ ποταμῷ. ὃν ἀναλαβὼν ὁ Μαίων ὡς ἴδιον ἔτρεφε, τῆς Κριθηίδος μετὰ τὴν κύνῃσιν εὐθέως τελευτησάσης. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος καὶ αὐτὸς ἐτελεύτησε. τῶν δὲ Ἀνδῶν καταπονουμένων ὑπὸ τῶν Αἰολέων καὶ κρινάντων καταλιπεῖν τὴν Σμύρναν, κηρυζάντων τῶν ἡγεμόνων τὸν βοηλούμενον ἀκολουθεῖν ἐξιέναι τῆς πόλεως, ἔτι νήπιος ὢν Ὀμηρος ἔφη καὶ αὐτὸς βούλεσθαι ὀμηρεῖν· ὅθεν ἀντὶ Μελησιγενοῦς Ὀμηρος προσηγορεύθη. γενόμενος δ' ἐν ἡλικίᾳ καὶ δόξαν ἐπὶ ποιητικῇ κεκτημένος ἤδη ἐπηρώτα τὸν θεόν, τίνων τε εἶη γονέων καὶ πόθεν· ὁ δὲ ἀνείλεν οὕτως·

ἔστιν Ἴος νήσος μητρὸς πατρίς, ἥ σε θανόντα

δέξεται· ἀλλὰ νέων ἀνδρῶν αἰνιγμα φύλαξαι.

φέρειται δὲ καὶ ἕτερος χρησμὸς τοιοῦτος (decem versibus qui Aristoteleis ab auctore interpositi videntur) ... μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον πλέων ἐς Θήβας (εἰς τὰς Ἀθήνας Ps. Herod. vit. Hom. p. 18, 65 West. et quidem ἐκ τῆς Σάμου, ubi secundum Procli περὶ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ λόγον, qui idem est cum Aristoteleo, dicitur p. 25, 27 West. διατρέψαι μὲν παρὰ Κρεωφύλῳ, γράψαντα δ' Οἰχαλλας ἄλωσιν τούτῳ χαρίσασθαι, ἥτις νῦν ὡς Κρεωφύλου περιφέρεται. quae manifestum est non nisi Procli errore male aut excerptis aut excerpti de Io insula potius quam de Samo dicta videri) ἐπὶ τὰ Κρόνια· ἀγὼν δὲ οὗτος ἄγεται παρ' αὐτοῖς μουσικός· ἦλθεν εἰς Ἴον. ἔνθα ἐπὶ πέτρας καθεζόμενος ἐθαύαστο ἄλιεις προσπλέοντας, ὧν ἐπύθετο εἴ τι ἔχοιεν (Procl. p. 25, 30: θαυασάμενον ἄλιεις προσεῖπεν αὐτοὺς καὶ ἀνακρίναι τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν·

ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίας θηρήτορες ἄρ' ἔχομεν τι;

cf. vit. Hom. p. 28, 20. 30, 37 ubi est ἀλιήτορες ἢ ῥ' ἔχομεν τι;). οἱ δὲ ἐπὶ τῷ θηράσῃ μὲν μηδέν, φθειρίσασθαι δὲ διὰ τὴν ἀπορίαν τῆς θήρας οὕτως ἀπεκρίναντο·

ὅσ' ἔλομεν λιπόμεσθ', ὅσ' οὐχ ἔλομεν φερόμεσθα,
αἰνισσόμενοι ὥς ἄρα οὓς μὲν ἔλαβον τῶν φθειρῶν ἀποκτείναντες κατέλιπον, οὓς δ' οὐκ ἔλαβον ἐν τῇ ἐσθῇ τι φέροιεν. ὅπερ οὐ δυνηθεῖς συμβαλεῖν Ὀμηρος διὰ τὴν ἀθυμίαν ἐτελεύτησε. θάψαντες δὲ αὐτὸν οἱ Ἰῆται μεγαλοπρεπῶς (cf. vit. p. 30, 44 West.) τοιόνδε ἐπέγραψαν αὐτοῦ τῷ τάφῳ·

ἐνθάδε τὴν λερὴν κεφαλὴν κατὰ γαῖα καλύπτει,
ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῖον Ὀμηρον.

quae ultima, sicut ex Procli narratione superiora, supplenda sunt ex vit. Hom. p. 30, 43 West. οὐ νοήσας δὲ τὸ λεγόμενον ἀπὸ θαλάσσης ἐτελεύτησεν ἐν Ἰῳ τῇ νήσῳ. ἔθαψαν δ' αὐτὸν μεγαλοπρεπῶς οἱ Ἰῆται etc. et Procli chrest. gr. p. 25, 38 West. οὕτω δ' ἐκείνον ἀθυμήσαντα σύννον ἀπιέναι τοῦ χρησμοῦ ἔννοιαν λαμβάνοντα καὶ οὕτως ὀλισθέντα περιπταῖσαι λίθῳ καὶ τριταῖον τελευτῆσαι (cf. Cert. Hom. et Hes. p. 45, 29 West.).

Ietam (itaque Ionem non Aeolium quem sustentat Ps. Herod. p. 19, 499) secundum Aristotelem fuisse poetam vitae Homeri descriptiones variae repetunt (p. 28, 29 et 31, 5 Westermanni in biogr. Gr., Cramer anecd. Par. III, 98. Ps. Plut. de vit. et poesi Hom. II, 2. Tzetz. exeg. in II. p. 8 Herm.). cf. Gellius 3, 11: *Aristoteles tradit ex insula Io natum*. de Creophylo cf. Strabo XIV p. 638, Suid. s. v. (at cave credas Welckero Ep. Cycl. I p. 225. de sepulcro Homeri cum epigrammate cf. Welcker ib. p. 159. Pasch di Krienen, Breve descr. dell' Arcipelago. Livorno 1773 p. 38. 44 — ed. L. Ross. Halle 1860 p. 39. 44. de quibus falsarii nugis Welcker Kl. Schr. III, 284 sqq.).

XII.

Πολιτικός.

Πολιτικοῦ (περὶ πολιτικοῦ cod. Laur.) $\bar{\alpha}$ $\bar{\beta}$ Laertius, e quo Hesychius πολιτικόν (immo πολιτικός) $\bar{\alpha}$.

1. (61)

Cicero ep. ad Quintum fr. III, 5 (ubi de mutata librorum *de optimo statu civitatis et de optimo cive* id est de republica qui vulgo vocantur,

scribendorum ratione, in quibus antea sermonem instituerat Africani et amicorum): *hi libri quum in Tusculano mihi legerentur audiente Salustio, admonitus sum ab illo multo maiore auctoritate illis de rebus dici posse, si ipse loquerer de republica, praesertim quum essem non Heraclides Ponticus sed consularis et is qui in maximis versatus in republica rebus essem. quae tam antiquis hominibus attribuerem, ea visum iri ficta esse... Aristotelem denique quae de republica et praestante viro scribat ipsum loqui. commovit me et eo magis quod maximos motus nostrae civitatis attingere non poteram, quod erant inferiores quam illorum aetas qui loquebantur.*

XIII.

Περὶ δικαιοσύνης.

Aristotelis qui ferebantur περὶ δικαιοσύνης libri (quatuor sec. Laert. Hes. et Ptol. ap. W. 142. cf. Hadschi Khalfa V, 115: *Ar. libri IV de iustitia, eiusdemque de qualitatibus iustitiae opus aliud quatuor libris constans.* cf. Cic. de rep. 3, 8 p. 248 Mai. class. auct. t. I: *alter autem de ipsa iustitia quattuor implevit sane grandes libros* i. e. Arist. cf. 3, 7. tres autem erant Stratonis et Heraclidis D. L. 5, 58. 86), in quorum prooemio induxisse quendam auctor videtur de perdita propter civium luxuriam atque inertiam Athenarum libertate ratione fere Demosthenica lamentantem (ut Heraclides in I. περὶ ἡδονῆς Athen. XII, 512^b ubi ex adversarii voluptatisque amici parte loquitur, et ex antiquo quodam auctore Dio Chrys. or. 2, 36), aequalis quidem hic, ut patet, non iuvenis Aristotelis, cui vulgo tribuunt dialogos, immo senis atque imperii Macedonici, eius igitur libri praeter rerum ob iniustitiam et voluptatem male gestarum memorias, quales ex similibus Heraclidis et περὶ δικαιοσύνης et περὶ ἡδονῆς libris excerpterunt grammatici (apud Athenaeum, cf. Müller Fr. h. Gr. II, 190), disputationem continebant philosophicam de ratione quae inter iustitiam reliquasque virtutes intercedat et inter voluptatis partes. quod igitur de voluptate in hoc quoque libro disseruit, id mihi causae fuit ut ea quoque fragmenta, quae si ipsa per se spectes, perditio περὶ ἡδονῆς libro facile concedas, inter librorum de iustitia reliquias apponere maluerim. ceterum quod ad librum περὶ ἡδονῆς notandum est praeter singulos et Stratonis (D. L. 5, 59) et Heraclidis (D. L. 5, 88. cf. Ath.) duo memorari in indice Theophrasteorum (D. L. 5, 44): περὶ ἡδονῆς ὡς Ἀριστοτέλης ἃ i. e. qui Aristoteleo (alteri scil. quem habet D. L.

5, 24) ita fere similis esset, ut ethica Eudemea et physica et sec. D. L. 5, 24 Theophrasti politica et κατηγοριῶν ἄλλο illud aliique Aristotelicis. v. Rose p. 39. cf. E. Köpke de Chamaeleonte peripat. p. 43. Usener anal. Theophr. p. 18) et περὶ ἡθικῶν ἄλλο α, id scilicet quod etiam Chamaeleonti tribuebatur secundum Athenaeum (VIII, 347^c) modo huius (VI, 273^c) cum criticis, modo illius (XII, 511^c. 526^d) nomine in exemplaribus vulgato utentem. habetur tertius praeterea Theophrasti liber περὶ ψευδοῦς ἡθικῶν (D. L. 5, 46), duo autem Aristotelis (dialogus scil. apud D. L. 5, 22 et Hesychium, aliusque quem Hesychius omisit apud eundem Laertium 5, 24 et apud Ptolemaeum Wenr. 145, cui Theophrasti ille scriptionis ratione similis fuit), qui nunquam citantur. contra nobiliores fuisse videntur et lectiores libri περὶ δικαιοσύνης, quos iam Chrysippus Stoicus († ol. 143) respexisse deprehenditur et in ipsius tertio περὶ δικαιοσύνης (cuius tituli erant alii etiam contra Platonem sec. Plut. de Stoic. rep. 15. cf. adv. Stoicos 25) et ut credo in libris περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡθικῶν (Athen. 8, 13. 14. 16), ubi de epitaphio Sardanapali. nam quum sicut Plutarchus (cf. adv. St. 25) etiam Athenaeus (XIII, 565^a) Chrysippi libris vulgatissimis ipse usus esse videatur, vix casu factum esse potest quod in eodem Chrysippi loco versibusque regis sepulcro inscriptis Aristotelem simul et ille citaverit et Cicero in Tusculanis. Chrysippi autem aetate et Callimachi iam omnem illam, sicut Hippocraticorum, ita librorum Aristoteli (ex primordiali illa aetatis vel Theophrasteae vel Alexandrinae ante nata litterarum studia bibliographica incuria atque inscitia) falso adscriptorum molem extitisse eodemque titulo eosdem fere omnes, licet quorundam titulos Hermippus aut coniectura aut exemplarium comparatione correxerit in vita Aristotelis discipulisque potius quam magistro tribuerit (velut Grylli et si Philodemum audimus oeconomici, fortasse etiam libri περὶ ὀργῆς, quem Pasieratis Rhodii idem Philodemus novit, exemplo autem prae ceteris manifesto septem illarum περὶ ζώων dissertationum, quas ut Antigoni mirabilem excerpta demonstrant, Aristotelis, non quo etiam nunc merito leguntur Theophrasti nomine inscriptas legerat Callimachus), postea etiam ad Andronicum usque extitisse, qui iustos librorum Peripateticorum indices primus condidit, hoc identidem animadvertimus. iam vero monendum est, Platonissantem in hoc quoque dialogo ut in aliis multis conspici auctorem, qui si quidem fides est Stoico, de iustitia illa Platonica egerit totius animae virtute una et perfecta reliquasque omnes confirmante (Plato de rep. 433: τὸ ὑπόλοιπον ... σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας καὶ φρονήσεως ... ὃ πᾶσιν ἐκείνοις τὴν δύναμιν παρέσχεν ὥστε ἐγγενέσθαι) et comprehendente (v. Plato de rep. IV, 433. 442—43. cf. Pseudopythagoreorum

dissertationes ex academia simul et peripato derivatas conflatasque, velut Theagis Stob. fl. 1, 67 et Metopi ib. 1, 64 et Ἐκπώλου — sic pro Πώλου etiam Photius in indice auctorum Stobaei sub litt. E — Lucani ib. 9, 53, cui δοκεῖ τὰν δικαιοσύναν ματέρα τε καὶ τιθάναν τῶν ἄλλων ἀρετῶν προσεῖπέν· ἄτερ γὰρ ταύτης οὔτε σώφρονα οὔτε ἀνδρεῖον οὔτε φρόνιμον οἶόν τε ἦμεν. ἀρμονία γὰρ ἐντι καὶ εἰράνα τᾶς ὅλας ψυχᾶς μετ' εὐρυθμίας), non autem de Aristotelica (eth. Perip. ap. Stob. ecl. II p. 304. cf. 294) et Stoica (D. L. 7, 92. Stob. l. c. p. 102. cf. 104. 106 ubi de speciebus eius, de quibus cf. Pseudar. divis. Plat. ap. D. L. 3, 83 = Pseudar. de virt. et vit. c. 5. 1250^b 19), quae quidem non sit τέλεα illa et ὅλη (Ar. eth. 5, 3. cf. magna mor. 1, 34), sed ἡ ἐν μέρει δικαιοσύνη (Ar. eth. 5, 4). haec enim est quae dicitur διανεμητικὴ τοῦ κατ' ἀξίαν (de virt. et vit. p. 1250, 12) atque de hac valet quod inter theses Peripateticas (ex Favorino cf. 5, 21. 28. 34) ponit Laertius 5, 31: τὰς τε ἀρετὰς ἔφη μὴ ἀντακολουθεῖν· ἐνδέχασθαι γὰρ φρόνιμόν τινα καὶ ὁμοίως δίκαιον ὄντα ἀκόλαστον καὶ ἀκρατῇ εἶναι. contra Pseudaristoteli, qui voluptatem defendit non quidem τέλος esse, attamen ἀγαθόν (sicut Plato in Philebo, cf. Ar. eth. 7, 14), ei igitur argumentanti συναναιρεῖται τῇ δικαιοσύνῃ καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ἐκástῃ (cf. Stob. ecl. II p. 306), sicut Platonici.

1. (62)

Demetrius περὶ ἐρμηνείας c. 28 (Walz. rhet. Gr. IX p. 17, ubi de homoioteleutorum usu): οὔτε δῆτα ἐν δεινότητι χρήσιμα τὰ τοιαῦτα, ὥς εἰδείξα, οὔτε ἐν πάθεσι καὶ ἡθελσιν· ἀπλοῦν γὰρ εἶναι βούλεται καὶ ἀπολήτον τὸ πάθος, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἥθος. ἐν γοῦν τοῖς Ἀριστοτέλους περὶ δικαιοσύνης ὁ τὴν Ἀθηναίων πόλιν ὀδυρόμενος εἰ μὲν οὕτως εἴποι (sicut scil. revera dicit) ὅτι «πολεῖν τοιαύτην πόλιν εἶλον τῶν ἐχθρῶν, οἷαν τὴν ἰδίαν πόλιν ἀπώλεσαν» (ol. 114, 2: ad Antipatrum enim et Macedones, non ad Lacedaemonios et ol. 93, 4 hoc pertinere videtur), ἐμπαθῶς ἂν εἰρηκῶς εἴη καὶ ὀδυρτικῶς· εἰ δὲ παρόμοιον αὐτὸ ποιήσει· πολεῖν γὰρ πόλιν τῶν ἐχθρῶν τοιαύτην ἔλαβον ὅπολεν τὴν ἰδίαν ἀπέβαλον, οὐ μὰ τὸν Δία πάθος κινήσει ἀλλὰ τὸν καλούμενον κλαυσιγέλωτα. τὸ γὰρ ἐν πενθοῦσι παίζειν κατὰ τὴν παροιμίαν τὸ τὰ τοιαῦτα ἐν τοῖς πάθεσι κακοτεχνεῖν ἐστί.

2. (63)

Athen. epit. I p. 6^d: ἄλλοι δὲ φιλιχθύν τὸν Φιλόξενόν (de quo Ath. l. c. 8—11) φασιν. Ἀριστοτέλης δὲ φιλόδειπνον ἀπλῶς, ὃς καὶ γράφει περὶ ταῦτα· «δημηγοροῦντες ἐν τοῖς ὄχλοις κατατρέβουσιν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐν τοῖς θαύμασι καὶ πρὸς τοὺς ἐκ τοῦ Φάσιδος ἢ Βορυσθένου»

καταπλέοντας, ἀνεγνωκότες οὐδὲν πλήν εἰ τὸ Φιλοξένου δεῖπνον οὐδ' ὄλον».

Philoxeni ubi de voluptate disputat ipse quoque mentionem facit Aristoteles eth. 3, 10. cf. Eudemi eth. 3, 2. probl. 28, 7.

3. (64)

Suidas (cuius copiae ex primo fonte Didymo derivatae videntur, cf. Hesych. et Harpocr. s. v. Diogen. prov. 4, 76. Schol. Lucian. p. 139 Jac. e Suida Apostol. 8, 12 Leutsch.) s. *Εὐρύβατος*: πονηρός, ἀπὸ τοῦ πεμφθέντος ὑπὸ Κροίσου (cf. Harp. p. 89, 17) ... *Νικάνδρος Αἰγιναιῶν Εὐρύβατον πανουργότατον, οὗ μνημονεύει Ἀριστοτέλης ἐν ᾧ περὶ δικαιοσύνης* (sic etiam Apostol.). *Δοῦρις* δὲ ... καὶ *Ἀριστοφάνης Δαιδάλῳ* ... λέγεται τὸν *Εὐρύβατον κλέπτην ὄντα, εἰρχθέντα καὶ παραφυλαττόμενον, ἐπειδὴ συμπίνοντες ἔλυσαν αὐτὸν οἱ φυλάσσοντες καὶ ἐκέλευσαν ἐπιδείξασθαι τὴν ἐπὶ τοὺς οἴκους ἀναρρίχῃσιν, τὸ μὲν πρῶτον διαθεῖσθαι, δεομένων δὲ ὥς οὐ βουλόμενον, ἐπεὶ μόλις ἀνέπεισαν, περιθέμενον τοὺς σπόγγους καὶ τὰς ἐγκεντρίδας ἀναδραμεῖν εἰς τοὺς τοίχους. ἀναβλέποντες δὲ ἐκείνοι καὶ θαυμάζοντες τὰς τέχνας, λαβεῖν αὐτὸν τὸν ὄροφον καὶ ὑπερβάλλοντα, πρὶν ἐκείνοι κύκλῳ περιέλθωσι, διὰ τοῦ τέγους καταπηδήσαι.*

Cf. Gregor. Corinth. ad Hermog. περὶ μεθόδου δεινότητος c. 19 (Walz. t. VII, 2 p. 1277. cf. Anon. ad eundem Walz. t. V p. 568. Eustath. in Od. p. 1864) *Εὐρυβάτου προῦγμα* (Demosth. or. 18, 24. cf. Hesych. s. v.): *ὁ Εὐρυβάτης οὗτος παλμβολος γέγονεν ἀνὴρ. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης κλέπτην μὲν αὐτὸν γενέσθαι, ἀλόντα δὲ ἐπ' αὐτοφώρῳ δεθῆναι καὶ δημοσίᾳ φυλάττεσθαι· καῖπειτα τοὺς φυλάττοντας ἐπιθυμούντας θεάσασθαι ὅπως διὰ τῶν τοίχων ἀνιῶν εἰς τὰς οἰκίας παρῶι (παρεῖσι cod. Mon.), λύσαντάς τε (τέως Mon.) αὐτὸν ἐπιδείκνυσθαι παρακαλεῖν. τὸν δὲ τὰς τε ἐγκεντρίδας ὑποδυσάμενον (ὑποδησάμενον Reiske) καὶ τοὺς σπόγγους λαβόντα ἀναβῆναι τε ῥᾶστα καὶ τὸν ὄροφον τῆς οἰκίας ἐξελεῖν, εἴτα ἐν ὅσῳ περιήεσαν οἱ φύλακες ἐτέρωθεν ὅπως λάβοιεν (καταλάβοιεν Mon.) κατιόντα, οἷχεσθαι φεύγοντα. ἄλλοι δὲ (Ephorus apud Suid. Harp. Eust.) φασιν ἄνδρα τοῦτον εἶναι Ἐφέσιον etc.*

4. (65)

Plutarch. de Stoicorum repugn. c. 13: ἀλλ' αὐτός γε πάλιν (ὁ Χρύσιππος) ἐν τῷ τρίτῳ περὶ δικαιοσύνης φησὶν, ὅτι δικαιοσύνην ἀναιρουσὶν οἱ τέλος ὑποτιθέμενοι τὴν ἡδονήν· οἱ δὲ μόνον ἀγαθὸν εἶναι λέγοντες οὐκ ἀναιρουσιν. ... (c. 15:) πάλιν ἐν μὲν τοῖς περὶ δικαιοσύνης ὑπειπὼν, ὅτι τοὺς ἀγαθὸν ἀλλὰ μὴ τέλος τιθεμένους τὴν ἡδονήν ἐνδέ-

χεται σώζειν καὶ τὴν δικαιοσύνην ... ἐν δὲ τοῖς πρὸς Πλάτωνα κατηγο-
 ρῶν αὐτοῦ δοκοῦντος ἀγαθὸν ἀπολιπεῖν τὴν ὑγείαν, οὐ μόνον τὴν δι-
 καιοσύνην φησὶν ἀλλὰ καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν ἀναιρεῖσθαι καὶ τὴν σω-
 φροσύνην καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ὅπασας, ἂν τὴν ἡδονὴν ἢ τὴν ὑγείαν
 ἢ τι τῶν ἄλλων ὃ μὴ καλὸν ἐστὶν ἀγαθὸν ἀπολείπωμεν. ἂ μὲν οὖν βη-
 τέον ὑπὲρ Πλάτωνος ἐν ἄλλοις γέγραπται πρὸς αὐτόν. ἐνταῦθα δ' ἡ
 μάχη καταφανής ἐστιν, ὅπου μὲν ἂν μετὰ τοῦ καλοῦ τις ὑποθῇται καὶ
 τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι σώζεσθαι δικαιοσύνην λέγοντος, ὅπου δὲ πάλιν
 τοὺς μὴ μόνον τὸ καλὸν ἀπολιπόντας αἰτιωμένου τὰς ἀρετὰς ἀπά-
 σας ἀναιρεῖν. ἴνα δὲ μὴδ' ἀπολογίαν ὑπολίπη τοῖς ἐναντιώμασιν, Ἀρι-
 στοτοτέλει περὶ δικαιοσύνης ἀντιγράφων οὗ φησιν αὐτὸν ὁρθῶς λέ-
 γειν, ὅτι τῆς ἡδονῆς οὐσης τέλους ἀναιρεῖται μὲν ἡ δικαιοσύνη (cf.
 Porphyry. de abst. p. 282 Traj.), συναναιρεῖται δὲ τῇ δικαιοσύνῃ καὶ τῶν
 ἄλλων ἀρετῶν ἕκαστη. τὴν μὲν γὰρ δικαιοσύνην ὑπ' αὐτῶν ὡς ἀλη-
 θῶς ἀναιρεῖσθαι, τὰς δ' ἄλλας ἀρετὰς οὐδὲν κωλύει ὑπάρχειν εἰ καὶ
 μὴ δι' αὐτὰς αἰρετὰς ἀλλ' ἀγαθὰς γοῦν καὶ ἀρετὰς ἐσομένας· εἴτα
 ἕκαστην ἐξ ὀνόματος προσαγορεύει ... τίς οὖν τούτου πρὸς λόγους
 ἱταμώτερος γέγονεν, ὃς δυεῖν τῶν ἀρίστων φιλοσόφων ἐγκέ-
 κληκε τῷ μὲν ὅτι πᾶσαν ἀρετὴν ἀναιρεῖ μὴ μόνον τὸ ἀγαθὸν ἀπολι-
 πών, τῷ δ' ὅτι τῆς ἡδονῆς τέλος οὐσης οὐ πᾶσαν ἀρετὴν ἄνευ τῆς
 δικαιοσύνης σώζεσθαι νομίζει; θαυμαστή γὰρ ἡ ἐξουσία περὶ τῶν
 αὐτῶν πραγμάτων διαλεγόμενον ἂ τίθῃσιν αὐτὸς ἐγκαλῶν Ἀριστο-
 τέλει, ταῦτ' ἀναιρεῖν πάλιν Πλάτωνος κατηγοροῦντα. cf. adv. Stoi-
 cos c. 25: ἐν δὲ τοῖς περὶ δικαιοσύνης εἰ μὲν τις ὑπόθοιτο τὴν ἡδονὴν
 τέλος, οὐκ οἶται σώζεσθαι τὸ δίκαιον· εἰ δὲ μὴ τέλος ἀλλ' ἀπλῶς ἀγα-
 θόν, οἶται. τὰς δὲ λέξεις οὐκ οἶομαι σε δεῖσθαι νῦν ἀκούειν ἐμοῦ
 καταλέγοντος· τὸ γὰρ τρίτον περὶ δικαιοσύνης βιβλίον ἐστὶ πανταχό-
 θεν λαβεῖν.

5. (66)

Porphyrius comm. in Ar. περὶ ἐρμηνείας (ad ipsa prima verba ἔστι
 μὲν οὖν τὰ ἐν τῇ φωνῇ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ παθημάτων σύμβολα) de signi-
 ficationis vi veterum sententias recenset apud Boethium ed. sec. in l. de
 interpret. ed. Ven. (Ioh. et Greg. de Gregoriis) 1490 fol. 85^b (Ven. 1491
 f. 67^b. Bas. 1570 p. 298): *putabant namque alii res vocibus designari...
 alii vero incorporeas quasdam naturas ... alii vero sensus, alii imagi-
 nationes significari vocibus arbitrabantur. quum igitur ista esset con-
 tentio apud superiores et hoc (haec Bas.) usque ad Aristotelis pervenis-
 set aetatem, necesse fuit ut qui nomen et verbum significativa esse
 dicturus erat (s. esset diffiniturus Bas.), praediceret quorum ista de-*

signativa sint. Aristoteles enim nominibus et verbis res subiectas significari non putat nec vero sensus vel etiam imaginationes. sensuum (sensus Bas.) quidem non esse significativas voces nomina et verba in opere de iustitia sic (sic om. Bas.) declarat dicens: φύσει γὰρ διηνέχθησαν τὰ τε νοήματα καὶ τὰ αἰσθήματα, quae interpretari Latine poles (polest edd.) hoc modo: natura enim sunt diversa intellectus et sensus. differre igitur aliquid arbitratur sensus atque intellectus, sed qui passionibus animae a vocibus significari dicit, is non de (de om. Bas.) sensibus loquitur. sensus enim passionibus corporis sunt ... neque magis de imaginationibus, ut probatur in libris de anima (3, 8). intellectus igitur vult. cf. iufra p. 304 Bas. passionibus autem animae dixit quoniam alias diligenter ostensum est omnem vocem animalis aut ex passione animae aut propter passionem proferri.

Verba illa ex disputatione quadam de voluptatis variis generibus desumpta videntur. etenim secundum Ar. eth. 10, 5: διαφέρουσι αἱ τῆς διάνοιας (ἐνέργειαι) τῶν κατὰ τὰς αἰσθήσεις, καὶ αὐταὶ ἀλλήλων κατ' εἶδος καὶ αἱ τελειοῦσαι δὴ ἡδοναὶ ... οὐ μὴν ἔοικέ γε ἡδονὴ διάνοιαν εἶναι οὐδ' αἰσθησις· ἄτοπον γάρ. ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ χωρίζεσθαι φαίνεται ταυτὸν τισιν. ὥσπερ οὖν αἱ ἐνέργειαι ἕτεραι, καὶ αἱ ἡδοναὶ διαφέρει δὲ ἡ ὅψις ἀφ᾽ ἧς καθαριότῃ καὶ ἀκοῇ καὶ ὁσφρησις γεύσεως. ὁμοίως δὲ διαφέρουσι καὶ αἱ ἡδοναὶ, καὶ τούτων αἱ περὶ τὴν διάνοιαν καὶ ἐκότεραι ἀλλήλων etc. (cf. eth. 3, 10. Eudem. eth. 3, 2. problem. 28, 7 ubi περὶ σωφροσύνης).

6. (67)

Athenaeus VIII p. 335^f: τί γὰρ τῶν ἐπιτροῖσαι δυναμένων παρέλινεν ὁ καλὸς οὗτος ἐποποιὸς (Ἀρχίστρατος) καὶ μόνος ξηλασας τὸν Σαρδαναπάλλου τοῦ Ἀνακυνδαράξεω βλον, ὃν ἀδιανοητότερον εἶναι κατὰ τὴν προσηγορίαν τοῦ πατρὸς Ἀριστοτέλης ἔφη. ἐφ' οὗ τοῦ τάφου ἐπιγεγράφθαι φησὶ Χρύσιππος τάδε· «εὐ εἰδὼς ὅτι θνητὸς ἔφυς» etc. (cf. Schweigh. animadv. IV p. 506 sq. Ath. XII, c. 38—40 e Clearcho περὶ βίων aliisque).

Cf. Cicero Tuscul. disp. 5, 35: *ex quo Sardanapali opulentissimi Syriae regis error agnoscitur, qui incidi iussit in busto:*

haec habeo quae edi quaeque exsaturata libido

hausit. at illa iacent multa et praeclara relictæ.

quid aliud, inquit Aristoteles, in bovis, non in regis, sepulcro inscriberes? haec habere se mortuum dicit, quae ne vivus quidem diutius habebat quam fruebatur. iterumque Cicero de fin. 2, 32, 106: corporis

autem voluptas si etiam praeterita delectat, non intelligo cur Aristoteles Sardanapali epigramma tanto opere derideat, in quo ille rex Syriae gloriatur se omnes secum libidinum voluptates abstulisse. quod enim ne vivus quidem, inquit, diutius sentire poterat quam dum fruebatur, quo modo id potuit mortuo permanere?

Septem versuum quos e Chrysippo adscripsit Athenaeus (cf. Diod. 2, 23), quantum et quintum ex alio fonte habet Cicero eosdemque duos (cf. Plut. de se ips. laud. 17) Graece Strabo XIV p. 672: *καὶ δὴ καὶ περιφέρεται τὰ ἔπη ταυτὶ «ταῦτ' ἔχω ὅσος' ἔφαγον καὶ ἐφύβρισα καὶ μετ' ἔρωτος (σὺν ἔρωτι Ath.) τέρπν' ἔπαθον, τὰ δὲ πολλὰ καὶ ὄλβια πάντα λείπεται* (ita etiam Cic. Diod., *λέλυνται* Ath. cf. etiam Naeke, Choerili Samii quae supersunt. Lips. 1817 p. 208 sqq.).

Ceterum haec legi etiam potuerunt aut in libro *περὶ βασιλείας*, sicut in Dionis Chrys. orationibus *περὶ βασιλείας* Sardanapali iterata mentio extat (or. 2, 35. 3, 72. 4, 113) aut in libro *περὶ ἡδονῆς* (cf. Theophr. ap. Athen. XII, 511^c. Heraclid. 512^a).

7. (68)

Proclus (e Plutarchi comm., ut putat Wytttenbach fr. 17. cf. opp. Plut. VI, 1 p. 607) schol. in Hesiod. opp. v. 359 (p. 194 Gaisf.) *εἰ γὰρ κεν καὶ μικρόν: δοκεῖ μὲν ἀπηρτησθαι τοῦτο τοῦ προορηθέντος· ἔχει δὲ καὶ συνέχειαν. ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν ὅτι καὶ ἢ μικρόν τὸ ἀφαιρεθέν, παχνοὶ τὸν ἀφαιρεθέντα διὰ τὴν ἀκούσιον ἀφαίρεσιν, ἐπήγαγεν ὅτι τὸ μικρόν ἐπισωφευόμενον μὲν μέγα τι γίνεται, ἀφαιρούμενον δὲ εἰς τὸ μηδὲν καταλήγει· ὥστε εἰκότως λυπεῖ καὶ τὸ μικρόν ἀφαιρούμενον. καὶ εἰ τοῦτο ἀληθές, ὀρθῶς Ἀριστοτέλης ἔλεγεν (in apophthegmate?) ὅτι χεῖριστον τῶν ἐν τῷ βίῳ τὸ μὴ παρὰ τοῦτο λεγόμενον (id est: si quid repetere soleat μὴ παρὰ τοῦτο). εἰ γὰρ καταφρονοῖτο ὡς μικρόν ἕκαστον καὶ ἐπιλέγοιμεν μὴ παρὰ τοῦτο, κακῶς πράξοιμεν. ἐν μὲν οὖν οἰκονομίαις λιμώξομεν τοῦτο αἰεὶ ἐπ' αἰὶνόν, ἐν δὲ τῇ διαίτῃ νοσήσομεν, πολλάκις μὲν παρορῶντες τὸ ὀρθόν, λέγοντες δὲ ταύτην τὴν φωνὴν· ἢ γὰρ καθ' ἕν ἕκαστον ἑλλειψίς μεγάλην ἀθροίζει τοῖς παρορῶσι τὴν βλάβην.*

XIV.

Περὶ βασιλείας.

In divisione librorum Aristotelis haec habet Ammonii quae fertur (vel Philoponi) introductio in categorias (Amm. ed. Ven. 1545 f. 9^b): *με-*

ρικά μὲν οὖν ἐστὶν, ὅσα πρὸς τινὰ ἰδίᾳ γέγραπται, ὥς ἐπιστολαὶ ἢ ὅσα ἐρωτηθεῖς ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνης περὶ τε βασιλείας καὶ ὅπως δεῖ τὰς ἀποικίας ποιεῖσθαι γεγράφηκε (cf. Sch. Br. p. 35^b 14). quae scholiastae verba nescio an parum accurate e prioribus pro recentiorum more tradita etsi ἐπιστολιμαῖον βιβλίον significent potius quam dialogum, ego quidem sic statuo, Alexandri sermonem quendam (fortasse cum Philippo patre habitum) auctoris narratione repetitum fuisse, ita fere ut postea apud Dionem Chrysostomum, qui Socraticorum dialogos saepius imitatus in usum suum convertit (velut in or. 3 et 4. cf. 9. 10. or. 3, 26—28 = Xen. mem. 4, 4. or. 4, 98 *ἔτι καὶ νῦν* i. e. Diogenis aetate. de librorum Socraticorum studio Dionis cf. p. 297. 640), in or. II περὶ βασιλείας ad Aristotelici dialogi fortasse exemplum argumentumque composita, cuius haec initium est: *Λέγεται ποτε Ἀλεξάνδρον τῷ πατρὶ Φιλίππῳ μεράκιον ὄντα διαλεχθῆναι περὶ Ὅμηρου* (cf. p. 634) *μάλα ἀνδρείως καὶ μεγαλοφρόνως. οἱ δὲ αὐτοὶ λόγοι οὗτοι σχεδόν τι καὶ περὶ βασιλείας ἦσαν. ἐτύγχανε μὲν γὰρ ὁ Ἀλέξανδρος στρατευόμενος ἤδη μετὰ τοῦ πατρὸς, καίτοι τοῦ Φιλίππου κωλύοντος ...* (2) *τότε δ' οὖν ἀπὸ στρατείας ἦκοντες ἐν Δίῳ τῆς Πιερίας ἔθνον ταῖς μούσαις καὶ τὸν ἀγῶνα τῶν Ὀλυμπίων ἐτίθεσαν, ὃν φασιν ἀρχαῖον εἶναι παρ' αὐτοῖς.* finis autem hic: *ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ Φίλιππος ἠσθθεῖς· οὐ μάτην, εἶπεν, Ἀλέξανδρε, περὶ πολλοῦ ποιούμεθα τὸν Ἀριστοτέλη καὶ τὴν πατρίδα αὐτῷ συνεχωρήσαμεν ἀνακτίζειν Στάγειρα τῆς Ὀλυνθίας οὖσαν. ὁ γὰρ ἀνὴρ ἄξιος πολλῶν καὶ μεγάλων δωρεῶν, εἰ τοιαῦτά σε διδάσκει περὶ τε ἀρχῆς καὶ βασιλείας εἴτε Ὅμηρον ἐξηγούμενος εἴτε καὶ ἄλλον τρόπον.* certe in altero libro Ἀλέξανδρος ἢ ὑπὲρ ἀποικίων, quem ipse titulus fatetur dialogum, Alexandri disputantis partes fuisse consentaneum est. ceterum philosophis inde ab aetate Macedonica (cf. de Xenocrate Plut. adv. Col. 32 etc.) hoc περὶ βασιλείας argumentum in deliciis erat (cf. Stob. fl. 48, 27), etiam Peripateticis, velut Theophrasto (sec. D. L. 5, 42 et 49 *περὶ βασιλείας ᾱ, περὶ παιδείας βασιλέως ᾱ, περὶ βασιλείας ᾱ β̄*, quorum primus πρὸς Κάσανδρον idemque fuerit qui a quibusdam Sosibio tribuebatur sec. Athen. IV, 144^c), Stratonī (D. L. 5, 58) etc. Aristotelis librum Ptolemaeus etiam memoravit (Wenrich 143).

Ceterum cf. infra ad tit. LX (de suasoria Ar. ad Alexandrum).

1. (69)

Pseudo-Ammonii vita Arist. (aute comm. in categ. Ven. 1545 f. 5^b): *τῷ δ' Ἀλεξάνδρῳ καὶ περὶ βασιλείας ἔγραψεν ἐν ἐνὶ μονοβίβλῳ, παιδείῳ αὐτὸν ὅπως δεῖ βασιλεύειν.*

Cf. vit. Arist. Marc. (cod. 257 f. 276^a extr.): ἵνα δὲ καὶ πάντας ἀνθρώπους εὐεργετήσῃ, γράφει τῷ Ἀλεξάνδρῳ βιβλίον περὶ βασιλείας, διδάσκων ὅπως βασιλευτέον. ὅπερ οὕτως ἔδρασεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρου ψυχὴν, ὥς λέγειν ὅτε μὴ ὠφέλησ[ε] τινὰ· σήμερον οὐκ ἐβασίλευσα, οὐδένα γὰρ εὖ ἐποίησα. (vers. ant. lat. *ut autem et omnibus hominibus universaliter benefaceret, scripsit Alexandro librum de regno, docens ipsum qualiter oportet regnare. et in tantum movit animam Alexandri ad benefaciendum, quod dicebat: quod non benefeci aliquibus hodie, non regnavi.*)

2. (70)

Themistius orat. 8 (inser. Οὐάλης ἡ περὶ φύσεως βασιλικῆς, hab. a. 368) p. 128 Dind. (107^c Hard.): Πλάτων μὲν οὖν, εἰ καὶ τὰ ἄλλα πάντα θεῖος καὶ αἰδοῖος, ἀλλὰ τοῦτόν γε ἀτεχνῶς ἀποκεκινδυνευμένως προήκατο λόγον (de rep. p. 473^d), ὅτι μὴ πρότερον τὰ κακὰ λήξει τοῖς ἀνθρώποις πρὶν ἢ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσιν. ἐλλήλεκται δὲ ὁ λόγος καὶ δέδωκεν εὐθύναν τῷ χρόνῳ. ἀγασθαι δὲ ἄξιον Ἀριστοτέλην, ὅτι μικρὸν τὰ Πλάτωνος δῆματα μεταθεῖς τὸν λόγον πεπολήκεν ἀληθέστερον, φιλοσοφεῖν μὲν τῷ βασιλεῖ οὐχ ὅπως ἀναγκαῖον εἶναι φάσκων ἀλλὰ καὶ ἐμποδῶν, τὸ δὲ φιλοσοφοῦσιν ἀληθινῶς ἐντυγχάνειν εὐπειθῇ καὶ εὐήκοον· ἔργων γὰρ ἀγαθῶν τὴν βασιλείαν ἐνέπλησεν, οὐχὶ δῆμάτων (cf. Dio Chrys. or. II s. 26 p. 26 Emp.).

XV.

Ἀλέξανδρος ἡ ὑπὲρ ἀποίκων.

1. (71)

Ὑπὲρ ἀποίκων (ita codd. omnes, etiam Laur. ὑπὲρ ἀποικιῶν Hesych. sec. Menagium) i. e. ὅπως δεῖ τὰς ἀποικίας ποιεῖσθαι, ad Alexandrum (cf. loc. supra cit. ad I. περὶ βασιλείας) liber, id est dialogus in quo persona Alexandri: itaque post mortem certe regis compositus, ab Aristotele alienus.

2. (72)

Plutarch. de fortuna Alex. I, 6: οὐ γὰρ ὥς Ἀριστοτέλης συνέβούλευεν αὐτῷ (sc. Ἀλεξάνδρῳ), τοῖς μὲν Ἑλλήσιν ἡγεμονικῶς, τοῖς δὲ βαρβάροις δεσποτικῶς χρώμενος καὶ τῶν μὲν ὥς φίλων καὶ οἰκείων ἐπιμελούμενος, τοῖς δὲ ὥς ζώοις ἢ φυτοῖς προσφερόμενος,

πολεμοποιῶν φηγῶν ἐνέπλησε καὶ στάσεων ὑποῦλων τὴν ἡγεμονίαν, ἀλλὰ κοινός etc. (cf. Arist. pol. 3, 14).

XVI.

Περὶ εὐγενείας.

Inter bona recensetur a Platoniciis non minus quam a Peripateticis nobilitas (cf. Welcker in prolegg. ad Theognidis rel. Frf. 1826), non animae quidem illa, non corporis, sed inter exteriora (τὰ ἀπὸ τύχης γιγνόμενα rhet. 2, 15. cf. 1, 5. Pseudar. rhet. ad Alex. 36. Cic. acad. post. 1, 5 sq. Stob. ecl. II, 290 in ethicae Aristotelicae expositione: ἐκτὸς δὲ πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ εὐγένειαν καὶ δυναστείαν καὶ φίλους καὶ συγγενεῖς καὶ πατρίδα. cf. p. 292: ἔτι δὲ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ... τὰ δ' οὔτε κτήσασθαι οὔτ' ἀποβαλεῖν, ὡς εὐγένειαν. cf. p. 288. de Platoniciis idem p. 84. 86 et ex Pseudar. definit. Plat. Laertius 3, 88 ubi quatuor nobilitatis species dividuntur: τῆς ἄρα εὐγενείας τὸ μὲν ἀπὸ προγόνων ἐπιεικῶν, τὸ δὲ δυναστῶν, τὸ δὲ ἐνδόξων, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς αὐτοῦ καλοκάγαθίας). est enim εὐγένεια secundum Platonem (Menex. p. 237. Alcib. 120) et Aristotelem (polit. 1, 6. 3, 13. 4, 8. 5, 1. rhet. 2, 15. cf. Pseudar. rhet. ad Al. 36) ἀρετὴ γένους, ita ut alius sit γενναῖος, alius εὐγενής (hist. anim. 1, 1. 488^b 18: εὐγενὲς μὲν γάρ ἐστι τὸ ἐξ ἀγαθοῦ γένους, γενναῖον δὲ τὸ μὴ ἐξιστάμενον ἐκ τῆς αὐτοῦ φύσεως. eadem in rhet. 2, 15), quos quidem ipso sermonis usu distinctos quum definire deberent, confundunt cum Socraticis (cf. Dio Chr. or. 15, 29—32) Stoici, quibus non alio nomine laudatur nobilis ac sapiens. immo vero quia, ut ait Aristoteles (rhet. 2, 15), φορὰ τίς ἐστίν ἐν τοῖς γένεσιν ἀνδρῶν ὥσπερ ἐν τοῖς κατὰ τὰς χώρας γιγνομένοις καὶ ἐνίοτε ἂν ἢ ἀγαθὸν τὸ γένος, ἐγγίνονται διὰ τινος χρόνου ἄνδρες περιττοί, κἄπειτα πάλιν ἀναδίδωσιν (cf. pol. 1, 6. 1255^b 2: οὕτω καὶ ἐξ ἀγαθῶν ἀγαθόν· ἡ δὲ φύσις βούλεται μὲν τοῦτο ποιεῖν πολλὰκις, οὐ μέντοι δύναται. cf. 1254^b 27), nobilis est qui nobilitatem a maioribus acceptam ad filios propagat. atque hoc ipsum est quod ex definitione magistri disputando eruit stabilitque peculiaris περὶ εὐγενείας (Laert., Hes., Ptolem. W. 143) monobibli dialogique auctor discipulus quidam, qui disputationem de hoc argumento ab ipso aliquando habitam, num ex bonis sit nobilitas et si sit quid sit nobile et quomodo ex principis cuiusdam vi atque natura φορὰ illa ἀνδρῶν derivetur, eam memoria narrans repetere (ἐφην) fingitur. quem celebriorem olim inter dialogos Peripateticos fuisse docent Plutarchi, Athenaei, Diogenis Laertii

testimonia ipsique de eadem materia a Philone Iudaeo et Plutarcho libri editi, quorum ille reprehendit philosophos (opp. t. II p. 437 Mangey: τοῖς δὲ ὑμνοῦσι τὴν εὐγένειαν ὡς μέγιστον ἀγαθὸν καὶ μεγάλων αἰτίων οὐ μετρίως ἐπιτιμητέον, εἰ πρῶτον μὲν οἴονται τοὺς ἐκ παλαιοπλοῦτων καὶ παλαιενδόξων εὐγενεῖς cf. Plut. ap. Stob. fl. 88, 21 ubi contra nobil.: τί γὰρ ἄλλο νομίζομεν εἶναι τὴν εὐγένειαν εἰ μὴ παλαιὸν πλοῦτον ἢ καὶ παλαιὰν δόξαν. item Dio Chrysost. or. 15 p. 281), hic ita sensum Aristotelici scriptoris expressisse videtur Platonius (cf. etiam Iulianus in or. III p. 202 Pet.), ut ipsa quae una cum Plutarcho a Stobaeo exhibentur servata Aristotelis qui ferebatur fragmenta quanquam pro Plutarchi more fere ampliora ex eodem Plutarchi libro excerpta fuisse facile tibi persuadeas. certe non minoris ambitus fragmentum idem apponit Eudemi dialogi in libro consolationis ad Apollonium (c. 27). de auctore autem Aristotele fuisse qui dubitarent confitetur Plutarchus Panaetii, ut videtur, cum testibus allatis iudicium referens. ex Panaetio enim recepta eadem veterum scriptorum testimonia unus idemque auctor tradidisse videtur et Plutarcho et Athenaeo, Laertio quidem, ut conicio, Favorinus Plutarchi amicus. qui vulgatae de duabus simul Socratis uxoribus fabellae et ab epistolarum etiam philosophorum nomine datarum scriptoribus memoratae (cf. Aristippi ad Aretam, de qua Bentley in Orell. Socr. epist. ed. p. 418. 419—22 et Diogen. ep. ined. p. 233 Boiss.), quam Panaetius refutaverat, testes citant Callisthenem, Aristoxenum (qui in vita Socratis quam ex Porphyrii hist. phil. citat Cyrillus c. Iul. p. 185—186 Spanh. alteram illam et legitimam uxorem dixerat Ἀριστείδους θυγατρίδην τοῦ Λυσιμάχου), Demetrium, Satyrum, Hieronymum, quibus aut ex Athenaei coniectura aut eius cuius copias recolit τὸ ἐνδόσιμον Ἀριστοτέλης ἔδωκεν, non quod eandem plane fabulam ille narravisset, ut male intellexerit Athenaeus, sed quia de Aristidis etiam filia Socratis uxore (altera scil. post Xanthippam, ut iudicabant legentes) mentionem fecerat. de qua Aristidis filiae secundum Socratem nobilitate revera tangitur quidem in Ar. fragmento apud Stob. fl. 86, 25, sed ita ut in alio quodam libri loco plura accessisse necessario statuas (cf. John Selden, titles of honour, ed. II. Lond. 1631 p. 1 pref. *this was part of that which I presume Plutarch had, in that book of Aristotle concerning Myrto* etc.). nulla enim causa est, cur huius potissimum fragmenti verbis nuptiarum mentionem corrigendo (sicut Luzac lect. Att. Lugd. 1809 p. 94 sq. cf. 86, qui pro γενναίαν εἶναι scribit γεγαμηκέναι) ingeramus (Rose de Ar. I. p. 108). ego certe non tam propter fabulam illam, de qua quomodo dixerit Aristoteles propter scriptorum aliena sibi negligerter arrogantium discor-

diam ignoramus, dialogum hunc pseudepigraphum fuisse credo, quam dialogum reicio cum ceteris dialogis utpote Socraticis in ipso Peripato studiis post Aristotelem exhaustamque verae philosophiae venam renascentibus proprium ipsique adeo primo Theophrasto. qui si quidem auctor fuit libri *περὶ εὐσεβείας* (D. L. 5, 50), etiam *περὶ εὐγενείας* librum hunc ediderit. eundem enim utriusque libri auctorem fuisse affinis quodam modo similisque Stobaei fragmento 88, 13 sermo significat apud Porphyrium, qui in libro *περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων* (ed. Iac. de Rhoer Traj. 1767 p. 106—162 et p. 278—82) integram fere libri *περὶ εὐσεβείας* disputationem inseruit. cf. p. 278: Θεόφραστος δὲ καὶ τοιοῦτῳ κέχρηται λόγῳ (contra esum animalium)· τοὺς ἐκ τῶν αὐτῶν γεννηθέντας, λέγω δὲ πατρὸς καὶ μητρός, οἰκείους εἶναι φύσει φασὲν ἀλλήλων· καὶ τοίνυν καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν αὐτῶν προπατόρων σπαρέντας οἰκείους ἀλλήλων εἶναι νομίζομεν· καὶ μέντοι τοὺς ἑαυτῶν πολίτας τῷ τε γῆς καὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμίλλας κοινωνεῖν· οὐ γὰρ ἐκ τῶν αὐτῶν ἔτι τότε τοιοῦτους ἀλλήλοις φύντας οἰκείους αὐτοῖς εἶναι κρίνομεν, εἰ μὴ ἄρα τινὲς τῶν πρώτων αὐτοῖς προγόνων οἱ αὐτοὶ τοῦ γένους ἀρχηγοὶ πεφύκασιν ἢ ἀπὸ τῶν αὐτῶν. οὕτω δὲ καὶ οἶμαι καὶ τὸν Ἕλληνα μὲν τῷ Ἕλληνι, τὸν δὲ βάρβαρον τῷ βαρβάρῳ, πάντας δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀλλήλοις φασὲν οἰκείους τε καὶ συγγενεῖς εἶναι ... καὶ μὴν πᾶσι τοῖς ζώοις αἴτε τῶν σωμάτων ἀρχαὶ πεφύκασιν αἱ αὐταί· ... παντάπασιν ἂν οἰκεῖον εἴη καὶ συγγενὲς ἡμῖν τὸ τῶν λοιπῶν ζώων γένος. quae omnium hominum συγγένεια necessario ex Aristotelis de libertate et nobilitate sententia derivatur, quippe quae omnium hominum sit qui virtute et sapientia reliquos superant natura moribusque servos et humiles, non solum Graecorum, quibus si in universum quidem ceterae gentes natura cedunt (pol. 3, 14), non ita tamen cedunt ut τὸ φύσει δοῦλον et ἐλεύθερον et τὸ εὐγενές et δυσγενές quod virtute et vitio differat, idem sit cum Graeco et barbaro. nam quod revera liberi nobilesque natura tantum moribusque diffiniuntur et maiorum filiorumque moribus toti generi quantum id quidam naturae inconstantia patitur (1255^b 3. cf. 3, 15. 17) a principio quodam insitis, hoc ad universum genus humanum pertinet (Ar. pol. 1, 6) et ad animalia omnia (cf. fr. 4. Ar. 1254, 31. ¹10. h. a. 1, 1). atque hanc sane nobilitatis a libertate diversae quaestionem tractasse Peripateticos et contra aliarum partium philosophos defendisse, etsi praeter Aristotelem aliorum Peripateticorum de nobilitate libri nusquam indicentur, documento sunt qui eodem titulo libri extiterunt Metrodori Epicurei (D. L. 10, 24) et Stoici Diogenis Babylonii (Athen. IV, 168^e).

1. (73)

Stob. flor. 86, 24 ed. Gaisf. (cf. Jacobs animadv. ad Eurip. et Stob. 30 p. 286. ei. lect. Stob. 1827 p. 129): ἐκ τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ γενεῖας (ita cod. A, ed. Trinc. Ven. 1536 brevius Ἀριστοτέλους).

Ὅλως περὶ εὐγενείας ἐγὼ ἀπορῶ, τίνας χρὴ καλεῖν τοὺς εὐγενεῖς· κότεως γε, ἔφην, τοῦτο σὺ (corr. Wyt. Plut. V, 968. codd. εὖ) διαπορῶν. γὰρ παρὰ τῶν πολλῶν καὶ μᾶλλον παρὰ τῶν σοφῶν τὰ μὲν ἀμβηγεῖται τὰ δ' οὐ λέγεται σαφῶς, εὐθύς τὰ περὶ τῆς δυνάμεως· ὡ δὲ τοῦτο, πότερον τῶν τιμῶν ἐστὶ καὶ τῶν σπουδαίων ἢ καθάπερ Λυκόφρων [ὁ σοφιστῆς add. ed. Ven.] ἔγραψε κενόν (καινόν codd., T. Jac., Luzac l. c. p. 87) τι πάμπαν. ἐκεῖνος γὰρ ἀντιπαραβάλλων τοῖς ἀγαθοῖς αὐτήν, εὐγενείας (—αν codd., corr. Jac., Luzac p. 88) οὐν φησὶν (ἤς codd., corr. Jac., Luz. ib.) ἀφανὲς τὸ κάλλος, ἐν λόγῳ τὸ σεμνόν· ὥς πρὸς δόξαν οὐσαν τὴν αἵρεσιν αὐτῆς, κατὰ δ' ἀλήθειαν οὐθὲν διαφέροντας τοὺς ἀγενεῖς τῶν εὐγενῶν.

2. (74)

Stob. flor. 86, 25: ἐν τῷ αὐτῷ (cf. 86, 24 = fr. 1. deest lemma Ven.).

Ἀμφισβητεῖται δὲ καθάπερ καὶ περὶ τοῦ πηλίκου ἀγαθόν ἐστιν, τῷ καὶ τίνας δεῖ καλεῖν εὐγενεῖς. οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἐξ ἀγαθῶν γονέων γενεῖς εἶναι νομίζουσι, καθάπερ καὶ Σωκράτης· διὰ γὰρ τὴν Ἀριεῖδου ἀρετὴν καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ γενναίαν εἶναι. Σιμωνίδην δὲ χεῖν ἀποκρίνασθαι διερωτώμενον τίνες εὐγενεῖς, τοὺς ἐκ πάλαι πλουσίων [φάναι add. codd., fort. φύντας]· καίτοι κατὰ τοῦτον τὸν λόγον οὐκ ἔτι ἐπιτιμῶσιν ὁ Θεόγνης οὐδ' ὁ ποιητῆς ὁ ποιήσας (Eurip. fr. 399 Iuck. ap. Stob. fl. 92, 3) ὥς ὅτι «τὴν μὲν εὐγένειαν αἰνοῦσιν βροτοί, μᾶλλον δὲ κηδεύουσι τοῖσι πλουσίοις». ἢ πρὸς Διὸς οὐχ ἀρετώτερος ὁ πλούσιος αὐτός, ἢ οὐ ὁ πρόπαππος ἢ τῶν προγόνων τις πλούσιος ἦν, αὐτὸς δὲ ἐνῆς; Πῶς γὰρ οὐκ, εἶπε. Καὶ δέοι γ' (δέοιτ' codd., δέοι δ' Halm lect. Stob. l. 32) ἂν κηδεύειν τοῖς πλουσίοις μᾶλλον ἢ τοῖς εὐγενέσιν· εὐγενεῖς γὰρ οἱ παλαιοί, κρεῖττους δὲ οἱ νῦν. οὐκ οὐν ὁμοίως καὶ τις ὑπολαμβάνῃ ὅτι τοὺς εὐγενεῖς εἶναι τοὺς ἐκ πάλαι πλουσίων ἀλλὰ τοὺς ἐξ ἀγαθῶν αἵται; κρεῖττων γὰρ ἂν δόξειεν ἀρχαίας ἀρετῆς πρόσφατος καὶ μέγιστος μᾶλλον ἕκαστον πατὴρ ἢ προπάππος, αἰρετώτερον δ' αὐτὸν (ita esn., codd. αὐτοῦ) εἶναι σπουδαῖον ἀλλ' οὐ τὸν πρόπαππον ἢ τινὰ ἄλλων προγόνων. Ὅρθως, ἔφη, λέγεις (λέγειν codd., corr. Cobet Inem. IX, 140). Ἀρ' οὐκ ἐπεὶ ἐν μηδετέρῳ τούτων ὁρῶμεν τὴν εὐγένειαν, σκεπτέον ἄλλον τρόπον; Τίνα τοῦτον αἰνίττει (codd. ἐνίστει,

Halm δῆποτε); Σκεπτέον δὴ (δ' codd.), ἔφην (ἔφη codd., corr. Luzac p. 89)· τὸ εὖ σημαίνει τι δῆπὸν τῶν ἐπαινετῶν καὶ σπουδαίων, οἷον τὸ εὐπρόσωπον καὶ τὸ εὐόφθαλμον· ἀγαθὸν γάρ τι ἢ καλὸν σημαίνει κατὰ τοῦτον τὸν λόγον. Πάνυ γε, εἶπεν. Οὐκ οὖν εὐπρόσωπον μὲν ἔστι τὸ ἔχον ἀρετὴν προσώπου, εὐόφθαλμον δὲ τὸ ὀφθαλμοῦ ἀρετὴν; Οὕτως, εἶπεν. Ἀλλὰ μὲν ἔστι γένος τὸ μὲν σπουδαῖον, τὸ δὲ φαῦλον ἄλλ' οὐ σπουδαῖον. Πάνυ γε, εἶπε. Σπουδαῖον δὲ γέ φαμεν ἕκαστον κατὰ τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν εἶναι, ὥστε καὶ γένος σπουδαῖον ὡσαύτως. Οὕτως, εἶπε. Αἴηλον ἄρ', ἔφην, ὅτι ἔστιν ἡ εὐγένεια ἀρετὴ γένους.

3. (75)

Diog. Laert. 2, 26 Cob. (in vita Socratis): φησὶ δ' Ἀριστοτέλης δύο γυναῖκας αὐτὸν ἀγαγέσθαι, προτέραν μὲν Ξανθίππην, ἐξ ἧς αὐτῷ γενέσθαι Λαμπροκλέα· δευτέραν δὲ Μυρτώ τὴν Ἀριστείδου τοῦ δικαίου θυγατέρα, ἣν καὶ ἄπροικον λαβεῖν, ἐξ ἧς γενέσθαι Σωφρονίσκον καὶ Μενέξενον. οἱ δὲ προτέραν γῆμαι τὴν Μυρτῶ φασιν· ἔνιοι δὲ καὶ ἀμφοτέρους σχεῖν ὁμοῦ, ὧν ἔστι Σάτυρός τε καὶ Ἰερώνυμος ὁ Ρόδιος. φασὶ γὰρ etc.

Cf. Plutarch. vit. Aristid. 27: Δημήτριος δ' ὁ Φαληρεὺς καὶ Ἰερώνυμος ὁ Ρόδιος καὶ Ἀριστόξενος ὁ μουσικὸς καὶ Ἀριστοτέλης, εἰ δὲ τὸ περὶ εὐγενείας βιβλίων ἐν τοῖς γνησίοις Ἀριστοτέλους θετέον, ἱστοροῦσι Μυρτῶ θυγατρίδην (hoc temporis rationem aliorum alio modo — cf. Athen. l. seq. — corrigentium fuit, nam filiam volebat fabula, etiam Pseudaristoteles) Ἀριστείδου Σωκράτει τῷ σοφῷ συνοικῆσαι, γυναῖκα μὲν ἑτέραν ἔχοντι, ταύτην δ' ἀναλαβόντι χηρεῖν οὖσαν διὰ πενίαν καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐνδεομένην. πρὸς μὲν οὖν τούτους ἱκανῶς ὁ Παναίτιος ἐν τοῖς περὶ Σωκράτους ἀντίρρηκεν. ὁ δὲ Φαληρεὺς etc.

Athen. XIII p. 556^a: ἐκ τούτων οὖν τις ὁρμώμενος μέμψαιτ' ἂν τοὺς περιτιθέντας Σωκράτει δύο γαμετὰς γυναῖκας Ξανθίππην καὶ τὴν Ἀριστείδου Μυρτῶ, οὐ τοῦ δικαίου καλουμένου, οἱ χρόνοι γὰρ οὐ συγχωροῦσιν, ἀλλὰ τοῦ τρίτου ἀπ' ἐκείνου. εἰσὶ δὲ Καλλισθένης, Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς, Σάτυρος ὁ περιπατητικὸς, Ἀριστόξενος, οἷς τὸ ἐνδόσιμον Ἀριστοτέλης ἔδωκεν ἱστορῶν τοῦτο ἐν τῷ περὶ εὐγενείας ... ἀντεῖπε δὲ τοῖς λέγουσι περὶ τῶν Σωκράτους γυναικῶν Παναίτιος ὁ Ρόδιος.

4. (76)

Stob. flor. 88, 13: ἐκ τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ εὐγενείας (sic cod. A, sine lemm. ed. Ven.).

Φανερόν τοίνυν, ἔφην ἐγώ, περὶ ὧν πάλοι διηπορήσαμεν, διὰ τί

ποτε οἱ ἐκ πάλαι πλούσιων ἢ οἱ ἐκ πάλαι σπουδαίων εὐγενέστεροι δο-
κούσιν εἶναι μᾶλλον τῶν σύνεγγυς ἀγαθὰ κεκτημένων. αὐτὸς γὰρ ἐγ-
γύτερος σπουδαῖος ὢν ἢ ἀπάπου σπουδαίου τετυχηκώς, ὥστ' εἴη ἂν
εὐγενὴς ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ. καὶ τινες εἰρήκασιν οὕτως ἐκ τοῦ διελέγχε-
σθαι προσποιούμενοι τὸν συλλογισμόν τῆς εὐγενείας, ὥσπερ φησὶ καὶ Εὐ-
ριπίδης, οὐχὶ τῶν ἐκ πάλαι σπουδαίων εὐγένειαν φάμενος εἶναι, ἀλλ'
ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς (cod. A οἷς τιςιν, Ven. οἷς τις ἀνὴρ ἀγαθός, corr.
Gesner) ἀπλῶς. τὸ δ' οὐκ ἔστιν· ἀλλ' ὁρθῶς ζητοῦσιν οἱ τὴν ἀρχαίαν
ἀρετὴν προτιθέμεντες. τὰ δ' αἷτια εἰπομεν, τουτέστιν ὅτι ἡ μὲν εὐγέ-
νειά ἐστιν ἀρετὴ γένους, ἡ δ' ἀρετὴ σπουδαῖον· σπουδαῖον δ' ἐστὶ γέ-
νος, ἐν ᾧ πολλοὶ σπουδαῖοι πεφύκασιν ἐγγίνεσθαι. συμβαίνει δὲ τὸ
τοιούτον, ὅταν ἐγγένηται ἀρχὴ σπουδαία ἐν τῷ γένει· ἡ γὰρ ἀρχὴ
τοιαύτην ἔχει τὴν δύναμιν, πολλὰ παρασκευάζειν οἷαπερ αὐτὴ. τοῦτο
γὰρ ἐστὶν ἀρχῆς ἔργον, ποιῆσαι οἷον αὐτὴ ἕτερα πολλά. ὅταν οὖν ἐγγέ-
νηται τοιοῦτος εἰς τις ἐν τῷ γένει καὶ οὕτω σπουδαῖος ὥστ' ἔχειν τὸ
ἀπ' ἐκείνου ἀγαθὸν πολλὰς γενεάς, τοῦτο σπουδαῖον ἀνάγκη εἶναι τὸ
γένος. πολλοὶ γὰρ ἔσονται σπουδαῖοι ἄνθρωποι, ἂν τε ἀνθρώπων ἢ
τὸ γένος, ἂν τε ἵππων, ἵπποι· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων.
ὥστ' εὐλόγως οὐχ οἱ πλούσιοι οὐδ' οἱ ἀγαθοί, ἀλλ' οἱ ἐκ πάλαι πλου-
σίων ἢ ἐκ πάλαι ἀγαθῶν εὐγενεῖς εἶεν ἂν. ζητεῖ γὰρ ὁ λόγος τἀληθῆ.
ἀρχὴ γὰρ ἀνωθεν πάντων. οὐ μὲν ἀλλ' οὐδ' οἱ ἐκ προγόνων ἀγαθῶν
εὐγενεῖς πάντως, ἀλλ' ὅσοις (codd. ὅσοι. male Luzac p. 91) τυγχάνου-
σιν ἀρχηγοὶ τῶν προγόνων ὄντες. ὅταν μὲν οὖν αὐτὸς ἀγαθός, μὴ ἔχη
δὲ τοιαύτην δύναμιν τῆς φύσεως ὥς τίκτειν πολλοὺς ὁμοίους, οὐκ ἔχει
ἡ ἀρχὴ (codd. οὐκ ἔ. ἀρχὴν, corr. Gesn.) τοιαύτην δύναμιν ἐν τούτοις.

... Ἀρετὴ (codd. ἀρχὴ) τοῦ γένους καὶ εὐγενεῖς οἱ ἀπὸ τούτου τοῦ
γένους ὄντες, οὐκ ἔαν ὁ πατὴρ εὐγενὴς ἦ, ἀλλ' ἔαν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ γέ-
νους. οὐ γὰρ δι' αὐτὸν ὁ πατὴρ ἐγέννησεν ἀγαθόν, ἀλλ' ὅτι ἐκ τοιού-
του γένους ἦν.

Haec ultima alterius fragmenti sunt superiori mediis omissis adhae-
rentis. in quo loco quae male alii tentaverint (Feronus, Wytttenb. t. V
p. 962, Luzac p. 91) non refert attulisse.

XVII.

Περὶ πλούτου.

E bonis exterioribus quae laudantur a Peripateticis praeter nobili-
tatem sunt divitiae (Ar. rhet. 2, 16. Ps. Ar. rhet. ad Al. 36 p. 1440^b 18.

Ps. Ar. def. Plat. apud D. L. 3, 80. eth. Perip. ap. Stob. ecl. II, 290. de Platoniciis cf. D. L. 3, 78), de quarum utilitate πρὸς ἀγαθὴν ζωὴν si recte utaris, neque ἄσωτος neque ἀνελεύθερος sed ἑλευθέριος (Ar. eth. 4, 1—3), multis illi tractabant magistri sententiam explicantes (Ar. et Theophrasti π. πλούτου apud D. L. 5, 22. 47. item Platoniorum Speusippi et Xenocratis 4, 4. 11. cf. 3, 78. Theophrastum ἐν τοῖς περὶ ἡθῶν καὶ ἐν τῷ περὶ πλούτου citat Anon. in Ar. eth. l. IV post Eustrat. ed. Ven. 1536 fol. 51, v. 54). etenim ὁ ἀληθινὸς πλοῦτος, ut ait Aristoteles (polit. 1, 8. 1256^b 28—37) ὀργάνων πλήθος ἐστὶν οἰκονομικῶν καὶ πολιτικῶν i. e. χρημάτων πρὸς ζωὴν ἀναγκαίων καὶ χρησίμων εἰς κοινωνίαν πόλεως ἢ οἰκίας (cf. Plutarchus in l. περὶ φιλοπλουτίας c. 4), licet vulgo simpliciter plerumque definiatur νομίσματος πλήθος (ib. 1, 9. 1257^b 8), cuius οὐδὲν τέρμα. itaque Peripatetici in bonorum divisione occupati sic etiam statuunt (Stob. ecl. II, 286 sq.): τῶν δ' ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι τίμια, τὰ δὲ ἐπαινετά, τὰ δὲ δυνάμεις, τὰ δὲ ὠφέλιμα. τίμια μὲν οἶον θεὸν ἄρχοντα πατέρα, ἐπαινετά δὲ οἶον δικαιοσύνην φρόνησιν, δυνάμεις δὲ οἶον πλοῦτον ἀρχὴν ἐξουσίαν (περὶ ἐξουσίας est l. Heraclidis ap. D. L. 5, 88), ὠφέλιμα δὲ τὰ ποιητικὰ τούτων καὶ φυλακτικὰ οἶον ὑγείαν καὶ εὐξίαν. ἔτι τῶν αἰρετῶν καὶ ἀγαθῶν τὰ μὲν καθ' ἑαυτὰ εἶναι αἰρετά, τὰ δὲ δι' ἑτέρων. τὰ μὲν γὰρ τίμια καὶ ἐπαινετά καὶ τὰς δυνάμεις καθ' αὐτά· καὶ γὰρ τὰς δυνάμεις ὑπάρχειν τῶν καθ' αὐτὰ ἀγαθῶν, οἶον πλοῦτον καὶ ἀρχάς, οἷς ἂν χρήσειεν καὶ ἂ ζητήσειεν ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ· καὶ οἷς δύναιται εὖ χρῆσθαι ἀγαθὰ καὶ καθ' ἑαυτὰ ἀγαθὰ πεφυκέναι, ὥσπερ ὑγίειν, ἂ ζητήσειεν ἂν ὁ ἰατρὸς καὶ δύναιτο χρῆσθαι. τὰ δὲ ὠφέλιμα δι' ἑτέρων ... cf. p. 292. 290: πλοῦτον δὲ καὶ ἀρχάς καὶ δυνάμεις οὐ παντὶ (ἀγαθὰ). πῶς οὖν ἀγαθὰ; καθ' ὅσον ἀφώρισται τὸ εἶναι ἀγαθὰ τῇ τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρὸς χρήσει (quapropter Stoicis ἀδιάφορα eadem et aestimantur et appellantur, προηγμένα tamen, cf. D. L. 7, 102—7. Aristo ap. Sext. Emp. p. 559) etc. quibus si consonum est quod divitiarum commoda nimium interdum atque rhetorico stilo magis fere quam philosophico extulisse Theophrastus dicitur, nescio an minus respondeat Aristoteles ille Theophrasto oppositus apud Ciceronem in libro quo Stoicos potissimum aemulatur de officiis (II, 16), cuius Aristotelis gravitatem Stoicam fuisse suspiceris munerum largitionem cum Panaetio recusantis et voluptatis adversarii. quae licet ex Panaetio testimonia sumta sint *gravissimo Stoicorum*, ut ait Cicero (2, 14) et *quem multum in his libris secutus* est (2, 17), Aristotelis tamen et Peripateticorum amico (cum Posidonio, cf. D. L. 7, 128. 103. Cic. de fin. 4, 28 etc.), non recte pro Aristotelis nomine Aristonem Ceum (cuius quidem scripta bene

novit Panaetius sec. D. L. 7, 163) posuisse videntur qui hunc locum correxerunt (cf. ed. Orelli t. IV, 2, 385), sic fortasse ratiocinati ut cuius omnino desideraret gravitatem (de finibus 5, 5, 13. cf. Cato mai. 3. Ritschl Rh. Mus. N. F. I, 193. cf. VI, 542 de dialogo Aristonis Cei *περὶ γήρωος*), vel eum in hac quidem re Theophrasto graviorem Cicero dixisset. at nulla mutatione opus est, quum sicut inter Theophrasteos dialogi multi censentur qui theoreticam sapientis vitam nimium effequentes Stoicum quid sapiunt et Pythagoricum (*περὶ εὐσεβείας* apud Porphyrium, *περὶ γάμου* apud Hieronymum), ita ab aequabili philosophi ratione recessisse putandus sit popularium dialogorum auctor Aristoteles pseud-aristoteles, morum praeceptor potius quam philosophus. haec igitur Ciceronis si aliena sunt ab Aristotele et *μεγαλοπρεπείας* laudatore (eth. 4, 4—6. cf. p. 1122^b 22. 1123, 23), non necessario aliena sunt a dialogo Aristotelis nomine inscripto, cui nusquam quidem citato praeterea non restat nisi unus quem coniectura tribuas Plutarchi locus ex libro *περὶ φιλοπλουτίας*. nisi forte eiusdem fuisse malis de Cimonis liberalitate fragmentum illud apud Plut. Cim. 10 (= reip. Athen. fr. 18), quia eandem sane rem qui commemoravit Theophrastus, in libro de divitiis videtur tetigisse (Cic. de off. 2, 18. cf. 16). Metrodorus autem (Epicuri discipulus) in libro *περὶ πλούτου* (cf. Philod. col. XII) ubi examinavit Aristotelis τὸν ἐν τῷ περὶ π..... λόγον ὑπὲρ τοῦ τὸν μὲν ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ χρηματιστὴν ἀγαθὸν εἶναι, τὸν δὲ φαῦλον καὶ χρηματιστὴν φαῦλον (ut Philodemus tradidit de virt. et vit. I. IX col. XXI), non ad librum eius *περὶ πλούτου* (Rose p. 107) spectavit, sed ad τὸν ἐν τῷ περὶ πολιτείας λόγον (politicorum I, 8—10).

1. (77)

Plutarch. Pelopid. 3: τῶν γὰρ πολλῶν, ὥς Ἀριστοτέλης φησὶν, οἱ μὲν οὐ χρωῶνται τῷ πλούτῳ διὰ μικρολογίαν, οἱ δὲ παραχρῶνται δι' ἀσωτίαν, καὶ δουλεύοντες οὗτοι μὲν αἰεὶ ταῖς ἡδοναῖς, ἐκείνοι δὲ ταῖς ἀσχολίαις διατελοῦσιν.

Eodem loco utitur Plut. de cupid. divit. 8: Ἀριστοτέλους λέγοντος ὅτι οἱ μὲν οὐ χρωῶνται, οἱ δὲ παραχρῶνται, καθάπερ οὐδετέρου προσήκοντος· ἀλλ' ἐκείνους μὲν οὐκ ὠφελεῖ τὸ οἰκεῖον οὐδὲ κοσμεῖ, τούτους δὲ καὶ βλάπτει καὶ κατασχύνει.

Cf. Arist. eth. 4, 1—3. quae vero Theophrasti sequitur locutio in altero Plutarchi loco (ἄπλουτος πλοῦτος καὶ ἄζηλος), ex νόμων opere repetenda videtur (Plut. Pelop. 3 = Lycurg. 10, e quo Porph. de abst. p. 304).

2. (78)

Cicero de off. 2, 10: itaque miror quid in mentem venerit Theophrasto in eo libro quem de divitiis scripsit. in quo multa praeclare, illud absurde. est enim nullus in laudanda magnificentia et apparatione popularium munerum, taliumque sumptuum facultatem fructum divitiarum putat. mihi autem ille fructus liberalitatis, cuius pauca exempla posui, multo et maior videtur et certior. quanto Aristoteles gravius et verius nos reprehendit, qui has pecuniarum effusiones non admiremur quae sunt ad multitudinem deliniendam. at ii qui ab hoste obsidentur si emere aquae sextarium mina cogerentur, hoc primo auditu incredibile nobis videri omnesque mirari, sed quum attenderint veniam necessitati dare: in his immanibus infinitisque sumptibus nihil nos magno opere mirari, quum praesertim neque necessitati subveniatur nec dignitas augeatur, ipsaque illa delectatio multitudinis sit ad breve exiguumque tempus eaque a levissimo quoque. in quo tamen ipso una cum satietate memoria quoque moriatur voluptatis. bene etiam colligit haec pueris et mulierculis et servis et servorum simillimis liberis esse grata, gravi vero homini et ea quae sunt iudicio certo ponderanti probari posse nullo modo.

3. (79)

Ioannes Lydus de mensibus IV, 62 p. 252 (ed. Roether. Lips. 1827): τὴν Τύχην Φορτοῦναν λέγουσιν οἱ Ῥωμαῖοι ἀπὸ τῆς φορᾶς, ἐνθουν ὠφέλειαν. Ἀριστοτέλης· «εἰ ἔστιν ἀρετὴ, οὐκ ἔστι τύχη· ἄνω γὰρ καὶ κάτω τὰ τῆς τύχης ἐν τοῖς ἀνθρώποις γυμνάζεται πράγμασι πλούτῳ τε καὶ διαφερόντως ἀδικίᾳ. οἱ δὲ πρὸς ἀρετὴν ἔχοντες καὶ θεοῦ μεμνημένοι καὶ κρείττονες ἐπὶ τῶν μακαρίων καὶ ἀύλων πραγμάτων ἐλπίδας σαλεύοντες καταφρονοῦσι τῶν τῆδε καλῶν· οὐδὲν γὰρ ἀσφαλὲς οὐδὲ κεκριμένον ἔστιν ἐπὶ τῆς τύχης, ὥς Εὐριπίδης (cf. Eur. Alc. 785. fr. 936 Nauck) φησί.»

Sequitur Isocratis (rhetoris) ex paraenesibus ad Demonicum sententia, quae supra etiam ubi eodem hoc excerpto utitur, adiungitur IV, 7 p. 156: οἱ Ῥωμαῖοι ... αὐτὴν ... πάντων ἡγεῖσθαι νενομίκασιν, Φορτοῦναν αὐτὴν ἀπὸ τῆς φορᾶς ἐμπερῶς ὀνομάσαντες. οἱ μὲν οὖν πρὸς ἀρετὴν ἔχοντες καὶ θεοῦ μεμνημένοι καὶ κρείττονες ἐπὶ τῶν ἀύλων καὶ μακαρίων πραγμάτων ἐλπίδας σαλεύοντες καταφρονοῦσι τῶν τῆδε καλῶν. εἰ μὲν γὰρ τύχη ἐστὶ, οὐδὲν δεῖ θεοῦ· εἰ δὲ θεὸς σθένει, οὐδὲν ἢ τύχη· εἰκαῖον γὰρ τι καὶ ἀνούσιον τὸ τῆς τύχης ὄνομα.

Huius fragmenti neque locum certum esse fateor neque auctoris

nomen. si recte tamen Aristoteles auctor scribitur, ex dialogis id sum-
tum fuisse contendo. sic etiam Theophrastus de fortuna declamavit in
dialogo Callisthene *περὶ πένθους* (Cic. tusc. 3, 10, 21. 5, 9. 25. Plut. consol.
ad Ap. 6). ceterum in Hesychii indice, ubi habentur *περὶ τύχης γ*, sine
dubio legendum est *περὶ ψυχῆς γ*.

XVIII.

Ἐρωτικός.

De amore, qui secundum Theophrastum (Ath. XIII, 562^e) *μετριάζων*
μέν ἐστιν εὐχαρις, *ἐπιτεινόμενος δὲ καὶ διαταράττων χαλεπώτατος*, Pe-
ripatetici scripserunt citante Athenaeo Aristoteles, Theophrastus (cui
duo eiusdem argumenti libri tribuuntur in indice D. L. 5, 43 *ἐρωτικός* et
περὶ ἔρωτος, e quo cf. Strabo X p. 478), Clearchus (cuius rationem a dia-
logi forma alienam satis ostendunt longa illa problemata erotica Theo-
phrasteis simillima apud Athen. XII, 533^e et XV, 669^f), Heraclides, Aristo
(*ὅμοια ἐρωτικά*) et secundum Laetium Demetrius. Aristotelis unum
librum statuit index Laertii (et Hesychii), citat secundum Athenaeus, tres
apud Arabes Ptolemaeus (Wenrich p. 144. Hadschi Khalfa V, 117 et 147.
sunt autem praeter eroticum illum apud Laetium et Hes. *θέσεις ἐρωτι-
καὶ δ* cf. Wenr. 152 et 146 et in appendice Hesychii *ἐρωτικῶν* [?] ε).
habebat ille, ut ceteri, affectus et naturam et medelam, morum causas,
exemplorum passim narratiunculas, quarum quidem specimina apud Plu-
tarchum exstare credo politiis olim a C. Müllero (cf. fr. 107. 111) tributa.

1. (80)

Athen. XV p. 674^b: *Ἀριστοτέλης δ' ἐν δευτέρῳ ἐρωτικῶν καὶ*
Ἀρίστων ὁ περιπατητικός, Κεῖος δὲ τὸ γένος, ἐν δευτέρῳ ἐρωτικῶν
ὁμοίων φασὶν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι διὰ τοὺς περὶ τὸν οἶνον πόνους τῶν κε-
φαλαγιῶν δεσμοὺς εὗρισκον τοὺς τυχόντας, τῆς τῶν κροτάφων συνδέ-
σεως ὠφελεῖν δοκούσης· οἱ δ' ὕστερον ἅμα τῷ κροτάφῳ προσέβαλον
τινα καὶ κόσμον οἰκεῖον τῇ παρὰ τὸν οἶνον διαγωγῇ μηχανησάμενοι
τὸν στέφανον. βέλτιον δὲ διὰ τὸ πάσας τὰς αἰσθήσεις ἐν τῇ κεφαλῇ
εἶναι ταύτην στεφανοῦσθαι ἢ διὰ τὸ συμφέρειν ἐσκεπασθαι καὶ συνδε-
ῖσθαι τοὺς κροτάφους πρὸς τὸν οἶνον.

Eandem plane argumentationem ex Andrea medico Philonides expo-
nit (apud Athen. XV, 675 ^{c—e}) et Apollodorus (ib. XV, 675^e) *ἐν τῷ περὶ*
μύρων καὶ στεφάνων eisdem uterque verbis. de coronarum usu etiam

in symposio Aristotelis quaeritur. de ebrietatis medicina cf. Niclas ad Geopon. 7, 33. Plut. qu. conv. 3, 3. Clem. Al. paed. 2, 8.

2. (81)

Athen. XIII p. 561^b (post Aristonem citatum et Clearchum ἐν τῷ ἁ τῶν ἐρωτικῶν): καὶ ὁ Ἀριστοτέλης δὲ ἔφη τοὺς ἐραστὰς εἰς οὐδὲν ἄλλο τοῦ σώματος τῶν ἐρωμένων ἀποβλέπειν ἢ τοὺς ὀφθαλμούς, ἐν οἷς τὴν αἰδῶ κατοικεῖν.

3. (82)

Plut. Pelopid. 18: τὸν δ' ἱερὸν λόγον, ὥς φασι, συνετάξατο Γοργίδας πρῶτος ... ἐνίοι δέ φασιν ἐξ ἐραστῶν καὶ ἐρωμένων γενέσθαι τὸ σύστημα τοῦτο (cf. Ath. XIII, 561^f. Hieronym. ap. Ath. 602^a) ... λέγεται δὲ καὶ τὸν Ἰόλεον τοῦ Ἡρακλέους ἐρώμενον ὄντα κοινωνεῖν τῶν ἄθλων καὶ παρασπίζειν (cf. Plut. de frat. am. 21 extr.). Ἀριστοτέλης δὲ καὶ καθ' αὐτὸν ἔτι φησὶν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἰόλεω τὰς καταπιστώσεις ποιεῖσθαι τοὺς ἐρωμένους καὶ τοὺς ἐραστὰς.

Cf. Plut. in erotico c. 17: Ἡρακλέους δὲ τοὺς μὲν ἄλλους ἔρωτας ἔργον ἐστὶν εἰπεῖν διὰ πλῆθος, Ἰόλεον δὲ νομίζοντες ἐρώμενον αὐτοῦ γεγονέναι μέχρι νῦν (i. e. usque ad Pseudaristotelis aetatem. ita enim negligenter scriptorum quibus utitur aetates sibi arrogare Plutarchus solet) σέβονται καὶ τιμῶσιν ἔρωτος ὅρκους τε καὶ πίστεις ἐπὶ τοῦ τάφου παρὰ τῶν ἐρωμένων λαμβάνοντες.

4. (83)

Plutarch. erot. c. 17: Κλεόμαχον δὲ τὸν Φαρσάλιον ἴστε δῆπουθεν ἐξ ἧς αἰτίας ἐτελεύτησεν ἀγωνιζόμενος; ... ἦκεν ἐπικούρος Χαλκιδεῦσι [μετὰ] τοῦ Θεσσαλικοῦ, πολέμου πρὸς Ἑρετριεῖς ἀκμάζοντος. καὶ τὸ μὲν πεζὸν ἐδόκει τοῖς Χαλκιδεῦσιν ἐρῶσθαι, τοὺς δ' ἱππέας μέγα ἔργον ἦν ὥσασθαι τῶν πολεμίων. παρεκάλουν δὲ τὸν Κλεόμαχον ἄνδρα λαμπρὸν ὄντα τὴν ψυχὴν οἱ σύμμαχοι πρῶτον ἐμβάλλειν εἰς τοὺς ἱππέας. ὁ δὲ ἠρώτησε παρόντα τὸν ἐρώμενον, εἰ μέλλει θεᾶσθαι τὸν ἀγῶνα. φήσαντος δὲ τοῦ νεανίσκου καὶ φιλοφρόνως αὐτὸν ἀσπασάμενον καὶ τὸ κράνος ἐπιθέντος, ἐπιγαυρωθεὶς ὁ Κλεόμαχος καὶ τοὺς ἀρίστους τῶν Θεσσαλῶν συναγαγὼν περὶ αὐτὸν ἐξήλασε λαμπρῶς καὶ προσέπεσε τοῖς πολεμίοις, ὥστε συνταράξαι καὶ τρέψασθαι τὸ ἱππικόν. ἐκ δὲ τούτου καὶ τῶν ὀπλιτῶν φυγόντων, ἐνίκησαν κατὰ κράτος οἱ Χαλκιδεῖς· τὸν μὲντοι Κλεόμαχον ἀποθανεῖν συνέτυχε, τάφον δ' αὐτοῦ δεικνύουσιν ἐν ἀγορᾷ Χαλκιδεῖς, ἐφ' οὗ μέχρι νῦν (cf. fr. 3) ὁ μέγας ἐφέστηκε κίων· καὶ τὸ παιδεραστεῖν πρότερον ἐν φόγῳ τιθέμενοι, τότε

μᾶλλον ἐτέρων ἡγάπησαν καὶ ἐτίμησαν. Ἀριστοτέλης δὲ τὸν μὲν Κλεόμαχον ἄλλως ἀποθανεῖν φησὶ κρατήσαντα τῶν Ἑρετριέων τῇ μάχῃ, τὸν δὲ ὑπὸ τοῦ ἐρωμένου φιληθέντα τῶν ἀπὸ Θράκης Χαλκιδέων γενέσθαι πεμφθέντα τοῖς ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκιδεῦσιν ἐπίκουρον· ὅθεν ἄδесθαι παρὰ τοῖς Χαλκιδεῦσιν «ὦ παῖδες οἱ χαρίτων τε καὶ πατέρων λάχετ' ἐσθλῶν, μὴ φθονεῖθ' ὥρας αγαθοῖσιν ὀμιλίαν, σὺν γὰρ ἀνδρείᾳ καὶ ὁ λυσιμελής Ἔρως ἐπὶ Χαλκιδέων θάλλει πόλεσιν». Ἄντων ἦν ὄνομα τῷ ἐραστῇ, τῷ δ' ἐρωμένῳ Φίλιστος, ὡς ἐν τοῖς αἰτίοις Διονύσιος ὁ ποιητὴς ἱστόρησε.

De Chalcidensium amoribus cf. Athen. XIII, 601^c: ὅλως δὲ τοὺς παιδικὸν ἔρωτας τῶν ἐπὶ ταῖς θηλείαις προκρίνουσι πολλοί. παρὰ γὰρ ταῖς μάλιστα εὐνομουμέναις πόλεσιν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος σπουδασθῆναι τὸς τὸ ἔθος. Κρηῖτες γοῦν, ὡς ἔφην (XI, 20), καὶ οἱ ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκιδεῖς περὶ τὰ παιδικὰ δαιμονίως ἐπτόνται. mulierum etiam Chalcidensium pulcritudinem memoravit (in erotico) Theophrastus (Ath. XIII, 609^c).

XIX.

Περὶ παθῶν ὀργῆς.

Dialogis sicut librum de amore adnumero librum de ira (περὶ παθῶν ὀργῆς ᾱ, ut codd. omnes, etiam Laur. περὶ πάθους ὀργῆς ᾱ Hesychius), qui ad affectuum considerationem pertinet (Ar. eth. 2, 4: λέγω δὲ πάθη μὲν ἐπιθυμίαν, ὀργὴν, φόβον, θράσος, φθόνον, χάριν [ubi male nunc χαράν], φιλίαν, μῖσος, πόθον, ζῆλον, ἔλεον, ὅλως οἷς ἔπεται ἡδονὴ καὶ λύπη. definitionem Aristotelicam ex rhetor. 2, 1. 1378, 20 imitati sunt Stoici et Chrysippus, cf. D. L. 7, 111 etc. ap. Zeller III, 132) sive ut Cicero ait perturbationum animi ab Aristotele quidem in ethicis neglectam, non item a Peripateticis. nam quum ipse quidem iam antea in rhetoricis (2, 2—11) et accurate definiens et quomodo aut excitentur aut sedentur subtiliter describens de affectibus egisset, utpote rhetori maxime cognitu necessariis per quos animis commotis persuaderet quae vellet (ἐξ ὧν αἱ πίστεις 2, 11 extr.), ethicus autem magis attenderet τὰ ἡθῆ quam τὰ πάθη, virtutem in agendi libertate positam quam virtutis ut ita dicam materiam naturalem (de qua cf. Ar. eth. 2, 4 unde Plut. de virt. mor. 4, 2, 2. 1104^b 13. Eud. eth. 2, 2. magna mor. 2, 7. 1206^b 18. ib. 2, 10. rhet. 8, 5. 1340, 15. cf. Pseudopyth. ap. Stob. fl. 1, 64: τὰ δὲ πάθη ᾱ τὰς ἀρετὰς ὕλα. ib. 1, 68. Alcibi. d. Pl. 32. Stob. ecl. II

p. 306), Peripatetici non solum libris singularibus et alios alii et eosdem multi affectus curiose illustrabant, sed etiam quum diligentes in hac parte fuisse viderent Stoicos (D. L. 7, 110. Stob. ecl. II p. 166. Cic. Tusc. I. IV) atque contra Stoicorum ἀπάθειαν (cf. Ar. eth. 1104^b 24) acrius defenderent cum ipsis Platoniciis (cf. de ira Plat. leg. p. 731) τὴν μετριοπάθειαν virtutemque ἐν τοῖς πάθεσι καὶ ἐν τοῖς περὶ τὰ πάθη (i. e. ἐν ταῖς πράξεσι) μεσότητα, suum illis locum et proprium et a virtutum definitione separatum in ethica disciplina tribuebant, id quod ex ethicae Peripateticae enarratione ea quam Stoicae subiungit Stobaeus (ecl. II p. 242—322 cf. Madvig ad Cic. de fin. p. 862. Trendelenburg in: Monatsber. der Berl. Acad. 1858 p. 155) manifesto intelligitur (cf. p. 296. 306). ita autem tractabant Peripatetici, ut singulorum affectuum magis vim describerent et naturalem et moralem exemplisque pro more congestis multis illustrarent, quam dialectice omnes dividerent et definirent. aut si Ciceronianis uti malis (Tusc. 4, 4, 9): *Chrysippus et Stoici quum de animi perturbationibus disputant, magnam partem in iis partiendis et definiendis occupati sunt. illa eorum perexigua oratio est, qua medeantur animis nec eos turbulentos esse patiantur. Peripatetici autem ad placandos animos multa afferunt, spinas partiendi et definiendi praetermittunt.* scilicet qui extirpandas esse ducunt perturbationes, simplicem ii quidem et unam adhibent medicinam. aliter illi qui ut ait Plutarchus (de virt. mor. 12) σύμφυτον censent τὴν τοῦ πάθους ἀρχὴν οὐκ ἐπεισόδιον ἀλλὰ ἀναγκαίαν οὖσαν οὐδὲ ἀναιρετέαν παντάπασιν ἀλλὰ θεραπείας καὶ παιδαγωγίας δεομένην (vel. ἐθισμού sec. Plut. de coh. ira 11. cf. Themist. or. 32 p. 359 Hard.). iam igitur sicut ex ethicis scriptis reliquis atque ex erotico narratiunculas praecipue excerptas novimus, ita Aristotelico περὶ ὀργῆς libro non solum Satyri illud exemplum a Plutarcho (de coh. ira 10) allatum, sed etiam physicae explicationis ex mutua calidi et frigidi ratione pro more Aristotelico (cf. probl. 27, 3. de an. 1, 1, 9 et praeterea quod ad physicam affectuum causam Sen. de ira 2, 19. Plut. de virt. mor. 11 etc.) petitae fragmentum ab eodem servatum (c. 3: ἑώρων δὲ οὐ μόνον ψυχροῦ κατασκεδαννύμενον λήγουσαν ὀργὴν, ὥς Ἀρ. ἰστόρηκεν) recte tribui facile quis cogitaverit utpote ex uno petita eorum librorum, e quibus Pseudaristotelica problemata congesta sunt, nisi horum ipsorum studium tantopere adamasse Plutarchum (ex συμποσιακῶν προβλημάτων praecipue libris) constaret. itaque ipsa potius tetigerit problemata, ubi eadem revera extant (3, 27 et 8, 20. problematis 3, 27 alteram partem idem Plut. citavit qu. symp. 3, 8). quae autem apud Ciceronem in Tusculanarum quarto et in Senecae libro de

ira (Plutarchi enim et Sotionis *περὶ ὀργῆς* libri quos citat Stobaeus per diti sunt) similibus argumentis refutatae specimina habemus pathologiae Peripateticae ex simili quodam Stoicarum dissertationum fonte translatae, in eis licet ipse existat defensor irae Aristoteles (Sen. de ira 3, 3. 1, 3. 1, 9. 1, 17), dubium est utrum ipsius liber iste significetur de ira eademque igitur ratione qua aliis ibidem locis Theophrastus (1, 12. 14) et Hieronymus (1, 19. cf. Plut. de coh. ira c. 4. 12) citetur magister, an sententia potius Aristotelis vel Peripateticorum (et ipsius fortasse Theophrasti). communem enim Peripateticorum defendens aliquis per totum librum fingitur, qui sicut in reliquis scriptis (de vita beata, de beneficiis, de consolatione aliisque), ubi adversarii oppugnantur, sine nomine simpliciter *inquit*, raro certi cuiusdam auctoris nomine posito aperte significatur. saepissime autem a posterioribus eisque qui de placitis philosophorum scribentes ipsis non iam fontibus utuntur, tradita Peripateticorum et Aristotelis philosophia brevibus quibusdam solennibusque formulis eiusdemque semper ordinis vinculo connexis expressa (cf. Diog. L. 5, 30—31 cum Stob. ecl. II p. 266. 284. 306. 308. 310) sub ipso principis nomine exhibetur, velut in hac ipsa affectuum materia *πάθος* definitio apud Stob. ecl. II p. 36 (*πάθος δ' ἐστίν, ὡς μὲν Ἀριστοτέλης, ἄλογος ψυχῆς κίνησις πλεοναστική . . . κακείνως δ' ὀρίζεται· πάθος ἐστὶ κίνησις τοῦ ἀλόγου μέρους τῆς ψυχῆς πλεοναστικὴ κατὰ φαντασίαν ἡδέος ἢ λυπηροῦ. ὁ μὲν οὖν Περιπατητικὸς — scil. ὄρος — οὕτως. cf. ibid. similes Stoicorum et Alein. dogm. Plat. 32: ἔστι τοίνυν πάθος κίνησις ἄλογος ψυχῆς ὡς ἐπὶ κακῷ ἢ ὡς ἐπ' ἀγαθῷ et seqq. cf. Aspasius in Ar. eth. II, cod. Paris. 1903 f. 32^b: ὅρα δὲ μὴ οὕτως βέλτιον ἄνωθεν λαβεῖν τί ποτέ ἐστι τὸ πάθος . . . οἱ μὲν οὖν ἐκ τῆς Στοᾶς ᾤθησαν πάθος εἶναι ὁρμὴν σφοδρὰν ἢ ὁρμὴν ἄλογον . . . τῶν δὲ ἐκ τοῦ Περιπάτου τῶν μὲν παλαιῶν παρ' οὐδενὶ εὐρίσκομεν ὀρισμὸν τοῦ πάθους· τῶν δὲ ὕστερον Ἀνδρόνικος μὲν εἴρηκε πάθος εἶναι τῆς ψυχῆς κίνησιν ἄλογον δι' ὑπόληψιν κακοῦ ἢ ἀγαθοῦ . . . Βοηθὸς δὲ τὸ πάθος τῆς ψυχῆς κίνησιν ἄλογον ἔχουσάν τι μέγεθος . . . μήποτε οὖν ἢ τὸ πάθος κίνησις τοῦ ἀλόγου τῆς ψυχῆς ὑπὸ ἡδέος ἢ λυπηροῦ), quam libro *περὶ παθῶν* Aristotelis (volunt autem librum *περὶ παθῶν ὀργῆς*) deberi male coniecit Heeren (ad h. l., ex quo Zeller III, 132. ceterum cf. Ar. eth. 1, 13) itemque amoris apud Hermeam in Phaedr. p. 76 Ast. (*Ἀριστοτέλης δὲ ὅλης μὲν τῆς ψυχῆς φησὶ τὸν ἔρωτα πάθος εἶναι καὶ μὲν ὁ λογισμὸς κρατήσῃ, φιλίας αὐτὸν εἶναι, ἐὰν δὲ τὸ πάθος συνουσίας. cf. Heraclid. ap. Herm. ibid.*), quae ex ipso ethicae Aristotelicae apud Stobaeum auctore sumta videtur (ecl. II p. 308:*

ἔρωτα δ' εἶναι τὸν μὲν φίλῃς, τὸν δὲ συνουσίῃς, τὸν δὲ ἀμφοῖν· διὸ καὶ τὸν μὲν σπουδαῖον, τὸν δὲ φαῦλον, τὸν δὲ μέσον. cf. D. L. 5, 31: εἶναι δὲ τὸν ἔρωτα μὴ μόνον συνουσίῃς, ἀλλὰ καὶ φίλῃς, ubi male nunc scribitur φιλοσοφίῃς). neque aliter intelligenda est Peripatetica illa apud Olympiodorum καθάρσεως formula, qua πάθος πάθει ἰᾶσθαι dicitur, quae licet musicam illam affectuum leniendorum atque recti usus consuetudine educandorum medicinam (Ar. pol. 8, 7. 5. cf. Plut. et Them. l. c. Procl. in Pl. reimp. p. 360. 362 Bas. vid. etiam Spengel, über die Κάθαρσις, in Abh. d. Münchner Acad. phil. Kl. IX, 1. p. 24 sqq.) in mentem revocet, tantum abest ut libro cuidam Aristotelis perdito (Spengel l. c. p. 37) debeatur ut potius Platonici conveniat et recentiorum quorundam post Aristotelem (cf. magna mor. 2, 8 fin.) Peripateticorum doctrinae cum Platonica compositae, qualem in illis Stobaei cernimus et in fictorum Pythagoreorum fragmentis θυμὸς et ἐπιθυμία regente et moderante ratione harmoniam (συναρμόσασθαι τὰ πάθηα ποτὶ τὸ λόγον ἔχον. cf. Stob. flor. 1, 64. 67. 68. 69. 71. ecl. I, 41, 27. II p. 272. Alcib. dogm. Pl. 28. Plut. qu. Pl. 9. Iambl. ap. Stob. fl. 5, 136 etc.) praedicantium, ortam illam Critolai fere aetate, quum et ipsi Platonici poetico magistri sermone exuto Peripateticis similiores evaderent, ex Pseudoperipateticorum (velut Heraclidis, Aristoxeni, Dicaearchi, Clearchi) studiis Platonici. Olympiodori autem tres hi loci sunt in comm. ad Pl. Alcib. (ed. Creuzer. cf. in Phaedon. p. 37 sq.), ubi varios καθάρσεως τρόπους describit (cf. Spengel, über die Κάθαρσις p. 34), p. 6: οὐδ' ὥσπερ Ἀριστοτέλης παρακελεύεται τὸν θυμὸν τῇ ἐπιθυμίᾳ πᾶναι, τὴν δὲ ἐπιθυμίαν τῷ θυμῷ, τοιούτῃ τοῖς ἐναντίοις. p. 54: ἰστέον γὰρ ὅτι, καθάπερ καὶ ἐν ἀρχῇ εἴρηται, τρεῖς εἰσὶ τρόποι καθάρσεως Πυθαγορικός, Σωκρατικός, Περιπατητικός ἤτοι (hoc aperto errore addit) Στωικός. καὶ ὁ μὲν Στωικός διὰ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία ἰᾶται, τῷ μὲν θυμῷ τὴν ἐπιθυμίαν ἐπάγων καὶ οὕτω μαλάσσων αὐτόν, τῇ δὲ ἐπιθυμίᾳ τὸν θυμὸν καὶ οὕτω ῥωννύων αὐτήν καὶ ἀνάγων πρὸς τὸ ἀνδρικώτερον, δίκην τῶν κεκαμμένων ῥάβδων ἃς οἱ θέλοντες εὐθύναι πρὸς τὸ ἐναντίον περιλνγίζουσιν, ἵνα ἐκ τῆς εἰς τὸ ἐναντίον περιφορᾶς τὸ σύμμετρον ἀναφανῇ. οὕτω καὶ ἐπὶ ψυχῆς ἐκ τοῦ τοιούτου τρόπου ἀρμονίαν ἐμποιεῖν ἐπετίθεντο. p. 146: τέταρτος ὁ Ἀριστοτελικὸς ὁ κακῷ τὸ κακὸν ἰώμενος καὶ τῇ διαμάχῃ τῶν ἐναντίων εἰς συμμετρίαν ἄγων (quae redeunt ad illa Aresae Pyth. ap. Stob. ecl. I p. 854: ἀρμόξας γὰρ ὁ νόος τὸ ἀδὺ τῷ λυπηρῷ συγκατακρεόμενος [-κερώμενος Heer.] καὶ τὸ σύντονον καὶ σφοδρὸν τῷ κούφῳ μέρει τῆς ψυχᾶς καὶ διαχυντικῷ, ἑκαστὸν τε ἐκάστῳ πράγματι τὰν σύμφυλον καὶ συγγενέα προ-

μάθειαν διαμεμρίσται. cf. cet. locos supra cit.). subesse tamen verbis Platonici ipsius etiam Aristotelis disputatio videtur de voluptate doloris medicina (ιατρεία) in eth. 7, 15 (ἐξελαύνει δὲ ἡδονὴ λύπην). cf. Θεόφραστος ἐν ἡθικοῖς λέγων apud Aspas. in eth. l. c. (cod. Laur. 85, 1 fol. 399^b). ita igitur et Seneca Aristotelem dixerit pro Aristotelicis. accedit quod eadem plane de irae utilitate argumentatio in gemina illa Ciceronis narratione (Tusc. 4, 19, 43) Peripateticorum simpliciter vocatur, quod praeterea quantopere in auctorum testimoniis, quae ex priorum scriptorum libris repetere solet, negligens fuerit Seneca, ex multis exemplis manifestum est. nam ut unum asseram, quam de vitae humanae brevitate Aristotelis querelam appellat (de vit. brev. 1), eam ex accuratiore Ciceronis et Aristotelem et Theophrastum una citantis (Tusc. 3, 28, 69. cf. D. L. 5, 41) testimonio Theophrasti potius morientis etiam fuisse constat. misso Seneca quae sola restant de ira tria illa Aristotelis apud Stobaeum (fl. 20, 47, 55, 65) in titulo περὶ ὀργῆς fragmenta (Theophrasti autem de ira punientis locum fl. 19, 12 libro περὶ τιμωρίας tribueris), ea epistolarum esse malueris quam dialogi (ἢ οὐχ ὀργῆς 20, 47) de ira, quo quidem Plutarchus usus sit in libro περὶ ὀργῆς, cuius praeter locum de Satyro ex Plutarcho (περὶ ἀποργησίας) excerptum (fl. 20, 58) Stobaeus fragmentum affert fl. 20, 70. ceterum pluralis numerus in libri περὶ παθῶν ὀργῆς titulo, nisi quidem mutilus hic est, nescio quorsum spectet nisi ad varias irae species ab ipso partim Aristotele (in eth. 4, 11. cf. 7, 7) indicatas, de quibus Stoicorum definitiones affert Stob. ecl. II p. 174 (θυμὸς καὶ χόλος καὶ μῆνις καὶ κότος καὶ πικρία καὶ τὰ τοιαῦτα). 176. D. L. 7, 114. Cic. Tusc. 4, 10, 21. Sen. de ira 1, 4. ipsius autem irae notio Aristoteli apud Senecam adscripta eadem est quam exempli causa memorat philosophus de an. 1, 1, 11 (ὄρεξιν ἀντιλυπήσεως) quamque accuratius exposuerat in rhet. 2, 2 in. (ἔστω δὲ ὀργὴ ὄρεξις μετὰ λύπης τιμωρίας φαινομένης διὰ φαινομένην ὀλιγωρίαν τῶν εἰς αὐτὸν ἢ τῶν αὐτοῦ, τοῦ ὀλιγωρεῖν μὴ προσήκοντος). eadem autem sicut reliqua illa de affectibus disputatione adeoque ipso Aristotelis rhetoricorum libro usos fuisse Stoicos et Chrysippum in libris περὶ παθῶν, hoc ipsae etiam nunc apud Laertium (7, 110—14) παθῶν definitiones testantur et haec irae (7, 113): ὀργὴ δὲ ἐπιθυμία τιμωρίας τοῦ δοκοῦντος ἡδικημέναι οὐ προσήκοντας (cf. Stob. ecl. II p. 176. Posidon. ex Senecae de ira loco perditio apud Lactant. de ira dei c. 17, 13. Cic. Tusc. 4, 10, 21).

Iam vero, licet factum esse possit, ut nusquam liber Aristoteli adscriptus π. ὀργῆς commemoraretur, tamen excerptam esse duxi Senecae Stoici contra Peripateticos disputationem.

1. (84)

- a) Seneca (ed. F. Haase. Lips. 1852) de ira I, 3: *Aristotelis finitio non multum a nostra abest. ait enim iram esse cupiditatem doloris reponendi.*

Reponendi ait id est reddendi. qui usus quum minus vulgaris esset, varia et apud Senecam et apud Lactantium qui Senecae locum repetit (de ira dei 17, 13) librariorum lectio orta est, ut reprimendi (ita Sen. cod. rec. Gryphism. apud Fickert ed. t. II p. 336. Lact. ed. Paris 1500. 4°), apud Lact. vulgo rependendi, in aliis autem codicibus respuendi (velut in rec. sec. XV Berol. theol. lat. fol. 266 et 277. cf. cod. Lips. Goth. in ed. Cellarii Lips. 1698 p. 595 not.), respondendi (cod. rec. Berol. theol. lat. fol. 381. cf. ed. Ven. 1478. 4°).

- b) Sen. ib. I, 9, 2: *Ira, inquit Aristoteles, necessaria est, nec quicquam sine illa expugnari potest, nisi illa implet animum et spiritum accendit. utendum autem illa est non ut duce sed ut milite.*

cf. I, 11, 1 (sed adversus hostes, inquit, ira est necessaria).
I, 13, 3 (utilis, inquit, ira est quia pugnaciores facit). infra I, 17, 1.

Sen. ib. I, 14, 1: *Non potest inquit fieri Theophrastus, ut non vir bonus irascatur malis.* cf. I, 12, 1 (cf. Fick. p. 349): *quid ergo? inquit, vir bonus non irascitur, si caedi patrem suum viderit, si rapi matrem? . . .* (3) *quum hoc dicis, Theophraste . . . relicto iudice ad coronam venis.*

cf. I, 16, 6 (iracundia opus est ad puniendum). 2, 6, 1 (virtus, inquit, ut honestis rebus propitia est, ita turpibus irata esse debet). 2, 11, 1 (utilis est, inquit, ira quia contemptum fugit, quia malos terret). 2, 33, 1. 2, 12, 1 (nequitia, inquit, de rerum natura tollenda est, si velis iram tollere. neutrum autem potest fieri). 2, 13, 3 (non potest, inquit, omnis ex animo ira tolli, nec hoc hominis natura patitur).

ib. 2, 17, 1 (orator, inquit, iratus aliquando melior est).
cf. Plut. de coh. ira 12 (Ar. probl. 3, 27): *Ἀριστοτέλης δὲ ἰστορεῖ Σατύρου (τοῦ Σαμίου add. Stob. fl. 20, 58. ὁ Κλαζομένιος vocatur in probl. I. c.) τοὺς φίλους ἐμφοράξαι τὰ ὅσα κηρῶ δίκην ἔχοντας ὅπως μὴ συγγέη τὸ πρῶγμα διὰ θυμόν.*

- c) Sen. ib. I, 17, 1: *Aristoteles ait affectus quosdam si quis illis bene utatur pro armis esse.*

cf. 1, 10, 4 (ita, inquit, utilis affectus est si modicus est).
2, 17, 2 (languidus, inquit, animus est qui ira caret).

d) Sen. ib. 3, 3, 1: *Atqui, ut in prioribus libris dixi, stat Aristoteles defensor irae et vetat illam nobis exsecari. calcar ait esse virtutis. hac erepta inermem animum et ad conatus magnos pigrum inertemque fieri.* (cf. 3, 3, 4: hunc aliquis affectum virtuti adiutorem comitemque dat?). 3, 3, 5: *Non est ergo quod me putes tempus in supervacuis consumere, quod iram quasi dubiae apud homines opinionis sit infamem, quum aliquis sit et quidem de illustribus philosophis, qui illi indicat operas et tanquam utilem et spiritus subministrantem in proelia, in actus rerum, ad omne quodcunque calore aliquo gerendum est vocet.*

add. 2, 15, 1 (ut scias, inquit, iram habere in se generosi aliquid, liberas videbis gentes, quae iracundissimae sunt, ut Germanos et Scythas). 2, 10, 1 (animalia, inquis, generosissima habentur quibus multum inest irae). 2, 16, 3 (simplicissimi, inquit, omnium habentur iracundi).

e) Sen. ib. 1, 7, 1: *Nun quid . . . ira adsumenda est, quia utilis saepe fuit? extollit animos et incitat, nec quicquam sine illa magnificum in bello fortitudo gerit, nisi hinc flamma subdita est et hic stimulus peragilavit misilque in pericula audaces. optimum itaque quidam putant temperare iram, non tollere, eo que detracto quod exundat ad salutarem modum cogere, id vero retinere sine quo languebit actio et vis ac vigor animi resolvetur.*

Iam cf. Cicero Tusc. disp. IV, 19: *Quid? quod iidem Peripatetici* (scil. *qui perturbari animos necesse esse dicunt, sed adhibent modum quendam, quem ultra progredi non oporteat* IV, 17, 38) *perturbationes istas, quas nos extirpandas putamus, non modo naturales esse dicunt sed etiam utiliter a natura datas. quorum est talis oratio. primum multis verbis iracundiam laudant* (cf. Cic. de off. 1, 25), *cotem fortitudinis esse dicunt multoque et in hostem et in improbum civem vehementiores iratorum impetus esse. leves autem ratiunculas eorum qui ita cogitarent, proelium rectum est hoc fieri, convenit dimicare pro legibus pro libertate pro patria. haec nullam habent vim, nisi ira excanduit fortitudo. nec vero de bellatoribus solum disputant, imperia severiora nulla esse putant sine aliqua acerbitate iracundiae. oratorem denique non modo accusantem sed ne defendentem quidem probant sine aculeis iracundiae. quae etiamsi non adsit, tamen verbis*

atque motu simulandum arbitrantur, ut auditoris iram oratoris incendat actio. virum denique videri negant qui irasci nesciat eamque quam lenitatem nos dicimus, vitioso lentitudinis nomine appellant. nec vero solum hanc libidinem laudant . . . sed ipsum illud genus vel libidinis vel cupiditatis . . . (c. 20) ipsam aegritudinem . . . reliquas quoque partes aegritudinis . . . haec tamen ita disputant ut resecanda esse fateantur, evelli penitus dicant nec posse nec opus esse et in omnibus fere rebus mediocritatem esse optimam existiment.

Videtur igitur, si quidem recte superiora omnia ex libro quodam Peripatetico de ira repetenda malui quam ex ampliore de affectibus (velut Aristotelis πάθη ἃ apud Laert. et Hes., Theophrasti περί παθῶν D.L. 5, 45. cf. Xenocrates περί τῶν παθῶν ib. 4, 12) vel de virtute narratione, de natura irae utpote gravioris et principalis (cf. Cic. verba supra adscripta: *primum multis verbis iracundiam laudant* etc.) disputationi coniunctus fuisse sermo de universo affectu.

Quomodo autem factum sit, ut multorum et diversorum auctorum ignobiliumque Peripateticorum libri quum in bibliothecas colligerentur titulisque a bibliothecariis ornarentur, in unius Aristotelis principis nomen abirent, sicut in unius Hippocratis medicorum multorum et diversissimorum, id huiusce fortasse de ira libri Aristoteli vulgo adscripti exemplo manifesto declarari potest, quem a Pasistrate potius Rhodio editum fuisse (eodem quem libri metaphysicorum ἄ minoris quosdam auctorem voluisse tradunt commentatores, ὃς ἦν ἀκροατὴς Ἀριστοτέλους, υἱὸς δὲ Βοηθοῦ τοῦ Εὐδήμου ἀδελφοῦ, cf. gloss. ad tit. I. metaphys. ἄ ἐλ. p. 993, 29 sumpta ex Schol Ar. p. 589, 40 et Asclep. ib. p. 520, 7 in quibus male scribitur Πασικλῆς, Pasirates autem a Ps. Philop. in metaph. p. 7 ed. lat. quem citat Fabricius B. G. III, 501 H. cf. Bonitz comm. in Ar. met. p. 15) novisse videtur Philodemus Epicureus (hic enim revera est qui anonymus vocatur ab editore Oxoniensi) in libro περί ὀργῆς. In hoc enim leguntur non modo eis quae e Senecae disputatione supra excerpta sunt plane similia haec (Volum. Herculan. P. I Oxon. 1824 col. 64):

2. (85)

τῶν δὲ φιλοσόφων οἱ μὲν φλυαροῦντες ἐν ταῖς παραμυθίαις, οἱ δὲ καὶ μετὰ [φη?]νηγορίας ἐπιρρωννύντες ἄφ . . . μὲν δῆτορας καὶ ποιητὰς καὶ πᾶσαν τὴν τοιαύτην γρῦμειαν. ἔνιοι γοῦν τῶν Περιπατητικῶν, ὥς πον καὶ πρότερον παρεμνήσθημεν, διὰ προσώπων ἐκτέμνειν τὰ νεῦρα τῆς ψυχῆς φασὶ τοὺς τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν αὐτῆς ἐξαίρουστας· ὧν χωρὶς οὔτε κόλασιν οὔτ' ἄμυναν εἶναι . . .

sed ea etiam, quae Stobaei fragmentis, de quibus utrum dialogi essent an epistolae modo dubitavi (cf. fr. sentent. ex floril. coll. 10 — 12), de ira Aristotelis sententias referentibus ita respondeant, ut ad Aristotelis i. e. Pasicratis de ira dialogum revera haec omnia pertinuisse suspiceris. ita enim Philodemus col. 74:

3. (86)

... οὕτως κακὸν ἐροῦμεν τὸ μὴ τὴν φυσικὴν ὀργὴν ἀναδέχεσθαι. κακῶς γὰρ ἀκούων καὶ πάσχων ὅστις οὐκ ὀργίζεται, πονηρίας πλεῖστον τεκμήριον φέρει κατὰ τὸν Μένανδρον. ἐνίοτε δὲ [ἢ δυσ]κίνησία [τῆς] λύττης περιετέρα (sic)· διὸ φανερόν ἐστιν ἐπὶ τοῖς ἐλαχίστοις παρὰ πόδας εὐθέως [ἐκ]στησόμενος. ἀγαθὸν δὲ τὸ ἀναδέχεσθαι. παρὰ δ' ἐνὶ Πασικράτει (ita lego pro κασικρατει apographi Oxoniensis, quod idem nunc exhibetur in Herculaneis voll. collectione altera t. I Neap. 1861 fol. 61 i. e. libri περὶ ὀργῆς col. 38) λέγεται [τ]ὸ τὴν φυσικὴν ὀργὴν μὴ μόνον κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν λυπεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐπισκοτεῖν τοῖς λογισμοῖς ὅσον ἐφ' ἑαυτῆς κ...

4. (87)

Stob. flor. 20, 55 (eadem Maxim. c. 19): Ἀριστοτέλους. ὥσπερ ὁ καπνὸς ἐπιδάκνυν τὰς ὄψεις οὐκ ἔα βλέπειν (προβλέπειν Max.) τὸ κείμενον ἐν τοῖς ποσίν, οὕτως ὁ θυμὸς ἐπαιρόμενος τῷ λογισμῷ ἐπισκοτεῖ καὶ τὸ συμβησόμενον ἐξ αὐτοῦ ἄτοπον οὐκ ἀφίησι τῇ διανοίᾳ προλαβεῖν (προσλαβεῖν vulgo, προβλέπειν vel προσβλέπειν Max.).

5. (88)

Stob. flor. 20, 47 (eadem Max. c. 19): Ἀριστοτέλους. ἢ οὐκ ὀρεῖς, ὅτι τῶν ἐν ὀργῇ διαπραττομένων ἀπάντων ὁ λογισμὸς ἀποδημεῖ φεύγων τὸν θυμὸν ὡς πικρὸν τύραννον;

Ab his tamen duobus Stobaei locis si dialogi sint, tertium qui nimis rhetorem redolet, consulto separo (Stob. fl. 20, 65 = fr. 12 sent. fl.). ex Philodemo autem hoc quoque adnotandum est, Bionis etiam (academici scil., cf. D. L. 4, 47) extitisse librum περὶ τῆς ὀργῆς, quem cum Chrysippo ἐν τῷ περὶ παθῶν adnumerat ille τοῖς ψέγονσι μόνον, ἄλλο δὲ μηδὲν ποιοῦσιν (col. 34), quum ipse quidem Epicureus iram defendat: ἀπόρη γὰρ ἐπιδειξάι τὸ κοινὸν ὅτι συσχεθήσεται τισιν ὀργαῖς ὁ σοφός (col. 77).

XX.

Περὶ μέθης.

Περὶ μέθης liber (dialogo ut puto scriptus), cuius maxima fuisse videtur cum erotico similitudo, in indicibus non comparet. notitiam eius (praeter singulos Apollonii paradoxographi et Plutarchi locos) uni fere Athenaeo debemus quae ad mores spectarent et usum vitae colligenti. multorum autem Peripateticorum (quos pro more Varro imitatus est in ipsius satirarum libro Est modus matulae *περὶ μέθης*, cf. Theophr. apud Ath. XI, 463 c cum Varr. ap. Non. p. 28) idem praeter Aristotelem fragmenta affert, Theophrasti, Chamaeleontis, Hieronymi. e quibus quum in argumento tractando fere conspirasse omnes videantur, ipso Theophrasti libro usus esse deprehenditur Hieronymus Rhodius eadem cum illo uarrans de primoribus Atheniensium in Thargeliorum festo saltantibus sec. Ath. X, 424 f. (ab eodem Hieronymo alibi etiam Theophrastum fuisse citatum docet Ath. X, 434 f. quod ad ἀκρατοποιεῖν et σκυθίσαι similia habuisse Chamaeleontem et Hieronymum patet ex Ath. X, 427 b et XI, 499 f, cf. etiam Theophr. X, 427 d et de Scythis Ar. probl. 3, 7. contra de heroum potatione ex nominum permutatione erronea Theophrasti verba affert Ath. XI, 497 e, quae eadem recurrunt apud Chamaeleontem X, 461 b. hoc etiam addo eodem quodam fonte nisum videri Theophrastum in hoc libro, quo in Atthide Philochorum, cf. Th. ap. Ath. XV, 693 c. et XI, 465 b cum Phil. ap. Ath. XV, 693 d et II, 38 c. e Philochoro Philonides Ath. XV, 675.). praeterea variorum (cf. e. g. probl. 3, 2 cum 3, 27) Peripateticorum fragmenta, maximam quidem partem Theophrastea (cf. probl. 3, 16 quo Chaeremonis tragici eundem versum adhibet auctor quem iterum Theophrastus in erotico ap. Ath. XIII, 562 c ὡς τὸν οἶνον τῶν χρωμένων τοῖς τρόποις κεράννυσθαι), in tertia problematum Pseudaristotellicorum sectione ὅσα περὶ οἶνοποσίαν καὶ μέθην habes collecta. qua collectione quum plurimum utatur Plutarchus in probl. symposiacis, uno tamen loco peculiarem περὶ μέθης librum hunc de quo agitur citavit. quem non magis praeteriisse aestimo Philonem Iudaeum (cf. ed. Mangey t. I p. 357), qui περὶ μέθης duos libros ediderat. quorum primus perditus est ut qui a sacra scriptura alienior, servatur secundus quī ad ipsum proprie vetus testamentum Mosemque pertinet. in huius igitur initio ita ait Philo: τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις φιλοσόφοις εἰρημένα περὶ μέθης ὡς οἶόν τε ἦν ἐν τῇ πρὸ ταύτης ὑπεμνήσαμεν βίβλῳ.

1. (80)

Epit. Athen. II p. 40 d: Σέλευκος δὲ (ἐν γλώσσαις scil.) τὸ παλαιὸν οὐκ εἶναι ἔθος οὗτ' οἶνον ἐπὶ πλεῖον οὗτ' ἄλλην ἡδυπάθειαν προσφέρεισθαι μὴ θεῶν ἕνεκα τοῦτο δρῶντας. διὸ καὶ θοίνας καὶ θαλλὰς καὶ μέθας ὠνόμαζον, τὰς μὲν ὅτι διὰ θεοὺς οἰνοῦσθαι δεῖν ὑπελάμβανον, τὰς δ' ὅτι θεῶν χάριν ἡλίζοντο καὶ συνήεσαν· τοῦτο γὰρ ἔστι τὸ δαῖτα θάλειαν.] τὸ δὲ μεθύειν φησὶν Ἀριστοτέλης (citat a Seleuco, ut videtur, quemadmodum a Didymo Seleucus) τὸ μετὰ τὸ θύειν αὐτῷ χρῆσθαι.

2. (90)

Epit. Athen. II p. 44 d: Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ περὶ μέθης φησὶν ὅτι ἄλμυράς τινες προσφερόμενοι τροφὰς ἄδιψοι διέμειναν· ὧν ἦν Ἀρχωνίδης ὁ Ἀργεῖος. Μάγων δὲ ὁ Καρχηδόνιος τρεῖς τὴν ἀνυδρον διῆλθεν ἄλφιστα ξηρὰ σιτούμενος καὶ μὴ πίνων. [Πολέμων δ' ὁ ἀκαδημαῖκος ἀρξάμενος ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν ὑδροπότησε μέχρι θανάτου, ὡς ἔφη Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος etc. quae inter alia huius modi exempla de Philino paulo antea memoraverat Athen. II p. 44 c, ea quum diversos et Aristotelis et Theophrasti περὶ μέθης libellos ille noverit, ἐν τοῖς ἑπομνήμασι sine dubio posuerat Ἀριστοτέλης ἢ Θεόφραστος.]

Exempla ab Athenaeo distincta confudit Apollonius qui idem nescio unde testimonium exscripsit in mirab. 25: Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ μέθης· Ἀνδρῶν, φησὶν, Ἀργεῖος ἐσθίων πολλὰ καὶ ἄλμυρά καὶ ξηρὰ δι' ὅλον τοῦ βίου ἄδιψος καὶ ἄποτος (ita Meurs., ἄπιος cod. cum supra i) διετέλεσεν. ἔτι δις (ita cod. sec. Bast lettre p. 50) πορευθεὶς εἰς Ἀμμωνα διὰ τῆς ἀνύδρου ὁδοῦ ἄλφιστα ξηρὰ σιτούμενος οὐ προσήνικατο ὑγρόν. τοῦτο δὲ ἐποίησε δι' ὅλον τοῦ βίου. cf. D. L. 9, 81 (Sextus hyp. 1, 84): Ἀνδρῶν δὲ ὁ Ἀργεῖος, ὡς φησιν Ἀριστοτέλης, διὰ τῆς ἀνύδρου λιβύης ὤδενεν ἄποτος.

3. (91)

Athen. XIV p. 641 b: Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ περὶ μέθης τὰ τραγῆματὰ φησι λέγεσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχαίων τραγᾶλια· ὥσει γὰρ ἐπιδορπισμὸν εἶναι. [Πίνδαρος (fr. 98) δ' ἐστὶν ὁ εἰπὼν «δείπνου δὲ λήγοντος γλυκὺ τραγᾶλιον etc.»

Cf. Schol. ad Aristoph. pac. (unde Suidas s. τραγαλίων cf. Hesych. s. v.): τραγαλίων δὲ ἀντὶ τοῦ τῶν τραγημάτων· οὕτω γὰρ ἐκάλουν τὰ τραγῆματα οἱ παλαιοί.

Ipsa huius testimonii verba paulo post retulit Athenaeus XIV p. 641 d: Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῷ περὶ μέθης παραπλησίως ἡμῖν δευτέρως

τραπέζας ἀπαγορεύει διὰ τούτων «τὸ μὲν οὖν ὅλον διαφέρειν τράγημα βρώματος νομιστέον ὅσον ἔδεσμα τραγαλλοῦ. τοῦτο γὰρ πάτριον τοῦ-νομα τοῖς Ἑλλήσιν, ἐπεὶ ἐν τραγήμασι τὰ βρώματα παρατίθενται (= p. 641b). διόπερ οὐ κακῶς ἔοικεν εἰπεῖν ὁ πρῶτος δευτέραν προσαγορεύ-σας τράπεζαν· ὄντως γὰρ ἐπιδορπισμός τις ὁ τραγηματισμός ἐστι καὶ δεῖπνον ἔτερον παρατίθεται τραγήματα».

4. (92)

Epit. Athen. I p. 34b: Ἀριστοτέλης δὲ φησιν ὅτι οἱ μὲν ἀπ' οἴνου μεθυσθέντες ἐπὶ πρόσωπον φέρονται, οἱ δὲ τὸν κρίθινον πεπω-κότες ἐξυπτιάζονται τὴν κεφαλὴν· ὁ μὲν γὰρ οἶνος καρηβαρικός, ὁ δὲ κρίθινος καρωτικός.

Haec supplentur ex altero Athenaei loco X p. 447a: ἀλλ' ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ μέθης, εἰς τὰ νῶτα καταπίπτουσιν οἱ τὸν κρίθινον πεπωκότες, ὃν πίνον καλοῦσι, λέγων οὕτως «πλήν ἰδίον τι συμβαίνει περὶ τὰς τῶν κριθῶν, τὸ καλούμενον πίνον· ὑπὸ μὲν γὰρ τῶν λοιπῶν τε καὶ μεθυστικῶν οἱ μεθυσθέντες ἐπὶ πάντα τὰ μέρη πίπτουσι· καὶ γὰρ ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ καὶ πρηνεῖς καὶ ὕπτιοι, μόνου δὲ οἱ τῷ πίνῳ μεθυσθέντες εἰς τὸν πλῆσιν καὶ ὕπτιοι κλίνονται».

5. (93)

Athen. X p. 429c: Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ περὶ μέθης φησὶν «εἰ ὁ οἶνος μετρίως ἀφεψηθείη, πινόμενος ἦττον μεθύσκει· τὴν γὰρ δύναμιν ἀφεψηθέντος αὐτοῦ ἀσθενεστέραν γίνεσθαι. μεθύσκονται δὲ, φησὶν, οἱ γεραίτεροι τάχιστα, δι' ὀλιγότητα καὶ ἀσθενείαν τοῦ περὶ αὐτοὺς ἐνυπάρχοντος φύσει θερμοῦ. καὶ οἱ παντελῶς δὲ νέου τάχιον μεθύσκονται διὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐνυπάρχοντος θερμοῦ· τῷ γὰρ ἐκ τοῦ οἴνου προσγινομένῳ κρατοῦνται ῥαδίως. μεθύσκονται δὲ καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις (de quibus eadem refert etiam Aelianus var. hist. 2, 40) ὅς μὲν σταφυλῆς στεμφύλων χορτασθέντες καὶ τὸ τῶν κοράκων καὶ τῶν κυνῶν γένος τὴν οἰνοῦτταν καλουμένην φαγόντα βοτάνην, πίθη-κος δὲ καὶ ἑλέφας πίνοντες οἶνον. διὸ καὶ τὰς θήρας ποιοῦνται τῶν πιθήκων καὶ τῶν κοράκων μεθυσθέντων τῶν μὲν οἶνῳ τῶν δὲ τῇ οἰνούττῃ».

6. (94)

Plutarch. qu. conv. III, 3 (e quo Macrobianus saturn. VII, 6): Ἐθανύμαξε δὲ Φλώρος, εἰ γεγραφὼς Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ μέθης (in libro quem de ebrietate composuit Macr. l. c.), ὅτι μάλιστα μὲν οἱ γέροντες, ἥκιστα δὲ αἱ γυναῖκες ὑπὸ μέθης ἀλλίσκονται, τὴν αἰτίαν (quoad

mulieres quidem) οὐκ ἐξεργάσατο μηδὲν εἰωθὼς προλεσθαι τῶν τοιούτων.

Haec ultima non recte ita interpretatum esse Macrobius ut diceret *nec causam vel huius frequentiae vel illius raritatis adiecit*, docet Athenaei testimonium ex eodem loco petatum (v. fr. praeced.). Plutarchus autem, qui ubi ipse causam explicavit, ad Aristotelem redit his verbis: ἔστι δέ τι καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν Ἀριστοτέλους· τοὺς γὰρ ἄθρον καὶ ἀπνευστὶ πίνοντας, ὅπερ ἀμυστίζειν ὠνόμασαν οἱ παλαιοί, φησὶν ἥκιστα περιπίπτειν μέθαις. οὐ γὰρ ἐνδιατρίβειν τὸν ἄκρατον αὐτοῖς, ἀλλ' ἐξωθούμενον φύμη διαπορεύεσθαι διὰ τοῦ σώματος (haec deinde problemati supra proposito Plutarchus suis verbis applicat), non iam eundem librum significare videtur, sed problem. III, 21.

7. (95)

Athen. X p. 429f: τὸν δὲ σαμαγόρειον (cf. Poll. 6, 82) οἶνον καλούμενον φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης ἀπὸ τριῶν κοτυλῶν κερασθεῖσθαι μεθύσκειν ὑπὲρ τεσσαράκοντα ἄνδρας.

8. 9. (96. 97)

Athen. XI p. 464c: καὶ Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῷ περὶ μέθης καὶ ῥοδιακαί, φησί, προσαγορευόμεναι χυτρίδες διὰ τε τὴν ἡδονὴν εἰς τὰς μέθας παρεισφύρονται καὶ διὰ τὸ θερμαινόμενας τὸν οἶνον ἥττον ποιεῖν μεθύσκειν· σμύρνης γὰρ καὶ σχολίνου καὶ τῶν τοιούτων ἑτέρων εἰς τὸ ὕδωρ ἐμβληθέντων ἔψονται καὶ παραχέοντων εἰς τὸν οἶνον ἥττον μεθύσκουσιν». καὶ ἄλλω δὲ μέρει (fr. 9) φησὶν καὶ ῥοδιακαὶ χυτρίδες γίνονται σμύρνης, σχολίνου ἄνθους, κρόκον, βαλσάμον, ἀμώμον, κινναμώμον συνεψηθέντων· ἀφ' ὧν καὶ τὸ γινόμενον τῷ οἶνῳ παραχυθὲν οὕτω μέθας ἴσθησιν, ὥστε καὶ τῶν ἀφροδισίων παρὰ λυεῖν τὰ πνεύματα πέττον.

Cf. Athen. XI p. 496f: ῥοδιάς . . . μνημονεύει δ' αὐτῶν (sc. τῶν ῥοδιακῶν) . . . (praeter comicos) καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ μέθης Λυγνεὺς τε ὁ Σάμιος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς (cf. Hesych. s. ῥοδιακόν, ῥοδιάς).

XXI.

Συμπόσιον.

Socraticorum conviviorum morem inde a Platonis et Xenophontis dialogis apud litteratos celebrem (Plut. qu. conv. VI prol. I, 1, 3. VII, 7.

Athen. lib. V et XI, 504e. cf. Aristonis eroticorum ex Ione locum apud Ath. X, 419c = Plut. qu. conv. VI prol.) cum Platonis imitati symposia id est λόγους παρὰ πότον γινόμενους ediderunt (cf. M. Schmidt, Didymi fragm. p. 368) Peripatetici Aristoteles (συμπόσιον ᾧ, quod ponit Laertius, Hesychius omittit, addit autem alibi συσσιτικῶν προβλημάτων γ), Theophrastus, Aristoxenus (cuius συμμικτὰ συμπόσια quae dicit Ath. XIV, 632a, dialogum produnt), Prytanis, Hieronymus. testatur Plutarchus qu. conv. VI prol. ἀλλὰ καὶ τῶν φιλοσόφων τοὺς ἐλλογιματάτους ἀντιμαρτυροῦντας ἔχειν Πλάτωνα καὶ Ξενοφῶντα καὶ Ἀριστοτέλην καὶ Σπείσιππον Ἐπίκουρόν τε καὶ Πρύτανιν καὶ Ἰερώνυμον καὶ Δίωνα (Βίωνα?) τὸν ἐξ ἀκαδημίας ὡς ἄξιόν τινος σπουδῆς πεποιημένους ἔργον ἀναγράψασθαι λόγους παρὰ πότον γινόμενους (qui locus Macrobio, qui Plutarchi qu. conv. saepe utitur, obversatus est in saturn. VII, 3, 23 ita dicenti: *cum videas, inquam, anceps esse omne scommatum genus, suadeo in conviviis in quibus laetiliae insidiatur ira, ab huius modi dictis facessas et magis quaestiones convivales vel proponas vel ipse dissolvas. quod genus veteres ita ludicrum non putarunt, ut et Aristoteles de ipsis aliqua conscripserit et Plutarchus et vester Apuleius, nec contemnendum sit quod tot philosophantium curam meruit*). idem non posse suav. vivi sec. Ep. 13: τί λέγεις, ὦ Ἐπίκουρε; καθαρωδῶν καὶ ἀνλητῶν ἔωθεν ἀκροασόμενος εἰς τὸ θέατρον βαδίζεις, ἐν δὲ συμποσίῳ Θεοφράστου περὶ συμφωνιῶν διαλεγόμενον καὶ Ἀριστοξένου περὶ μεταβολῶν καὶ Ἀριστοτέλους (vulgo male Ἀριστοφάνους. cf. etiam c. 13 infra et c. 12: γράφειν περὶ Ὀμήρου καὶ περὶ Εὐριπίδους ὡς Ἀριστοτέλης καὶ Ἡρακλείδης καὶ Δικαίαρχος) περὶ Ὀμήρου, τὰ ὅσα καταλήψῃ ταῖς χερσὶ δυσχεραίνων καὶ βδελυττόμενος; εἰτ' οὐκ ἐμμελέστερον ἀποφαίνουσι τὸν Σκύθην Ἀτέαν, ὃς Ἰσμηνίου τοῦ ἀνλητοῦ ληφθέντος αἰχμαλώτου καὶ παρὰ πότον ἀνλήσαντος, ὥμοσεν ἥδιον ἀκούειν τοῦ ἔππου χρεμετίζοντος; etc. Aristoteli igitur in hoc praecipue dialogo ut in ceteris passim disputandi materiam praebuit Homerus et Homerica convivia (de quibus Athen. V, c. 3—20). quod autem ad titulum inscriptum, qui neque συμπόσιον Theophrasti in librorum eius indice occurrere notaverit neque inter Aristotelicos περὶ μέθης titulum, nihilominus erraret, si quum de Homero id est de Homeric aevi more Aristotelem in convivio sermonem iniicere audivisset sicut in libro περὶ μέθης de potatione poculisque heroicis Theophrastum, insuper autem de coronarum in conviviis usu (de qua re tamen et in erotico Ar. agitur) argumentoque ad vinum et vini usum faciente disputatum fuisse animadvertisset, observasset denique

Ismeniae tibicinis mentionem fieri et in Varronis libello *περὶ μέθης* (ap. Non. p. 172) et in symposio Theophrasti, ad quem quidem *περὶ συμφωνιῶν* disputantem referendum esse existimaret Scythae illius dictum (apud Plutarchum l. c.), propterea igitur non diversa fuisse censeret Aristotelis et Theophrasti convivia a libris de ebrietate certo semper titulo ab Athenaeo distinctis, qui utriusque libri Aristotelici fragmenta ex auctoribus doctioribus recepit. de proprio enim et principali dialogi argumento nihil constat. narraverat igitur auctor qui perhibetur Aristoteles sermonem ipsius cum amicis discipulisque in convivio aliquando habitum nescio quem, sicut Epicurus in *symposio* collocutus est ipse cum Polyaeo socio aliisque philosophis (Plut. adv. Col. 6. Athen. V, 187 b. cf. 177 b. 182 b. et sine prooemio quidem ille problemata inferens sec. Ath. 186 e) *περὶ δυσπεψίας* et deinde *περὶ πυρετῶν* (Ath. 187 c. in quibus etiam de vino sec. Plut. l. c.).

1. (98)

Athen. XV p. 674 f: ὥς εὐανθέστερον γὰρ καὶ κεχαρισμένον μᾶλλον τοῖς θεοῖς παραγγέλλει (scil. ἡ Σαπφώ) στεφανοῦσθαι τοὺς θύοντας. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ συμποσίῳ φησὶν ὅτι οὐδὲν κολοβὸν προσφέρομεν πρὸς τοὺς θεοὺς, ἀλλὰ τέλεια καὶ ὅλα· τὸ δὲ πλήρες τέλειόν ἐστι, τὸ δὲ στέφειν πληρῶσιν τινα σημαίνει. Ὅμηρος «κυῦροι δὲ κρητῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο» (Il. α, 470) καὶ «ἀλλὰ θεὸς μορφὴν ἔπεισι στέφει» (Od. θ, 170). τοὺς γὰρ αὖ τὴν ὄψιν ἀμόρφους, φησὶν, ἀναπληροῖ ἡ τοῦ λέγειν πιθανότης. ἔοικεν οὖν ὁ στέφανος τοῦτο ποιεῖν βούλεσθαι. διὸ καὶ περὶ τὰ πένθη τοῦναντίον παρασκευάζομεν· ὁμοπαθεῖα γὰρ τοῦ κεκμηκότος κολοβοῦμεν ἡμᾶς αὐτοὺς τῇ τε κουρᾷ τῶν τριχῶν καὶ τῇ τῶν στεφάνων ἀφαιρέσει.

Cf. schol. ad Theocr. id. III, 21 (p. 139, 16 Ahrens): τὸν στέφανον τίλαί με . . . στεφάνοις ἐχρῶντο ἐν τοῖς συμποσίοις, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, εὐετηρίαν καὶ ἀφθονίαν αἰνιττόμενοι τροφῶν· στέψαι γὰρ τὸ πληρῶσαι, ὥς Ὅμηρος «κυῦροι δὲ κρητῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο».

Consentiunt scholia ad Il. α, 470 (cf. Buttmann Lexil. I p. 97) et ad Od. θ, 170.

II. LOGICA.

Ex logicorum librorum farragine (Rose de Ar. I. p. 63 — 67. Brandis Rh. Mus. 1827 I, 3 p. 267 sqq.), quibus Peripatetica schola logicae disciplinae inventoris operam aut paucis passim mutatis novatisque omnem sive brevius sive fusius repetebat (velut Theophrastus in topicis, idem et Eudemus in analyticis) aut dissertationibus in singula eius capita doctrinaeque locos editis auxit (velut Theophrastus ἐν τῷ περὶ καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως et Pseudaristoteles ἐν τῷ περὶ ἐξηγητικῆς vel περὶ προτάσεων, item Peripatetici duo de categoriis proprie agentes, quorum alter alterum nova eiusdem argumenti recensione repetit), rarae admodum reliquiae servatae sunt neque alia de causa quam quod ipsi etiam commentatores, quorum inde ab Andronici aetate in his potissimum prolixus labor consumebatur, non reperirent quibus Aristotelis scripta genuina revera aut illustrarent aut supplerent. eorum autem maximam partem studii magis causa quam philosophiae compositam fuisse tituli docent qui satis multi multosque libros comprehendentes in indicibus Laertii et Ptolemaei comparent, operam mere collectivam materiamque in dialecticorum usum fere enumeratam prodentes, velut *θέσεις, προτάσεις, τόποι* (cf. Rose p. 66. *τόπους* sine dubio continebat etiam liber *περὶ τοῦ αἰρετοῦ καὶ τοῦ συμβεβηκότος* αἰ. e. *περὶ τῶν τοῦ αἰρετοῦ καὶ τοῦ συμβεβηκότος τόπων*, velut in *top. I. III et II.* cf. *fragm.* illud apud Waltz org. I p. 7), *ἐνστάσεις, ἐπιχειρήματα, λύσεις, διαιρέσεις, ὄροι, ὀρισμοί, συλλογισμοί, σοφίσματα* (cf. *Simplic. in categ. f. 1, ε Bas. δοκεῖ δὲ τὰ ὑπομνηματικά μὴ πάντα σπουδῆς ἄξια εἶναι· διὸ οὐδὲ πιστοῦνται ἀπ' αὐτῶν τὰ τοῦ φιλοσόφου δόγματα*). quorum exemplum nunc etiam praebent *Πλάτωνος διαιρέσεις* Aristoteli tributae (*Diog. L. 3, 80—109. cod. Marc. 257 f. 250 — 53. citantur a Philopono in Ar. de gen. et corr. f. 50^b. cf. Ptol. p. 151 W. et infra fr. log. 2. Rose de Ar. I. p. 65*), de quibus alio loco agendum erit. ceterum ex tot librorum sive Aristoteli sive Theophrasto tributorum copia praeter topica et analytica hi fere soli citantur: *Ar. κατηγοριῶν ἄλλο* (*D. L. 5, 26*), *περὶ τῶν ἀντικειμένων*,

Strato (περὶ προτέρου καὶ ὑστέρου), Th. περὶ καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως (D. L. 5, 44. item alterius Peripatetici ib. 5, 46), Th. περὶ τῶν πολλαχῶς s. περὶ τοῦ ποσαχῶς (quod Aristoteli adscribitur in indice D. L. 5, 23: περὶ τῶν ποσαχῶς λεγομένων ἢ κατὰ πρόσθεσιν ἄ. cf. Rose p. 66. alius Peripatetici libellus metaphysicus, qui τῶν πολλαχῶς λεγομένων recensum agit, in metaphysicorum Aristotelis editionem nunc pro ipso genuino perditoque Aristotelis insertus legitur), Ar. περὶ προβλημάτων (D. L. 5, 23. Ptol. p. 153 W. cf. Th. περὶ προβλημάτων συναγωγῆς apud D. L. 5, 48 et Anon. ad anal. post. f. 113), Th. περὶ ἀναλύσεως συλλογισμῶν et ἀνηγμένων τόπων (λόγων Al.) εἰς τὰ σχήματα (D. L. 5, 42. Alex. in anal. pr. f. 115), denique quae in uno simul Simplicii loco memorantur μεθοδικά (quae topicis nostris sive methodicis, de quibus cf. Rose p. 120, similia quidem at non eadem habes apud D. L. 5, 23 cf. 5, 29: πρὸς μὲν οὖν τὴν εὐρεσιν τὰ τε τοπικά καὶ μεθοδικὰ παρέδωκε προτάσεων πλῆθος etc. scilicet analytica etiam, quae ibidem Laertius ponit, ex eis sunt quae praeter genuinos libros ferebantur secundum Adrastum in Schol. Ar. p. 39, 19. 33^b 32. 30^b 4) et ὑπομνήματα (sc. ἐπιχειρηματικά D. L. 5, 23. neque vero Theophrastea illa miscellaeque D. L. 5, 48. cf. Ptolem. p. 156 W.) et διαιρέσεις (cf. supra, item varia illa apud D. L. 5, 23) et τὰ παρὰ τὴν λέξιν (cf. Ar. soph. el. 4 et de Eudemo Prantl Gesch. der Logik I, 398). quod autem ἐπιχειρήματα Aristotelis citari perhibent (Brandis in Schol. Ar. p. 227, 46 et Arist. I p. 86 n. 129. Rose de Ar. I. p. 63. Prantl Gesch. d. Log. I, 94. Zeller Phil. der Griechen II, 2, 54 ed. alt.), falsum est. Philoponus enim f. 51^b (ad Ar. analyt. post. p. 82^b 35: λογικῶς μὲν θεωροῦσιν ὥδε φανερόν scil. 82^b 35—84, 8 ubi opponitur ἀναλυτικῶς δὲ . . .) non librum secundum spectat, sed alterum illud τῶν λογικῶν ἐπιχειρημάτων, de quibus in textu agit Aristoteles. est enim τὸ πρότερον ἐπιχείρημα (229^b 25 Br.) in quo λαμβάνει ὅτι εἰσὶν ὀρίσμοι (227, 44. 229^b 26. cf. Ar. 82^b 38 εἰ γὰρ ἔστιν ὀρίσασθαι), τὸ δεύτερον autem (cf. 229^b 32 τὸ νῦν ἐπιχ.) in quo λαμβάνει τὸ εἶναι ἀπόδειξιν (227, 47. 229^b 22 sqq. cf. Ar. p. 83^b 32). cf. etiam vers. lat. vet. Ven. 1545 f. 44 et Themist. f. 8 inf. neque magis huc pertinet Aristotelis locus de mem. 2. 451, 19 (de reminiscencia πρῶτον μὲν οὖν ὅσα ἐν τοῖς ἐπιχειρηματικοῖς λόγοις ἐστὶν ἀληθῆ δεῖ τλῆσθαι ὥς ὑπάρχοντα· οὔτε γὰρ μνήμης ἐστὶν ἀνάληψις ἢ ἀνάμνησις οὔτε λήψις), qui eristicorum aequalium et dialecticorum rationes spectat, licet de libro quodam Aristotelis iam Michael Ephesius (in Ar. de mem. f. 131^b: ἐπιχ. λόγους λέγει τὰ προβλήματα. ἔστι δὲ το λεγόμενον· ὅσα ἐν τοῖς προβλήμασιν ἡμῖν εἴρηται καὶ δέδεικται ἀπο-

δεικτικῶς περὶ ἀναμνήσεως, δεῖ ἐνταῦθα ὡς ὁμολογούμενα λαμβάνειν) cum Pseudo-Themistio (qui ex Ephesio parvorum q. d. naturalium paraphrasim compilavit) f. 97 (ὅσα ἐν τοῖς ἐπιχ. λόγοις καὶ προβληματικοῖς ἡμῖν ἀποδέδεικται) cogitaverit. porro si quando Aristotelis, non Theophrasti citari videbitur liber περὶ καταφάσεως (Alex. in metaph. p. 286, 24 Bon. ad Ar. 3, 7 in. . . αἷ τε καταφάσεις καὶ ἀποφάσεις. εἴρηται δὲ περὶ τούτων ἐπὶ πλεόν ἐν τε τῷ περὶ ἐρμηνείας καὶ ἐν τῷ περὶ καταφάσεως), monendum est in celeberrimorum quae de eodem hoc argumento agerent scriptorum mentione auctorum nomina Aristotelis et Theophrasti simpliciter ommissa esse neque magis de Theophrasti libro Alexandrium dubitavisse (cf. idem in metaph. p. 229, 26) quam qui commentario eum illustravit (opp. 10, 42 Lips.) Galenus. denique τὸ περὶ προτάσεων, cuius hic illic mentio fit, idem est cum libro περὶ ἐρμηνείας (ἐν ᾧ περὶ προτάσεων διδάσκει Philop. in anal. post. 195^b 40. 196, 5 Br.), velut apud Themistium de anima f. 74^b: ἦν γὰρ καὶ οὗτος ὁ τρόπος τοῦ δυνατοῦ, ὥσπερ εἴρηται ἐν τοῖς περὶ προτάσεων i. e. περὶ ἐρμ. c. 12) et Alex. in top. Ven. 1513 p. 52 (ad Ar. p. 105^b 30. sch. p. 261, 22 Br.): εἰπὼν τῶν προβλημάτων τε καὶ προτάσεων τὰ μὲν ἡθικὰ εἶναι τὰ δὲ φυσικὰ τὰ δὲ λογικὰ, προστίθῃσιν ὅτι τῷ φιλοσόφῳ κατὰ τὸ ἀληθὲς δεῖ τὴν περὶ τούτων γίνεσθαι ἐξέτασιν τε καὶ πραγματείαν· καθ' ἕκαστον γὰρ εἶδος τῶν προειρημένων τῆς τοῦ ἀληθοῦς χάριν εὐρέσεως τὴν κατὰ ταῦτα πραγματείαν ποιεῖται, ἐν μὲν ταῖς πολιτικαῖς τε καὶ ἡθικαῖς ἀκροάσεσι περὶ τῶν ἡθικῶν . . . ἐν δὲ ταῖς θεωρητικαῖς τε καὶ φυσικαῖς τὰ ὡς ἀληθῶς ἀληθῆ ζήτησει, ἐν δὲ τοῖς ἀναλυτικοῖς καὶ ἐν τοῖς περὶ προτάσεων καὶ ἐν τῇ τῶν πολλαχῶς λεγομένων διαιρέσει (metaphys. δ. nisi forte ipsas categorias voluit, cf. Rose p. 66) καὶ ὅσα τοιαῦτα τῶν ἀληθῶς χρησίμων τὴν ἐκλογὴν ποιεῖται λογικῶς, διαλεκτικῶς δὲ πρὸς δόξαν, ὡς ἐν τε ταύτῃ τῇ πραγματείᾳ καὶ ἐν τοῖς ῥητορικοῖς καὶ ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς· καὶ γὰρ ἐν ἐκείνοις πλεῖστα καὶ περὶ τῶν ἡθικῶν καὶ περὶ τῶν φυσικῶν ἐνδόξως λέγεται.

In eodem autem Alexandri commentario aliorum praeter eos qui nunc habentur logicorum Aristotelis librorum memoria extat his locis: in top. p. 5 med. (p. 252, 8 Br.): περὶ δὲ τῆς οὕτω λεγομένης διαλεκτικῆς Ἀριστοτέλης μὲν καὶ ἐν ἄλλοις βιβλίοις πεπραγμάτευται, μάλιστα δὲ ἐν τούτοις ᾧ ἐπιγράφεται τοπικά. item in top. p. 16 inf. (p. 254^b 10 Br. ad Ar. p. 101, 28 πρὸς γυμνασίαν): ἡ γυμνασίαν λέγοι ἂν τὴν εἰς ἐκάτερον μέρος ἐπιχειρήσιν. ἦν δὲ σύνηδες τὸ τοιοῦτον εἶδος τῶν λόγων τοῖς ἀρχαίοις . . . ἀλλὰ θέσεώς τινος προτεθείσης εἰς ταύτην γυμνάζοντες αὐτῶν τὸ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις εὐρετικὸν ἐπεχέουσαν

κατασκευάζοντες ἢ ἀνασκευάζοντες δι' ἐνδόξων το κείμενον. καὶ ἔστι δὲ βιβλία τοιαῦτα Ἀριστοτέλους τε καὶ Θεοφράστου γεγραμμένα ἔχοντα τὴν εἰς τὰ ἀντικείμενα δι' ἐνδόξων ἐπιχειρήσιν (cf. Ptol. p. 152 sup.), quibus consona sunt Theonis verba (progymn. c. 2 p. 165 W.): παραδείγματα δὲ τῆς τῶν θέσεων γυμνασίας λαβεῖν ἔστι παρὰ τε Ἀριστοτέλους (v. D. L. 5, 24 θέσεις ἐπιχειρηματικαὶ καὶ etc. = Ptol. p. 152) καὶ Θεοφράστου (D. L. 5, 44: θέσεις κδ)· πολλὰ γὰρ ἔστιν αὐτῶν βιβλία θέσεων ἐπιγραφόμενα.

Restat denique ut de analyticis pseudaristotelicis Adrasti testimonium apponam (ex Porphyrio, ut videtur) a commentatoribus (Ammonio, Philopono, Davide) identidem repetitum. Pseudo-Ammonius (i. e. Philoponus interpolatus) in categ. Ven. 1545 f. 13: ἀμέλει φασὶν ἐν τῇ μεγάλῃ βιβλιοθήκῃ (Alexandriae? Athenis?) εὐρεῖσθαι ἀναλυτικῶν μὲν τεσσαράκοντα βιβλούς, κατηγοριῶν δὲ δύο· ἐκρίθη δὲ ὑπὸ τῶν ἐξηγητῶν κατηγοριῶν μὲν τοῦτο εἶναι γνήσιον τοῦ Ἀριστοτέλους, ἀναλυτικῶν δὲ τέσσαρα. ἐκρίθη δὲ ἔκ τε τῶν νοημάτων καὶ τῆς φράσεως καὶ τῷ αἰεὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πραγματείαις μεμνησθαι τοῦτου τοῦ βιβλίου τὸν φιλόσοφον (quod quidem ultimum nihili est. nam categoriarum quidem mentio reperitur, at categoriarum libri nusquam). cf. Schol. Brandis. p. 39, 19: εἰδέναι δὲ δεῖ ὅτι ἐν ταῖς παλαιαῖς βιβλιοθήκαις τῶν μὲν ἀναλυτικῶν μὲν βιβλία εὐρύνονται, τῶν δὲ κατηγοριῶν δύο. τὸ μὲν ἕτερον εἶχε τὴν . . . ἀρχὴν etc. ib. (David) p. 30^{b4}: γνήσιον τοίνυν . . . ἀπὸ τῆς φράσεως . . . καὶ ἐκ τοῦ εὐθύνας δεδωκέναι αὐτὸ τοῖς Ἀττικοῖς ἐξηγηταῖς (Andronico etc., cf. 25^{b42}. Rose p. 46. οἱ Ἀττικοὶ ἐξηγηταὶ citantur etiam in scholiis Olympiodori ad Phaed. p. 83, 31. 94, 12. cf. p. 104, not. 1)· τεσσαράκοντα γὰρ βιβλίων εὐρεθέντων ἐν παλαιαῖς βιβλιοθήκαις τῶν ἀναλυτικῶν καὶ δύο τῶν κατηγοριῶν, τέσσαρα μόνον τῶν ἀναλυτικῶν ἐγκρίνουσι καὶ ἐν τῶν κατηγοριῶν. p. 33^{b30} (τὸ δὲ γνήσιον οὕτως sc. ἀποδείκνυται . . .) ἀπὸ τοῦ εὐθύνας δοῦναι πᾶσι τοῖς Ἀττικισταῖς καὶ πάντας τοῦτο ἐκ βιβλίων εὐρεθέντων τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως γνήσιον μόνον ἐπικρίναι, ὥσπερ ἐκ μὲν τὰ ἀναλυτικά, ὥς Ἀδραστος ἱστορεῖ (sc. ἐν τῷ περὶ τῆς τάξεως τῶν Ἀριστοτέλους συγγραμμάτων, ex quo categoriarum initia citat Simplicius in categ. f. 4, § Bas. cf. sch. Br. p. 39, 20). cf. D. L. 5, 23: προτέρων ἀναλυτικῶν ᾱ β̄ γ̄ δ̄ ε̄ ζ̄ η̄ θ̄ ἀναλυτικῶν ὑστέρων μεγάλων ᾱ β̄, qui duo magnorum anal. posteriorum libri nota ista mere bibliographica μεγάλων addita a genuinis duobus quos habemus distinguuntur (velut ἡθικὰ μεγάλα Νικομάχεια i. e. Magna Moralia et ἡθικὰ μικρὰ Νικομάχεια i. e. quae vulgo appeli-

lantur ethica Nicomachea. cuius usus alia exempla collegi de Ar. I. p. 89). patet igitur corpus illud librorum genuinorum atque in scholis traditorum expositorumque ab indice Androniceo plane exclusum eaque sola ibi recensita fuisse, quae praeter iustas illas *πραγματείας* ab Andronico divisas et in certum unius corporis ordinem compositas Aristotelis nomine inscripta ita (*ἀναμφλέκτα*) ferrentur, ut non simul et Theophrasti aliorumve haberentur. itaque diversi a nostris habendi etiam sunt qui indicantur D. L. 5, 26 *κατηγορίαι* *ᾧ*. *περὶ ἐρμηνείας* *ᾧ* et reliqui libri omnes logici, rhetorici, ethici, politici (velut 5, 24 *πολιτικῆς ἀκροάσεως ὡς ἡ Θεοφράστου*, hoc est eius quae a vulgari illa Aristotelis diversa politicorum Theophrasteorum rationi scriptionique similis sit, ita ut politica tria extitisse intelligas inter se ad ethicorum trium exemplum consimilia, Aristotelea nostra, Aristotelea ad Theophrasti modum scripta et Theophrastea. cf. D. L. 5, 45) physici, eis exceptis qui quum non proprie essent philosophici, neque in scholis explicarentur nec ferrentur in corpore (velut 5, 25 historia animalium *περὶ ζώων* novem et 5, 26 physicorum problematum libri 38). quod autem ad numerum analyticorum Aristoteleorum, verisimile est pro *τεσσαράκοντα* apud ipsum Adrastum fuisse *τεσσαρεσκαίδεκα*, quorum decem (apud D. L. anal. priorum octo? — non novem — et duo posteriorum) fuerint τοῦ μεγάλου πινακιδίου (cf. Galen. apud Rosam p. 90), quatuor autem τοῦ μικροῦ.

XXII.

Περὶ προβλημάτων.

1. (99)

Alexander in Ar. top. (1, 8. 103^b 5) p. 34 ed. Ven. 1513 (p. 258, 22 Br.): ἐπιζητήσαι δ' ἂν τις ὑπὸ τῶ γένους τῶν προβλημάτων ὑπαχθῇσεται τὰ τοιαῦτα προβλήματα, διὰ τί ἡ λέθος ἢ μαγνήτις λεγομένη ἔλκει τὸν σίδηρον καὶ τίς φύσις μαντικῶν ὑδάτων; δοκεῖ γὰρ μηδενὶ τῶν κειμένων ὑπάρχειν ταῦτα. ἢ οὐδὲ διαλεκτικὰ προβλήματα ταῦτα, περὶ δὲ τούτων ὁ λόγος καὶ τούτων αἱ διαιρέσεις ... ἀλλ' ἔστι τὰ οὕτω προβαλλόμενα φυσικὰ προβλήματα, ὡς ἐν τῷ περὶ προβλημάτων εἴρηκεν· ὧν γὰρ φυσικῶν ὄντων τὰ αἷτια ἀγνοεῖται, ταῦτα φυσικὰ προβλήματα. γίνεται μέντοι καὶ φυσικῶν πέρι διαλεκτικὰ προβλήματα, ὥσπερ οὖν καὶ περὶ ἠθικῶν τε καὶ λογικῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκείνως ἔχοντα διαλεκτικά, τὰ δὲ οὕτως φυσικά. καὶ εἴη ἂν τὰ διαλεκτικὰ προβλήματα πάντα ἀναγόμενα εἰς τὴν ζήτησιν τοῦ τε ὅτι ἔστι καὶ τοῦ

είστιν, ἃ ἔστι δύο τῶν τεσσάρων ἃ εἶπεν ἀρχόμενος τοῦ δευτέρου τῶν ὑστέρων ἀναλυτικῶν· τὸ γὰρ διὰ τί (διότι ed.) ἔστι καὶ τί ἔστιν οὐ διαλεκτικὰ προβλήματα.

De hoc loco quanquam neque ad topica (sicut alius hic Alexandri in top. 5, 5. 135, 9 p. 199 inf. καὶ ἐν τῇ τῶν προβλημάτων διαίρεσει ὁρικὰ εἶπεν εἶναι τὰ τοιαῦτα i. e. top. 1, 4. 101^b 21. cf. Alex. p. 49: ὡς εἶπε καὶ ἐν τῷ περὶ τῶν προτάσεων λόγῳ i. e. top. 1, 10. 104, 13 etc.) neque ad analytica commodè referri potest, tamen dubius haereo. nescio enim an fieri potuerit, ut male scriberetur ὡς ἐν τῷ pro οἷα ἐν τῷ περὶ προβλημάτων εἶρκεν i. e. qualia collegit in physicorum problematum libris. quae autem praeterea in hoc Alexandri commentario citari videntur, ad ipsorum topicorum aliorumve librorum quos tenemus partes spectant (velut p. 26 extr. = p. 257, 15 Br. ὡς ἐν ἄλλοις λέγει i. e. top. 4, 2. 122^b 16. item p. 29 med. ὡς αὐτὸς ἐν τοῖς συγκριτικοῖς τύποις μνημονεύει i. e. in top. 1. III, cf. Alex. p. 114. item p. 32 sup. ad p. 1, 7. 103, 8 de quarto modo τοῦ ταύτου quem ἐν ἄλλοις ... εἶωθε ... προστιθέναι, cf. metaph. δ, 9 et 6. 1016^b 31). in eo etiam loco quem quia incertus est statim appono, ethicae Peripateticae potius compendium quoddam adhibuisse videtur (idem scilicet, quo Stobaeus usus est), quam sive ἡθικὰ μεγάλα, ubi eadem cum aliis bonorum divisio traditur (1, 2) sive librum quendam singularem inscriptum διαίρεσεις vel διαιρητικόν. neque in servato διαίρεων ex Platonis doctrina expositarum libro illa quidem extat.

XXIII.

(Διαίρεσεις.)

2. (100)

Alex. in top. (1, 2. 116^b 37) p. 126 iuf. (p. 274, 42 Br.) ἔτι τὸ κάλλιον καθ' αὐτὸ καὶ τιμιώτερον καὶ ἐπαινετώτερον: κοινότερον τοῖς ὀνόμασιν νῦν χρῆται τῷ τε καλλόνι καὶ τιμωτέρῳ καὶ τῷ ἐπαινετωτέρῳ. ἐν μὲν γὰρ τῇ τῶν ἀγαθῶν διαίρεσει τίμα μὲν τῶν ἀγαθῶν εἶπεν εἶναι τὰ ἀρχικώτερα, ὡς θεοὺς γονεῖς εὐδαιμονίαν, καλὰ δὲ καὶ ἐπαινετὰ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κατ' αὐτὸς ἐνεργείας, δυνάμεις δὲ οἷς ἐνεστὶν εὖ καὶ κακῶς χρῆσθαι, ὠφέλιμα δὲ τὰ τούτων ποιητικὰ τῶν αὐτῶν καὶ εἰς ταῦτα συντελοῦντα. νῦν δὲ καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ ἐπαινετὸν καὶ τὸ τίμιον ἔοικε καὶ κατὰ τῶν ὡς δυνάμεων ἀγαθῶν φέρειν.

Cf. Magna mor. 1, 2. 1183^b 20—37. Stob. ecl. II p. 286. eandem di-
visionem (ἐπαινετῶν, τιμῶν, δυνάμεων) tanquam notam ponit exponit
que Arist. eth. 1, 12. 1101^b 11. ceterum vid. praef. ad Anecd. Arist. IV.

XXIV.

Ὑπομνήματα (λογικά).

3. (101)

Simplicius (ex Porphyrio) in categ. (c. 4) f. 16, α ed. Bas. 1551 (p. 47^b
40 Br.): ἀλλὰ διὰ τί, φασὶν οἱ περὶ τὸν Λούκιον, τοὺς συνδέσμους παρ-
έλιπεν, εἰ λέξεις καὶ οὗτοι σημαντικά ... ἐπιζητοῦσι δὲ (iidem scil. οἱ
ἐλλείπειν ἀποφαινόμενοι τὴν διαίρεσιν i. e. οἱ περὶ τὸν Λούκιον καὶ
τὸν Νικόστρατον) καὶ τὰ ἄρθρα ποῦ ταχθήσεται; καὶ περὶ τούτων δὲ ὁ
αὐτὸς λόγος· καὶ γὰρ ταῦτα οἶον σύνδεσμοι εἰσι τὰ γένη προσσημαί-
νοντες τό τε ἄρρεν καὶ τὸ θῆλυ ἀορίστως· οὐ γὰρ τί ἐστι δηλοῦσι· διὸ
καὶ ἀόριστα καλεῖται παρὰ τινων. ἀλλ' αἱ ἀποφάσεις καὶ αἱ στερήσεις
αἷ τε διάφοροι τῶν ξημάτων ἐγκλίσεις ἐν τίνι ταχθίσονται; ἢ πρὸς
τοῦτο αὐτὸς Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἀπεκρίνατο· καὶ γὰρ
ἐν τοῖς μεθοδικοῖς καὶ ἐν τοῖς ὑπομνήμασι καὶ ἐν ταῖς διαίρε-
σεσι καὶ ἐν ἐτέρῳ ὑπομνήματι ὃ ἐπιγράφεται (add. τὰ) παρὰ τὴν
λέξιν, ὅπερ εἰ καὶ τισιν οὐ δοκεῖ γνήσιον Ἀριστοτέλους ἀλλὰ τινός
ἐστι πάντως τῶν ἀπὸ σχολῆς (quod quidem iudicium non huic solum,
sed reliquis etiam omnibus commentariis deperditis sive logici argumenti
fuerunt sive alius cuiuscunque, recte applicatur), ἐν τούτοις προσθεῖς
τὰς κατηγορίας ἐπάγει· λέγω δὲ ταύτας σὺν ταῖς πτώσεσιν αὐτῶν ἥτοι
ἐγκλίσεσι· ταῖς τε ἀποφάσεσι καὶ ταῖς στερήσεσι καὶ τοῖς ἀορίστοις συν-
έταξεν αὐτῶν τὴν διδασκαλίαν. ἔστι γοῦν τὸ ἀνυποδετεῖν τῆς αὐτῆς
κατηγορίας ἥς καὶ τὸ ὑποδεδέσθαι etc.

Ex eodem fonte (Porphyrio) de eadem re ita refert Dexippus in categ.
(ed. Spengel. Monachii 1859) p. 40, 5 (= p. 48, 40 Br.): ἀλλ' αἱ ἀποφά-
σεις, φασί, καὶ αἱ στερήσεις τὰ τε ἀόριστα καὶ αἱ ἐγκλίσεις καθ' ἐκά-
στην κατηγορίαν ἐν τίνι ταχθίσονται; περὶ δὴ τούτου βέλτιον αὐτὸς
Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἀνεδίδαξε· προθεῖς (al. προσθεῖς)
γὰρ τὰς κατηγορίας σὺν ταῖς πτώσεσιν αὐτῶν καὶ ταῖς ἀποφάσεσι καὶ
ταῖς στερήσεσι καὶ τοῖς ἀορίστοις ὁμοῦ συνέταξεν αὐτῶν τὴν διδασκα-
λίαν, πτώσεις τὰς ἐγκλίσεις ὀνομάζων. ἔσται δὴ οὖν τὸ ἀνυποδετεῖν
τῆς αὐτῆς κατηγορίας, ἥς καὶ τὸ ὑποδεδέσθαι etc.

Κατηγορίαι.

Categorias decem ex Platoniorum (Xenocratis) dialectica ab Aristotele repetitas (cf. Rose de Ar. I. p. 237 sqq.) post Peripateticum eum, cuius librum (utpote antetopica continentem s. τὰ πρὸ τῶν τόπων secundum Andronicum et Adrastum Sch. p. 39^b 24. 30, 7. 81, 29. Boeth. in praedic. p. 114. 192 Bas. cf. titulos Aristotelis et Theophrasti apud D. L. 5, 24 et 5, 49 ab Andronico fortasse repetendos, qui genuinum esse librum negaverat, cf. Rose p. 232. nisi cogitare malis de primi topicorum argumento τὰ προτετεχνολογημένα habentis ut ait Alex. in top. p. 67) inde ab Andronico scholae Peripateticae disciplina usurpavit, monobiblio altero gemelloque alteraque quasi recensione ediderat alius quis (D. L. 5, 26. ceterum Theophrastum quoque et Eudemum et qui inveterato errore Clinias vocatur in Oceano Florentino, Phanium categorias scripsisse perhibent commentatores, velut Ammonius in prima verba Porphyrii isag. cod. Par. 1973 f. 21^b: παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει εἶπεν ἵνα δηλώσῃ τὰς κατηγορίας τὰς παρ' Ἀριστοτέλει· πολλοὶ γὰρ καὶ ἄλλοι καὶ αὐτῶν τῶν μαθητῶν Ἀριστοτέλους ἔγραψαν κατηγορίας, ὡς ὁ Θεόφραστος καὶ ὁ Εὐδήμος, κατὰ μίμησιν τοῦ διδασκάλου, πρὸς οὓς οὐδ' ὅλως συμβάλλεται ἡ παροῦσα πραγματεία. quam explicationem ad eundem locum refert reprehenditque David p. 19, 34 Br. itemque anon. comm. cod. Laur. 85, 1 qui Oceanus vocatur f. 17 ubi haec: τὸ καὶ πρόσκειται, ἐπειδὴ καὶ ὁ Κλεινίας καὶ ὁ Εὐδήμος καὶ ὁ Θεόφραστος ἔγραψαν κατηγορίας. quae tria nomina bis deinde repetuntur. cf. etiam Schol. Br. p. 33^b 27, ubi genuinus esse docetur categoriarum liber ἀπὸ τοῦ τοῖς ἐταίροις αὐτοῦ ὁμώνυμα γεγράφθαι συγγράμματα i. e. secundum p. 32^b 33 περὶ τῶν κατηγοριῶν, ὡς οἱ ἐταῖροι αὐτοῦ Ἀριστοτέλους). cuius libri et principium et versuum numerum in Aristotelicorum librorum indicibus ex more bibliographorum Alexandrinorum solenni apposuerant Andronicus Rhodius et Adrastus Aphrodisiensis. cf. locos supra citatos Schol. Ar. p. 30^b 5. 33^b 30. Pseudo-Amm. in cat. f. 13 et alios hosce quos refert integros adiciere.

4. (102)

Simplicius proleg. in categ. f. 4, ζ Bas.: Ἱστορεῖ δὲ ὁ Ἀδραστος ἐν τῷ περὶ τῆς τάξεως τῶν Ἀριστοτέλους συγγραμμάτων, ὅτι φέρεται καὶ ἄλλο τῶν κατηγοριῶν βιβλίον ὡς Ἀριστοτέλους, καὶ αὐτὸ βραχὺ ὄν καὶ σύντομον τὴν λέξιν καὶ διαιρέσειν ὀλίγαις διαφερόμενον, ἀρχὴν δὲ ἔχον «τῶν ὄντων τὸ μὲν ἐστίν», πλήθος δὲ στίχων ἐκατέρου

τὸ αὐτὸ ἀναγράφει, ὥστε τὸ βραχὺ κατὰ τὴν λέξιν εἶπεν, ὥς συντόμως ἕκαστον τῶν ἐπιχειρημάτων ἐκτιθέμενον.

Cf. Ammonius (i. e. Philoponus codicum Brandisii) proleg. in categ. p. 39, 19 Br.: εἰδέναι δὲ δεῖ ὅτι ἐν ταῖς παλαιαῖς βιβλιοθήκαις τῶν μὲν ἀναλυτικῶν μὲν βιβλία εὑρηγνται, τῶν δὲ κατηγοριῶν δύο. τὸ μὲν ἕτερον εἶχε τὴν ἐπιγραφὴν, οὕτως δὲ φημι τὴν ἀρχὴν «τῶν ὄντων τὰ μὲν ὁμώνυμα λέγεται τὰ δὲ συνώνυμα». τὸ δὲ δεύτερον, ὅπερ νῦν ἔχομεν προκειμενον, εἶχε τὴν ἐπιγραφὴν τοιαύτην «ὁμώνυμα λέγεται ὡν ὄνομα ὄνομα μόνον κοινόν, ὁ δὲ ὅρος (in cat. codd. sic: ὁ δὲ κατὰ τοῦνομα λόγος) τῆς οὐσίας ἕτερος. προτετίμηται δε τοῦτο ὥς τάξει καὶ πράγματι πλεονεκτοῦν καὶ πανταχοῦ πατέρα τὸν Ἀριστοτέλην κηρύττον.

Philoponus interpolatus (i. e. Ammonius vulgo editus) in proleg. ad cat. Ven. 1545 f. 17: δύο δὲ ὥς εἴρηται (f. 13) βιβλίων κατηγοριῶν εὐρεθέντων σχεδὸν παραπλησίων κατὰ πάντα καὶ κατ' αὐτὸ τὸ προσέμμιον· ἔστι γὰρ τοῦ ἑτέρου ἡ ἀρχὴ «τῶν ὄντων τὰ μὲν ὁμώνυμά ἐστι τὰ δὲ συνώνυμα», ἥτις σχεδὸν ἡ αὐτὴ ἐστι τῷ προκειμένῳ βιβλίῳ· ἐκρίθη τοῦτο γνήσιον εἶναι τοῦ φιλοσόφου τὸ βιβλίον ὑπὸ πάντων ἐξηγητῶν.

Boethius in praedicamenta p. 113 sq. ed. Bas. 1570: *Aristotelis vero neque ullius alterius liber est, idcirco quod in omni philosophia sibi ipse de huius operis disputatione consentit et brevis ipsa atque subtilitas ab Aristotele non discrepat . . . quanquam extet alter Aristotelis liber de eisdem disputans, eadem fere continens, quum sit oratione diversus. sed hic proprietatis liber calculum cepit.*

XXVI.

Περὶ ἐναντίων (s. περὶ ἀντικειμένων).

Praeter eam περὶ ἀντικειμένων dissertationem quae in utroque (ut Simplicii verba docent eodem fere versuum numero idem in utroque argumentum descriptum esse perhibentis) categoriarum tractatu comprehendebatur, alia etiam singularis ἐν ἐνὶ βιβλίῳ ferebatur, cui inscriptum erat Ἀριστοτέλους περὶ ἀντικειμένων (περὶ ἐναντίων α̃ D. L. 5, 22). quam quaestionum multitudine eis similium quas Stoici agitare solerent (velut Chrysippus ἐν τοῖς περὶ τῶν στερητικῶν λεγομένοις. cf. D. L. 7, 190: περὶ τῶν κατὰ στέρησιν λεγομένων β. utrumque et Aristotelem et Chrysippum passim comparat Simplicius, qui p. 87, 3 τὸν πλήρη περὶ τῶν στερήσεων λόγον sumendum esse indicat ἔκ τε τοῦ Ἀριστοτελικοῦ

καὶ τοῦ Χρῶσιπιτελου βιβλίου), insignem fuisse narrat Simplicius, qui categoriarum locum qui est de oppositis explicans varia eius fragmenta ex Iamblichō (schol. Br. p. 88. 30, ubi de Archytae libro a Iamblichō neglecto: καὶ ἴσως οὐκ ἦλθεν εἰς αὐτόν· οὐ γὰρ ἂν αὐτὸ παρῆκεν ὁ τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ ἀντικειμένων βιβλίον ἐπισκεψάμενος. cf. p. 87, 4. 83, 14) sumta apposuit. Iamblichus autem ex Porphyrio profecit, qui multus esset in Stoicorum comparatione (p. 40, 36). atque haec quidem cognatorum comparatio aetatem, in qua Aristotelicum librum conscriptum esse putes, satis declarat (cf. Rose p. 66), Theophrasteam scilicet Chrysippo paulo anteriorem. quam eandem significat illud ἀποριῶν πλῆθος ἀμήχανον Peripateticis gratum ipsique Theophrasto, sicut exempla comprobent libri περὶ ἀρχῆς (s. metaphysicorum) et περὶ ψυχῆς, de quo ita Themistius de an. f. 91: καὶ τὰ ἐφεξῆς ἃ μακρὸν ἂν εἴη παρατίθεσθαι, καίτοι μὴ μακρῶς εἰρημένα ἀλλὰ λίαν συντόμως τε καὶ βραχύως τῇ γε λέξει· τοῖς γὰρ πράγμασι μεστὰ ἐστὶ πολλῶν μὲν ἀποριῶν, πολλῶν δὲ ἐπιστάσεων, πολλῶν δὲ λύσεων. ἔστι δὲ ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν φυσικῶν, δευτέρῳ δὲ τῶν περὶ ψυχῆς.

5. (103)

Simplicius in categ. (f. 98, γ Bas.) p. 83, 13 Br.: ἀλλ' ἐπειδὴ σαφηνείας ἔτυχεν ἡ τοῦ Ἀριστοτέλους λέξις (cat. p. 11^b 33—12, 25), ἴδωμεν καὶ ὅσα τῷ τόπῳ προσεξεργάζονται οἱ κλεινότεροι τῶν ἐξηγητῶν· τῶν γὰρ Στωικῶν μέγα φρονούντων ἐπὶ τῇ τῶν λογικῶν ἐξεργασίᾳ, ἔν γε τοῖς ἄλλοις καὶ ἐπὶ τῶν ἐναντίων σπουδάζουσι δεικνύναι ὅτι πάντων τὰς ἀφορμὰς ὁ Ἀριστοτέλης παρέσχεν ἐν ἐνὶ βιβλίῳ ὃ περὶ ἀντικειμένων ἐτέγραψεν, ἐν ᾧ καὶ ἀποριῶν ἐστὶ πλῆθος ἀμήχανον, ὧν ὀλίγην ἐκεῖνοι μοῖραν παρέθεντο. καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐν εἰσαγωγῇ παρεμβάλειν οὐκ εὖλογον, ὅσα δὲ συμφώνως οἱ Στωικοὶ τῷ Ἀριστοτέλει διετάξαντο, ταῦτα φητέον. ὅρου τοίνυν παλαιοῦ περὶ τῶν ἐναντίων καταβεβλημένου, οὗ καὶ ἔμπροσθεν ἐμνημονεύσαμεν, ὅτι ὅσα ἐστὶν (corr. ὅτι ἐστὶν ὅσα) ἐν τῷ αὐτῷ γένει πλείστον ἀλλήλων διαφέρει (— φέροντα scr. Br.), ἥθυνε τὸν ὅρον ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ τῶν ἀντικειμένων πολυειδῶς βασανίσας αὐτόν. καὶ γὰρ εἰ καὶ τὰ διαφέροντα ἐναντία ἐστὶν ἐπέστησε, καὶ εἰ ἡ διαφορὰ ἐναντιότητος εἶναι δύννται, καὶ εἰ ἡ πᾶσα διάστασις ἐστὶν ἡ τὸ πλείστον διαφέρονσα, καὶ εἰ ταὐτὸν τὰ πλείστον ἀπέχοντα τῷ τὰ πλείστον διαφέροντα (τῷ τὸ πλ. διαφέροντι Br.), καὶ τίς ἡ ἀπόστασις καὶ πῶς τοῦ πλείστον ἀπέχειν ἀκουστέον. ὧν ἀτόπων φανέντων προσληπτέον τι τῷ γένει, ἵνα ἢ ὁ ὅρος τὰ πλείστον ἀπέχοντα ἐν τῷ αὐτῷ γένει. καὶ τίνα τούτῳ ἄτοπα ἔπεται, καὶ

εἰ ἑτερότης ἐστὶν ἢ ἐναντιότης καὶ εἰ τὰ μάλιστα ἕτερα ἐναντία, ἄλλους τε ἔθηκεν ἐλέγχους πλείονας. (deinde ita pergit Stoicorum studia similia tangens: χρησαμένου δὲ ὅμως τῷ ὄρω τούτῳ ἐν τῷ περὶ τοῦ ποσοῦ λόγῳ — i. e. cat. p. 6, 17 — μετὰ τὸ ἐπισημῆνασθαι ὅτι παλαιὸς ὁ ὄρος, οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς παραλαβόντες αὐτὸν ἐχρήσαντο, τὸ μὲν σαθρὸν αὐτοῦ παραδεικνύοντες, πειρώμενοι δὲ ὅλως λύειν τὰ δοκούντα ἄτοπα. ὁ μὲντοι Νικόστρατος αἰτιᾶται ... τοῦτο δὲ πολλοστὸν μὲν ἐστὶ μέρος ὧν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ λόγῳ τῷ περὶ τῶν ἐναντιοτήτων ἠπόρησεν. quibus iterum l. π. ἀντικ. significat, non ipsius categoriarum libelli τὴν περὶ τῶν ἐναντίων διδασκαλίαν, sicut p. 83^b 6.)

6. (104)

Ib. p. 83^b 7: τούτοις οὖν (τοῖς ζητήμασι) οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς ἐχρήσαντο πᾶσι καὶ τοῖς ἄλλοις διορισμοῖς τοῖς περὶ τῶν ἐναντίων Ἀριστοτέλει κατὰ πόδας ἠκολούθησαν, ἐκείνου (quod Porphyrii comparantis coniectura est) τὰς ἀφορμὰς αὐτοῖς δεδωκότος ἐν τῷ περὶ τῶν ἀντικειμένων συγγράμματι, ἃς ἐξεργάσαντο ἐν τοῖς αὐτῶν βιβλίοις ... (83^b 24:) τοιαύτης δὲ οὔσης τῆς Στωικῆς διδασκαλίας, ἴδωμεν πῶς αὐτὴν ἀπὸ τῆς Ἀριστοτέλους παραδόσεως παρεσπᾶσαντο. οὗτος γὰρ ἐν τῷ περὶ ἀντικειμένων τὴν δικαιοσύνην πρὸς τὴν ἀδικίαν ἐναντίαν λέγει· οὐ λέγεσθαι δὲ τὸν δίκαιον τῷ ἀδίκῳ ἐναντίον φησὶν, ἀλλ' ἐναντίως διακεῖσθαι. εἰ δὲ καὶ ταῦτα ἐναντία φησί, διττῶς ῥηθήσεται τὸ ἐναντίον· ἢ γὰρ καθ' αὐτὰ τὰ ἐναντία ῥηθήσεται, οἷον ἀρετὴ καὶ κακία, κίνησις στάσις, ἢ τῷ μετέχειν ἐναντίων, οἷον τὸ κινούμενον τῷ ἐστηκότι καὶ τὸ ἀγαθὸν τῷ κακῷ. (haec deinde iterum explicando Simplicius repetit.)

7. (105)

Ib. p. 83^b 47: διὸ τὴν μὲν φρόνησιν τῇ ἀφροσύνῃ φησὶν εἶναι ἐναντίον (sc. ὁ Χρύσιππος), τὸν δὲ ὄρον τῷ ὄρῳ (sc. τὴν ἐπιστήμην ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐδετέρων τῇ ἀγνοίᾳ τῶν αὐτῶν, cf. v. 40) οὐκέτι ὁμοειδῶς ἐναντίον εἶναι φησιν. ἐπ' ἐκεῖνα δὲ ποιοῦμενοι τὴν ἀναφοράν, καὶ τοὺς ὄρους κατὰ συζυγίαν ἀντιτιθέασιν. ταῦτα δὲ παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει πρῶτῳ διώρισται, ἀσύνθετον μὲν μὴ ἀξιοῦντι ἐναντίον εἶναι τῷ τοῦ ἐναντίου ὄρῳ, οἷον τὴν φρόνησιν μὴ εἶναι ἐναντίον τῇ ἀγνοίᾳ τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐδετέρων, ἀλλ' εἰ ἄρα, κατὰ συζυγίαν ὄρον ὄρῳ ἀντιτιθέναι καὶ ἐναντίους λέγειν τούτους τῶν ἐναντίων εἶναι πραγμάτων. φιλοτεχνεῖ δὲ περὶ τούτων ἐπιπλέον, ὥς λόγος ὀριστικὸς λόγῳ ἐναντίος ἐστίν, ἐὰν τῷ γένει τι ἢ ἐναντίον ἢ ταῖς διαφοραῖς ἢ ἀμφοτέροις· οἷον ἐστὶ τοῦ καλοῦ ὀρισμός, εἰ οὕτω τύχοι, συμ-

μετρία μερῶν πρὸς ἄλληλα, τούτῳ ἐναντίον ἀσυμμετρία μερῶν πρὸς ἄλληλα· καὶ ἔστι τῷ γένει ἢ ἐναντιώσεις, ἀλλαγοῦ δὲ ταῖς διαφοραῖς, οἷον λευκὸν χρῶμα διακριτικὸν ὄψεως, μέλαν δὲ χρῶμα συγκριτικόν· ἐν γὰρ τούτοις τὸ μὲν γένος τὸ αὐτό, κατὰ δὲ τὰς διαφορὰς ἐναντιώσεις. εἴρηται οὖν πῶς λόγος λόγῳ ἐναντίος ἐστὶ, καὶ οἱ τῆς οὐσίας δὲ δηλωτικοὶ λόγοι ἐναντίοι ἔσονται. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀρκούντως μέχρι τοῦδε προήχθω.

8. (106)

Ib. p. 84, 28: αὐτὸς δὲ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ τῶν ἀντικειμένων βιβλίῳ (περὶ τῶν ἀμέσων καὶ ἐμμέσων agents) ἐξήγησεν, εἰ θάτερον ἀποβαλὼν τις μὴ ἐξ ἀνάγκης θάτερον λαμβάνει, ἅρᾳ ἐστὶ τι τούτων ἀνὰ μέσον ἢ οὐ πάντως; ὁ γὰρ τὴν ἀληθὴ δόξαν ἀποβαλὼν οὐκ ἐξ ἀνάγκης ψευδῇ δόξαν λαμβάνει οὐδὲ ὁ ψευδῇ ἀληθῇ, ἀλλ' ἐνίοτε ἐκ τῆς δόξης ταύτης ἢ εἰς τὸ μὴδὲν ὅλως ὑπολαμβάνειν ἢ εἰς ἐπιστήμην μεταβάλλει, δόξης δὲ ἀληθοῦς καὶ ψευδοῦς οὐδὲν ἐστὶν ἀνὰ μέσον ἢ οὐκ ἄγνοια οὐδὲ ἐπιστήμη.

9. 10. (107—8)

Ib. p. 86^b 35 (f. 102 β Bas.): ἀτόπως δὲ ἐκ τῶν κατὰ ἔθος στερήσεων τὰς ἐπιχειρήσεις ποιούμενος καὶ στέρησιν εἰς ἕξιν μεταβάλλειν φησὶν (sc. ὁ Νικόστρατος) ... (38) ὁ δὲ Ἀριστοτέλης (cal. p. 13, 31) οὐκ ἐπὶ τῶν ἐξ ἔθους ἀλλ' ἐπὶ τῶν φύσει τὴν ἕξιν καὶ τὴν στέρησιν παρέλαβεν, ἐφ' ὧν καὶ κυρίως ἢ κατὰ ἕξιν καὶ στέρησιν ἀντίθεσις λέγεται. χρῆσάμεθα οὖν αὐτοῖς τοῖς Ἀριστοτέλους πρὸς τὸν Νικόστρατον· ἐν γὰρ τῷ περὶ τῶν ἀντικειμένων αὐτὸς φησιν, ὥς αἱ μὲν στερήσεις τῶν κατὰ φύσιν λέγονται, αἱ δὲ τῶν ἐν ἔθει, αἱ δὲ τῶν κατηγορημάτων, αἱ δὲ ἄλλων τινῶν, τυφλότης μὲν τῶν φύσει, γυμνότης δὲ τῶν ἐν ἔθει, ἀργυρίον δὲ στέρησις τῶν ἐν χρήσει παραγινόμενων. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι στερήσεις πλείονες, καὶ ἐνίων μὲν στερήσεων οὐκ ἐστὶν ἀπαλλαγὴ, ἐνίων δὲ ἐστὶν ... (87, 2) ἀλλὰ τὸν μὲν πλήρη περὶ τῶν στερήσεων λόγον ἔστιν ἐκ τε τοῦ Ἀριστοτελικοῦ καὶ τοῦ Χρυσιπείου βιβλίου λαμβάνειν, τινὰ δὲ καὶ ὁ Ἰάμβλιχος παρῑγράψεν ἔχοντα οὕτως· «πολλὰ τοῦ ἔχειν λεγομένου, ὥς ἦδη παρεδείξαμεν, ἢ στέρησις διατείνει μὲν ἐπὶ πάντα τὰ σημαινόμενα τοῦ ἔχειν, οὐκ ἐπὶ μόντοι καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ἐναντία· ἀπωλεία γὰρ ἴσον ἢ στέρησις, ὥστε οὐκ ἂν τοῦ κακοῦ γένοιτο στέρησις, ὅτι μὴδὲ ἀπώλεια κακοῦ γένοιτο ἂν ἢ βλαβεροῦ ἀλλ' ἀγαθοῦ ἢ χρησίμου· οὐ γὰρ ὁ νόσου ἢ πενίας ἀπαλλαγὴς βληθὲν ἂν ἀπεστερηθῇ νόσου ἢ πενίας, ἀλλὰ μᾶλλον ὥς ὑγείας ἢ πλούτου ἀφαιρεθεῖς. ἀγαθοῦ μὲν στέρησις ἢ τυφλότης· ἀγαθὸν γὰρ

ἡ ὄψις, ἀδιαφόρου δὲ ἡ γυμνότης· ἀδιαφορον γὰρ τὸ ἱμάτιον καὶ οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακόν. διὸ στέρησις οὐδεμία ἀγαθὸν ἀλλ' ἦτοι κακὸν ἢ ἀδιαφορον. καὶ ἀγαθῶν δὲ στέρησις γένοιτο ἂν ἦτοι τῶν πάντων ἢ τῶν πλείστων. ἥκιστα δὲ φησιν Ἀριστοτέλης τῶν ἐν τῇ ψυχῇ ἀγαθῶν καὶ προαιρέσεως ἐχομένων γενέσθαι στέρησιν· οὐδεὶς γὰρ λέγει δικαιοσύνης ἐστερηῆσθαι, καὶ ὁ εἰπὼν ὅτι ἐπιστάμαν οὐδεὶς φέρει, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐννοίας ἐῤρηκε. μᾶλλον οὖν πλούτου δόξης τιμῆς τῶν τοιούτων καὶ μάλιστα τῶν περὶ τὰς κτήσεις καλουμένων ἀγαθῶν εἰσὶν αἱ στερήσεις· διὸ καὶ ἔλεοι καὶ οἴκτοι ἐπακολουθοῦσι ταῖς πλείσταις στερήσεσιν.» ὁ μὲντοι Ἀριστοτέλης τῶν φυσικῶν στερηήσεων νῦν (i. e. in categ.) τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν τῶν ἐναντίων παραβέβληκεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀρκούντως.

11. (109)

Ib. f. 103 ε: ταῦτα τοῖς περὶ τῶν ἐναντίων εἰρημένους προστίθῃσι (in cat. p. 13^b 36) ... ὅτι τῷ μὲν ἀγαθῷ κακὸν πάντως ἐναντίον, τῷ δὲ κακῷ ποτὲ μὲν ἀγαθὸν ποτὲ δὲ κακόν ... (88, 42) ἐν δὲ τῷ περὶ ἀντικειμένων βιβλίῳ προσέθηκε τοῖς τρόποις τούτοις τῶν ἐναντιώσεων καὶ τὸν τῶν μῆτε ἀγαθῶν μῆτε κακῶν πρὸς τὰ μῆτε ἀγαθὰ μῆτε κακά, οὕτως λέγων τὸ λευκὸν τῷ μέλανι καὶ τὸ γλυκὺ τῷ πικρῷ καὶ τὸ ὀξὺ τῷ βαρεῖ καὶ τῇ κινήσει τὴν στάσιν ἐναντιοῦσθαι ... (88^b 3) Νικόστρατος δὲ αἰτιᾶται ἔν μὲν ὅτι ἀτελῶς ἔχει ἢ τῶν ἐναντίων διαίρεσις. οὐ γὰρ προσέθηκεν, ὅτι καὶ ἀδιαφορον ἀδιαφῶρῳ ἀντίκειται. ὅπερ (sicut contra advertit Iamblichus i. e. Porphyrius) ἐν μὲν τῷ τῶν ἀντικειμένων βιβλίῳ προσέθηκεν εἰπὼν εἶναι τινα τρόπον ἀντιθέσεως τῶν μῆτε ἀγαθῶν μῆτε κακῶν πρὸς τὰ μῆτε ἀγαθὰ μῆτε κακά, ὥς εἴρηται πρότερον. ἀδιαφορα δὲ αὐτὰ οὐκ ἐκάλεσεν, ὥς οἶμαι, διὸ νεώτερον ἦν τὸ τοῦ ἀδιαφόρου ὄνομα, παρὰ τῶν Στωικῶν τεθέν.

Hoc ipso Pseudaristotelis loco libroque (sicut categoriarum libro) usus esse videtur Pseudo-Archylas ἐν τῷ περὶ τῶν ἀντικειμένων βιβλίῳ citatus a Simplicio f. 104 β et 99 β.

III. RHETORICA ET POETICA.

XXVII.

Τέχνης τῆς Θεοδέκτου συναγωγή.

Aristotelis apud veteres praeter rhetoricae vulgatae libros tres ferebatur altera ars modo Theodectea inscripta modo artis Theodectae compendium. sic enim habet codex Laertii antiquissimus Laurentianus cum ceteris quos vidi (cf. etiam P. Victorius, comm. in l. Ar. de arte dicendi. Flor. 1579 p. 639) Italicis et cum Hesychio *τέχνης τῆς Θεοδέκτου συναγωγή* α̃ (nisi quod τῶν Θεοδέκτου Laur., τῆς Θ. συναγωγῆς ceteri Ital., alii *εἰσαγωγῆς* cum edd. *συναγωγή* ἐν γ̃ Hes.), i. e. *τέχνης ῥητορικῆς συναγωγή Θεοδεκτική* (est enim *τέχνης συναγωγή* idem quod *τέχνη*, quemadmodum alteram illam lectionem *εἰσαγωγῆς* recte explicabat J. W. Elink Sterk, Symbolae litterariae Batav. VII Traj. 1845 p. 10) sive *τέχναι (ῥητορικαί) Θεοδεκτικάί*, sicut citatur in fr. 4. qui titulus eodem modo explicandus videatur quo aut ethica Aristotelis Nicomachea (Victorius l. c.) aut quo Eudemea. ita enim iam veteres statuunt (cf. Rose p. 88), sicut ethicorum analyticorum (Alex. in top. p. 70) physicorum Eudemeorum Eudemum et secundum nonnullos Nicomacheorum Nicomachum, rhetoricae istius cum Aristotelicis scriptis in unum codicem collatae auctorem potius fuisse Theodectem talemque criticorum (Alexandrinorum) coniecturam ipso Theodectae rhetoricae titulo apposito significatam esse. quod quidem ex Quintiliani certe verbis patet propter titulum antiquitus traditum (*Ἀριστοτέλους τέχνη ῥητ.*) confitentis vulgo creditum esse Aristotelis quod Theodectis fuisse critica ratio maluerit. cuius criticorum coniecturae ansam dedisse videtur ipsius argumenti observatio, quo *τεχνικὰ παραγέματα* (ut ait Dionysius p. 722) in Isocrateorum (inter quos Theodectes etiam nominatur Dionysio p. 626) fere modum auctor traderet, non artis ipsius naturam legesque explicaret cum Aristotele et Theophrasto. nam ut fragmenta docent (collecta olim a Maerckero de Theodectis Phaselitae vita et scriptis Vratisl. 1835 p. 60, Max. Schmidt de tempore quo ab Arist. libri de arte rhet. conscripti et editi sint Hal. 1837 p. 5, Car. Müller in *Fragm. oratorum Atticorum* Par. 1858 p. 348), Isocrateae plane artis am-

bitum tenebat et persuadendi artes orationisque artificiosae praecepta proposuit rhetoricae pseudaristoteleae q. d. ad Alexandrum (quae tamen totum *περὶ λέξεως* caput propter ipsa fortasse Theodectea quae respicit negligebat) ex quadam parte similior quam rhetoricae Aristotelis theoreticae. id enim pro certo constat nullam extitisse artem Theodectis praeter eam quae Aristoteli tribuitur et ubicunque Theodectis placita citantur, Pseudaristotelica haec intelligenda esse. nullatenus autem neque ita cogitandum est certam quandam ipsius Theodectis artem ab Aristotele fuisse in compendium redactam, velut libri Platonis de republica et de legibus et Timaeus dialogus, — nullam enim ille ediderat non magis quam Isocrates alique plures ante Aristotelem, quorum tamen artes postea ferebantur (Rose de Ar. I. p. 101). nam qui sive poetae et oratori Theodecti artem quoque tribuunt sive minorem quandam alterum filiumque Theodectem artis auctorem fingunt (Hes. apud Suid. s. v.), eos Aristotelis Theodectea spectare patet. neque artis qua in orationibus (ab Aristotele iu rhetorica citatis) Theodectes usus sit non scriptae regulas quasi descripsisse Aristoteles putandus est, quia Theodecti Isocrateo nihil adeo in arte proprium erat (nam *τὴν Θεοδέκτου τέχνην* Antiphanes comicus apud Athen. IV, 134^b rhetoricam appellat utpote aequalis celebrisque, non quod inveniit, cf. M. Schmidt l. c. p. 11) nec nisi vulgaris rhetoricae praecepta ars illa repetit ex Aristotele pendens. at fuisse videmus qui Theodecteorum titulum ab antiquissimis sive bibliothecariis sive librariis nescio quo iure positum eo modo explicarent, quem secutus est auctor aliquanto recentior rhetoricae ad Alexandrum modo Aristoteli (ex ipsius auctoris mente hanc sibi auctoritatem arrogantis, cf. Syrian. in Hermog. IV, 60 Walz) modo Anaximeni (ex antiquioris cuiusdam ante Andronicum Alexandrini testimonio assentationem fortasse in Anaximene notatam spectantis, quod repetiisse aestimandus est Quintil. 3, 4, 9) ex veterum criticorum et librorum coniectura adscriptae, neutri autem, ut fere fit in re incerta, iure adscriptae (Aristotelis enim arte et tribus generibus, etiamsi duo tantum in initio libri auctorem praeter codicum auctoritatem statuisset credas, omnis illa ars nititur scriptoris et Aristotele et Anaximene et falso Theodecte posterioris, cf. Rose de Ar. I. p. 103), qui in fine epistolae libro eius praemissae et Isocrateam illam *λόγων φιλοσοφίαν* i. e. rhetoricam extollentis (quam quidem epistolam quum ceteris Pseudaristotelicis aequalis revera sit, alius auctoris fuisse postea additam sine causa nunc cum Spengelio putant quidam, velut Usener qu. Anaxim. p. 5. cf. Rose p. 100) ita locutus est: *παρειλήφαμεν δὲ ... καὶ τῶν λοιπῶν τεχνογράφων εἴ τις τι γλαφυρὸν ὑπὲρ τῶν αὐτῶν τούτων γέγραπεν ἐν ταῖς τέχναις.*

περιτεύξῃ δὲ δυοὶ τούτοις βιβλίοις, ὧν τὸ μὲν ἐστὶν ἑμὸν ἐν ταῖς ὑπ' ἐμοῦ τέχναϊς Θεοδέκτῃ γραφεύσαις, τὸ δὲ ἕτερον Κόρακος. quam eandem quorundam sententiam Theodectis quae videretur auctoritatem negantium retulit Valerius Maximus (8, 14, 3 ext. *Aristoteles Theodecti discipulo oratoriae artis libros quos ederet donaverat molesteque ferens titulum eorum sic alii cessisse, proprio volumine quibusdam rebus insistens planius sibi de his in Theodectis libris dictum esse adiecit*). fuerunt igitur inter philologos Alexandrinos qui adversarentur eis qui quum in librorum Aristotelicorum in bibliotheca collectorum farragine artem rhetoricam Theodecteam ferri reperirent, ex hoc ipso titulo iudicium facientes non solum artem istam Theodecti protinus auctori adscriberent, sed inter artium scriptores Theodectem rhetorem numerandum esse inde potissimum scire sibi et intelligere viderentur. Aristoteles autem qui ex scriptis Theodectis saepius exempla ducat, artem eius nusquam significavit. unicus enim locus qui testari videtur, contrarium probat rhet. 3, 9 (quem respicit Valer. Max. l. c.). ubi postquam in periodis ἀντίθεσιν exemplis illustravit, παρίσσωσιν nunc verbo tangit describitque παρομοιώσων, quae et in principio locum habeat, maxime autem in fine colorum (cf. rhet. ad Alex. 29. Demetr. π. ἔρμ. 25). deinde exempla ponit, duo illius quae initii est, plura variaque homoioteleuti. deinde ad totam huius capituli materiam respiciens adnotat haec: ἔστι δὲ ἅμα πάντα ἔχειν ταὐτό, καὶ ἀντίθεσιν εἶναι ταὐτό καὶ παρίσσωσιν καὶ ὁμοιοτέλετον. εἰσὶ δὲ καὶ ψευδεῖς ἀντιθέσεις, οἷον ... iam aliud incipit capitulum decimum (ἐπεὶ δὲ διώρισται περὶ τούτων), ultimis autem noni verbis parum apto loco (post καὶ ὁμοιοτέλετον, quum deberet ante ἔστι δὲ ἅμα) haec nota inserta est: αἱ δ' ἀρχαὶ τῶν περιόδων σχεδὸν ἐν τοῖς Θεοδεκτείοις ἐξηριθμῆνται. quae verba si scripsit Aristoteles, ad scripta Theodectis (cf. Rose p. 89) pertinent id est ad orationes eius (*initia autem periodorum fere dimensus est Theodectes in orationibus*). nam neque artem Theodectis ita ille citasset (cf. de Licymnii arte 3, 13), neque suam ipsius, non magis quam ethica sua citans ἐν τοῖς Νικομαχείοις unquam dixisset pro ἐν τοῖς ἡθικοῖς. itaque si ad artem quandam aliam ipsius quidem, prout volebat Valerii testis, non Theodectis, revera haec legentem reicere videntur, non ea in textu artis scripsit Aristoteles sed in margine librarius (Alexandrinus quidem Valerii fonte antiquior) commentatoris cuiusdam vel grammatici glossam excerpens, qui compararet Theodectea Aristotelis*).

*) nisi forte ab ipso Aristotele omnino neges rhetoricam profectam esse, aut universam quam habemus, aut certe tertium eius librum, ita

Theodecteorum memoriam ex antiquioribus scriptoribus repetitam tradiderunt artium rhetoricarum auctores Dionysius, Cicero, Quintilianus, Graeci recentiores velut anonymus Seguerianus qui artem orationis iudicialis ex Alexandro potissimum Numenii, Neocle, Harpocrate compilatione alique. sunt praeterea loci nonnulli qui quum ad Aristotelem vindicent placita rhetorica a rhetoricis eius servatis aliena, ad Theodectea pertinere potuisse putarentur, nisi aut alia plane ratione explicandi essent (velut in anon. proleg. stat. Rhet. Gr. VII p. 12 Walz. *τρεις τοίνυν ρητορικὰς ὑποτίθενται* etc. qui ex Aristotelis sententia sibi disputare visus est, cf. Rh. G. IV, 24, quam Platonis fuisse interpretantur alii apud Walz. VII, 33. originem ea ducunt ex rhetoricae definitione Ar. I, 1. 1355, 24—29) aut confusione manifesta auctorum aliena male repetentium in Aristotelis nomen traherentur, velut qui de quarto orationis genere historico referunt, quod Aristoteli quidam (anon. ad Hermog. π. εὐρ. 3, 15 apud Walz. VII, 794: *τὸ παρὸν δὲ τοῦτο παράγγελμα οὐ περὶ τῶν ἐναγωνίων ἐστὶ διηγημάτων ἀλλὰ περὶ τῶν ἀπλῶς, ἱστορικῶν φημὶ καὶ πανηγυρικῶν· ἀντιδιαστέλλομεν γὰρ τὸ ἱστορικὸν τοῦ πανηγυρικοῦ Ἀριστοτέλει ἐξακολουθοῦντες τέταρτον τοῦτο εἶδος ἐπείσῃοντι ρητορικῆς*. item anon. in Aphthonii prog. W. II, 630, secundum quem Aristoteles *τέταρτον παρὰ τὰ τρία τὰ προλεχθέντα τὸ ἱστορικὸν ἐκάλεσε μικτὸν ἀπὸ τῶν τριῶν εἶναι εἰπών*. contra Io. Sicel. in Hermog. de id. W. VI, 456: *καὶ οὐ προσεκτέον Θέωνι καὶ Σωπάρτῳ παρὰ τὴν κοινὴν δόξαν καὶ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους τέταρτον εἶδος τῆς ρητορικῆς τιθεμένοις* scil. *τὸ ἱστορικόν*), incertis quibusdam aliis accuratiores tribuunt (cf. Rufus apud W. III, 447: *ἡ ρητορικὴ ἐστὶν ἐπιστήμη τοῦ καλῶς καὶ πειστικῶς πάντα τὸν προκειμένον διαθέσθαι λόγον. εἶδη τοῦ ρητορικοῦ ἐστὶ τέσσαρα, δικανικόν συμβουλευτικόν ἐγκωμιαστικόν ἱστορικόν· δικανικόν μὲν οὖν ἐστὶ ... 448: ἱστορικόν δὲ ἐν ᾧ διηγούμεθα πράξεις τινὰς μετὰ κόσμον ὡς γεγενημένας* et qui occasionem confusionis ostendit Syrianus in Hermog. status IV, 60: *εἶδη δὲ αὐτῆς οἱ μὲν δύο πραγματικόν καὶ ἐπιδεικτικόν, οἱ δὲ τρία δικανικόν συμβουλευτικόν πανηγυρικόν, οἱ δὲ τέταρτον τούτοις προστιθέασι τὸ ἱστορικόν· Ἀριστοτέλης δὲ δύο γένη φησὶν εἶναι τῶν πολιτικῶν* etc. ceterum cf. Cic. ad Att. 1, 19. Theophr. ap. Cic. orat. 12, 39. scripsit Theophrastus *περὶ ἱστορίας* D. L. 5, 47.)

autem statuas pro Aristotelica quae perdita sit Peripatetici cuiusdam recensionem antiquitus traditam nos tenere Aristotelis nomine inscriptam (ad instar ethicarum trium), in qua citetur ars Theodectea. cf. not. pag. 3.

Duobus vel partibus vel libris constitisse videntur Theodectea, quorum unus rhetoricae ad Alexandrum argumento similis (ubi in praefatione commemoratur unus ex Theodectorum libris τὸ ἐν τοῖς ... Θεοδεκτείοις βιβλίον, cf. Ar. rhet. lib. I. II) alter περὶ λέξεως (sicut Ar. rhet. lib. III). auctorem autem fuisse ut rhetoricae ad Alex. ita huiusce artis dico Peripateticum quendam, qui Isocrateorum rursus arti cum rhetoribus plerisque favens Isocrateam rhetoricam atque Aristotelicam quodammodo coniungat. de reliquis autem titulis quos exhibent indices nihil constat praeter historiam rhetorum (quae inscr. τεχνῶν συναγωγή ᾧ β̄ D. L. 5, 24. ibidem paulo post in uno cod. Laur. ἄλλη τεχνῶν συναγωγή ᾧ β̄, ubi vulgo ἄλλη τέχνη ᾧ β̄. tertio deinde 5, 25 simpliciter συναγωγή ᾧ β̄. cf. ἡ ἐπιτομή τῶν δητόρων quam dicit Demetr. Magnes apud D. L. 2, 104), in qua priscorum rhetorum usque ad Isocrateorum aetatem regulas artesque (post mortem Theodectis, quo quidem tempore tali operi iam non vacavit ipse Aristoteles) narravit auctor Peripateticus Theophrasti aemulus historiae physicorum scriptoris celeberrimi. quod ad titulum (D. L. 5, 23) ἐρωτήσεως καὶ ἀποκρίσεως ᾧ β̄, fieri potest ut (si quidem non spectat ad topicum argumentum, cf. Rose p. 66. 32) intelligenda sint fragmenta illa duo ex cod. Par. 1874 a Seguerio edita (περὶ ἐρωτήσεως. περὶ ἀποκρίσεως. cf. Rhein. Mus. N. F. V, 261. 588. Rhet. Gr. ed. Spengel t. I. p. 165 cf. p. X), quibus rhetoricae Aristotelicae capitulum quoddam (III, 19) dilucidius ampliusque exponitur a Peripatetico quodam verba magistri retractante. similia certe fragmenta pro libris singularibus antiquitus tradita inter Hippocratea et ferebantur et feruntur (de quibus Littré, introd. p. 414 sqq. 372 sq. cf. etiam quod inscribitur τοπικῶν θ̄ περὶ τῶν τοῦ συμβεβηκότος τόπων in cod. Laur. 89 sup. 77 apud Waitz. Org. I p. 7. quod idem eodem titulo haberi vidi in codice nunc Laurentiano abbatiae Florentinae 2604 bomb. sec. XIV, quo organon continetur, in fol. 134). habebantur praeterea in veteribus bibliothecis ἐνθυμήματα δητορικά ᾧ ᾱ (et Th. 47 περὶ ἐνθυμημάτων ᾧ ᾱ. cf. Rhet. Gr. IV, 35), ἐνθυμημάτων διαιρέσεις ᾧ ᾱ (Ptol. «de divisione conditionum quae in dicendo constituendae sunt libri tres» Hadschi Khalfa V, 136 Fl. et Wenrich p. 151. de re cf. Apsines rhet. c. 10 p. 376 Sp.), περὶ λέξεως ᾧ β̄ (et Th. 47 περὶ λέξεως ᾧ ᾱ. cf. M. Schmidt de Theophrasto rhetore. Hal. 1839 p. 37—53. item Eudemi περὶ λέξεως Alex. top. p. 38 Ven., id. metaph. p. 63, 15 Bon., in anal. pr. p. 146, 24. 642 Br. Galen. t. 19, 42), περὶ μεγέθους (sc. λέξεως) ᾧ ᾱ, quod est orationis adornandae caput singulare (περὶ μεγαλοπρεπειας) tractans τὸ μέγα καὶ σεμνὸν καὶ περιττὸν ἐν λέξει, sicut Theophrastus (apud Dionys. de Isocr. 3) in libro περὶ λέξεως clarissimo,

quo tertii rhetoricorum Aristotelis argumentum uberius retractaverat (cf. Schmidt l. c. p. 42). idem autem Theophrastus artem etiam breviorē et uno libro comprehensam edidisse dicitur (D. L. 5, 48. cf. παραγγέλματα ῥητορικά α̃ 47), quae pseudaristoteleae similis practica praeter orationis artem praecepta ad reliquorum rhetorum Isocrateorumque modum habuisse videtur. atque sic etiam in Aristotelicis praeter tres libros quos legimus τέχνη α̃ (rhet. ad Alex.?) et antea τέχνης ῥητορικῆς α̃ β̃.

Quum denique ad rhetoris officium memoria pertineat, qua insignis fuisse dicitur Theodectes (μνημονικὸς ἦν Poll. 6, 108. Aelian. n. a. 6, 10. Cic. tusc. 1, 24. Quint. 11, 2, 51. egit de eo Hermippus ἐν τοῖς περὶ τῶν Ἰσοκράτους μαθητῶν, e quo Didymea Pollucis fluxerint), brevem hic mentionem subiicio tituli cuiusdam qui et ipse (inter physica scripta) ita habetur in indicibus: μνημονικὸν α̃ (Ptolemaeus apud H. Kh. V, 60 Fl. Wenrich p. 154 «memoriale»). mnemonicam enim artem quum in rhetoricum recentiorum artibus principalis quidam locus esset memoriae (Quint. 11, 2 etc.), excoluisse dicuntur Charmadas academicus et Metrodorus Scepsius (cf. C. Morgenstern de arte veterum mnemonica. Dorpati 1835 p. 11), neglexit cum philosophis Aristoteles, quanquam quum ipse quod fundamentum quasi artis est de memoria physice agens tetigerit (de mem. c. 2. 451^b 29. cf. 16. 19. 452, 12. ^b4) atque ex aequalium usu τὸ μνημονικὸν παράγγελμα citaverit (de insomn. 458^b 21. cf. ad h. l. Michael Eph. f. 142. cf. etiam de an. 3, 3. 427^b 19 οἱ ἐν τοῖς μνημονικοῖς), ipsius iam aetate eandem illam artem fuisse docemur quam explicat auctor rhetoricae ad Herennium, eam scilicet quae nititur locis et imaginibus (cf. Morgenstern p. 34. p. 18 sqq.).

1. (110)

Quintilianus II, 15: *est igitur frequentissimus finis rhetoricen esse vim persuadendi ... vim dico τὴν δύναμιν. haec opinio originem ab Isocrate, si tamen revera ars quae circumfertur eius est, duxit ... apud Platonem quoque Gorgias in libro qui nomine eius inscriptus est, idem fere dicit ...* (10) *a quo non dissentit Theodectes, sive ipsius id opus est quod de rhetorice nomine eius inscribitur, sive ut creditum est Aristotelis, in quo est finem esse rhetorices ducere homines dicendo in id quod actor velit.*

Cf. Aristot. rhet. 1, 2: ἔστω δὲ ῥητορικὴ δύναμις περὶ ἕκαστον τοῦ θεωρεῖσθαι τὸ ἐνδεχόμενον πιθανόν, quae philosophi sunt, ut rhetoris illa.

2. (111)

Gem. Pletho epit. rhetor. (Rh. Gr. VI, 585 W.): *Μινουκιανὸς οὖν, ὥς ἔφην, ἐκεῖνος ὁ τεχνογράφος φύσεως θείας μετεσχηκῶς, καθάπερ πρὸς τοῦτον καὶ Θεοδέκτης, ὀλίγοις πάνυ τοῖς ῥήμασι τὴν πᾶσαν ῥητορικὴν περιέλαβε δύναμιν, εἰπὼν ἔργα ῥήτορος* (cf. VII, 23 W. etc.) *εἶναι εὖρεσιν, τάξιν, οἰκονομίαν, μνημοσύνην, ὑπόκρισιν, ἐρμηνείαν* (cf. p. 583: *φέρει δὴ κατὰ τὸν Θεοδέκτην τὸν Φασηλίτην καὶ τὸν τεχνογράφον Μινουκιανόν, ὃν Ἑρμογένης ὁ σοφιστὴς διασύρει* etc.). cf. fr. 3 extr.

Ex quibus Minuciani verbis qualia Theodectes comparatus brevibus dixerit *ἔργα ῥήτορος*, nunc nullo modo effici posset, nisi idem de Theodecte testimonium accuratius traditum extaret apud commentatores Hermogenis. etenim in excerptis variis de rhetorica quae anonymi cuiusdam prolegomenis in status annexa leguntur, post *Λολλιανοῦ* fragmentum de prooemio (quod uberius exponitur in alius anon. proleg. in stat. VII, 65 W. cf. etiam Ar. rhet. 3, 14. rhet. ad Alex. 30. anon. Seguer. p. 185 etc.) et ante Syriani locum de artis utilitate (= Syrian. in stat. IV, 297 W.) hoc medium legitur (VII p. 33 W.): *Ὅτι ἔργον ῥήτορος, ὥς φησι Θεοδέκτης, προοιμιάσασθαι πρὸς εὖνοιαν, διηγῆσασθαι πρὸς πιθανότητα, πιστώσασθαι πρὸς πειθῶ, ἐπιλογίσασθαι πρὸς ὀργὴν ἢ ἔλεον.* cf. anon. (Io. Sicel. Doxopatri) proleg. rhetor. W. VI, 19: *ἔργα δὲ ῥητορικῆς κατὰ Θεοδέκτην προοιμιάσασθαι πρὸς εὖνοιαν, διηγῆσασθαι πρὸς πίστιν, ἀγωνίσασθαι πρὸς ἀπόδειξιν, ἀνακεφαλαιώσασθαι πρὸς ἀνάμνησιν* (eadem etiam in anon. epit. rhet. III, 611 W.).

Communem hanc Isocrateorum (et Aristotelis, cf. rhet. 3, 13: *προοίμιον, πρόθεσις* s. *διήγησις, πίστις, ἐπίλογος*. item in rhet. ad Al. *προοίμιον, διήγησις* i. e. s. *ἀπαγγεῖλα* s. *δήλωσις* s. *πρόρρησις, βεβαίωσις* et de qua cf. Ar. 3, 13. 17. Quint. IV pr. 6 *προκατάληψις, παλλιλλογία* s. *ἐπίλογος*. cf. Theophrasti I. *περὶ προθέσεως καὶ διηγήματος* ad Ar. I. J. D. L. 5, 48) partitionem dicit Dionys. de Lys. c. 16.

Cf. etiam de rhetoris officiis anon. de reth. p. 321 Sp. (Rh. Gr. I): *οὗτος γὰρ* (sc. ὁ *Λογγίνος*) *καὶ εὐμαθέστερός ἐστι τοῖς ἀναγινώσκουσιν εὐθὺς ἀπὸ προοιμίου ἀρχόμενος καὶ τὰς ἀρετὰς ἐκάστης τῶν τῆς τέχνης μεθόδων δὴλας ἅπασι καθιστῶν. ἔργον γοῦν, φησὶν ἐκεῖνος, προοιμίου [ἐπιείκεια] εὖνοια πρόσεξις εὐμάθεια· διηγήσεως δὲ δηλῶσαι τὸ πρᾶγμα καὶ πίστεως πείσαι διότι τοῦτό ἐστιν· ἐπιλόγου δὲ αὐξῆσαι καὶ ἀναμνησῆσαι καὶ προτρέψαι τὸν ἀκροατὴν τὴν ψῆφον ἐπενεγκεῖν ἣν βουλόμεθα* (v. fr. 4).

3. (112)

Quintil. IV, 2, 31: *eam* (narrationem i. e. διήγησιν) *plerique scriptores, maxime qui sunt ab Isocrate, volunt esse lucidam, brevem, verisimilem* (cf. rhet. ad Alex. 31: σαφῶς, συντόμως, πιστῶς. item posteriores plerique) . . . (36) *erit autem narratio aperta et lucida, si . . .* (40) *brevis erit narratio ante omnia, si . . .* (52) *credibilis autem erit narratio ante omnia, si . . .* (61) *his tribus narrandi virtutibus adiciunt quidam magnificentiam quam μεγαλοπρέπειαν vocant . . .* (63) *illa quoque ut narrationi apta illa cum ceteris partibus communis est virtus, quam Theodectes huic uni proprie dedit. non enim magnificam modo vult esse verum etiam iucundam expositionem.*

Cf. anon. Seguer. art. rhet. p. 191 (ex Alexandro Numenii): ἐπειδὴ δὲ τῆς διηγέσεως τὰς ἀρετὰς φάμεν τὴν τε συντομίαν καὶ τὴν σαφήνειαν καὶ τὴν πιθανότητα, καιρὸς ἂν εἴη λέγειν περὶ ἐκάστης . . . (p. 194) καὶ διηγέσεων μὲν ἀρεταὶ αὐταὶ καὶ τοσαῦται· εἰσὶ δὲ οἱ πρὸς ταύταις ταῖς τρισὶ καὶ μεγαλοπρέπειαν καὶ αὐξήσιν καὶ ἡδονὴν καὶ προσήγειαν ἥτοι ἐπιείκειαν ἀρετὰς ἔφασαν διηγέσεως. περὶ μὲν οὖν ἡδονῆς καὶ μεγαλοπρεπείας ἐφθήμεν εἰπόντες, αὐξήσιν δὲ καὶ ἐπιείκειαν τί ἐστι πολλοῦ ἀκηκόαμεν. περὶ μέντοι συντομίας Ἀριστοτέλης ἐφίστησιν· εἰ γὰρ ἐστι, φησὶν, ἡ συντομία συμμετρία τῆς μήτε παραλιπούσης τι τῶν ἀναγκαίων μήτε πλεοναξούσης, ἀρετὴ γενήσεται· εἰ δὲ ἐστὶν ὥσπερ ἔνδεια τῆς ὑπερβαίνουσας τι τῶν χρησίμων, ἐν ταῖς κακίαις μᾶλλον ταχθήσεται. (quae ultima etsi liberius expressa et ita ut ethica illa Aristotelis μεσότης respiciatur, ad ipsius Aristotelis verba spectant Isocrateorum vulgare placitum perstringentis in rhet. 3, 16, ut docet geminus Quintiliani locus post s. 31 ita pergentis s. 32: *eadem nobis placet divisio, quanquam et Aristoteles ab Isocrate parte in una dissenserit praeceptum brevitatis irridens, tanquam necesse sit longam aut brevem esse expositionem nec liceat ire per medium. Theodori quoque solam relinquunt ultimam partem, quia nec breviter utique nec dilucide semper sit utile exponere.* eadem enim Theodori mentio subiungitur apud anon. Seg. ὁ δὲ Γαδαρεύς Θεόδωρος τὴν πιθανότητα μόνην ἀρετὴν νομίζει τῆς διηγέσεως, τὰς δὲ προειρημένους ἀρετὰς ἰδίαις μὲν μὴ εἶναι μόνης τῆς διηγέσεως, κοινὰς δὲ ἅπαντος τοῦ λόγου. ex eodem igitur fonte utriusque et Quintiliani et quem hic ut plerumque sequi videtur anonymus Alexandri scientia derivatur.)

Similiter (licet in alio artis capitulo) Theophrastus etiam in libro περὶ λέξεως quatuor orationis (i. e. λέξεως, non διηγέσεως cf. Ar. 3, 2—7) laudes statuit quaerens, ut ait Simplicius in categ. f. 3, β Bas. (cf.

M. Schmidt de Th. rhet. p. 38. 44. cf. 39) τί τὸ σαφὲς ἐν ταῖς λέξεσι, τί τὸ μεγαλοπρεπές, τί τὸ ἡδὺ καὶ πιθανόν. cf. Cic. orat. 12, 79: *dilucide planeque dicetur, quid deceat circumspicietur. unum aberit quod quartum numerat Theophrastus in orationis laudibus, ornatum illud, suave et affluens*. ceterum rhetoribus plerisque omnibus inde ab Isocrate et Theodecte (cui Minucianum comitem dat Tzetzes ut supra Pletho) virtutes illas quatuor (non expositionis, sed orationis) σαφήνειαν, συντομίαν, πιθανότητα, μεγαλοπρέπειαν celebratas esse, nomina temere congerentes perhibent Tzetzes in historiis (chil. XII, 566 sqq.) et Gem. Pletho epit. rhet. (VI, 587 W.), quorum verba non digna sunt quae ascribantur.

4. (113)

Anonymus Seguerianus (τέχνη τοῦ πολιτικοῦ λόγου quam ex cod. Par. 1874 primus edidit Séguier de St. Brisson in Notices et extr. des mss. de la bibl. du roi t. XIV, 2. 1842. cf. deinde Spengel in Rh. Gr. t. I) p. 205: διαιρεῖται ὁ ἐπίλογος εἰς εἶδη δύο (ita etiam Quint. VI, 1, 1), εἰς τε τὸ πρακτικὸν καὶ τὸ παθητικόν, καὶ τοῦ πρακτικοῦ ἐστὶν ἡ ἀνακεφαλαίωσις, τοῦ δὲ παθητικοῦ τὸ τὰ (p. 206) πάθη κατασκευάζειν καὶ ῥωννύειν τὸν λόγον (cf. supra p. 205 ubi epilogus definitur secundum Alexandrum λόγος ἐπιρρωννύς τὰ εἰρημένα) . . . Ἔργον δὲ ἐπιλόγου Πλάτων μὲν ἐν Φαίδρῳ (p. 267) φησὶν ἐν κεφαλαίῳ ἕκαστα λέγοντα ὑπομνήσαι ἐπὶ τελευτῇ τοὺς ἀκούοντας περὶ τῶν εἰρημένων. Ἔχεται δὲ τῆς αὐτῆς δόξης καὶ Χρύσιππος (cum Stoicis apud quos vitii loco est affici. ad Stoicos enim pertinet, quod de anacephalaeosi ait Quint. VI, 1, 7: id unum epilogi genus visum est plerisque Atticorum et philosophis fere omnibus qui de arte oratoria scriptum aliquid reliquerunt)· καὶ γὰρ αὐτὸς μονομερῆ φησὶ τὸν ἐπίλογον. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν ταῖς Θεοδεκτικαῖς τέχναις φησὶν, ὅτι ὁ ἐπίλογος τὸ μὲν κεφάλαιον ἔχει προτρέψασθαι τοὺς ἀκούοντας, προτρέψομεν δὲ τριχῶς, εἰς τὰ πάθη ἀναγοντες τὰ ἑκάστῳ προτρεπτικά· Ἐν μὲν οὖν ἔργον ἐπιλόγῳ τὸ τὰ πάθη διεγείρειν, δεύτερον τὸ ἐπαινεῖν ἢ ψέγειν· τούτων γὰρ ἐν ἐπιλόγοις ἡ χώρα· τρίτον δὲ τὸ ἀναμνηστικὸν τὰ εἰρημένα. οὔτε δὲ τὰ εὐμνημόνευτα οὔτε τὰ ἀπαθῆ κινητέον.

Cf. Arist. rhet. 3, 19: ὁ δὲ ἐπίλογος σύγκειται ἐκ τεττάρων, ἕκ τε τοῦ πρὸς αὐτὸν κατασκευάσαι εὐ τὸν ἀκροατὴν καὶ τὸν ἐναντίον φαύλως, καὶ ἐκ τοῦ αὐξῆσαι καὶ ταπεινώσαι, καὶ ἐκ τοῦ εἰς τὰ πάθη τὸν ἀκροατὴν καταστήσαι, καὶ ἐξ ἀναμνήσεως (cf. Rufus rhet. p. 470 Sp.). ex primis duabus partibus unam fecit Pseudotheodectes cum posterioribus (cf. Apsines rhet. c. 12: ὁ ἐπίλογος τόπος τριμερὴς ἐστίν· ἔχει γὰρ καὶ

ἀνάμνησιν τῶν εἰρημένων καὶ ἔλεον καὶ δεινώσιν, ἥ δὲ δεινώσις κατὰ τὴν αὐξησιν θεωρεῖται).

Proemii quoque triplicem virtutem eodem modo in Theodecteis descriptam fuisse aestimaveris, quo post Arist. 3, 14 et rhet. ad Alex. 30 apud Longinum (de quo refert anon. de rhet. p. 320 in Rh. Gr. I Spengel) et Lollianum (Rh. Gr. VII, 32. cf. 65) et anonymum Seguerianum (p. 185) aliosque, scil. ut ἔργον eius sit εὐνοία, πρόσεξις, εὐμάθεια.

5. (114)

Dionys. Hal. de comp. verb. 2 p. 8 R.: ἡ σύνθεσις ἐστίν, ὥσπερ καὶ αὐτὸ δηλοῖ τοῦνομα, ποιά τις θέσις παρ' ἄλληλα (v. l. παράλληλος) τῶν τοῦ λόγου μορίων, ἃ δὴ καὶ στοιχεῖά τινες τῆς λέξεως καλοῦσι. ταῦτα δὲ Θεοδέκτης μὲν καὶ Ἀριστοτέλης (i. e. Theodectes auctor sive Theodectes sive Aristoteles. Aristoteles enim, ut ait Varro l. 1. 8, 11: *orationis duas partes esse dicit vocabula et verba.* cf. Theophr. qui secundum Simpl. in cat. f. 3 β Bas. quaestionem hanc tractat *πότερον ὄνομα καὶ ῥῆμα τοῦ λόγου στοιχεῖα, ἢ καὶ ἄρθρα καὶ σύνδεσμοι καὶ ἄλλα τινά, λέξεως δὲ καὶ ταῦτα μέρη, λόγου δὲ ὄνομα καὶ ῥῆμα.* Lersch, Sprachphilosophie der Alten II, 11—18. III, 196) καὶ οἱ κατ' ἐκείνους φιλοσοφήσαντες τοὺς χρόνους ἄχρι τριῶν προήγαγον ὀνόματα καὶ ῥήματα καὶ συνδέσμους πρῶτα τῆς λέξεως ποιοῦντες. οἱ δὲ μετ' αὐτοὺς γενόμενοι καὶ μᾶλλον οἱ τῆς Στωικῆς αἰρέσεως ἡγεμόνες ἕως τετάρτων προὔβιβασαν χωρίζαντες ἀπὸ τῶν συνδέσμων τὰ ἄρθρα. cf. idem de vi Demosth. 48 p. 1101: τοῖς πρώτοις μορίοις τῆς λέξεως, ἃ δὴ στοιχεῖα ὑπὸ τινων καλεῖται, εἴτε τρία ταῦτ' ἐστίν, ὡς Θεοδέκτης τε καὶ Ἀριστοτέλης δοκεῖ, ὀνόματα καὶ ῥήματα καὶ σύνδεσμοι, εἴτε πλείω.

Eadem accepit Quintil. I, 4, 18: *tum videbit ad quem hoc pertinet quot et quae sint partes orationis. quanquam de numero parum convenit. veteres enim, quorum fuerunt Aristoteles atque Theodectes* (i. e. Aristoteles in Theodecteis) *verba modo et nomina et convictiones tradiderunt... paulatim a philosophis ac maxime Stoicis auclus est numerus, ac primum convictionibus articuli adiecti etc.*

6. (115)

Cicero orat. 51, 172 (unde Marius Victorin. art. gramm. III, 6, 3): *is igitur* (sc. Aristoteles rhet. 3, 8) *versum in oratione velat esse, numerum iubet. eius auditor* (cf. Maercker p. 16. add. argum. or. Isocr. c. soph. p. 116, 4 in ed. schol. Dindorf. Ox. 1852) *Theodectes, in primis, ut Aristoteles* (ex eo exempla ducens in rhetoricis) *saepe significat,*

politus scriptor atque artifex, hoc idem et sentit et praecipit. Theophrastus vero (cf. 228. de orat. 3, 48) eisdem de rebus etiam accuratius.

7. (116)

Cicero orat. 57, 194 (unde Quintil. IX, 4, 88 et Rufinus de metris II, 2 p. 398 Gl.): *Sequitur ergo ut qui maxime cadant in orationem aptam numeri videndum sit ... Aristoteles (rhet. 3, 8) ... paeana probat ... atque haec quae sunt apud Aristotelem, eadem (cf. de orat. 3, 48, 187) a Theophrasto Theodecteq̄ue de paeane dicuntur.* cf. ib. 64, 218: *est quidem (paeon), ut inter omnes constat antiquos Aristotelem Theophrastum Theodectem Ephorum (de quo cf. 191. 172), unus aptissimus orationi vel orienti vel mediae. putant illi etiam cadenti, quo loco mihi videtur aptior creticus.*

7 a. (117)

Schol. cod. Marc. B (marg. int. sch. β̄ in fol. 11^b. extat etiam in cod. Lips. Bachm. et in Townleiano f. 6^b) in II. α, 303 ἐρωήσει: *παρὰ τὴν ἐρωήν, ἥτοι ὁρμήσει. ἐναργῶς δὲ πέφανται τὸ περὶ τὸ δόρυ μεθ' ὁρμῆς ἐκχεόμενον αἷμα. καὶ ταύτας ἐμψύχους ἔλεγεν εἶναι παρ' αὐτῶ (τὰς add. Townl.) λέξεις Ἀριστοτέλης.*

Schol B (marg. int. sch. ιθ̄ in fol. 15^b. cf. Bongiov. no. 392 p. 108. extat item et in Lips. et in Townleiano f. 9^b) in II. α, 481 πρῆσεν: *Ἀριστοτέλης φησὶν ὡς κινούμενα ὀνόματα γράφει ὁ ποιητής.*

Schol. V ad II. π, 283 πάπτηνεν: *δεινότατον τῶν ἐπῶν Ὀμήρου τοῦτο φησὶν Ἀριστοτέλης, ἐν ᾧ πάντες φευκτιῶσιν, καὶ οἰκτιρὸν βαρβάρων.*

Haec non nisi eorum memoriam continere videntur, quae ipse Aristoteles exposuit in rhetor. 3, 11. 1411^b 31—1412, 9 (καὶ ὡς κέχρηται Ὀμηρος πολλαχού τῳ τὰ ἄψυχα ἐμψυχα λέγειν διὰ τῆς μεταφορᾶς ... κινούμενα γὰρ καὶ ζῶντα ποιεῖ πάντα, ἣ δ' ἐνέργεια κίνησις).

XXVIII.

Τεχνῶν συναγωγή.

1. (118)

Cic. de invent. II, 2: *ac veteres quidem scriptores artis usque a principe illo atque inventore Tisia repetitos unum in locum conduxit Aristoteles et nominatim cuiusque praecepta magna conquisita cura*

perspicue conscripsit atque enodata diligenter exposuit. ac tantum inventoribus ipsis suavitate et brevitale dicendi praestitit, ut nemo illorum praecepta ex ipsorum libris cognoscat, sed omnes qui quod illi praecipiant velint intelligere, ad hunc quasi ad quendam multo commodiorem explicatorem revertantur.

Cf. Cic. de orat. II, 38, 160 apud quem ita Antonius: *atque inter hunc Aristotelem, cuius et illum legi (legi hoc dialogi causa positum esse patet, non quod revera Cícero legerit. aequales enim hic exscribere solet) librum in quo exposuit dicendi artes omnium superiorum, et illos in quibus ipse sua quaedam de eadem arte dixit, et hos germanos huius artis magistros hoc mihi visum est interesse etc.*

Ceterum cf. L. Spengel, *Artium script.* Stuttg. 1828, a quo tamen in multis corrigendo saepe dissentio (cf. etiam Rose p. 101).

2. (119)

Cic. Brut. 12 (cf. 7. Quintil. III, 1, 8—13 qui Ciceronis librum respicit. v. etiam Cic. orat. 12 et 52 ex Theophrasto. cf. Schmidt de Th. rhet. p. 49. 41): *itaque ait Aristoteles quum sublati in Sicilia tyrannus res privatae longo intervallo iudiciis repeterentur, tum primum quod esset acuta illa gens et controversa natura (sic codl.), artem et praecepta Siculos Coracem et Tisiam conscripsisse. nam antea neminem solitum via nec arte sed accurate tamen et de scripto plerosque dicere, scriptasque fuisse et paratas a Protagora rerum illustrium disputationes, quae nunc communes appellantur loci. quod idem fecisse Gorgiam, quum singularum rerum laudes vituperationesque conscripsisset, quod iudicaret hoc oratoris esse maxime proprium rem augere posse laudando vituperandoque rursus affligere. huic Antiphontem Rhamnesium similia quaedam habuisse conscripta, quo neminem unquam melius ullam oravisse capitis causam, quum se ipse defenderet, se audiente, locuples auctor scripsit Thucydides. nam Lysiam primo profiteri solitum artem esse dicendi, deinde quod Theodorus esset in arte subtilior in orationibus autem ieiunior, orationes eum scribere aliis coepisse, artem removisse. similiter Isocratem primo artem dicendi esse negavisse, scribere autem aliis solitum orationes quibus in iudiciis uterentur. sed quum ex eo, quia quasi committeret contra legem, quod quis iudicio circumveniretur, saepe ipse in iudicium vocaretur, orationes aliis destituisse scribere totumque se ad artes componendas transulisse. et Graeciae quidem oratorum partus atque fontes vides.*

3. (120)

Diog. L. 2, 104 (ex Demetrio Magnete): Θεόδωροι δὲ γεγόνασιν εἰκοσι . . . ἑνατος Βυζάντιος, ἀπὸ λόγων πολιτικῶν. δέκατος ὁμοίως, οὗ Ἀριστοτέλης μνημονεύει διὰ τῆς ἐπιτομῆς τῶν ζητόρων.

Ex eodem scriptore Theodoro, quum nomina auctorum colligeret, duos fecisse videtur Demetrius male cautus, sicut alibi saepe.

4. (121)

Quintil. III, 1, 13 (cf. Cic. orat. 52, 176): *his succedere multi, sed clarissimus Gorgiae auditorum Isocrates. quanquam de praeceptore eius inter auctores non convenit, nos autem Aristoteli credimus.*

5. (122)

Dionysius Hal. περὶ τῶν ἀρχαίων ζητόρων (de Isocr. c. 18) p. 576 Reiske (opp. rhet.): μηδεὶς δ' ἄγνοεῖν ὑπολάβῃ μηδ' ὅτι Ἀφαρεὺς ὁ πρόγονός τε καὶ εἰσπολιῆτος Ἰσοκράτει γενόμενος ἐν τῷ πρὸς Μεγακλείδην περὶ τῆς ἀντιδόσεως λόγῳ διορίζεται (δισχυρίζεται em. Wolf.) μηδεμίαν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ὑπόθεσιν εἰς δικαστήριον γεγράφθαι, μηδ' ὅτι δέσμας πάνυ πολλὰς δικανικῶν λόγων Ἰσοκρατείων περιφέρεισθαι φησιν ὑπὸ τῶν βιβλιοπῶλων Ἀριστοτέλης· ἐπίσταμαι γὰρ ταῦτα ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων λεγόμενα καὶ οὗτ' Ἀριστοτέλει πεῖθομαι ἑν-παίνειν τὸν ἄνδρα βουλομένῳ οὗτ' Ἀφαρεῖ τούτου γ' ἕνεκα λόγον εὐ-πρεπῆ πλαττομένῳ συντίθεμαι. ἑκὼν δὲ ἡγησάμενος εἶναι τῆς ἀληθείας βεβαιωτὴν τὸν Ἀθηναῖον Κηφισόδωρον, ὃς καὶ συνεβίβωσεν Ἰσοκράτει (cf. p. 626. 722) καὶ γνησιώτατος ἀκουστής ἐγένετο καὶ τὴν ἀπολογίαν τὴν πάνυ θαυμαστὴν ἐν ταῖς πρὸς Ἀριστοτέλην ἀντιγραφαῖς ποιήσατο, πιστεύω γεγράφθαι λόγους τινὰς ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς εἰς δικαστήρια, οὐ μέντοι πολλούς.

Vulgare illam de Aristotelis et Isocratis inimicitia (cf. Cic. de off. I, 1. or. 19, 62. 51, 172. de or. 3, 35. Quint. III, 1, 14 etc.) fabulam ex ipso demum rhetoricae philosophicae et practicae discrimine, quod et in rhetorica Aristotelis vulgari conspicuum est et fuerit in discipuli opere historico, natam esse patet et a discipulorum rixis in magistros postea translatam. Cephisodori autem librum (cf. Euseb. p. e. XV, 2 p. 10 Gaisf. Stahr Aristot. II, 42. Müller Fr. hist. II, 85) non contra certos quosdam libros Aristotelis, uedum contra ipsam rhetorum historiam editum fuisse statuas, sed contra Aristotelem et Peripateticos eorumque de arte Isocratea iudicia.

6. (123)

Anonymus (christianus sec. VI) auctor prolegom. in Isocratem (apud schol. Gr. in Aeschinem et Isocratem ed. Dindorf. Ox. 1852 p. 105, 22) in vita Isocratis habet haec: λέγεται δ' ὥς ὅτι καὶ τέχνην ῥητορικὴν ἔγραψε, τῷ δὲ χρόνῳ ἔτυχεν αὐτὴν ἀπολέσθαι. ἔρει δέ τις, καὶ πόθεν δῆλον ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει; λέγομεν ὥς ὅτι Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος συναγαγὼν τέχνας ῥητορικὰς ἐμνήσθη καὶ ταύτης.

XXIX.

(Περὶ συμβουλίας.)

In rhetoris usum videtur scriptus fuisse liber περὶ συμβουλίας ᾧ (D. L. 5, 25. περὶ συμβουλῆς ᾧ Hesych. cf. Th. περὶ συμβουλῆς ᾧ 5, 48), quem rhetoricis adiungit index Laertianus, utpote comprehendentem τέχνην τοῦ συμβουλευτικοῦ λόγου sive περὶ ὧν ἔχειν δεῖ τὸν μέλλοντα συμβουλεύειν (περὶ ὧν συμβουλὴ Ar. rhet. 1, 4. 5. 2, 1. cf. rhet. ad Alex. 2 et Pseudar. διαίρεσιν συμβουλίας, quae et ipsa rhetorem respicit apud D. L. 3, 106). huius libri unum fortasse fragmentum extare putaveris quod sequitur ex antiquioris cuiusdam rhetoris copiis repetitum.

1. (124)

Schol. in Demosth. Olynth. I p. 11, 10 Did. (in Orator. Att. ed. C. Müller. vol. II Par. 1858 p. 532): πολλὰ διὰ τοῦ παραδείγματος ἦνυσεν . . . τέταρτον πρὸς τούτοις συνηρῆσθαι αὐτὸν τοῖς τότε στρατεύεσσι, τεχνικῶς σφόδρα τὸ ἀξιόπιστον ἑαυτῷ προσκτώμενος. ὁ γὰρ Ἀριστοτέλης φησὶ δεῖν τὸν σύμβουλον οὕτω συμβουλεύειν ὥς ἑαυτὸν μέλλοντα κοινωνεῖν τούτοις ἐφ' οἷς ποιεῖται τὴν συμβουλὴν· τούτοις γὰρ πείθονται μᾶλλον, οὓς ἂν ὁρῶσιν ἐτοίμους ὄντας συμμετέχειν ὧν συμβουλεύειν ἐγνώκασιν.

XXX.

Ἀπορήματα Ὀμηρικά.

Quaestionum Homericarum volumen, quibus pro more Graecorum inde a sophistarum rhetorumque aetate Homeri versibus illudentium (cf. Lehrs de Aristarch. p. 200 sqq. Aristot. poet. c. 26. soph. el. c. 4) poetae

in argumento praecipue tractando rebusque enarrandis artes consiliaque acute plerumque et subtiliter observatae examinabantur, rerumque passim commemoratarum, rarius vocabulorum rationes, singularibus capitulis nescio quo ordine, nisi forte nullo (velut in phys. probl. libris), propositis ita explicabantur ut ingenia hominum qualia describeret poeta veterisque aevi diversarumque gentium mores respicerentur atque causae poeticae regulis passim coacerentur (cf. fr. 19: *λύει δ' Ἀριστοτέλης λέγων ὅτι τοιαῦτα ἀεὶ ποιεῖ Ὅμηρος ὅσα ἦν τότε.* cf. fr. 22), interdum autem ab eodem qui alibi difficultates obiectas liberali quodam et sano iudicio removeret negaretque (velut fr. 5. 21) et psychologico quod maxime adamat studio solveret, argutius verbis inhaerente inutilis opera perderetur (velut in lusu arithmetico fr. 20) — hoc igitur quaestionum volumen ex Peripateticorum studiis philologis profectum in sex libros divisum fuisse perhibet librorum Aristotelicorum catalogus hoc titulo adscripto: *ἀπορημάτων Ὀμηρικῶν α̃ β̃ γ̃ δ̃ ε̃ ζ̃* (Diog. L. *Ὀμήρου ἀπορήματα* Phrynichus cf. fr. 35). unde corrigendus est Hesychius qui ex Diogene habet ξ alterumque eiusdem libri titulum in appendice subdit *προβλημάτων Ὀμηρικῶν ι̃* (cf. Ptolemaeus apud Wenr. p. 157. *Ὀμήρου προβλήματα* vocantur in vita Arist. vel, sicut est in pleniore eiusdem vitae recensione cod. Marc. 257, *Ὀμηρικὰ ζητήματα*). cuius libri quaecunque fragmenta restant praeter unum Phrynichi testimonium singulosque quos huc traxeris Strabonis, Plutarchi, Athenaei locos servavit Porphyrius in commentariis Homericis quos *Ὀμηρικὰ ζητήματα* (cf. sch. in Il. γ, 175. β, 308. 249) inscripsit, quasi in quodam talium quaestionum thesauro (cf. Tzetz. exeg. in Il. p. 3. 125 Herm. ipsiusque Porphyrii prooemia in sch. ad Il. x, 252 et in quaestione Hom. qui fertur libello). nam quum antiquiores sive in declamationibus rhetoricis sive (ut Antisthenes) in dialogis philosophicis singulas passim emisissent, peculiaribus libris inde materiam ab Aristotelis aetate quaesiverunt Peripatetici et Stoici (velut Heraclides Ponticus D. L. 5, 88 et Zeno D. L. 7, 4) cum grammaticis Alexandrinis, philologi deinde recentiores Caesarum temporibus priorum quaestiones cum variis solutionibus in unum corpus diligenter collectas composuerunt, velut Dionysius (*ἐν τῷ ε̃ τῶν ἀπόρων* Schol. Il. β, 308), quo Porphyrius usus est et Porphyrii magister Longinus (cf. Suid. s. v.) eumque imitatus ipse maxime Porphyrius, ex cuius opere praeter excerpta illa quae pro singulari quaestione Homericarum libello male venditantur et omnia fere recurrunt inter scholia Homerica cod. Ven. B sive edita sive inedita (cf. qu. 15 = sch. Ven. B ined. f. 3^b—4^b ad α, 78 *Πρῶτος δοκεῖ Πλάτων* etc., qu. 17 =

sch. Ven. B ined. f. 6^a ad α, 121 *Παρατηρεῖν δεῖ* etc. cuius particulae iam extant ed. ad α, 105. δ, 5), petita illa ab editore Romano (Romae 1518. cf. Noehden de Porphyrii scholiis in Homerum Gott. 1797 p. 3 not.) ex cod. Vatic. 305 bomb. sec. XIV (f. 171: *Πορφυρίων φιλοσόφου Ὁμηρικῶν ζητημάτων βιβλίον* α. cf. Not. et extr. des mss. t. VIII p. 237. Cobet in Mehleri ed. Heracliti alleg. Hom. p. V), uberrima fragmenta servantur in Iliadis cod. Marc. 453 (Ven. B), quo negligenter admodum usus est qui primus celeberrima duorum codicum Venetorum 454 (A) et 453 (B) scholia edidit Villoison (Ven. 1788). duo enim et diversi commentarii in illis leguntur, qui tamen eodem subinde fonte nitantur et easdem interdum res verbis aut similibus aut quod rarius evenit eisdem fere reddant. quem fontem aliis postea additamentis auctum et quodam modo oblitteratum significasse puto Eustathium qui ipsa illa quae teneamus Iliadis scholia (Ven. A), quibus subesset Apollonii (Archibii filii) *λεξικὸν τῆς Ἰλιάδος* (et Odysseae) ex Apione et Heliodoro compilatum (quod una cum Diogeniano Hesychius etiam adhibuit et auctor Etym. Magni — nunc autem epitoma tantum extat in ordinem alphabeticum redacta), mutilo titulo citaret scholia Apionis et Herodori (pro Heliodori), eadem fere ratione qua Hesychii lexicon in cod. Marc. 622 (f. 1^b extr.) inscribitur: *λέξεων πασῶν συναγωγὴ κατὰ στοιχεῖον ἐκ τῶν ἀριστάρχου καὶ ἀπλῶνος* (cod. *ἀπλῶνος*) καὶ ἡλιοδώρου (i. e. ex Apollonio aliisque): *ἡσυχίου γραμματικοῦ ἀλεξανδρείας*. auctor autem fundi illius communis e quo uterque commentator (A et B i. e. B. int.) hausit suaeque sibi selegit, praeter Apollonium (cf. sch. ν, 504 cum Apoll. Hesych. Et. M. s. σκῶλος, sch. γ, 443 cum Apoll. Hes. s. *τρητοῖσι*) et ipse iam usus erat et Herodiano (et Oro) et qui recentissimus omnino scholiorum fons est Porphyrio (cf. sch. α, 63 ubi A apud Vill. p. 10: *Ἡρωδιανὸς τελείαν δίδωσι καὶ κοινὸν τὸ μάντιν. ὁ δὲ Πορφύριος οἰωνὸν τὸν διὰ σημείων | ἢ τεράτων μαντευόμενον, ὄνειροπόλον δὲ τὸν ὄνειροκρίτην*. ubi Bekker correxit τὸν δι' οἰωνῶν ἢ σημείων. B int. apud Bongion. p. 17 ita: *Ἡρωδιανὸς τελείαν δίδωσιν εἰς τὸ μάντιν, ἵνα ἢ γενικόν. ὁ δὲ Πορφύριος μάντιν λέγει τὸν διὰ οἰωνῶν ἢ σημείων ἢ τεράτων μαντευόμενον, ἱερέα τὸν διὰ θυσιῶν, ὄνειροπόλον δὲ τὸν ὄνειροπολούμενον θεατὴν ὄνειρον γεγονότα*. e quo L p. 13 Bachm. *Ἡρ. τελ. δίδ. εἰς τὸ ἐρεόμενον ἵνα γενικὸν ἢ τὸ μάντιν. ὁ δὲ Π. τρία ἀποδέχεται μάντιν λέγων* etc. cf. ipsa Porphyrii verba in sch. B ext. p. 9, 7—14 et 17—26. ita Nicanor etiam citatur in A et B int., cf. sch. ad γ, 318, ubi A cod. f. 48^a: *ἐὰν εἰς τὸ ἡρῆσαντο στέλωμεν, φησὶν ὁ Νικάνωρ, ὡς ἐτέροις ἔσονται θεοῖς ἀνατείναντες τὰς χεῖρας· διὸ*

στίξει εἰς τὸ θεοῖς. καὶ τὸ ἰδὲ ἀντὶ τοῦ καὶ. eadem B marg. int. f. 48^a:
 ἐὰν . . . ἀνατείνοντες . . . διὸ στίξει εἰς τὸ θεοῖσι· τὸ γὰρ δὲ ἀντὶ τοῦ
 καὶ φησιν. ἐγὼ δὲ ἰδέ φημι. e quo eadem L p. 176 Bachm. ἐγὼ illud
 etiam alibi, cf. A et B int. ad α, 120. in A et B int. ad α, 575 citatur
 Philoxenus etc.). atque his quidcm scholiis quae ex communi partim
 fonte eoque qui Porphyrio recentior esset in commentarii speciem ipsi
 adnoverant, A superaddidit ipsa verba exscripta quatuor grammati-
 corum Aristonici, Didymi, Herodiani, Nicanoris, qualia nusquam leguntur
 in B, contra Porphyrii, Heracliti, Diogeniani fragmenta in margine se-
 cundo B, quae nulla sunt in A, *ἰστορίας* passim uterque (velut Danaae,
 Semelae, Alcmenae ad ξ, 319. 323. 325 A f. 186^b et B ext. f. 193^a). uter-
 que autem commentarius quum separatim edi deberet, Villosion unum
 tantum A secutus est quem integrum exhiberet, ex altero codice B de-
 lectu quodam scholiorum fortuito ita addito ut quae vel nova essent vel
 similia (cf. A et B int. ad α, 117 v. *σόον*, ad α, 120 v. *λεύσσετε*, ad α,
 569 apud Vill. p. 40; ad α, 554 Vill. p. 30 cf. Bong. p. 120, Bachm. p. 68
 etc.) partim ipsa proferret atque ubi deficerent ex Lipsiensi tacite sup-
 pleret mutaretque (cf. Vill. p. 101 ex AB et BL ad l. c. γ, 318) partim ubi
 similia, etiamsi non eadem verba extarent, codicum siglis una apposis
 consensum (cf. Vill. ABL ad γ, 316 *χαλκήρει*, quae sunt verba cod. A.
 B autem ita f. 48^a marg. int. ἡ διὰ τοῦ *ἡρῆς* παραγωγή βαρύνεται, εἰ
 μὴ ἀπὸ τοῦ ἀρῶ διὰ τοῦ ἁ γένηται ἡ ἐπαγωγή, ὥς τὸ εἴχει δ' ἄλοχον
 θυμάρεα. quae eadem habet L p. 176 Bachm.) simpliciter notaret (AB
 scribens ubi cum A consentiret B, et ita saepe ubi cum L quem ipse sequi-
 tur, BL), omnino autem saepissime sigla illa negligenter confunderet.
 immiscuit praeterea utrisque scholiis alia, quae in exteriori margine
 codicis B adiecta sunt, diligenter et loco et litterarum magnitudine spe-
 cieque a iusto illo commentario distincta, cuius singula binarum pagi-
 narum scholia litteris (*α̃*, *β̃*, *γ̃* etc.) apposis ad textum carminis, quem
 proxime (i. e. in interiori margine) cingunt, accurate ab eadem manu
 scripta referuntur. quae omnia ipso loco diversam prorsus originem si-
 gnificantia, sicut sexcenties factum vidi in commentatorum Aristotelicorum
 codicibus duos vel tres ordines scholiorum marginalium continentibus,
 postquam integer cum primis scholiis textus a librario finitus est, tan-
 quam secundas curas minoribus litteris et minus accuratis eadem ut vi-
 detur manus addidit (non secunda ut Cobetum statuisse ex Mehlero video,
 quum vel primi ordinis scholiis interdum finem imponat, mutata ut in
 secundis litterarum magnitudine specieque, cf. sch. ε̃ in fol. 190^b, item
 f. 283^b, f. 78 etc. contra sch. ext. marg. f. 11^a ad α, 300 *διὰ τί ὁ ἀχιλ-*

λεός, cuius altera pars in scholia primi ordinis errore immergitur, eisdem ibi quibus haec litteris scribitur) neque iam litterarum signis sed aliis variisque ad textum retulit, ex pluribus quidem illa libris petita. Porphyrii quaestionibus. Heracliti allegoriis atque lexica et etymologica multa e lexico quodam, e quo eadem in Etymologico magno (cf. B ext. ad α 85 s. θεοπρόπιον, ad α, 173 s. θυμός, ad α, 180 s. λασίοισι, ad α, 591 s. βηλοῦ etc.) et apud Suidam (cf. B ext. ad ε, 272 s. φόβος, ad ε, 320, ad ε, 449 s. εἴδωλον, ad ε, 638, ad ε, 739, ad ε, 792 s. θυμός etc.) saepe reperiuntur. licet enim utriusque commentarii auctor (et A et B int.) Porphyrii opus in usum converterit ipsumque eius nomen citaverit, cuius sententias tradunt in brevius contractas (cf. A ad α, 117. β, 308. γ, 175. 314. 325 etc. B int. ad α, 117. 211. 206 etc. ad α, 211 ubi Porphyrius citatur in B int. p. 21, 16—22 Bekk., simul ipse qui citatur Porphyrii locus in ext. marg. apponitur p. 21, 22—26 Bekk. ubi ἄλλως illud ipse addidit Villosion, Πορφυρίου nomine inscriptus in cod. Escorial. sec. Heeren, bibl. f. alte litt. u. kunst VI, 130. atque ita in aliis locis multis, velut ad α, 63 etc. in schol. B ad γ, 175 Porphyrius citatur, quamquam sit marg. ext. f. 45^a, non int.), ipsa Porphyrii verba integraque quaestionum Homericarum fragmenta in exteriori tantum codicis B margine leguntur, ita tamen ut quod passim a Villosiono scholiis praescribitur Πορφυρίου, in aliis quidem codicibus (velut Etonensi, Escorialensi) occurrat, in Veneto nunquam legatur (neque magis in Lipsiensi). editoris igitur coniecturae debetur, qui Heraclitea quoque suo arbitrio ita inscripsit ad θ, 3. μ, 27. ξ, 346 (ἡρακλείτου semel legitur in codice marg. ext. f. 198, sicut in ed. p. 410, 20 Bekk.), qui idem etiam non minus quam Bongiovanni, ubi duo diversi ordinis (int. et ext.) scholia ad idem lemma pertinerent, v. ἄλλως interposito coniungere ea ipse solet. illorum autem scholiorum quum extremae membranae, in primis maxime foliis ubi plurima nunc deficiunt, usu attritae sint multaque aut difficilius legantur aut etiamsi nullo negotio legi potuerunt, propter quaestionum vel allego-
 riarum prolixitatem taedium afferrent aut simpliciter oculis praetereuntibus negligerentur, satis magnam partem non solum Villosion omisit sed etiam qui unius codicis B in primum carmen scholia edidit Bongiovanni (Ven. 1740). cuius quidem opera hoc nomine digna est quae animos advertat ipsa iam scholiorum natura admonitos, quod qualia revera extant in B (e quibus quidem in exteriori margine extare, quum per tres vel quatuor dies Iliadis codices Venetiis m. Sept. a. 1860 iterum commemoratus perlustrarem, haec vidi quae sequuntur numeris in Bongiovanni editione additis notata: 6. 11^b. 22^b. 34^b. 39^b. 60. 61^b. 67. 72^b. 81

82. 96^b. 97. 100. 107. 108. 118. 126. 128. 133. 134. 141. 142. 144^b. 145. 147^b. 154. 160. 166. 170. 171. 176. 179. 182. 183^b. 185. 186. 191. 193. 198. 205. 207^b. 212^b. 214^{c-d}. 222. 223. 252. 264. 268. 269^b. 349. 371. 384. 391. 397. 407. 448. 454^b. 455. 462^b. 467. 468. 472. sunt praeterea quae a Bong. omissa apposuerit Villoison, nonnulla denique quae uterque neglexerit, quaestiones praecipue) specimine quodam certo probare valeat atque docere quot locis et Villoison in codicum siglis appingendis erraverit quotque novos etiam errores qui saepenumero primi editoris variam rationem et inconstantem non perspexit, Imm. Bekker addiderit, quum in unum codicem scholia HomERICA digereret, Veneta quidem ex editione Villoisoni omnia confundente simpliciter repetens. quo factum est ut etiam nunc de scholiorum compositione atque origine pro certo diiudicari omnino non possit ante novam veramque Venetorum ex utroque codice separato duplicem vel potius triplicem editionem, quam diu iam expectatam diutius Cobet distulit. triplicem dico, quia praeter utrumque commentarium seorsim edenda sunt quaestionum Porphyrianarum fragmenta, quae plurima nunc dispersa iacent in exteriore codicis B margine, immo totum fere occupant. atque in his quidem etiam libri Aristotelici reliquiae quotquot in scholiis ad Iliadem nunc extant, leguntur omnes tribus locis exceptis, uno in B eoque de quo num huc pertineat dubitare possis (B int. ad ε, 778. fr. 13), duobus in A (ad δ, 88 et τ, 108. fr. 10. 21). nec non in Odysseae scholiis per recentiores codices traditis et qui varios iam scholiorum rivos colligendo confundant, Porphyriana fere sunt ea quibus Aristotelis nomen debetur. id quod ex ipsa scholiorum ratione eorumque quae in multis codicibus Porphyrii esse etiam nunc asseruntur comparatione facile dignoscitur. in Veneto autem ubicunque Aristoteles citatur, praeter duos locos (ad β, 649 et ω, 15), iuxta in margine scholii (vel etiam supra, ut β, 53 aut ante ipsum scholii initium, ut semel ad η, 93) rubricae instar a librario scriptum est ἀριστοτέλους, ut scilicet lectores de Aristotele citato admonerentur. quod nomen quasi auctoris nomen fuerit ex quo ipsum scholium excerptum sit, tribus locis (ad β, 53. 169. 183) a Villoisono servatum est, ceteris merito abiectum. neque tamen in ipsis commentariis (A, B int.) Aristotelica omnino extare nego, sed nomen eius ipsaque verba dedita opera et ab eo quidem citata, qui libro Aristoteli tributo ipse usus sit. multas enim sed breviores et quas facile discernas a Porphyrianis et illi habent, praesertim A (cf. ad α, 1 sch. B int. εγ fol. 2^a p. 1^a 35—^b11 Bekk. cum sch. A q. 1^a 25—34 et 1—9), Porphyrioque et Porphyrianis copiis velut Aristotele (cf. fr. 10. 13. 21), licet testium nomina repetere supersedeant, et

ipsi utuntur. ceterum Aristotelis quaestiones conciso illo problematum Peripateticorum sermone scriptas breviterque et enuntiatas et solutas fuisse opinor (cf. Rose de Ar. libris p. 70), a Porphyrianae certe qua nunc involvuntur disputationis proluxa amplitudine longe diversas.

Quae praeter Homerica ab Hesychio uno in appendice commemorantur problemata ex aliis poetis petita, Hesiodo, Archilochio, Euripide, Choerilo (*ἀπορήματα Ἡσιόδου ἐν ᾧ, ἀπορήματα Ἀρχιλόχου Εὐριπίδου Χοιρίλου ἐν βιβλίοις γ', ἀπορημάτων ποιητικῶν α', αἰτίας ποιητικῆς, προβλημάτων Ὀμηρικῶν ι* i. e. decem libros problematum poeticorum, Homeri sex, aliorum poetarum i. e. Hesiodi etc. quatuor?), eorum nulum nunc vestigium reperitur. licet Homericorum studiorum famam, quam fabulosa etiam illa testatur τῆς Ἰλιάδος ἔκδοσις ἣν δέδωκε τῷ Ἀλεξάνδρῳ (ita in vita Ar. Marc.) i. e. exemplar Alexandri ἐκ τοῦ νάρκητος quod ad Aristotelem magistrum referendum fuisse scholasticorum quorundam posteriorum consuetudo finxit (cf. Rose de Ar. libris p. 68), Euripidi coniungat quodam modo Plutarchus, qui tamen reliquos etiam Peripateticos respicit (non posse suav. vivi sec. Epic. 12: γράφειν περὶ Ὀμήρου καὶ Εὐριπίδου ὡς Ἀριστοτέλης καὶ Ἡρακλείδης καὶ Δικαίανχος. cf. c. 13 ubi similia Aristotelis et Peripateticorum studia didascalica tangit et musica Aristotelemque dialogorum auctorem ἐν συμποσίῳ διαλεγόμενον περὶ Ὀμήρου. cf. Dio Chrys. or. 53 in. Rose l. c. p. 107. inter Heraclidis libros praeter λύσεις Ὀμηρικῆς exhibet Diog. L. 5, 87 περὶ Ἀρχιλόχου καὶ Ὀμήρου duos etc. Praxiphanis studia in Hesiodum et Sophoclem collata monstrant sch. Hes. p. 3 Ox. Soph. Oed. Col. 900. cf. M. Schmidt, Didymi fr. p. 261. Porphyrii quaestiones respicere videtur qui Homeri interpretem obiter commemorat Aristotelem Tzetzes in proleg. scholior. in Aristoph. p. 111 Keil. Rh. Mus. N. F. VI). omnino autem fatendum est pauca nunc in scholiis Hesiodeis atque Euripideis, si Homerica compares, eruditionis Alexandrinae fragmenta, pauciora veterum quaestionum vestigia relicta esse, quales et multas et celebres fuisse coniicias ex schol. Eurip. Med. 171 (τῶν διαβεβοημένων ἐστὶ ζητημάτων καὶ τοῦτο . . .) et Hippol. 71 (διαβεβόηται τοῦτο τὸ ζήτημα). cf. sch. Phoen. 44. 208. Rhes. 5 etc. item sch. Hes. op. 97 etc. quem denique singularis libri titulum ita profert idem Hesychius reliquos illos libros in indice praecedentem: εἰ δὴ ποτε Ὀμηρος ἐποίησε τὰς Ἡλίου βοῦς, singularis forsitan problematis Homericici libellum ita significet, ut physicum problema singulare solennique problematum forma (διὰ τί etc.) propositum comprehendit libellus περὶ τῆς τοῦ Νείλου ἀναβάσεως.

1. (125)

Schol. ext. (i. e. Porphyry.) Ven. B cod. fol. 20^b ad Il. β, 53 p. 46 ed. Villosion (ad β, 73 p. 50 ^b 41 Bekk.): *διὰ τί ὁ Ἀγαμέμνων ἀποπειράται τῶν Ἀχαιῶν καὶ οὕτως ἔπραξε ὥστε ὀλίγου τὰ ἐναντία συμβῆναι* (cod. συμβουλευεῖν. corr. Bekk.) *ἢ ἐβουλευέτο; καὶ τὸ κώλυμα ἀπὸ μηχανῆς. ἢ γὰρ Ἀθηνᾶ ἐκώλυεν· ἔστι δὲ ἀποίητον τὸ μηχανήματα λύειν ἄλλως εἰ μὴ* (ita Vill. ἄλλως μὴ cod.) *ἐξ αὐτοῦ τοῦ μύθου. φησὶ δὲ ὁ Ἀριστοτέλης ποιητικὸν μὲν εἶναι τὸ μιμεῖσθαι τὰ εἰωθότα γίνεσθαι καὶ ποιητῶν μᾶλλον τὸ κινδύνους παρεισάγειν. εἰκὸς δὲ καὶ ἐκ λοιμοῦ πεποννημένους . . .* (sequitur amplior Porphyrii explicatio).

2. (126)

Schol. ext. B cod. fol. 23^a ad Il. β, 169 p. 54 (*Ὀδυσῆα Διὶ μῆτιν*) *ἀτάλαντον*: *λύων ὁ Ἀριστοτέλης τὸ τάλαντον οὕτε ἴσον φησὶ τότε καὶ νῦν εἶναι* (cf. Suid. s. *τάλαντον*) *οὕτε ἀφωρισμένῳ χρῆσθαι σταθμῷ, ἀλλὰ μέτρον τι μόνον εἶναι, ὥς καὶ φιάλη* (unde scil. *ὑπερφιάλον*) *σχῆμα τὸ ἀφωρισμένον οὐκ ἔχον σταθμόν, μέτρον δέ τι* (ita corrigo. vulgo cum cod. *ἀφωρ. ἔχον σταθμόν, μέτρον δ' οὐκ ἔστι*). *καὶ τὸ τάλαντον δὲ μέτρον τί ἐστι, ποσὸν δὲ οὐκ ἔστι ἀφωρισμένον· διὸ καὶ τὸ ἀντικείμενον αὐτοῖς ὑπερφιάλον καὶ ἀτάλαντον etc.* itaque secundum scholii auctorem *ἀτάλαντος* est ὁ τὸ ἄνισον τῶν ταλάντων μὴ ἔχων, διὸ καὶ ἴσος. ceterum hoc scholion non hoc loco, sed ad ν, 295, ubi nihil tale nunc legitur in editis, appositum olim fuisse, id non ex ipsius tantum ultimis verbis (τοῦτο δεδήλωκεν ἐν τῷ ἀτάλαντος Ἄρηι) efficitur, sed plane affirmatur in altero scholio BL, sumto illo e Diogeniani lexico, ad Il. ε, 577 *ἀτάλαντον*: *τὸ τάλαντον ὁ μὲν Ἀριστοτέλης ἄλλως ἐξηγεῖται καὶ εὐρήσεις τοῦτο ἔμπροσθεν* (ἐν τῷ ν add. L) *εἰς τὸν οὕτως ἔχοντα στίχον «ὥς φάτο, Μηριόνης δὲ Θοῶ ἀτάλαντος Ἄρηι»* (i. e. ν, 295).

Ceterum cf. Syracus. polit. fr. 6 (i. e. Poll. 9, 87), a quo hoc fortasse fragmentum omnino non diversum esse credideris, ita ut non ipse solveret hanc quaestionem Aristoteles, sed ex Aristotelis (politiarum) quodam testimonio ad solutionem faciente Porphyrius. quem quidem huius scholii auctorem esse, ex pleniori codice dixit Eustathius ad Il. p. 196: *ὁ δὲ Πορφύριος καὶ αὐτὸς ἀτάλαντον λέγων τὸν ἴσον, ἄλλως τὴν λέξιν καθίστησι δεικνύων* (secundum Arist.) *ἄνισον μὲν εἶναι παρὰ τοῖς παλαιοῖς τὸ τάλαντον, ὥς πολλαχοῦ φαίνεται, ἀτάλαντον δ' ἐντεῦθεν νοεῖσθαι τὸ μὴ κατὰ τὸ τάλαντον ἄνισον ἀλλὰ τῆς ἐκείνου ἰσπερημένον ἀνισότητος.* cf. Porphyry. qu. Homer. 27 ed. Ald. 1521. (= sch. B Il. θ,

233): ἀτάλαντος οὖν ὁ ἕσος καὶ μὴ ταλαντεύων. accedit quod eadem Aristotelis observatione in simili iterum quaestione Porphyrius utitur ad II. ψ, 269 (quod scholium, licet Villosion quasi esset ex A, codicis notam errore quodam omiserit, quin ad codicem B pertineat non dubito) τῷ δὲ τετάρτῳ θῆκε δύο χρύσοιο τάλαντα: πῶς τῷ τετάρτῳ πάντων μεῖζον δίδωσι; φησὶν οὖν ὁ Ἀριστοτέλης μὴ εἶναι τὸ τάλαντον ὠρισμένον ποσόν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἥσσονος καὶ μεζονος λαμβάνεσθαι· νῦν μὲν γὰρ ὡς ἦτον ἔπουν λαμβάνεται, ἐν δὲ ταῖς λιταῖς (ι, 122) ὡς μεῖζον. εἶχε δὲ ποτὲ μὲν etc. quae cf. c. sch. A ad h. v.

3. (127)

Schol. ext. B cod. fol. 23^b (p. 55 Vill.) et L (p. 95, 25 ed. Bachm.) ad β 183 ἀπὸ δὲ χλαῖναν βάλει: [Ἀριστοτέλους suprascriptum in B, ut semper fere. Ἀριστοτέλης etiam L, qui illius auctoritatem sequitur. est autem Porphyrii, sicut omnia quae in B similiter saepe (ἀρρεπές) incipiunt] ἀρρεπές εἶναι δοκεῖ τὴν χλαῖναν ἀποβαλόντα μονοχίτωνά θείν τὸν Ὀδυσσεά διὰ τοῦ στρατοπέδου καὶ μάλιστα ὁλος Ὀδυσσεὺς εἶναι ὑπελληπται. φησὶ δ' Ἀριστοτέλης, ἵνα διὰ τοῦτο θανυμάζων ὁ ὄχλος ἐπιστρέφεται καὶ ἐξικνῆται ἢ φωνή ὡς ἐπὶ μεζονα (μεῖζον L et Bekk.) ἄλλου ἄλλοθεν συνιόντος· ὁλον καὶ Σόλων λέγεται (cf. Plut. Solon. 8) πεποιηκέναι, ὅτε συνῆγε τὸν ὄχλον περὶ Σαλαμῖνος (-μῖνα Vill. σαλαμῖν cod.). ἄλλοι δὲ . . .

Eadem fere ratio Aristotelica in eodem mox scholio (quod Villosion v. ἄλλως interposito in duas partes diremit praeter codicem qui consentit cum Lipsiensi p. 95, 36. cf. Bekk. p. 60, 21. nisi quod Venetus verba Homeri repetit post συνέβη. βῆ δὲ θείν . . . εὐρυβάτης. οἱ δὲ ὅτι τὴν σπουδὴν . . .) ex alio quodam auctore redit: ὅπως ἐπιστρέφῃ τὸ πλῆθος etc. item in schol. int. B (et L), quod ex ipso Porphyrii loco auctor excerptis (διὰ τὸ ἐπιστρέφειν τῇ παραδόξῳ θέα τοὺς πολλούς).

4. (128)

Schol. ext. B cod. fol. 26^b ad II. β, 305 (p. 63 Vill.) ἡμεῖς δ' ἀμφὶ περὶ κρήνην λερούς κατὰ βωμούς, μέγρι τοῦ, τῷ δεκάτῳ δὲ πόλιν αἰρήσομεν εὐρυάγνιαν (329): περὶ τούτων τῶν ἐπῶν ἠρόρηται ὁ Ἀριστοτέλης τοιαῦτα· διὰ τί ὁ Κάλχας εἰ μὲν οὐδὲν ἦν τέρας τὸ γινόμενον, ἐξηγεῖται ὡς τέρας; τί γὰρ ἀτοπον ὑπὸ ὄψεως στρουθοῦς κατέδεσθαι ἢ τοὺτους ὁκτῶ εἶναι; περὶ δὲ τοῦ λίθου γενέσθαι οὐδὲν λέγει, ὃ ἦν μέγα· εἰ μὴ ἄρα εἰς τὸν ἀπόπλουν ἐσήμαινεν, ὥς τινὲς φασιν. οὐκ ἔδει δὲ ἀναμνησαί· εἰκὸς γὰρ ἦν ὑπολαβεῖν. καὶ εἰ μάρτυς ἔλεγε καὶ τότε

ἀείας ἔλεγε τοῦτο, (ἡπόρηται scil.) ὅτι οὐδὲ ἀπέδωκεν, ἂν εἴη τὸ τέρας· ἐνάτη γὰρ ἦν ἡ μήτηρ, δεκάτῳ δὲ τὸ Ἴλιον ἦλω. φησὶν οὖν (sc. Aristoteles) μὴ εἰς τὸν νόστον εἰρησθαι τὰ περὶ τῆς ἀπολιθώσεως τοῦ δράκοντος, διὸ οὐδ' ἐποίησε λέγοντα· οὔτε γὰρ πάντες ἄνθρωποι ἐγένοντο, γελοῖός τ' ἂν ἦν οὐκ ἀποτρέπων τοῦ πλοῦ ἀλλὰ πλεῖν προ-
 τρεπόμενος, οὓς ἐδήλου τὰ σημεῖα μὴ ἐπανήξειν. μὴ ποτ' οὖν, φησὶ (idem sc. Aristoteles, cf. infra), τὸ σημεῖον τὸ λίθον γενέσθαι βραδύ-
 τητος (ita corr. Bekk., βραδύ τοῦτο Vill.) σημεῖον ἦν, ὅπερ ἤδη καὶ ἐγγόνει, καὶ οὐκέτ' ἦν φοβερόν. ἐλήφθη δὲ οὖν ἔτεσιν ἑννέα· τοῦ δεκάτου γὰρ ἔτους ἀρχομένου ἐγένετο, ἀριθμῷ δὲ τὰ ὀλόκληρα ἔτη, ὥστε συναῖδει ὀρθῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπολωλότων καὶ τῶν ἑσῶν. iam ita pergit auctor scholii (i. e. Porphyrius): οἱ δὲ τὰ περὶ οἰωνιστικῆς τῆς μεθ' Ὅμηρον γράψαντες etc. multo plura addens (cod. f. 26^b—27^a) quam quae describere voluit Villosion. in quibus Aristotelis etiam locum iterum tangit his verbis (f. 27^a sup.): ἡ δὲ τοῦ δράκοντος ἀπολίθωσις κατὰ μὲν Ἀριστοτέλην τὴν βραδύτητα ἐδήλου καὶ τὸ σκληρὸν τοῦ πο-
 λέμου, κατὰ δὲ ἄλλους τὴν τῆς πόλεως ἐρήμωσιν . . .

5. (129)

Schol. codd. B ext. (cod. fol. 35^a, p. 79 Vill. ad Boeot. v. 156), L (p. 141 Bachm.) et in quo Porphyrio tribuitur Etonensis (v. G. H. Noehden de Porphyrii scholiis in Homerum. Gott. 1797 p. 33) ad II. β, 649 Κρήτην ἐκατόμπολιν: διὰ τί ἐνταῦθα μὲν πεποίηκεν «ἄλλοι θ' οἷ Κρήτην ἐκατόμπολιν ἀμφενέμοντο», ἐν δὲ τῇ Ὀδυσσεΐα εἰπὼν ὅτι ἔστιν ἡ Κρήτη καλὴ καὶ πείρα καὶ περίρρυτος, ἐπάγει «ἐν δ' ἄνθρωποι πολ-
 λοὶ ἀπειρέσιοι καὶ ἐνεμήκοντα πόλεις» (τ. 173); τὸ γὰρ ποτὲ μὲν ἐνε-
 νήκοντα ποτὲ δὲ ἑκατὸν λέγειν δοκεῖ ἐναντίον εἶναι. Ἡρακλείδης μὲν οὖν καὶ ἄλλοι λύειν ἐπεχειροῦν οὕτως . . . Ἀριστοτέλης δὲ οὐκ ἄτο-
 πόν φησιν, εἰ μὴ πάντες τὰ αὐτὰ λέγοντες πεποίηται αὐτῶ· οὕτως γὰρ καὶ ἀλλήλοις (-λοι Vill.) τὰ αὐτὰ παντελῶς λέγειν ὀφείλον (ita cod., ὀφείλουσιν Vill. Bekk.). [μήποτε δὲ καὶ μεταφορὰ ἔστι τὰ ἑκα-
 τόν . . .

In schol. D ad h. v., in quo de eadem quaestione brevius agitur, ar-
 gumentum illud Aristotelicum non occurrit. in schol. A (quod plenius apud Eustath. p. 313) ita (Aristonicus): ἦτοι οὖν ἐκατόμπολιν ἀντὶ τοῦ πολύπολιν (cf. B D), ἢ ἐπὶ τὸν σύνεγγυς καὶ ἀπαρτίζοντα ἀριθμὸν κα-
 τεγίνεσθαι νῦν, ἐν Ὀδυσσεΐα δὲ τὸ ἀκριβὲς ἐξενήνοχεν.

6. (130)

Schol. B. ext. fol. 46^b inf. (ined.) ad γ, 236 (δοιὰ δ' οὐ δύναμαι): διὰ τί τὴν Ἑλένην πεποίηκεν ἀγνοοῦσαν περὶ τῶν ἀδελφῶν ὅτι οὐ παρῆσαν, δεκαετοῦς τοῦ πολέμου ὄντος καὶ αἰχμαλώτων πολλῶν γινομένων· ἄλογον γάρ. ἔτι δὲ καὶ εἰ ἡγνόει, ἀλλ' οὐκ ἦν ἀναγκαῖον μνησθῆναι τούτων οὐκ ἐρωτηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Πριάμου περὶ αὐτῶν· οὐδὲ γὰρ πρὸς τὴν πόλιν πρὸ ἔργου ἦν ἡ τούτων μνησθῆναι. φησὶ μὲν οὖν Ἀριστοτέλης· ἴσως ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐντυγχάνειν ἐφυλάττετο τοῖς αἰχμαλώτοις. [ἡ (ἡ cod.) ὅπως τὸ ἦθος βελτίων φανῇ καὶ μὴ πολυπραγμονίῃ, οὐδὲ τοὺς ἀδελφοὺς ἥδει ὅπου εἰσὶ. φαίνεται δὲ πάντα καὶ λέγουσα καὶ οἰκονομοῦσα ὅπως ὅτε Πρίαμος καὶ οἱ ἄλλοι πεισθῶσι Τρῶες ὅτι ἀκούσιος καὶ παρὰ γνώμην αὐτῆς ἡ εἰς τὴν Ἴλιον γέγονε ἄφρις. quain rem multis deinde documentis ex Homero petitis Porphyrius comprobat (cf. schol. alt. B ext. f. 46^a ἀπὸ θάνατον εἶναι δοκεῖ etc. p. 108, 51 Bekk.).

Aristotelis solutionem ex Porphyrio pro more excerptam habes in commentario B int. f. 46^b sup. ad h. l. (p. 108, 44 Bekk.): τοῦτό φησιν ὥς πάντῃ μὲν ἐκπετάσασα τὴν θῆαν, οὐδαμῇ δὲ ἰδοῦσα. πῶς δὲ οὐκ ἐρωτηθεῖσα προβάλλεται τὰ περὶ τῶν ἀδελφῶν; δηλὸν ὅτι προσοικονομεῖ ὁ ποιητὴς βουλόμενος εἰπεῖν τὴν ἀφάνειαν αὐτῶν. ἡγνόει δὲ τὰ περὶ αὐτῶν ἴσως μὴ συγχωρουμένη συντυγχάνειν τοῖς αἰχμαλώτοις (idem sch. in L p. 172 et V Bekk.).

7. (131)

Schol. ext. B cod. fol. 47^a (p. 99 Vill. quod sch. codici A falso tribuit Bekker, qui codicum notas solet confundere neque satis perspexit Villosoni rationes erroresve), item cod. Etonensis (apud Noehden p. 35) ad II. γ, 276: (Πορφυρίου. εἰς τὸ, Ζεῦ πάτερ Ἰδηθεν μετέωρ κῦδιστε μέγιστε, καὶ μέγρι τοῦ σίχου (300), ὧδέ σφ' ἐγκέφαλος χαμάδις ῥέοι ὥς ὅδε οἶνος. ἀπορῶ. haec addit Eton.) διὰ τί βουλόμενος ἐπιορκῆσαι τοὺς Τρῶας ὁ ποιητὴς, ἵνα εὐλόγως ἀπόλωνται, οὐδαμοῦ (-μῶς Eton.) πεποίηκεν ἐπιορκοῦντας, ἀλλ' οἴεται; ὁ γὰρ ὅρκος ἦν, εἰ Ἀλέξανδρον ἀποκτείνειεν ὁ Μενέλαος, ἀποδοθῆναι τὴν Ἑλένην· οὐκ ἀναιρεθέντος δὲ οὐδαμοῦ (-μῶς Eton.) ἡδίκουν μὴ ἀποδιδόντες οὐδ' ἐπιώρκησαν. φησὶ δ' (ὁ add. Et.) Ἀριστοτέλης ὅτι οὐδ' ὁ ποιητὴς λέγει ὥς ἐπιώρκησαν, καθάπερ ἐπ' ἄλλων «ὥς φάτο καὶ ῥ' ἐπιόρκον (ἐπι ὅρκον Vill.) ὦμοσεν» (κ, 332), ἀλλ' ὅτι κατάρτοι ἦσαν· αὐτοὶ γὰρ ξαντοῖς κατηράσαντο εἰπόντες «Ζεῦ κῦδιστε, μέγιστε καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι, ὅποτεροι πρότεροι ὑπὲρ ὅρκια πημήνεια, ὧδέ σφ' ἐγκέφαλος χαμάδις

ῥέοι ὡς ὅδε οἶνος» (γ, 298). οὐκ ἐπιώρκησαν μὲν οὖν, ἐκακούργησαν δὲ καὶ ἐβλάψαν τοὺς ὅρκους· ἐπάρατοι οὖν ἦσαν. ταῦτά τοι καὶ Ἥρα πευράται ἐξ αὐτῶν ὧν κατηράσαντο, γενέσθαι αὐτοῖς τὴν βλάβην· εὐξαμένων γὰρ ἐκείνων «ὀππότεροι πρότεροι ὑπὲρ ὅρκια πημήνεια, ὡδὲ σφ' ἐγκέφαλος χαμάδις ῥέοι ὡς ὅδε οἶνος» ἡ Ἥρα αὐτὸ τοῦτο παρακελεύεται τῇ Ἀθηνᾷ «ἐλθεῖν ἐς Τρώων καὶ Ἀχαιοῶν φύλοπιν αἰνὴν, πειρᾶν δ' ὥς κεν Τρῶες (τρῶας Eton., ὡς κεν τρῶσιν Ven. quem male legit Vill. qui habet κέντροισιν) ὑπερκύδαντας Ἀχαιοὺς ἄρξωσι (sic Ven. et Eton., ἄρξαντας male Vill.) πρότεροι (ita Ven., πρότερον Eton., προτέρους male Vill.) ὑπὲρ ὅρκια δηλήσασθαι» (δ, 65). τὸ δὲ βλάψαι οὐκ ἔστιν ἐπιορκῆσαι.

8. (132)

Schol. ext. B cod. fol. 47^a (p. 99 Vill.) et L (p. 173 Bachm.) ad Il. γ, 277 ἡέλιός θ' ὅς πάντ' ἐφορᾷς: διὰ τί τὸν ἥλιον πάντα ἐφορᾶν καὶ πάντα ἐπακούειν εἰπών, ἐπὶ τῶν ἑαυτοῦ βοῶν ἀγγέλου δεόμενον ἐποίησεν «ὡκέα δ' ἡέλιω ὑπερίονι ἄγγελος ἦλθε Λαμπετῖα ταῦνπεπλος, ὃ οἱ βόας ἔκταν ἐταῖροι» (Od. μ, 374). λύων δ' Ἀριστοτέλης φησὶν, ἥτοι ὅτι πάντα μὲν ὁρᾷ ἥλιος ἀλλ' οὐχὶ ἅμα, ἥτοι ὅτι τῷ ἡλίῳ (τοῦ ἡλίου Vill.) ἦν τὸ ἐξαγγεῖλαι ἡ Λαμπετῖα ὥσπερ τῷ ἀνθρώπῳ ἡ ὄψις· ἡ ὅτι, φησὶν, ἀρμόττον ἦν εἰπεῖν οὕτως τὸν τε Ἀγαμέμνονα ὀρκίζοντα ἐν τῇ μονομαχίᾳ «ἡέλιός θ' ὅς πάντ' ἐφορᾷς καὶ πάντ' ἐπακούεις» καὶ τὸν Ὀδυσσεῖα πρὸς τοὺς ἐταίρους λέγοντα· οὐ γὰρ δὴ καὶ τὰ ἐν ᾧδου ὁρᾷ. [καὶ ὅλως ὁ ποιητὴς etc. quae sunt verba Porphyrii.

Idem fere scholium ad alterum etiam locum Od. μ, 374 adscribitur in cod. Vindobonensi (Graec. phil. 133 fol. 57^b): Πορφυρίου (in marg.). ὡκέα δ' ἡέλιω ὑπερίονι: ἐναντίον τοῦτο τῷ «ἡέλιος ὅς πάντ' ἐφορᾷς καὶ πάντ' ἐπακούεις»· ἀφ' ἑαυτοῦ γὰρ ἔχρην ἐγνωκέναι τὸν πάντα ἐφορῶντα. λύοιτο δ' ἂν ἢ τῇ λέξει· τὸ γὰρ πάντα δηλοῖ τὰ πλεῖστα. [Ἀριστοτέλους in margine quasi ad alterum scholium, cui praefigatur ἄλλως] ἄλλως τε (inter lineas quasi omissa adduntur haec: πάντα μὲν, οὐχ ἅμα δέ. cf. H i. e. Harleianus ap. Dind.) οὐκ ἡγῶμαι τὸ πεπραγμένον ὃ ἥλιος, ἀλλ' ἔδει ὡς ποιμαίνουσιν καὶ ταύτην ἀπαγγεῖλαι. ἢ τῷ καιρῷ λύεται, ὡς νυκτὸς ἐπιθεμένων ταῖς βουσί τῶν ἐταίρων (huc usque idem scholium habetur in Ambrosianis B et Q Dind.). ἢ ὅτι ἡέλιω (ἥλιος cod.) ἐξαγγέλλει ἡ Λαμπετῖα ὥσπερ τῷ ἀνθρώπῳ ἡ ὄψις· ἢ ὅτι, φησὶν, ἀρμόστον ἦν εἰπεῖν οὕτω τὸν τε Ἀγαμέμνονα (etc. ut supra) ... οὐ γὰρ δὴ καὶ τὰ ἐν ᾧδου ὁρᾶν. [καὶ ὁ λόγος (sic) ὁ ποιητὴς ὅπου πάρεστιν . . . (usque ad finem scholii) πάντα ἐποπτεύει.]

9. (133)

Schol. codd. B ext. fol. 51^b (p. 106 Vill.) et L (p. 184 Bachm.), item Etonensis (Noehden p. 38) ad II. γ, 441: (Πορφυρίου add. solus Eton.) διὰ τί τὸν Ἀλέξανδρον πεποίηκεν οὕτως ἄθλιον ὥστε μὴ μόνον ἡττηθῆναι μονομαχοῦντα, ἀλλὰ καὶ φυγεῖν καὶ ἀφροδισίων μεμνημένον εὐθύς καὶ ἐρᾶν μάλιστα τότε φάσκοντα καὶ οὕτως ἀσώτως διακεῖσθαι; Ἀριστοτέλης μὲν φησιν, εἰκότως· ἐρωτικῶς μὲν γὰρ καὶ πρότερον διέκειτο, ἐπέτεινε (ita non solum L et Eton. sed Venetus etiam, πέφηνε male Vill.) δὲ τότε. πάντες γάρ, ὅτε μὴ ἐξῇ ἢ φοβοῦνται (φοβῶνται Et.) μὴ ἔξουσι, τότε ἐρῶσι μάλιστα· διὸ καὶ νουθετούμενοι ἐπιτείνουσι μᾶλλον· ἐκείνῳ δὲ ἡ μάχη τοῦτο ἐποίησεν. [οἱ δὲ ὅτι . . .

10. (134)

Schol. codd. B ext. f. 53^a (non A, quem qui codicis notam casu quodam et errore manifesto omisit, significare videbatur Villosion ad δ, 93 p. 111. Porphyrii enim scholia, sicut allegoriae Heracliti, in codice A omnino non leguntur) et L (p. 194 Bachm.) et D (f. 102^a Ald.), item Etonensis (ad δ, 84 Noehden p. 39) et codicum quibus continentur scholia hoc titulo conscripta Ἱστορίαι καὶ ἀπορίαι τῆς Ἰλιάδος, scil. Paris. 2556 (ap. Cramer Anecd. Paris. t. III p. 162) et Marc. 531 (chart. sec. 15, fol. 49^b) ad II. δ, 88: (Πορφυρίου solus add. Eton.) διὰ τί ἡ Ἀθηνᾶ εἰς σύγχυσιν τῶν ὄρκων οὐ τῶν Τρώων τινὰ ἐπελέξατο ἀλλὰ τῶν ἐπικούρων; καίτοι κεχαρισμένος ἂν τις ἐγένετο Ἀλεξάνδρῳ μᾶλλον, εἰ τῶν οἰκείων ἦν. καὶ διὰ τί τῶν ἐπικούρων τὸν Πάνδαρον ἐπελέξατο; φησὶν οὖν (ita B, L. καὶ φησιν Vill. ex D, cum Par. Marc. Et.) ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι τῶν μὲν Τρώων οὐδένα, διότι πάντες αὐτὸν ἐμίσουν, ὥς ὁ ποιητῆς φησιν «Ἴσον γὰρ σφιν πᾶσιν ἀπήχθετο κῆρι μελαίνῃ (γ, 454)»· τῶν δὲ ἐπικούρων τὸν Πάνδαρον ἐπελέξατο ὥς φιλοχρήματον· σημεῖον δὲ ἡ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ τῶν ἵππων κατάλειψις (ita Ven. B, L et Eton. σημ. δὲ ἡ τῶν ἵππων αὐτοῦ ἐπ' οἶκον κατάλειψις D Marc. Vill., nisi quod Marc. ἐπ' οἴκων, Vill. ἐν οἴκῳ), ἵνα μὴ δαπανᾷ (ε, 202)· καὶ ὅτι φύσει ἐπλόρκος ἦν· πὸ γὰρ (γούν D, Marc. Et.) ἔθνος ἔτι καὶ νῦν δοκεῖ εἶναι ὅθεν ἐκεῖνος ἦν ἐπλόρκον (hucusque Vill. at plura in codice). [ἄλλοι δὲ (καὶ add. Et. οἱ δὲ τινες D, Marc.) οὕτως λύνουσιν . . . ὥς Ἀριστον οὖν αὐτὸν ἐπελέξατο τοξότην. (hic desinunt Ven. B, D, L, Eton., soli Paris. et Marc. addunt haec:) ὅθεν οὐχὶ ἀσεβὴς ἦν, ὥς Ἀριστοτέλης ἀπεφάνητο, ἀλλ' εὖστοχος.

Eundem Aristotelis locum respicit scholium codd. A (sec. Vill. p. 110. cf. Bekk. ad δ, 66) L (p. 195 Bachm.) et D (non B, ut Vill.) f. 102^a Ald.

ex alio illo commentario sumtum, quo brevioribus quaestionibus referto et ab ipsius Porphyrii sermone longe diversis plurimum utitur Venetus A, ad δ, 88 εἴ που ἐφεύροι: οὐκ ἀσεβεῖ (δὲ add. D, L), φησὶν, ὁ Πάνδαρος, εἰ ἡ Ἀθηνᾶ συνεβούλευσε καὶ ὁ Ζεὺς ἀπέσταλκεν. ζητέον σὺν ὅτι ὁ μὲν Ζεὺς εἰδὼς τοὺς ὄρκους κακῶς γεγενημένους (εἰδὼς κακῶς τοὺς ὁ. γεγ. Marc. εἰδὼς οὐ καλῶς τ. ὁ. γεγ. D)· οὐδὲν γὰρ ἕτερον (ita L. οὐ γὰρ ἕτερον Marc., οὐ δὲ γ. ἔτ. D. οὐδὲ γὰρ ἐτέρω Vill.) Τρῶες ἢ ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ὤμοσαν· διὰ τοῦτο ἐσπούδασε λυθῆναι τὰς ἀδίκους συνθήκας. Ἀθηνᾶν δὲ νῦν ὑποληπτέον τὸν λογισμὸν αὐτοῦ τοῦ (ita L. Marc. et om. τοῦ D. αὐτὸν τὸν τοῦ Vill.) Πανδάρου καὶ ὅτι αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα διελογίζετο· ἅπιστα γὰρ Λυκάονες, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης μαρτυρεῖ. ἄλλοι δὲ καὶ αὐτοῖς τοῖς Ὀμήρου λύνοντές φασι (λύουσι λέγοντες L) προειρηκέναι τὸν ποιητὴν «πειρᾶν τ' αἶ κε θέλῃσιν», οὐχὶ πείθειν.

11. (135)

Schol. codd. B. ext. fol. 57^a et Vaticani (de quo cf. Villosion Anecd. Gr. II p. 266 et in proleg. ad Hom. p. 47) sec. Vill. p. 119 (quem male intellexit Bekker A litteram apponens), item Eton. (Noehden p. 40) ad II. δ, 297 ἱππῆας μὲν πρῶτα σὺν ἱπποισιν καὶ ὄχεσφιν: (Πορφυρίου add. Eton.) διὰ τί τὴν τάξιν ταύτην ἐποίησεν, ἱππῆας μὲν πρῶτον, πεζοὺς δ' ἐξόπισθε, κακοὺς δ' ἐς μέσον; ἄτοπον γὰρ τὸ τοὺς ἱππέας πρὸ τῆς φάλαγγος ποιῆσαι καὶ τούτων μεταξὺ τοὺς φαύλους. λύει δ' Ἀριστοτέλης· ἢ οὐ πρὸ τῆς φάλαγγος λέγειν τοὺς ἱππεῖς φησὶν ἀλλ' ἐπὶ τοῖς κέρασιν, καὶ οὕτως πρῶτοι εἶεν ἄν. τοὺς δὲ κακοὺς οὐ τόπῳ διορίζει, ἀλλ' ἐναλλάξ μεταξὺ ἀνδρείου τὸν ἀσθενέστερον, πεζοὺς δ' ἐξόπισθεν τῶν ἱππέων, ὥστε τὰ μὲν κέρατα κρατεῖν τοὺς ἱππέας, μετὰ δὲ τούτους τοὺς πεζοὺς. πανταχοῦ δὲ μεταξὺ τῶν ἀνδρείων ἱππέων τε καὶ πεζῶν τετάχθαι (sequentia quae non habet Vill. qui unum codicis versum integrum omisit, inter τετάχθαι et οἱ ἱππεῖς οἱ ἀνδρεῖοι inseruntur ex ipso cod. Ven. et Etonensi) τοὺς κακοὺς ἦτοι ἱππέας τε καὶ πεζοὺς. [ἄλλοι δὲ οὐδὲν ὅλως τῷ τόπῳ διορίζειν, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ λέγειν πρῶτα (πρώτους B) καὶ μέσον (μέσους B) καὶ τὸ ὀπίσθεν ὕστερον (ὕστερους B), ἵνα πρῶτα (πρώτοι B) μὲν συμβάλλωσιν οἱ ἱππεῖς οἱ ἀνδρεῖοι, μεθ' οὓς ἐπιφέρονται οἱ χείρους τῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν οἱ ἀνδρεῖοτάτοι. pergunt Ven. et Eton. οἱ δὲ ὅτι οὐχ ὡς ἐπιτιμᾶται ἔταξε· καὶ γὰρ Βοιωτοὺς (-τοῖς B) οὕτω τάττειν δοκεῖ. in eodem Eton. alterum deinde extat de eadem re Porphyrii scholium, quod habetur etiam in cod. Par. 2681 (Cramer Anecd. Par. t. III p. 283) sub hoc titulo qui compilatori debetur:

Πορφυρίου *ἐτέρᾳ ἐξηγήσεις εἰς τὸ αὐτό. καὶ γὰρ* etc. *οὐ φασὶ τακτικὸν εἶναι· οὐδένα γὰρ οὕτως τάσσειν, ὥς ὁ Νέστωρ εἰσῆκται. τινὲς μὲν οὖν φασὶ Βοιωτοὺς εἰρῆσθαι τούτῳ· ὥστε ἀπὸ τοῦ ἔθους ἡ λύσις. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς λέξεως· τὸ γὰρ πρῶτον δῆλον τὸ δεξιὸν κέρας, ὅπισθεν δὲ τὸ ἀριστερόν. contra in Veneto B haec verba, omisso principio οὐ φασί. . . εἰρῆσθαι τούτῳ, uno tenore supra adscriptis continuantur sic: καὶ γὰρ Βοιωτοῖς οὕτω τάττειν δοκεῖ· ὥστε ἀπὸ τοῦ ἔθους ἡ λύσις. οἱ δὲ . . . ἀριστερόν. (quae hinc addit B, non A ut habet alio loco Vill. p. 118, extant etiam in D f. 108^b Ald.) πρῶτους οὖν εἰκὸς εἰρῆσθαι τοὺς ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ μέρους (κέρως D) ἐστῶτας, ὅπισθεν δὲ τοὺς ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ· ὥς εἰκὸς μεταξὺ τετάχθαι τοὺς δειλοὺς. οὕτω γὰρ καὶ λόγον ἔξει τὸ (300), ὅφρα καὶ οὐκ ἐθέλων τις ἀναγκαίῃ πολεμίζῃ. — (tertium scholium — ἄλλως inscr. ap. Vill. — est in eisdem B int. et Vat. sec. Vill. item in Eton. et sec. Bekk. in V. solum hoc extat in L: οὐ δεόντως φασὶ etc.) cf. Eustath. in Il. p. 474. extr. (ex scholiis q. d. Apionis et Herodori).*

12. (136)

Schol. B ext. f. 78^a (p. 148 Vill.) ad Il. ε, 741 *ἐν δὲ τε Γοργεῇ κεφαλὴ δεινοῖο πελώρου: διὰ τί ποτὲ μὲν φησὶ τὴν κεφαλὴν τῆς Γοργόνης ἐν ᾧδῳ εἶναι λέγων «μή μοι Γοργεῖν κεφαλὴν δεινοῖο πελώρου ἐξ ᾧδου πέμψειε» (Od. λ, 634), ποτὲ δὲ τὴν Ἀθηνᾶν ἔχειν ἐν τῇ αἰγίδι λέγων «βάλετ' αἰγίδα θυσανόεσσαν» καὶ ἐπάγει «ἐν δ' ἔρις, ἐν δ' ἀλκή, ἐν δὲ κρυόεσσα ἰωκή, ἐν δὲ τε Γοργεῇ κεφαλὴ δεινοῖο πελώρου». φησὶ δ' Ἀριστοτέλης ὅτι μήποτε ἐν τῇ ἀσπίδι οὐκ αὐτὴν εἶχε τὴν κεφαλὴν τῆς Γοργόνης, ὥσπερ οὐδὲ τὴν Ἑριν οὐδὲ τὴν κρυόεσσαν ἰωκὴν, ἀλλὰ τὸ ἐκ τῆς Γοργόνης γιγνόμενον τοῖς ἐνορῶσι πάθος (cf. Aristophanes gramm. ap. Eustath. p. 603, Nauck fr. p. 271—73) καταπληκτικόν. [καὶ μήποτε πάλιν ζητέον ὅτι οὐκ αὐτὴν εἶχεν, ἀλλ' ὅτι γεγραμμένον (ita cod. corr. ἐγγεγραμμένην, ut est ad Od.) τῇ ἀσπίδι ὥσπερ σημειῶν τι. ζητέον δὲ . . .*

Idem scholium eisdem verbis (et novis quibusdam in fine additis) ad alterum locum apponitur Od. λ, 634 (B H Q ap. Dind. p. 527, item in Vindobon. f. 51^b) *μή μοι Γοργεῖν κεφαλὴν: καὶ πῶς ἐν τῷ ὅπλῳ τῆς Ἀθηνᾶς ἐγκεισθαι φησιν αὐτήν; λέγει γὰρ «λάβε δ' αἰγίδα etc. et Porphyrio diserte tribuitur in Vindobonensi ubi ita incipit: διὰ τί ποτὲ μὲν τὴν κεφαλὴν τῆς Γοργόνης ἐν ᾧδῳ εἶναι ὥς ἐνταῦθα, ποτὲ δὲ τὴν Ἀθηνᾶν ἐντὸς ἔχειν ἀσπίδος» λαβε δ' αἰγίδα etc.*

Porphyrii ἐξηγήσεις τῆς αἰγίδος quam promittit B ad Il. β, 447, etiam

nunc inedita extat in codice f. 38^b (marg. ext.): τῶν μεθ' Ὅμηρον ποιη-
τῶν πολλοὶ τινες τὴν αἰγίδα παραδιδόασιν . . . (des. f. 39^a inf. οὕτως
ἐν ἔγγιστα δειχθείη). eadem uti videtur Eustathius ubi l. c. Aristophanem
(ex Porphyrio scil.) citat pro Porphyrio ἐν τῷ περὶ αἰγίδος.

13. (137)

Schol. B int. f. 78^b (p. 150 Vill.), L (p. 278), V (Victor. ap. Bekk.) ad
Il. ε, 778 αἱ δὲ βήτην τρήρωσι πελείασι νῆμαθ' ὁμοῖαι: [τὴν ὀρμὴν
καὶ τὴν πιτῆσιν· ἄτοπον γὰρ τρυφερῶς βαδίζειν τὰς εἰς πόλεμον ἐσκευ-
ασμένας. — ἄλλως.] καλῶς τῶν βουλομένων λαθεῖν τὰ ἔχνη περιστε-
ραῖς εἴκασεν· ἀφανὴ γὰρ αὐτῶν τὰ ἔχνη, ὥς Ἀριστοτέλης: [ἢ καὶ
διὰ τὸ καθαρὸν, ἢ διὰ τὸ ταχύ (ἀφανὴ γὰρ τῶν περιστερῶν τὰ ἔχνη
καὶ Ἀρ. λέγει. ἄλλως. πρὸς τὸ καθαρὸν καὶ ταχύ etc. L).

Haec quae in interiore margine leguntur (cf. fr. 24), ex Porphyrio
sine dubio sumsit auctor commentarii.

14. (138)

Schol. B ext. (p. 164 Vill.) ad Il. ζ, 234 ἐνθ' αὐτε Γλαῦκος Κρονί-
δης φρένας ἐξέλετο Ζεὺς: εἰκότως (cf. idem sch. in L V) . . . διὰ τί ὁ
μὲν Γλαῦκος προήχθη εἰς φιλοτιμίαν τοῦ ἀλλάσσειν τὰ ὅπλα χρυσᾶ
ὄντα πρὸς Διομήδη, ὁ δὲ ποιητὴς ἐπιτιμᾷ ὥς οὐ δέον οὐδ' εἰ φίλος
εἶη προλεσθαι πλείονος ἄξιον; . . . ὁ ποιητὴς δέ, φησὶν Ἀριστοτέ-
λης, οὐχ ὅτι τὰ πλείονος ἄξια ὄντα προήκατο ἐπιτιμᾷ, ἀλλ' ὅτι ἐν
πολέμῳ καὶ χρώμενος προέλετο· οὐδὲν γὰρ ἀλλοιότερον ὥσπερ ἂν εἰ
ἀπέβαλε τὰ ὅπλα. ἐπιτιμᾷ οὖν ὅτι κρείττω προέλετο οὐκ εἰς τιμὴν
ἀλλ' εἰς χρῆσιν· ἀναγκαῖον δὲ τοῦτο δηλῶσαι εἰπόντα τὴν ἀξίαν. [τι-
νὲς δὲ . . .

15. (139)

Schol. B ext. f. 94^b (p. 179 Vill.) ad Il. η, 93: διὰ τί προκαλουμένον
Ἑκτορος εἰς μονομαχίαν οἱ μὲν ἄλλοι ἄριστοι αἰδεσθῆν μὲν ἀνήνασθαι,
δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι, Μενέλαος δὲ πρῶτος ἀνίσταται καὶ μεμψάμενος
τοὺς ἄλλους κατεδύσατο τεύχεα καλὰ, μάχεσθαι προθυμούμενος· ὅτε
δὲ προτραπέντες οἱ ἑννέα ἀνίσταντο, οὐδαμοῦ αὐτὸς ἐν τούτοις εὐ-
ρίσκειται, ἀλλ' Ἀγαμέμνων καὶ Διομήδης καὶ οἱ Αἴαντες καὶ Ἰδομε-
νεὺς καὶ Μηριόνης καὶ Εὐρύπυλος καὶ Θόας καὶ Ὀδυσσεύς; φησὶ δὲ
ὁ Ἀριστοτέλης ὅτι ἅπαξ ἀκούσας «μηδ' ἔθελ' ἐξ ἔριδος σεῦ ἀμεί-
νονι φωτὶ μάχεσθαι Ἑκτορι» (η, 111) οὐκ ἔμελλεν αὐτίς ἀνίστασθαι·
καὶ ὅτι τὸ πρότερον ἐκ φιλονεικίας ἢ ἀνάστασις· καὶ ὅτι ἤδη μονο-

μαχήσας ἐτύγγανεν Ἀλεξάνδρῳ καὶ οὐ καλῶς ἀπαλλάξας, καὶ νεωστὶ ἐτέτρωτο ὑπὸ Πανδάρου· καὶ οἱ ἀποκινδυνεύειν τοῦτον οὐκ ἐχρῆν, ἐν ᾧ τὸ τέλος ἤρτητο τοῦ πολέμου· ἐπὶ γὰρ Ἀλεξάνδρου ἴσον ἦν τὸ τοῦ κινδύνου.

16. (140)

Schol. B ext. f. 97^b (p. 183 Vill.) ad II. η, 228: διὰ τί ὁ Αἴας τῷ Ἑκτορι δεδήλωκε τὴν τοῦ Ἀχιλλέως μῆνιν; οὐδεμία γὰρ ἀνάγκη ἦν οὐδὲ φρονίμου ἀνδρὸς τὰ παρ' αὐτοῦ κακὰ τοῖς πολεμίοις ἐξαγγέλλειν. ἢ ὅτι . . . Ἀριστοτέλης δέ, ἵνα μὴ οἴηται τὸν Ἀχιλλέα ἀποδεδειλιακέναι, ἀλλὰ κακείνον καὶ ἄλλους αὐτοῦ εἶναι κρείττους. [εἶτα εἰπὼν . . .

17. (141)

Schol. B ext. f. 114^b (p. 211 Vill. quod falso a Bekkerō tribuitur codici A) ad II. ι, 17: διὰ τί λέγοντα ποιεῖ ἐν δῆμῳ «ὦ φίλοι Ἀργείων ἡγήτορες ἡδὲ μέδοντες» τοὺς ἡγήτορας (ita cod., ἡγεμόνας Vill.) καὶ βασιλεῖς προσφωνῶν καίπερ πάντων παρόντων; φησὶν οὖν ὁ Ἀριστοτέλης ὅτι ὁ μὲν δῆμος μόνου τοῦ ἀκούσαι κύριος, οἱ δὲ ἡγεμόνες καὶ τοὺ πρᾶξαι.

18. (142)

Schol. B ext. f. 131^a (p. 245 Vill., Bekk. p. 282, 18 ad κ, 198) ad II. κ, 98 μὴ τοὶ μὲν καμάτῳ ἀθηκότες ἡδὲ καὶ ὑπνω: ἠπόρῃσεν Ἀριστοτέλης, διὰ τί ἔξω τοῦ τείχους ἐποίησε τοὺς ἀριστέας βουλευομένους ἐν νυκτηγορείᾳ, ἐξὸν ἐντὸς τοῦ τείχους ἐν ἀσφαλεῖ. καὶ φησι· πρῶτον μὲν οὖν οὐκ εἰκὸς ἦν ἀποκινδυνεύειν τοὺς Τρῶας οὐτ' ἐπιτίθεσθαι νύκτωρ· οὐ γὰρ τῶν εὐτυχούντων ἦν ἀποκινδυνεύειν· ἔπειτα ἐν ἐρημίᾳ καὶ καθ' ἡσυχίαν βουλεύεσθαι περὶ τῶν τηλικούτων ἔθους. ἄτοπον (cf. B ad κ, 194) δ' ἂν ἦν, εἰ ἡξίουν μὲν πορευθῆναι τινὰς εἰς τοὺς Τρῶας, αὐτοὶ δὲ οὐδὲ μικρὸν προσελθεῖν ἐτόλμων. ἔπειτα (cf. B ad κ, 194. 198) στρατηγῶν ἂν εἴη τὸ φυλάσσεσθαι τοὺς νυκτερινοὺς θορύβους, τὸ δ' ἐν τῷ στρατεύματι νυκτὸς συνιόντας βουλεύεσθαι, νεωτερισμοῦ ὑποψίαν παρὰσχόν, φόβον ἐνεποίει. [ἅμα δὲ καὶ ἡ πρόθεσις ἦν τοὺς φύλακας θεάσασθαι ἐν οἷς ἦν ἡ σωτηρία τῶν καθευδόντων. γενόμενοι δ' ἐν τούτοις etc. quae Porphyrii sunt.

Secundum et tertium argumentum redeunt in aliis scholiis Porphyrianis (B) ad κ, 194 et 198.

19. (143)

Schol. B ext. f. 132^b (p. 247 Vill.) ad II. κ, 153 ὄρθ' ἐπὶ σαυρωτήρος (—τῆρας Aristoph. sec. sch. A) ἐλήλατο: φανύλη δοκεῖ εἶναι ἡ τῶν

δοράτων ἐπὶ σαυρωτῆρας στάσις· καὶ δὴ πανταχοῦ (ita cod. πολλὰχοῦ Bekk.) θόρυβον ἥδη πεποίηκε νύκτωρ ἐν μόνον πεσόν. λύει δ' Ἀριστοτέλης λέγων ὅτι τοιαῦτα αἰεὶ ποιεῖ Ὅμηρος, οἷα ἦν τότε. ἦν δὲ τοιαῦτα τὰ παλαιά, οἷάπερ καὶ νῦν ἐν τοῖς βαρβάροις· πολλοὶ δὲ οὕτω χρῶνται τῶν βαρβάρων.

20. (144)

Schol. B ext. f. 134^b (p. 251 Vill.) ad II. κ, 252: ἡ συναγωγὴ τῶν ζητουμένων (sequitur ipsum prooemium libri cuiusdam ζητημάτων Ὀμηρικῶν Porphyrii, e quo huc delatum est hoc scholium) . . . ἀντίκα τῶν παλαιῶν ζητημάτων ὠμολόγηται εἶναι τὸ τοιοῦτο (quod τὸ πολυθρύλλητον ζήτημα vocatur in A cuiusque iam ipse Aristoteles mentionem fecit in Poet. 25 p. 1461, 26), ἐν οἷς φησὶν «ἄστρα δὲ δὴ προβέβηκε, παρῳήκε δὲ πλεόν νυξ τῶν δύο μοιράων, τριτάτῃ δ' ἔτι μοῖρα λέλειπται». πῶς γὰρ εἰ αἱ δύο μοῖραι ἐξηκονσιν ἀνταῖ τε καὶ ἔτι τούτων πλεόν, ἡ τριτάτῃ μοῖρα λέλειπται, ἀλλ' οὐχὶ τῆς τρίτης μόριον (sequuntur multorum ἀποδόσεις, Metrodori, Chrysippi, Aristotelis, Autochthonis, Apionis aliorumque qui non nominantur) . . . Ἀριστοτέλης δὲ οὕτως ἀξιολύειν, ἐν οἷς φησὶν· ἡ εἰς δύο διαίρεσις εἰς ἴσην δύνανται γενέσθαι ἐν τούτοις· ἐπεὶ δὲ (ἐπειδὴ) Vill. ex cod.) τὸ πλεόν τοῦ ἡμίσεος ἀόριστόν ἐστιν, ὅταν τοσοῦτον ἀυξηθῇ ὥς τοῦ ὅλου τρίτον ἀπολείπεσθαι, ἀκριβῶς ἂν εἴη τὸ ἀφορίσαι τοῦτο καὶ δηλῶσαι ὅσον ἐστὶ τὸ καταλειφθέν, ἵνα ὅσον ηὐξηθῇ τοῦ ὅλου τὸ ἡμισυ δηλον γένηται. οἷον τῶν ζ ἡμισυ τὰ γ. εἴπερ διαιρεθῇ τὰ ζ εἰς β ἴσα, ἔσται γ. ἐὰν τὸ ἕτερον μέρος αὐξηθῇ, ἄδηλον πότερον μορίῳ ἀριθμοῦ ἢ ὅλῃ μονάδι. ἐὰν οὖν ὅλη μονάδι πλεόν γένηται, τὸ μέρος τὸ ὑπολειπόμενον τρίτον ἔσται τοῦ ὅλου, ὥστε καὶ ὁ εἰπὼν τῶν δύο μερῶν θάτερον πλεόν γενόμενον καταλείπει τριτάτην μοῖραν, δεδήλωκεν ὅτι ἐν αὐξήσει τὸ πλεόν μονάδι γέγονε, τεσσάρων γεγονότων τῶν τριῶν καὶ δύο ὑπολειπομένων, ὅπερ ἦν τῶν ζεὶ τὸ τρίτον. ἐπεὶ οὖν καὶ τῆς νυκτὸς αἱ δώδεκα μοῖραι εἰς δύο ἴσας μερίδας μερῖζεσθαι δύνανται εἰς ἕξ, ηὐξηθῇ δὲ καὶ πλεόν γεγονὸς θάτερον μέρος, ἄδηλον δὲ τὸ πόσαις ὥραις· καὶ γὰρ μιᾷ καὶ δύο καὶ τρισὶ καὶ πλείοσιν ἢ αὐξήσις δύνανται γίνεσθαι· ἀφορίζει (corr. -ίσις) ὁ ποιητὴς τὸ ἀόριστον τοῦ πλείονος πόσον ἦν καὶ ὅτι δύο ὥραις ηὐξηθῇ, ἐπήγαγεν ὅτι τριτάτῃ μοῖρα λέλειπται, ὥς ὁκτὼ μὲν γενέσθαι τὰς παρῳηκυίας ὥρας, καταλείπεσθαι δὲ τέσσαρας, αἵπερ εἰσὶ τοῦ ὅλου τρίτον.

Haec aliis duobus exemplis amplius exsequitur Porphyrius, deinde Autochthonis et Apionis sententiae advocantur.

Schol. A ad II. λ, 385 (p. 277 Vill.)
τοξότα, λωβητήρ, κέρα ἀγλαέ, παρ-
θενοπιπα: ἡ διπλῇ ὅτι κέρα οὐ τῇ
τριχὶ ψιλῶς, ἀλλ' ἐμπλοκῆς τι γέ-
νος εἰς κέρατος τρόπον ἀνεπλέκον-
το οἱ παλαιοί. Σώφρων «κορώνας
ἀνδούμενοι»· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τέτ-
τιγας ἐνεπλέκοντο· καὶ παρ' Ὀμή-
ρῳ «πλοχοί θ' οἷ χρυσῷ τε καὶ
ἀργυρῷ» (II. ρ, 52). ἔνιοι δὲ τῷ τό-
ξῳ ἀγαλλόμενε· προείρηκε δὲ τοξό-
τα λωβητήρ. ex his haec tantum
habet exile Schol. V quod idem legi-
tur in Townleiano (nunc Burnei. 86),
quem inspexi, fol. 114^a (κέρα ἀγλαέ...)
ἄλλως. τῇ τριχί, ὅθεν καὶ τὸ κελ-
ρειν. Ἀριστοτέλης δὲ ὡ τῷ τό-
ξῳ σεμνυνόμενε.

Eustath. ad II. p. 851: οἱ δὲ περὶ
Ἡρόδωρον καὶ Ἀπίωνα (i. e. scho-
lia vetera in Iliadem, eadem quae
non satis integra reddidit codex A)
καὶ τοιαῦτά φασιν· ἐμπλοκῆς τι
γένος εἰς κέρατος τύπον ἀνεπλέκον-
το οἱ παλαιοί, καὶ διὰ τοῦτο οὕτως
ἐκάλουν αὐτό. καὶ ἄλλα δὲ ἦσαν τρι-
χῶν κοσμήματα. ὁ γοῦν Σώφρων
φησὶ πον κορώνας ἀναδούμενοι·
καὶ Ἀθηναῖοι τέττιγας ἀνεπλέκον-
το· καὶ παρ' Ὀμήρῳ πλοχοί τινες
χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ ἐσφῆκωντο.
Ἀριστοτέλης δὲ φασὶ (corr. φησὶ)
κέρα ἀγλαὸν ἀντὶ τοῦ αἰδοῖν σεμνυ-
νόμενον, ἐπὶ τοιούτου σημαινομένου
τὴν λέξιν ἐκεῖνος νοήσας. καὶ ἔοικεν
ὁ σκορπιώδης τὴν γλώσσαν Ἀρχί-
λοχος ἀπαλὸν κέρας τὸ αἰδοῖον εἰ-
πὼν ἐντεῦθεν τὴν λέξιν πορίσασθαι.

In scholio Victoriano diversas explicationes ita confusas esse ut al-
terius ad alteram auctor adscriberetur, ex Eustathio patet, qui iam antea
explicationem in V Aristoteli tributam memoraverat his verbis (p. 851):
τὸ δὲ κέρα ἀγλαέ οἱ μὲν ἀντὶ τοῦ τόξου ἀγλαίζόμενε, ἵνα λέγῃ κέρατα
τοὺς προορηθέντας πῆλεις τοῦ τόξου, οἳ πέρ εἰσιν, ὡς ἐδηλώθη, συμ-
βεβλημένα κέρατα· οἱ δὲ φασὶ τὸ κέρα ἀγλαέ παρθενοπιπα ἀντὶ τοῦ
κάλλιστε τὴν τριχὰ ἐπὶ ἀπάτῃ παρθένων. cf. Hesychius s. κέρας:
θρῆξ, τόξον καὶ αἰδοῖον. debilem autem codicis Victoriani fidem nomen-
que Aristotelis licet confirmet non solum Eustathius sed etiam codex Town-
leianus antiquissimus, ad Aristotelem illa minime pertinere puto. cuius
nomen in scholiorum codicibus cum Aristophane saepe, rarius cum Ari-
starcho commutari notum est (cf. Nauck Aristoph. fr. p. 37), velut ad β,
447 schol. BL (p. 76^b 36 Bekk. p. 125, 10 Bachm.). ad δ, 137 cod. Par.
2679. 2766 in Cramer Anecd. Par. III p. 9. 282, ad II. ι, 21 Schol. Hornei.
(Flor.) ed. Helmst. 1620, ad φ, 122 cod. Par. 2760 in Crameri A. P. III
p. 291 (p. 570^b 49 Bekk.) etc. Aristoteles pro Aristarcho in sch. Par. 2670
(Cramer A. P. III p. 10) ad II. λ, 636 (cf. Schol. A Didymi indeque sch. B
Porphyrii p. 325, 14. 31 Bekk.), contra Aristophanes est pro Aristotele (ex

hist. an.) in cod. B ad v, 252 p. 559^b 37 Bekk. alia de causa in schol. vulg. D ad φ, 252 Aristoteles comparet (μελανόστον Ἀριστοτέλης p. 576^b 9 Bekk.). etenim confusis ex Porphyrii scholio ad ω, 315 negligenter abbreviato Aristotelis (h. a. 9, 32) et Democriti testimoniis, Aristoteli tribuitur quod Democriti dicendum erat. nisi forte qui Democritum citavisse dicitur in sch. ω, 315 ipse fuit Aristophanes, quem Aristotelem scripserint et D et cuius idem vitium cernitur, B (576^b 13 Bekk. ex int. marg.). videtur enim Aristophanem reprehendere Aristarchus quemadmodum cod. V ad ω, 340 (p. 640, 12 Bekk.) πέδιλα: Ἀριστοτέλης (corr. Ἀριστοφάνης) αὐτὰ πτερωτὰ οἶται, ψευδῶς (cf. ad Od. α, 97). de quibus locis male iudicavit Lehms de Aristarcho p. 50. atque in illo quoque loco de usu vocis κέρας fieri potest ut Aristophanem, qui κέρας voluerit significare αἰδοῖον, reprehenderit Aristarchus, qui τόξον. talem certe Aristarchi fuisse sententiam, ex scholiis ad verba κέρας βοὸς (Il. ω, 81) eadem grammaticorum disputatione illis coniuncta colligimus. in qua re eodem librariorum vitio Aristoteles pro Aristarcho scribitur apud Plutarchum de solertia animal. 24 eisdem (e Didymo?) copiis usum quas gerunt scholia Homerica.

Plut. l. c. καὶ τῶν τριχῶν τὰ Schol. B ad ω, 81 κέρας: ὁ προσά-
καθήκοντα πρὸς τὸ ἄγκιστρον πτῶσι τῇ ὀρμῇ πρὸς τὸ μὴ ἐσθίεσθαι
ὥς ἐνὶ μάλιστα λευκὰ φαίνε- καὶ ὁμόχροον εἶναι τῇ θαλάσῃ. οἱ δὲ
σθαι μηχανῶνται· μᾶλλον γὰρ νεώτεροι κέρας τὴν συμπλοκὴν τῶν
οὕτως ἐν τῇ θαλάττῃ δι' ὁμοιό- τριχῶν (cf. ad λ, 385). — Schol. V ib.
τητα τῆς χροῆς λανθάνουσι. τὸ ὁμοίαν κέρατι· «ἔον κεροπλάστην αἶδε
δὲ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ λεγόμενον Γλαῦκον» Ἀρχιλόχοις (cf. Hes. s. κε-
ῖν δὲ μολυβδαίνῃ (Il. ω, 80— ροπλάστης: λεπτοεργὸς ἢ τριχοκοσμη-
82) . . . παρακούνοντες ἐνιοὶ βο- τῆς et V ad λ, 385 τῇ τριχί· ὅθεν καὶ
εἰαῖς θριξίν οἶονται πρὸς τὰς ὀρ- τὸ κείρειν). — Schol. A ib. (Aristo-
μῆας χρῆσθαι τοὺς παλαιούς· nicus) ἡ διπλῇ, ὅτι οὐ λέγει βοὸς κέ-
κέρας γὰρ τὴν τρίχα λέγεσθαι, ρας βοὸς τρίχα διὰ τὸ τριχλίνην εἶναι
καὶ τὸ κείρασθαι διὰ τοῦτο καὶ τὴν ὀρμῆαν· λιναῖς γὰρ ἐχρῶντο· «ἐκ
τὴν κουράν· καὶ τὸν παρ' Ἀρ- πόντοιο θύραζε λίνφ ἐνὶ ἥνοπι χαλκῷ»
χιλόχφ κεροπλάστην φιλόκοσμον (Il. π, 408). οἱ δὲ νῦν οὐδὲ βοεῖαις
εἶναι περὶ κόμην καὶ καλλω- χρῶνται, ἀλλ' ἱππέαις (cf. schol. A ad
πιστήν. ἔστι δ' οὐκ ἀληθές· π, 408). λέγοι ἂν οὖν βοὸς κέρας κυ-
ἱππέαις γὰρ θριξί χρῶνται, τὰς ρίως· κατεσκεύαζον γὰρ σύριγγα ἐκ
τῶν ἀρρένων λαμβάνοντες· αἱ κέρατος βοείου, ἣν παρετίθεσαν τῇ ὀρ-
γὰρ θήλειαι τῷ οὐρῷ τὴν τρίχα μιᾷ ὑπὲρ τὸ ἄγκιστρον, ὅπως μὴ οἱ
βεβεργμένῃν ἀδρανῇ ποιούσιν. ἰχθυῖες ἀποτρώγωνσι τὸν λίνον. cf. schol.

Ἀριστοτέλης δὲ φησι μὴδὲν Q ad Od. μ, 253 (ubi idem illud redit ἐν τούτοις λέγεσθαι σοφὸν ἢ πε- βοός κέρας): κέρας Ἀρίσταρχος τὸ ριπτόν, ἀλλὰ τῷ ὄντι κεράτιον κεράτινον συρίγγιον, ὃ ἐπιτιθέασι πρὸς περιτίθεσθαι πρὸ τοῦ ἀγκί- τὸ μὴ ἐσθίεσθαι ὑπὸ τοῦ ἰχθύος τὴν στρου περὶ τὴν ὀρμιάν, ἐπεὶ ὀρμιάν. ἔνιοι δὲ τὴν τριχά (cf. schol. πρὸς ἄλλο ἐρχόμενοι διεσθίου- B Q V ib., Etym. M. p. 505, 16 s. κέρας σιν. βοός, Hesych. et Apollon. lex. Hom. s. βοός κέρας).

audias denique Apollonium lex. Homer. s. κέρα ἀγλαέ: οἱ μὲν γλωσσό- γραφοὶ ταῖς θριξὶν ἀγαλλόμενε· κέρας γὰρ τὴν τριχά λέγεσθαι. ὁ δὲ Ἀρίσταρχος κυρίως (cf. Et. M. l. c.) ἀκούει τὸ τοῦ βοός κέρας ὅλον τὸ κεράτινον συρίγγιον· τὸ γὰρ παλαιὸν πρὸς τὸ μὴ ἀποτρῶσαι τὸν ἰχθύν τῷ ἀγκίστρῳ περιτίθεσθαι τοῦτο. τὸν δὲ Ὅμηρον μὴδέποτε εἰ- ρηκέναι κέρας τὴν τριχά· ὅθεν ἐπὶ τοῦ κέρα ἀγλαέ, τόξῳ ἀγαλλόμενε (cf. Eust. l. c.). unde id quidem pro certo efficitur in schol. V ad λ, 385 ita legendum esse κέρα ἀγλαέ: τῇ τριχί· ὅθεν καὶ τὸ κείρειν. Ἀρίσταρ- χος δὲ ὡς τῷ τόξῳ σεμννόμενε, Eustathium autem verisimiliter sic cor- rigi: Ἀριστοφάνης δὲ φησι κέρα ἀγλαὸν ἀντὶ τοῦ αἰδοῖσθαι σεμννό- μνον.

Propter argumenti similitudinem hic libet adnotare in Schol. Aristoph. pac. 1178 (λινόπτας γὰρ φησιν Ἀριστοτέλης τοὺς τὰ θηρευτικά λίνα φυλάττοντας, ὡς καὶ οἰνόπτας τοὺς οἰνοφύλακας. cf. Hesych. s. λινό- πτης) eodem modo corruptum videri auctoris nomen.

21. (146)

Schol. cod. A fol. 253^b ad Il. τ, 108 (p. 441 Vill.) εἰ δ' ἄγε νῦν μοι ὁμοσσον: διὰ τί ἡ Ἥρα ὁμόσαι πρὸς (sic Vill., corr. προάγει vel tale quid cf. κελεύει in sch. B) τὸν Δία; ἢ δῆλον ὡς οὐ ποιοῦντα ἂν φῇ. εἰ δὲ τοῦτο, διὰ τί οὐ κατανεῦσαι ἀλλὰ καὶ ὁμόσαι ἤξιωσεν, ὡς καὶ ψευδομένου ἂν μὴ ὁμόσῃ; ὁ δὲ ποιητής φησιν ἀληθεύειν «ὅτι κεν κεφαλῇ κατανεύσῃ (Il. α, 527). τὸ μὲν οὖν ὅλον μυθῶδες· καὶ γὰρ οὐδ' ἀφ' ἑαυτοῦ ταῦτα φησιν Ὅμηρος οὐδὲ γινόμενα εἰσάγει, ἀλλ' ὡς διαδεδομένων περὶ τὴν Ἡρακλέους γένεσιν μέμνηται. ζητέον δὲ ὅτι καὶ ὁ μῦθος εἰκότως εἰσάγει τὴν Ἥραν ὀρκουσαν τὸν Δία· πάντες γὰρ περὶ ὧν φοβοῦνται μὴ ἄλλω; ἀποβῇ, πολὺ τῷ ἀσφαλεῖ προέχειν πει- ρῶνται· διὸ καὶ ἡ Ἥρα ἄτε οὐ περὶ μικρῶν ἀγωνιζομένη καὶ τὸν Δία εἰδυῖα ὅτι αἰσθόμενος τὸν Ἡρακλέα δουλεύοντα ὑπεραγανακτήσει, τῇ ἰσχυροτάτῃ ἀνάγκῃ κατέλαβεν αὐτήν. οὕτως Ἀριστοτέλης.

Hoc praeter sch. ad δ, 88 (fr. 10) uno loco citatur Aristoteles (Ari-

starchus?) in cod. A. reliquae omnes aporematum Aristoteli tributorum mentiones debentur ipsi Porphyrio, cuius commentariorum Homericorum (ζητημάτων Ὀμηρικῶν) fragmenta passim dispersa ἀντολεξει leguntur in extrema margine codicis Veneti B, nulla nisi editorum errore in cod. A. quum autem Porphyrium excerpserit auctor quaestionum inter scholia cod. A saepissime appositarum, in hoc etiam codice licet auctorum testimonia plerumque ille omiserit, Aristotelem subinde citari (cf. fr. 10) non miraberis.

22. (147)

Schol. B ext. f. 322^a (p. 516 Vill.) et M (Mosq. p. 88 Matth.) ad II. ω, 15: (Πορφύριον M) διὰ τί ὁ Ἀχιλλεύς τὸν Ἑκτορα εἶλκε περὶ τὸν τάφον τοῦ Πατρόκλου παρὰ τὰ νενομισμένα ποιῶν εἰς τὸν νεκρόν; ἡ παρανομοῦσι τὰ αὐτὰ οὐχ οἱ ἀμυνόμενοι ἀλλ' οἱ ἄρχοντες, ὁ δὲ Ἑκτωρ πρότερος ἐπεχείρησε λωβήσασθαι Πάτροκλον τὰ τοιαῦτα... ἔστι δὲ λύσις (λύειν M), φησὶν Ἀριστοτέλης, καὶ εἰς τὰ ὑπάρχοντα ἀνάγων (I. ἀνάγειν) ἔθη ὅτι τοιαῦτα ἦν, ἐπεὶ καὶ νῦν ἐν Θετταλίᾳ περιέλκουσι περὶ τοὺς τάφους.

De solutionum variis certisque generibus v. Arist. poet. 25. Pseudoalex. probl. I praef. cf. Lehrs de Aristarchi stud. Hom. p. 225. ad rem cf. Callimachus in eadem quaestione citatus ad χ, 397: διὰ τί Ἀχ. θανόντα σύρει τὸν Ἑκτορα... ὁ δὲ Καλλίμαχος φησιν ὅτι πατέριόν ἐστι Θεσσαλοῖς τοὺς τῶν φιλιππῶν φονέας σύρειν περὶ τοὺς τῶν φονευθέντων τάφους etc.

23. (148)

Schol. Victor. (p. 642, 28 Bekk. idem eodem modo legitur in cod. Townleiano qui nunc est Burneianus 86 musei Brit., f. 274^b) ad II. ω, 420 σὺν δ' ἔλκεα πάντα μέμνκε: παράδοξον (τέρας ait Eustath. p. 1356, qui eadem fere habet) τὰ μὲν γὰρ τῶν ζώντων ἔλκη μετὰ θάνατον μύει, τὰ δὲ μετὰ θάνατον γινόμενα σήπεται.

ib. ἀδύνατον νεκρῶν τραύματα μύειν, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης εἰρηκέναι Ὅμηρον (in carmine deperdito) «μῦσεν δὲ περιβροτόεσσα ὠτειλή». τοῦτο δὲ τὸ ἡμιστίχιον οὐδὲ φέρεται.

24. (149)

Schol. B (p. 529 Vill. hoc non vidi in cod. f. 333^a) ad II. ω, 569 μὴ σε, γέρον, οὐδ' αὐτὸν ἐνὶ κλισίῃσι ἑάσω: Ἀριστοτέλης φησὶν ἀνώμαλον εἶναι τὸ Ἀχιλλέως ἦθος. οἱ δὲ φασιν ὅτι ἔνα ἀποστησῇ αὐτὸν τοῦ ἐφ' Ἑκτορι θρήνου, διὰ τοῦτο δειδόσει.

Cf. Eustath. in Il. p. 1365: σημειῶσαι δ' ὅτι Ἀριστοτέλης, ὥς φασιν οἱ παλαιοί (i. e. scholia HomERICA), ἀνώμαλον εἶναι τὸ τοῦ Ἀχιλλέως ἦθος συνάγει, ὅς τὰ πρῶτα μειλιχίοις δεξιωσάμενος τὸν ἐκέτην Πρίαμον, εἴτα λεοντωθεὶς οἶον ὥς θηλοὶ τὸ ᾠλέων ὥς ἄλτο θύραζε» (572), διὸ καὶ νῦν ἔδειξεν ὁ γέρον καὶ ἐπέθετο μύθῳ, ἀγριούται καὶ ἀπειλεῖται τὰ προρρηθέντα. καὶ δοκεῖ μὲν ἐπίτηδες οὕτω ποιεῖν, ὥς ἂν ἐκπλήξῃ τὸν γέροντα καὶ ἀποστήσῃ τοῦ οἴκτου. τὸ δ' ἔστιν οὐ τοιοῦτον· καὶ προιών (584.—86) γὰρ ὁ ποιητὴς ὑπολαβεῖ δέος εἶναι μὴ ποτε Πρίαμος μὲν ἀχνημένη κραδίῃ χόλον οὐκ ἐρύσαιτο παῖδα ἰδὼν, Ἀχιλῆϊ δ' ὀρινθείῃ φίλον ἦτορ καὶ ἐ κατακτείνειε, Διὸς δ' ἀλίστηται ἐφετμάς, ὃ ἔστιν ἐντολὰς . . . ὅπως γὰρ ταράσσεται ὁ Ἀχιλλεὺς ἐνταῦθα ὥς μάλιστα, εἰ καὶ μόνον ἀκούσει Ἐκτορος ὄνομα, ὃ δὴ καὶ Φίλιππος λέγεται πάσχειν μετὰ τὴν ἐν μάχῃ πῆρῳσιν . . . διὸ οὐδ' ἐμφανίζει αὐτῷ τὸν υἱόν, μὴ καὶ ὁ ἐπὶ τῷ νεκρῷ οἶκτος τοῦ πατρὸς ἀναξοπυρρήσῃ χόλον τῷ Ἀχιλλεῖ, ἅμα δὲ ἡοὶ φαινομένη ὄψεσθαι αὐτὸν λέγει. συνάγεται δὲ τὸ τοῦ Ἀχιλλέως ἄστατον καὶ ἐν τῇ αὐτῇ φρασεολογίᾳ καὶ ἐν ταῖς λιταῖς.

25. (150)

Schol. Harl. (II) et Ambros. Q (Q 88 sup.) et E ad Od. δ, 356 p. 206, 26 Dindorf. (νῆσος . . . Αἰγύπτου προπάρουθε, Φάρον δὲ ἐκ κλησκουσιν,) τόσσον ἄνευθ' (ὅσσον τε πανημερίῃ γλαφυρῇ νηὺς ἦνυσεν): τοσοῦτον γὰρ ἀπέχει Ναυκρατέως ἢ Φάρος, ἐνθα τότε τῆς Αἰγύπτου τὸ ἐμπόριον ἦν, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης (ex Herodoto 2, 170 ἣν δὲ τὸ παλαιὸν μούνη ἢ Ναύκρατις ἐμπόριον καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου). μέγχι Ναυκρατέως τὸ πέρας ἦν τοῦ Νείλου τότε. καὶ Ἡρόδοτος γοῦν φησὶν ὅτι τὸ παλαιὸν τὸ κάτω μέρος τῆς Αἰγύπτου πᾶν πέλαγος ἦν, ὃ δὲ Νεῖλος πολλὴν καταφέρων ἰλὺν τὴν καλουμένην κάτω χώραν ὅλην προσέχρυσεν· ὅθεν καὶ μέλαινα καλεῖται. ὁράται δὲ καὶ μέγχι νῦν πογχύλια καὶ λοπάδες. ἐγὼ δὲ καὶ περὶ Μέμφιν εἶδον, φησὶν ὁ Πῖος (qui interdum etiam in schol. B ad Iliadem citatur, nunquam autem in Ven. A. ὑπόμνημα eius appellatur ab Etym. M. s. ὠμήγησε. qui auctor nescio an e solenni nominis Porphyrii scribendi compendio ortus sit. *πρῶτον* enim scholia sunt πορφυρίων in codicibus).

26. (151)

Schol. Hamburg. (T) ad Od. ε, 93 p. 251, 14 Dind. (Porphyrii, ut ex altero scholio colligitur) κέρασσε δὲ νέκταρ ἐρυθρόν: εἰ μὴδὲν ἄλλο πίνουσιν οἱ θεοὶ ἢ τὸ νέκταρ, διὰ τί αὐτὸ ἢ Καλυψὼ τῷ Ἑρμῇ κεράσασσα δίδωσιν; εἰ γὰρ κεκέρασται σὺν ὕδατι, οὐ μόνον τὸ νέκταρ ἀλλὰ καὶ

τὸ ὕδωρ πίνουσιν. καίτοι, φησί, ψιλὴν ἀμβροσίαν παρέθηκε «κέρασσε δὲ νέκταρ ἐρυθρόν». λῦαν οὖν ὁ Ἀριστοτέλης τὸ κέρασσε, φησὶν, ἦτοι τὸ μῖξαι ἄλλο ἄλλῳ ὑγρῷ δηλοῖ ἢ τὸ ἐγγέαι· ἄμφω γὰρ δηλοῖ τὸ κεράσαι. νῦν οὖν τὸ «κέρασσε δὲ νέκταρ ἐρυθρόν» οὐ τὸ μῖξαι δηλοῖ, ἀλλὰ ψιλῶς ἐγγέαι.

Porphyrus sequitur eius commentarii auctor ex quo desumptum est alterum scholium codd. Ambros. QEB et ex parte P p. 251, 12 et 22 Dind., quod habet ita cod. Vindob. (Gr. phil. 133 f. 80) κέρασε δὲ νέκταρ ἐρυθρόν: ἀντὶ τοῦ ἐνέχεεν· οὐ γὰρ κιρνᾶται τὸ νέκταρ. εἰ οὐδὲν γὰρ ἄλλο πίνουσιν οἱ θεοὶ ἢ νέκταρ πῶς αὐτὸ κιρνᾷ ὕδατι ἢ Καλυψῷ; ἔστιν οὖν ἀντὶ τοῦ ἐνέχεεν ἀπὸ τῆς ἀρχαίας συνηθείας· εἰς κέρας γὰρ ἐγχείοντες ἔπινον (cf. Eustath. ad h. l. p. 1525). ἢ ὅτι τὸ κέρασε κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, ὡς ὁ Πορφύριος λέγει, οὐ μόνον δηλοῖ τὸ μῖξαι ἄλλῳ ὑγρῷ ἄλλο, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐγγέαι ψιλῶς.

27. (152)

Schol. TQEP ad Od. ε, 334 (Ἰνώ Λευκοθέη, ἣ πρὶν μὲν ἔην βροτὸς αὐδήεσσα), cuius pars prior altera apponitur et ad Od. κ, 136 in Hamb. (T) et cum ipso vero initio ad Il. τ, 407 in Ven. B. coniungenda enim sunt fragmenta haec Porphyriana p. 529^a 35—^b3 Bekk. cum p. 278, 15—279, 9 Dind., sicut recte factum est in Vindob. (cf. Ambros. E) ad Od. ε, 334 (f. 4^a): τὸ αὐδήεντα (Il. τ, 407) οὐκ ἔστι φωνὴν ἔχοντα ἀλλ' ἀνθρωπεῖα φθεγγόμενον ὅπῃ ὡς οἱ ἄνθρωποι· καὶ ὡς παράδοξον ἐπεσημήνατο. καὶ τὸ «Κίρκη εὐπλόκαμος δεινὴ θεὸς αὐδήεσσα» (κ, 136) σημαίνει τὸ ἀνθρωπίνως (ἀνθρωπιστί T) φθεγγόμενη, οὐχ ὡς θεός (cod. Vind. ita incipit βροτὸς αὐδήεσσα: φωνῇ ἀνθρωπίνῃ χρωμένη, ἀλλ' οὐχὶ θεία etc.)· διὰ σημείων γὰρ (καὶ male add. T) οἰωνῶν καὶ ἱερείων καὶ θυσίων, καὶ δι' ὀνείρων (καὶ ἐφετμῶν add. Ven. B) καὶ οὐκ αὐδῆς φθέγγονται οἱ θεοί. καὶ ἐφετμαὶ αὐταί (sic Vind. et E nisi quod male αὐταί scribitur. καὶ αἱ ἐφετμαὶ T, καὶ ἀλλαχόθι Ven. B) «οἱ δ' αἰεὶ (τ' αἰεὶ B) βούλονται (-λαιντο Vind.) θεοὶ μεμνησθαι ἐφετμῶν» (Od. δ, 353), τῶν θεοπροπίων λέγει. ἢ δὲ Κίρκη «καλὸν αἰοιδάει» (Od. κ, 227) ὡς ἄνθρωπος (ἢ δὲ — ἄνθρωπος om. Vind. et E, ubi male sequitur ἄλλως). ζηεῖ δὲ (sic pergit Vind.) ὁ Ἀριστοτέλης, διὰ τί τὴν Καλυψὼ καὶ τὴν Κίρκην καὶ τὴν Ἰνώ αὐδήεσσας λέγει μόνας· πᾶσαι γὰρ καὶ αἱ ἄλλαι φωνὴν εἶχον. καὶ λῦσαι μὲν οὐ βεβούληται (βούλεται QE et Vind.), μεταγράφει δὲ ποτὲ μὲν εἰς τὸ αὐλήεσσα, ἐξ οὗ δηλοῦσθαί φησιν ὅτι μονῶδεις ἦσαν· ἐπὶ δὲ τῆς Ἰνοῦς οὐδήεσσα (codd. αὐδήεσσα, etiam Vind.). τοῦτο (ἐκεῖνο Vind. et E) γὰρ πάσαις ὑπῆρχεν αὐταῖς καὶ μό-

ναις· πᾶσαι γὰρ αὐταὶ ἐπὶ γῆς (ἐπὶ αὐλᾶς Vind. et E) ῥέουσι. μήποτε δὲ τὸ αὐδήεσσα οὐ τὸ φωνῇ μόνον (μόνη QTP) χρησθῆναι (κεχρησθῆναι QP) δηλοῖ, ὡς τὸ «αὐδήεντα δ' ἔθηκε» (Il. τ, 407), σημαίνει δὲ καὶ τὸν ἔνδοξον καὶ ἐπίφημον. καὶ ἐκάστη δὲ τούτων ἔνδοξος, ὥσπερ ἡ Ἰνώ· ὅτε γὰρ ἐν ἀνθρώποις ἦν, ἔνδοξος καὶ ἐπίφημος ἐν πᾶσιν ἐτύγχανεν. In H Q P alterum scholium hoc est (quod reddit Eustathius p. 1543) ad Od. ε, 334 (p. 278, 8 D.): ὁ μὲν Ἀριστοφάνης τὰς ἀνθρωποειδεῖς θεὰς αὐδήεσσας φησὶν ὁλονεὶ φωνὴν μετεληφνύας, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης (hoc nomen etiam Eust.) οὐδήεσσαν λέγει ὁλονεὶ ἐπύγειον. οὕτως καὶ Χαμαιλιών. cf. H ad κ, 136 (p. 457, 8) αὐδήεσσα: Ἀρίσταρχος (corr. Ἀριστοτέλης) οὐδήεσσα (quod proprie pertinet ad ε, 334). ibid. Q B V (Eustath. ib. p. 1651): ἤτοι περιβόητος, ἢ εἰς διάλεξιν καὶ προσαγόρευσιν ἀνθρώποις ἐρχομένην, ἢ καθὼ ἐπὶ γειός ἐστιν (οὐδήεσσα ἢ ἐπὶ γειός ποτε sch. vulg. ad ε, 334 p. 278, 6, unde huc translatus est). cf. ex Apione Apollon. lex. Hom. s. αὐδήεσσα, Etym. M. p. 169.

28. (153)

Schol. H Q p. 414, 29 Dind. et cod. Vindobon. f. 25^b ad Od. ι, 106 (principium scholii usque ad παρηλλαγμένα extat etiam in T ad ι, 311 p. 430, 18 D.) Κυκλώπων δ' ἐς γαῖαν: ζητεῖ Ἀριστοτέλης πῶς ὁ Κύκλωψ ὁ (ὁ om. Vind. et T) Πολύφημος μήτε πατὴρ ὢν Κύκλωπος· Ποσειδῶνος γὰρ ἦν· μήτε μητρός, Κύκλωψ ἐγένετο. αὐτὸς δὲ ἐτέρῳ μύθῳ ἐπιλύεται (αὐτὸς Κύκλωψ ἐγένετο. ἐτέρῳ μύθῳ ἐπιλύεται T). καὶ γὰρ ἐκ Βορέου ἵπποι γίνονται καὶ ἐκ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Μεδοῦσης ὁ Πήγασος ἵππος. [τί δ' ἄτοπον ἐκ Ποσειδῶνος τὸν ἄγριον τοῦτον γενοῦναι, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα ἐξ αὐτοῦ ἀναλόγως τῇ θαλάσῃ ἄγρια γεννᾶται ἢ τερατώδη ἢ παρηλλαγμένα. γελοῖως δ' αὐτοὺς ἐνυμολογεῖ Ἡσίοδος etc. quod Porphyrii Scholium esse docet eiusdem sententiae scholium nomine eius in Vindob. inscriptum (ad ι, 315 f. 29^a = sch. M p. 434, 18—21 D.). sequuntur apud Porphyrium aliae de Polyphemo quaestiones, cf. Apollon. lex. Hom. (s. ἀθεμίστων): καὶ ἔστιν ὅλος ὁ τόπος οὗτος τῶν προβλημάτων.

29. (154)

Schol. H T p. 432, 12 Dind. ad Od. ι, 345 (rectius ad ι, 333): διὰ τὸ Ὀδυσσεὺς πρὸς τοὺς Φαίακας ἔλεγεν ὅτι τὸν Κύκλωπα ἐτύφλωσε Ποσειδῶνος υἱὸν ὄντα, οὗσι καὶ αὐτοῖς ἀπογόνους Ποσειδῶνος: λύων οὖν Ἀριστοτέλης φησὶν ὅτι ἥδει ἐχθροὺς αὐτοὺς ὄντας τοῦ Κύκλωπος· ἐκβληθέντας γὰρ φησὶν ὑπὸ τῶν Κυκλώπων ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν Σχερίαν (ξ, 4) «οἷ πρὶν μὲν ποτ' ἔναιον ... ἀλφησιάν».

Cf. Schol. Q et M (Marc. 613 bomb. sec. 14) ad ι, 333 p. 431, 23). item Vindob. f. 29^a ad ι, 315: πῶς (διὰ τί Vind.) οὐκ ἔδεδλει τοὺς ἐκγόνοὺς Ποσειδῶνος Φαίακας τὴν πῆρῳσιν λέγων Κύκλωπος; Ἀριστοτέλης οὖν φησὶν ὅτι ἦδει ἐχθροὺς ὄντας αὐτοῖς «οἷ σφεας σινέσκοντο» (ξ, 6).

30. (155)

Schol. ad Od. ι, 525 p. 440, 29 Dind.: διὰ τί Ὀδυσσεὺς (πρὸς τὸν Κύκλωπα add. P et M.) οὕτως ἀνοήτως εἰς τὸν Ποσειδῶνα ἀλιγώρησεν τῷ λόγῳ εἰπὼν «ὥς οὐκ ὀφθαλμὸν γ' ἰήσεται οὐδ' ἐνοσίχθων» (525). Ἀντισθένης (sc. in dialogis a Porphyrio saepius citatis, quibus Homericas quaestiones singulares tractabat ex more Socraticorum sophistarumque et hanc quidem, ut patet, in I. Κύκλωψ ἢ περὶ Ὀδυσσεύς DL. 6, 17) μὲν φησι διὰ τὸ εἰδέναι ὅτι οὐκ ἦν ἱατρός ὁ Ποσειδῶν ἀλλ' ὁ Ἀπόλλων, Ἀριστοτέλης δὲ οὐχ ὅτι οὐ δυνήσεται, ἀλλ' ὅτι οὐ βουληθήσεται διὰ τὴν πονηρίαν τοῦ Κύκλωπος (H T Q. haec brevius ita in M f. 114^a post ἐνοσίχθων. ἢ διὰ τὸ γινώσκειν ὥς οὐκ ἦν ἱατρός ἀλλ' ὁ Ἀπόλλων, ἢ ὅτι οὐ θεραπεύσει αὐτὰ διὰ τὴν πονηρίαν αὐτοῦ). διὰ τί οὖν ὁ Ποσειδῶν ὠργίσθη, καίτοι μὴ χαλεπαίνων διὰ τὸ ἀπόφθεγμα (ὠργ. μὴ διὰ τὸ ἀπ. χαλεπαίνων M), ἀλλὰ διὰ τὴν τύφλωσιν «Κύκλωπος γὰρ κεχόλωται ὃν ὀφθαλμοῦ ἀλάωσεν» (Od. α, 69), καὶ παμπονήρου ὄντος καὶ τοὺς ἐταῖρους κατεσθίοντος; λύων δὲ ὁ Ἀριστοτέλης φησὶ (καὶ Ἀρ. φησὶ M) μὴ ταῦτόν εἶναι ἐλευθέρῳ πρὸς δούλον καὶ δούλῳ πρὸς ἐλευθέρῳ, οὐδὲ τοῖς ἐγγύς τῶν θεῶν οὖσι πρὸς τοὺς ἄποθεν. ὁ δὲ Κύκλωψ ἦν μὲν (ὁ μὲν οὖν K. ἦν M) ξημίας ἄξιος ἀλλ' οὐκ Ὀδυσσεὶ κολαστέος ἀλλὰ τῷ Ποσειδῶνι (H T M). ἢ (codd. εἰ) πανταχοῦ νόμιμον (εἰ νόμιμον M) τῷ διαφθειρομένῳ βοηθεῖν, τῷ νύτῳ καὶ ἤρχον ἀδικίας οἱ ἐταῖροι (T M).

30 a. (156)

Eustath. in Od. μ, 62 (p. 1712 Rom. ubi de Planctis: τῇ μὲν τ' οὐδὲ ποιεῖται παρέρχεται οὐδὲ πέλειαι τρήρωνες, ταί τ' ἀμβροσίην Διὶ πατρὶ φέρουσιν, ἀλλὰ τε καὶ τῶν αἰὲν ἀφαιρεῖται λίς πέτρῃ): οἱ δὲ παλαιοὶ οὕτω τὰ τοῦ λόγου θεραπεύουσι. Χείρων ὁ Ἀμφιπολίτης Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος ἐρωτήσαντος, φασί, τί βούλεται παρὰ τῷ ποιητῇ τὸ τὰς περιστεράς εἰπεῖν κομίζειν ἀμβροσίαν τῷ Διὶ καὶ τὸ ἀφαιρεῖσθαι τι αὐτὰς (corr. τὰς πέτρας) καὶ τῶν πελειῶν, περὶ τῶν πλειάδων εἶναι τὸν λόγον ἔφη, ἃς εἶναι μὲν ἑπτὰ, φαίνεσθαι δὲ ἕξ τοῖς ἐκεῖ, τῆς μιᾶς διὰ τὸ καὶ ἄλλως ἀμυδρὸν τοῦ ἀστρίου ἀφανιζομένης ὑπὸ τῶν πετρῶν. ὥς δὲ ἡμεῖς, φησί, πελειάδων ἦτοι πλειάδων ἐπιτελλουσῶν ἀρχόμεθα θερίζειν, οὕτω καὶ θεοὶ τὴν ἀμβροσίαν κομίζεσθαι. (inseruntur hic ab

Eustathio excerpta ex Athenaei lib. XI) ... (p. 1718:) ἀλλ' οὕτω μὲν ὁ Ἀμφιπολλίτης Χείρων. Ἀριστοτέλης (sic Eustathius, licet Stoici cuiusdam nomen exspectaveris potius quam Aristotelis) δέ, φασίν, ἀλληγορικῶς εἶπε δηλοῦν Ὅμηρον ἐξ ἀναθυμιάσεως τρέφεσθαι τοὺς θεοὺς ἥτοι τὰ ἄνω σώματα, ἀεροπόρον ζῶον παραλαβόντα εἰς ἔνδειξιν τῆς τοιαύτης τροφῆς. τὸ δὲ ἀφαιρεῖσθαι τι ὑπὸ τῆς πέτρας δηλοῦν ἔφη, ὥς καὶ ἡ γῆ ἔλκει ἐκ τῆς τοιαύτης ἀναθυμιάσεως. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ βασιλεὺς, διὰ τὸ δοκεῖν φύσει (vulg. φησί) τοὺς θεοὺς φιλοσόφους καὶ ἡδονῆς μελζους, ἀναθεῖναι τὸν ποιητὴν τὴν ἐκείνων τροφήν τῷ ἀσθενεστάτῳ καὶ τρυφερωτάτῳ ζῳῷ, ὅφ' οὗ βραχὺ τι ἂν παρακομίζοιτο. [ἄλλοι δὲ Ἄλα μὲν νοοῦσι τὸν ἥλιον etc. (hinc enim quae sequuntur physice explicata, respondent scholiis nunc servatis ad h. l. in H Q V.)

Haec ad Ptolemaei Hephaestionis figmenta pertinere docet Photius (bibl. cod. 190), qui primi novae historiae libri argumentum describens eadem memorat (p. 147, 3 Bekk.): διὰ τί ὁ ποιητὴς πελειάδας ἐποίησε τῆς τροφῆς τῶν θεῶν διακόνοὺς καὶ τίνα Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς καὶ Ἀριστοτέλης εἰς τοῦτο εἶπον καὶ περὶ Ὁμήρου καὶ πελειάδων (cf. R. Hercher, über die Glaubwürdigkeit der N. G. des Ptolemaeus Chennus, N. Jahrb. f. Phil. u. Paed. Suppl. N. F. Bd. I. 1855. p. 271).

31. (157)

Schol. Vindob. (Gr. phil. 133 f. 53^b) ad Od. μ, 128 et 129 duo habet scholia, recentissimum alterum, alterum antiquum. βόσκοντ' ἡελλοιο βόες (128): ἀπόβλητον ἦν τοῖς ἀρχαίοις ἀρότην βοῦν κτείνειν. ἔπασχε γὰρ κακῶς ἐξ ἀνθρώπων ἢ θεῶν ὅστις τοῦτο πεποίηκεν. ὅπερ οἱ τοῦ Ὀδυσσεὺς φίλοι ποιήσαντες ἀπώλοντο. Ἀριστοτέλης φυσικῶς φησὶν· λέγει γὰρ τὰς τριακοσίους τοῦ χρόνου (i. e. anni) ἡμέρας πρὸς ταῖς λοιπαῖς (cf. schol. B p. 542, 4 D. item Q et M cod. f. 146^a ubi ita: ἐπὶ τὰ β. ἀγ. ἀριστοτέλης φυσικῶς φησὶ· λέγει γὰρ τὰς κατὰ σελήνην (καθ' ἡμ cum comp. cod.) ἡμέρας πεντήκοντα πρὸς ταῖς τριακοσίαις). — ἐπὶ τὰ βοῶν ἀγέλαι (129): Ἀριστοτέλης φυσικῶς τὰς κατὰ σελήνην ἡμέρας αὐτὸν λέγειν φησὶ τὴν (τὰς ὡς Vind.) οὔσας. τὸν γὰρ πεντήκοντα ἀριθμὸν ἑπταπλασιάσας εἰς τὸν τριακοστὸν πεντηκοστὸν περιεστέλλει εὐρήσεις (hoc etiam in Q p. 542, 8 D.).

E scholiis Eustathius p. 1717: ἰστέον δὲ ὅτι τὰς ἀγέλας ταύτας καὶ μάλιστα τὰς τῶν βοῶν φασὶ τὸν Ἀριστοτέλην ἀλληγορεῖν εἰς τὰς κατὰ δωδεκάδα τῶν σεληνιακῶν μηνῶν ἡμέρας γινομένης πεντήκοντα πρὸς ταῖς τριακοσίαις, ὅσος καὶ ὁ ἀριθμὸς ταῖς ἐπὶ ἀγέλαις ἐχούσαις ἀνὰ πεντήκοντα ζῶα. διὸ οὕτε γόνον αὐτῶν γίνεσθαι Ὅμηρος λέγει

οὔτε φθοράν· τὸ γὰρ αὐτὸ ποσὸν αἰεὶ ταῖς τοιαύταις ἡμέραις μένει. cf. etiam schol. B ad μ, 128 et 353. E ad α, 8.

32. (158)

Schol. N (i. e. Marc. IX, 4 app., de quo cod. a Cobeto adhibito Dindorf praef. p. XIV) ad Od. ν extr. (p. 789 Dind.): διὰ τί Ὀδυσσεὺς τῇ μὲν Πηνελόπῃ ἡλικίαν τε ἤδη ἔχούσῃ καὶ φιλούσῃ αὐτὸν οὐκ ἐδήλωσεν ὅς ἦν, τῷ δὲ Τηλεμάχῳ νέῳ ὄντι καὶ τοῖς οἰκέταις τῷ μὲν συμβῶτῃ τῷ δὲ βονκόλῳ ὄντι; οὐ γὰρ δήπου μὴ πείρασαν ἐκείνης εἰληφώς. ἔστι φάναι, φησὶν Ἀριστοτέλης, ὅτι τοῖς μὲν ἔδει ὥς ἂν μετέχειν μέλλουσι τοῦ κινδύνου εἰπεῖν· ἀδύνατον γὰρ ἦν ἄνευ τούτων ἐπιθέσθαι τοῖς μνηστῆρσι. (pergit Porphyrius)... ἔστι δὲ εἰπεῖν καὶ ὅτι ὑλαβήθη μὴ περιχαρὲς ἀκούσασα γένηται καὶ ἐπίδηλον ποιήσῃ. ἑώρα γὰρ αὐτὴν σφόδρα ἐπιθυμούσαν. οὐκοῦν καὶ ὁ υἱός. ἀλλ' ὁ μὲν καὶ μειδιᾷν εἴωθε καὶ ἀπλῶς διαλέγεσθαι καὶ κρατεῖν τοῦ πάθους, ἡ δὲ μόνον κλαίειν. παυσσαμένης οὖν τοῦ κλαίειν μόνον, εἰ καὶ μηδεὶς ἐξεῖπεν, ὑποψία τις ἐγένετο. οὐ γὰρ ἂν προσεποιήθη δακρύνειν· ἡ γὰρ χαρὰ ὑπόυσα οὐκ ἂν κρατεῖν τῆς ποιήσεως εἴασεν.

33. (159)

Schol. Vindob. (phil. 133 f. 97^a) ad Od. ρ, 326 Ἄργον δ' αὖ κατὰ μοῖρ' ἔλαβε: Ἀριστοτέλης φησὶν ὅτι πρεσβύτης ἦν ἡδὴ σφόδρα ὁ κύων καὶ ὑπὸ τῆς ἡδονῆς τῆς πρὸς τὸν Ὀδυσσεῆα ἐτελεύτησεν εἰκότως· αἱ γὰρ σφοδραὶ ἡδοναὶ καὶ ἰσχυραὶ διαλύουσι. διὸ καὶ τὸν κύνα ἐποίησεν ἀναγνώριζαντα καὶ ἡσθέντα καταψῦξαι (-ψῦξαι cod.).

34. (160)

Schol. Vindob. (phil. 133 f. 145^b) ad Od. ψ, 337 ἀλλὰ τοῦ οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθεν: Πορφυρίου. διὰ τί Ὀδυσσεὺς τῆς Κάλυπτος διδούσης αὐτῷ τὴν ἀθανασίαν οὐκ ἐδέξατο; Ἀριστοτέλης μὲν οὖν πρὸς τοὺς Φαίακας φησι ταῦτα λέγειν Ὀδυσσεῆα ἵνα σεμνότερος φαίνεται καὶ μᾶλλον ἄλλοιᾳ (ἀλ... codex litteris duabus vel tribus syllabae alterius charta perforata excisis nulloque accentu primae addito. non igitur ἄλλα vel ἄλλων) σπουδάσαι. συνέφερε γὰρ αὐτῷ πρὸς τὸ θάττον ἀποσταλῆναι. ἔπειτα ἔοικεν οὐ τῷ μὴ πεισθῆναι λέγειν μὴ λαβεῖν τὴν τοιαύτην δωρεάν, ἀλλὰ μὴ πιστεῦσαι αὐτῇ τοιαῦτα λεγούσῃ. ἡ μὲν γὰρ ἔφασκε ποιήσῃ, ὁ δὲ οὐκ ἐπίστευεν, οὐχὶ πιστεύων παρητεῖτο. [εἴη δ' ἂν καὶ τοῦ σοφοῦ ἀθανασία οὐχ ἦν τοιαῦται δαίμονες χαρίζαιτο etc. quibus ipse pergit Porphyrius.

35. (161)

Phrynichus in ecloga voc. Att. ed. Hoeschel. Aug. 1601 p. 36 (cf. ed. Lobeck. Lips. 1820 p. 225) s. βασιλισσα: οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων εἶπεν, ἀλλὰ βασιλεία ἢ βασιλὶς (eadem Thom. Mag. ecl. voc. Att. p. 58, 13 Ritschl). — atque in (altera) epitoma quae vocatur idem p. 42 s. βασιλισσαν Ἀλκαῖον φασὶ τὸν κωμωδοποιὸν καὶ Ἀριστοτέλην ἐν τοῖς Ὀμήρου ἀπορήμασιν εἰρηκέναι (quam formam extare etiam addit in falsi Demosthenis or. in Neaeram) ... τοῖς πλείοσιν οὖν πειθόμενοι βασιλείαν ἢ βασιλίδά λεγόμεν. eadem tangit Antiatticista Bekk. Anecd. I p. 84, 26 s. βασιλισσα: Ἀλκαῖος Γανυμήδει, Ἀριστοτέλης Ὀμηρικοῖς ἀπορήμασιν.

Hoc uno loco ipse libri titulus citatur.

36. (162)

Athenaeus XIII p. 556^d (e quo Eustath. in Il. p. 1361): θαυμάσαι δ' ἂν τις, φησὶν Ἀριστοτέλης, ὅτι οὐδαμοῦ τῆς Ἰλιάδος Ὀμηρος ἐποίησε Μενελάῳ συγκοιμωμένην παλλακίδα πᾶσι δούς γυναικάς. κοιμῶνται γοῦν παρ' αὐτῷ καὶ οἱ γέροντες μετὰ γυναικῶν, Νέστωρ (cf. Il. λ, 626) καὶ Φοῖνιξ. οὐ γὰρ ἦσαν οὗτοι ἐκκελυμένοι τοῖς σώμασιν ἐν τοῖς τῆς νεότητος χρόνοις ἢ διὰ μέθης ἢ δι' ἀφροδισίων ἢ καὶ διὰ τῆς ἐν ταῖς ἀθροαγλαῖς ἀπεψίας, ὥστε εἰκότως ἔρρωσιν τῷ γήρῳ. ἔοικεν οὖν ὁ Σπαρτιάτης αἰδεῖσθαι γαμετήν οὖσαν τὴν Ἑλένην, ὑπὲρ ἧς καὶ τὴν στρατιὰν ἤθροισεν· διόπερ φυλάττεται τὴν πρὸς ἄλλην κοινωνίαν. ὁ δ' Ἀγαμέμνων ὡς πολυγύναιος ὑπὸ Θεορίτου λοιδορεῖται «πλεῖαί τοι χαλκοῦ κλισίαι, πολλάί δὲ γυναῖκες εἰσὶν ἐνὶ κλισίῃς ἐξαίρετοι, ἅς τοι Ἀχαιοὶ πρωτίστῳ δίδομεν» (Il. β, 226). ἀλλ' οὐκ εἰκός, φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης, εἰς χρῆσιν εἶναι τὸ πλῆθος τῶν γυναικῶν, ἀλλ' εἰς γέρας· ἐπεὶ οὐδὲ τὸν πολὺν οἶνον εἰς τὸ μεθύειν παρεσκευάσατο.

36a. (163)

Strabo XIII p. 598 (ex Demetrii Scepsii disputatione de Illi veteris situ): καὶ μὴν τότε ναύσταθμον τὸ νῦν ἔτι λεγόμενον πλησίον οὕτως ἐστὶ τῆς νῦν πόλεως (sc. Ἰλίου), ὥστε θαυμάζειν εἰκότως ἂν τινα τῶν μὲν τῆς ἀπονοίας, τῶν δὲ τοῦναντίον τῆς ἀψυχίας· ἀπονοίας μὲν, εἰ τοσοῦτον χρόνον ἀτείχιστον αὐτὸ εἶχον, πλησίον οὕσης τῆς πόλεως καὶ τοσοῦτον πληθους τοῦ τ' ἐν αὐτῇ καὶ τοῦ ἐπικουρικοῦ· νεωστὶ γὰρ γεγονέναι φησὶ τὸ τεῖχος· ἢ οὐδ' ἐγένετο, ὁ δὲ πλάσας ποιητῆς ἠφάνισεν, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶν (haec verba eis quae ex Demetrio retulit, interponere videtur ipse Strabo)· ἀψυχίας δέ, εἰ γενομένου τοῦ τεί-

χοὺς ἐτειχομάχου καὶ εἰσέπεσον εἰς αὐτὸ τὸ ναύσταθμον καὶ προσεμάχοντο ταῖς ναυσίν, ἀτελίστον δὲ ἔχοντες οὐκ ἐθάρρουν προσιόντες πολιορκεῖν μικροῦ τοῦ διαστήματος ὄντος.

Incertus utrum de auctoris nomine dubitarem an de sede fragmenti (Rose de libr. Ar. p. 69) librique titulo, tamen haec adscripsi.

37. (164)

Plutarch. de aud. poetis 12: οἱ δὲ παῖδες ἄν ὀρθῶς ἐκτρέφονται τοῖς ποιήμασιν, καὶ ἀπὸ τῶν φαύλους καὶ ἀτόπους ὑποφίας ἐχόντων ἔλκειν τι χρήσιμον ἀμωσγέντως μαθήσονται καὶ ὠφέλιμον. ἀντίκα γοῦν ὑποπίος ἐστὶν ὁ Ἀγαμέμνων ὡς διὰ δωροδοκίαν ἀφείλ τῆς στρατείας τὸν πλούσιον ἐκείνον (sc. Ἐχέπαλον II. ψ, 296) καὶ τὴν Αἴθην χαρῖσάμενον αὐτῷ «δῶρ», ἵνα μὴ οἱ ἔποιθ' ὑπὸ Ἴλιον ἡνεμόεσσαν, ἀλλ' αὐτοῦ τέρποιο μένων· μέγα γάρ οἱ ἔδωκεν Ζεὺς ἄφενος». ὀρθῶς δὲ γε ἐποίησεν, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶν, ἔππον ἀγαθὴν ἀνθρώπου τοιούτου προτιμήσας. [οὐδὲ γὰρ κυνὸς ἀντάξιός οὐδ' ὄνου μὰ Δία δειλὸς ἀνὴρ καὶ ἀναλκις ὑπὸ πλούτου καὶ μαλακίας διερρηγμένος.

Cf. Schol. B ad II. ψ, 297 δῶρ' ἵνα μὴ οἱ ἔποιθ': ἀπεσέμνυνε τὴν ἔππον οὕτως αὐτὴν εὐγενίσας ὥστε καὶ δῶρον (λυτρὸν V) ἀστρατείας δοθῆναι. κρεῖττον δὲ ἡγήσατο πολεμικὴν (-μιστήν V) ἔππον ὑπὲρ ἀπόλεμον ἀνθρώπον Ἀγαμέμνων (cf. etiam schol. A).

38. (165)

Athen. V, 6 p. 188° (in disputatione περὶ τῶν ὁμηρικῶν συμποσίων): πάντα δ' ὧν ἀκριβὴς Ὅμηρος καὶ τὸ μικρὸν τοῦτο οὐ παρέλιπε τὸ δεῖν θεραπεύσαντα τὸ σωματίον καὶ λουσάμενον ἵνα πρὸς τὸ δεῖπνον. ἐπὶ γοῦν τοῦ Ὀδυσσεὺς εἶπε πρὸ τῆς παρὰ Φαίλαξ θυλίνης «αὐτόδιον δ' ἄρα μιν ταμίη λούσασθαι ἄνωγεν» (Θ, 449). ἐπὶ δὲ τῶν περὶ Τηλέμαχον «ἔς δ' ἄσαμίνθους βάντες ἐυξέστας λούσαντο» (δ, 48). ἀπρεπὲς γάρ ἦν, φησὶν Ἀριστοτέλης, ἥκειν εἰς τὸ συμπόσιον σὺν ἰδρωτὶ πολλῷ καὶ κονιορτῷ.

Eadem Aristotelis verba (cf. Schweigh. animadv. t. III p. 12) altero etiam loco inepte exhibent Athenaei codices (V, 3 p. 187°), ubi uncis ea merito inclusit Meineke. λύσεις autem Homericas, ne de *legibus convivalibus* Aristotelis cogites, certo fere signo prodiit solenne illud ἀπρεπές. in scholiis nihil (cf. ad δ, 52 p. 177, 12 Dind.).

IV. ETHICA.

XXXI.

Τὰ ἐκ τῆς πολιτείας Πλάτωνος.

Platonis scripta varia in compendia redegissee Aristotelem perhibent indices Laertiani, Politiam (τὰ ἐκ τῆς πολιτείας, cf. sub Theophrasti nomine aut simile aut idem compendium apud D. L. 5, 43), Timaeum (τὰ ἐκ τοῦ Τιμαίου), Leges (τὰ ἐκ τῶν νόμων). quorum primum Ptolemaei etiam index fert (Wenrich p. 144: *compendium operis Platonici de regimine civitatum libri II.* Hadschi Khalfa V, 60 Flügel: *Libri V Ar. de administranda republica. excerpit ibi cum delectu verba Platonis.* cf. ib. p. 142: *Ar. de voluptate libri duo, in quibus potiora quae Plato in Politia dixerat selecta tractavit*, ubi duo diversi tituli coaluerunt. sequitur enim liber de voluptate in indice Ptolemaei W. p. 145) memoratque de eodem ex antiquiore fonte unus Proclus. pertinent autem haec studia non ad Aristotelem, sed ad eos qui historiam philosophiae ab ipsa philosophia separatam primi condiderunt Theophrastum, Eudemum ceterosque Aristotelis discipulos philosophos philologos.

1. (166)

Proclus in Plat. remp. p. 350 Bas. (cf. fr. 167): καὶ μαρτυροῦνται καὶ οὗτοι τὴν ἐπιγραφὴν (sc. τῆς πολιτείας) ἀρχαιοτάτην οὖσαν· καὶ γὰρ Ἀριστοτέλης ἐπιτεμνόμενος τὴν πραγματείαν ταύτην οὕτως φησιν (in prooemio) «ἐπιτέμνεσθαι τὴν πολιτείαν».

XXXII.

Νόμος συσσιτικός ᾱ.

Convivii Peripatetici a Theophrasto, ut in testamento eius dicitur, instituti (D. L. 5, 52 — 53. Athen. V, 186^a) διάταξιν describebat νόμος

συσσιτικός Aristoteli tributus. νόμος συστατικός communi codicum omnium, etiam Laurentiani, vitio legitur in indice Laertii, quod olim ex Proclo correxit Fabricius bibl. Gr. III p. 398 Harl. eodem vitio ex Laertio Hesychius νόμων συστατικῶν ᾧ, idem iterum in appendice περὶ συσσιτίων ἢ συμποσίων. consuetudinem potius philosophorum quam quibus ea illustratur libros tangere videtur Athenaeus V, 2 p. 186^b: καὶ τοῖς φιλοσόφοις δὲ ἐπιμελὲς ἦν συνάγουσι τοὺς νέους μετ' αὐτῶν πρὸς τινα τεταγμένον νόμον εὐωχεῖσθαι. τοῦ γοῦν Ξενοκράτους ἐν ἀκαδημαίᾳ καὶ πάλιν Ἀριστοτέλους συμποτικοὶ τινες ἦσαν νόμοι. attamen eadem verba loco parum certo ita apposuerat epitomator I p. 3^f: ὅτι Ξενοκράτης ὁ Χαλκηδόνιος καὶ Σπεύσιππος ὁ ἀκαδημαϊκὸς καὶ Ἀριστοτέλης συμποτικούς (βασιλικούς legitur in codicibus, cf. Schweigh. animadv. t. I p. 43. III p. 9) νόμους ἔγραψαν. ipsum autem de conviviis quomodo iis recte institutis utamur argumentum inter certos iustosque ethicae disciplinae locos exhibet Eudorus secundum Stob. ecl. II p. 50: τῷ δὲ περὶ φιλίας (λόγῳ) κατὰ γειννῶσιν ὑπάγει τὸν περὶ ἔρωτος, τὸν περὶ συμποσίων, secutus ille cum Peripateticis et hoc ipso Pseudaristotele (cf. Procli verba infra citata) principem Platonem, quem de syssitionum ad rempublicam instituendam more antiquo commendatorum utilitate multis disserentem omnes novimus, in legum praecipue secundo, ubi τὴν κατ' ὁρθὸν χρῆσιν τῆς ἐν οἴκῳ συνουσίας explicat, cui quidem νόμους εἶναι δεῖ συμποτικούς (p. 671). qualium quidem legum convivialium multos deinde libros revera editos fuisse docet meretricium illud auctoris sub Gnathanae nomine ridentis opusculum, de quo Athenaeus XIII p. 585^b: ἐμμελὲς δὲ ἦν πᾶν ἢ Γνάθαινα καὶ οὐκ ἀνάσσειος ἀποφθέργασθαι· ἥ τις καὶ νόμον συσσιτικὸν συνέγραψε καθ' ὃν ἔδει τοὺς ἑραστὰς ὡς αὐτὴν καὶ τὴν θυγατέρα εἰσεῖναι, κατὰ ζῆλον τῶν τὰ τοιαῦτα συνταξαμένων φιλοσόφων. similis autem libri moralis titulus inter Aristotelicos extat oeconomici illius secundi ex antiqua versione latina pridem editi, quem Hesychii significare νόμους ἀνδρὸς καὶ γαμετῆς docui olim de Ar. I. p. 60—63.

1. (167)

Proclus in Plat. republ. (ed. cum Platonis opp. Bas. 1534) p. 350: ἔτεροι δὲ οὐκ ἐλάττους τούτων οὐδὲ ἀνεξεργνώτερα γράφοντες περὶ πολιτείας εἶναι τὴν πρόθεσιν ἀξιοῦσιν, εἰ καὶ πρότερον ζήτημα γέγονε περὶ δικαιοσύνης, οὐχ ὡς προηγούμενον ὃν ἀλλ' ὡς εὐκρόσωπον τῷ περὶ πολιτείας σκέμματι παρέχον ὁδόν. καὶ μαρτυροῦνται καὶ οὗτοι τὴν ἐπιγραφὴν ἀρχαιοτάτην οὖσαν· καὶ γὰρ Ἀριστοτέλης ἐπιτενόμενος τὴν πραγματείαν ταύτην οὕτως φησιν

«ἐπιτέμεσθαι τὴν πολιτείαν» καὶ ἐν τῷ συσσιτικῷ τοῦτον αὐτὴν προσ-
αγορεύει τὸν τρόπον καὶ ἐν τοῖς πολιτικοῖς ὡσαύτως καὶ Θεόφραστος
ἐν νόμοις καὶ ἄλλοθι πανταχοῦ.

Ex antiquioribus Platonis commentatoribus tradita se accepisse te-
stimonia haecce veterum Peripateticorum ipse fatetur Proclus. de qua
quidem re, etiamsi non ipse monuisset, nemo dubitaret qui harum litte-
rarum gnarus esset.

XXXIII.

(Περὶ συμβιώσεως ἀνδρὸς καὶ γυναικός.)

Gemellos libros (cf. Pseudar. oecon. 1, 2) habet Hesychii index *περὶ
συμβιώσεως ἀνδρὸς καὶ γυναικός* (quem commemorat David in categ.
25^b 7. cf. de Herodiani libro lexicologico *περὶ γάμου καὶ συμβιώσεως*
Lehrs Rh. Mus. 1843 N. F. II, 121) et *νόμους ἀνδρὸς καὶ γαμετῆς* (cf. Ar.
ib. 1344, 8: *νόμοι πρὸς γυναῖκα*). alteri tribuo quod in altero non extat
fragmentum Clementis Alex. *νόμοι* scilicet antiqui (sec. XIII fin.) interpre-
tis Latini opera etiam nunc servantur, de quibus vide infra in Anecdotis.
cf. Rose de Ar. I. p. 60—63. 129. ad Theophrasti potius quem antea cita-
verat (p. 189) de nuptiis librum (*περὶ γάμου*, cuius recordatio notitiaque
deprehenditur in Scipionis Africani dicto apud Caton. fr. inc. libr. 15 Jor-
dan) quam ad Aristotelica haec (in quibus non de coniugio agitur, sed de
vita coniugum) spectare videntur Hieronymi verba I. I adv. Iovin. (p. 191
t. IV, 2. Par. 1706): *scripserunt Aristoteles et Plutarchus et noster Se-
neca de matrimonio libros, ex quibus et superiora* (cf. p. 185 sq.
187 sq. de Socratis uxoribus p. 190) *nonnulla sunt et ista quae sub-
iicimus.*

1. (168)

Anon. (Olympiodoreus) proleg. philos. (cod. Paris. 1939 f. 51 a):
*ἔγραψε δὲ καὶ οἰκονομικά ὁ Ἀριστοτέλης ἐν οἷς διαλέγεται ὅτι πῶς
ὀφείλει εὖ οἰκονομεῖσθαι ὁ οἶκος. ἐν οἷς καὶ φησιν ὅτι χρὴ συντρέχειν
ἐπὶ τοῦ οἴκου ταῦτα πάντα, σχέσιν γυναικὸς πρὸς ἄνδρα, στοργὴν γο-
νέων πρὸς τέκνα, δέος οἰκετῶν πρὸς δεσπότης καὶ ἵνα ἴσα ὥσι τὰ εἰσ-
ερχόμενα πλείω εἰσὶ τῶν ἐξερχομένων, ἀσώτως ἐστί. (sic legitur. quo-
rum verborum quamvis corruptorum sensus patet: ἵνα ἴσα ὥσι τὰ εἰσ-
ερχόμενα τοῖς ἐξερχομένοις. εἰ γὰρ ... πλείω ὥσι τὰ ἐξερχόμενα τῶν
εἰσερχομένων, ἄσώτως ἐστί.)*

Cf. David in categ. p. 25^b 6 Br.: ἀλλὰ μὴν καὶ οἰκονομικά εἰσιν αὐτῷ γεγραμμένα βιβλία, ὡς τὸ οἰκονομικὸν σύνταγμα καὶ περὶ συμβιωσέως ἀνδρὸς καὶ γυναικός, ἐν ᾧ λέγει ἐκ τεσσάρων σχέσεων (de quibus cf. polit. 1, 3. 12) συγκεκοτηθῆσθαι τὸν εὖ ἔχοντα οἶκον, πατὴρ πρὸς τέκνα, ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα, δεσπότου πρὸς δούλους, εἰσιόντων πρὸς ἐξιόντα καὶ ὡς εἴρηται ἡμῖν ἐν τοῖς τῆς Πορφυρίου εἰσαγωγῆς προλεγόμενοις (sc. in eo loco commentarii Davidis Olympiodorea pro more referentis, qui verbis ex Olympiodori recensione Parisiensi cod. 1939 supra allatis correspondet. qui quidem a Brandisio ante verba p. 16^b 16 ἰστέον δὲ etc. omissus, hic est sec. cod. Paris. 1900 f. 36^a):

Ἐγραφε δὲ καὶ τὰ οἰκονομικά, ἐν οἷς περὶ διοικήσεως οἴκου διαλέγεται. ἔνθα λέγει ὅτι δεῖ τινὰ τέσσαρα συνδραμεῖν εἰς οἴκου σύστασιν, σχέσιν ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα, στοργὴν πατὴρ πρὸς τέκνα, δέος οἰκετῶν πρὸς δεσπότην, καὶ ἵνα ἡ συμμετρα τὰ ἐξιόντα τοῖς εἰσιούσιν. ἑκάτερα (ἑκάτερα cod.) γὰρ ἀμετρία αἰσχρά ἐστιν· ὅταν γὰρ πολλὰ εὐρεθῶσι τὰ εἰσιόντα ὀλίγα δὲ τὰ ἐξιόντα, αἰσχρὸν τι συμβαίνει· ὁ γὰρ τοιοῦτος φιλάργυρος εὐρίσκεται. εἴτε πάλιν ὀλίγα εὐρεθῶσι τὰ εἰσιόντα πολλὰ δὲ τὰ ἐξιόντα, αἰσχρὸν τι συμβαίνει· εὐρίσκεται γὰρ ὁ τοιοῦτος ἄσωτος.

in eodem introductionis philos. loco eisdem fere verbis, quibus David in categ., utitur Elias (i. e. anon. Olympiodoreus cod. Par. 1977 f. 19 a—b = p. 424 ed. Cramer): διὰ δὲ τὸ οἰκονομικὸν γέγραπται αὐτῷ ὁ οἰκονομικὸς τὸ σύνταγμα, ἐν ᾧ φησὶν ἐκ τεσσάρων σχέσεων συγκεκοτηθῆσθαι τὸν οἶκον, πατὴρ πρὸς τέκνα, ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα, δεσπότου πρὸς δούλους, εἰσιόντων πρὸς ἐξιόντα ἵνα μῆτε πλεονα τὰ εἰσιόντα τῶν ἐξιόντων, φειδωλία γὰρ τοῦτο καὶ ἀνελευθερία, μῆτε πλεονα τὰ ἐξιόντα τῶν εἰσιόντων, ἄσωτία γὰρ τοῦτο, ἀλλ' ἐπ' ἴσης.

eadem denique ita exponit anonymus cod. Par. 1973 (sec. Ammonium) in prolegg. phil. f. 17^b: καὶ δηλοῖ Ἀριστοτελὴς ἐν τινι αὐτοῦ μονοβιβλίῳ περὶ οἰκονομίας ἀρίστης διαλεγόμενος· καὶ λέγει ταύτην ἐκ τεσσάρων γενέσθαι σχέσεων, πατὴρ πρὸς τέκνα, δούλου πρὸς δεσπότην, γυναικὸς πρὸς ἄνδρα, εἰσιόντων πρὸς ἐξιόντα ἵνα μὴ ἐλλείπη μὴδὲ πλεονάξῃ ἀλλὰ φυλάττη (-τειν cod.) ἀναλογίαν πρὸς ἄλληλα. εἰ γὰρ κακῶς ἔχει ὁ πατήρ πρὸς τὸν υἱὸν καὶ ὁ ἀνὴρ πρὸς τὴν γυναῖκα ἢ ὁ δεσπότης πρὸς τὸν δούλον καὶ τὸ ἀνάπαλιν τὰ λοιπὰ ἐναντίας ἔχουσι πρὸς ἄλληλα, κακὸς ὁ οἶκος ἔσται ὅτι οὐ μίαν προαίρεσιν ἔχουσιν ἐν τῷ οἴκῳ πάντες ἀλλὰ διαφορούς.

2. (199)

Clemens Alex. paedag. 3, 12 p. 111 Sylb. (I, 335 Lips.): ἐγὼ δὲ καὶ τοῖς γεγαμηκόσι παραινέσασθαι ἂν οἴκοι τὰς γυναῖκας μήποτε κατὰ πρόσωπον οἰκετῶν φιλεῖν. οὐδὲ γὰρ προσγελαῖν δούλοις (arridere mulieribus in servorum praesentia) Ἀριστοτέλης εἰα ποτέ, πολλοῦ γε καὶ δεῖ κατ' ὅψιν αὐτῶν φιλοφρονούμενον φαίνεσθαι τὴν γυναῖκα. ἄμεινον δὲ οἴκοθεν ἀρξάμενους ἀπὸ τοῦ γάμου τὴν σεμνότητα ἐπιδείκνυσθαι. μέγιστη γὰρ ἡ σωφροσύνης συζυγία καθαράς ἡδονᾶς (v. l. καθαρᾶς ἡδονῆς) ἀποπνέουσα. πάνν γὰρ θανυμασίως ἢ τραγωδίᾳ φησί (Stob. flor. 87, 3) «φεῦ φεῦ γυναῖκες ...» ταῦτα τῆς δικαιοσύνης τὰ παραγγέλματα καὶ παρὰ τοῖς τὴν κοσμικὴν μετιοῦσι σοφίαν ἐκφωνηθέντα οὐ παραιτητέον.

Ad similia pudicae mulieris praecepta pertinet locus Eustathii in Od. o, 92 p. 1775 R.: ἐν τούτοις δὲ καὶ οἰκονομικόν τι κεῖται παράγγελμα, ἔνθα τῇ τε ἀλόχῳ καὶ ταῖς δμωαῖς ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς δεῖπνον ἐτοιμάσαι· διδάσκει γὰρ πραγματικῶς ὁ ποιητὴς μὴ δίχα τῆς γυναικὸς δεῖν εἶναι τὸν ἄνδρα κελεύειν (corr. κελεύοντα) ταῖς κατ' οἶκον γυναιξί. Θεόφραστος δ' ὕστερον γράψας αὐτός (αὐτό?) τε παραδέδωκεν καὶ ὥς οὐδὲ γυναῖξιν ἄνδρὸς δίχα χρὴ μετεῖναι τῆς ἀνδρωντίδος.

V. PHILOSOPHICA.

XXXIV.

Περὶ ἀρχῆς.

Θεοφράστου τῶν μετὰ τὰ φυσικά libello notum est in codicibus quibusdam haec subscribi: τοῦτο τὸ βιβλίον Ἀνδρόνικος μὲν καὶ Ἑρμιππος ἀγνοοῦσιν· οὐδὲ γὰρ μνείαν αὐτοῦ ὅλως πεποιήνται ἐν τῇ ἀναγραφῇ τῶν Θεοφράστου βιβλίων. Νικόλαος δ' ἐν τῇ θεωρίᾳ τῶν Ἀριστοτέλους μετὰ τὰ φυσικά μνημονεύει αὐτοῦ, λέγων εἶναι Θεοφράστου. εἰς δὲ ἐν αὐτῷ ὅλον προδιαπορίαι τινὲς ὀλίγαι τῆς ὅλης πραγματείας. Andronicus igitur in Theophrasteorum indice — ad hunc unum enim, qui ipse Hermippum citaverit in vita Theophrasti a scholii istius auctore certe non adhibita libros Theophrasteos passim memorantem (cf. Rose de libr. Ar. p. 31), titulus ille pertinet utpote recentiorem studiorumque Aristotelicorum instauratorem — quum non citaverit librum illum metaphysicum (Aristotelis metaphysica vulgo praecedentem, velut etiam nunc in cod. Marc. 211 et Vindob. phil. 34, in quibus post Ar. phys., de coelo, de gen. et corr., meteor. sequitur Θεοφράστου τῶν μετὰ τὰ φυσικά. e contra inter libros Theophrasteos minores legitur in Marc. 260), citavit procul dubio inter Aristotelica. et sane quidem in indicibus Diogenis, qui ex Androniceis derivati sunt, Theophrasti liber non memoratur, memoratur Aristotelis. verum enim et antiquum libri titulum fuisse περὶ ἀρχῆς (vel περὶ ἀρχῶν), qualis legitur in indice librorum Aristotelis (D. L. 5, 23, cf. Hesych. περὶ ἀρχῶν ἢ φύσεως ᾧ), docet antiqua seculi XIII versio Latina quae inter varia Aristotelis opuscula in Manfredi regis gratiam, quem multos libros e Graeco transferendos curasse peritis constat, a Bartholomaeo de Messana conversa (de mirabilibus auditionibus, de physiognomoniam, de signis — reliqua interpretis nomine carent —) fertur in cod. S. Antonii Patavino 370 (membr. sec. 14 quem postquam commemoravit huius bibliothecae custos Minciotti, Catalogo dei codici mss. esistenti nella biblioteca di S. Antonio di Padova, Pad. 1842 p. 99, ipse versavi a. 1857)

sic inscripta: *Incipit liber aristotilis de principiis translatus de greco in latinum a magistro bartholomeo de messana in curia illustrissimi maynfredi serenissimi regis sicilie scientie amatoris de mandato suo.* cuius haec prima verba ut leguntur in codice speciminis loco afferam: *Quomodo determinare oportet et quibus speculationem que est de primis que enim utique est. natura multiplex est. et ut quidam utique aiunt ingenita tamen inmutationes habens omnimodas que autem est primorum determinata et semper secundum eadem est quod utique et in intelligibilibus non sensibilibus ipsam posuerunt . . .* desinit autem post 9½ columnas (in fol.) ita: *nisi si quis huius modi accipiat formas quales democritus supponit atomorum sed de hiis perscrutandum temptandum quod in principium dictum quendam accipere terminum et in natura et in universi substantia et huius modi causa et in melius motus hic est principium universi considerationis in quibus entia et quomodo se habent ad invicem. Explicit.* itaque hic incerti auctoris liber *περὶ ἀρχῶν* vel *περὶ ἀρχῆς* eis adnumerandus est, qui duplici varioque titulo inscribebantur *Ἀριστοτέλους ἢ Θεοφράστου*. simile autem alterum exemplum extare puto libelli inter Aristoteleos nunc etiam vulgati *περὶ ἀρετῶν καὶ κακιῶν* (p. 1249—51 Bekk. *Ἀριστοτέλους περὶ ἀρετῆς* Stob. flor. 1, 18), quem virtutum definitiones et descriptiones ex ethicis Platoni et academiae accommodatis excerptas breviter proponentem, inter Theophrasteos non meliore quidem iure recensere videtur Andronicus Favonini apud D. L. 5, 42: *ἀρετῶν διαφοραὶ ἃ* (a cuius ratione diversus erit *περὶ ἀρετῆς ἃ* 5, 46).

Ceterum adnotandum est ab auctore antiquae versionis latinae e graeco factae metaphysicorum Aristotelis notam illam inter libri Theophrastei finem principiumque Aristotelei positam ita fuisse intellectam, ut non ad praecedens opus Theophrasti pertineret sed ad sequens Aristotelis. etenim in cod. Laur. lat. XII sin. 7 praemitti ait Bandini (catal. codd. lat. t. IV p. 98) metaphysicorum libro I sequens monitum rubrica exaratum: *Hunc librum primum Omnes homines natura scire etc. Andronicus Hemippus* (sic) *ignorant. neque enim ipsius memoriam faciunt omnino in enumeratione librorum Aristotelis* (sic). *Nicolaus autem in theorica metaphysicae Aristotelis memorat ipsius, dicens eum esse Theophrasti. et stylus eius in Graeco non assimilatur stylo Aristotelis. quia tamen vulgus habet eum pro libro Aristotelis et Olympiodorus in commento super Gorgiam Platonis* (p. 16 cod. Bas. s. p. 120 Jahni) *inducit quaedam verba ipsius tanquam sint Aristotelis, nolumus eum a metaphysica Aristotelis hic deesse. quae ultima de suo addidit*

interpres, cuius errore comparato explicari videtur Alberti Magni sententia, qui metaphysici operis principium ideo apud Arabes non haberi coniecisset, quia ad Theophrastum auctorem referri primum librum accepissent (Jourdain, Rech. p. 38, 177 et 357. cf. de quinti physicorum siue Thomas ap. Jourdain p. 396).

(170)

Propter argumenti similitudinem subiicio incertae sedis fragmentum ex scholiis quibusdam in Proverbia Salomonis haustum, quae post Olympiodori comm. in Ecclesiastem, brevi tantum lemmate proposito, habentur in antiquo cod. membr. Paris. 174 f. 45^a—48^b quorumque nonnullis, ab initio maxime (usque ad f. 46^b), adscribuntur in margine nomina auctorum quibus debentur. primum est hoc f. 45^a: τοῦ ἁγίου βασιλείου, ἐκ τοῦ τῶν παροιμιῶν λόγου (Basil. opp. ed. Garnier. Par. 1839 t. II p. 136): — τί ἐστι παροιμία. παροιμία ἐστὶν παιδευσις ἡθῶν καὶ παθῶν ἐπανόρθωσις. sequuntur alia, διδύμου, εὐαγγέλιου, παλλαδίου, et hoc etiam Aristotelis (f. 46^a):

ἀριστοτέλους· ἡ ἀρχὴ ἢ μία ἢ πολλὰ. καὶ εἰ μὲν μία ἔχομεν τὸ ζητούμενον. εἰ δὲ πολλὰ ἢ τεταγμέναι ἢ ἄτακτοι. ἀλλ' εἰ μὲν ἄτακτοι. ἀτακτότερα τὰ ἐξ αὐτῶν. καὶ οὐκ ἐστὶ κόσμος ὁ κόσμος. ἀλλ' ἀκοσμία. καὶ ἐστὶ τὸ παρὰ φύσιν τοῦ κατὰ φύσιν μὴ ὄντος. εἰ δὲ τεταγμέναι. ἢ ἐξ ἑαυτῶν ἐτάχθησαν. ἢ ὑπὸ ἑξωθεν τινὸς αἰτίας. ἀλλ' εἰ μὲν ὑφ' ἑαυτῶν ἐτάχθησαν. ἔχουσί τι κοινὸν τὸ συνάπτον αὐτάς κακεῖνο ἢ ἀρχή:

haec Academicorum potius sapiunt dialecticam, e dialogo quodam fortasse sumpta. quod ad τὸ συνάπτον illud cf. Theophr. metaph. in. (p. 308, 7 ed. Brandis) ἀρχὴ δὲ ποτέρα συνασφί τις καὶ οἶον κοινωνία πρὸς ἄλληλα etc.

XXXV.

Περὶ ἰδεῶν.

In duobus libris de ideis (περὶ ἰδεῶν vel εἰδῶν Alex. Syr. = περὶ ἰδέας ᾱ D. L. et Hes., Ptolemaeus W. p. 144 de ideis utrum existant nec ne libri III. item apud Hadschi Kh. V, 109 Ar. libri specierum tres utrum existant nec ne. cf. etiam Theophrasti περὶ εἰδῶν ᾱ β̄ D. L. 5, 43. nihil huc facit alius Ar. titulus apud D. L. qui ad propriam Ar. logicam pertinet περὶ εἰδῶν καὶ γενῶν ᾱ, cui subiicitur περὶ ἰδίων ᾱ, vel ut est in

Laur. allisque *περὶ εἰδῶν καὶ γενῶν*. *περὶ ἰδίων ᾧ*, de genere specie et proprio I W. Burley = Hes. *περὶ εἰδῶν*) metaphysicorum Aristotelis commentatores acceperant tractari quae pro ideis et contra ideas argumenta in scholis Platoniorum (cf. Speusippi *περὶ γενῶν καὶ εἰδῶν παραδειγμάτων* et Xenocratis *περὶ εἰδῶν ᾧ*, *περὶ ἰδεῶν ᾧ*, *περὶ γενῶν καὶ εἰδῶν ᾧ* apud D. L. 4, 5. 12. 13) et qui his adversarentur philosophorum vel eristicorum sophistarumve (velut Polyxeni illius quem Phantias memoravit Alex. p. 62, 28) exagitata essent. quos libros ne Alexandrum quidem adhibuisse, qui ter eos unusque fere citavit, quicumque commentarium eius ad primi metaphysicorum capitulum nonum diligenter pertractavit iterumque et iterum retractavit, ei pro certo constabit (cf. Rose p. 83). nihil enim is quum aliorum quoque commentatorum vestigiis insisteret (cf. p. 74, 18 ὥς τινες ἤκουσαν. 77, 30 διὸ οὐδὲ ὑπεμνηματίσαντο αὐτήν. unum nomine citat Aspasium p. 44, 22. 340, 10) aliud egit nisi ut ea quae inde ab ipso Platone in scholis exponi solebant (cf. etiam Alcín. dogm. Pl. c. 9. Sext. p. 533, 13 sqq.) argumenta antiquitus tradita tritaque ad eos locus afferret, quibus aut notas quasdam demonstrationes refutationesque verbo tetigisset Aristoteles aut similia multa excogitari posse professus ipse narrare supersedisset. atque haec quidem quae ille omiserat quum suum esse duxisset Alexander exemplis congestis illustrare, similia interdum in Aristotelis de ideis libris contendit contineri, ita tamen ut quae illico daret ipse, de suo dare videretur, non ut propria Aristotelis verba se fingeret exscribere (cf. *οἷος εἴη ἄν* p. 58, 27—31. — ὧν δὲ νῦν μνημονεύειν ἔοικε λόγων εἶσι τοιοῦτοι 59, 7—31, ubi cf. v. 17 οἱ δὲ τοιοῦτοι λόγοι τὸ μὲν προκείμενον οὐ δεικνύουσι etc. ex Ar. p. 990^b 11, cf. Alex. p. 58, 31. — *χρῶνται καὶ τοιούτῳ λόγῳ εἰς κατασκευὴν τῶν ἰδεῶν* 59, 32—60, 5, ubi cf. sqq. — ὁ λόγος ὁ ἀπὸ τοῦ νοεῖν κατασκευάξων τὸ εἶναι ἰδέας τοιοῦτός ἐστιν 60, 32—61, 3. — ὁ μὲν καὶ τῶν πρὸς τι κατασκευάξων ἰδέας λόγος τοιοῦτός ἐστιν 61, 9—27. — ὁ δὲ λόγος ὁ τὸν τρίτον ἄνθρωπον εἰσάγων τοιοῦτος 62, 12—63, 16, in quibus et Phaniam et Eudemum et Aristotelem iuxta citat. — *τοιοῦτοί τινες εἰσιν οἱ λόγοι οἱ διὰ τῆς τῶν ἰδεῶν θέσεως τὰς ἀρχὰς αὐτῶν ἀναιρουντες πρὸς τοῖς προειρημένοις* 64, 15—65, 1 ad Ar. 990^b 21: *καὶ πάνθ' ὅσα τινὲς ἀκολουθήσαντες ταῖς περὶ τῶν ἰδεῶν δόξαις ἠναντιώθησαν ταῖς ἀρχαῖς*. — τὸ δὲ «καὶ ἄλλα μυρία συμβαίνει» εἶπεν, ἐπεὶ καὶ ἄλλοι τινὲς εἰσι λόγοι δεικνύναι βουλόμενοι τὰς ἰδέας ... εἰσι δὲ καὶ ἄλλοι πλείους τοιοῦτοι λόγοι 65, 13—24. — *δεδειγμένου δὲ τούτου προσθεῖη ἄν τις τούτῳ* 67, 23—68, 18. — *ῥαξιδίον φησιν εἶναι συναγαγεῖν πολλὰ καὶ ἀδύνατα ἐπόμενα τῇ δόξῃ τῇδε*. εἴη δ' ἄν τοιαῦτα ... καὶ ὅσα ἄλλα ἐν τῷ β' περὶ

ιδεῶν 72, 15—73, 11. — ὅτι γὰρ μὴ πρὸς παράδειγμά τι καὶ ἰδέαν γίνεταί τι ἢ γέγονε τῶν φύσει συνεστώτων, δεῖξαι τις ἂν καὶ διὰ τοιούτου λόγου 76, 13—77, 28. — πολλὰ φησι συμβήσεσθαι ἄτοπα, ἃ οὐκ ἐπὶνέγκειν ὥς ὄντα γνώριμα ... τοιαῦτα μὲν τὰ ἄτοπα 82, 9—20. cf. 81, 24—32. 92, 22—93, 5. — ἐπειρῶντο δὲ καὶ ἐκθέσει τινὶ χρώμενοι πάντα εἰς τὸ ἐν τε καὶ τὴν οἰκείαν οὐσίαν ἀνάγειν, ὃ δὲ τρόπος αὐτοῖς τῆς ἐκθέσεως ἦν τοιοῦτος 91, 10—92, 3. cf. vulgare illud apud Alexandrum et Aspasium ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστι 88, 4 sive ὁ λόγος τοιοῦτος 94, 18. 95, 10 etc.). in quibus explicandis quum uno certe loco non solum Aristotelem sed Eudemum etiam et Phanium testes faciat, non intelligitur cur, siquidem, quod nego, ex ipsis fontibus antiquis ea hausta sint, in ceteris quoque Aristoteles potius exscriptus esse existimetur quam Eudemus, et cur unus potius quam simul plures. itaque sic statuo, vulgaria atque scholastica argumenta reddidisse Alexandrum singulis quibusdam certorum auctorum testimoniis distincta, quibus si ipse usus fuisset non dubito quin accuratiorem diligentioreque mentionem eorum fecisset, in quibus cum metaphysicorum argumentis aut convenient aut ab iis dissentiant. at nihil fere recentioribus videtur notum fuisse quam quod et Syrianus et ex Alexandro Ephesius repetunt, σχεδὸν ταῦτά in libris de ideis retractari quam quae in metaphysicis. duos fuisse libros (neque eos dialogis adnumerandos, id quod ex polemica materiae ratione efficitur) iidem fatentur illi, ita ut quod semel legitur ἐν τῷ τετάρτῳ librarii errore natum sit (cf. Rose l. c.) ἐν τῷ δ' legentis pro ἐν τῷ α'. ipsum denique Aristotelem tales olim libros condidisse antequam metaphysica ederet, quis putaverit qui uberiores de similibus disputationem cum contemptu quodam recusantem legerit itaque recusantem ut plura de iisdem facili opera posse colligi praedicaret potius quam ab ipso olim collata esse uno verbo confiteretur. quae ipsa magistri verba respexisse putandus est qui metaphysicorum hoc contra ideas capitulum singulari opere et quasi quodam supplemento retractavit.

1. (171)

Syrian. in metaph. (μ, 5. 1080, 9: ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἰδεῶν καὶ τοῦτον τὸν τρόπον καὶ διὰ λογικωτέρων καὶ ἀκριβεστέρων λόγων ἔστι πολλὰ συναγαγεῖν ὅμοια τοῖς τεθωρημένοις. quae verba post ea quae ex α, 9 exscripsit Pseudaristoteles ex imitatione eorum posita sunt quae illic leguntur p. 991, 18 ῥᾶδιον γὰρ συναγαγεῖν πολλὰ etc. ibi Alexander mentionem similiter fecerat librorum de ideis) p. 301, 33 Br. (sch. in met. Berol. 1837. cf. apud Ravaisson, essai sur la mét. I p. 75 ex cod.

Par. 1895): ὅτι μὲν τούτων οὐδὲν πλέον εἰπεῖν ἔχει πρὸς τὴν τῶν εἰδῶν ὑπόθεσιν δηλοῖ καὶ τὸ πρῶτον ταύτης τῆς πραγματείας βιβλίον καὶ τὰ περὶ τῶν εἰδῶν αὐτῷ πεπραγματευμένα δύο βιβλία· σχεδὸν γὰρ ταῦτα ταῦτα πανταχοῦ τὰ ἐπιχειρήματα μεταφέρων καὶ ποτὲ μὲν αὐτὰ κατακερματίζων καὶ ὑποδιαίρων ποτὲ δὲ συντομώτερον ἀπαγγέλλων πειρᾶται τοὺς πρεσβυτέρους ἑαυτοῦ φιλοσόφους εὐθύνειν.

Syrian. in met. (ν, 6. 1093^b24: τὰ μὲν οὖν συμβαίνοντα ταῦτά τε καὶ ἔτι πλείω συναχθεῖη) cit. apud Brandis. de perd. Ar. I. p. 14: ταῦτά ἐστιν ἃ ἐν τούτοις ἀντιλέγει ταῖς τῶν Πυθαγορείων καὶ Πλατωνικῶν ἀνδρῶν θεωρίαις, ἃ δὴ περιέχει καὶ τὰ ἐν τῷ μεῖζονι τῶν ἁ ῥηθέντα, ὥς καὶ ὁ ὑπομνηματιστῆς Ἀλέξανδρος ὑπεσημήνατο. διὸ καὶ ἡμεῖς τούτοις ἐπιστήσαντες οὐδ' ἔκεινα (scil. in I. ἃ commentarium non scripserat Syrianus, sed tantum in β, γ, μ, ν) παραλελοιπέναι νομίζομεν, οὐ μὴν οὐδ' ὅσα ἐν τοῖς περὶ εἰδῶν δύο βιβλίοις πρὸς αὐτοὺς εἴρηκε· σχεδὸν γὰρ καὶ καὶ τὰ αὐτὰ ταῦτα ἀναπυκνοῖ. eadem ad h. I. ex eodem Alexandro Ephesius quoque repetit p. 815, 15 Bon.: τὰ μὲν οὖν συμβαίνοντα . . . τὰ ῥηθέντα ἐστὶ, καὶ ἔτι πλείω τούτων συναχθεῖη, τὰ περὶ τῶν εἰδῶν γραφέντα αὐτῷ δύο βιβλία, ἅλλα ὄντα παρὰ τὸ μ καὶ ν καὶ ἐκτὸς τῆς μετὰ τὰ φυσικὰ συντάξεως (ex Ephesio similiter Pseudophiloponus in met. f. 67^b apud Ravaisson I p. 75).

2. (172)

Schol. ad Dionys. Thrac. gramm. (Stephani philosophi, cf. fin. proleg. p. 673 et schol. Steph. cit. p. 743. 759. 817. 868 sqq.) in Bekkeri Anecd. Gr. t. II p. 660, 32 (ex ms. cit. Fabric. B. G. III, 395 H.): Ἰστέον δὲ ὅτι οἱ ὄροι τῶν καθόλου καὶ αἰεὶ μενόντων εἰσὶν, ὥς καὶ Ἀριστοτέλης εἴρηκεν ἐν τῷ (corr. τοῖς) περὶ ἰδεῶν ἃ πρὸς τὰς Πλάτωνος ἰδέας ἐστὶν αὐτῷ πεποιημένα. τὰ μὲν μερικά πάντα μεταβάλλουσι καὶ οὐδέποτε ὡσαύτως ἔχουσι, τὰ δὲ καθόλου ἄτρεπτα καὶ αἰδιά ἐστιν. ἃ δὲ συλλαβῶν ὁ τεχνικὸς ὀρίζεται, οἶον . . .

Haec ex metaphysicorum commentario quodam fluxisse advertit Bournot (Platon. Ar. opusc. p. 5), qui comparat Asclepii comm. ad locum illum de Platoniorum argumentorum vi atque pretio in met. α, 9. 990^b10 (ἐξ ἐνίων μὲν γὰρ οὐκ ἀνάγκη γίνεσθαι συλλογισμόν) ab Alexandro multo brevius (p. 58, 26—31) absolutum. utriusque verba iam digna videntur quae excerpantur. Asclepius (ex Ammonio) p. 563, 23 Br. (cit. Brandis de perd. Ar. I. p. 15): τέσσαρα οὖν αἴτια ὑπάρχουσιν τὰ δεικνύντα ὅτι αἱ ἰδέαι ὑπάρχουσιν, ἀλήθεια, μονὴ καὶ μνήμη, ἀριθμός,

καὶ ὁρισμός. ἐκ μὲν οὖν τῆς ἀληθείας οὕτω κατεσκευάζον ὅτι ὑπάρχουσιν αἱ ἰδέαι. ἔλεγον γὰρ οὕτως ὅτι ἐνταῦθα οὐκ ἔστι καθαρὰ ἀλήθεια, ἀλλ' ἔχει μεμιγμένον τὸ ψεῦδος καὶ οὐκ ἔστιν ἀλήθεια. ὁμολογῆται δὲ ὅτι ἔστιν ἀλήθεια· ἐὰν γὰρ μὴ ἡ ἀλήθεια, οὐδ' ἄλλο τί ἔστιν, εἴ γε ἐκ τῆς ἀληθείας τὰ ἄλλα προέρχεται. φανερόν οὖν ὅτι ὑπάρχουσιν αἱ ἰδέαι· παρ' αὐταῖς γὰρ σώζεται τὸ ἀμιγές καὶ καθαρὸν πάντων τῶν πραγμάτων, ὥστε καὶ ἡ κυρίως ἀλήθεια. πάλιν δὲ φασιν ὅτι εἰ μὴ ἔστιν ἐνταῦθα μὴ καὶ καθαρὰ μὴ μὴ διὰ τὸ δυνάτον τῆς ὕλης· ἡ γὰρ ῥεῦσις αὕτη οὐκ ἐξ μόνιμον εἶναι καὶ στάσιμον τὴν μνήμην· ἔστι δὲ ὁμολογουμένως καθαρὰ μνήμη καὶ εἰλικρινής καὶ ἀθόλωτος καὶ αἰεὶ ὡσαύτως ἔχουσα, ἔστιν ἄρα ἰδέα μνήμης παρὰ τῷ δημιουργῷ, ἐπειδὴ καὶ δεῖ εἶναι τὴν ὄντως μνήμην, ἐξ ἧς πᾶσι τοῖς ἄλλοις τὸ εἶναι. ἔπειτα καὶ ἐκ τῶν ἀριθμῶν. εἰ γὰρ τὰ ἐνταῦθα πάντα ἀριθμητὰ ὑπάρχουσιν, εἰσὶ δὲ καὶ ἀριθμοὶ αὐτοὶ καθ' αὐτοὺς μετροῦντες τὰ ἀριθμητὰ, ἐπεὶ οὐδὲ ἀριθμητὰ ὑπάρχουσι μὴ ὄντων τῶν ἀριθμῶν τῶν ἀριθμούντων, φανερόν ὅτι ὑπάρχουσιν ἰδέαι· οἱ γὰρ κυρίως ἀριθμοὶ οἱ μετρητικοὶ παρὰ τῷ δημιουργῷ ὑπάρχουσιν. πάλιν δὲ καὶ ἐκ τῶν ὁρισμῶν. τὰ γὰρ ἐνταῦθα ἀόριστα ὑπάρχουσιν, οἱ δὲ κυρίως ὅροι τῶν αἰδίων πραγμάτων ὑπάρχουσι καὶ τῶν αἰεὶ ὡσαύτως ἐχόντων καὶ μὴ ποτὲ μὲν ὄντων ποτὲ δὲ μὴ ὄντων, τὰ δὲ ἐνταῦθα τοιάδε· εἰ οὖν ὑπάρχουσιν ὁρισμοί, φανερόν ὅτι καὶ ἰδέαι ὑπάρχουσι. cf. Alexander p. 58, 26—31: ἢ τινες τῶν λεγομένων λόγων ὑπ' αὐτῶν ὡς τέλειον ψευδεῖς καὶ μηδὲν δεικνύντας αἰτιάται, οἷος εἴη ἂν ὁ λέγων εἰ ἔστι τι τἀληθές, εἴη ἂν τὰ εἶδη· τῶν γὰρ ἐνταῦθα οὐδὲν ἀληθές. καὶ εἰ μνήμη ἔστιν, ἔστι τὰ εἶδη· ἡ γὰρ μνήμη τοῦ μένοντος. καὶ ὁ τὸν ἀριθμὸν ὄντος εἶναι λέγων, ταῦτα δὲ οὐκ ὄντα, εἰ δέ, τῶν εἰδῶν· ἔστιν ἄρα τὰ εἶδη. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ τοὺς ὁρισμοὺς τῶν ὄντων εἶναι λέγων, τούτων δὲ μηδὲν εἶναι. οἱ δὲ τοιοῦτοι λόγοι ψευδεῖς τε καὶ τὸ δέον οὐδὲν δεικνύντες· διὸ τῶν μὲν τοιούτων οὐδενὸς μνημονεύει νῦν, εὐθύνη δὲ τινος τῶν δοκούντων τι δεικνύναι (v. fr. 3).

3. (173)

Alexander ad Ar. metaph. (1, 9. 990^b10 ubi post verba in fr. 2 illustrata: ἔτι καθ' οὓς τρόπους δεικνυμεν ὅτι ἔστι τὰ εἶδη, κατ' οὐθένα φαίνεται τούτων· ἐξ ἐνίων μὲν γὰρ οὐκ ἀνάγκη γίνεσθαι συλλογισμόν — pergit ita: ἐξ ἐνίων δὲ καὶ οὐχ ὧν ολίμεθα τούτων εἶδη γίνεσθαι. κατὰ τε γὰρ τοὺς λόγους τοὺς ἐκ τῶν ἐπιστημῶν εἶδη ἔσται πάντων ὅσων ἐπιστημᾶι εἰσι, καὶ κατὰ τὸ ἐν ἐπὶ πολλῶν καὶ τῶν ἀποφάσεων, κατὰ δὲ τὸ νοεῖν τι φθαρέντος τῶν φθαρτῶν· φάντασμα γὰρ τί τού-

των ἐστίν) p. 59, 6: πλεοναχῶς μὲν ταῖς ἐπιστήμαις πρὸς τὴν τῶν ἰδεῶν κατασκευὴν προσεχρήσαντο, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ περὶ ἰδεῶν λέγει. ὧν δὲ νῦν μνημονεύειν ἔοικε λόγων εἰσι τοιοῦτοι. εἰ πᾶσα ἐπιστήμη πρὸς ἓν τι καὶ τὸ αὐτὸ ἐπαναφέρουσα ποιεῖ τὸ αὐτῆς ἔργον καὶ πρὸς οὐδὲν τῶν καθ' ἑκαστον, εἴη ἂν τι ἄλλο καθ' ἑκάστην παρὰ τὰ αἰσθητὰ αἰδιον καὶ παράδειγμα τῶν καθ' ἑκάστην ἐπιστήμην γινόμενων· τοιοῦτον δὲ ἡ ἰδέα. ἔτι ὧν ἐπιστήμαι εἰσι, ταῦτα ἔστιν· ἄλλων δὲ τινων παρὰ τὰ καθ' ἑκαστά εἰσιν αἱ ἐπιστήμαι, ταῦτα γὰρ ἄπειρά τε καὶ ἀόριστα, αἱ δὲ ἐπιστήμαι ὠρισμένων (-μένον codd.). ἔστιν ἄρα τινὰ παρὰ τὰ καθ' ἑκαστα, ταῦτα δὲ αἱ ἰδέαι. ἔτι εἰ ἡ ἱερατικὴ οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη τῆσδε τῆς ὑγίειας ἀλλ' ἀπλῶς ὑγίειας, ἔσται τις αὐτοῦγία· καὶ εἰ ἡ γεωμετρία μὴ ἔστι τοῦδε τοῦ ἔσου καὶ τοῦδε τοῦ συμμέτρου ἐπιστήμη ἀλλ' ἀπλῶς ἔσου καὶ ἀπλῶς συμμέτρου, ἔσται τι αὐτοῖσον καὶ αὐτοσύμμετρον, ταῦτα δὲ αἱ ἰδέαι. οἱ δὲ τοιοῦτοι λόγοι τὸ μὲν προκείμενον (ut ait ipse p. 990^b11) οὐ δεικνύουσιν, ὃ ἦν τὸ ἰδέας εἶναι, ἀλλὰ δεικνύουσι τὸ εἶναι τινὰ παρὰ τὰ καθ' ἑκαστα καὶ αἰσθητά. οὐ πάντως δέ, εἴ τινὰ ἔστιν ἃ εἰσι παρὰ τὰ καθ' ἑκαστα, ταῦτά εἰσιν ἰδέαι· ἔστι γὰρ παρὰ τὰ καθ' ἑκαστα τὰ κοινά, ὧν φαινὲν καὶ τὰς ἐπιστήμας εἶναι. . . (p. 59, 32) χρῶνται δὲ καὶ τοιοῦτον λόγον εἰς κατασκευὴν τῶν ἰδεῶν. εἰ ἑκαστος τῶν πολλῶν ἀνθρώπων ἀνθρωπὸς ἐστὶ καὶ τῶν ζώων ζῶον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως, καὶ οὐκ ἔστιν ἐφ' ἑκάστου αὐτῶν αὐτὸ αὐτοῦ τι κατηγορούμενον, ἀλλ' ἔστι τι ὃ καὶ πάντων αὐτῶν κατηγορεῖται οὐδενὶ αὐτῶν ταῦτόν ὄν, εἴη ἂν τι τούτων παρὰ τὰ καθ' ἑκαστα ὄντα ὃν κεχωρισμένον αὐτῶν αἰδιον· αἰ γὰρ ὁμοίως κατηγορεῖται πάντων τῶν κατ' ἀριθμὸν ἀλλασσομένων. ὃ δὲ ἓν ἔστιν ἐπὶ πολλοῖς κεχωρισμένον τε αὐτῶν καὶ αἰδιον, τοῦτ' ἐστὶν ἰδέα· εἰσιν ἄρα ἰδέαι· τοῦτόν φησι τὸν λόγον κατασκευάζειν ἰδέας καὶ τῶν ἀποφάσεων. . . (p. 60, 32) ὁ λόγος ὁ ἀπὸ τοῦ νοεῖν κατασκευάζων τὸ εἶναι ἰδέας τοιοῦτός ἐστιν. εἰ ἐπειδὴν νοῶμεν ἀνθρώπον ἢ πεζὸν ἢ ζῶον, τῶν ὄντων τέ τι νοοῦμεν καὶ οὐδὲν τῶν καθ' ἑκαστον, καὶ γὰρ φθαρέντων τούτων μένει ἡ αὐτῆς ἔννοια, δηλον ὡς ἔστι παρὰ τὰ καθ' ἑκαστα καὶ αἰσθητά, ὃ καὶ ὄντων ἐκείνων καὶ μὴ ὄντων νοοῦμεν· οὐ γὰρ δὴ μὴ ὄν τι νοοῦμεν τότε. τοῦτο δὲ εἰδός τε καὶ ἰδέα ἐστίν. φησι δὲ τοῦτον τὸν λόγον καὶ . . . φθαρετῶν ἰδέας κατασκευάζειν εἰς.

4. (174)

Alexander ad Ar. metaph. (ib. v. 15 — 17: ἔτι δὲ οἱ ἀκριβέστεροι τῶν λόγων οἱ μὲν τῶν πρὸς τι ποιοῦσιν ἰδέας, ὧν οὐ φαμεν εἶναι

καθ' αὐτὸ γένος, οἱ δὲ τὸν τρίτον ἄνθρωπον λέγουσιν) p. 62, 12: ὁ δὲ (contra ideas) λόγος ὁ τὸν τρίτον ἄνθρωπον εἰσάγων τοιοῦτος. λέγουσι τὰ κοινῶς κατηγορούμενα τῶν οὐσιῶν κυρίως τε εἶναι τοιαῦτα καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἴσα. ἔτι τὰ ὅμοια ἀλλήλοις τοῦ αὐτοῦ τινὸς μετουσίᾳ ὅμοια ἀλλήλοις εἶναι, ὃ κυρίως ἐστὶ τοῦτο· καὶ τοῦτο εἶναι τὴν ἰδέαν. ἀλλ' εἰ τοῦτο, καὶ τὸ κατηγορούμενον τινῶν κοινῶς, ἂν μὴ ταῦτόν ἢ ἐκείνων τινὲς ὧν κατηγορεῖται, ἄλλο τί ἐστι παρ' ἐκεῖνα, διὰ τοῦτο γὰρ γένος ὁ αὐτοῦ ἄνθρωπος ὅτι κατηγορούμενος τῶν καθ' ἕκαστα οὐδενὶ αὐτῶν ἦν ὁ αὐτός, τρίτος ἄνθρωπος ἔσται τις παρὰ τε τὸν καθ' ἕκαστα, οἷον Σωκράτη καὶ Πλάτωνα, καὶ παρὰ τὴν ἰδέαν, ἣτις καὶ αὐτὴ μία κατ' ἀριθμὸν ἐστίν. . . (p. 62, 33) δεικνύται καὶ οὕτως ὁ τρίτος ἄνθρωπος. εἰ τὸ κατηγορούμενον τινῶν πλειόνων ἀληθῶς καὶ ἐστὶν ἄλλο παρὰ τὰ ὧν κατηγορεῖται κεχωρισμένον αὐτῶν· τοῦτο γὰρ ἡγοῦνται δεικνύναι οἱ τὰς ἰδέας τιθέμενοι, διὰ τοῦτο γὰρ ἐστὶ τι αὐτοῦ ἄνθρωπος κατ' αὐτούς, ὅτι ὁ ἄνθρωπος κατὰ τῶν καθ' ἕκαστα ἀνθρώπων πλειόνων ὄντων ἀληθῶς κατηγορεῖται καὶ ἄλλος τῶν καθ' ἕκαστα ἀνθρώπων ἐστίν· ἀλλ' εἰ τοῦτο, ἔσται τις τρίτος ἄνθρωπος. εἰ γὰρ ἄλλος ὁ κατηγορούμενος ὧν κατηγορεῖται καὶ κατ' ἰδίαν ὑφεσταώς, κατηγορεῖται δὲ κατὰ τε τῶν καθ' ἕκαστα καὶ κατὰ τῆς ἰδέας ὁ ἄνθρωπος, ἔσται τρίτος τις ἄνθρωπος παρὰ τε τοὺς καθ' ἕκαστα καὶ τὴν ἰδέαν. οὕτως δὲ καὶ τέταρτος ὁ κατὰ τε τούτου καὶ τῆς ἰδέας καὶ τῶν καθ' ἕκαστα κατηγορούμενος, ὁμοίως δὲ καὶ πέμπτος καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον. ἔστι δὲ ὁ λόγος οὗτος τῷ πρώτῳ ὁ αὐτός, ἐπεὶ ἔθεντο τὰ ὅμοια τοῦ αὐτοῦ τινὸς μετουσίᾳ ὅμοια εἶναι· ὅμοιοι γὰρ οἷ τε ἄνθρωποι καὶ αἱ ἰδέαι . . . τῇ μὲν οὖν πρώτῃ (p. 62, 12—20) τοῦ τρίτου ἀνθρώπου ἐξηγήσει ἄλλοι τε κέχρηται καὶ Εὐδήμους σαφῶς ἐν τοῖς περὶ λέξεως, τῇ δὲ τελευταίᾳ (p. 62, 33—63, 9) αὐτὸς ἐν τε τῷ τετάρτῳ (corr. πρώτῳ) περὶ ἰδεῶν καὶ ἐν τούτῳ μετ' ὀλίγον (scil. p. 991, 2: καὶ εἰ μὲν ταῦτο εἶδος τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν μετεχόντων, ἔσται τι κοινόν etc. ad quem locum Alex. p. 68, 25: ἔστι δὲ τὸ νῦν λεγόμενον ὑπ' αὐτοῦ, ὃ ἐξηγουμένοι τὸν τρίτον ἄνθρωπον δεύτερον ἐθήκαμεν).

4a.

Ex reliqua Alexandri disputatione si quae ad Pseudaristotelem pertinere tenueris (cf. praef.), cogitandum praecipue videtur de eis quae habet p. 64, 15—65, 1 et p. 65, 14—24 et p. 82, 11—20 ad Ar. p. 990^b21. 27. 991^b24.

Alexander ad Ar. metaph. p. 72, 13: ὅτι δὲ μὴ ὡς Εὐδόξος ἡγεῖτο καὶ ἄλλοι τινὲς μίξει τῶν ιδεῶν τὰ ἄλλα, ῥαδίον φησιν (1, 9. 991, 18) εἶναι συναγαγεῖν πολλὰ καὶ ἀδύνατα ἐπόμενα τῇ δόξῃ τῇδε. εἴη δ' ἂν τοιαῦτα. εἰ μίγνυνται αἱ ιδεαὶ τοῖς ἄλλοις, πρῶτον μὲν σώματα ἂν εἶεν· σωμάτων γὰρ ἡ μῖξις. ἔτι ἔξουσιν ἐναντίωσιν πρὸς ἀλλήλας· ἢ γὰρ μῖξις κατ' ἐναντίωσιν ἐστίν. ἔτι οὕτως μιχθήσεται ὡς ἡ ὅλην ἐν ἐκάστῳ τῶν οἷς μίγνυνται (-νυνται codd., corr. Bonitz) εἶναι ἡ μέρος. ἀλλ' εἰ μὲν ὅλη, ἔσται ἐν πλείοσι τὸ ἐν κατὰ τὸν ἀριθμόν· ἐν γὰρ κατὰ τὸν ἀριθμόν ἡ ιδέα. εἰ δὲ πρὸς μέρος, τὸ μέρος τοῦ αὐτοανθρώπου μετέχον, οὐ τὸ αὐτοανθρώπου ἔσται ἄνθρωπος (cf. Alex. p. 72, 18: ἡ λέγοι ἂν, ὡς τινες ἤκουσαν — Aspasius, ut credo — τὸ «κατ' οὐδένα τρόπον τῶν εἰωθότων λέγεσθαι» ὑπὸ τῶν τὰς ιδέας τιθεμένων. ζητούντες γὰρ τίνα τρόπον ἢ μετοχὴ ἢ τῶν εἰδῶν, ἢ οὕτως φασὶν ὡς ἐν ἐκάστῳ τῶν κατὰ μέρος ἐνυπάρχειν τὴν ιδεάν, οἷον ἐν ἐκάστῳ τῶν τινῶν ἀνθρώπων τὸν αὐτοάνθρωπον, ἢ ἐν ἐκάστῳ μέρος τῆς ιδέας, ἢ παραδείγμα τὸ εἶδος ἐστὶ τοῖς μετέχουσιν. ὧν οἱ μὲν πρῶτοι δύο τρόποι τῆς μετοχῆς ἀδύνατοι, ὡς ἡμεῖς τε ἐδείξαμεν πρὸ ὀλλίου καὶ αὐτὸς εἶπεν Εὐδόξου μνημονεύσας . . . cf. eadem prorsus in eadem re scepticorum ratiocinatio contra Pythagoricos i. e. Platonicos apud Sextum adv. dogm. IV p. 535, 4—16 Bk.). ἔτι διαιρεται ἂν εἶεν αἱ ιδεαὶ καὶ μερισται, οὐσαι ἀπαθεῖς. ἔπειτα ἔσται μὲν ὁμοιομερῇ, εἴγε πάντα τὰ ἔχοντά τι μέρος ἐξ αὐτοῦ ὁμοιά ἐστιν ἀλλήλοις· πῶς δὲ οἷόν τε τὰ εἶδη ὁμοιομερῇ εἶναι; οὐ γὰρ οἷόν τε τὸ μέρος τοῦ ἀνθρώπου ἄνθρωπον εἶναι, ὡς τὸ τοῦ χρυσοῦ μέρος χρυσόν. ἔτι, ὡς καὶ αὐτὸς ὀλλίον προελθὼν λέγει (p. 990, 27. Alex. p. 77, 29. cf. Alex. p. 67, 23—68, 9), ἐν ἐκάστῳ οὐ μία ἔσται ιδέα μεμιγμένη ἀλλὰ πολλαί· εἰ γὰρ ἄλλη μὲν ζώου ιδέα ἄλλη δὲ ἀνθρώπου, ὁ δὲ ἄνθρωπος καὶ ζῶόν ἐστι καὶ ἄνθρωπος, ἀμφοτέρων ἂν μετέχοι τῶν ιδεῶν· καὶ ὁ αὐτοάνθρωπος δὲ ιδέα, ἣ μὲν καὶ ζῶόν ἐστι, μετέχοι ἂν καὶ αὐτοῦ τοῦ ζώου· οὕτως δὲ οὐκέτι ἂν ἀπλατ' αἱ ιδεαὶ εἶεν, ἀλλ' ἐκ πολλῶν συγκεῖμεναι, καὶ αἱ μὲν αὐτῶν πρῶται αἱ δὲ δεύτεραι. εἰ δὲ μὴ εἰσι ζῶον, πῶς οὐκ ἄτοπον ἄνθρωπον λέγειν μὴ εἶναι ζῶον; ἔτι δέ, εἰ μίγνυνται τοῖς πρὸς αὐτὰ οὐσί, πῶς ἂν ἔτι εἶεν παραδείγματα, ὡς λέγουσιν; οὐδὲ γὰρ οὕτως τὰ παραδείγματα ταῖς εἰκόσι τῆς ὁμοιότητος τῆς πρὸς αὐτὰ αἰτία τῷ μεμιχθαι. ἔτι τε καὶ συμφθείροντο ἂν τοῖς ἐν οἷς εἰσὶ φθειρομένοις. ἀλλ' οὐδὲ χωρίζεται ἂν εἶεν αὐταὶ καθ' αὐτάς, ἀλλ' ἐν τοῖς μετέχουσιν αὐτῶν. πρὸς δὲ τούτοις οὐδὲ ἀκίνητοι ἔτι ἔσονται, καὶ ὅσα ἄλλα ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ ιδεῶν τὴν δόξαν

ταύτην ἐξετάζων ἔδειξεν ἄτοπα ἔχουσιν. διὰ τοῦτο γὰρ εἶπε τὸ «ῥῥ-
διὸν γὰρ συναγαγεῖν πολλὰ καὶ ἀδύνατα πρὸς τὴν δόξαν ταύτην»·
ἐκεῖ γὰρ συνῆκται.

XXXVI.

Περὶ τῶν Πυθαγορείων.

Libri Aristoteli adscripti de Pythagoreis (de quo v. Rose de Ar. I. p. 79—83), qui minime inutilis rarusque fuit posterioribus (usque ad Augusteam certe aetatem, de ceteris enim non liquet. etenim si ipse eum, quod facile credas, Alexander Polyhistor adhibuit, nullus tamen eorum novit qui fragmenta tulerunt infra collecta, excepto fortasse Apollonio), eius igitur reliquiae quae satis multae extant, clarissime illud comprobant, quod qui et Aristotelis antiquorum iudicem agentis rationem cognoverunt et litterarum Graecarum historiam perspexerunt, in qua ab Aristotele et Theophrasto novus plane rerum ordo incipit, sciunt omnes (Roethios excipio et Gerlachios et Gladischios eorumque similes) Pythagoricam non philosophiam extitisse sed *βίον Πυθαγορικόν*, non tam philosophos fuisse Pythagoreos quam sapientes, nullatenus autem neque scriptores neque dialecticos. comprobant igitur ea quae discimus ex Aristotele, si quidem recte discimus itaque ut quae de Pythagoreorum dictis placitisque narret, terminis exuamus philosophicis quos a Platonis schola accepit et a philosophici sermonis consuetudine. etenim haec duo potissimum sunt in quibus illustrandis auctor versatus esse reperitur, symbolica atque religiosa dicendi docendique ratio qua vitam adornaverant atque studia mathematica ad rerum naturam et ipsa symbolice applicata. mathematica enim scientia pro philosophia erat Pythagoreis, mathematicam autem philosophiam sive potius dialecticam mathematicam non Pythagoras invenit neque Pythagorei, immo Plato et Platonici et qui ex eadem sententia iudicans numerique urgens usum dialecticum, de quo non cogitaverant Pythagorei symbolis contenti, historiam philosophiae primus inchoavit Aristoteles. de quo omni argumento (cf. Rose de Ar. I. p. 2 sq. 10 sqq. 35. 79 sqq. 91 sqq. etc.) quod iam olim consilium professus sum peculiari libro uberius exponendi (p. 79), id sicubi Aristotelico negotio defunctus ero studiisque in commentatores Graecos Aristotelis librorumque eius versiones Latinas et medii aevi litteras collatis, etiamnunc me executurum esse spero. nunc autem satis habeo monuisse primum in eadem de Pythagoreis sententia cum Aristotele Eu-

demo Theophrasto convenire libri de Pythagoreis auctorem anonymum (Rose p. 80), deinde autem ipsum consilium quo placita narrare Pythagorica suscepit, ad Peripateticorum studia discipulorumque Aristotelis aetatem pertinere priorum sive physicorum (ut omnium celeberrimo exemplo Theophrastus) sive mathematicorum sive theologorum (sicut Eudemus, cf. Rose p. 70 sq.) sive rhetorum placita aut ordine composita in unum colligentium aut singularibus libris accuratiora etiam historiae studia parantium. quorum hos quidem qui magis etiam singula perscrutarentur recentiores fuisse verisimile est (certe post Xenocratis — i. e. post ol. 116, 3 — mortem libros edidit qui de philosophia eius tractavit). restant etiam nunc horum studiorum testes libri qui et ipsi Aristotelis ferebantur singulares de Xenophane, de Melisso, item de Gorgia. perditorum autem tituli in indicibus operum et Aristotelis et Theophrasti Laertianis quam plurimi, quorum recensum subiicio: *περὶ τῶν Ἀναξιμένηους* α̃ (Th. 5, 42), *περὶ τῶν Ἀναξαγόρου* α̃ (Th. 5, 42), *πρὸς Ἀναξαγόραν* α̃ (Th. 5, 42. Simpl. in phys. f. 35^b *Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ Ἀναξαγόρου δευτέρῳ*), *τῶν Διογένηους συναγωγή* α̃ (Th. 5, 43), *περὶ τῶν Ἀρχελαίου* α̃ (Th. 5, 42), *περὶ Δημοκρίτου* (libri sex diversis titulis Th. 5, 43. cf. Rose p. 7), *περὶ Δημοκρίτου* α̃ (Th. 5, 49. cf. Ar. fr. ap. Simpl.), *προβλήματα ἐκ τῶν Δημοκρίτου* ξ̃ (Ar. 5, 26), *τῶν Μητροδώρου* (Chii, D. L. 9, 58) *συναγωγή* α̃ (Th. 5, 44), *πρὸς τὰ Ξενοφάνους* α̃ (Ar. 5, 25. vulgo *Ξενοκράτους* sicut etiam Burlaeus), *πρὸς τὰ Παρμενίδου* (Ar. Philop. in phys. fol. 6, 5 a extr. Ven. 1535 = p. 331^b Br. φασὶ δὲ καὶ γεγράφθαι αὐτῷ ἰδίᾳ βιβλίον πρὸς τὴν Παρμενίδου δόξαν, ὃ νῦν αἰνίττεται Ar. scil. in phys. 1, 3. 180, 23, cf. Rose p. 72), *πρὸς τὰ Μελίσσου* α̃ (Ar. 5, 25), *πρὸς τὰ Ζήνωνος* α̃ (Ar. 5, 25), *περὶ Ἐμπεδοκλέους* α̃ (Th. 5, 43), *πρὸς τὰ Γοργίου* (Ar. 5, 25), *πρὸς τὰ Ἀλκμαίωνος* α̃ (Ar. 5, 25), *περὶ τῶν Πυθαγορείων* α̃ (Ar. 5, 25. primus et secundus liber citatur in fr. 11. 12. 16 ex Stobaeo, Alexandro, Simplicio. cf. Ptolem. Wenr. p. 145 ubi duas diversorum librorum inscriptiones confudisse videtur interpretes Arabicus *de arte poetica* et *de Pythagorae eiusque sectatorum placitis* l. II. cf. Hadschi Kh. V, 104: *idem libros duos de arte poetica secundum disciplinam Pythagorae scripsit*. titulus variis modis enuntiatur: *Πυθαγορικός* a Theone fr. 9, *Πυθαγορικά* Simpl. fr. 14, *συναγωγή τῶν Πυθαγορικῶν* Simpl. fr. 16, *τῶν Πυθαγορείων ἀρεσκόντων συναγωγή* Simpl. fr. 10, *Πυθαγορικῶν δόξαι* Alex. fr. 13, *περὶ τῆς Πυθαγορικῶν δόξης* Alex. fr. 12, *περὶ τῆς Πυθαγόρου* vel *π. τ. Πυθαγορικῆς φιλοσοφίας* Stob. fr. 11 et Iamb. fr. 3), *πρὸς τοὺς Πυθαγορείους* (Ar. 5, 25), *περὶ τῆς Ἀρχυτείου φιλοσοφίας* α̃ β̃ γ̃ (Ar.

5, 25 vel Ἀρχύτεια fr. 1 Damasc.), τὰ ἐκ τῆς πολιτείας Πλάτωνος (Ar. 5, 22), ἐπιτομή τῆς Πλάτωνος πολιτείας ᾧ β (Th. 5, 43. eadem quae et Aristotelis? cf. Procl. in fr. 1), τὰ ἐκ τῶν νόμων Πλάτωνος (Ar. 5, 22), τὰ ἐκ τοῦ Τιμαίου (Πλάτωνος) καὶ τῶν Ἀρχυτέων (Ar. 5, 25), διαιρέσεις Πλάτωνος (Ar. D. L. 3, 80. Rose p. 65), περὶ τῆς Σπυσιππῶν καὶ Ξενοκράτους φιλοσοφίας ᾧ (Ar. 5, 25), τῶν Ξενοκράτους συναγωγῇ ᾧ (Th. 5, 47), τέχνης τῆς Θεοδέκτου συναγωγῇ ᾧ (Ar. 5, 24). cf. etiam Aristoxeni libros de Pythagora et Pythagoreis ἐτ q. inscr. Πυθαγορικαὶ ἀποφάσεις; Clearchi de mathematicis in Platonis republica (et in Timaeo, cf. Plut. Tim. 20), Heraclidis l. de Pythagoreis, de Zenone, Democrito, Heraclito, (D. L. 5, 86. 87) et ex Platonicis aequalibus Xenocratis de Parmenide et Pythagoreis (D. L. 4, 13) etc.

1. (176)

Clem. Alex. strom. I, 14, 62 p. 129 Sylb. (ex quo eadem Theodoret. therap. I p. 19 Gaisf.): Πυθαγόρας μὲν οὖν Μνησάρχου Σάμιος, ὡς φησιν Ἰππόβοτος (cum plurimis sec. Porph. 1. cf. D. L. 8, 1), ὡς δὲ Ἀριστόξενος (fr. 1 Müll.) ἐν τῷ Πυθαγόρου βίῳ καὶ Ἀρίσταρχος (Ἀριστοτέλης corr. Preller Polem. fr. p. 59) καὶ Θεόπομπος (Θεόφραστος Prell.) Τυρρηνὸς ἦν (πατρόθεν scil. cf. Aristox. ap. D. L. 8, 1. Porph. 2 et Plut. qu. conv. 8, 10, 1. τῶν τὴν Αἴμνον ἀποικηγάντων Mnesarchum fuisse volunt eumque postea εἰς Σάμον ἐλθόντα καταμεῖναι, ut habet Porph. cf. Anton. Diog. apud Porph. 10 et Phot. bibl. p. 109^b14), ὡς δὲ Νεάνθης (cf. Porph. 1) Σύριος ἢ Τύριος.

2. (177) .

Apollonius mirab. 6 (ed. Westermann): τούτοις δὲ ἐπιγενόμενο Πυθαγόρας Μνησάρχου υἱὸς τὸ μὲν πρῶτον διεπονεῖτο περὶ τὰ μαθήματα καὶ τοὺς ἀριθμούς, ὕστερον δὲ ποτε καὶ τῆς Φερεκύδου τερατοποιίας οὐκ ἀπέστη. καὶ γὰρ ἐν Μεταποντίῳ (ed. pr. κ. γ. τῷ Ποντίῳ, Μεταποντίου Meurs.) πλοίου εἰσερχομένου φορτίον ἔχοντας (πλοῖον - ἔχοντι vulgo) καὶ τῶν παρατυχόντων εὐχόμενων σωστὸν (εἶναι add. ed. pr., ἐκείνο corr. M.) καταλθεῖν διὰ τὸν φόρτον, ἐφεστῶτα (vulgo ἐστῶτα. cf. Iambl. 36) τοῦτον εἰπεῖν «νεκρὸν (μικρὸν ed. pr.) τοίνυν φανήσεται ὑμῖν σῶμα ἄγον τὸ πλοῖον τοῦτο» (cf. Iambl. v. P. 142. Porph. 28). πάλιν δὲ ἐν Καυλωνίᾳ, ὡς φησιν Ἀριστοτέλης* (lacunam ex homoioteleuto, ut puto, ortam, explet Iambl. 142. ὡς φησιν Ἀριστοτέλης . . . ὁ αὐτὸς Ἀριστοτέλης γράφων etc.) γράφων περὶ αὐτοῦ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα λέγει καὶ τὸν ἐν Τυρρηνίᾳ, φησί, δάκνοντα

θανάσιμον ὅφιν αὐτὸς δάκνων ἀπέκτεινεν (cf. Iambl. 142). καὶ τὴν γενομένην δὲ στάσιν τοὺς Πυθαγορείους προειπεῖν (cf. I. 142)· διὸ καὶ εἰς Μεταπόντιον ἀπῆρεν ὑπὸ μηδενὸς θεωρηθεὶς (cf. I. 248. D. L. 8, 40). καὶ ὑπὸ τοῦ Κόσα τοῦ (vulgo ὑπὸ τοῦ κατὰ Σάμον. cf. idem nomen varie corruptum in Νέσσον apud Iambl. Laert. et Καύκασον apud Porph. Cyrill. est autem Κόσας Latii apud Strabonem V p. 237) ποταμοῦ διαβαίνων σὺν ἄλλοις ἤκουσε φωνὴν μεγάλην (add. καὶ) ὑπὲρ ἀνθρώπων (ita cod. sec. Bastium, male v. ἀνθρώπων) «Πυθαγόρα, χαῖρε»· τοὺς δὲ παρόντας περιδεῖς γενέσθαι (cf. Ar. apud Ael. 2, 26. 4, 17. D. L. 8, 11. Porph. 27. Iambl. 134). ἐφάνη δὲ ποτε καὶ ἐν Κρότωνι καὶ ἐν Μεταποντίῳ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ (cf. Arist. apud Ael. II. cc. ἐν τε Μ. καὶ ἐν Ταυρομενίῳ Porph. 27. 29. Iambl. 136). ἐν θεάτρῳ δὲ (i. e. ἐν Ὀλυμπίᾳ Ael., cf. Plut. Numa 8) καθήμενός ποτε ἐξανίσταται, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, καὶ τὸν ἴδιον μηρὸν παρέφηνε (-φαινει vulgo) τοῖς καθημένοις (corr. παρακαθημένοις. deinde ed. add. εἰς) χρυσοῦν (cf. Arist. apud Ael. I. c. Porph. 28. Iambl. 140. 135. 92). λέγεται δὲ περὶ αὐτοῦ καὶ ἄλλα τινὰ παράδοξα, ἡμεῖς δὲ μὴ βουλόμενοι μεταγραφῶν ἔργον ποιεῖν αὐτοῦ τὸν λόγον καταπαύσομεν.

Haec omnia μετέγραψεν Apollonius ex uno Aristotele, ex quo partim eadem partim alia Aelianus, Laertius, Porphyrius, Iamblichus nimis quidem contracta referunt.

Aelian. var. hist. 2, 26: Ἀριστοτέλης λέγει ὑπὸ τῶν Κροτωνιῶν τὸν Πυθαγόραν Ἀπόλλωνα Ὑπερβόρειον προσαγορεύεσθαι (P. 28. I. 140. 135. 91). ἀνέκρινε δὲ προσεπιλέγει ὁ τοῦ Νικομάχου ὅτι τῆς αὐτῆς ἡμέρας ποτὲ καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν καὶ ἐν Μεταποντίῳ ὤφθη ὑπὸ πολλῶν καὶ ἐν Κρότωνι.* (ἐν) τῷ ἀγῶνι ἐξανιστάμενος (= I. 140), ἔνθα καὶ τῶν μηρῶν ὁ Πυθαγόρας παρέφηνε τὸν ἕτερον χρυσοῦν. λέγει δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ὅτι ὑπὸ τοῦ Κόσα (al. Κώσα) ποταμοῦ (τὸν ποταμόν codd.) διαβαίνων προσερχήθη: καὶ πολλοὺς φησιν ἀκηκοῖναι τὴν πρόσρρσιν ταύτην. quibus addendum est alterum Aeliani excerptum var. hist. 4, 17: Ἐδίδασκε Πυθαγόρας τοὺς ἀνθρώπους ὅτι κρειττόνων γεγένηται σπερμάτων ἢ κατὰ τὴν φύσιν τὴν θνητὴν· τῆς γὰρ αὐτῆς ἡμέρας ὤφθη καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν ἐν Μεταποντίῳ, φησί (aut scrib. φασί aut intell. Ἀριστοτέλης), καὶ ἐν Κρότωνι. καὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ δὲ παρέφηνε χρυσοῦν τὸν ἕτερον τῶν μηρῶν. καὶ Μυλλίαν δὲ τὸν Κροτωνιάτην ὑπέμνησεν ὅτι Μίδας ὁ Γορδίου ἐστίν ὁ Φρύξ (cf. I. 143). καὶ τὸν ἀετὸν δὲ τὸν λευκὸν κατέψησεν ὑπομείναντα αὐτόν (cf. I. 142. Plut. Num. 8). ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ Κόσα τοῦ ποταμοῦ διαβαίνων προσερχήθη, τοῦ ποταμοῦ εἰπόντος αὐτῷ «χαῖρε, Πυθα-

γόρα». cf. Diog. Laertius 8, 11: καὶ γὰρ καὶ σεμνοπρεπέστατος λέγεται γενέσθαι καὶ οἱ μαθηταὶ δόξαν εἶχον περὶ αὐτοῦ ὥς εἴη Ἀπόλλων ἐξ Ὑπερβορέων ἀφιγμένος. λόγος δέ ποτ' αὐτοῦ παραγυμνωθέντος τὸν μηρὸν ὀφθῆναι χρυσοῦν· καὶ ὅτι Νέσσος (scr. Κόσας) ὁ ποταμὸς διαβαίνοντα αὐτὸν προσαγορεύσαι πολὺς ἦν ὁ φάσκων.

Iambl. de vita Pythag. c. 28 s. 140—143 (ed. Kiessling Lips. 1815 p. 294): τὴν δὲ πίστιν τῶν παρ' αὐτοῖς ὑπολήψωμεν ἡγούμενοι εἶναι ταύτην, ὅτι ἦν ὁ πρῶτος εἰπὼν αὐτός (qui sc. αὐτὸς ἔφα), οὐχ ὁ τυχαῖον ἀλλὰ θεός (vulgo π. εἰπὼν αὐτὸ οὐχ ὁ τ. ἀλλ' ὁ θεός). καὶ ἐν τούτῳ τῶν ἀκουσμάτων (cf. Iambl. 82) ἐστὶ, τίς ὁ Πυθαγόρας; φασὶ γὰρ εἶναι Ἀπόλλω Ὑπερβόρεον. τούτου δὲ τεκμήρια (cf. Laert. l. c.) εἶχεσθαι ὅτι ἐν τῷ ἀγῶνι ἐξανιστάμενος τὸν μηρὸν παρέφηνε χρυσοῦν, καὶ ὅτι Ἀβαριν τὸν Ὑπερβόρεον εἰστία καὶ τὸν οἰστὸν αὐτοῦ ἀφέλλετο ᾧ ἐκυβερνᾶτο (cf. I. 91 sq. P. 29 = I. 136). λέγεται δὲ ὁ Ἀβαρις ἐλθεῖν ἐξ Ὑπερβορέων ἀγέλων χρυσὸν εἰς τὸν νεῶν (cf. I. 91) καὶ προλέγων λοιμόν. κατέλυε δὲ ἐν τοῖς ἱεροῖς καὶ οὔτε πίνων οὔτε ἐσθίων ᾧφθη ποτέ οὐθέν. λέγεται δὲ καὶ ἐν Λακεδαιμονίοις θῦσαι τὰ καλυτήρια καὶ διὰ τοῦτο οὐδένα πάποτε ὕστερον ἐν Λακεδαιμονίᾳ λοιμόν γενέσθαι (cf. I. 92). τοῦτον οὖν τὸν Ἀβαριν, παρελόμενος ὃν εἶχε χρυσοῦν οἰστὸν, οὐ ἄνευ οὐχ οἷός τ' ἦν τὰς ὁδοὺς ἐξευρίσκειν, ὁμολογοῦντα ἐποίησε. καὶ ἐν Μεταποντίῳ εὐξαμένων τινῶν γενέσθαι αὐτοῖς τὰ ἐν τῷ προσπλέοντι πλοίῳ «νεκρὸς τοῖνον ἂν ὑμῖν» (ἡμῖν vulgo) ἔφη· καὶ ἐφάνη νεκρὸν ἄγον τὸ πλοῖον. καὶ ἐν Συβάρει τὸν ὄφιν τὸν ἀποκτείνοντα (-ναντα v.) τὸν δασὺν ἔλαβε καὶ ἀπεπέμψατο. ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ἐν Τυρρηνίᾳ τὸν μικρὸν ὄφιν ὃς (corr. αὐτός) ἀπέκτεινε δάκνων. ἐν Κρότωνι δὲ τὸν αἰτὸν τὸν λευκὸν κατέψησεν ὑπομείναντα, ὥς φασὶ (cf. P. 25 = I. 62. Plut. l. c.). βουλομένου δὲ τινος ἀκούειν οὐκ ἔφη πῶς λέξειν πρὶν ἢ σημεῖόν τι φανῇ· καὶ μετὰ ταῦτα ἐγένετο ἐν Καυλωνίᾳ ἡ λευκὴ ἄρκτος (cf. P. 23 = I. 60). καὶ πρὸς τὸν μέλλοντα ἐξαγγέλλειν αὐτοῦ τὸν (τούτου add. v.) θάνατον προεῖπεν αὐτός (cf. Apoll. supra). καὶ Μυλλίαν τὸν Κροτωνιάτην ἀπέμνησεν ὅτι ἦν Μίδας ὁ Γορδίου· καὶ ᾤχετο ὁ Μυλλίας εἰς τὴν ἡπειρον ποιήσων ὅσα ἐπὶ τῷ τάφῳ ἐκέλευσε. λέγεται δὲ καὶ ὅτι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ὁ πριάμενος καὶ ἀνορύξας ἃ μὲν εἶδεν οὐδενὶ ἐτόλμησεν εἰπεῖν, ἀντὶ δὲ τῆς ἁμαρτίας (cf. D. L. 8, 15) ταύτης ἐν Κρότωνι ἱεροσυλῶν ἐλήφθη καὶ ἀπέθανε· τὸ γὰρ γένειον ἀποπεσὼν τοῦ ἀγάλματος τὸ χρυσοῦν ἐφωράθη λαβίων. ταῦτά τε οὖν λέγουσι πρὸς πίστιν καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

3. (178)

Iamblichus de vita Pythagorica s. 31: Ἱστορεῖ δὲ καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς περὶ τῆς Πυθαγορικῆς φιλοσοφίας διαίρεσιν τινα τοιάνδε ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν ἐν τοῖς πάνυ ἀπορρήτοις διαφυλάττεσθαι· τοῦ λογικοῦ ζώου τὸ μὲν ἐστὶ θεός, τὸ δ' ἄνθρωπος, τὸ δὲ οἶον Πυθαγόρας.

Idem Iambl. 144 (ubi post ea quae supra adscripsi in fr. 1, ita pergit): ὥς δὲ τούτων ὁμολογουμένων καὶ ἀδυνάτου ὄντος περὶ ἄνθρωπον ἕνα ταῦτα συμβῆναι, ἤδη οἶονται σαφὲς εἶναι ὅτι ὥς παρὰ (male corrigunt περὶ κρ. et postea περὶ ἐκείνου. cf. initium totius argumentationis s. 140) κρείττονος ἀποδέχεσθαι χρὴ τὰ παρ' ἐκείνου λεχθέντα καὶ οὐχὶ ἀνθρώπου. ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπορούμενον ταῦτα σημαίνειν· ἔστι γὰρ παρ' αὐτοῖς λεγόμενον ὅτι «ἄνθρωπος δίπλος (δίπουν, δίπους codd.) ἐστὶ καὶ ὄρνις καὶ τρίτον ἄλλο». τὸ γὰρ τρίτον Πυθαγόρας ἐστὶ.

Cf. Aelianus (cuius excerptum ex Aristotelicis totum fluxisse videtur) v. h. 4, 17: οὐχ οἶόν τε δὲ ἦν διαπορῆσαι ὑπὲρ τινος αὐτῶ ἢ τοῖς λεχθεῖσιν τι προσεπερωτῆσαι, ἀλλ' ὥς χρησμῶ θείῳ οὕτως οἱ τότε προσείχον τοῖς λεγόμενοις ὑπ' αὐτοῦ. ἐπιστρεφομένου δὲ τὰς πόλεις αὐτοῦ, διέρρει λόγος ὅτι Πυθαγόρας ἀφίκετο οὐ διδάξαν ἀλλ' ἰατρεύσαν.

3a. (178a)

Apuleius de deo Socr. 20 (sec. codicem quem nuper, Sept. 1862, inspexi Harleianum 3060 membr. sec. 14 fol. 96^a: *credo vestrum plerosque hoc quod (modo vel commodo add. al. codd.) dixi cunctantius credere et impendio mirari formam daemonis Socrati visam (al. visitatam). at hoc seculo (scil'o cod. Harl.) oppido mirari solitos Pythagoricos, si quis se negaret unquam vidisse daemonem, satis ut reor idoneus auctor (auctor om. Harl.) est Aristoteles. quod si cuivis potest evenire facultas contemplandi divinam (dignam Harl.) effigiem, cur non apprime potuerit Socrati obtingere etc.*

In hoc loco pro verbis quae corrupta videntur *at hoc* (scil. Socratis?) *seculo . . . Pythagoricos* male in aliis legebatur ita *secundum (scdm, scdo) Pythagoricos*. cf. var. lect. apud Hildebr. p. 158, ubi sic: *etenim secundum Pythagoricos mirari solitos oppido etc.*

4. (179)

Gellius IV, 11: *Plutarchus quoque, homo in disciplinis gravi auctoritate, in primo librorum quos de Homero composuit Aristotelem*

philosophum scripsit eadem ipsa de Pythagoricis scripsisse, quod non abstinuerunt edendis animalibus nisi pauca carne quadam. verba ipsa Plutarchi, quoniam res inopinata est, subscripsi: Ἀριστοτέλης δὲ μήτρας καὶ καρδίας καὶ ἀκαλήφης καὶ τοιούτων ἄλλων ἀπέχεσθαι φησι τοὺς Πυθαγορικούς, χρῆσθαι δὲ τοῖς ἄλλοις. ἀκαλήφη autem est animal marinum quod urtica appellatur. sed et piscibus nonnullis abstinere Pythagoricos Plutarchus in symposiacis dicit (qu. conv. 8, 8, 1: μάλιστα τῶν ἰχθύων ἀπέχοντο· καὶ γὰρ ἱστορεῖται τοῦτο περὶ τῶν παλαιῶν Πυθαγορικῶν. cf. Athen. VII p. 308^c). cf. Porph. v. P, 45 (ex Arist.): ἀπέχεσθαι δὲ καὶ ἄλλων παρῆνει, οἷον μήτρας τε καὶ τριγλίδος καὶ ἀκαλήφης, σχεδὸν δὲ καὶ τῶν ἄλλων θαλασσίων (cf. I. 98) ξυμπάντων.

Diog. Laert. 8, 19: παντὸς δὲ μᾶλλον ἀπηγόρευε μήτ' ἐρυθίνον ἔσθλειν μήτε μελάνουρον· καρδίας τ' ἀπέχεσθαι καὶ κυάμων· Ἀριστοτέλης δὲ φησι καὶ μήτρας καὶ τριγλῆς ἐνδοτε (cf. fr. 5 init. et lambl. 109).

5. (180)

Diog. Laert. 8, 33—35: τιμὰς θεοῖς δεῖν νομίζειν καὶ ἥρωσι μὴ τὰς ἑσας, ἀλλὰ θεοῖς αἰεὶ μετ' εὐφημίας λευχειμονοῦντας (cf. 8, 19) καὶ ἀγνεύοντας (cf. Diod. 10, 21 Bekk.), ἥρωσι δ' ἀπὸ μέσου ἡμέρας. τὴν δ' ἀγγελίαν εἶναι διὰ καθαρωῶν καὶ λουτρῶν καὶ περιεργαστηρίων καὶ διὰ τοῦ καθαρεύειν ἀπὸ τε κήδους καὶ λεχοῦς καὶ μιᾶσματος παντὸς καὶ ἀπέχεσθαι βρωτῶν θνησειδίων τε κρεῶν καὶ τριγλῶν καὶ μελανούρων [cf. fr. 4 et Ael. 4, 17 extr. προσέταττε δὲ ὁ αὐτὸς Πυθαγόρας καρδίας ἀπέχεσθαι καὶ ἀλεκτρονόος λευκοῦ καὶ τῶν θνησειδίων παντὸς μᾶλλον καὶ μὴ χρῆσθαι βαλανείῳ, μηδὲ βαδίζειν τὰς λεωφόρους· ἄθλητον γὰρ εἰ καθαρεύουσι κατ' (v. καὶ) αὐτὰ ἐκεῖνα. cf. lambl. 83] καὶ ὧν (Plut. qu. conv. 2, 3, 1. cf. Gell. I. c.) καὶ τῶν ὠτόκων ζώων καὶ κυάμων καὶ τῶν ἄλλων ὧν παρακελεύονται καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐπιτελοῦντες. φησὶ δ' Ἀριστοτέλης περὶ τῶν κυάμων (ita recte Cobet ex cod. Laur., quem et ipse inspexi. codd. rec. et edd. inepte ἐν τῷ περὶ τῶν κυάμων) παραγγέλλειν αὐτὸν ἀπέχεσθαι τῶν κυάμων ἥτοι ὅτι αἰδοῖσι εἶσιν ὅμοιοι ἢ ὅτι Ἀἰδον πύλαις· ἀγόναν γὰρ μόνον· ἢ ὅτι φθείρει ἢ ὅτι τῇ τοῦ ὄλου φύσει ὅμοιος ἢ ὅτι ὀλιγαρχικόν· κληροῦνται (cf. Plut. de lib. educ. 17) γοῦν αὐτοῖς (easdem partim causas affert Lucian. vit. auct. 6. quocum cf. Porph. 44 et Pseudorig. philos. p. 8 Mill. ceterum de fabis cf. sententiam controversam Aristoxeni ex I. de Pythag. f. 7 Müll. item eiusdem de carnis esu ib. contra autem Theophr. ap. Porph. de abst. p. 153. cf. p. 168. Eudox. Porph.

v. P. 7). τὰ δὲ πεσόντ' ἀπὸ τραπέζης μὴ ἀναιρεῖσθαι, ὑπὲρ τοῦ ἐθίζεσθαι μὴ ἀκολάστως ἐσθλίνει ἢ ὅτι ἐπὶ τελευτῇ τινός· καὶ Ἀριστοφάνης ... ἀλεκτρύνος μὴ ἄπτεσθαι λευκοῦ (cf. Ael. l. c. Iambl. 84), ὅτι ἱερὸς τοῦ Μηνὸς καὶ ἱκέτης· τὸ δ' ἦν τῶν ἀγαθῶν· τῷ τε Μηνὶ ἱερὸς σημαίνει γὰρ τὰς ὥρας (cf. ad h. l. not. ed. Hübner.). τῶν ἰχθύων μὴ ἄπτεσθαι ὅσοι ἱεροί· μὴ γὰρ δεῖν τὰ αὐτὰ τετάχθαι θεοῖς καὶ ἀνθρώποις, ὥσπερ οὐδ' ἐλευθέροις καὶ δούλοις. καὶ τὸ μὲν λευκὸν τῆς τὰ γαθοῦ φύσεως, τὸ δὲ μέλαν τοῦ κακοῦ. ἄρτον μὴ καταγνύειν, ὅτι ἐφ' ἕνα οἱ πάλοι τῶν φίλων ἐφοίτων, καθάπερ ἔτι καὶ νῦν οἱ βάρβαροι· μηδὲ διαιρεῖν ὅς συνάγει αὐτούς· οἱ δὲ πρὸς τὴν ἐν ἄδου κρῖσιν, οἱ δ' εἰς πόλεμον δειλίαν ποιεῖν, οἱ δὲ ἐπεὶ ἀπὸ τούτου ἄρχεται τὸ ὄλον (cf. Iambl. 86). . . . καὶ ταῦτα μὲν φησιν ὁ Ἀλέξανδρος (sc. ἐν ταῖς τῶν φιλοσόφων διαδοχαῖς) ἐν τοῖς Πυθαγορικοῖς ὑπομνήμασιν (quae memoraverat apud Laertium 8, 24, a Platoniciis quidem, ut patet, conscripta) εὐρηγῆναι καὶ τὰ ἐκείνων ἐχόμενα ὁ Ἀριστοτέλης.

6. (181)

Porphyr. vit. Pyth. 41 (ubi quae praecedunt ex Aristoxeno derivata videntur, cf. D. L. 8, 8, 21): ἔλεγε δὲ τίνα καὶ μυστικῶν τρόπων συμβολικῶς, ἃ δὴ ἐπὶ πλεόν' Ἀριστοτέλης ἀνέγραψεν. οἶον ὅτι τὴν θάλατταν μὲν ἐκάλει εἶναι (sic vitio manifesto editur pro nomine proprio, Κρόνου scil., ut habet Clem. Al. strom. V, 8, 51: τοιαῦτα καὶ οἱ Πυθαγόρειοι ᾔνισσοντο, Φερσεφόνης μὲν κύνας τοὺς πλανήτας, Κρόνου δὲ δάκρυον τὴν θάλασσαν ἀλληγοροῦντες. cf. Plut. de Is. 32: τὸ ὑπὸ τῶν Πυθαγορικῶν λεγόμενον ὡς ἡ θάλαττα Κρόνου δάκρυόν ἐστιν) δάκρυον, τὰς δὲ ἄρκτους ῥέας χεῖρας, τὴν δὲ πλειάδα Μουσῶν λύραν, τοὺς δὲ πλανήτας κύνας τῆς Περσεφόνης· τὸν δ' ἐκ χαλκοῦ κρονομένου γινόμενον ἦγον φωνὴν εἶναι τινος τῶν δαιμόνων ἐναπειλημμένην τῷ χαλκῷ. cf. Ael. 4, 17: καὶ τὸν σεισμὸν ἐγενεαλόγει οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ σύνοδον τῶν τεθνεώτων, ἢ δὲ ἱρις ἔφασκεν ὡς αὐγὴ (ὡς ἡ γῆ codd., corr. Gesn.) τοῦ ἡλίου (τοῦ νελλου codd., corr. Gesn.) ἐστὶ, καὶ ὁ πολλάκις ἐπίπτην τοῖς ὥσιν ἦχος φωνῇ τῶν κρειττόνων. cf. de via lactea Arist. meteor. 1, 8. Porph. de antro 25. Lob. Agl. p. 935. de tonitru Ar. analyt. post. 2, 11. de symphonia coelesti id. de coelo 1, 9. cf. Porph. 31. de anima id. de an. 1, 2 aliaque praeter fr. 5 religiose dicta et superstitiose apud Plut. qu. Rom. 95. qu. Gr. 39. Hermipp. apud D. L. 8, 10. de melanuro Iambl. protrept. p. 330 Kiessl. de furiis ib. p. 341 etc. cf. Lobeck Agl. p. 885 sqq. qui γόγτας illas secundum Timonem Pythagorae δόξας collegit.

Pergit Porphyrius ib. 42: ἦν δὲ καὶ ἄλλο εἶδος τῶν συμβόλων τοιοῦτον· ζυγὸν μὴ ὑπερβαίνειν, τουτέστι μὴ πλεονεκτεῖν. μὴ τὸ πῦρ τῇ μαχαίρᾳ σκαλεύειν, ὅπερ ἦν μὴ τὸν ἀνοιδοῦντα καὶ ὀργιζόμενον κινεῖν λόγοις παρατεθηγμένους. στεφανόντε μὴ τίλλειν, τουτέστι τοὺς νόμους μὴ λυμαίνεσθαι· στέφανοι γὰρ πόλεων οὗτοι. πάλιν δ' αὖ ἕτερα τοιαῦτα· μὴ καρδίαν ἐσθλίνειν, οἷον μὴ λυπεῖν ἑαυτὸν ἀνλαιοις. μὴδ' ἐπὶ χολνικὸς καθέξεσθαι, οἷον μὴ ἀργὸν ζῆν. μὴδ' ἀποδημοῦντα ἐπιστρέφεσθαι, (add. τουτέστι) μὴ ἔχεσθαι τοῦ βίου τούτου ἀποθνήσκοντα. τὰς δὲ λεωφόρους μὴ βαδίζειν, δι' οὗ ταῖς τῶν πολλῶν ἔπεσθαι γνώμαις ἐκώλυνεν, τὰς τε τῶν ὀλίγων καὶ πεπαιδευμένων μεταθεῖν (παρῆναι scil.). μὴδὲ χελιδόνας ἐν οἰκίαις δέχεσθαι, τουτέστι λάλους ἀνθρώπους καὶ περὶ γλαῦτταν ἀκρατεῖς ὁμοροφίλους μὴ ποιεῖσθαι. φορτίον δὲ συνανατιθέναι μὲν τοῖς βασιτάζουσιν, σνγκαθαιρεῖν δὲ μή, δι' οὗ παρῆναι μὴδενὶ πρὸς βρασιτώνην ἀλλὰ πρὸς ἀρετὴν καὶ πόρους συμπράττειν. θεῶν τε εἰκόνας ἐν δακτυλοῖς μὴ φορεῖν, τουτέστι τὴν περὶ θεῶν δόξαν καὶ λόγον μὴ πρόχειρον μὴδὲ φανερόν ἔχειν μὴδ' εἰς πολλοὺς φέρειν. σπονδάς τε ποιεῖσθαι τοῖς θεοῖς κατὰ τὸ οὗς τῶν ἐκπαυμάτων· ἐντεῦθεν γὰρ ἤνιττετο τιμᾶν τοὺς θεοὺς καὶ ὑμνεῖν τῇ μουσικῇ· αὕτη γὰρ δι' ὧτων χωρεῖ. μὴδ' ἐσθλίνειν ὅσα μὴ θέμις (cuius praecepti sequitur uberior explicatio).

Haec qui exprimit (scil. ex Porphyrio, cuius primum librum historiae philosophicae id est hunc ipsum de vita Pythagorae in eadem re citat Cyrillus c. Iul. IX p. 300 ed. Lips. 1696) Hieronymus adv. Rufin. l. III p. 469 (t. IV, 2 Par. 1706) ipsi etiam sicut ea quae praecedunt Aristoteli tribuit: *Pythagorica et illa praecepta sunt, amicorum omnia esse communia . . . illaque aenigmata, quae diligentissime Aristoteles in suis libris prosequitur: stateram ne transilias, id est ne praetergrediare iustitiam. ignem gladio ne fodias, iratum videlicet et tumidum animum verbis maledicis ne lacessas. coronam minime carpendam, id est leges urbium conservandas. cor non comedendum, id est moerorem de animo proiciendum. quum profectus fueris, inquit, ne redeas, id est post mortem vitam ipsam ne desideres. per viam publicam ne ambules, id est ne multorum sequaris errores. hirundinem in domum non suscipiendam, id est garrulos et verbosos homines sub eodem tecto non habendos. oneratis superponendum, onus deponentibus non communicandum, id est ad virtutem incedentibus augmentanda praecepta, tradentes se otio relinquendos. et quia Pythagorica dogmata legisse me dixeram . . .*

Eadem symbola aliaque plura multi recensent similesque explicationes addunt, velut Demetrius Byzantius ἐν τετάρτῳ περὶ ποιημάτων (Athen. X, 77), Clemens Alex. strom. V c. 5, Plutarchus de liberis educ. c. 17 (et singula passim idem, velut qu. conv. 8, 7, 1. 2. 4. 7, 4, 6 etc.) et maxime Iamblich. protrept. c. 21 et Laertius 8, 17 (ed. Cob.): ἦν δ' αὐτῷ σύμβολα ταῦτα· πῦρ μαχαίρᾳ μὴ σκαλεῦν, ζυγὸν μὴ ὑπερβαίνειν, ἐπὶ χοίνικος μὴ καθίζειν, καρδίαν μὴ ἐσθλίνειν, φορτίον μὴ συγκαθαίρειν συνεπιτιθέναι δέ, τὰ στρώματα αἰεὶ συνδεδεμένα ἔχειν, ἐν δακτυλῷ εἰκόνα θεοῦ μὴ περιφέρειν, χύτρας ἔχνος συγγεῖν ἐν τῇ τέφρᾳ, θαλάτῃ θάκον μὴ ὁμόργυσθαι, πρὸς ἥλιον τετραμμένον μὴ ὁμίξειν, τὰς λεωφόρους μὴ βαδίζειν, μὴ ῥαδίως δεξιὰν ἐμβάλλειν (cf. Plut. de amic. mult. 6). ὁμοροφίλους χελιδόνας μὴ ἔχειν, γαμφώνυχᾳ μὴ τρέφειν, ἀπονυχίσμασι καὶ κουραῖς μὴ ἐπουρεῖν μηδὲ ἐφίστασθαι, ὅξειαν μάχαιραν ἀποστρέφειν, ἀποδημοῦντα ἐπὶ τοῖς ὄροις ἀνεπιστρεπτεῖν. ἤθελε δ' αὐτῷ τὸ μὲν πῦρ μαχαίρᾳ μὴ σκαλεῦν, δυναστῶν ὀργὴν καὶ οὐδοῦντα θυμὸν μὴ κινεῖν· τὸ δὲ ζυγὸν μὴ ὑπερβαίνειν, τὸ ἴσον καὶ δίκαιον μὴ ὑπερβαίνειν. ἐπὶ τε χοίνικος μὴ καθίζειν, ἐν ἴσῳ τοῦ ἐνεστώτος φροντίδα ποιεῖσθαι καὶ τοῦ μέλλοντος· ἡ γὰρ χοῖνιξ ἡμερησία τροφή. διὰ δὲ τοῦ καρδίαν μὴ ἐσθλίνειν ἐδήλου μὴ τὴν ψυχὴν ἀνίαις καὶ λύπαις κατατήκειν. διὰ δὲ τοῦ εἰς ἀποδημίαν βαδίζοντα μὴ ἐπιστρέφεισθαι παρήγει τοῖς ἀπαλλαττομένοις τοῦ βίου μὴ ἐπιθυμητικῶς ἔχειν τοῦ ζῆν μηδ' ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα ἡδονῶν ἐπάγεσθαι. καὶ τὰ ἄλλα πρὸς ταῦτα λοιπὸν ἐστὶν ἐκλαμβάνειν ἵνα μὴ παρέλκωμεν (iam sequuntur verba in fr. 4 adscripta, in quibus citatur Aristoteles).

Longam uniusque auctoris tenorisque de symbolis disputationem (Nicomachi qui Aristotele utitur?) apponit Iamblichus v. P. c. 18, in qua inesse certe Aristotelica verbis etiam quae superioribus passim consona reperiuntur comprobatur. ait autem ita s. 82: πάντα δὲ τοιαῦτα ἀκούσματα διήρηται εἰς τρία εἶδη. τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν τί ἐστι σημαίνει, τὰ δὲ τί μάλιστα, τὰ δὲ τί δεῖ πράττειν ἢ μὴ πράττειν. τὰ μὲν οὖν τί ἐστι τοιαῦτα, οἷον τί ἐστὶν αἱ μακάρων νῆσοι, ἥλιος, σελήνη; τί ἐστι τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον; τετρακτύς (quae κόσμος ὠνόμασται Plut. de Is. 75 etc.)· ὅπερ ἐστὶν ἡ ἁρμονία ἐν ᾗ αἱ Σειρήνες (cf. Porph. 31). τὰ δὲ τί μάλιστα, οἷον τί τὸ δικαιοτάτον; θύειν. τί τὸ σοφώτατον; ἀριθμός. δεύτερον δὲ τὸ τοῖς πράγμασι τὰ ὀνόματα τιθέμενον (cf. Procl. in Tim. p. 84°. Ael. v. h. 4, 17: ἔλεγε δὲ ἱερώτατον εἶναι τὸ τῆς μαλάχης φύλλον. ἔλεγεν ὅτι πάντων σοφώτατον ὁ ἀριθμός, δεύτερος δὲ ὁ τοῖς πράγμασι τὰ ὀνόματα θέμενος). τί τὸ σοφώτατον τῶν παρ' ἡμῖν; ἱατρική. τί κάλλιστον; ἁρμονία. τί κράτιστον; γνώμη. τί ἀριστον; εὐδαιμονία. τί

δὲ ἀληθέστατον λέγεται; ὅτι πονηροὶ οἱ ἄνθρωποι . . . ἔστι δὲ αὕτη ἡ αὐτὴ τῇ τῶν ἐπὶ σοφιστῶν (cf. de philos. fr. 8) λεγόμενῃ σοφίᾳ. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἐξήτουν οὐ τί ἐστι τἀγαθόν ἀλλὰ τί μάλιστα, οὐδὲ τί τὸ χαλεπὸν ἀλλὰ τί τὸ χαλεπώτατον, ὅτι τὸ αὐτὸν γινῶναι, οὐδὲ τί τὸ ῥᾶδιον ἀλλὰ τί τὸ ῥᾶστον, ὅτι τῷ ἔθει χρῆσθαι. τῇ τοιαύτῃ γὰρ σοφίᾳ μετηκολουθηκέναι ἔοικε τὰ τοιαῦτα ἀκουσμάτα· πρότερον γὰρ οὗτοι Πυθαγόρου ἐγένοντο. τὰ δὲ τί πρακτέον ἢ οὐ πρακτέον τῶν ἀκουσμάτων τοιαῦτά ἐστιν, οἷον ὅτι δεῖ τεκνοποιεῖσθαι· δεῖ γὰρ ἀντικαταλιπεῖν τοὺς θεραπεύοντας τὸν θεόν. ἢ ὅτι δεῖ τὸν δεξιὸν ὑποδεῖσθαι πρότερον. ἢ ὅτι οὐ δεῖ τὰς λεωφόρους βαδίζειν ὁδοὺς οὐδὲ εἰς περιρραντήριον ἐμβαῖναι. οὐδὲ ἐν βαλανείῳ λούεσθαι· ἄθλον γὰρ ἐν πᾶσι τοῦτοις εἰ καθαρῶν οἱ κοινωνοῦντες (cf. Ael. 4, 17). καὶ ἄλλα τὰδε· φορτίον μὴ συγκαθαιρεῖν· οὐ γὰρ δεῖ αἷτιον γίνεσθαι τοῦ μὴ πονεῖν, συνανατιθέναι δέ. χρυσὸν ἐχούσῃ μὴ πλησιάζειν ἐπὶ τεκνοποιᾶ. μὴ λέγειν ἄνευ φωτός. σπένδειν τοῖς θεοῖς κατὰ τὸ οὖς τῆς κύλικος οἶωνοῦ ἔνεκα καὶ ὅπως μὴ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ πίνῃται. ἐν δακτυλίῳ μὴ φέρειν σημεῖον θεοῦ εἰκόνα, ὅπως μὴ μιαινῇται· ἄγαλμα γάρ, ὅπερ δεῖ φυτεῦσαι ἐν τῷ οἴκῳ. γυναῖκα οὐ δεῖ διώκειν τὴν αὐτοῦ· ἱκέτης γάρ, διὸ καὶ ἀφ' ἐστίας ἀγόμεθα καὶ ἡ λῆψις διὰ δεξιᾶς (cf. Iambl. 48. Pseudar. oecon. 1344, 10: καθάπερ οἱ Πυθαγόρειοι λέγουσιν, ὥσπερ ἱκέτις καὶ ἀφ' ἐστίας ἡγμένην ὡς ἥκιστα δεῖν ἀδικεῖν). μηδὲ ἀλεκτριόνα λευκὸν θύειν· ἱκέτης γάρ, ἱερὸς τοῦ Μηνός, διὸ καὶ σημαίνουσιν ὥραν (cf. D. L. 8, 34. Iambl. prot. p. 346 Kiessl.). καὶ συμβουλεύειν μηδὲν παρὰ τὸ βέλτιστον τῷ συμβουλευομένῳ· ἱερὸν γὰρ συμβουλὴ. ἀγαθὸν οἱ πόνοι, αἱ δὲ ἥδοναι ἐκ παντὸς τρόπου κακόν· ἐπὶ κολάσει γὰρ ἐλθόντας δεῖ κολασθῆναι. θύειν χρὴ ἀνυπόδετον καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ προσιέναι. εἰς ἱερὸν οὐ δεῖ ἐκτρέπεσθαι· οὐ γὰρ πάρεργον δεῖ ποιεῖσθαι τὸ θεῖον (cf. P. 38. Iambl. prot. p. 320). ὑπομένοντα καὶ ἔχοντα τραύματα ἐν τῷ ἔμπροσθεν τελευτῆσαι ἀγαθόν, ἐναντίως δὲ ἐναντίον. εἰς μόνον τῶν ζώων οὐκ ἐσέρχεται ἀνθρώπου ψυχὴ ἢ θέμις ἐστὶ τυθῆναι· διὰ τοῦτο τῶν θυσίμων χρὴ ἐσθλεῖν μόνον οἷς ἂν τὸ ἐσθλεῖν καθήκη, ἄλλον δὲ μηδενὸς ζώου (Porph. de abst. p. 153. 168 sq. cf. v. P. 34. 42. D. L. 8, 20. cf. P. 36). τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα τῶν ἀκουσμάτων ἐστὶ, τὰ δὲ πλείστον ἔχοντα μῆκος περὶ τε θυσίας καθ' ἐκάστους τοὺς καιροὺς πῶς χρὴ ποιεῖσθαι τὰς τε ἄλλας καὶ περὶ μετοικήσιως τῆς ἐντεῦθεν καὶ περὶ τὰς ταφὰς πῶς δεῖ καταθάπτεσθαι. ἐπ' ἐνίων μὲν οὖν ἐπιλέγεται διὰ τί δεῖ, οἷον ὅτι δεῖ τεκνοποιεῖσθαι ἔνεκα τοῦ καταλιπεῖν ἕτερον ἀνθ' ἑαυτοῦ θεῶν θεραπευτήν· τοῖς δὲ οὐδεὶς λόγος πρόσεστι. καὶ ἔνια μὲν τῶν ἐπιλεγόμενων δόξει προσπεφυκέναι

www.libtool.com.cn
ἄπερ ἂν ἦ, ἔνια δὲ πόρρω, οἷον περὶ τοῦ τὸν ἄρτον μὴ καταγνύναι ὅτι πρὸς τὴν ἐν ᾧδον κρίσιν συμφέρει. αἱ δὲ προστιθέμεναι εἰκοτολογίαὶ περὶ τῶν τοιούτων οὐκ εἰσι Πυθαγορικαὶ ἀλλ' ἐνίων ἔξωθεν ἐπισοφισομένων καὶ πειρωμένων προσάπτειν εἰκότα λόγον, οἷον καὶ περὶ τοῦ νῦν λεχθέντος διὰ τὸ οὐ δεῖ καταγνύναι τὸν ἄρτον. οἱ μὲν γὰρ φασιν ὅτι οὐ δεῖ τὸν συνάγοντα διαλύειν· τὸ γὰρ ἀρχαῖον βαρβαρικῶς πάντες ἐπὶ ἓνα ἄρτον συνήεσαν (συνέλεσαν vulgo) οἱ φίλοι (cf. D. L. 8, 35)· οἱ δ' ὅτι οὐ δεῖ οἰωνὸν ποιεῖσθαι καταγνύντα καὶ συντρίβοντα.

8. (183)

Marcianus Capella lib. VII (de arithmetica) § 731 ed. Kopp. Frf. a. M. 1836 p. 584: *licet Aristoteles, unus e sectatoribus meis* (sc. Philosophiae), *ex eo quod unum solum ipsa* (sc. monas) *sit et se quaeri semper velit, Cupidinem asserat nominatam, quod se cupiat, siquidem ultra nihil habeat et expers totius elationis aut copulae in se proprios detorqueat ardores.* [hanc quoque alii concordiam, hanc pietatem amicitiamque dixerunt, quod illa neclatur ut non secetur in partes. tamen rectius Iupiter nuncupatur etc.

9. (184)

Theon. Smyrn. arithm. c. 5 (p. 30 ed. de Gelder L. B. 1827): τῶν δὲ ἀριθμῶν ποιούντα τὴν πρώτην τομὴν εἰς δύο· τοὺς μὲν γὰρ αὐτῶν ἀρτίους, τοὺς δὲ περιττοὺς φασί ... πρώτην δὲ τῶν περιττῶν ἔνιοι ἔφασαν μονάδα ... Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῷ Πυθαγορικῷ τὸ ἐν φησιν ἀμφοτέρων μετέχει τῆς φύσεως· ἀρτίῳ μὲν γὰρ προστεθὲν περιττὸν ποιεῖ, περιττῷ δὲ ἄρτιον, ὃ οὐκ ἂν ἡδύνατο εἰ μὴ ἀμφοῖν ταῖν φύσεσιν μετείχε· διὸ καὶ ἀρτιοπέριττον καλεῖσθαι τὸ ἐν. συμφέρεται δὲ τούτοις καὶ Ἀρχύτας.

Loquebatur hoc loco Pseudaristoteles de numeris rerum principiis ipsisque numeri principiis quae dicit περιττὸν καὶ ἄρτιον (non vero πέρας καὶ ἄπειρον, quae sunt principia Platonis et Platoniorum, cf. Ar. metaph. 3, 2. 1024, 32 ibique Alex. p. 21⁹, 32. phys. 1, 5. 188^b 34. licet enim in contrariorum recensione apud Aristotelem occurrat πέρας καὶ ἄπειρον, unde Platoniorum usui obtemperans vel initium faciat, haec non ideas volunt ut apud Platonem sed τὰ πεπερασμένα καὶ ἄπειρα ipsasque res, sicut ex Pythagoreorum sententia quam florente academia scripto tradere conatus est, recte statuit Pseudophilolaus Platonius. v. Ar. phys. 3, 4. 203, 6. cf. Alex. in met. p. 36, 2. 40, 17. 46, 23) ad ipsius magistri exemplum, qui sic in metaphysicis (1, 5): φαίνονται δὴ καὶ

οὗτοι τὸν ἀριθμὸν νομίζοντες ἀρχὴν εἶναι καὶ ὡς ὕλην τοῖς οὐσί καὶ ὡς πάθη τε καὶ ἕξεις, τοῦ δὲ ἀριθμοῦ στοιχεῖα τό τε ἄρτιον καὶ τὸ περιττόν, τούτων δὲ τὸ μὲν πεπερασμένον τὸ δὲ ἄπειρον, τὸ δ' ἐν ἑξ ἀμφοτέρων εἶναι τούτων· καὶ γὰρ ἄρτιον εἶναι καὶ περιττόν· τὸν δ' ἀριθμὸν ἐκ τοῦ ἐνός, ἀριθμοὺς δὲ καθάπερ εἴρηται τὸν ὅλον οὐρανόν. quae ubi aliis verbis exposita repetit Alexander, idem illud argumentum occurrit quod apud Theonem: τῶν δὲ ἀριθμῶν τὴν μονάδα ἀρχὴν εἶναι συγκατεμένην ἐκ τε τοῦ ἀρτίου καὶ περιττοῦ· εἶναι γὰρ τὴν μονάδα ἅμα ἀρτιοπεριττον, ὃ ἐδείκνυε διὰ τοῦ γεννητικῆς αὐτὴν εἶναι καὶ τοῦ περιττοῦ καὶ τοῦ ἀρτίου ἀριθμοῦ· ἀρτίῳ μὲν γὰρ προστιθεμένη περιττὸν γεννᾷ, περιττῷ δὲ ἄρτιον (p. 30, 17 Bon.).

10. (185)

Arist. de coelo II, 2. 284^b 6: ἐπειδὴ δὲ τινὲς εἰσὶν οἳ φασιν εἶναι τὴν δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν τοῦ οὐρανοῦ, καθάπερ οἱ καλούμενοι Πυθαγόρειοι· ἐκείνων γὰρ οὗτος ὁ λόγος ἐστίν· σκεπτέον πότερον τούτων ἔχει τὸν τρόπον ὡς ἐκεῖνοι λέγουσιν, ἢ μᾶλλον ἐτέρως, εἴπερ δεῖ πρόσ-ἀπειν τῷ τοῦ παντός σώματι ταύτας τὰς ἀρχάς . . . ib. p. 285, 10: διὸ καὶ τῶν Πυθαγορείων ἂν τις θαυμάσειεν ὅτι δύο μόνας ταύτας ἀρχὰς ἔλεγον τὸ δεξιὸν καὶ τὸ ἀριστερόν, τὰς δὲ τέτταρας (sc. τὸ ἄνω καὶ κάτω καὶ τὸ ἔμπροσθεν καὶ ὀπίσθεν) παρέλειπον (in contrariorum enumeratione — de hac enim agitur — apud Ar. metaph. I, 5. Plut. de Is. 48. Porph. v. P. 38. Eudorus apud Simpl. phys. f. 39. cf. Stob. ecl. phys. p. 360, ubi quidem qui citatur Pseudophilolaus ex Platonis Timaeo p. 62 sq. pendet) οὐθὲν ἦττον κυρίας οὔσας. ad haec Simplicius Pythagoreos pro more defendens p. 492, 13 Br.: οἱ μὲν οὖν Πυθαγόρειοι εἰς δύο συστοιχίας πάσας τὰς ἀντιθέσεις ἀναγαγόντες τὴν μὲν χείρωνα πὴν δὲ βελτίονα ἦτοι τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ (sec. Ar. eth. I, 4. 2, 5. cf. Eudorus apud Simpl. phys. f. 39), καὶ τῇ δεκάδι συμβολικῶς ὡς τῷ παντὶ ἀριθμῷ συμπληρώσαντες ἑκατέραν, ἐκάστην ἀντίθεσιν τῶν δέκα οὕτω παρέλαβον ὡς πάσας τὰς ἐαυτῆς συγγενείας συνεμφαίνουσιν (cf. Procl. in Tim. p. 56 c). καὶ τῶν τοπικῶν οὖν σχέσεων τὸ δεξιὸν καὶ τὸ ἀριστερόν παρέλαβον . . . ἐκ τούτων καὶ τὰς ἄλλας τοπικὰς ἀντιθέσεις εἰδήλωσαν (cf. Rose p. 82). τὸ οὖν δεξιὸν καὶ ἄνω καὶ ἔμπροσθεν (τὸ ἄνω καὶ ἔμπροσθεν explicantis scilicet est Aristotelis, non Pythagoreorum) ἀγαθὸν ἐκάλουν, τὸ δὲ ἀριστερόν καὶ κάτω καὶ ὀπίσθεν κακὸν ἔλεγον, ὡς αὐτὸς Ἀριστοτέλης ἐστόρησεν ἐν τῇ τῶν Πυθαγορείων ἀρεσκόντων συναγωγῇ.

11. (186)

Stob. ecl. phys. I c. 18, 1 p. 380: Ἀριστοτέλης ἐν τετάρτῳ φυσικῆς ἀκροάσεως (IV, 6. 213^b 22) γράφει εἶναι δέ φασιν (ἔφασαν καὶ Ar.) οἱ Πυθαγόρειοι κενὸν καὶ ἐπεισιέναι αὐτὸ τῷ οὐρανῷ ἐκ τοῦ ἀπείρου πνεύματος ὡς ἀναπνέοντι [add. Ar. καὶ τὸ κενὸν ὃ διορίζει τὰς φύσεις, ὡς αἰτίου addendum ex Simpl. f. 152^b. p. 381, 4 Br.] ὄντος τοῦ κενοῦ χωρισμοῦ τινὸς τῶν ἐφεξῆς καὶ τῆς διορίσεως. καὶ τοῦτ' εἶναι πρῶτον ἐν τοῖς ἀριθμοῖς· τὸ γὰρ κενὸν διορίζει τὴν φύσιν αὐτῶν]. ἐν δὲ τῷ περὶ τῆς Πυθαγόρου φιλοσοφίας πρώτῳ γράφει (scil. Pseud-aristoteles Aristotelis rationem imitatus) τὸν μὲν οὐρανὸν εἶναι ἕνα, ἐπεισάγεσθαι δ' ἐκ τοῦ ἀπείρου χρόνον τε καὶ πνοὴν καὶ τὸ κενὸν ὃ διορίζει ἐκάστων τὰς χώρας αἰεί.

Cf. Stobaeus paulo post 18, 4 p. 390 (= Plac. philos. 2, 9. Pseudo-Galen. hist. ph. c. 12 p. 268): οἱ μὲν ἀπὸ Πυθαγόρου ἐκτὸς εἶναι τοῦ κόσμου κενόν, εἰς ὃ ἀναπνέει ὁ κόσμος καὶ ἐξ οὗ.

De tempore Ar. phys. 4, 10. 218^b 1: οἱ μὲν γὰρ τὴν τοῦ ὅλου κίνησιν εἶναι φασιν (τὸν χρόνον), οἱ δὲ τὴν σφαῖραν αὐτήν. de quo loco Simpl. f. 165 extr.: οἱ μὲν τὴν τοῦ ὅλου κίνησιν καὶ περιφορὰν τὸν χρόνον εἶναι φασιν, ὡς τὸν Πλάτωνα (in Timaeo) νομίζουσιν ὃ τε Εὐδήμος καὶ ὁ Θεόφραστος καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, οἱ δὲ τὴν σφαῖραν αὐτὴν τοῦ οὐρανοῦ, ὡς τοὺς Πυθαγορικοὺς ἱστοροῦσι λέγειν. cf. f. 166 extr. (ex eodem Alex.).

12. (187)

Alexander Aphrod. in comm. ad Ar. metaphysica, postquam suo sermone reddidit quae habet Ar. 1, 8. 990, 22—30 (scilicet διὰ τούτων δεικνύσι πῶς ἐποιοῦν τὸν κόσμον καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ ἀριθμούς . . . ἔλεγον γὰρ ἐν τινὶ μὲν μέρει τοῦ κόσμου δόξαν συνίστασθαι, ἐν ἄλλῃ δὲ καιρόν . . . τῆς δὲ τούτων κατὰ τὴν τάξιν τὴν τοιαύτην συστάσεως ἀποδείξιν ἔφερον ὅτι τούτων μὲν ἕκαστον τοῦ ἀριθμοῦ ἐστίν, ἐκάστω δὲ τόπῳ ἐν τῷ κόσμῳ οἰκεῖός τις ἐστίν ἀριθμός. τῷ μὲν γὰρ μέσῳ τὸ ἐν, πρῶτον γὰρ ἐστίν ἐνταῦθα· μετὰ δὲ τὸ μέσον τὰ δύο, ἃ δόξαν τε ἔλεγον καὶ τόλμαν· καὶ οὕτως αἰεί . . .) haec addit in fine (p. 56, 9): τῆς δὲ τάξεως τῆς ἐν τῷ οὐρανῷ ἦν ἐποιοῦντο τῶν ἀριθμῶν οἱ Πυθαγόρειοι, μνημονεύει ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ τῆς Πυθαγορικῶν δόξης. e quo tamen libro nihil habet quod ad Aristotelis verba explicanda afferat (Rose p. 81). nam quae de numerorum symbolis secundum arithmeticam theologiam apud Platonicos vulgatissimam interposita pauca et ad ipsa Aristotelis exempla addita leguntur (1 νοῦς οὐσία, 2 δόξα τόλμα κίνησις ἐπί-

θεσις, 4 et 9 δικαιοσύνη, 5 γάμος, 7 καιρός Ἀθηναῖ Alex. p. 55, 24. 28, 23—29, 21. cf. Asclep. in met. p. 540^b 29, 542^b 27, 559^b 6. qualia novimus ex Philone Iudaeo, Nicomacho Photii, Theologumenorum arithm. editore anonymo, Io. Lydo aliisque multis), ea cave ne ex Pseudaristotele derivata conicias.

Cf. Ar. met. 1, 8: γεννώσι τε γὰρ τὸν οὐρανὸν καὶ περὶ τὰ τούτου μέρη καὶ τὰ πάθη καὶ τὰ ἔργα διατηροῦσι τὸ συμβαῖνον . . . ἔτι δὲ πῶς δεῖ λαβεῖν αἷτια μὲν εἶναι τὰ τοῦ ἀριθμοῦ πάθη καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατὰ τὸν οὐρανὸν ὄντων καὶ γιγνομένων . . . met. 1, 5: καὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν ἁρμονίαν εἶναι καὶ ἀριθμὸν· καὶ ὅσα εἶχον ὁμολογούμενα δεικνύναι ἔν τε τοῖς ἀριθμοῖς καὶ ταῖς ἁρμονίαις πρὸς τὰ τοῦ οὐρανοῦ πάθη καὶ μέρη καὶ πρὸς τὴν ὅλην διακόσμησιν, ταῦτα συνάγοντες ἐφήμοττον. cf. Pseudar. met. 12, 6: τὸν γὰρ ὅλον οὐρανὸν κατασκευάζουσιν ἕξ ἀριθμῶν. Ar. phys. 3, 1: τοῖς ἕξ ἀριθμῶν συντιθεῖσι τὸν οὐρανόν.

13. (188)

Ad Aristotelis verba metaph. 1, 5. 986, 3: καὶ ὅσα εἶχον ὁμολογούμενα (cf. fr. 12) . . . ἐφήμοττον· καὶν εἴ τι που διέλειπε, προσεγλίχοντο τοῦ συνειρομένην πᾶσαν αὐτοῖς εἶναι τὴν πραγματείαν. λέγω δ' οἷον ἐπειδὴ τέλειον ἢ δεκάς εἶναι δοκεῖ καὶ πᾶσαν περιελιφέναι τὴν τῶν ἀριθμῶν φύσιν, καὶ τὰ φερόμενα κατὰ τὸν οὐρανὸν δέκα μὲν εἶναι φασιν, ὄντων δὲ ἑννέα μόνον τῶν φανερῶν διὰ τοῦτο δεκάτην τὴν ἀντίχθονα ποιοῦσιν. διώριστα δὲ περὶ τούτων ἐν ἑτέροις ἡμῶν ἀκριβέστερον — quae quum ad librum postea scriptum de coelo II, 13 (cf. Rose p. 81) proprie spectent, ad librum de Pythagoreis etiam pertinere aestimavit — haec habet Alexander p. 30, 25: αὐτίκα γοῦν τέλειον ἀριθμὸν ἡγούμενοι τὴν δεκάδα, ὁρῶντες δὲ ἐν τοῖς φαινομένοις ἑννέα τὰς κινουμένας σφαίρας, ἑπτὰ μὲν τὰς τῶν πλανωμένων, ὀγδόην δὲ τὴν τῶν ἀπλανῶν, ἑννάτην δὲ τὴν γῆν· καὶ γὰρ καὶ ταύτην ἡγοῦντο κινεῖσθαι κύκλῳ περὶ μένουσαν τὴν ἑστίαν, ὃ πῦρ ἐστὶ κατ' αὐτούς (v. Ar. de coelo I. c.)· αὐτοὶ προσέθεσαν ἐν τοῖς δόγμασι καὶ τὴν ἀντίχθονά τινα, ἣν ἀντικινεῖσθαι ὑπέθεντο τῇ γῇ καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς ἀόρατον εἶναι. λέγει δὲ περὶ τούτων καὶ ἐν τοῖς περὶ οὐρανοῦ μὲν καὶ ἐν ταῖς τῶν Πυθαγορικῶν δόξαις ἀκριβέστερον.

Celebrem Pythagoreorum de decem corporibus mundanis sententiam, de qua si accuratius quid expositum extitisset in Peripateticorum Platoniorumque libris de Pythagoreis editis, non omnis certe apud Alexandrum et commentatores (tam ad hunc metaphysicorum locum quam ad I.

de coelo) priorum memoria periisset, eandem igitur ex communi fama etiam Pseudophilolaus repetit (apud Stob. ecl. phys. p. 488. cf. p. 452).

14. (189)

Aristoteles de coelo II, 13. 293, 20: ἐναντίας οἱ περὶ τὴν Ἰταλίαν, καλούμενοι δὲ Πυθαγόρειοι λέγουσιν. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ μέσου πῦρ εἶναι φασί, τὴν δὲ γῆν ἔν τῶν ἄστρον εἶναι κύκλῳ φερομένην· περὶ τὸ μέσον νύκτα τε καὶ ἡμέραν ποιεῖν. ἔτι δ' ἐναντίαν ἄλλην ταύτη κατασκευάζουσι γῆν, ἣν ἀντίχθονα ὄνομα καλοῦσιν, οὐ πρὸς τὰ φαινόμενα τοὺς λόγους καὶ τὰς αἰτίας ζητοῦντες, ἀλλὰ πρὸς τινὰς λόγους καὶ δόξας αὐτῶν τὰ φαινόμενα προσέλκοντες καὶ περιώμενοι συγκομίζειν (cf. met. 1, 5 προσεγγίχοντο etc.) ... ἔτι δ' οἱ γε Πυθαγόρειοι (sc. οὐκ οἴονται ἐπὶ τοῦ μέσου κεῖσθαι τῆς σφαίρας αὐτήν, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ πῦρ) καὶ διὰ τὸ μάλιστα προσήκον φυλάττεσθαι τὸ κυριώτατον τοῦ παντός· τὸ δὲ μέσον εἶναι τοιοῦτον, ὃ Διὸς φυλακὴν ὀνομάζουσι, τὸ ταύτην ἔχον τὴν χώραν πῦρ ... haec ita παραφράζει Simplicius p. 505, 18 Brand. (cf. Themist. f. 34): ἀντιφάσκουσι δὲ οἱ Πυθαγόρειοι· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ἐναντίας· οὐ περὶ τὸ μέσον λέγοντες αὐτήν, ἀλλ' ἐν μὲν τῷ μέσῳ τοῦ παντός πῦρ εἶναι φασί, περὶ δὲ τὸ μέσον τὴν ἀντίχθονα φέρεσθαι φασί γῆν οὖσαν καὶ αὐτήν, ἀντίχθονα δὲ καλουμένην διὰ τὸ ἐξ ἐναντίας τῇδε τῇ γῇ εἶναι· μετὰ δὲ τὴν ἀντίχθονα ἢ γῆν ἥδε φερομένη καὶ αὐτὴ περὶ τὸ μέσον, μετὰ δὲ τὴν γῆν ἢ σελήνην· οὕτω γὰρ αὐτὸς ἐν τῷ πέρατι τῶν Πυθαγορικῶν ἱστορεῖ (sic enim ipse in fine Pythagoricorum narrat vers. vet. lat. Ven. 1555 f. 77. ceterum cf. Pseudophilol. I. c.: μεθ' οὓς ἥλιον, ὑφ' ᾧ σελήνην, ὑφ' ἣ τὴν γῆν, ὑφ' ἣ τὴν ἀντίχθονα, μεθ' ἧς σύμπαντα τὸ πῦρ etc.)· τὴν δὲ γῆν ὡς ἔν τῶν ἄστρον οὖσαν κινουμένην περὶ τὸ μέσον κατὰ τὴν πρὸς τὸν ἥλιον σχέσιν νύκτα καὶ ἡμέραν ποιεῖν. ἢ δὲ ἀντίχθων κινουμένη περὶ τὸ μέσον καὶ ἐπομένη τῇ γῇ οὐχ ὁράται ὑφ' ἡμῶν διὰ τὸ ἐπιπροσθεῖν ἡμῖν αἰεὶ τὸ τῆς γῆς σῶμα ... τέλειον γὰρ ἀριθμὸν ὑποθέμενοι τὴν δεκάδα ἐβούλοντο καὶ τῶν κυκλοφορητικῶν σωμάτων τὸν ἀριθμὸν εἰς δέκα συνάγειν. θέντες οὖν, φησί, τὴν ἀπλανῆ μίαν καὶ τὰς πλανωμένας ἑπτά καὶ τὴν γῆν ταύτην σὺν τῇ ἀντίχθονι, τὴν δεκάδα ἐπλήρωσαν. καὶ οὕτω μὲν αὐτὸς τὰ τῶν Πυθαγορείων ἀπεδέξατο, οἱ δὲ γνησιώτερον αὐτῶν μετασχόντες (Nicomachus scil. eiusque similes!) πῦρ μὲν ἐν τῷ μέσῳ λέγουσι τὴν δημιουργικὴν δύναμιν τὴν ἐκ μέσου παύσαν τὴν γῆν ζωογονοῦσαν καὶ τὸ ἀπεψυγμένον αὐτῆς ἀναθάλλουσαν (cf. schol. cod. Coisl. 166 f. 176^b p. 504^b 42 Br.). διὸ οἱ μὲν Ζανὸς πύργον (cf. Nicom. theol. ar. apud Phot. bibl. p. 143, 32 Bk. Procl. in Tim.

p. 61^c: ἐπεὶ γὰρ ὁ Ζανὸς πύργος, ὥς φασι. ib. 172^a. 282^c. Simpl. in phys. f. 319^b: καὶ διὰ τοῦτο οἱ μὲν Πυθαγόρειοι Ἑστίας τόπον vel Ἑστίας οἶκον, ut schol. Coisl. p. 505, 7 Br. — καὶ Ζανὸς πύργον ἐκάλουν τὸ κέντρον) αὐτὸ καλοῦσιν, ὡς αὐτὸς ἐν τοῖς Πυθαγορικοῖς (ἐν τοῖς Πυθαγορείοις in scholio cod. Coisl. 180 f. 71^b quod ex Simplicio excerptum est) ἰστόρησεν, οἱ δὲ Διὸς φυλακὴν, ὡς ἐν τούτοις (cf. Procl. in Eucl. p. 25), οἱ δὲ Διὸς θρόνον (Διὸς οἶκον Pseudophilolaus l. c.), ὡς ἄλλοι φασίν. ἄστρον δὲ τὴν γῆν ἔλεγον ὡς ὄργανον καὶ αὐτὴν χρόνου· ἡμερῶν γάρ ἐστιν αὕτη καὶ νυκτῶν αἰτία. ἡμέραν μὲν γὰρ ποιεῖ τὸ πρὸς τῷ ἡλίῳ μέρος καταλαμπόμενον, νύκτα δὲ τὸ κατὰ τὸν κῶνον τῆς γινομένης ἀπ' αὐτῆς σκιᾶς. ἀντίχθονα δὲ τὴν σελήνην ἐκάλουν οἱ Πυθαγόρειοι, ὥσπερ καὶ αἰθερίαν γῆν (recentiores seil. cf. Procl. in Tim. p. 154^a. Lobeck Agl. p. 500), καὶ ὡς ἀντιφράττουσαν καὶ ἐμπροσθοῦσαν τῷ ἡλιακῷ φωτί, ὅπερ ἴδιον γῆς, καὶ ὡς ἀποπερατοῦσαν τὰ οὐράνια καθάπερ ἡ γῆ τὰ ὑπὸ σελήνην.

Idem de coelesti ordine argumentum tractavit Eudemus in astrologica historia (quam citavit Sosigenes sec. Simpl. p. 498, 46), τὴν τῆς θέσεως τάξιν εἰς τοὺς Πυθαγορείους πρώτους ἀναφέρων (Simpl. de coelo p. 497, 11 Br. ad Aristot. p. 291, 31).

15. (190?)

Schol. vet. in Hesiodi theog. v. 275 ἑχατιῇ πρὸς νυκτός, ἐν' Ἑσπερίδες λιγύφωνοι (p. 411 Ox.): διὰ τοῦτο ταύτας καλεῖ, διότι κατὰ μουσικὴν ἁρμονίαν οἱ ἀστέρες κινοῦνται περὶ τὰ Γάδειρα, ὡς Ἀριστοτέλης φησί.

De symphonia Pythagoreorum coelesti dixit Aristoteles de coelo II, 9 (metaph. I, 5). cf. Simplic. p. 496^b 11: ἡ μέντοι τοῦ μὴ ἀκούειν ἡμᾶς ἀποδοθεῖσα (ab Ar. l. c. 290^b 28) αἰτία ἢ διὰ συντροφίαν καὶ συνήθειαν λέγουσα θαυμάζω εἰ τοῖς Πυθαγορείοις ἐπιπρέπει τὸν Πυθαγόραν ἰστοροῦσιν (cf. v. 26 ὥσπερ ὁ Πυθαγόρας ἰστόρηται) ἀκοῦσά ποτε τῆς τοιαύτης ἁρμονίας (Porph. v. P. 30. cf. 31. Iambl. 65. cf. 45. Schol. Od. α, 371. Lobeck Agl. p. 944), καίπερ καὶ ἐκεῖνῳ σύντροφος ἦν ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις.

16. (191)

Aristot. de coelo II, 2. 285, 22: δῆλον τοίνυν ὅτι ὁ ἀφανὴς πόλος ἐστὶ τὸ ἄνω. καὶ οἱ μὲν ἐκεῖ οἰκοῦντες ἐν τῷ ἄνω εἰσὶν ἡμισφαίριον καὶ πρὸς τοῖς δεξιόις, ἡμεῖς δ' ἐν τῷ κάτω καὶ πρὸς τοῖς ἀριστεροῖς, ἐναντίως ἢ ὡς οἱ Πυθαγόρειοι λέγουσιν· ἐκεῖνοι γὰρ ἡμᾶς ἄνω τε

ποιούσι καὶ ἐν τῷ δεξιῷ μέρει, τοὺς δ' ἐκεῖ κάτω καὶ ἐν τῷ ἀριστερῷ. συμβαίνει δὲ τὸναντιον. ἀλλὰ τῆς μὲν δευτέρας περιφορᾶς, οἶον τῆς τῶν πλανήτων (opp. τοῦ οὐρανοῦ ἢ περιφορᾶ v. 17), ἡμεῖς μὲν ἐν τοῖς ἄνω καὶ ἐν τοῖς δεξιοῖς ἐσμέν, ἐκεῖνοι δὲ ἐν τοῖς κάτω καὶ ἐν τοῖς ἀριστεροῖς. ἀνάπαλιν γὰρ τούτοις ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως . . . ad hunc locum ita Simplicius p. 492^b 39 Br.: πῶς δὲ τοὺς Πυθαγορείους ἡμᾶς ἄνω ποιεῖν φησὶ καὶ ἐν τῷ δεξιῷ, τοὺς δὲ ἐκεῖ κάτω καὶ ἐν τῷ ἀριστερῷ, εἴπερ ὡς αὐτὸς ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς συναγωγῆς τῶν Πυθαγορικῶν ιστορεῖ, τοῦ ὅλου οὐρανοῦ τὰ μὲν ἄνω λέγουσιν εἶναι τὰ δὲ κάτω, καὶ τὸ μὲν κάτω τοῦ οὐρανοῦ δεξιὸν εἶναι τὸ δὲ ἄνω ἀριστερόν, καὶ ἡμᾶς ἐν τῷ κάτω εἶναι; ἢ τὸ μὲν ἄνω καὶ πρὸς τοῖς δεξιοῖς ἐνταῦθα λεγόμενον οὐ κατὰ τὸ ἐαυτῷ ἀρέσκον εἶπεν ἀλλὰ κατὰ τοὺς Πυθαγορείους· ἐκεῖνοι γὰρ τῷ δεξιῷ τὸ ἄνω καὶ τὸ ἔμπροσθεν συνέταττον (sec. Simpl. cit. in fr. 10), τῷ δὲ ἀριστερῷ τὸ κάτω καὶ τὸ ὅπισθεν. τὰ δὲ ἐν τῇ τῶν Πυθαγορικῶν συναγωγῇ μεταγεγράφθαι μᾶλλον ὑπὸ τινος ὁ Ἀλέξανδρος οἶεται ὀφείλοντα ἔχειν οὕτω, τὸ μὲν ἄνω τοῦ οὐρανοῦ δεξιὸν εἶναι τὸ δὲ κάτω ἀριστερόν καὶ ἡμᾶς ἐν τῷ ἄνω εἶναι, οὐχὶ ἐν τῷ κάτω ὡς γέγραπται· οὕτω γὰρ ἂν συνάδοι τοῖς ἐνταῦθα λεγόμενοις, ὅτι ἡμᾶς κάτω λέγοντες οἰκεῖν καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἀριστεροῖς, εἴπερ τῷ ἀριστερῷ τὸ κάτω συντέτακται, ἐναντίως λεγόμενον ἢ ὡς οἱ Πυθαγόρειοι λέγουσιν ἄνω καὶ ἐν τοῖς δεξιοῖς. καὶ τάχα ἔχει λόγον τὸ μεταγεγράφθαι, εἴπερ οἶδεν ὁ Ἀριστοτέλης τῷ μὲν δεξιῷ τὸ ἄνω τῷ δὲ ἀριστερῷ τὸ κάτω συντάττοντας. cf. Themistius de coelo (Moyse Alatino interprete Ven. 1574) f. 26^b: siquidem Pythagorei dicunt superiorem partem eam esse, quae dextrae e regione existit. quemadmodum invenimus Aristotelem iis annotationibus carpere eos, quas adversus Pythagoreorum sententias conscripsit: ubi contra eos disputat qui superiorem partem dextram esse contendebant.

Ex hac Alexandri opinione a Simplicio memorata manifestum esse puto, quae ex falsi Aristotelis libro ille attulerat (eadem scilicet quae priore loco tetigit Simpl. fr. 10), ab aliis allata eum repperisse. non enim adeo incertus haereret, qui ipse quae auctor ille Aristotelem imitatus pluribus necessario exposuerat, prae oculis habuisset. ceterum de ipsa re cf. Boeckh, Untersuchungen über das kosmische System des Platon. Berl. 1852 p. 109 (Lobeck Agl. p. 915).

XXXVII.

Περὶ τῆς Ἀρχυτείου φιλοσοφίας.

Archyteorum id est de Archytae philosophia (vel potius *περὶ τῆς Ἀρχυτείου φιλοσοφίας*, ut habent cum cod. Laur. ceteri quos vidi omnes, non quod vulgo editur *περὶ τῆς Ἀρχύτου φ.*) tres libros numerant Laertius, Hesychius, Ptolemaeus (Wenr. p. 143). in quibus de Archytae, qui Platonis aequalis familiarisque fuit, et Archyteorum (Beckmann de Pyth. rel. p. 23) sapientia politica, physica, mathematica similiter tractaverit Pseudaristoteles atque de Pythagoreorum placitis auctor libri *περὶ Πυθαγορείων*. cuius libri unicum fragmentum ex antiquiorum scriptis repelitum servavit in inedita parte libri *περὶ ἀρχῶν* Damascius (cit. Creuzer meletem. I p. 105). eundem autem alius cuiusdam opera postea excerptum et cum Platonici dialogi argumento qui Timaeus inscribitur quodammodo comparatum fuisse indicare videtur alius titulus τὰ ἐκ τοῦ (cod. Laur. τὰ ἐκ τιμαίου etc. ceteri τὰ ἐκ τοῦ τ.) *Τιμαίου καὶ τῶν Ἀρχυτείων* (i. e. compendium Timaei Platonis et Archyteorum Aristotelis. ceterum auctor vers. lat. Laertii apud Burlaeum sic habet: *Contra timeum et quedam primitiva unum* et antea similiter *de primitiva philosophia tres*, sc. pro Archyteis aut legit aut intelligit ἀρχαίους), cuius sensum mutavit corruptique qui ex Laertio petiit Hesychius scribens ἐκ τῶν *Τιμαίου καὶ Ἀρχύτου* α̃, quasi quorum neque Aristoteles neque Theophrastus neque Eudemus scripta edita noverere (cf. Rose de Aristot. libr. p. 80) ipsorum Timaei et Archytae Pythagoreorum libros quosdam in compendium auctor redegerit. at licet postea nominibus Pythagoreorum, quos plane non scripsisse constat, Platonici abusi sint litteras Pythagoricas colentes, tamen quum Theophrasto aliquanto recentior fuisset qui ficticios hos ipsos spectasset Archyteorum epitomator, ad certos libros qui Archytae nomine circumferrentur (Beckmann, qu. de Pythag. reliq. Berol. 1844 p. 27. cf. Boeckh de corp. mund. fabr. p. 29, id. Philol. p. 45. Ritter, Gesch. der pyth. Phil. p. 65) minime pertinere puto titulum illum τῶν ἐκ τῶν *Ἀρχυτείων*, nedum ipsorum *Ἀρχυτείων* id est librorum *περὶ τῆς Ἀρχυτείου φιλοσοφίας*. ceterum Simplicius qui unus praeter indices Timaei compendium commemoravit, eius libri praeter ipsum titulum nihil novisse intelligitur (v. Simpl. de coelo p. 491^b 35: καὶ πάντων οἶμαι μᾶλλον ὁ Ἀριστοτέλης τὴν ἐν Τιμαίῳ περὶ τούτων τοῦ Πλάτωνος γνώμην ἠπίστατο, ὃς καὶ σύνοψιν ἢ ἐπιτομὴν τοῦ Τιμαίου γράφειν οὐκ ἀπηξίωσε. cf. Rose l. c. p. 86). neque magis eum Proclus adhibuit neque in prolilo

illo celebrique ad Timaeum commentario neque in singulari libro qui inscribatur *ἐπισκεψις τῶν πρὸς Πλάτωνος Τίμαιον ὑπ' Ἀριστοτέλους ἀντειρημένων* (cf. Procl. in Tim. p. 226^d) quique stomachum movit Ioanni Alexandrino.

1. (192)

Bamascius quaest. de principiis (sive quaest. in Parmenidem: idem enim opus theologiae Platonicae, quae Parmenide potissimum Platonico nititur, significant duarum partium codicum lacuna seiunctarum tituli, editae atque ineditae, scil. *δαμασκίου διαδόχου ἀπορίαί καὶ λύσεις περὶ τῶν πρώτων ἀρχῶν* et τοῦ αὐτοῦ ἀπορίαί καὶ λύσεις εἰς τὸν πλάτωνος *παρμενίδην ἀντιπαρατεινόμεναι τοῖς εἰς αὐτὸν ὑπομνήμασι τοῦ φιλοσόφου*. cf. titulum in fine cod. Marc. gr. 246 membr. ant. sec. ¹⁰/₁₁ f. 435, in quo codice altera haec pars vacuis quinque foliis interiectis incipit sine titulo, ita tamen ut $\bar{\beta}$ littera ab eadem antiqua manu posita in margine significetur f. 216. cf. cod. rec. Monac. gr. 5 f. 177. 345) cod. Hamburg. (ex leg. Holsten. Graec. philos. in fol. 1) p. 400: *πεμπτὸν ἄλλα δὴ τὰ ἄλλα τίνα φατέον ὥς ἀληθῶς; εἰ μὲν γὰρ ...* (p. 400^b med.) *μήποτε οὖν τὰ ἐν τῷ δημιουργῷ πλήθῃ τὰ ἄλλα ἐστίν, ὥς οἱ καλαιότεροι λέγουσι τῶν φιλοσόφων. ἢ οὕτω γε ... βέλτιον ἄρα τῷ διορισμῷ αὐτοῦ ἐμμένειν κατὰ τὴν Πυθαγορικὴν συνήθειαν καὶ τὴν αὐτοῦ τοῦ Πλάτωνος ἄλλα (cod. ἄλλα) νοοῦντας τὰ ἐνυλὰ πράγματα καὶ αὐτὴν τὴν ὕλην. Ἐν τε γὰρ τῷ Φαίδωνι οὕτως ὀνομάζει τὰ ἄλλα, τὰ εἶδη τὰ αἰσθητὰ λέγων ἄλλα, καὶ ἐν ἄλλοις. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τοῖς Ἀρχυτελοῖς ἱστορεῖ καὶ Πυθαγόραν ἄλλο τὴν ὕλην καλεῖν ὥς φευστὴν καὶ αἰετὶ ἄλλο γιγνόμενον (ita etiam cod. Laur. 86, 5 membr. rec. sec. XV. αἰετὶ ἄλλο καὶ ἄλλο γιγν. Creuzer l. c.). ὥστε δῆλός ἐστι καὶ ὁ Πλάτων ταύτη τὰ ἄλλα ἀφορίζόμενος. cf. p. 496: πρὸς δὲ τούτοις πᾶν τὸ ἐν ὕλῃ ὄν καὶ αὐτὴν τὴν ὕλην ἄλλα καλεῖ ὁ ἐν Φαίδωνι Σωκράτης καὶ πρὸ αὐτοῦ οἱ Πυθαγόρειοι.*

Platonico argumento et Platoniorum (cf. metaph. ν, 1) terminis (quibus ipsos Pythagoreos condonare solent recentiores, velut in hac eadem re Michael Ephesius ad Arist. metaph. l. c. p. 777, 22 Bon. cf. Rose de Ar. l. p. 80 sup.) Pseudaristoteles utitur in Pythagorica quadam definitione (Archytas ὄρους dicit Arist. metaph. 7, 2. cf. 1, 5 extr. D. L. 8, 48. Iambl. v. P. 82) explicanda, velut in ipsius Archytas Eudemus, qui melius Platone motum esse τὸ ἄνισον (ἕτερον, ἄλλο) contendente (cf. Ar. phys. 3, 2. 201^b 20) inter varias rerum causas (id est in contrariorum systoichia cf. Plut. de Is. 48. Porphy. v. P. 38, qui et ipsi τὸ ἄνισον ex Platone addunt eis quae recenset Arist. met. 1, 5) illud exhibuisse Ar-

chytam memoraverat in physicis. ita enim ex Alexandro Simplicius in phys. f. 98^b (p. 360, 5 Br.): νῦν δὲ τοσούτον ἰστέον ὅτι καὶ Εὐδήμος πρὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἱστορῶν τὴν Πλάτωνος περὶ κινήσεως δόξαν καὶ ἀντιλέγων αὐτῇ τάδε γράφει «Πλάτων δὲ τὸ μέγα καὶ μικρὸν καὶ τὸ μὴ ὄν καὶ τὸ ἀνώμαλον καὶ ὅσα τούτοις ἐπὶ ταῦτ' οὖν φέρει τὴν κίνησιν λέγει... βέλτιον δὲ αἷτια λέγειν ταῦτα (sc. ἐν πλῆθος πέρας ἄπειρον et similia, vel τὸ ἀόριστον, de quo statim Eudemus. cf. Eudorus ap. Simpl. phys. f. 39), ὥσπερ Ἀρχύτας». καὶ μετ' ὀλίγον «τὸ δὲ ἀόριστον, φησί, καλῶς ἐπὶ τὴν κίνησιν οἱ Πυθαγόρειοι καὶ ὁ Πλάτων ἐπιφέρουσιν...»

XXXVIII.

(Ἀριστοτέλους ἢ Θεοφράστου)

Περὶ Δημοκρίτου.

Ex incerti auctoris libro singulari περὶ Δημοκρίτου qui in Theophrasteorum indicis tertia parte memoratur (D. L. 5, 49) potius quam ex problematis Aristotelis Democriteis (D. L. 5, 26) translata esse conicio quae ex Alexandro affert Simplicius ad Arist. verba haec in I. de coelo 1, 10. 279^b 12: γενόμενον μὲν οὖν (τὸν οὐρανὸν) ἅπαντες εἶναι φασιν, ἀλλὰ γενόμενον οἱ μὲν αἰδίδιον, οἱ δὲ φθαρτὸν ὥσπερ ὅτι οὖν ἄλλο τῶν φύσει συνισταμένων.

1. (193)

Simplicius de coelo p. 488, 6 Br.: καὶ ταῦτα δὲ προστίθῃσιν ὁ Ἀλέξανδρος ὅτι οἱ λέγοντες ποτὲ μὲν οὕτω τὸ πᾶν ποτὲ δὲ ἄλλως ἔχειν, ἀλλοίωσιν μᾶλλον τοῦ παντός ἀλλ' οὐ γένεσιν καὶ φθορὰν λέγουσιν. οἱ δὲ γενητόν, φησί, καὶ φθαρτόν λέγοντες τὸν κόσμον ὥς ὅτι οὖν ἄλλο τῶν συνισταμένων εἶναι ἂν οἱ περὶ Δημοκρίτου. ὥς γὰρ ἕκαστον τῶν ἄλλων γίνεσθαι καὶ φθίρεσθαι κατ' αὐτούς, οὕτω δὲ καὶ τῶν κόσμων τῶν ἀπείρων ἕκαστος· ὥς γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων τὸ γενόμενον οὐ ταῦτόν τῳ φθαρέντι εἰ μὴ ἄρα κατ' εἶδος, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν κόσμων λέγουσιν. εἰ δὲ αἱ ἅτομοι αἱ αὐταὶ μένουσιν ἀπαθείς οὐσαι, δηλὸν ὅτι καὶ οὗτοι ἀλλοίωσιν ἂν λέγοιεν τῶν κόσμων ἀλλ' οὐ φθορὰν, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς δοκεῖ λέγειν καὶ Ἡράκλειτος· ὀλίγα γὰρ ἐκ τῶν Ἀριστοτέλει περὶ Δημοκρίτου παραγραφέντων δηλώσει τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων διάνοιαν (vers. lat. Guillelmi f. 45^a ed. Ven. pauca autem ex dictis Arist. de Democrito transcripta manifesta faciunt virorum illustrium mentem. unde sic corrigendum est in graeco: ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους π. Δ. vel ἐκ τῶν Ἀριστοτέλει εἰρημένων π. Δ. παραγραφέντα).

«*Δημόκριτος ἡγείται τὴν τῶν αἰδίων φύσιν εἶναι μικρὰς οὐσίας πλήθος ἀπειρῶν, ταύταις δὲ τόπον ἄλλον ὑποτίθῃσιν ἀπειρὸν τῷ μεγέθει, προσαγορεύει δὲ τὸν μὲν τόπον τοῖσδε τοῖς ὀνόμασι, τῷ τε κενῷ καὶ τῷ οὐδενὶ καὶ τῷ ἀπειρῷ, τῶν δὲ οὐσιῶν ἐκάστην τῷ τῷδε καὶ τῷ ναστῷ καὶ τῷ ὄντι. νομίζει δὲ εἶναι οὕτω μικρὰς τὰς οὐσίας ὥστε ἐκφυγεῖν τὰς ἡμετέρας αἰσθήσεις (cf. Ar. p. 325, 30), ὑπάρχειν δὲ αὐταῖς παντοίας μορφὰς καὶ σχήματα παντοῖα καὶ κατὰ μέγεθος διαφοράν. ἐκ τούτων οὖν ἤδη καθάπερ ἐκ στοιχείων γεννᾶν (corr. γεννᾶσθαι) καὶ συγκρίνειν (corr. συγκρίνεσθαι) τοὺς ὀφθαλμοφανεῖς καὶ τοὺς αἰσθητοὺς ὄγκους. στασιάζειν δὲ καὶ φέρεσθαι ἐν τῷ κενῷ διὰ τε τὴν ἀνομοιότητα καὶ τὰς ἄλλας τὰς εἰρημένους διαφοράς, φερομένης δὲ ἐμπύπτειν καὶ περιπλέκεσθαι περιπλοκὴν τοιαύτην, ἣ συμψαύειν μὲν αὐτὰ καὶ πλησίον ἀλλήλων εἶναι ποιεῖ, φύσιν μέντοι μίαν ἐξ ἐκείνων κατ' ἀλήθειαν οὐδ' ἦντιναοῦν γεννᾷ· κομιδὴ γὰρ εὖηθες εἶναι τὰ δύο ἢ τὰ πλεονα γενέσθαι ἂν ποτε ἔν (cf. Ar. p. 325, 35). τοῦ δὲ συμμένειν τὰς οὐσίας μετ' ἀλλήλων μέχρι τινὸς αἰτιᾶται τὰς ἐπαλλαγὰς καὶ τὰς ἀντιλήψεις τῶν σωμάτων· τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν εἶναι σκαληνά, τὰ δὲ ἀγκιστρῶδη, τὰ δὲ ἄλλα (corr. ἄλλας) ἀναριθμούς ἔχοντα διαφοράς. ἐπὶ τοσοῦτον οὖν χρόνον σφῶν αὐτῶν ἀντέχεσθαι νομίζει καὶ συμμένειν, ἕως ἰσχυροτέρα τις ἐκ τοῦ περιέχοντος ἀνάγκη παραγενομένη καὶ διασείση καὶ χωρὶς αὐτὰς διασπείρη».*

λέγει δὲ τὴν γένεσιν καὶ τὴν ἐναντίαν αὐτῇ διάκρισιν οὐ μόνον περὶ ζώων ἀλλὰ καὶ περὶ φυτῶν καὶ περὶ κόσμων καὶ συλλήβδην περὶ τῶν αἰσθητῶν σωμάτων ἀπάντων. εἰ τολύνη ἢ μὲν γένεσις σύγκρισις τῶν ἀτόμων ἐστὶν ἢ δὲ φθορὰ διάκρισις, καὶ κατὰ Δημόκριτον ἀλλοίωσις ἂν εἴη ἢ γένεσις. καὶ γὰρ καὶ Ἐμπεδοκλῆς τὸ γινόμενον οὐ ταυτὸ τῷ φθαρέντι φησὶν εἰ μὴ ἄρα κατ' εἶδος, καὶ ὅλως τοῦτον ἀλλοίωσιν ἀλλ' οὐ γένεσιν ὑποτίθεσθαι φησιν Ἀλέξανδρος.

Cf. Arist. de gen. et corr. 1, 8. de coelo 3, 4. ceterum ut novum, ita incertum esse hoc fragmentum fateor. ipsius enim Alexandri esse possunt ex variis Aristotelis locis sua colligentis. altera tamen magis arripidet opinio quam secutus sum.

VI. PHYSICA.

XXXIX.

Προβλήματα φυσικά.

Problematum libris octo et triginta qui etiam nunc feruntur (totidem autem in indice Andronici numerabantur *φυσικῶν προβλημάτων κατὰ στοιχείων λη* D. L. 5, 26 cf. Hes. *κατὰ στοιχείων* i. e. libri qui inscribuntur secundum ordinem litterarum numerorum vices gerentium $\bar{\alpha}$ $\bar{\beta}$ $\bar{\gamma}$ $\bar{\delta}$ $\bar{\epsilon}$ $\bar{\zeta}$ etc. usque ad $\bar{\lambda}\eta$. quas litteras quum deinceps omnes apponere soleat auctor indicis, in maiori tamen hoc numero labore superseedet, sicut in Theophrasti *νόμων κατὰ στοιχείων κδ* D. L. 5, 44. nihil igitur huc pertinere potest Aristotelicus ille mos librorum *κατὰ τὴν τάξιν τῶν τοῦ λόγου στοιχείων* inscriptorum, cf. Simplic. sch. p. 404^b 3, Rose p. 33. Usener Rhein. Mus. N. F. 16, 471) notum est (cf. Rose de Ar. I. p. 189—92) nihil fere commune esse cum genuinis quae extant Aristotelis operibus neque magis commune quidquam fuisse cum ipsius philosophi libro *προβλήματα* vel *προβληματικά* inscripto et antiquissimo iam tempore i. e. ante philologorum Alexandrinorum aevum et ante libros colligentium studia deperdito, quem licet ratione quadam longe diversa institutum fuisse censeas, extitisse quidem ipse significavit in eis qui servantur (Rose p. 189. Prantl, über die Probleme des Ar. p. 364). constat enim ea ex Theophrasti maxime aliorumque Aristotelis discipulorum scriptis physicis idem saepe argumentum identidem retractantibus atque in rerum singularium delicia et variarum quaestionum partim subtilium partim etiam prae nimio studio ineptarum multitudinem pro more excurrentibus verbotenus excerpta et quasi excisa atque in ingens quoddam corpus nullo verbo mutato redacta (*κατ' εἶδος συναγωγῆς*) fuisse alius cuiusdam statim post Theophrasti et Stratonis aevum Peripatetici opera Callimacheae fere aetatis aequali (c. ol. 130). quale quidem librorum genus huic aetati adamatum fuisse (Rose p. 190) ipsius Callimachi aliorumque multorum et consimile mirabilium quae Aristotelis feruntur collectoris exemplum do-

ect (de quo studio cf. etiam Theophr. apud Procl. in Tim. p. 176^d. item ipsius libr. ind. D. L. 5, 45. 47—48). iam vero praeter ea quae nunc feruntur alia multa problemata citantur ab eis auctoribus qui sive medici et physici sive grammatici rerum singularium curiositate delectari solent, velut secundo maxime p. C. seculo Athenaeus, Plutarchus, Galenus (qui de physicorum quaestionibus et quaestionum more multis disputat in l. de simpl. medic. t. XI p. 426 sqq. 435. 474 sqq.), Pseudoalexander, (Apolonius), qui omnes vel ubi perdita referunt, Aristotelis simpliciter physicorum problematum unum idemque opus significant, ita ut etiamsi librorum numerus nunc congruat cum Androniceo ($\overline{\lambda\eta}$), non solum in servatis libris in quibus eadem multa iterata abundant, excidisse tamen alia plurima existimes, sed integros etiam physicorum problematum libros similes quorumque nunc non extat argumentum (velut quae erant de quadrupedibus *περὶ ζώων καὶ τετραπόδων* praeter l. 10 physiologicum. cf. Usener Alex. Aphr. probl. p. X. cf. quae dicit Apuleius in apologia p. 477 de animalibus *problemata innumera eiusdem, tum ex eadem secta ceterorum*) deperditos esse concedas. id quod eo magis verisimile est quia qui singulares libri nunc habentur, communi saepius titulo in manuscriptis subiunguntur, velut in cod. Marc. 215, 216, 259 l. 15—17, qui unius generis habent *φυσικὰ πρ. ὅσα μαθηματικῆς μετέχει θεωρίας καὶ ὅσα* (15, 4 sqq.) *περὶ τὰ οὐράνια, ὅσα περὶ τὰ ἄψυχα, ὅσα περὶ τὰ ἐμψυχα* (eodem modo in versione antiqua Petri Aponi), et similiter de plantis l. 20—22 *ὅσα περὶ θάμνους* etc. et l. 31—38 *ὅσα περὶ ὀφθαλμούς* etc. (in aliis sectiones 39 vel numerantur, ut in Marc. 200, vel saltem distinguuntur, quum sint *ὅσα βοηθηματικά πρὸς ἔαριν* I, 30 sqq.). quapropter consensum illum fortuito potius factum vel a librariis postea restitutum quam genuinum esse suspiceris. hanc enim opinionem confirmant nova Aristotelis problemata ab Iriarte et a Morellio (bibl. msta Ven. p. 144) reperta et a Bussemakero primo, deinde ab Usenero (sub falso titulo Alex. Aphr. q. f. probl. l. III et IV. Berol. 1859) nuper edita, quae ad recentiorum quandam problematum collectionem pertinent ex variorum auctorum libris in modum epitomae (*ἐκλογαί*) compositam et post Cassii medici (cuius aetas ignoratur) aevum ab ignoto quodam auctore recentissimae aetatis (post Theophilum Hippocratis commentatorem?) ita adornatam, ut problemata Alexandri Aphrodisiensis quae dicebantur et Aristotelis et Cassii in quinque libros *ιατρικῶν ἀπορημάτων καὶ φυσικῶν προβλημάτων* (*Ἀλεξάνδρου ἀφροδισιεύς καὶ Ἀριστοτέλους καὶ Κασίου*) coniungeret. ex codicum enim inscriptionibus manifestum est eiusdem operis, cuius l. I et II Alexandri problemata, Aristotelis III et IV contineret, quin-

tam partem fuisse Cassii problematum librum seorsim plerumque scriptum a librariis (quemadmodum etiam Alexandri problemata i. e. liber I et II separatim vulgo leguntur in codicibus), sed ita quidem ut originis testimonium interdum praebeat titulus in fine subscriptus qui ad maioris illius operis ambitum spectet, velut in cod. Paris. 1943 (chart. rec.), ubi post scholia in anal. pr. et post Damascii parecholas in l. I de coelo (haec eadem duo post problematum V libros sequuntur in cod. Marc. 257) leguntur fol. 43^b: *ιατρικαὶ ἀπορίαι περὶ ζώων καὶ τετραπόδων. κασίον ιατροσοφιστοῦ προβλήματα*: in quorum fine sunt haec: *ἀριστοτέλους καὶ κασίον προβλήματα ε'* (liber V). quod ut clarius pateat, titulos quinque librorum appono quales habentur in codicibus Marcianis (quos ipse manibus versavi Venetiis m. Maio a. 1857). habetur igitur in cod. Marc. 257 (homb. sec. 14, post *Ἀλεξάνδρου ἀφροδισιέως περὶ κράσεως καὶ αὐξήσεως*):

f. 11^b (I) *ἀλεξάνδρου ἀφροδισιέως.*

inc. (sine prologo) *ἄ. διατί τοὺς ἀνθρώπους ὁμηρος πολιοκροτάφους . . .*

des. *περὶ πόλεως ἰδίας ὀπλιζόμενοι: —*

τέλος ἐκλογῶν ιατρικῶν ἀπορημάτων καὶ φυσικῶν προβλημάτων, α.

f. 25^b (II) sine titulo, cui tamen (rubrica scribendo) duarum linearum spatium reservatum est.

inc. prol. *τὸ ἀσκληπιοῦ δῶρον . . .*

ἂ διατί οἱ νεφριτικοί . . .

des. *ἐξυδαρωθῆναι καὶ ἐμπνευματωθῆναι: —*

ἀλεξάνδρου ἀφροδισιέως φυσικῶν ἀπορημάτων καὶ ιατρικῶν προβλημάτων ἐκλογαὶ τόμος β.

f. 35^b (III) *ἀριστοτέλους περὶ ζώων ιδιότητος.*

inc. prol. *εἰ μὲν οἱ πλείστοι τῶν παλαιότερων ἱατρῶν . . .*
(qui prologus una cum aphorismi definitione eadem, ex qua incipit commentarius Theophileus ante textum aphorismorum Hippocraticorum praemittitur in cod. Vindob. gr. med. 49 f. 1)

ἂ διατί τῶν ἐν γάλακτι τρεφόμενων . . .

des. *καὶ δυσηκόα καὶ δύσπνοια: —*

ἀριστοτέλους ιατρικῶν προβλημάτων καὶ φυσικῶν ἀπορημάτων ἐκλογαὶ τὸ γ.

f. 38^b (IV) *ἀριστοτέλους φυσικὰ προβλήματα. τοῦ δ.*

inc. (sine prol.) διατί οἱ τήν κάτω κοιλίαν ρευματιζόμενοι . . .

f. 39^b (inc. prologus) λοιπὸν τοίνυν περὶ τῶν κοινῶν συμπτωμάτων διελεῖν καιρός . . .

λθ. διατί κάτω μὲν βληθέντες ἡλιγγιῶμεν . . .

des. ἐξουρεῖν τήν γονήν: —

sine subscriptione.

f. 49^b (V) ἱατρικαὶ ἀπορίαι περὶ ζώων καὶ τετραπόδων. κασίου ἱατροσοφιστοῦ προβλήματα εἰ.

inc. διατί τὰ στρογγύλα ἔλκη . . .

des. ἡ δὲ ἄμμος ἡ πρὸς τὸν αἰγιαλόν: —

ἀριστοτέλους καὶ κασίου προβλήματα εἰ.

cum cod. 257 consentit cod. 521 (bomb. sec. 14), ubi sic:

f. 73^b (I) ἀλεξάνδρου ἀφροδισιέως ἱατρικῶν ἀπορημάτων καὶ φυσικῶν προβλημάτων (cum prologo qui inc. τῶν προβλημάτων . . .).

f. 84^a (II) ἀλεξάνδρου ἀφροδισιέως ἱατρικῶν ἀπορημάτων καὶ φυσικῶν προβλημάτων βιβλίων δεύτερον.

f. 89^b (III) ἀριστοτέλους περὶ ζώων ιδιότητος.

f. 91^a (IV) ἀριστοτέλους φυσικῶν προβλημάτων τὸ δ.

in fine: ἱατρικαὶ ἀπορίαι περὶ ζώων καὶ τετραπόδων. βιβλίον δ.

f. 97^a (V) Κασίου ἱατροσοφιστοῦ προβλήματα βιβλίον εἰ.

unde simul efficitur titulum περὶ ζώων καὶ τετραπόδων ad Aristotelem quartumque librum pertinere, Cassii vero titulum vulgarem cum quarti subscriptione male confusum esse. omniuno autem facillime fieri potuisse patet ut in unius primique auctoris titulum quinque omnes libri negliger breviterque scribenti abirent (cf. de vers. lat. Georgii Vallae et de cod. Mutinensi Usener p. VI. X), id quod factum est in cod. Marc. 250 (chart. sec. 15), ubi sic:

f. 1 (I) ἀλεξ. ἀφρ. ἐπὶ τισι φυσικαῖς ἀπορίαις λύσεις (ita etiam in cod. Coisl. 332). post prol. f. 2^a repetitur rubrica ἀλεξάνδρου ἀφροδισιέως et in margine β^{os} (errore).

f. 18^b (II) τοῦ αὐτοῦ ἐκλογαὶ ἱατρικῶν ἀπορημάτων καὶ φυσικῶν προβλημάτων. in marg. γ^{os}.

f. 29^a (III. IV) τοῦ αὐτοῦ. in marg. δ^{os} (f. 32^a eodem tenore additur lib. IV).

f. 45^b (V) ἱατρικαὶ ἀπορίαι, περὶ ζώων καὶ τετραπόδων κασίου ἱατροσοφιστοῦ προβλήματα.

revera autem antiquo tempore Aristotelis nomine cum quarto libro ter-

tium inscriptum fuisse certum aliud documentum habeo *problemata Aristotelis philosophi* (infra ed. inter Anecd. Aristot.) numero quadraginta tria, quae ex Graeco Latine versa extant (cf. Jaeck, Beschr. d. Biblioth. zu Bamberg I p. 15) in codice antiquissimo Bambergensi (L. III. 8) sec. X et partim quidem Graece reperiuntur in prima libri IV parte ad Alexandrum proprie pertinente (a cuius libri problemate primo *διὰ τί οἱ τῇν πάτω κοιλλάν* etc. et ipsa initium faciunt) partim nova accedunt. quae postquam a. 1855 Bambergae descripsi, eadem (licet numero pauciora) postea (Sept. 1856) magistelli cuiusdam seculi duodecimi cura emendata sine nomine auctoris haberi vidi in cod. Bruxellensi (no. 2419—2431 sec. XII, qui medica varia continet), tertio denique in Berolinensi (lat. qu. 198 membr. sec. XII, pag. 14 inter medica miscellanea quae praecedunt Theodorum Priscianum), qui codex ex pretiosissimis est bibliothecae regiae. etenim si nihilominus certum est novorum ed. Parisiensis problematum priorem partem Alexandream esse id est eiusdem auctoris (Neoplatonici, cf. I, 87. 89. 121. prol. II. 2, 46. 47. 53. 61. 67), cuius libri falso Alexandri Aphrodisiensis nomine inscripti in collectione illa praecedunt, alteram autem partem Aristoteleam id est problematum physicorum 38 libris comprehensorum supplementum, iam plane manifestum est, sub Aristotelis quidem nomine libros illos γ et δ pridem ibi post Alexandreos extitisse, antiquo tamen errore in maiorem quam qui decebat problematum ambitum Aristotelis titulum (cuius locum indicat prologus libri quarti ante pr. $\lambda\theta$), ita ut tres fere sint libri Alexandri, quartus Aristotelis, quintus Cassii) translatum fuisse. atque haec quidem nova problemata Aristotelica (scil. inedita Bussemakeri II, 39 sqq. et III, 1—45) ex ampliore illo physicorum Pseudaristotelis problematum corpore (in quo eisdem verbis non pauca leguntur, quae repetuntur inter inedita) et ipsa desumpta fuisse cognoscitur ex Athenaei et Plutarchi usu, qui ex uno eodemque problematum opere et vulgatorum aequae et ineditorum exempla afferunt, velut Plutarchus de Pyth. orac. 3 (*δι' ἣν αἰτίαν μάλιστα τῶν ὕγρων ἀνακίμπλησιν τοῦ τοῦλαιον* = ined. Buss. 3, 17), idem quaest. nat. 12 et de primo frig. 13 (*διὰ τί τῆς θαλάττης ἐλαίῳ καταρραϊνομένης γίνεται γαλήνη* = ined. 3, 29: quo item utitur auctor probl. ined. 3, 47 Buss.), Athenaeus XIV p. 656^b (*διόπερ ἐφθὸν ἐποπτῶν οὗ φασι δεῖν* = pr. ined. 3, 43: neque enim Philochorus est qui citat, id quod vulgo temere creditur, neque qui locus Aristotelis ab Athenaeo citatur, idem est cum meteor. 4, 3), item Pseudoalexander pr. 1, 141 (= pr. ined. 2, 147 et 153 *διὰ τί ὕς χαλρεῖ τοῖς δυνάδεσιν*). contra Plut. qu. nat. 21 (Bussemaker praef. p. XVIII) spectat ad ipsam Ar. hist. an. 6, 28, quo loco uterque et Plutarchus uti-

tur et Pseudar. pr. ined. 2, 142. iam vero deperditorum problematum quorum praeter novam illam ignoti auctoris collectionem et praeter vulgarem operis Aristotelici recensionem vestigiaprehenduntur, haec sunt argumenta:

(<i>περὶ τὰ οὐράνια</i>)	1. de lunae eclipsi — Plutarchus.
(<i>περὶ τὸν αἶρα</i> — cf. sect. 25)	2. 3. de vi frigoris (<i>ἀκόναι τοῦ μολίβδου</i>) — Plut.
(<i>περὶ τὰ ὕδατα</i> — cf. sect. 24)	4. de aqua nivali — Plut.
	5. de aqua pluviali — Gellius.
	6. de aqua puteali — Plut.
(<i>περὶ τὸ ἀλμυρὸν ὕδωρ καὶ θάλατταν</i> — cf. s. 23)	7. de aqua dulci et salsa — Plut.
	8. de fulmine mare percutiente (<i>ἄλεις</i>) — Psellus.
(<i>περὶ οἶνον καὶ ἔλαιον</i> — cf. s. 3 et ined. 3, 9—20. Th. <i>περὶ οἶνον καὶ ἔλαιον</i> D. L. 5, 45)	9. 10. de musto — Plut., Galenus.
	11. de aceto — Gal.
	12. de oleo allisque variis — Gal.
	13. de oleo conservando — Plut.
(<i>περὶ ὀπώραν</i> etc. botanica — cf. s. 20—22)	14. de ustionis effectu (<i>ἐμπύρευμα</i>) — Gal.
	15. de fructuum coctione (<i>ἐμπύρευμα</i>) — Gal.
	16. de ficu — Pseudo-Julianus.
	17. de lignis ficulneis — Schol. Aristoph.
(<i>περὶ τὰ ἐνώδη</i> — cf. s. 12, 13)	18. de bene olentium exhalatione — Plut.
	19. de palmae arboris ligno — Gell.
(<i>περὶ ζῶα καὶ τετραπόδα</i> — cf. ined. 2, 125 sqq.)	20. de bisulcorum talis — Apollonius.
(<i>περὶ τροφήν</i>)	21. de hominibus autumnio magis esurientibus — Plut.
	22. de pondere post esum — Apollonius.
	23. de coctione ciborum — Plut.
	24. de eis qui semel per diem cibum capiunt — Apollonius.
(<i>περὶ τρίχας</i> — cf. ined. 2, 54 sqq. Th. <i>περὶ τριχῶν</i> D. L. 5, 45)	25. de canitie eorum qui unguentis utuntur — Athenaeus.
(<i>περὶ ἰδρωῶτα</i> — cf. s. 2)	26. de lavacro sudorem sistente — Athen.
(<i>περὶ ὤτα</i> — cf. s. 32)	27. de sordibus aurium — Apollon.

- (*ἱατρικά* — cf. s. 1) 28. de rotundis vulneribus sanatu difficilioribus — Pseudalex. probl.
 29. de caducis — Apuleius.
 30. de lumbricis — Alexander Aphrod.
 (de anima) 31. de insomniis autumno fallacioribus — Plut.
 (*περὶ φόβον καὶ ἀνδρείαν* — cf. s. 27) 32. de rubore et pallore — Gell.
 33. de more proelii ad tibicinum modulos ingrediendi — Gell.

cetera omnia quae plurima (et maxime a Plutarcho in libris *συμποσικῶν προβλημάτων*) citantur extant in editis (velut apud Athen. X, 434^f = pr. vulg. 3, 11. 33. apud Galenum, qui cum aliis libris Aristotelis problemata nominat t. II p. 8, t. XVII, 2 p. 29 = pr. 30, 1 et 4, 30. cf. Gal. XVII, 2 p. 416 = 1, 25 et 29. apud Plutarchum qu. conv. 8, 3, 1 = pr. 11, 37. ib. 6, 8, 3 = pr. 8, 9. ib. 3, 10, 3 = pr. 1, 35. de pr. frig. 7 = pr. 26, 48, quod sumptum est ex Th. de ventis 19, 20, 22. etc.). ex Latinis denique Plutarcho partim utitur Gellius, utroque et Plutarcho et Gellio Macrobius. quanta autem talium quaestionum Romani imperii temporibus fama fuerit praeter Galeni disputationem supra memoratam docere potest Athenaei locus epit. 1, 19^d de Matrea Alexandrino, qui *ἐθανμάζετο παρ' Ἑλλήσι καὶ Πωμαίοις ... ἐποίησε δ' οὗτος καὶ παρὰ τὰς Ἀριστοτέλους ἀπορίας καὶ ἀνεγίνωσκε δημοσίᾳ διὰ τὸ ὅ ἥλιος δύνει μὲν κολυμβᾷ δ' οὐ* etc.

Quod ad reliquos problematum (praeter poetica) libros qui occurrunt in indice, notandum est problema illud a Gellio citatum *ex Aristotelis libro qui ἐγκύκλια προβλήματα inscriptus est* (cf. D. L. 5, 26: *ἐγκυκλίων προβλημάτων α̃ β̃*, nec dissimile fuerit argumentum *ἐπιτεθεαμένων προβλημάτων α̃ β̃*) *διὰ τὸ οἱ Διονυσιοὶ τεχνῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πονηροὶ εἰσιν*; inter ea verbotenus redire quae physicorum corpori inserta sunt (cf. pr. 30, 1. Rose p. 190). de encycliis (i. e. vulgaribus s. popularibus) cf. Aspasius in Ar. I eth. (f. 9^b cod. Paris. 1903): *εἰρησθαι δὲ φησι περὶ τούτων καὶ ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις. ἔστι δὲ αὐτοῖς* (sic. corr. αὐτῶ) *προβλήματα ἐγκύκλια παντοδαπά. διὸ καὶ ἐγκύκλια ὠνομάζετο διὰ τὸ ἐγκυκλῶς αὐτοὺς καθημένους ἐπιχειρεῖν εἰς τὸ προτεθέν, ἢ διὰ τὸ ἐν κύκλῳ περιεστῶτας ἀκροᾶσθαι* (cf. fr. 15 de philos. et fin. praef. in Carmina, ubi citantur Simplicius et Eustratius). quibus addas Ptolemaeum ex Arabum ore ita loquentem apud Hadschi Kh. V p. 84 Fl. *Liber orbis* (i. e. κύκλος Hesychii): *proposuit hic Ar. quaestiones encyclicas, quibus philosophi metaphysici utuntur, quae eadem*

in ipso indice Ptolemaei sic habet Ibn Alkifti (Wenr. p. 153): *quae-
stiones orbiculares, problemata encyclica, in praeceptorum usum.*

1. (194)

Plutarch. de facie lun. 19: Ἀρίσταρχος δὲ τὴν διάμετρον τῆς σε-
λήνης . . . ὅθεν ἢ μὲν γῆ παντάπασι τῆς ὀψεως τὸν ἥλιον ἀφαιρεῖται
διὰ μέγεθος· μεγάλη γὰρ ἢ ἐπιπρόσθησις καὶ χρόνον ἔχουσα τὸν τῆς
νυκτός· ἢ δὲ σελήνη καὶ ὅλον ποτὲ κρύψῃ τὸν ἥλιον, οὐκ ἔχει χρόνον
οὐδὲ πλάτος ἢ ἔκλειψις, ἀλλὰ περιφαίνεται τις ἀύγῃ περὶ τὴν ἔκ-
τον οὐκ ἔωσα· βαθεῖαν γενέσθαι τὴν σκιὰν καὶ ἄκρατον.] Ἀριστοτέλης
δὲ ὁ παλαιὸς αἰτίαν τοῦ πλεονάκους τὴν σελήνην ἐκλείπουσαν ἢ τὸν
ἥλιον καθορᾶσθαι πρὸς ἄλλαις τισὶ καὶ ταύτην ἀποδίδωσιν· ἥλιον
γὰρ ἐκλείπειν σελήνης ἀντιφράζει, σελήνην δὲ * [ὁ δὲ Ποσειδῶ-
νιος . . .

Cf. Pseudalex. Aphr. probl. 2, 46 (. . . ἐλάττων δὲ αὐτοῦ τυγχάνουσα
τῷ μεγέθει τὸν δίσκον πάντα κρύπτειν οὐ σθένει· τοῦτο δὲ πάσχει
συνεχέστερον αὕτη sc. ἡ σελήνη).

2. (195)

Plutarch. de primo frigido 11: καὶ μὴν ἀπάντων γε τῶν γινομέ-
νων ὑπὸ ψυχρότητος τοῖς σώμασι σφοδρότατον καὶ βιαιότατον ἢ πῆ-
ξις οὕσα πάθος μὲν ἐστὶν ὕδατος, ἔργον δ' αἰέρος· αὐτὸ μὲν γὰρ καθ'
ἑαυτὸ τὸ ὕδωρ εὐδιάχυτον καὶ ἀπαγὲς καὶ ἀσύστατόν ἐστιν, ἐντείνε-
ται δὲ καὶ συνάγεται τῷ αἰέρι σφιγγόμενον ὑπὸ ψυχρότητος . . . καὶ
δῆλόν ἐστι μάλιστα περὶ τὰς χιόνας· αἶρα γὰρ μεθεῖσθαι καὶ προα-
ναπνεύσασθαι λεπτὸν καὶ ψυχρόν, οὕτω φέουσιν.] Ἀριστοτέλης δὲ
καὶ τὰς ἀκόνας τοῦ μολίβδου τήκεσθαι φησι καὶ φεῖν ὑπὸ κρύους καὶ
χειμῶνος, ὕδατος μόνου πλησιάζοντος αὐταῖς· ὁ δ' ἀήρ, ὡς εἶοικε, συν-
ελαύνων τὰ σώματα τῇ ψυχρότητι καταθραύει καὶ ῥήγνυσιν.

Ad hunc locum impeditissimum, quem diu frustra tentavi, Guil.
Xylandri verba repeto: *Plumbeas Aristotelis ἀκόνας non intelligo satis,
quanquam etiam in sexto Symposiacorum capite quinto et octavo fit
eiusdem rei mentio.* cf. qu. conviv. VI, 8, 6: ὅτι δὲ τὸ ἐκψύχεσθαι οὐ
πήγνυσιν μόνον ἀλλὰ καὶ τήκει τὰ σώματα, δῆλόν ἐστιν· ἐν μὲν γὰρ
τοῖς μεγάλοις χειμῶσιν ἀκόναι μολίβδου διατηρόμεναι, τό τε τῆς ἀφι-
δρώσεως (VI, 8, 6, 4—5) καὶ τὸ πολλοῖς μὴ πεινώσι συμπίπτειν τὴν
βουλιμίαν (Pseudarist. probl. 8, 9, ex quo loco Aristotelem supra ci-
tavit Plut. VI, 8, 3), κατηγορεῖ μᾶλλον ἀραιώσιν καὶ ῥύσιν ἢ πύκνωσιν
τοῦ σώματος.

Eandem rem tangit (e Theophrasti libro de metallis) Pseudarist. mirab. 50: τὸν κασσίτερον τὸν Κελτικὸν τήκεσθαι φασὶ πολὺ τάχιον μολίβδου. σημεῖον δὲ τῆς εὐτηξίας ὅτι τήκεσθαι δοκεῖ καὶ ἐν τῷ ὕδατι· χρώζει γοῦν, ὡς ἔοικε, ταχύ. τήκεται δὲ καὶ ἐν τοῖς ψύχεσιν, ὅταν γένηται πάγη, ἐγκατακλειομένου ἐντός, ὡς φασὶ, καὶ συνωθουμένου τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐνυπάρχοντος αὐτῷ διὰ τὴν ἀσθένειαν.

3. (196)

Plutarch. quaest. conviv. VI, 5 (ex quo Psellus in l. inscr. διδασκ. παντοδαπῇ c. 154 ed. Fabric. quod capitulum cum aliis multis scriptum est margini cod. Stobaei Farnesini apud Heeren ecl. t. II p. 464): ἀλλὰ μὴν περὶ τῶν χαλκῶν, ἔφην, ἢ τῶν ἀκμόνων (corr. ἀκονῶν i. e. μολιβδίδων, sicut est in titulo huius quaestionis. infra quoque § 3 ἀκόννας legendum pro ἄκμονας, ut § 6 αἱ ἀκόναι καὶ οἱ χαλκιπες. cf. § 7 ὁ λίθος καὶ ὁ μολιβδος), οὓς ἐμβάλλοντες εἰς τὸ ὕδωρ ψύχειν αὐτὸ καὶ στομοῦν δοκοῦσιν, εἰρημένον Ἀριστοτέλει μνημονεύεις. αὐτὸ τοῦτο, ἔφη, μόνον ἐν προβλήμασιν εἶρηκε τὸ γινόμενον, εἰς δὲ τὴν αἰτίαν ἐπιχειρήσομεν ἡμεῖς· ἔστι γὰρ μάλιστα δυσθεώρητος . . .

4. (197)

Gellius 19, 5 (ubi scena quidem tota pro more scriptoris ficta est. Gellii verba expilavit Macrobius sat. VII, 12): *erat nobiscum vir bonus ex Peripatetica disciplina bene doctus et Aristotelis unice studiosissimus. is nos aquam multam ex diluta nive bibentes coërcerat severiusque increpabat. adhibebat nobis auctoritates nobilium medicorum et cumpri-
mis Aristotelis philosophi, rei omnis humanae peritissimi, qui aquam nivalem frugibus sane et arboribus fecundam diceret, sed hominibus potu nimio insalubrem esse tabemque et morbos sensim atque in diem longam visceribus inseminare . . . promit . . . Aristotelis librum eumque ad nos affert . . . in eo libro scriptum fuit, deterrimam esse potu aquam e nive itemque solidius latiusque concretam esse eam, quam κρύσταλλον Graeci appellant (cf. Macrob. l. c. s. 24: nosse haveo, cur aqua quae obsita globis nivium perducitur ad nivalem rigorem minus in potu noxia est quam ex ipsa nive aqua resoluta). causaque ibi adscripta est . . . verba ipsa Aristotelis ex eo libro (sc. in physicis quaestionibus ut recte Gellium intellexit Macrobius) pauca sumsi et adscripsi: διὰ τί τὰ ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλων ὕδατα φαῦλά ἐστιν; ὅτι παντὸς ὕδατος πηγνυμένου τὸ λεπτότατον [διαπνεῖται] καὶ κουφώτατον ἐξαμύζει. σημεῖον δέ, ὅτι ἔλαττον γίνεται ἢ πρότερον,*

ὅταν τακῇ παγὲν· ἀπεληλυθότος οὖν τοῦ ὑγιεινοτάτου ἀνάγκη αἰεὶ τὸ καταλειπόμενον χειρόν εἶναι.

5. (198)

Plutarch. quaest. natur. 2: Διὰ τί μᾶλλον ὑπὸ τῶν ὑετίων ἢ τῶν ἐπιρρύτων ὑδάτων τὰ δένδρα καὶ τὰ σπέρματα πέφυκε τρέφεσθαι; πότερον, ὡς Λαίτιος (cf. qu. 6) ἔλεγε, τῇ πληγῇ τὰ ὄμβρια διστάντα τὴν γῆν πόρους ποιεῖ καὶ διαδύεται μᾶλλον εἰς τὴν ῥίζαν· ἢ τοῦτο μὲν οὐκ ἀληθές, ἀλλ' ἔλαθε τὸν Λαίτιον ὅτι καὶ τὰ λιμναῖα φυτὰ, τύφη καὶ φλέων καὶ θρύον, ἀναυξῇ καὶ ἀβλαστῇ μένει μὴ γενομένων ὄμβρων καθ' ὥραν· τὸ δὲ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀληθές, ὅτι πρόσφατόν ἐστι καὶ νέον ὕδωρ τὸ ὑόμενον, ἔωλον δὲ καὶ παλαιὸν τὸ λιμναῖον;

6. (199)

Plutarch. quaest. conv. VI, 4, 1: Διὰ τίνα αἰτίαν τὸ φρεατίδιον ὕδωρ ἀρυσθὲν ἔαν ἐν αὐτῷ τῷ τοῦ φρεάτος ἀέρι νυκτερεῦσῃ, ψυχρότερον γίνεται; ψυχροπότῃ ξένῳ τρυφῶντι παρεσκεύασαν οἱ θεράποντες ἐκ τοῦ φρεάτος ὕδωρ ψυχρότερον· ἀρυσάμενοι γὰρ ἀγγεῖω καὶ κρεμάσαντες τὸ ἀγγεῖον ἐν τῷ φρεάτι τῆς πηγῆς μὴ ἀπτόμενον, εἰσάσαν ἐπινυκτερεῦσαι καὶ πρὸς τὸ δεῖπνον ἐκομίζετο τοῦ προσφάτου ψυχρότερον. ἦν δὲ ὁ ξένος φιλόλογος ἐπεικῶς καὶ τοῦτο ἔφη λαβεῖν ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους, μετὰ λόγου κείμενον, εἶναι δὲ τοιόνδε τὸν λόγον. πᾶν ὕδωρ προθερμανθέν ψύχεται μᾶλλον, ὥσπερ τὸ τοῖς βασιλεῦσι παρασκευαζόμενον ὅταν ἐψηθῇ μέχρι ζέσεως, περισφραγεύουσι τῷ ἀγγεῖω χιόνα πολλήν καὶ γίνεται ψυχρότερον. ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὰ ἡμέτερα σώματα λουσαμένων περιψύχεται μᾶλλον· ἢ γὰρ ὑπὸ τῆς θερμότητος ἄνεσις πολύπορον τὸ σῶμα καὶ μανὸν ἀπειργασμένη πολὺν δέχεται τὸν ἔξωθεν ἀέρα καὶ βιαιοτέραν ποιεῖ τὴν μεταβολήν· ὅταν οὖν ὑποπλάσθῃ ὑπὸ τῆς πηγῆς τὸ ὕδωρ ἐν τῷ ἀέρι προθερμανθέν, περιψύχεται ταχέως.

Cf. Arist. meteor. 1, 12. 348^b30: γίνονται δὲ ποτε . . . καὶ τῆς ὀπώρας χάλασαι . . . συμβάλλεται δ' ἔτι πρὸς τὴν τάχυντα τῆς πήξεως καὶ τὸ προθερμανθῆναι τὸ ὕδωρ· θάττον γὰρ ψύχεται. διὸ πολλοὶ ὅταν τὸ ὕδωρ ψῦξαι ταχὺ βουληθῶσιν, εἰς τὸν ἥλιον τιθέασι πρῶτον. Olympiodor. (scil. ex Alex. Aphr., cf. Pseudo-Alex. in mete. f. 86 ap. Ideler. I p. 238) ad h. l. f. 21^a (I p. 232 Id.): τὰ γὰρ προθερμανθέντα ταχύτερον ψύχονται. οὕτω γὰρ ἔαν θελήσωμεν ψυχρότερόν τι ποιῆσαι προθερμαίνομεν αὐτὸ καὶ εἰδ' οὕτως περιπλάττομεν ἔξωθεν χιόνα, ἵνα ὡς διὰ νοτεροῦ μᾶλλον διεισδύνη ἢ ψύξις.

7. (200)

Plutarch. quaest. conv. I, 9 (e quo sua transtulit Macrobian. saturn. VII, 13): Διὰ τί τῷ ποτίμῳ (cf. de lacu Ascanio Pseudar. probl. 23, 40 = probl. ined. Paris. 3, 45 e Phania ap. Antig. mir. 156 et ap. Pseudar. mir. 53, vel e Theophrasto ap. Plin. n. h. 31 s. 40, 2) βέλτιον ὕδατι ἢ τῷ θαλαττίῳ πλύνεται τὰ ῥμάτια; . . . ἀλλ' εἰπέ δι' ἣν αἰτίαν Ὅμηρος ἐν τῷ ποταμῷ πλύνουσιν, οὐκ ἐν τῇ θαλάττῃ, καίπερ ἐγγὺς οὖση, τὴν Ναυσικάαν πεποίηκε, καίτοι θερμότεραν γε καὶ διαφανεστέραν εἶκος καὶ ὑπτικωτέραν εἶναι. καὶ ὁ Θέων, Ἀλλὰ τοῦτό γε, εἶπε, τῷ γεῶδει Ἀριστοτέλῃς πάλαι διαλέλκεν ὁ προβέβληκας ἡμῖν. καὶ γὰρ τῇ θαλάττῃ τὸ τραχὺ καὶ γεῶδες ἐνδιέσπαρται καὶ τοῦτο ποιεῖ τὴν ἀλυσκίτητα μεμιγμένον· ἢ καὶ μᾶλλον (iam conferas Pseudar. probl. 23, 13) ἢ θάλαττα τοὺς τε νηχομένους ἐξαναφέρει καὶ (cf. probl. 23, 3. Ar. meteor. 2, 3. 359, 7) στέγει τὰ βάρη, τοῦ γλυκέος ἐνδιδόντος διὰ κορυφότητα καὶ ἀσθένειαν· ἔστι γὰρ ἄμικτον καὶ καθαρὸν· ὅθεν ἐνδύεται διὰ λεπτότητα καὶ διεξίον τοῦ θαλαττίου μᾶλλον ἐκτῇκει τὰς κηλίδας. ἢ οὐ δοκεῖ σοι τοῦτο πιθανῶς λέγειν Ἀριστοτέλῃς; [πιθανῶς, ἔφη ἐγώ, οὐ μὴν ἀληθῶς . . . λιπαρὰ δὲ ἡ θάλαττα, τοῦτο ἂν αἴτιον εἴη μάλιστα τοῦ μὴ καλῶς πλύνειν. ὅτι δὲ ἔστι λιπαρά, καὶ αὐτὸς εἶρηκεν Ἀριστοτέλῃς (probl. 23, 7. 15. 32. cf. Plut. qu. nat. 1)· οἷον τε γὰρ ἅλεις λίπος ἔχουσι καὶ τοὺς λύχνους βέλτιον παρέχουσι καιομένους· αὐτῇ τε ἡ θάλαττα προσραιομένη ταῖς φλοξὶ συνεκλάμπει, καὶ καλεῖται μάλιστα τῶν ὑδάτων τὸ θαλάττιον . . . (4) Ἀριστοτέλῃς γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ (probl. 23, 10) φησὶ τοὺς ἐν θαλάττῃ λουσαμένους κ. τ. λ. cf. similia etiam in probl. 3, 21, quae tangit Plut. VI, 9, 3.]

8. (201)

Mich. Psellus in I. qui inscribitur διδασκαλία παντοδαπῇ (in ed. Fabricii Bibl. Gr. t. V Hamb. 1723. sic autem in cod. Paris. 2087 f. 71: τοῦ σοφωτάτου ὑπερτίμου τοῦ ψελλοῦ ἀποκρίσεις συνοπτικαὶ [καὶ] ἐξηγήσεις πρὸς ἐρωτήσεις διαφόρας [sic] καὶ ἀπορίας γραφεῖσαι πρὸς τὸν βασιλέα κύριον μιχαὴλ τὸν δούκα), in quem ex Plutarchi quaest. conviv. problemata multa contulit, nescio unde c. 134 habet hoc (ex Psello cum aliis multis Pselli capitulis adscriptum margini codicis Farnesini eclogarum Stobaei ed. Heeren II p. 465): Τίς ἡ αἰτία δι' ἣν ὅταν εἰς θάλασσαν ἐμπέσῃ κεραυνός, ἅλεις ἐξανθοῦσι; πηγνύμενον τὸ θαλάσσιον ὕδωρ τοὺς ἅλεις ποιεῖ, πηγνύται δὲ τοῦ κεραυνοῦ ἐμπεσόντος ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ τὸ γλυκὺ καὶ πότιμον ὕδωρ ἐξάγοντος. ὅθεν τὸ μὲν λεπτὸν καὶ πότιμον ὕδωρ οὗθ' ὑπὸ ἡλίου καιόμενον πηγνύται οὗθ'

ὑπὸ κεραυνοῦ, τὸ δὲ ἄλμυρόν ὑπ' ἀμφοτέρων τοῦτο πάσχει καὶ μάλιστα ὑπὸ κεραυνοῦ· θειῶδες γὰρ ὃν τὸ κεραύνιον πῦρ, ὅταν εἰς τὴν θάλασσαν ἐμπέσῃ, ἐξατμίζει μὲν καὶ ἀναξηραίνει τὸ πότιμον, πῆγνυσι δὲ τὸ γειῶδες καὶ ἄλμυρόν. ὅθεν ἄσηπτα μὲν οἱ κεραυνοὶ τὰ σώματα ποιοῦσι, ἄσηπτα δὲ οἱ ἄλλες (διαφυλάττουσι add. cod. Farn.), ἐκτηκομένης ὑπ' αὐτῶν τῆς ὑγρότητος. ταύτην τὴν αἰτίαν καὶ (pro καὶ Farn. habet ὁ) Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος τίθησιν τε καὶ ἀποδέχεται καὶ οἱ κρείττους τῶν φυσικῶν.

9. (202)

Plut. qu. conv. III, 7, 3 (unde Macrobi. sat. VII, 7, 18—20): Διὰ τί τὸ γλεῦκος ἥκιστα μεθύσκει; . . . ἢ τε βαρύτερος ἐστὶ τοῦ γλεῦκος, ὥς Ἀριστοτέλης φησὶν, ἢ διακόπτουσα τὴν κοιλίαν καὶ τὸ πολὺ συμβαίνειν (ita ed. Paris. Düb., vulgo συμμένειν) πνευματῶδες καὶ ὕδατῶδες· ὧν τὸ μὲν εὐθὺς ἐκπίπτει βιαζόμενον, τὸ δὲ πέφυκε τὸ ὕδατῶδες ἀμβλύτερον ποιεῖν τὸν οἶνον. καλαίωσις δὲ ἐπίτασιν ἐμποιεῖ (ita Wylt., codd. καλαίωσις ἐπὶ τὰ ἐκκρινόμενα, Steph. π. καὶ ἐπίτασιν λαμβάνει ἐκκρ.), ἐκκρινόμενον τοῦ ὕδατῶδους· καὶ γίνεται μέτρω μὲν ἐλάτιων ὁ οἶνος, δυνάμει δὲ σφοδρότερος. (haec ultima ita Macrobius: *in esse autem aquam musto vel hinc docetur quod cum in vetustatem procedit, fit mensura minus sed acrius fortitudine, quia exhalata aqua qua molliabatur remanet vini sola natura cum fortitudine sua libera, nulla diluti humoris permixtione mollita.*)

Ceteri loci quibus ad Aristotelis de vino et ebrietate problemata Plutarchus respicit, extant in editis, velut III, 5 (cf. probl. 3, 5 = 3, 26, 3, 6 = 3, 1. 3, 29 = 3, 32), VI, 9, 3 (= probl. 3, 22. cf. 3, 3), III, 8, 1, ubi post qu. 7 ex eodem libro denuo citari Aristotelem ita pergens significat: οὐκοῦν . . . ἐπεὶ παρακεκινήκαμεν τὸν Ἀριστοτέλην, καὶ περὶ τῶν ἀκροθωράκων (ex probl. 3, 27 cf. 3, 2, verbis quidem non accurate expressis) καλουμένων ἰδιόν τι ἐπιχειρήσομεν εἰπεῖν· οὐ γὰρ ἱκανῶς μοι δοκεῖ, καίπερ ὀξύτατος ὢν, ἐν τοῖς τοιοῦτοις ζητήμασι διηκριβανέαι τὴν αἰτίαν. φησὶ γάρ etc. atque ex ipso quidem problematum libro (tertio ὅσα περὶ οἶνοποσίαν καὶ μέθην), sicut pleraque in hoc opere, ea ducta esse malo quam ex eo quem semel tangere videtur (III, 3, 1. ubi tamen s. 5 convenit cum probl. 3, 21) περὶ μέθης, quo scilicet aequae ac ceteris Peripateticorum veterum de eodem argumento libris (Theophrasti, Chamaeleontis, Hieronymi etc.) usus fuerit ille qui problematum physicorum ex illorum scriptis excerptorum codicem digessit non integre nunc servatum.

10. (203)

Galen. de simpl. med. IV p. 661: ἐπὶ δὲ τῶν ὀξέων ἴσως ἂν τῷ
δόξειε λείπειν ὃ τινὰς καὶ τῶν ἔλλογίμων ἱατρῶν ἐξηπάτησεν· τῷ γὰρ
τοὺς οἴνους τοὺς ἀσθενεῖς ἐν τε τῷ ἥρῳ καὶ τῷ θέρει μεταβάλλειν τε
καὶ ὀξύνεσθαι, χειμῶνος δ' ἐν ταῖς οἰκείαις φυλάττεσθαι ποιότησιν,
ὑπὸ θερμοῦ τισὶν ἔδοξεν ἢ ὀξύτης γεννᾶσθαι. συναυξεῖ δ' αὐτῶν τὴν
ὑπόληψιν ὃ τε κινήθεις σφοδρότερον οἶνος ὃ τ' ἐν τοῖς πλοίοις μετα-
κομισθεὶς πορρώτερον· καὶ γὰρ οἱ τοιοῦτοι πάντες ὅταν ἀσθενεῖς
ᾖσιν, ὀξύνονται τάχιστα . . . (p. 662:) ζητήσῃ γὰρ ὁ λόγος τὴν αἰτίαν,
δι' ἣν ὑπὸ τῆς ἔξωθεν θερμότητος ὁ φύσει ψυχρὸς καὶ ἀσθενὴς οἶνος
ἐλέγχεται, καίτοι τοῦτό γε αὐτὸ τὸ ῥῆμα τὸ ἐξελέγχεται δηθὲν ἀπάσας
τὰς εἰρημένους ἀπορίας ἐπιλύεται. παραπλήσιον γὰρ τι συμβαίνει τοῖς
οἴνοις, ὅσοι φύσει ψυχρότεροι καὶ ὕδατωδέστεροι τυγχάνουσιν ὄντες,
οἷόν τι καὶ ταῖς μικραῖς καὶ ἀσθενέσι φλοξί· καὶ γὰρ καὶ ταύτας ἐν
ἡλίῳ καταθεὶς ἰσχυρῷ (p. 663:) τελέως ἀμυδρὰς ὄψει γιγνομένης ἢ
καὶ παντάπασιν ἀποσβεννυμένης. οὕτω δὲ καὶ λύχνον καιόμενον εἴ-
που ἄλλῃ φλογὶ σφοδρᾷ καὶ μεγάλῃ παραθείης εἴτ' ἐν ἡλίῳ κατα-
θείης ἰσχυρῷ, μαραινόμενον καὶ διαφορούμενον αὐτίκα θεάσῃ (cf.
Pseudar. probl. 3, 26. 875, 7. 3, 5. 871, 37. 3, 23. 874^{b5}). καὶ μὲν δὴ
καὶ εἰ ῥιπίζοις ἰσχυρῶς ἀσθενῇ καὶ μικρὰν φλόγα, θᾶττον ἀποσβέσεις
αὐτήν ἢ αὐξήσεις. οὔτε γὰρ κίνησιν οὔτε θερμασίαν ἰσχυρὰν ἀσθενὴς
ὑπομένει φύσις, ἀλλὰ διαφορεῖται πρὸς αὐτῆς μᾶλλον ἢ αὐξάνεται . . .
(p. 664:) ἀλλ' οἷ γε περὶ Θεόφραστον καὶ Ἀριστοτέλην τὴν τ' ἐμ-
πειρίαν ἐπὶ πλεον ἐκτείναντες καὶ διὰ τὴν ἐν φυσιολογίᾳ γυμνασίαν
ἀκριβέστερον ἅπαντα διαφθρῶσαντες, ἄλλα τε τοιαῦτα πολλὰ καὶ περὶ
τῶν οἴνων ἡμᾶς ἐδίδαξαν ὥς ὁμοίον τι τοῖς ἡμῶν αὐτῶν πάσχειν
σώμασιν. ἢ γὰρ οὐχὶ καὶ ταῦτα θεώμεθα παρὰ τό πως ἔχειν ἀσθε-
νείας ἢ ῥώμης ὑπὸ τῶν αὐτῶν ὀνινάμενα καὶ βλαπτόμενα; καὶ γὰρ
καὶ γυμνάσια σφοδρὰ καὶ ἥλιος ἰσχυρότερα μὲν ἐργάζεται τὰ θερμὰ
καὶ ῥωμαλέα σώματα, καταβάλλει δὲ καὶ διαφορεῖ καὶ καταψύχει τὰ
μὴ τοιαῦτα, καὶ τῶν οἴνων τοὺς μὲν θερμούς φύσει καὶ κινήσεις ῥιπί-
ζουσα καὶ ἥλιος ἐκθερμαίνων καὶ φλόγες πλησίον καιόμεναι (cf. Gal.
p. 663. Ar. meteor. 4, 10. 388^{b5}) πεπαινούσι θᾶττον· ὅσοι δὲ ψυχρό-
τεροὶ εἰσὶ καὶ ὕδατωδέστεροι, τούτους ἐξελέγχει τε τὰ τοιαῦτα πάντα
καὶ θᾶττον ἀναγκάζει πάσχειν ἢ μικρὸν (p. 665:) ὕστερον ἐμελλε πελ-
εῖσθαι. φυλάττεται μὲν γὰρ ἕκαστος τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς οἰκείας φύ-
σεως οἰκίῳ θερμῷ, διαφθίρεται δὲ πρὸς τῆς ἔξωθεν ἀμετρίας ἥτοι
θερμότητος ὀθνεῖα ἢ ψύξεως πλεονεξία (cf. Theophr. c. pl. 6, 7, ubi § 6

extr. cf. 6, 11, 2 ad perditum et separatum qui sequatur librum περι τῶν ἀπὸ διανοίας καὶ τέχνης γινομένων χυλῶν reiiicimur. cf. 6, 20 extr. et 6, 3, 3).

11. (204)

Galen. de simpl. med. I p. 413 (t. XI ed. Lips.): 'Ἐπὶ δὲ τὰ λοιπὰ τῶν ὑγρῶν φαρμάκων ἤδη μεταβαίνωμεν, ὧν ἐν τοῖς μάλιστα περι ὄξους ἡμφισβήτῃται, τῶν μὲν ψυχρὸν εἶναι λεγόντων αὐτό, τῶν δὲ θερμόν, ἐνίων δὲ τινὰ μὲν θερμότητα διδόντων αὐτῷ τινὰ δ' ἀφαιρουμένων, ὥσπερ οἱ λέγοντες οἶνον τεθνεῶτα καὶ νεκρὸν εἶναι τὸ ὄξος· οὗτοι γὰρ ἀπολωλεκέναι μὲν αὐτό φασὶ τὴν οἰκείαν οἶνου θερμότητα, σηπεδονώδη δὲ τινὰ προσειληφέναι. — id. IV p. 629: ἔτι δὲ τούτων μᾶλλον ἐπὶ ὄξους θαυμάζουσιν (οἱ πλείστοι τῶν τὰ τοιαῦτα — i. e. περι τῶν φαρμάκων ἀπάντων — ζητησάντων), εἰ τοιμῶμεν αὐτὸ λέγειν ἀπολωλεκέναι μὲν τὴν ἔμφυτον τοῦ οἶνου θερμότητα, τὴν δ' ἐκ σήψεως ἔχειν, ὅπερ δὴ καὶ Ἀριστοτέλει καὶ Θεοφράστῳ δοκεῖ· τὰ μὲν γὰρ οἰνώδη μόρια τοῦ οἶνου κατὰ τὴν εἰς ὄξος μεταβολὴν ἀποψύχεται, τὸ δ' ὕδατῶδες περίττωμα σηπόμενον ἐπίκτητόν τινα ἴσχει θερμότητα, ὥσπερ καὶ ἄλλα πάντα τὰ σαπέντα (de qua re cf. Arist. meteor. 4, 11). καὶ γίνεταί σύνθετόν τι τὸ ὄξος ἐξ ἐναντιωτάτων ταῖς δυνάμεσι μορίων, τῶν μὲν ἀπεψυγμένων, τῶν δὲ θερμῶν, ὥσπερ αἱ τῶν καυθέντων ξύλων τέφραι πάσαι· καὶ γὰρ ἐν ἐκείναις τὸ μὲν οἶον ἐμπύρευμα κατὰ μικρὰ μόρια παρέσπαρται, καὶ τοῦτο μὲν ἱκανῶς ἐστὶ θερμόν, τὸ δ' ἄλλο πᾶν γεῶδες τε καὶ ψυχρόν. καὶ διὰ τοῦτο ἐπειδὴν ὕδατι βραχεῖσα τέφρα διὰ τινων σωματίων ἀραιῶν συμμετρως ἡθῆται (cf. Ar. p. 389^b2), συναποφέρεται μὲν ἐν τῷδε τὰ θερμὰ καὶ δριμέα μόρια, τὸ δ' ὑπόλοιπον οὐκέτι θερμόν ἐστιν ἐναποθέμενον τῷ ὕδατι τὰ πυρῶδη μόρια. καλοῦσι δὲ τὸ τοιοῦτον ὕδωρ οἱ ἄνθρωποι κονίαν. — id. IV p. 657: διενήνοχε μέντοι τὴν δύναμιν κατὰ τοσόνδε ὁμφακος χυλὸς ὄξους, ὅτι τῷ μὲν ὄξει προσέρχεται τις ἐκ σηπεδονώδους θερμότητος δριμύτης· καὶ διὰ τοῦτο καλῶς ἔλεγεν Ἀριστοτέλης αὐτῷ (ed. αὐτό) τὸ μὲν οἰκεῖον τοῦ οἶνου θερμὸν ψυχρὸν ὑπάρχειν, τὸ δ' ἐπίκτητον θερμόν· ὁ δὲ τῆς ὁμφακος χυλὸς . . .

Ceterum a Galeno praeter problematum collectionem multis locis in prioribus huius operis libris et introductoriiis Aristotelis ipsa Meteorologica significantur, velut V p. 716 = Ar. meteor. 4, 4. 382, 11. p. 720 = Ar. meteor. 4, 6. 383, 18. IV p. 690. 691 (cf. 693) = Ar. meteor. 2, 3. 359, 14.

12. (205)

Galen. de simpl. med. I p. 426: δι' αὐτὸ γὰρ δὴ τοῦτο καὶ πόρ-
ρωθεν ἄρχεσθαι τῆς τῶν δυνάμεων ἐξετάσεως ἐκάλουν, ὅτι περιπίπτειν
ἀναγκαῖόν ἐστι φυσικοῖς προβλήμασιν οὐ σμικρὰς ἔχουσιν ἀπορίας·
ἡμῖν δὲ νῦν οὐχ ὥς φυσικοῖς ἀνδράσι πρόκειται πάντων τῶν πραγμά-
των τὰς αἰτίας ἐξευρίσκειν, ἀλλὰ τὰς δυνάμεις τῶν φαρμάκων ἐπιγνώ-
ναι . . . (p. 427:) ἐπειδὴν πρῶτον εὗρωμεν τὸ πρὸς αὐτῶν χρηστόν,
ἀποχωρεῖν δεῖ προβλημάτων φυσικῶν ἀπορίας ἔχόντων συχνάς. ὑπὸ
τίνος γὰρ κράσεως ἐν τῷ καθόλου πέφυκεν ὀξύτης καὶ γλυκύτης καὶ
πικρότης ἀλκότης τε καὶ αὐστηρότης καὶ δριμύτης ἐκάστη τε τῶν
ἄλλων ποιότητων γίνεσθαι, καὶ αὐτοῖς τοῖς φυσικοῖς ἀνδράσι ζητοῦ-
σιν ἀπορίαι μέγισται τε καὶ πάμπολλαι κατὰ τοὺς λόγους ἀναφαίνον-
ται. ταύτας οὖν ἐγὼ φυλάττεσθαι παραινῶ καθάπερ τινὰ κρημνόν,
ἔχοντάς γε λεωφόρον ὁδόν, ἣ κρῖνειν ἐγχωρεῖ τὰ φάρμακα . . . (p. 434:)
ἐπεὶ πόθεν, ὡς πρὸς θεῶν, ὅτι θερμόν ἐστι τὸ πῦρ ἴσμεν, ἐκ τίνος
συλλογισμοῦ μαθόντες ἢ διὰ ποίας ἀποδείξεως πιστωσάμενοι; πόθεν
δ' ὅτι ψυχρὸς ὁ κρύσταλλος ἄλλοθεν ἢ ἐκ τῆς αἰσθήσεως ἐμάθομεν;
εἰτά τις ταύτην ἑάσας ἀναπλήρησι τὰ βιβλία προβλημάτων φυσικῶν.
ἢ οὐκ ἐξ ἐκείνων ἐστὶ καὶ τὸ διὰ τίνα αἰτίαν ἀναψυμοὶ τὴν γῆν τὸ ὄξος;
ἐνεστι γὰρ οἶμαι λέγειν ἡμῖν ὥς ἀγνοοῦμεν, ὥσπερ καὶ ἄλλα πολλὰ
τῶν τοιούτων προβλημάτων. ἦν δὲ τις ἐκ προχείρου λαμβάνη, διότι
θερμόν ἢ διότι ψυχρόν· ἐκάτερα γὰρ λέγουσιν· εἰς ἀμφισβητουμένους
καὶ εἰς ἀσφαρεῖς ἑαυτὸν ἐμβάλλει λόγους. — talium problematum phy-
sicorum de oleo (cf. Ar. meteor. 4, 7, ubi p. 383^b20: ἀπορώτατα δ' ἔχει
ἢ τοῦ ἐλαίου φύσις, et Theophrasti l. περὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, Pseuda-
ristotelis praeterea probl. ined. Paris. 3, 23 sqq.) infra exempla affert
Dioclis de oleo sententiis (p. 472—73) in problematum Aristotelicorum
formam atque ex parte etiam argumenta redactis l. II p. 474: δεόν δὲ
ὥσπερ ὁ Ἀριστοτέλης καὶ Θεόφραστος ἕτεροὶ τέ τινες ἄνδρες φιλό-
σοφοι τὰ τοιαῦτα τῶν προβλημάτων ἐν τοῖς φυσικοῖς ζητήμασιν προ-
βάλλουσι τε καὶ λύουσιν, καὶ αὐτὸς (ὁ Διοκλῆς) εἴπερ ἐβούλετο τὰς
αἰτίας ἀπάντων τῶν γιγνομένων ζητεῖν, ὁμοίως ἐκείνοις προβάλλειν
τε καὶ λύειν. εἰ δ' οὐ φαίνεται τοῦτο ποιῶν, ἐν τούτῳ καὶ μάλιστα
δοκεῖ μοι σφάλλεσθαι· τὸ μὲν γὰρ φαινόμενον ἐναργῶς αἰεὶ χρῆ (p.
475:) τίθεσθαι πρῶτον, ἐπισκῆπτεσθαι δὲ ἐφεξῆς εἰ τις ἐθέλοι τὴν
αἰτίαν αὐτοῦ, φυσικὰ προβλήματα συντιθέντα τρόπον τοιῷδε· διὰ τί
τὸ μὲν ἔλαιον ξηρὰ καὶ ψαθυρὰ καὶ κραῦρα τὰ ἐν αὐτῷ καθεσφόμενα
ποιεῖ (Diocl. p. 472), τὸ δὲ ὕδωρ ὑγρὰ καὶ μαλακά; ἢ διὰ τί τὰ μὲν
ἐσφόμενα κατὰ τοῦλαιον ἀποξηραίνεται (D. ib.), τὰ δ' ἄλλως ἐν αὐτῷ

βρεχόμενα φυλάττει τὴν οἰκίαν ὑγρότητα μᾶλλον ἢ εἰ μὴδ' ὅλως ἐβρέχετο; διὰ τί δὲ τὰς ἀπὸ σκίλλης καὶ ἀκαλήφης δόξεις ἰᾶται (cuius rei non meminit Diocles ut ait Gal. p. 491); διὰ τί δὲ τούτων μὲν ἰατρικόν ἐστι, αὐτὸ δὲ δάκνει τοὺς ὀφθαλμούς (D. p. 473. 481 extr. 491); διὰ τί δὲ τὸ μὲν ἄλλο σῶμα πᾶν οὐ δάκνει, τοὺς ὀφθαλμούς δὲ δάκνει; διὰ τί τὴν μὲν φάρυγγα τραχύνει (D. ib.), τὰ δὲ ἔλκη παρηγορεῖ (non mem. D., v. p. 482. 491. cf. Pseudar. pr. ined. 3, 26); διὰ τί γαστρός ὑπάγωγόν ἐστι (D. ib.); διὰ τί κόπων ἰατρικόν (cf. Gal. p. 476. 485); διὰ τί τοὺς ἀλειψαμένους ἀπεριψύκτους τηρεῖ (cf. Gal. p. 515); διὰ τί τῶν ἐντόμων ζώων ἀναιρετικόν ἐστι (Arist. h. a. 8, 27. Theophr. c. pl. 6, 5, 3. π. δακ. fr. 11. ipsa quaestio habetur apud Pseudalex. Aphr. 1, 64. cf. Gal. p. 514: ἔτι τοίνυν ἀπὸ τοῦ διαφθεῖσθαι βρεχομένης ἐλαίῳ μελίττας τε καὶ μυῖας καὶ σφήκας καὶ μύρμηκας οἱ μὲν ψυχρόν οἱ δὲ θερμόν ἐμπεικνύναι πειρῶνται τοῦλαιον . . .); διὰ τί τῶν ἱμάντων καὶ βυσσῶν μαλακτικόν ὑπάρχει (D. p. 507), τῶν δ' ἐσρομένων ἐν αὐτῷ σχεδὸν ἀπάντων σκληρυντικόν; ἐν μὲν εἰδός σοι προβλημάτων τούτου, φυνικῷ προσήκον μόνῳ. τὸ δ' ἕτερον, ὃ κοινὸν ἦδη καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν τεχνῶν, ἐστι τοιόνδε. διὰ τίνα αἰτίαν ἐπαλείφουσιν (p. 476:) ἐλαίῳ πρότερον ὀπτῶντες οἱ μάγειροι τοὺς λίθους καὶ τὰ κρέα (etc. quae habent ἐμπειρικὴν αἰτίαν. cf. similem disputationem Pseudalexandri in praef. l. I probl.) . . . διὰ τί μέντοι τὸ ἔλαιον ἴαμα κόπων ἐστίν (cf. probl. vulg. 1, 39 = 5, 38 ex integriore quam qui nunc servatur Theophrasti περὶ κόπων textu s. 17 desumpta. cf. probl. 5, 6), οὐκ ἔτι οὔτε γυμναστικῆς οὔτε παιδοτρίας οὔτ' ἱατρὸς ἐμπειρικὸς ἐπίσταται. οὐ μὴν οὐδ' ὅτι μὴ γινώσκουσιν ἀφίστανται τῶν ἐναργῶς φαινομένων. οὐδὲ γὰρ διὰ τί λευκὸς μὲν ἐλλέβορος ἄνω καθαίρει, μέλας δὲ κάτω (= Pseudar. probl. ined. 2, 124 Buss. διὰ τί ἐναντίως ὁ λευκὸς καὶ ὁ μέλας ἐλλέβορος καθαίρει. cf. probl. vulg. 1, 41) γινώσκοντες, (p. 477:) οὐδὲ διὰ τί κνίκος μὲν φλέγματος ἄγωγόν ἐστιν, ἐπίθυμον δὲ μελάνων (cf. Pseudalex. probl. praef. l. I) οὐκ εἰδότες, ὅμως χρῶνται τοῖς φαρμάκοις εἰς ἅπερ ἐδίδαξεν ἡ πεῖρα. deinde Galenus (p. 509—17) ut perversam facultatis inveniendae viam exemplo quodam ostendat, philosophorum de oleo ἐπιχειρήματα exponit (ἀναμνηστικῶν p. 517) in contrarias rationes discedentium, Peripateticis quidem θερμόν εἶναι τοῦλαιον contendentibus, aliis ψυχρόν. incipit autem hoc modo p. 509: λεγόντων οὖν τῶν φιλοσόφων, θερμόν εἶναι τοῦλαιον καὶ τεκμήριον τούτου τιθεμένων οὐ σμικρόν, ὥς οἶονται, τὸ τάχος τῆς εἰς τὴν φλόγα μεταβολῆς etc. inesse autem τὸ ἀερῶδες (cf. Ar. meteor. 4, 10. 388, 31) aeremque calidum esse secundum Aristotelem. atque in eisdem argumentis conspirasse pro-

blemata Aristotelica, etiam nunc exempla sunt, velut probl. ined. Par. 3, 35: διὰ τί τὸ ἔλαιον οὐ πηγνυται, ἀλλὰ συνίσταται; (resp. ὅτι λιπαρώτερόν ἐστι) cf. Gal. p. 510: ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ πηγνυσθαι ταχὺ τὸ ἔλαιον, ὅπερ ἐδόκει τοῖς ψυχρὸν ἀποφαίνουσιν αὐτό (itemque Pseudalexandro probl. 1, 128), τὸ μὴ σφοδρῶς πηγνυσθαι καθάπερ τὸ ὕδωρ ἀντιπροτείνουσιν οἱ θερμὸν ὑπάρχειν αὐτὸ φάσκοντες. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ πῆξιν εἶναι τὸ γινόμενον ἐπ' αὐτοῦ φασίν, ἂν ἀκριβῶς ἐξετάζωμεν, ἀλλ' οἷον σύστασιν. τινὰ καὶ πάρχουσιν, καὶ γίγνεσθαι τοῦτο λέγουσιν ὅτι παχὺ καὶ γλισχρὸν ἐστίν, οὐχ ὅτι ψυχρὸν.

13. (206)

Plutarch. qu. conv. VII, 3, 3: ἐδόκει δὲ πρὸς τοῦτον ὑπεναντιοῦσθαι τὸν λόγον (ex quo sc. oleum οὐδὲ τῷ ἀέρι δίδωσιν ἀνάμειξιν, ἀλλ' ἀποστατεῖ, διὰ λεπτότητα τῶν μορίων καὶ συνέχειαν) Ἀριστοτέλης τετηρηκώς, ὥς φησιν, εὐωδέστερόν τε γινόμενον καὶ βέλτιον ὅλως τὸ ἐν τοῖς ἀποκεκονυμένοις (ita Wytt., codd. ἀποκειμένοις) ἀγγελοῖς ἔλαιον· εἶτα τῷ ἀέρι τὴν αἰτίαν τῆς βελτιώσεως ἀνατίθησι· πλείων γὰρ ἐστὶ καὶ κρατεῖ μᾶλλον εἰς ἀποδεῖς κατερχόμενος τὸ ἀγγεῖον. contra, ut ait Plutarchus (2), vinum quod aere admisso facile vitiat, non nisi pleno dolio conservatur: οἶνῳ μὲν γὰρ ὠφέλιμον, ἐλαίῳ δ' ἀσύμφορον παλαιώσεις, ἣν ἑκατέρου προσπίπτων ὁ ἀήρ ἀφαιρεῖ.

14. (207)

Galen. de simpl. med. IX p. 163 (t. XII): μεταβήσομαι δ' ἐπὶ τὸ δεύτερον ἥδη σκέμμα . . . οἱ μὲν γὰρ πλείστοι νομίζουσι τὰ καυθέντα πάντα ψυχρότερα γίγνεσθαι σφῶν αὐτῶν, ἔνιοι δ' ἐμπαλιν αὐξάνεσθαι τὴν θερμασίαν οἶονταί τῶν καυθέντων ἀπάντων, ἀμαρτάνοντες ἑκάτεροι . . . (p. 164:) τὰ μὲν οὖν δριμύα πολὺ τῆς θερμότητος ἀπόλλυσι καυθέντα, τὰ δὲ μὴ τοιαῦτα προσλαμβάνει, τελῶς δὲ ψυχρὸν οὐδὲν τῶν καυθέντων ἐστίν. ἐγκαταλείπεται γὰρ αὐτοῖς οἷον ἐμπύρευμά τι (cf. fr. 11 ex Gal. p. 629)· καὶ γὰρ προσηγόρευεν οὕτως Ἀριστοτέλης αὐτό· καὶ τοῦτ' ἐστὶ τὸ κατὰ τὰς πλύσεις ἀπορρυπτόμενον. ἐστὶ δὲ τὸ λεπτομερέστατον τῆς τῶν καυθέντων οὐσίας, οὐ συναπελθόντος τῷ ὕδατι τὸ λοιπὸν τοῦ καυθέντος οὐσία γεωδῆς ἐστί· τὸ μὲν γὰρ ὕγρὸν ἅπαν ἢ καὺσις ἐκδαπανᾷ, τὸ δ' ὑπολειπόμενον γεωδῆς ἐστὶν ἅμα τῷ πρὸς Ἀριστοτέλους ἐμπυρεύματι κληθέντι. τοῦτ' οὖν ὅταν τις ἀφέλῃται καὶ χωρίσῃ τῇ πλύσει, τὸ μὲν ὕδωρ ᾧ τὸ φάρμακον ἐπλύθη, θερμὴν δύναιμι ἐπεκτίσαστο λεπτομερῇ, τὸ δ' ὑπόλοιπον γίνεταί γεωδῆς ψυχρὸν ξηραίνειν ἀδήκτως δυνάμενον.

15. (208)

Galen. de simpl. med. IV p. 653: ἅπαντα δὲ τὰ γλυκέα τῇ μὲν θερμότητι πλησίον ἦκει τῶν σωμάτων οἷς φαίνεται γλυκέα, κατὰ διττὸν δὲ τρόπον, ὥς εἴρηται (cf. p. 652), γίνεται (p. 654:) τοιαῦτα· τινὰ μὲν οἰκείῳ θερμῷ καθάπερ τὸ μέλι, τινὰ δ' ἐπικτήτῳ καθάπερ ἅπαντα τὰ διὰ πυρὸς σκευαζόμενα· καὶ διὰ τοῦτό περ ἄχρις ἂν ἡ θερμὰ, μέχρι τοσοῦδε καὶ ἡδὺ φαίνεται τοῖς ἀναθρέψεως δεομένοις (aliter Pseudar. probl. 22, 12). ἔοικε δὲ καὶ τὸ γλεῦκος οὐκ οἰκεία μόνον ἀλλὰ καὶ ἐπικτήτῳ θερμασίᾳ φαίνεσθαι γλυκύ· πολὺ γὰρ, ὥς καὶ Θεόφραστος καὶ Ἀριστοτέλης ἔλεγε, τὸ ἐκ τῆς ἡλιακῆς θερμασίας οἶον ἐμπύρενμά τι ταῖς τε ῥαξὶ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει καρποῖς, ὅψ' οὐ τὸ ὕδατῶδες ἐν αὐτοῖς ἔτι καὶ οἶον ἡμίπεπτον εἰς πέψιν ἄγεται (cf. Theophr. c. pl. 8, 7) καὶ κατεργάζεται τῷ μεταβάλλοντι συνεξομοιούμενον, ὥστε καὶ ἀποθλίψης τὸν χυλὸν ὁπώρας ἡστίνοσούν, εὐρήσεις μὲν εὐθέως ζέοντα καθάπερ τὸ γλεῦκος (cf. probl. 22, 8. 930^b23. Ar. meteor. 385^b3), ἐν δὲ τῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον διαφέρουσιν τὴν ζέσιν εἰς ὅσον ἂν καὶ ὁ καρπὸς τοῦ καρποῦ διαφέρει θερμότητος. μεταβληθέντος δὲ καὶ κατεργασθέντος τοῦ ὕδατῶδους τε καὶ ἡμιπέπτου καὶ τῆς τὴν ζέσιν ἐργαζομένης θερμασίας διαπνευσάσης, αἱ τῶν χυλῶν οἰκείαι φαίνονται ποιότητες ἐλλικρινεῖς.

16. (209)

Pseudo-Juliani epist. 24 (i. e. sophistae cuiusdam Damasceni [aut certe Syri, qui urbem suam Damascum laudibus effert et τὸ παρ' ἡμῖν σῦκον p. 35 quasi omnium praestantissimum] qui e schola Libanii fuerit, ficos centum Damascenas ad Serapionem dono mittentis declamatio rhetorica de ficornum primum, deinde [cf. p. 37] de numeri centum dignitate, cui argumento plane similis extat anonymi epistola de sex pomorum dono ed. in Revue de philol. t. II. 1847. p. 200) ed. Heyler. Mogunt. 1828. p. 33: σῦκον δὲ οὐκ αἰσθήσει μόνον ἡδὺν ἀλλὰ καὶ ἀναδόσει κρεῖττον ἐστὶ (cf. Philotimus ἐν τῷ γ' περὶ τροφῆς ap. Athen. III p. 79. Herodot. Lyc. ib. p. 78. Galen. de alim. fac. t. VI p. 570). οὕτω δὲ ἐστὶν ἀνθρώποις ὠφέλιμον, ὥστε καὶ ἀλεξιφάρμακον (cf. Suid. s. σῦκον. idem hac epistola utitur v. μέλι) αὐτὸ παντὸς ὀλεθρίου φαρμάκου φησὶν Ἀριστοτέλης εἶναι καὶ τοῖς δαίπνοις οὐκ ἄλλου τινὸς ἢ τοῦτου χάριν τῶν ἐδεσμάτων προτίθεσθαι τε καὶ ἐπιτραγματίζεσθαι, καθάπερ ἀντ' ἄλλης τινὸς ἀλεξήσεως ἱερᾶς ταῖς τῶν βρωμάτων ἀδικλαῖς περιπτυσσόμενον. καὶ μὴν ὅτι θεοῖς τὸ σῦκον ἀνάκειται καὶ θυσίας ἐστὶν ἀπάσης ἐπιβώμιον καὶ ὅτι παντὸς λιβανωτοῦ κρεῖττον ἐς θυμιάματος

σκευασίαν ἐστίν, οὐκ ἑμὸς ἴδιος οὗτος ο λόγος, ἀλλ' ὅστις τὴν χρεῖαν αὐτοῦ ἔμαθεν οἶδεν ὡς ἀνδρὸς σοφοῦ (eiusdem scil. Aristotelis) καὶ ἱεροφάντου λόγος ἐστίν. Θεόφραστος δὲ ὁ καλὸς ἐν γεωργίας παραγγέλμασι (cf. etiam c. pl. 1, 6. h. pl. 2, 5, 4) τὰς τῶν ἑτεροφύτων δένδρων γενέσεις ἐκτιθεῖς καὶ ὅσαι ἀλληλούχοις ἐγκεντρίσειν εἰκονοῖ, πάντων οἶμαι τῶν φυτῶν μᾶλλον ἐπαινεῖ τῆς συκῆς τὸ δένδρον . . .

17. (210)

Schol. in Aristoph. vesp. 145 συνκίνω: ὅτι καὶ οἱ δικασταὶ δριμύτατοι καὶ ὁ γέρον. καπνοποιὸν γὰρ τὸ σύκινον ξύλον· καὶ ὅτι ὁ ἐκ τῶν συνκίνων ξύλων καπνὸς δριμύτατος, καὶ Ἀριστοτέλης φησὶν ἐν προβλήματι (corr. -σι).

Haec a problematum collectore ducta erant ex Theophrasti l. de igne 72: ἡ δὲ δριμύτης τοῦ καπνοῦ κατὰ τὴν ὑγρότητα τὴν ἐκάστου· διὸ καὶ ἀπὸ τῶν συνκίνων δριμύς· ὁπωδέστατον γάρ (cf. Theophr. h. pl. 5, 9, 5).

18. (211)

Plutarch. de Is. et Osir. 80: . . . ἐπιθυμιῶσι. διαλύει γὰρ ἡ θερμότης καὶ σκιδνῇσι τὸ συνιστάμενον ἐν τῷ περιέχοντι θολερὸν καὶ ἰλυῶδες. καὶ γὰρ οἱ ἱατροὶ πρὸς τὰ λοιμικὰ πάθη βοηθεῖν δοκοῦσι φλόγα πολλὴν ποιοῦντες ὡς λεπτύνουσιν τὸν αἶρα. λεπτύνει δὲ βέλτιον, ἔαν εὐώδη ξύλα καίωσιν οἷα κυπαρίττου καὶ ἀρκεύθου καὶ πεύκης. Ἀκρωνα γοῦν τὸν ἱατρὸν ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὸν μέγαν λοιμὸν εὐδοκιμῆσαι λέγουσι πῦρ κελεύοντα παρακαλεῖν τοῖς νοσοῦσιν· ὤνησε γὰρ οὐκ ὀλίγους. Ἀριστοτέλης δὲ φησι καὶ μύρων καὶ ἀνθέων καὶ λειμώνων εὐώδεις ἀποπνοίας οὐκ ἔλαττον ἔχειν τοῦ πρὸς ἡδονὴν τὸ πρὸς ὑγίαν, ψυχρὸν ὄντα φύσει καὶ παγετώδη τὸν ἐγκέφαλον ἡρέμα τῇ θερμότητι καὶ λειότητι διαχεούσας. cf. qu. conv. III, 1, 3: ἐνίων δ' ἀνθῶν ὁσμαῖς ἄνω σκιδναμέναις περὶ τὸν ἐγκέφαλον οἷ τε πόροι τῶν αἰσθητηρίων ἐκκαθαίρονται, καὶ λεπτύνεται τὰ ὑγρά πρῶως ἄνευ πληγῆς καὶ σάλου τῇ θερμότητι διακρινόμενα, καὶ φύσει ψυχρὸς ὢν ὁ ἐγκέφαλος ἀναθάλλεται. quibus consimilia habet Clem. Alex. paedag. II, 8, 71 (cf. 70. 68), de sertorum atque unguentorum usu et ipse ex eodem fonte disputans.

Ad problemata ὅσα περὶ τὰ εὐώδη fortasse pertinet locus Apollonii mir. 42: τῶν παρατετηρημένων ἐστὶ τὸ καὶ τοῖς λευκόλοις ἄνθεσιν ἢ στεφάνοις διὰ νυκτὸς λύχνους παρακαλεσθαι, ἵνα εἰς τὴν πρωΐαν ταῦτα παραμένη ἀμάραντα. ποιοῦσι δὲ τοῦτο οἱ στεφανηπλόκοι.

Gellius 3, 6: *Per hercle rem mirandam Aristoteles in septimo (?) problematorum et Plutarchus in octavo symposiacorum dicit. si super palmae, inquirunt, arboris lignum magna pondera imponas ac tam graviter urgeas oneresque ut magnitudo oneris sustineri non queat, non deorsum palma cedit nec intra flectitur, sed adversus pondus resurgit et sursum nititur recurvaturque. propterea, inquit Plutarchus, in certaminibus palmam signum esse placuit victoriae, quoniam ingenium ligni eiusmodi est, ut urgentibus opprimentibusque non cedat.*

Ex Aristotele igitur (ἐκ μέσων ἀνεσπασμένα τῶν περιπατητικῶν τόπων § 1) Plutarchus qu. conv. VIII, 4, 5: Ἴδιον δὲ παρὰ ταῦτα πάντα καὶ μηδενὶ συμβεβηκὸς ἐτέρῳ τὸ μέλλον λέγεσθαι· φοίνικος γὰρ ξύλον ἂν ἄνωθεν ἐπιθεὶς βάρη πιέξης, οὐ κάτω θλιβόμενον ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ κυρτοῦται πρὸς τὸνναντίον ὥσπερ ἀνθιστάμενον τῷ βιαζομένῳ. τοῦτο δὴ καὶ περὶ τοὺς ἀθλητικοὺς ἀγῶνάς ἐστι (erat enim quaestio haec: διὰ τί τῶν ἱερῶν ἀγῶνων ἄλλος ἄλλον ἔχει στέφανον, τὸν δὲ φοίνικα πάντες)· τοὺς μὲν γὰρ ὑπ' ἀσθενείας καὶ μαλακίας εἰκοντας αὐτοῖς πιέξουσι κάμπτοντες, οἱ δὲ ἐρρωμένως ὑπομένοντες τὴν ἄσκησιν οὐ μόνον τοῖς σώμασιν ἀλλὰ καὶ τοῖς φρονήμασιν ἐπαίρονται καὶ αὐξοῦνται.

20. (213)

Apollon. mirab. 21: τῶν παρατετηρημένων δ' ἐστὶ τὰ δίχηλα μόνα τῶν ζώων εἰς τοὺς ὀπισθίους πόδας ἀστράγαλους ἔχειν (ex Ar. part. an. 4, 10. 690, 15: διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἐμπροσθίοις οὐκ ἔχουσιν ἀστράγαλον τὰ ἔχοντα ἀστράγαλον [sc. τὰ δίχηλα] ἀλλ' ἐν τοῖς ὀπισθεν, ὅτι δεῖ ἐλαφρὰ εἶναι τὰ ἡγούμενα καὶ εὐκαμπτα, τὸ δ' ἀσφαλές καὶ τὴν τάσιν ἐν τοῖς ὀπισθεν etc.). ἀποδέδωκεν τὴν αἰτίαν Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς φυσικοῖς προβλήμασιν (similia nunc leguntur in probl. ined. 2, 131 sqq.), διὰ τί ἐν τοῖς ὀπισθίοις καὶ οὐκ ἐμπροσθίοις. οὐδὲν γὰρ μάτην ἢ φύσις ἐποίησεν.

Rationes negligit qui multas Aristotelis ἐν τοῖς φυσικοῖς προβλήμασιν (ita sexies c. 7. 9. 21. 28. 37. 51, semel c. 22 simpliciter ἐν τοῖς πρ.) quaestiones exscripsit (editas quidem in c. 7. 22. 23 in. 37, ineditas c. 9. 21. 28. 51 et fortasse etiam 23. 42. 45, ubi παρατετηρημένα dicuntur de quibus quaeritur, sicut ex Arist. c. 21. 28. 35. probl. ined. 2, 56 etc. et saepe apud Cassium) Apollonius, τὰ θαυμαστά sola colligens.

Etiam quae statim sequuntur c. 22—23 ex Aristotele omnia, neque proxima tantum, petita videntur: συνῶπται δὲ ἐν τῷ βίῳ καὶ τὸ μη-

δὲν τῶν περασφόρων ζώων ἀποφορεῖν. ἀποδέδωκεν δὲ καὶ τούτων τὴν αἰτίαν Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς προβλήμασιν (et quidem in editis 10, 44). θαυμαστὸν δὲ καὶ τὸν ἥλιον ἐπικαλεῖν ἡμᾶς, τὸ δὲ πῦρ μὴδ' ὅλως (probl. 38, 7: διὰ τί ὁ μὲν ἥλιος ἐπικαλεῖται, τὸ δὲ πῦρ οὐ;), καὶ τὸ τὸν ἀδάμαντα μὴ θερμαίνεσθαι πυρούμενον (cf. Theophr. de lap. 19) καὶ μάγνητα λίθον ἡμέρας μὲν οὔσης ἔλκειν, νυκτὸς δὲ ἤττον ἢ οὐδὲ ὅλως ἔλκειν.

21. (214)

Plutarch. qu. conv. II, 2: Διὰ τί βρωτικώτεροι γίνονται περὶ τὸ μετόπωρον ... Λαμπρία (quem personam colloquii fingit) δὲ καὶ ἀνάγκη πρὸ τοῦ κήπου (Epicuri) κυδαίνοντι τὸν περίπατον καὶ τὸ Λύκειον ἔργῳ μαρτυρεῖν Ἀριστοτέλει· φησι γὰρ ὁ ἀνὴρ βρωτικώτατον ἕκαστον αὐτὸν αὐτοῦ περὶ τὸ φθινόπωρον εἶναι· καὶ τὴν αἰτίαν ἐπελ-
ρηκεν, ἐγὼ δ' οὐ μνημονεύω . . . ὁ δὲ Λαμπρίας εἶπεν ὅτι τὸ οἰκεῖον καὶ τὸ σύμφυτον θερμὸν ἡμῶν, ᾧ τρέφεσθαι πεφύκαμεν, ἐν μὲν τῷ θερεί διέσπαρται καὶ γέγονεν ἀσθενέστερον καὶ μανόν, ἐν δὲ τῷ φθί-
νοντι καιρῷ συναγείρεται πάλιν καὶ ἰσχύει κατακρυπτόμενον ἐντὸς διὰ τὴν περίψυξιν καὶ τὴν πύκνωσιν τοῦ σώματος.

22. (215)

Apollon. mir. 51: Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τοῖς φυσικοῖς προβλή-
μασιν [εἴρηκεν·] τὸν ἀνθρώπον φησι βεβρωκότα καὶ πεπωκότα τὸν αὐτὸν σταθμὸν ἄγειν καὶ ὅτε νήστης ὑπῆρχεν. πειρᾶται δὲ καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ γιγνομένου ἀποδιδόναι.

23. (216)

Plutarch. de tuenda sanit. praec. 19: ἐπεὶ δὲ Ἀριστοτέλης οἶε-
ται τὸν μὲν περίπατον ἀναρριπίζειν τὸ θερμόν, τὸν δὲ ὕπνον ἂν εὐθὺς καθεύδωσι καταπνίγειν· ἕτεροι δὲ τὴν μὲν ἡσυχίαν οἶονται τὰς πέψεις βελτιонаς ποιεῖν, τὴν δὲ κίνησιν ταράττειν τὰς ἀναδόσεις· καὶ τοῦτο τοὺς μὲν περιπατεῖν εὐθὺς ἀπὸ δέλπου τοὺς δὲ ἀτρεμεῖν πέπεικεν . . .

24. (217)

Apollon. mir. 9: Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τοῖς φυσικοῖς προβλήμασι φησιν· οἱ μονοσιτοῦντες πικρότερα τὰ ἥθη ἔχουσι μᾶλλον ἢ οἱ δις τρο-
φαῖς χρώμενοι.

25. (218)

Athen. XV p. 692^b (unde Eustath. Od. p. 1679): ζητεῖ δ' ὁ πολυ-
μαθέστατος Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς φυσικοῖς προβλήμασι «διὰ τί οἱ

μυριζόμενοι πολιώτεροι; ἢ ὅτι τὸ μύρον διὰ τὰ ἀρώματα ξηραντικόν ἐστι, διὸ καὶ ἀνήμεροί οἱ μυριζόμενοι, ὁ δὲ ἀνχμὸς πολιωτέρους ποιεῖ; εἴτε γὰρ αὐανσις τριχὸς ἢ πολιὰ (id quod reicitur ab Ar. h. a. 3, 11. 518, 11) εἴτ' ἐνδεια θερμοῦ (ita Arist. gen. an. 5, 4. 784, 31 cf. probl. ined. 2, 74. 77), ἢ ξηρότης μαραίνει. διὸ καὶ τὰ πιλὰ θᾶττον ποιεῖ πολιούς· ἐκπίνεται γὰρ ἡ οἰκεία τῆς τριχὸς ὑγρότης».

Eodem testimonio utitur Clemens Alex. paed. 2, 70 p. 77 Sylb., scriptoris tamen nomine neglecto. ceterum de pillis multa problemata leguntur in Pseudar. probl. ined. (Buss.) 2, 55 sqq.

26. (219)

Epit. Athen. I p. 24^e: ἔστι καὶ τρόπος ἕτερος (sc. apud Homerum) καμάτων λύσεως ἐκ τῶν κατὰ κεφαλῆς καταιονήσεων «θυμῆρες κεράσασα κατὰ κρατὸς τε καὶ ὤμων» (Od. π., 362). αἱ γὰρ ἐμβάσεις περι-κεχυμένου πανταχόθεν τοῖς πόροις τοῦ ὕδατος φράττονσι τὴν τῶν ἰδρώτων ἔκκρισιν, καθάπερ ἂν εἴ τις ἡθμὸς εἰς ὕδωρ βληθῇ· διέξεισι γὰρ οὐθέν, εἰ μὴ τις αὐτὸν μετεωρίσας τοῖς πόροις ἀναψυχὴν καὶ διέξοδον εἰς τὸ ἔξω παράσχη, ὥς Ἀριστοτέλης εἴρηκεν ἐν τοῖς φυσικοῖς προβλήμασι ζητῶν, διὰ τί οἱ ἰδροῦντες ἐπὶ ἔλθωσιν εἰς θερμὸν ἢ ψυχρὸν ὕδωρ, οὐκ ἔτι ἰδροῦσιν, ἕως ἂν πάλιν ἐπανέλθωσιν ἀπὸ τῶν ἐμβάσεων.

Tertius locus quo apud Athenaeum citatur ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς φυσικοῖς προβλήμασι (X p. 434^f), refertur ad probl. 3, 4 (cf. 3, 11. 3, 33).

27. (220)

Apollon. mirab. 28: Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς ζωικοῖς (fr. 310) «ὁ φύπος, φησὶν, ἐν τοῖς ὠταρίοις γιγνόμενος πικρὸς ὢν (cf. Pseudar. probl. 32, 4), ὅταν τελευτᾷ μέλλωσιν ἐν ταῖς μακραῖς νόσοις γλυκὺς γίνεται. τοῦτο δέ, φησὶν, παρατετήρηται ἐπὶ πολλῶν γιγνόμενον. ἀποδέδωκε δὲ καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ γιγνομένου ἐν τοῖς φυσικοῖς προβλήμασιν.

28. (221)

Pseudalex. Aphr. probl. I, 99: Διὰ τί τὰ στρογγύλα τῶν ἐλκῶν δυόσιτα; ὅτι κατὰ παρουσίαν χολῆς δριμείας . . . οὕτω μὲν οἱ ἱατροί· οἱ δὲ φυσικοὶ καὶ οἱ φιλόσοφοι (Aristoteles ex probl. ab auctore citatur eodemque modo medicis comparatur I, 141 = pr. ined. II, 147.) φασὶ τῷ μὴ εἶναι ἀρχὴν ὅθεν ἡ σὺλὴ ἄρξεται· ἐν γὰρ κύκλῳ οὔτε ἀρχὴν οὔτε τέλος ἔστι λαβεῖν. cf. Pseudarist. probl. Bamberg. 21: Quare rotunda

vulnera non facile cicatricantur? quia initium cicatricis non habent (idem probl. uberius a Cassio tractatur pr. 1).

His addo Apollon. mir. 42: τῶν παρατετηρημένων ἐστὶ τὸ δυσκα-
τούλωτα ἔλκη γίνεσθαι ταῖς τε κνούσαις καὶ τοῖς σπληνικοῖς καὶ τοῖς
κίρσοις ἔχουσι καὶ ταῖς γυναιξὶν ὅσαις ἔξαι περὶ τοὺς μηρούς ἐνεῖσιν.

29. (222)

Apuleius de magia (l. II ed. Hildebrand) c. 51: *percontatus an
esset mulieri illi (caducae sc.) caput grave, cervix torpens, tempora
pulsata, aures sonorae. ceterum quod dexterarum auris crebriores tin-
nitus falebatur, signum erat morbi penitus adacti. nam dextera cor-
poris validiora sunt* (cf. probl. 31, 12. 31, 13. Ar. h. a. 1, 15. 493^b20 etc.)
*eoque minus spei ad sanitatem relinquunt, quum et ipsa aegritudini
succumbunt. Aristoteles adeo in problematis scriptum reliquit,
quibus aequae caducis a dextero morbus occipiat, eorum esse diffi-
ciliorem medelam. longum est si velim Theophrasti quoque senten-
tiam de eodem morbo recensere: est enim etiam eius egregius liber de
caducis.*

30. (223)

Pseudo-Alexander (ex Aphrodisiensi expressus) in Arist. meteor. f.
131^a (ap. Id. I p. 194): λέγει δὲ (sc. Arist. meteor. 4, 3 p. 381^b9) ἐν τῇ
τῆς τροφῆς πέψει, ἥτις ἐν τῇ ἄνω κοιλίᾳ γίνεται, μὴδὲ ζῶον γεν-
νᾶσθαι, ὥς τινες ᾤοντο, ἀλλ' ἐν τοῖς περιττώμασι καὶ τῇ ἀποκρίσει
καὶ τῇ κάτω κοιλίᾳ σηπομένη, ὥς ἐπὶ τῶν ἐκτὸς σηπομένων ὁράται
τινα ζῶα, ὥς προείρηκεν ὅτε ἔλεγε περὶ σήψεως· γεννώμενα δὲ οὕτω
τε καὶ ἐνταῦθα ἐπάνεισι πολλάκις ἐπὶ τὴν ἄνω κοιλίαν. ἐστὶ δὲ ταῦτα
αἷ τε λεγόμεναι τερηδόνες καὶ οἱ ἔλμινθες. διὸ πολλάκις ἐν ταῖς νόσοις
καὶ ἐμοῦνται. τὴν δ' αἰτίαν τοῦ κάτω μὲν γίνεσθαι αὐτά, ἐπανιέναι
δὲ πολλάκις καὶ ἐπὶ τὴν ἄνω κοιλίαν, ἐν ἑτέροις εἰρησθαί φησιν
(381^b13)· ἐν γὰρ τοῖς προβλήμασι. κάτω μὲν γὰρ καὶ ἐν τῇ κάτω κοι-
λίᾳ, ὅτι ἐκ σήψεως γίνεται, ἐνταῦθα δὲ ἡ σήψις. ἐπάνεισι δὲ ἐν ταῖς
νόσοις καὶ ἐπὶ τὴν ἄνω κοιλίαν δι' ἃς ἐν ἐκείνοις αἰτίας λέγει.

Revera igitur de hac re dixerat Pseudaristoteles in problemate quo-
dam perduto. Aristoteles autem in loco illo, quem falso intelligit Alexan-
der, ad librum περὶ τροφῆς respicit (cf. Rose de Arist. libris p. 176) aut
nunquam perfectum aut ante Alexandrinos collectores bibliothecasque
conditas deperditum.

31. (224)

Plutarch. qu. conv. VIII, 10, 1: Διὰ τί τοῖς φθινοπωρινοῖς ἐνυπνίοις ἥκιστα πιστεύομεν; προβλήμασιν Ἀριστοτέλους φυσικοῖς ἐντυγχάνων Φλῶρος εἰς Θερμοπέλας κομισθεῖσιν αὐτός τε πολλῶν ἀποριῶν, ὅπερ εἰῶθασι πάσχειν ἐπιεικῶς αἱ φιλόσοφοι φύσεις, ὑπερίμπελατο καὶ τοῖς ἐταίροις μετεδίδου, μαρτυρῶν αὐτῷ τῷ Ἀριστοτέλει (supra fr. 45) λέγοντι τὴν πολυμάθειαν πολλὰς ἀρχάς (ita codd., πολλὰς ἀποριῶν ἀρχάς conl. Reiske, πολλὰς ταραχάς Wytl.) ποιεῖν (cf. metaph. 1, 2). τὰ μὲν οὖν ἄλλα μεθ' ἡμέραν οὐκ ἄχαριν ἡμῖν ἐν τοῖς περιπάτοις διατριβὴν παρέσχε, τὸ δὲ λεγόμενον περὶ τῶν ἐνυπνίων, ὡς ἔστιν ἀβέβαια καὶ ψευδῇ (cf. Ar. de ins. p. 463, 4) μάλιστα περὶ τοὺς φυλλοχόους μῆνας, οὐκ οἶδ' ὅπως ἐτέρους λόγους πραγματευσαμένου τοῦ Φαβαρίνου μετὰ τὸ δεῖπνον ἀνέκυψε. τοῖς μὲν οὖν σοῖς ἐταίροις ἐμοῖς δὲ υἱοῖς ἐδόκει λευκέναι τὴν ἀπορίαν Ἀριστοτέλης, καὶ οὐδὲν ὥντο δεῖν ζητεῖν οὐδὲ λέγειν ἀλλ' ἢ τοὺς καρπούς, ὥσπερ ἐκεῖνος, αἰτιασθαι. νέοι γὰρ ὄντες ἔτι καὶ σφριγῶντες πολὺ πνεῦμα γεννῶσιν ἐν τῷ σώματι καὶ ταραχῶδες. οὐ γὰρ τὸν οἶνον εἰκός ἐστι μόνον ζεῖν καὶ ἀγανακτεῖν οὐδὲ τοῦλαιον ἂν ἢ νεουργὸν ἐν τοῖς λύχνους ψόφον ἐμποιεῖν ἀποκυματιζούσης τὸ πνεῦμα τῆς θερμότητος, ἀλλὰ καὶ τὰ σιτία τὰ πρόσφατα καὶ τὴν ὀπώραν ἅπασαν ὀρῶμεν ἐντεταμένην καὶ οἰδῶσαν, ἄχρι ἂν ἀποπνεύσῃ τὸ φουσῶδες καὶ ἄπικτον. ὅτι δὲ ἔστι τῶν βρωμάτων ἔνια δυσόνηρα καὶ ταρακτικὰ τῶν καθ' ὕπνον ὄψεων, μαρτυροῖς ἔχρῳτο τοῖς τε κυάμοις καὶ τῇ κεφαλῇ τοῦ πολύποδος, ὧν ἀπέχεσθαι κελεύουσι τοὺς δεομένους τῆς διὰ τῶν ὀνείρων μαντικῆς.

32. (225)

Gellius 19, 6: *In problematis Aristotelis philosophi ita scriptum est*: διὰ τί οἱ μὲν αἰσχυνόμενοι ἐρυθριῶσιν, οἱ δὲ φοβούμενοι ὠχριῶσιν, παραπλησίων τῶν παθῶν ὄντων (cf. Ar. eth. Nic. 4, 15, ad quem locum spectat Eustath. Od. p. 1754. Il. p. 923); ὅτι τῶν μὲν αἰσχυνομένων διαχεῖται τὸ αἷμα ἐκ τῆς καρδίας εἰς ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ σώματος ὥστε ἐπιπολάζειν, τοῖς δὲ φοβηθεῖσι συντρέχει εἰς τὴν καρδίαν ὥστε ἐκλείπειν ἐκ τῶν ἄλλων μερῶν.

Eiusdem argumenti problemata collecta sunt in l. 27 problematum ὅσα περὶ φόβον καὶ ἀνδρείαν, quae supra iam tetigit Gellius 19, 4 (ex probl. 27, 10 cf. 27, 1 et ex probl. 7, 3) ubi ita incipit: *Aristotelis libri sunt qui problemata physica inscribuntur* etc. ceterum cf. Cass. 49. Pseudar. pr. lat. Bamb. 20. Pseudalex. pr. I, 14. 15. 12. 19. 32 (Macrob. sat. 7, 11).

33. (226)

Gellius 1, 11: *morem autem illum ingrediendi ad tibicinum modulos proelii institutum esse a Lacedaemoniis Aristoteles in libris problematum scripsit, quo manifestior fieret exploratiorque militum securitas et alacritas. nam diffidentiae, inquit, et timori cum ingressione huiusmodi minime convenit et moesti atque formidantes ab hac tam intrepida ac tam decora incedendi modulatione alieni sunt. verba pauca Aristotelis super ea re apposui: διὰ τί ἐπειδὴν πολεμεῖν μέλλωσι, πρὸς αὐτὸν ἐμβαλνουσιν; ἵνα τοὺς δειλοὺς ἀσχημονοῦντας γινώσκωσιν.*

XXXIX a.

Ἐγκύκλια προβλήματα.

1. (227)

Vid. Gell. 20, 4 = Ar. phys. probl. 30, 1 (cf. praef. ad fr. probl. phys.).

XL.

Περὶ τῆς τοῦ Νέλλου ἀναβάσεως.

Hic libellus (ind. Hesych. et Ptolem. W. p. 145 et Hadschi Kh. V, 166: *Ar. de Nilo Aegypti libri tres*), qui licet diutina oblivione obrutus, etiam nunc extat medio aevo latine versus, problematis Peripatetici (διὰ τί) seorsim tractati speciem habet, auctoris autem esse videtur aut ipsius Theophrasti, quod verisimile est (eandem enim in suis meteorologicis rei causam explicaverat. cf. de ventis 5. item Pseudar. probl. 26, 7. 56. praeterea Theophr. apud Sen. nat. qu. 3, 26 et Plin. 2, 106), aut Theophrasteae aetatis socii et sub Ptolemaeo Lagi potius quam sub Philadelpho scribentis. eundem librum Aristotelis nomine iuscriptum iam legerat Eratothenes. cuius quae graece fragmenta extant (ex Posidonio, ut videtur, deprompta, qui eandem sententiam sequitur apud Strab. II, 98 et XVI, 790 et apud Cleomed. 1, 6, similiter atque Agatharchides Cnidius, quo usus est Diodorus 1, 41) hoc loco inserui, integrum opusculum in Anecdotis Aristotelicis infra editurus. famam quaestionis antiquitus celebratae ipse Aristoteles significat (in analyt. post. 2, 15. 98, 31. cf. Strabo p. 790: καὶ νῦν ἔτι ζητεῖται), ipsam autem scripto nusquam exposuit, quamquam novit imbres Aethiopicos (meteor. 1, 12. cf. Theophr. c. pl. 3, 3, 3) eandem-

que hanc incrementi causam statuisset videtur quam ex annuum Indicorum comparatione coniciunt proponere rerum Alexandri Indicarum auctores Aristobulus et Nearchus (Strabo XVI p. 692. 696. cf. Arrian. Ind. 6). cf. Strabo XVI p. 789: οἱ μὲν οὖν ἀρχαῖοι στοχασμῷ τὸ πλεόν, οἱ δ' ὕστερον αὐτόπται γενηθέντες ἥσθοντο ὑπὸ ὄμβρων θερυνῶν πληρούμενον τὸν Νεῖλον τῆς Αἰθιοπίας τῆς ἄνω κλυζομένης. et prioribus quidem istis accensendus est Democritus Abderita i. e. Pseudo-Democritus quidam vel Democriteus, quem Thrasyalcem Thasium fuisse aestimasse videtur Posidonius, ubi verae explicationis auctores recensuit Homerum, Thaletem, Thrasyalcem (de quo cf. Str. I, 29 ex Posid.), Aristotelem, Callisthenem (sec. Strab. p. 790). nam Io. Lydus de mens. IV, 68, qui Senecae dissertationem (quaest. nat. IV, 2) exscripsit olim integriorem, eandem Thrasyalcis opinionem affert (cum etesiarum mentione Thaletisque sententia quodammodo coniunctam, apud quosdam autem plane confusam, cf. Schol. Demosth. p. 35 Par. unde Suid. s. ἐτησίαι et Zon. p. 890, item Schol. Apoll. Rhod. 4, 269 p. 495 Keil), quam Democrito tribuunt Anon. Florentinus de Nilo, Pseudoplut. pl. ph. 4, 1 et ex Agatharchide Diod. 1, 39, qui praeter Senecam et schol. Apoll. de Nili incremento veterum sententias collectas exhibuerunt. autopsiam autem, quam sibi Ptolemaeorum aetas vindicat, testatus esse nescio quo Lydi errore parum accurata referentis dicitur Callisthenes, quem ita scripsisse in Hellenicis ut Alexandri iussu rem exploratam esse memoraret, prout apud Photium legimus ex anonymi vita Pythagorae, quanquam invitus fortasse concedas. itaque idem factum, quod Callisthenes († ol. 113, 3), post Callisthenem brevibus respexerit auctor Peripateticus de Nilo, quem volunt Aristotelem. plane enim verisimile est primo iam Ptolemaeo regnante rei causam observatam fuisse, quae sane sub Philadelpho (cf. Strabo p. 789. Diod. 1, 37. item Str. p. 769. Plin. 6, 33. 34) plenius confirmata in communem notitiam abierit. ceterum etiam in schol. Odyss. δ, 477 (unde Eustath. p. 1505) confusa extat de eadem re Aristotelis et Eudoxi mentio, quam ex Posidonio et ipsam pendere Homeri quod adhibetur testimonium significat. ipsum autem initium disputationis simillimum est Pseudaristotelis et Diodori (i. e. Agatharchidis ap. Diod. 1, 36 p. 48, 28 Bk.). hoc denique animadvertendum videtur, si quis simillium quorundam nominum confusione Aristotelis nomen inscriptum crediderit (cum Patricio Disc. Peripat. p. 26), plane diversum ab hoc de Nilo sive libello sive problemate singulari fuisse τὸ περὶ τοῦ Νεῖλου βιβλίον, quod sub gemina auctoritate et Aristonis Peripatetici (de quo cogitabat Patricius) et (Academici) Eudori Strabo legerat (p. 790), nihil porro huc facere Aristonis nomen τοῦ πεμφθέντος ὑπὸ

Πτολεμαίου (sc. a Philadelpho) πρὸς κατασκοπὴν τῆς ἕως ὠκεανοῦ παρηκούσης Ἀραβίας (sec. Agath. ap. Diod. 3, 42).

Sublicio de Callisthene Strabonis et Io. Lydi testimonia. Strabo XVI p. 790: *φησὶ γὰρ (Ποσειδώνιος) Καλλισθένη λέγειν τὴν ἐκ τῶν ὄμβρων αἰτίαν τῶν θερινῶν παρὰ Ἀριστοτέλους λαβόντα, ἐκείνον δὲ (ex Posidonii coniectura) παρὰ Θρασυάλκου τοῦ Θαλοῦ· τῶν ἀρχαίων δὲ φυσικῶν εἰς οὗτος· ἐκείνον δὲ παρὰ Θαλοῦ (ita C. Müller ed. Paris. p. 672, 14. vulgo παρ' ἄλλου), τὸν δὲ παρ' Ὀμήρου διμπετέα φάσκοντος τὸν Νεῖλον.*

Io. Lydus de mensibus IV, 68: *ἀλλὰ καὶ Θρασυάλκης ὁ Θάσιος τοὺς ἐτησίους φησὶν ἐξωθεῖν τὸν Νεῖλον· τῆς γὰρ Αἰθιοπίας ὑψηλοῖς παρὰ τὰ καθ' ἡμᾶς ὄρεσι διεξωσμένης ὑποδεχομένης τε τὰς νεφέλας πρὸς τῶν ἐτησίων ὠθουμένης, ἐκδιδόναι τὸν Νεῖλον, ὥς καὶ Καλλισθένης ὁ περικατητικὸς ἐν τῷ τετάρτῳ βιβλίῳ τῶν Ἑλληνικῶν φησὶν, ἐαυτὸν συστρατευσασθαι Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι καὶ γενόμενον (!) ἐπὶ τῆς Αἰθιοπίας εὐρεῖν τὸν Νεῖλον ἐξ ἀπειρῶν ὄμβρων κατ' ἐκείνην γενομένων καταφερόμενον (i. e. quum in Aegypto Alexander militaret, fando se accepisse de imbris Aethiopicis Nili incrementi causa?).*

1. (228)

Ioannes gramm. ad Arist. de gen. et corr. (1, 5 p. 321, 9) f. 22^a Ven.: *πέφυκε δὲ πυκνοῦσθαι (sc. ὁ ἀήρ) καὶ εἰς ἐαυτὸν συνιζάνειν οὐ μόνον ψυχόμενος (sicut voluit Aristoteles, cf. meteor. 1, 9. 346^b 29 et de Nilo ib. 1, 12. 349, 5) ἀλλὰ καὶ ὠθούμενος καὶ πιλούμενος. οὕτω γοῦν ἀποδέδειχεν ὁ Ἀριστοτέλης ἐν θέρει ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ τοὺς ὑετοὺς γινόμενους· ὠθουμένης γὰρ τῆς ἐκ τῶν βορείων ἀτμίδος ὑπὸ τῶν ἐτησίων πνευμάτων καὶ τοῖς Ἀραβικοῖς προσπιπτούσης ὄρεσι μεγίστοις οὖσι καὶ συνθλιβομένης αἰεὶ ὑπὸ τῆς ἐπιγινόμενης, τῇ πιλῆσει πυκνοῦσθαι καὶ εἰς ὕδωρ μεταβάλλειν. [ἔστι γοῦν τὸν τῶν ἐτησίων χρόνον ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ κατὰ συνέχειαν ὁρᾶν κρουνηδὸν τοὺς ὑετοὺς καταφερομένους ψύξεως ἀπάσης χωρὶς· τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐν τοῖς βαλανείοις γίνεται· ἡ γὰρ ἀνιούσα ἀτμὶς καὶ τῇ ὀροφῇ πλησιάζουσα διέξοδον οὐκ ἔχουσα συμπιλεῖται εἰς ἐαυτὴν καὶ πυκνουμένη γίνεται ὕδωρ καὶ τῇ συμφύτῳ βαρύτερῃ καταρρεῖ.*

Cf. Olympiod. in meteor. (prax. 12 ad Ar. meteor. 1, 9) f. 18^a inf. (l. 122 Ideler): *ἰστέον ὅτι ὁ μὲν Ἀριστοτέλης αἴτιον λέγει τῆς εἰς ὕδωρ μεταβολῆς τὴν ψύξιν μόνον, Θεόφραστος δὲ οὐ μόνον τὴν ψύξιν λέγει αἰτίαν τῆς τοῦ ὕδατος γενέσεως ἀλλὰ καὶ τὴν πύλησιν. ἰδοὺ γὰρ ἐν Αἰθιοπίᾳ μὴ οὖσης ψύξεως ὅμως ὑετὸς κατάγεται διὰ τὴν πύλησιν.*

φησὶ γὰρ ὄρη εἶναι ἐκεῖσε ὑψηλότατα, εἰς ἃ τὰ νέφη προσπταίονσι καὶ εἰθ' οὕτως ὑετὸς καταρρέγνυται διὰ τὴν γινομένην πλῆσιν. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐπὶ τῶν λεβήτων ὑγρότης, φησὶν, ἀντικαταρρεῖ, ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν θόλων τῶν λουτρῶν μὴ παρούσης ψύξεως, διὰ τὴν πλῆσιν δηλονότι τούτου γινομένου (cf. Olymp. f. 21^a, 34^b). quam deinde ineptam Theophrasti distinctionem merito redarguit commentator Aristotelem defendens.

2. (229)

Photius bibl. cod. 249 (ἀνεγνώσθη Πυθαγόρου βίος) p. 441^b 1: φέρονται γοῦν (οἱ ἐτησῖαι ἄνεμοι) ἐπὶ τοὺς ἐναντίους τόπους· ἐκεῖ δὴ ταῦτα ἐκφερόμενα προσπίπτει τοῖς ὑψηλοτάτοις ὄρεσι τῆς Αἰθιοπίας καὶ πολλὰ καὶ ἄθρόα γινόμενα ἀπεργάζεται ὑετούς· καὶ ἐκ τῶν ὑετῶν τούτων ὁ Νεῖλος πλημμυρεῖ τοῦ θέρους, ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν καὶ ξηρῶν τόπων ῥέων. καὶ τοῦτο Ἀριστοτέλης ἐπραγματεύσατο· αὐτὸς γὰρ ἀπὸ τῆς φύσεως ἔργῳ κατενόησεν, ἀξιάσας πέμψαι τὸν Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα (i. e. regem, quem ex coniectura scriptor ponit Alexandrum: nisi forte idem factum is spectat quod Lydo teste Callisthenes) εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους καὶ ὅψει τὴν αἰτίαν τῆς τοῦ Νείλου ἀνξήσεως παραλαβεῖν. «διὸ φησιν ὡς τοῦτο οὐκέτι πρόβλημά ἐστιν· ὥφθη γὰρ φανερώς ὅτι ἐξ ὑετῶν αὖξει» (vers. lat. vet. propter quod iam non problema videtur esse. in sensum enim venit quemadmodum per se videntes facti a visis. cf. Plin. 5, 10: observatum est).

Cf. Proclus in Tim. p. 37^d (similia in Schol. Plat. Tim. p. 425 Bk.): καὶ γὰρ τοῦτο ἔν εἶναι αἴτιον ὄμβρων φησὶν ὁ Θεόφραστος τὴν τῶν νεφῶν πλῆσιν πρὸς τινὰ τῶν ὄρων... (καὶ γὰρ φέρεται πρῶτον ὁ Νεῖλος) ἐκ τῶν Σεληναίων ὄρων, ἃ διὰ τὸ ὕψος οὕτω ἐκάλεσαν καὶ τῶν πρὸς ἐκείνοις ἀθροισμένων νεφῶν... Ἐρατοσθένης δὲ οὐκέτι φησὶν οὐδὲ ζητεῖν χρῆναι αἰτίαν τῆς ἀνξήσεως τοῦ Νείλου, σαφῶς καὶ ἀφικομένων τινῶν εἰς τὰς τοῦ Νείλου πηγὰς καὶ τοὺς ὄμβρους τοὺς γινομένους ἑωρακότων, ὥστε κρατύνεσθαι τὴν Ἀριστοτέλους ἀπόδοσιν.

XLI.

(Περὶ τῆς λίθου.)

1. (230)

Ἡ λίθος breviter appellatur ἡ Ἡρακλεία (lapis Herculis), ἡ μαγνήτις λίθος (cf. Th. H. Martin, De l'aimant, de ses noms divers etc. in Mém

prés. à l'ac. des inscr. t. 6. 1860 p. 391—411). ex ipso igitur libri titulo (cf. Democriti *περὶ τῆς λίθου* D. L. 9, 47) manifestum est nihil aliud significari ac celeberrimum illud inter veteres philosophos de vi magnetis argumentum (ἡ ἐνδοξος αὕτη καὶ πολυθρύλλητος λίθος ἡ τὸν σίδηρον ἐπισπασμένη vocatur a Galeno qui in primo *περὶ δυνάμεων φυσικῶν* huius problematis exemplo utitur, v. opp. t. IV p. 44—51. cf. 106. 206. XI, 612. Themistius *analyt. post. f. 13^b* vel p. 249, 4 Br.), ita ut idem sint tituli libelli Aristotelici et quaestionis quae inter Alexandri Aphrodisiensis physicorum et ethicorum scholiorum quaestiones legitur (l. II, 23 p. 136—41 ed. Spengel. Mon. 1842) *περὶ τῆς Ἡρακλείας λίθου διὰ τὴν ἔλκει τὸν σίδηρον*. cuius quidem disputatio quum plane similiter procedat similique argumentandi specie utatur (cf. imprimis p. 139, 4 etc.) atque altera illa non minus famosa libri Aristotelici adhuc servati de Nilo, Aristotelicam illam quasi quadam imagine exprimere videtur eiusque apud nos vices gerere valet. nam sicut auctor de Nilo, ita Alexander primum quidem priorum ante Aristotelem philosophorum opiniones recitat Empedoclis (quem sequitur Plutarchus *quaest. Platon. 7, 7*), Democriti (cum quo convenit Epicurus apud Gal. II, 45), Diogenis Apolloniatae et ex ipsis eorum argumentis, nimis fere quae proposita erat rei soli intentis nec similia multa quare aut omnino non accidunt in rerum natura, aut si quae accidunt non eodem modo accidunt, satis declarantibus, materiam refutandi sumit, deinde suam ipsius explicationem ex Peripatetica doctrina repetitam breviter in fine exhibet talem (p. 140, 24): οὕτω καὶ ὁ σίδηρος ἐπὶ τὴν λίθον φέρεται οὐχ ἔλκουσαν αὐτὸν βίαν πρὸς ἑαυτήν, ἀλλ' ἐφέσει τοῦτου οὗ ἐνδεῆς μὲν ἔστιν αὐτός, ἔχει δ' αὐτὸ ἡ λίθος· δοκεῖ γὰρ καὶ ἡ λίθος σιδηρεῖς εἶναι, ἐξικμασμένη (ἐξ ἐκμασμένης ed. Ven. 1536, Speng. *ἐξικμασμένης* etiam cod. antiquiss. Marc. 258 fol. 286^a, item recentiores Marc. 261 et app. gr. 4, 10) μέντοι ἤδη ἦτοι ὑπὸ χρόνον ἢ ὑπὸ τινος ἄλλης αἰτίας. οὐ μόνον γὰρ τὰ αἰσθησιν ἔχοντα καὶ τὰ ἐμφυχα ἐφέρεται τοῦ κατὰ φύσιν ἑαυτοῖς, ἀλλ' οὕτω πολλὰ καὶ τῶν ἀψύχων ἔχει. quae ad modum auctoris libri pseudaristotelici de causa motus animalium excogitata sunt.

XLII.

Περὶ σημείων.

Aristoteli in indice Laertii (*σημεῖα χειμώνων* ā. cf. Hesych. *σημασίας χειμώνων*, Walter c. 53 *de signis hiemis unum*) tribuitur liber inter

Theophrasti opera inde ab ed. Basil. 1541 vulgo editus *περὶ σημείων ὑδάτων καὶ πνευμάτων (καὶ χειμῶνων καὶ εὐδαιῶν)* qui dicitur *ἀνωνύμου* in indice praemisso t. II editionis principis Aldinae 1497 (cf. Hieron. Gemusaeus in praef. ed. Bas. ubi libellos Theophrasteos recenset ibi collectos: *Sequuntur . . . de ventis, libri singuli. Item de aquarum et ventorum signis liber unus, quem priores incerti auctoris inscripserunt. Ab his deinde habentur* etc. nomen tamen Theophrasti non inscribitur ipsi libri initio f. 239, sed simpliciter *Περὶ σημείων ὑδάτων καὶ πνευμάτων*, ut in ed. Ald.). idem nomen inscriptum erat codici quem medio aevo secutus est interpres Latinus Bartholomaeus de Messana (cf. *Ar. de signis aquarum ventorum et tempestatum* ed. Bonon. 1501 in Opere septisegmentato Alexandri Achillini, cuius lectiones dedit Schneider ed. t. V p. 163. in cod. S. Antonii Patavino 370, in quo cum problematis, mirabilibus, physiognom. aliisque latine versis iste etiam liber habetur, hunc titulum reperi: *Incipit liber aristotelis de signis translatus de greco in latinum a Mag. bartholomeo de messana in curia illustrissimi maynfredi, serenissimi regis Sicilie scientie amatoris de mandato suo*) eundemque auctorem aut appellant aut significant codices Graeci qui nunc servantur omnes (cf. Io. Lyd. de ostentis p. 274 Bk. τὰ γὰρ Ἀριστοτέλει — *περὶ σημείων* scil. — *εἰρημένα γνωριμώτατα*). in quibus quidem cum l. *περὶ σημείων ὑδάτων καὶ πνευμάτων* coniungi solet fragmentum inscriptum *ἀνέμων θέσεις καὶ προσηγοῖται: ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους περὶ σημείων*, velut in antiquissimo eorum qui extant cod. Marc. app. 4, 58 bomb. sec. XIV, quo (K^a) I. Bekker usus est in Ar. ed. p. 973, post Ar. mirab. physiogn. et l. de signis illud apponente et ante Alexandri Aphrodisiensis quae dicuntur problemata. atque post physiogn. et l. de signis et ante Alex. probl. idem habetur in cod. Par. 1893 ch. sec. XVI (cum eisdem etiam, licet mutato ordine, in Par. 2048. cf. Laur. 57, 33 ubi cum physiogn. et l. de signis, et Marc. 200. 215. 216). qui omnes codices recentes sunt et ex eodem fundo repetendi unius librarii, qui primus fragmentum libri nunc deperditi excerpterit librisque illis adiecerit. quis autem fragmenti auctor fuerit, quis Aristoteles iste cui tribuitur, facile suspiceris, si nominum quae ventis localibus indita fuerint colligendorum rationem cum fragmento illo mutilo comparaveris, quo nunc liber Theophrasti *περὶ ἀνέμων* clauditur (Theophr. ed. Schneider IV, 719. V, 163), citato ab Alexandro in meteor. I p. 308. 309 Id. (de Olympia Euboeae vento consentit Theophr. h. pl. 4, 14, 11. c. pl. 5, 12, 4). non equidem dubito quin ad Theophrasti librum *περὶ σημείων* (Diog. L. 5, 45) pertinuerit, eundem scil. de quo mentionem fecit Proclus in Tim. p. 286 Bas. qui quum plura

quae ignoramus e Theophrasti libro referat, unum in mediis istis locum habet, quem in Aristotelis qui fertur π. σημ. ὕδ. καὶ πν. libro repetitum etiam nunc legimus. nimirum totum hunc librum cuius vel obiter percurrenti patet non tam iustum librum esse quam iusti libri particulas excerptas (cf. Schneider Th. IV, 719), immo discerptas et nullo fere ordine nexuque denuo compositas, ita quidem ut vel bis eadem in diversis locis ponerentur (cf. e. c. de luna c. 2, 2 = c. 3, 1 cum Arato 788—95 Bekk., et signa quae sunt κοινά, quales ὕδατος καὶ πνεύματος sunt οἱ διάττοντες c. 1, 13 = 2, 12 = Arat. 926—32, et alia quam plurima, maxime in c. 1, praecipue autem c. 3, 7 et 3, 11 ubi eisdem generaliter observatis de tempestatum antapodosi — cf. Plin. n. h. 18 s. 80. sunt autem σημεῖα ὅλων τε τῶν ἐνιαυτῶν καὶ τῶν μηνῶν ut c. 4, 6—7, hiemis praesagiis male immixta — eadem ratione continuantur hiemis signa ex illicis fecunditate), quum in quatuor ordines signa secundum effectum (cf. c. 1, 9) Arateo exemplo (multis tamen veri nexus vestigiis relictis cf. c. 4, 3—5 et τὰ κοινά in c. 1) distraherentur (cf. σχήματα ἀνέμων Arat. 909—32, ὕδατος 933—987, εὐδρίας 988—1012, χειμῶνος 1013—1141, exceptis v. 1051—63 qui alio excurrunt sicut Pseudar. c. 4, 6 de lentisco agentes, qui sationum tempora significet, itemque exceptis v. 1094—1103), antiquo id quidem tempore et Alexandrino perinde atque eo quo characterum Theophrastorum libellus compositus est et ex Theophrasto congesta sunt mirabilia Aristotelis, hoc est multo ante Andronicum, brevi ante Hermippum tempore vel nullo. Arati enim sub Antigono Gonata in Macedonia degentis διοσημεῖα vel praesagia meteorologica a coelestibus rebus capta et animalibus tantum abest ut ex libro de signis qui nunc fertur expressa sint, ut quum in ipsis saepe verbis mirum in modum conspirent (cf. e. c. Arat. 960—62 cum Pseudar. c. 1, 17. Arat. 970—71 cum c. 1, 18. Arat. 909—12 cum c. 2, 4. Ar. 920 cum c. 2, 9 et multa alia) nec poeta putandus sit scriptoris verba servasse (non magis quam Eudoxi in phaenomenis, cuius tamen librum versibus expressit secundum Hipparchum in l. de Arati et Eudoxi phaenomenis), multa autem afferantur in Arateis quae non apud Theophrastum etiam reperiantur sicut sane pleraque, tantum igitur abest, ut potius Arateum ordinem verbaque Aratea imitatus esse Pseudaristoteles iste videatur. idem tamen, quum plura saepe praebeat quam Aratus, et ea quidem quae intimo nexu cohaereant cum rebus utrique communibus, ad communem fontem reversus esse intelligitur, quo utrique nitatur, Theophrastum dico libri περὶ σημείων auctorem, qui δημόσια (c. 1, 23. 3, 12 et quidem Atticae et Macedoniae cf. c. 1 et c. 4, 2: Ὀλυμπος καὶ Ἀθῶς ... τὰ ὄρη τὰ σημαντικά) tempestatum prae-

sagia, ad quae iam Aristoteles animum advertisset (of. Ar. meteor. 3, 3, 1, 7. h. a. 6, 21. 575^b 17. 9, 6. 612^b 4 ubi cf. Pseudar. c. 2, 5 etc. similia passim in probl. phys., velut 1, 22) colligeret et separatim exponeret non solum ex sole et luna stellisque et -meteoris sed etiam ex animalibus (c. 1, 5), praesagientium quidem genera recensens, ut Plinius (18, s. 78 sqq. et in carminis principio etiam Aratus 778—818 de luna, 819—91 de sole, 880—89 *παρήλια* et 892—908 *φάτνη*), non praesagiorum vel tempestatum, ut Pseudaristoteles. Theophrasteum enim librum spectasse videtur qui ex Aristotele avium signa proponit Aelianus n. a. 7, 7, quorum plurima, at non omnia, apud Pseudaristotelem passim leguntur. en igitur librum Aristoteli tributum, qui excerptus est e libro qui Theophrasto inde ab eodem aevo Alexandrino tribuitur! en auctoritatem catalogorum veterum, quorum auctores etiamsi veram rei rationem non ignorent, non critici partes agunt sed bibliothecarii in tabulas redigentis auctorum titulos codicibus iuscriptos. ceterum num genuinus fuerit Theophrasti liber, nunc dici nequit. attamen quum et ipsum dupliciter et Aristotelis et Theophrasti nomine inscriptum fuisse Geminus, Aelianus et scholii Aratei auctor praeter fragmenti servati titulum testari videantur, est quod dubites. quorum Gemini primum verba placet excerpere, utpote quae et in Arati *σημεία* et Aristotelis et in omne hoc argumentum faciant.

1. (231)

Geminus isag. in phaenom. (in cap. *περὶ ἐπισημασιῶν τῶν ἄστρον*) p. 231 sq. (ed. Edo Hildericus Altorphii 1590 cf. ed. Petavii in Uranolog. p. 61): ὥστε εἶναι φανερόν ἐκ πάντων, ὅτι οὐδ' οὗτος ὁ ἀστὴρ (sc. ὁ κύων) οὐτ' ἄλλος οὐδεὶς τηλικαύτην τινὰ δύναμιν ἔχει ὥστε μεταβολὰς περὶ τὸν ἀέρα κατασκευάζειν, ἀλλ' ἔστι τὸ ἡγεμονικὸν αἷτιον περὶ τὸν ἥλιον. αἱ δὲ τούτων ἐπιτολαὶ καὶ δύσεις ἐπὶ τὴν ἐπίγνωσιν τῶν περὶ τὸν ἀέρα μεταβολῶν παράκεινται· δι' ἣν αἰτίαν οὐδὲ διὰ παντὸς συμφωνοῦσιν. ὅθεν βελτίουσιν ἂν τις σημείοις χρῆσαιο τοῖς ὑπὸ τῆς φύσεως ἡμῖν δεδομένοις, οἷς καὶ Ἄρατος κέχρηται. τὰς μὲν γὰρ ἐκ τῶν ἐπιτολῶν καὶ δύσεων τῶν ἄστρον γινομένης μεταβολὰς τοῦ ἀέρος φήθη εἶναι διεψευσμένας, τὰς δὲ φυσικῶς γινομένης καὶ μετὰ τινος αἰτίας κατεχώρισεν ἐν τῇ τῶν φαινομένων πραγματείᾳ ἐπὶ πέρατι (ἐπὶ πᾶσι male edd.) τῆς ὅλης συντάξεως. λαμβάνει γὰρ τὰς προγνώσεις ἀπὸ τῆς τοῦ ἡλίου ἀνατολῆς καὶ δύσεως καὶ ἀπὸ τῶν τῆς σελήνης ἀνατολῶν καὶ δύσεων καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλω τῆς γινομένης περὶ τὴν σελήνην καὶ ἀπὸ τῶν διαισόντων ἀστέρων καὶ ἀπὸ τῶν ἀλόγων ζώων· αἱ γὰρ ἀπὸ τούτων προγνώσεις μετὰ τινος φυσικῆς αἰτίας γινόμεναι κατηναγκασμένα

ἔχουσι τὰ ἀποτελέσματα. ὁθεν καὶ Βοηθὸς ὁ φιλόσοφος ἐν τῷ τετάρτῳ βιβλίῳ τῆς Ἀράτου ἐξηγήσεως φυσικὰς τὰς αἰτίας ἀποδέδωκε τῶν τε πνευμάτων καὶ ὄμβρων, ἐκ τῶν προειρημένων εἰδῶν τὰς προγνώσεις ἀποφαινόμενος. τούτοις δὲ τοῖς σημείοις καὶ Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος κέχρηται καὶ Εὐδόξος καὶ ἕτεροι πλείονες τῶν ἀστρολόγων.

2. (232)

Ἀνέμων θέσεις καὶ προσηγορίαι: ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους περὶ σημείων (vid. Arist. opp. ed. Casaub. Lugd. 1590 t. I p. 755. ed. Bekker p. 973, qui usus est cod. Marc. app. IV, 58 (K^a). hunc ego mense Sept. 1860 Venetiis iterum commoratus et ipse inspexi cum codd. rec. Marc. 200, 215, 216, qui in eisdem vitiiis consentiunt).

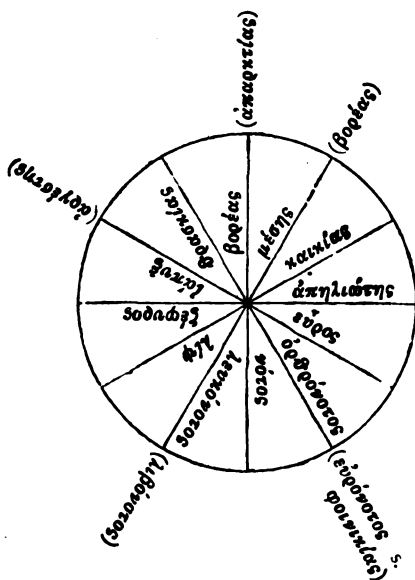
1. 2. Βορρᾶς. οὗτος ἐν μὲν Μαλλῷ Παγρεὺς· πνεῖ γὰρ ἀπὸ κρημνῶν μεγάλων καὶ ὄρων διπλῶν παρ' ἄλληλα κειμένων ἃ καλεῖται Παγρικά. ἐν δὲ Κανύῳ μέσης. ἐν δὲ Ρόδῳ Καννίας· πνεῖ γὰρ ἀπὸ Κανύνου ἐνοχλῶν τὸν λιμένα αὐτῶν τὸν ἀκανίαν (ita codd., corr. αὐτῶν τῶν Κανυλίων). ἐν δὲ Ὀλβίᾳ τῇ κατὰ Μάγυδον (Μύγαλον codd., cf. C. Müller ad Scylac. per. c. 100 in Geogr. Gr. min. t. I p. 75) τῆς Παμφυλλίας Ἰδυρεὺς (codd. Γαυρεὺς. corr. Meineke ad Steph. Byz. s. Ἰδυρος. cf. Theophr. de ventis 53)· πνεῖ γὰρ ἀπὸ νήσου ἣ καλεῖται Ἰδυρίς (codd. Γαυρίς). τινὲς δὲ αὐτὸν βορρᾶν οἶονται εἶναι (et non μέσην sc.), ἐν οἷς καὶ Λυρνατιεῖς (λυρνατιεῖς codd. cf. Steph. Byz. s. v.) οἱ κατὰ Φασηλίδα.
3. Καικίας. οὗτος ἐν μὲν Λέσβῳ καλεῖται Θηβάνας (cf. Hes. s. Θήβανις, Θήβανα. Mein. ad St. B. s. Ἄδανα)· πνεῖ γὰρ ἀπὸ Θήβης πεδίου τοῦ ὑπὲρ τὸν Ἑλαιτικόν (ita K^a Q, vulgo Ἑλαιατικόν) κόλπον τῆς Μυσίας, ἐνοχλεῖ δὲ τὸν Μιτυληναίων λιμένα, μάλιστα δὲ τὸν Μαλόεντα. παρὰ δὲ τισι Καννίας (vulg. παρὰ δὲ αἰκαννίας, π. δ. τοῖς καννίας — non καννίαις quod affert Bekker — K^a, π. δ. τῆς καννίας Q), ὃν ἄλλοι βορρᾶν (βορέαν K^a Q) οἶονται εἶναι.
4. Ἀπυλιώτης. οὗτος ἐν μὲν Τριπόλει τῆς Φοινίκης ποταμεὺς καλεῖται, πνεῖ δὲ ἐκ πεδίου ὁμοίου ἄλωνι μεγάλη, περιεχομένου ὑπὸ τε τοῦ Λιβάνου καὶ τοῦ Βαπύρου (i. e. Ἀντιλιβάνου cf. Str. XVI p. 754 extr.) ὅρους· παρὸ καὶ ποταμεὺς καλεῖται. ἐνοχλεῖ δὲ τὸ Ποσειδώνειον (-δόνιον codd. Ποσειδίων Steph. Str. etc.). ἐν δὲ τῷ Ἰσικῷ κόλπῳ καὶ περὶ Ῥωσὸν Συριάνδος (ita codd., fort. Μυριανδεὺς. cf. Μυριανδος πόλις Str. XIV p. 676)· πνεῖ δὲ ἀπὸ τῶν Συρίων πυλῶν, ἃς διέστηκεν ὁ τε Ταῦρος καὶ Ταυρόσια (corr. τὰ

Ῥωσία) ὄρη. ἐν δὲ τῷ Τριπολιτικῷ κόλπῳ Μαρσεὺς (ὁ μαρσεὺς K^a Q) ἀπὸ Μάρσου κόμης. ἐν δὲ Προκοννήσῳ καὶ ἐν Τέῳ καὶ ἐν Κρήτῃ καὶ Εὐβοίᾳ καὶ Κυρήνῃ Ἑλλησποντίας (ἐλισποντίας K^a, ἐλισποντίας Q). μάλιστα δὲ ἐνοχλεῖ τὸν τε τῆς Εὐβοίας Καφηρέα (καυφαρέα K^a, καὶ φηρέα Q) καὶ τὸν Κυρηναίων (ita codd., Κυρηναῖον vulgo) λιμένα, καλούμενον δὲ Ἀπολλωνίαν· πνεῖ δὲ ἀφ' Ἑλλησπόντου (ἐλλησπόντου K^a, ἐλισπόντου Q). ἐν δὲ Σινώπῃ Βερεκυντίας (-κυντίας K^a Q) ἀπὸ τῶν κατὰ Φρυγίαν τόπων πνέων. ἐν δὲ Σικελίᾳ καταπορθμίας πνέων ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ. τινὲς δὲ αὐτὸν καικίαν οἰοῦνται εἶναι Θηβάναν (θηβάνω Q) προσαγορεύοντες.

5. Εὐρος. οὗτος ἐν μὲν Αἰγαῖς ταῖς κατὰ Συρίαν σκοπελεὺς καλεῖται ἀπὸ τοῦ Ῥωσίου σκοπέλου, ἐν δὲ Κυρήνῃ Κάρβας ἀπὸ τῶν Καρβανῶν (cf. Steph. s. Καρβανίς) τῶν κατὰ Φοινίκην (φοινίκων K^a Q)· διὸ καὶ τὸν αὐτὸν Φοινικίαν (cf. Arist. p. 364, 3. 17) καλοῦσι τινες. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ ἀπηλιώτην (cf. Arist. p. 364^b19) νομίζουσιν εἶναι (cf. Theophr. de ventis 62).
6. Ὁρθόνοτος (scr. Ὁρθρόνοτος). τοῦτον οἱ μὲν εὐρον, οἱ δὲ ἀμνέα προσαγορεύουσιν.
7. Νότος δὲ ὁμοίως παρὰ πᾶσι καλεῖται· τὸ δὲ ὄνομα διὰ τὸ νοσῶδη εἶναι, ἔξω δὲ κάτομβρον, κατ' ἀμφοτέρω δὲ νότον.
8. Λευκόνοτος ὁμοίως (ὅμ. om. Casaub.)· τὸ δὲ ὄνομα ἀπὸ τοῦ συμβαίνοντος· λευκαίνεται γάρ (albus notus Veget.)...
9. Αἴψ. καὶ οὗτος τὸ ὄνομα ἀπὸ Αἰβύης, ὅθεν πνεῖ.
10. Ζέφυρος. καὶ οὗτος τότε τὸ ὄνομα διὰ τὸ ἀφ' ἐσπέρας πνεῖν, ἢ δὲ ἐσπέρα (lacunam hic, ut supra post λευκ. γάρ, auctore Casaubono significant editores, non codices)...
11. Ἰάπυξ. οὗτος ἐν Τάραντι Σκυλλητῖνος (codd. σκυλητῖνος) ἀπὸ χωρίου Σκυλλητίου (codd. σκυλαντίμου). κατὰ δὲ οραλεοντο Φρυγίας (ita sine acc. K^a, καταδεοραλεοντοφρυγίας Marc. 215. 216. καταδεορωλεοντοφρυγίας Q). ὑπὸ δὲ τινων φαραγγίτης· πνεῖ γὰρ ἐκ τινος φάραγγος τῶν κατὰ τὸ Παγγαῖον (ita K^a Q, vulgo Πηγαῖον). παρὰ πολλοῖς δὲ ἀργέστης.
12. Θρηκίας κατὰ μὲν Θράκην Στρυμονίας· πνεῖ γὰρ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ (cf. Steph. s. v.)· κατὰ δὲ τὴν Μεγαρικὴν Σκίρρων ἀπὸ τῶν Σκιρρωνίδων πετρῶν (cf. Strabo IX p. 391). ἐν δὲ Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ Κιρκίας (Κίρκας vulgo. cf. Th. l. c. Pseudar. de mundo p. 394^b31, ubi male nunc καικίας) διὰ τὸ πνεῖν ἀπὸ τοῦ Κιρκαίου. ἐν δὲ Εὐβοίᾳ καὶ Λέσβῳ Ὀλυμπίας (ὀλαμπίας K^a, ὁ

λαμπίας Q), τὸ δὲ ὄνομα ἀπὸ τοῦ Πιερίκοῦ Ὀλύμπου (cf. Hesych. s. v.)· ὁ γλῆϊ δὲ Πυρραίους (cf. Ar. p. 363^b 24. Th. l. c.).

[ὑπογέγραφα δὲ σοι καὶ τὰς θέσεις αὐτῶν ὥς κεῖνται καὶ πνέουσιν, ὑπογράψας τὸν τῆς γῆς κύκλον, ἵνα καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν σοι τεθῶσιν.

Undecim ventos hic habet Pseudaristoteles, quos ordine enumerat ita ut quum non nisi epitomatoris negligentia primi duo septemtrionales βορρᾶς sc. et μέση (qui iidem postea vulgo ἀπαρκτίας et βορρᾶς sive μέση) confundantur ipsumque nomen μέση eum significet qui medius esset inter aparctian et caecian (Ar. p. 363^b 30 cf. Plin. 2, 46), plenum certumque duodecim ventorum systema (de quo cf. Daremberg ad Oribas. II p. 846) agnovisse videatur, quod alienum est ab Aristotele (meteor. 2, 6), primo autem tribuitur Timostheni Ptolemaei Philadelphi secundum Strabonem et Plinium nauarcho (Agathemerus I, 2). atque eosdem duodecim ventos, si errores narrantium corrigas, praeter Eratosthenem (qui octo illos ex Aristotelis disputatione selegit, sc. tres orientales et tres occidentales cum borea et noto, p. 363^b 11—27. cf. Vitruv. 1, 6. Galen. t. XVI p. 406. Favorin. ap. Gell. 2, 22. Agathem. l. c.) posteriores tenent omnes, velut qui Graecos fontes reddere solet et Peripateticos Varro (apud Sen. qu. nat. 5, 16 et Plin. 2, 46 — communi enim fonte

uterque utitur. cf. etiam Veget. de re mil. 5, 8) atque auctor l. de mundo et Adamantius in libro inedito de ventis (cf. Posidon. ap. Strab. I p. 29). quem numerum qui quasi significavit et praeparavit Aristoteles decem tantum nominat, quorum octo *οἱ κατὰ διάμετρόν τε κείμενοι καὶ οἷς εἰσὶν ἐναντιοὶ* nec nisi dubitando undecimum concedit *φοινικίαν* (p. 364, 2). Pseudaristoteles autem cum Timosthene certa nomina habet reliquorum duorum quos esse negaverat Aristoteles, *λευκόνοτον* sc. (s. *λιβόνοτον*) et qui praeterea nusquam occurrit *ὀρθρόνοτον* (i. e. *εὐρόνοτον* s. *φοινικίαν* vel *φοίνικα*), neque tamen *ἀπαρκτίαν* et *βορέαν* nomine distinguit sicut inde a Timosthene usus obtinuit, sed *βορέαν* (qui etiam Aristoteli idem est cum *apartia*) et *μέσην*. scripsit igitur auctor libri *περὶ σημείων*, ex quo de ventis fragmentum hoc excerpit is qui ultima verba (*ὑπογράφῃ δέ σοι* etc.) addidit, aetate inter Aristotelem et Timosthenem fere intermedia, id est Theophrastea.

Eadem occasione de ventis dixit etiam Pseudarist. de signis (ventorum) c. 2, 10: *αἱ δὲ στάσεις τῶν πνευμάτων οὕτως ἔχουσιν, ὥς ἐν τῷ γραμμᾷ* (vel potius *διαγράμμῳ*, id est in tabula textui appicta, ut apud Arist. meteor. 2, 6 et in ipso fragm. *π. σημείων* v. Ar. 973^b 22) *διωρισταί*. ubi quae sequuntur (2, 10—12) ex ipsis Aristotelis meteorologicis excerpta sunt (2, 10 = Ar. 2, 6, 16 Id. et 2, 11—12 = Ar. 2, 6, 19—22).

3. (233)

Proclus in Tim. p. 285 f ed. Bas. (p. 691 ed. C. E. Chr. Schneider. Vratisl. 1847): *ἐπειδὴ δὲ τὰ σχήματα καὶ τὰς κινήσεις τῶν οὐρανίων φόβους εἶπε* (Plato Tim. p. 40^d) *καὶ σημεία τῶν γιγνομένων παρῆχεν τοῖς δυναμένοις λογίσεσθαι, τοσοῦτον ἴστέον ὅτι οὐ μόνον ἐκείνα σημαίνειν οἰητέον, ἀλλὰ σημεία γεγονότων ὄντα σημαντικά τινων· διὸ καὶ αὐτὸς τῶν σημαντικῶν ἑαυτοῖς* (ita ed. Bas., quae convenit cum cod. Marc. 190 membr. sec. XV f. 219^a. *ἐν αὐτοῖς* corr. Schn.) *ἐνεργειῶν προηγουμένως ἐμνήσθη. θαυμασιωτάτην δὲ εἶναι φησιν ὁ Θεόφραστος ἐν τοῖς κατ' αὐτὸν χρόνοις τὴν τῶν Χαλδαίων περὶ ταῦτα θεωρίαν τά τε ἄλλα προλέγουσαν καὶ τοὺς βίους ἐκάστων καὶ τοὺς θανάτους· καὶ οὐ τὰ κοινὰ μόνον οἶον (286) χειμῶνας καὶ εὐδίας, ὥσπερ καὶ τὸν ἀστέρα τοῦ Ἑρμοῦ χειμῶνος μὲν ἐκφανῆ γενόμενον ψυχὴν σημαίνειν καύματα δὲ θέρους, εἰς ἐκείνους ἀναπέμπει· πάντα δ' οὖν αὐτοὺς καὶ τὰ ἴδια καὶ τὰ κοινὰ προγινώσκειν ἀπὸ τῶν οὐρανίων ἐν τῇ περὶ σημείων βίβλῳ φησὶν ἐκείνος.*

Cf. Pseudar. de signis c. 3, 9: *ὁ τοῦ Ἑρμοῦ ἀστήρ χειμῶνος μὲν φαινόμενος ψυχὴν σημαίνει θέρους δὲ καῦμα.*

4. (234)

Schol. in Arat. 1094 (διοσ. 362) p. 244 (ed. Buhle. Lips. 1793 t. I) ex Plutarcho (cuius in Aratum liber erat hoc titulo: αἰτίαι τῶν Ἀράτου διοσημείων): περὶ δὲ τῶν ὀρνίθων Ἀριστοτέλης φησὶν, ὅταν μὲν ψυχρὸς καὶ ὑγρὸς ἢ ὁ αἶθρ, τὸ τηνικαῦτα καὶ αἱ νῆσοι βρεχόμεναι ἀναφύουσιν· ὅταν δὲ ἀνχμώδης ἢ καὶ ξηρὸς, τότε παντελῶς τῶν νήσων μὴ ἀναφύουσῶν ἐπὶ τὴν γῆν τὰ ἐν ταῖς νήσοις ὄρεα φεύγουσιν, εἰς ἣν δύνανται καὶ ἐξ ὀλίγου τρέφεσθαι. καὶ οἱ κυλοιοὶ δὲ ἐκ τῶν νήσων πετόμενοι τοῖς γεωργοῖς σημεῖον ἀνχμοῦ καὶ ἀφορίας εἰσὶν· ἐὰν δὲ ἔμμετροι χωρῶσιν, εὐκαρπίαν δηλοῦσι. [τὸ δέ, ἀνχμῶ ἀνιηθεὶς (γ. 1098), ἤγουν βλαβεὶς ὑπὸ τοῦ ἀνχμοῦ. ξηρότεραι γὰρ αἱ νῆσοι τῶν ἡπείρων τυγχάνουσιν, ὥς φησι Πλούταρχος, θαῖττον καὶ ῥᾶον τοῦ ἀνχμηροῦ καταστήματος ἀντιλαμβάνονται.

Cf. Arat. 1094—1100 = Pseudar. de signis 1, 17: καὶ θέρους ὅταν πολλοὶ ἀθρόοι φανῶσιν ὄρνιθες οἱ βιοτεύουσιν ἐν νήσῳ, ὕδωρ σημαίνουσιν· ἐὰν δὲ μέτριοι, ἀγαθὸν αἰεὶ καὶ βοτοῖς· ἐὰν δὲ πολλοὶ ὑπερβολῇ, ἀνχμὸν ἰσχυρόν.

Alter locus schol. in Arat. 1047 (διοσ. 315) p. 234 (cf. schol. Mosqu. p. 360), ubi in simili Plutarchi disputatione causam praesagii explicante Theophrastus citatur (φησὶν οὖν καὶ Θεόφραστος ὅτι ἡ πρῖνος καὶ ἡ σκῖνος ἀνχμηραὶ τῇ κράσει καὶ ξηρότεραι τῶν ἄλλων πεφύκασιν. [πολὺν οὖν κάρπον οὐ φέρει, ἐὰν μὴ εἰς βάθος ὑγρανθῇ. εἰκότως οὖν τῇ τούτων ἀφορίᾳ καταμαντεύονται περὶ τῶν σπερμάτων οἱ γεωργοί, μῖα αἰτίας οὕσης δι' ἧς ἀμφοτέρων ἡ πολυκαρπία ἐπέρχεται. εἰ δὲ ὑπερβάλλει τοῦ καρποῦ τὸ πλῆθος, οὐκ ἀγαθὸν σημεῖον· ἄμετρον γὰρ ἐπομβρίαν καὶ πλεονασμὸν ὑγρότητος ἢ περὶ τὸν αἶρα ἄνεσις καὶ θηλύτης δηλοῖ. οὕτω καὶ Πλούταρχος), ad hist. pl. 1, 6, 1. 2 simpliciter referendus videtur.

5. (235)

Aelianus de nat. anim. 7, 7 (p. 118 ed. R. Hercher. Par. 1858):

1. Ἀριστοτέλους ἀκούω λέγοντος, ὅτι ἄρα γέραναι ἐκ τοῦ πελάγους εἰς τὴν γῆν πετόμεναι χειμῶνος ἀπειλὴν ἰσχυροῦ ὑποσημαίνουν· τῷ συνίεντι· πετόμεναι δὲ ἄρα ἡσυχῇ αἱ αὐταὶ ὑπισχυνοῦνται εὐήμερίαν τινὰ καὶ εἰρήνην ἀέρος, καὶ σιωπᾶσαι δὲ ὅτι ἔσται ὑπεύδια τοὺς οὐκ ἀπέλκως ἔχοντας τῇ σιωπῇ ὑπομιμνήσκουσιν αἱ αὐταί· ἐὰν δὲ καταπέττωνται καὶ βοᾶσιν καὶ ταράττωσι τε καὶ ταράττωνται, ἀπειλοῦσι κἀνταῦθα χειμῶνα ἰσχυρόν (diff. Pseudar. 3, 1. 4, 3. Arat. 1075—81. 1031—32. 1010—12. Ael. 3, 14. cf. Plin. 18, 87: grues in medi-

terreana festinantes [ventum] ... grues silentio per sublimem volantes serenitatem).

2. ἔρωδιος δὲ κνεφαῖος βοῶν τὰ αὐτὰ ἔοικεν ὑποδηλοῦν, ὥς ὁ αὐτὸς Ἀριστοτέλης φυλάξας λέγει· πετόμενος δὲ ἔρωδιος τῆς θαλάττης εὐθὺ ὕδωρ ἐξ οὐρανοῦ ῥαγήσεσθαι αἰνίττει (Pseudar. 1, 18. 2, 3. Arat. 913—15. 972).

3. εἰ δὲ εἴη χειμέρια, ᾗσασα γλῶσξ εὐδίαν σημαίνει καὶ ἡμέραν φαιδράν (Arat. 999 sq.)· ἐὰν δὲ εὐδία μὲν ᾗ, ἡ δὲ ὑποφθέγγηται, χειμῶνα δεῖ προσδέχεσθαι (Pseudar. 4, 3. Plin. l. c. sic noctua in imbre garrula [serenitatem], at sereno tempestalem).

4. κόραξ δὲ ἐπιτρόχως φθεγγόμενος καὶ κρούων τὰς πτέρυγας καὶ κροτῶν αὐτὰς, ὅτι χειμῶν ἔσται κατέγνω πρῶτος (Pseudar. 1, 16. 3, 3. Arat. 968 sq. Plin. l. c.). κόραξ δὲ αὐτὸ καὶ κορώνη (Ps. 4, 4) καὶ κολοῖος (Arat. 1023) δελίης ὀψίας εἰ φθέγγονται, χειμῶνος ἔσεσθαι τινα ἐπιδημίαν διδάσκουσιν (Ps. 3, 2: καὶ κορώνη καὶ κόραξ καὶ κολοῖος ὅψε ᾗδοντες χειμέριοι).

5. κολοιοὶ δὲ ἐρακίζοντες, ὥς ἐκεῖνος λέγει, καὶ πετόμενοι πῃ μὲν ἀνωτέρω πῃ δὲ κατωτέρω, κρυμὸν καὶ ὑπερὸν δηλοῦσιν (Ps. 1, 16. Arat. 963—66).

6. κορώνη δὲ ἐπὶ δέλπνου ὑποφθεγγομένη ἡσυχῇ, ἐς τὴν ὕστεραν εὐδίαν παρακαλεῖ (Arat. 1001 sq. cf. Ps. 4, 4).

7. φανέντες δὲ ὄρνιθες πολλοὶ μὲν τὸν ἀριθμὸν λευκοὶ δὲ τὴν χροάν (ut στρουθὸς ἢ χελιδὼν ἢ ἄλλο τι τῶν μὴ εἰωθότων λευκῶν sec. Pseudar.), χειμῶν ὅτι ἔσται πολὺς ἐκδιδάσκουσιν (Ps. 3, 2. cf. 3, 10. Plin. l. c.).

8. νῆται δὲ καὶ αἰθῦναι πτερυγίζουσαι πνεῦμα δηλοῦσιν ἰσχυρόν (Ps. 2, 3. Arat. 918 sq. Plin. l. c. cf. Ps. 1, 16. Arat. 970 sq.).

9. ὄρνιθες δὲ ἐκ τοῦ πελάγους εἰς τὴν γῆν σὺν ὀρμῇ πετόμενοι μαρτύρονται χειμῶνα (Ps. 3, 3. Arat. 1024).

10. ἐρίθακος δὲ εἰς τὰ αὔλια καὶ τὰ οἰκούμενα παριὼν δηλὸς ἐστὶ χειμῶνος ἐπιδημίαν ἀποδιδράσκων (ὄρχιλος et ἐριθεύς Arat. 1024 et cum eo Ps. 3, 2. ἐρίθακος appellatur ab Arist. h. a. 9, 49).

11. ἀλεκτρούνες γε μὴν καὶ ὄρνιθες οἱ ἡθάδες πτερουσόμενοι καὶ φρονιτόμενοι καὶ ὑποτρύζοντες χειμῶνα δηλοῦσιν (diff. Ps. 1, 17. Arat. 960 sq.).

12. ἀπαινοῦσι δὲ καὶ πνεῦμα λουόμενοι γε ὄρνιθες καὶ ἀνέμων τινὰς ἐμβολὰς ὑποφαίνουσι (Ps. 1, 15. Arat. 942 sq.). χειμῶνος δὲ ὄντος εἰς ἀλλήλους ὄρνιθες πετόμενοι καὶ δι' ἀλλήλων θέοντες σημαίνουσιν εὐδίαν. ὄρνιθες δὲ ἀθροιζόμενοι περὶ τε λίμνας καὶ ποταμῶν

οχθας χειμῶνα ἐσόμενον οὐκ ἀγνοοῦσι. πάλιν τε ὄρνιθες οἱ μὲν θαλάττιοι καὶ οἱ λιμναῖοι ἐς τὴν γῆν ἰόντες, ὥς ἔσται χειμῶν πολὺς οὐκ ἀγνοοῦσιν (cf. supra §. 9), οἱ δὲ χερσαῖοι σπεύδοντες ἐς τὰ νοτερά ἐνδίας ἄγγελοι εἰσιν, ἐὰν μέντοι σιωπῶσιν (haec omnia desunt apud Ps. et Arat.).

iam sequitur septimi libri c. 8, ubi primum ex alio fonte aliena affert, deinde ad fontem c. 8 exscriptum eandemque praesagiorum materiam redit Aelianus (cf. Plin. 18, 88 qui eadem ratione ab avibus transit ad pecora ceteraque animalia, usus quidem, ut puto, Varronis quodam de signis libro Graecos imitati, cf. Varro apud Plin. 18, 79).

13. καὶ ἐκεῖνα δὲ προσακήκοα ἐκπληῖσαι ἱκανά. βοῦς ἐὰν βοᾷ καὶ ὀσφραίνηται [τῆς γῆς], ὕειν ἀνάγκη (Ps. 1, 15. Arat. 954 sq. cf. 1118. Plin. 1. c.). ἄδην δὲ βόες καὶ πέτρα τοῦ ἔθνους ἐσθιόντες δηλοῦσι χειμῶνα (Ps. 3, 4. cf. Arat. 1118—21).

14. πρόβατα δὲ ὀρύττοντα ταῖς ὀπλαῖς τὴν γῆν ξοικε σημαίνειν χειμῶνα (Ps. 3, 4. Arat. 1082 sq.), ἀναβαινόμενα δὲ τὰ αὐτὰ πρῶι (πῶεα codd.) χειμῶνα ὁμολογεῖ (cf. Ps. 1, 25 et 3, 3. Arat. 1068—71). κοιμώμεναι δὲ ἀθρόαι αἱ αἶγες τὰ αὐτὰ ὁμολογοῦσιν (cf. Ps. 3, 3).

15. ὕες δὲ ἐν τοῖς ἀρώμασι φαινόμεναι ὑετοῦ φυγὴν διδάσκουσιν (corr. μύες? his enim vel vermibus aptum est verbum φαίνεσθαι cf. Ps. 3, 5 γῆς ἔντερα πολλὰ φαινόμενα χειμῶνα σημαίνει = Plin. 1. c. vermes terreni erumpentes. de porcis alia Ps. 3, 12. Arat. 1123. Plin. 1. c.).

16. ἄρνες δὲ ἄρα καὶ ἔριφοι ἀλλήλοις ἐμπεδῶντές τε καὶ ὑποσκιρτῶντες φαιδρὰν ἡμέραν ὁμολογοῦσιν (diff. Arat. 1104 sqq. quae quidem non extant apud Pseudar.).

17. γαλαῖ δὲ ὑποτρίβουσιν καὶ μύες ἐκείναις δρῶντες τὰ αὐτὰ χειμῶνα συμβάλλονται ἔσεσθαι ἰσχυρόν (de muribus Ps. 3, 4. Arat. 1132 sq.).

18. λύκοι δὲ φεύγοντες ἐρημίας καὶ εὐθὺ τῶν οἰκουμένων ἰόντες χειμῶνος ἐμβολὴν μέλλοντος ὅτι πεφρίκασιν, μαρτυροῦσι δι' ὧν δρῶσι (Ps. 3, 9. Arat. 1125—28. cf. Ps. 3, 10).

19. λέοντος (de quo ne mireris cf. Rose de Ar. 1. p. 208) δὲ ἐν τοῖς καρπίμοις χωρίοις ἐπιδημία ἀνυχμὸν δηλοῖ.

20. σκιρτῶντά γε μὴν τὰ ὑποζύγια καὶ βοῶντα τοῦ ἔθνους μᾶλλον νοτερόν χειμῶνα ἐσόμενον δηλοῖ· εἰ δὲ καὶ ταῖς ὀπλαῖς κόνιν προσαναβάλλοι, ταῦτά ταῦτα δηλοῖ που (cf. ad §. 16).

21. λαγῶ δὲ ἐν τοῖς αὐτοῖς χωρίοις ὀρώμενοι πολλοὶ δηλοῦσιν εὐδίαν (§ 19—21 desunt apud Ps. et Arat.).

quibus omnibus iam finem ponit rhetor his verbis: πάντων δὲ τούτων ἀπολείπονται οἱ ἄνθρωποι καὶ ἴσασιν αὐτὰ ὅταν γένηται. ex eodem tamen fonte alibi quoque apud Aelianum abscissas particulas habes, velut 9, 19 (= Plut. de sol. an. 34) de ranis (cf. Ps. 1, 15. Arat. 946 sq.):

22. ὅταν δὲ βάτραχοι γεγωνότερον φθέγγωνται καὶ τῆς συνηθείας λαμπρότερον, ἐπιδημίαν δηλοῦσιν ὅ·ου.

XLIII.

(Ἀστρονομικόν.)

Sub hoc titulo (D. L. 5, 26) coniungi libet de siderum effectu lunae-que fragmenta haec duo, quorum plane incertus est locus.

1. (236)

Aelian. de nat. au. 9, 6: κατὰ τὴν νομηνίαν δὲ τὰ ζῶα, ὥς πυνθάνομαι (i. e. ut scriptum reperio), ἢ φθέγγεται τι τῇ συντροφῇ φωνῇ ἢ πίπτει, λέων δὲ ἄρα μόνος, ὥς Ἀριστοτέλης φησὶν, οὐδέτερον αὐτοῖν δοῦν.

Cf. de simiis et novilunio Plin. 8, 80, 215. pro πίπτει corr. τίπτει? cf. Plin. 2, 102. Cic. de nat. deor. 2, 46 etc. item Ael. n. a. 9, 6. in universum autem de plantis et animalibus cum lunae lumine modo auctis modo minutis Procl. in Hes. opp. v. 763, Olympiod. in Alc. p. 18 Cr. et alia multa. quae praecedunt apud Aelianum similia sunt Plinio 2, 41.

2. (237)

Plinius n. h. II s. 101: *omnia plenilunio maria purgantur ... his addit ... Aristoteles nullum animal nisi aestu* (scil. propter lunae defectum cf. Posid. apud Priscian. qu. p. 571 etc.) *recedente exspirare. observatum id multum in Gallico oceano et duntaxat in homine com-
pertum.*

XLIV.

Περὶ μετállων.

Librum de metallis, qui habetur in indice librorum Theophrasteorum (D. L. 5, 44: περὶ μετállων ᾱ, β.), non item in Aristotelicis, non minus quam libros de plantis clarissimos Theophrasti esse, qui magistri

consilium in fine meteorologicorum tertii nuntiatum exegerit, probe noverunt harum rerum periti (cf. Theophr. de lapid. 1 et praef. in fr. l. de plantis), dubitabant qui testimonia a lexicographis antiquitus tradita repetebant grammatici (Pollux). neque adeo veri dissimile est prima illa philologiae Alexandrinae Hermippique de Theophrasto scribentis aetate Aristotelis ipsius nomine huic quoque librum inscriptum vidisse eum, qui quum Aristotelis aliorumque *θανυμάσια ἀκούσματα* colligeret, eosdem libros quos postea renascente philosophia Aristotelica omnes viderent esse Theophrasti, septem dico de animalibus dissertationes (D. L. 5, 43—44), Aristotelis credit cum Antigono Carystio (mir. 20. 25). quem ego quidem pro certo habeo ex ipso illo Theophrasti metallico hausisse quae post miracula ignium (c. 33—40) locumque singularem e libro Theophrasti de lapidibus ductum (c. 41 = de lap. 13) de metallis apponit (c. 42—50. cf. 61. 62). nam quum ex duplici fontium genere opusculum illud consarcinatum sit, id quod eorundem fragmentorum ab aliis scriptoribus citatorum comparatio docet, altera pars (c. 1—77, exceptis fortasse c. 51—60 quae alienam speciem habent ordinemque male hic intrusa turbare videntur) universa philosophis hoc est Peripateticis atque Theophrasto talibus rebus referto debetur, cuius quidem scripta (*μονοβίβλους*) cum Aristotele auctor confundit (ipsius enim Aristotelis nihil inesse videtur praeter initium i. e. c. 1—8. 11—15), historicis (Timaeo sc. et Theopompo) altera (c. 78—138, ita quidem ut restituta ex codicum ipsiusque scriptoris indicibus vera capitulorum serie, c. 78—114. 130—136 ex Timaeo uno tenore omnia excerpta sint, ex Theopompo quae deinde sequuntur 137. 115—129. 138), nisi quod in ipso fine (c. 139—151) redit Theophrastus (vel Aristoteles 149. 150). quae autem post illa vulgo adhaerent (c. 152 sqq.), plane aliena sunt, recentia, separata, nec nisi a librario quodam inconsulto cum Aristotelis qui ferebatur opusculo conglutinata.

Ceterum advertendum est metallici Theophrastei nullum vestigium extare apud Plinium (in l. de metallis 33 et 34) qui multa gerit libri de lapidibus. ad hunc enim pertinet Theophrasti mentio in indice auctorum l. 33 facta (cf. 33, 37. 43). de Arabicis Aristotelis libris (de quibus alibi agetur) *de lapidibus* et *de metallifodinis* v. Rose de Ar. l. p. 181 sq. 183. hoc tantum nunc addo eundem Aristotelis (i. e. anonymi Byzantini) librum apud Arabes celeberrimum de lapidibus (quem *per partes excerptum* translatumque medio aevo legebant Latini, velut Albertus Magnus in l. de mineralibus, Vincentius Bellovacensis, auctor *Phisonomiae regiae* impr. Mersborg 1473 et antea Arnoldus de Saxonia, qui in libro *de vir-*

tute universali cap. octavo interpretem eius Gerardum dicit sc. Cremonensem. cf. cod. Leod. 77 et quem ipse exscripsi Montispass. 277) fontem fuisse tractatus de lapidibus qui naturalium quintus est in encyclopaedia philosophica *fratrum sincerorum* seculo decimo composita (v. versionem Germ. a Fr. Dieterici editam hoc titulo: Die Naturanschauung u. Naturphilosophie der Araber im zehnten Jahrh. Berl. 1861, ubi p. 118 idem Ar. liber sine nomine auctoris citatur, item p. 112 ubi docti illi qui 700 lapides numerant pro ipso iterum Aristotele inducuntur qui de septingentis lapidum speciebus disseruisse dicitur (S. de Sacy, Chrestom. Ar. III, 533. 447. cf. Rose l. c. p. 181). etenim quae de singulis lapidibus in hoc tractatu afferuntur, cum fragmentis quae habent Honein (sive Costa ben Luca), Ibn El-Beitar, Teifaschi, alii, ad verbum saepe conveniunt. cf. e. g. de smaragdo Diet. p. 127 = Ar. ap. Ibn El-Beitar I p. 537 Sonth., Honein de incantat. [sc. a Constantino Africano latine versus, vel potius Constantinus filius Lucae i. e. Costa ben luca de phisicis ligaturis secundum cod. Norimb. cent. V, 21. cf. cod. Amplon. qu. 395.] p. 318 opp. Const. Afr., Ar. de lap. exc. c. 2 cod. Mp. f. 127^a, Vinc. Bell. spec. nat. 8, 102. Phisonomia regia col. 29 cf. 91 (Albertus Magn. de mir. opp. t. II p. 236. cf. 210) etc.

1. (238)

Theophr. de lapid. init.: *Τῶν ἐν τῇ γῇ συνισταμένων τὰ μὲν ἐστὶν ὕδατος τὰ δὲ γῆς* (cf. Arist. meteor. 3 extr. 4, 10 p. 389, 7. 11. Galen. t. XII p. 166. 208). *ὕδατος μὲν τὰ μεταλλεύμενα, καθάπερ ἄργυρος καὶ χρυσὸς καὶ τὰλλα, γῆς δὲ λίθος τε καὶ ὅσα λίθων εἶδη περιττότερα καὶ εἴ τινας δὴ τῆς γῆς αὐτῆς ἰδιώτεραι φύσεις εἰσὶν ἢ χρώμασιν ἢ λειότησιν ἢ πυκνότησιν ἢ ἄλλῃ τινὶ δυνάμει. περὶ μὲν οὖν τῶν μεταλλευομένων ἐν ἄλλοις τεθεώρηται, περὶ δὲ τούτων νῦν λέγωμεν.*

Scriptus est liber περὶ λίθων Ol. 116, 2 (Rose de Ar. libr. p. 178).

2. (239)

Hesych. s. προσφανῆ: *Θεόφραστος ἐν μεταλλικῷ χρυσίου συρροάς.* cf. fr. 7, 1.

3. (240)

Harpocr. lex. p. 108, 22 (ex quo Phot. et Suid. s. v.) s. *κεγγρεών*: *Δημοσθένης ἐν τῇ πρὸς Πανταίνετον παραγραφῇ* (or. 37, 27) *«κᾶπειτ' ἐπεισε τοὺς οἰκέτας τοὺς ἐμούς καθέζεσθαι εἰς τὸν κεγγρεῶνα» ἀντὶ τοῦ εἰς τὸ καθαριστήριον, ὅπου τὴν ἐκ τῶν μετάλλων κέγγρον* (cf. Poll.

7, 99: τὸν τῶν ἀργυρίων κονιορτὸν κέρχρον sc. ὠνόμαζον. loquitur autem Demosthenes de argentifodina quadam Attica) διέψυχον, ὡς ὑποσημαίνει Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ μετάλλων.

Cf. Phot. lex. (= Lex. rhet. Seguer. p. 271, 23 Bekk.) p. 151, 26 s. κεγγρεάν: τόπος Ἀθήνησιν, ἐν ᾧ ἡ ἀργυρίτις ἐκαθαίρετο κέρχρος. καὶ ἡ ἀπὸ τῶν ἀργυρίων ἀναφερομένη ἄμμος (Boeckh über die Laur. Silberbergwerke p. 106). Plin. 37, 15: *unum ex iis* (sc. ex adamantis generibus iis quibus pallor est argenti. cf. M. Pinder de adamante. Berol. 1820 p. 52) *vocant cenchron, quod est milii magnitudine. alterum Macedonicum in Philippico auro repertum, et hic est cucumis semini par.*

4. (241)

Hesych. s. σύζωσμα: ἐν τῷ μεταλλικῷ τὸν ἐκρέοντα χαλκόν.

5. (242)

Hesych. s. σκαρφών: εἶδος καμίνου, ἐν τῷ μεταλλικῷ.

Hesychii locus tres iam pridem monstravit Io. Meursius in Theophrasto L. B. 1640 p. 36 (no. 64).

6. (243)

Pollux 7, 97—99 (cf. 3, 87. 10, 149) ad μεταλλέων opus spectantia habet haec: μεταλλεία, μέταλλα, μεταλλεύς, μεταλλεύειν, ὀρύττειν, γεωρρυχεῖν, σκάπτειν καὶ ἀνασκάπτειν καὶ διασκάπτειν. χρυσοῦ μεταλλεῖς, χρυσουργοί, χρυσουργοῦντες, χρυσὸν ὀρύττοντες, τὰ χρυσεῖα, τὴν ὑπόχρυσον γῆν, τὴν κατάχρυσον ψάμμον, τὴν ἐπὶ χρυσον κόνιν, τὴν χρυσίτην γῆν μεταλλεύοντες, διασήθοντες, διηθοῦντες, διακρίνοντες, ἔψοντες, καθαίροντες, πυρὶ βασανίζοντες. ἀπεφθοῦς χρυσός, ἀκριβής, ἐλικρινής, ἀκήρατος, ἀκραιφνής, Δαρεικός, Γυγάδας. ἀργύρια, ἀργυρίτις γῆ, ὑπάργυρος, ἐπάργυρος, ἀργύρεια μέταλλα. καινοτομίαι μετάλλων. μεσοκρινεῖς κλονες οἱ ἐν τοῖς μετάλλοις ὑφεστηκότες ἀνέχιν τὰ ὀρύγματα (cf. 3, 87: οὓς δὲ κατέλιπον μέσους κλονας οἱ μεταλλεῖς ἀνέχιν τὴν γῆν, οὗτοι μεσοκρινεῖς ὠνομάζοντο. Plut. vit. orat. 7. Lex. Seguer. p. 286, 33). ἄργυρος καθαρός, διαφανής, Ἀρκανδικός. γῆ ὑπόχαλκος· οὐ γὰρ χαλκίτις οὐδὲ χαλκεῖα μέταλλα, ὥσπερ καὶ σιδηροῦ μέταλλα καὶ γῆ σιδηρίτις. ταύτης δὲ τὸ καθαρά σκωρίαν (cf. Ar. meteor. 4, 6. 383, 34) ὠνόμαζον, ὥσπερ τοῦ χρυσοῦ τὸ ἄνθος ἀδάμαντα (cf. Plin. 37, 15. Pinder de adamante p. 21. 51) καὶ τὸν ἀργυρίων κονιορτὸν κέρχρον (fr. 3). τὴν δὲ σκωρίαν καὶ κίβδον ἐκάλεσαν, ἀφ' ἧς καὶ οἱ μεταλλεῖς κίβδωνες. τὸ δὲ ἀγγεῖον ἐν ᾧ κατεκεράνυσαν

τὸν σίδηρον, περίοδος καλεῖται ἐν τῷ περὶ μετάλλων εἵτε Ἀριστοτέλους ἐστὶ τὸ βιβλίον εἵτε Θεοφράστου.

Poll. 10, 149: μεταλλέως σκευή θύλακες, περίοδος, σάλαξ. καὶ θυλακοφορεῖν μὲν τοὺς μεταλλέας οἱ κωμικοὶ λέγουσι, περίοδον δὲ καὶ σάλακα Θεόφραστος ἐν τῷ μεταλλικῷ, περίοδον μὲν τὸ ἀγγεῖον ἐν ᾧ κατακεραυννύουσι τὸν σίδηρον, σάλακα δὲ τὸ τῶν μεταλλῶν κόσκινον (cf. Hes. s. περίοδος, σάλαξ).

Cf. Boeckh über die Laurischen Silberbergwerke in Attica (h. phil. Abh. d. Berl. Acad. 1814—15) p. 101 sqq.

7. (244)

Pseudaristot. mir. 42—50. 61. 62.

1 (42). περὶ Φιλίππους τῆς Μακεδονίας (τοὺς ἐν Μακεδονίᾳ al.) εἶναι λέγουσι μέταλλα, ἐξ ὧν τὰ ἐκβαλλόμενα ἀποσύρματα αὐξάνεσθαι φασὶ καὶ φύειν χρυσίον, καὶ τοῦτ' εἶναι φανερόν.

Has scilicet χρυσίον συρροῶς προσφανεῖς (καὶ τοῦτ' εἶναι φανερόν) voce inusitata dixerat Theophrastus ἐν μεταλλικῷ (fr. 2). de Philippico auro cf. Plin. 37, 15 (supra fr. 3).

2 (43). φασὶ δὲ καὶ ἐν Κύπρῳ περὶ τὸν καλούμενον Τυρρίαν (al. τυρίαν. τὸ Κούριον coniectura nimis incerta correxit Meursius) χαλκὸν ὅμοιον γίνεσθαι. κατακόψαντες γὰρ, ὡς ἔοικεν, εἰς μικρὰ σπείρουσιν αὐτόν· εἰθ' ὑδάτων ἐπιγενομένων αὐξάνεται καὶ ἐξανίησι καὶ οὕτως συνάγεται.

Cf. fr. 8 et Aristot. h. a. 5, 19. 552^b 10: ἐν δὲ Κύπρῳ, οὗ ἡ χαλκίτις λίθος καλεῖται ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐμβαλλόντων (Th. de lap. 25).

3 (44). φασὶ δὲ καὶ ἐν Μήλῳ τῇ νήσῳ ἐν τοῖς ἐξορυσσομένοις τόποις τῆς γῆς (τὰ ἐν Μήλῳ μέταλλα appellat Poll. 7, 99) πάλιν ἀναπληρώματα γίνεσθαι.

Cf. Alexander Aphr. (in l. qui falso appellatur II de anima) f. 74^a (post Themistii opera ed. Ald. 1534): ἡ γὰρ τῶν λίθων αὐξησις ὁμώνυμος, ὅτι προσθήκη. ἢ εἴπερ καὶ οἱ λίθοι διόλου αὖξονται, εἴη ἂν καὶ ἐν τούτοις εἶδος ζωῆς, ἀλλὰ λίαν γε ἀμυδρᾶς· ἐπεὶ καὶ γενναῖν τινὲς λίθοι λέγονται, ὡς Κλέαρχός φησιν (qui locus in Clearchi Solensis fragmentis a C. Müllero Fr. h. Gr. t. II collectis omissus est). ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τούτων ἡ ὁμώνυμος ἡ γένεσις ἢ ἄλλον τρόπον.

4 (45). περὶ Παιονίαν λέγουσιν ὅταν συνεχεῖς ὄμβροι γένωνται, εὐρίσκεισθαι περιτηχομένης τῆς γῆς χρυσὸν τὸν καλούμενον ἄπυρον. λέγουσι δ' ἐν τῇ Παιονίᾳ οὕτω χρυσίζειν τὴν γῆν, ὥστε πολλοὺς εὐρηκέναι καὶ ὑπὲρ μνᾶν χρυσίου ὀλκήν. τῷ δὲ βασιλεῖ τινὰ φασιν

εύρόντα ἀνενεγκεῖν δύο βώλους, τὸν μὲν τρεῖς μᾶς ἄγοντα τὸν δὲ πέντε· οὕς φασιν ἐπὶ τῆς τραπέζης αὐτῷ παρακειῖσθαι καὶ ἐπ' ἐκείνων πρῶτον εἴ τι ἐσθίει ἀπάρχεσθαι.

5 (46). φασὶ δὲ καὶ ἐν Βάκτροις τὸν Ὠξὸν ποταμὸν καταφέρειν βώλια χρυσοῦ πλήθει πολλὰ· καὶ ἐν Ἰβηρίᾳ δὲ τὸν καλούμενον Θεόδωρον ποταμὸν ἐκβράσσειν τε πολὺ περὶ τὰ χεῖλη χρυσοῦ, ὁμοίως δὲ καὶ καταφέρειν.

6 (47). λέγουσι δὲ καὶ ἐν Πιερίᾳ τῆς Μακεδονίας ἄσημόν τι χρυσίον κατορυγμένον ὑπὸ τῶν ἀρχαίων βασιλέων, χασμάτων (τε aidd. Syll.) τετάρων ὄντων, ἐξ ἐνὸς αὐτῶν ἀναφῦναι χρυσὸν τὸ μέγεθος σπιθαμιαῖον.

7 (48). λέγεται δὲ καὶ ἰδιαιτάτην εἶναι γένεσιν σιδήρου τοῦ Χαλυβικοῦ καὶ τοῦ Ἀμισσηνοῦ. συμφύεται γάρ, ὥς γε λέγουσιν, ἐκ τῆς ἄμμου τῆς καταφερομένης ἐκ τῶν ποταμῶν. ταύτην δ' οἱ μὲν ἁπλῶς φασὶ πλύναντας (ita Syll. codd. πλύναντες) καμινεῦειν, οἱ δὲ τὴν ὑπόστασιν τὴν γενομένην ἐκ τῆς πλύσεως πολλάκις πλυθεῖσαν συγκαίειν, παρεμβάλλειν δὲ τὸν πυριμάχον (cf. Th. de lap. 9 ὡσαύτως καὶ οἱ πυρομάχοι καὶ οἱ μυλῖαι ῥέουσιν οἷς ἐπιτιθέασιν οἱ καίοντες, sc. ὡσαύτως τοῖς μεταλλευτοῖς. cf. etiam Ar. meteor. 4, 6. 383^b 5) καλούμενον λίθον· εἶναι δ' ἐν τῇ χώρᾳ πολὺν. οὗτος δ' ὁ σίδηρος πολὺ τῶν ἄλλων γίνεται καλλίων. εἰ δὲ μὴ ἐν μιᾷ καμίνῳ ἐκαίετο, οὐδὲν ἂν, ὥς ἔοικε, διέφερε τὰργυρίου. μόνον δὲ φασιν αὐτὸν ἀνώτερον εἶναι, οὐ πολὺν δὲ γίνεσθαι.

8 (49). φασὶ δὲ καὶ ἐν Ἰνδοῖς τὸν χαλκὸν οὕτως εἶναι λαμπρὸν καὶ καθαρόν καὶ ἀνώτερον, ὥστε μὴ διαγινώσκεσθαι τῇ χροᾷ πρὸς τὸν χρυσόν, ἀλλ' ἐν τοῖς Δαρείου ποτηρίοις βατιακάς εἶναι τινὰς καὶ πλείους, ὥς εἰ μὴ τῇ ὁσμῇ, ἄλλως οὐκ ἦν διαγινῶναι πότερόν εἰσι χαλκαὶ ἢ χρυσαῖ.

9 (50). τὸν κασσίτερον τὸν Κελτικὸν τήκεσθαι φασὶ πολὺ τάχιον μολύβδου. σημεῖον δὲ τῆς εὐτηξίας, ὅτι τήκεσθαι δοκεῖ καὶ ἐν τῷ ὕδατι· χρωαίνει γοῦν, ὥς ἔοικε, ταχύ. τήκεται δὲ καὶ ἐν τοῖς ψύχεσιν, ὅταν γένηται πάγη, ἐγκατακλειομένου ἐντός, ὥς φασι, καὶ συναφθουμένου τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐνυπάρχοντος αὐτῷ διὰ τὴν ἀσθένειαν.

Cf. Plut. qu. conv. 6, 8, 6.

10 (61). θαυμαστὸν δὲ τί φασιν ἐν Ἰνδοῖς περὶ τὸν ἐκεῖ μολύβδον συμβαίνειν· ὅταν γὰρ τακεῖς εἰς ὕδωρ καταχυθῇ ψυχρόν, ἐκπηδᾷ ἐκ τοῦ ὕδατος.

11 (62). φασὶ τὸν Μοσσύνοικον χαλκὸν λαμπρότατον καὶ λευκότερον εἶναι, οὐ παραμυγνύμενον αὐτῷ κασσίτερον, ἀλλὰ γῆς τινὸς

αὐτοῦ γινομένης καὶ συνεψομένης αὐτῷ. λέγουσι δὲ τὸν εὐρόντα τὴν κρᾶσιν μηδένα διδάξαι· διὸ τὰ προγεγονότα ἐν τοῖς τόποις χαλκώματα διάφορα, τὰ δ' ἐπιγιγνόμενα οὐκέτι.

8. (245)

In codice gr. Paris. 1310 (chart. sec. 15), qui miscellanea continet rhetorica historica poetica admodum varia, post carmina Theodori Prodromi singularia quaedam capita sequuntur περὶ τῶν τεσσάρων ποταμῶν τῶν ἐκφυομένων ἐκ τοῦ παραδείσου (f. 442^a), περὶ τοῦ ῥωμαικοῦ βισέξτου (f. 443^a), περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ἀνθρωπίνων σωμάτων (f. 443^b), περὶ τῶν δ' στοιχείων (f. 444^a), ultimum denique in ultima codicis pagina (f. 444^b) hoc, quod cum omnibus scripturae vitiiis mense Ianuario a. 1857 ita Parisiis descripsi:

Περὶ τῶν εὐρισκομένων μετάλλων ἐν τῇ νήσῳ κύπρῳ.
Ἰστέον ὅτι ἐν τοῖς βίβλοις τῶν περὶ γαληνὸν περὶ εἰδῶν, καὶ ἀριστοτέλους φυσιολογικῶν περὶ οὐσίας γῆς καὶ λίθων καὶ μετάλλων εὐρέσεις, εὐρέθη ἐν τῇ κύπρῳ νήσῳ ὅτι ἔστιν ὄρος μέγα καὶ ὑψηλὸν ὑπὲρ πάντων τῶν βουνῶν αὐτῆς, τρογόδος καλούμενον. πολλὰ καὶ διάφορα εἶδη βοτανῶν τῆς ἰατρικῆς τέχνης χρήσιμα εὐρισκόμενα. ἅ τινά λέγειν ἐπιχειροῦντα καθ' ἑν, ἐπιλήψει με διηγούμενον ὁ χρόνος. Ὅμοιως καὶ περὶ μετάλλων γῆς, γέγραπται ἐν τῷ περὶ λίθων διαφορᾶς ἀριστοτέλους. ὅτι χρυσίου μετάλλων ὄρος, Ἡ βούκασα. ἡ καὶ διακειμένη εἰς πόδοσιν τοῦ τρογόδου. καὶ ἐπιβλέπει ἐπὶ τὰ βορειότερα μέρη τῆς νήσου. κατὰ θάλατταν δὲ, γίνεται δυτικώτερον αὐτῆς. ἔχει δὲ διαφορᾶς μετάλλων καθὼς διηγῆσατο. φημὶ (sic pro φημι), χρυσίου καὶ ἀργυρίου καὶ χαλκοῦ. στυπτηρίας σχιστῆς καὶ λευκῆς. καὶ ἀληθινῆς στυπτηρίας. καὶ σωροῖ (sic pro σωρῶν) τὸ προξυμιον τοῦ χρυσαρίου. καὶ μίσσει (sic pro μίσυν) καὶ ὁ χαλκίτης. καὶ ἄλλα διάφορα μέταλλα. ἐν ἑτέροις δὲ ὄρεσι φασὶ τῆς κύπρου, γίνεται ὁ σίδηρος. ὁ ὕελος. καὶ πᾶσα ὕλη τιμὰ: —

Summus Cypri mons et qui idem debet esse cum Trogodo illo, quo nomine recentiori saepe nunc quoque appellatur (Throdos, Troodos apud Engel, Kypros I, 34), Olympus est, prope quem (ἐν ποσίῳ), ut Strabonis utar (14 p. 684), μέταλλα χαλκοῦ ἔστιν ἄφθονα τὰ ἐν Ταμασσῷ, ἐν οἷς τὸ χαλκανθές γίνεται καὶ ὁ ἰὸς τοῦ χαλκοῦ πρὸς τὰς ἰατρικὰς δυνάμεις χρήσιμα (cf. Steph. Byz. s. Ταμασός: πόλις Κύπρου διάφορον ἔχουσα χαλκόν, ἐν μεσογείᾳ. Engel, Kypros I, 149). Galenus qui iuvenis adhuc ut μεταλλικὰ φάρμακα (de quibus v. Dioscor. l. 5, Gal. de simpl. l. 9, Oribas. l. 15) sibi compararet itinere facto in Cyprum insulam pro-

fectus est apud medicos (cf. Engel, Kypros II, 41 sqq.) famosam, τὸ μέταλλον visitavit prope Solos (ab eo igitur de quo agitur diversum, licet eiusdem montium iugi fuerit), de quo saepe memorat in opere de simplic. medicam. fac. (XII, 214. 219 sq. 226. 234. 238 sqq. cf. XIV, 7) aliisque fortasse deperditis, unde haec ducta sint.

XLV.

Περὶ φυτῶν.

Quot seculis, ait Quintilianus (XII, 11, 22), *Aristoteles didicit, ut non solum quae ad philosophos atque oratores pertinent scientia complecteretur, sed animalium satorumque naturas omnes perquireret? illis enim haec invenienda fuerunt, nobis cognoscenda sunt.* et sane plantarum quidem non minus quam animalium historiae peritissimum fuisse Aristotelem, immo utriusque doctrinae et Graecis et Latinis nobisque auctorem, opera declarant. atque eundem etiam postquam zoologica studia scriptis condidit aeternis, botanica diu exculta edere in animo habuisse, ipsius verbis constat ad libros de plantis postmodum edendos saepius lectorem ablegantis (cf. Prantl, de Ar. I. ad hist. an. pertin. ord. 1843 p. 47. Rose, de Ar. libr. ord. et auct. 1854 p. 177). attamen inter ipsas etiam litteras zoologicas (Rose p. 216) morte immatura abreptus est. quos ipse non scripsit libros de plantis, de lapidibus et metallis, scripsit Theophrastus Aristotelicae doctrinae famaеque heres, unius quasi corporis librorum Aristotelicorum scientiam universam posteris tradentium partes. atque ea quidem causa fuit (cf. Rose p. 178), cur recentiores Aristotelis commentatores, ubi in praefationibus scholarum libros Aristotelis hoc est scientiarum orbem dividerent ordineque disponent, non dubitarent et de animalibus et de plantis opera referre, Aristotelis scilicet et Theophrasti. cf. Simplic. in categ. Bas. 1551 f. 1^b: τῶν δὲ Ἀ. συγγραμμάτων τὰ μὲν ἐστὶ μερικὰ . . . τὰ δὲ καθόλου· τὰ δὲ καὶ μεταξύ, ὥς αἱ περὶ ζώων καὶ φυτῶν ἱστορίαι. David in categ. p. 25, 21 Br.: καὶ εἰ μὲν μερικῶν, ἢ ἐμψύχων ἢ ἀψύχων . . . καὶ εἰ μὲν περὶ ἀναισθητῶν ἐμψύχων, ὥς τὰ περὶ φυτῶν αὐτοῦ ζητήματα· εἰ δὲ αἰσθητῶν, καὶ τοῦτο πάλιν ἢ περὶ τῶν καθόλου, ὥς αἱ περὶ τῶν ζώων αὐτοῦ ἱστορίαι . . . Simplic. in phys. Ven. 1528 f. 1^a: τῶν δὲ ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς τόπῳ ἐπειδὴ τὰ μὲν ἐστὶν ἐμψυχα τὰ δὲ ἄψυχα, περὶ μὲν ἀψύχων ἐν ταῖς τῶν μετὰ τὰ λων παραγματελαῖς

www.libtool.com.cn
 διδάσκει· τῶν δὲ ἐμψυχῶν τὰ μὲν ἔστι ζῶα, τὰ δὲ φυτά, τὰ δὲ ζωόφυτα. περὶ μὲν οὖν ζῶων ἐν ταῖς περὶ ζῶων παντοδαπαῖς πραγματεῖαις διελέχθη, πῇ μὲν ἱστορικῶς τὰ περὶ αὐτῶν ἀφηγούμενος ὥς ἐν ταῖς περὶ ζῶων ἱστορίαις, πῇ δὲ αἰτιολογικῶς διδάσκων ὥς ἐν ταῖς περὶ ζῶων γενέσεως καὶ μορίων καὶ κινήσεως καὶ ὕπνου καὶ τῶν τοιούτων. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ φυτῶν κατὰ τὸν διττὸν τοῦτον ἐδίδαξε τρόπον (scil. in Theophrasti libris περὶ φυτῶν ἱστοριῶν et φυτικῶν αἰτιῶν). Ioannes in phys. Ven. 1535 f. a, 1^a: γέγραπται οὖν αὐτῷ . . . καὶ περὶ τῶν κοινῇ πᾶσι τοῖς ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ παρακολουθούντων ἐν τοῖς περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς, ἐν δὲ τοῖς μετεώροις περὶ τῶν ἰδίᾳ τούτοις. γέγραπται αὐτῷ καὶ περὶ μετὰλλων· τοιοῦτο δὲ ἔστι καὶ ὁ τῶν μετεώρων τέταρτος· ἐν οἷς περὶ τῶν τοῖς ἀψύχοις παρεπομένων ἐδίδαξεν· αἱ δὲ περὶ ζῶων καὶ φυτῶν πᾶσαι πραγματεῖαι αἱ μὲν εἰσι περὶ τῶν ὡς ἐμψύχοις καὶ ἀναισθητοῖς παρακολουθούντων ὡς αἱ περὶ φυτῶν, αἱ δὲ περὶ τῶν ὡς ἐμψύχοις καὶ αἰσθητικοῖς ὡς αἱ περὶ ζῶων πᾶσαι πραγματεῖαι καὶ ἱστορίαι. Damasc. de coelo p. 454, 22 Br.: τὰ μὲν ἄψυχα διὰ τῶν περὶ μετὰλλων συγγραμμάτων γνωρίζεται, τῶν δὲ ἐμψύχων τὰ μὲν αἰσθητικὰ καὶ κατὰ τόπον κινούμενα ὡς τὰ ζῶα· καὶ δὴ καὶ περὶ ζῶων γέγραπται . . . τὰ δὲ ἀναισθητα καὶ κατερριζωμένα ὡς τὰ φυτά· καὶ μέντοι καὶ περὶ φυτῶν τῷ Ἀριστοτέλει γέγραπται. Simplic. de coelo p. 468^b 25 Br.: καὶ περὶ μὲν τῶν ἀψύχων τὰ περὶ μετὰλλων γεγραμμένα διδάσκει, τῶν δὲ ἐμψύχων τὰ μὲν ἔστιν αἰσθητικὰ καὶ κατὰ τόπον κινούμενα ὡς τὰ ζῶα, τὰ δὲ ἀναισθητα καὶ κατερριζωμένα ὡς τὰ φυτά· καὶ δὴ καὶ περὶ φυτῶν αὐτῷ γέγραπται καὶ περὶ ζῶων. Ioannes de gen. et corr. Ven. 1527 f. 1^a: ἐν δὲ ταῖς περὶ ζῶων πραγματεῖαις περὶ τῶν ὡς ἐμψύχοις καὶ αἰσθητικοῖς (παρακολουθούντων διαλήφεται)· πλείσται δὲ αὐταὶ διὰ τὸ πολυειδὲς τῆς τῶν ζῶων φύσεως. ἐν δὲ τοῖς περὶ φυτῶν περὶ τῶν ἐμψύχων μὲν οὐκ αἰσθητικῶν δέ, περὶ δὲ τῶν ἀψύχων ἐν τοῖς περὶ μετὰλλων καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν μετεωρολογικῶν. id. f. 2^a: εἴρηται γὰρ καὶ κατ' ἀρχὰς ὅτι οὐ περὶ τῶνδ' ἐτινων ἢ παρούσα πραγματεία διαλαμβάνει, ἀλλὰ κοινῇ περὶ πάντων τῶν ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ· κατὰ μέρος γὰρ περὶ τούτων αἱ ἐφεξῆς πραγματεῖαι διδάσκουσιν, αἱ μὲν περὶ τῶν ἐν τῷ μετεώρῳ συμβαινόντων, ἄλλαι δὲ περὶ ζῶων καὶ φυτῶν (cf. f. 28^b med. ad Ar. p. 322^b 1). Olympiodorus in meteor. Ven. 1551 f. 2^a (ad ipsa prooemii verba quibus promittit Ar. εἴ τι δυνάμεθα . . . ἀποδοῦναι περὶ ζῶων καὶ φυτῶν): τὰ δὲ μέλλοντα προανακρούεται μεμνημένος τῶν ὑπολοίπων αὐτοῦ πραγματειῶν ὅσαι περὶ ἐμψύχων αὐτῷ εἰσὶ γεγραμμέναι, ἀλλὰ περὶ ἐμψύχων ἢ ἀναισθητῶν ὡς ἡ

περὶ φυτῶν πραγματεία, ἡ αἰσθανομένων ὡς ἡ περὶ ζώων ἱστορία. id. f. 2^b: ἔξ γὰρ οὐσῶν τῶν πραγματειῶν συνιστασῶν τὴν πᾶσαν φυσιολογίαν, τρισὶ μὲν ἔπεται ἡ παροῦσα πραγματεία, τριῶν δὲ προηγείται· τῇ μὲν γὰρ φυσικῇ ἀκροάσει καὶ τῇ περὶ οὐρανοῦ καὶ τῇ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ἔπεται, προηγείται δὲ τῶν περὶ ψυχῆς, τουτέστι τῆς περὶ φυτῶν καὶ τῆς περὶ ζώων. quibus locis videmus eadem ratione eosdem occupatos ἐν τῇ διαιρέσει τῶν φυσικῶν πραγμάτων καὶ τῶν εἰς ταῦτα πραγματειῶν τοῦ Ἀριστοτέλους (ut ait Ioannes) Aristoteli tribuere librum de metallis (Simpl. et Ioannes in phys., Dam. et Simpl. de coelo, Ioannes de gen. et corr.) neque nisi ad ipsa Aristotelis verba extrema libri tertii meteorologicorum metallica promittentia (sicut ad similia de phyticis verba extr. c. 4 l. de sensu p. 442^b25 Alexandro de sensu Ven. 1527 f. 109^a: τὰ γὰρ ἄλλα πάθη τῶν χυμῶν . . . οἰκείας φησὶν εἶναι τῇ περὶ φυτῶν φυσιολογίᾳ. καὶ ἔστι περὶ φυτῶν Θεόφραστος πραγματεία γεγραμμένη. Ἀριστοτέλους γὰρ οὐ φέρειται. cf. Michael Ephes. de vita et morte f. 175^b, qui deperditum putat librum) plerisque in mentem venit auctorum nomina distinguere, quae specie quadam aequabili induta quasi e communi sectae Peripateticae bono accepissent, magistro et discipulo dividere, admonere non ipsum Aristotelem esse auctorem libri qui ferretur de metallis sed Theophrastum. ita Pseudalex. in meteor. Ven. 1527 f. 126^a (II, 161 Id.): ἰδίᾳ δὲ δεῖν φησὶν ἕκαστον τῶν εἰρημένων γενῶν προχειρίζομένους τὰ οἰκεία αὐτοῖς ἐπισκοπεῖν· περὶ ὧν Θεόφραστος πεπραγμάτευται ἐν τε τῷ περὶ τῶν μεταλλευομένων καὶ ἐν ἄλλαις τισίν. Olymp. f. 59^b (II, 162 Id.): καὶ ταῦτα μὲν καθολικῶς περὶ μετάλλων παραδίδωσιν Ἀριστοτέλης, ὑπισχνούμενος καὶ ἰδίᾳ γράφειν. οὐκ ἔγραψε δὲ ὅσον ἡμᾶς καὶ τοὺς πρὸ ἡμῶν εἰδέναι· ὁ μὲντοι τούτου μαθητὴς Θεόφραστος ἔγραψεν ἰδίᾳ περὶ ἑκάστου μετάλλου. contra idem in prooemio meteor. Olympiodorus argumenti divisioni intentus scriptores nominare negligit f. 3^a (I, 133 Id.): ἐν δὲ τῷ πέρατι τοῦ τρίτου βιβλίου περὶ τινῶν ἀψύχων διαλέγεται, ὅλον περὶ τῶν μετάλλων . . . σύνθετα ὁμοιομερῆ ἄψυχα, ἅπερ διδάσκει ἐν τῷ πέρατι τοῦ τρίτου λόγου τῆς παρουσίας πραγματείας καὶ ἐν τῇ μονοβίβλῳ περὶ μετάλλων γεγραμμένη. ib. Ioannes (ad Ar. p. 339^b7) f. 77^b: μετὰ γὰρ τὰ μετεωρολογικὰ ἡ περὶ ζώων καὶ φυτῶν λείπεται θεωρία· περὶ γὰρ μετάλλων ἐν τῷ τετάρτῳ (cf. Io. in phys. et de gen. et corr.) τῶν προκειμένων ἐδίδαξε (et in l. de metallis, ut alibi addit l. c.). καὶ οὕτω λοιπὸν ὁ προτεθείς ἡμῖν περὶ τῆς τῶν φυσικῶν θεωρίας σκοπὸς τέλος εἴληφε. ceterum inter auctores veteres qui de plantis egerunt, rustici quidem et medici (Varro, Plinius,

Plutarchus, Galenus cet.) nullius in his rebus Peripatetici antiqui auctoritatem noverunt nisi Theophrasti, grammatici dubitant. idem enim Athenaeus, cui uni Phaniae *περὶ φυτῶν* librorum (qui singulis fere historiae plantarum Theophrasteae respondisse videntur) fragmenta debemus, non solum falsi Aristotelis *περὶ ζωικῶν* effudit testimonia grammaticis propter verborum novitatem singulorumque animalium ad modum lexicī enumerationem utilia, sed etiam *περὶ φυτῶν*, eiusdem scilicet opusculi quod duobus libris comprehensum ferebatur in indice Andronici (unde D. L. 5, 25. Ptolem. W. p. 150.). idem novere qui eisdem cum Athenaeo copiis Didymeis uti solent Harpocration, Pollux. quae autem in scholiis Nicandreis male habitis parumque doctis extare videbantur, ea huc non pertinent. locus enim *περὶ ἡρύγγου* sch. ther. 645 p. 51, 15 ed. Keil. Lips. 1856 (E. Meyer, Gesch. der Botanik I, 90) est historiae animalium (IX, 3. eadem in Theophrasti fr. de anim. invidis ap. Phot.) atque in sch. ther. 509, ubi optimus quidem cod. Vaticanus (cum Paris. et ed. Ald. 1490) ita habet *ἀριστολόχεια . . . βοτάνη δὲ ἐστίν, ἢ ἀριστολόχεια* (Nic. 509—19. Theophr. h. pl. 9, 20, 4. Plin. 25, 54) *ὠνόμασαι. ταύτην δὲ* (sc. vires eius medicas nobilissimas) *φησιν Ἀριστοτέλης γυναικα εὐρηκέναι*, emendandum est sine dubio cum Gottingensi quem sequuntur Schneider et Bussemaker: *ταύτην δὲ* (φασιν Buss.) *Ἀριστολόχην γυναικα εὐρηκέναι* (nisi forte, quod parum verisimile, *ταύτην δὲ φησιν Ἀριστοτέλης Ἀριστολόχην γυναικα εὐρηκέναι*). desideratur enim nomen eius qui invenit, quemadmodum *Gentianam invenit Gentius . . . invenit et Lysimachus herbam Lysimachiam* multaue eius modi apud Plinium libro XXV. Nicolaus autem Damascenus, philosophiae Aristotelis epitomator, cuius de plantis libellos duos quos ad mentem Aristotelis composuit ex Graeco conversos antiquiores Arabes legebant (Hadschi Khalfa V, 162: *Ar. libri duo de plantis, quos Nicolaus interpretatus est et Ishac ben Honein addita Thabiti ben Corra emendatione vertit*) — postea enim ipsius Aristotelis nomine vulgo inscribebantur (Rose p. 181. Meyer Gesch. d. Bot. I, 324. III, 143. interpres latinus de quo sine causa nunc dubitat Meyer, pleno nomine appellatur *Alfredus de Sareshel* [al. *Sarechel*] *Anglicus ad Rogerum de Herefordia* scribens in cod. Paris. lat. 478) — is num spurios illos duos Aristotelis usurpaverit necne, quaeri quidem potest et negari, at non diiudicari.

Quod ad librum Aristotelis *περὶ χυμῶν*, quem titulum exhibet Olympiodorus (cf. Rose p. 179), notandum est eodem plane modo, quum ad Theophrasti opus (D. L. 5, 46) quod respicit et ad Theophrasti nomen confugere deberet commentator ut Aristotelis verbis satisfactum esse

doceret talem disputationem (in l. scil. de plantis instituendam) promittentibus (meteor. 2, 3. 358^b22. 359^b20), Aristotelem librum nuntiarum, quo modo supra librum de metallis (ἐν γὰρ τῷ περὶ χυμῶν αὐτοῦ μονοβίβλω λέγει περὶ τούτων Olymp. in met. f. 36^a, item 37^a. cf. f. 3^a ἐν τῇ μονοβίβλω περὶ μετάλλων γεγραμμένη). nam cautioribus verbis ad eosdem locos usos fuisse priores ostendit qualis quidem nunc fertur Alexander f. 97^b. 98^b (cf. etiam Mich. Ephes. in Ar. de vita et morte f. 175^b). iuvabit ipsa commentatorum verba legere et comparare: ad Ar. meteor. 2, 3. 358^b22 (πάθη γὰρ τὰλλα διὰ τινὰ σύμμιξιν τοῦ ὕδατος ἔστιν καὶ οἶον ἂν τι ἢ τὸ συμμιχθέν, τοιοῦτον ποιεῖ τὸν χυμόν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν ἄλλοις καιροῖς οἰκιοτέροις ποιητέον τὴν σκέψιν):

Pseudoalex. f. 97^b: εἰπὼν δὲ τοὺς χυμοὺς μιννυμένους τινὸς τῷ ὕδατι γίνεσθαι, καὶ τοιούτους ὅποιον ἂν ἢ τὸ μιννύμενον, ὑπερτίθεται τὸν περὶ τούτων λόγον ὥς ὄντα ἄλλης πραγματείας· τῆς γὰρ περὶ χυμῶν ἴδιος ὁ περὶ τούτων λόγος.

Olympiod. f. 36^a: ἐν γὰρ τῷ περὶ χυμῶν αὐτοῦ (χυμοῦ αὐτῶν ed.) μονοβίβλω λέγει περὶ τούτων.

deinde ad Ar. meteor. 2, 3. 359^b20 (αἱ δὲ διαφοραὶ αὐτῶν ἐκεῖθεν δῆλαι. ποιοὶ δὲ χυμοὶ ἐκ ποίων γίνονται κράσεων, εἴρηται [= εἰρήσεται cf. Rose de Ar. l. p. 118] περὶ αὐτῶν χωρὶς ἐν ἄλλοις. περὶ μὲν οὖν ὕδατων . . . ἔτι δ' ὅποσα πάθη κατὰ φύσιν αὐτοῖς συμβαίνει ποιεῖν ἢ πάσχειν, εἴρηται σχεδὸν ἡμῖν περὶ τῶν πλείστων):

Pseudoalex. f. 98^b: τὰς δὲ διαφορὰς τῶν γινόμενων ἐν τοῖς ὕδασι χυμῶν ἐκεῖθεν φησὶν εἶναι δήλας, ἐκ τοῦ εἰδέναι ποιοὶ χυμοὶ ἐκ ποίων γίνονται κράσεων τε καὶ μίξεων. εἰρησθαι δὲ περὶ αὐτῶν φησὶ κατ' ἰδίαν ἐν ἄλλοις· τῆς γὰρ περὶ χυμῶν πραγματείας ἢ περὶ τούτων οἰκεία θεωρία.

Olympiod. f. 31^a: οὔτε γὰρ περὶ πάντων χυμῶν τοῦ ὕδατος εἴρηται, ἀλλὰ περὶ τινων· περὶ γὰρ πάντων ἐν τῷ περὶ χυμῶν αὐτοῦ μονοβίβλω εἴρηται.

cf. Michael Ephesius in Ar. de vita et morte (de respir.) extr. f. 175^b: ταῦτα εἰπὼν, εἰτα φήσας ὅτι περὶ ὑγείας καὶ νόσου οἰκείον ἔστιν εἰπεῖν τῷ φύσικῳ μέχρι του, καὶ ὅτι οὐ δεῖ λανθάνειν ἢ διαφέρουσιν ἱατρικὴ τε καὶ φυσικὴ καὶ πῶς διαφέρουσι ταῦτα τὴν ὑγείαν καὶ νόσον θεωροῦσαι, καὶ ὅτι σύνορός ἐστιν ἡ φυσικὴ τῇ ἱατρικῇ, τούτου μὲν πέπανται τοῦ βιβλίου. τὰ δ' ἐξῆς ἔδει μὲν ἔχειν τὸν περὶ γάλακτος λόγον· πάλαι γὰρ ἐς ὕστερον ἔρειν ὑπερέθετο· ἐν ᾧ καὶ περὶ πέψεως καὶ ἀπεψίας εἰπεῖν ἀρμόττει (Rose p. 175. cf. p. 167). οὗτοις δ' οἰκείος καὶ ὁ περὶ ὑγείας καὶ νόσου· τῆς γὰρ τροφῆς κρα-

τουμένης μὲν εἰκὸς ὑγίαν, ἀπέπτου δὲ γινομένης τὰς νόσους γεν-
νασθαι. ταῦτα δὴ καὶ τὰ τούτοις ἐξῆς, ὅντα δὲ περὶ φυτῶν καὶ
χυλῶν, Ἀριστοτέλους μὲν οὐχ εὐρίσκομεν, διὰ τὸ τὰς συντάξεις ἀπο-
λωλέναι (huc quidem putat Ephesius), ἐκ δὲ τῶν Θεοφράστου δεῖ λαμ-
βάνειν μέχρι ἂν εὐρεθῇ τὰ ὑπ' Ἀριστοτέλους γραφέντα.

1. (246)

Athen. XIV p. 652^a (s. φοίνικες): καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ
φυτῶν οὕτως «φοινίκων ἀνθρώπων, οὓς τινες εὐνούχους καλοῦσι, οἱ
δὲ ἀπυρρήνους».

Ad rem cf. Theophr. h. pl. 2, 6, 6, ubi nihil de spadonum nomine,
quod tamen addit qui eodem de palmis Theophrasti capite utitur Plinius
13, 8: *quaedam ferunt statim in trimatu, in Cypro vero Syria Aegypto
quadrimae, aliae quinquennes altitudine hominis* (haec e Th. 2, 6, 7),
*nullo intus pomi ligno quamdiu sunt novellae, ob id spadonum accepto
nomine.* aliunde igitur ultima haec addidit is quem repetit Plinius. hic
enim neque Theophrasto ipse neque Aristotele unquam usus est. cete-
rum ut palmarum illic ita calamorum quorundam apud Theophrastum
mentio est anthela carentium, οὓς καὶ προσαγορεύουσιν εὐνούχιας (h.
pl. 4, 11, 4).

2. (247)

Athen. XIV p. 653^d (unde Eustath. in Od. p. 1405 et in Il. p. 545): γεν-
ναῖα (σῦκα) λέγει τὰ εὐγενῆ ὁ φιλόσοφος (Πλάτων) . . . ἢ τὰ ἐπιγενε-
νημένα, οἷον τὰ ἐπεμβεβλημένα. ὁ γὰρ Ἀριστοτέλης καὶ ἐπεμβο-
λάδας ἀπλοῦς ὀνομάζει τὰς ἐγκεκεντρισμένας.

Ex eodem fonte Harpocr. lex. p. 71, 8 s. ἐμβεβλημένα: ἀντὶ τοῦ
ἐγκεκεντρισμένα. Δημοσθένης ἐν τῷ πρὸς Νικόστρατον. καὶ Ἀριστο-
τέλης (in epit. male Ἀριστοφάνης) δ' ἐμβολάδας ἀπλοῦς λέγει τὰς
τοιαύτας.

De piris insitiiciis cf. Plut. qu. conv. 2, 6, 1. Theophr. h. pl. 2, 2, 5.
Geopon. 10, 24. 10, 76, 2 etc.

3. (248)

Pollux 10, 170: τάχα δὲ καὶ ὄροφόν τις ὀνομάσειεν, ὅς ἐστι
στεγαστὴρ κάλαμος, ὃν καὶ Ὅμηρος (Il. ω, 451) ὀνομάζειν ἔοικεν ἐπὶ
τῆς Ἀχιλλέως σκηνῆς· καὶ ἐν Ἀριστοτέλει δὲ ἡ Θεοφράστου
φυτικαῖς (codd. et edd. φυσικοῖς) γέγραπται «καλάμου, ὀρόφου, θρυαλ-
λίδος, στεροβίλου, πλίντος».

Nescio an εὐκανάστων et δυσκάπνων (cf. Theophr. de igne 72)
exempla haec fuerint.

4. (249)

Antigonus mirab. 169 [129: πεπολίηται δέ τινα καὶ ὁ Κυρηναῖος Καλλίμαχος ἐκλογὴν τῶν παραδόξων, ἧς ἀναγράφομεν ὅσα ποτὲ ἡμῖν ἐφαίνετο εἶναι ἀκοῆς ἄξια. φῆσιν Εὐδοξον ἱστορεῖν . . . (133) περὶ δὲ τῶν ποταμῶν καὶ κρηνῶν (ita etiam in seqq. περὶ — περὶ —) Ἀύκον . . . (166) περὶ δὲ πυρὸς Κτησίαν φησὶν ἱστορεῖν . . . (168) περὶ δὲ λίθων τὸν αὐτὸν τοῦτον λέγειν . . .]: περὶ δὲ φυτῶν τῆς ἀκάνθου εἶδος (περὶ δὲ τούτων τῆς ἀκανθείσας cod., corr. Benth.) Ἀριστοτέλην φάσκειν περὶ τὴν Ἐρύθηναν (corr. Ἐρύθειαν) εὐρίσκεσθαι διαποικίλον τὴν χροάν, ἐξ οὗ πληκτρα γίνεσθαι. Τίμων δὲ ὁ κιθαριστὴς εἶχεν καὶ ἐπεδείκνυνε πολλοῖς, φάσκων αὐτῷ τὸν διδάσκαλον Ἀρτοκλὴν δεδωρησθαι, εἶναι δ' αὐτῶν τὴν ἀφῆν ἐν τῇ χρεῖα σκληράν.

Cf. Theophr. h. pl. 4, 4, 12: ἐν δὲ τῇ Ἀρίᾳ χώρᾳ καλουμένη ἄκανθα ἔστιν, ἐφ' ἧς γίνεται δάκρυον ὅμοιον τῇ σμύρνῃ καὶ τῇ ὄψει καὶ τῇ ὁσμῇ. τοῦτο δὲ ὅταν ἐπιλάμψῃ ὁ ἥλιος καταρρεῖ. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα παρὰ τὰ ἐνταῦθα καὶ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ἐν τοῖς ποταμοῖς γίνεται. ἐν ἐτέροις δὲ τόποις ἔστιν ἄκανθα λευκὴ τριλοῦς, ἐξ ἧς καὶ σκυτάλια καὶ βακτηρίαις ποιοῦσιν· ὁπώδης δὲ καὶ μανή. ταύτην δὲ καλοῦσι Ἡρακλείαν (ex Erythea sc. insula propter Herculis in Iberiam στρατεῖαν famosa: eadem igitur est Theophrasti spina Herculea quae Pseudaristotelis).

5. (250)

Eustath. in Il. v, 289 (ἐν αὐχένι) p. 932: σημειῶσαι δὲ ὅτι αὐχὴν οὐ μόνον ἐπὶ ζώων λέγεται ἀλλὰ καὶ ἐπὶ καρπῶν, ὡς δηλοῖ ὁ οὐτω γράψας (i. e. lexicus cuiusdam auctor eademque plane verba habet Photius in lex. s. ἔσμα) «ἔσμα φησὶν Ἀριστοτέλης, Θεόφραστος δὲ μίσχον. ἔστι δὲ ὁ αὐχὴν τοῦ καρποῦ τῶν ἀκροδρῶν» (Phot. ἔσμα: Ἀριστοτέλης ὅπερ Θεόφραστος μίσχον· ἔστι δὲ ὁ αὐχὴν τοῦ καρποῦ τῶν ἀκροδρῶν).

Cf. Theophr. h. pl. 1, 2, 1: μίσχος· τοῦτο δ' ἔστιν ὃ συνήρτηται πρὸς τὸ φυτὸν τὸ φύλλον καὶ ὁ καρπός. quo ipso loco utebantur lexica, v. Hesych. s. v. qui alteram addit glossam μίσχος: ὁ παρὰ τῷ φύλλῳ κόκκος. pro ἔσμα autem πέσμα occurrit in lex. Hesychii s. πέσμα: πείσμα (cf. Geopon. 10, 56, 4) ἢ μίσχος. ἔστι δὲ ἐξ οὗ τὸ φύλλον ἤρτηται. cf. s. πάσμα: ὃ συνήρτηται πρὸς τὸ τοῦ φυτοῦ φύλλον. ἔνιοι μαλλὸν ἐρίον. quae ad unam eandemque glossam omnia pertinent. cf. Schneider ad Theophr. t. III p. 143.

XLVI.

Γ ε ω ρ γ ι κ ά.

Agricultura quanquam de plantis doctrinae pars sit secundum Peripateticos (Theophr. c. pl. 3, 1, 1. Rose de Ar. l. p. 179) nec nisi *περὶ φυτῶν* libri duo in Androniceis Diogenis Laertii nominentur, quos licet georgica quaedam habuisse non minus quam Nicolai opusculum (cf. I, 16, 17) concedas, minime quidem ipsos decebat inscribere georgicos, sub hoc tamen georgicorum titulo proprium Aristotelis opus ferebatur, quod inter *ψευδεπίγραφα* commemorat index Hesychii habuitque secundum Arabes index Ptolemaei (Wenrich de auct. Gr. vers. p. 154. Hadschi Khalfa V, 132 Fl.). atque eodem nomine georgica Aristotelis citabantur in Quintiliorum fratrum illustrium, quos necavit Commodus (cf. Needham et Niclas proleg. ad Geop. p. 67), georgicis post medium seculum secundum graece scriptis, unde idem quoddam Aristotelis testimonium postea traxerunt et Gargilius Martialis et Anatolius Berytius. ille quidem Alexandri Severi, cuius vitam edidit, aequalis in celeberrimi tractatus de hortis, quae operis maioris, ut docent curae boum, de re rustica pars erat, libro tertio de pomis, si fides inscriptioni codicis Vaticani. ante quem tertium de oleribus (*περὶ λαχάνων*) Gargilius (cf. Cassiodor. de inst. div. scr. 28) egerat, ut docet *physicae* vel *medicinae Plinii secundi* (ita cod. Pragensis. *liber Plinii iunioris* legitur in cod. Dresdensi sec. XII tres tantum primos libros satisque diversos continentis) i. e. collectionis cuiusdam medicamentorum Salernitanae (et quasi viatici peregrinantium cf. praef.) liber quartus, qui (ut recte iam vidit E. Meyer Gesch. d. Bot. t. II p. 233) nihil nisi Gargilii excerpti medicinas continet ex oleribus (c. 1—38) et pomis (c. 39—58), id quod probat medicina ex cydoniis (Garg. in Maii auct. class. I p. 393 = Plin. c. 42. cf. medicinarum ex pomis epitoma Vaticana apud Maium ib. III p. 419). fuerit igitur librorum de hortis secundus de oleribus, de floribus odoratis primus (fere ut in Geopon. l. X—XII). Quintiliorum autem operi, quo saepe (p. 392. 394. 396. 405. 410. 412) usus est, Aristotelis quoque mentionem Gargilium debere suadent Geoponica hoc est Vindanius (vel Vindanionius sec. Geop.) Anatolius Berytius, amicus Iuliani eodemque proelio a Persis interfectus a. 364 (Ammian. 25, 3. Niclas prol. in Geopon. p. 49), auctor *συναγωγῆς γεωργικῶν ἐπιτηδευμάτων* (Phot. bibl. cod. 163), e quo uno fonte auctor *ἐκλογῶν περὶ γεωργίας*, quas, etsi non integras, nunc tenemus, sua omnia simpliciter excerpit. fuit is secundum codices Graecos Cassianus

Bassus scholasticus, qui Constantino cuidam imperatori opus suum in praefatione commendavit, Pogonatae († 685) fortasse, ut credidit I. Cornarius, vel Copronymo († 775). nam Porphyrogeuneta certe, quem volunt, antiquiorem fuisse illum docent Arabes. sub tribus enim nominibus Geoponica e Graeco conversa apud Arabes ferebantur triumque diversorum auctorum fragmenta se apponere credidit Abu Omar Ibn Hadschâdsch (a. 1073 scribens sec. Ibn El-Awwâm I p. 8 in.), quem in suo de agricultura opere imitatus compilavit Ibn El-Awwâm (cf. I p. 8. 9. cf. p. 416. 406), Iunii, Costi, Casii vel Casiani. quae nomina multis modis in codicibus scribuntur. Iûnûs (Kunius vel Niunius incerta codicis scriptura legitur pro Viunius apud Ibn El-Beitar I, 114 Sonth. cf. Meyer Gesch. d. Bot. III, 154 = Bonyos, Bonoset in Rasis Contin. I. XXV, 1 f. 498, 4. I, 4 f. 8, 4 ed. Ven. 1515. idem est Tritus Rasis XXI, 143 et Barbios Serapionis de simpl. med. in cap. de faba Meyer III, 157, id est Berytius) i. e. Vindanius (V-nd-niûs = V-iñ-niûs), et Costus (Kosthûs, Kosthas etc. apud Rasim Costa, Costes, Castes, Fastes etc.) i. e. Constantinus iam in Rasis (qui mortuus est a. 923) Continente citantur, ingenti illo scriptorum Graecorum et Arabicorum thesauro, e quo qui eosdem duo auctores nominant Serapion et Ibn El-Beitar, locos omnes transtulerunt. atque Vindanium sine dubio, non Costum iam sexto seculo in Syriacam linguam transtulit Sergius Eliae filius Resainensis, interpretum eius seculi clarissimus (cf. Renan de phil. peripat. apud Syros p. 23), cui e quatuor Costi versionibus Arabicis antiquissima et perfectissima tribuitur (Hadschi Khalfa V, 132 Fl. Wenrich p. 292 quae continebat *duodecim capita*, i. e. libros, sicut opus Anatolii. et revera apud Ibn El-Awwâm inde a Part. II c. 31, ubi de re pecuaria = Geopon. I. XIII sqq., desinunt Iunii testimonia, non item Costi et Casii). Costo qui Christianus fuit (cf. de Davide apud Ibn El-Awwâm I, 564 = Geopon. X, 87, 8) ab Ibn El-Awwâm fere coniungitur Casius (v. l. Csiûs, Csinûs, Csnûs, Cstnûs, Ctsnûs sec. Banq. I p. 42) i. e. Cassianus, cuius liber non nisi titulo in aliis versionibus alio adscripto a Costo (i. e. Cassiano ad Constantinum) differre videtur similisque fuerit versioni Syriacae inter codices Londinenses repectae, de qua nuper dixit P. Böttcher de la Garde (de Geoponicon versione Syriaca. Lips. 1855: cuius ipsum textum nunc idem edidit. Persico-arabicae versionis, quam commemoravit Hadschi-Khalifa l. c., vestigia habes apud Ibn El-Awwâm II, 388. 420). cum Graecis autem Geoponicis quae a tertia quadam manu Cassianum mutilante profecta sunt (atque ea est quae in tres auctores discerpsit unum hominem Vindanium Anatolium Berytium scriptorumque nominibus in excerptorum titulo inepte

additis quasi unius omnia essent quae deinceps sequuntur, uberrimam errorum segetem genuit, quam sedulo metentem nuper vidimus E. Meyerum botanicae historicum) neque Iunius neque Costus neque Casius plane conveniunt, ut qui de eadem re modo ampliora habeant modo pauciora, modo eadem verba modo in brevius contracta. et Iunius quidem, ubi eadem extant in Geoponicis, ipsa plerumque verba exprimit, Costus et Casius liberius saepe commutant, contrahunt (cf. e. gr. Iunius II, 333 et Costus 334 cum Geopon. II, 27. Iunius II, 205 et Costus II, 207 cum Geop. II, 29. Iunius I, 362 et Costus 361 et 363 cum Geop. V, 8. Casius II, 460 et Costus II, 461 cum Geop. XVII, 2 etc. ceterum quem unum locum sub ipsius collectoris *Κασσιανοῦ* nomine falso intellecto — cf. Geop. X, 2 — habent Geop. V, 6 ubi illud *ἐν τῷ Μαργαρονύμφῳ χωρίῳ*, eundem e Costo habet Ibn El-Awwâm I, 352, Graeco tamen nomine illo alienoque pro more omisso, ut in vers. Syr. Lond. secundum P. de la Garde p. 7). atque ex his Georgicorum Graecorum versionibus et ex Iunio quidem, ut patet — ceteri enim auctorum nomina singulis capitulis addita fere omisisse nec nisi ea quae in medio textu occurrerent, servasse videntur, cf. de la Garde p. 16 — id est ex Anatolio, ceterorum quoque Graecorum de re rustica auctorum fragmenta habent Arabes, velut Florentini et Didymi (apud Geop. X, 76, 8—9 = Ibn El-Awwâm I, 418. Didymus enim est qui Sadihames apud Banquerium scribitur I, 203. 266. 269. 275 etc., Florentinus i. e. Flor-entinus qui Karur-Anthos I, 418. 419. Karur Aafantâus I, 230, Carur Atifo I, 232, Karur Athikos I, 260. 289, Barur Akthos I, 293 etc.). ex Anatolio (Costo) item, quum unus nunc in Graecis supersit locus Aristotelis e Quintiliis sumtus, plures eiusdem habet Ibn El-Awwâm, quos sicut in Hispanicam linguam transtulit Banqueri, infra placet adscribere.

Praeterea georgica Aristotelis non memorantur. nam quod in eorum scriptorum recensu, quos in re rustica consulendos Graecum quendam secutus exhibet Varro (de re rust. 1, 1, 8) — quem recensum secundum litterarum ordinem propositum simpliciter qui id ipsum confitetur (18, 5) expresserat Plinius in auctorum externorum indicibus I. XIV. XV. XVII. XVIII, ubi tamen nonnulla nomina nunc exciderunt, eundemque non nisi mutato ordine ex eodem Varrone descripserat Columella (de re rust. 1, 1, 7) — citabantur Aristoteles et Theophrastus Peripatetici, id manifestum est spectare ad libros de animalibus et de plantis, qui iidem ex parte sunt georgici (cf. ibid. Xenophon Socraticus propter Oeconomicum advocatus etc.). nec nisi plantarum historiae Theophrasteae in georgicis Plinii libris, ut apud Varronem (quem cf. de Th. phyticis 1, 5), usus reperitur, Aristo-

teles semel citatur meteorologicus de ventis (18, 77, 1), semel et apud Varronem et apud Columellam de animalibus.

1. (251)

Gargil. c. V de amygdalis p. 407 Mai (e Gargilio eadem citat Palladius II, 15, 9—10. cf. Colum. de arbor. 25. de re rust. 5, 10, 20): Si *ferax non erit, terebrari in radicibus debet, et taxillus e taeda in foramen aptari vel in locum taedae cuneus, qui esset ex robore. quidam radicibus perforatis silicem adiciunt et ita arboris librum patiuntur inolescere.* (ultima haec e Columella 5, 10, 20: *amygdala si parum ferax erit, forata arbore lapidem adigito et ita librum arboris inolescere sinito.*)

Cf. Theophr. h. pl. 2, 7, 6 (unde Plin. 17, 43): *ἐὰν δέ τι μὴ φέρῃ καρπὸν, ἀλλ' εἰς βλάβησιν τρέπεται, σκίζουσι τοῦ στελέχους τὸ κατὰ γῆν καὶ λίθον ἐντιθέασιν ὅπως ἂν ξαγῇ, καὶ φασὶ φέρειν ... ἀμυγδαλῇ δὲ καὶ πάτταλον ἐγκόψαντες σιδηροῦν, ὅταν τετράνωσιν, ἄλλον ἀντεμβάλλουσι δρύινον καὶ τῇ γῇ κρύπτουσιν· ὃ καλοῦσιν τινες κολάζειν, ὡς ὑβρίζον τὸ δένδρον* (cf. Geopon. X, 61).

Ibu El-Awwām I p. 551 Banq.: *Es maxima de Aristoteles que introduciendo una piedra en la hendidura executada en el pie del arbol, le hace esto fructificar; la qual ha de quedar descubierta, segun Kastos.*

2. (252)

Gargil. c. V p. 408 Mai. (= Pallad. II, 15, 11): (1) *Ut teneras nuces procreent, utile erit, [si] ablaqueatis radicibus antequam florent, aqua calida per aliquos dies irrigetur* (Pall. *ingeratur*. cod. qui supra omittit si,

Geopon. X, 59 (ubi eadem plane, licet non eodem ordine, leguntur ex communi cum Garg. fonte sumta et 'Αφρικανού, al. τοῦ αὐτοῦ i. e. Florentini, inscripta) s. 3: *ἀπαλὴν δὲ καὶ γλυκεῖαν ἐκ σκληρᾶς καὶ πικρᾶς ποιήσεις, εἰ*

sec. Maium habet irri-
gata pro irrigatur i. e.
irrigetur).

τὰ περὶ τὸ στέλεχος
ἕως τῶν ἐπιπολῆς δι-
ξῶν γυμνάσειας καὶ ἀρ-
δεύσειας συνεχῶς ὕδα-
τι θερμῷ πρὸ τῆς ἀν-
θοβολήσεως.

(2) *funt dulcia ex* Theophr. h. pl. 2, 7.
amaris, si circumfosso 7 (unde Plin. 17, 43):
stipile tribus a radice ἄμυγδαλὴν δὲ καὶ ἐκ
digitis latior caverna πικρᾶς γίνεσθαι γλυ-
ponatur (ap. Maium po- κείαν, εἰάν τις περιο-
nitur), *qua pruina de-* ρύξας τὸ στέλεχος καὶ
currat. post media τιτράνας ὅσον τε πα-
trunci parte terebrata λαιστιαῖον πανταχόθεν
cuneum, qui esset ex τὸ ἀπορρέον δάκρυον
arboris quidem radici- ἐπὶ τανὺτ' ἐξ καταρρεῖν
bus, simplici delibu- (cf. id. 2, 2, 11. c. pl. 1, 17.
tum melle fixerunt (si 10.). e Theophrasto Ni-
... fiat caverna ... vel col. de plantis I, 17,
medius truncus tere- amygdalae quoque et
bretur et cuneus ligni mala granata mutan-
melle oblitus imprima- tur e malitia sua per
tur Pall.).

Geopon. ib. s. 1: γλυ-
κείαν δὲ ἐκ πικρᾶς
ποιήσεις, εἰ ἐκτριπή-
σας τὸ πρέμνον ἐπὶ
παλαιστὴν ἐν τετρα-
γώνῳ, τὸ δάκρυον ἐκ-
δέξῃ τὸ κατ' ἐνιαυτόν,
ἕως ἂν γλυκανθῇ.

sed mala granata (cf. Th. h. pl.
2, 2, 11. Pallad. 4, 10 in.
Geop. X, 34) stercore
porcino fimata et aqua
dulci frigida rigata
meliorantur. sed amygduli quoque clavis con-
fixae gummi per mul-
tum tempus emittunt,
multaeque plantae sil-
vestres per hoc artifi-
cium fiunt hortenses.

(3) *nec minus utile* Geopon. III, 3 (ἐκ τοῦ
est, si affundatur (ef- Βάρωνος καὶ τῶν Κυν-
fundatur Mai.) stercus τιλίων, id est, e Quin-

perg. ib. s. 2: κάλ-
λιον δὲ τινες ποιούν-
τες, περιορύττονσι καὶ

*suillum humano lotio
resolutum et radicibus
superfusum.*

tiliis qui citant Varro-
nem): τούτω τῷ μηνί
(Μαρτίῳ sc.) ταῖς ῥί-
ξαις τῶν ἀμυγδαλῶν
κόπρον χοιρείαν ἐπι-
θήσομεν· τὰς τε γὰρ
πικρὰς γλυκείας ποιεῖ
καὶ μελζους καὶ τρυ-
φεράς, ὡς Ἀριστο-
τέλης φησί. Θεόφρα-
στος δὲ οὖρον ταῖς ῥί-
ξαις ἐπιχέειν φησί (c.
pl. 3, 9, 3. 3, 17, 5—8).

περιβάλλουσι κόπρον
ύειαν, ἐπιχέοντες καὶ
οὖρον, εἴτα προσχά-
σαντες ἀρδεύουσι καὶ
ἐνιαυτόν, ἕως οὗ γλυ-
κεῖα γένηται.

3. (253)

Curae illae supra descriptae neque amygdalis solis puniceis sed aliis multis pomiferis adhibitae (cf. Theophr. Pallad. et Geopon. multis locis, Ibn El-Awwām I, 556 sqq.) eam habent causam generalem, ut coctionem (πέψιν) fructuum adiuvant fructusque et largiores et meliores efficiant, ita quidem ut humore superfluo detracto nimiaque alimenti copia sublata magis valeat calor insitus. ita enim docet Theophrastus c. pl. 1, 17. 2, 14. 5, 9. unde haec appono (c. pl. 1, 17, 9:) οὐ μόνον δὲ τὸ πλήθος ὀψικαρπεῖν ποιεῖ τῆς τροφῆς (i. e. τῆς ὑγρότητος), ἀλλὰ καὶ ἀκαρπεῖν ἔνια, καθάπερ ἐπὶ τε τῶν ἀμπέλων εἴρηται καὶ ἐπὶ τῶν ἀμυγδαλῶν καὶ ὅλως τῶν διατιτραινομένων καὶ κολαζομένων. (ib. 2, 14, 1:) ἀφαιρεθέντος γὰρ τοῦ πλήθους τῆς τροφῆς ἰσχύει μᾶλλον τὸ σύμφυτον θερμὸν εἰς τὸ κατάλοιπον. (ib. 2, 14, 4:) ἀπορρεούσης γὰρ τῆς ὑγρότητος ἢ καταλειπομένη ῥᾶον ἐκπέτεται γλυκύτης. sicut autem fructus parum cocti acidi sunt, ita nimis cocti atque desiccati fiunt amari, de qua re exposuit Nicolaus in secundo de plantis (2, 16. 17). atque ita cohaeret quod post ea quae supra adscripsi pergens addit Gargilius (l. c. p. 408 M. post verba . . . et radicibus superfusum):

*Aristoteles in georgicis amaritudinem amygdali flagranti soli
adsignat, quum crebrius exustae dulcior sucus hauriatur* (i. e. ἀπύγη-
ται τὸ γλυκύ).

Cf. Nicol. de pl. 2, 16 ed. Meyer: *Fructus vero erit amarus* (immo acidus, quod male intellexerunt interpretes), *quia calor et humor non sunt completi in digestionem. frigus quoque et siccitas impediunt ut compleantur. convertuntur ergo ad amaritudinem . . . cumque perfecta*

fuerit maturatio, erit amarus. et hoc est propter superfluum calorem cum paucum humore (cf. 2, 17 extr. de causa amaritudinis etiam Pseudar. probl. 20, 25).

4. (254)

Ibn El-Awwám (Libro de agricultura, traducido al Castellano por Don Josef Antonio Banqueri. Madrid 1802):

1. T. I p. 551 (c. XII) — vid. supra fr. 1.

2. T. I p. 657 (c. XV): *En quanto a las lechugas y las acelgas dice Aristoteles que, si quieres que en un solo pie de qualquiera de ellas haya dos especies de hortaliza, tomes excremento de camello (? cf. Graeca) u otro igual, y horadandole hasta dexarle hueco, pongas en el dos o tres granos de cada una de las simientes de lechugas, apio o semejantes, y sepultandolas en tierra labrada, y cubriendolas con polvo de buena calidad y estiercol podrido bien desmenuzado en cantidad suficiente, segun lo expresado en la siembra de las hortalizas, les des con frecuencia los acostumbrados riegos, pues asi quando nacen se forman un solo pie; y lo mismo sucede, si en lugar de las lechugas se ponen acelgas.*

Similia in Geopon. XII, 14 s. tit. "Ὅστε θρίδακα ἔχειν ἐν ἑαυτῇ σέλινον καὶ εὐζωμον καὶ ὠκίμον καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπὸ τῆς αὐτῆς ῥίζης. Αἰδύμου: Αἰγὸς ἢ προβάτου λαβὼν τὴν κόπρον, καίτοι μικρὰν οὖσαν τρυπήσας, κένωσον εὐφυῶς καὶ ἔνθεες τὰ σπέρματα εἰς τὸ πενωθὲν πυκνῶς τῶν προειρημένων ἢ ὧν βούλει σπερμάτων καὶ εἰς βάθος μὴ ἔλαττον παλαιστῶν δύο κατὰθου, προυποπιάσας ἀπαλὴν κόπρον καὶ ἀραιὰν διαθείς, ἔπειτα λεπτὴν γῆν ἐπιχώσας ἄρδευε ἡρεμαίως ὕδατι καὶ ἔκφυεν τὸ σπέρμα κατάρραινε, συνεχῶς ἐπιπάσσων κόπρον· καὶ ὅταν εἰς καυλὸν αὐξηθῇ, ἐπιμελοῦ πολλῶ μᾶλλον, καὶ ἔσται θρίδαξ τῶν σύνεμβληθέντων σπερμάτων συμφυῆς (cf. Pallad. 2, 14, 3).

3. T. I p. 671 (c. XVI): *Si quieres, dice Aristoteles, conservar manzanas, guardalas metidas en barro de alfahares el tiempo que te pareciere, y las hallaras buenas y sanas. Y si te agradare, pon el mismo barro en vaso de igual materia, lodo seco, o cosa semejante, y alli occulta las manzanas sin juntar unas con otras; las quales guardando las en el vaso despues de seco, las sacaras xugosas siempre y quando quisieres; y si las pones en tinajas, embarrando le a estas un poco, se conservan frescas mucho tiempo.*

Similia quidem sed artificiosiora habent Geopon. X, 21. cf. Pallad. (e Gargilio) 3, 25, 17.

4. T. I p. 673 (c. XVI): *Maxima es de Aristoteles; que el que quiera conservar los membrillos, los tenga en barro de alfahareros.*

Cf. Geopon. X, 28. Gargil. (c. 1 de cydoniis) p. 392 M., e quo Palad. 3, 25, 25.

5. T. II p. 226 (c. XXV): *citando a Aristoteles se dice, sobre las cosas que echan a perder los melones, que si se rocian con algun vinagre, se pudren enteramente; que si en el melonar o cohombrol entra muger menstruada, daña esto a uno y otro, pues les corrompe el fruto haciendo le amargo; y tambien se dice, que enferma y se pudre.*

De mulieris accessu cf. Colum. 11, 3, 50. Geopon. XII, 20, 5 (ubi περί μηλοπεπόνων): γυνή ἔμμηρος μὴ εἰσέλτω εἰς σικυήλατα· μαρναίνει γὰρ τοὺς καρποὺς καὶ τὰ φνόμενα πικρὰ ἔσται.

6. T. II p. 242 (c. XXV): *Si quieres, dice Aristoteles, que fructifiquen mucho las calabazas, los cohombros y los pepinos, y que ademas de esto no necessiten aquellas (segun Kastos) mucho riego, cava en la tierra donde quieras sembrar aquellas pepitas unos hoyos hondos y anchos, y habiendoles rehinchado la mitad de paya y herbá seca, acabalos de llenar con mezcla de polvo xugoso y estiércol repodrido quanto un codo en alto; y sembrando alli aquella simiente riegalá con agua, pues de este modo viendra bien y su fruto sera muy abundante. Añade el mismo Kastos etc.*

VII. ZOICA.

XLVII.

Zωικά

(= ἀνατομαί).

Novem περὶ ζώων libros in indice numeravit Andronicus, ἀνατομῶν septem (cf. ad ind. no. 102. 103), quibus duobus singulares quosdam libellos (no. 104—7) idem addit. ex his semel apud Apollonium memoratur ἡ ἐκλογὴ ἀνατομῶν, cuius originem maiori illi quod praecedit ἀνατομῶν operi deberi manifestum est. ultimus autem ὑπὲρ (= περὶ) τοῦ μὴ γεννᾶν idem est cum eo qui post historiam animalium vulgo et legitur in manuscriptis et legebatur, decimus a librario quodam inepte olim numeratus (Rose p. 171). de reliquis duobus nihil notum est nisi quod alterius titulus, cuius argumentum ex variis historiae animalium locis facile suspiceris (Rose p. 209), redit inter libros Stratonis (περὶ τῶν μυθολογουμένων ζώων D. L. 5, 59). iam vero sicut duo quae maioris ambitus fuerint de animalibus opera posuit Andronicus, duas item περὶ ζώων πραγματείας titulo distinguit Apollonius is cuius ἱστορίαι θαυμασῖαι cum reliquis mirabilium scriptoribus in unico nobis traduntur codice Palatino 398, ubi citatur c. 27 Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς ζωικοῖς· δύο γὰρ εἰσιν αὐτῷ πραγματεῖαι ἡ μὲν περὶ ζώων ἡ δὲ περὶ τῶν ζωικῶν (i. e. cuius inscriptio fertur haec: ζωικά). quum vero historia animalium, quorum revera simpliciter vulgo titulus citatur περὶ ζώων (apud Athenaeum quidem περὶ ζώων μορίων, quo de partibus historici significantur, hoc est historia animalium, non qui nunc vocantur de partibus animalium libri philosophici), per aevum antiquum omne tantopere celebrata fuerit et certatim a grammaticis (sicut scholiorum quae servata sunt et lexica testantur) physicisque inde ab Alexandrinis in usum vocata (velut ab Aristophane Byzantio qui epitomam scripsit, cf. Nauck Arist. fr. p. 280, sicut inter scripta Theophrasto tributa memorantur ἐπιτομῶν Ἀριστοτέλους περὶ ζώων libri sex, atque ab ipso Callimacho qui sicut

postea *περὶ ζώων* Trypho, cf. A. von Velsen Tryph. fr. p. 89, *περὶ ὀρνέων* vocabulorum causa scripsit singula *καταριθμούμενος*, ut ait Athen. IX p. 388^d. cf. *ἀναγράφειν* illud in fragmentis apud schol. Aristoph. repetitum ed. Blomfield. Lond. 1815 p. 218 sq.), alterius operis, scil. Zoicorum (cuius neque Philo in l. de animalibus armeniace servato ed. Ven. 1822 neque Plutarchus in l. de solertia animalium notitiam habuerunt neque qui Plutarcho illo utitur Porphyrius in eis quae scripsit de abstinentia ab esu animalium: qui omnes ex historia animalium multa transtulerunt. cf. etiam de antiquioribus Porphyr. de abst. p. 238. 276.*), praeter pauca illa Apollonii et praeter vestigia apud Aelianum et Oppianum (et Plutarchum?) apparentia, apud unum Athenaeum, qui et ipse ut eorum mentionem faceret lexicologico quodam studio adductus est, fragmenta reperiuntur plurima quidem numero at ita comparata ut spurii cuiusdam operis et Aristoteli falso adscripti ea fuisse nullatenus dubites (cit. *ἐν τῷ περὶ ζωικῶν* = *ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ ζωικῷ*: nam sicut *ἐν τῷ ᾧ περὶ ζώων ιστορίας* non raro dicitur pro *ἐν τῷ ᾧ ζώων ιστορίας*, ita *ἐν τῷ περὶ ζωικῶν* idem est apud Athenaeum atque *ἐν τῷ ζωικῷ*, *ἐν τοῖς ζωικοῖς*. quod autem in his fragmentis interdum legitur *περὶ ζώων*, ubique emendandum est et scribendum *περὶ ζωικῶν*). neque praeterea locus extat, ubi perditum hoc alterum de animalibus opus adhiberi videas, nisi unus Apuleii, qui talis est ut quum de asello pisci ex Aristotelis quas vocat anatomis (qui titulus praeter indicem D. L. nusquam memoratur) idem plane afferat et eodem errore insigne mirumque quod inter reliqua zoicorum fragmenta habet Athenaeus (fr. 41), eiusdem operis, alterius scil. de animalibus pragmatiae, duos diversosque titulos fuisse sine ulla dubitatione intelligas, Anatomarum alterum, quo utitur Andronicus, alterum Zoicorum, quem parum certum et definitum qui ex antiquioribus ut videtur fontibus testimonia promunt, adhibent Athenaeus et Apollonius. neque enim aliud est titulorum illorum (*περὶ ζώων* et *περὶ*

* quanquam sane in tanta Plutarchi aliorumque auctorum praeter Athenaeum brevitate quippe qui ipsa nunquam testimoniorum nescio unde arreptorum verba afferant, difficillime sit diiudicatu, utrum ex ipsa *historia animalium* ea derivata habeant repetantque an ex compendio quodam in usum faciliorem edito ipsisque adeo *Zoicis*, quorum eadem plerumque materia fuit. cf. de Plutarcho ad fr. 1 et 52. quibus addas locum Plut. qu. conv. 8, 7, 3 de hirundine: *σαρκοφάγος γὰρ ἐστὶ* — cf. Ar. h. a. 8, 3. 592^b16 — *καὶ μάλιστα τοὺς τέττιγας ἱερῶν καὶ μουσικῶν ὄντας ἀποκτείνουσι καὶ σιτεῖται· καὶ πρόσγειος αὐτῆς ἡ κτῆσις ἐστὶ τὰ μικρὰ καὶ λεπτὰ τῶν ζώων ἀγρευούσης, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης*.

ζωικῶν) discrimen quam περὶ ἡθῶν Theophrasti eiusdemque ἡθικῶν: utrique enim librariorum antiquissimorum et bibliothecariorum arbitrio debentur eiusdem auctoris de eodem argumento libros titulo paulisper mutato distinguendum (cf. Anonymi, qui neque Eustratius est neque Ephesius, nedum Aspasius, comm. in quintum Ar. ethicorum — ad p. 1120^b20 — cod. Paris. 1926 f. 115^b inf.: τοῦτο Θεόγνιδος . . . τόπον μὲν παροιμίας ἐπέχει καὶ μέμνηται αὐτῆς ὡς παροιμίας Θεόφραστος ἐν πρώτῳ τῷ περὶ τῶν ἡθῶν· ἐν τῷ πρώτῳ δὲ τῶν ἡθικῶν ὡς Φωκυλίδης αὐτοῦ — sic cod., corr. Φωκυλίδου αὐτῆς — μέμνηται). has igitur anatomas vel animalium secundum partes et exteriores et interiores descriptiones Aristotelis, cuius nomine inscriptae ferebantur (utpote excerptae ex Aristotele), revera esse eo libentius librarii antiqui concedebant, quia ipse eas auctor citare eis locis videretur quibus non nisi tabulas anatomicas significavit historiae animalium olim additas (Rose p. 188 sq. ceterum non dubito quin quod in Razis Elhavi sive Continente hic illic citatur Galei opus tribus libris editum *de Aristotelis scientia anatomica* interpretis Arabici errore ortum sit ex tribus libris nunc perditis de anatomia Erasistrati: cf. Wenrich p. 252. Raz. Cont. ed. Ven. 1515 lib. V, 1 f. 103, 1: *de anathomia aristotelis dixit* sc. Galienus. cf. VII, 2 f. 143, 3. eiusdem confusionis exemplum praebet Abd-Allatif, Relation de l'Egypte trad. par de Sacy Par. 1810 p. 33 cf. p. 121. similes quidem libros suos de Hippocratis anatomia ipse saepius citat Galenus, velut t. XVII, 2, 841. VII, 851. utrumque opus idem memoravit in l. de libris propriis c. 1 t. XIX, 14. cf. c. 7 p. 37). reliquos autem libellos qui de animalibus scripti in bibliothecis Peripateticis ferebantur, non iam universam aut historiam aut philosophiam sed singula tantum rerum zoologicarum capita tractavisse reperiuntur. qui discipulorum sane studiis ad singularia confugientium convenientes, discipulorum optimo Theophrasto maximam partem tribuuntur, quo quidem nemo saepius praeter Aristotelem de rebus zoicis testis appellatur. iam vero si quas solas fere spectant qui Theophrastum citant septem περὶ ζῴων dissertationes (D. L. 5, 43—44. cf. Rose p. 47. 87) communi titulo coniunctas in Theophrasteorum indice recte ferri facile censebimus, eo gravius atque memorabilius illud videbitur quod non solum paucos illos libellos, quorum supra meminimus, sed hos ipsos septem in Photii bibliotheca partim excerptos (cod. 278), quos Theophrasti fuisse cum Andronico posteriorum iudicium cognovit, sub ipsius Aristotelis falso nomine antea extitisse et pro Aristoteleis habitos esse constat apud Alexandrinos ipsiusque Callimachi et Hermippi tempore, a quibus indicis Laertiani origines quidam repetunt.

etenim Antigonus Carystius (hic enim a Stephano Byzantio citatur), qui c. ol. 140 edidit *ἐκλογὴν τῶν παραδόξων*, in qua non solum ex Aristotelis animalium historia (c. 26, cf. 60: *ἐκ τῆς τοῦ Ἀριστοτέλους συναγωγῆς*, ex ea praecipue quae *περὶ ζώων ἡθῶν καὶ βίων* habetur h. a. l. 8 et 9. cf. *περὶ ζώων φρονήσεως καὶ ἡθους* a Theophrasti D. L. 5, 49) multa excerpserit, sed ex consimili neque incelebri Callimachi opusculo (Antig. c. 129) eodemque quod Varro postea imitatus est in *admirandis* a Plinio mirabilia tradente (cf. e. g. Varronis fr. ex Sosipatro post l. de L. L. ed. Bipont. p. 253 *in silva mea est glis nullus*, in quo — cf. not. p. 317 — corrigas *in silva Mesia* ex Plin. 8, s. 83 qui hoc ipso Varronis loco utitur. cf. Plin. 8, 43), item a Vitruvio (8, 3), Seneca (qu. nat. l. III), Solino (c. 7, 12. 27) exscriptis, magnam partem repetiit, is igitur ex Aristotele citavit (mir. c. 20 et 25 ed. Westerm.) quae ad Theophrasti libellos pertinent *περὶ τῶν ζώων ὅσα λέγεται φθονεῖν* et *περὶ τῶν μεταβαλλόντων τὰς χροάς* (cf. ib. c. 19, ubi Aristoteles qui citatur est auctor libri *περὶ τῶν ἀθρόως φαινομένων*), quanquam idem ubi ex Callimachi libro mirabilium auctores affert, aliorum librorum (*περὶ θαλάττης* Ant. 130—31 cum Ar. mir. 58—59, *περὶ ὑδάτων* Ant. 158) qui argumentum habent meteorologicum, Theophrastum auctorem et ipse agnovit. ex qua re satis intelligitur, si librorum Aristotelis de animalibus fere septuaginta admirabundus alibi mentionem facit Antigonus (c. 60), in eo numero comprehensos fuisse Theophrasti omnes aliosque fortasse aliorum etiam Peripateticorum antiquorum varios, universum itaque scholae Peripateticae corpus quoddam zoologicum significari. quem numerum, postquam accuratius recentiorum iudicium ab Aristoteleis Theophrasteis separavit (licet etiam Ptolemaei index inter Aristoteleos habuisse videatur librum *περὶ τῶν φωλεόντων*, v. Wenrich p. 146 et ib. add. p. 300), fortasse non sine certa ratione apud eum cuius auctoritatem Plinius sequitur, ita deminutum legimus, ut *quingenta ferme volumina illa praeclara de animalibus* Aristoteles condiderit (nunc quadraginta fere numeramus, scil. praeter 26 genuinos sub no. 9—11 apud Rosam p. 241, anatomicorum septem vel octo cum libro Pseudaristotelico *περὶ ζώων κινήσεως* quatuorque vel quinque aliis monobiblis). neque iam causa est cur valde miremur quod sub Aristotelis nomine ferri videmus librum *θανυμσίων ἀπονοσμάτων*, cuius magna pars non solum ex historia animalium, e qua ipsum principium sumitur, sed ex eisdem illis dissertationibus zoologicis rerum singularium memoria plenis ducta est, quae quo tempore mirabilium farraginem auctor ignotus composuit, Aristotelis nomine vulgo inscribebantur. nam, ut brevibus nunc comprehendam

quae peculiari commentatione accuratius demonstranda sunt, si extremam collectionis particulam (152—178 λέγεται περὶ τὰ Τύανα etc.), cuius longe recentiores pessimique (qualis Pseudoplutarchus de fluviis) fontes sunt, recideris a Peripatetico libello prorsus alienam nec nisi fortuita quadam librarii cuiusdam recentioris negligentia cum maiore collectione, cui argumenti causa in codice adnectebatur, olim conglutinatam, si porro ordinem capitulorum antiquo errore turbatum ita restituas ut deinceps se excipiant c. 1—114. 130—137. 115—129. 138—151 (fere ut in cod. Vindobon.), omnis mirabilium Aristotelicorum liber (quanquam non integer nunc extare videtur, cf. etiam Steph. Byz. s. Γέμαρα, non magis quam problematum libri) ex trium auctorum eclogis seorsim exhibitis eisque partim historicis partim physicis compositus est editusque ab aequali quodam Callimachi (c. ol. 130—35. cf. Rose p. 55). quo tempore quum non minori studio etiam historici Isocratei mirabilia libris inseruissent, non mirum est si post eclogas sive Aristotelis (c. 1—15 ex h. a. l. IX, exceptis c. 9. 10) sive eorum librorum qui Aristotelis tunc nomine (Theophrasti postea) ferrentur (c. 1—77, praeter c. 51—60 quae aut omnino aliena sunt et aliunde postea inserta aut alieno loco posita: videntur autem ex historicis desumpta esse), primum Timaei (c. 78—114. 130—136) sequuntur, deinde Theopompi (137. 115—129. 138) fragmenta, post quae rursus agmen Aristotelea claudunt, i. e. Theophrastea (139—151). atque in his quidem eclogis philosophicis praeter aliorum libellorum Theophrasteorum vestigia ut περὶ μελίων c. 16—22, περὶ τῶν αἰθουμένων c. 33—40 (ita enim in indice Th. D. L. 5, 42 legendum est pro λιθουμένων, neque vero cum Usenero anal. Theophr. p. 4 ἀπολελιθωμένων: cf. de lap. 22, de igne 76 et miracula ignium apud Plin. 2, 107—11, ubi s. 110 quae loca semper ardeant. cf. e. g. Xen. anab. 6, 3, 19: πᾶσα ἡ χώρα αἴθεσθαι ἔδόκει), περὶ λίθων c. 41, περὶ μετάλλων (de quo cf. praef. in fr. Ar. π. μετ.) c. 42—50. 61. 62 etc., haec reperiuntur Theophrastea de animalibus: c. 63—67 περὶ τῶν φωλεονόντων (VII), c. 68—70 περὶ ἑτεροφωνίας τῶν ὁμογενῶν (I), c. 71—74 περὶ τῶν ἐν ξηρῷ διαμενόντων (V), c. 75—77 περὶ τῶν λεγομένων φθονεῖν (IV), c. 139—151 περὶ τῶν δακετῶν καὶ βλητικῶν (III), c. 23—28 περὶ τῶν ἀθρόως φαινομένων (II), c. 30 περὶ τῶν μεταβαλλόντων τὰς χροάς (VI). haec igitur mirabilium Aristotelis et Timaei et Theopompi collectio in unum postea breviorisque Aristotelis titulum abiit, atque Aristotelem quidem iam citavit qui eisdem illis mirabilibus manifesto usus est, Isigonous (Nicaeensis), auctor et Varrone et Plinio antiquior (cf. Isig. c. 24—26 = Vitruv. 8, 3 p. 240 Bip. qui ex Varrone sua sicut alia plurima transtulit, = Varro

apud Plin. 31, s. 11—13), recentior autem Aristone Ceo (et ut credo Posidonii fere aequalis), ex cuius ἀπώτων libro secundo excerpta esse omnia deprehendas quae leguntur in codice Florentino ab Henrico Stephano, qui Photii male comparati memor fuit, sub falso fictoque Sotionis nomine olim edita. iam vero quum sicut ex antiqua illa librorum Aristotelis et Theophrasti confusione efficitur, quo antiquiore quis testimoniorum zoologicorum fonte utatur, eo iustior sit causa cur si quidem Aristotelem testem afferat, Aristotelem ei pro eodem auctore esse iudicemus qui recentioribus nobisque sit Theophrastus, facile mira illa Aeliani inconstantia explicatur, qui eiusdem plane generis argumenta modo Theophrasto modo Aristoteli se debere fateatur. atque propter hanc ipsam inconstantiam mihi fragmenta Aristotelis zoologica collecturo necessitas imposita fuit, ut Theophrasteas reliquias Aristoteleis adderem, ipsa quam solam in hoc omni negotio me secuturum esse praefatus sum, titulorum antiquorum ratione commotus. scilicet rei naturam, non titulos fortuito fere inscriptos si secutus fuisset, non in hoc solo argumento sed in omnibus confundenda atque coniungenda fuissent Aristotelis et Theophrasti hoc est antiquissimae Peripateticorum stirpis quae reliqua sunt: omnium enim eadem sors est neque ad Aristotelem ulla pertinent.

Zoicorum libros non ipse manu versavit Athenaeus, qui una cum historiae animalium locis fragmenta eorum affert ex certis quibusdam libris petita, libri de piscibus (ἐν τῷ περὶ ζωικῶν ἢ ἰχθύων) plurima (in quo simul etiam περὶ μαλακίων agebatur, scil. περὶ τῶν ἐνύδρων, qualem Clearchi liber titulum gerit), pauciora libri de avibus, quem sine titulo (ὥς ἐν ἄλλοις) simpliciter citare solet (adde fr. περὶ ἐντόμων apud Apollonium). Athenaeus enim, cuius sermones convivales neglecta disputatione in lexicum passim abeunt (velut ubi pisces recenset et aves), cuius adeo universa opera, utpote philologi vel grammatici, nihil fere nisi lexicī naturam mutata specie refert atque lexicologorum fundamento priorumque auctorum copiis ubique nititur, quo denique in omni antiquitate vix est cuius in uberrimae doctrinae specie minor exilliorque fuerit propria doctrina, is ne Aristotelis quidem illa testimonia ex diversis et περὶ ζώων μορίων et περὶ ζωικῶν operibus passim confusa et cum simillimis Alexandri Myndii (περὶ ζώων) coniuncta (itaque apposita ut communem antiquioris cuiusdam laboris fontem inter se comparati testentur ipse, Aelianus, Oppianus, qui eiusdem operis frustra repetunt), ne ea quidem igitur non debere videtur Pamphili thesauro Didymeō, qui ut piscium nomina in Archippi maxime fabula quae ἰχθυῖς inscripta erat coacervata (Meineke fr. com. II, 2, 718. hist. com. p. 205) illustraret, phy-

sicorum libros zoologicos merito adhiberet; eos praecipue quorum facilius usus esset eaque conformatio ut lexicorum mori fere respondentes, incuriosi autem philosophiae singulas animalium classes seorsim singulis libris tractarent singulorumque animalium plenam quandam et enumerationem et descriptionem offerrent. atque tales quidem erant non solum grammaticorum libri, velut Callimachi, sed eorum qui eodem litterarum Alexandrinarum aevo Aristotelis operibus zoicis operam darent et excerpendis et novo modo ita redigendis ut coniuncta legerentur quae ille, sicut comparationis ratio inaequabilis ferebat, sparsim diversisque locis protulisset. sic quidem etiam Alexander Myndius egerat, auctor Marii tempore non antiquior (cf. Athen. V, 221), cuius (ex libro de avibus praecipue) adeo similia fragmenta (cum Aeliano, Porphyrio, Schol. Theocriti) Athenaeus habet, ut pseudaristotelicos zoicorum libros et imitatus esse et in usum convertisse intelligatur (v. fr. 10 a—g). etenim Pseudaristoteles iste, non sicut philosophus sed ut philologus i. e. qui rei ipsius imperitus esset, singula animalia ita descripserat, ut quae multis communes differentiae essent, eas quum in unoquoque semper repeteret et quaecunque ad eandem speciem pertinerent ex diversis historiae animalium locis in unam descriptionem non sine errore atque confusione colligeret, ex altero quidem ignotoque fonte passim adauctam et in externis potissimum magnitudinis et figurae colorisque notationibus curiosam, sic igitur utilitatem quandam grammaticis aptam venatus esse videatur, ordinem autem aut plane nullum aut eum qui primas vocabulorum litteras spectaret pro more lexicographi. atque hanc quidem operis rationem singulis capitibus singula recensentis titulus alter exprimere videtur *ἀνατομῶν*. librorum autem septem singulorum (septem etiam Ptolemaeus numeravit secundum Arabes W. p. 148. cf. Hadschi Khalfa V, 73: *septem libri de motu et anatomia animalium*: ubi intelligas *de genitu*, π. γενέσεως, non περὶ κινήσεως) argumenta recte aestimabimus, si περὶ τετραπόδων: ζωοτοκούντων, ὠοτοκούντων, περὶ ὀρνίθων, περὶ ἰχθύων (in quo etiam — ut docet fr. 23 — περὶ μαλακίων, item περὶ μαλακοστράκων et περὶ ὀστρακοδέρμων, sicut apud Plinium in nono nat. hist.), περὶ ἐντόμων deinceps eos exposuisse statuamus. ita certe egerat Aristophanes Byzantius (quem Didymus etiam usurpavit, ut consona de trigla secundum Aristophanem Athenaei Aeliani Oppiani verba docent, v. fr. 47), cuius de animalibus secundum Aristotelem epitoma librum primum habuisse videtur generalem de divisione animalium communibusque eorum et differentiis et actionibus, victu scil. et generatione, secundum autem περὶ τῶν ζωοτοκούντων, deinde tertium περὶ τῶν ὠοτοκούντων et

περὶ ὀρνίθων quartum, si quidem ex inedita quadam collectione in usum gratiamque imperatoris Constantini (Porphyrogeniti) adornata licet conjecturam facere. huic enim pro fundamento fuit Aristophanis epitoma, dispositio autem ea quam modo dixi. extat enim inter novitios bibliothecae Parisiensis codices (gr. suppl. 495, foliorum XVI bombyc. in 4° sec. 14) qui sic describitur in catalogo: *Histoire naturelle par l'empereur Constantin livre premier déterré de la tour de pantocrator* (scil. e monasterio τοῦ Παντοκράτορος in monte Atho, de cuius bibliotheca in turri condita cf. Curzon, Visits to monasteries in the Levant. L. 1849 p. 380). hunc mense Ianuario a. 1857 ipse Parisiis perlustravi. habet autem post prima quinque folia variis excerptis occupata primi illius libri hoc initium f. 6^a:

Συλλογὴ τῆς περὶ ζώων ἱστορίας, χειρσαίων πτηνῶν τε καὶ θαλαττίων, Κωνσταντίνῳ τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ καὶ αὐτοκράτορι φιλοπονηθεῖσα. Ἀριστοφάνους τῶν Ἀριστοτελέους περὶ ζώων ἐπιτομή, ὑποτεθέντων ἐκάστῳ ζώῳ καὶ τῶν Ἀλλιανῶ καὶ Τιμοθέῳ (sc. Timotheo Gazaeo qui scripsit περὶ ζώων τετραπόδων: cf. excerpta cod. Baroc. 50 in Crameri Anecd. Ox. IV p. 263—69) καὶ ἑτέροις τισὶ περὶ αὐτῶν εἰρημένων: —

Ζώων ἔθη νομάς τε καὶ φύσεις ἅπα
τῶν γηγενῶν πτηνῶν τε καὶ θαλαττίων
ἄναξ ὁ πιστὸς καὶ σοφὸς Κωνσταντίνος
συνῆξε λεπταῖς ᾧδε τοῦ νοῦ φροντίσιν: —

Ταῦτά ἐστιν ἐν τῇ νῦν γραφομένῃ ὑφ' ἡμῶν συντάξει, ἃ δεήσει σε ἐπιγνῶναι, (f. 6^b): τίνι λέγει ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ περὶ ζώων πραγματείᾳ σελᾶγια ζῶα καὶ τίνα μαλάκια, ὁμοίως δὲ καὶ τίνα μαλακόστρακα κατονομάζει καὶ τίνα οστρακόδερμα, ποῖά τε λέγει καρχαρόδοντα καὶ τίνα χυλιόδοντα καὶ ἀμφώδοντα καὶ συνόδοντα, ποῖά τε ἔντομα πέφυκε καὶ τίνα ἐστὶν ἀμφίβια καὶ λεπιδωτὰ καὶ φολιδωτὰ καὶ ποῖα μώνυχα καὶ δίχληλα καὶ πολυσχιδῆ καὶ στεγανόποδα καὶ κολοιόπτερα καὶ πτελωτὰ καὶ πτερωτὰ καὶ γαμφώνυχα καὶ ὀλόσφυρα (cf. Aelian. n. a. XI, 37). τοιαύτης γὰρ τῆς ὑποτυπώσεως γενομένης, εὐεπίγνωστος μᾶλλον καὶ ἢ τῶν κατὰ μέρος γεγῆσεται σοι ἱστορία. sequuntur definitiones et divisiones: deinde de victu et generatione (et praecipue de hominis generatione) inde a f. 8^a, ubi sic: ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς διαιρέσεως ἐπὶ τοσούτον. ἐπεὶ δὲ δύο πράξεις τοῖς ζώοις, ἡ μὲν περὶ τὴν εὐπορίαν τῆς τροφῆς, ἡ δὲ περὶ τὴν κύησιν καὶ ἔκτεξιν αὐτῶν, ἀναγκαῖον τὰ περὶ τὴν κύησιν αὐτῶν πρότερον ἐπιδραμεῖν, ἐπειδὴ καὶ περὶ τῆς γενέσεως αὐτῶν τὸν πλεῖστον

υπεσχόμεν λόγον ποιήσασθαι. desinit autem ita cum ipso codice primus liber f. 16^b: ὅσα μὲν οὖν δυνατὸν ἀναλεξάμενον ὥς ἐν ἐπιδρομῇς μέρει καθολικώτερον εἰπεῖν σχεδὸν εἴρηται. ἐν δὲ τῷ ἐχομένῳ ὥς προεῖπον κατ' εἶδος ἐκάστου ζώου τὰς τε πράξεις καὶ τοὺς βίους, ἔτι δὲ τὰ ἔθνη, καὶ (cf. Aristoph. de anim. fr. 3) πόσα δύναιται ἕκαστον ζῆν ἔτη, ἀναγραφῆς ἀξιώσαντι ἀναθήσομαι σοι: — reliquorum autem librorum qui desunt argumenta tamen his locis tanguntur: f. 7^b: ὑπὲρ δὲ τοῦ βίου τούτων καὶ τῆς μορφῆς καὶ καθόλου τῶν ἄλλων ὁρνήθων ἐν τῷ τετάρτῳ δηλώσω. — f. 8^a: ἀκριβέστερον δὲ περὶ αὐτοῦ (τοῦ γυνός) ἐν τῷ τρίτῳ (?) διασαφήσω . . . ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῶν ὡτοκοούντων πάντων τίς ὁ βίος καὶ ὁ τόκος αὐτῶν, ἐν τῷ τρίτῳ μοι δηλωθήσεται. — f. 10^a: βηθήσεται δὲ καὶ περὶ τῆς ἐκτέξεως αὐτῶν καὶ ἐκτροφῆς καὶ τῆς ποσότητος τῶν γεννωμένων καὶ τὸ ὅλον τοῦ βίου αὐτῶν ἐπ' ἀκριβείας κατὰ προγραφὴν ἐν τῷ δευτέρῳ, ἐπιγραφησομένῳ δὲ περὶ τῶν ζωοτοκοούντων. νῦν δὲ ὑπομνήσεως χάριν ἐπιτετροχάσθω.

Iam restat, ut animalium quae in fragmentis describuntur brevem recensum subiiciamus:

Περὶ ὁρνήθων: 1 γέρανος (?). (κίχλη? cf. ad fr. 7). 2 κύκνος. 3 ὄρνυξ. 4 πέρδιξ. 5 πεμisteρά. 6 πορφυρίων. 7 στρουθός. 8 ταώς. 9 ὠτίς. 10 ὠτός.

Περὶ ἰχθύων: 11—23 de communibus piscium (aquatiliū) differentiis (11 σελάχη. 12 diff. variae. 13—17 colorum diff. 18 quae vocem habeant. 20. 21 morum diff. 22. 23 ὄστρακόδεσμα 23 μαλάκια). 24 ἀλφηστικός. 25 ἀμια. 26 ἀφύη. 27 γαλεός. 28 ἔγγελος. 29 ἐρυνθρίνος. 30 ἥπατος. 31 καλλίχθυσ. 32 καλλιώνυμος. 33 κεστρενός. 34 κίθαρος. 35 κορδύλος. 36 κυπρίνος. 37 λαίβραξ. 38 μύραινα. 39 νάρκη. 40 ξιφίας. 41 ὄνος. 42 ὀρφώς. 43 σάλπη. 44 σαρδίος. 45 σκάρος. 46 σκορπίος. 47 τρίγλη. 48 φάγρος.

περὶ μαλακίων: 49 πολύπους. 50 a ἐλεδώνη. b ὁσμήλη. 51 ναυτίλος. 52 σηπία. 53 τευθίς. 54 τεῦθος.

(Περὶ ἐντόμων:) 55. (56) φθείρ. — (57) μάργος?).

Ceterum cum ipsa horum librorum ratione animalium proprietates moresque quasi enumerante novorum vocabulorum (adiectivorum scil.) multitudo congruit (cf. maxime fr. 12—23), quibus proprietates illae in singulis repetitae breviter exprimantur, velut λιθοκέφαλα, ἀκανθοστεφῆ, μονάκανθος (24), δίραβδα, πολύραβδα, γραμμοποικίλα, ποικιλόγραμμος, ἐρυνθρόγραμμα, μελανόγραμμα, ποικιλερυνθρομέλαινος, νατόγραπτα, σκολιόγραπτα, ὀρροπυγόστικτα, μελανόστικτα, ποικιλόστικτα,

λεπτύστομον, παχύστομον, συμφυές, μονοφυές, τρεψίχρως, σχιδανό-
πους (3 sqq.), μονήρη (19 etc.), συναγελαστικά, ποιολόγος (8), ἀμφί-
βιος (35) etc.

(Περὶ ὀρνίθων.)

1. (255?)

γ έ ρ α ν ο ς.

Cicero de nat. deor. 2, 49 (ubi de providentia deorum Stoicus disputat ex Panaetio *περὶ προνοίας* ut videtur, quem librum eodem fere tem-
pore quo haec scriberet in manibus ei fuisse docet ep. ad Att. 13, 8):
*legi etiam scriptum esse avem quandam quae platea (platea Plin.,
ἐρωδῖος Plut. Ael.) nominaretur (cf. eadem apud Plin. 10, 56. Plut. de
sol. an. 10. Ael. 5, 35) . . . illud vero ab Aristotele animadversum,
a quo pleraque, quis potest non mirari, grues quum loca calidiora
petentes maria transmittant, trianguli efficere formam. eius autem
summo angulo aer ab iis adversus pellitur, deinde sensim ab utroque
latere tanquam remis ita pennis cursus avium levatur. basis autem
trianguli quem grues efficiunt, ea tanquam a puppi ventis adiuvatur,
eaeque in tergo praevolantium colla et capita reponunt. quod quia
ipse dux facere non potest, quia non habet cui innitatur, revolat ut
ipse quoque quiescat. in eius locum una succedit ex iis quae acquie-
runt eaque vicissitudo in omni cursu conservatur. multa eius modi
proferre possum, sed genus ipsum videtis.*

Ex eodem fonte utriusque avis artes gruumque triangulum narrant
Plutarchus de solert. anim. c. 10 et Aelian. n. a. 3, 13 (cf. 5, 35). Plinius
autem qui Aristotelem potius sequitur de duce gruum aliud quid memo-
rantem (h. a. 9, 10, ubi eodem modo avium quarundam quos pelecans
dicit conchas devorantium mentio adnectitur), duos diversosque testes
miscuit confuditque (id quod lapilli mentio docet 10, 30. cf. 56). cf. etiam
Schneider ad Ar. h. a. comm. t. II p. 75.

2. (256)

κ ύ κ ν ο ς.

Athen. IX, 393^d: *φησὶν ὁ Ἄρι-* Ar. h. a. 9, 1. 610, 1: *μάχεται δὲ
στοιτέλης «ὁ κύκνος εὐτεκνός καὶ ἀετῶ αἰγυπιός καὶ κύκνος·
ἔστι καὶ μάχιμος. ἀλληλοκτονεῖ κρατεῖ δ' ὁ κύκνος πολλάκις· εἰσὶ*

γούν ὁ μάχιμος. μάχεται δὲ καὶ δ' οἱ κύκνοι καὶ ἀλληλοφάγοι (sic τῷ αἰετῷ αὐτὸς μάχης μὴ προαρ- iam Plinius legit 10, 32. cf. h. a. ξάμενος. εἰσὶ δ' ὠδικοί, καὶ μά- 8, 3. 593^b27. Ar. scripsit ἀλληλο- λιστα περὶ τὰς τελευτάς. διαίρουσι φόνου, non quod volebat Gloger de δὲ καὶ τὸ πέλαγος ἄδοντες. Ἔστι δὲ avibus ab Arist. commemor. p. 50, τῶν στεγανοπόδων καὶ ποιη- ἀλληλομάχοι) μάλιστα τῶν ὀρνέων. φάγων ».

— 9, 12. 615, 31: καὶ οἱ κύκνοι· δ' εἰσὶ μὲν τῶν στεγανοπόδων καὶ βιοτεύουσι περὶ λίμνας καὶ ἔλη (cf. 8, 3. 593^b16), εὐβίοτοι δὲ καὶ εὐήθεις καὶ εὐτεκνοὶ καὶ εὐγῆροι, καὶ τὸν αἰτὸν ἐὰν ἄρξῃται ἀμυ- νόμενοι νικῶσιν, αὐτοὶ δ' οὐκ ἄρχουσι μάχης. ὠδικοὶ δέ, καὶ περὶ τὰς τελευτάς μάλιστα ἄδουσιν· ἀναπέτονται γὰρ καὶ εἰς τὸ πέλα- γος καὶ τινες ἤδη πλέοντες παρὰ τὴν Λιβύην περιέτυχον ἐν τῇ θα- λάττῃ πολλοῖς ἄδουσι φωνῇ γοῶ- δει καὶ τούτων ἐώρων ἀποθνή- σκοντας ἐνίλους.

Fragmentum hoc ex eodem fonte quo Athenaeus eodemque rerum ordine reddidit Aelianus var. hist. 1, 14: λέγει Ἀριστοτέλης τὸν κύκνον καλλίπαιδα εἶναι καὶ πολύπαιδα, ἔχειν γε μὴν καὶ θυμόν. πολλάκις γοῦν εἰς ὄργην καὶ μάχην προελθόντες καὶ ἀλλήλους ἀπέ- κτειναν οἱ κύκνοι. λέγει δὲ ὁ αὐτὸς καὶ μάχεσθαι τοὺς κύκνους τοῖς αἰετοῖς· ἀμύνεσθαι γε μὴν αὐτοὺς ἀλλ' οὐκ ἄρχειν ἀδίκων. ὅτι δὲ εἰσι φιλόδοξοι, τοῦτο μὲν ἤδη τεθρύλῃται· ἐγὼ δὲ ἄδοντας κύκνου οὐκ ἤκουσα, ἴσως δὲ οὐδὲ ἄλλος (quae respondent verbis apud Athenaeum pro- xime sequentibus: ὁ δὲ Μύνδιός φησιν Ἀλέξανδρος πολλοῖς τελευ- τῶσι παρακολουθήσας οὐκ ἀκοῦσαι ἄδόντων. ipsum Aristotelis locum respexit Alexander, quo quidem is fabulam vulgarem, ut historiae anima- lium ratio ferebat, sine iudicio suo simpliciter retulerat)· πεπίστευται δ' ὅν ὅτι ἄδει. καὶ λέγουσί γε αὐτὸν μάλιστα κατ' ἐκείνον εἶναι τὸν χρόνον εὐφωνώτατόν τε καὶ ὠδικώτατον, ὅταν ἢ περὶ τὴν καταστρο- φὴν τοῦ βίου. διαβαίνουσι δὲ καὶ πέλαγος καὶ πέτονται καὶ κατὰ θα- λάσσης καὶ αὐτοῖς οὐ κάμνει τὸ πτερόν.

3. (257)

ὁ ρ τ υ ξ.

Athen. IX, 392^b: Ἀριστοτέλης ἐκτοπίζοντα cf. Ar. h. a. 8, 12
δέ φησιν «ὁ ὁ ρ τ υ ξ ἐστὶ μὲν τῶν (quorum sunt ὄρνυγες 597, 23, 26).
ἐκτοπιζόντων καὶ σχιδανοπόδων. — σχιδανόποδα cf. Ar. h. a. 2, 12.
νεοττιᾶν δ' οὐ ποιεῖ, ἀλλὰ κονί- 504, 5: ἔτι δὲ πολυσχιδεῖς τρώ-
στραν· καὶ ταύτην σκεπάζει φρυ- πον τινὰ πάντες (οἱ ὄρνιθες).
γάνοις διὰ τοὺς λέρακας, ἐν ᾗ ἐπωά- τῶν μὲν γὰρ πλείστων διήρηνται
ξει» (sequitur partium descriptio ex οἱ δάκτυλοι, τὰ δὲ πλωτὰ στεγανό-
Alexandro Myndio, qui et ipse Pseud- ποδά ἐστι. — Ar. h. a. 9, 8. 613^b6:
aristotelis zoicis usus esse videtur). οἱ δὲ βαρεῖς τῶν ὀρνίθων οὐ ποι-
οῦνται νεοττιᾶς . . . οἷον ὄρνυγες καὶ πέρδικες καὶ τὰλλα τὰ τοιαῦτα
τῶν ὀρνέων· ἀλλ' ὅταν ποιήσων-
ται ἐν τῷ λείῳ κονίστρῳ· ἐν ἄλ-
λῳ γὰρ τόπῳ οὐδενὶ τίκτει· ἐτη-
λυγασάμενοι ἄκανθάν τινα καὶ
ῥύλην τῆς περὶ τοὺς λέρακας ἔνεκα
καὶ τοὺς αἰετοὺς ἀλεωφας ἐνταῦ-
θα τίκτουσι καὶ ἐπωάζουσιν.

4. (258)

π έ ρ δ ι ξ.

Athen. IX, 389^a: φησὶ δ' Ἀρι-
στοτέλης περὶ τοῦ ζῶον τάδε «ὁ
π έ ρ δ ι ξ ἐστὶ μὲν χειρσαῖος, σχι- Ar. h. a. 9, 7. 613, 23 (cf. 6, 4.
δανόπους. ζῇ δὲ ἔτη πεντεκαίδεκα, 563, 2, unde Plin. 10, 51): ζῶσι δὲ
ἡ δὲ θήλεια καὶ πλείονα· πολυ- καὶ οἱ πέρδικες περὶ πεντεκαίδεκα
χροινιώτερα γὰρ ἐν τοῖς ὄρνυσι τῶν ἔτη . . . πολυχρονιώτερα δ' ὅλως
ἄρρένων τὰ θήλεια. ἐπωάζει δὲ καὶ μὲν ἐστὶ τὰ ἄρρενα τῶν θηλέων. —
ἐκτρέφει, καθάπερ ἡ ἀλεκτορίς. 9, 8. 613^b11: ἐνταῦθα τίκτουσιν
ὅταν δὲ γυνῶ ὅτι θηρεύεται, προελ- καὶ ἐπωάζουσιν. ἔπειτα . . . ἐξά-
θων τῆς νεοττιᾶς κυλινδεῖται πα- γουσι . . . ἀναπαύονται δ' ὕφ' ἐαυ-
ρὰ τὰ σκέλη τοῦ θηρεύοντος ἐπὶ δα- τοὺς ἀγόμενοι τοὺς νεοττοὺς καὶ
ἐμποῶν τοῦ συλληθρήσεσθαι ἐξ- αὶ ὄρνυγες καὶ οἱ πέρδικες, ὥσπερ
απατᾷ τε ἕως ἂν ἀποπτῶσιν οἱ νε- αὶ ἀλεκτορίδες. — ib. 17: ὅταν δὲ
οττοί, εἶτα καὶ αὐτοὺς ἐξέπτται. τις θηρεύῃ περιπεσὼν τῇ νεοττιᾷ,
ἐστὶ δὲ τὸ ζῶον κακότηδες καὶ παν- προκυλινδεῖται ἢ πέρδιξ τοῦ θη-
οῦργον, ἔτι δὲ ἀφροδισιαστικόν· ρεύοντος ὡς ἐπὶ λήπτως οὐδα καὶ

διὸ καὶ τὰ ὡὰ τῆς θήλειας συντρί- ἐπισπᾶται ὡς ληψόμενον ἐφ' ἑαυ-
 βει, ἵνα ἀπολαύῃ τῶν ἀφροδισίων. τήν, ἕως ἂν διαδράσῃ τῶν νεοττῶν
 ὅθεν ἡ θήλεια γιννώσκουσα ἀπο- ἕκαστος· μετὰ δὲ ταῦτα ἀναπτᾶσα
 διδράσκουσα τίττει. [τὰ αὐτὰ αὐτὴ ἀνακαλεῖται πάλιν. — 23:
 ἰστορεῖ καὶ Καλλίμαχος ἐν τῷ περὶ κακότηθες τὸ ὄρνεν ἔστι καὶ παν-
 ὄρνεν. sequuntur deinde p. 389 c οὐργον. — 25: διὰ δὲ τὸ εἶναι
 — e excerpta ipsius Ar. verba ex h. ἀφροδισιαστικοί, ὅπως μὴ ἐπωάζῃ
 a. 9, 8. 613^b33—614, 28. 5, 5. 543, ἡ θήλεια, οἱ ἄρρενες τὰ ὡὰ διακυ-
 26—31 (cf. Ael. 3, 16), Alexandri λινδοῦσι καὶ συντρίβουσιν ἐὰν εὖ-
 Myndii partim testimonio confirmata. ρωσιν, ἡ δὲ θήλεια ἀντιμηχανωμέ-
 νη ἀποδιδράσκουσα τίττει.

Pseudaristotelem, sicut in fragmento praecedente, praeter concisum dicendi genus prima statim verba produnt ἐστὶ μὲν χειρσαῖος σχιδανόπους (cf. infra ἔστι δὲ τὸ ζῶον κακότηθες etc.), quorum hoc Pseudaristoteli proprium est et in fragmentis frequens. σχιδανόποδα enim sunt quae Aristoteli σχιζόποδα (opp. στεγανόποδα cf. J. B. Meyer Arist. Thierk. p. 295). de moribus cetera ex h. a. conscripta sunt non sine errore atque confusione. diutius enim quod affirmat vivere feminas, contrarium plane est eius quod Aristoteles (cf. etiam h. a. 7, 3. 583^b26. de long. et brev. vit. 5. 466^b14).

5. (259)

περιστερά.

Athen. IX, 393^f: Ἀριστοτέλης Ar. h. a. 8, 3. 593, 15: ἄλλα δ' φησὶ περιστερῶν μὲν εἶναι ἐν ἔστιν ἄξῃ καρποφαγῶντα καὶ πιο-
 γένος, εἶδη δὲ πέντε, γράφων οὐ- φαγοῦντα, οἶον φάψ, φάττα, πε-
 τως «περιστερά, οἰνάς, φάψ, φάσ- ριστερά, οἰνάς, τρυγῶν.
 σα, τρυγῶν». [ἐν δὲ πέμπτῳ ζώων
 μορίων (h. a. 5, 13) τήν φάβα οὐκ pergit ib. Ar. 593, 16: φάττα μὲν
 ὀνομάζει. . .] ἡ μὲν οὖν οἰνάς, φη- οὖν καὶ περιστερὰ ἀεὶ φαίνονται,
 σὶν ὁ Ἀριστοτέλης, μελίων ἐστὶ τρυγῶν δὲ τοῦ θέρους· τοῦ γὰρ
 τῆς περιστερᾶς, χρωμα δ' ἔχει οἰ- χειμῶνος ἀφανίζεται· φωλεῖ γὰρ.
 νωπόν, ἡ δὲ φάψ μέσον περιστε- οἰνάς δὲ τοῦ φθινοπώρου καὶ φαί-
 ρᾶς καὶ οἰνάδος, ἡ δὲ φάσσα ἀλέ- νεται μάλιστα καὶ ἀλίσκεται. ἔστι
 κτορος τὸ μέγεθος, χρωμα δὲ σπο- δὲ τὸ μέγεθος ἡ οἰνάς μελίων μὲν
 διόν, ἡ δὲ τρυγῶν πάντων ἐλάτ- περιστερᾶς, ἐλάττων δὲ φαβός. cf.
 των, χρωμα δὲ τεφρόν. αὕτη δὲ 5, 13: μέγιστον μὲν τούτων ἡ φάττα
 θέρους φαίνεται, τὸν δὲ χειμῶνα ἐστὶ, δεύτερον δὲ ἡ οἰνάς, αὕτη δὲ μι-
 φωλεύει. ἡ δὲ φάψ καὶ ἡ περιστερὰ κρῶ μελίων ἐστὶ τῆς περιστερᾶς, ἐλά-
 ἀεὶ φαίνονται, ἡ δ' οἰνάς φθινο- χιστον δὲ τῶν τοιούτων ἡ τρυγῶν.

πῶρῳ μόνῳ. πολυχρονιωτέρα δὲ h. a. 6, 4. 563, 1: βιοὶ δὲ φάττα, εἶναι λέγεται τούτων ἢ φάσσα· καὶ ὥς φασι, καὶ τετταράκοντα ἔτη. cf. γὰρ τριάκοντα καὶ τεσσαράκοντα 9, 7. 613, 17: ζῶσι δ' αἱ φάτται ζῆ ἔτη. οὐκ ἀπολείπουνσι δ' ἕως πολὺν χρόνον· καὶ γὰρ εἴκοσιν ἔτη θανάτου οὔτε οἱ ἄρρενες τὰς θη- καὶ πέντε καὶ τριάκοντα ὠμμέναι λείας οὔτε αἱ θήλειαι τοὺς ἄρρε- εἰσίν, ἔνιαι δὲ καὶ τετταράκοντα νας, ἀλλὰ καὶ τελευτήσαντος χη- ἔτη. — 9, 7. 612^b32: οὔτε γὰρ συν- ρεύει ὁ ὑπολειπόμενος. τὸ δ' αὐτὸ δυνάζεσθαι θέλουσι πλείουσιν οὔτε ποιούσι καὶ κόρακες καὶ κορῶναι προαπολείπουνσι τὴν κοινωνίαν, καὶ κολοιοί. ἐπωάζει δ' ἐκ διαδο- πλὴν ἐὰν χῆρος ἢ χήρα γένηται. — χῆς πᾶν τὸ περιστεροειδὲς γένος, 6, 4. 562^b17: ἐπωάζει δὲ καὶ ὁ ἄρ- καὶ γενομένων τῶν νεοτῶν ὁ ἄρ- ρην ἐν τῷ μέρει τῆς ἡμίρας, τὴν ρην ἐμπτύνει αὐτοῖς, ὥς μὴ βασκαν- δὲ νύκτα ἢ θήλεια. — 9, 7. 613, 2: θῶσι. τίκτει δὲ ὡὰ δύο, ὧν τὸ μὲν γενομένων δὲ τῶν νεοτῶν τῆς ἀλ- πρῶτον ἄρρεν ποιεῖ, τὸ δὲ δεύτε- μυριζούσης μάλιστα γῆς διαμαση- ρον θήλυ. τίκτουσι δὲ πᾶσαν ὥραν σάμενος εἰσπτύνει τοῖς νεοττοῖς διοι- τοῦ ἔτους· διὸ δὴ καὶ δεκάκις τυῦ γνύς τὸ στόμα, προπαρασκευάζων ἐνιαυτοῦ τιθέασιν, ἐν Αἰγυπτῷ δὲ πρὸς τὴν τροφήν. — 6, 4. 562^b3: δωδεκάκις· τεκοῦσα γὰρ τῇ ἔχο- τίκτουσι δὲ πάντα μὲν τὰ περιστε- μένῃ ἡμέρᾳ συλλαμβάνει». [ἔτι ἐν ροειδῇ δύο ... τίκτει δ' ἡ μὲν πε- τῷ αὐτῷ (errat Athenaeus titulos in fonte citatos confundens. debe- ριστερά, ὥσπερ εἴρηται (5, 13. 544^b7 bat scribere ἐν δ' ἄλλοις) φησὶν τίκτουσι δ' αἱ περιστεραι πᾶσαν ὥραν), πᾶσαν ὥραν ... (14:) ἢ δὲ Ἀριστοτέλης (h. a. 5, 13. 544^b1—5) περιστερά ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄρρεν ... ἴδιον δὲ λέγει (h. a. 6, 2. 560^b καὶ θήλυ, καὶ τούτων ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ πρότερον τὸ ἄρρεν τίκτει· καὶ τεκοῦσα μίαν ἡμέραν διαλείπει τὰ πολλά, εἰτα πάλιν τίκτει θάτερον. ... (24:) τίκτουσι δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ δεκάκις, ἥδη δὲ τινες καὶ ἐνδεκάκις, αἱ δ' ἐν Αἰγυπτῷ καὶ δωδεκάκις.

Pseudaristoteles igitur sua collegit ex Aristotelis h. a. 8, 3. 6, 4. 9, 7. quaedam male confudit velut specierum magnitudines, quaedam mire pervertit, sicut ἐμπτύνειν illud (cf. Ael.) quod ex ipsius etiam Aristotelis verbis (p. 613, 2—5) paulo post repetitur ab Athenaeo p. 394^f, pauca quaedam addidit, velut colores quibus aequae studet ac postea Alexander Myndius (quem de phassae coloribus agentem habes apud Schol. Theocr. 5, 96). fragmenti pseudaristotelici partem cum ceteris quae sequuntur

apud Athenaeum, reddit Aelianus var. hist. I, 15. — ad rem cf. Gloger de avibus ab Arist. comm. p. 42—48.

6. (200)

πορφυρίων.

Athen. IX, 388^c: πορφυρίων . . . Ἀριστοτέλης δὲ σχιδανό-
ποδά φησιν αὐτὸν εἶναι ἔχειν τε χρῶμα κυάνεον, σκέλη μακρά, ῥύγχος
ῥογμένον ἐκ τῆς κεφαλῆς φοινικοῦν, μέγεθος ἀλεκτρούonos. στόμαχον
δ' ἔχει λεπτόν, διὸ τῶν λαμβανομένων εἰς τὸν πόδα ταμιεύεται μικρὰς
τὰς ψωμίδας. κάπτων δὲ πίνει, πενταδάκτυλός τε ὢν τὸν μέσον ἔχει
μέγιστον.

De ventriculo Arist. h. a. 2, 17. 509, 9: ὀλίγοι δ' οὔτε τὸν πρόλο-
βον ἔχουσιν οὔτε τὸν στόμαχον εὐρὺν ἀλλὰ σφόδρα μακρόν, ὅσοι τὸν
αὐχένα μακρὸν ἔχουσιν, οἷον πορφυρίων (quibus praelonga colla et an-
gusta, ut porphyryioni. Plin. 11, 79). — κάπτων πίνει: Ar. h. a. 8, 6.
595, 10: καὶ τῶν ὀρνέων δὲ τὰ μὲν ἄλλα σπάσει (πίνει) . . . , ὁ δὲ πορ-
φυρίων μόνος κάψει (morsu. Plin. 10, 63). — σκέλη μακρά cf. Ar. de
incessu an. 10. 710, 12. cetera nova. πενταδάκτυλος corruptum est sine
dubio pro τετραδάκτυλος, si quidem Aristotelem audias h. a. 2, 12. 504,
8: εἰσὶ δ' ὅσοι αὐτῶν μετεωρίζονται πάντες τετραδάκτυλοι· τρεῖς μὲν
γὰρ εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἓνα δ' εἰς τὸ ὀπίσθεν κείμενον ἔχουσιν οἱ πλεί-
στοι ἀντὶ πτέρνης. cf. p. a. 4, 12. 695, 15: τετραδάκτυλοι δ' εἰσὶ πάν-
τες οἱ ὀρνιθες ὁμοίως οἱ στεγανόποδες τοῖς σχιζόποσιν. nobis autem
haec avis nunc vocatur Porphyrio hyacinthinus (Sultanshuhn) neque erat
cur dubitaret Camus, Notes sur l'hist. des animaux d'Arist. Par. 1783
p. 695.

Huius fragmenti particula subest eis quae praebet Eutecnius ixent.
1, 25: ἔστι δὲ καὶ πορφυρίων ἀπὸ τῆς χροιάς καλούμενον ὄρνεον. ἐρυ-
θρὸν αὐτῷ τὸ ῥάμφος ἐστὶ καὶ κατὰ κεφαλῆς ἔχει ὥσπερ τινὰ πῖλον,
ὁποίους οἱ τοξύται Περσικοὶ φοροῦσιν. τοῖς κατοικιδίοις ὄρνισιν ἴσος
εἰς μέγεθος, πλὴν ὅτι χρήται σκέλεσι μακροτέροις. οὗτος οὐκ ἂν ποτε
εἰς μίξιν ἔλθοι ὀρνέοντος καὶ παρόντος ἀνδρός, φύσει δὲ σώφρων ἐστὶν
ὥς μηδὲ ὄραν ἄνδρα θέλειν ἑαυτοῦ γαμετῇ συνόντα· εἰ δὲ μοιχείας
αἰσθάνοιτο, ἀθυμεῖ τοσοῦτον ὥς διαφθείρεσθαι (Polemo ap. Athen. p. 388^c).
cf. Tzetzes hist. (chil. 9, 111):

ὁ πορφυρίων ὄρνεον ἄγαν ὑπάρχει σώφρων,
ὥς εἰ καὶ μόνῃ ὄποιτο πόρνην, εὐθέως θνήσκειν.

Ἀριστοτέλης, σὺν αὐτῷ Αἰλιανός (n. a. 3, 42 = Athen.) καὶ ἄλλοι
τὰ περὶ πορφυρίωνος γράφουσι τοῦ ὀρνέου.

7. (261)

σ τ ρ ο υ θ ό ς.

Athen. IX, 391^f: καὶ γὰρ ὀχευτικὸν τὸ ζῶον καὶ πολύγονον. τίκει γοῦν ὁ στρουθός, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, καὶ μέχρι ὀκτώ. [Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Μύνδιος . . .] Ἀριστοτέλης δὲ φησι τοὺς ἄρρενας τῶν χειμῶνι ἀφανίζεσθαι, διαμένειν δὲ τὰς θηλείας, τεκμαιρόμενος ἐκ τῆς χροῆς τὴν πιθανότητα· ἀλλάττεσθαι γὰρ ὡς τῶν κοσσύφων (de his cf. h. a. 9, 49. 632^b15) καὶ φαλαρίδων ἀπολενκαινομένων κατὰ καιρούς.

Cf. Ar. h. a. 9, 7. 613, 29: λέγουσι δὲ τινες καὶ τῶν στρουθίων ἐνιαυτὸν μόνον ζῆν τοὺς ἄρρενας, ποιούμενοι σημεῖον ὅτι τοῦ ἔαρος οὐ φαίνονται ἔχοντες εὐθύς τὰ περὶ τὸν πῶγονα μέλανα, ὕστερον δ' ἴσχουσιν, ὡς οὐδενὸς σωζομένου τῶν προτέρων· τὰς δὲ θηλείας μακροβιωτέρας εἶναι τῶν στρουθίων· ταύτας γὰρ ἀλλεσκεσθαι ἐν τοῖς νέοις καὶ διαδήλας εἶναι τῶν ἔχειν τὰ περὶ τὰ χεῖλη σκληρά. ad quem quidem locum si pertineret Athenaei testimonium, pressius ipsa verba redita fuisse ex ceterorum historiae animalium (πέμπτου μορίων) fragmentorum ratione concluditur. neque tamen quae paulo ante apud Athenaeum ex Aristotele leguntur de alectryone (IX, 391^d) utrum ex ipso Aristotele (h. a. 9, 8. 614, 6). id quod magis credo, an ex epitomatore eius Pseudaristotele derivata sint (neutrius certe sunt verba ἱστορεῖται δὲ καί, quibus eandem rem denuo Athenaeus testatur), pro certo affirmaverim. similisque dubitatio oritur de loco epit. Athenaei II p. 65^a, ubi de turdo (quae Graece κίχλη) agens postquam Aristotelem (h. a. 9, 20) citavit et Alexandrum Myndium, haec addit: ἦν (κίχλην) καὶ συναγελαστικὴν (voce Pseudaristotelica) εἶναι καὶ νεοττεύειν, ὡς καὶ τὰς χελιδόνας (ex h. a. 6, 1. 559, 5).

8. (262)

τ α ώ ς.

Athen. IX, 397^b: ὁ ταώς, φησιν ὁ Ἀριστοτέλης, σχιδανό-

πους ἐστὶ καὶ ποιολόγος, καὶ τίκει Ar. h. a. 6, 9. 564, 25: ὁ δὲ ταώς τριετὴς γενόμενος, ἐν οἷς (χρονοῖς) ζῇ μὲν περὶ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη, add. codd. i. e. annis, ex glossa Byzantina) καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν πτερῶν ἀποπτερῶν λαμβάνει. ἐπωάζει δὲ πρὸς λαμβάνει. ἐκλείπει δ' ἐν τριάκονθ' ἡμέρας τριάκοντα. τίκει δὲ ἅπαξ ἡμέραις ἢ μικρῶν πλείοσιν. ἅπαξ τοῦ ἔτους ὡὰ δώδεκα (de mutato in δὲ τοῦ ἔτους μόνον τίκει, τίκει codicibus horum verborum loco v. δ' ὡὰ δώδεκα ἢ μικρῶν ἐλάττω.

Schweigh. animadv. t. V p. 193)· τίκει δὲ διαλείπων δύο ἢ τρεῖς ταῦτα δὲ οὐκ εἰς ἅπαξ ἀλλὰ παρ' ἡμέρας καὶ οὐκ ἐφεξῆς· αἱ δὲ πρω-ἡμέρας δύο· αἱ δὲ πρωτοτόκοι τοτοκοὶ μάλιστα περὶ οὐκτὼ ὥα· τί-οκτώ· τίκει δὲ καὶ ὑπηνέμια ὥα κτουνσι δ' οἱ ταρῷ ὑπηνέμια· ὀχευ-ὡς ἢ ἀλεκτορίς, οὐ πλείω δὲ τῶν ονται δὲ περὶ τὸ ἔαρ· γίνεται δὲ δύο· ἐκλέπει δὲ καὶ ἐπαάζει κα- καὶ ὁ τόκος ἐνθέως μετὰ τὴν ὀχείαν· θάπερ ἢ ἀλεκτορίς (de qua Ar. h. a. . . ἀλεκτορίδι δ' ὑποτιθέασιν αὐ-6, 2. cf. 559^b29).

τῶν τὰ ὥα ἐπαάζειν οἱ τρέφοντες . . . ὑποτίθεται δὲ τοῖς ὄρνισι μάλιστα δύο ὥα· τὸσαῦτα γὰρ μόνα δύναται ἐπαάζουσα ἐξαγειν.

9. (263)

ὠτίς.

Athen. IX, 390^e: γράφει δὲ περὶ αὐτῶν (sc. περὶ τῶν ὠτῶν. vult autem ὠτίδας Pseudaristoteles, non ὠτους, quae duo diversarum avium genera in omni hac disputatione confundit Athenaeus *vel aliorum potius confundentium verba citat* secundum C. Gesnerum, de avium natura. Tig. 1555 p. 466. 610. cf. Schweigh. animadv. t. V p. 147. confundit etiam Oppianus cyn. 2, 406 sq. cf. ed. Schneider Arg. 1776 p. 434. ὠτος enim est Strix otus L. cf. Gloger de avib. Ar. p. 20, ὠτίς autem avis tarda Plin. 10, 29. Isidor. orig. 12, 7, 13. gall. outarde) Ἀριστοτέλης οὕτως ὅτι «ἔστι μὲν τῶν ἐκτοπιζόντων καὶ σχιδανοπόδων καὶ τριδακτύλων, μέγεθος ἀλεκτρούνης μεγάλον, χρῶμα ὄρνυγος, κεφαλὴ προμήκης, ῥύγχος ὀξύ, τράχηλος λεπτός, ὀφθαλμοὶ μεγάλοι, γλῶσσα ὀστώδης, πρόλοβον δ' οὐκ ἔχει». [Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Μύνδιος καὶ προσαγορεύεσθαι φησιν αὐτὸν (otum sc. sec. Gesner. ll. cc.) λαγωδίαν.] φασὶ δ' αὐτὸν καὶ τὴν τροφὴν ἀναμηνυκᾶσθαι ἤδεσθαι τε ἔπρω. εἰ γοῦν τις δορὰν ἔππων περιθοῖτο, θηρεύσει ὅσους ἂν θέλῃ· προσίασι γάρ.

πρόλοβον δ' οὐκ ἔχει: Ar. h. a. 2, 17. 504^b33: οἱ δὲ πρόλοβον μὲν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ἀντὶ τούτου τὸν στόμαχον εὐρὺν καὶ πλατὺν ἢ δι' ὅλον ἢ τὸ πρὸς τὴν κοιλίαν τείνον . . . νῆττα δὲ καὶ χῆν . . . καὶ ὠτίς τὸν στόμαχον εὐρὺν καὶ πλατὺν ὅλον. cetera nova. de lingua cf. Cuvier, Leçons d'anat. comp. t. IV, 1 p. 565 (ed. 2. 1835). — ἤδεσθαι ἔπρω: hunc amorem ad otidas pertinere consentiunt auctores, Aristotele quidem teste secundum Plutarchum de solert. an. c. 31:

ὁ γὰρ Ἀριστοτέλης ἰστορεῖ φιλίας ἀλαπῆκων καὶ ὄφρων διὰ τὸ κοινὸν αὐτοῖς (de vulpe cf. h. a. 9, 32. 619^b10) πολέμιον εἶναι τὸν ἀετὸν, καὶ τὰς ὠτίδων πρὸς ἔππους ὅτι χαίρουσι προσπελάζουσαι καὶ διασκάλλουσαι τὸν ὄνθον.

Cf. Ael. n. a. 2, 28. Oppian. cyneg. 2, 406. 431. Eutecnius ixent. 3, 8 (cf. 3, 7).

10. (264)

ὠτος.

Pergit Athen. IX, 390^f: ἐν ἄλλοις δὲ πάλιν φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης ὅ ὠτος ἐστὶ μὲν παρόμοιος τῇ γλαυκί, οὐκ (ita codd. at delenda est negationis particula falso illata. cf. Schweigh. animadv. t. V p. 149) ἐστὶ δὲ νυκτερινός. ἔχει τε περὶ τὰ ὦτα πτερυγία, διὸ καὶ ὠτος καλεῖται· μέγεθος περιστερᾶς, μιμητὴς ἀνθρώπων (cf. 390^b. 391^a)· ἀντορχούμενος γοῦν ἀλλίσκεται.

Cf. Ar. h. a. 8, 12. 597^b21: ὁ δ' ὠτος ὅμοιος ταῖς γλαυξὶ καὶ περὶ τὰ ὦτα πτερυγία ἔχων· ἔνιοι δ' αὐτὸν νυκτικόρακα καλοῦσιν. ἐστὶ δὲ κόβαλος καὶ μιμητὴς, καὶ ἀντορχούμενος ἀλλίσκεται περιελθόντος θατέρου τῶν θηρευτῶν, καθάπερ ἡ γλαυξ. quae ita reddit Plinius 10, 33, 68: otus bubone minor est, noctuis maior, auribus plumeis eminentibus, unde et nomen illi. quidam latine asionem (al. l. actionem cf. asioni s. axioni Plin. 29, 38, 117) vocant. imitatrix alias avis ac parasita et quodam genere sallatrix capitur haut difficulter, ut noctuae, intentam in aliquo circumeunte alio.

Appendix fragmentorum de avibus ex Alexandro Myndio, quibus hic Zolcorum Aristotelis nomine inscriptorum testimonia vel retulisse videtur vel in usum convertisse.

10 a.

ἀτταγᾶς.

Athen. IX, 387^f: Ἀλέξανδρος δ' ὁ Μύνδιος φησὶν ὅτι μικρῷ μὲν μείζων ἐστὶ πέρδικος, ὅλος δὲ κατάγραφος τὰ περὶ τὸ νῶτον, κεραμεοῖς τὴν χροάν, ὑποπυρρῶν μαλλον. θηρεύεται δ' ὑπὸ τῶν κυνηγῶν διὰ τὸ βάρος καὶ τὴν τῶν πτερῶν βραχύτητα. ἐστὶ δὲ κονιστικὸς πολύτεκνός τε καὶ σπερμολόγος.

10 b.

νήττα.

Athen. IX, 395^c: νήττα. τούτων, ὥς φησιν Ἀλέξανδρος ὁ Μύνδιος, ἄρρην μείζων καὶ ποικιλώτερος. τὸ δὲ λεγόμενον γλαυκίον διὰ τὴν τῶν ὀμμάτων χροάν μικρῷ ἑλαττόν ἐστι νήττης. τῶν δὲ βοσκάδων καλουμένων ὁ μὲν ἄρρην κατάγραφος· ἐστὶ δὲ ἡττον νήττης. ἔχουσι δὲ οἱ ἄρρηνες σιμά τε καὶ ἐλάττονα τῇ συμμετρῷ τὰ δυνάχη. ἡ δὲ μικρὰ κολυμβίς πάντων ἐλαχίστη τῶν ἐνύδρων, δυνάρομέλαινα τὴν χροαίαν

καὶ τὸ δύνγχος ὅξυ ἔχει σκέπον τε τὰ ὄμματα, τὰ δὲ πολλὰ καταδύεται. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο γένος βοσκάδων μείζον μὲν νήττης ἔλαττον δὲ χηνά-
 λώπεκος. αἱ δὲ λεγόμεναι φασκάδες μικρῶ μείζονες οὖσαι τῶν μικρῶν
 κολουμβίδων τὰ λοιπὰ νήτταις εἰσὶ παραπλήσιοι. ἡ δὲ λεγομένη οὐρία
 οὐ πολὺ λείπεται νήττης, τῷ χρώματι δὲ θυπαροκέραμός ἐστι, τὸ δὲ
 δύνγχος μακρόν τε καὶ στενὸν ἔχει. ἡ δὲ φαλαρίς καὶ αὐτὴ στενὸν
 ἔχουσα τὸ δύνγχος, στρογγυλωτέρα τὴν ὄψιν οὖσα, ἔντεφρος τὴν γα-
 στέρα, μικρῶ μέλαντέρα τὸ νῶτον.

10 c.

ὀρυγομήτρα.

Athen. IX, 393^a: λέγει δὲ περὶ αὐτῆς ὁ Μύνδιος Ἀλέξανδρος ὅτι
 ἐστὶ τὸ μέγεθος ἡλικὴ τρυγῶν, σκέλη δὲ μακρά, δυσθαλῆς καὶ δειλή.

10 d.

ὄρυξ.

Athen. IX, 392^c: Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Μύνδιος ἐν δευτέρῳ περὶ ζώων
 αὐτοῦ θῆλος, φησὶν, ὄρυξ λεπτοτράχηλός ἐστι τοῦ ἄρρενος οὐκ ἔχων τὰ
 ὑπὸ τῷ γενεῖω μέλανα. ἀνατμηθεὶς δὲ πρόλοβον οὐχ ὁρᾶται μέγαν
 ἔχων, καρδίαν δ' ἔχει μεγάλην καὶ ταύτην τρέλοβον. ἔχει δὲ καὶ ἥπαρ
 καὶ τὴν χολὴν ἐν τοῖς ἐντέροις κεκολλημένην, σπλῆνα μικρὸν καὶ δυσ-
 θεώρητον, ὄρχεις δὲ ὑπὸ τῷ ἥπατι, ὡς ἀλεκτρούνες».

10 e.

σκόψ.

Athen. IX, 391^b: ὁ δὲ σκόψ, ὡς φησιν Ἀλέξανδρος ὁ Μύνδιος,
 μικρότερός ἐστι γλαυκὸς καὶ ἐπὶ μολυβδοφανεῖ τῷ χρώματι ὑπόλευκα
 στίγματα ἔχει δύο τε ἀπὸ τῶν ὀφρύων παρ' ἐκάτερον κρόταφον ἀνα-
 φέρει πετερά.

De scope quae Aristoteli tribuit Aelianus n. a. 15, 28 auctorum
 citatorum nominibus errore commutatis, Alexandri sunt apud Athen.
 IX, 391^c.

10 f.

στρουθός.

Athen. IX, 391^f: Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Μύνδιος δύο γένη φησὶν εἶναι
 τῶν στρουθῶν, τὸ μὲν ἡμερον τὸ δὲ ἄγριον· τὰς δὲ θηλείας αὐτῶν
 ἀσθενεστέρας τὰ τ' ἄλλα εἶναι καὶ τὸ δύνγχος κερατοειδὲς μᾶλλον τὴν
 χροάν, τὸ δὲ πρόσωπον οὔτε λίαν λευκὸν ἐχούσας οὔτε μέλαν.

10 g.

τ έ τ ρ α ξ.

Athen. IX, 398^c: Ἀλέξανδρος γάρ ὁ Μύνδιος ἐν δευτέρῳ περὶ πτηνῶν ζώων οὐ τοῦ ὄρνιθος τοῦ μεγάλου μνημονεύει ἀλλὰ τινος τῶν μικροτάτων. λέγει γὰρ οὕτως «τέτραξ, τὸ μέγεθος ἕσος σπερμολόγῳ, τὸ χροῶμα κεραμεοῦς, ῥυπαραῖς στιγμαῖς καὶ μεγάλαις γραμμαῖς ποικίλος, καρποφάγος. ὅταν ὠτοκῇ δέ, τετράζει τῇ φωνῇ».

Περὶ ἰχθυῶν.

(i. e. Περὶ τῶν ἐνύδρων.)

Cf. Gulielmi Rondeletii Libri de piscibus marinis. Lugd. 1554. ei. Universae aquatillum historiae pars altera. Lugd. 1555. Joh. Gottl. Schneider, Historia piscium naturalis et literaria ab Aristotelis usque aevo ad sec. XIII deducta. Lips. 1789.

11. (265)

Athen. VII, 330^a: ψῆτται... Ἀριστοτέλης δ' ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων (h. a. 5, 9. 542^b32)...] ἐν δὲ τῷ περὶ ζωικῶν «σελάχη φησὶ βοῦς, τρυγὼν, νάρκη, βατίς, βάτραχος * βούγλωττος (βούγλωττα cod. Marc. quem inspexi), ψῆττα * μῦς».

Quem locum corruptum esse aiunt Rondelet de pisc. p. 321, Schneider hist. pisc. p. 323. ultima enim βούγλωττος ψῆττα μῦς quum ad ea quae σελάχη vocat Aristoteles vel σελαχώδη (de quibus J. B. Meyer, Aristoteles Thierkunde. Berl. 1855 p. 280. de bove cf. p. 290) non possint referri, aut eum qui primus hos locos collegit atque excerpserit aut Athenaeum qui descripsit manifestum est non solum, sicut in ipso qui praecedit historiae loco factum est, exempla multa neglexisse sed ipsam divisionem auctoris ad summum genus piscium alterum (Meyer p. 284) transeuntis, cuius sunt βούγλωττος ψῆττα, deinde autem τὰ κήτη vel κητώδη adiungentis, quorum est μῦς (i. e. ὁ μῦς τὸ κῆτος Ar. 3, 12. 519, 23, ubi olim falso legebatur ὁ μυστικητος. idem *musculus marinus* apud Plin. 11, s. 62, 105). similis in contrahendo confusio exemplorum apud Aelianum cernitur n. a. 11, 37 (cf. Constantini imper. syll. hist. an. fol. 6^b. Suid. s. σελάχια. Artemidor. oneirocrit. 2, 14 p. 167 Reiff.), ubi quum eadem plane ratione qua falsus apud Athenaeum Aristoteles, diversa animalium genera exemplis additis breviter describat, de cartilagineis ita incipit: καλεῖται δὲ

σελάχια ὅσα οὐκ ἔχει λεπίδας· εἰν δ' ἂν μύραινα, γόγγρος, νάρκη, τρυγών, βοῦς, γαλέος* δελφίς, φάλαινα, φώκη, quae ultima tria sunt κήτη.

Ceterum eandem cartilagineorum enumerationem supra iam tetigit Athen. VII, 286^b: τῆς μὲν οὖν βατίδος καὶ τοῦ βατράχου μνημονεῦει Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς περὶ ζώων (corr. ζωικῶν) κατὰριθμῶν αὐτὰ ἐν τοῖς σελάχεσιν. [... Ἀρ. δ' ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων σελάχη φησὶν εἶναι βάτον, τρυγόνα, βούν, λάμιαν (ἀμίαν cod. M.), ἀετόν, νάρκην, βάτραχον καὶ πάντα τὰ γαλεώδη (γαλοειδή cod. M.) = h. a. 5, 5. 540^b 8. 17—19].

12. (266)

Athen. VII, 305^d: κάπρος καὶ κρέμυς. Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζώων (corr. ζωικῶν) φησὶ «τὰ δὲ ἀνόδοντα (φησὶ τὰδε. ἀνόδ. κ. λ. cod. Marc.) καὶ λεῖα ὡς φαφίς. καὶ τὰ μὲν λιθοκέφαλα (i. e. ἔχοντα λίθον ἐν τῇ κεφαλῇ h. a. 601^b 29, unde Plin. 9, 24 et Ael. 9, 7) ὡς κρέμυς (immo χρέμυς Hes., χρόμυς Ar. cum v. l. χρέμυς 534, 9. cf. Schneider hist. pisc. p. 98. chromis Plin. Ovid. χρέμυς Opp. hal. 1, 112. Ael. 15, 11), τὰ δὲ σκληρόδεσμα (codd. σκληρότατα τραχύδεσμα, fort. gl. ἢ τραχύδεσμα) ὡς κάπρος. καὶ τὰ μὲν δίραβδα ὥσπερ σεσερίνος, τὰ δὲ πολύραβδα καὶ ἐρυθρόγραμμα ὡς σάλπη».

In quibus et exempla multa et alia omissa sunt, ut in fr. sup. et in seqq.

Eundem locum tangit Athen. VII, 319^d: [Ἀριστοτέλης δὲ ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων βελόνην αὐτὴν καλεῖ = h. a. 5, 11. 543^b 11]. ἐν δὲ τῷ περὶ ζωικῶν ἢ ἰχθύων (ἐν δὲ τῷ περὶ ζωικῶν ἰχθύων cod. Marc. om. ἢ) φαφίδα αὐτὴν ὀνομάσας ἀνόδουν φησὶν εἶναι (φ. αὐτὴν εἶναι codd.).

Cf. Hesych. s. χρέμυς: ὁ ὀνίσκος. ἰχθύς (inter λιθοκέφαλα autem est ὄνος sec. Athen. 7, 312^e = ὀνίσκος Hes. s. v.).

13. (267)

Athen. VI, 319^c: φυκίς ... Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζωικῶν ἀκάνθοστεφῇ φησὶν εἶναι καὶ ποικιλόχροα φυκίδα (...). τῶν δὲ γραμμοποικίλων πλαγίαις τε ταῖς ῥάβδοις κεχημένων πέρκη (...).

Singula fere exempla adscribere solet qui haec excerpserit.

Cf. Ar. 8, 30. 607^b 18: ἡ φυκίς ... τοῦ δ' ἔαρος ποικίλη.

14. (268)

Athen. VII, 327^f: χάνναι ... Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ περὶ ζωικῶν ποικιλερυθρομέλαιναν (ποικιλέρυθρον μέλαιναν male cod. Marc. et

edd. praeter Meinek.) αὐτὴν ὀνομάζει καὶ ποικιλόγραμμον, διὰ τὸ με-
λαίναις γραμμαῖς πεποικίλθαι.

15. (269)

Athen. VII, 286^f: βῶκες. Ἀριστοτέλης ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ
ζωικῷ ἢ περὶ ἰχθύων «νωτόγραπτα (νοτόγρ. cod. M.), φησί, λέγεται
βῶξ (...), σκολιόγραπτα δὲ κολίας (...).

Exempla reliqua quae inutilia essent lexicographo, hic quoque
omissa sunt.

16. (270)

Athen. VII, 313^d: μελάνουρος ... Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῷ περὶ
ζωικῶν γράφει οὕτως «ὀρροπυγόστικτοι δὲ τῶν ἰχθύων μελάνουρος καὶ
σαργός (σάργος cod. M.) πολύγραμμοί τε καὶ μελανόγραμμοι».

17. (271)

Athen. VII, 305^c: κίχλαι καὶ κόσσυφοι ... Ἀριστοτέλης δ'
ἐν τῷ περὶ ζωικῶν «καὶ τὰ μὲν μελανόστικτα ὥσπερ κόσσυφος, τὰ δὲ
ποικιλόστικτα ὥσπερ κίχλη».

De his colorum differentiis nihil apud Aristotelem.

18. (272)

Athen. VIII, 331^d: [Μνασίας (cf. Clearch. 332^c, Philosteph. 331^d)
δ' ὁ Πατρεὺς ἐν τῷ περίπλῳ τοὺς ἐν τῷ Κλείτορι ποταμῷ φησὶν ἰχθὺς
φθέγγεσθαι, καίτοι] μόνους εἰρηκότος Ἀριστοτέλους φθέγγεσθαι
σκάρον καὶ τὸν ποτάμιον χοῖρον (ex Ath. Eust. Od. p. 1720: καίτοι Ἀρ.
εἰπόντος μόνον σκάρον φθέγγεσθαι καὶ τὸν ποτάμιον χοῖρον).

Inter pisces Aristotelis vocales (h. a. 4, 9. 535^b14) hi duo non me-
morantur neque meminit qui in illum locum commentatus est Io. Müller
(über die fische welche töne von sich geben. Archiv für Anat. u. Phys.
1857 p. 249). reliqua igitur vocalium exempla, sicut alibi factum esse vi-
dimus, omitta crederem a grammatico qui hunc locum excerpserat, muti-
lumque esse locum censerem cum Hippolyto Salviano (aquatil. anim. hist.
f. 208^c Rom. 1554), nisi omnino dubium esset quomodo huc accesserit por-
cus ille fluviatilis (cf. Schneider hist. pisc. p. 174. Müller l. c. p. 269 cf. 262)
neque cum porco marino Plinii (32, 9) vel orthagorisco neque cum apro
(Plin. 11, 112. quem ἄπρον Aristoteles, qui omnino non habet χοῖρον)
Acheloi amnis confundendus, quorum uterque grunnitum habet. nam
de uno tantum pisce, non de multorum exemplis Pseudaristotelem dixisse
ostendit qui hoc idem testimonium reddit Oppianus hal. 1, 134:

καὶ σκάρων, ὅς δὴ μῦνος ἐν ἰχθύσι πᾶσιν ἀναύδοις
φθέγγεται ἱκμαλέην λαλαγὴν καὶ μῦνος ἐδητύν
ἄπορρον προλήσιν ἀνὰ στόμα, δεύτερον αὐθις
δαινύμενος, μήλοισιν ἀναπτύσσων ἴσα φορβήν.

ubi alterum illud de ruminatione (cf. Cuvier et Valenciennes, hist. nat. des poissons t. XIV p. 113) Aristotelis est (h. a. 2, 17. 8, 2. p. a. 3, 14). itaque μόνος φθέγγεται, μόνος δοκεῖ μηρυκάζειν, denique μόνος καθεύδει Seleuco auctore apud Athen. VII, 320 (Opp. hal. 2, 661). de sono unus praeterea nescio unde testatur Io. Philoponus q. f. ad Ar. de anima (2, 8. 420^b12 ψοφοῦσι τοῖς βραγχίσις ἢ τινι ἐτέρῳ τοιούτῳ) f. L8^b sup. qui de Acheloi piscibus locutus postquam τῇ πληγῇ τοῦ ὕδατος rem explicavit, haec addit: ὥστε εἰ καὶ οἱ σκάραι λέγονται φωνεῖν, τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐπ' αὐτῶν ὑποληπτέον. quae accuratius ex alia commentarii recensione ita Suidas exprimit (sc. πνεύμων): καὶ οἱ σκάραι τῷ στόματι τὸ ὕδωρ ἐξωθοῦντες μετὰ ῥοῆου τὸν ἦχον ἀποτελοῦσιν· ἀμέλει ἐν τῷ βάθει ὄντες οὐ φωνοῦσιν. Oppianum repetit Tzetzes in historiis (chil. 6, 338).

19. (273)

Athen. VII, 328^d: χαλκίδες καὶ τὰ ὅμοια (cf. 355^f), θρίσσαι, τριχίδες, ἐρίτιμοι . . . θρισσῶν δὲ μέμνηται Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζώων καὶ ἰχθύων (ita cod. corr. ζωικῶν ἢ ἰχθύων) ἐν τούτοις «μόνιμα* θρίσσαι, ἐγκρασίχολος, μεμβράς, κορακίνος, ἐρυθρίνος (corr. ἐρίτιμος?), τριχίς». cf. mox p. 328^f: ὁμοίως δὲ τριχίαν καὶ Ἀρ. ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων, ἐν δὲ τῷ ἐπιγραφομένῳ ζωικῷ (non ζωικῷ habet cod. Marc. sed ζωικῶν. itaque corr. ἐν τ. ἐπιγρ. περὶ ζωικῶν) τριχίδα.

Festinante excerptoris brevitate illa quoque mutilata, oppositarum differentiarum exempla inter se commutata esse patet. μόνιμα enim inter aquatilia sunt quae τῷ προσπεφυκέναι ζῇ ὅλον γένη ὁστρέων πολλά (Ar. 487^b8). quibus opponuntur τὰ μεταβλητικά (487^b6) id est quod ad pisces τὰ πλωτά (621^b3. aliter Schneider hist. pisc. p. 104. 204. comm. ad hist. an. t. III p. 455). iam vero quum species illae omnes (cf. Ar. h. a. 9, 2. Opp. hal. 4, 472. id. 1, 244 χαλκίδες αὐθρίσσαι τε καὶ ἀβραμίδες φορέονται ἀθρόαι . . . ἢ ὅτ' ἀλῆται. ubi corrigas μεμβράδες ἐμφορέονται, item apud Athen. VII, 312^b) censeantur inter ea quae ἀγελαῖα Aristoteles appellat, Pseudaristoteles ἀγελαῖα vel συναγελαστικά, quibusque Aristoteles opponit τὰ μοναδικά (487^b34), Pseudaristoteles τὰ μονήρη (e cuius ipsius Pseudaristotelis Anatomis i. e. Zoicis etiam Apuleius de magia c. 38 inter communes animalium differentias recenset μονήρη, συναγελαστικά), de hac ipsa differentia hoc loco sermonem fuisse puto: μο-

νήρη (μὲν ..., συναγελαστικά δὲ) θρίσσα etc. neque enim hoc loco idem est μόνιμα quod ἐπιδημητικά p. 488, 13 (cf. de trichia Ar. 8, 13. 598^b12).

20. (274)

Athen. VII, 303^d θυννίς. [τοῦ ἄρρενος ταύτην φησὶ διαφέρειν ὁ Ἀριστοτέλης (h. a. 5, 9. 543, 12—13. cf. Schweigh. animadv. t. IV p. 245. 246) ... ἐν δὲ τῷ περὶ ζώων μορίων (ib. 5, 11. 543^b11—12) ... καὶ Σπεύσιππος ...] Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ περὶ ἰχθύων ἀγελαῖον καὶ ἐκτοπιστικὸν εἶναι τὴν θυννίδα.

Cf. Ar. h. a. 1, 1. 488, 14: καὶ τὰ μὲν ἐπιδημητικά καὶ τῶν ἀγελαίων καὶ τῶν μοναδικῶν, τὰ δὲ ἐκτοπιστικά. ex his θυννίδες Ar. 9, 2. 610^b4 cf. 8, 13.

21. (275)

(Περὶ ὀστρακοδέρμων.)

Athen. III, 88^b: Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ περὶ ζώων (corr. ζωικῶν) «ὕστρεα, φησί, πίννη, ὄστρεον, μῦς, κτεῖς, σωλήν, κόγχη, λεπάς, τήθος, βάλανος. * πορευτικά δὲ κῆρυξ, πορφύρα, ἡδυπορφύρα, ἐχῖνος, στράβηλος. ἔστι δ' ὁ μὲν κτεῖς τραχύοστρακος ῥαβδωτός, τὸ δὲ τήθος ἀρράβδωτον λειόστρακον, ἡ δὲ πίννη λεπτόστομον, τὸ δὲ ὄστρεον παχύστομον δίδυρον δὲ καὶ λειόστρακον, λεπάς δὲ μονόθυρον καὶ λειόστρακον, συμφυὲς δὲ μῦς, μονοφυὲς δὲ καὶ λειόστρακον σωλήν καὶ βάλανος, κοινὸν δ' ἔξ ἀμφοῖν κόγχη»..

Præcedunt ostreorum i. e. ostracodermorum (1, 6. 490^b 9 ἄλλο δὲ γένος — ζώων sc. — ἔστι τὸ τῶν ὀστρακοδέρμων, ὃ καλεῖται ὄστρεον. est autem et γένος ὀστρέων peculiare, cf. Meyer, Ar. Thierk. p. 189) exempla, quae partim sunt κινητικά, ut κτεῖς (528, 30), λεπάς (528^b1), partim ἀκίνητα, ut πίννη (528, 33. 548, 4), σωλήν et κόγχη (548, 5), τήθυνα et βάλανοι (535, 24), pertinent autem omnia ad summum genus alterum (528, 11. cf. 529, 25) sc. τὰ μονόθυρα καὶ δίδυρα, quo latiore fortasse sensu comprehenduntur etiam τήθυνα et βάλανοι (cf. Ar. 528, 11—20), sicut in altero genere τῶν στρομβωδῶν echinus (de part. an 4, 7. 683^b14. cf. Meyer p. 180). στρομβώδη autem sunt quae sequuntur exempla tamquam πορευτικά (τὰ δὲ στρομβώδη πάντα κινεῖται καὶ ἔρπει 528, 33). quorum alibi non occurrit ἡδυπορφύρα (cf. Ar. 547, 4 εἰσὶ δὲ τῶν πορφυρῶν γένη πλείω etc.), στράβηλος apud Soph. Ath. III, 86^d = στρόμβος Ar. ceterum differentiarum termini iidem sunt apud Ar. h. a. 4, 4 λειόστρακα τραχύοστρακα (528, 21—24), ῥαβδωτά ἀρράβδωτα (528, 25—26), similes λεπτοχειλῇ παχυχειλῇ (528, 29 = Pseudar. λεπτόστομα παχύ-

στομα). συμφυές autem et μονοφυές ipse invenit auctor ex Aristotelis hac descriptione (528, 14—18 cf. 683, 14—17): τῶν δὲ διθύρων τὰ μὲν ἔστιν ἀναπτυνκτά, οἷον οἱ κτένες καὶ οἱ μύες· ἅπαντα γὰρ τὰ τοιαῦτα τῇ μὲν συμπτέφυκε τῇ δὲ διαλέλνται, ὥστε συγκλείεσθαι καὶ ἀνοίγεσθαι (= συμφυῇ). τὰ δὲ δίδυρα μὲν ἔστιν, ὁμοίως δὲ συγκέκλεισται ἐπ' ἀμφοτέρω, οἷον οἱ σωλήνες (= μονοφυῇ). ipse philosophus eodem semel termino utitur de testa nautili, quae pectini similis sit et concava aequae, nisi quod συμφυῆς sit κτεῖς, simplex autem testa nautili: τὸ δ' ὄστρακον αὐτοῦ ἔστιν οἷον κτεῖς κοῖλος καὶ οὐ συμφυῆς h. a. 4, l. 525, 22. cf. Schneider ed. t. 3 p. 188. συμφυῆς igitur idem fere ac διφυῆς, cui opp. μονοφυῆς de part. an. 3, 7.

22. (276)

(Περὶ μαλακίων.)

Athen. VII, 318^c: εἶδη δ' ἔστι πολυπόδων ἐλεδώνη, πολυποδίνη, βολβιτίνη (non βολβοτίνη ut eidd. et codd. βολβοτύνη cod. Marc. cf. Ar. βολβιταινα), ὁσμύλος, ὡς Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ καὶ Σπένσιππος (quae tamen proprie non spectant ad Aristotelis locum quem significat h. a. 4, l. 525, 13—28, sed ad ipsum Speusippum, eadem ratione qua p. 300^c). ἐν δὲ τῷ περὶ ζωικῶν Ἀριστοτέλης μαλακία φησιν εἶναι πολυπόδας, ὁσμύλην, ἐλεδώνην, σηπίαν, τευθίδα.

Quorum ὁσμύλη ab odore dicta eadem est quae philosopho ὄζολις. Plinio (9, 48. cf. Callim. ap. Athen. 329^a) ὄζαινα (ὁσμύλος Ael. 5, 44. 9, 45. Opp. hal. 1, 307. 310. Tzetz. hist. 5, 777), e polyporum autem genere (quae dicit τὰ πολυποδῶδη) sicut ἐλεδώνη (v. Ar. l. c.). cf. Hesych. s. ὁσμύλια: τῶν πολυπόδων αἱ ὄζαινα λεγόμεναι, [καὶ] ἰχθύδια ποιά, ἀλλ' εὐτελεῖ. id. s. ὁσμύναι (l. ὁσμύλαι): βολβιτίναι θαλάσσιοι. et Pollux 2, 76: καὶ μὴν καὶ ὁσμύλια ἰχθύων τι γένος, ἡ ὑπὸ τῶν πολλῶν ὄζαινα καλουμένη· πολυπόδος δὲ ἔστιν εἶδος ἔχον μεταξὺ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν πλεκτανῶν αὐλὸν (cf. Ar. 524, 10. 679, 3) δυσῶδες πνεῦμα ἀφιέντα (seq. Aristophanis comici testimonium idem quod apud Athen. 324^b): uterque ex Pamphilo, ut manifestum est, qui quidem ipso Pseudaristotele περὶ ζωικῶν in hoc quoque de osmyle loco usus esse videtur. ex eodem autem fonte Athenaeus pleraque omnia. cf. etiam Galen. gl. Hipp. s. βολβιτία (corr. βολβιτίδια et hic et apud ipsum Hipp. de morb. mul. l. II p. 288. 298 Littr. t. 8, quae sit forma deminuta nominis βολβιτίς, quam habet Epich. ap. Ath. VII, 318^c): τὰ ὑπὸ τῶν πολλῶν βομβύλια (corr. ὁσμύλια) προσαγορευόμενα· γένος δὲ ἔστι τοῦτο μικρῶν πολυπόδων. — De heledone notandus est Suidae locus s. ἐλεδώνη (cf. Hes. s. δελεδώνη

et ἐλεδ.): εἶδος πολυπόδος, ἣτις ἔχει μίαν κοτυληδόνα (i. e. μονοκτύλος ἐστὶ, ἔχει πόδας μονοκοτύλους sicut polypum idem Pseudar. ait ἔχειν κοτυληδόνας δύο i. e. πόδας δικοτύλους ap. Ath. 316^c). καὶ ἔστιν ἐπτάπους (corr. ὀκτάπους), ὥς φησιν Αἰλιανός (corr. Ἀριστοτέλης. cf. h. a. 525, 17).

23. (277)

Athen. VII, 318^b: ἐν δὲ τῷ περὶ ζωικῶν καὶ (corr. ἦ) ἰχθύων (Ἀρ.) «πολύπους, φησί, τίς ὁ μὲν τρεψίχρως (τριψίχρως cod. M.) ὁ δὲ ναυτίλος».

Ar. h. a. 4, 1. 525, 20 inter polyporum species recenset nautilus. cf. J. B. Meyer Ar. Thierk. p. 156.

24. (278)

ἀλφηστικός.

Athen. VII, 281^f: [Ἀπολλόδωρος ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ τρίτῳ περὶ Σώφρονος τῷ εἰς τοὺς ἀνδρείους μίμους προθεῖς τὸ «καταπυγότεραν τ' ἀλφηστᾶν» φησὶν «ἰχθύς τινὲς οἱ ἀλφησται, τὸ μὲν ὅλον κιρροειδεῖς, πορφυρίζοντες δὲ κατὰ τινα μέρη. φασὶ δ' αὐτοὺς ἀλσκεισθαι σύνδυο καὶ φαίνεσθαι τὸν ἕτερον ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ κατ' οὐρὰν ἐπόμενον. ἀπὸ τοῦ οὖν κατὰ τὴν πυγὴν θατέρῳ τὸν ἕτερον ἀκολουθεῖν τῶν ἀρχαίων τινὲς τοὺς ἀκρατεῖς καὶ καταφρεῖς οὕτω καλοῦσιν.»] Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ περὶ ζώων (corr. ζωικῶν) μονάκανθον εἶναι καὶ κιρρὸν τὸν ἀλφηστικόν.

Forma ἀλφηστικός Diocles etiam utitur apud Athen. 305^b. μονάκανθος (Rondelet de pisc. p. 170. cf. p. 414) autem significare debet eum qui ἔχει μίαν ἄκανθαν μόνην, sicut de muraena fluviatili Dorion ait apud Athen. 312^d, id est, sicut idem de myro (Ath. 312^f), qui τὰς διὰ σαρκὸς ἀκάνθας οὐκ ἔχει. Hes. s. ἀλφηστής: ἰχθύος εἶδος. cf. Suid. s. καταπύγων: ὁ λαγνῆς. ἡ δὲ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν ἀλφηστῶν οὕτω λεγόμενων ἰχθύων, ὅτι ἔπονται κατ' οὐρὰν.

25. (279)

ἀμία.

Athen. VII, 277^e (cf. Etym. M. p. 83, 37): ταύτας (τάς ἀμίας) Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ τὰ μὲν βράγχια ἔχειν καλυπτὰ, εἶναι δὲ καρχαρόδοντας καὶ τῶν συναγελαζομένων καὶ σαρκοφάγων, χολὴν τε ἔχειν ἰσομήκη τῷ ἐντέρῳ καὶ σπλῆνα ὁμοίως. λέγεται δὲ ὡς θηρευθεῖσαι προσανάλλονται καὶ ἀποτρώγουσαι τὴν ὀρμὴν ἐκφεύγουσιν.

[μνημονεύει δ' αὐτῶν Ἀρχιππος . . . καὶ Ἐπίχαρμος . . .] Ἀριστοτέλης δὲ παρετυμολογῶν αὐτῆς τοῦνομά φησιν ὠνομάσθαι παρὰ τὸ ἅμα ἵναί ταίς παραπλησίαις· ἔστι γὰρ συναγελαστική.

Praecedunt definitiones generales, quales ex historia animalium compilatas identidem in singulis repetere auctor solet. prima de branchiis 2, 13. 504^b35: αὐτῶν δὲ τῶν ἐχόντων βράγχια τὰ μὲν ἔχει ἐπικαλύμματα τοῖς βραγχίοις, τὰ δὲ σελάχη πάντα ἀκάλυπτα. deinde καρχαρόδους est, quia secundum h. a. 2, 13. 505, 28 καρχαρόδοντες sunt πάντες οἱ ἰχθύες ἔξω τοῦ σκάρου vel sicut alibi ait paulo restrictius (p. a. 3, 14. 675, 1): τὸ δὲ τῶν ἰχθύων γένος ἔχει μὲν ὀδόντας, τούτους δὲ καρχαρόδοντας σχεδὸν ὡς εἰπεῖν πάντας· ὀλίγον γάρ τί ἐστι γένος τὸ μὴ τοιοῦτον, οἷον ὁ καλούμενος σκάρος. praeterea συναγελαστική cf. h. a. 1, 1. 488, 7: ἀγελαῖα . . . καὶ τῶν πλωτῶν πολλὰ γένη τῶν ἰχθύων, οἷον οὓς καλοῦσι δρομάδας θύννοι, πηλαμύδες, αἰμαί (cf. 8, 13. 598, 27). σαρκοφάγος cf. h. a. 8, 2. 591, 11: οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν (τῶν ἰχθύων sc.) εἰσὶ σαρκοφάγοι μόνον, οἷον τὰ τε σελάχη καὶ οἱ γόγγροι καὶ αἱ γάνναι καὶ οἱ θύννοι καὶ λάβρακες καὶ σινόδοντες καὶ αἰμαί . . . add. ib. 591^b17: καὶ αἰμαί δὲ καὶ θυννίς καὶ λάβραξ τὰ μὲν πολλὰ σαρκοφαγοῦσιν, ἄπτονται δὲ καὶ φυκίων. atque omnino πάντα σχεδὸν ἐστὶ σαρκοφάγα πλὴν ὀλίγων (9, 37. 621^b6. cf. 1, 1. 488, 14). propria sunt quae sequuntur, de felle ex h. a. 2, 15. 506^b13 (cf. p. a. 4, 2. 676^b20): ἡ μὲν οὖν αἰμαί (χολήν) παρὰ τὸ ἔντερον παρατεταμένην ἰσομήκη ἔχει. de moribus ex h. a. 9, 25. 621, 12: τῶν δ' ἰχθύων αἱ ὀνομαζόμεναι ἀλώπεκες ὅταν αἰσθῶνται ὅτι τὸ ἄγκιστρον καταπεπώκασι, βοηθοῦσι πρὸς τοῦτο, ὥσπερ καὶ ἡ σκολοπένδρα (de qua paulo ante v. 6): ἀναδραμοῦσαι γὰρ ἐπὶ πολὺ πρὸς τὴν ὀρμὴν ἀποτρώγουσιν αὐτῆς . . . συστρέφονται δὲ καὶ αἰμαί ὅταν τι θηρίον ἴδωσι, καὶ κύκλῳ αὐτῶν περιinéουσιν αἱ μέγισται, καὶν ἄπτηται τινος ἀμύνουσιν. quae omnia miscet Pseudaristoteles amiarum artem confundens et vulpes marinas, quibus ipsis alibi propter ὥσπερ illud tribuuntur quae scolopendrae sunt (Ael. 9, 12. Plut. de sol. an. 24. cf. Leo Allat. ad Eustath. hexaem. p. 108 ed. Lugd. 1629). atque eundem auctorem eandemque confusionem reddit Oppianus hal. 3, 144 (cf. Ael. n. a. 1, 5):

λαιψηφαὶ δ' αἰμαί καὶ ἀλώπεκες εὐτ' ἂν ἔχωνται
εὐθὺς ἄνω σπεύδουσιν ὑποφθαδόν, αἰψὰ δὲ μέσσην
ὀρμὴν ὑπ' ὀδοῦσι διέτμαγον ἢ καὶ ἄκρας
χαίτας· τοῦνεκα τῇσιν ἐχαλκεύσανθ' ἀλιῆς
καυλὸν ἐπ' ἀγκίστρῳ δολιχώτερον, ἄρκος ὀδόντων.

de liene (cf. Casaub. ad h. l.) deque nomine (cf. Plut. de sol. an. 30. Athen. 7, 324^d) nihil apud Aristotelem.

26. (280)

ἀφύη.

Athen. VII, 284^f (cf. Suid. s. ἀ- Ar. h. a. 6, 15. 569^b14: γίνεταί φρύα, Eustath. II. p. 1150): τῆς δ' δ' ἐνιαχοῦ καὶ ὁπόταν ὕδωρ πολὺ ἀφύης ἐστὶ γένη πλείω. καὶ ἡ ἐξ οὐρανοῦ γένηται, ἐν τῷ ἀφροῦ μὲν ἀφροῖτις λεγομένη οὐ γίνεταί τῷ γιγνομένῳ ὑπὸ τοῦ ὀμβρίου ἀπὸ γόνου, ὡς φησὶν Ἀριστοτέ- ὕδατος, διὸ καὶ καλεῖται ἀφρός· λης, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐπιπολάζοντος καὶ ἐπιφέρεται ἐνίοτε ἐπιπολῆς τῆς τῇ θαλάσῃ ἀφροῦ. ἑτέρα δ' ἐστὶν θαλάττης . . . 569^b22: ἡ δ' ἄλλη ἀφύη ἢ κωβίτις λεγομένη. γίνεταί ἀφύη γόνος ἰχθύων ἐστίν, ἡ μὲν δ' αὕτη ἐκ τῶν μικρῶν καὶ φανύ- καλουμένη κωβίτις κωβίων τῶν λων τῶν ἐν τῇ ἄμμῳ διαγενομένων μικρῶν καὶ φανύλων, οἱ καταδύ- κωβιδίων (κωβίων Suid.). καὶ ἐξ νουσιν εἰς τὴν γῆν· ἐκ δὲ τῆς φα- αὐτῆς δὲ ταύτης τῆς ἀφύης ἀπο- ληρικῆς γίνονται μεμβράδες, ἐκ γεννῶνται ἑτεραι, αἵτινες ἐγκρασί- δὲ τούτων τριχίδες, ἐκ δὲ τῶν τρι- χολοὶ καλοῦνται. γίνεταί καὶ ἄλλη χίδων τριχίαι, ἐκ δὲ μιᾶς ἀφύης, ἀφύη ὁ γόνος τῶν μαινίδων, καὶ οἶον τῆς ἐν τῷ Ἀθηναίων λιμένι, ἄλλη ἐκ τῆς μεμβράδος, καὶ ἔτι οἱ ἐγκρασίχολοι καλούμενοι. ἔστι ἄλλη ἐκ τῶν μικρῶν κεστρέων τῶν δὲ καὶ ἄλλη ἀφύη, ἡ γόνος ἐστὶ ἐκ τῆς ἄμμου καὶ τῆς ἰλύος γινο- μαινίδων καὶ κεστρέων. cf. 569, 24: μένων. πάντων δὲ τούτων ἡ ἀφροῖ- γένος τί ἐστὶ αὐτῶν (sc. τῶν κε- τὶς ἀρίστη. [Δωρίων δ' ἐν τῷ περὶ στρέων), ὃ φύεται ἐκ τῆς ἰλύος καὶ ἰχθύων . . . τῆς ἄμμου.

Cf. Oppian. hal. 1, 767—83, a quo ibidem ἀφροῖτις dicitur, et de omni hoc argumento Schneider hist. pisc. p. 17. Meyer Arist. Thierk. hp. 287.

Eundem Pseudaristotelis locum denuo tangit Athen. VII, 300^f: ἐγκρασίχολοι. καὶ τούτων μέμνηται Ἀριστοτέλης ὡς μικρῶν ἰχθυδίων ἐν τῷ περὶ ζωικῶν (cf. Hes. s. ἀφύαι: τὰ μικρὰ ἰχθύδια).

27. (281)

γαλεός.

Athen. VII, 294^d: γαλεοί . . . Ἀριστοτέλης δὲ εἶδη αὐτῶν φη- οῖν εἶναι πλείω, ἀκανθίαν λείον ποικίλον σκύμνον ἀλωπεκίαν ῥίνην. [Δωρίων δ' ἐν τῷ περὶ ἰχθύων . . .] ὁ δ' Ἀριστοτέλης ἐν πέμπτῳ ζῶων μορίων (immo ἐν τῷ περὶ ζωικῶν) καὶ κεντρύην φησὶ τίνα γαλεὸν εἶ- ναι καὶ νωτιδανόν. [Ἐπαίνετος δ' ἐν ὀψαρυτικῷ ἐπινωτιδεᾷ καλεῖ . . .]

ιδίως δὲ ὁ ἀκανθίας τὴν καρδίαν ἔχει πεντάγωνον. τίκει δ' ὁ γαλεὸς τὰ πλείστα τρία καὶ εἰσδέχεται τὰ γεννηθέντα εἰς τὸ στόμα καὶ πάλιν ἀφίησι, μάλιστα δ' ὁ ποικίλος καὶ ὁ ἀλωπεκίας· οἱ δὲ λοιποὶ οὐκ ἐτι διὰ τὴν τραχύτητα.

In hist. an. 6, 10—11 galeorum (Meyer Ar. Thierk. p. 283) species diserte appellantur hae: σκυλίον (565, 26: οὓς καλοῦσι τινες νεβρίας γαλεούς. cf. 566, 19), ἀκανθίας (565, 29. ^b 27), λεῖος (565^b1), ἀστερίας (566, 17. cf. 543, 17), denique οἱ γαλεοειδεῖς, οἷον ἀλώπηξ καὶ κύων (566, 31). ῥίνη autem (i. e. squatina Plinii vel squatus, v. 9, 74, 162: *ex planis squatina*. cf. 9, 40. 32, 53: *rhina quem squalum vocamus*), quae cum aliis τῶν πλατέων (Meyer l. c. p. 282) in eodem Aristotelis loco galeis comparatur (566, 20. 27. 565^b25. cf. 506^b8), inter ipsos galeos referri falso (cf. Schneider hist. pisc. p. 134) videbatur Pseudaristoteli Aristotelis compilatori. nova plane nomina accedunt ποικίλος (i. e. ἀστερίας sec. Rondelet. p. 376), κεντρίνης et qui nusquam alibi occurrit νωτιδανός (i. e. ἐπινωτιδεύς Epaeneti). eadem autem cum Athenaeo Pseudaristotelis galeorum enumeratione usus est poeta (cf. Ael. 9, 49 p. 162, 34 Hercher. καὶ ἡ ἕαινα οὐκ αἴσιον ὄραμα = Opp. 1, 372 καὶ ἀπαίσιον ἄχθος ὑαίνης: coherent enim Ael. 9, 49 + 1, 55 + 9, 50 = Opp. hal. 1, 360—408) ille halieuticus quo communi fonte utuntur Oppianus 1, 373—82 et Aelianus (1, 55), qui κυνῶν θαλαττίων τρία γένη distinguunt, primum pelagium cetumque (canem sc. proprie vocatum), deinde κεντρίνην (i. e. κεντροφόρος Opp. 1, 244. cf. Epaeneti fr. ap. Ath. prorsus idem significat ἀκανθίας) et γαλεόν. οἱ μὲν (sc. οἱ γαλεοί) οὖν ποικίλοι (vel, ut antea, κατεστιγμένοι) καὶ τὴν δορὰν εἰσὶ μαλακώτεροι καὶ τὴν κεφαλὴν πλατύτεροι· οἱ δὲ ἕτεροι μικροὶ τε καὶ σκληροὶ τὴν δορὰν μέντοι ὄντες καὶ τὴν κεφαλὴν δὲ ἀνήκουσαν εἰς ὅξυ ἔχοντες, τὴν χροάν εἰς τὸ λευκὸν ἀποκρίνονται. κέντρα δὲ ἄρα αὐτοῖς συμπέφυκε, τὸ μὲν τῆς κεφαλῆς κατὰ τὴν λοφίαν, ὥς ἂν εἴποις, τὸ δὲ κατὰ τὴν οὐράν· σκληρὰ δὲ ἄρα τὰ κέντρα καὶ ἀπειθῆ ἐστὶ καὶ ἰοῦ τι προσβάλλει (quae sequuntur de venatione consentiunt cum Opp. 4, 242). cf. Opp. 1, 379:

γαλεῶν δ' ἑτερότροπα φύλα

σχύμνοι καὶ λεῖοι καὶ ἀκανθία· ἐν δ' ἄρα τοῖσι

ῥῖναι, ἀλωπεκίαι καὶ ποικίλοι.

ubi quod dicitur ἐν δ' ἄρα τοῖσι, ita interpreteris: sunt autem praeter illos ex galeis etiam hi. de acanthia Rondelet p. 374: *acanthiae peculiariter cor pentagonum attribuit Athenaeus, sed id huic cum aliis omnibus galeis commune est.* ultima Aristoteli debentur, cf. p. 566, 18: οἱ δ' ἄλλοι γαλεοὶ δις τίκουσιν, πλὴν τοῦ σκυλίου· οὗτος δ' ἅπαξ τοῦ ἐνιαυ-

τοῦ et p. 565^b23: οἱ μὲν οὖν ἄλλοι γαλεοὶ καὶ ἑξαφιᾶσι καὶ δέχονται εἰς
ἑαυτοὺς τοὺς νεοτοῦς καὶ αἱ ῥῖναι καὶ αἱ νάρκαι . . . , ὁ δ' ἀκανθίας
οὐκ εἰσδέχεται μόνος τῶν γαλεῶν διὰ τὴν ἀκανθαν. τῶν δὲ πλατέων
τρυγῶν καὶ βάτος οὐ δέχονται διὰ τὴν τραχύτητα τοῦ κέρκου.

28. (282)

ἔγχελυς.

Athen. VII, 298^b: Ἀριστοτέ- Ar. h. a. 8, 2. 591^b30: τῶν δ' ἐγ-
λης δὲ χαίρειν φησί τὰς ἐγγέλεις χελύων τρέφονται . . . αἱ . . . πλεῖ-
καθαρωτάτῳ ὕδατι. ὅθεν τοὺς ἐγ- σται τῷ ποτίμῳ ὕδατι· καὶ τοῦτο
χελυτρόφους καθαρὸν αὐταῖς ἐπι- τηροῦσιν οἱ ἐγχελυτρόφοι ὅπως
χεῖν· πνίγεσθαι γὰρ ἐν τῷ θολερῷ ὅτι μάλιστα καθαρὸν ἢ ἀπορρέον
(cf. Clemens Al. str. 7, 16, 99 p. 323). αἱ καὶ ἐπιρρέον ἐπὶ πλαταμώνων·
διὸ καὶ οἱ θηρεύοντες θολοῦσι τὸ ἢ κονιῶνται τοὺς ἐγχελυῶνας. ἀπο-
ῦδωρ ἔν' ἀποπνίγνεται. λεπτὰ γὰρ πνίγονται γὰρ ταχύ, ἐὰν μὴ καθα-
ἔχουσαι τὰ βράγχια ἀντίκα ὑπὸ τοῦ ρὸν ἢ τὸ ὕδωρ· ἔχουσι γὰρ τὰ
θολοῦ τοὺς πόρους ἐπιπωματίζον- βράγχια μικρά (cf. Theophr. de pisc.
ται. ὅθεν καὶ τοῖς χεიმῶσιν ὑπὸ 10). διόπερ ὅταν θηρεύωσι, τα-
τῶν πνευμάτων ταραττομένου τοῦ ράττουσι τὸ ὕδωρ. καὶ ἐν τῷ Στρυ-
ῦδατος ἀποπνίγονται. ὁχεύονται μόνι δὲ περὶ πλειάδας ἀλίσκονται·
δὲ συμπλεκόμεναι, κατ' ἀ- τότε γὰρ ἀναθολοῦται τὸ ὕδωρ καὶ
φιαῖσι γλοιῶδες (γλινῶδες cod. ὁ πηλὸς ὑπὸ πνευμάτων γινομένων
Marc.) ἐξ αὐτῶν, ὁ γενόμενον ἐναντίων.

ἐν τῇ ἰλύι ζωογονεῖται. λέ- ilh. 502, 23: ζῶσι δ' ἐν αἱ ἐγγέλεις
γουσι δὲ οἱ ἐγχελυτρόφοι καὶ ὡς καὶ ἐπτά καὶ ὀκτὼ ἔτη . . . (26:) νέ-
νυκτὸς μὲν νέμονται, ἡμέρας δ' ἐν μονται δὲ μᾶλλον τῆς νυκτός, τὴν
τῇ ἰλύι ἀκίνητιζουσι, ζῶσι τε τὸ δ' ἡμέραν εἰς τὰ βαθεῖα ὑποχωροῦ-
ἐπὶ πολὺ ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη. [ἐν ἄλλοις σιν.

(h. a. 6, 16. 570, 3. 15—17. 20. cf. de
gen. an. 3, 11. 762^b21. 26) δὲ πάλιν
Ἀριστοτέλης ἰστορεῖ . . .

De generatione Pseudaristotelicam narrationem sequitur Oppianus
hal. 1, 516:

αἱ μὲν γὰρ σπειρηδὸν ἐν ἀλλήλῃσι χυθεῖσαι
ἐγγέλεις δέμας ὕγρον ἀναστρωφῶσι θαμειαὶ
πλεγνόμεναι, τῶν δὲ κατεῖβεται εἵκελος ἀφρῶ
ἰχώρ, ἐν ψαμάθοις τε καλύπτεται· ἡ δὲ μιν ἱλὺς
δεξαμένη κύνει τε καὶ ἐγχελύων τέκεν ὀλκούς.

De ipso vocabulo haec etiam addit Athen. p. 299^c: Ἀριστοτέλης δ' ἐν τοῖς περὶ ζώων (ita enim habet cod. Marc. f. 112^b, non ἐν τ. π. ζ. μορίων, ut vulgo) διὰ τοῦ ἰ ἐγγελίς εἰρηκεν. quod ad ζωικά pertinere videtur.

29. (283)

ἐρυθρῖνος.

Athen. VII, 300^c: ἐρυθρῖνος. Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζώων (corr. ζωικῶν) καὶ Σπेυσίππος παραπλήσια φησιν εἶναι φάγρον, ἐρυθρῖνον, ἥπατον. [τὰ παραπλήσια εἰρηκε καὶ Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων.

Fragmentum ipsum ad Speusippum solum spectat (cf. p. 327^b: φάγρος. Σπेυσίππος ἐν δευτέρῳ ὁμοίων παραπλήσια φησιν εἶναι φάγρον, ἐρυθρῖνον, ἥπατον. item p. 301^c: Σπेυσίππος δ' ὅμοιον φάγρον τὸν ἥπατον), non ad Aristotelem, quem diversis testimoniis in unum coniunctis de erythrino memorasse in libro ζωικῶν (is enim significatur, non historia animalium i. e. περὶ ζώων μορίων) simpliciter testatur Athenaeus.

30. (284)

ἦ πατος.

Athen. VII, 301^c: ἦ πατος . . . ἔστι δὲ μονήρης, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, σαρκοφάγος τε καὶ καρχαρόδους, τὴν χροῖαν μὲν μέλας, ὀφθαλμοὺς δὲ μελζοντας ἢ καθ' αὐτὸν ἔχων, καρδίαν τριγώνον λευκήν.

Mendum subesse ultimis verbis atque legendum esse καρδίαν τριγώνον, ἦ παρ λευκόν (i. e. minus rubescens, ex rubro albescens. cf. Siebold u. Stannius, Lehrb. d. vgl. Anat. t. II. 1846. p. 96) optime exposuit Rondelet de pisc. p. 148—49. rem confirmant similis corruptionis vestigia in descriptione scari (319^f) manifesta, quae idem monstravit Rondelet p. 166. cf. de citharo Ath. 305^f. ab Aristotele non nisi ἐπ' ἄκρας τῆς καρδίας magnorum piscium inemoratur παχὺς αὐλὸς καὶ λευκός (h. a. 2, 17. 507, 10). quod cor angulatum habeat, hoc illi cum multis commune est (Rond. p. 148). de qua re, sicut de coloribus aliisque levis momenti rebus quae ad externam animalium speciem describendam faciunt, identidem monuisse Pseudaristotelem fragmenta docent, cf. de labrace (310^e) de scaro (319^e) de fagro (327^c) et supra de galeo acanthia (294^e). ab Aristotele uno loco nominatur hepatus (h. a. 2, 17. 508^b19).

31. (285)

κάλλιχθυς.

Athen. VII, 282^d s. ἀνθίας, κάλλιχθυσ ... ἀριστοτέλης δὲ καὶ καρχαρόδοντα εἶναι (φησί) τὸν κάλλιχθιν σαρκοφάγον τε καὶ συναγελαζόμενον.

Hunc Aristoteli ignotum ab anthia diversum habuisse videtur Pseud-aristoteles (cf. Dorion p. 282^e) non minus quam Oppianus hal. 3, 335 (cf. 5, 628).

32. (286)

καλλιώνυμος.

Aelian. n. a. 13, 4: ἀκούσαις δ' ἂν ἀλιέων καὶ ἰχθύων τινὰ καλλιώνυμον οὕτω λεγόντων· καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ Ἀριστοτέλης λέγει ὅτι ἄρα ἐπὶ τοῦ λοβοῦ τοῦ δεξιοῦ καθήμενῃ ἔχει χολὴν πολλήν, αὐτῷ δὲ τὸ ἥπαρ κατὰ τὴν λαιὰν φορεῖται πλευράν. [καὶ μαρτυρεῖ τούτοις καὶ ὁ Μένανδρος ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ οἶμαι λέγων ... καὶ Ἀνάξιππος ... Ἐπίχαρμος μὲν ... Μνησίμαχος δὲ ...

Haec ex eodem lexico quo Athenacus uti solet fluxisse patet. atque eundem ex parte fontem nescio unde refert etiam Plinius 32, 24: *callionymi fel cicatrices sanat ... nulli hoc piscium copiosius, ut existimavit Menander quoque in comoediis. idem piscis et uranoscopos* (cf. 32, 53 cat. pisc.) *vocatur ab oculo quem in capite habet.*

In hist. anim. (2, 15. 506^b10) non nisi haec leguntur: ἔχει δὲ καὶ ὁ καλλιώνυμος (qui nominatur etiam 8, 13. 508, 11 diversus ab anthia quem habes 9, 2 et 9, 37 — unde Athen. 282^c Ar. citat ἐν τῷ περὶ ζώων ἡθῶν — cf. 6, 17) ἐπὶ τῷ ἥπατι (χολήν), ὅσπερ ἔχει μεγίστην τῶν ἰχθύων ὥς κατὰ μέγεθος. de situ hepatis, de quo mira Aelianus, in universum monet Ar. h. a. 2, 17. 507, 12. 23. P. Gyllius autem locum illum ita vertit corrigitque (Ex Aeliano l. XI c. 34. Lugd. 1533 p. 326): *Huic Aristoteles ait in iecore fel situm esse, pro portione corporis maxime copiosum: iecur autem ad dextrum latus collocatum esse. quod ineptum erat adnotare.*

33. (287)

κεστρεύς.

Athen. VII, 307^a: [Ἀριστοτέλης δ' ἐν πέμπτῳ μορίῳ (h. a. 5, 11. 543^b14—18) ...] ἐν δ' ἄλλοις φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης «ὁ κεστρεύς καρχαρόδους ὧν οὐκ ἀλληλοφαγεῖ, ἅτε δὴ οὐδ' ὅλως σαρκοφαγῶν. ἔστι δὲ ὁ μὲν τις κέφαλος, ὁ δὲ χελλών, ὁ δὲ φεραῖος. καὶ ὁ μὲν χελ-

λὼν πρὸς τῇ γῇ νέμεται, ὃ δὲ φεραῖος οὐ. καὶ τροφῇ χρῆται ὁ μὲν φεραῖος τῇ ἀφ' αὐτοῦ γενομένη μύξῃ, ὃ δὲ χελλὼν ἄμμῳ καὶ ἰλύι. λέγεται δὲ καὶ ὅτι τὸν γόνον τῶν κεστρέων οὐδὲν τῶν θηρίων κατεσθίει, ἐπεὶ οἱ κεστρεῖς οὐδένα τῶν ἰχθύων».

Post alia deinde testimonia denuo citatur Aristoteles p. 307^c: ἐν τῷ περὶ ζώων ἡθῶν καὶ βίων (h. a. 9, 2. 610^b14—17) idemque sine titulo p. 308^b ex h. a. 8, 2. 591^b3—4. cf. 591, 21. Pseudaristotelis autem locus et ipse excerptus est (non autem ab ipso demum Athenaeo excerptus est, ut voluit post Rondelet. p. 263 Schneider comm. ad Ar. h. a. p. 577. hist. pisc. p. 70. aliter tamen p. 78) ex Ar. h. a. 8, 2. 591, 17—19. 22—26. 28: ὁλληλοφαγοῦσι δὲ πάντες μὲν πλὴν κεστρέως . . . ὃ δὲ κέφαλος καὶ ὁ κεστρεὺς ὅλως μόνον οὐ σαρκοφαγοῦσιν . . . τρέφεται δὲ πᾶς κεστρεὺς φυκίοις καὶ ἄμμῳ. ἔστι δ' ὁ μὲν κέφαλος, ὃν καλοῦσιν τινες χελῶνα, πρόσγειος, ὃ δὲ περαιῖος (al. l. παρείας, παρδίαις Plut. de sol. an. 9 ex Ar.) οὐ. βόσκεται δ' ὁ περαιῖος τὴν ἀφ' αὐτοῦ μύξαν (inde μύξινος Hicetio ap. Ath. 306^c, cf. σμύξων vel μύξων Ar. 543^b15, unde μύξος Ath. 306^d), διὸ καὶ νηστὶς (cf. Doriou 306^c) ἐστὶν ἀεὶ· οἱ δὲ κέφαλοι νέμονται τὴν ἰλύν . . . ἰχθὺν δ' ὅλως οὐκ ἐσθίουσιν . . . τὸν δὲ γόνον αὐτῶν οὐδὲν ἐσθίει τῶν θηρίων, διὸ γίνονται πολλοί.

Ultimis Pseudaristotelis verbis (λέγεται δὲ καὶ . . .), non ipsius Aristotelis, respondent Oppiani versus hal. 2, 642—656, quorum hos apponere satis habeo:

μοῦνοι γὰρ κεστρεῖς ἐνηέες οὐθ' ὁμόφυλον
οὔτε τιν' ἀλλοίης γενεῆς ἄπο πημαίνουσιν . . .
τοῦνεκα (cf. ἐπεὶ illud Pseudar.) καὶ τιν' ἔχουσι μετ' ἰχθύσι
τίμιον αἰδῶ·
οὐ γάρ τις κείνων νεαρὸν τόκον, οἶα καὶ ἄλλων,
δίνεται . . .

34. (288)

κίθαρις.

Athen. VII, 305^f: κίθαρος. Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζώων (corr. ζωικῶν) ἢ ἰχθύων «ὁ κίθαρος, φησί, καρχαρόδους, μονήρης, φυκοφάγος, τὴν γλῶτταν ἀπολελυμένος, καρδίαν λευκὴν ἔχων καὶ πλατεῖαν».

Nominatur citharus uno loco apud Aristotelem h. a. 2, 17. 508^b17. — φυκοφάγος (vel φυκιφάγος) opp. σαρκοφάγος Ar. 8, 19. 602, 20. linguam piscium οὐκ ἀπολελυμένην (h. a. 4, 8. 533, 27. 2, 10. 503, 3) dixit Aristoteles et προσπεφυκυῖαν οὕτως ὥστ' ἐνίοτε μὴ δοκεῖν ἔχειν

(h. a. 2, 13. 505, 31. cf. p. a. 2, 17. 661, 2. 4, 11. 690^b25), contrarium Pseudaristoteles per varias ille manus et traditus et corruptus. de corde sive potius hepate v. s. ἥπατος et σκάρος.

35. (289)

κορδύλος.

Athen. VII, 306^b: κορδύλος. τοῦτον Ἀριστοτέλης φησὶν ἀμφίβιον εἶναι καὶ τελευτᾶν ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἀνάνθεντα.

Cf. Hesych. κορδύλος: ἰχθύς ποιός. — ἀμφίβιος quia δέχεται μὲν τὸ ὕγρον καὶ ἔχει βράγχια, πορεύεται δ' εἰς τὸ ξηρὸν καὶ λαμβάνει τροφήν (Ar. 580^b24). ἀμφίβιοι voce ab Aristotele aliena apud Theophr. de pisc. 12 semel nominantur οἱ ἐν τῷ ξηρῷ διαμένοντες, cf. 10. 2. Isidor. orig. 12, 6, 3: *amphibia sunt quaedam genera piscium, dicta quod ambulandi in terris usum et natandi in aquis officium habeant*. eodemque sensu apud Pseudaristotelem Apuleio teste, qui de magia c. 38 nomenclaturum Romanis inusitatorum atque in libris de piscibus latine e Graecis i. e. Aristotele — cf. c. 36. 40 — explicatorum exempla profert hoc modo: *de solis aquatilibus dicam nec cetera animalia nisi in communibus differentiiis attingam. ausculta igitur quae dicam, iam me clamabis magica nomina Aegypto vel Babylonico ritu percensere* σελάχια, μαλάχια, μαλακόστρακα, χονδράκανθα, ὀστρακόδεσμα, καρχαρόδοντα, ἀμφίβια, λεπιδωτά, φολιδωτά, δερμόπτερα, στεγανόποδα (πεσα νοποδα cod. Flor. unde male Hildebrandt πεζά, νέποδα inepto poeticoque vocabulo), μονήρη, συναγελαστικά. *possum etiam pergere* ... de cordylo v. Ar. h. a. 8, 2. 1, 5. 1, 1. p. a. 4, 13. de resp. 10 (Schneider hist. pisc. p. 275 cf. 61. comm. in Ar. h. a. p. 21. Meyer Ar. Thierk. p. 312).

36. (290)

κυπρίνος.

Athen. VII, 309^a: κυπρίνος. τῶν σαρκοφάγων καὶ οὗτος, ὡς Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ, καὶ συναγελαστικῶν. τὴν δὲ γλῶτταν οὐχ ὑπὸ τῷ στόματι, ἀλλ' ὑπὸ τὸ στόμα κέκτεται (ita cod. Marc.).

Ultima haec de lingua neque sensum ullum habent (ut ait Rondelet non integrum esse locum Athenaei statuens, aquat. hist. part. alt. Lugd. 1555 p. 152. cf. Schneider hist. pisc. p. 7) et ad emendandum sunt impeditiissima (cf. Schweighaeuser animadv. t. 4 p. 306—10). de re Ar. h. a. 4, 8. 533, 28 (cf. p. a. 2, 17. 660^b35): τὴν γλῶτταν ἔχουσι μὲν, ἔχουσι δ' ἀμυδρῶς· ὅστωδ' ἡ γὰρ καὶ οὐκ ἀπολελυμένην ἔχουσιν. ἀλλ' ἐνίοις τῶν

ιχθύων ὁ οὐρανὸς ἐστὶ σαρκώδης, οἷον τῶν ποταμίων ἐν τοῖς κυπρί-
νοις, ὥστε τοῖς μὴ σκοποῦμένοις ἀκριβῶς δοκεῖν ταύτην εἶναι γλῶτταν.

37. (291)

λ ά β ρ α ξ.

Athen. VII, 310^c: λ ά β ρ α κ ε ς. οὗτοι, ὡς Ἀριστοτέλης ἱστο-
ρεῖ, μονήρεις εἰσὶ καὶ σαρκοφάγοι. γλῶσσαν δ' ἔχουσιν ὁστῶδη καὶ
προσπεφυκυῖαν, καρδίαν τρίγωνον. [ἐν δὲ πέμπτῳ ζώων μορίων (h. a.
5, 10. 543^b3. 5, 9. 543, 3) τίττειν αὐτούς . . .

Quae ex huius piscis descriptione ab Athenaeo servatae sunt notae,
omnibus partim piscibus partim multis communes sunt. id quod ita tu-
lisse ineptam auctoris rationem saepe iam vidimus. de lingua piscium Ar.
h. a. 4, 8. 533, 27 (cf. 2, 10. 503, 3): ὁστῶδη γὰρ καὶ οὐκ ἀπολελυμένην
ἔχουσιν. 2, 13. 505, 30: καὶ γλῶτταν σκληράν καὶ ἀκανθώδη ἔχουσι
καὶ προσπεφυκυῖαν. ceterum τῶν χυτῶν (Meyer Ar. Th. p. 286) est ὁ
λ ά β ρ α ξ secundum Ar. (h. a. 5, 9. 543, 3) vel δρομάδων (h. a. 6, 17. 570^b
21): non igitur μονήρης (Schneider h. p. p. 105). inter σαρκοφάγους re-
censetur h. a. 8, 2. 591, 11 (cf. 591^b17). ad Pseudaristotelem nescio an
pertineant quibus post Hicesium pergit Athenaeus verba haec: ὠνομά-
σθη δ' ὁ ἰχθύς παρὰ τὴν λαβρότητα (cf. schol. Aristoph. eq. 361). λέ-
γεται δὲ ὅτι καὶ συνέσει τῶν ἄλλων ἰχθύων διαφέρει ἐπινοητικὸς ὢν
τοῦ διασώζειν ἑαυτόν (cf. Plin. 32, 5. Opp. hal. 3, 121).

38. (292)

μ ύ ρ α ι ν α.

Athen. VII, 312^c: μ ύ ρ α ι ν α ι . . . Ἀριστοτέλης δὲ ἐν πέμπτῳ
ζώων μορίων ἐκ μικροῦ φησὶν αὐτὴν ταχεῖαν τὴν αὐξησιν λαμβάνειν
καὶ εἶναι καρχαρόδουν τίττειν τε πᾶσαν ὥραν μικρὰ ὥα.

Quae hic leguntur non ad quintum historiae pertinere verum ad
librum deperditum περὶ ζωικῶν, titulosque illos fere ubique a lexicogra-
pho coniunctos unaque appositos confudisse Athenaeum, e verbis καὶ εἶ-
ναι καρχαρόδουν plane intelligitur. nisi forte duo diversa testimonia in
unum titulum negligenter collata sunt, sicut infra s. ὀρφῶς (315^a) et s.
σάλη (321^e). ex historia autem revera excerpit Pseudaristoteles: cf. 5,
10. 543, 19: ἓνια δὲ τίττει πᾶσαν ὥραν, οἷον ἡ σμύραινα. τίττει δ'
αὕτη ὡὰ πολλὰ καὶ ἐκ μικροῦ ταχεῖαν τὴν αὐξησιν λαμβάνουσι τὰ γε-
νόμενα. quem locum mox ipse etiam tangit Athen. 312^c: ὁ δὲ μύρος,
ὥς φησιν Ἀρ. ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων (5, 10. 543, 24—27), διαφέρει
τῆς σμυραίνης . . .

39. (293)

νάρκη.

Athen. VII, 314^c: ἔστι δ' ἡ νάρκη, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, τῶν σελαχιδῶν καὶ τῶν σκυμνοτοκούντων. θηρεύει δ' εἰς τροφήν ἐαυτῆς τὰ ἰχθύδια προσαπτομένη καὶ ναρκᾶν καὶ ἀκίνητίζειν ποιούσα.

Cf. Ar. h. a. 2, 13. 505, 4: τῶν σελαχῶν . . . νάρκη (τὰ δὲ σελάχη πάντα ζωοτόκα 505^b3. cf. Meyer Ar. Thierk. p. 280. de torpedine accuratius 6, 10. 11). h. a. 9, 37. 620^b19: ἡ δὲ νάρκη ναρκᾶν ποιούσα ὧν ἂν κρατήσιν μέλλη ἰχθύων . . . λαμβάνουσα τρέφεται τούτοις.

40. (294)

ξιφίς.

Athen. VII, 314^c: ξιφίς. τοῦτον Ἀριστοτέλης φησὶν ἔχειν τοῦ ῥύγχους τὸ μὲν ὑποκάτω μικρόν, τὸ δὲ καθ' ὑπερθεὶν ὁστῶδες μέγα, ἔσον τῷ ὅλῳ αὐτοῦ μέρει· τοῦτο δὲ καλεῖσθαι ξίφος. ὁδόντας δ' οὐκ ἔχειν τὸν ἰχθύν.

Horum nulla mentio apud Aristotelem. de dentibus consentit Aelianus n. a. 14, 23. cf. Schneider h. p. p. 50.

41. (295)

ὄνος.

Athen. VII, 315^e: ὄνος, φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζωικῶν, ἔχει σόμα ἀνερρωγὸς ὁμοίως τοῖς γαλεοῖς· καὶ οὐ συναγελαστικός. καὶ μόνος οὗτος ἰχθύων τὴν καρδίαν ἐν τῇ κοιλίᾳ ἔχει, καὶ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ λίθους ἐμφορεῖς μύλαις. φωλεύει τε (ita cod. Marc., non δέ, ut vulgo) μόνος ἐν ταῖς ὑπὸ κύνᾳ θερμοτάταις ἡμέραις, τῶν ἄλλων ταῖς χειμεριωτάταις φωλενόντων.

Quae omnia nova et partim inaudita atque absona, praeter latitationem, de qua Ar. h. a. 8, 15. 590^b31: ἔνιοι δὲ τῶν ἰχθύων φωλοῦσι καὶ τοῦ θέρους, οἷον γλαῦκος· οὗτος γὰρ τοῦ θέρους φωλεῖ περὶ ἐξήκονθ' ἡμέρας. φωλεῖ δὲ (sc. τοῦ θέρους) καὶ ὁ ὄνος καὶ ὁ χρυσόφρων . . . (600, 4): καὶ μάλιστα ἐπὶ κυνί. inter eos qui lapidem in capite gerere dicuntur (h. a. 8, 19. 601^b29: οἱ ἔχοντες λίθον ἐν τῇ κεφαλῇ, οἷον χρόμυς λάβραξ σκίαίνα φάγρος), non memoratur asellus. memorantur tamen eius lapilli a Plinio 32, 38. cetera autem dubia et suspecta. etenim os habet hians quidem sed non ut galei (Rondelet de pisc. p. 275. cf. Salvianus aquat. hist. f. 73 d. ἀνερρωγός cf. Ar. 505, 32). neque est οὐ συναγελαστικός (Rondelet l. c.). de cordis situ, quem arbitraria explicatione male defendit Schneider hist. pisc. p. 35 (voluit igitur philosophus signi-

ficare asino pisci cor non tam prope os, sed profundius situm esse), ita Rondelet de pisc. p. 274: *branchias quaternas habet duplices, inter quas situm est cor figura ossis dactylorum id est fructuum palmae, pericardio conlectum supra septum transversum situm, tribus constans partibus, ut in caeteris piscibus, quas suo loco perspicue declaravimus. ex quibus liquet minime verum id esse quod de hoc pisce scribit Athenaeus. καὶ μόνος οὗτος ἔχθύνων τὴν καρδίαν ἐν τῇ κοιλίᾳ ἔχει. solus hic ex piscibus cor in ventre habet. nam si τῆς κοιλίας nomine cavitationem illam intelligit quae diaphragmati subest, ἀντοψία id falsum esse convincit. sin eam etiam cavitationem quae superior est diaphragmate, eadem in parte cor habet, qua alii omnes pisces (v. Siebold u. Stannius, vergl. Anat. II p. 99). neque video cur natura instituti sui oblita, in hoc pisce potius quam in alio, cor a ventriculo intestinisque diaphragmate non secluserit, cuius usum in piscibus alibi exposuimus. Hipp. Salviannus, aquat. anim. hist. (Rom. 1554) f. 74^a; solus piscium Athenaeo et Aeliano auctoribus cor in ventre continet. quod in minoribus secus esse crebra sectione didicimus. eodem enim loco, quo et pisces reliqui, et non in ventre, illud habent. num id autem in maioribus forsitan verum sit, si quando maiorum occasio dabitur, periculum faciemus.*

Eundem autem Pseudaristotelis locum de corde aselli ex Anatomis (περὶ ζῴων ἀνατομῆς Apul. c. 36) i. e. ex eodem de animalibus opere altero quod περὶ ζῳικῶν inscribunt Athenaeus et Apollonius, assert Apuleius, qui de piscibus (cf. c. 36) librum ediderat ex Aristotele et Peripateticis. ita enim ait de magia c. 40: *at enim, inquit, piscem cui rei nisi malae proscidisti, quem tibi Themison servus attulit? quasi vero non paulo prius dixerim me de particulis omnium animalium, de situ earum deque numero deque causa conscribere ac libros ἀνατομῶν Aristotelis et explorare studio et augere. atque adeo summe miror quod unum a me pisciculum inspectum sciatis, quum iam plurimos ubicunque locorum obliti sunt aequae inspexerim, praesertim quod nihil ego clanculo sed omnia in propatulo ago . . . hunc adeo pisciculum, quem vos leporem marinum nominatis, plurimis qui aderant ostendi, necdum etiam decerno quid vocem, nisi quaeram sane accuratius, quod nec apud veteres philosophos proprietatem eius piscis reperio, quanquam sit omnium rarissima et hercule memoranda. quippe solus ille quantum sciam quum sit cetera exossis, duodecim numero ossa ad similitudinem talorum suillorum in ventre eius connexa et catenata sunt. quod Aristoteles si scisset, nunquam profecto omisisset, qui aselli piscis solius omnium in medio alvo corculum situm pro maximo*

memoravit (quod *Ar. si unquam profecto* etc. cod. Flor. 68, 2 omnium sec. Keilium archetypus).

De eadem re ex unius Pseudaristotelis errore derivata alii quoque auctores monuerunt, praecipue Aelianus, qui maximam fragmenti partem repetit n. a. 6, 30: ὁ ἰχθύς ὁ ὄνος τὰ μὲν ἄλλα ὅσα ἐντὸς προσέφυκεν, οὐ πᾶν τι τῶν ἐτέρων διαστῶτα κέκτεται, μονότροπος δέ ἐστι καὶ σὺν ἄλλοις βιοῦν οὐκ ἀνέχεται. ἔχει δὲ ἄρα ἰχθύων μόνος οὗτος ἐν τῇ γαστρὶ τὴν καρδίαν, καὶ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ λίθους οἷπερ σὺν εὐκασι μύλαις τὸ σχῆμα. σειροῦν δὲ ἐπιτολῇ φωλεύει μόνος (cf. Oppian. hal. 1, 151), τῶν ἄλλων ἐν ταῖς κρυμωδεστάταις (sc. ἡμέραις) φωλεύειν εἰθισμένων. cf. 5, 20: ὄνος ὁ θαλάττιος ἐν τῇ γαστρὶ τὴν καρδίαν ἔλαχεν ἔχειν, ὡς οἱ δεινοὶ τὰ τοιαῦτα ὁμολογοῦσιν ἡμῖν καὶ διδάσκουσιν. Clemens Alex. paedag. 2, 1, 18 p. 65 Sylb.: . . . τὸν νοῦν ἐγκατορύξας τῇ κοιλίᾳ, τῷ ἰχθύϊ τῷ καλουμένῳ ὄνῳ τὰ μάλιστα εὐοικῶς, ὃν δὴ φησιν Ἀριστοτέλης μόνον τῶν ἄλλων ζώων ἐν τῇ γαστρὶ τὴν καρδίαν ἔχειν. quae ex eodem fonte excerpta esse quo Athenaeus usus est, Epicharmi (qui ἐκτραπελόγαστρον appellat) locus docet similiter apud utrumque Aristotelicis subiunctus.

42. (296)

ὁρφῶς.

Athen. VII, 315^a: ὁρφῶς. [καλεῖται δὲ καὶ ὁρφός, ὡς Πάμφιλος. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων (h. a. 5, 10. 543, 30. ^b1) ταχεῖαν λέγων γίνεσθαι τὴν αὐξησιν, καὶ ὁρφῶς, φησὶν, ἐκ μικροῦ γίνεσθαι μέγας ταχέως.] ἔστι δὲ καὶ σαρκοφάγος καὶ καρχαρόδους, ἔτι δὲ μονήρης. Ἰδιον δ' ἐν αὐτῷ ἐστὶ τὸ τοὺς θορικοὺς πόρους μὴ εὐρίσκεισθαι καὶ τὸ δύνασθαι πολὺν χρόνον ζῆν μετὰ τὴν ἀνατομὴν. ἔστι δὲ καὶ τῶν φωλευόντων ἐν ταῖς χειμεριωτάταις ἡμέραις· χαίρει τε πρόσγειος μᾶλλον ὢν ἢ πελάγιος. ζῇ δ' οὐ πλέον δύο ἐτῶν.

Locum ex historia animalium depromptum sine titulo addita alterius operis verba excipiunt. — σαρκοφάγος *Ar. h. a. 8, 2. 501, 11. φωλεύει h. a. 8, 15. 599^b 6. πρόσγειος h. a. 8, 13. 598, 10. cetera nova. οἱ θορικοὶ πόροι piscium describuntur 6, 11 (cf. 3, 20), at nihil de orpho.*

Fragmenti Pseudaristotelici partem praebet Aelianus n. a. 5, 18: ὁ ὁρφῶς θαλάττιον ζῷον ἐστι, καὶ εἰ ἔλοις καὶ ἀνατέμοις, οὐκ ἂν ἰδοῖς τεθνεῶτα παραχρημα αὐτόν, ἀλλὰ ἐπιλαμβάνει τῆς κινήσεως καὶ οὐκ ἐπ' ὀλίγον. διὰ χειμῶνος δὲ ἐν τοῖς φωλεῶσι οἰκουρῶν χαίρει· διατρίβει δὲ ἄρα αἱ πρὸς τῇ γῇ μᾶλλον φίλαι αὐτῷ. particulam etiam Oppianus hal. 1, 142: καὶ ὁψιμόρων γένος ὁρφῶν, οἳ πάντων περιέλλα κατὰ χθόνα δηθύνουσι ζωῶν, καὶ τμηθέντες ἔτι σπαίρουσι σιδήρῳ.

Athen. VII, 321^c: σάλπη . . . [Ἀριστοτέλης δ' ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων (h. a. 5, 9. 543, 8. cf. 5, 11. 543^b8. 6, 17. 570^b17) ἅπαξ τίκτειν φησὶν αὐτὴν τοῦ μετοπώρου.] ἔστι δὲ πολύγραμμα καὶ ἐρυθρόγραμμα, ἔτι δὲ καρχαρόδους καὶ μονήρης. λέγεσθαι δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἀλιέων φησὶν ὥς καὶ κολοκύντη θηρεύεται χαίρουσα τῷ βρώματι.

Diversa περὶ μορίων libri et περὶ ζωικῶν testimonia in unum conflata habes, sicut in orpho et muraena. ultima Pseudaristoteles petiit ex h. a. 8, 2. 591, 15: ἡ δὲ σάλπη (τρέφεται) τῇ κόπρῳ καὶ φυκίοις (cf. Opp. hal. 3, 414. 424)· βόσκειται δὲ καὶ τὸ πράσιον, θηρεύεται δὲ καὶ κολοκύνθη μόνῃ τῶν ἰχθύων. de colore idem supra legitur in fr. 12. cf. Opp. hal. 1, 125 σάλπαι . . . ἀλολόνωτοι.

Athen. VII, 329^a: Ἀριστοτέλης δ' ἐν πέμπτῳ ζώων ἱστορίας (ita cod. Marc. sec. Schweighaeuser animadv. t. IV p. 468 quod revera legi et ipse testor. ἐν πέμπτῳ μορίων fide membranarum Casaubonus) σαρδῖ-
νο υς (σαργίνους corr. Meineke) αὐτὰς (sc. τὰς ἐριτίμους) καλεῖ.

Cf. Epaeetus ap. Ath. 328^f (cf. 328^e et Arist. fr. 19): χαλκίδας ἄς καλοῦσι καὶ σαρδίνους ἐριτίμους. in hist. an. simpliciter semel inter gregatiliū exempla commemorantur σαργίνοι, nunquam σαρδῖνοι. ego titulos confusos esse atque ζωικά intelligenda (fort. ἐν τῷ περὶ ζωικῶν ἱστορῶν . . . καλεῖ) arbitror, praesertim quum qui sexcenties ab Athenaeo citatur quintus historiae, semper inscribatur πέμπτος μορίων (v. V. Rose de Aristot. libr. p. 217. cf. 31. 216) neque simplex illa sargini mentio sufficiat ad corrigendum ἐν ᾗ (sicut est apud Ath. VII, 387^b pro ἐν τῷ) ζώων ἱστορίας.

Athen. VII, 319^a: σκάρος. τοῦτον Ἀριστοτέλης φησὶ καρχα-
ρόδοντα εἶναι καὶ μονήρη καὶ σαρκοφάγον, ἔχειν τε στόμα μικρὸν καὶ γλαῦτταν οὐ λίαν προσπεφυκυῖαν, καρδίαν τριγωνον, ἥπαρ λευκόν (ita optime Rondelet de pisc. p. 166. codd. τριγωνον παράλευκον) τριβόλον (τριβόλον cod. Marc.), ἔχειν τε χολήν καὶ σπλήνα μέλανα, τῶν δὲ βραγ-
χίων τὸ μὲν διπλοῦν τὸ δὲ ἀπλοῦν. μόνος δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἰχθύων

μηρυκάξει· χαίρει δὲ τῇ τῶν φυκίων τροφῇ· διὸ καὶ τοῦτοις θηρεύεται. ἀκμάζει δὲ θέρους.

Aristoteles in hist. an. (2, 13. 505, 28) idemque paulo restrictius de part an. (3, 14. 675, 1) asserit unum fere piscium esse scarum qui non sit *καρχαρόδους*. non esse *σαρκοφάγον* ipse sibi contradicens in extrema fragmenti parte ait auctor cum Ar. h. a. 8, 2. 591, 14: *σκάρος δὲ καὶ μελανοῦρος φυκίοις (τρέφονται)* (cf. Plin. 9, 29. Ael. n. a. 1, 2. 12, 42). itaque quum neque *καρχαρόδους* sit scarus neque *μονήρης* (cf. Ael. 1, 2. 1, 4. Opp. hal. 4, 40) neque *σαρκοφάγος*, Rondelet (de pisc. p. 165) negationem addendam esse praecepit (*φησὶν οὐ καρχ. εἶναι*) eamque ad reliquas etiam notas duas trahendam esse explicavit Schneider hist. pisc. p. 86 (cf. Schweigh. anim. t. IV p. 394). corrigendum igitur erat οὐ *φησι καρχαρόδοντα εἶναι οὔτε μονήρη οὔτε σαρκοφάγον*. attamen vix dubium est quin sicut nunc legitur revera scripserit non solum Athenaeus et quo hic usus est lexicographus, sed incautus ipse et imperitus libri pseudaristotelici compilator formulas illas notasque generales repetere consuevit. — *ἦπαρ τριλοβον* cf. Rondelet p. 166: *est enim in hoc pisce nota non minima, quod hepar in tres lobos divisum habeat*. contra Cuvier et Valenciennes, hist. des poissons t. XIV p. 125: le foie . . . est composé de deux lobes alongés etc. (differt enim scarus Graecorum qui nunc quoque ita appellatur a scaro Rondeleti VI, 2, *qui n'est qu'un sargue ordinaire*. v. ib. p. 109, 111) et in universum de figura hepatis piscium Cuvier, Leçons d'anat. comp. IV, 2, p. 483 (1835). Siebold und Stannius, vergl. Anat. II. p. 97. — de branchiis Ar. h. a. 2, 13. 505, 13: *οἱ δὲ δύο ἐφ' ἑκάτερα (βράγχια ἔχουσιν), τὸ μὲν ἀπλοῦν τὸ δὲ διπλοῦν, οἷον γόγγρος καὶ σκάρος*. — de ruminatione Ar. p. a. 3, 14. 675, 1 (cf. h. a. 2, 17. 508^b11. 8, 2. 591^b22. 9, 50. 632^b9): *τὸ δὲ τῶν ἰχθύων γένος ἔχει μὲν ὀδόντας, τούτους δὲ καρχαρόδοντας σχεδὸν ὡς εἰπεῖν πάντας· ὀλίγον γάρ τί ἐστι γένος τὸ μὴ τοιοῦτον, οἷον ὁ καλούμενος σκάρος, ὃς δὴ καὶ δοκεῖ μηρυκάειν εὐλόγως διὰ ταῦτα μόνος* (cf. Plin. 9, 29. Ael. 2, 54. Opp. hal. 1, 135, qui utrumque coniungit, ut et sonum solus edat, de quo supra in fr. 18 ex Ath. VIII, 331^d, et solus ruminet. Cuv. et Valenc. I. c. p. 113). — *ἀκμάζει* cf. h. a. 9, 37. 621^b19.

σ κ ο ρ π ί ο ς.

46. (300)

Athen. VII, 320^c: [*τίκει δ' ὁ σκορπίος δίς, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων* (h. a. 5, 9. 543, 7) . . .] *ὅτι δὲ καὶ πληκτικός ἐστιν Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ ἐν τῷ περὶ ἰχθύων ἢ ζωικῶν (ἐν*

τῶι περὶ ἰχθύων ζωικῶν cod. Marc. om. ἦ, ut supra fr. 11). [Ἐπίχαρμος δὲ . . .] μονήρης δ' ἐστὶ καὶ φυκοφάγος. [ἐν δὲ πέμπτῳ ζώων μορίων ὁ Ἀριστοτέλης σκορπίους (543, 7) καὶ σκορπίδας (543^b 5) ἐν διαφόροις τόποις ὀνομάζει, ἄδηλον δὲ εἰ τοὺς αὐτοὺς λέγει.

Capitis κέντρα πευκήεντα ictumque nociturum memorant Oppianus hal. 2, 459 et Ovidius hal. 117 (cf. P. Gyllius de nom. pisc. c. 118. Rondelet de pisc. p. 203).

47. (301)

τ ρ ι γ λ η.

Athen. VII, 324^c: [τὴν δὲ τριγλὴν φησὶν Ἀριστοτέλης τρεῖς τίπτειν τοῦ ἔτους ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων (h. a. 5, 9, 543, 5—7), τεκμαίρεσθαι λέγων τοὺς ἀλιεῖς τοῦτο ἐκ τοῦ γόνου τρεῖς φαινόμενον περὶ τινας τόπους· μήποτ' οὖν ἐντεῦθεν ἐστὶ καὶ τὸ τῆς ὀνομασίας, ὡς ἀμῆαι ὅτι οὐ κατὰ μίαν φέρονται ἀλλ' ἀγελήδον (cf. Pseudarist. fr. 25), σκάρος δὲ ἀπὸ τοῦ σκαίρειν καὶ καρὲς, ἀφύαι δ' ὡς ἂν ἀφυεῖς οὐσαι τουτέστι δυσφυεῖς, θύα θύννος ὁ ὀρμητικὸς (cf. Athen. p. 302^b) διὰ τὸ κατὰ τὴν τοῦ κυνὸς ἐπιτολὴν ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς οἴστρου ἐξελαύνεσθαι.] ἔστι δὲ καρχαρόδους, συναγελαστική, παντόστικτος, ἔτι δὲ σαρκοφάγος. τὸ δὲ τρίτον τεκοῦσα ἄγονός ἐστι· γίνεται γάρ τινα σκωλήκια αὐτῇ ἐν τῇ ὑστέρῃ, ἃ τὸν γόνον τὸν γινόμενον κατεσθίει.

Quae de nominum origine hic inseruntur, ex Aristophanis Byzantii epitoma historiae animalium vel Byzantinis seculis notissima sumsisse videtur Didymus, a quo Pamphilus et Athenaeus. id quod docet Artemidorus oneirocrit. 2, 14 p. 165 Reiff.: ὅσοι δὲ τῶν ἰχθύων εἰσὶ πυρροὶ . . . οἶον σινόδους ἐρυθροῖνος κόκκυξ τριγλή. αὕτη δὲ γυναιξὶν ἀτέκνοις ἐστὶν ἀγαθή· τρεῖς γὰρ κύει. ὅθεν αὐτῇ καὶ τοῦνομα εἰκότως φασὶ κεῖσθαι καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς (al. I. ἐν τῷ) περὶ ζώων (h. a. 5, 9 et ita quidem hic ut ansam daret coniecturae grammatici, non ipse proponeret) καὶ Ἀριστοφάνης ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοτέλην ὑπομνήμασι (Nauck, Aristoph. Byz. fr. p. 281) cf. Oppian. hal. 1, 590. Ael. 10, 2. — συναγελαστική cf. Ar. h. a. 6, 17. 570^b 22. 9, 2. 610^b 5. — σαρκοφάγος cf. Ar. h. a. 8, 2. 591, 12: αἱ δὲ τριγλῆαι καὶ φυκίοις τρέφονται καὶ ὀστρέοις καὶ βορβόρῳ (cf. 591^b 19) καὶ σαρκοφαγοῦσιν (Opp. hal. 3, 432. de altero loco h. a. 9, 37. 621^b 7 Schnelder hist. pisc. p. 109). — τρίτον τεκοῦσα (h. a. 5, 9) ἄγονος cf. 6, 17. 570^b 8: πολλοὺς δὲ τῶν ἰχθύων πέρας ἐστὶ τοῦ τίπτειν ὅταν ἐγγένηται σκωλήκια ἐν τῇ γαστρὶ· ἐγγίνεται γὰρ μικρὰ καὶ ἔμψυχα, ἃ ἐξελαύνει τὰ κυήματα. de colore Rondelet p. 289. 290.

48. (302)

φάγρος.

Athen. VII, 327^c: φάγρος... Ἀριστοτέλης δὲ σαρκοφάγον φησὶν αὐτὸν εἶναι καὶ μονήρη καρδίαν τε ἔχειν τρίγωνον ἀκμάζειν τε ἕαρος.

Cf. Rondelet de pisc. p. 143. — ἀκμάζειν cf. Ar. h. a. 9, 37, 621^b 19: ἀκμάζουσι δὲ τῶν ἰχθύων οἱ μὲν ὠοφόροι τοῦ ἕαρος μέχρι οὗ ἂν ἐκτέκωσιν, οἱ δὲ ζωοτόκοι τοῦ μετοπώρου.

(Περὶ μαλακίων.)

Cf. J. G. Schneider, Sammlung vermischter Abhandlungen zur Aufklärung der Zoologie und der Handlungsgeschichte. Berlin 1784. J. B. Meyer, Aristoteles Thierkunde. Berl. 1855 p. 262—70.

49. (303)

πολύπους.

Athen. VII, 316^c: ἰστορεῖ Arist. h. a. 4, 1, 523^b 27: πόδας μὲν οὖν δ' Ἀριστοτέλης τὸν πολὺποδα ἔχειν πόδας ὅκτω, ὅκτω πάντ' ἔχει (τὰ μαλάκια) καὶ τούτους δικοτύλους πάντα (cf. p. a. 4, 9, 689^b 12) πλήν ἐνὸς γένους πολυπόδων (sc. τῆς ἐλεδώνης). cf. p. a. 4, 9, 685, 21: ὁ δὲ πολὺπους τοὺς ἐν μέσῳ (πόδας) τέτταρας μεγίστους (ἔχει). — 524^b 2 (cf. 685^b 2): ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ποδῶν αἱ κοτυληθόνες ἁπασὶν εἰσιν· ὁ μὲν οὖν πολὺπους καὶ ὡς ποὶ καὶ ὡς χερσὶ χρηταὶ ταῖς πλεκταναῖς· προσάγεται μὲν οὖν ταῖς δυοὶ ταῖς ὑπὲρ τοῦ στόματος. — 524, 33: μετὰ δὲ τοὺς πόδας ἡ κεφαλὴ ἐστὶν ἁπάντων ἐν μέσῳ τῶν ποδῶν τῶν καλουμένων πλεκτανῶν. ταύτης δὲ τὸ μὲν ἐστὶ στόμα, ἐν ᾧ εἰσὶ δύο ὀδόντες (cf. 678^b 7). ὑπὲρ δὲ τούτων ὀφθαλμοὶ μεγάλοι δύο, ὧν τὸ μεταξὺ μικρὸς χόνδρος ἔχων ἐγκέφαλον μικρόν. cf. 1, 16, 494, 26: ἔχει δὲ (τὸν ἐγκέφαλον) ἅπαντα ὅσα ἔχει αἷμα καὶ ἐπὶ τὰ μαλάκια... διφυῆς δ' ἐν πᾶσιν ἐστὶν ὁ ἐγκέφαλος (p. a. 3, 7, 689^b 22 βούλεται διμερὲς εἶναι πᾶσι). — 524^b 14: σπλάγχχον δ' οὐδὲν ἔχει τῶν μαλακίων, ἀλλ' ἦν καλοῦσι μύτιν, καὶ ἐπὶ ταύτῃ θολόν (ἄνωθεν p. a. 4, 5, 679, 8. cf. 681^b 26)... ἡ μὲν οὖν μύτις κεῖται ὑπὸ τὸ στόμα (cf. 526^b 32: καὶ τὴν καλουμένην μύτιν ἡ μή-

τροφῇ δὲ χρῆται ἔστιν ὅτε καὶ τοῖς τῶν κογχυλίων σαρκίοις, τὰ ὅστρακα ἐκτὸς τῶν θαλαμῶν ῥίπτων· ὅθεν διαγινώσκουσιν οἱ θηρεύοντες. ὁχεύει δὲ συμπλεκόμενος καὶ πολὺν χρόνον πλησιάζει διὰ τὸ ἄναιμος εἶναι. τίκτει δὲ διὰ τοῦ λεγομένου φυσητήρος, ὃς ἔστι πόρος τῷ σώματι, καὶ τίκτει ὡς βοτρυδόν.

κῶνα κλειῶ ἢ ἔλαττω παντ' ἔχει ταῦτα, sc. τὰ μαλακόστρακα). — (Θολός ὥσπερ κύστις v. 679, 19, 28).

h. a. 8, 2. 592, 1 (cf. 9, 37. 622, 5): οἱ δὲ πολύποδες μάλιστα κογχύλια συλλέγοντες ἐξαιροῦντες τὰ σαρκία τρέφονται τούτοις· διὸ καὶ τοῖς ὀστράκοις οἱ θηρεύοντες γνωρίζουσι τὰς θαλάμους αὐτῶν. —

h. a. 5, 6. 541^b 2 (cf. g. a. 1, 15. 720^b 15): κατὰ τὸ στόμα γὰρ συμπλέκονται (τὰ μαλάκια), τὰς πλεκτάνους πρὸς τὰς πλεκτάνους συναρμόττοντες. — 541^b 17: ἐκτίκτει δὲ κατὰ τὸν φυσητήρα καλούμενον (= αὐλόν h. a. 4, 1 = πόρον g. a. 1, 15), καθ' ὃν ἐνιοὶ καὶ ὁχεύεσθαι φασιν αὐτάς (sc. τὰς σηπίας καὶ τευθίδας). — h. a. 5, 12. 544, 8 (cf. 5, 18. 549^b 31. de sepiis idem 550, 11): τίκτει δὲ τὸ ὠδὸν (ὁ πολύπους) καθάπερ βοστρύχιον (βοτρυδόν Opp. hal. 1, 550).

In omni hac descriptione ex Aristotelis libris compendio collecta, quam mancā tamen esse puto et multis omissis ab eo qui locum exscripsit mutilatam, nihil novi occurrit praeter pauca illa de atramenti colore et de libidine (cf. Opp. hal. 1, 536. Ael. n. a. 6, 28), quorum alterum ex frigida sanguine carentium natura facile deducitur. confunduntur autem θολός et μύτις s. μήκων et hic et in sequentibus de sepiā et loligine fragmentis (v. Rondelet de pisc. p. 501 cf. 509. Schneider Samml. p. 55), qui error communis est Pseudaristoteli cum Oppiano (hal. 3, 157 ἐν μήκῳσι θολός, ubi de sepiis), Plutarcho (de solert. animal. 26), Hesychio et Galen. gloss. Hippocr. s. μύτις. neque igitur mutari potest ἐν in ἐπί. sequuntur apud Athenaeum aliorum de polypo testimonia. Theophrasti περὶ τῶν μεταβαλλόντων τὰς χροάς p. 75, 25 ed. Meinek. (vid. fr. Th. π. ζῴων l. VI), Clearchi περὶ παροιμιῶν eiusdemque περὶ τῶν ἐν τῷ ὕδατι (p. 76, 14—23: καὶ χαίρουσι . . . ὅσους ἐθέλει), quibus immixta sunt fragmenta Aristotelica ex historia animalium: p. 75, 8 (ὡς . . . αὐτὸν κατεσθίει) cf. Ar. 8, 2. 591, 4, cui additi sunt comicorum versus. p. 75, 23: λέγεται δ' ὡς ἂν τις ταῖς θαλάμῃς αὐτοῦ ἄλλας ὑποσπείρῃ, εὐθέως ἐξέρχεται, quod ex nullo alio scriptore novimus. p. 76, 8—14 (ὁ δὲ πολύπους ἐστὶ συντηκτικός . . . τὰ λεία) ex h. a. 9, 37. 622, 3—3. 15—19. 31—33, atque ex eodem loco (622, 33) post Clearchea p. 76, 23—24. deinde p. 76, 25—28 ex h. a. 5, 6. 541^b 8—11. nunc ipse demum citatur Aristoteles: ἐν δὲ πέμπτῳ μορῶν φησὶν Ἀριστοτέλης, quod nisi ipsius Athenaei in testium nominibus apponendis negligendisque noto arbitrio

tribuendum esse malis, suspicionem fere iniicit superiora omnia non ex ipso Aristotele sed e Pseudaristotele sumta esse qui historiam animalium excerpserit. compositum autem est hoc testimonium e variis fragmentis l. 5, 12 et 18 (544, 6—8. 11—15. 549^b 31—32. 550, 3—5. 550^b 4—6). ipsa Aristotelis verba, multis quidem resectis, accurate expressa sunt, liberius mutata in superioribus, velut

p. 317^b (76, 8 M.): ὁ δὲ πολύπους Ar. 9, 37: ὁ δὲ πολύπους ἀνόητον ἐστὶ συντηκτικός καὶ λίαν ἀνόητος· μέν ἐστι· καὶ γὰρ πρὸς τὴν χεῖρα βα- πρὸς γὰρ τὴν χεῖρα τῶν διωκόντων δίδει τοῦ ἀνθρώπου καθιεμένην... βαδίζει καὶ διωκόμενος ἐστὶν ὅτε τὸ μὲν οὖν πλεῖστον γένος τῶν πολυ- οὐχ ὑποχωρεῖ. συντήκονται δ' αὐτῶν πόδων οὐ διετίθει· καὶ γὰρ φύσει αἱ θήλειαι μετὰ τὸν τόκον καὶ πα- συντηκτικὸν ἐστὶν· σημεῖον δ' ἐστὶν, ρίενται· διὸ καὶ φερόμενος γὰρ ἀφίησιν αἰεὶ τι καὶ ἐωράθησαν δὲ ποτε καὶ ἐπὶ τὸ ξηρὸν τέλος ἀφανίζεται. αἱ δὲ θήλειαι μετὰ ἐξιώντες, μάλιστα δὲ πρὸς τὰ τρα- τὸν τόκον τοῦτο πάσχουσι μᾶλλον χεῖα τῶν χωρίων· φεύγουσι γὰρ τὰ καὶ γίνονται μωραὶ καὶ οὕτε κυμα- λεία. τιζόμεναι αἰσθάνονται, λαβεῖν τε τῇ χειρὶ κατακλυμβήσαντα ῥάδιον... εἰς δὲ τὸ ξηρὸν ἐξέρχεται μόνον τῶν μαλακίων ὁ πολύπους· πορεύεται δ' ἐπὶ τοῦ τραχέος, τὸ δὲ λείον φεύγει.

similiter etiam quae post locos Theophrasteos sequuntur p. 317^f Aristotelis de nautilo (= h. a. 9, 37. 622^b 5—15), Pseudaristoteli i. e. Aristotelis epitomae tribuo, licet alterius deinde libri quasi opponatur testimonium p. 318^b: ἐν δὲ τῷ περὶ ζωικῶν καὶ ἰχθύων «πολύπους, φησί, τίς ὁ μὲν τρεψίχρως ὁ δὲ ναυτίλος. quibus ob stare videtur illorum initium: ὁ δὲ ναυτίλος καλούμενος, φησὶν Ἀριστοτέλης, πολύπους μὲν οὐκ ἐστὶν, ἐμφερὴς δὲ κατὰ τὰς πλεκτάνας· ἔχει δὲ τὸ νῶτον ὅστρακόνδε- ρμον. ἀναδύει δὲ ἐκ τοῦ βυθοῦ etc. a quorum verborum si non sententia (cf. Meyer Ar. Thierk. p. 156) at certe specie ipse aequae differt Aristoteles h. a. 9, 37. 622^b 5: ἐστὶ δὲ καὶ ὁ ναυτίλος πολύπους, τῇ τε φύσει καὶ οἷς ποιεῖ περιττός· ἐπιπλεῖ γὰρ ἐπὶ τῆς θαλάττης etc.

50. (304) a

ἐ λ ε θ ὶ ν η.

Vid. fr. 22. cf. P. Gyllius, de Gallicis et Latinis nominibus piscium Massiliensium c. 67 (post Aelian. lat. Lugd. 1534. p. 569).

50. (304) b

ὁ σ μ ὺ λ η.

Vid. fr. 22. de odore v. P. Gyllius l. c. d'Orbigny, Céphalop. p. 77. Verany, Céphal. de la Méditerran. p. 11. cf. d'Orbigny p. 4.

51. (305)

ναυτίλος.

Athen. VII, 317^f: ὁ δὲ ναυτίλος Ar. h. a. 9, 37. 622, 5: ἔστι δὲ καλούμενος, φησὶν Ἀριστοτέλης, καὶ ὁ ναυτίλος πολύπους, τῇ τε πολύπους μὲν οὐκ ἔστιν, ἐμφερῆς φύσει καὶ οἷς ποιεῖ περιττός· ἐπιδὲ κατὰ τὰς πλεκτάνας (cf. Opp. πλεῖ γὰρ ἐπὶ τῆς θαλάττης τὴν hal. 1, 338)· ἔχει δὲ τὸ νῶτον ὅστρα- ἀναφορὰν ποιησάμενος κάτωθεν ἐκ κόδεσμον. ἀναδύνει δὲ ἐκ τοῦ βυ- τοῦ βυθοῦ, καὶ ἀναφέρεται μὲν κα- θοῦ ἔφ' ἑαυτὸν ἔχων τὸ ὅστρακον, τεστραμμένῳ τῷ ὀστράκῳ, εἶνα ὁρᾶν ἵνα μὴ τὴν θάλασσαν ἔλκῃ· ἐπα- γε ἀνέλθῃ καὶ κενῶ ναυτίλληται, ναστραφεῖς δ' ἐπιπλεῖ ἄνω ποιήσας ἐπιπολάσας δὲ μεταστρέφει· ἔχει δὲ δύο τῶν πλεκτανῶν (cf. Plin. 9, 47. μεταξὺ τῶν πλεκτανῶν ἐπὶ τι συνυ- Opp. hal. 1, 345), αἱ μεταξὺ αὐτῶν φές, ὅμοιον (corr. οἶον) τοῖς στε- λεπτόν ὑμένα ἔχουσι διαπεφυκότα, γανόποσι τὸ μεταξὺ τῶν δακτύ- ῶς καὶ τῶν ὀρνέθων οἱ πόδες ὀρῶν- λων· πλὴν ἐκείνοις μὲν παχύ, τού- ται μεταξὺ τῶν δακτύλων δερμά- τοις δὲ λεπτόν τοῦτο καὶ ἀραχνιῶ- τινον (δερμάτιον cod.) ὑμένα ἔχον- δές ἐστιν· χρῆται δ' αὐτῷ, ὅταν τες· ἄλλας δὲ δύο πλεκτάνας κα- πνεῦμά τι ἢ, ἰστίῳ· ἀντὶ πηδαλίων θίγησιν εἰς τὴν θάλασσαν ἀντὶ πη- δαλίων. ὅταν δέ τι προσιοῖν ἴδῃ, δὲ (add. δύο. cf. Ael. 9, 34. Opp. hal. 1, 348. diff. Plin. l. c. *media se cauda ut gubernaculo regit*. omittit δύο etiam Antig. mir. 51, ubi hunc ipsum locum refert) τῶν πλεκτανῶν πα- ρακαθήσιν. ἂν δὲ φοβηθῇ κατα- δύνει τῆς θαλάττης μεστῶσας τὸ ὅστρακον.

Similior fere Pseudaristoteli Oppiani narratio, atque Aristotelis. de navigatione quomodo revera fiat v. d'Orbigny, hist. nat. des Céphalopodes p. 111 et praecipue Verany, Mollusques méditerranéens part. I (Céphalopodes. Gênes 1851) p. 5 et 52 (cf. Mucian. ap. Plin. 9, 49, qui nauplium appellat quasi diversum a nautilo).

52. (306)

σηπία.

Athen. VII, 323^c: τὴν σηπίαν δὲ Ar. h. a. 4, 1. 523^b 27: πόδας μὲν Ἀριστοτέλης φησὶ (φησὶ om. οὐν ὁκτώ πάντ' ἔχει (τὰ μαλάκια) cod. M.) πόδας ἔχειν ὁκτώ, ὧν τοὺς ... ἰδίᾳ δ' ἔχουσιν αἱ τε σηπίαι καὶ ὑποκάτω δύο μεγίστους, προβο- αἱ τευθίδες καὶ οἱ τευθιοὶ δύο προ-

σκίδας δύο, καὶ μεταξὺ αὐτῶν τοὺς βοσκίδας μακράς. cf. p. a. 4, 9. οφθαλμοὺς καὶ στόμα. ἔχει δὲ καὶ 685, 15: αἱ μὲν γὰρ (σηπταὶ καὶ αἱ ὀδόντας δύο τὸν μὲν ἄνω τὸν δὲ τευθίδες) τοὺς ἄνωθεν τῶν ὀδόν- κάτω, καὶ τὸ λεγόμενον ὄστρακον των (corr. ποδῶν) (ἐξ μικροῦς add. ed. Paris. Did. sec. vers. lat. Scoti et Gazae: *senos exiguios*) ἔχουσι καὶ τούτων τοὺς ἐσχάτους δύο μελῶς, τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν ὀκτῶ δύο κά- τωθεν μεγίστους τούτων (corr. πάν- των). — ὀφθαλμοί, στόμα, ὀδόντες 524^b 1.—3 (v. supra de polygo, ubi eadem accuratius exscripta). — 524^b 22: τῇ μὲν οὖν σηπτά καὶ τῇ τευθίδι καὶ τῷ τεύθῳ ἐντὸς ἔστι τὰ στερεὰ ἐν τῷ πρᾶνεί τοῦ στόμα- τος, ἃ καλοῦσι τὸ μὲν σήπιον τὸ δὲ ξίφος. — μύτις, θολός 524^b 14. 17 (v. supra de polygo). at accuratius de p. a. 4, 5. 679, 7: αἱ μὲν οὖν τευ- θίδες καὶ πολύποδες ἔχουσιν ἄνω- θεν τὸν θολὸν ἐπὶ τῇ μύτιδι μᾶλλον, ἢ δὲ σηπτά πρὸς τῇ κοιλίᾳ κάτω· πλείω γὰρ ἔχει. quod negligit Pseud- ar. sicut Gal. et Hes. s. μύτις (τὸ ἐν τῷ στόματι μέλαν) et Plut. de sol. an. 26 (παρὰ τὸν τράχηλον). — 524^b 11 (de omnibus): τούτου (τοῦ προλόβου) δ' ἔχεται ἡ κοιλία οἶον ἥνυστρον. cf. 2, 17. 507^b 9: τὸ δὲ καλούμενον ἥνυστρον (τῶν κερα- τοφόρων καὶ μὴ ἀμφωδόντων)... ἔχει δ' ἐντὸς πλάκας πολλὰς καὶ μεγάλας καὶ λείας. — 9, 37. 622, 1: ἔτι δὲ θηρεύει τοῖς μακροῖς τοῖς ἀποτείνουσιν οὐ μόνον τὰ μικρὰ τῶν ἰχθυδίων, ἀλλὰ καὶ κεστρέας πολλάκις (cf. 590^b 33). 4, 1. 523^b 30: δύο προβοσκίδας μακράς... αἷς δύο προβοσκίδας μακράς... αἷς προάγονται τε καὶ λαμβάνουσιν εἰς

ἐν δὲ τῇ μύτιδι ὁ θολός ἔστιν· αὕτη δὲ κεῖται παρ' αὐτὸ τὸ στό- μα κύστεως τρόπον ἐπέχουσα.

ἔστι δ' ἡ κοιλία πλακώδης καὶ λεία, ὁμοία τοῖς τῶν βοῶν ἡνύ- στροις.

τρέφονται δὲ αἱ (cod. Marc. δὴ pro δὲ αἱ) μικραὶ (sic) σηπταὶ τοῖς λεπτοῖς ἰχθυδίοις, ἀποτείνουσιν αἱς προβοσκίδας ὥσπερ ὄρμιαις καὶ ταύταις θηρεύουσιν. λέγεται δὲ ὡς ὅταν ὁ χειμῶν γένηται, τῶν πετρι-

δίων ὥσπερ ἀγκύραις ταῖς προβο- τοῦ στόμα τὴν τροφήν, καὶ ὅταν
κίσι λαμβανόμεναι ὀρμούσι. χειμῶν ἢ βαλλόμεναι πρὸς τινα
πέτραν ὥσπερ ἀγκύρας ἀποσαλεύ-
ουσιν. cf. p. a. 4, 9. 685, 33: προβο-
σίδας ἔχουσι δύο μακράς, αἷς ὀρ-
μουσί τε καὶ ἀποσαλεύουσιν ὥσπερ
πλοῖον ὅταν χειμῶν ἢ, καὶ τὰ ἀπο-
θεν θηρεύουσι καὶ προσάγονται
τούτοις αἷ τε σηπία καὶ αἷ τευ-
θίδες.

διωκομένη τε ἡ σηπία τὸν θολὸν 621^b 29. 33: ἡ δὲ σηπία . . . τῷ τε
ἀφίησι καὶ ἐν αὐτῷ κρύπτεται ἐμ- θολῷ πολλάκις χρηταὶ κρύψεως
φήνασα φεύγειν εἰς τοῦμπροσθεν. χάριν (καὶ οὐ μόνον φοβουμένη ν.
30 cf. 524^b 16) καὶ προδείξασα εἰς
τὸ πρόσθεν ἀναστρέφεται εἰς τὸν
θολόν.

λέγεται δὲ ὡς καὶ θηρευθείσης τῆς 9, 1. 608^b 16: καὶ ἀνδρείοτερον τὸ
θηλείας τριόδοντι οἱ ἄρρενες ἐπα- ἄρρεν τοῦ θηλέος ἐστίν, ἐπεὶ καὶ ἐν
ρήγουσιν ἀνθέλκοντες αὐτήν· ἂν τοῖς μαλακίοις ὅταν τῷ τριόδοντι
δ' οἱ ἄρρενες ἀλώσιν, αἱ θήλειαι πληγῇ ἡ σηπία, ὁ μὲν ἄρρεν βοη-
θεῖ τῇ θηλείᾳ, ἡ δὲ θήλεια φεύγει
τοῦ ἄρρενος πληγέντος.

οὐ διετίζει δ' ἡ σηπία, καθάπερ οὐδ' 9, 37. 622, 14: τὸ μὲν οὖν πλεῖστον
ὁ πολύπους. [ἐν δὲ πέμπτῳ ζώων γένος τῶν πολυπόδων οὐ διετίζει.
μορίων « αἱ σηπίαι, φησί, καὶ αἱ 622, 31: οὐ διετίζουσι δ' οὐδ' αἱ
τευθίδες . . . sequitur locus ex ipsis σηπίαι (cf. 5, 18. 550^b 14).

verbis h. a. 5, 6. 541^b 12—15 et 5,
12. 544, 1—6 compositus, deinde
Epicharmus.]

Easdem partim hic notas auctor repetit universis molluscis ex Ari-
stotelis doctrina communes, quibus etiam in polypi descriptione utitur.
nec novi quidquam praeter leviuscula illa de situ dentium (cf. s. τεῦθος).
de moribus eodem ordine haec habet Oppianus hal. 2, 120:

καὶ μὲν δὴ δολόμητις ἐπὶ πλοκὸν εὖρατο θήρη
σηπλήν· ἐκ γὰρ οἱ κεφαλῆς πεφύασιν ἀραιαὶ
ἀκρεμόνες προτενεῖς ὥστε πλόκοι, οἷσι καὶ αὐτὴ
ὥστε περ ὁ ῥυμῖς ἐφέλκεται λυθύνας ἄγρη,
πρηγῆς ἐν ψαμάθοισιν ὑπ' ὀστράκῃ εἰλυθεῖσα.

κείναις δὲ πλοκαμίσι καὶ ἡνίκα κύματα θύει
 χείματι, πετράων ἀντίσχεται ἥντε τις νηὺς
 πείσματ' ἐπ' ἀκταίησιν ἀναψαμένη σπιλάδεσσι.

cf. Plutarch. de sol. an. 27: ὃ σοφίσματι καὶ τὴν σηπίαν χρῆσθαι φη-
 σιν ὁ Ἀριστοτέλης· καθίησι γὰρ ὥσπερ ὄρμιαν ἀπὸ τοῦ τραχή-
 λου πλεκτάνην μηκύνεσθαι τε πόρρω χαλώσης καὶ πάλιν συντρέχειν
 εἰς ἑαυτὴν ἀναλαμβάνουσης ἥῃστα πεφυκυίαν· ὅταν οὖν τι τῶν μι-
 κρῶν ἰχθυδίων ἴδῃ πλησίον, ἐνδίδωσι δακεῖν καὶ κατὰ μικρὸν ἀναμι-
 ρύεται λανθάνουσα καὶ προσάγεται, μέχρις ἂν ἐν ἐφικτῷ τοῦ στόματος
 γένηται τὸ προσχόμενον. de atramento fugam celante cf. Opp. hal. 3,
 156. Plut. de sol. an. 26.

Quomodo autem universorum generum apud Aristotelem descriptio-
 nibus ad specierum iustas quasi enarrationes conformandas identidem ex-
 scriptis abusus sit auctor naturae rerum imperitus, in hoc quoque frag-
 mento clare demonstrat locus de situ mytidis vel hepatis ad molluscas in
 universum pertinens ideoque in singulis atque in ipsa sepia repetitus,
 quae tamen Aristotele teste et natura a ceteris in hac re prorsus differt.
 cf. Cuvier, Mémoires pour servir à l'hist. et l'anat. des mollusques. Par.
 1817. I p. 48: *La bourse du noir n'est point enchâssée dans le foie; au
 contraire, elle est située assez avant dans l'abdomen, au devant du
 testicule et de l'ovaire.* cf. Règne animal. Mollusques (ed. ill.) p. 24 (de
 loligine et polypo cf. id. Mém. p. 52. 31. R. A. Moll. p. 21).

53. (307)

τ ε υ θ ί ς.

Athen. VII, 326^b: τ ε υ θ ί ς. Ἀριστοτέλης εἶναι φησι καὶ ταύ-
 την τῶν συναγελαζομένων, ἔχειν τε τὰ πλεῖστα τῆς σηπίας, τὸν τῶν
 ποδῶν ἀριθμόν, τὰς προβοσκίδας. τῶν δὲ ταύτης ποδῶν οἱ μὲν κάτω
 μικροὶ εἰσιν οἱ δ' ἄνω μέλζους, καὶ τῶν προβοσκίδων ἡ δεξιὰ
 παχυτέρα, καὶ τὸ ὅλον σωματίον τρυφερόν καὶ ὑπομη-
 κέστερον. ἔχει δὲ καὶ θολὸν ἐν τῇ μύτιδι οὐ μέλανα ἀλλ' ὠχρόν,
 καὶ τὸ ὄστρακον μικρὸν λίαν καὶ χονδρῶδες.

De pedibus loliginum quum generalem quandam notam in singulis
 identidem referre solitus, communem illam secundum Aristotelem et se-
 piarum et loliginum a polypis differentiam (p. a. 4, 9. 685, 14. cf. d'Or-
 bigny p. 251. 252. 306. Verany p. 66. 90 etc.) iterum hic, sicut in sepiae
 descriptione, tetigisse auctor videatur, rem invertisse puto aut eum qui
 fragmentum Pseudaristotelicum Athenaeo tradidit aut ipsum Athenaeum.
 debebat enim ita narrare: οἱ μὲν ἄνω μικροί, οἱ δὲ κάτω μέλζους (cf.

Schneider Samml. p. 9): alius error latet in eo quod statim addit de sepiarum et loliginum — ad utrasque enim generalis haec etiam observatio pertinebat — proboscibus, quarum non dextra, sed extrema utriusque pars (τὸ δεκτικόν) crassior est et ad modum clavae dilatata. atramentum denique et loliginis et polypi cum flavo hepatis sive mylidis succo eodem errore quo ipsa mylis cum atramenti vesica confundi videbatur Rondeletio p. 502. 509. cf. 508 (atramentum = sanguis Plin. 11, 2), quam quidem partem cordis vicem gerere falso statuit Aristoteles p. a. 4, 5. 681^b 28: οὗτι δ' ἐστὶ τὸ ἀνάλογον τῇ καρδίᾳ τοῦτο τὸ μόριον, ὅλοι δ' τόπος . . . καὶ ἡ γλυκύτης τῆς ὑγρότητος ὡς οὐσα πεπεμμένη καὶ αἱματώδης. eundem autem colorem ex Pseudaristotele narrat Oppianus hal. 3, 167: ταῖς δ' ἴσα τεχνάζουσι (sc. ταῖς σηπταῖς) . . . τευθίδες· οὐδ' ἄρα τῆσι μέλας θολός, ἀλλ' ὑπέρουθος (ita Pseudar. de polypo) ἐντρέφεται, μῆτιν δὲ πανεῖκελον ἐντύνονται. et de polypis confirmat qui Athenaei locum respicit d'Orbigny, Céphalop. p. 11: *Les poulpes ne lâchent pas leur liqueur noire à chaque instant, comme les seiches, mais bien seulement à la dernière extrémité, et presque toujours au moment d'expirer. Cette liqueur est roussâtre et non noire comme celle de la seiche.* cf. Cuvier, Mém. sur les Mollusques, I p. 49: *la liqueur (de la seiche) est un peu plus noire que celle du poulpe commun.* ultima ex h. a. 4, 1. 526^b26 (cf. p. a. 4, 5. 679, 22): τὸ μὲν γὰρ σήπιον ἰσχυρόν καὶ πλατὺ ἐστὶ . . . τὸ δὲ τῶν τευθίδων (στερεόν i. e. τὸ ξίφος) λεπτόν καὶ χονδρωδέστερον. de formae tenuitate cf. d'Orbigny p. 311.

54. (308)

τ ε Ὡ Θ ο ς .

Pergit Athen. VII, 326^d: τεῦθος. ὁ δὲ τεῦθος μόνῳ τούτῳ διαφέρει τῷ μεγέθει· γίνεται δὲ καὶ τριῶν σπιθαμῶν. τὸ δὲ χρωμά ἐστὶν ὑπέρουθος, καὶ τῶν ὀδόντων τὸν μὲν κάτω· ἐλάττονα ἔχει τὸν δὲ ἄνω μελίζονα, ἄμφω δὲ μέλανας καὶ ὁμοίους ῥύγχει ἰέρακος. ἀναπτυχθεῖς δὲ κοιλίαν ἔχει ὁμοίαν ταῖς ὑείαις. [ἐν δὲ πέμπτῳ μορίῳ (h. a. 5, 18. 550^b14) βραχύβιά φησιν εἶναι τὸν τεῦθον καὶ τὴν σηπταν.]

Nova hic accedunt de colore (cf. d'Orbigny p. 309. Verany p. 92), accuratiora eaque vera de dentibus (cf. Schneider Samml. p. 23), quae tamen non propria sunt loligini neque habebantur ab auctore, sed molluscis Aristotelicis aequae omnibus communia. quod de ventre ait, idem significat ac supra de sepiā, ut sit πλακώδης καὶ λεῖα ἢ κοιλία (Ar. h. a. 507^b20: καὶ ἥ γε τῆς ὑὸς ὀλίγας ἔχει λεῖας πλακάς). de magnitudine cf.

Ar. h. a. 4, 1. 524, 25 (cf. 685, 18): τῶν δὲ τευθίδων οἱ τευθοὶ καλούμενοι ἐπὶ πολὺ μέλζουσ· γίγνονται γὰρ καὶ πέντε πήχεων τὸ μέγεθος ... διαφέρουσι δὲ τῷ σχήματι.

(Περὶ ἐντόμων.)

Cf. J. B. Meyer, Aristoteles Thierkunde p. 197 sqq. 223. Plin. 11, 39.

55. (309)

φθειρε.

Apollonius mirab. 27: Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς ζωικοῖς· δύο γὰρ εἰσιν αὐτῷ πραγματεῖαι, ἡ μὲν περὶ ζώων ἡ δὲ περὶ τῶν ζωικῶν· «οἱ φθειρες, φησὶν, ἐν τῇ κεφαλῇ ἐν ταῖς μακραῖς οὐ φθίνουσι νόσοις μελλόντων τελευτᾶν τῶν πασχόντων, ἀλλ' ἐπὶ τὰ προσκεφάλαια εὐρυσκονται προλελοιπότες τὴν κεφαλὴν.

Cf. Pseudo-Alex. Aphrod. probl. II, 30 (p. 61 Ideler): Διὰ τί ἐν τῷ ἀπόλλυσθαι οἱ φθειρες ἀφίστανται ἐν οἷς ἂν ὥσι τόποις; ὅτι δέονται καὶ θάψεως καὶ τροφῆς ἐκ τοῦ αἵματος (cf. Pseudarist. probl. ined. 2, 81 Bussem.), τοῦτο δὲ καὶ καταψύχεται καὶ ἐκθαπανᾶται. ζητοῦντες οὖν ἕτερον τόπον ὅμοιον τοῦ προτέρου ἀφίστανται.

De pediculis Aristoteles egit in hist. an. 5, 31. cf. J. B. Meyer l. c. p. 223.

56. (310)

Apollon. mir. 28: Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς ζωικοῖς «ὁ ῥύπος, φησὶν, ἐν τοῖς ὠταρίοις γιγνόμενος πικρὸς ὢν, ὅταν τελευτᾶν μέλλωσιν ἐν ταῖς μακραῖς νόσοις γλυκὺς γίνεται». [τοῦτο δέ, φησὶν, παρατετήρηται ἐπὶ πολλῶν γιγνόμενον. ἀποδέδωκε δὲ καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ γιγνομένου ἐν τοῖς φυσικοῖς προβλήμασιν (v. fr. 220).

Hoc per praecedentis similisque fragmenti occasionem annotatum fuisse videtur. ad rem cf. Arist. probl. 32, 4: διὰ τί ὁ ἐν τοῖς ὠσὶ ῥύπος πικρὸς ἐστίν; ἢ διότι ἰδρώς ἐστι σαπρὸς· ἔστιν οὖν ἀλμυρὸν σαπρὸν, τὸ δὲ σαπρὸν ἀλμυρὸν πικρόν.

57. (311?)

Schol. in Odys. σ, 2 (cf. etiam quem inspexi cod. Vindob. gr. phil. 133 fol. 101^a, quo idem scholium integrum continetur. eadem plane habent Etym. Magn. p. 226, 6 Syll^a et Etym. Gud. p. 120, 6) *πρῆπε γαστέρι*

μάργη: (πόθεν ἐτυμολογεῖται add. Etym.) οὐδεις οὔτε γραμματικῶν οὔτε ῥητόρων ἐμνημόνευσε. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῷ περὶ ζώων μέμνηται ζώου μάργου λέγων ὅτι γεννᾶται ἀπὸ σήψεως μεταξὺ γῆς καὶ ὕδατος. καὶ ἄφ' οὗ γεννηθῇ οὐ παύεται γαιηφαγοῦν, ἕως οὗ ἐκτροπήσῃ (κατατροπήσῃ Vind.) τὴν γῆν καὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἔλθῃ. καὶ ἔλθὼν θνήσκει (καὶ κεῖται νεκρὸν add. Et. Gud., cod. Par. 2630) τρεῖς ἡμέρας. καὶ (μετὰ ταῦτα add. Et. Gud., μετὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας cod. Par. id.) ἔρχεται νέφος μετὰ βροντῆς καὶ βρέχει ἐπάνω αὐτοῦ, καὶ ἀναστῇ μηκέτι γαιηφαγοῦν. ἐκ τούτου οἶμαι τοὺς ἀρχαίους φιλοσόφους ὀρμηθέντας τοὺς πολυφάγους (καὶ add. Vind.) γαστριμάργους καλεῖσαι. δύναται δὲ τις εὐσεβῶς καὶ κατὰ θεωρίαν ἐκλαβεῖν τὰ εἰρημένα. πᾶν γὰρ πάθος ἀπὸ σήψεως γεννᾶται καὶ ἐπὶ γεννηθῇ οὐ παύεται ἐσθλὸν τὴν ὑποστήσασαν καρδίαν, ἕως ἂν διὰ τῆς γνωστικῆς ἕξεως εἰς φανέρωσιν ἀληθείας (ἀλ. om. Vind.) ἔλθῃ. καὶ ἔλθὼν θνήσκει ταῖς τρισὶ δυνάμεσι τῆς ψυχῆς. καὶ οὕτως ἡ χάρις τοῦ ἀγίου πνεύματος διὰ νέφους δίδωσι γνώσιν (γνώσεως Vind.) καὶ ζωοποιεῖ, οὐ κατὰ τὴν προτέραν ἐμπαθῇ ζωὴν, ἀλλὰ κατὰ (τὴν om. Vind.) ἐνάρετον καὶ θεῶν οὐκ ἐκείαν.

Aristotelis mentioni error quidam subesse videtur, quem non explico. in Etym. Gud. v. 25 haec addita leguntur: *μάργος δὲ μοι δοκεῖ ὅτι ὁ μύρμηξ ἐστὶ*. universum autem hunc locum manifestum est e patris cuiusdam christiani opere verbotenus desumptum esse, eandem fere interpretandi atque in theologicam veritatem convertendi rationem (θεωρίαν) adhibentis, qualem Eusebius ep. Caesar. in Eclogis propheticis (ed. Gaisford. Oxon 1842). ubi conferas e. gr. 3, 10 p. 111 locum de suavi pantherae odore (ad verba proph. Oseae 5, 14 *ἐγὼ εἰμι ὡς πανθήρ*) ex primo libro Physicorum Didymi (cf. Aelian. n. a. 5, 40), quem ille ἐπὶ τὴν τοῦ θείου λόγου δύναμιν καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς ἀποπνεύουσαν εὐωδίαν transfert.

XLVIII.

Ἐκλογὴ ἀνατομῶν.

1. (312)

Apollonius mir. 39: Ἀριστοτέλης δ' ἐν ταῖς ἐκλογαῖς τῶν ἀνατομῶν· ὅφρις ὥφθη ἐν Πάφῳ πόδας ἔχων δύο ὁμοίους χερσαίῳ προκοδεῖλφ.

XLIX.

(Ἀριστοτέλους ἥ) Θεοφράστου

περὶ ζώων

ᾱ. περὶ ἑτεροφωνίας τῶν ὁμογενῶν.

β. περὶ τῶν ἀθρόως φαινομένων.

γ. περὶ τῶν δακετῶν καὶ βλήτικῶν.

δ. περὶ τῶν λεγομένων φθονεῖν.

ε. περὶ τῶν ἐν τῷ ξηρῷ διαμενόντων.

ς. περὶ τῶν μεταβαλλόντων τὰς χροάς.

ζ. περὶ τῶν φωλενόντων.

[Ad β, δ, ς cf. Photii excerpta in biblioth. cod. 278.]

I.

Περὶ ἑτεροφωνίας τῶν ὁμογενῶν.

(Περὶ τῶν κατὰ τόπους διαφορῶν)

[Aristot. fr. 313—315.]

1.

2.

... multum tamen in iis (ranis) refert et locorum natura. mutae in Macedonia traduntur, multi et apri (Plin. 11, 112).

perdices non transvolant Boeotiae fines in Attica (debebat dicere in Atticam cf. Solin. c. 7, 28. idem tetigerat Varro in Admirandis ap. Non. s. perdix, e quo de differentia locorum sua habet Plin. et hic et 8, 83 ubi in Messia silva etc. = Varro l. c. supra p. 279 in silva Mesia est glis nullus) ... multa praeterea similia ... quum Theophrastus tradat invecticias esse in Asia etiam columbas et pavones (cf. Menodotus Samius ap. Athen. XIV p. 655 — e Th.?) et corvos et in Cyrenaica vocales ranas (Plin. 10, 41).

Ἐν Κυρήνῃ φασὶ τοὺς ὄντας βατράχους ἀφώνους τὸ παράπαν εἶναι (cf. Ar. h. a. 8, 28. 606, 6). in Paphlagonia bina perdibus corda (Plin. 11, 70).

καὶ ἐν Μακεδονίᾳ ἐν τῇ τῶν Κυrenis mutae fuere ranae, Ἡμαθιωτῶν χώρα τοὺς σὺς εἶναι illatis e continente vocalibus durat μώνυχας (cum his cf. Antig. 68 ex genus earum (cf. 10, 41). mutae Ar. h. a. 2, 1 = Plin. 11, 106). sunt etiamnum in Seripho insula,

Ἐν Καππαδοκίᾳ φασὶν ἡμιόνοους εἶναι γονίμους. καὶ ἐν Κρήτῃ accidere et in lacu Thessaliae Sican-

(quae in comparationem plantarum dro (al. Sicendo) tradunt (Plin. 8, 83). secundum situs mutantium repetiisse Theophrastus vulgo parere in ipse Th. videtur ex hist. pl. 3, 3, 4: Cappadocia (mulas) tradit, sed ἐν Κρήτῃ δὲ καὶ αἰγριοὶ κάρπι- esse id animal ibi sui generis (Plin. μοι πλείους εἰσὶ, μία μὲν etc. cf. 8, 69).

2, 2, 10 et in universum 2, 2, 7—11) αἰγίρους καρποφόρους.

Φασὶ δὲ καὶ ἐν Σερίφῳ τοὺς βατράχους οὐκ ᾄδειν· ἐὰν δὲ εἰς ἄλλον τόπον μετενεχθῶσιν, ᾄδουσιν (Ar. mir. 68—70).

3.

Περδίκων φθέγμα ἔν ουδέποτ' ἂν ἀκούσαις ἀπάντων, ἀλλὰ ἔστι διάφορα. καὶ Ἀθήνησί γε οἱ ἐπέκεινα τοῦ Κορυθαλλέων δήμου ἄλλο ἡχοῦσι καὶ οἱ ἐπίταδε ἄλλο. τίνα δέ ἐστι τοῖς φθέγμασι τὰ ὀνόματα ἐρεῖ Θεόφραστος (cf. Poll. 5, 89). ἐν δὲ τῇ Βοιωτίᾳ καὶ τῇ ἀντιπέρας Εὐβοίᾳ ὁμόφωνοι τέ εἰσι καὶ ὡς ἂν εἴποι τις ὁμόγλωττοι. ἄφωνα δέ ἐστι τὸ παράπαν ἐν Κυρήνῃ μὲν οἱ βάρτραχοι, ἐν Μακεδονίᾳ δὲ ὅς· καὶ τετρίγων· τι γένος (Rhegini scil., quos narrat Tim. ap. Antig. mir. 1. 2 et ap. Diod. 4, 22. item Granius ap. Solin. c. 2, 40), ἄφωνοι καὶ οὗτοι (Ael. 3, 35).

Πέρδικες οἱ Παφλαγόνες δικάρδιοι εἰσιν, ὥσπερ οὖν Θεόφραστος λέγει (idem iam antea posuerat Ael. 10, 35). [καὶ Θεόπομπος λέγει τοὺς ἐν Βισαλτίᾳ λαγῶς διπλᾶ ἥπατα ἔχειν ἕκαστον (Ael. 11, 40 ex eod. fonte quo Gellius).

Ἐν Σερίφῳ βάρτραχοι, τὸ παράπαν οὐκ ἂν ἀκούσαις αὐτῶν φθεγγομένων· εἰ δὲ αὐτοὺς κομίσαις ἀλλαχόθι, διάτορόν τε καὶ τραχύτατον ἡχοῦσιν. ἐν Πιέρῳ δὲ τῆς Θετταλίας λίμνῃ ἐστίν, οὐκ ἄνεαος, ἀλλὰ χειμῶνος ἐκ τῶν συρρεόντων εἰς αὐτὴν ὑδάτων τίκεται· οὐκοῦν ἂν ἐμβάλῃ τις βατράχους εἰς αὐτήν, σιωπῶσιν ἀλλαχού φθεγγόμενοι. ὑπὲρ δὲ τῶν Σεριφίων βατράχων κομπάζουσι Σερίφιοι ἐλθεῖν ἐκ τοῦ κατὰ τῆς Γοργόνος ἄθλου τὸν Περσέα πολλὴν περιελθόντα γῆν καὶ οἶα εἰκὸς καμόντα ἀναπαύσασθαι τῆς λίμνης πλησίον

4.

Θεόφραστος γοῦν ἐν τῷ περὶ ἑτεροφωνίας τῶν ὁμογενῶν «οἱ Ἀθήνησί φησιν ἐπίταδε πέρδικες τοῦ Κορυθαλλοῦ πρὸς τὸ ἄστν κακκαβλζουσιν, οἱ δ' ἐπέκεινα τιτυβλζουσιν» (Athen. IX p. 390. cf. iam Arist. h. a. 4, 9, 536^b13 et Antig. mir. 6: ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ Βοιωτίᾳ πέρδικες, ὧν τοὺς μὲν ἀφώνους, τοὺς δὲ τελείως ἰσχυροφώνους ὁμολογεῖται εἶναι).

οἱ δὲ περὶ τὴν Βοιωτίαν ἢ οὐ διαβαίνουσιν εἰς τὴν Ἀττικὴν ἢ διαβαίνοντες τῇ φωνῇ διάδηλοι γίνονται, καθάπερ προειρηκαμεν. τοὺς δὲ περὶ Παφλαγονίαν γιγνομένους πέρδικας φησι Θεόφραστος δύο ἔχειν καρδίας (Athen. ibid.).

Theophrastus philosophorum perillissimus omnes in Paphlagonia perdices bina corda habere dicit, [Theopompus in Bisallia lepores bina iecora (Gell. 16, 15 e Favorino, ut concluditur e Steph. Byz. s. Βισαλτία ... περὶ ταύτην οἱ λαγοὶ σχεδὸν πάντες ἀλλοσκονται δύο ἥπατα ἔχοντες, ὡς Θεόπομπος ἱστορεῖ καὶ Φαβωρίνος. cf. Ael. 5, 27. Plin. 8, 73 et 81).

Steph. B. s. Ἀκανθος, πόλις Θράκης ... καὶ παροιμία Ἀκανθίος τέττιξ, ἐπὶ τῶν ἀφώνων· τοιοῦτοι γὰρ οἱ τῆς χώρας τέττιγες ὡς Σιμωνίδης. cf. Zenob. prov. 1, 51. Diogen. 1, 49 s. Ἀκάνθιος τέττιξ: ἐπὶ τῶν ἀφώνων καὶ ἀμούσων· οὐκ ἄδουσι γὰρ οἱ ἐκεῖσε τέττιγες. ὅμοιον βάρτραχος Σερίφιος, ἐπὶ τῶν αὐτῶν· οὐκ ἄδουσι γὰρ οἱ ἐν Σερίφῳ βάρτραχοι. cf. 3, 44 et Diogen. (cod. Vindob.) 1, 98 (Coll. prov. Bodl. 248. Suid. s. v.) s. βάρτραχος Σερίφιος: ἐπὶ τῶν ἀφώνων, παρόσον οἱ ἐν Σερίφῳ τῇ νήσῳ βάρτραχοι οὐ φθέγγονται, κομισθέντες δὲ

3.
καὶ κατακλινῆναι ὕπνον δεόμενον· τοὺς δὲ βατράχους βοᾶν καὶ ἐρ-
σχελεῖν τὸν ἥρωα καὶ τὸν ὕπνον
αὐτῷ διακόπτειν καὶ λυπεῖν δηλο-
νῶτι, τὸν Περσέα δὲ εὐξασθαι τῷ
πατρὶ τοὺς βατράχους κατασιγᾶσαι·
τὸν δὲ ὑπακοῦσαι καὶ χαριζόμενον
τῷ υἱεὶ τῶν ἐκείθι βατράχων αἰώ-
νιον σιγὴν καταψηφίσασθαι. λέ-
γει δὲ Θεόφραστος ἐκβάλλων τὸν
μῦθον καὶ Σεριφίους τῆς ἀλαζο-
νείας παραλύων, τὴν τοῦ ὕδατος
ψυχρότητα αἰτίαν (eadem causa v.
apud Tzet. hist. chil. 167, 95 et
Theophyl. Simoc. qu. phys. 18 p. 26
Boiss., qui idem de ranis Cyrenaicis
causatur τὸ τῶν ὑδάτων πικρὸν)
εἶναι τῆς ἀφωνίας τῶν προειρημέ-
νων (Ael. 3, 37).

Ἐν τοῖς ὑγροῖς χωρίοις καὶ ἔν-
θα νοτιώτατος ὁ αἶθρ ὑπεράγαν, οἱ
ἀλεκτρονόες οὐκ ἄδουσι (exem-
plum affert Ael. 15, 20), φησὶ Θεό-
φραστος. ἡ δὲ ἐν Φενεῷ λίμνη (de
qua aqua saepe Th. in l. de plantis,
de aquis) ἰχθύων ἄγονός ἐστι (sc.
propter frigus). ψυχροὶ δὲ ἄρα ὄν-
τες τὴν σύγκρασιν οἱ τέττιγες
εἰτα μέντοι πυροῦμενοι τῷ ἡλίῳ
ἄδουσιν, ἐκείνος λέγει (Ael. 3, 38).

4.
εἰς Σκυῖον φθίγγονται (ita enim
legendum est).

οὐδ' ἐν Σερίφῳ δὲ οἱ βάτραχοι
φθίγγονται, καὶ μυθῶδές τι (ut
apud Rheginus sc. cf. c. 2) καὶ παρὰ
τοῖς Σεριφίοις ἐνίσχυσεν, πλὴν οἱ
μὲν (sc. Ῥηγίνοι) περὶ Ἡρακλέους,
οἱ δὲ (sc. Σερίφιοι cf. Ael. 13, 26)
περὶ Περσέως (Antig. mir. 4).

[Τοῦ δὲ Ἄλῃκος ποταμοῦ τοῦ
διορίζοντος τὴν Ῥηγίνην ἀπὸ τῆς
Λοκρίδος βαθεῖαν φάραγγα διεξι-
όντος ἰδίον τι συμβαίνει τὸ περὶ
τέττιγας· οἱ μὲν γὰρ ἐν τῇ τῶν
Λοκρῶν περὰ φθίγγονται, τοῖς
δ' ἀφώνοις εἶναι συμβαίνει (Tim.
ap. Antig. mir. 1)]· τὸ δ' αἴτιον
(haec inter Timaei fabulas causa
Theophrastea est) εἰκάξουσιν, ὅτι
τοῖς μὲν παλίσκιόν ἐστι τὸ χωρίον
ὥστ' ἐνδρόσους ὄντας μὴ διαστέλ-
λειν τοὺς ὑμένας (cf. Ar. h. a. 4, 9,
de resp. 9), τοὺς δ' ἡλιαζόμενους
ξηρούς καὶ κερατῶδεις ἔχειν ὥστ'
ἀπ' αὐτῶν εὐφυνῶς ἐκπέμπεσθαι
τὸν φθόγγον (Strabo 6 p. 260).

ἐν δὲ τῷ περὶ τῶν κατὰ τόπους
διαφορῶν ὁ Θεόφραστος πολύ-
ποδας οὐ γίνεσθαι φησι περὶ Ἑλ-
λήσποντον· ψυχρὰ γὰρ ἡ θάλασσα
αὕτη καὶ ἥττον ἀλμυρὰ, ταῦτα δ'
ἀμφοτέρω πολέμια πολυπόδι (Athen.
VII p. 317).

5.

In Olympo Macedoniae monte non sunt lupi nec in Creta insula (Plin. 8, 83 ubi quod addidit in Creta nullum maleficum esse animal debetur Timaei de Hercule narrationi apud Diod. 4, 17, e qua Ar. mir. 83 et Antig. 10, cf. Ael. 5, 2 et de noctuis Plin. 10, 41. memoraverit tamen et Theophrastus, cui nescio an de noctuis fama adscribenda sit in locis illis adiuncta).

6.

Ἡ Κρήτη καὶ τοῖς λύκοις καὶ τοῖς ἑρπετοῖς θηρίοις ἐχθρότη ἐστίν. ἀκούω δὲ Θεοφράστου λέγοντος καὶ ἐν τῷ Μακεδονικῷ Ὀλύμπῳ τοῖς λύκοις ἄβατα εἶναι. αἰγες δὲ ἄρα αἱ Κεφαλληνίδες οὐ πίνουσι μῆνων ἔξ (de capris v. Ar. mir. 9 ex alio fort. Theophrasti libro, cf. Antig. mir. 128. Val. Max. 1, 8, 18 et Alex. Mynd. ap. Ael. 5, 27). οἷς δὲ Βουδινᾶς (codd. Ἀβυδηνᾶς, quod corruptum esse docet Ael. 16, 33) οὐκ ὄψει λευκάς (similia multa con-gessit Th. in l. de aquis), ὡς φασιν, μελαίνᾶς δὲ πάσας (Ael. 3, 32).

Ἀριστοτέλης (313) γε μήν φησι τῶν βοῶν τῶν ἐν Νευροῖς (codd. Λεύκροις) ἐκπεφυκέναι τὰ κέρατα καὶ τὰ ὦτα ἐκφυσιν τὴν αὐτὴν καὶ εἶναι συνυφασμένα. ὁ δὲ αὐτὸς ἐν χώρῳ τινὶ Λιβύῳν τὰς αἰγας τοῦ στήθους φησὶ τοὺς μαζοὺς ἔχειν ἀπηρτημένους. εἴη δ' αὖν τοῦ παιδὸς τοῦ Νικομάχου καὶ ταῦτα (314)· ἐν τοῖς περὶ τὸν Σκαρίσκον (al. l. Καρίσκον) Βουδινοῖς (codd. Βουδιανοῖς) οἰκοῦσιν οὐ γίνεσθαι φησι πρόβατον λευκόν, ἀλλὰ μέλανα πάντα (Ael. 16, 33).

... τοὺς δὲ ἐν Νευροῖς βοῦς *Ἀριστοτέλης* φησὶν ἐπὶ τῶν ὤμων ἔχειν τὰ κέρατα (Ael. 5, 27, quae ex Alexandro Myndio hausta videntur, sicut 16, 33, diverso autem fonte ab eo quo supra 3, 32 utitur).

Ἀριστοτέλης (315) ὄφεισιν ἐχθρὰν τὴν Ἀστυπαιαίων γῆν λέγει, καθάπερ καὶ τὴν Ῥήνειαν ταῖς γαλαῖς ὁ αὐτὸς ὁμολογεῖ ἡμῖν. κορώνη δὲ εἰς τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν οὐκ ἔστιν ἐπιβατά (cf. Plin. 10, 14. ex Androne Apoll. mir. 8, ex Amelesagora Antig. mir. 12). ἡμιόων δὲ τὴν Ἥλιν μητέρα οὐκ ἐραῖς

Τῆς δὲ Βοιωτίας ἐχούσης πλήθει πολλοὺς ἀσπάλακας, ἐν τῇ Κορωνικῇ μόνῃ οὐ γίνεται τοῦτο τὸ ζῶον, ἀλλὰ καὶν εἰσαχθὴν τελευτᾷ (cf. Ar. h. a. 8, 28. 505^b 31), καθάπερ οἱ γλαῦκες ἐν Κρήτῃ, [ἐν ἣ λέγουσιν οὐδὲ ζῶον θανασίμον οὐδὲν τὴν χώραν φέρειν]. Ἐν Ἀστυπαιαῖα δὲ ὄφεις οὐ γίνονται οὐδὲ ἐν Ἰθάκῃ λαγῶς, οὐδὲ ἐν Λιβύῃ (haec etiam Ar. 8, 28. 606, 7 ex Herod. 4, 192. cf. Plin. 8, 83) ὥς ἀγρία οὐδ' ἔλαφος, οὐδὲ ἐν Ῥηνείᾳ τῇ πρὸς Ἀήλω γαλῇ, οὐδὲ μελεαγρίς οὐδαμῶς ἄλλη (uisi in Lero insula, v. Clytus Peripat. ap. Athen. XIV p. 655. cf. Ael. 4, 42. 5, 27) ὁράται ... οὐδὲ

5.

κατὰ τὴν Σκυθῶν χώραν οὐδὲ κατὰ τὴν Ἡλείαν ἡμίονος οὐ γεννᾶται (Antig. mir. 10—11. 13).⁴

ὅτι δὲ καὶ τὸ ἔθος ἰσχυρόν, ἐκ πολλῶν φανερόν· ἐπεὶ καὶ τὸ ἀψίνθιον τὰ μὲν ἐνταῦθα πρόβατα οὐ φασὶν τινες νέμεσθαι, τὰ δ' ἐν τῷ Πόντῳ νέμεται καὶ γίνεται πύότερα καὶ καλλίω καὶ ὥς δὴ τινες λέγουσιν οὐκ ἔχοντα χολήν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐτέρως ἂν τινος εἴη θεωρίας (Theophrast. hist. plant. 9, 17, 4. cit. ab Apollon. mir. 31 et Steph. Byz. s. Ἀψινθος. cf. Plin. 11, 75. 27, 28).

Αἱ ἐν Κεφαλληνίᾳ αἶγες οὐ πίνουσιν, ὥς ἔοικεν, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα τετράποδα, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἀλλὰ πρὸς τὸ πέλαγος ἀντία τὰ πρόσωπα ποιήσασθαι χάσκουσιν εἰσδεχόμενοι τὰ πνεύματα (Ar. mir. 9. cf. supra ad Ael. 3, 32).

Φασὶν ἐν Συρίᾳ τῶν ἀγρίων ὄνων ἓνα ἀφηγεῖσθαι τῆς ἀγέλης. ἐπειδὴν δὲ τις νεώτερος ὢν τῶν παλίων ἐπὶ τινὰ θήλειαν ἀναβῇ, τὸν ἀφηγούμενον θυμοῦσθαι καὶ διώκειν ἕως τούτου ἕως ἃν καταλάβῃ καὶ ὑποκύψας ἐπὶ τὰ ὀπίσθια σκέλῃ τῷ στόματι ἀποσπάσῃ τὰ αἰδοῦα (Ar. mir. 10. cf. Plin. 8, 46. Sol. 27, 27. uterque mirabilium locus ex alio fortasse Theophrasti libro exscriptus est — περὶ ζώων φρονήσεως?).

6.

(ex Herod. 4, 30), ἢ τὸ λεχθὲν ψευδός ἐστιν (Ael. 5, 8).

πρόβατα ἄχολα ἐν τῷ Πόντῳ φασὶν, ἐν δὲ τῇ Νάξῳ τῇ νήσῳ (cf. Ar. h. a. 1, 17. 496^b26) καὶ δόχολα (Ael. 11, 29).

... Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Μύνδιος (e Theophrasto) τὰ ἐν τῷ Πόντῳ πρόβατα πιαίνεσθαι ὑπὸ τοῦ πιερωτάτου φησὶν ἀψινθίου.

τὰς δὲ ἐν τῷ Μίμαντι γινομένας αἶγας ἕξ μηνῶν μὴ πίνειν, ὁρᾶν δὲ εἰς τὴν θάλατταν μόνον καὶ κελχέναι καὶ τὰς αὔρας τὰς ἐκείθεν δέχεσθαι ὁ αὐτὸς λέγει (Ael. 5, 27).

II.

Περὶ τῶν ἀθρόως φαινομένων.

(Περὶ τῶν αὐτομάτων)

[Aristot. fr. 316. 317.]

1.

2.

3.

M. Varro auctor est ... ab locustis (civilitatem) in Africa (pulsam),

In Cyrenaica regione lex etiam est ter anno debellandi eas (sc. locustas), primo ova oblerendo, dein festum. postremo adultas, desertoris poena in cum qui cessaverit. et in Lemno insula certa mensura prae-finita est, quam singuli encatarum ad magistratus referant. graculos quoque ob id colunt, adverso volatu occurrentes earum exilio (Plin. 11, 35).

Honos iis (sc. ciconiis) serpentium exilio tantus ut in Thessalia capital fuerit occidisse eademque legibus poena quae in homicidam (Plin. 10, 31. cf. Solin. c. 40).

Περὶ Θετταλίαν μνημονεύουσιν ὅφεις ζωογονηθῆναι τοσούτους ὥστε, εἰ μὴ ὑπὸ τῶν πελαργῶν ἀνηροῦντο, ἐκχωρῆσαι ἂν αὐτοὺς. διὸ δὴ καὶ τιμῶσι τοὺς πελαργούς καὶ κτείνειν οὐ νόμος· καὶ ἔαν τις κτείνῃ, ἔνοχος τοῖς αὐτοῖς γίνεται οἷσπερ καὶ ὁ ἀνδροφόνος. ὡσαύτως καὶ ἐν Λακεδαιμόνι κατὰ τινὰς χρόνους μνημονεύεται γενέσθαι τοσούτον πλῆθος ὀφειῶν ὥστε διὰ σπανοσιτίας καὶ τροφῇ τοὺς Λάκωνας χρῆσθαι αὐτοῖς. ὅθεν καὶ τὴν Πυθίαν φασὶ προσαγορεῦσαι αὐτοὺς ὀφιοδείρους (Ar. mir. 23—24).

Plura eorum (murium sc.) genera in Cyrenaica regione (cf. 11, 35), alii lata fronte, alii acuta, alii erinaceorum genere pungentibus pilis (cf. Arist. mir. 28. Ael. 15, 26).

Ἐν Γυάρῳ (codd. Κύπρῳ. cf. Antig. 18) τῇ νήσῳ λέγεται τοὺς μῦς τὸν σίδηρον ἐσθίειν. (cf. Exc. polit. Heracl. 31) φασὶ δὲ καὶ (add.

Theophrastus auctor est in Gyaro insula cum incolae fugaverunt ferrum quaque rosasse eos, id quod natura quadam et ad Chaly-

ex Gyaro Cy-cladum insula incolas a muribus fugatos ...

4.

5.

[... βοῦν μὲν οὖν καὶ πρόβατον
καὶ ἰχθυήματα δῆλον ὅτι χρεῖας ἔνε-
κα καὶ ὠφελείας ἐτίμησαν, ὥς] Ἀθή-
νιοι κορυθούς (corr. κολοιούς ex
Ael. et Plin.) τὰ τῶν ἀττελάβων
εὐρίσκοντας ὡς καὶ κόπτοντας,
Θεσσαλοὶ δὲ πελαργούς, ὅτι πολ-
λοὺς ὄφεις τῆς γῆς ἀναδιδούσης
ἐπιφανέντες ἐξώλεσαν ἅπαντας· διὸ
καὶ νόμον ἔθεντο φεύγειν ὅστις ἂν
ἀποκτείνῃ πελαργόν (Plut. de Is. 74).

Κολοιούς δὲ εὐεργέτας νομίζουσι
καὶ Θετταλοὶ καὶ Ἰλλυριοὶ καὶ Ἀθή-
νιοι καὶ δημοσίας γε αὐτοῖς τρο-
φὰς ἐψηφίσαντο αἰδεῖσθαι πόλεις,
ἐπεὶ τῶν ἀκρίδων αὖ ἐλυμαίνον-
το τοὺς καρπούς τοῖς προειρημέ-
νοις, τὰ ὡς ἀφανίζουσιν τε οἱ κο-
λοιοὶ καὶ διαφθείρουσι τὴν ἐπιγο-
νὴν αὐτοῖς· μειοῦται δὲ κατὰ πολὺ
τὰ τῶν ἀκρίδων νέφη καὶ τοῖς προ-
ειρημένοις μένει τὰ ὠραία ἀσινῇ
(Aelian. 3, 12).

"Ἐν Γνάφῳ (τῇ Πάφῳ codd.) τῇ
νήσῳ Ἀριστοτέλης (317) λέγει
μῦς εἶναι καὶ τὴν γῆν σιτεῖσθαι
τὴν σιδηρίτιν. (Ἀμύντας δὲ καὶ
τοὺς ἐν Τερηδόνι, γῆ δὲ ἐστὶν αὖ-

1.

κατα) τοὺς Χαλυβας ἔν τινι ὑπερκειμένῳ αὐτοῖς νησι-
δίῳ τὸ χρυσίον συμφορεῖ-
σθαι παρὰ πλειόνων. διὸ
δὴ καὶ τοὺς ἐν τοῖς μετάλ-
λοις ἀνασχίζουσιν, ὡς ἔοι-
κεν (Ar. mir. 25—26).

Λέγεται δὲ ἐκ Σούσων
εἰς Μηδλίαν ἰοῦσιν ἐν τῷ
δευτέρῳ σταθμῷ (Th. ex
Amynta ἐν τοῖς Σταθμοῖς?
cf. Ael. 5, 14 et 17, 17) σκορ-
πίων ἄπλετόν τι πληῆθος
γίνεσθαι. διὸ καὶ ὁ βασι-
λεὺς ὁ Περσῶν ὅτε διο-
δεύοι, τρεῖς ἡμέρας ἔμενε
πᾶσι τοῖς αὐτοῦ συντάσσων
ἐκθηρενεῖν, τῷ δὲ πλεῖ-
στον θηρεύσαντι ἄθλον
ἐδίδου (Ar. mir. 27).

2.

... et a scolo-
pendris ab-
actos Rhoetien-
ses auctor est
Theophrastus
(Plin. 8, 43).

3.

bas facere in ferrariis of-
ficinis. aurariis quidem in
metallis ob hoc alvos eorum
excidi semperque furtum
id deprehendi, tantam esse
dulcedinem furandi (Plin.
8, 82).

Ἐν Κυρήνῃ δέ φασιν
οὐχ ἔν εἶναι μὲν γένος
ἀλλὰ πλείω καὶ διάφορα
καὶ ταῖς μορφαῖς καὶ ταῖς
χρόαις· ἐνίοις γὰρ πλατυ-
προσώπους ὥσπερ αἱ γαλαῖ
γίνεσθαι, τινὰς δὲ ἐχινώ-
δεις, οὓς καλοῦσιν (cf. He-
rod. 4, 192) ἐχίνας (Ar. mir.
28).

Cf. quae supra adscripsi
Plinii 8, 82. eiusdem addas
de muribus quem Theophra-
steum intelliges locum 10,
85, ubi inter Aristotelis ver-
ba ex hist. an. 6, 37 desumpta
aliena haec sunt: *plurimi
ita ad Troada proveniunt
et iam inde fugaverunt in-
colas. proventus eorum sic-
citatibus. tradunt etiam obi-
turis vermiculum in capite
gigni* (= Th. Phot. 528,
24. 31).

4.

ὁ δὲ Ἀριστοτέλης (316) καὶ ἐκ τῶν σισυμβρίων φησὶ σαπέντων σκορπίους γίνεσθαι (Antig. mir. 19. de ocimis idem Plin. 20, 48 = Gal. t. VI, 640 = Geopon. 11, 28, 3 cf. Ael. 6, 20).

μυῶν δὲ πλήθος ἀνέστησε Μεγαρέας (fort. Γναρέας), Φασηλίτας δὲ σφήκες (cf. ex Antenoris Creticis de apibus Ael. 17, 35), σκολοπένδρα δὲ Ποιτιεῖς (Ael. 11, 28. alia exempla praebebat qui Theophrasti libellum noverit Agatharchides in Phot. bibl. p. 453^b28, e quo sua et Diodorus 3, 30 et Ael. 17, 27. 17, 40. 41. cf. etiam Plin. 8, 43. de locustarum interitu Agath. 453, 41 = Strabo 16 p. 772 et Th. Phot. 528, 17).

χυτέρους (cf. Ar. p. 581, 3). εἶδον τούτους, Λιβυκοὶ εἰσιν (haec verba e rhetorico mendacio posita neve urgeas neve deleas)· βαδίζουσι δὲ ὀρθοὶ ἐπὶ τοῖν δυοῖν ποδοῖν, ὅταν δὲ διώκωνται πηδῶσι. Θεόφραστος λέγει ταῦτα (Ael. 15, 26).

5.

τῇς Βαβυλωνίας, τὴν αὐτὴν τροφήν προσφέρεισθαι λέγει. Ael. 5, 14. cf. 17, 17 uberiorem ex Amynta narrationem).

Ἐκ Σούσων τῶν Περσικῶν εἰς Μήδειαν ἀπιόντι ἐν τῷ δευτέρῳ σταθμῷ πάμπολύ τι λέγεται σκορπίων πλήθος γίνεσθαι, ὥστε τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα ὅποτε διόλοι, πρὸ τριῶν ἡμερῶν προστάττειν πᾶσι θηρεύειν αὐτοὺς καὶ τῷ πλείστοις θηράσαντι δῶρα διδόναι· εἰ γὰρ τοῦτο μὴ γένοιτο, ὁ χῶρος ἄβητός ἐστιν· ὑπὸ παντὶ γὰρ λίθῳ καὶ βῶλῳ πάσῃ σκορπίος ἐστί (ut ait Sophocles apud schol. Nic. ther. 18). λέγουσι δὲ καὶ ὑπὸ σκολοπενδρῶν ἐξαναστῆναι Ποιτιεῖς· τοσοῦτο πλήθος αὐτοῖς ἐπεφοίτησε τούτων.

φασὶ δὲ καὶ ἐν Κυρήνῃ μυῶν διάφορα γίνεσθαι γένη οὐ μόνον ταῖς χρόαις ἀλλὰ καὶ ταῖς μορφαῖς· ἐνίοις γὰρ αὐτῶν πλατυπροσώπους εἶναι καθάπερ τὰς γαλάς, καὶ αὐτὰς ἄλλους ἐχινώδεις ὀξείας ἀκάνθας ἔχοντας, οὓς περ οὖν καὶ οἱ ἐπιχώριοι καλοῦσιν ἐχινέας (codd. ἐχενάτας. cf. Her. 4, 192). ἐν Αἰγύπτῳ δὲ ἀκούω δειπῶν εἶναι μῦς καὶ μεγίστους μεγέθει φύεσθαι, τοῖς γε μὴν ἐμπροσθίοις ποσὶν ὡς χερσὶ χοῆσθαι· εἶναι γὰρ αὐτοὺς τῶν ὀπισθεν βρα-

III.

Περὶ τῶν δακετῶν καὶ βλητικῶν.

(Pseudar. mir. 130—151 cf. Arist. h. a. 8, 29.)

[Aristot. fr. 318—321.]

Aelian. 3, 32: διαφορότης δὲ ἄρα τῶν ζώων καὶ ιδιότης εἴη ἂν καὶ ταύτη· τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐστὶ δακετὰ καὶ ἐνέησιν ἀπὸ τοῦ ὀδόντος φάρμακον, βλητικὰ (codd. βλητὰ) δὲ ὅσα παίσαντα εἴτα μέντοι καὶ ἐκείνα τὸ τοιοῦτον κακὸν ἐνέησιν.

Priscianus Neoplatonicus (cf. Rose de Ar. libr. p. 87. 45 et supra in prologo ad fr. I. de philosophia) in prooemio in quo fontes enumerat quaestionum numero decem ad Chosroem regem missarum (titulus hic est in cod. Harl. f. 130^b: «*Incipit liber prisciani de hiis in quibus dubitavit Chosdroe rex persarum. alibi est titulus sic. Solutiones phisicorum de quibus dubitavit C. r. p.*») sic habet: *Theophrastus item plurimas occasiones sermone dignas praestitit his quae quaesita sunt ex Naturali historia et Naturali auditu et ex his quae dixit (que sunt Harl.) de Somno et somniis, Morsibusque simul nocivis, et de Ventis et de Modis et moribus (de moribus et modis Harl.) et habitationibus* (ed. Paris. p. 553). atque revera nonum quaestionum capitulum quum sit *de morsibus nocivis* animalium sive venenum saniepique proicientium sive spirituum immittentium et virtutem solam, hoc nonum capitulum (quod in editione Parisiensi ex uno mutiloque cod. Paris. praepropere facta desideratur una cum decimo et maiori parte septimi) ex ipso illo Theophrasti libello de animalibus tertio *περὶ τῶν δακετῶν καὶ βλητικῶν* fluxisse totum merito concludas. et sane quidem ea quae huius libri fragmenta esse volui sive Aristotelis sive Theophrasti nomine insignita, apud Priscianum recurrunt fere omnia, ut certos ita argumenti locos et certum sibi ordinem vindicent. quamobrem integrum fere, praeter introductionem Prisciani philosophicam quam omisi, capitulum hoc fragmentis praemitendum esse censui ex codicibus duobus Londiniensibus (sec. 14) nuper (m. Sept. 1862) a me descriptum, Harleiano 3969 (1) et Cottoniano Vesp. A. II (2).

. . . Itaque et de his veteres querunt reptilibus utrum in morsi-
 bus venenum et quandam saniem proiciunt aut spiritum et virtutem
 immittunt. morsus enim viperarum et quorundam aliorum reptilium
 ostendunt saniem quandam atrociolem prodere, ex qua putrefaciunt
 partim incisio cito. aut etiam venenum exsugentes non moriuntur, si
 reliquum corpus non doceat, quasi non distributa cumulatim putredine
 animalium. itaque et Sciticum venenum quo tingunt sagittas, ex vipere (fr. 1)
 sanie et homine compositionem habet ad interfectionem. accipitur enim
 ex homine sanies de sanguine et ei que est ex vipera componentes in-
 tingunt sagittas ad velocitatem mortifere plage. sicque putrefacit car- 10
 nes adiectio illius, itaque ut neque carnes eorum tangerent neque quid
 aliorum carnes comedencium, sed et ipsum fugiunt odorem. quedam
 vero mordencium et nocencium virtute quadam implent et spiritu, sicut
 scorpius et apes et vespes et falaggium. itaque et vespes cum apparent (fr. 2)
 extra mortuum, amica enim eis caro, fere ipsis viperis sunt seiores dum 15
 feriunt. seve quoque et quarundam spinarum compunctiones et arborum,
 sicut acherdi in civitate que dicitur Ceos. tendit enim ea compunctum, (fr. 3)
 sicut et marina trugon. declarant quoque et caninos morsus et luporum (fr. 2)
 cum rabiant. ab alio enim effectus et nimietate sunt nocivi. dicunt autem
 et per regionem Persarum a rabientibus morsos canibus in prima qui- 20
 dem vel in secunda curacione constitutos posse sanari, tertia vere oc-
 cipiente iam superatos a passione. aquam enim nunquam implorant
 neque eius gustum recipiunt omnino. in differencias autem speciales
 melancolici effectus efferuntur. lacrimant enim et plorant et contri-
 stantur ridentque indiscrete interpellantibus. itaque et erigunt se in 25
 domuncula, et de cetero meste habent, per unam fenestram eos qui
 assunt interpellantes, tales ostendendo passiones. quadragesimo vero
 die instante pereunt omnino.

Quia enim virtutes sine corporalibus molibus multa possunt fa-
 cere, manifestum est et ex aliis et ex cervis. educunt enim viperas ex (fr. 7)
 sepibus. quedam quoque reptilium non solum mordendo sed sufflacione 31
 etiam utentes nocent et interimunt per media quedam ligna aut lapi- (fr. 8)
 des, ut hinc etiam interemptos occidant. tantam enim habent virtutem,
 ita ut etiam per arma et ligna quibuscunque quis nitatur, reptile in-
 firmet illius virtutem. et quedam quidem putrefaciunt, quibusdam vero 35
 labores prestant magnos. oportet vero hoc simile esse emittentibus ex
 semet virtutem per media ligna et funes, et faciunt torpore continen-
 tes. quoniam et loca quedam sunt et hiatus terre, ex quibus circum-
 volancia quedam volatilium et proximancium animalium unum quodque

40 *violenter raptum evanescit per redibitos spiritus. talis autem morden-*
cium virtus, quia et si arboris radicem momorderit, proiciat folia om-
nis arbor. et si quis inventus fuerit refugiens homo, desuper pilos
cumulatim deponit omni corpore. similiterque nocet tangentibus vir-
(fr. 10) *tute. dicunt autem et serpentem qui vocatur ieros, apparet raro circa*

45 *Thessaliam, non solum si mordeat, sed etiam in terra exiliter interimit,*
veluti sola voce utens. et quidem magnitudine non est magnus sed men-
suratus. dum vero apparet, fugiunt vipere et serpentes et alia omnia.

Sciendum quoque quomodo et loca et tempora et esce differentem
(fr. 11) *faciunt morsuum varietatem sive sevam sive temperatam. hieme enim*

50 *cum foveas intrans aut continuo post foveam, infirmantur morsus et*
fere sunt innocui. in montanis vero et asperis locis, sicut in aridis et
calidioribus, omnes mordaciores eo quod magis fortes. in altera vero
parte humidi sunt et dissoluti. per hoc etiam circa coitum plurimum

54 *sevi, et erga escarum differentiam. a qualicunque enim esca augmen-*
(fr. 12) *tari potest quis impetum horum et fortitudinem. aiunt autem et galioti*
circa Siciliam et Italiam mortiferum esse morsum, in aliis vero omnino
innocuum. non omnibus autem animalibus nociva sunt reptilia. etenim

(fr. 14) *cervi et sues comedunt serpentes et alii ab aliis innocue devorantur.*
causa vero quia corpora per mixturas differunt et sicut esce multi-
60 *formes in eundem sunt modum nocencia et interimencia. secundum*
enim habitudines uniuscuiusque eorum in alimenta etiam suci et odores
et omnino multa eorum que sunt inanimancia hoc ipsum possunt agere.

(fr. 15) *sicut quedam animalium comedencia tales carnes aut herbas continuo*

(fr. 16) *interimuntur, et omne incisum ab oleo corrumpitur, et tumores ab*
65 *unguentorum odore, scabies quoque a rosis. serpentesque et omnino*
hec per omnia ab odore cervinorum cornuum. propterea etiam redo-
lencia fugiunt, et omnino siquis ingrediatur his per partes, multa inve-
nerit, quorundam quidem salutaria, quorundam vero nociva, et talem
quandam ad se invicem habitudinem habentia et connaturalitatis et
70 *fuge. quoniam et mortalium germinum et herbarum et lapidum que-*
dam quidem animalibus quibusdam nociva, prodencia vero aliis, et
hominum morsus multi sunt nocivi.

Superflua igitur est approbationis horum uniuscuiusque recor-
datio. et quedam quidem per morsum venenum inserunt, quedam vero
75 *per punctionem velociter aut per solam expunctionem aut etiam per*
quandam occultam relacionem et virtutem seu spiritum vocemve et
aspectum, sicut in quibusdam aliis animalibus et fascinantibus homi-
nibus accidit. et quia quedam quidem ex natura sunt venenosa, que-

*dam vero ex translacione. et quedam quidem precipicium inferunt, quedam passionem, quedam vero periculum. et quedam quaecunque con-
suescunt facere cito ferunt, quedam vero postea magisque et minus.
talem itaque superfluum moram dimittentes et causas dicentes horum
corrumpentis et ad aliquid ferentis substantie et materie in decimum
transcendamus capitulum sic habens. —*

Varia lectio: 4 *prodere*: *prodire* 2. — *ex qua*: *ex quadam* 2. — 5 *aut etiam*: sic 2. *at etiam* 1. — 6 *doleat*: *dolet* 2. — *cumulatin* om. 1, add. 2. — 7 *animalium*: om. 2. — *scyticum* 2. — 8 *habet ad interfectionem*: *habet infectionem* 2. — *enim*: om. 2. — 11 *illius*: sic 2. *lius* 1. — 14 *scorpius*: *corpus* 2. — *itaque et vespes*: *itaque vespes* 2. — 15 *amica*: *et amica* 2. — 16 *feriunt*: *feriunt* 2. *ferunt* 1. — *et spinarum quarundum punctiones* 2. — 17 *achardi* 2. — *Ceos*: *ceote* 1. *coece* 2. — 18 *marina*: sic 2, *maxima* 1. — *crugon* 2. — 19 *rabiant*: *rapiant* 2. — *effectu*: ^{vel} *affectu* (i. e. *vel effectum*) 1. — *nocivi*: *nocut* 2. — 20 *rabiantibus* 1. — 21 *vel secunda* 2. — *occipiente*: *accipiente* 1 et 2. — 24 *melancholici* 2. — 25 *ridenteque* 2. — 28 *pereunt*: *reperiunt* 2. — 30 *educunt*: *et ducunt* 2. — *enim*: om. 2. — 32 *etiam utentes*: *utentia* 2. — *media*: *medium* 1, *medici* 2. — 34 *ita etiam ut* 1. — 36 *ex semet*: *ex se* 2. — 37 *et per media* 1. — 38 *circumvolentia* 2. — 40 *per creditos* 2. — 41 *proiciat* 2, *proiciet* 1. — 44 *ieros*: *ieronos* 1 et 2. — 45 *exititer*: sic 1. *exuerit* (exulit) 2. an *exitialiter*? locus corruptus. cf. fr. 10. — 47 *dum vero*: *dum modo* 2. — *vepere* 2. — 48 *esce*: *esca* 1. — 49 *hyeme* 2. — 54 *augmentari*: sic 2, *argumentari* 1. — 56 *mortiferam*. — 59 ^{vel or} *multiformes* (i. e. *vel morti-fere*?) 1. scribendum videtur: *et sicut esce mortifere non in eundem etc.* — 60 *modum sunt* 2. — 64 *interimunt* 2. — *incisum*: i. e. *ἐντομον*, insectum. — *tumores*: *ita* 1 et 2. corr. *vultures*. — 65 *odore*: *ordine* 2. — *scabies*: sic 1 et 2. corr. *scarabei*. — *serpentes quod* 2. — *et omnino hec per omnia*: haec verba fortasse delenda, cf. v. 67. — 70 *mortalium et germinum etc.* 2. — 71 *prudencia* 2. — 74 *vero*: om. 1. — 77 *et (fasc.)*: om. 1. — 80 *et quedam vero* 1. — 82 *causam* 2. — *dicentes iam horum* 2. — 84 *habens sic* 2. —

Ex qua scripturae varietate facile, quod oculis persuadetur, et ipse intelligis, diligenter et curiose scriptum esse Harleianum, quem ubique fere secutus sim, negligentius autem Cottonianum, qui non nisi calami erroribus ab illo distet, errores denique locosque corruptos utrique communes esse et antiquiores.

1.

Aelian. 9, 15: Λέγονται δὲ οἱ Σκύθαι πρὸς τῷ τοξικῷ, ὃ τοὺς οἰστοὺς ἐπιχρίουσι, καὶ ἀνθρώπειον ἰχῶρα ἀναμινύναι φαρμάσσοντες, ἐπιπολάζοντά πῶς αἵματι, ὥνπερ ἴσασιν ἀπόκριμα αὐτοῖς (ita codd.). τεκμηριῶσαι τοῦτο καὶ Θεόφραστος ἱκανός.

Pseudarist. mir. 141: Φασὶ τὸ Σκυθικὸν φάρμακον, ὃ ἀποβάπτουσι τοὺς οἰστοὺς, συντίθεσθαι ἐξ ἐχίδνης. τηροῦσι δέ, ὡς ἔοικεν, οἱ Σκύθαι τὰς ἤδη ζωοτοκούσας καὶ λαβόντες αὐτὰς τήκουσιν ἡμέρας τινάς. ὅταν δὲ ἱκανῶς αὐτοῖς δοκῇ σεσηφθαι πᾶν, τὸ τοῦ ἀνθρώπου αἷμα εἰς χυτρίδιον ἐγγέοντες εἰς τὰς κοπρίας κατορύττουσι πωμάσαντες. ὅταν δὲ καὶ τοῦτο σαπῇ, τὸ ἐπιστάμενον (vulgo ὑφιστάμενον) ἐπάνω τοῦ αἵματος, ὃ δὴ ἐστὶν ὕδατῶδες, μινύουσι τῷ τῆς ἐχίδνης ἰχῶρι καὶ οὕτω ποιοῦσι θανάσιμον.

Plin. 11, 115, 279: *quasdam serpentes scorpio occidit* (cf. Arist. 8, 29. 607, 27: πάντων δὲ χαλεπώτερά ἐστι τὰ δῆγματα τῶν ἰοβόλων, ἐὰν τύχῃ ἀλλήλων ἐδηδοκότες, οἷον σκορπίον ἐχίς. ubi legendum videtur οἷον σκορπίος ἐχίν). *Scythae sagittas tingunt viperina sanie el humano sanguine. irremediabile id scelus mortem illico affert levi tactu.*

2.

Pseudarist. mir. 140: Τοὺς ἐν Νάξῳ σφῆκας φασὶν ὅταν φάγῳσι τοῦ ἔχεως· προσφιλεῖς δ' αὐτοῖς ἡ σὰρξ, ὡς ἔοικεν, ἐστίν· ἐπειδὴν τινα κεντήσωσι, περιωδύνουσι οὕτω ποιεῖν ὥστε χαλεπωτέραν φαίνεσθαι τῆς πληγῆς τῶν ἔχεων.

Plin. 8, 11, 116, 281: *quaedam innocua alioqui venenatis pasta noxia sunt et ipsa . . . vespae serpentem avide vescuntur, quo alimento mortiferos ictus faciunt* [adeoque magna differentia est victus ul in tractu pisce viventium (i. e. Ichthyophagorum Indiae Oritarum aliorumque, de quibus Plin. 6, 25, 95 atque ex eodem Theophrasto Aelian. 15, 25) *Theophrastus* (fort. in νόμων libris) *prodat boves quoque pisce vesci, sed non nisi vivente*].

Aelian. 9, 15: Τὰ ζῶα οὔτε ἐν ταῖς πληγαῖς οὔτε ἐν τοῖς δῆγμασιν αἰεὶ τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχει, ἀλλ' ἐπιτείνεται πολλακίς ἕκ τινος αἰτίας. ὁ γοῦν σφῆξ γευσάμενος ὕφεως χαλεπώτερός ἐστι τὴν πληγὴν (cf. Ael. 5, 16: Λέγονται δὲ οἱ τῶν σφηκῶν κεκεντρωμένοι καὶ ἐκεῖνο δρᾶν. ὅταν θεάσωνται νεκρὰν ἐχίδναν, οἱ δὲ ἐμπίπτουσι καὶ φαρμάττουσι τὸ κέντρον· ὅθεν μοι δοκοῦσι μαθεῖν καὶ οἱ ἄνθρωποι μάθημα, καὶ τοῦτο οὐκ ἀγαθόν)· καὶ ἡ μυῖα τοιοῦτόν τινι προσελθοῦσα πικροτέρα δακεῖν ἐστὶ καὶ δύνας ἔδωκε. καὶ μέντοι καὶ τῆς ἀσπίδος τὸ δῆγμα

γίνεται παντελῶς ἀνήκεστον, ἐὰν βατράχου φάγη. ὁ δὲ κύων ὑγιαίνων μὲν ἐὰν δάκη, τραῦμα εἰργάσατο καὶ ἀλγηδόνα ἐξῆψεν· ἐὰν δὲ λυτῶν, διέφθειρεν· ὕδωρ τε δεδιέναι κατηνάγκασε πρῶτον, καὶ ὁ μετριάσαι δοκῶν πάλιν ἐξάπτεται εἰς λύτταν καὶ ὑλακτῆσας ἀπέθανεν. ἀκέστρια δὲ ἀκουμένη χιτώνιον φαγὲν ὑπὸ λυτῶντος κυνός, δακοῦσά πως τῷ στόματι τὸ χιτώνιον ἵνα ἀποτείνῃ αὐτὸ, ἐλύττησε καὶ ἀπέθανεν (eiusdem sartriciis historia inter alia exempla traditur a Cael. Aurel. acut. morb. 3, 9 ex Andreae puto, qui paulo ante citatur, l. περὶ δακετῶν). ἀνθρῶπου δὲ ἀσίτου δῆγμα χαλεπὸν καὶ δυσίατον (cf. Ag. p. 607, 29). λέγονται δὲ οἱ Σκύθαι . . . (v. fr. 1)

3.

Pseudarist. mir. 143: Ἐν Κέῳ φασὶν εἶναι τι γένος ἀχέρδου, ὃν ἥς ἐὰν τις πληγῇ τῇ ἀκάνθῃ ἀποθνήσκει.

Haec ubi de pastinaca diceret comparationis causa attulisse Theophrastum docet qui ex Aristotele i. e. Theophrasto hausit (cf. c. 16—18, proxime autem praecedit locus Theophrasti περὶ τῶν ἀθρόως de muribus iu Gyaro insula ferrum rodentibus) Antigonus mir. 18: ἐν (Κέῳ addendum est) δὲ τῇ νήσῳ θανάσιμός ἐστιν ἡ ἄχερδος· καὶ εἰς ἄλλο δένδρον ἐμπήξῃς, ἀφαναίνει. ποιεῖ δὲ αὐτὸ τοῦτο καὶ τὸ τῆς τρυγόνος κέντρον τῆς θαλαττίας· καὶ ἐὰν εἰς τοὺς ὀδόντας ᾤψῃ, κατασῇπει.

Theophrastea etiam Aelianus praebet 2, 36: Κέντρον πικρότατον καὶ κίνδυνον φέρον ἀπάντων μᾶλλον ἢ τρυγῶν ἢ ἐκ τῆς θαλάσσης ἔχει. καὶ τὸ μαρτύριον· εἰ μὲν εἰς δένδρον τεθελὸς καὶ εὖ μάλα ἀναθένον ἐμπήξαις αὐτό, οὔτε εἰς ἀναβολάς, οὔτε χρόνῳ ὕστερον, ἀλλ' αὖτον ἤδη τὸ δένδρον· εἰ δέ τι τῶν ζώων ἀμύξαις, ἀπέκτεινας. (cf. schol. Nic. ther. 828 p. 66, 5 Keil: καὶ γὰρ εἰ πλήξειε τις δένδρον τῷ κέντρῳ αὐτῆς, κατάξῃρον αὐτὸ ἀπεργάζεται. cf. ib. v. 8. e georgico quodam auctore idem in Jul. African. cestis c. 32 p. 301 ed. Par. 1693. Aetius 13, 37 col. 777.) eandem rem paulo pluribus verbis atque ex alio fonte qui tamen et ipse Theophrastum respiciat, scilicet ex halieutico quodam (v. Athen. I, p. 13. Aelian. epil.) eodemque (Leonide Byzantio? cf. Ael. 2, 50) quo usus est Oppian. hal. 2, 490—96 (cf. Nicand. ther. 828—36. Plin. 9, 72) infra repetit Aelian. 8, 26 (cf. 1, 56. 2, 50 = Opp. hal. 2, 457 sqq.).

4. (318)

Aelian. de nat. an. 4, 57: Ἀριστοτέλης (i. e. Theophrastus) λέγει τὸν ὑπὸ ὕδρου πληγέντα παραχοῆμα ὁσμὴν βαρυτάτην ἀπεργάζεσθαι, ὥς μὴ οἶόν τε εἶναι προσπελάσαι αὐτῷ τινά· λήθην τε καταχεῖσθαι

τῷ πληγέντι ὁ αὐτὸς λέγει καὶ μέντοι καὶ ἄλλῶν κατὰ τῶν ὁμμάτων πολλὴν καὶ λύτταν ἐπιγίνεσθαι καὶ τρόμον εὖ μάλα ἰσχυρὸν καὶ ἀπόλυσθαι διὰ τρίτης αὐτόν.

Cf. Nicander ther. 424—37, Aetius 13, 35.

5. (319)

Schol. in Theocrit. 7, 22 p. 245, 23 Ahr. σαῦρος: ἀρσενικῶς ὁ σαῦρος. λέγεται καὶ θηλυκῶς ἡ σαῦρα. φησὶ δὲ Ἀριστοτέλης περὶ τοῦ ζώου τούτου ὅτι ξηραίνόμενον εἰς ἔχιν μεταβάλλεται.

Hoc Aristotelis testimonium per varias manus scholiastarum traditum, qui iustos priorum Alexandrinorumque commentarios exciperent mutilarentque, quum ad hydram pertineret, ad ipsam Theocriti lacertam translatum est. cf. Geopon. 15, 1, 21: Θεόφραστος καὶ Ἀριστοτέλης φασὶ τὰ ζῶα οὐ μόνον ἐξ ἀλλήλων γεννᾶσθαι ἀλλὰ καὶ αὐτόματα γίνεσθαι καὶ ἀπὸ τῆς γῆς σηπομένης (Ar. h. a. 5, 19. Th. π. τῶν ἀθρόως). αὐτῶν δὲ τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν (de plantis saepe Th.) μεταβάλλεσθαι τινα εἰς ἕτερα. καὶ γὰρ τὴν κάμπην φασὶν (Ar. l. c. p. 551, 13) εἰς ζῶον ἕτερον περρωτὸν τὴν καλουμένην ψυχὴν καὶ τὰς ἀπὸ τῆς συκῆς κάμπας (Ar. ib. p. 552^b 1) εἰς κανθαρίδας τὸν τε ὕδρον εἰς ἔχιν ξηραίνομένων τῶν λιμνῶν. ἔνια δὲ καὶ κατὰ τὰς ὥρας δοκεῖ μεταβάλλειν (Ar. h. a. 9, 49)...

Rem ipsam explicant Nicander ther. 414—19, Aetius 13, 35 col. 776 (ed. lat. Lugd. 1549): *de chersydro. serpens hic chersydri appellationem inde habet, quod in principio quidem in aquis degit locis et hydus appellatur ab ipsis aquis, hoc est natrix, postea vero siccis incolit locos et ex compositione locorum chersydri, id est natricis terrestris, nomen invenit. in terra itaque degens chersydrus appellatur et tum sane se ipso saevior redditur. equidem in humectis locis ex humido victu exsatiatus non purum venenum habet. quum vero terrestris fit, maxime merum et nocentius id acquirit. ceterum similitudine est aspidis terrestris parvae, praeterquam quod cervicem non ita latam habet. hoc enim insigne solum aspides prae his habent. qui igitur ab his morsi sunt, eis communiter eadem accedunt, quae in aliorum serpentium morsu (cf. fr. 4), veluti est tumor, continuus dolor arsius, lividus locus et feculentus, vertigo oculorum, exsolutio, vomitus biliosi foetidi. proprie autem motus totius corporis inordinatus, ut et per ventrem quaedam inordinate ferantur. mors autem intra tres dies.*

6. (320)

Pseuderatosthenis calasterism. (sive Anonymi, ut est in cod. Vindobon. Gr. phil. 142, ἀστροθεσίαι ζωδίων ex commentario scil. Alexandrini cuiusdam veteris Arateo secundum ipsum, a quo recedit Hyginus, stellarum fabularumque ordinem Arateum excerptae) 41: Κόρακος. τοῦτο τὸ ἄστρον κοινόν ἐστιν (corvi, hydrae, crateris) ἀπὸ πράξεως γεγονὸς ἐναργοῦς· τιμὴν γὰρ ἔχει ὁ κόραξ παρὰ τῷ Ἀπόλλωνι· ἐκάστω γὰρ τῶν θεῶν ὄρνεόν ἐστιν ἀνακείμενον. θυσίας δὲ γινομένης τοῖς θεοῖς (cf. Ovid. fast. 2, 247), σπονδὴν πεμφθεῖς ἐνέγκαι ἀπὸ κρήνης τινός, ἰδὼν παρὰ τὴν κρήνην συκὴν ὀλύνθους ἔχουσαν ἔμεινεν ἕως πεπανθῶσιν. μεθ' ἱκανὰς δὲ ἡμέρας πεπανθέντων τούτων, καὶ φάγων τῶν συκῶν αἰσθόμενος τὸ ἁμάρτημα, ἔξαρπάσας καὶ τὸν ἐν τῇ κρήνῃ ὕδρον ἔφερε σὺν τῷ κρατήρι, φάσκων αὐτὸν ἐκπίνειν καθ' ἡμέραν τὸ γιγνόμενον ἐν τῇ κρήνῃ ὕδωρ. ὁ δὲ Ἀπόλλων ἐπιγνοὺς τὰ γενόμενα τῷ μὲν κόρακι ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐπιτίμιον (ita Heyne. cod. Ox., unde edd., ἐπιτιμῶν) ἔθηκεν ἱκανόν, τοῦτον τὸν χρόνον διψᾶν, καθάπερ Ἀριστοτέλης (idem nomen etiam in cod. Vind.) εἶρηκεν ἐν τοῖς περὶ θηρίων, μνημόνευμα δώσω (δώσας ed. 1672, cf. Bernhardy Erat. p. 122) τῆς εἰς θεοὺς ἁμαρτίας σαφές, εἰκονίσας (add. δὲ) ἐν τοῖς ἄστροις ἔθηκεν εἶναι τὸν τε ὕδρον καὶ τὸν κρατήρα καὶ τὸν κόρακα μὴ δυνάμενον πιεῖν μηδὲ προσελθεῖν τῷ κρατήρι (cod. Oxon. et edd. τὸν τε ὕδρον καὶ μὴ δυνάμενον πιεῖν καὶ μὴ προσελθεῖν). similia etiam nunc extant in schol. gr. ad Arati phaen. v. 449 p. 104 (cf. cod. Mosq. p. 303) Buhle: εἰδῶλον κόρακος· τινὲς φασὶ τὸν κόρακα θεράποντα Ἀπόλλωνος ὄντα ὑπ' αὐτοῦ πεμφθῆναι σπονδῶν χάριν ἐκ τινος κρήνης κομιοῦντα καθαρὸν ὕδωρ ἐν κρατήρι, ἰδόντα δὲ συκὴν ὀλύνθους ἔχουσαν ἀναμεῖναι μέχρι πεπανθῶσι· φάγοντα δὲ οὕτω καὶ τὸ ἁμάρτημα συνθήσαντα ἀρπάσαντά τε ὕδωρ (corr. ὕδραν) ἐκ πηγῆς ὁμοῦ τῷ κρατήρι φέρειν καὶ λέγειν, ὥς διεκωλύετο ὑδρεύσασθαι ὑπ' αὐτῆς· Ἀπόλλωνα δὲ γνόντα τὸ ἀληθὲς εἰς ὄρνεον αὐτὸν μεταμορφῶσαι καὶ ποιῆσαι δίσκον περὶ τὴν ἀκμὴν τῆς ὁπώρας. (κατηστερέσθη δὲ πάντων τὰ εἰδῶλα add. Mosq.)

Ex anonymi huius fonte, quem Alexandrinum fuisse et antiquum, verum scil. Eratosthenem (quem in hoc ipso capite citat Hyginus p. 415, ut saepe), ipsum probat testimonium libri περὶ θηρίων i. e. de bestiis venenatis (περὶ δακετῶν) Aristoteli pro Theophrasto ex illius aetatis usu adscripti, ex hoc eodem igitur fonte eandem narrationem hauserunt Ovidius in fast. 2, 243—66 et Hyginus poet. astron. 2, 40 qui ita (p. 412 ed. Th. Muncker. Amst. 1681): *Hydra, in qua corvus insidere et crater*

positus existimatur, de qua hanc habemus memoriae proditam causam. corvus Apollinis tutela usus, eo sacrificante missus ad fontem aquam puram petitem, vidit arbores complures ficorum immaturas. eas exspectans dum maturescerent, in arbore quadam earum consedit. itaque post aliquot dies coctis ficis et a corvo compluribus earum comesis, exspectans Apollo corvum vidit eum cum cratere pleno volare festinantem. pro quo admissio eius dicitur, quod diu moratus sit, Apollinem qui coactus mora corvi alia aqua est usus, hac ignominia eum affecisse, ut quam diu fici coquerentur corvus bibere non possit, ideo quod guttur habeat pertusum illis diebus. itaque quum vellet significare sitim corvi, inter sidera constituit cratera et supposuit hydram, quae corvum sitientem moraretur. videtur enim rostro caudam eius extremam verberare, ut tamquam sinat se ad craterem transire. haec Nigidio Figulo deberi docet qui eum exscribere solet auctor scholiorum Lactantio antiquior in Germanici Arat. phaen. 426 p. 88 Buhl., ubi haec: . . . qui corvus ideo inter astra collocatus dicitur eo quod fuerit in tutela Apollinis, a quo missus ad fontem ut diis ad libandum aquam deferret, quum vidisset arbores grossos ficus habentes, volans consedit in eis donec maturae fierent, et aquam deferre distulit. post paucos autem dies peracto sacrificio, quum ille ficus comedisset et se diis peccasse sensisset, denuo ad fontem ut aquam hauriret rediit et ab hydra exterritus vas vacuum reportavit, dicens excessisse aquam quae fuerat in fonte. cognoscens Apollo sibi corvum peccasse prohibuit eum eo tempore aquam bibere, ut Aristoteles dicit in eo libro qui de bestiis scribitur. et Isidorus (cf. Gust. Becker ad Isid. de nat. rer. ed. Berol. 1857 prol. p. X) in naturalibus vel in physicis memoriae tradidit, quod ipse peccati poenas daret, qui et postea astris illatus est. crater autem in medio angue positus est, caudam autem anguis corvus appetit rostro neque potest iuxta accedere ut bibat. pro quibus verbis in altera huius scholiastae antiquiorumque codicum (v. M. Hertz in: Bericht der Akad. zu Berlin 1847 p. 421) recensione, quam e cod. Paris. 7886 reddit Heinsii apographum nunc Berolinense (ms. Diez. Sant. 94), ita legitur (cf. R. Merkel ad Ovid. fast. ed. Berol. 1841 p. XC): Hoc signum commune est quod est factum arcis honoratus est autem corvus ab Apolline sacrificio facto de his respondenda adferre de lacu quodam quod fuit castum antequam vinum ostenderetur. Qui cum vidisset et ad fontem ficus grossos arbores habentes volans consedit in eis donec mature fierent. Post paucos dies peractos agros et ille ficus comedit cum sensisset se peccasse eripit ex eo fontem aquam attulit cum ipso cratere dicens exci-

disse quod fuerit in fontem aqua recognita Apollo corvo inter homines poenam ad paucum tempus dedit silim ut Aristoteles dicit in eo libro qui de bestiis scribitur. Item Isidorus in naturalibus idem phisicis memorie tradidit ut ipse peccatis poenas daret quem postea astris intulit. Caetera (sic) autem cum qua medio posuit angue caudam autem anguis in medio corvo rostro adpetentem neque posse iuxta ascendere ut bibat. quae sane propius accedunt ad catasterismos Graecos fontemque Graecum a Nigidio versum.

7.

Pseudarist. mir. 144: 'Εν Μυσία (in Thracia Paus. 8, 17) φασὶν ἄρκτων τι γένος εἶναι λευκόν, αἷ ὅταν κυνηγῶνται ἀφιασί τοιαύτην πνοήν, ὥστε τῶν κυνῶν τὰς σάρκας σήπειν, ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν λοιπῶν θηρίων, ἀβρώτους τε ποιεῖν. ἔαν δέ τις καὶ βιάσῃται καὶ ἐγγίσῃ, ἀφιασὶν ἐκ τοῦ στόματος φλέγμα πάμπολύ τι, ὡς ἔοικεν, ὃ προσφυσᾷ πρὸς τὰ πρόσωπα τῶν κυνῶν, ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ ἀποπνίγειν καὶ ἀποτυφλοῦν.

Plin. 11, 115, 277: *Animae leonis virus grave* (cf. 8, 18, 48), *ursi pestilens. contacta halitu eius nulla fera attingit ociusque putrescunt afflata reliquis . . . elephantorum anima* (immo cervorum — confundebantur sc. ἑλέφας et ἔλαφος — cf. Ael. 2, 9. Opp. cyn. 2, 236. hal. 2, 289. Plin. 8, 50, 118. Nic. ther. 142) *serpentes extrahit, cervorum urit.*

8.

Athen. VII p. 314: 'Εν δὲ τῷ περὶ τῶν δακετῶν καὶ βλητικῶν διαπέμπεσθαι φησι (sc. Θεόφραστος) τὴν νάρκην τὴν ἀφ' αὐτῆς δύναμιν καὶ διὰ τῶν ξύλων καὶ διὰ τῶν τριόδόντων ποιοῦσαν ναρκᾶν τοὺς ἐν χειροῖν ἔχοντας. [εἴρηκε δὲ τὴν αἰτίαν Κλέαρχος ὁ Σολεὺς' ἐν τῷ περὶ νάρκης.]

Cf. Plut. de sol. an. 27. Ael. 9, 14. Plin. 32, 2. ad Plin. 9, 67, 143 cf. Opp. hal. 2, 68—74.

9. (321)

Aelian. de n. a. 6, 14: 'Η ὕαινα, ὡς Ἀριστοτέλης λέγει, ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ ἔχει δύναμιν ὑπνοποιὸν καὶ ἐνεργάζεται κάρον μόνον προσθιγούσα. πάρεσι γούν ἐς τὰ αὐλῖα πολλάκις καὶ ὅταν ἐντύχη τινὶ καθεύδοντι, προσελθοῦσα ἡσυχῇ τὴν ὑπνοποιόν, ὡς ἂν εἴποις, χεῖρα προσέθηκε τῇ ῥινί. ὃ δὲ ἔλκεται τε καὶ πιέζεται καὶ ἀναισθήτω μᾶλλον ἔοικε· καὶ ἐκείνη μὲν ὑπορύττει τὴν γῆν τὴν ὑπὸ τῇ κεφαλῇ ἐς τοσοῦτον, ἐς ὅσον ἀνέκλασεν ἐς τὸν βόθρον καὶ τὴν φάρυγγα ὑπτιαν

ἀπέφηνε καὶ γυμνὴν· ἐνταῦθα δὲ ἡ ὕαινα ἐνέφου καὶ ἀπέπνιξεν καὶ ἐς τὸν φωλεὸν ἀπάγει. καὶ τοῖς κυσὶ δὲ ἐπιτίθεται ἡ αὐτὴ τὸν τρόπον ἐκεῖνον· ὅταν ἡ πλήρης ὁ τῆς σελήνης κύκλος, κατόπιν λαμβάνει τὴν αὐγὴν καὶ τὴν αὐτῆς σκιὰν ἐπιβάλλει τοῖς κυσὶ καὶ παραχρῆμα αὐτοὺς κατεσέλασεν καὶ καταγοητεύσασα, ὥς αἱ φαρμακίδες, εἶτα ἀπάγει σιωπῶντας καὶ κέχρηται ὅ τι καὶ βούλεται τὸ ἐντεῦθεν αὐτοῖς.

Alterum, quod breviter iam tetigit Ael. 3, 7 (v. in fr. 16), habent etiam Pseudarist. mir. 145: Ἐν δὲ τῇ Ἀραβίᾳ ὑαινῶν τι γένος φασὶν εἶναι, ὃ ἐπειδὴν προΐδῃ τι θηρίον ἢ ἀνθρώπου ἐπιβῇ ἐπὶ τὴν σκιάν, ἀφωνίαν ἐργάζεται καὶ πῆξιν τοιαύτην ὥστε μὴ δύνασθαι κινεῖν τὸ σῶμα. τοῦτο δὲ ποιεῖν καὶ ἐπὶ τῶν κυνῶν.

et Plinius 8, 41 (post Aristotelem citatum): *nulla praeterea mira traduntur* (de hyaena. ceterum lubae sunt quae proxime sequuntur, sicut s. 45 = Ael. 7, 22) . . . *umbrae eius contactu canes obmutescere et quibusdam magicis artibus omne animal quod ter lustraverit in vestigio haerere.*

Cf. etiam Plin. 28, 27 et Geopon. 15, 1, 12 et de leonis quoque vi soporifera simile quid apud Oppian. hal. 3, 53 (de hyaena pisce Ael. 13, 27).

10.

Pseudarist. mir. 151: Ἐν Θετταλίᾳ φασὶν τὸν λερὸν καλούμενον ὄφιν πάντας ἀπολλύειν, οὐ μόνον ἐὰν δάκῃ, ἀλλὰ καὶ ἐὰν θίγῃ. διὸ καὶ ὅταν φανῇ καὶ τὴν φωνὴν ἀκούσῃ· φαίνεται δὲ σπανίως· φεύγουσι καὶ οἱ ὄφεις καὶ οἱ ἔχεις καὶ ἄλλα πάντα θηρία. τῷ δὲ μεγέθει οὐκ ἔστι μέγας, ἀλλὰ μέτριος. ἐν Τήνῳ δὲ ποτὲ φασὶν αὐτὸν τῇ πόλει κατὰ Θετταλίαν ἀναιρεθῆναι ὑπὸ γυναικός, γενέσθαι δὲ τὸν θάνατον τοιόνδε· γυναῖκα κύκλον γράψασαν καὶ τὰ φάρμακα θεῖσαν εἰσβῆναι εἰς τὸν κύκλον αὐτὴν καὶ τὸν υἱόν, εἶτα μιμεῖσθαι τὴν φωνὴν τοῦ θηρίου· τὸ δὲ ἀντάδειν (*recanere* Plin. 28, 4) καὶ προσιέναι, ἄδοντος δὲ καταδαρθεῖν τὴν γυναῖκα καὶ ἐγγυτέρω προσιόντος μᾶλλον, ὥστε μὴ δύνασθαι κρατεῖν τοῦ ὕπνου· τὸν δ' υἱὸν παρακαθήμενον ἐγείρειν τύπτοντα κελευούσης ἐκείνης, καὶ λέγειν ὅτι ἐὰν μὲν καθυπνώσῃ, ἀπολεῖται καὶ αὐτὴ καὶ ἐκεῖνος, ἐὰν δὲ βιάσῃται καὶ προσαγάγῃται τὸ θηρίον, σωθήσονται· ὥς δὲ προσῆλθεν ὁ ὄφιν εἰς τὸν κύκλον, αὐὸν εὐθὺς γενέσθαι αὐτόν.

Cf. Arist. h. a. 8, 29. 607, 30: ἔστι δὲ τι ὀφείδιον μικρόν, ὃ καλοῦσιν τινες λερόν, ὃ οἱ πάντες μεγάλοι ὄφεις φεύγουσιν· γίνεται δὲ τὸ μέγιστον πηχυαῖον, καὶ (add. οὐ, ut supra φαίνεται δὲ σπανίως) δασὺ ἰδεῖν· ὅ τι δ' αὖν δάκῃ, εὐθὺς σήπεται τὸ κύκλον.

Eundem tangere videtur Julius Africanus cest. 4 p. 290 (Par. 1693):

θρῖσσος (corr. ὁ λερός) ὄφεις ἐστὶ Θετταλός, χρῶαν δρακοντίδος, παραπλήσιος μήκει. ὁ δὲ αὐτὸς καὶ ἐπὶ τῆς Ἀσίας πολὺς γίνεταί etc.

11.

Pseudarist. mir. 142: Ἐν Κουρίῳ τῆς Κύπρου ὄφεων τι γένος εἶναι φασιν, ὃ τὴν δύναμιν ὁμοίαν ἔχει τῇ ἐν Αἰγύπτῳ ἀσπίδι (de qua v. Arist. p. 607, 21. Ael. 3, 33. 1, 54. 6, 38), πλὴν ὅτι τοῦ χειμῶνος ἐὰν δάκη οὐδὲν ἐργάζεται, εἴτε δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν, εἴτε διότι τὰ ζῶον δυσκίνητον γίνεταί ὑπὸ τοῦ ψύχους ἀποπηγνύμενον καὶ τελῶς ἀδύνατον, ἐὰν μὴ θερμοανθῇ.

12.

Pseudarist. mir. 148: Καὶ ἐν Σικελίᾳ δέ φασι καὶ ἐν Ἰταλίᾳ τοὺς γαλεώτας θανάσιμον ἔχειν τὸ δῆγμα καὶ οὐχ ὥσπερ τοὺς παρ' ἡμῖν ἀσθενὲς καὶ μαλακόν. εἶναι δὲ καὶ μυῖων (cf. Ael. 9, 15 in fr. 2. al. 1. μυῶν) γένος ἐφιπτάμενον, ὃ ὅταν δάκη ἀποθνήσκειν ποιεῖ.

Plinius, qui aut sua aut fontis negligentia regionum nomina invertit, 8, 49: eosdem (stelliones sc.) pestiferi in Graecia morsus, innocuos esse in Sicilia (Theophrastus auctor est).

Cf. Arist. h. a. 8, 29. 607, 26: τῆς δ' Ἰταλλίας ἐν τισὶ τόποις καὶ τὰ τῶν ἀσκαλαβωτῶν δῆγματα θανάσιμά ἐστιν.

13.

Pseudarist. mir. 149 — 50: Ἐν δὲ τῇ Μεσοποταμίᾳ τῆς Συρίας φασὶ καὶ ἐν Ἰστροῦντι (ita codd.) ὄφειδιά τινα γίνεσθαι, ἃ τοὺς ἐγχωρίους οὐ δάκνει, τοὺς ξένους δὲ ἀδικεῖ σφύδρα. περὶ δὲ τὸν Εὐφράτην καὶ τελῶς φασὶ τοῦτο γίνεσθαι· πολλοὺς γὰρ φαίνεσθαι περὶ τὰ χεῖλη τοῦ ποταμοῦ καὶ διανέοντας ἐφ' ἑκάτερα, ὥστε τῆς δελλῆς ἐνταῦθα θεωρουμένους ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἐπὶ θατέρου μέρους φαίνεσθαι καὶ τοὺς ἀναπαυομένους τῶν μὲν Σύρων μὴ δάκνειν, τῶν δ' Ἑλλήνων μὴ ἀπέχεσθαι.

Plinius 8, 84: Iam quaedam animalia indigenis innoxia advenas interimunt, sicut serpentes parvi in Tirynthe (v. l. Mirinthe. nomen corruptum est). item in Syria angues circa Euphratis maxime ripas dormientes Syros non attingunt aut etiamsi calcati momordere, non sentiuntur maleficia, aliis cuiuscunque gentis infesti, avide et cum cruciatu exanimantes, quamobrem et Syri non necant eos. [contra in Latmo Cariae monte Aristoteles tradit a scorpionibus hospites non laedi, indigenas interim].

Eadem testimonia inter se copulari vides non solum ab Apollonio

(mir. 11 — 12) sed quodam modo etiam ab Antigono (mir. 16), quorum alter Caricis scorpionibus et Aristoteli ἐν νομίμοις βαρβαρικοῖς citato haec e Theophrasto subiungit: περὶ Βαβυλῶνα δὲ διαβάντι τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ὀφίδια γίνεταί καὶ τοὺς μὲν ξένους τύπτει, τοὺς δ' ἐντοπίους οὐκ ἀδικεῖ. Antigonus autem alio electo exemplo haec: τῶν δὲ Λιβύων καλοῦνται Ψύλλοι τινές, παρ' οἷς ἀνάπαλιν τι γίνεται τούτου· ὑπὸ γὰρ τῶν ἀσπίδων οὗτοι μὲν οὐδὲν πάσχουσι τυπτόμενοι (cf. Agatharch. ap. Ael. 16, 27), τῶν δὲ λοιπῶν οὐκ ἔστιν ὅστις διαφεύγει δηχθεῖς.

Aelian. 9, 29: Εὐφράτης . . . πρὸς ταῖς πρώταις ἀνατολαῖς τοῦδε τοῦ ποταμοῦ φύονται τινες ὄφεις καὶ μάλα γε ἀνθρώπων ἐχθροί, ἀλλ' οὐ τῶν ἐπιχωρίων καὶ συντροφῶν, τῶν δὲ ξένων καὶ προσηκόντων οὐδέν· καὶ τιμῶνται γε τὴν ἐπιδημίαν θανάτου αὐτοῖς.

14.

Pseudarist. mir. 139: Ἐν Ἀργεὶ δὲ φασὶ γίνεσθαι ἀκρίδος τι γένος ὃ καλεῖται σκορπιόμαχον. ὅταν γὰρ ἴδῃ τάχιστα σκορπίον, ἀνθίσταται αὐτῷ· ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ σκορπίος ἐκείνῃ· καὶ κύκλῳ περιουῶσα τρίζει περὶ αὐτόν, τὸν δὲ τὸ κέντρον ἐπαίροντα ἀντιπεριάγειν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. εἰτα κατὰ μικρὸν ἀνιέναι τὸ κέντρον καὶ τέλος ὅλον ἐκτελεσθαι, τῆς ἀκρίδος κύκλῳ τρεχούσης. τὰ τελευταῖα δὲ προσελθοῦσα κατεσθίει αὐτόν ἢ ἀκρίς. ἀγαθὸν δὲ φασὶν εἶναι καὶ πρὸς τὰς πληγὰς τοῦ σκορπίου τὸ ἐπιφαγεῖν αὐτήν.

15.

Pseudarist. mir. 146: Κατὰ δὲ Συρίαν εἶναι τί φασὶ ζῶον ὃ καλεῖται λεοντοφόνον· ἀποθνήσκει γὰρ ὁ λέων, ὡς ἔοικεν, ὅταν αὐτοῦ φάγῃ. ἐκὼν μὲν οὖν τοῦτο οὐ ποιεῖ, ἀλλὰ φεύγει τὸ ζῶον· ὅταν δὲ συλλαβόντες αὐτὸ οἱ κυνηγεταὶ καὶ ὀπιήσαντες ὥσπερ ἄλφита λευκά περιπάσσωσιν ἄλλῳ ζῳῷ, γευσάμενον ἀπόλλυσθαι φασὶ παραχρῆμα. κακοῖ καὶ προσουροῦν τὸν λέοντα τοῦτο τὸ ζῶον.

Plinius 8, 57 (inter Theophrastea): *urinae et duobus aliis animalibus ratio mira. leontophonon accipimus vocari parvum nec alibi nascens quam ubi leo gignitur, quo gustato tanta illa vis ut ceteris quadripedum imperitans illico exspiret. ergo corpus eius exustum adspargunt aliis carnibus polentae modo insidiantes ferae necantque etiam cinere, tam contraria est pestis. haud immerito igitur odit leo visumque frangit et citra morsum exanimat. ille contra urinam spargit prudens hanc quoque leoni exitialem* (cf. Solin. c. 27, 21. iam sequitur de lynce ex Th. de invid. an.).

Hesych. s. λεοντοφόνον: θηρίδιόν τι πλανώμενον ἐν Συρίᾳ.

Aelian. 4, 18: Λεοντοφόνον φαγὼν ὁ λέων ἀποτέθνηκεν. τὰ δὲ ἔντομα φθίρεται, εἰ ἐλαίῳ τις ἐγγρίσειεν αὐτά (cf. Arist. h. a. 8, 27. 605^b19: πάντα δὲ τὰ ἔντομα ἀποθνήσκει ἐλαιούμενα, Galen. t. XI p. 475. 514). γυπῶν γε μὴν (v. fr. 16) τὸ μύρον ὀλεθρὸς ἐστι. κἀνθαρον δὲ ἀπολεῖς, εἰ ἐπιβάλοις τῶν ῥόδων αὐτῷ (quae cum insectis olei adpersu necatis eodem modo componit inter copias Theophrasteas afferens Plinius 11, 115, 279 et ipse Theophrastus de caus. pl. 6, 5, 3. item Clem. Al. paed. 2, 8, 66. Sext. Empir. p. 14, 17 Bekk. Eustath. in Hexaem. p. 31 cf. 27 ed. Lugd. 1629).

16.

Pseudarist mir. 147: Λέγεται καὶ τοὺς γυπᾶς ὑπὸ τῆς τῶν μύρων ὀσμῆς ἀποθνήσκειν, ἐάν τις αὐτοὺς χρίσῃ ἢ δῶ τι μεμυρισμένον φαγεῖν. ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς κανθάροὺς ὑπὸ τῆς τῶν ῥόδων ὀσμῆς.

Plin. 11, 115. Ael. 4, 18 (v. in fr. 15). id. 3, 7: κύνας δὲ ἀφώνους ἀποφαίνειν τὰς υαίνας, ὅταν αὐταῖς τὴν σκιὰν ἐπιβάλῃ, ἢ αὐτὴ (sc. ἡ φύσις) παρέσχεν (v. fr. 9). εὐωδία δὲ καὶ μύρον γυπὶν αἰτία θανάτου. κύκνων δὲ κώνειον ὀλεθρὸς (de scarabaeis add. Ael. 1, 38 et inter multa alia rerum mortiferarum exempla id. 6, 46).

Rem a multis memoratam (cf. Niclas ad Geopon. p. 970. 1032. Jacobs ad Ael. t. II p. 141) ipse etiam alibi tangit Theophrastus, de caus. pl. 6, 5, 1: ἔχει δὲ καὶ κατὰ τὰς ὀσμάς ὁμοίως· ἄλλαι γὰρ ἄλλοις ἐναντία καὶ οὐ πρόσφοροι, καὶ οὐ μόνον ὥστε μὴ δεῖσθαι μὴδὲ ζητεῖν ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἡδίστων ἡμῖν ἀναρεῖσθαι, καθάπερ οἱ γυπες ὑπὸ τῶν μύρων καὶ οἱ κἀνθαροι ὑπὸ τῶν ῥόδων. idem de odor. 4: πονεῖν δ' ἔνια φαίνεται ταῖς ὀσμαῖς καὶ ταῖς εὐωδαῖς, εἴπερ ἀληθὲς τὸ ἐπὶ τῶν γυπῶν καὶ τῶν κανθάρων.

Superioribus quae certa sunt, alia quaedam hic addo quae ad eundem Theophrasti libellum probabili saltem coniectura referas.

Etenim quum de aspidē Aegyptia mentionem illum fecisse doceat fr. 11, ad eundem sine dubio fontem pertinent ea verba quae post titulum libelli tacito declaratum (3, 32) statim Aelianus adiiicit (3, 33): ἡ Αἰβύσσα δ' ἀσπίς, ἀκούω, τὸν πρὸς τὸ φύσημα αὐτῆς ἀντιβλέψαντα, ὅταν πρησθῇ τὸν τράχηλον, τυφλοῖ τὴν ὄψιν· ἢ δὲ ἄλλῃ οὐ τυφλοῖ μέν, ἀποκτείνει δὲ ῥᾶστα (cf. Schneider ad h. l.). quibus ea praecesserint, quae more solito discerpta idem posuit 6, 38 (cf. 1, 54): τῶν ὑπ' ἀσπίδος δηχθέντων etc. . . . οἱ δηχθέντες δὲ ὑπ' ἀσπίδων οὐ περαιτέρω βιοῦσι

τετάρτης ὥρας . . . Λίβυσσαν δὲ ἄρα ἀσπίδα καὶ ἀποφαίνειν τυφλοῦς τῷ φουσηματι λέγει τις λόγος.

Praeterea autem et de ipso basilisco (cf. fr. 10) 'talìa fere Theophrastus narraverit qualia tradente quidem ut puto Iuba (quo in hoc potissimum de Libycis belluis argumento utitur) habet Plinius 8, 33, 77—78 (Solin. 27, 51—53). is enim quem *Cyrenaica general provincia, duodecim non amplius digitorum magnitudine . . . sibilo omnes fugat serpentes . . . necat frutices non contactos modo verum et afflatos, exurit herbas, rumpit saxa: talis vis malo est. creditum quondam ex equo occisum hasta et per eam subeunte vi non equilem modo sed equum quoque absumptum* etc. nam quum primam in hoc octavo libro Theophrasti mentionem inter Democritum citatum (§ 61) et Euanthem (§ 81) nunc desiderari index auctorum a Plinio appellatorum ostendat (cf. H. Brunn, de auctorum indicibus Plinianis. Bonn. 1856 p. 14), qui deinceps recenset Democritum Theophrastum Euanthem Agroetam (hic enim est Agriopas iste § 82), nihil in hoc omni loco inest quod tali fonti praeter illa convenire reperiatur. his autem consona sunt quae de basilisco Aelianus promit (2, 5. idem ex Archelao 2, 7. cf. Nicander ther. 396—410, ad cuius v. 404 cf. Priscianus v. 42). Heliodorus denique (Aethiop. 3, 8) qui de basilisco similia tangit libris (ut mentitur, sacris) de animalibus usus, fabulam praemittit de charadrio icterum medente (Ael. 17, 13. Plin. 30, 28), quam libro de invidia quae dicatur animalium Theophrasteo deberi pro certo affirmaveris. sic enim ille: εἰ δὲ χρή σοι καὶ παραδείγματος ἕνεκα λόγον τινὰ φυσικώτερον παραθέσθαι, βίβλοις δὲ ἑραῖς ταῖς περὶ ζώων ἀνάγραπτον· ὁ χαράδριος τοὺς ἰκτεριῶντας ἰᾶται, καὶ ὁ τοῦτο πάσχων εἰ τῷ ὀρνέῳ προσβλέποι, τὸ δὲ φεύγει καὶ ἀποστρέφεται τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπιμῦσαν, οὐ φθοροῦν ὥς οἴονται τινὲς τῆς ἐπιμελείας, ἀλλ' ὅτι θεώμενος ἔλκειν καὶ μετασπᾶν εἰς ἑαυτὸν ὥσπερ δρεῦμα πέφυκε τὸ πάθος· καὶ διὰ τοῦτο ἐκκλίνει καθάπερ τρῶσιν τὴν ὄρασιν (eadem ex communi fonte exserpsit Plutarchus qu. conv. 5, 7, 2 cuius affero postrema verba haec: οὐ φθοροῦντες ὥς ἔνιοι νομίζουσι τῆς ἀπ' αὐτῶν ἰάσεως, ἀλλ' ὥσπερ ὑπὸ πληγῆς τιτρωσόμενοι). καὶ ὄψεων δὲ ὁ καλούμενος βασιλίσκος ὅτι καὶ πνεύματι μόνῳ καὶ βλέμματι πᾶν ἀφαναίνει καὶ λυμάνεται τὸ ὑποπίπτον, ἴσως ἀκήκοας.

IV.

Περὶ τῶν λεγομένων φθονεῖν.

[Aristot. fr. 322.]

1.

Th. ap. Phot. 278,

p. 528, 41.

Ὅτι ὁ γαλεώτης, φθονῶν τῆς ὠφελείας τοῖς ἀνθρώποις καταπίνει τὸ δέρμα ὅταν ἐκδύηται· ἔστι γὰρ βοήθημα ἐπιλήπιω· καὶ ὁ ἔλαφος τὸ δεξιὸν κατορύττει κέρα· πρὸς τε τὰ τῆς φρύνης φάρμακα καὶ πρὸς ἄλλα πολλὰ χρήσιμον (cf. Arist. h. a. 9, 5. 611, 29). καὶ ἡ ἰππος ἀπεσθλεί τῶν πάλων τὸ ἵππομανές· καὶ γὰρ τοῦτο πρὸς ἕνια χρήσιμον (cf. Ar. h. a. 6, 22 p. 579, 9. 8, 24. 605, 2. 6, 18. 572, 20. ex Ar. Plin. 8, 86). καὶ ἡ φῶκη ὅταν μέλη ἄλλσκεσθαι, ἔξεμει τὴν πυτίαν χρησιμεύουσιν καὶ ταύτην τοῖς ἐπιλήπτοις· καὶ ὁ χερσαῖος ἐχίνος ἐννορεῖ τῷ δερματι καὶ διαφθείρει· καὶ ἡ λύγξ κατακρύπτει τὸ οὖρον, ὅτι πρὸς τὰς σφραγίδας καὶ πρὸς ἄλλας χρείας ἐπιτήδειον (eandem rem tangit Th. in l. de lap. 28 . . . τὸ λυγκούριον· καὶ γὰρ ἐκ τούτου γλύφεται τὰ σφραγίδια . . . εὐρύσκουσι δ' ἀνορύττοντες οἱ ἔμπειροι· κατακρύπτει γὰρ καὶ ἐπαμάται γῆν ὅταν οὐρήσῃ· γίνεται δὲ καὶ κατεργασία τις αὐτοῦ πλείων). ἀλλ' ὅτι μὲν

2.

Οὐχ ἦντον δὲ τούτων θαυμασία τὰ φθονερά (cod. Bastio teste Phot. . . κά, unde Xyl. φθαρτικά. at cf. Phot. ἵππομανές) τῶν ὠφελούντων, οἷον ὁ γαλεώτης ὅταν ἐκδύηται γῆρας, ἐπιστραφεὶς καταπίνει· ἐπιληψίας γάρ ἐστι, φασίν, ὡς ὁ Ἀριστοτέλης (322) καταγράφει, φάρμακον· ὡσαύτως δ' ἡ φῶκη *μετὰ τὸ τεκεῖν τὸν θυρόν* (fort. λέγεται ἐμειν τὸν ὄρον, cf. Niclas ad h. l.)· καὶ γὰρ τοῦτο πρὸς τὴν αὐτὴν ἀρρωστίαν χρήσιμον· τὰς δὲ ἵππους τὸ ἐπιφνόμενον τοῖς ἐμβρύοις ἵππομανές ἀπεσθλείν· γίνεσθαι δὲ τοῦτο ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ πρὸς πολλὰ ζητεῖσθαι· τὴν δὲ ἔλαφον τὸ δεξιὸν κέρα κατορύσσειν· εἶναι δὲ καὶ τοῦτο ἐν πολλοῖς χρήσιμον· ταῦτα μὲν οὖν εἴτε κατὰ προαίρεσιν εἴτε κατὰ τύχην οὕτως ἔχει, πολλῆς ἐστὶν ἐπιστάσεως δεόμενα (Antig. mir. 20. cf. Phot. lex. s. ἵππομανές).

3.

τὸν δὲ γαλεώτην ὅταν ἐκδύηται τὸ δέρμα καθάπερ οἱ ὄφεις, ἐπιστραφεὶς καταπίνει· τηρεῖσθαι γὰρ ὑπὸ τῶν ἱατρῶν διὰ τὸ χρήσιμον εἶναι τοῖς ἐπιληπτικοῖς (Ar. mir. 66).

Τὰς ἐν Ἡπείρῳ ἐλάφους κατορύττειν φασὶ τὸ δεξιὸν κέρα ὅταν ἀποβάλλωσι, καὶ εἶναι πρὸς πολλὰ χρήσιμον.

Φασὶ δὲ καὶ τὴν φῶκην ἐξεμειν τὴν πυτίαν ὅταν ἄλλσκεται· εἶναι δὲ φαρμακῶδες καὶ τοῖς ἐπιλήπτοις χρήσιμον.

Καὶ τὴν λύγκα δὲ φασὶ τὸ οὖρον κατακρύπτειν διὰ τὸ πρὸς ἄλλα τε χρήσιμον εἶναι καὶ τὰς σφραγίδας (Ar. mir. 75—77).

4.

dextrum (cervi) cornu negant inveniri ceu medicamento aliquo praeditum . . . defodi ab iis putant. [accensi autem utrius libeat odore serpentes fugantur et comitiales morbi deprehenduntur (Plin. 8, 50).

evomit fel suum (vitulus murinus i. e. φώκη) ad multa medicamenta utile, item coagulum ad comitiales morbos, ob ea se peti prudens. Theophrastus auctor est anguis modo et stelliones senectutem exuere itaque protinus devorare praeripientes comitali morbo remedia (Plin. 8, 40. antea memoratur simile fibri ingenium et ranae rubetae i. e. φρόνης, de qua v. Ael. 17, 12. cf. 9, 11). cf. Apuleius de magia c. 51: . . . in alio libro quem de invidentibus animalibus conscripsit, remedio esse ait (sc. caducis) exuvias stellionum, quas velut senium more ceterorum serpentium temporibus statutis exuant. sed nisi confestim eripiās, malignone praesagio an naturali appetentia illico convertuntur et devorant.

ubi vero sensere venantem (erinacei), contracto et ore pedibusque ac parte omni inferiore quararam et innocuam habent lanuginem, convolvuntur in formam pilae, ne quid comprehendi possit praeter aculeos (cf. Ael. 6, 54). in desperatione vero urinam ex se reddunt tabificam tergori suo spinisque noxiam, propter hoc se capi gnari. quamobrem exinanita prius urina venari ars est. et tum praecipua dos tergori alias corrupto fragili, putribus spinis atque deciduis, etiamsi vival subtractus fuga. ob id non nisi in novissima spe ma-

5.

[Λέγει μὲν οὖν Εὐριπίδης δυσώνυμον ὄντα τὸν φθόνον·] οὗτος δὲ ἄρα ἐνοικεῖ καὶ τῶν ζώων ἐστὶν οἷς. ὁ γοῦν γαλεώτης, ὥς φησι Θεόφραστος, ὅταν ἀποδύσῃται τὸ γῆρας, ἐπιστραφεῖς εἰτα μέντοι καταπιῶν ἀφανίζει αὐτό· δοκεῖ δὲ ἐπιλήψεων εἶναι τὸ γῆρας τὸ τοῦδε τοῦ ζώου ἀντίπαλον. οἷδε δὲ καὶ ἔλαφος τὸ δεξιὸν κέρας ἔχων εἰς πολλὰ ἀγαθὸν καὶ μέντοι κατορύττει τε αὐτὸ καὶ ἀποκρύπτει φθόνῳ τοῦ τοσοῦτων τινὰ ἀπολαῦσαι. ἔνγας δὲ ἐρωτικᾶς τῷ πᾶσι συντίκτουσα ἵππος οἶδεν· ταῦτά τοι καὶ ἅμα τῷ τεχθῆναι τὸ βρέφος ἦδε τὸ ἐπὶ τῇ μετώπῳ σαρκίον ἀπέτραγεν· ἵππομανὲς ἄνθρωποι καλοῦσιν αὐτό. καὶ οἱ γόητες τὰ τοιαῦτά φασιν ὁρμάς τινὰς ἑλκτικὰς εἰς μίξιν ἀκατάσχετον καὶ ὀστρον ἀφροδίσιον παρέχειν καὶ ἐξάπτειν· οὐκ οὖν τὴν ἵππον ἐθέλειν ἄνθρώπους μεταλαγχάνειν τοῦ γοητεύματος τοῦδε ὥσπερ οὖν ἀγαθοῦ μεγίστου φθονοῦσαν. οὐ γάρ; (Ael. 3, 17. cf. schol. Theocrit. 2, 48 p. 105, 16 Ahr. quod ex Aristotelis h. a. 6, 22 et Theophrasti testimonio conflatum est et esse dicitur. ibi post Aristotelea habentur haec . . . ἀποτρώγουσι . . . καὶ εἰ τοῦτο ποιήσωσι φιλοστοργοῦσι τὰ ἔκγονα· εἰ δὲ μή, ἀπεχθαίρουσι καὶ οὐ προσέονται. διὰ τὸ φυσικῶς οὖν συμβάλλεσθαι τι πρὸς φιλοστοργίαν οἱ ἵπποφορβοὶ ἀφαιροῦσιν αὐτὸ καὶ αἱ φαρμακίδες χρῶνται αὐτῷ πρὸς τὰ φίλτρα. in fine ex altero scholio male confuso, cuius tamen idem fons fuit, denuo addita sunt verba: ὅπερ συντελεῖ πρὸς τὰ φίλτρα, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης καὶ Θεόφραστος. cf. Phot. lex. p. 112, 2 Ox. s. ἵππομανὲς: ᾧ χρῶνται πρὸς φίλτρον [αἱ φαρμακίδες sc., ut addit

1.

οὐ διὰ φθόνον ταῦτα ποιεῖ τὰ ζῶα, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι ἐκ τῆς ἰδίας ὑπολήψεως ταύτην αὐτοῖς περιήψαν τὴν αἰτίαν, παντὶ δῆλον. πόθεν γὰρ τοῖς ἀλόγοις ἡ τοιαύτη σοφία, ἣν καὶ οἱ λογικοὶ μετὰ συκνής μελέτης μανθάνουσιν; ἀλλ' ἡ μὲν φώκη διὰ τὸν φόβον ἴσως ταραττομένη ἐμεῖ τὴν πυτίαν, καὶ ὁ γαλεώτης καταπίνει τὸ δέρμα φυσικόν τι ποιῶν πάθος, καθάπερ οἱ κύνες καὶ αἱ ὕες καὶ σχεδὸν τὰ τετράποδα πάντα· κατεσθίει γὰρ τὰ χόρια μετὰ τοὺς τόκους. καὶ ὁ ἐχίνος δὲ διὰ φόβον ἢ δι' ἄλλο τι πάθος φυσικὸν ἐννοεῖ, ἀλλ' οὐχ ἵνα φθείρῃ τὸ δέρμα. πολὺ δὲ καὶ ἄλλα πράττειται τοῖς ἀλόγοις ὧν οὐκ ἔχομεν λόγον ἀποδοῦναι, ὅλον διὰ τί ἡ ὄρνις ὅταν τέκῃ περιρρίπτει τὰ κάρφη (cf. Ar. h. a. 6, 2. 560^b7); διὰ τί οἱ κύνες ἐπαίροντες τὰ σκέλη προσουροῦσι (cf. Ar. h. a. 6, 20. 574, 17. ^b19); διὰ τί ἡ αἰξ ὅταν λάβῃ τὸ ἡρύνγιον εἰς τὸ στόμα, μένει καὶ τὰς ἄλλας ἱστασθαι ποιεῖ (cf. Ar. h. a. 9, 3. 610^b29); καὶ τὸ τῆς λυγκὸς οὖν καὶ τὸ τῆς ἐλάφου ὁ αὐτὸς κατάλογος περιέξει.

2. 3.

ὁ λεγόμενος κερασβόλος καὶ ἀτεράμων ζήτησιν αἰεὶ παρεῖχεν, οὐχ ὅστις εἶη· δῆλον γὰρ ἦν ὅτι τῶν σπερμάτων τὰ προσπίπτοντα τοῖς τῶν βοῶν κέρασιν ἀτεράμονα τὸν καρπὸν ἐκφύειν νομίζοντες, οὕτως τὸν αὐθάδη καὶ σκληρὸν ἄνθρωπον ἐκ μεταφορᾶς κερασβόλον καὶ ἀτεράμονα προσηγόρευον· ἀλλὰ περὶ αὐτῆς διηπορεῖτο τῆς αἰτίας, καθ' ἣν τοῦτο πάσχει τὰ προσπίπτοντα τοῖς κέρασι τῶν βοῶν σπέρματα. καὶ πολλάκις ἀπειπάμεθα τοῖς φίλοις οὐχ ἥκιστα. Θεοφράστου δὲ αἰνιττομένου τὸν λόγον ἐν οἷς πολλὰ συναγῆκε καὶ ἱστόρηκε τῶν τὴν αἰτίαν ἀνεύρετον ἡμῖν ἐχόντων, οἷός ἐστιν ὁ τῶν ἀλεκτορίδων ὅταν τέκωσι περικαρφισμός, ἣ τε καταπίνουσα τὴν πυτίαν ἀλισκόμενη, καὶ τὸ κατορουσόμενον ὑπὸ τῶν ἐλάφων κέρας, καὶ τὸ ἡρύνγιον ὃ μιᾶς αἰγὸς εἰς τὸ στόμα λαβούσης ἅπαν ἐφίσταται τὸ αἰπόλιον (cf. Plut. de sera num. vind. 14: δι' ἣν αἰτίαν αἰγὸς τὸν ἡρύνγινον λαβούσης εἰς τὸ στόμα, ὅλον ἐφίσταται τὸ αἰπόλιον ἄχρῃς ἂν ἐξέλῃ προσελθὼν ὁ αἰπόλος)· ἐν τούτοις γὰρ καὶ τὸ κερασβόλον τῶν σπερμάτων προτίθεται (langit etiam de caus. pl. 4, 12, 13. cet. cf. not. ad Geopon. 2, 19, 4), πρᾶγμα πίστιν ἔχον ὅτι γίνεταί, τὴν δ' αἰτίαν ἔχον ἀπορον ἢ παγγάλεπον (Plut. qu. symp. 7, 2).

4.

leſicio eo perfunditur, quippe et ipsi odere suum veneficium, ita parcentes sibi terminumque supremum opperientes, ut ferme ante captivitas occupet. calidae postea aquae aspersu revolvitur pila apprehensusque pes alter e posterioribus suspendiosa fame necat. aliter non est occidere et tergori parcere (Plin. 8, 56).

Lyncum humor ita redditus ubi gignuntur glaciatur arescitve in gemmas carbunculis similes et igneo colore fulgentes, lyncurium vocatas, atque ob id sucino a plerisque ita generari prodito. novere hoc sciuntque lynces et invidentes urinam terra operiunt eoque celerius solidatur illa (Plin. 8, 57. cf. 28, 32. 37, 13). — In hoc animalium genere nominantur et lynces, quarum urinas coire in duritiem pretiosi calculi fatentur qui naturas apudum exquisitius sunt persecuti. istud etiam ipsas lynces persentiscere hoc documento probatur, quod egestum liquorem illico arenarum tumulis quantum valent contegunt, invidue scilicet ne talis egeries transcat in nostrum usum, ut Theophrastus perhibet (immo commemorat ut refutet). lapidi isti ad sucinum color est, pariter spiritu attrahit propinquantia, dolores renum placat, medetur regio morbo (cf. Plin. 37, 13), Graece lyncurium dicitur (Solin. c. 2, 38—39).

5.

Hesychius s. v.]. Θεόφραστος ὅτι φθονερά ζῶα [cod. ἱππόστρατος οφθορα ζῶα quibus quidem propius accedit Σώστρατος] γαλεώτης καταπίνων τὸ γήρας φάρμακον ὃν ἐπιλήπτων, καὶ ἔλαφος τὸ δεξιὸν κέρας ἐνορύττων ὅτι εἰς πολλὰ χρήσιμον, καὶ ἵππος [addl. ἀπεσθίων] τῶν πῶλων τὸ ἱππομανές· χρήσιμον γὰρ πρὸς φίλτρον. Theophrastea eadem ac schol. Theocr. solennibus verhorum ambagibus profert Ael. 14, 18). Φώκη δέ, ὡς ἀκούω, τὴν πυτίαν τὴν ἑαυτῆς ἐξεμεί, ἵνα μὴ τοῖς ἐπιλήπτοις ᾗ ἰᾶσθαι. βάσκανον δὲ τὸ ζῶον ἢ φώκη, καὶ μὰ τὸν (Ael. 3, 19). "Ἐν τῶν βασκάνων ζῶων μέντοι καὶ ἐχίνος ὁ χερσαῖος εἶναι πεπίστευται. ὅταν γοῦν ἀλλοκῆται, παραχρῆμα ἐνούρησεν τῷ δέρματι καὶ ἀχρεῖον ἀπέφηεν αὐτό· δοκεῖ δὲ εἰς πολλὰ ἐπιτῆδειον. καὶ ἡ λύγξ δὲ ἀποκρύπτει τὸ οὖρον· ὅταν γὰρ παγῇ, λίθος γίνεται καὶ γλυφαῖς ἐπιτῆδειός ἐστι καὶ τοῖς γυναικείοις κόσμοις συμμαχεται, φασί, διὰ τῆς γλυφῆς (Aelian. 4, 17).

De charadrio cf. supra p. 352.

V.

Περὶ τῶν ἐν τῷ ξηρῷ διαμενόντων.

1.

2.

Th. textus nunc etiam, etsi non integre, servatus περὶ ἰχθύων:

Θαυμασιώτατον δὲ εἴπερ ἀληθὲς τὸ τοῦ ἔξωκόλου καλουμένου· τοῦτον γὰρ φασιν ὀσημέραι ποιεῖσθαι τὴν κόλτην ἐν τῇ γῇ, διὸ καὶ τοῦνομα εἰληφέναι (s. 1) ...

τὰ δ' ἐν Ἰνδοῖς ἰχθύδια τὰ ἐκ τῶν ποταμῶν εἰς τὴν γῆν ἐξιόντα καὶ πηδῶντα καὶ πάλιν εἰς τὸ ὕδωρ ἀπιόντα καθάπερ οἱ βάρτραχοι, θανμαστά (s. 2, hunc locum e Th. cit. Athen. VIII p. 332) ... εἰσὶ δὲ καὶ περὶ Βαβυλωνῶνα τινες, οὓς φασι διαμένειν ἐν ταῖς τρώγλαις ταῖς ἐχούσαις ὑγρότητα ξηραίνομένου τοῦ ποταμοῦ· τοὺτους δ' ἐξιόντας νέμεσθαι καὶ βαδίζειν ἐπὶ τῶν πετρῶν καὶ ἀμὰ κινεῖν τὴν οὐράν· καὶ ὅταν διώκωνται φεύγειν καὶ εἰσδύντας ἀντιπροσώπους ἴσταςθαι· πολλάκις γὰρ προσιέναι τινὰς καὶ ἐρεθίζειν. ἔχουσι δὲ τὴν μὲν κεφαλὴν ὁμοίαν βατράχῳ θαλαττίῳ, τὸ δὲ ἄλλο σῶμα κωβίῳ, βράγχια δ' ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἰχθύες (s. 2) ...

Ἐν Ἰνδοῖς ἐν τῷ Κέρατι καλουμένῳ ἰχθύδια φασὶ γίνεσθαι, ἃ ἐν τῷ ξηρῷ πλανᾶται καὶ πάλιν ἀποτρέχει εἰς τὸν ποταμόν (Ag. mir. 71).

Φασὶ δὲ καὶ περὶ Βαβυλωνῶνα τινες ἰχθύας τινὰς μένειν ἐν ταῖς τρώγλαις ταῖς ἐχούσαις ὑγρότητα ξηραίνομένου τοῦ ποταμοῦ· τοὺς ἐξιόντας ἐπὶ τὰς ἄλως νέμεσθαι καὶ βαδίζειν ἐπὶ τῶν πετρῶν καὶ ἀνακινεῖν τὴν οὐράν· καὶ ὅταν διώκωνται φεύγειν καὶ εἰσδύντας ἀντιπροσώπως ἴσταςθαι· πολλάκις γὰρ προσιέναι τινὰς καὶ ἐρεθίζειν. ἔχουσι δὲ τὴν κεφαλὴν ὁμοίαν βατράχῳ θαλαττίῳ, τὸ δὲ ἄλλο σῶμα κωβίῳ, βράγχια δὲ ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἰχθύες (Ag. mir. 72).

e sect. 4 Theophrasti duo loci citantur ab Athen. VII p. 317 et VII p. 312 (ἐν τῷ πέμπτῳ περὶ τῶν ἐν τῷ ξηρῷ διατρωμένων).

οἱ δ' ὀρνυκοὶ τῶν ἰχθύων· εἰσὶ γὰρ ἐνιαχοῦ καὶ τοιοῦτοι καθάπερ περὶ Ἡράκλειαν καὶ ἄλλοι τῶν ἐν τῷ Πόντῳ (cit. Athen. VIII p. 331)·

Ἐν Ἡρακλείᾳ δὲ τῇ ἐν τῷ Πόντῳ καὶ περὶ Τίον (ita scr. ex Athen. VIII p. 331. codd. καὶ φηγίῳ s. ὀρνύῳ s. ὀρνύῳ) γίνεσθαι φασιν

3.

Miratur et [Arcadia suum] exocoetum appellatum ab eo quod in siccum somni causa exeat (Plin. 9, 34. idem tradidit Clearchus ἐν τῷ περὶ τῶν ἐνύδρων, unde Athen. VIII p. 332. sequitur apud Plinium Clearchi locus, qui item ap. Ath. VIII p. 332, de Ladonis pisce vocali cum altero eiusdem illo de exocoeto — idem aliquis adonis dictus — confusus. ad Ladonem pertinet Arcadiae nomen quod in Theophrasti testimonium male transtulit Plinius, qui haec omnia ita coniuncta in Latino quodam auctore repperit, descripsit, confudit).

4.

Exeunt in terram et qui marini mures vocantur et polypi et murenae (cf. Th. s. 1 et 3), *quin et in Indiae fluminibus certum genus piscium ac deinde resilit. [nam in stagna et amnes transeundi plerisque evidens ratio est* (cf. eadem apud Plut. de sol. an. 32 et Aelian. 9, 59) *ut tutos fetus edant, quia non sint ibi qui devorent partus fluctusque minus saeviant* (Plin. 9, 35).

Piscium genera etiamnum a Theophrasto mira produntur: circa Babylonis rigua decedentibus fluviis in cavernis aquas habentibus remanere quosdam, inde exire ad pabula pinnulis gradientes crebro caudae motu contraque venantes refugere in suas cavernas et in iis

Θεόφραστος δὲ δαιμονιώτατα λέγει ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ γῇ τοὺς ἰχθύς ἀνιόντας ἐκ τοῦ ποταμοῦ εἶτα μέντοι ἐν τῷ ξηρῷ τὰς νομάς ποιεῖσθαι πολλάκις (Aelian. 5, 27).

1.

γίνονται μὲν καὶ παρὰ τοὺς ποταμούς καὶ τὰ ἔνυδρα χωράφια. συμβαίνει δ' ἀναξηραιομένων τούτων ἐγκαταλειπομένους κατὰ μικρὸν συστέλλεσθαι καὶ διώκοντας τὴν ὑγρότητα δύεσθαι κατὰ τῆς γῆς, εἴτα καταξηραιομένης διαμένειν ἐν τῇ ἱκμάδι καθαπερανεί ταραχουμένους ἐν τῷ ξῆν ἢ (corr. ὥς) καὶ τοὺς ἐν ταῖς φωλείαις διαναρκῶντας (διαρκοῦντας cod. Vat.). ὅταν δ' ἀνασκάπτονται, τότε κινεῖσθαι (s. 7). παραπλήσιον δ' ἐστὶ τούτῳ καὶ τὸ ἐπὶ τῶν ἐκπηγνυμένων ἐν τῷ Πόντῳ (etc. s. 8. = Th. ap. Ath. VIII p. 331. Plin. 9, 83, 177 qui itidem de piscibus circa Heracleam περὶ τὸν Λύκον ποταμὸν habet quae e Th. sect. 8—9 contracta sunt).

2.

ὄρυκτοὺς ἰχθῦς, τούτους δὲ μάλιστα κατὰ τὰ ποτάμια καὶ τὰ ἔνυδρα χωρία. συμβαίνει δέ ποτε ἀναξηραιομένων τῶν χωρίων κατὰ τινὰς χρόνους συστέλλεσθαι κατὰ γῆς, εἴτα μᾶλλον ἀναξηραιομένης διώκοντας τὴν ὑγρότητα διέεσθαι εἰς τὴν ὕλην, εἴτα ξηραιομένης διαμένειν ἐν τῇ ἱκμάδι, ὥσπερ τὰ ἐν ταῖς φωλείαις διαρκοῦντα· ὅταν δὲ ἀνασκάπτονται πρὶν ἢ τὰ ὕδατα ἐπιγενέσθαι, τότε κινεῖσθαι (Ar. mir. 73).

Ἰδιον δὲ παρὰ ταῦτα (haec etiam citat Athen. VIII p. 331) καὶ λόγου δεόμενον τὸ περὶ τοὺς ἐν Παφλαγονίᾳ ὄρυκτοὺς ἰχθῦς (de quibus famam ab Eudoxo accepisse Theophrastum Strabo docet 12 p. 562 extr.): ὀρύττεσθαι γὰρ φασιν ἐκεῖ κατὰ βάθους πλείονος ἀγαθοὺς καὶ πολλοὺς, τὸν δὲ τόπον οὗτ' ἐπικλυσιν ποταμοῦ λαμβάνειν οὐθ' ὕδατος σύστασιν, ἀφ' ὧν δὴ φαμεν ἐγκαταλείπεσθαι τὰ ἀνὰ καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς γενέσεως. λοιπὸν γὰρ δὴ αὐτομάτους φνεσθαι (s. 11) . . .

Φασὶ δὲ καὶ περὶ Παφλαγονίαν τοὺς ὄρυκτοὺς γίνεσθαι ἰχθῦς κατὰ βάθους, τούτους δὲ τῇ ἀρετῇ ἀγαθοὺς, οὕτε ὕδατων φανερῶν πλησίον ὄντων οὕτε ποταμῶν ἐπιρρεόντων ἀλλ' αὐτῆς ζωογονούσης τῆς γῆς (Ar. mir. 74).

3.

obversos stare. capita eorum esse ranæ marinae similia, reliquas partes gobionum, branchias ut ceteris piscibus (175). *circa Heracleam et Cromnam et Lycum et multifariam in Ponto unum genus esse, quod extremas fluminum aquas sectetur cavernasque sibi faciat in terra atque in his vivat, etiam reciprocis amnibus siccato litore. effodi ergo. motu demum corporum vivere eos approbant* (Plin. 9, 83, 175—76. sq. 177: *circa Heracleam eandem eodemque Lyco amne decedente etc.* = Th. s. 8—9. *ibidem deinde: eadem in Ponti regione apprehendi glacie piscium maxime gobiones etc.* = Th. s. 8 in.).

4.

Idem (Theophrastus) tradit in ... inde, ut Theophrastus affirmat, Paphlagonia effodi pisces gratis- pisces quibusdam locis eruuntur simos cibis, terrenos, altis scrobibus (Seneca qu. nat. 3, 16. antea de tal- in his locis, in quibus nullae restag- pis sermo est, ut apud Plin. 9, 178). *gnent aquae, miratusque et ipse gigni sine coitu humoris quidem vim aliquam inesse quam (aequam corr. Sillig) puteis arbitratur* (Plin. 9, 83, 178).

VI.

Περὶ τῶν μεταβαλλόντων τὰς χροῶς.

[Aristot. fr. 323.]

1.

2.

3.

Θαυμαστὰ δὲ καὶ τὰ τοῖς τόποις συναφομοιούμενα, οἷον ὃ τε πολύπους· γίνεται γὰρ ἀδιάγνωστος τῷ χρωματι καὶ παντὸς ὥς ἂν περιπλακῇ, ὥστε εἶναι δύσεργον αὐτοῦ τὴν θήραν. ὁθεν δηλονότι καὶ ὁ ποιητὴς τὸ θρυλλούμενον ἔγραψεν «πολύποδος ὥς τέκνον ἔχειν ἐν στήθεσι θυμόν, τοῖσιν ἐφαρμόζειν». γίνεται δὲ ταῦτόν καὶ περὶ τὸν χαμαιλέοντα· καὶ γὰρ τοῖς στελέχεσι τῶν δένδρων καὶ τοῖς φύλλοις καὶ τῇ γῇ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπαντι τόπῳ συμμεταβάλλει τὴν χροιάν.

[Colorem mutat (polypus) ad similitudinem loci et maxime in metu (Plin. 9, 46 ex Arist. hist. an. 9, 37 p. 622, 9)].

Ipse (chamaeleon) celsus hianti semper ore solus animalium nec cibo nec potu alitur nec alio quam aeris alimento, circa caprificos ferus, innoxius alioqui. et coloris natura mirabilior. mutat namque eum subinde et oculis et cauda et toto corpore redditque semper quemcunque proxime attingit praeter rubrum candidumque (cf. Plut. qu. nat. 19 extr.). defuncto pallor est (Plin. 8, 51 ubi descriptioni Aristotelicae ex hist. an. 2, 11 petittae haec ex Theophrasto interposita leguntur, eorum loco quae habet Ar. p. 503^b2—8).

4.

... οἷα τὸν χαμαι-
λέοντα καὶ τὸν πο-
λύποδα· τὸν μὲν γε
φασὶ τὴν χρῶαν ἀλλατ-
τουντα τοῖς ἐδάφεσιν
ὁμοιοῦσθαι καθ' ὧν
εἰώθεν ἔρπειν, τὸν δὲ
ταῖς κατὰ θαλάττης
πέτραις ὧν ἂν περι-
δράξεται, τάχα που
τῆς σωτηρίου φύσεως
(cf. Ael. 2, 14) ἀλεξι-
κακὸν συλλήψεως δω-
ρησαμένης τὴν εἰς τὸ
πολυχρῶματον αὐτοῖς
τροπὴν φάρμακον ...

5.

Διὰ τί τὴν χρῶαν
ο πολύπους ἐξαλ-
λάττει; πότερον, ὥς
Θεόφραστος ᾤετο, δει-
λὸν ἐστὶ φύσει ζῶον;
ὅταν οὖν ταραχθῇ τρε-
πόμενον τῷ πνεύματι
συμμεταβάλλει τὸ χρώ-
μα, καθάπερ ἄνθρω-
πος· διὸ καὶ λέλεκται
«τοῦ μὲν γὰρ γε κα-
κοῦ τρέπεται χρώς».
ἢ τοῦτο πρὸς τὴν με-
ταβολὴν πιθανῶς λέ-
λεκται, πρὸς δὲ τὴν
ἐξομολοσιν οὐχ ἱκα-
νῶς; μεταβάλλει γὰρ
οὕτως ὥστε τὴν χρῶαν
αἷς ἂν πλησιάζῃ πέ-
τραις ὁμοιοῦν· πρὸς δ'
καὶ Πίνδαρος ἐποίησε
«ποντίου θηρὸς χρωτὶ
μάλιστα νόον προσφέ-
ρων πάσαις πόλιν ἐσιν
δμίλει» καὶ Θεόγνις
«πουλύποδος νόον ἴσχε
πολυχρόου ὃς ποτὶ πέ-
τρη, τῇ προσομιλήσῃ,
τοῖς ἰδεῖν ἐφάνη» (Plut.
qu. nat. 19, qui causam
deinde ad Empedoclis
et ἀπορροϊῶν doctri-
nam uberius — e Theo-
phrasto — explicat. cf.
Plut. de amic. mult. 9.

6.

ἱστορεῖται δὲ καὶ
ὅτι φεύγων (ὁ πολύ-
πους) διὰ τὸν φόβον
μεταβάλλει τὰς χροᾶς
καὶ ἐξομοιοῦται τοῖς
τόποις ἐν οἷς κρύπτε-
ται, ὥς καὶ ὁ Μεγα-
ρεὺς Θεόγνις φησιν ἐν
ταῖς ἐλεγείαις «πουλύ-
που ὄργην ἴσχε πολυ-
πλόκου, ὃς ποτὶ πέτρη,
τῇ προσομιλήσῃ, τοῖς
ἰδεῖν ἐφάνη.» [ὁμοίως
ἱστορεῖ καὶ Κλέαρχος
ἐν β' περὶ παροιμιῶν
παρατιθέμενος ταδε τὰ
ἔπη, οὐ δηλῶν ὅπου
ἐστὶ «πουλύποδος μοι,
τέκνον, ἔχων νόον, Ἀμ-
φίλοχ' ἦρας, τοῖσιν
ἐφαρμόζειν, τῶν κεν
κατὰ δῆμον ἵκηται»].
(Athen. VII p. 316. cf.
XII p. 513.)

Θεόφραστος δὲ ἐν
τῷ περὶ τῶν μεταβαλ-
λόντων τὰς χροᾶς τὸν
πολύποδα φησὶ τοῖς
πετρώδεσι μάλιστα μό-
νοις (τόποις corr. Step-
phanus. μνίσκος parum
caute Meineke. Ar. 9,
37. 622, 8 καὶ θηρεῦει
τοὺς ἰχθύς τὸ χρώμα
μεταβάλλων καὶ ποιοῦν

1.

Ἐν δὲ Σκύθαις τοῖς καλουμένοις Γελωνοῖς φασὶ θηρίον τι γίνεσθαι σπάνιον μὲν ὑπερβολῇ, ὃ ὀνομάζεται τάρανδος. λέγεται δὲ τοῦτο μεταβάλλειν τὰς χροᾶς τῆς τρίχος καθ' ὃν ἂν καὶ τόπον ἢ διὰ δὲ τοῦτο εἶναι δυσθήρατον [καὶ διὰ τὴν μεταβολὴν]· καὶ γὰρ δένδρεσι καὶ τόποις καὶ ὅλως ἐν οἷς ἂν ἦ τοις οὗτον τῇ χροίᾳ γίνεσθαι. θαυμασιώτατον δὲ τὸ τὴν τρίχα μεταβάλλειν· τὰ γὰρ λοιπὰ τὸν χρόνῳ, ὅσον ὃ τε χαμαὶ ἐλὼν καὶ ὁ πολὺ πους. τὸ δὲ μέγεθος ὥσανεὶ βοῦς, τοῦ δὲ προσώπου τὸν τύπον ὁμοίον ἔχει ἐλάφῳ (Ar. mir. 30).

2.

Ἀριστοτέλης (323) δὲ φησὶ καὶ τὸν καλούμενον τάρανδον τοῦτο πάσχειν ὄντα τετραπόουν καὶ σχεδὸν ἴσον ὄνῳ καὶ παχύδερμον καὶ τετριχωμένον καὶ θαυμαστὸν εἶναι πῶς αἱ τρίχες οὕτως ὀξέως ἀλλοιοῦνται (Antig. mir. 25).

3.

Mutat colores et Scytharum tarandus [nec aliud ex iis quae pilo vestiuntur, nisi in Indiis lycaon, cui iubala traditur cervix (addita haec e Corneli Nepotis de Aethiopia narratione, e qua hausit Mela 3, 9 qui ita omni colore varii lycaones. cf. Solin. c. 30, 24)]... tarando magnitudo quae bovi est, caput maius cervino nec absimile, cornua ramosa, ungulae bifidae, villus magnitudine ursorum, sed quum libuit sui coloris esse asini similis, tergori tanta duritia ut thoraces ex eo faciant. colorem omnium arborum, fruticum, florum locorumque reddit metuens in quibus latet. ideo raro capitur. mirum esset habitum corpori tam multiplicem dari, mirabilius et villo (Plin. 8, 52. cf. Solin. c. 30).

4.

... φασὶ μέντοι καὶ ἐν Σκύθαις τοῖς καλουμένοις Γελωνοῖς θαναμασιώτατόν τι γίνεσθαι, σπανίως μὲν γίνεσθαι δ' ὅμως, θηρίον δ' καλεῖται τάρανδος, μέγεθος μὲν βούς οὐκ ἀποδέον, ἐλάφω δὲ τὸν τοῦ προσώπου τύπον ἐμφερέστατον. λόγος ἔχει τοῦτο μεταβάλλειν αἰεὶ τὰς τρίχας πρὸς τε τὰ χωρία καὶ τὰ δένδρα καὶ πάνθ' ἀπλῶς οἷς ἂν ἐγγὺς ἴσταιται, ὥς διὰ τὴν τῆς χροᾶς ὁμοιότητα λανθάνειν τοὺς ἐντυγχάνοντας καὶ ταύτη μᾶλλον ἢ τῇ περὶ τὸ σῶμα ἄλλη δυσθήρατον εἶναι (Philo π. μέθης τ. I p. 383 Mang.).

5.

Plin. 11, 91: *nam quae mutare diximus colorem alienum accipiunt quodam percussu, homo solus in se mutat*.

... τῶν δὲ πολυπόδων τῆς χροᾶς τὴν ἁμειψιν ὅ τε Πίνδαρος περιβόητον πεποίηκεν εἰπὼν «ποντίου... ὁμίλει» καὶ Θεόγνις ὁμοίως «πολύποδος... ἐφάνη». μεταβάλλει γὰρ ὁ χαμαίλειον οὐδέν τι μηχανώμενος οὐδὲ κατακρύπτων ἐαυτόν, ἀλλ' ὑπὸ δέους ἄλλως τρέπεται φύσει ψοφοδεῆς ὦν καὶ δειλός. συνέπεται δὲ καὶ πνεύματος πλήθος, ὥς Θεόφραστος (= Phot. 525^b 17 — 21). ὀλίγου γὰρ ἀποδεῖ πᾶν τὸ σῶμα τοῦ ζῶον πλήρες εἶναι πνεύμονος, ὃ τε κμαίρεται τὸ πνευματικὸν αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὰς μεταβολὰς εὐτρεπτον. τοῦ δὲ πολυπόδος ἔργον ἐστίν, οὐ πάθος ἡ μεταβολή· μεταβάλλει γὰρ ἐκ προνοίας, μηχανῇ χρώμενος τοῦ λανθάνειν ἃ δέδωκε καὶ λάμβάνειν οἷς τρέφεται· παρακρουόμενος γὰρ αἰρεῖ τὰ μὴ φεύγοντα, τὰ δ' ἐκφεύγει παρερχόμενα (Plut. de sol. an. 27, inter Aristotelea).

6.

ὅμοιον οἷς ἂν πλησιάσῃ λίθοις. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο ποιεῖ καὶ φοβηθεῖς. cf. p. a. 4, 5. 679, 13. Th. ap. Phot. 525, 34: φντοῖς καὶ τόποις καὶ λίθοις οἷς ἂν πλησιάσῃσι. vid. d'Orbigny, Céphalop. p. 8. Verany, Céph. de la Méd. p. 19) συνεξομιουοῦσθαι, τοῦτο ποιῶντα φόβω καὶ φυλακῆς χάριν (Athen. VII p. 317).

Ἐρυθμήματα εἰ ποτε ἐπανατέλλει καὶ ὠχρίαισι καὶ γενέσθαι πελιδνὸν καὶ ἀνθρώπων ταῦτα καὶ θηρίους, ἀλλὰ ἐπὶ ψιλῆς τῆς δορᾶς καὶ τριχῶν γυμνῆς, θαναμαστόν οὐδὲν· τάρανδος δὲ τὸ ζῶον, ἀλλ' οὗτός γε θριξὶν αὐταῖς τρέπει ἐαυτόν καὶ πολυχρόιαν ἐργάζεται μυρία ὥς ἐκπλήττειν τὴν ὄψιν. ἔστι δὲ Σκύθης καὶ τὰ νῶτα παραπλήσιος ταύρῳ καὶ τὸ μέγεθος. τοῦτον τοι καὶ τὴν δορὰν ἀγαθὴν ἀντίπαλον αἰχμῇ ταῖς αὐτῶν ἀσπίσι περιτείναντες νοοῦσι καὶ οἱ Σκύθαι (Ael. 2, 16). cum ultimis cf. Phot. 525^b 8. Plin. 8, 52 et Hesych. s. τάρανδος: ζῶον ἐλάφω παραπλήσιον, οὗ ταῖς δοραῖς εἰς χιτῶνας χρῶνται Σκύθαι.

VII.

Περὶ τῶν φωλεούντων.

(cf. Arist. hist. an. 8, 13 p. 599, 4—8, 17. Pseudarist. mir. 63—67.)

[Ar. fr. 324.]

1.

Pseudarist. mir. 63: Ἐν τῷ Πόντῳ λέγουσι τοῦ χειμῶνος τῶν ὀρνέων τινὰ εὐρίσκεισθαι φωλεύοντα οὔτε ἀφοδεύοντα, οὔτε δὲ ὅταν τὰ πτερὰ αὐτῶν τίλλωσιν αἰσθάνεσθαι, οὔτε ὅταν ἐπὶ τὸν ὀβελίσκον ἀναπαρῇ, ἀλλ' ὅταν ὑπὸ τοῦ πυρὸς διακαυθῇ. πολλοὺς δὲ καὶ τῶν ἰχθύων λέγουσι περικοπέντας καὶ περιτμηθέντας μὴ αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' ὅταν ὑπὸ τοῦ πυρὸς διαθερμανθῶσιν.

Quorum alterum tangit etiam in l. de piscibus c. 8: παραπλήσιον δ' ἐστὶ τούτῳ καὶ τὸ ἐπὶ τῶν ἐκπηγνυμένων (sc. ἰχθύων) ἐν τῷ Πόντῳ ὅταν περιλαμβάνωνται τῷ κρυστάλλῳ· καὶ οὐ πρότερον αἰσθάνονται καὶ κινοῦνται πρὶν εἰς τὰς λοπάδας ἐμβληθῆναι καὶ ἔψεσθαι.

2.

Plinius 8, 59: ergo in hiemes aliis provisum pabulum, aliis pro cibo somnus. serpentium vipera sola terra dicitur condi (hic aut suo aut fontis errore contrarium dicit Plinius atque Aristoteles h. a. 8, 15. 599, 33 quem secutus est Theophrastus), ceterae arborum aut saxorum cavis. et alias vel annua fame durant, algore modo dempto. omnia secessus tempore veneno orba dormiunt. simili modo et cocleae (cf. Ar. 8, 13. 599, 16), illae quidem iterum et aestatibus, adhaerentes maxime saxis, aut etiam iniuria resupinatae avulsaeque, non lamen exeeuntes.

Athen. II p. 63: Θεόφραστος δὲ ἐν τῷ περὶ φωλεούντων «οἱ κοχλῆαι, φησί, φωλεύουσι μὲν καὶ τοῦ χειμῶνος, μᾶλλον δὲ τοῦ θέρους. διὸ καὶ πλεῖστοι φαίνονται τοῖς μετοπωρινοῖς ὕδασι. ἡ δὲ φωλεία τοῦ θέρους καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῶν δένδρων».

Cf. Ar. 8, 15: φωλεῖ δὲ καὶ τῶν ἐναίμων πολλὰ, οἷον τὰ τε φοιδαπὰ ὄφεις τε καὶ σαῦροι καὶ ἀσκαλαβῶται καὶ κροκόδειλοι οἱ ποτάμιοι, τέτταρας μῆνας τοὺς χειμεριωτάτους, καὶ οὐκ ἐσθίουσιν οὐδέν

οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ὄφεις ἐν τῇ γῇ φωλοῦσιν, αἱ δ' ἐκιδναὶ ὑπὸ τὰς πέτρας ἀποκρύπτουσιν ἐκντάς. 8, 10: τὰ μὲν γὰρ ὄστρακόδεσμα πάντα φωλεῖ . . . φωλοῦσι δ' οὐ τὴν αὐτὴν ὥραν, ἀλλ' οἱ μὲν κοχλῖαι τοῦ χειμῶνος, αἱ δὲ . . .

2 b. (324)

Schol. Hom. Il. cod. B. χ, 93 (ὡς δὲ δράκων ἐπὶ) χειῖ (ὀφέστερος ἄνδρα μένησιν βεβρωκῶς κακὰ φάρμακ'· ἔδω δὲ τέ μιν χόλος αἰνός, σμερδαλέον δὲ δέδορκεν ἐλισσόμενος περὶ χειῖ, ὡς Ἑκτωρ et.): ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ζώων ξυλόχους τε καὶ εὐνάς φησι . . . νῦν δὲ χειὰν τὴν αὐτὸν μόνον χωροῦσαν καὶ τρόπον τινὰ ἔλυτρον αὐτοῦ οὐσαν (cod. A: ἡ διπλῇ ὅτι τὴν τῶν ὄφεων κατάδυσιν χειὰν εἴρηκεν ἀπὸ τοῦ χεῖσθαι, ὃ ἐστὶ χωρεῖν etc. cf. Athen. XI p. 477 = Hesych. s. χειά: ἡ κατάδυσσις τῶν ὄφεων καὶ δρακόντων. Etym. M. p. 809, 50) . . . ἡ ὅτι δίκην ὕδατος ἐκχεῖται εἰς αὐτὴν τὸ θηρίον. ἀγριώτερα δὲ τὰ ἐν ἐρήμῳ γεννώμενα. φησὶ δὲ καὶ ἐν τῷ ζ (corr. ζ) περὶ ζώων Ἀριστοτέλης ἐσθλόντα αὐτὸν μύρμηκας καὶ κανθαρίδας μετὰ τὴν φώλευσιν τοῦ πληροῦσθαι πλείονος τοῦ ἐμφύτου καὶ ἐρεθίζεσθαι καὶ λυσσᾶν ἐπιθυμοῦντά που ἀπομάξασθαι τὸν ἐνοχλοῦντα λόν (haec repetit Eustath. ad Il. p. 1250. cf. Ael. n. a. 6, 4).

Quae quum in historia animalium ad quam reliqui huius argumenti scholiorum loci omnes pertinent, non reperiuntur (cf. p. 607, 27 et Theophr. π. τ. δακ. fr. 4), ex Alexandrina eruditione antiquitus recepta Aristotelis sive Theophrasti librorum περὶ ζώων septimum περὶ τῶν φωλευόντων spectare statuo. eundem fortasse innuit Polycletus a Porphyrio citatus in schol. ad Il. φ, 126. 571^b42: τοῦ γοῦν χειμῶνος ἐκ τοῦ πελάγους εἰς τὴν γῆν καταίρουσιν οἱ ἰχθύες (cf. Ar. h. a. 8, 13. 15)· πολλοὺς δὲ αὐτῶν καὶ φωλεύειν κατὰ τοῦ βάθους διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν (sc. διὰ τὸ ψυχρός) ἱστορεῖ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ ἐβδόμῳ περὶ ζώων φύσεως.

3.

Pseudaristot. mirab. 64: Ἡ μέλιττα δοκεῖ τὰς τροπὰς σημαίνειν τῷ ἐπὶ τὰ ἔργα βαδίζειν, ὃ καὶ οἱ μελιττοπόλοι σημειῶν χρῶνται· ἡρεμία γὰρ αὐτῶν γίνεται. δοκοῦσι δὲ καὶ οἱ τέττιγες ἄδειν μετὰ τροπὰς.

Cf. Ar. 8, 14, 599, 23: φωλεῖ δὲ (sc. τῶν ἐντόμων) τὰ μὲν πλείους ἡμέρας, τὰ δὲ τὰς χειμεριωτάτας, οἷον αἱ μέλιτται· καὶ γὰρ αὗται φωλοῦσιν . . . ἡσυχάζει δ' ἀπὸ πλειάδος δύσεως (cf. Th. de signis 1, 7—8) μέχρι τοῦ ἔαρος. — cicadae circa solstitium (maxime stri-

dorem edunt) Plin. 11, 35, 107. cf. Ar. h. a. 8, 17. 601, 6—10: οἱ δὲ τέτιγες ὅταν ἐξέλθωσι, καθιζάνουσιν ἐπὶ τῇ τᾷς ἐλαίας καὶ καλὰ-μους. περιφραγέντος δὲ τοῦ κελύφους ἐξέρχονται ἐγκαταλιπόντες ὑγρό-τητα μικρὰν καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἀναπέτονται καὶ ἄδουσιν.

4.

Athenaeus VII p. 301 s. θύννος. τοῦτόν φησιν Ἀριστοτέλης (sequuntur tres loci excerpti ex hist. an. 8, 13. 508^b19—21 et 8, 19. 602, 26—28 et 31—^b1) . . . γίνεται δὲ ἐδωδιμος ὅταν τοῦ οἰστρου παύσῃται. μίσγεται δὲ μετὰ τὴν φωλείαν, ὥς φησι Θεόφραστος. καὶ ἔως μὲν ἂν ἔχῃ μικρὰ τὰ κνήματα, δυσάλωτος, ὅταν δὲ μείζω γένηται, διὰ τὸν οἰστρον ἀλλσκεται. φωλεύει δ' ὁ θύννος καίτοι πολυαίματος ὢν.

Cf. Arist. h. a. 8, 15. 599^b 8—17. ib. 20: κατὰ δὲ τὴν ἑαρινὴν ὥραν κινουῦνται καὶ προέρχονται πρὸς τὴν γῆν ὀχευόμεναι καὶ τίκτουσαι καὶ ἀλλσκονται κύουσai· καὶ τότε δοκοῦσιν ὠραῖοι εἶναι, οἱ δὲ μετοπωρινοὶ καὶ χειμερινοὶ χεῖρους· ἅμα δὲ καὶ οἱ ἄρρενες φαίνονται πλήρεις ὄντες θοροῦ. ὅταν μὲν οὖν μικρὰ τὰ κνήματ' ἔχωσι, δυσάλωτοὶ εἰσιν, ὅταν δὲ μείζω, πολλοὶ ἀλλσκονται διὰ τὸ οἰστρᾶν (quae ultima aut ex Aristotele repetit Th. aut ad ipsum iam Aristotelem redit Athenaeus alius quippe auctoris copias retractans).

5.

Athen. VII p. 314: Θεόφραστος δ' ἐν τῷ περὶ φωλεονόντων διὰ τὸ ψυχρὸς φησι τὴν νάρκην κατὰ γῆς δύεσθαι.

Plin. 9, 24: *praegelidam hiemem omnes (piscēs) sentiunt* (quae sequuntur ex Ar. h. a. 8, 19. 601^b29 sqq. et 8, 15. 599^b2—8 ab auctore Plinii petita sunt) . . . *terra quidem* (cf. Ar. 599^b26) *id est vado maris excavato condi per hiemes torpedinem, psettam, soleam tradunt.*

6.

Pseudarist. mir. 65: Φασὶ δὲ καὶ τὸν ἐχῆνον ἄσιτον διαμένειν ἄχρις ἐνιαυτοῦ.

Plin. 8, 56, 133: *praeparant hiemi et erinacei cibos ac volutati supra iacentia poma affixa spinis, unum amplius tenentes ore, portant in cavas arbores. [idem mutationem aquilonis in austrum condentes se in cubile praesagiunt. cf. Ar. 612^b4. Th. de signis 2, 5. iam sequuntur apud Plinium quae retuli ad l. Th. de invidentibus.] Aelian. 3, 10: Ἐχῆνον τὸν χειρσαῖον οὐκ ἄσοφον οὐδ' ἀμαθῆ ταμείας τῆς ἐς τὴν χρεῖαν ἢ φύσις ἐποίησεν. ἐπεὶ γὰρ δεῖται τροφῆς διετησίου, τὰ δὲ*

ώραία οὐ πᾶσα ὥρα δίδωσιν, ἑαυτὸν ἐν ταῖς τρασιαῖς κυλίει, φασί, καὶ τῶν ἰσχυάδων τὰς περιπαρείσας, αἷ πολλὰ πηγνυνται (add. ἐν) ταῖς ἀκάνθαις, ἥσυχῃ (corr. εἰς ὀχὴν?) κομίζει καὶ ἀποθησανυρίσας φυλάττει, καὶ ἔχει λαβεῖν ἐκ τοῦ φωλεοῦ ὅτε πορίσται οὐχ οἷόν τε ἔξωθεν εἶσιν.

6b.

Plin. 8, 53: *hystrices general India et Africa spina contectas ac erinaceorum genere, sed hystrici longiores aculei et quum intendit cutem, missilibus ora urgentium figit canum et paulo longius iaculatur* (cf. Ael. 12, 26). *hibernis autem se mensibus condit, quae natura multis et ante omnia ursis.*

Cf. Ar. h. a. 6, 30. 579, 29: καὶ ἡ ὕστριξ δὲ φωλεύει καὶ κύει Ἰσας ἡμέρας καὶ τὰλλα ὡσαύτως τῇ ἄρκτῳ. item 8, 17. 600, 28: τῶν δὲ ζωτόκων καὶ τετραπόδων φωλοῦσιν αἷ τε ὕστριχες καὶ αἱ ἄρκτοι. illis deinde neglectis uberius hic, sicut Plinius, de ursis disputat, de quibus geminam quidem narrationem, at ex Theophrasto pleniorē habet Plinius. utramque in fr. 7 appono. — Ar. h. a. 9, 39. 623, 33: ἡ τὰ βάλλοντα ταῖς θριξίν, οἷον αἱ ὕστριχες. cf. Ael. 1, 31.

7.

Pergit Plinius (e Theophrasto) 8, Arist. hist. an. 6, 30: αἱ δ' ἄρ- 54: *eorum (ursorum sc.) coitus hie-* κτοι τὴν μὲν ὀχέαν ποιοῦνται . . . *mis initio nec vulgari quadripedum* οὐκ ἀναβαδὸν ἀλλὰ κατακεκλιμέ- *more sed ambobus cubantibus com-* ναι ἐπὶ τῆς γῆς. κύει δ' ἄρκτος *plexisque. dein secessus in* τριάκονθ' ἡμέρας. τίκτει δὲ καὶ *specus separatim, in quibus* ἐν καὶ δύο, τὰ δὲ πλεῖστα πέντε. *pariunt trigesimo die, plurimum* ἐλάχιστον δὲ τίκτει τὸ ἔμβρυον τῷ *quinos. hi sunt candida infor-* μεγέθει ὡς κατὰ τὸ σῶμα τὸ ἐαν- *misque caro paulo muribus maior,* τῆς. ἔλαττον μὲν γὰρ γαλῆς τίκτει, *sine oculis, sine pilo, ungues tan-* μείζον δὲ μύδος καὶ ψιλὸν καὶ τυ- *tum prominent. hanc lam-* φλὸν καὶ σχεδὸν ἀδιάφθρωτα τὰ *bendo paulatim figurant* (cf. σκέλη καὶ τὰ πλεῖστα τῶν μορίων *Ael. 2, 19. Oppian. cyn. 3, 163. prae-* . . . κύουσιν δ' ἄρκτον ἔργον ἐστὶ *terea Poll. 5, 80. Galen. t. XIV p. 254* λαβεῖν.

etc. de vulpe idem Ar. 6, 34 cf. Plin. Ar. h. a. 8, 17: ὅτι μὲν οὖν φω- 10, 83, 176). *nec quicquam rarius* λούσιν αἱ ἄρκται ἄρκτοι φανερόν *quam parientem videre ursam. ideo* ἐστίν, πότερον δὲ διὰ ψυχὸς ἢ δι' *mares quadragenis diebus latent,* ἄλλην αἰτίαν ἀμφισβητεῖται. γλ- *feminae quaternis mensibus. spe-* νονται γὰρ περὶ τὸν χρόνον τοῦτον

cus si non habuere, ramorum fruticumque congerie aedificant impenetrabiles imbribus mollique fronde constratos (add. Plut. de sol. an. c. 16). *primis diebus bis septenis tam gravi somno premuntur ut ne vulneribus quidem excitari queant. tunc mirum in modum veterno pinguescunt. illi sunt adipēs medicaminibus apti contraque defluvium capilli tenaces* (de ursini adipis medicina multis locis. Plinius libri 28). *ab iis diebus residunt ac priorum pedum suctu vivunt* (Ael. 6, 3. Opp. cyn. 3, 174). *fetus rigentes apprimendo pectori fovent non alio incubitu quam ad ova volucres. mirum dictu, credit Theophrastus per idem tempus coctas quoque ursorum carnes si asserventur increescere. cibi nulla tunc argumenta nec nisi humoris minimum in alvo inveniri, sanguinis exiguas circa corda tantum guttas* (cf. Plin. 11, 91, 224), *reliquo corpori nihil inesse. procedunt vere, sed mares praepingues, cucus rei causa non prompta est, quippe ne somno quidem saginatis praeter quatuordecim dies, ut diximus. exeuntes herbam quandam arum nomine laxandis intestinis alioquin concretis devorant circaque surculos dentium praedomantes ora* (cf. Ar. 612, 1).

οἱ ἄρρενες καὶ αἱ θήλειαι πιότατοι, ὥστε μὴ εὐκλίνητοι εἶναι. ἡ δὲ θή-
 λεια καὶ τίκτει περὶ τοῦτον τὸν καιρὸν . . . τὸ δ' ἐλάχιστον φωλεῖ
 περὶ τετταράκονθ' ἡμέρας· τούτων δὲ δις ἑπτὰ λέγουσιν ἐν αἷς οὐδὲν
 κινεῖται, ἐν δὲ ταῖς πλεόσιν ταῖς μετὰ ταῦτα φωλεῖ μὲν, κινεῖται δὲ
 καὶ ἐγείρεται . . . ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ φανερόν ἐστιν ὅτι οὐδὲν ἐ-
 σθίουσιν· οὔτε γὰρ ἐξέρχονται, ὅταν τε ληφθῶσι κενὰ φαίνεται ἢ τε
 κοιλία καὶ τὰ ἔντερα. λέγεται δὲ καὶ διὰ τὸ μηδὲν προσφέρεισθαι τὸ
 ἔντερον ὀλίγου συμφύεσθαι αὐτῇ καὶ διὰ τοῦτο πρῶτον ἐξιούσαν
 γεύεσθαι τοῦ ἄρου πρὸς τὸ ἀφιστά-
 ναι τὸ ἔντερον καὶ διευρύνειν.

Pseudarist. mir. 68: *Λέγουσι δὲ καὶ τὸ τῆς ἄρκτου στέαρ* (στέατος loco Plinii auctor κρέατος legerat) *ὅταν διαπεπηγὸς ἦ διὰ τὸν χειμῶνα, καθ' ὃν ἂν χρόνον ἐκείνη φωλεύῃ, αὐξάνεσθαι καὶ ὑπεραίρειν τὰ ἀγγεῖα ἐν οἷς ἂν ἦ.*

Idem repetiit Th. in l. de odoribus 63: *Θαυμασιώτατον δὲ τῶν τοιούτων τὸ ἐπὶ τοῦ στέατος τῆς ἄρκτου συμβαῖνον, ὅπερ ἅμα ταῖς φωλείαις ἐπαίρεται καὶ ἐκπληροῖ τὰ ἀγγεῖα.* —

Schol. Theocrit. 1, 115 p. 78, 5 Ahr. *φωλάδες ἄρκτοι: οὐ μάτην φησὶν, ἀλλ' ἐπεὶ καὶ Θεόφραστος καὶ Σώστρατος ἐν ᾧ λέγει* (ita corr. Dübner pro ἐνάγει codd.) *περὶ ἄρκτων, ὅτι πλείστον (πρῶτον codd., πολλὸν vulgo) αἱ ἄρκτοι φωλεύουσι χρόνον.* — *ἦ ὅτι μόναι τῶν ἄλλων θηρίων αἱ ἄρκτοι τίκτουςαι φωλεοῖς ἐπικάθηνται.*

8.

In hoc quoque, sicut in libro de invidentibus (e quo Pseudarist. mir. 66) non dubito quin de stellione (quem γαλεώτην vel ἄσκαλαβώτην Graeci, cf. Ar. p. 600^b22) dixerit, tangens τῶν φωλούντων ea quae τὸ καλούμενον γῆρας ἐκδύρουσιν (Ar. h. a. 8, 17 p. 600^b15—601, 21).

Athen. III p. 105: *Θεόφραστος δ' ἐν τῷ περὶ τῶν φωλεόντων τοὺς ἄστακούς καὶ καράβους καὶ καρίδας ἐκδύεσθαι φησι τὸ γῆρας.*

Cf. Ar. h. a. 8, 17. 601, 10: *τῶν δὲ θαλαττίων οἱ κάραβοι καὶ ἄστακοὶ ἐκδύνουσιν ὅτε μὲν τοῦ ἔαρος ὅτε δὲ τοῦ μετοπώρου μετὰ τοὺς τόκους.*

Appendix fragmentorum Theophrasti

περὶ ζώων

τοῦ γ.

1.

Athen. IX p. 387: *Θεόφραστος δὲ ὁ Ἐρέσιος Ἀριστοτέλους μαθητῆς ἐν τρίτῃ περὶ ζώων μνημονευῶν αὐτῶν (sc. τῶν φασιανῶν) οὕτωςί πως λέγει· «ἔστι δὲ καὶ τοῖς ὄρνισι τοιαύτη διαφορά· τὰ μὲν γὰρ βαρέα καὶ μὴ πτητικά, καθάπερ ἀτταγὴν πέρδιξ ἀλεκτρυν φασιανός, εὐθύς βαδιστικά καὶ δασέα»* (cf. Arist. h. a. 3, 17 ibique locum p. 520, 25).

τοῦ ε.

2.

Constantini imperatoris syll. hist. animal. (cod. Par. suppl. gr. 495) f. 15^a extr.: *μόνη τῶν διπύδων γυνὴ ζωτοκεῖ, τὰ δὲ ἄλλα δίποδα ὠτοκεῖ* (cf. Ar. h. a. 5, 1. 539, 15). *μόνη ἢ γυνὴ τῶν ζωτοκούντων*

ὑπηνέμια τίκτει τὸν λεγόμενον Ὅσιριν ἐν Αἰγύπτῳ (de hoc nihil apud Ag. quem cf. de mola mulierum de gen. an. 4, 7. Pseudarist. περὶ τοῦ μή γεννᾶν i. c. hist. an. X c. 3 fin. et 7: ὁ καλοῦσιν ἕξανεμοῦσθαι p. 636, 9 — ὥσπερ τὰ ὑπηνέμια 638, 23. 25. Plin. 10, 84, 184). μαρτυρεῖ δὲ Θεόφραστος λέγοντι Ἀριστοτέλει ἄνευ ὀχέας γίνεσθαι τὸν λεγόμενον Ὅσιριν, ἐν τῷ πέμπτῳ τῷ περὶ ζώων (de situ fragmenti cf. Aristot. h. a. 5, 1).

Eundem locum tangit Hesych. s. Ὅσιρις: αἱ ἐν Αἰγύπτῳ ὑπηνέμια τίκτουσι τὸν λεγόμενον Ὅσιριν [sc. γυναιῖκες]. (cf. Geopon. 14, 7, 30 εἰσὶ δ' ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ πρὸς Αἴγυπτον ὄρνεις μονόοιροι . . . δις καὶ τρις ὡὰ θάλπουσαι ἐφεξῆς etc. osiris herba ap. Galen. fac. simpl. 8 p. 93. Dioscor. 4, 141. Sprengel comment. p. 633.)

3.

Athen. IX p. 391: ὁ δὲ Θεόφραστος τοὺς ἀγρίους (sc. ἀλεκτρούνας) φησὶν ὀχεντικωτέρους εἶναι τῶν ἡμέρων. λέγει δὲ καὶ τοὺς ἄρρενας εὐθὺς ἐξ εὐνῆς ἐθέλειν πλησιάζειν, τὰς δὲ θηλείας προβαινούσης μᾶλλον τῆς ἡμέρας (cf. Arist. h. a. 5, 13 ibique p. 544, 31).

4.

Aelian. de n. a. XV, 16: Θεόφραστος οὗ φησι τοῦ ἔχειν τὰ βρέφη διεσθίειν (ut olim aiebat Herod. 3, 109) τῆς μητρὸς τὴν γαστέρα, ὥσπερ οὖν θυροκοποῦντα, ἵνα τι καὶ παῖσω, καὶ ἐξαράττοντα πεφραγμένην ἔξοδον, ἀλλὰ τοῦ θήλεος θλιβομένου καὶ τῆς γαστρός οἱ στεينوμένης, Ὀμηρεὶως δὲ εἶπον, τὴν δὲ οὐκ ἀντέχειν, ἀλλὰ διαρρηγνύσθαι (cf. Arist. h. a. 5, 34).

(Περὶ ζώων γενέσεως)

(cf. D. L. 5, 49.)

5.

Theophr. de caus. pl. V, 6, 13 Schn.: συμβαίνει δὲ καὶ ἐν ἄλλοις μορίων τινῶν ἀφαιρουμένων ποιεῖν τινὰ διαφορὰν, ὥσπερ ταῖς ἀμπέλοις ὅταν ἡ μήτρα τοῦ κλήματος ξυσθῇ, τοὺς βότρυς ἀγιγάτους εἶναι. καὶ πῶστιν ταῦτα παράσχοιτ' ἂν ἴσως τοῖς ἀφ' ἐκάστου τῶν μερῶν λέγουσιν ἀπέναι τὸ σπέρμα. λύσις δ' ἥπερ εἴρηται καὶ ἐπὶ τῶν ζώων (cf. Arist. de gener. an. 1, 17—18).

(Ὀπτικόν.)

Aristoteles in secundo de anima (2, 7. 419, 1) haec habet: οὐ πάντα δὲ ὁρατά ἐν φωτὶ ἔστιν, ἀλλὰ μόνον ἐκάστου τὸ οἰκείον χρώμα· ἕνια γὰρ ἐν μὲν τῷ φωτὶ οὐχ ὁράται, ἐν δὲ τῷ σκότει ποιεῖ αἰσθησίν, ὅλον τὰ πυρώδη φαινόμενα καὶ λάμποντα, ἀνώνυμα δ' ἐστὶ ταῦτα ἐν ὀνόματι, ὅλον μύκης, κέρας, κεφαλαὶ ἰχθύων καὶ λεπίδες καὶ ὀφθαλμοί· ἀλλ' οὐδενὸς ὁράται τούτων τὸ οἰκείον χρώμα. δι' ἣν μὲν οὖν αἰτίαν ταῦτα ὁράται ἄλλος λόγος. quae alia disputatio (cf. Rose de libr. Ar. p. 194, quae corrigas hinc) extat in l. de sensu c. 2 (cf. 437^b5: τὸ γὰρ λείον ἐν τῷ σκότει πέφυκε λάμπειν, ὅλον κεφαλαὶ ἰχθύων τινῶν καὶ ὁ τῆς σπηλίας θολός), ubi de organo visus locus priorum sententiam commemorat qui ποινοῦσι τὴν ὄψιν πυρός. atque ad hunc locum Aristotelis illa verba referenda esse recte vidit Themistius in paraphrasi (de an. f. 79^a inf. in opp. ed. Ven. 1534): ἕνια δὲ ἐν μὲν τῷ φωτὶ οὐχ ὁράται, ἐν δὲ τῷ σκότῳ κινεῖ τὴν αἰσθησίν . . . ὅλον τὰ πυρώδη φαινόμενα καὶ ἐν νυκτὶ λάμποντα . . . τοιοῦτοι δὲ καὶ οἱ μύκητες καὶ κέρατα τινῶν ζώων καὶ ἰχθύων κεφαλαὶ καὶ λεπίδες καὶ ὀφθαλμοί, καὶ ξύλα δὲ τινα σεσηπота. καὶ τούτων δὲ ἐκάστου τὸ μὲν οἰκείον χρώμα ἐν φωτὶ ὁράται, τὸ δὲ πυρώδες τοῦτο καὶ ἐκλάμπον ἐν τῇ νυκτὶ ἴσως οὐδὲ χρώμα ἀλλὰ τῶν ἡμετέρων πάθος ὀφθαλμῶν. δι' ἣν μὲν οὖν αἰτίαν ταῦτα ὁράται ἄλλον εἶναι φησι λόγον καὶ προσήκοντα μᾶλλον τοῖς περὶ αἰσθησεως καὶ αἰσθητῶν (consentit Philop. ad h. l. de an. f. L, 1^a). λέγει δὲ αὐτὸν Σωσιγένης ὁ Ἀλεξάνδρου διδάσκαλος ἐν τῷ τρίτῳ περὶ ὄψεως, εἴ τῳ πιθανὸς ὁ Σωσιγένης, μετέχειν καὶ ταῦτα φάσκων φύσεως τινος ἐπ' ὀλίγον τοιαύτης οἴας καὶ τὸ πέμπτον σῶμα καὶ τὸ πῦρ· αὕτη δὲ ἐστὶ τὸ δύνασθαι λάμπειν καὶ φωτίζειν τὸν παρακείμενον ἀέρα ἢ τὸ σῶμα τὸ διαφανές· φωτίζεσθαι οὖν πως ὑπὸ τούτων τὸν ἀέρα νύκτωρ, ὅταν μὴ ὑπὸ τοῦ μᾶλλον φωτίζοντος καταλάμπηται καὶ ἀφανὲς τὸ παρὰ τούτων γίνηται φῶς ἀμυνοῦμενον τῷ λαμπροτέρῳ. ἐν μέντοι τῇ νυκτὶ μέχρι τινὸς οἷά τε φωτίζειν τὸν πλησίον αὐτῶν ἀέρα οὐχ ὥστε καὶ ἄλλα ποιεῖν ὁρατά, ἀλλ' ὥς αὐτὰ ἀγαπητῶς διαφαίνεσθαι, διὰ τὸ τὴν οὐσίαν ἐκείνην ὀλίγην αὐτοῖς ὑπάρχειν παρ' ἧς τὸ φῶς. καὶ τὸ πῦρ δὲ αὐτὸ τὸν μὲν πλησίον ἀέρα οὕτω φωτίζει ὥστε καὶ τὰ τῶν ἄλλων χρώματα ποιεῖν ὁρατά, τὸν πόρρω δὲ οὕτως ὥστε ἑαυτὸ μόνον ποιεῖν ὁρατόν (add. Them. f. 79^a sup. ἔοικεν οὖν οὐχ ἢ πῦρ ὑπάρχειν αὐτῷ — sc. τῷ πυρὶ — τὸ φωτίζειν, ἀλλ' ἢ τινὸς ἄλλης φύσεως κεκοινῶνηκε. δηλον δὴ καὶ ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν ζώων ὅλον τῶν καλουμένων πυρολαμπίδων, ἃ πῦρ μὲν οὐκ ἔχει, φωτίζει δὲ ὅμως κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος τὸν περὶ αὐτῶν ἀέρα. cf. Alex. de sensu f. 96^a). Sosigenis (cuius περὶ ὄψεως opus similiter ex Alexandri verbis citat Pseudoalex. in metedr. f. 116^a) hanc explicationem ex ipso sine dubio Alexandri Aphrod. in l. de anima commentario hic tradidit Themistius. eandem enim sententiam sequitur idem Alexander in comm. ad Ar. de sensu (c. 2) f. 96^a (ed. Ven. 1527): καὶ λέγων λύει τὰ εἰρημένα ὅτι τὰ λεῖα πέφυκεν ἐν τῷ

εἰσὶν ἰσχυρίαι. οὐ μόνον γὰρ φῶς ποιεῖν, ὃ φερόναι εἰρηγίται καὶ ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς. ὅσα γὰρ αὐτὰ μὲν εἰσότης οὗτος ὁρώμεν. οὐ μόνον δὲ αὐτὰ καὶ θίβα. ταῦτα ἔστιν ἡ στήλη μὲν φῶς δ' οὐ ποιεῖ etc. ita etiam Simpl. de an. Ven. 152^r f. 37^v, cf. Philop. l. c. — eademque expresserat ἐν τοῖς περὶ τοῦ πῦρ ὁρώμεν, quod scriptum citat ipse et in libro de anima et teste Pseudoalexandris citaverat in commentario ad meteorologica. et ita quidem sit in l. de anima. ed. c. Themistii opp. Ven. 1534 f. 131^a: ἔστι γὰρ φῶς ἐνέργεια καὶ τελειότης τοῦ διαφανοῦς καθὼς τοιοῦτον. γίνεται δὲ τοῦτο τὸ φῶς ἐν τῷ διαφανεῖ παροξεία πυρρός, ἢ τοῦ θεοῦ σώματος. cf. Ar. 415^a 16: ἢ τοιοῦτος τιτός; ... τὰ γὰρ τὸ κατ' ἐνέργειαν διαφανές· τοῦτο δ' ἔστι τὸ περατιζόμενον· πρῶτον πάσχειν ἐκ τοῦ χρώματος· τοῦτον γὰρ τὸ χρῶμα κινητικόν· τὴν δὲ οὖν ἐκ τοῦτον, οὕτως καὶ αὐτὴν διαφανῆ. τοῦτο ἢ τῶν χρωμάτων αἰσθητός τε καὶ κρείσς γίνεται. ὡς δέδεικται καὶ ἐν τοῖς περὶ τοῦ πῦρ ὁρώμεν ἐξηγημένους· ὥστε οὐκ ἂν εἴη χρώματα ὅσα ὁράται εἰσότης. πῶς δὲ ταῦτα ὁράται καὶ τίς γινώσκον ἐν τοῖς περὶ τοῦ πῦρ ὁρώμεν καὶ αὐτὸ εἰρηγίται. quae in cod. Richard. 63 f. 24^a—37^a, qui varia capitula ex Alexandri de anima libro et de mystionis aliisque textu breviori collecta continet, his verbis expressa sunt (f. 31^a: διὸ καὶ ἀρχόντως γίνεται. εἰ δὲ τὸ χρῶμα ἐν τῷ φανί ὁράτον. πῶς ὁράται τα ὅσα εἰσότης ὁράται· ἀλλὰ τοῦτο ἐν τοῖς περὶ τοῦ πῦρ ὁρώμεν εἰρηγίται. cf. Alex. de an. f. 152^a. — alter locus Pseudoalexandri ex Aphrodisiensi compilati hic est ad meteor. 3, 2. 372, 29 sqq. f. 115^a, cf. Helet II p. 104: οὐκ ἀρέσκειται μὲν τῇ δόξῃ τῇ δι' ἀκτίνων ἐκτρέσεως ὁρᾶν ἡμᾶς λεγούσης. καθὰ φασὶν οἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων et cum eis Euclides in opticiis, ἢ δόξῃ ἀκόλουθος· ἔστι καὶ ἡ δι' ἀνακλάσεως τῶν αὐτῶν τοιούτων ἀκτίνων ὁρᾶν ἡμᾶς πάντα τὰ δι' ἐμπέσεως ὁρώμενα λέγουσα. οὕτε γὰρ ἀπὸ τῆς οὐραίας ἀκτίνας τίνας ἐκτρέσκει καὶ προσπιπτοῦσα τῷ ὁρατῷ αἰτίας ἡμῶν τοῦ ὁρᾶν οἶόν τε γίνεσθαι. οὕτε τὰς αὐτὰς ταύτας ἀνακλώμενας ἀπὸ τῶν κατόπτρων καὶ πάντων τῶν δια τοιούτων ὁρώμενων ἐπὶ τὸ ὁρώμενον τὴν αἰτίαν ἡμῶν πάλιν παρέχειν τοῦ ταῦτα ὁρᾶν. τῆς τῶν ἀκτίνων ἀνακλάσεως πρὸς ἰσὰς γινώμενης γωνίας, ὅτι γὰρ ἀδύνατα ταῦτα εἰδείσθαι ἐκ τοῖς περὶ τοῦ πῦρ ὁρώμεν, ὡν καὶ αὐτός scil. Alexander quem repetit qui hunc commentarium redelegit. nisi forte haec verba ὡν καὶ αὐτός etc. ipse is addidit ad Aristotelis quendam librum spectare credens Alexandrum ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς l. c. f. 131^a ἐμνημόνευσε. δοκεῖ γὰρ αὐτῷ etc. eodem plane modo haec leguntur in antiquissimo Alexandri codice Par. 1880 f. 22^a, itemque in recent. Par. 2292 f. 229^a, ceterum cf. Alex. de an. f. 153^a, 148^b sqq., atque haec ipsa de visu disputatio, etsi non eadem plane nec integra, etiam nunc servata legitur in collectione illa dissertationum miscellarum physici psychici ethici argumenti, quae inepto titulo libri de anima secundi libri περὶ ψυχῆς addita est in Themistii operum editione Aldina (1534) et in cod. Marc. 258 (f. 69^a ἀλ. ἀφρ. σχολικῶν περὶ ψυχῆς α. — f. 139^b Περὶ ψυχῆς β', quae collectio ab ipso Alexandro non magis profecta est quam scholicarum quaestionum et physicarum et ethicarum libri

quatuor (e quibus seorsim etiam et sine auctoris nomine post Syriani in Ar. metaphysica libros fertur qu. I, 25 cuius titulus εἰς τὰ περὶ προνοίας τινὰ συντελοῦντα). erant enim dissertationes singulares, quarum plurimas ex Graeco conversas legebant Arabes (Wenrich p. 276), ex Arabico Latini. ita in cod. Par. Sorbon. 1786 habentur translati a *Girardo Cremonensi in Toletio* sicut de primo notatur in titulo, tractatus Alexandri de tempore, de sensu, de augmento et incremento, de intellectu, quorum hic, qui editus est, inter capita libri illius secundi Graece extat περὶ νοῦ f. 143^b—145^a. eiusdem libri capita optica (f. 148^b πρὸς τοὺς διὰ τῶν ἀκτίνων τὸ ὁρᾶν λέγοντας etc. — f. 150^a. f. 152^a—154) pertinent ad tractatum de visu (Wenrich l. c.), cuius inscriptio servata est f. 152^a: Πῶς κατὰ Ἀριστοτέλην τὸ ὁρᾶν γίνεται. in quo quum multis agat de luce et colore, obiter tangit quaestionem περὶ τῶν ὅσα σκότους ὁρᾶται separatim fortasse in capitulo quodam perduto expositam. cf. f. 152^a: ἐστὶ δὲ τὸ φωτίζειν πεφυκὸς τὸ τε τῶν ἀστέρων σῶμα καὶ τὸ πῦρ καὶ εἴ τις τοιαύτη ἐστὶν ἐν διαφέρονσι σώμασι κοινὴ φύσις ἢ τοῦτο δυναμένη· ἡ γὰρ τούτων παρουσία ἐν τῷ διαφανεῖ φῶς... f. 152^b inf.: παρουσία δὲ πυρὸς ἢ τοιοῦτου τινὸς ἐν διαφανεῖ ἡ αἰτία γὰρ αὐτοῦ (sc. τοῦ φωτός)· οὐ γὰρ πυρὸς παρουσία μόνον φωτίζει τὸ διαφανές, ἀλλ' ἐστὶ καὶ τὸ αἰθέριον σῶμα τοιοῦτον καὶ ἄλλα τινὰ μόρια ζώων θαλαττίων τε καὶ χερσαίων καὶ πτηνῶν (cf. Alex. ad Ar. de sensu f. 96^a, ubi memorantur quae νυκτὸς ὁράται... τὰ στίλβοντα, ὧν ἓν καὶ αὐτὸς παρατίθεται· κεφαλὰ γὰρ ἰχθύων τινῶν καὶ ὁ τῆς σηπίας θολός, ἀλλὰ καὶ ὀφθαλμός λεόντων λαγῶν τε καὶ ἄλλων ζώων atque ita ἡ πυγολαμπὶς, de qua loquitur etiam in capit. ὅτι μὴ σῶμα τὸ φῶς f. 151^a. cf. Them. Simpl. Philop. l. c.) καὶ λήθων τινῶν γένη, ἃ πάντα ἢ τοιαῦτά ἐστιν οὐ ῥᾶδιον ἐνὶ περιλαβεῖν ὀνόματι. quibus omnibus ita compositis probatur nullum apud Alexandrum Graecosque Aristotelis commentatores fragmentum extare optici libelli Aristotelis. nam quem alterum locum olim credidi cum Idelero (ad Ar. meteor. I, 171. cf. II, 104, 105) ad Aristotelem referendum esse (Rose de Ar. libr. p. 193), eius longe alia ratio est. ait enim Olympiodorus ad Ar. meteor. (I, 4. p. 342^b30) fol. 9^b med.: δέδεικται δὲ δι' ὀπτικοῦ λόγου ὅτι τὰ πλησίον ὄντα τῶν πόρρω ἀφστηκῶτων, καὶ ἀργότερον κινῶνται, δοκοῦσι ὁμῶς ὀξύτερον κινεῖσθαι. δι' ἣν ἄρα αἰτίαν εἴρηται, ὡς ἀπὸ μιᾶς κορυφῆς ἐκπεπόμενα τυχόν αἱ ἀκτῖνες τῆς ὄψεως πόρρω προκοπτοῦσαι δίστανται ἀπ' ἀλλήλων. τὰ οὖν πλησίον ὄντα ὡς ἄτε μὴ πολὺ ἀφιστάμενα ἀλλήλων ἀκριβῶς γινώσκουσι, τὰ δὲ πόρρω πάνυ ὄντα ἐπειδὴ λοιπὸν ὀλονεῖ εἰς ἀχανίαν τινὰ λήγουσιν, οὐ κατὰ λόγον περιλαμβάνουσι. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀκριβῶς ἀντιλαμβάνονται, πλην τὸ ὀπτικὸν θεῶρημα ἀκριβέστερον εὐρήσεις ἐν τῷ περὶ ὅψεως, Euclidis scil. τοῦ στοιχειωτοῦ, ubi etsi non idem, simile tamen nunc fertur theorema 56: τῶν ἴσῳ ταχέι φερομένων τὰ πόρρω δοκεῖ βραδύτερον φέρεσθαι. feruntur autem optica Euclidis (vel potius opticorum olim longe pleniorum epitome, cf. Rose de Ar. libr. p. 194. Er. Bartholinus ad Damiani optica p. 138) quomodo disposita sunt a Theone ut videtur, Euclidis operum editore (cf. schol. marg. libri 13

elem. in praef. Gregorii ed. Ox. 1703. cf. Savilius, praelect. in principium elem. Euclidis Ox. 1621 p. 10—13), cum introductione (cuius titulus est τὰ πρὸ τῶν Εὐκλείδου ὀπτικῶν in ms. Savillii apud Greg. p. 601, male in fine etiam adscriptus p. 642) verba auctoris excerptente scholiisque interpositis.

Rogerus Bacon in initio perspectivae auctores recenset huius scientiae, quos *sub compendio* secutus sit (cod. Amplon. fol. 303. cf. ed. Io. Combach. Frf. 1614 p. 1. Opus maius ed. Jebb p. 256): *scias auctores multos tractare de hac scientia, sed quidam nimis parum, ut Euclides et Iacobus Alkindi et Tydeus. et quidam alii diversos tractatus componunt de partibus perspective, sicut est liber de visu et liber de speculis et alii preter istos. Alhacen vero nimis superflue tractavit et in substantia et in modo. Ptolomeus vero satis mediocriter procedit.* e quibus Alhacen Arabs idem est (de qua re nimis caute olim dubitavi, cf. Rose de Ar. libr. p. 193. 258) qui simpliciter apud medii aevi scriptores appellari solet *auctor perspectivae*, sicut et apud ipsum Baconem saepe et apud Bartholomaeum Anglicum in l. de proprietatibus rerum et in perspectiva communi Ioannis Cantuariensis et in tractatu de iride magistri Theoderici de Vriberch (cod. Lips. univ. 512 membr. sec. XIV) aliisque (ut in anonymi perspectiva cod. Amplon. qu. 330 sec. XIII, quae incipit *Dicit augustinus primo de libero arbitrio*, ubi ut exemplum asseram in col. huius tractatus 24 de novem quae ad visionem requiruntur eodem plane modo disputatur quam apud Barthol. III, 17, scil. ex Alhacen I c. 7 et III c. 3. cf. cod. Ampl. qu. 23). item liber de visu et liber de speculis, qui sunt ὀπτικά Euclidis (*elementa optica* Hadschi Khalfa V, 159 Fl.) et κατοπτρικά latine versa, modo Euclidis citantur (cf. Baco p. 1. 52 Comb. Albertus Magnus t. II. meteor. p. 127. Vinc. Bell. spec. nat. 2, 77. 81 et ubi ipsius introductionis opticorum vulgo omissae locus citatur 25, 45) modo sine nomine auctoris et feruntur in codicibus et a scriptoribus citantur (ut apud Cantuariensem et ipsum Baconem p. 115. 116. 141 et p. 133. 142. cf. 106. 168), iidem autem Aristoteli, de quo nullum verbum apud Rogerum, non uno loco sed multis tribuuntur ab Arnolde Saxone in l. de virtute universali c. 9: de speculis et c. 10: de visu (cod. Amplon. oct. 77), in quibus librorum illorum excerpta continentur (*in li. de speculis ar. vel in li. de visu ar. vel ari.*) neque igitur alium quam Euclidis librum falso titulo inscriptum etiam apud Vincentium intellexeris, ubi libros Aristotelis recensens in spec. histor. 3, 84 haec verba ponit: *extat etiam liber qui dicitur perspectiva Aristotelis*, qualis revera nunquam apud Latinos extitit (nisi astronomici potius argumenti hanc fuisse malis quam optici: id quod testari videtur Albertus M. in Speculo astronomiae, ubi postquam exposuit de libris astronomiae theoreticae haec addit: *et isti sunt utiliores ex libris astronomie de motu qui in latina lingua inveniuntur. Perspectiva autem aristotelis ad supra dicta non descendit specialiter.* v. Opp. ed. Lugd. t. V p. 657 = cod. Lips. 1467 f. 105*, col. 1.). nam quod ait Io. Nunnesius in notis ad vitam Aristotelis (p. 129 vel ed. Helmst. 1666 p. 78) de optico Ar. apud Laetium *quem librum et*

Bellunensis a se lectum indicat (i. e. Andreas Alpagus Bellunensis physicus, qui ultra triginta annos in Syria commoratus, in antiquam versionem Avicennae ex originali Arabico correctiones edidit, Serapionem aliaque correxerat atque praeter alia traduxit *historiam Arabicam de vitis philosophorum et medicorum Arabum et Grecorum*, quam ipse citat in praef. novae nominum Arabicorum interpretationis Canonis additae, cf. etiam Papadopoli hist. gymn. Patav. t. I p. 203. Mazzuchelli, Scrittori d'Italia I, 1 p. 515. Nic. Massa in praef. ad Sorsani Arabis vitam Avicennae in ed. Canon. Ven. 1544), id ad Arabicum potius textum spectaverit, eundem scilicet quem titulo *Aristotelis de speculo* (kitāb al-mirāt) inscriptum et ab Hadschdschādsch ben Matar translatum fuisse ait Alkifti (Casiri I p. 306. Wenrich p. 161) et ex eo idem Hadschi Khalfa V p. 140. de quo libro num idem fuerit cum latina illa *perspectiva Aristotelis* nec ne, nunc discerni nequit.

Nulla igitur iam restant de optico Aristotelis testimonia, quam quae ex Andronici indice operum Aristotelicorum repetas, Diogenis Laertii et commentatorum de divisione librorum Aristotelis in prolegomenis ad categorias disputantium. ὀπτικόν ᾱ habet Diogenes, ex eo item Hesychius, qui in indicis appendice quasi diversos addit iterum περὶ ὄψεως β̄ (*de perspectiva tres ... de visibili unum* apud Walter. Burley de vita et mor. philos. et poetarum c. 53. cf. inter Theophrasti libros περὶ ὄψεως δ̄ ap. D. L.). David in categ. (Br. p. 25, 35) ita habet: τὰ δὲ μαθηματικά αὐτοῦ, ὡς τὰ ὀπτικά καὶ μηχανικά αὐτῷ βιβλία γεγραμμένα. quibus consona ex eodem fonte tradit Alfarabi (apud Schmoelders, Docum. philos. Arab. p. 20) in prolegom. phil. Arist. c. 2: *scripta in quibus disciplinae mathematicae docentur, sunt eius liber de speculis, eius liber de lineis atque liber de mechanica*. cf. Anonymi prolegom. in Arist. metaphys. cod. Coislin. 161 f. 226^a, ubi in divisione τοῦ θεωρητικοῦ μέρους τῆς φιλοσοφίας ita legis: περὶ μὲν οὖν τούτων (sc. τῶν μαθηματικῶν) διώρισεν ἐν ἑτέροις, ὡς ἐν τε τοῖς μηχανικοῖς καὶ ὀπτικοῖς ὑπ' αὐτοῦ γενομένοις συντάγμασι. Simplicius autem in eodem loco praef. comm. in categ. f. 1^b Bas. 1551 pro opticis habet geometrica sic scribens: καὶ τῶν θεωρητικῶν τὰ μὲν θεολογικά . . . τὰ δὲ μαθηματικά, οἷα γεωμετρικά τε αὐτῷ γέγραπται καὶ μηχανικά βιβλία. alius denique commentator Aristotelis et ipse recentior vitaeque eius auctor, quae eadem fere ex antiqua medii aevi versione latine habetur, problematica forma, sicut mechanica, conscriptum fuisse librum contendit, inter ea quae iuvenis liberalium disciplinarum studio incumbens ediderit referens (cod. Marc. gr. 257, f. 276^a) καὶ τὰ ὀπτικά προβλήματα καὶ τὰ μηχανικά προβλήματα (vita lat. et *aspectiva problemata et mechanica*). idem autem in fine ubi Aristotelis in singulas scientias merita quaeque ipse eis addiderit enumerat, talibus utitur quae Euclidi magis conveniant quam philosopho quaeque ita quadrent in optica illius ut vel mathematici auctoris ὀπτικόν in philosophi titulum famamque apud Graecos etiam migrasse suspiceris. ait autem ita (f. 276^b inf.): τῇ δὲ μαθηματικῇ (προσέθηκε) τὸ ὀψωνιον εἶναι τὸν κῶνον τῶν ὄψεων, διὰ τὸ ἐπὶ πλεόν προεῖναι τὴν

ὄψιν οὐ ὄρα· μεγέθους· καὶ κατὰ τοῦτο γὰρ οὐδὲν τῶν ὀραμένων ὅλον ἅμα ὄραται (quod ipsum est primum theorema opticoꝝ Euclidis: οὐδὲν τῶν ὀραμένων ἅμα ὅλον ὄραται)· καὶ ταύτῃ μείζονα γίνεσθαι τὸν ἄξονα τῆς ἐκ τούτου τῆς βάσεως (vit. lat. et sic maiorem fieri axem base que est ex hoc) καὶ ὀξυγώνιον τὸν κῶνον ἀποτελεῖσθαι (cf. Euclid. opt. in. καὶ τὸ μὲν ὑπὸ τῶν ὀψεων περιεχόμενον σχῆμα εἶναι κῶνον etc. coni oxygonii definitionem dabit Hero Alex. alter in fr. definit. nom. geometr. p. 42^b ed. Dasypodii (post Eucl. l. I. Arg. 1570). contra orthogonium auctore Ptolemaeo ἐν τῇ ὀπτικῇ πραγματείᾳ vult qui Euclidis theorema illud oppugnat Damianus Heliodori in opt. hypoth. c. 3. cf. c. 4—5).

Gravissimum autem testimonium de optico libro Aristotelis nomine inscripto, quodque mathematici hunc argumenti fuisse ostendat neque ad psychologica philosophi de sensu visus disquisitiones referri possit, Heronis mechanici longe ante Andronicum Alexandriae (sub Ptolemaeo Euergete) florentis praebent *catoptrica* a Damiano c. 13 citata, quae in linguam Latinam medio aevo (*ultimo Decembris anno Chr.* 1269, ut legitur in fine textus ed. Ven.) translata tituloque *Ptolemaei de speculis* duobus libellis nescio an parum integris vulgata etiam nunc extare docuit Venturi (Commentarj sopra la storia e le teorie dell' ottica. Bologna 1814 p. 52—54. cf. Erasm. Bartholinus in notis ad Damiani optica ed. Par. 1657 p. 111 cf. 103). editus olim fuit liber iste (cf. Venturi p. 52. Barthol. p. 103) cum collectione auctorum de sphaera, cuius exemplar a. 1860 vidi in bibliotheca Marciana hoc titulo: *Sphaera cum commentis in hoc volumine contentis. Cichi Esculani* etc. (Venetiis 1518. fol.), ipse autem quum aestate a. 1855 bibliothecam Amplonii pulcerrimam Erfurti accurate perlustrarem, scriptum exemplar repperi cum Euclidis libellis de speculis, de ponderibus (de ponderoso et levi), de visu aliisque mathematicis coniunctum (cod. Amplon. qu. 387. ch. sec. XIV), ex quo (coll. ed. Ven.) haec adscribo: *Negotium autem quod circa visus dividitur in opticum id est visivum et dioptricum id est perspectivum et catoptricum id est inspectivum negotium. et opticum quidem opportune ab his qui ante nos descriptum est, et maxime ab Aristotele. de dioptrico autem a nobis in aliis dictum est copiose* (sc. ἐν τῷ περὶ διόπτρας quem graece ineditum italice vertit Venturi in libro citato p. 82 sqq., cf. de codicibus p. 79. de significatione nominis dioptricae Venturi p. 53. 62. Proclus in Euclid. l. I p. 12 ed. Bas. 1534. Pseudo-Hero de geodesia lat. cd. a Fr. Barocio Ven. 1572 p. 48. 71. de quo tr. cf. Venturi p. 80) *quanta videbantur. videntes autem et catoptricum negotium esse dignum studio . . . tali igitur existente negotio, puto necessarium existens accepta ab his qui ante nos descriptione dignificari, ut in nullo deficiat negotium.*¹

L.

(Περὶ ἀνθρώπου φύσεως.)

De natura hominis Aristotelis liber physiologicus (quemadmodum ille qui Hippocrati tribuitur) ab uno Hesychio memoratur. ad quem verisimile est praeter Clementis testimonium pertinere Aristotelica illa in Oribasii coll. med. libri XXII fragmentis ex compilatione medica codicis Paris. 2237 a Darembergio nuper prolatis, quae pro more Oribasii, Aetii ceterorumque Byzantinae aetatis epitomatorum e variis eiusdem auctoris pannis absque ulla verborum mutatione repetitis consuta sunt, librorum partim vulgatorum partim deperditorum. quod si est, simul manifestum est scripti illius auctorem eodem plane modo genuinis Aristotelis operibus zoologicis, septimo scilicet historiae animalium, qui est *περὶ ἀνθρώπου γενέσεως* (p. 581, 9) librisque de partibus et generatione animalium usum fuisse, quo qui *περὶ ζώων* opus ex historia animalium collegit. alia quae ad hunc librum referantur ego non habeo. nam quae in Theodori Prisciani archiatri physicis (hic enim verus libri titulus est qui rerum medicarum quartus male numeratur ab editore Heremanno de Neuenare, v. Octav. Horat. ed. Arg. 1532 p. 80 sqq. ita enim illum ipse auctor citat p. 42. 47) Aristotelis de semine citantur, liberius a Graeco quem refert Theodorus auctore expressa ad ipsius Aristotelis disputationem (in l. de gen. an. 2, 3. 1, 18. 2, 2) spectant. etenim cougeriem illam placitorum physiologicorum, quam priori parti pharmacologicae sine arte adnectit Theodorus, ab Alexandro Philalethe accepit Asclepiadis Bithyni discipulo Strabonisque aequali (Strabo 12, p. 580. Galen. VIII, 725 sqq.) qui Herophileus haberi voluit. ita enim Theodorus incipit p. 102: *Alexander amator veri appellatus, discipulus Asclepiadis, libro primo* (an quinto τῶν ἀρσασκόντων quem citat Galenus VIII, 726) *de semine* (i. e. ubi de semine?) *spumam sanguinis eius essentiam dixit* etc. sequuntur deinde ab Alexandro proposita Dioclis fragmenta physiologica et medica (p. 103—114. cf. de chordapso et ileo p. 110—11 = Diocl. ap. Cels. 4, 13 et apud Cael. Aurel. cel. 3, 17 p. 237), in quibus medicum illum celeberrimum medicinae Hippocraticae et Platonicae vindicem (qui e sanguine et spiritu omnia explicat animamque ex corde regentem facit spiritus ope in varia organa missi, non ignorans ille arteriarum venarumque discrimen Praxagoreum, v. p. 113—14, numerorumque Pythagoricorum et hebdomadis amator) alterumque Hippocratem (p. 103 cf. Plin. 26, 6) atque collectionis ut puto librorum Hippocraticorum (quam *ἐξηκοντάβιβλον* vocat Suidas) con-

ditorem (citatur enim p. 104. 107 librum Hippocratis 38 [corr. 48?] et 49 i. e. l. *περὶ γυνῆς* et qui cohaeret *περὶ φύσιος παιδίου*), quem sine causa (cf. ap. Athen. II, 59^a et III, 110^b, ubi Antiochiam novisse et Alexandrinos reperitur) Aristotele volunt antiquiorem, Herophili aequalis pauloque iunioris sententias vides oppugnantem et Aristotelis, de quo quae verba facit apponere iuvat (p. 104): *Aristoteles autem semen inquit aliud principaliter vocari, aliud participio. cuius primum semine* (corr. *semen*) *servens quidam in liquido spiritus atque in complexum venereum prosiliens sit* (corr. *fit vel simul*) *cum liquore, qui sit similis igni terreno, est enim corruptivus. ille autem qui diurnus* (corr. *divinus*) *atque aethereus est, si quidem fit nutritibilis germinum atque animalium, clauso fervore* (corr. *fervori*) *seminis in liquido comparabitur* (cf. g. a. 2, 3). *participio autem dicunt* (corr. *dicit*. cf. g. a. 1, 18) *appellari semen spumam ultimae digestionis nutrimenti. primum etenim consensum* (sic) *cibos* (corr. *cibus*) *in ore accipit, secundum in albo* (corr. *alvo*), *tertium quum in sanguinem mutatum est. igitur superantia supradicta non inutilia* (corr. *inutilis*), *ut urina vel stercora, sed ut illud quod in panificio separant panifices, fermento relicto alterius panis confectioni profuturo. quaerunt* (corr. *quaerit*. cf. g. a. 2, 2) *etiam qua causa conservens* (corr. *quum servens*) *atque crassum* (sc. *sit*), *post digestionem* (corr. *egestionem*) *aquatam atque frigidum fiat* [cum] *necesse sit. attendunt* (corr. *attendit*) *esse ex duobus, hoc est aut terrenum aut aquosum. Diocles his assertionibus respondens ait: in libro trigesimo octavo Hippocrates quem primarium medicorum appellamus, suo testimonio affirmavit de seminis natura . . . ad haec consentiens Diocles ait: cur Aristoteles definivit terrenum aut aquosum esse semen? inanem atque vacuam definitionem opposuit etc.*

1. (325)

Clemens Alex. strom. 6, 16 p. 290 Sylb. (ubi de dignitate numeri septem disserit): *φασὶ δὲ καὶ τὸ ἔμβρυον ἀπαρτίζεσθαι πρὸς ἀκρίβειαν μηνὶ τῷ ἕκτῳ, τουτέστιν ἑκατὸν ἡμέραις καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς ταῖς δύο καὶ ἡμίσει, ὡς ἱστορεῖ Πόλυβος μὲν ὁ ἱατρὸς ἐν τῷ περὶ ὀκταμήνων, Ἀριστοτελὲς δὲ ὁ φιλόσοφος ἐν τῷ περὶ φύσεως.*

Polybi locus est ex ipso initio libri Pseudohippocratici *περὶ ἐκταμήνων* (t. I p. 444), quem cum l. *περὶ ὀκταμήνων* cohaerentem a criticis quibusdam Polybo (ut alia quoque quae ἐν τοῖς Ἱπποκράτους φέρεται, velut l. de nat. pueri — cf. Gal. IV, 653. XVII, 1, 445 — Hippocratis tamen nomine a Diocle citati) fuisse tributum ex hoc loco intelli-

ginus. ex eadem medici cuiusdam male docti coniectura quum Polybus pro Hippocrate citetur ab auctore placit. philos. 5, 18, et quidem postquam ex Aristotele et Hippocrate quaedam quorum eadem fere sententia est praemisit, ad unum fontem utrumque testimonium redire videtur et Clementis et Pseudoplutarchi. quod autem Aristoteles cum Hippocrate citatur in placitis, id quum ad alterutrum tantum verba relata proprie spectent, brevitatis causa ab epitomatore factum est, ut saepe alibi (cf. *Ἀριστοτέλης καὶ Πλάτων* de materia 1, 9 quae ad solum Platonem spectant, cui soli eadem recte tribuit Stobaeus ecl. phys. 11, 3. item *Πυθαγόρας καὶ Ἀριστοτέλης* de causis 1, 11, quae unius Pythagorae sunt, ut habet Stob. ib. 13, 1). ipsa appono verba (pl. ph. 5, 18): ὁ δ' Ἀριστοτέλης καὶ Ἱπποκράτης φασίν, ἐὰν ἐκπληρωθῇ ἡ μήτρα ἐν τοῖς ἐπτά μηνσὶ, τότε προκύπτειν καὶ γεγεννησθαι γόνιμα· ἐὰν δὲ προκύψῃ μὲν, μὴ τρέφῃται δέ, ἀσθενούντος τοῦ ὀμφαλοῦ διὰ τὸ ἐπίπονον αὐτῷ γεγεννησθαι τὸ κύημα, τότε ἔμβρυον ἄτροφον εἶναι· ἐὰν δὲ μείνῃ τοὺς ἐννέα μῆνας ἐν τῇ μήτρᾳ, προκύψαν τότε ὀλόκληρόν ἐστι. Πόλυβος ἑκατὸν ὀγδοήκοντα δύο καὶ ἥμισυ ἡμέρας γίνεσθαι εἰς τὰ γόνιμα· εἶναι γὰρ ἑξάμηνον, ὅτι καὶ τὸν ἥλιον ἀπὸ τροπῶν ἐν τοσούτῳ χρόνῳ παραγίνεσθαι· λέγεσθαι δὲ ἑπταμηνίους διὰ τὸ τὰς ἐλλειπούσας ἡμέρας τοῦτου τοῦ μηνὸς ἐν τῷ ἐπτά προσλαμβάνεσθαι. τὰ δ' ὀκταμηνιαῖα μὴ ζῆν (cf. π. ὀκταμ. Hipp. I p. 455—58), ὅταν προκύψῃ μὲν τῆς μήτρας τὸ βρέφος, ἐπὶ πλείον δὲ ὁ ὀμφαλὸς βασανισθῇ· ἄτροφος γὰρ γίνεται, ὥς τοῦ τρέφοντος αἷτιος (cf. l. de carn. Hipp. I p. 442. Pseudalex. probl. 2, 47).

Ceterum adnotandum est fundamentum libri illius de placitis *veterum* (quos Galenus appellare solet et Soranus) medicorum et philosophorum atque praeter eos recentis unius Asclepiadis Bithyni (semel *empirici* citantur 5, 18) paulo post Asclepiadem i. e. Augusteo seculo iactum videri ab auctore neque Platonis amico (1, 5. 1, 7) neque Stoicorum et contra Epicureos etiam disputante (4, 19), quibus tamen fere consentiret (1, 7. 1, 4 ubi cf. Cael. Aurel. cel. 1, 14 de Asclepiade, de quo veteres omnes corripiente Gal. XI, 163), scilicet ab ipso fortasse Alexandro Philaethe Asclepiadeo, cuius quintum τῶν ἀρρισκόντων (medica et physiologica continentem ut quintus epitomae) citat Galenus VIII, 726. at haec incerta sunt, certum est ex illa fragmenta, quibus iam Stobaeus usus est, excerpta esse ex amplissimo quodam opere et iusta disputatione procedente, cuius vestigia relicta cernis in initio epitomae (1, 1—7. cf. 4, 19). eadem autem illa excerpta materia in usum introductionis philosophicae adornata tanquam τὰ προτέλεια τῶν κατὰ φιλοσοφίαν (XIX p. 240. cf. p. 224),

φιλοσόφου Ιστορίας titulo legitur inter libros Galeni, commentatoris cuiusdam Aristotelici opus sexto vel septimo seculo tribuendum.

2. (326)

Oribas. coll. med. 22, 5 (s. 1 et 2 p. 63 t. III ed. Bussemaker et Darremberg cf. praef. p. XIV):

περὶ ὀκταμήνων, ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους τοῦ φιλοσόφου.

Περὶ τῶν ὀκταμήνων εἰσὶ τινες οἱ φασιν οὐθὲν ξῆν. τοῦτο δὲ ἐστὶ ψεῦδος· ξῆ γάρ, καὶ τοῦτο μάλιστα μὲν ἐν Αἰγύπτῳ δῆλον διὰ τὸ τρέφειν τε πάντα τὰ γινόμενα τοὺς Αἰγυπτίους, καὶ ἐτι τὰς γυναῖκας ἐκφόρους εἶναι καὶ τῶν παίδων τὴν τροφὴν μὴ εἶναι ἐπίκαιρον, εἴτε διὰ τὴν κορυφότητα τοῦ ὕδατος· ὥσπερ γὰρ ἀφηρημένον τὸ τοῦ Νείλου ὕδωρ ἐστίν· εἴτε καὶ δι' ἄλλας αἰτίας. οὐ μὲν ἄλλα καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι τηροῦσιν ἔστιν ἰδεῖν οὕτως ἔχειν, ὥστε τὸ μὲν ἅπαντα τὰ ὀκταμήνια μὴ ξῆν οὐκ ἀληθές ἐστιν, ὅτι μέντοι ὀλίγα καὶ ἦττον τῶν ἐπταμήνων τε καὶ τῶν ἐκ τοῦ πλείονος ἀριθμοῦ γενομένων ἀληθές· καὶ γὰρ ἐνδεκάμηνον δοκεῖ γεννᾶσθαι καὶ δεκάμηνον.

Quae continuo adduntur (s. 3—5), eiusdem plane argumenti sunt, at ex ipsis quae sequitur auctor π. φύσεως, Aristotelis verbis (hist. an. 7, 4 p. 584^b 1—24. cf. Censorin. de die nat. c. 11: *undecimum mensem solus Aristoteles recipit*) accurate descripta. ceterum ipse ait Ar. de gen. an. 4, 4. 772^b 11 de causa huius rei se egisse ἐν τοῖς προβλήμασιν, id est in libro illo antiquitus et ante Alexandrinos deperdito, quem septimum olim numeravi in indice operum Arist. p. 241. sequitur caput 6 περὶ μύλης inscriptum, quod ex Ar. h. a. 10, 7 (p. 638, 10—26.^b 7—37) decerp- tum est (id est ex Pseudaristotelis l. περὶ τοῦ μὴ γεννᾶν, quod pro decimo historiae, qui septimo in noni locum detruso additus fuerit, in scholio ad hoc Oribasii capitulum adscripto citatur p. 681 t. III ed. Par.), cui additur de sterilitate fragmentum ex eodem libro 10, 5 p. 636^b 39—637, 10. continuantur his c. 7 alia fragmenta Aristotelica ex eodem libro per- dito desumta, cuius auctor respicit ipsius Aristotelis librum de genera- tione animalium (1, 19. 727^b 12 sqq. cf. h. a. 7, 2. 582^b 11 sqq.).

3. (327)

Oribas. coll. 22, 7: περὶ συλλήψεως καὶ ἐπικνήσεως.

Αἱ δὲ συλλήψεις γίνονται μὲν οὐ πολὺ μετὰ τὰς καθάρσεις, ὁλι- γαίαι δὲ καὶ πρὸ τῆς καθάρσεως αὐταῖς τοσοῦτον ἐχούσαις τὸ περισσεύ- μα, ὅσον ἐστὶ ταῖς ἄλλαις πρὸς τῷ λήγειν ἤδη γενομένης τῆς καθάρ- σεως (cf. Ar. 727^b 18—21. 582^b 14—16). οὕτε δὲ μὴ γινομένων ὅλας

τῶν καταμηνίων οὔτε πεπαυμένων πρὸ πολλοῦ δυνατόν γίνεσθαι σύλληψιν (cf. 727^b12—14), οὐδὲ μὴν ἀκμαζούσης τῆς καθάρσεως. ἔμπροσθεν μὲν γὰρ τῶν καθάρσεων τετυλωμένης τῆς μήτρας οὐχ οἶόν τε προσφύησαι τὸ σπέρμα· οὐδὲ μὴν ἀκμαζουσῶν· ἐκκλύζεται γὰρ ὑπὸ αὐτῶν ὁ γόνος (cf. ib. v. 16)· οὐδὲ πάλιν κατὰ πᾶν πεπαυμένων καὶ τῆς μήτρας ἀνεξηραμμένης ἤδη καὶ κατεψυγμένης. ληγούσης δὲ τῆς καθάρσεως καὶ τῆς μήτρας ἀκμὴν ἐναίμου τε οὔσης καὶ διαθέρμου, καὶ διὰ ταῦτα ὀργῶσης πρὸς τὴν παραδοχὴν τοῦ σπέρματος, καιρὸς εὐφυῆς πρὸς σύλληψιν.

Cf. plac. phil. 5, 6 ubi πῶς αἱ συλλήψεις γίνονται ex Aristotelis mente explicat auctor, liberius quidem hic, ut solet, sermoneque scholastico usus (cf. e. gr. de deo 1, 7. de semine 5, 1 etc.) neque ad ipsos libros respiciens. neque magis ex deperdito quodam libro fluxisse crediderim quae ad quaestionem τί πρῶτον τελεσιουργεῖται ἐν τῇ γαστρὶ, idem assert 5, 17: Ἀριστοτέλης πρῶτον τὴν ὀσφύν, ὡς τρώπιν νεῶς (cf. Zonaras s. ὀσφύς et fr. dub. praef.): quibus error quidam inesse videtur. Aristoteli Peripateticisque et Stoicis primum est cor, v. de gen. an. 2, 4. 6. cf. Galen. IV, 674. 662 sqq.

4. (328)

Pergit Oribasius (ex alio eiusdem libri loco): Γίνεται δὲ τισιν ἐπισύλληψις καὶ ἐπικύησις, αἷς ἐστὶν ἑλκώσις τε περὶ τὴν μήτραν καὶ τροφὴ ἱκανή. τισὶ μὲν οὖν ἀπὸ τῆς πρώτης συλλήψεως ἔτι μενούσης ἐπὶ τινὰς χρόνους τῆς ἑλκώσεως ὕστερον ἐπισυλλαμβάνουσι, τισὶ δὲ καὶ μετὰ ταῦτα, καταμηνίων ἐπιφανέντων, κατὰ ἄλλα μέρη τῆς ὑστέρας. διὸ καὶ τινες μετὰ ὀλίγον, τινὲς δὲ μετὰ πλείονα χρόνον τῷ πρώτῳ ἔτερον ἐπιτίκτουσιν.

τῶν δὲ ἐπικνουμένων τὰ μὲν ἐστὶν ἄτελῆ καὶ ἀδιαθρόατα καὶ σαρκοειδῆ, τὰ δὲ διηθρωμένα μὲν ἀσθενῆ δέ· τινὰ δὲ αὐτῶν ἰσχυρότερα γίνεται τῶν ἔμπροσθεν.

Haec aliena fere sunt ab Ar. de gen. an. 4, 5 ubi de animalibus quae ἐπικυλίσκονται disseritur. cf. hist. an. 7, 4. 585, 4 sqq.

5. (329)

Proclus in Plat. remp. p. 431 Bas. (in diss. περὶ τοῦ ἐν τῷ ἑβδόμῳ τῆς πολιτείας σπηλαίου, ubi ὑποστάσεις esse contendit τὰς ἐμφάσεις): ἡ γὰρ ὕαινα, φασὶν, τὴν τοῦ κυνὸς ἐν ὕψει καθήμενον πατήσασα σκιάν, καταβάλλει καὶ θοιὴν ποιεῖται τὸν κύνα (cf. Theophr. περὶ δακετῶν fr. 9)· καὶ γυναικὸς καθαιρομένης, φησὶν Ἀριστοτέλης, εἰς

ἔνοπτρον ἰδούσης αἵματοῦται τό τε ἔνοπτρον καὶ τὸ ἐμφαινόμενον εἴδωλον.

Nisi forte haec quoque transferenda sunt ad librum περὶ δακετῶν (cf. Prisc. v. 77).

6. (330)

Plinius n. h. XI s. 114: *miror equidem Aristotelem non modo credidisse praescita vitae esse aliqua iu corporibus ipsis, verum etiam prodidisse. quae quanquam vana existimo nec sine cunctatione proferenda, ne in se quisque ea auguria anxie quaerat, attingam tamen quae tantus vir in doctrina non spreuit. igitur vitae brevis signa ponit raros dentes (nam ὅσοι πλείους ἔχουσι μακροβιώτεροι Arist. h. a. 2, 3. 501^b23. cf. probl. 34, 1), praelongos digitos, plumbeum colorem pluresque in manu incisuras (cf. Ar. h. a. 1, 15. 493^b33) nec perpetuas. contra longae esse vitae incurvos humeris et in manu una duas incisuras longas habentes et plures quam XXXII dentes, auribus (cf. Ar. 492^b2) amplis. nec universa haec, ut arbitror, sed singula observat, frivola ut reor et vulgo tamen narrata.*

Physiognomonica haec neque in physiognomonico (cf. D. L. 5, 26) occurrunt, quem legimus, neque in primo historiae animalium (1, 9—11), ubi signa quaedam morum vitaeque memorantur (quo ipso Aristotelis loco usus est quem statim Plinius citat Trogus Pompeius). ceterum cf. Rose de Ar. libr. p. 222 sqq.

LI.

Ἰατρικὰ.

Galenus in methodi therapeuticae opere, quo methodicis (τοῖς ἀμεθόδοις, ut increpat t. X p. 928) et empiricis, scientiae contemtoribus (v. X, 76. 150. 172. physiologiae scil. X, 7 sq. 17 sqq.), pro more adversatus physiologiam et philosophiam arti reddidit veteresque quos praedicat medicos ex Hippocratica schola prognatos (Dioctem, Praxagoram ceteros, praeter ipsos Hippocraticos sine nomine claros i. e. sub Hippocratis nomine latentes) atque philosophorum eiusdem aetatis Platonis et Peripateticorum Stoicorumque etiam consona (cf. p. 15 ubi Aristoteles appellatur ἐξηγητὴς τῶν περὶ φύσεως λογισμῶν Ἱπποκράτους. item II, 88—90 etc.) principia rationesque quasi restaurasse sibi visus est, novos illos sophistas velut alter Plato longis verborum ambagibus persecutus,

is igitur Aristotelem maxime et Theophrastum, quos ubique fere consociare solet (X, 9. 19. 26. 28. 111. 118. 137. 142. cf. XI, 449. 454. 467. 474. 547. 654. 664. 679. II, 88. 110 etc.) geminos omnis Peripati principes, verae illius medicinae genuinaeque morborum cognitionis testes et *δυνάμει* magistros clamat, utqui quum universae naturae rerum principia tum morborum causas curasque stabilierint, in ipsis scilicet quos nunc habemus libris physicis (de partibus animalium etc.). medicos enim libros s. *περὶ νόσων* (cf. Rose de libris Aristotelis p. 176. 178) neque Aristotelis neque Theophrasti unquam respexit (si quae in problematis quibus saepe usus est habentur medica exceperis, cf. XVII, 2, 29 et passim t. XI), sicut neque Platonis eodem nomine laudati praeter Timaeum alium librum intellexit, neque novisse omnino tales videtur medicus doctissimus et Aristotelis, cuius librorum quorundam commentator fuit, amantissimus. aliorum tamen Peripateticorum, velut Stratonis (D. L. 5, 59 *περὶ νόσων, περὶ κρίσεων, περὶ δυνάμεων* sc. *φαρμάκων*. cf. Galen. VIII, 616. cf. etiam anatomica Eudemi et Clearchi, quem Eudemum cum Herophilo celeberrimo anatomico comparat Galenus XV, 136. 134. cf. Rose p. 174. Fritzsche proleg. in eth. Eudem. p. 19—21), medici argumenti (*περὶ ὑγείας καὶ νόσου*) scripta habebantur (Gal. II, 91), et novit ipse Galenus, si non de morbis philosophicum, attamen historicum librum de veterum medicorum placitis Aristoteli adscriptum, qui tamen esset Menonis Aristotelis discipuli, similem plane illum celeberrimo, cui a Galeno comparatur, de physicorum placitis opere Theophrasteo aliisque aliorum Peripateticorum libris in modum *συναγωγῆς* conscriptis (cf. Galen. XV, 22: οὔτε παρὰ τοῖς μάλιστα τὴν τοιαύτην ἱστορίαν ἀναλεξαμένοις ἀνδράσι τοῖς Περιπατητικοῖς ἱστορούμενον. Rose l. c. p. 70). ita quidem Galenus in comm. ad I Hipp. de nat. hom. (XV, 25): καὶ Θεόφραστος δ' ἂν ἐν ταῖς τῶν φυσικῶν δοξῶν ἐπιτομαῖς τὴν Ξενοφάνους δόξαν εἴπερ οὕτως εἶχεν (qualem voluit Sabinus) ἐγεγράφει, καὶ σοι πάρεστιν εἰ χαίροις τῇ περὶ τούτων ἱστορίᾳ, τὰς τοῦ Θεοφράστου βίβλους ἀναγνῶναι, καθ' ὥς τὴν ἐπιτομὴν ἐποίησας τῶν φυσικῶν δοξῶν. ὥσπερ γε πάλιν εἰ τὰς τῶν παλαιῶν ἱατρῶν δόξας ἐθέλοις ἱστορῆσαι, πάρεστί σοι τὰς τῆς ἱατρικῆς συναγωγῆς ἀναγνῶναι βίβλους ἐπιγεγραμμένας μὲν Ἀριστοτέλει ὁμολογουμένας δὲ ὑπὸ τοῦ Μένωνος, ὃς ἦν μαθητὴς αὐτοῦ, γεγράφθαι, διὸ καὶ Μενώνεια (sicut ethica Eudemea etc.) προσαγορεύουσιν ἐνιοὶ ταντὶ τὰ βιβλία. δῆλον δὲ ὅτι καὶ ὁ Μένων ἐκεῖνος ἀναζητήσας ἐπιμελῶς τὰ διασφόμενα κατ' αὐτὸν ἔτι τῶν παλαιῶν ἱατρῶν βιβλία, τὰς δόξας αὐτῶν ἐκείθεν ἀνελέξατο. τῶν δ' ἤδη διεφθαρμένων . . . οὐκ ἡδύνατο γράψαι. κατὰ ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία χολὴν ξανθὴν ἢ μέλαιναν ἢ φλέγμα

στοιχεῖον ἀνθρώπου φύσεως (quae apud auctorem libri Hippocratici memorantur diversorum sententiae) οὐκ ἂν εὗροις οὐδ' ὕφ' ἐνὸς εἰρη-
 μένον, αἷμα δὲ καὶ τῶν μεθ' Ἱπποκράτην φαίνονται πολλοὶ μόνον
 εἶναι νομίζοντες ἐν ἡμῖν, ὥστε καὶ τὴν πρώτην γένεσιν ἡμῶν ἐξ αὐτοῦ
 γίνεσθαι καὶ τὴν μετὰ ταῦτα κατὰ τὴν μήτραν αὐξήσιν καὶ ἀποκυη-
 θέντων τελειώσιν. quem quidem librum — eundem scilicet quem nomi-
 nant Diogenes (ιατρικά β), Hesychius (περὶ ιατρικῆς ζ), ex Ptolemaeo
 Arabes (Ibn Alkifti ap. Wenrich p. 154 et Hadschi Khalfa V, 111 Fl., qui
problematum iatricorum alter, alter *de medicina* quinque libros prae-
 bent. alterum quoddam de medicina scriptum habet Ibn Alkifti ap. Wenr.
 p. 158: *de universo medicinae sensu, ιατρικός, liber I* vel sec. Casirium:
de universa medicina liber I, iatrice inscriptus i. e. *περὶ ιατρικῆς α*) —
 quum uno hoc loco obiter Galenus commemoraverit, num qui saepe vete-
 rum medicorum sententias infert, ipse adhibuerit, nunc sciri nequit. de phy-
 sicae autem Peripateticae in ipsam medicam doctrinam meritis multis ille,
 ut supra dixi, locis disserit, quales sunt hi: t. X, p. 111: ὅτι τε γὰρ τῆς
 νοσώδους δυσκρασίας εἶδη πολλὰ καὶ ὅτι καθ' ἕκαστον ἡ θεραπεία
 διάφορος οὐχ Ἱπποκράτην μόνον ἢ ἄλλους παμπολλοὺς ἰατροὺς, ἀλλὰ
 καὶ Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην καὶ Θεόφραστον καὶ Ζήνωνα καὶ Χρύ-
 σιππον ἅπαντάς τε τοὺς ἐλλογίμους φιλοσόφους παρεχόμενοι μάρτυρας·
 ὅτι τε χωρὶς τοῦ τὴν φύσιν ευρεθῆναι τοῦ στόματος ἀκριβῶς οὐχ οἶόν
 τ' ἐστίν οὔτε περὶ νοσημάτων διαφορᾶς ξευρεῖν οὐδὲν οὐδὲ λαμάτων
 εὐπορήσαι προσηκόντως, ἅπαντας πάλιν τοὺς νῦν εἰρημένους μοι φιλο-
 σόφους τε καὶ ἰατροὺς οὐ προστάττοντας μὰ Δί' ὥς οὔτοι (sc. οἱ μεθο-
 δικοί, cf. p. 26) δίκην τυράννων ἀλλ' ἀποδεικνύντας παρέχονται. ib.
 p. 118: μαθήσεται γὰρ (sc. qui legerit τὰ περὶ διαφορᾶς νοσημάτων)
 ὥς ὁρθῇ μὲν ὁδῷ πρῶτος ἀπάντων Ἱπποκράτης ἐχρήσατο, θέον δ' αὖ-
 τὴν τελειῶσαι τοὺς μετ' αὐτὸν οὐχ ὅπως οὐδεὶς ἐτελείωσεν, ἀλλὰ καὶ
 τὰ καλῶς εὐρημένα διέφθειραν οἱ πλεῖστοι. πλησίον δὲ τοῦ τελειῶσαι
 τε καὶ συμπληρῶσαι τὴν ὕφ' Ἱπποκράτους παραδοθεῖσαν ὁδὸν οἱ περὶ
 τὸν Ἀριστοτέλην τε καὶ Θεόφραστον ἀφίκοντο καὶ εἰ χρηὴ τάληθές
 εἰπεῖν ἐτελείωσαν δυνάμει, διορισάμενοι (scil. eo ipso quod distingue-
 bant inter ὁμοιομερῆ et ἀνομοιομερῆ, cf. p. 530) τὸ μὴ ταῦτόν εἶναι
 γένος τῶν νοσημάτων ἐν τε τοῖς ὁμοιομερέσι σώμασιν ἐν τε τοῖς ὄργα-
 νικοῖς ὀνομαζομένοις etc. porro in libello peculiari contra Iulianum
 scripto methodicorum tunc viventium ducem (cf. X, 53) t. XVIII, 1 p. 258:
 ἡμεῖς δ' αὐτίς ἀναμνήσομεν αὐτόν ὥς ἕκαστος τούτων τῶν φιλοσόφων
 (Zeno sc., Aristoteles, Plato) ἅμα πολλοῖς τοῖς μετ' αὐτόν εὐκρασίαν
 μὲν ἡγρεῖται τὴν ὑγίαν εἶναι θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ,

νοσήματα δὲ γίνεσθαι τὰ γοῦν κατὰ δίαίταν ὑπερβάλλοντος ἐκάστου τῶν εἰρημένων ἢ ἐλλείποντος, εἶναι δὲ καὶ χυμούς ἐν τῷ σώματι τοὺς μὲν ὑγροὺς καὶ ξηροὺς κατὰ δύναμιν, ἐνίοις δὲ θερμοὺς ἢ ψυχροὺς, ἀναλογίζοντας νοσήμασιν. οὕτω Πλάτων ἅμα τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πᾶσιν, οὕτως Ἀριστοτέλης ἅμα τοῖς ἐκ τοῦ περιπάτου, οὕτω Ζήνων καὶ Χρυσίππος ἅμα τοῖς ἄλλοις Στωικοῖς ἐγίνωσκον. Ἰουλιανὸς δ' οὐδ' ἀνέγνω τι βιβλίον ὧν εἶπον ἀνδρῶν, οὐθ' ὅλως ἀπολούθου καὶ μαχομένου σύνεσιν ἔχει· πάντως γὰρ ἂν ᾔσθετο τῇ μὲν ἀναιρούσῃ τὸ κενὸν αἰρέσει ταῦθ' ἐπομένα, (τῇ δὲ) τοῦθ' ὑπάρχειν εἰπούση συμμετρίαν μὲν τινα πόρων εἶναι τὴν ὑγείαν, ἐν στεγνῶσει δὲ καὶ ῥύσει τῶν δι' αὐτοῦ φερομένων συνίστασθαι τὰ κατὰ διαίτην νοσήματα (cf. X, 20. 26. Amman praef. ad Cael. Aurel. p. 14 sq.). πότερον οὖν Ἀριστοτέλους (de quo cf. Rose p. 176) καὶ Χρυσίππου καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων Περιπατητικῶν (259:) κῶν τε καὶ Στωικῶν ἐξῆς παραγράφῳ τὰς ῥήσεις, ἐν αἷς φλέγμα καὶ χολὴν αἰτιῶνται καὶ τὰ πρῶτα νοσήματα τέτταρα ὑπάρχειν φασίν, ὥσπερ καὶ τὰ στοιχεῖα τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρόν. ἢ τοῦτο μὲν ὥς ἂν οὐχ' ἐν ἡ δύο βιβλία πληρῶσαι δυνάμενον ἀλλὰ καὶ τρία καὶ τέτταρα καὶ πλείω παραλείπειν ἄμεινον, ἀρκεσθῆναι δὲ μόνον τοῖς ὑπὸ Πλάτωνος (in Timaeo) εἰρημένοις . . . τοσοῦτον μόνον εἰπὼν ὑπὲρ τῶν ἐκ τοῦ περιπάτου τε καὶ τῆς στοᾶς τῶν φιλοσόφων ἀπαλλάξομεν. οὐδὲν (corr. οὐ γὰρ) ἂν εὔροις οὐτ' Ἀριστοτέλους οὐτε Θεοφράστου βιβλίον, ἐν ᾧ περὶ νοσημάτων ἀναγκασθέντες εἰπεῖν τι θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ μνημονεύσαι (corr. ἀμνημονήσαντες) διηλθον τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ τούτων αἰεὶ μέμνηνται καὶ σὺν αὐτοῖς πολλάκις ἐκατέρας τῆς χολῆς μελαίνης τε καὶ ξανθῆς, οὐκ ὀλιγάκις δὲ καὶ φλέγματος, οἷ γε τὰς διαφορὰς αὐτῶν διερχονται, τὸ μὲν ὀξύ, τὸ δ' ἄλμυρόν ἢ ἄλυκόν, ἄλλο δὲ γλυκὺ προσαγορεύοντες. οὐ μὴν οὐδὲ Χρυσίππος ἐτέρως, (260:) ἀλλ' οὕτως αἰεὶ καὶ περὶ νοσημάτων καὶ περὶ τῶν χυμῶν διαλέγεται. εἴ τις (i. εἰ δὴ τις) ἐθέλοι μόνων τῶν εἰρημένων τριῶν ἀνδρῶν ἐκλέγειν τὰς ῥήσεις, οὐκ ὀλίγα πληρῶσει βιβλία, . . . ἐὰν δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν Στωικῶν ἢ Περιπατητικῶν (cf. II, 91) ἐκάστου ἐκλέγειν τὰς ῥήσεις, ὅλην βιβλιοθήκην πληρῶσει. cf. p. 263: ταῦτ' ἐν ὧν μόνῳ τῷ Τιμαίῳ Πλάτων εἶπεν ἐπόμενος Ἰπποκράτει, τὰ δὲ τῶν ἄλλων αὐτοῦ βιβλίων εἴ τις ἐκλέγοι πάντα, δόξει μιμῆσθαι μακρολογίας ἕνεκα τὸν Ἰουλιανόν· ἔτι δὲ δὴ μᾶλλον εἰ τὰ παρὰ Θεοφράστου καὶ Ἀριστοτέλους (quibus Eudemum addit p. 269) καὶ Χρυσίππου καὶ πᾶσι τοῖς Περιπατητικοῖς τε καὶ Στωικοῖς εἰρημένα περὶ θερμοῦ καὶ ὑγροῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ χολῆς καὶ φλέγματος ὑγείας τε καὶ νόσου παραγράφοι σύμπαντα.

Ad opus autem illud collectionis medicae, ex quo fragmentum affert unus Plutarchus, praeter locum Diogenis Laertii e Demetrii Magnetis, qui Ciceronis aequalis fuit, auctorum homonymorum libro petatum, alios quosdam refero, quorum medicinale argumentum est, quum Plinii, de quo maxime incertus sum, tum Caelii Aureliani hoc est Sorani medici celeberrimi, qui utpote methodicus eosdem illos veteres quos extollit Galenus perpetuo exagitare solet atque refutare. Sorani scilicet libros latino sermone se describere, ipse profitetur scriptor ille infimae aetatis (seculi V, ut puto), qui ut Theodorus Priscianus eique similis plane Cassii Felicis interpres (qui scripsit *sub ardebre et asclepio consulibus* sec. cod. Paris. lat. 6114, i. e. a. 447. cf. P. Reland, *Fasti consul. Traj. Bat.* 1715. p. 621), totus e Graecis libris pendet (cf. *celer. pass.* 2, 1 p. 75 ed. Lugd. Bat. ib. 2, 28 p. 139. 2, 31 p. 146. praefationes p. 1 et p. 268, praeterea p. 153. 160. 181. etc. Amman praef. p. 12. quod ad sermonem attinet, advertit animum particulae *quod* [quia etc.] pro acc. c. inf. usus medio aevo linguisque vulgaribus communis, qui ex Graecismo interpretum primum irrepsit et in Boethii quoque versionibus Aristotelicis [*dicere quoniam, dicere quod, manifestum quoniam* etc.] occurrit, velut *dicere quod* cel. 1, 1, 10. *dixit quomodo* cel. 1, 13. *omitto quod* tard. 1, 5, 177. *non advertentes quia* cel. 2, 38, 220. tard. 1, 5, 171. *non intuentes veritatem quod* tard. 1, 5, 176. *nescii quoniam* ib. 1, 5, 173. cf. *quomodo* [comme] pro *quoniam* cel. 1, 9, 58. 63. 1, 15, 121, vel pro *quum* cel. 1, 6, 49 etc.).

1. 2. (331. 332)

Plutarch. qu. conviv. VIII, 9, 3, ubi morborum novorum exempla affert: *τὴν δὲ Τίμωνος ἐν Κιλικίᾳ τηθὴν Ἀριστοτέλης ἱστορήκε φωλεύειν τοῦ ἔτους ἐκάστου δύο μῆνας, μηδενὶ πλὴν μόνῳ τῷ ἀναπνεῖν ὅτι ξῆ διαδήλον οὖσαν* (cui similis plane ἄπνοος illa Heraclidis Pontici morbos mirabiles aucupantis ἐν τῷ περὶ νόσων, cf. P. Hoogvliet, de vita et scriptis Heraclidis Pont. Lugd. B. 1858 p. 61. add. Galen. VII, 615). *καὶ μὴν ἐν γε τοῖς Μελωνείοις* (vulgo *Μελωνείοις*, quod corr. Fabricius B. G. III, 405 H.) *σημεῖον ἡπατικοῦ πάθους ἀναγράφεται τὸ τοὺς κατοικιδίους μῦς ἐπιμελῶς παραφυλάττειν καὶ διαώκειν* [ὁ νῦν οὐδαμῶ γινόμενον ὁρᾶται etc.

3. (333)

Diogenes Laertius (e Demetrio Magnete) 5, 61: *γεγόνασι δὲ Στράτανες ὀκτώ· πρῶτος Ἰσοκράτους ἀκροατής· δεύτερος αὐτὸς οὗτος* (sc. Lampsacenus physicus)· *τρίτος ἱατρός, μαθητὴς Ἐρασιστράτου, ὥς δὲ τινες τρόφιμος* (de qua re cf. Galen. XI, 197)· *τέταρτος ἱστορικός, Φιλίπ*

που καὶ Περσέως τῶν Ῥωμαίοις πολεμησάντων γεγραφὼς πράξεις* (deest quintus) ἐκτὸς ποιητῆς ἐπιγραμμάτων· ἕβδομος ἰατρός ἀρχαῖος, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶν· ὄγδοος περιπατητικός, βεβιωκὼς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

Ultimi quos extra ordinem utpote ignotos addidit Demetrius a prioribus illis (tertio et secundo) vix diversi fuerint. medicum enim ab Aristotele (i. e. Pseudaristotele) citatum eundem fuisse cum Erasistrateo coniecere non ita facile potuit Demetrius, nos possumus, neque magis patet (cf. Rose p. 174), utrum medicus Erasistrati amicus, qui Alexandriae vixit ut peripateticus i. e. Lampsacenus, quemque Berytium Galeni esse mera coniectura volunt, revera diversus fuerit a philosopho nec ne.

4. (334)

Plinius n. h. 28, s. 21: *peculiariter (lac) valet potum contra venena quae data sunt e marino lepore, buprestis, ut Aristoteles tradit, dorycnio (dorycnion -cium vulgo. cf. Sillig IV p. 275), et contra insaniam quae facta sit hyoscyami potu.*

Ad hoc Aristotelis testimonium (alterum cf. s. 14) spectat mentio eiusdem in indice auctorum huius libri facta (cf. H. Brunn, de auctorum indicibus Plinianis. Bonn. 1856 p. 37). ceterum lactis usum iis qui sive ὑοσκόαμον (p. 139. *μανιώδης* hic est sec. Gal. XII, 147) sive λαγῶν θαλάττιον (ib.) sive δορύκνιον (p. 140. cf. Nicander alexiph. 385) sive βούπρηστιν (p. 141) biberint, commendat item Asclepiades (ἐν τῷ ἔ τῶν ἐντὸς παθῶν p. 135, cf. 138) apud Galenum l. II de antidotis (l. XIV), sicut contra alia venena multa.

5. (335)

Cael. Aurel. celer. passion. l. II c. 13 p. 110 (ed. Amman Lugd. Bat. 1709): *hanc (sc. pleuritidem) definiens primo de adiutoriis libro Aristoteles sic tradendam credidit. pleuritis inquit est liquidae materiae coactio (vulgo coctio quod nihili est, ut recte vidit Almelooven in notis p. 616) sive densatio. nec tamen disseruit utrumne totius, quod falsissimum, siquidem phlebotomati aegrotantes liquidum sanguinem reddunt, an vero particulae. sed quum hoc tacuit, necessarium praetermisit* (ita iam in margine editionis Lugd. 1569 [vel priore titulo 1567] p. 97 recte corrigitur id quod vulgo legitur non [n̄ pro nc] praetermisit).

Haec, nisi falsum omnino est Aristotelis nomen et ex methodici cuiusdam nomine vel alius περὶ βοηθημάτων agentis (cf. Aristoxenus de hydrophobia citatus similiterque reprehensus ap. Cael. cel. 3, 16, 34 de quo

cf. Gal. 8, 746. ceterum in quibusdam codicibus vel Aristot. probl. I, 30 sqq. appellantur *βοηθηματικά προβλήματα*) errore ortum, certe ex methodici cuiusdam referentis libro verbisque sumta sunt, ex ipso scilicet Sorani de adiutorii opere, quod citatur celer. pass. 2, 29 p. 143 et saepius alibi sine nomine auctoris. etenim ubicunque Caelius alia sua opera citare videtur, Sorani citat, cuius ipsa verba exprimit. Soranus igitur Aristotelis, Apollonii, Asclepiadis de pleuritide definitiones citaverit, quae ante ultimam Sorani deinceps apud Caelium recensentur. idem ex suo liquidae materiae coactioni (vel correptioni, ut ex Aristoxeno Cael. l. c. nam tale quid pro coctione edd. desideratur, quod *σῆψιν* significet, at non *πέψιν*. cf. Gal. VII, 374 sq.) explicaturus addiderit densationem, quum secundum methodicorum rationem omnis morbus aut strictura (vel densatio, *στεγνῶσις*) sit aut solutio (*ρύσις*) itemque medicamenta omnia aut solventia (stricturam), ut calida, aut stringentia vel densantia (soluta), ut frigida. ita quidem methodici *τὰς φλεγμονὰς* (Gal. XI, 77. cf. XIV, 735) *ἀπάσας στεγνὰ πάθη νομίζοντες καὶ χαλᾶν* (laxare) *αὐτὰς ἡγούμενοι*, quae Galeni verba sunt (XI, 79), contrariam semper regulam i. e. humidam et calidam convenire aegris contendunt, ubi frigidam et siccam veteres medici, ut Diocles et ceteri, a quorum parte stat Galenus. veteres igitur hoc nomine perpetuo increpat Soranus eiusque interpres, velut, quo altero in loco Aristotelis nomen occurrit, in curatione furiosorum.

6. (336)

Cael. Aurel. tard. pass. I, 5 p. 336 (de mania): *alii frigidis usi sunt rebus, passionis causam ex fervore venire suspicantes, ut Aristoteles et Diocles* (sc. in l. de passionibus atque causis earum et curationibus, qui saepissime citatur), *nescii quoniam fervor innatus sine dubio tumoris (= inflammationis) est signum et non ut existimant passionis causa. quare peiorare necesse est et maiorem furorem fieri, quum frigida curatione corpora densentur.*

www.libtool.com.cn

ARISTOTELES PSEUDEPIGRAPHUS.

PARS ALTERA

CONTINENS

FRAGMENTA HISTORICA

CUM APPENDICE

ANECDOTORUM ARISTOTELICORUM.

www.libtool.com.cn

VIII. HISTORICA.

LII.

Πολιτεῖαι.

In divisione librorum Aristotelis qualis prolegomenorum in categorias simulque in universam Aristotelis philosophiam scriptorum pro solenni capitulo habetur, inter eorum librorum exempla quae neque *μερικά* sint neque *καθόλου* sed *μεταξύ*, historica scilicet, una cum historia animalium politias (sc. *τὰς διττὰς ἱστορίας*, ut ait David p. 24, 33. 26^b32 Br. *τὴν ἱστορίαν τῶν πολιτειῶν* appellat auctor vit. Marc. f. 276^b in. cf. 276^a) appellare solent commentatores (Ammon. in cat. f. 9^b. 10 ed. Ven. 1545. Schol. Ar. p. 35^b17—24. David p. 26^b32. 24, 32), utriusque operis originem simili quadam hominum ex mera coniectura ipsoque rerum eventu disputantium fabula ad itinera regis Alexandri Asiatica inepte referentes, quae scilicet materiam philosopho suppeditaverint sive ab ipso partim comite collectam sive regis munificentia trausmissam (praeter vit. Ar. ed. apud Amm. in cat. f. 5^b et vit. lat. veterem cf. vit. Marc. f. 276^b in.: *ἀκμάσαντι δὲ Ἀλεξάνδρῳ καὶ ἐπιστρατεύσαντι κατὰ Περσῶν συνεξῆλθεν, οὐδὲ τότε τοῦ φιλοσοφεῖν ἀποσχόμενος· τὴν γὰρ ἱστορίαν τῶν πολιτειῶν τότε συνέλεξε.* item David p. 24, 32: *αἱ πολιτεῖαι, ἃς ἱστορήσεν ἐκ τοῦ πολλὴν γῆν περιελθεῖν ἅμα Ἀλεξάνδρῳ βασιλεῖ.* Elias p. 9^b27 Br.: *ἃς συνεγράψατο ἐκ τοῦ πολλὴν γῆν περιελθεῖν σὺν Ἀλεξάνδρῳ τῷ βασιλεῖ.* Anonymus Olympiodoreus ad Porphyrr. in cod. Paris. 1939 f. 51^a fin.: *ὁ μὲν γὰρ Ἀρ. συνῶν καὶ Ἀλεξάνδρῳ τῷ κτίστῃ πολιτείας λέγεται μετ' αὐτοῦ περιελθεῖν, ὃν ἀνεγράφετο τὸν βίον.* de hist. an. notissimus est locus Plinii 8, 17 cf. Rose de Ar. libr. p. 200). titulus historiae politicae erat *πολιτεῖαι* (*ὡς Ἀρ. ἐν πολιτεῖαις*) id est collectio politiarum, quarum singulae singulis operis sectionibus seorsim descriptae suo quaque titulo plerumque citantur (*Ἀθηναίων πολιτεία, Λακεδαιμονίων πολιτεία* etc.). quas quidem sectiones, licet diversi admodum ambitus necessario fuerint, libros (*βιβλία*) interdum (sicut physicorum

problematum sectiones) appellatas fuisse ex fr. 101 (*Ἀρ. ἐν τῇ κοινῇ Ἀρκάδων πολιτεία ἀρχόμενος τοῦ βιβλίου*) apparet. atque revera suum singulis politiis hoc est singulis operis sectionibus numerum fuisse deinceps numeratis, bina etiamnuuc testimonia docent, in quibus antiquiorum accuratior in citando mos servatus est (*Ἀθηναίων* α fr. 34 et 89, *Ἰθακησίων* μβ fr. 124). quot autem politiae fuerint, aliter ab aliis nunc traditur: inter quos qui optimus testis est cuiusque auctoritatem ad Anastasii imperatoris aevum codicesque sexti seculi initio scriptos referat Hesychii in onomatologo consensus, Diógenes Laertius 158 fuisse memorat (*δυοῖν δέουσαι* ρξ cod. Flor., vulgo *δυοῖν δεοῦσαι ἐξήκοντα καὶ ἑκατόν*, apud Hes. *ρνῆ*). ad eundem numerum casu quodam centum alteris auctum commentatorum loci redire videntur, quibus si ducentas pro centum errore scriptas fuisse concedas, praeter eas circa quinquaginta extitisse confirmatur (*historiam ducentarum et quinquaginta politiarum* habet vitae Ar. versio latina vetus, Elias in proleg. prax. 12 p. 9^b26 Br. vel p. 425 Cramer A. P. t. IV: *γεγραμμένοι δὲ αὐτῶ εἰσὶ καὶ πολιτεῖαι διακόσαι πεντήκοντα τὸν ἀριθμόν*, cautius autem in Schol. Br. p. 35^b19: *ἀμφὶ τὰς ὃ καὶ διακόσας* et secundum vitam Ar. gr. vulgatam: *ἀμέλει καὶ συνάδουσεν αὐτῶ μέχρι καὶ ἔσω τῶν Βραχμάνων, ἐνθ' ἵστέορησε* — non *ἔστησε* ut vulgo male editur — *τὰς σνὲ πολιτείας*, sicut scribitur in vitae huius exemplari cod. Marc. 257 post vitam ineditam additae). idem denique Ptolemaei numerus fuisse videtur, qui nunc quidem corruptus est interpretum negligentia et librariorum Arabicorum quorum in numeris tradendis nullam posse fidem haberi patet (171 Ibn Alkifti apud Wenr. p. 156 cf. Bernays Rhein. Mus. N. F. 7, 287, itemque Hadschi Khalfa V, 97 Fl. ubi nunc non nisi librarii incuria ex similibus in lingua Arabica vocabulis *centum civitatum* alteram omittentis pro 171 legitur 71. falsus enim est numerus 191 quem Hadschi Khalfae esse perhibet Herbelot bibliothèque orientale Par. 1697 p. 971). itaque pro certo atque explorato sumi potest Aristotelis fuisse politias centum et quinquaginta octo, neque solum eas urbium praecipuarum instituta particularia continentes, sed communia etiam si qua essent (cf. Schoemann antiquit. iur. publ. p. 398 et Griech. Alterth. II, 68) gentium stirpiumque Graecarum, id quod et Arcadum Thessalorumque politiarum tituli significant ab auctoribus traditi (fr. 101. 113) et in ipsius indicis Andronicei apud Laertium reliquis expressum fuisse praeclara Bernaysii (Rhein. Mus. N. F. 7, 289) emendatione patefactum est (*πολιτεῖαι πόλεων δυοῖν δεοῦσαι ρξ, κοινὰ καὶ ἴδιαι, δημοκρατικαί, ὀλιγαρχικαί, ἀριστοκρατικαί, τυραννικαί*. cf. ad indicis n. 143. ex Laetio Hesychius negligenter excerpserat haec: *πολιτείας πό-*

λεων ιδιωτικῶν καὶ δημοκρατικῶν καὶ ὀλιγαρχικῶν ὄνῃ). et multa quidem κοινῶν exempla, praeter duo illa quae expresse citantur, nomina praebent gentium quarum respublicae memorantur non solum Graecarum (velut Achaeorum, Aetolorum, Acarnanum, Opuntiorum i. e. Locrorum, item Epirotarum, Cypriorum etc.), sed si Photio fides etiam exterarum (velut Ἀνκλῶν qui νόμοις οὐ χρῶνται ἀλλ' ἔθεισι secundum Heraclidem exc. c. 15, et fortasse etiam Ἀνδῶν, fr. 162—63, et Βιθυνῶν?), de quibus diserte testatur Cicero de fin. 5, 4: *omnium fere civitatum non Graeciae solum sed etiam barbariae ab Aristotele mores instituta disciplinas, a Theophrasto leges etiam cognovimus.* atque ex hac ipsa politiarum materia proficisse videtur qui νόμων vel νομίμων (sc. βαρβαρικῶν, cf. praef. fr.) collectanea quatuor libris edidit post Theophrastum (ut ex uberiori νομίμων Πρωμάτων descriptione iudices) auctor recentior. nobis autem nunc ex auctorum certis testimoniis notae sunt politiae quadraginta quatuor, tres autem et sexaginta numerantur cum eis quas ex ipsorum fragmentorum argumentis olim extitisse probabili coniectura efficias. attamen licet tanta sit fragmentorum copia, eorum praecipue quae ex Atheniensium republica desumpta sint grammaticis lexilogisque ad Atticorum auctorum sermonem illustrandum utilissima, neque ordinis cuiusdam quo singulae se politiae exceperint vestigium ullum relinquitur nec vinculi quo inter se omnes coniunctae fuerint rerumque nexus materiaeque ad finem quandam generalem usumque philosophicum praeparatae. quod si quidem in tot numero reipublicae Atheniensium fragmentis non casu accidisse plane patet, auctorem operis non philosophum fuisse perspicitur, qualis historiae animalium auctor Aristoteles et Theophrastus νόμων (cuius quidem operis philosophicam rationem in legum comparatione atque aestimatione positam optime demonstrat fragmentum uberrimum in Stobaei florilegio 44, 22 servatum), sed mere historicum, qui singularum gentium historiam dedita opera et vel minimis rebus leviusculisque indulgente narret, origines (πρίσεις) cum nominibus varie mutatis moresque et instituta cultumque omnem accurate describat atque illustret nec fabulis popularibus latius referendis abstinens (cf. fr. 11. 17. 135. 164. 169. 184 etc.) multusque idem in proverbii explicandis (fr. 78. 102. 112. 128. 138. 143. 157. 158. 167. 170. 171. 184. 204 etc.), qui denique nihil ultra velit quam narrare (cf. Rose de Ar. libr. p. 57 sq.) summasque in historia veterum auctorum laudes revera reportaverit (cf. Cic. l. c. Plutarch. non posse suav. sec. Ep. c. 10). quae quum ita sint, nihil minus verum dici potest, nihil quod ex ipsa fragmentorum lectione minus petitus sit, quam quod cum alijs multis quibus operis ut utilissimi ita in omni antiquitate celeberrimi

fama persuasit, his verbis qui in opere historico philosophum, quem solum novimus, sibi se reperisse finxit, expressit Kortüm (Geschichte Griechenlands, Heid. 1854, t. III p. 117) ut appellaret illud *gewissermassen eine vergleichende Zergliederung der Staatsgrundgesetze*. Immo quia nullam talis comparationis speciem praebet, quia cum historiae animalium ratione causas praeparantis nullo modo politiarum historia comparari potest (cuius quidem similitudinis falsa specie sibi olim illusit Michael Piccart isag. in lect. Arist. Altd. 1665 p. 206), propter hanc ipsam rem certum est nequaquam auctorem fuisse Aristotelem nec maiorem in hoc libro titulum sero grammaticorum Alexandrinorum assensu confirmatorum auctoritatem esse quam in reliquis qui deperditi sunt. ipse adeo Aristoteles in fine ethicorum, ubi politicorum operis secuturi argumentum enuntiat, in quibus scilicet *ἐκ τῶν συνηγμένων πολιτειῶν θεωρεῖσθαι* debeat politicus philosophus (etenim pro vera politiarum historia haec ipsa politica sunt, rerum collectarum quasi fundum materiamque — quae per se solam nihil iuvat absque philosophi iudicio qui sciat uti — una comprehendentia), ibi igitur clare indicat neque scripsisse adhuc ipsum tales *τῶν νόμων καὶ τῶν πολιτειῶν συναγωγάς*, quales sophistarum studia protulisse ait (sc. *τὰς τῆς γῆς περιόδους* et *ἱστορίας τῶν περὶ τὰς πράξεις γραφόντων* sec. rhetor. 1, 4 fin.) nec similis operis edendi consilium cepisse praeter politica, quibus ipsis quasi quoddam supplementum (sicut phytica zoicis) legum libros Theophrastus addidit singula *νομοθεσίας* capita diligenti philosophi studio persequentes. itaque neque Aristotelem intelligas politias collegisse nec Theophrastum, sed Peripateticum quendam alium qui historicus potius et philologus fuerit quam philosophus: quales fuerunt Demetrius Phalereus qui opus Atheniensium politiae simillimum edidit *περὶ τῆς Ἀθηνῆσι νομοθεσίας*, et Dicaearchus cuius politiarum libros singulares in manibus Cicero tenuit (ep. ad Att. II, 2. de leg. 3, 6, 14), eorumque similes. huic autem ignotum politiarum Pseudaristotelicarum auctorem non minus quam Dicaearchum, ut dedita opera rerum publicarum fata describeret, ipsius sine dubio philosophi exemplum incitavit, qui plurimarum civitatum instituta in politicis passim tetigit. neque illas multo post mortem Aristotelis conscriptas fuisse, editas autem in ipsum eius nomen mox abiisse bibliothecariorum Alexandrinorum auctoritate receptum (eodem illo tempore inter Atticarum litterarum florem conditasque bibliothecas intermedio, quo librorum Hippocraticorum inter se diversissimorum corpus unius nominis auctoritate stabilita medicorum multorum famam delevit, cf. Littré in ed. Hipp. t. X praef. p. 53 et Daremberg, Not. et extr. des mss. médicaux I p. 223, quo

quae oratorum Atticorum nomina mentitae orationes multae circumferebantur, titulos nactae sunt duraturos, velut pro Nicia Lysiae illa quam spuriam quidem Dionysio opp. rhet. p. 483 R. iudice iam Theophrastus agnoverat: cf. de orationibus pseudepigraphis Rehdantz apud A. Schaefer, Demosthenes und seine Zeit. Lpz. 1858. t. III, 2, p. 317 sqq. atque de universo hoc argumento Rose de Ar. l. p. 1 sqq.), hoc ex Timaei († c. ol. 131) certo iudicio cognoscitur, qui post quinquaginta fere vel sexaginta annos Aristotelis se legere politias sine ulla dubitatione credidit (fr. 160). itaque nescio an ipsa Aristotelis ethicum opus fluentis verba male intellecta falsi tituli praeiudicium Alexandrinis confirmaverint. iam vero quo revera tempore post edita Aristotelis ethica atque politica (ol. 111, 2 Rose p. 125) atque omnino post philosophi senescentis annos longa operum divinatorum serie occupatos (Rose p. 231) politiarum opus compositum sit, arctius etiam definiri potest ex fr. 59, quo de mutatis τῶν λεγῶν τριήρων nominibus agitur: quae quidem quum antea fuissent Paralus et Salaminia, nunc auctoris aetate essent Paralus et Ammonias, scil. Ammonias propter Θυσίας Ammoni (cf. Boeckh Staatsh. d. Ath. II, 130—34) ob Alexandrum filium novo studio missas (eodem fortasse anno quo et Ammonia Athenis celebrari coepta sunt, cf. Hesych. s. v.). atque haec quidem navium duarum nomina, quum annis ol. 113, 4. 114, 2 et 3 (Boeckh Urk. über das Seewesen p. 91. ceterum Ammoniadis nomen nusquam in inscriptionibus nunc servatis occurrit sec. Boeckh. p. 79) nondum publice recepta essent (sc. probabile est odii causa adversus Salaminios deficientes concepti Salaminiae nomen mutatum esse inde ab ol. 115, 3. cf. Paus. 1, 35, 2. Polyæn. 4, 11, 1. Diod. 18, 69. Boeckh C. I. I p. 148), vigeabant tamen (cf. Boeckh p. 76—79) non solum politiarum auctoris incerti tempore, sed etiam Dinarchi florentis (Harp. s. Ἀμμωνίς) qui, ut ait Dionysius, Θεοφράστῳ τε συνεγένετο καὶ Δημητρίῳ τῷ Φαληρεῖ (licet oratio contra Himeraeum, in qua Ammonidis mentio siquidem in causa Harpallica habita est, scripta fuisse putanda sit a. ol. 114, 1. cf. Maetzner ad Din. p. 85. 89. occisus est Himeraeus iste ol. 114, 3 v. A. Schaefer, Demosth. III, 1, 298. 358) et pictoris Protogenis (Plin. 35, 36, 20. is post ol. 119 mortuus est. cf. Brunn, Geschichte der Griech. Künstler II, 230, 238). his autem ante Philochori aetatem Atticam historiam usque ad ol. 129, 3 scribentis aliae duae naves sacrae accesserunt Antigonis et Demetrias, quibus ad Antigonum et Demetrium novos deos theori missi ducerentur (cf. Plut. Demetr. 11), ab eo inde anno quo tot aliis decretis regem Demetrium honoraverant, qui a Demetrii Phalerei per decem annos (ol. 115, 3—118, 2) imperio Athenienses liberavisset (ol. 118, 2), scilicet ab eodem

anno quo et tribus duae novae decem antiquis ob eandem occasionem additae sunt Antigonis et Demetrias (cf. Diod. 20, 46. Plut. Demetr. 10. Rangabé Antiq. t. II p. 178). atque has quidem duas nondum novit politiarum auctor, qui quum praesentem ubique suae aetatis reipublicae statum describat (cf. fr. 31. 44. 45. 66 etc.), decem phylarum instituta et magistratuum numeros numero illi aptos retinet. quae vero vestigia pauca occurrunt (cf. fr. 31. 85), quibus rempublicam qualis erat post Euclidem in aristocraticam magis speciem mutatam fuisse credas, ea quoque plane conveniunt Demetrii Phalerei temporis quo politiarum auctorem sive Atheniensem sive Athenis commoratum scripsisse vidimus, scilicet ol. 116 vel 117 (inter ol. 115, 3—118, 2). huius igitur opus Aristotelis nomine inscriptum Timaeus legit, idem probabile est iam novisse Philochorum, qui licet ad historicas res atque ad religiosas animum potius adverterit quam ad instituta politica, quorum non minus raro testis ipse inducitur quam saepe Aristoteles, in multis tamen cum Aristotele plane conspirasse videtur (cf. fr. 5. 17. 24. 33. 55. 59. 86. 87), utpote eisdem quibus ille fontibus usus, velut Ephoro (quem Aristoteles quidem secutus est in Laced. pol. cf. fr. 147. idem Herodoto fr. 13. 14) eisque qui res Atticas antea exposuerant. attamen fuisse inter posteriores criticos, qui etsi nulla iam esset ratio qua veri auctoris nomen diuturna oblivione perditum erui potuisset, in nonnullis politiis praeter antiquorum consensum reperire sibi viderentur quae ad Aristotelem auctorem minime pertinerent, immo recentioris aetatis vestigia gererent, id significare videntur Simplicii verba (in categ. f. 2, γ ed. Bas., Schol. Br. p. 27 not.) *γνησίας* eius *πολιτείας* aperte distinguentis. id quod antiquiorum (fortasse Alexandri) iudicio niti patet. contra Tzetzes qui politiarum auctorem propter epigrammata sepulcralia politiis hic illic inserta eaque pepli manifesto spurii epigrammatis partim similia partim eadem, non philosophum esse voluerit sed hunc ipsum qui peplum ediderit (v. fr. 178. cf. 184), ex sua id coniectura sola pronuntiavit, utqui epitaphia illa ex peplo excerpta in scholiis ad Homerica sua ab ipso adiectis creberrime adhibuerit. itaque non Tzetzis quidem iudicium, at suspicionem illam a Simplicio traditam nos ita accipiemus, ut cur genuinis spuriis politias commixtas olim fuisse statuamus, causam nobis nullam esse profiteamur: veteribus enim ea fuit quod quamvis de singulis dubitarent, longaeva operis auctoritate impediti essent quominus totum relicerent. immo propter ipsa illa recentioris aetatis vestigia a veteribus agnita sententiam qua integrum opus ab Aristotelis mente alienum esse decrevimus, e fragmentorum ratione petitam libenter confirmabimus. minus enim ad hunc finem illud valebit, quod

politias, quarum vel nullum fuisse certum ordinem vel nullum certe nunc deprehendi posse constat ita quidem ut si paulo recentius esset opus et grammaticorum Alexandrinorum consuetudini propius, alphabeticam fuisse seriem suspiceris (cf. praef. ad Zoica), ad litterarum ordinem revera dispositas fuisse commentatores asserunt (cf. Bournot p. 268). sic enim praeter Davidem (in categ. Schol. Ar. p. 24, 35: αἱ πολιτεῖαι . . . ὥς ἐκδέδωκε κατὰ στοιχεῖον διακοσίας πεντήκοντα οὐσας τὸν ἀριθμόν) anonymus Parisiensis (Davidis nomine falso inscriptus cod. 1939 f. 51^a), qui Olympiodori (quem David etiam secutus est et excerpserat Elias) in Porphyrii isag. commentarium recoquit: γέγραπται δὲ αὐτῷ καὶ πολιτικά ὁμοίως τῷ Πλάτῳ, ἐν ᾧ (sic) διαλέγεται πῶς νῦν χρῆ κατὰ τὴν ἀρίστην πολιτεύεσθαι πολιτείας. ἔγραψε γὰρ καὶ ἑκάτερος καὶ πολιτικὸν καὶ πολιτείας· καὶ ἐν μὲν τῷ πολιτικῷ τὸν αὐτὸν ἔχουσι σκοπὸν, ἐν δὲ τῇ πολιτείᾳ διαφωνοῦσιν. ὁ μὲν γὰρ Ἀριστοτέλης συνῶν καὶ Ἀλεξάνδρῳ τῷ κτίστη πολιτείας λέγεται μετ' αὐτοῦ περιελθεῖν, ὃν ἀνεγράφετο τὸν βίον κατὰ στοιχεῖον· ὅτι τυχὸν μὲν Ἀλεξανδρεῖς τοιῶσδε πολιτεύονται καὶ Ἀθηναῖοι τοιῶσδε καὶ Βιθυνοὶ καθ' ἑξῆς κατὰ τὴν τάξιν τῶν στοιχείων· οὕτως οὖν καὶ τὰς πολιτείας τέθεικεν. ὁ δὲ Πλάτων ἔγραψε πολιτείας ἐν ᾗ διαλέγεται πῶς χρῆ κρατεῖν καὶ τάττειν πολιτείας (cf. David proleg. phil. p. 16^b16: ἰστέον ὅτι ἐν μὲν τῷ τῶν πολιτικῶν συγγράμματι ἓνα σκοπὸν ἔχει καὶ ὁ Ἄρ. καὶ ὁ Πλάτων· ἀμφοτέρω γὰρ λέγουσι πῶς δεῖ διοικεῖσθαι πόλιν· ἐν δὲ τῷ περὶ πολιτείας διάφορός ἐστι καὶ ὁ σκοπὸς καὶ ἡ περιγραφὴ. καὶ ἡ μὲν περιγραφὴ, ὅτι ὁ μὲν Πλάτων ἐνικῶς ἐπέγραψε πολιτείας, ὁ δὲ Ἄρ. πληθυντικῶς πολιτείας. ὁ δὲ σκοπὸς ἐστὶ διάφορος, ὅτι ὁ μὲν Ἄρ. λέγει πῶς ἐπολιτεύοντο οἱ ἀρχαῖοι, οἷον οἱ Ἀργεῖοι, οἱ Βοιωτοί, ὁ δὲ Πλάτων λέγει πόσα εἶδη πολιτειῶν καὶ πῶς δεῖ πολιτεύεσθαι). horum autem opinio quum ipsum opus nunquam vidissent, ex falsa tituli explicatione orta revera nihil est nisi scholium quoddam titulo huic tradito, quo πολιτεῖαι κατὰ στοιχεῖον ῥνή recensebantur (velut in eodem indice problematum physicorum libri κατὰ στοιχεῖον λη), ab ipsis additum. qua formula nec rerum quidam ordo alphabeticus in his quidem titulis designari potest neque librorum inscriptio ea ut sicut in libris Aristotelicis factum esse notum est (cf. praeter commentatores etiam Eustath. in Il. p. 5 sq. Tzetz. in Il. p. 45. 154), γράμματα (ξ, κ, λ = VI, X, XI) haberent pro numeris (ς, ι, ια = VI, X, XI), sed qua solummodo confirmari videtur totius operis tot revera sectiones peculiares fuisse deinceps numeratas suisque nominibus ex ordine numerorum litteris expressorum appellatas. licet ipse ego, qui formulae illius in talibus titulis fere su-

perfluae vim negaverim, ad litterarum ordinem ea de causa politias exhibuerim, quia et usum faciliorem praebeat et quovis alio qui arbitrarie fingi potuisset eo ipso melior sit quod nullus sit. ceterum confitendum est numerum $\mu\beta$ qui Ithacensium libro tribuitur, cum alphabetico ordine, si quidem civitatum praecipuarum seriem coniectando expleas, optime congruere.

Post Timaeum Philostephanus Cyrenaeus (sub Ptolemaeo Philopatore) politias Aristotelicas adiisse videtur (fr. 210). ceterum licet plurima fragmenta adhuc extent, tamen fere omnia ea sunt, ut ad diligentissimam Didymi eiusque aequalium (velut Dionysii, Strabonis) aetatem hoc est ad primi ante Chr. seculi partem alteram aeraeque Christianae initia eum remittant, qui de singulorum testimoniorum, quae apud lexicographos recentiores et paroemiographos scholiorumque veterum collectores ex iustis priorum commentariis decerptorum identidem repetuntur, origine fonteque diligentius inquirat. nec tamen ultra Didymi philologi celebrari aetatem facile ascendas, quamvis et ipsum antiquiorum testium verba ex Alexandrinorum partim grammaticorum fontiumque ipsius aevo propiorum auctoritate collegisse vestigia cernantur (cf. praef. in fr. didascal. etc.). at hi Didymi fontes remotiores sunt quam qui nostris etiam oculis patefiant. contra Didymi labores a Pamphilo aliisque propagati (fr. 181. 200 etc.) ubique nunc apparent (fr. 9. 30. 115 etc.), sive Harpocratonem perlustres sive Pollucem (quem fere in Atheniensium politiae fragmentis magistratibusque Atticis recensendis secutus sum) et Athenaeum sive Plutarchum historicorum illius aetatis facile doctissimum (fr. 103. 174. 189 etc.), quem nihilominus aliorum scriptorum verba quae descripsit ita saepe sua fecisse deprehendimus quasi propriis uteretur ipsiusque aevo eas res adscriberet quas $\nu\tilde{\nu}$ ita se habere testes pronuntiassent (cf. fr. 9. 151. de eclogis et collectaneis quibus in diversorum librorum locis denuo Plutarchus usus sit cf. fr. 102. 152. 203 etc.). porro ex eisdem copiis Didymeis (fr. 187. 204. cf. 131. 149 etc.) fluxerunt Heraclidis cuiusdam recentioris collectanea $\pi\epsilon\rho\iota\ \pi\omicron\lambda\iota\tau\epsilon\iota\omega\tilde{\nu}$, ex quibus librarii istius Byzantini opera desultoria nunc excerpta quaedam fortuita remanent una cum variarum Aeliani historiarum epitoma. eundem autem locum quem apud Graecos Didymus, Varro apud Romanos obtinet, ut recentiorum fere omnium qui eruditionis famam quaerent, ex eo fonte rivuli derivarentur: a quo cum multis aliis (sicut Vitruvio fere toto) Plinius pendet et fragmenta Aristotelis Pliniana. qui omnes auctores si nomina testium semper apposuissent vel apposita servassent, multo plura nunc fragmenta haberi viderentur quam quae post insignes Caroli Mülleri labores spermo-

logi meritissimi et prudentissimi, quos pro fundamento habui (una cum Grashofii et Bournoti censuris, v. Jahrbücher der Philologie und Paedagogik Bd. X. Lpz. 1829, Philologus Jahrg. IV. Göttingen 1849), infra iterum collegi. latent enim Aristotelea (i. e. Didymea) quam plurima et apud Strabonem et in excerptis Heraclideis et in quaestionibus Graecis Plutarchi, porro apud Stephanum Byzantium (de quo cf. fr. 104. 168. 183. 204), apud Aelium Dionysium et Pausaniam Eustathii fontes (cf. fr. 53. 112 etc.) atque in lexicis denique scholiisque omnibus. quamdiu autem in hominum doctiorum manibus politiae fuerint, in tanta auctorum priores alios repetentium negligentia vix est quomodo aestimes, nec fere verbotenus fidem habebis Photio qui in Sopatri sophistae historiarum eclogis (cf. Suid. s. v.) politiarum quoque Aristotelis eclogas extitisse testatur, quas scil. ex aliis scriptoribus transcriptas fuisse opineris (Phot. bibl. cod. 161 p. 104^b38: ὁ δὲ δωδέκατος αὐτῶ λόγος συνήθροισται ἐξ ἄλλων τε διαφόρων καὶ . . . ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους πολιτειῶν, Θεταλῶν τέ φημι καὶ Ἀχαιῶν καὶ Παρίων Ἀνκίων τε καὶ Κίων, καὶ ὧν ἐκεῖνος ἀπλῶς ἐν τοῖς πολιτικοῖς αὐτοῦ διαλαμβάνει). an credis Athenaeo qui lib. VIII p. 336^d ita gloriari videtur ut ipse sit ὁ πλείονα τῆς μέσης καλουμένης καμφοδίας ἀναγνοῦς δράματα τῶν ὀκτακοσίων καὶ τούτων ἐκλογὰς ποιησάμενος. non ego. nam qui eclogas illas instituit Didymus fuit lexicomici auctor, non Athenaeus qui lexicomici promptam doctrinam arripuit. valebit autem de politiarum opere idem quod de reliquis collectionis Aristotelicae partibus, quae novo studiorum Aristotelicorum ardore exorto quum primo ante Chr. seculo vergente resumpta fuisset atque a philologis perlustrata, mox quo magis, una cum labente eruditorum industria, philosophiae Aristotelicae nova Peripateticorum proles operam daret e libris genuinis vereque philosophicis quasi componendae atque in certum quoddam librorum corpus scholasticum coercendae, eo celerius novae oblivioni traderentur. et profecto quae philosophis Aristotelem explicaturis inutilia partim essent (οὐκ ἄξια σπουδῆς, ut ait Simplicius iuxta Alexandrum) partim a mente eius aliena (et exoterica), ea nullo philosophi damno perdita sunt, nullo philosophiae ea quorum doctrinam laboriosiore recentiorum auctorum modo inertia repudiaret modo superbia, utpote quae ἱστορικώτατον quidem auctorem proderent, at non φιλοσοφώτατον. sane si titulorum seriem oculis percurras quibus fragmenta attribui possunt quae leguntur pauca quidem et leviuscula vel adeo vilia quae librorum philosophicorum fuerint, plurima autem quae studiis philologicis debeantur, quid ex hac librorum deperditorum multitudine magnopere nunc desideraveris?

Index fragmentorum.

1. Ἀθηναίων, ᾱ.

Historia reipublicae: Iones, Ἀπόλλων πατρῷος 1. — Daedalus, Euchir 2. — Theseus: Panathenaea 3. divisio populi 4. 5. φυλαί, τριετής (φρατρίαι), γένη 5. — Epimenides-Buzyges 6. — Solon: ναυκραρίαι 7 (cf. 16). τὰ τέτταρα τέλη 8. πελάται (θῆτες) 8^a. ἄξονες, κύρβεις 9. 10. lex de seditione civium 10. cineres Solonis 11. — Pisistratus: ἐπὶ Παλληνίδι μάχη 12. — Pisistratidae: λυκόποδες, Λειψύθριον 13. Alcmaeonidae 13. 14. bellum Cleomenis 14. tyrannidis 41 anni 15. — Clisthenes: δῆμαρχοι 16. — pugna Salaminia: de Xanthippi cane (Κυνὸς σῆμα) 17. — societas Atheniensium: ἑλληνοταμίαι 18. — Cimonis hospitalitas 19. — Pericles: eius magister Pythocles musicus 20. διανομὴ τῶν δημοσίων, Demonides 21. minuta Areopagi auctoritas 22. — caedes Ephialtis 23. — Cleon 24. — Theramenes 25. — Cleophon 26. — Anytus 27. — οἱ τριάκοντα 28. Dracontides 29.

Magistratus Attici: οἱ ἐννέα ἄρχοντες 30. θεσμοθετῶν ἀνάκρισις 31. τριτοπάτορες 32. ὄρκοι πρὸς τῷ λόγῳ 33. — οἱ θεσμοθεταί 34. γραφαί πρὸς αὐτοὺς ξενίας καὶ δωροξενίας etc. 35. δίκη ἀπὸ συμβόλων 36. — ὁ ἄρχων 37. δίκαι πρὸς αὐτόν: εἰς ἐμφανῶν κατὰστασιν 38, εἰς दाτητῶν αἵρεσιν 39. σίτος 40. — ὁ βασιλεὺς 41. ἐπιμελεῖται τῶν μυστηρίων 42. — ὁ πολέμαρχος 43. δίκαι ἀποστασίου καὶ ἀπροστασίου etc. 44. — πάρεδροι 45.

στρατηγοὶ 46. ἑππαρχοι 47. φύλαρχοι 48.

ἡ βουλὴ: πρυτάνεις 49. ἐκκλησίαι 50. κυρία ἐκκλησία 51. 52. ἐπιστάται 53. πρόεδροι 54. γραμματεὺς, ἀντιγραφεὺς 55.

ἀποδέκται 56. πωληταί 57. ταμίαι 58 (ταμίαι τῶν λεγῶν τριήρων 58.

Πάραλος καὶ Ἀμμωνιάς 59. ἱεροποιοὶ 60). — εὐθύναι 61. λογισταί 62. 63. συνήγοροι 64. — ἀστυνόμοι 64. ἀγορανόμοι 65. ἐπιμελεῖται ἐμπορίου 66. σιτοφύλακες 67. μετρονόμοι 68.

Iudicia: κατὰ δῆμους δικασταί 69. διαιτηταί 70. ἐχίνος 71. ἔφεσις 72. δικαστήρια φονικά: ἐπὶ Παλλαδίῳ 73. βουλευσέως δίκη 74. ἐπὶ Δελφίνῳ 75. hellaea: τὸ σύμβολον 76. τὸ δικαστικόν 77. 78 (Calli-crates). ἡ διαμεμετρημένη ἡμέρα 79. ψῆφοι (τετραπλημέναι, πλήρεις) 80. ἴσαι ψῆφοι 81. ὁ κημὸς 82.

Cives: ἔφηβοι (δοκιμαζόμενοι) 83. ἐγγραφόμενοι 83. 85. περιόλοιοι 84. militiae anni (ἐπώνυμοι τῶν ἡλικιῶν) 86. ἀδύνατοι 87. — χορηγεῖν 88. — παράσιτοι 89.

2. *Αἰγινητῶν.*
servi 90.
3. *Αἰτωλῶν.*
Leleges 91.
4. *Ἀκαρνάνων.*
Curetes, Leleges, Teleboae 92. Leucarus pancratii inventor 93.
5. *Ἀκραγαντίνων.*
λίτρα 94.
6. *Ἀμβρακιωτῶν.*
Dexamenaei 95.
- (7) *Ἀντανδρίων.*
Antandros Ἡδωνίς, Κιμμερίς 96.
8. *Ἀργείων.*
turres Cyclopum Tirynthiae 97. Φειδώνια μέτρα 98. Asine a Dryope condita 99. (interitus Mycenae 100?).
9. *Ἀρκάδων.*
Megalopolis: οἱ μύριοι 101.
10. *Ἀχαιῶν.*
11. *Βοττιαίων.*
Atheniensium in urbe condenda partes (prov. ἔωμεν εἰς Ἀθήνας) 102.
12. *Γελώων.*
Gelonis mors 103.
13. *Δηλίων.*
causa nominis 104. Apollinis Delii cultor Pythagoras 105. Glaucus daemon 106.
- (14.) *Ἐπιδαυρίων.*
Ἐπίκαρος (Cares, Iones) 107.
15. *Ἡλείων.*
ἑλλανοδίκαι 108. Caucones 109.
16. *Ἡπειρωτῶν.*
Ἀμύνται 110.
17. *Θετταλῶν.*
Aminaei Thessali, vitis Aminaea 111. prov. φεῦγ' ἐς κόρακας 112. τετράδες 113. Aleuas, πέλιτη 114. ἡ λάγυνος 115. χλαμύς 116.
- (18.) *Θηβαίων.*
Cadmus: litterae, (lapicidinae) 117. τοὺς ἀντόχειρας οὐκ ἐτίμων 118.

- (19.) Ἰασέων.
convivia 119.
20. Ἰθακησίων, μβ.
Cephalus et Arcisius 120. Telemachus, Perseptolis 121. Odysseus et Telemachus (ὁ φάγιλος), Κυλιάδαι 122. μαντεῖον Ὀδυσσεύς apud Eurytanes 123. σκυτάλη 124.
21. Ἱμεραίων.
ἐξᾶς, οὐγκία, τριαῖς, λίτρα 125.
22. Κείων.
Aristaeus 126.
23. Κερκυραίων.
Scheria 127. Κερκυραία μάστιξ prov. 128.
24. Κιανῶν.
Milesiorum colonia (ἀπὸ Κίου) 129.
25. Κολοφανίων.
Theodori carmina 130.
- (26.) Κορινθίων.
Periander 131. 132.
- (27.) Κρητῶν.
Rhadamanthus 133. πυρρίχη 134.
- (28.) Κροτωνιατῶν.
Milon 135.
- (29.) Κυθηρίων.
Porphyrussa 136.
30. Κυθνίων.
(ἀπὸ Κύθνου, Ophiussa) 137. κυθνώλεις συμφοραί prov. 138.
31. Κυμαίων.
αἰσυμνηται 139. Βλακεία 140.
32. Κυπρίων.
ἄνακτες, ἄνασσαι 141. Timarchi dentes 142.
33. Κυρηναίων.
Battus, σίλφιον 143. nummi 144. (Ammus 144^a). Ammonis fontes 144^b.
34. Λακεδαιμονίων.
Timomachus Aegidarum dux 145. — Lycurgus: cum Iphito auctor ἐκεχειρίας Ὀλυμπιακῆς 146. eius merita et honores 147. Apollinis Delphici discipulus 148. eius φήτρα de senatu et populo 149. senatorum numerus 150. ἡ κρυπτία 151. κείρεσθαι τὸν μύστακα 152. μόραι 153. λόγοι 154. φοινικίς 155. ἀποδημεῖν

- οὐκ ἐξεῖναι 156. ἡ φιλοχρηματία Σπάρταν ὀλεῖ 157. Ter-
pander 158.
35. *Λευκαδίων.*
Lelex, Teleboas 159.
- (36.) *Λοκρῶν.*
urbis origo 160. Zaleucus 161.
- (37.) *Λυδῶν.*
aeris temperandi inventor Lydus 162. rex Adramytes 163.
38. *Λυκίων.*
39. *Μασσαλιωτῶν.*
regis Nani filia, Protiadae 164.
40. *Μεγαρέων.*
Leleges 165.
41. *Μηλιέων.*
παῖδες 166. Hippotae imprecatio 167.
- (42.) *Μηλίων.*
Zephyria 168.
- (43.) *Μιλησίων.*
Antheus et Cleoboea 169. luxuria 170.
44. *Ναξίων.*
Telesagoras, Lygdamis 171. bellum cum Milesiis, Polycrita et
Diognetus, Polycritae mors 172.
45. *Ὀπουντίων.*
Leleges 173. rex Locrus eiusque uxor Cabye, filius Opus 174.
Amphissa 175. Achilles Ἄσπετος (et Patroclus) 176. Medon 177.
46. *Ὀρχομενίων.*
Hesiodi sepulcrum 178. ἀχάνη 179.
47. *Παρίων.*
48. *Πελληνίων.*
οἱ μαστροί 180.
- (49.) *Ῥηγίων.*
Anaxilas (ἀπήνη καὶ λαγώς) 181.
- (50.) *Ῥοδίων.*
Diagorae eiusque filiorum victoriae Olympicae 182.
51. *Σαμίων.*
Parthenia 183. Ancaeus 184. λευκὴ χελιδὼν 185. Mandrobulus:
πρόβατον Iunoni sacrum 186. Aesopus 187. bellum contra Priē-
nenses (Bias): τὸ περὶ Δρυῶν σκότος 188. Melissus et Pericles
189. servorum ἐκ πέντε στατήρων ἰσοπολιτεία 190.

52. **Σαμοθράκων.**
Leucosia 191.
53. **Σικυνώνων.**
ὄβολοι, ὀφειλοί 192.
- (54.) **Σινοπέων.**
Sinope Asopi filia 193.
- (55) **Συβαριτῶν.**
luxuria, clades a Crotoniatilis accepta 194. Siritae 195.
56. **Συρακουσίων.**
rex Pollis, γλυκὺς Πόλλιος 196. καλλικύριοι 197. Hieroni mors 198. Dionysii iunioris vinolentia 199. τὸ Σικελικὸν τάλαντον 200.
57. **Ταραντίνων.**
Taras, νόμοι 201.
58. **Τεγεατῶν.**
Ἀρκάδες προσέληνοι 202. foedus cum Lacedaemoniis (χρηστὸς ποιεῖν) 203.
59. **Τενεδίων.**
Τενέδιος πέλεκυς 204. Tenes rex 205.
- (60.) **Τηνίων.**
Hydrussa 206.
61. **Τροιζηνίων.**
ἄμπελος Ἀνθηδονιάς 207. Anthes et Hyperes 208. Pittheus 209.
- (62.) **Χαλκηδονίων.**
quadrيرهmes Bospori 210.
- (63.) **Χαλκιδέων.**
Abantes 211. ἑποπόται, coloniae Chalcid. 212.

inc. sedis fr. 212^a: νάνος.

fr. spurium 212^b: Excecti regis annuli magici.

Ἀθηναίων ᾱ.

1. (337)

Harpocration s. Ἀπόλλων πατρῷος: ὁ Πύθιος. προσηγορία τίς ἐστι τοῦ θεοῦ πολλῶν καὶ ἄλλων οὐσῶν. τὸν δὲ Ἀπόλλωνα κοινῶς πατρῷον τιμᾶσιν Ἀθηναῖοι ἀπὸ Ἰωνος· τοῦτον γὰρ οἰκήσαντος τὴν

Ἀττικὴν, ὡς Ἀριστοτέλης φησί, τοὺς Ἀθηναίους Ἴωνας κληθῆναι καὶ Ἀπόλλω (ita cod. Vind. ἀπόλλων cod. A et ἀπόλλωνα cod. B sec. Bekk.) πατρῶον αὐτοῖς ὀνομασθῆναι.

Ex eodem fonte (Didymi comm. in Demosth. or. 18, 141 vel 57, 54 et 67?) derivata videntur verba quae leguntur fere similia et in lex. rhet. Seguer. p. 291 Bekk. et in schol. ad Plat. Euthyd. (ubi p. 302: Ἀπόλλων πατρῶος διὰ τὴν τοῦ Ἴωνος γένεσιν) p. 369 Bekk.: . . οἱ δὲ (φασιν) ὅτι Κρεοῦση τῇ Ἐφεχθείᾳ μιγείς Ἀπόλλων Ἴωνα ἐγέννησεν, ἀφ' οὗ καὶ τοὺς Ἀθηναίους ποτὲ Ἴωνας κληθῆναι καὶ διὰ ταῦτα πατρῶον αὐτοὺς Ἀπόλλωνα ἔχειν. cf. schol. Aristoph. Av. 1527: . . . πατρῶον δὲ τιμῶσιν Ἀπόλλωνα Ἀθηναῖοι, ἐπεὶ Ἴων ὁ πολέμαρχος Ἀθηναίων ἐξ Ἀπόλλωνος καὶ Κρεοῦσης τῆς Ξούθου (sc. γυναικός cf. Eurip. Ion) ἐγένετο (Eudoc. p. 331). quae quum legi etiam potuerint ubi de phratriis (cf. praeter Dem. or. 57 et Plat. l. c. Harp. s. ἔρκειος Ζεὺς) sermo esset vel de archontum probatione (Poll. 8, 85. cf. etiam 8, 122 et Eudoc. l. c.), ad origines Atticas referre malo propter Heraclideae excerpta, quae ita incipiunt: Ἀθηναῖοι τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς ἐχρῶντο βασιλείᾳ· συνοικήσαντος δὲ Ἴωνος αὐτοῖς, τότε πρῶτον Ἴωνες ἐκλήθησαν.

2. (338)

Plinius VII, s. 57 (quae cuiusque inventa sint exponens e Philostephano, ut puto, cf. ad fr. 6 et ad Chalced. pol.): *Gyges Lydus* (in quo nomine consentiunt codices v. ed. Sillig. t. II p. 65) *picturam Aegypti* (condere instituit) *et in Graecia Euchir Daedali cognatus, ut Aristoteli placet, ut Theophrasto, Polygnotus Atheniensis.*

De Daedalo Atheniensi et ab Erechtheo oriundo regioque Metionidarum genere (Apollodor. bibl. 3, 15, 8. Paus. 7, 4) atque de Daedalidis Atheniensibus (τοὺς ἀπὸ Δαιδάλου τε καὶ ἐργαστηρίου τοῦ Ἀττικοῦ vocat Paus. 5, 25 fin.) vid. Diodor. 4, 76. e quo genere postea etiam reddit non fictus, sed verus Euchir statuaris Atheniensis (Paus. 8, 14. cf. Boeckh, Corp. inscr. Gr. I p. 916).

3. (339)

Schol. Soph. Oed. Col. 701 γλαυκᾶς παιδοτρόφου (φύλλον ἐλαίας): καὶ Ἀριστοφάνης ἐν νεφέλαις (nub. 1005. cf. schol.) . . . ὁ δὲ Ἴστρος καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν δεδήλωκεν γράφων οὕτως * εἶναι (ita cod. Laur. cum ed. Rom., εἶνιο scr. Elmsl.) δὲ κλάδον [ἀπὸ add. L., om. R.] τῆς ἐν ἀκαδημίᾳ ἐλαίας (ἦν add. ed. Rom.) ἀπὸ τῆς ἐν ἀκροπόλει φυτευθῆναι φασιν . . . ὁ δὲ Ἀριστοτέλης καὶ τοῖς νικήσασιν τὰ Παναθηναῖα ἐλαίου τοῦ ἐκ τῶν μορίων γινομένου διδόνταί φησιν.

52. **Σαμοθράκων.**
Leucosia 191.
53. **Σικωνίων.**
ὀβολοί, ὄφελοί 192.
- (54.) **Σινωπέων.**
Sinope Asopi filia 193.
- (55.) **Συβαριτῶν.**
luxuria, clades a Crotoniatis accepta 194. Siritae 195.
56. **Συρακουσίων.**
rex Pollis, γλυκὺς Πόλλιος 196. καλλικύριοι 197. Hieroni mors 198. Dionysii iunioris vinolentia 199. τὸ Σικελικὸν τάλαντον 200.
57. **Ταραντίνων.**
Taras, νόμοι 201.
58. **Τεγεατῶν.**
Ἀρκάδες προσέληνοι 202. foedus cum Lacedaemoniis (χρηστοὺς ποιεῖν) 203.
59. **Τενεδίων.**
Τενέδιος πέλεκυς 204. Tencs rex 205.
- (60.) **Τηνίων.**
Hydrussa 206.
61. **Τροιζηνίων.**
ἄμπελος Ἀνθηδονιάς 207. Anthes et Hyperes 208. Pittheus 209.
- (62.) **Χαλκηδονίων.**
quadriremes Bospori 210.
- (63.) **Χαλκιδέων.**
Abantes 211. ἱποπόται, coloniae Chalcid. 212.

inc. sedis fr. 212^a: νάνος.

fr. spurium 212^b: Excesti regis annuli magici.

Ἀθηναίων α̅.

1. (337)

Harpocraton s. Ἀπόλλων πατρῷος: ὁ Πύθιος. προσηγορία τίς ἐστι τοῦ θεοῦ πολλῶν καὶ ἄλλων οὐσῶν. τὸν δὲ Ἀπόλλωνα κοινῶς πατρῷον τιμᾶσιν Ἀθηναῖοι ἀπὸ Ἰῶνος· τούτου γὰρ οἰκίσαντος τήν

Ἀττικὴν, ὡς Ἀριστοτέλης φησί, τοὺς Ἀθηναίους Ἴωνας κληθῆναι καὶ Ἀπόλλω (ita cod. Vind. ἀπόλλων cod. A et ἀπόλλωνα cod. B sec. Bekk.) πατρῶον αὐτοῖς ὀνομασθῆναι.

Ex eodem fonte (Didymi comm. in Demosth. or. 18, 141 vel 57, 54 et 67?) derivata videntur verba quae leguntur fere similia et in lex. rhet. Seguer. p. 291 Bekk. et in schol. ad Plat. Euthyd. (ubi p. 302: Ἀπόλλων πατρῶς διὰ τὴν τοῦ Ἴωνος γένεσιν) p. 369 Bekk.: . . οἱ δὲ (φασιν) ὅτι Κρεούση τῇ Ἐρεχθίδος μίγξις Ἀπόλλων Ἴωνα ἐγέννησεν, ἅφ' οὗ καὶ τοὺς Ἀθηναίους ποτὲ Ἴωνας κληθῆναι καὶ διὰ ταῦτα πατρῶον αὐτοὺς Ἀπόλλωνα ἔχειν. cf. schol. Aristoph. Av. 1527: . . . πατρῶον δὲ τιμῶσιν Ἀπόλλωνα Ἀθηναῖοι, ἐπεὶ Ἴων ὁ πολέμαρχος Ἀθηναίων ἐξ Ἀπόλλωνος καὶ Κρεούσης τῆς Ξούθου (sc. γυναικός cf. Eurip. Ion) ἐγένετο (Eudoc. p. 331). quae quum legi etiam potuerint ubi de phratriis (cf. praeter Dem. or. 57 et Plat. l. c. Harp. s. Ἐρκειος Ζεύς) sermo esset vel de archontum probatione (Poll. 8, 85. cf. etiam 8, 122 et Eudoc. l. c.), ad origines Atticas referre malo propter Heraclideae excerpta, quae ita incipiunt: Ἀθηναῖοι τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς ἐχρῶντο βασιλείᾳ· συνοικίσαντος δὲ Ἴωνος αὐτοῖς, τότε πρώτον Ἴωνες ἐκλήθησαν.

2. (338)

Plinius VII, s. 57 (quae cuiusque inventa sint exponens e Philostephano, ut puto, cf. ad fr. 6 et ad Chalced. pol.): *Gyges Lydus* (in quo nomine consentiunt codices v. ed. Sillig. t. II p. 65) *picturam Aegypti (condere instituit) et in Graecia Euchir Daedali cognatus, ut Aristoteli placet, ut Theophrasto, Polygnotus Atheniensis.*

De Daedalo Atheniensi et ab Erechtheo oriundo regioque Metionidarum genere (Apollodor. bibl. 3, 15, 8. Paus. 7, 4) atque de Daedalidis Atheniensibus (τοὺς ἀπὸ Δαιδάλου τε καὶ ἐργαστηρίου τοῦ Ἀττικοῦ vocat Paus. 5, 25 fin.) vid. Diodor. 4, 76. e quo genere postea etiam reddit non fictus, sed verus Euchir statuarius Atheniensis (Paus. 8, 14. cf. Boeckh, Corp. inscr. Gr. I p. 916).

3. (339)

Schol. Soph. Oed. Col. 701 γλαυκᾶς παιδοτρόφου (φύλλον ἐλαίας): καὶ Ἀριστοφάνης ἐν νεφέλαις (nub. 1005. cf. schol.) . . . ὁ δὲ Ἴστρος καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν δεδήλωκεν γράφων οὕτως * εἶναι (ita cod. Laur. cum ed. Rom., ἔνιοι scr. Elmsl.) δὲ κλάδον [ἀπὸ add. L., om. R.] τῆς ἐν ἀκαδημίᾳ ἐλαίας (ἦν add. ed. Rom.) ἀπὸ τῆς ἐν ἀκροπόλει φυτευθῆναι φασιν . . . ὁ δὲ Ἀριστοτέλης καὶ τοῖς νικήσασιν τὰ Παναθηναῖα ἐλαίου τοῦ ἐκ τῶν μορίων γινομένου δίδοσθαι φησιν.

Ex eodem fonte Phot. lex. p. 275, 3 Pors. μοῖραι: ἐλαῖαι ἱεραὶ τῆς Ἀθηνᾶς (haec prima verba servata sunt etiam apud Hesych. s. v.) ἐξ ὧν τὸ ἔλαιον ἔπαθλον ἐδίδοτο τοῖς νικῶσι τὰ Παναθήναια. ἦσαν δὲ πρῶται ἰβ τὸν ἀριθμὸν (haec igitur sunt Istri de quo cf. Harp. 'p. 144, 21) αἱ μεταφτυτενθεῖσαι ἐκ τῆς ἀκροπόλεως εἰς Ἀκαδημίαν. Aristotelis locum (ap. Müll. fr. 266) ad Thesei historiam refero propter Plut. Thes. 24: Ἐν δὲ ποιήσας ἅπασιν κοινὸν . . . τὴν τε πόλιν Ἀθήνας προσηγόρευσε καὶ Παναθήναια θυσίαν ἐποίησε κοινήν. cf. Paus. 8, 2 et schol. Plat. Parmen. p. 329 = Phot. p. 375, 20 Παναθήναια: Ἀθήνησιν ἐορτὴ ἐπὶ τῷ ὑπὸ Θησέως γενομένῳ συνοικισμῷ.

4. (340)

Plut. Thes. 25: ἔτι δὲ μᾶλλον ἀνέξῃσαι τὴν πόλιν βουλόμενος ἐκάλει πάντας ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ τό, δεῦρ' ἔτε πάντες λεῶ, κήρυγμα Θησέως γενέσθαι φασὶ πανδημίαν τινὰ καθιστάντος. οὐ μὴν ἄτακτον οὐδὲ μειμιγμένην περιεῖδεν ὑπὸ πλήθους ἐπιχυθέντος ἀκρίτου γενομένην τὴν δημοκρατίαν, ἀλλὰ πρῶτος ἀποκρίνας χωρὶς εὐπατρίδας καὶ γεωμόρους καὶ δημιουργούς, εὐπατρίδαις δὲ γινώσκειν τὰ θεῖα καὶ παρέχειν ἄρχοντας ἀποδοῦν καὶ νόμων διδασκάλους εἶναι καὶ ὁσίαν καὶ λεῶν ἐξηγητὰς τοῖς ἄλλοις πολίταις, ὥσπερ εἰς ἴσον κατέστησε, δόξη μὲν εὐπατρίδων χρεῖα δὲ γεωμόρων πλήθει δὲ τῶν δημιουργῶν ὑπερέχειν δοκούντων. ὅτι δὲ πρῶτος ἀπέκλινε πρὸς τὸν ὄχλον, ὥς Ἀριστοτέλης φησί, καὶ ἀφῆκε τὸ μοναρχεῖν, ἔοικε μαρτυρεῖν καὶ Ὅμηρος ἐν νεῶν καταλόγῳ μόνους Ἀθηναίους δῆμον προσαγορεύσας. ἔκοψε δὲ καὶ νόμισμα βοῦν ἐγχαράξας ἢ διὰ τὸν Μαραθῶνιον ταῦρον ἢ διὰ τὸν Μένω στρατηγὸν ἢ πρὸς γεωργίαν τοὺς πολίτας παρακαλῶν. ἀπ' ἐκείνου δὲ φασὶ τὸ ἐκατόμβοιον καὶ τὸ δεκάβοιον ὀνομασθῆναι.

Ad prima verba cf. Heraclid. exc. polit. (p. 3 ed. Schneidewin. cf. p. 34): Θησεὺς δ' ἐκήρυξε καὶ συνεβίβασε τούτους ἐπ' ἴση καὶ ὁμοίᾳ. ultima (βοῦς νόμισμα) adscripsi Pollucis (9, 60 cf. 73) memor apud quem similia multa ex Aristotele derivantur, et proverbii βοῦς ἐπὶ γλώττῃ apud paroemiographos et lexicographos celebrati. de eupatridis sacrorum tribunalium curatorihus v. Poll. 8, 111 (cf. lex. rhet. Seg. p. 257, 7 = Etym. M. p. 395, 50 s. εὐπατρίδαι).

5. (341)

Schol. in Plat. Axioch. p. 465 Bekk. (cf. Moeris Att. p. 193, 16 Bekk.) γεννήτη: Ἀριστοτέλης φησὶ τοῦ ὄλου πλήθους διηρημένου Ἀθήνησιν εἰς τε τοὺς γεωργούς καὶ τοὺς δημιουργούς (et eupatridas cf.

fr. 4) φυλαὶς αὐτῶν εἶναι τέσσαρας, τῶν δὲ φυλῶν ἐκάστης μοίρας εἶναι τρεῖς, ἃς τριτῦας τε καλοῦσι [adde καὶ ἔθνη] καὶ φρατρίας, ἐκάστης δὲ τούτων τριάκοντα εἶναι γένη, τὸ δὲ γένος ἐκ τριάκοντα ἑκαστον ἀνδρῶν συνεστάναι. τούτους δὴ τοὺς εἰς τὰ γένη τεταγμένους γεννήτας καλοῦσι. — Harpocraton (ex quo Phot. p. 605, 19 = Suid. s. v.) s. τριτῦς: Ἀλσχίνης ἐν τῷ κατὰ Κτησιφῶντος (§. 8). τριτῦς ἐστὶ τὸ τρίτον μέρος τῆς φυλῆς· αὕτη γὰρ διήρηται εἰς τρία μέρη, τριτῦς καὶ ἔθνη καὶ φρατρίας, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ.

Communem fontem et eodem Aristotele usum (at non ipsum solum Aristotelem) referunt qui supra scriptis consentiunt Harpocraton et Pollux. et ille quidem ita s. γεννηται: οἱ τοῦ αὐτοῦ γένους κοινωνοῦντες. διηρημένων γὰρ ἀπάντων τῶν πολιτῶν κατὰ μέρη, τὰ μὲν πρῶτα καὶ μέγιστα μέρη ἑκαλοῦντο φυλαί, ἐκάστη δὲ φυλὴ τριχῇ διήρητο καὶ ἑκαλεῖτο ἑκαστον μέρος τούτων τριτῦς καὶ φρατρία. πάλιν δὲ τῶν φρατριῶν ἐκάστη διήρητο εἰς γένη λ, ἐξ ὧν αἱ ἱερωσύναι αἱ ἐκάστοις προσήκουσαι ἐκληροῦντο. ἔστι δὲ παρὰ πολλοῖς τῶν δητόρων τοῦ νομα, ὡς καὶ Δημοσθένης ἐν τῇ πρὸς Εὐβουλίδην ἐφέσει (or. 57, 67). Ἰσαῖος δ' ἐν τῷ περὶ τοῦ Ἀπολλοδώρου κλήρου (§. 1 et 27, cf. 13. 15. 17. 43) συγγενεῖς τοὺς γεννήτας (Schoemann ad Is. p. 356. codd. τοὺς συγγενεῖς γεννήτας) ὠνόμασεν. οὐχ οἱ συγγενεῖς μέντοι ἀπλῶς καὶ οἱ ἐξ αἵματος γεννῆται τε καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους ἑκαλοῦντο, ἀλλ' οἱ ἐξ ἀρχῆς εἰς τὰ καλούμενα γένη κατανεμηθέντες. Φιλόχορος δ' ἐν τῇ δ' φησὶ πρότερον ὁμογάλακτας ὀνομάζεσθαι οὓς νῦν γεννήτας καλοῦσιν. Pollux autem (8, 111): ὅτε μέντοι τέτταρες ἦσαν αἱ φυλαί, εἰς τρία μέρη ἐκάστη διήρητο καὶ τὸ μέρος τοῦτο ἑκαλεῖτο τριτῦς καὶ ἔθνος καὶ φρατρία (quae male expressit qui excerpserit schol. in Plat. Remp. p. 406). ἐκάστου δὲ ἔθνους γένη τριάκοντα ἐξ ἀνδρῶν τοσούτων, ἃ ἑκαλεῖτο τριακάδες καὶ οἱ μετέχοντες τοῦ γένους γεννῆται καὶ ὁμογάλακτες (hoc quidem ex Philochoro, v. supra Harp. et ipsum Phil. ap. Phot. s. ὀργεῶνες), γένει μὲν οὐ προσήκοντες, ἐκ δὲ τῆς συνόδου οὕτω προσαγορευόμενοι. τρία δ' ἦν τὰ ἔθνη πάσαι, εὐπατρίδαι γεωμόροι δημιουργοί. cf. etiam lex. rhet. Seguer. p. 227 s. γεννῆται τίνες εἰδέν: γένος ἐστὶ σύστημα ἐκ τριάκοντα ἀνδρῶν συνεστῶς, οὐ οἱ μετέχοντες ἑκαλοῦντο γεννῆται, οὐ κατὰ γένος ἀλλήλοις προσήκοντες οὐδ' ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ αἵματος, ἀλλ' ὥσπερ οἱ δημόται καὶ φράτορες ἑκαλοῦντο νόμων κοινωνίαν τινὰ ἔχοντες, οὕτω καὶ οἱ γεννῆται συγγενικῶν ὀργίων ἢ θεῶν, ἀφ' ὧν ὀργεῶνες ὠνομάσθησαν (ex eodem fonte schol. in Plat. Menon. p. 382 = Suid. s. v.): quae eadem repetit Etym. M. p. 226, 13.

simul alia addens quae alio loco in eodem lex. Seguer. p. 231, 23 et apud Hesychium leguntur s. γεννῆται: οἱ τοῦ αὐτοῦ γένους μετέχοντες καὶ ἄνωθεν ἀπ' ἀρχῆς ἔχοντες κοινὰ λερά· οἱ δὲ ὁμογάλακτας καὶ [φρά-
τορας] συγγενεῖς τοὺς γεννήτας.

6. (342)

Servius ad Virgil. Georg. I, 19 (ed. Lion II p. 175) unciq̄ue puer monstrator aratri: alii Triptolemus, alii Osirim volunt, quod magis verum est. nam Triptolemus frumenta divisit . . . Varro de scenicis originibus vel Scauro: Triptolemus dicit Nigidius . . . ergo Osiris significatur, ut Φιλοστέφανος περὶ εὐρημάτων, vel Epimenides qui postea Buzyges dictus est secundum Aristotelem (cf. Probus ad h. l. p. 29, 22 ed. Keil. Hal. 1848: quidam putant Triptolemus Atticum dici . . . quidam Buzygen, qui primus iunctis existimatur ad arandum usus. sed constat multis annis ante et fruges in Aegypto inventas esse et arasse primum Osirim duobus bubus etc.)

Aristotelem citavisse videtur ipse quem Varro citat Philostephanus: ex cuius libro de hoc εὐρημάτων argumento clarissimo fluxisse credas inventorum illam collectionem quae est apud Plinium (n. h. 7, 57) multa praeter Philostephanum recentissimum antiquorum scriptorum et ipsius Aristotelis et Theophrasti nomina exhibentem (cf. ad Chalced. pol.). ibi haec leguntur: bovem et atrum (invenit) Buzyges Atheniensis (cuius memor etiam Varro de re rust. 2, 5, 4), ut alii Triptolemus. Hesych. s. Βουζύγης: ἥρως Ἀττικὸς ὁ πρῶτος βοῦς ὑπὸ ἄροτρον ζεύξας· ἐκαλεῖτο δὲ Ἐπιμενίδης. καθίστατο δὲ παρ' αὐτοῖς καὶ ὁ τοὺς ἱεροὺς ἀρότους ἐπιτελῶν Βουζύγης (de quo ultimo v. Paroemiogr. ed. Gott. I p. 388. cf. schol. Aristid. p. 473 Dind.) Lex. rhet. Seg. p. 221, 8 (= Etym. M. p. 206, 47) s. Βουζυγία: γένος τι Ἀθήνησιν, ἱερωσύνην τινὰ ἔχον· Βουζύγης γάρ τις τῶν ἡρώων πρῶτος βοῦς ζεύξας τὴν γῆν ἤρωσε καὶ εἰς γεωργίαν ἐπιτήδειον ἐποίησεν, ἀπ' οὗ γένος καλεῖται Βουζυγία. Schol. ad Il. σ, 483: καὶ ἄροτρον δὲ πρῶτος Ἐπιμενίδης ὁ καὶ Βουζύγης ἔξενξε. definitur locus ad quem pertinet hoc fragmentum (Müll. 258) ex Plut. Sol. 12.

7. (343)

Phot. lex. s. ναυκραρία: τὸ πρότερον οὕτως ἐκάλουν, ναυκρά-
ρία καὶ ναύκαρας· ναυκράρια μὲν ὁποῖόν τι ἢ συμμορία καὶ ὁ δῆμος, ναύκαρας δὲ ὁποῖόν τι ὁ δήμαρχος, Σόλωνος οὕτως ὀνομάσαντος, ὥς καὶ Ἀριστοτέλης φησί. καὶ ἐν τοῖς νόμοις (sc. Solonis) ἐστὶν (cod. κ. ἐν τ. ν. δὲ . . . nisi forte corr. λέγει) «ἐάν τις ναυκραρίας ἀμφισβητῇ»

(cf. Phot. p. 59, 13: ἄν τις ἐρωσύνῃς ἡμφισβήτει et apud Poll. 8, 90 ἐρωσύνῃς ἀμφισβήτησις), καὶ «τοὺς ναυκράρους τοὺς κατὰ ναυκραρίαν». ὕστερον δὲ ἀπὸ Κλεισθένους δῆμοι εἰσι καὶ δῆμαρχοι ἐκλήθησαν. ἐκ τῆς Ἀριστοτέλους πολιτείας ὃν τρόπον διέταξε τὴν πόλιν ὁ Σόλων· «φυλαὶ δὲ ἦσαν τέσσαρες καθάπερ πρότερον καὶ φυλοβασίλεις τέσσαρες· ἐκ δὲ τῆς φυλῆς ἐκάστης ἦσαν νενεμημένοι τριττύες μὲν τρεῖς, ναυκραρίαι δὲ δώδεκα καθ' ἐκάστην». ὁ Κλειδήμος ἐν τῇ τρίτῃ φησὶν ὅτι Κλεισθένους δέκα φυλὰς ποιήσαντος ἀντὶ τῶν τεσσάρων, συνέβη καὶ ἐς πεντήκοντα μέρη διαταγῆναι αὐτάς. καὶ ἐκάλουν ναυκραρίας (cod. διαταγῆναι· αὐτοὺς δὲ ἐκάλουν ναυκράρια), ὥσπερ νῦν [εἰς] τὰ ἑκατὸν (Boeckh, Staatshaush. I, 728) μέρη διαιρεθέντα καλοῦσι συμμορίας.

Cf. Pollux 8, 108: Δῆμαρχοι οἱ κατὰ δήμους ἄρχοντες. ἐκαλοῦντο δὲ τῶς ναύκραροι, ὅτε καὶ οἱ δῆμοι ναυκραρίαι. ναυκραρία δ' ἦν τῶς φυλῆς δωδέκατον μέρος καὶ ναύκραροι ἦσαν δώδεκα, τέτταρες κατὰ τριττὴν ἐκάστην. τὰς δ' εἰσφοράς τὰς κατὰ δήμους διεχειροτόνουν οὗτοι καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἀναλώματα. ναυκραρία δ' ἐκάστη δύο ἐπτάς παρῆχε καὶ ναῦν μίαν, ἀφ' ἧς ἴσως ἀνόμαστο. Hesychius s. ναύκλαροι: δῆμαρχοι... ἀφ' ἐκάστης φυλῆς δώδεκα, οἵτινες ἀφ' ἐκάστης χώρας τὰς εἰσφοράς ἐξέλεγον· ὕστερον δὲ δῆμαρχοι ἐκλήθησαν.

8. (344)

Harpocr. (et ex eo Photius, cf. Suid.) s. ἐπτάς: Ἰσαῖος ἐν τῷ περὶ τοῦ Ἀπολλοδώρου κλήρου (§. 39) «ἀπεγράψατο μὲν τμήμα μικρὸν ὡς ἐπτάδα τελῶν (Is. ὡς ἐπτάδα δὲ τελῶν ἄρχειν ἤξλου τὰς ἀρχάς. cf. Boeckh, Staatsh. I, 657). Ἀριστοτέλης δ' ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ φησὶν ὅτι Σόλων εἰς τέτταρα διεῖλε τέλη τὸ πᾶν πλήθος Ἀθηναίων, πεντακοσιομέδιμους καὶ ἐπτάς καὶ ξενύτας καὶ θήτας. quem eundem locum spectat Harpocr. (ex quo Phot., Suid.) s. θήτες καὶ θητικόν: Ἀντιφῶν ἐν τῷ κατὰ Φιλίνου φησὶ «τοὺς τε θήτας ἅπαντας ὀπλίτας ποιῆσαι» καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ Ἀγνίου κλήρου (i. e. in lege Soloneae quae ibi citatur, v. Dem. or. 43, 54) «τῶν ἐπικλήρων ὅσαι θητικὸν τελοῦσιν» (cf. Boeckh, Staatsh. I, 651). εἰς τέσσαρα διηρημένης παρ' Ἀθηναίους τῆς πολιτείας οἱ ἀπορώτατοι ἐλέγοντο θήτες καὶ θητικὸν τελεῖν (ita Bekk., codd. ἐτελεῖτο. cf. lex. Seg. 261, 2. Et. M. p. 410, 1. 452, 5). οὗτοι δὲ οὐδεμιᾶς μετεῖχον ἀρχῆς, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης δηλοῖ ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ. ὅτι δὲ οὐκ ἐστρατεύοντο εἴρηκε καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Λαιταλεῦσιν. idem denique (et ex eo Phot.) eadem repetit s. πεντακοσιομέδιμον: Ἀνσίας ἐν τῷ περὶ τῆς Ὀνομακλείους

θυγατρύς. ὅτι δ' τέλη ἐποίησεν Ἀθηναίων ἀπάντων Σόλων, ὧν ἦσαν καὶ οἱ πεντακοσιομέδιμνοι, δεδήλωκεν Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ.

Cf. Plutarch. Solon. c. 18: πρῶτον μὲν οὖν τοὺς Δράκοντος νόμους ἀνείλε πλὴν τῶν φονικῶν ἅπαντας ... δευτέρον δὲ Σόλων ... ἔλαβε τὰ τιμήματα τῶν πολιτῶν καὶ τοὺς μὲν ἐν ξηροῖς ὁμοῦ καὶ ὑγροῖς μέτρα πεντακόσια ποιοῦντας πρώτους ἔταξε καὶ πεντακοσιομέδιμνους προσηγόρευσε· δευτέρους δὲ τοὺς ἔκπον τρέφειν δυναμένους ἢ μέτρα ποιεῖν τριακόσια, καὶ τούτους ἑκπάδα τελοῦντας ἐκάλουν· ζευγῖται δ' οἱ τοῦ τρίτου τιμήματος ὠνομάσθησαν, οἷς μέτρον ἦν συναμφοτέρων διακοσίων. οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἐκαλοῦντο θῆτες, οἷς οὐδεμίαν ἀρχὴν ἔδωκεν ἄρχειν, ἀλλὰ τῷ συνεκκλησιάζειν καὶ διακρίνειν μόνον μετεῖχον τῆς πολιτείας. eadem Pollux 8, 130 (ex quo desumptum est schol. in Plat. Remp. p. 415): τιμήματα δ' ἦν τέτταρα, πεντακοσιομέδιμνων, ἑκπέων, ζευγίτων, θητικῶν. οἱ μὲν ἐκ τοῦ πεντακόσια μέτρα ξηρὰ καὶ ὑγρὰ ποιεῖν κληθέντες ἀνήλiskon [δὲ om. schol. Pl.] εἰς τὸ δημόσιον (quod ἀναλίσκειν Pollucis i. e. eius quem sequitur errore ita esse appellatum statuit Boeckh, Staatshaush. 1, 653) τάλαντον· οἱ δὲ τὴν ἑκπάδα (cf. Hesych. s. v.) τελοῦντες ἐκ μὲν τοῦ δύνασθαι τρέφειν ἑκπous κεκλησθαι δοκοῦσιν, ἐποιοῦν δὲ μέτρα τριακόσια, ἀνήλiskon δὲ ἡμιτάλαντον· οἱ δὲ τὸ ζευγίσιον (cf. Hesych., Phot., Etym. M. s. v. et lex. Seg. 260, 33) τελοῦντες ἀπὸ διακοσίων μέτρων κατελέγοντο, ἀνήλiskon δὲ μνᾶς δέκα· οἱ δὲ τὸ θητικὸν οὐδεμίαν ἀρχὴν ἤρχον οὐδὲ ἀνήλiskon οὐδέν. haec omnia (apud Harp., Plut., Poll. et lex.) ex eodem auctore qui primus citaverat Aristotelem.

8^a. (345)

Photius lex. s. πελάται: οἱ παρὰ τοῖς πλησίον ἐργαζόμενοι· καὶ θῆτες οἱ αὐτοὶ καὶ ἐκτήμοροι, ἐπειδὴ ἕκτω μέρει τῶν καρπῶν εἰργάζονται τὴν γῆν (ex eodem fonte Hesych. s. ἐκτήμοροι: οἱ ἕκτω μέρει τὴν γῆν γεωργοῦντες, et qui sedem fragmenti clarius indicat Plutarchus Solon. 13, ubi de rebus Atheniensium ante Solonem narrat: ἅπας μὲν γὰρ ὁ δῆμος ἦν ὑπόχρεως τῶν πλουσίων· ἢ γὰρ ἐγεώργουν ἐκείνοις ἕκτα τῶν γινομένων τελοῦντες ἐκτμήμοριοι προσαγορευόμενοι καὶ θῆτες, ἢ χρεὰ λαμβάνοντες etc. cf. Hesych. s. ἐπλήμορτος): — iam sequitur altera apud Photium alterius lexicis glossa πελάται: οἱ μισθῷ δουλεύοντες, ἐπεὶ τὸ πέλας ἐγγύς, οἷον ἐγγιστα διὰ πέναν προσιόντες. Ἀριστοτέλης.

Utramque glossam ita habent Schol. in Euthyphr. p. 327 (ad p. 4: ἐπεὶ ὁ γε ἀποθανὼν πελάτης τις ἦν ἐμὸς καὶ ὡς ἐγεωργοῦμεν ἐν τῇ

Νάξω, ἐθήτευεν ἐκεῖ παρ' ἡμῖν): πελάτης ὁ ἀντὶ τροφῶν ὑπηρετῶν (cf. Suid. s. v. et similem explicationem v. θῆτες apud Phot. et Etym. M.) καὶ προσπελάζων (huc usque eadem ap. Tim. lex. s. v.), ἀπὸ τοῦ πέλας ἦτοι ἐγγύς· ἐκαλεῖτο ὁ δι' ἐνδειαν προσίων μίσθιος δὲ ὑπηρετῶν. ἄλλως. πελάται εἰσὶν οἱ παρὰ τοῖς πλησίον ἐργαζόμενοι καὶ θῆτες. οἱ αὐτοὶ δὲ καὶ ἐκτῆμοροι, ἐπεὶ τῷ ἐκτῶ μέρει τῶν καρπῶν εἰργάζοντο τὴν γῆν. cf. Pollux IV, 165: ἐκτῆμόριοι δὲ οἱ πελάται παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, idemque III, 82: πελάται δὲ καὶ θῆτες ἐλευθέρων ἐστὶν ὀνόματα διὰ πένιαν ἐπ' ἀργυρίῳ δουλεόντων. fluxisse haec e Didymo videntur (cf. ad Syracus. pol. fr. — in Etym. Gud. p. 165, 58 παρὰ Κρησὶ πελάται, quod licet errore positum sit pro κλαρῶται, pelatarum in eadem disputatione partes fuisse ostendit). προσπελάται Arcadum, quos cum helotis compares, e Theopompo afferuntur apud Athen. VI p. 271.

9. (346)

Plutarch. Solon. c. 25: ἰσχὺν δὲ τοῖς νόμοις πᾶσιν εἰς ἑκατὸν ἐνιαυτοὺς ἔδωκε· καὶ κατεγράψαν εἰς ξυλλήνους ἄξονας ἐν πλαισίοις περιέχουσι στρεφομένους, ὧν ἔτι καθ' ἡμᾶς ἐν πρυτανείῳ λείψανα μικρὰ διεσώζετο· καὶ προσηγορεύθησαν, ὥς Ἀριστοτέλης φησὶ (sc. ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ sicut addit schol. Aristoph. Av. 1354, Aristotelis ultra nudum testimonium nomenque Didymeis excerptis inepto loco insertum nihil retinens), κύρβεις. καὶ Κρατῖνος ὁ κωμικὸς εἰρηκὲ που (cf. Meineke fr. com. II, 217) «πρὸς τοῦ Σόλωνος καὶ Δράκοντος οἷσι νῦν φρύγουσιν ἤδη τὰς κάχρους τοῖς κύρβεσιν». ἔνιοι δὲ φασιν ἰδίως ἐν οἷς ἱερὰ καὶ θυσίαι περιέχονται κύρβεις, ἄξονας δὲ τοὺς ἄλλους ὠνομάσθαι. quibus adde Harpocr. (ex quo Photius) s. κύρβεις: Λυκούργος ἐν τῷ περὶ τῆς ἱερείας. κύρβεις φησὶν Ἀπολλόδωρος ἐν τοῖς περὶ θεῶν (fr. 24. 25) ἔχειν ἐγγεγραμμένους τοὺς νόμους (cf. schol. Apollon. Rhod. 4, 280: Ἀπολλόδωρος δὲ φησὶν πᾶσαν δημοσίαν γραφὴν καὶ νόμους κύρβιν καλεῖσθαι, ὅτι...) . . . Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ φησὶν «ἀναγράψαντες δὲ τοὺς νόμους εἰς τοὺς κύρβεις ἔστησαν ἐν τῇ στοᾷ τῇ βασιλείᾳ (βασιλίδι cod. D et Phot.).»

Haec Plutarchum cum Müllero secutus et aoristo (ἔστησαν) fidem habens e Solonis apud Aristotelem historia sumta esse statui, licet suspicio orta sit plurali qui est apud Harpocratem numero confirmata ad munus γραμματέως (τῆς βουλῆς cf. Poll. 8, 98 vel quod idem est ὑπογραμματέως, qualis narratur Nicomachus apud Lysiam or. 30, 2—3 cf. 13, 19, 25, 28—29, sc. ἀναγραφεὺς et ταμίης τῶν νόμων i. e. secundum eundem Lysiam inter νόμους et θυσίας minime distinguentem, τῶν κύρβεων καὶ τῶν στηλῶν,

de quibus v. §. 17) describendum non minus illa pertinuisse quam quae sequuntur apud Plutarchum de thesmothetarum iureiurando ad locum de archontibus (cf. Poll. 8, 86 et exc. Heraclid. p. 5): accedit quod eadem apud Pollucem memoratur *στοὰ βασιλῆιος*, in qua nimirum ipsae leges servantur in quas ibidem iurant archontes *ἐπὶ τοῦ λίθου ἡφ' ᾧ τὰ ταμίεϊα*. atque ibidem Andocidis etiam aetate leges fuisse positas docet illud *ἀναγράφαι ἐν τῇ στοᾷ* in or. de myst. 82. 85 sive ut est in ipso decreto Tisameni ib. 84, *εἰς τὸν τοῖχον ἵνα περ πρότερον ἀνεγράφησαν*. de qua re quae tradidit Anaximenes secundum Didymum (Harp. p. 136, 17. cf. Poll. 8, 128), ad alia tempora spectant nec cum Aristotelis loco comparari possunt. ceterum ex variis de axibus illis ligneis auctorū testimoniis (quae v. apud Preller. ad Polem. p. 87) haec saltem efficiuntur, antiquo *κύρβων* vocabulo significari recentiorum *στήλας* (columnas lapideas), ita ut altero verbo addito alterum explicetur (*κύρβεις καὶ στήλαι* coniunguntur apud Lysiam 30, 17, Platon. politic. p. 298, Theophr. ap. Porph. de abst. p. 138 Rhoer) easdemque columnas quae a forma vocantur *κύρβεις*, *ἄξονας* appellari propter proprium illud *περιστρέφεσθαι*. efficitur praeterea nullum discrimen inter *ἄξονας* et *κύρβεις* agnovisse auctores omnes qui ipsi oculis viderant, velut Aristoteles iste, Eratosthenes, Polemo, contra qui libris docebantur grammaticos Aristophanem aliosque et ipsum Didymum (Harp. 136, 14. 16) in coniecturam erroremque ductos esse: cuius ansam fortasse dedit ipse ille Lysiae locus citatus *τὰς θυσίας τὰς ἐκ τῶν κύρβων καὶ τῶν στηλῶν* prae ceteris legibus commemorantis. Didymi librum *περὶ τῶν ἄξωνων τῶν Σόλωνος πρὸς Ἀσκληπιάδην* postquam in ipso vitae Solonis initio citavit, secutus esse videtur Plutarchus in ecloga illa et censura legum Solouearum (c. 19—24. cf. Diog. Laert. 1, 55—58) quae maxime essent mirabiles (*ἴδιοι μάλιστα καὶ παράδοξοι* cf. c. 20 in.). attamen ut hanc Didymi esse credo, ita Didymum ipsum verisimile est praecipue usum fuisse Demetrii Phalerei libro *περὶ τῆς Ἀθήνησι νομοθεσίας*: huius enim et Atheniensis (non Plutarchi) verba sunt quae leguntur c. 21 fin.: *ὥν τὰ πλεῖστα καὶ τοῖς ἡμετέροις νόμοις ἀπηγόρευται· πρόσκειται δὲ τοῖς ἡμετέροις ζημιούσθαι τοὺς ταῦτα ποιοῦντας ὑπὸ τῶν γυναικονόμων* etc. (cf. c. 23 = Dem. Phal. fr. 8 Müll. et de gynaeconomorum sec. Arist. pol. 1323, 4 cf. 1321^b7, 1322^b37 *ἀρχῇ οὐ δημοτικῇ* a Demetrio instituta quippe qui omnino in legislatione sua ad aristocratiam vergente ad Aristotelis Politicorum sententiam se conformaret, v. Boeckh, Ueber den Plan der Atthis des Philochoros p. 23, Abhdl. der Berl. Acad. 1832). atque eiusdem Demetrii apud Pollucem quoque vestigia sunt, ubi in libro *δικαστικῶν ὀνομάτων* ad recensionem illam et magistratuum

Atticorum et iudiciorum excurrit (8, 85—133) ex uno eodemque sine dubio auctore sumtam, non illo quidem ut volunt Aristotele sed eo qui et Aristotele et Theophrasto (π. νόμων cf. Poll. 8, 122 = Th. ap. Harp. s. Ἀφθαρτος, ib. 8, 123 = Arist. fr. 80. 82) et Demetrio (8, 102. cf. 8, 53 et M. H. E. Meier ad lex. rhetor. fragm. Cantabrig. ed. Hal. 1844 p. XIII) usus sit et posteriora (8, 110. 124) passim contulerit comicosque (133) et oratores (100. 103. 114. 121. e Demosthene 8, 99 fin. qui ab eodem scil. citabatur quo usus est Harp. s. μετόλιον, cf. ad fr. 56) et historicos (Philochorum 99 in. cf. Harp. s. ἀντιγραφεύς, Androtionem 121, Craterum 126). ex illo igitur Didymi libro, aut potius ex eiusdem lexico comico, in quo celeberrimo thesauro s. v. κύρβεις gemina sine dubio exhibebantur (propter Aristoph. av. 1354, nub. 448 et Cratinum a Plut. citatum, cf. Aristoph. ap. schol. Apoll. 4, 280. Maur. Schmidt de Did. fr. p. 59), omnia illa quae in lexicis s. κύρβεις et in scholiis varie mutilata quidem at inter se coniuncta exstant excerpta esse videntur (variorum lexicorum et commentariorum ex eodem fonte excerpta colligunt Phot. et schol. Apoll.): agens enim ille post comicorum testimonia primum de κύρβεων vocabuli origine Asclepiadis ἀξόνων ἐξηγητικὰ contra quae ipsa scripserat Didymus (cf. etiam schol. Aristoph. nub. 37 ubi eundem citat cum Aristotele et Demetrio) cum Phania Eresio (Et. M. et Gud. s. v.), Apollodorum praeterea cum Theophrasto et Aristotelem (Harp. et Phot. 189, 22 s. v., schol. av. 1354, sch. Apoll. 4, 280) citaverat, de ipsa deinde re Eratosthenem (Et. M., sch. Apoll. p. 498, l Keil) et contra hunc Polemonem (Harp. s. ἄξονι) et Aristophanem (Et. M., Gud.). ipsum etiam Plutarchum (c. 25 in.) non alium atque lexica exscripsisse Didymi locum manifestum est testanturque verba ὦν ἔτι καὶ ἡμᾶς ἐν πρυτανείῳ λείψανα μικρὰ διεσώζετο, quibus vel postquam similia Pausaniae (1, 18) comparaveris, minimam fidem habeas: sunt enim ipsa Polemonis illa διασώζονται δ' ἐν τῷ πρυτανείῳ. ceterum de eadem re saepius in commentariis Didymum egisse vides ex Harp. p. 136, 10, ubi et lemma et scholium ductum est e Didymi commentario ad Demosthenis orationem contra Aristocratem (or. 23, 28. cf. Harp. s. ἄξονι).

10. (347)

Gellius 2, 12 Hertz: *In legibus Solonis illis antiquissimis quae Athenis axibus ligneis incisae sunt quasque latis ab eo Athenienses ut sempiternae manerent poenis et religionibus sanxerunt, legem esse Aristoteles refert scriptam ad hanc sententiam: si ob discordiam dissensionemque seditio atque discessio populi in duas partes fiet et ob eam causam irritatis animis utrimque arma capientur pugnabitur-*

que, tum qui in eo tempore in eoque casu civilis discordiae non alterutra parte sese adiunxerit, sed solitarius separatusque a communi malo civitatis secesserit, is domo patria fortunisque omnibus careto, exul extorrisque esto.

Quae hic latis verborum ambagibus reddit Gellius de lege illa ut absona (est enim optimum morum civilium praeceptum, ut multa Solouis, at non lex) ita mox obsoleta (vel potius nunquam valente, cf. Lysiae orat. contra Philonem et maxime §. 27, cui non repugnat §. 29 ἡ παροῦσα ἀτιμία: hanc enim male interpretatus esse videtur Taylor in argumento orationi praeposito ed. Lond. 1739. p. 487. cf. §. 33), eadem brevius ita exprimit Plutarch. Solon. c. 20 in.: τῶν δ' ἄλλων αὐτοῦ νόμων ἴδιος μὲν μάλιστα καὶ παράδοξος ὁ κελεύων ἄτιμον εἶναι τὸν ἐν στάσει μηδετέρας μερίδος γενόμενον idemque Plut. de sera num. vind. c. 4: παραλογώτατον δὲ τὸ τοῦ Σόλωνος ἄτιμον εἶναι τὸν ἐν στάσει πόλεως μηδετέρας μερίδι προσθήμενον μηδὲ συστασιάσαντα (cf. Plut. de solert. anim. 8, reipubl. ger. praec. 32. Cic. ep. ad Att. 10, 1).

11. (348)

Plutarch. Solon. c. 32: ἡ δὲ δὴ διασπορὰ κατακαυθέντος αὐτοῦ (sc. Solonis) τῆς τέφρας περὶ τὴν Σαλαμινίαν νῆσον ἔστι μὲν διὰ τὴν ἀτοπίαν ἀπὸ θανάτου παντάπασιν καὶ μυθώδης, ἀναγέγραπται δ' ὑπὸ τε ἄλλων ἀνδρῶν ἀξιολόγων καὶ Ἀριστοτέλους τοῦ φιλοσόφου.

Idem de Lycurgo in Creta mortuo narrat Aristocrates [Lacedaemonius et Laconicorum auctor recentior atque fabulis indulgens] *ap. Plutarch. Lyc. c. 31.* ita Müller ad fr. 14, cf. Fr. hist. Gr. IV p. 332.

12. (349)

Schol. in Aristoph. Acharn. 234 Παλλήναδε: οἱ Παλληνεῖς δῆμος ἔστι τῆς Ἀττικῆς, ἐνθα Πεισιστράτῳ βουλομένῳ τυραννεῖν καὶ Ἀθηναίοις ἀμυνομένοις αὐτὸν συνέστη πόλεμος . . . μέμνηται δὲ τούτου καὶ Ἀνδροτίαν καὶ Ἀριστοτέλῃς ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ.

Cf. Phot. p. 592, 25 τὸ ἀπὸ τῆς Παλληνίδος: τὸ φοβερόν, ἀπὸ τῆς ἐπὶ Παλληνίδι (ἐπὶ Παλληνίῳ Andocid. de myst. 106. cf. Meier in ind. lect. Hal. aest. 1837 p. 6. ἐπὶ Παλληνίδος Polyaeen. 1, 21. sc. ἐπὶ Παλληνίδος Ἀθηναῖς ἱερῶ cf. Herod. 1, 62) μάχῃς ἐν ᾗ ἡττήθησαν Ἀθηναῖοι.

13. (350)

Schol. in Aristoph. Lysistr. 665 (ἀλλ' ἄγετε λευκόποδες ὅπερ ἐπὶ Λειψύδριον ἡλθομεν) λευκόποδες: λευκόποδας ἐκάλουν, ὥς μὲν

Ἀριστοτέλης, τοὺς τῶν τυράννων δορυφόρους· τοὺς γὰρ ἀκμάζοντας τῶν οἰκείων ἐπὶ τῇ τοῦ σώματος φυλακῇ ἔλαβον (ita Suid. edd. post Kuesterum, codd. ἔβαλλον ut schol. et Apostol. 10, 91). λυκόποδες δὲ ἔκαλουντο ὅτι διὰ παντὸς εἶχον τοὺς πόδας λύκων δέρμασι περιεκαλυμμένους ὥστε μὴ ἐπικαίεσθαι ἐκ τοῦ περιέχοντος. τινὲς δὲ λυκόποδας διὰ τὸ ἔχειν ἐπὶ τῶν ἀσπίδων ἐπίσημον λύκον (haec quae sine dubio apud Didymum et in commentario ad Aristoph. et in lexico comico indeque apud Diogenianum extabant, omisit Hesychius, retinuit alia quae ad scripturam Hermanni λευκόποδες spectantia hic inserenda sunt, s. λυκόποδες· οἱ Ἀλκμαιωνίδαι· οἱ μὲν τινες διὰ τὴν τῶν ποδῶν λευκότητα· ἦσαν γὰρ αἰεὶ ὑποδεσμενοί — corr. ἀνυπόδητοι, nisi ad alteram explicationem haec mutilata pertinent). ὁ δὲ Ἀριστοφάνης ἔφη τοὺς νῦν λεγομένους Ἀλκμαιωνίδας· οὗτοι γὰρ πόλεμον ἀράμενοι πρὸς Ἰππίαν τὸν τύραννον καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας ἐτείχισαν (eadem voce usus fuit in eadem re Herod. 5, 62) τὸ Λειψύδριον (haec iude a. v. ὁ δὲ Ἀριστοφ. om. cod. Rav.). — Λειψύδριον· χωρίον τῆς Ἀττικῆς περὶ τὴν Πάρνηθον (ita cod. Rav., alii τὸ ὑπεράνω Πάρνηθος, ὑπὸ τὴν Πάρνηθον Etym. M. ὑπὲρ Πάρνηθος Hesych. Suid. Apostol., ὑπὲρ τῆς Σπάρτης Eust. Λειψύδριον τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες Herod. l. c.), εἰς ὃ συνήλθον τινες τῶν (ita Suid.) ἐκ τοῦ ἄστεος (i. e. Alcmaeonidae ἅμα τοῖσι ἄλλοις Ἀθηναίων φυγάσι ut ait Herodotus l. c., eadem ille identidem formula usus οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος 1, 62. 63), ὡς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ.

Praeter Suidam qui ex scholiis, Aristotelis nomine omisso, exscripsit eadem, et Apostol. prov. 10, 91 cf. Phot. s. v. λυκόποδας· Ἀριστοφάνης Λυσιστράτῃ· τοὺς πρὸς Ἰππίαν ἀγωνισαμένους ἐπὶ Λειψυδρίῳ ὡς γενναίους (cf. Apostol.)· ἔλεγον (male corrigitur ἔλαθον in ed. Porson.) γὰρ τοὺς δορυφόρους τῶν τυράννων διὰ τὸ κατελλεῖσθαι δέρμασι τοὺς πόδας καὶ λυκόποδας εἶναι· ἢ διὰ τὸ λύκον ἔχειν ἐπίσημον ἐπὶ ταῖς ἀσπίσιν ἀπὸ Διονυσίου (corr. Διονύσου) πρώτου. cum quibus cohaerebant olim quae ex eodem auctore qui Aristotelem citaverat quemque reddiderat Aristophanis commentator in scholiis nostris excerptus, manaverunt in lexicorum et proverbiorum (ἦν δὲ καὶ παροιμιάζομένη ἢ ἐπὶ Λειψ. μάχη, ut ait Eust.) conditores s. ἐπὶ Λειψυδρίῳ μάχη (Etym. M. p. 361, 32. Suid., Eustath. in Il. δ, p. 461 Bas., Apostol. 7, 70 Leutsch.): ἐπὶ τῶν ἀνδρείως ἀγωνιζομένων· τὸ δὲ Λειψύδριον χωρίον ἦν ὑπὸ τὴν Πάρνηθον ὃ ἐτείχισαν (μὲν add. Ap.) οἱ φυγάδες τῶν τυράννων ὧν (ita Suid. et Eust., Et. M. οὗ, Ap. οἱ δὲ) οἱ Ἀλκμαιωνίδαι προεστῆκεσαν (προέστησαν Ap.)· ἐκπολιορκηθέντων δ' αὐτῶν ὑπὸ τῶν

περὶ Πεισίστρατον, σκολιὸν εἰς αὐτοὺς ἦδετο «αἰαὶ Λειψύδριον προ-
δωσέταιρον, οἶους ἄνδρας ἀπώλεσας μάχεσθ' ἀγαθοὺς γε (ita Leutsch,
μάχεσθαι ἄγ. τε libri, γε Suid. codd. B. V., μάχεσθαι τ' ἄγ. Eust.) καὶ
εὐπατρίδας, ὅπότ' (οἷ τὸτ' Athen., οἰν. Eust.) ἔδειξαν οἶων πατέρων
ἔσαν (ἔασιν Et. M., κύρησαν Athen.). quorum vestigia etiam apud He-
sych. s. Λειψύδριον: χωρίον τι ὑπὲρ Πάρνηθος ὃ ἐτελίχεν Ἀλκμαίων.
scolium illud exhibetur inter alia multa apud Athenaeum XIV p. 695^f.

14. (351)

Schol. in Aristoph. Lysistr. 1153 (οἱ Λάκωνες ... ἐλθόντες δορὶ
πολλοὺς μὲν ἄνδρας Θετταλῶν ἀπώλεσαν, πολλοὺς δ' ἐταίρους Ἰππίου
καὶ ξυμμάχους): Ἀριστοτέλης φησὶ μετὰ τὸν Ἰππάρχου θάνατον
χρησμὸν γενέσθαι τοῖς Λάκωσιν καταλύειν τὴν τυραννίδα, τῆς Πυ-
θίας, ὥς οἱ Ἀλκμαιωνίδαι ἐμισθώσαντο τὸν ἐν Δελφοῖς νεὼν οἰκοδο-
μεῖν (τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι ... ἐξοικοδομῆσαι Her.),
συνεχῶς τοῦτο χρῶσης αὐτοῖς μαντευσμένοις, ἕως πρότερον μὲν Ἀγ-
χιμόλιον (ἄγχιμολον cod. Rav.) ἔπεμψαν κατὰ θάλασσαν (πέμπουσι Ἀγ-
χιμόλιον ... πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θάλασσαν πλοίοις Her.), ἀπο-
κρουσθέντες δὲ αὐτοῦ ὀργισθέντες οἱ Λάκωνες Κλεομένη τὸν βασιλέα
σὺν μελίσσῃ ἐξέπεμψαν στόλῳ (μέλῃ στόλον στείλαντες ἀπέπεμψαν ...
κατ' ἡπειρον Her.), καὶ νικήσας τοὺς Θετταλοὺς εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἀτ-
τικὴν (τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώραν etc. Her.) καὶ τὸν
Ἰππίαν συνέκλεισεν εἰς τὸ Πελασγικὸν (πελαργικὸν cod. Rav.) τεῖχος
(ἐπολιόρκει τοὺς τυράννους ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχει Her.),
ἕως οἱ παῖδες τῶν τυράννων ἐξιόντες ἐάλωσαν (ὑπεκτιθέμενοι γὰρ ἔξω
τῆς χώρας οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδῶν ἦλθον Her.).

Eadem haec uberius narrantur ab Herodoto (5, 62—65) ὥς οἱ Ἀθη-
ναῖοι λέγουσιν (c. 63 in.), et licet neque Atthidum scriptores dissensisse
credam (cf. de templo Delphico Philoch. ap. schol. Pind. Pyth. 7, 9 p. 392
Boeckh.), ipsius tamen Herodoti in Pisistratidarum historia Pseudaristote-
lem vestigia pressisse verborum consensus et in hoc fragmento et in su-
periori vel nunc conspicuus ostendit.

15. (352)

Schol. in Aristoph. vesp. 502 εἰ τὴν Ἰππίου καθίσταμαι τυραννίδα:
ἀντὶ τοῦ ... ἄλλως. χαλεπὴ γὰρ ἡ Ἰππίου τυραννὶς ἐδόκει γεγενῆσθαι,
πολὺ τῆς τοῦ πατρὸς Πεισιστράτου χείρων. μνημονεύει δὲ αὐτοῦ καὶ
ἐν Λυσιστράτῃ (cf. schol. ad Lys. 619). εἰκότως δὲ τεσσάρων ὄντων
κατ' ἐνόους τῶν Πεισιστρατιδῶν τὸν Ἰππίαν παρέλαβεν· προσβύτατος

γὰρ ἦν αὐτὸς καὶ τὴν τυραννίδα εἶχε, καθὰ καὶ Θουκυδίδης φησί (1. 20. 6, 51—59). δοκεῖ δὲ ἡ τυραννὶς καταστῆναι, ὥς φησιν Ἐρατοσθένης, ἐπὶ ἔτη ν̄ (ita quoque verus Aristoteles in polit. 5, 12 p. 1315^b31, qui 51 annos numerat, ipsius Pisistrati 33 et 18 filiorum), τοῦ ἀκριβοῦς διαμαρτάνων, Ἀριστοτέλους (ita Bentley, codd. Ἀριστοφάνους) μὲν τεσσαράκοντα καὶ ἔν φήσαντος (sicut Isocrates or. 16, 26 τετταράκοντα δ' ἔτη τῆς στάσεως γενομένης. ν̄ cum Meursio emendare voluit Bournot p. 271, ut ipsum hoc sit Aristotelis testimonium in polit. 5, 12), Ἡροδότου δὲ (5, 65) ἔξ καὶ τριάκοντα.

Haec ex eodem Aristotele, quem de eadem re etiam in comm. ad Acharn. et Lysistr. citaverit, Didymum attulisse cum Dindorfio censeo nec qui contra stetit Schneidewin (ad Heraclid. polit. p. 38) pro Aristophanis nomine, quod corruptum et ipse voluit, aliud quod magis conveniret in promptu habuit. de ipso Pisistrato vulgatum 33 annorum numerum praebent etiam exc. Heraclid. p. 4, 12.

16. (353)

Harpocr. s. ναυκραφικά: Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους (11) . . . ναυκράρους γὰρ τὸ παλαιὸν τοὺς ἄρχοντας ἔλεγον, ὥς καὶ ἐν τῇ ε̄ (5, 71) δηλοῖ. Ἀριστοτέλης δ' ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ (περὶ Κλεισθένους add. schol. nub. 37, ubi Harpocratonis duorum locorum verba et inter se et cum aliis coniuncta in scholia recentiora recepta sunt p. 82, 30—37 ed. Par.) φησί «κατέστησε καὶ (ita sch., Harp. κατέστησαν δὲ) δημάρχους τὴν αὐτὴν ἔχοντας ἐπιμέλειαν τοῖς πρότερον ναυκράροις· καὶ γὰρ τοὺς δῆμους ἀντὶ τῶν ναυκραριῶν ἐποίησε (ita sch., Harp. δημίους vel sec. cod. Α δημαίους ἀντὶ τῶν ναυκράρων ἐποίησαν).

Idem Aristotelis testimonium quod ex Didymi in Demosthenem commentario hoc loco petatum esse patet, apud eundem Harpocratonem (e quo eadem Eudocia p. 108) tangitur s. δήμαρχος: Ἀσσίας ἐν τῷ κατὰ Μύσχου. ἄρχων τις ἦν ὁ δήμαρχος· οὗτοι δὲ τὰς ἀπογραφὰς ἐποι- οῦντο τῶν ἐν (ita cod. Darmstad. sec. Acta Monac. 3, 247 et Eudocia. pro ἐν, quod codd. vulgo omittunt, etiam Vind., additur προσόντων in codd. D. E et Suida qui Harp. repetit) ἐκάστῳ δήμῳ χωρίων. ἔτι δὲ καὶ τὰ ληξιαρχικὰ γραμματεῖα παρὰ τούτοις ἦν καὶ συνήγον τοὺς δῆμους ὅποτε δεήσειεν καὶ ψῆφον αὐτοῖς ἐδίδοσαν. τούτους δὲ φησιν Ἀρι- στοτέλης ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ ὑπὸ Κλεισθένους κατασταθῆναι τὴν αὐτὴν ἔχοντας ἐπιμέλειαν τοῖς πρότερον ναυκράροις. οἳ δὲ ἡνεχυρία- ζον οἱ δήμαρχοι δηλοῖ Ἀριστοφάνης ἐν Σκηνᾷ καταλαμβανούσαις.

quae de munere demarchorum et hic et in lexicis (cf. Hesych., Etym. M., Lex. rhet. Seg. s. v. p. 237, 8. 242, 16 et supra ad fr. 7. Boeckh Staatsh. I, 664) feruntur, etsi fortasse ad Aristotelem, ad hunc certe historiae (cf. Herod. 5, 69) locum non pertinent.

17. (354)

Plut. Themist. c. 10: κρατήσας δὲ τῇ γνώμῃ (ὁ Θεμιστοκλῆς) ψήφισμα γράφει, τὴν μὲν πόλιν παρακαταθέσθαι τῇ Ἀθηνᾷ τῇ Ἀθηναίων μεδεούσῃ, τοὺς δ' ἐν ἡλικίᾳ πάντας ἐμβαίνειν εἰς τὰς τριήρεις, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας καὶ ἀνδράποδα σώζειν ἕκαστον ὡς δυνατόν . . . οὐκ ὄντων δὲ δημοσίων χρημάτων τοῖς Ἀθηναίοις Ἀριστοτέλης μὲν φησι τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴν πορίσασαν ὁκτὼ δραχμὰς ἑκάστῳ τῶν στρατευομένων αἰτιωτάτην γενέσθαι τοῦ πληρωθῆναι τὰς τριήρεις· Κλειδῆμος δὲ καὶ τοῦτο Θεμιστοκλέους ποιεῖται στρατήγημα . . . ἐκπλεούσης δὲ τῆς πόλεως τοῖς μὲν οἶκτον τὸ θέαμα, τοῖς δὲ θάψμα τῆς τόλμης παρεῖχε γενεάς (ita Sintenis, codd. γονέας) μὲν ἄλλη προπεμπόντων, αὐτῶν δ' ἀκάμπτων πρὸς οἰμωγὰς καὶ δάκρυα γονέων καὶ περιβολὰς διαπερώντων εἰς τὴν νῆσον. καίτοι πολλοὶ μὲν διὰ γῆρας ἀπολιμπανόμενοι τῶν πολιτῶν ἔλειον εἶχον· ἦν δὲ τις καὶ ἀπὸ τῶν ἡμέρων καὶ συντροφῶν ζώων ἐπικλῶσα γλυκυθυμία μετ' ὠρυγῆς καὶ πόθου συμπαραθεόντων ἐμβαλίνουσι τοῖς ἐκείνων τροφεῦσι. ἐν οἷς ἱστορεῖται κύων Ξανθίππου τοῦ Περικλέους πατρὸς οὐκ ἀνασχόμενος τὴν ἀπ' αὐτοῦ μόνωσιν ἐναλέσθαι τῇ θαλάττῃ καὶ τῇ τριήρει παρανηχόμενος ἐμπεσεῖν εἰς τὴν Σαλαμῖνα καὶ λειποθυμήσας ἀποθανεῖν εὐθύς· οὐ καὶ τὸ δεικνύμενον ἄχρι νῦν καὶ καλούμενον Κυνὸς σῆμα τάφον εἶναι λέγουσι (cf. Plut. Caton. 5: κύνας δὲ συντροφῶν γενομένους καὶ συνήθεις ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ Ξανθίππος ὁ παλαιὸς τὸν εἰς Σαλαμῖνα τῇ τριήρει παρανηχάμενον ὅτε τὴν πόλιν ὁ δῆμος ἐξέλειπεν, ἐπὶ τῆς ἄκρας ἐκῆδευσεν ἦν Κυνὸς σῆμα μέχρι νῦν καλοῦσιν). quae ex eodem ut superiora Aristotele nominum propriorum (Κυνὸς σῆμα) sicut proverbiorum alibi explicationes politicas grammaticasque grammatico studio minutias indagante testatur afferri Aelianus de nat. an. 12, 35 (e quo Tzetzes chil. 4, 182 cf. Asclepiades ibid. 4, 198 ap. Müller. Fr. hist. III, 306): πέπυσμαι δὲ πρὸς τοῖς ἡδῆ μοι προειρημένοις κύνας γενέσθαι φιλοδεσπότους, ὡς Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος· μετοικιζόμενων γὰρ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὰς ναῦς ἡλικία τοῦ χρόνου ὁ Πέρσης τὸν μέγαν πόλεμον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐξῆψε καὶ ἔλεγον οἱ χρησμοὶ λῶν εἶναι τοῖς Ἀθηναίοις τὴν μὲν πατρίδα ἀπολιπεῖν, ἐπιβῆναι δὲ τῶν τριήρων, οὐδὲ οἱ κύνες τοῦ προειρημένου ἀπελελφθῆσαν, ἀλλὰ συμμετρω-

κίσαντο τῷ Ξανθίππῳ καὶ διανηζόμενοι ἐς τὴν Σαλαμῖνα ἀπέσβησαν (ita propos. Iacobs ad Ael. II, 431. codd. ἀπέβησαν. ἀπέπνευσαν voluit Siebelis ad Philoch. fr. p. 48). λέγετον δὲ ἅρα ταῦτα Ἀριστοτέλης καὶ Φιλόχορος.

18. (355)

Harpocr. s. ἑλληνοταμίαι: Ἀνδοκίδης ἐν τῷ περὶ εἰρήνης (§. 38) εἰ γνήσιος. ὅτι ἀρχὴ τις ἦν οἱ ἑλληνοταμίαι οἱ διεχειριζόντινα (codd. τὰ nisi fuit τὰ κοινὰ χρ. cf. lexica s. v.) χρήματα, καὶ Ἀριστοτέλης δηλοῖ ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ. μνημονεύει δὲ καὶ Θουκυδίδης αὐτῶν ἐν α' (1, 96).

Hunc magistratum in Aristidis et societatis Atheniensis historia commemoravisse Aristotelem (v. fr. 62 Müll.), sicut commemoravit Thucydides (l. c.), non autem in magistratum descriptione, vel inde probatur quod post Euclidem ille non restitutus est (cf. Boeckh Staatsh. I, 242. 246).

19. (356)

Plutarch. Cimon. c. 10: ἥδη δ' εὐπορῶν ὁ Κίμων ἐφόδια τῆς στρατιᾶς, ἃ καλῶς ὑπὸ τῶν πολεμίων ἔδοξεν ὠφελησθαι, κάλλιον ἀνήλυσκεν εἰς τοὺς πολίτας. τῶν τε γὰρ ἀγρῶν τοὺς φραγμοὺς ἀφείλεν, ἵνα καὶ τοῖς ξένοις καὶ τῶν πολιτῶν τοῖς δεομένοις ἀδεῶς ὑπάρχη λαμβάνειν τῆς ὁπώρας (cf. Plut. Pericl. 9: ὅπως ὁπωρίζωσιν οἱ βουλόμενοι et ipsius Theopompi verba ὅπως οἱ βουλόμενοι τῶν πολιτῶν εἰσιόντες ὁπωρίζονται), καὶ δεῖπνον οἴκοι παρ' αὐτῷ λιτὸν μὲν ἀρκοῦν δὲ πολλοῖς (Theop. καὶ δεῖπνον αἰεὶ εὐτελὲς παρασκευάζεσθαι πολλοῖς ἀνθρώποις) ἐποιεῖτο καθ' ἡμέραν, ἐφ' ᾧ τῶν πενήτων ὁ βουλόμενος εἰς-ῆει καὶ διατροφὴν εἶχεν ἀπράγμονα μόνους τοῖς δημοσίοις σχολάζων. ὥς δ' Ἀριστοτέλης φησὶν, οὐχ ἀπάντων Ἀθηναίων ἀλλὰ τῶν δημοτῶν αὐτοῦ Λακιάδων παρεσκευάζετο τῷ βουλομένῳ. τὸ δεῖπνον. αὐτῷ δὲ νεανίσκοι παρείποντο . . .

Cum Aristotele facit etiam Theophrastus apud Cic. de off. 2, 18 (*Th. quidem scribit Cimonem Athenis etiam in suos curiales Laciadas hospitem fuisse. ita enim instituisse et villicis imperavisse ut omnia praeberentur, quicumque Laciades in villam suam devertisset*). altera autem cui haec opponitur sententia, immo iactantia, Theopompi fuit (e Philippicorum libro X, cuius ipsa verba affert Athen. XII, 533 = Theop. fr. 94 Müll.), nimium quidem illius ut Themistocli democratiae fautori detrahentis ita Cimonis contrariae parti addicti popularem tamen liberalitatem augentis. qua de re quum eadem verba in vita Periclis (c. 9) Plutar-

Contra Antiphon de caede Herod. 68: ἀντίκα Ἐφιάλτην τὸν ὑμέτερον πολίτην οὐδέπω νῦν εὖρηται οἱ ἀποκτείναντες (cf. Diod. XI, 77).

24. (361)

Schol. (historicorum et comitorum testimoniis de Hyperbolo et Cleone demagogis refertum, quod e commentariis Aristophanicis collectum videtur, cf. schol. vesp. 1007, pac. 681. 692 de Hyperbolo) in Lucian. Tim. 30 p. 47 ed. Iacobitz (cod. Voss. et Paris.): ἐπέστη δὲ (Κλέων) καὶ τῇ πρὸς Λακεδαιμονίους εἰρήνῃ, ὡς Φιλόχορος (cf. Philoch. ap. schol. Ar. pac. 665) καὶ Ἀριστοφάνης προσθεῖς ἄρχοντα Εὐθύνονον (Ol. 88, 3). Ἀριστοτέλης δὲ καὶ περιζωσάμενον αὐτὸν λέγει δημηγορῆσαι, εἰς τὴν θρασύτητα αὐτοῦ ἀποσκοπτῶν etc. (cf. Schol. in Aeschin. c. Tim. 25 p. 14, 11 Dind.: λέγεται δὲ Κλέων ὁ δημαγωγὸς παραβάς τὸ ἐξ ἔθους σχῆμα περιζωσάμενος δημηγορῆσαι: debebat scil. ἐντὸς τὴν χεῖρα ἔχειν, de quo Aesch. l. c.).

Aristophanis et Aristotelis nomina hic inter se commutata esse vidit Hemsterhusius (in ed. Amst. 1743 t. I p. 144). licet enim, ut contra dixit Car. Müller (ad Ar. fr. 70^a), parile sit fragmentum de Cleophonte sequens (26), comici tamen esse ἀποσκώπτων illud (cf. etiam Schol. p. 46 de Polyzelo), non philosophi certissimum est. corrigas igitur cum Hemsterhusio: ὡς Φιλόχορος προσθεῖς (pro annualium instituto) ἄρχοντα Εὐθύνονον (de anno v. Hemst.) καὶ Ἀριστοτέλης. Ἀριστοφάνης δὲ καὶ περιζ. etc.

25. (362)

Plutarch. Nic. c. 2: ἔνεστιν οὖν περὶ Νικίον πρῶτον εἰπεῖν ὃ γέγραπεν Ἀριστοτέλης, ὅτι τρεῖς ἐγένοντο βέλτιστοι τῶν πολιτῶν καὶ πατρικὴν ἔχοντες εὐνοίαν καὶ φιλίαν πρὸς τὸν δῆμον, Νικίας ὁ Νικηράτου καὶ Θουκιδίδης ὁ Μελησίου καὶ Θηραμένης ὁ Ἄγωνος.

Quorum ultimus sine dubio Theramenes talis iudicii occasionem auctori dedit.

26. (363)

Schol. in Aristoph. ran. 1532 Κλεοφῶν δὲ μαχέσθω: παρόσον, ὡς Ἀριστοτέλης φησί, μετὰ τὴν ἐν Ἀργινοῦσαις ναυμαχίαν Λακεδαιμονίων βουλομένων ἐκ Δεκελείας ἀπιέναι ἐφ' οἷς ἔχουσιν ἐκάτεροι καὶ εἰρήνῃ ἄγειν ἐπὶ τοῦ Καλλίου (Ol. 93, 3), Κλεοφῶν ἔπεισε τὸν δῆμον μὴ προσδέξασθαι ἐλθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν μεθύων καὶ θώρακα ἐνδεδυνώς, οὐ φάσκων ἐπιτρέψειν ἂν μὴ πάσας ἀφῶσι τὰς πόλεις οἱ Λακεδαιμόνιοι.

27. (364)

Harpocr. (e Didymo) s. δεκάζων: Ἰσοκράτης περὶ τῆς εἰρήνης (50) ... Ἐρατοσθένης δὲ ἐν τοῖς περὶ τῆς ἀρχαίας κωμωδίας πόθεν τὸ πρᾶγμα εἴρηται δημοῖ (cf. schol. vesp. 389) ... Ἀριστοτέλης δ' ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ Ἄνυτόν φησι καταδείξει τὸ δεκάζειν τὰ δικαστήρια.

Ex eodem fonte similia ap. lex. rhet. Seg. s. v., ubi p. 236, 6 (Elym. M. p. 254, 31): πρῶτος δ' ἐδόκει δεκάσαι Μέλητος (corr. Ἄνυτος) τὰς εὐθύνας διδούς τῆς ἐν Πύλῳ στρατηγίας ἣν κακῶς ἐστρατήγησεν. cf. Diod. 13, 64 (καὶ πρῶτος Ἀθηναίων δοκεῖ δικαστήριον δωροδοκῆσαι).

28. (365)

Harpocr. (ex quo Phot. et Suid., Aristotelis tamen nomine neglecto) s. τετρακόσιοι: Ἀντιφῶν ἐν τῷ περὶ τῆς μεταστάσεως. οἱ τετρακόσιοι πρὸ ἐπτά ἐτῶν κατέστησαν τῶν τριάκοντα τυράννων παρ' Ἀθηναίοις, οἵτινες τέτταρα μῆνας ἤρξαν τῆς πόλεως, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ.

29. (366)

Schol. in Aristoph. vesp. 157 (e Didymo) Δρακοντίδης: πονηρὸς οὗτος καὶ πλείσταις καταδίκαις ἐνεχόμενος, ὥς Πλάτων Σοφισταῖς. Καλλίστρατος δὲ ἓνα τῶν τριάκοντά φησιν, εἰ μὴ ὁμώνυμος· ἔστι γὰρ οὗτος ὁ τὸ περὶ τῶν τριάκοντα ψήφισμα περὶ ὀλιγαρχίας γράψας, ὥς Ἀριστοτέλης ἐν πολιτείᾳ (cf. Lys. contra Eratosth. 73).

30. (367)

Pollux onomast. (ed. I. Bekker, Berol. 1846) 8, 85—87: ἀρχόντων δὲ τῶν Ἀθηνησιν ὀνόματα οἱ ἐννέα ἄρχοντες. εἰσὶ δὲ ἄρχων, βασιλεὺς, πολέμαρχος καὶ θεσμοθέται ἕξ· ἐκ τούτων γὰρ οἱ ἐννέα συμπληροῦνται. (hic add. Synag. lex. Seg. p. 449, 17 Bekk. = Suid. cf. schol. Plat. Phaedr. p. 313.) ἐκαλεῖτο δὲ τις θεσμοθετῶν ἀνάκρισις (fr. 31), εἰ Ἀθηναῖοι εἰσιν ἐκατέρωθεν ἐκ τριγωνίας (fr. 32) καὶ τὸν δῆμον πόθεν καὶ εἰ Ἀπόλλων ἔστιν αὐτοῖς πατρῷς (cf. fr. 1) καὶ Ζεὺς ἔρκειος καὶ εἰ τοὺς γονεάς εὐ ποιοῦσι καὶ εἰ ἐστράτευνται ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ εἰ τὸ τίμημα ἔστιν αὐτοῖς. ἐπηρώτα δ' ἡ βουλή, ὥμνων (fr. 33) δ' οὗτοι πρὸς τῇ βασιλείῳ στοᾶ, ἐπὶ τοῦ λίθου ὑφ' ᾧ τὰ ταμεία, συμπυλάξουσιν τοὺς νόμους καὶ μὴ δωροδοκῆσιν, ἣ χρυσοῦν ἀνδριάντα ἀποτίσαι. εἰτα ἐντεῦθεν εἰς ἀκρόπολιν ἀνελθόντες ὥμνων ταυτά. μυρρίνη δ' ἐστεφάνωντο (cf. schol. Aeschin. p. 11, 26 Dind. Hes. et Phot.

s. *μύρρινος*, schol. Aristoph. ran. 330, vesp. 861), καὶ κοινῇ μὲν ἔχουσιν ἐξουσίαν θανάτου εἴαν τις κατ'ἑὸν μὴ ἔξεισι (cf. Poll. 8, 50), καὶ κληροῦν δικαστάς, καὶ ἀθλοθέτας (cf. Poll. 8, 93) ἕνα κατὰ φυλὴν ἑκάστην καὶ στρατηγοὺς χειροτονεῖν ἐξ ἀπάντων, καὶ καθ' ἑκάστην πρωτανεῖαν ἐπερωτᾶν εἰ δοκεῖ καλῶς ἄρχειν ἕκαστος, τὸν δ' ἀποχειροτονηθέντα κρίνουσιν, καὶ ἑπαρχοὺς δύο καὶ φυλάρχους δέκα καὶ ταξιάρχους δέκα (haec male transposita sunt. cf. fr. 45—48). καὶ κοινῇ μὲν ταῦτα.

Archontum Atticorum munerumque quae et omnium essent communiter et singulorum recensio, qua apud Pollucem (8, 85—91) excursus ille (de quo supra ad fr. 9) introducitur de magistratibus Atticis, eam uni Aristoteli deberi totam, licet ita ab auctore quo Pollux usus est in brevius contractam ut praeter alia causarum definitiones ab Aristotele additae omissae sint, id si lexicographorum verba passim consimilia atque eodem rerum ordine prolata (fr. 35. 39. 42. 44) maximeque Harpocratio-nem comparaveris qui Didymum fere sequitur, facile concesseris. neque alium puto auctorem Aristotelea illa lexicis tradidisse quam ipsum illum Didymum, cuius laboriosa diligentia lexicographis eisque qui in scriptores per secula Christiana praecipue lectitatos ederent commentarios, principali erat fundamento, vel nobis illa in lexicis Byzantinis scholiisque ex commentariis variorum postea collectis atque in unum librum conscriptis ex minima quadam parte conservata. neque obstat quod nunquam neque ille diserto testimonio a Polluce citatur neque qui ex eius thesauris lexica sua excerpserunt (Pamphilum enim a Polluce exscribi puto, non ipsum Didymum, cf. e. g. Pamph. ap. Athen. XI, 496^a s. *πλημοχόη* = Poll. 10, 73). est enim fere labentis eruditionis ea consuetudo et apud veteres inde a primo post Chr. seculo et medio aevo late patens, ut quo scriptore quasi quodam fundamento omnis opera superstructa est, hunc vix vel raro commemorarent, describant vero cum ipsis rebus etiam nomina auctorum quibus ille usus sit, falsa propriae lectionis specie iudices parum litteratos decipientes. id quod et in Pollucem cadit et in Harpocratio-nem et plerosque inde ab ea aetate omnes (cf. de Diogene Laertio V. Rose de libr. Aristot. p. 40) neque omnino est cuius propria diligentia minor, maior doctrinae vana species fuerit quam Athenaeus, qui et Didymo et Pamphilo abutitur. omnis enim vera veterum grammaticorum eruditio Didymi aetate atque in ipso maxime Didymo finitur, ultra quem in fontium indagatione non facile ascenditur, ad quem ubique ducimur. qua de causa Pollucis illum de novem archontibus locum ita exscripsi ut singulis capitibus fragmenta Aristotelica subiicerem cum ipso auctoris nomine aliunde

tradita servareque in ordinandis illis eum quem Pollux rerum ordinem. ultra vero Pollucis auctoritatem quominus sequar, eius ipsa doctrinae ratione impediatur qua non ipse antiquis illis quos passim significat auctoribus usus est, sed paucis et recentibus, maximeque lexicis variorum testimonia componentibus: in quibus quidem non unicum, at praecipuum de omni hoc magistratuum Atticorum loco fontem Aristotelem fuisse, ut fuit Didymo, manifestum est.

31. (368)

Lex. rhetor. fragm. Cantabrig. (post Phot. ed. Oxon.) p. 670, 14 (p. 17 ed. Meier) θεσμοθετῶν ἀνὰ κρισίς: κατὰ Ἀριστοτέλην οἱ θεσμοθεταὶ ἐκ τῶν ᾧ ἀρχόντων, αὐτοὶ ἔξ ὄντες. οἱ δὲ λαχόντες ὑπὸ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων καὶ τοῦ δικαστηρίου (cf. Dem. 20, 90) δοκιμάζονται, πλὴν (ita cod. an παρὰ?) τοῦ γραμματέως ἐρωτώμενοι τίνες αὐτῶν πατέρες, ὁμοίως καὶ δῆμων τίνων εἰσὶ, καὶ εἰ ἔστιν αὐτοῖς Ἀπόλλων πατρῶς (cf. Eudoc. p. 331) καὶ Ζεὺς ἑρκείος (Dinarchi εἰ τὰ ἱερὰ πατρῶα ἔστιν. ubi non scribendum est ἡρία i. e. μνήματα, τάφοι, ut in Demosth. 57, 67. cf. Schoemann ad Isaeum p. 222), καὶ εἰ τοὺς γονεάς εὖ ποιοῦσι (cf. Xen. mem. 2, 2, 13), καὶ εἰ τὰ τέλη τελοῦσι, καὶ εἰ τὰς ὑπὲρ τῆς πατρίδος στρατείας ἐστρατεύσαντο. πάντα οὖν [ταῦτα add. Meier] ἀνάκρισιν εὐλόγως ὠνόμασαν.

Aristoteles igitur praesentem reipublicae formam describens hic quoque ut in ceteris fragmentis praesenti tempore usus deprehenditur: quod a Polluce et grammaticis ad propriam aetatem respicientibus facile delēbatur (cf. fr. 33). abest tamen ab his *τριγονία* illa Pollucis Soloneae nec nisi in patrem inquiritur, sicut par erat (cf. Dem. 59, 92. Lys. 24, 13) post Aristidem (cf. Demosth. 57, 67: ὥσπερ γὰρ τοὺς θεσμοθετάς ἀνακρίνει, ἐγὼ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐμαυτὸν ὑμῖν ἀνακρίνω. ὦ ἄνθρωπε, τίς ἦν σοι πατήρ; etc. v. 67—70). nihilo minus in utroque et Pollucis et lexicī rhet. loco manet τὸ τίμημα (Plut. Aristid. 1) et τὰ τέλη τελεῖν (τὸ εἰσφέρειν ἐκ τῶν ιδίων, ut Dinarchus, sc. secundum τίμημα illud), quod repetitur etiam a Dinarcho (contra Aristog. 17), qui eandem fere formulam commemorat quasi ad omnium magistratuum probationem pertinentem (cf. etiam Isaei locum supra in fr. 8 appositum). sequitur igitur ut haec aut formulae magis quam rei fuisse credenda sint (cf. Boeckh, Staatsh. I, 660), aut reipublicae in pristinam Solonis formam magis aristocraticam restitutae, qualem Demetrii Phalerei tempore et postea obtinuisse consentaneum est. nisi forte temporum mutatorum rationem habens utrumque ἀνακρίσεως modum auctor posuit (addens fere ut Theophrastus ap. Har-

poet. s. "Ἀρχηγέτης . . . ὡς καταλέλυτο τὸ ἔθος τοῦτο. cf. Philochorus in lex. rhet. Cant. p. 675, 25).

32. (369)

Poll. 3, 17: ὁ δὲ πάππου ἢ τήθης πατήρ πρόπαππος, ὡς Ἰσοκράτης, τάχα δ' ἂν τοῦτον τριτοπάτορα Ἀριστοτέλης καλοῖ.

Cf. fr. 30, ubi ab archontibus quaeritur εἰ Ἀθηναῖοι εἰσιν, ἐκατέρωθεν ἐκ τριγωνίας i. e. ita ut iam ipsi τριτοπάτορες sive πρόπαπποι fuerint Athenienses. cf. Lex. rhet. Seg. p. 307, 16 τριτοπάτορες: οἱ μὲν τοὺς πρώτους ἀρχηγέτας (v. Phot. s. v. p. 604, 4. 605, 9), οἱ δὲ τρίτους ἀπὸ τοῦ πατρὸς ὅπερ ἐστὶ προπάππους (cf. Hesych. s. v.). unde in lexicis quoque (Didymi et qui sequuntur) s. v. τριτοπ. praeter Atthidum scriptores Aristotelem olim citatum fuisse credideris. itaque minus iam probabilis erit sententia Bournoti p. 276 ad Aristophanis συγγενικά haec referentis. ceterum nihil differt quam falsam sine causa dicit C. F. Hermann (Griech. Staatsalterth. §. 148, 5 ed. III) τετραγονία illa Asclepiadarum Aristidis (or. 7, p. 72 Dind.), quae cum tribus patribus filium quartum comprehendens archontum nobilitati comparatur: ὥσπερ γὰρ οἱ θεσμοθέται διὰ τεττάρων εἰσιν εὐπατρίδαι . . . τέταρτοι γὰρ εἰσιν ἐκ γένους etc.

33. (370)

Harpocr. (ex quo Phot. et Suid.) s. λίθος: Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Κόνωνος (or. 54, 26 ubi tamen nunc legitur βωμόν) « τῶν τε παρόντων καθ' ἑνα ἡμῖν οὕτως καὶ πρὸς τὸν λίθον ἄγοντες καὶ ἐξορκίζοντες (nunc ἐξορκίζοντες) ». εἰκόσι δ' Ἀθηναῖοι πρὸς τινι λίθῳ τοὺς ὄρκους ποιεῖσθαι, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ καὶ Φιλόχορος ἐν τῷ γ' (fr. 65 Müll.) ὑποσημαίνουσιν.

Cf. Poll. supra in fr. 30 et Plut. Solon. 25: κοινὸν μὲν οὖν ὦμνεν ὄρκον ἢ βουλή τοὺς Σόλωνος νόμους ἐμπεδώσειν, ἴδιον δ' ἕκαστος τῶν θεσμοθετῶν ἐν ἀγορᾷ πρὸς τῷ λίθῳ καταφατίζων εἴ τι παραβαίῃ τῶν θεσμῶν ἀνδριάντα χρυσοῦν ἰσομέτερον (cf. Schoemann, Griech. Alterth. I, 416) ἀναθήσειν ἐν Δελφοῖς. praesens, a Poll. et Plut. mutatum, ex Aristotele servatum est in exc. Heraclid. p. 5, 15: εἰσὶ δὲ καὶ ἐννέα ἄρχοντες θεσμοθετικοί, οἳ δοκίμασθέντες ὁμνύουσι δικαίως ἄρξειν καὶ δῶρα μὴ λήψεσθαι ἢ ἀνδριάντα χρυσοῦν ἀναθήσειν (cf. etiam schol. in Plat. Phaedr. p. 313 Bekk. desumptum ex Hermiae comm. in Phaedr. p. 81 Ast.).

34. (371)

Pollux 8, 87—88 (cf. fr. 30): ἰδίᾳ δὲ οἱ μὲν θεσμοθέται προγράφουσι πότε δεῖ δικάζειν τὰ δικαστήρια, καὶ τὰς εἰσαγγελίας εἰσαγ-

γέλλουσιν εἰς τὸν δῆμον καὶ τὰς χειροτονίας, καὶ τὰς προβολὰς εἰσάγουσι καὶ τὰς τῶν παρανόμων γραφὰς καὶ εἴ τις μὴ ἐπιτηδεῖον νόμον γράψειεν, καὶ στρατηγοῖς εὐθύνας. γίνονται δὲ γραφαὶ πρὸς αὐτοὺς (cf. fr. 35) ξενίας, δωροξενίας, δῶρων, συκοφαντίας, ψευδοκλητείας, ψευδεγγραφῆς, βουλευσεως, ἀγραφίου, μοιχείας. εἰσάγουσι δὲ καὶ δοκιμασίαν ταῖς ἀρχαῖς καὶ τοὺς ἀπεψηφισμένους καὶ τὰς ἐκ τῆς βουλῆς καταγνώσεις καὶ δίκας ἐμπορικὰς καὶ μεταλλικὰς καὶ ἐὰν δοῦλος κακῶς ἀγορεύῃ τὸν ἐλεύθερον, καὶ ταῖς ἀρχαῖς ἐπικληροῦσι τὰ δικαστήρια τὰ ἴδια καὶ τὰ δημόσια, καὶ τὰ σύμβολα τὰ πρὸς τὰς πόλεις κυροῦσι καὶ δίκας τὰς ἀπὸ συμβόλων εἰσάγουσι (cf. fr. 36) καὶ τὰς τῶν ψευδομαρτυριῶν τῶν ἐξ Ἀρείου πάγον.

Cf. Harpocr. s. *θεσμοθέται*: Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Ἀνδροτίωνος (21). ἀρχὴ τίς ἐστιν Ἀθήνησιν ἢ τῶν θεσμοθετῶν ἕξ τὸν ἀριθμὸν ὄντων, εἰσὶ δὲ ἐκ τῶν καλουμένων θ' ἀρχόντων. καλοῦνται δὲ οὕτως ὅτι τῶν νόμων τὴν ἐπιμέλειαν εἶχον. θεσμοὶ δὲ ἐκαλοῦντο οἱ νόμοι, ὡς προεῖπομεν (s. *θεσμός*). ὅτι δὲ τοὺς νόμους οὗτοι διώρθουν κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον εἴρηκεν Αἰσχίνης τε ἐν τῷ κατὰ Κτησιφῶντος (38) καὶ Θεόφραστος ἐν γ' νόμων. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων (ἐν τῇ α' Ἀθηναίων cod. A i. e. Angelicanus) πολιτείᾳ διέρχεται ὅσα οὗτοι πράττουσιν.

35. (372)

Lex. rhet. Cantabrig. p. 674, 7 (Meier, Fr. lex. rhet. p. 25) ξενίας γραφὴ καὶ δωροξενίας διαφέρει· Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ φησὶ περὶ τῶν θεσμοθετῶν διαλεγόμενος «εἰσὶ δὲ καὶ γραφαὶ πρὸς (cod. περὶ) αὐτοὺς ὧν παράστασις (cod. περιστάσεις) τίθεται ξενίας καὶ δωροξενίας· ξενίας μὲν ἐὰν τις κατηγορῇται ξένος εἶναι, δωροξενίας δὲ ἐὰν τις δῶρα δούς (cod. διδούς) ἀποφύγῃ τὴν ξενίαν. eademque apud Harpocr. (e quo Phot. et Suid. s. v.) s. *παράστασις*: Ἰσαῖος ἐν τῷ περὶ τοῦ Πύρρου κλήρου (47). τούνομα παρὰ πολλοῖς ἐστὶν Ἀττικοῖς· ἔστι δὲ δραχμὴ (cf. Poll. 8, 39, 127. Phot. p. 384, 22. Meier, Diaeteten Athens p. 13) καταβαλλομένη ὑπὸ τῶν δικαζομένων τὰς ἰδίας δίκας· Μένανδρος... Ἀριστοτέλης δ' ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ περὶ θεσμοθετῶν λέγων φησὶν οὕτως «εἰσὶ δὲ γραφαὶ πρὸς αὐτοὺς, ὧν παράστασις τίθεται ξενίας καὶ δωροξενίας ἂν τις δῶρα δούς ἀποφύγῃ τὴν ξενίαν· καὶ ψευδεγγραφῆς καὶ ψευδοκλητείας καὶ βουλευσεως καὶ ἀγραφίου (ἀργυρίου cod. l., γραφίου Suid. φίου Suid. cod. Pal. et Phot.) καὶ μοιχείας.» Δημήτριος δὲ ὁ Φαληρεὺς ἐν τοῖς περὶ νομοθεσίας etc. cf. Harp. s. *δωροξενία*: Λυσίας... καὶ Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Ἀθη-

ναίων πολιτεία περὶ τῶν θεσμοθετῶν λέγων γράφει ταυτί «εἰσὶ δὲ καὶ γραφαὶ πρὸς αὐτοὺς ὧν παραστάσις τίθεται ξενίας καὶ δωροξενίας ἂν τις δῶρα δούς ἀποφύγῃ τὴν συνοφαντίαν (ex sequentibus errore arreptum pro ξενίαν).» quae verba eodem ubique modo inducta unum fontem produnt (Didymum).

Quibus addenda quae colliguntur in lexicis s. ἡγεμονία δικαστηρίου, velut Harp. 91, 26: πρὸς δὲ τοὺς θεσμοθέτας αἱ τῆς ξενίας τε καὶ δωροξενίας (ἐλαγχάνοντο δίκαι) καὶ συνοφαντίας καὶ δῶρων καὶ ψευδεγγραφῆς καὶ ὕβρεως καὶ μοιχείας καὶ βουλευσεως καὶ ἄλλων (cf. lex. rhet. Seg. p. 310, 12. Phot. p. 59, 18). Poll. 8, 44: δωροξενίας δὲ εἴ τις ξενίας κρινόμενος δῶρα δούς ἀποφύγοι.

36. (373)

Synagog. lex. Seguer. ap. Bekk. Anecd. p. 436 ἀπὸ συμβόλων δικάζει: Ἀθηναῖοι ἀπὸ συμβόλων ἐδίκασον τοῖς ὑπηκόοις. οὕτως Ἀριστοτέλης (cf. Poll. 8, 63. Boeckh, Staatsh. I, 529).

37. (374)

Poll. 8, 89 (cf. fr. 30. 34): ὁ δὲ ἄρχων διατίθῃσι μὲν Διονύσια καὶ Θαργήλια μετὰ τῶν ἐπιμελητῶν, δίκαι δὲ πρὸς αὐτὸν λαγχάνονται κακώσεως, παρανοίας, εἰς δατητῶν αἵρεσιν (cf. fr. 39), ἐπιτροπῆς ὀρφανῶν, ἐπιτρόπων, καταστάσεις, κλήρων καὶ ἐπικλήρων ἐπιδικασίαι. ἐπιμελεῖται δὲ καὶ τῶν γυναικῶν αἱ ἂν φῶσιν ἐπ' ἀνδρὸς τελευτῇ κύειν, καὶ τοὺς οἴκους ἐκμισθοῖ τῶν ὀρφανῶν. ἔστι δ' ἐπώνυμος οὗτος καὶ ἀπ' αὐτοῦ ὁ χρόνος ἀριθμεῖται.

Cf. (praeter Harp. Phot. Suid.) lex. rhet. Seg. s. ἡγέμ. δικ. p. 310, 1: πρὸς τὸν ἄρχοντα κακώσεως ἐλαγχάνοντο γραφαὶ καὶ τῶν γονέων εἰ τούτους τις αἰτίαν ἔχοι κακοῦν καὶ τῶν ὀρφανῶν (cf. Harpocr. s. κακώσεως, ex quo Phot. p. 126, 1 et lex. rhet. Seg. p. 269, 1), ἔτι δὲ παρανοίας καὶ ἀργίας, καὶ ἐπιδικασίαι (ἀργίας ἐπιδικ. καὶ cod.) ἐπικλήρων γυναικῶν. Lex. rhet. Cantabr. p. 670, 4 (p. 17 Meier) ἐπώνυμος ἄρχων: ἀφ' οὗ ἡ πόλις χρηματίζει· ἔχει δὲ ἐπιμέλειαν χορηγούς καταστήσαι εἰς Διονύσια καὶ Θαργήλια, ἐπιμελεῖται δὲ καὶ τῶν εἰς Ἀἴον καὶ τῶν ἀλλαχόσε πεμπομένων Ἀθήνηθεν χορῶν. λαγχάνονται δὲ πρὸς αὐτὸν (cod. παρ' αὐτοῖς) καὶ γραφαί, καὶ δίκας εἰς τὸ δικαστήριον εἰσάγει.

38. (375)

Harpocr. s. εἰς ἐμφαντῶν κατὰστάσιν: ὄνομα δίκης ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ τὰ ἀμφισβητήσιμα εἶναι (θεῖναι corr. Grashof. p. 263) ἐν φανερωῇ

(τὰ ἀμφισβητούμενα ἐν φανερῷ ποιῆσαι codd. D. E et Suid.). Ἰσαῖος ἐν τῷ περὶ τοῦ Φιλοκτήμονος κλήρου. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ πρὸς τὸν ἄρχοντά φησι λαγχάνεσθαι ταύτην τὴν δίκην, τὸν δὲ ἀνακρίναντα (ita em. Bekk., codd. ἀνακρίνοντα, praeter N. ubi ἀνακριθέντα) εἰσάγειν εἰς τὸ δικαστήριον (cf. Poll. 8, 33. Lex. rhet. Seg. p. 246, 4. Meier, Att. Proc. p. 374).

39. (376)

Harpocr. (ex quo Suid. et Lex. rhet. Seg. p. 235, 26. cf. Etym. M. p. 249, 43) s. δατεῖσθαι: τὸ μερίζεσθαι, οἱ δὲ δατηταὶ οἰονεῖ μερισταί. τὸ δὲ εἰς δατητῶν αἵρεσιν εἰδὸς τι δίκης ἐστίν. ὁπότε γὰρ κοινωνοῖεν τινες ἀλλήλοις καὶ οἱ μὲν βούλονται διανεμέσθαι τὰ κοινά, οἱ δὲ μὴ, ἑδικάζοντο οἱ βουλόμενοι τοῖς μὴ βουλομένοις προσκαλούμενοι εἰς δατητῶν αἵρεσιν. Λυσίας ἐν τῷ πρὸς Ἀλεξέδημον εἰ γνήσιος, καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ. cf. lex. rhet. Cantabrig. p. 667, 28 (p. 13 ed. Meier.) εἰς δατητῶν (αἵρεσιν): πρόκλησις νεμέσεως ἢ κληρονομίας ἢ κοινοῦ τινὸς ἀγορασμοῦ· ἐπὶ τῶν διανεμόντων τὰ κοινά τισιν, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ «δίκαι λαγχάνονται πρὸς τὸν ἄρχοντα ἄλλαι τινὲς (ita corr. Meier, cod. ἀλλ' εἴ τις. sunt autem excerptoris) καὶ εἰς δατητῶν αἵρεσιν, ὅταν μὴ θέλῃ κοινὰ τὰ ὄντα νέμεσθαι (Meier: ὅταν ὁ μὲν θέλῃ ὁ δὲ μὴ θέλῃ τὰ κοινὰ ὄντα νέμεσθαι). Lex. rhet. Seg. p. 310, 17 (s. ἡγεμ. δικ.) οἱ διαιτηταὶ (ita cod. cf. Meier, Att. Proc. p. 378) πᾶσαν δίκην δικάζουσι πλὴν τῶν ξενικῶν, οἷον πρόκλησιν νεμήσεως ἐπὶ τινων ἢ κληρονομίας ἢ κοινὸν ἀγορασμόν. κυρίως μέντοι οἱ διανεμόντες τὰ κοινά τισιν.

40. (377)

Harpocr. (ex quo Phot. et Suid.) s. σῖτος: Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Ἀφόβου (or. 27, 15). σῖτος καλεῖται ἡ διδομένη πρόσδοδος εἰς τροφήν ταῖς γυναῖξιν ἢ τοῖς ὀρφανοῖς, ὡς ἐξ ἄλλων μαθεῖν ἔστι καὶ ἐκ τοῦ Σόλωνος αἰ ἄξονος (καὶ ἐκ Σόλωνος ἄξονον cod. Vind. sicut Bekk. A. B. ceterum Didymus est qui citat, non Aristoteles ut Müller ad Ar. fr. 12) καὶ ἐκ τῆς Ἀριστοτέλους Ἀθηναίων πολιτείας. Τιμαχίδας δὲ ἡγεῖται παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς σῖτον λέγεσθαι τὸν τόκον, ἀγνοεῖ δὲ ὅτι ἐν ἀνθ' ἐνὸς οὐδέποτε παρ' αὐτοῖς ὁ τόκος σῖτος καλεῖται (cf. Poll. 8, 33. Meier, Att. Proc. p. 426).

41. (378)

Poll. (ex quo schol. Plat. Euthyphr. p. 325) 8, 90 (cf. fr. 30. 34. 37): ὁ δὲ βασιλεὺς μυστηρίων προέστηκε μετὰ τῶν ἐπιμελητῶν καὶ Ἀθη-

ναίων καὶ ἀγώνων τῶν ἐπὶ λαμπάδι καὶ τὰ περὶ τὰς πατρίους θυσίας διοικεῖ. δίκαι δὲ πρὸς αὐτὸν λαγχάνονται ἀσεβείας καὶ (καὶ add. schol. Pl.) ἱερωσύνης ἀμφισβητήσεως. καὶ τοῖς γένεσι καὶ τοῖς ἱερεῦσι (ita schol. Pl., ἱεροῖς codd.) πᾶσιν αὐτὸς δικάζει, καὶ τὰς τοῦ φόνου δίκας εἰς Ἄρειον πάγον εἰσάγει καὶ τὸν στέφανον ἀποθέμενος σὺν αὐτοῖς δικάζει. προαγορεύει δὲ τοῖς ἐν αἰτίᾳ ἀπέχεσθαι μυστηρίων καὶ τῶν ἄλλων νομίμων. δικάζει δὲ καὶ τὰς τῶν ἀψύχων δίκας (cf. Meier, Att. Proc. p. 115). τὴν δὲ συνοικουσαν αὐτῷ βασιλίσσαν (cf. Arist. apor. Hom. ap. Phrynich. p. 225 Lob.) καλοῦσιν.

Cf. lex. rhet. Seg. p. 219, 14 s. βασιλεὺς: βασιλεὺς ἐστὶν εἰς τῶν ἐννέα ἀρχόντων. ὁ δὲ βασιλεὺς μυστηρίων ἐπιμελεῖται μετὰ τῶν ἐπιμελητῶν οὓς ὁ δῆμος ἐχειροτόνησε. γραφαὶ δὲ λαγχάνονται πρὸς αὐτὸν ἀσεβείας. καὶ ἂν τις ἱερωσύνης ἀμφισβητήσῃ προστιμᾷ. διαδικάζει δὲ καὶ τοῖς γένεσι καὶ τοῖς ἱερεῦσι τὰς ἀμφισβητήσεις τὰς ὑπὲρ τῶν γερῶν. λαγχάνονται δὲ καὶ αἱ τοῦ φόνου δίκαι πᾶσαι πρὸς τοῦτον. Phot. (= Suid., cf. lex. rhet. Seg. p. 310, 6) s. ἡγεμονία δικαστηρίου p. 59, 11: τῷ μέντοι γε βασιλεῖ τὰς τε φονικὰς καὶ τὰς τῆς ἀσεβείας καὶ ἂν τις ἱερωσύνης ἡμφισβήτῃ, πρότερον δὲ καὶ τὰς περὶ τῶν γερῶν (γερῶν Meier, Att. Proc. p. 49) τοῖς ἱερεῦσι ἀμφισβητήσεις. προηγόρευε δὲ καὶ τῶν νομίμων εἰργεσθαι τοὺς ἐν αἰτίᾳ (cf. ib. v. 24).

42. (379)

Harpocrat. (ex quo Suid. et Etym. M. p. 362, 10) s. ἐπιμελητῆς τῶν μυστηρίων: παρ' Ἀθηναίοις ὁ λεγόμενος βασιλεὺς. Δημοσθένης κατὰ Μειδίου (171). Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ φησὶν οὕτως «ὁ δὲ βασιλεὺς πρῶτον μὲν τῶν μυστηρίων ἐπιμελεῖται μετὰ τῶν ἐπιμελητῶν οὓς ὁ δῆμος ἐχειροτόνει (leg. χειροτονεῖ cum Bekk. et Müllero. deinde Suid. et Et. M. addunt τέσσαρες δὲ ἦσαν, δύο μὲν etc.), δύο μὲν ἐξ Ἀθηναίων ἀπάντων, ἓνα δ' ἐξ Εὐμολπιδῶν, ἓνα δ' ἐκ Κηρύκων.»

43. (380)

Poll. 8, 91 (cf. fr. 30. 34. 37. 41): ὁ δὲ πολέμαρχος θύει μὲν Ἀρτέμιδι ἀγροτέρᾳ καὶ τῷ Ἐνναλίῳ (cf. lex. rhet. Seg. p. 290, 28), διατίθῃ δὲ τὸν ἐπιτάφιον ἀγῶνα τῶν ἐν πολέμῳ ἀποθανόντων καὶ τοῖς περὶ Ἀρμόδιον (i. e. Harmodio et Aristogitoni) ἐναγίζει. δίκαι δὲ πρὸς αὐτὸν λαγχάνονται μετοίκων, ἰσοτελῶν, (ξένων add. Meier, Att. Proc. p. 52. cf. 54), προξένων. καὶ διανέμει τὸ λαχόν, ἐκάστη φυλῇ τι μέρος, τὸ μὲν διαιτηταῖς παραδιδούς, εἰσάγων δὲ δίκας ἀποστασίου, ἀπροστασίου, κλήρων μετοίκων.

Haec patet quantum excerpando et contrahendo mutilata sint sive a Polluce sive ab eo quo ipse usus est (cf. Hudtwalcker, *Diaeteten in Athen.* Jena 1812. p. 68. Meier, *Att. Proc.* p. 52, idemque, *Die Privatschiedsrichter u. die öff. Diaeteten Athens.* Halle 1846. p. 19).

44. (381)

Harpocrat. (e quo Phot. et Suid., cf. s. ἡγεμ. δικ. lex. rhet. Seg. p. 310, 9. Phot. p. 59, 16. Harp. p. 91, 25. praeterea s. *Λυκαμβλῆς* Hesych. et Phot.) s. πολέμαρχος: Ἰσαῖος ἐν ἀπολογία ἀποστασίου πρὸς Ἀπολλόδαρον. ἀρχὴ τις ἦν παρ' Ἀθηναίοις οὕτω καλουμένη, ἔστι δὲ εἰς τῶν θ' ἀρχόντων. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ διεξελεῖται ὅσα διοικεῖ ὁ πολέμαρχος (cf. inscriptiones capitulum in Pollucis codd. ὅσα ποιεῖ ὁ πολέμαρχος etc.) «πρὸς ταῦτα, φησὶν, αὐτὸς τε εἰσάγει δίκας τὰς τε τοῦ ἀποστασίου καὶ ἀπροστασίου καὶ κλήρων καὶ ἐπικλήρων τοῖς μετοίκους, καὶ τὰλλα ὅσα τοῖς πολίταις ὁ ἄρχων, ταῦτα τοῖς μετοίκους ὁ πολέμαρχος». εἰκότως οὖν ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ προειρημένῳ λόγῳ ἐγγυῆσαι φησι πρὸς τῷ πολέμαρχῳ Ἀπολλόδαρον· ὁ γὰρ Σάμιος τὸ γένος μέτοικος ἦν et cetera quae ex commentario (Didymi) ad Isaeum omnia exscripta esse fidem faciunt. idem Aristotelis locus redit apud Harp. s. ἀποστασίον: δίκη τίς ἐστι κατὰ τῶν ἀπελευθερωθέντων δεδομένη τοῖς ἀπελευθερώσασιν ἐὰν ἀφιστῶνται τε ἀπ' αὐτῶν ἢ (καὶ lex. rh. Seg.) ἕτερον ἐπιγράφονται προστάτην καὶ ἂ κελεύουσιν οἱ νόμοι (ποιεῖν τοὺς ἀπελευθέρους τοῖς ἀπελευθερώσασιν add. lex. rhet. Seg. planius ut solet exponeus) μὴ ποιῶσιν. καὶ τοὺς μὲν ἀλόντας δεῖ δούλους εἶναι, τοὺς δὲ νικήσαντας τελῶς ἤδη ἐλευθέρους (reliqua om. Suid. et lex. rhet. Seg. p. 201, 5). πολλάκις δ' ἐστὶ παρὰ τοῖς ῥήτορσι, παρὰ τῷ *Λυσίᾳ* ἐν τῷ πρὸς Ἀριστόδημον καὶ Ὑπερίδῃ ἐν τῷ κατὰ Δημητρίαν ἀποστασίον. Ἀριστοτέλης δ' ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ περὶ τοῦ πολέμαρχου γράφει ταυτί· «οὗτος δὲ εἰσάγει δίκας τὰς τε τοῦ ἀποστασίον καὶ ἀπροστασίον καὶ κλήρων καὶ ἐπικλήρων (sc. τοῖς μετοίκους)». cf. Harp. (e quo lex. rhet. Seg. p. 201, 12) s. ἀπροστασίον: εἶδος δίκης κατὰ τῶν προστάτην μὴ νεμόντων μετοίκων· ἡρεῖτο γὰρ ἕκαστος ἑαυτῷ τῶν πολιτῶν τινὰ προστησόμενον περὶ πάντων τῶν ἰδίων καὶ τῶν κοινῶν. Ὑπερίδης ἐν τῷ κατ' Ἀρισταγόρας ἀπροστασίον β (cf. Suid. s. ἀποστασίον δίκη gloss. alt., Synag. lex. Seg. p. 435, 1 Bekk.). Poll. 8, 35: ἀποστασίον δὲ δίκη κατὰ τῶν ἀφισταμένων ἀπελευθέρων, ἀπροστασίον δὲ κατὰ τῶν οὐ νεμόντων προστάτην μετοίκων.

45. (382)

Harpocr. (e quo Phot. et Suid. eundem Ar. locum habet Hesych. s. *εὐθύνας*, sed manifesto interpolatum et a tertia manu, ut ait Schow Hes. lex. restit. p. 315, ad marg. cod. ex Harpocr. adiectum) s. *πάρεδρος*: *Λυκοῦργος ἐν τῷ περὶ τῆς λερείας. πολὺ ἐστὶ τοῦνομα παρὰ τε τοῖς ῥήτορσι καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ κωμῳδίᾳ. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ φησὶ «λαμβάνουσι δὲ καὶ παρέδρους ὃ τε ἄρχων καὶ ὁ πολέμαρχος, δύο ἕκαστος (quod quum excerptoris negligentia excidisset ὁ βασιλεὺς, postea illatum est pro ἕκαστος, v. Meier, Att. Proc. p. 57) οὓς ἂν βούληται. καὶ οὗτοι δοκιμάζονται ἐν τῷ δικαστηρίῳ πρὶν παρεδρεῦν καὶ εὐθύνας διδόναι ἐπὶν παρεδρεύουσιν (παρεδρεύουσιν corr. Alberti ad Hesych. et Bekk.).*

Cf. Poll. 8, 92: *πάρεδροι δ' ὀνομάζονται οὓς αἰροῦνται ἄρχων καὶ βασιλεὺς καὶ πολέμαρχος, δύο ἕκαστος οὓς βούλεται. δοκιμασθῆναι δ' αὐτοὺς ἐχρῆν ἐν τοῖς πεντακοσίοις, εἴτ' ἐν δικαστηρίῳ. προσαιροῦνται δὲ καὶ γραμματεῖα, ὅς ἐννόμῳ δικαστηρίῳ κρίνεται.* qui Pollucis locus ita et cum superioribus cohaeret et similis est Harpocrati ut ad Aristotelem fontem iure referatur. nec nisi archontum descriptioni subiungi potest. verbis καὶ οὗτοι respicitur ad fr. 30 (cf. Demosth. or. 20, 90). iam sequuntur (ut apud Pollucem) ceteri magistratus quos χειροτονοῦσιν οἱ θεσμοθέται (cf. supra fr. 30). de athlothesis v. Poll. 8, 93. de strategis et similibus cf. Aeschin. adv. Ctes. 13, Dem. or. 4, 26.

46. (383)

Harpocr. s. *στρατηγὸς*: *Δημοσθένης Φιλιππικοῖς. οἱ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν χειροτονοῦμενοι στρατηγοὶ δέκα ἦσαν, ὥς μαθεῖν ἔστιν ἐκ τε τῶν Ὑπερίδου καὶ Ἀντοκλέους καὶ ἐκ τῆς Ἀθηναίων πολιτείας Ἀριστοτέλους (cf. fr. 30).*

47. (384)

Harpocr. s. *ἑππαρχος* . . . λέγεται δὲ παρ' Ἀθηναίοις ἑππαρχος καὶ ὁ τῶν ἑππέων ἄρχων· δύο δ' ἦσαν οὗτοι, ὥς Δημοσθένης ἐν δ' Φιλιππικῶν (Phil. I, 26) φησὶ καὶ Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ.

Cf. Phot. s. *ἑππαρχοι*: δύο ἦσαν, οἱ τῶν ἑππέων ἡγούντο διελέμενοι τὰς φυλάς ἕκαστος ἀνὰ πέντε. ἐπιμελεῖται δὲ εἰσι τῶν ἑππέων (add. οἱ φύλαρχοι, e Poll. 8, 94), καθάπερ οἱ ταξίαρχοι δέκα ὄντες, εἰς ἐφ' ἑκάστης φυλῆς, τῶν ὀπλιτῶν.

48. (385)

Harpocr. s. *φύλαρχος*: *Δημοσθένης Φιλιππικοῖς (l. c. fr. 47. 46).*

φύλαρχος ἐστὶν ὁ κατὰ φυλὴν ἐκάστην τοῦ ἑπικικοῦ ἄρχων, ὑποτεταγμένος δὲ τῷ ἑπαρχῷ, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτεία φησί.

Cf. Phot. s. ἑπαρχοι (fr. 47) et Poll. 8, 94: ἑπαρχοι δὲ δύο ἐξ ἀπάντων Ἀθηναίων αἰρεθέντες ἐπιμελοῦνται τῶν πολέμων. οἱ δὲ φύλαρχοι δέκα, εἰς ἀπὸ φυλῆς ἐκάστης, τῶν ἑπείων προῖστανται, καθάπερ οἱ ταξίαρχοι τῶν ὀπλιτῶν.

Haec omnia (fr. 46—48) fortasse ad eundem illum locum pertinent quem tangit Pollux (v. fr. 30) magistratus militares obiter commemorantem, ita ut rectius post fr. 33 inserantur. ceterum lexica praeter Photium s. ἑπ. de his nihil praebent nisi quae ex Harpocracione ducta sint, Aristotelis tamen mentione neglecta.

49. (386)

Harpocr. (ex quo Phot. p. 467, 13 et Suid., Arist. nomine om., Etym. M. p. 693, 42 ubi corrigas οὕτως Ἀριστοτέλης pro Aristophane. cf. Eudemi lex. syuag. s. v.) s. πρυτανείας: Ἀντιφῶν ἐν τῷ πρὸς Νικοκλέα. ἔστι δὲ ἀριθμὸς ἡμερῶν ἡ πρυτανεία ἥτοι (ἐκ add. cod. Vind. et Bekk. C. λῇ in A pro λξ) λξ ἢ λῇ καὶ ἐκάστη φυλὴ πρυτανεύει. διελέγεται δὲ περὶ τούτων Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτεία.

Cf. schol. in Plat. legg. (p. 953, ubi non nisi πρυτάνεις commemorantur) p. 459 Bekk. (e lexico quodam translatum, Diogeniani scil. in scholiis interdum citati): πρυτάνεις εἰσὶ μέρος τι τῶν πεντακοσίων τὸ δέκατον, πεντήκοντα ἄνδρες [ἀπὸ μιᾶς φυλῆς add. Et. M., Lex. Seg. et Harp.], οἱ διοικοῦντες ἅπαντα τὰ ὑπὸ τῆς βουλῆς πραττόμενα, καὶ ἐπρυτάνευον κατὰ πρυτανείαν ἐκ διαδοχῆς [ἀλλήλων s. ἀλλήλαις αἱ δέκα φυλαὶ κλήρω λαχοῦσαι κατὰ ἐνιαυτὸν add. Etym. M. p. 693, 53. Lex. Seg. p. 291, 4 et Harp. s. πρυτάνεις, qui reliqua omittunt praeter fragmentum s. πρυτανείας appositum]. πρυτανεία δὲ ἐστὶν ἀριθμὸς τις ἡμερῶν ἥτοι λξ [ἢ λῇ, cf. cod. A Harp.] ἢ λῇ, ὥς ἐκάστη φυλὴ πρυτανεύειν λέγεται (haec ut in lex. Seg. p. 291, 13. quae sequuntur paulo mutata sunt apud Phot. p. 467, 20 s. πρυτανεία = Suid.). ιβ̄ μὲν γὰρ οἱ μῆνες, ῑ δὲ εἰσι πρυτανεῖαι καὶ φυλαὶ ῑ. καὶ διήρηνται εἰς ταύτας αἱ ἡμέραι τοῦ ἐνιαυτοῦ· κατὰ γὰρ σελήνην ἄγουσι τοῦτον, ὡς ἐκάστη φυλὴ ἐπιβάλλειν λῇ ἡμέρας, πλεονάζειν δὲ ὀλίγας (καὶ ἐπερίτευνον ... ἡμέραι δ̄ Phot. et Suid.). διὸ καὶ τὰς λοιπὰς ἀπέδωκαν (ἐπεμέριζον Phot. Suid.) οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς πρώταις λαχούσαις [πρυτανεύειν add. Phot. Suid.] τέσσαρσι φυλαῖς, ἵνα ἐκείνων μὲν ἐκάστη τὰς λξ̄ ἡμέρας πρυτανεύῃ, αἱ δὲ λοιπαὶ ἕξ ἀνὰ λῇ. πρυτανεῖα δὲ οὐδετέρως

οὐχ εὐρεται· τινὲς δὲ ἀργυρίον τι ὁ κατατίθεται ὑπὸ τῶν δικαζομένων καὶ δίδεται δικαστικὸν τοῖς ἐξακισχιλίοις (cum his ultimis praeter Photium et Suidam qui partim ex lexico hic exscripto partim ex Harpocracione sua componit, cf. Harp. s. *πρυτανεῖα* et infra fr. 77). cf. etiam schol. in Aeschin. adv. Ctes. p. 79, 8 Dind. (Ox. 1852).

50. (387)

Poll. 8, 95—96 ed. Bekk.: *πρυτάνεις*. οὗτοι τὴν βουλὴν συναγούσιν ὁσημέραι, πλὴν ἂν τις ἢ ἄφετος, τὸν δὲ δῆμον τετράκις ἐκάστης *πρυτανείας*· καὶ προγράφουσι πρὸ τῆς βουλῆς καὶ πρὸ τῆς ἐκκλησίας ὑπὲρ ὧν δεῖ χρηματίζειν. τῶν δ' ἐκκλησιῶν ἡ μὲν κυρία (cf. fr. 51. 52), ἐν ἣ τὰς ἀρχὰς ἐπιχειροτονοῦσιν εἴπερ καλῶς ἄρχουσιν, ἢ ἀποχειροτονοῦσιν· ἐν ἣ καὶ τὰς εἰσαγγέλλας ὁ βουλόμενος εἰσαγγέλλει, καὶ τὰς ἀπογραφὰς τῶν δημευομένων ἀναγινώσκουσιν οἱ πρὸς ταῖς δίκαις καὶ τὰς λήξεις τῶν κλήρων. ἡ δὲ δευτέρα ἐκκλησία ἀνείται τοῖς βουλομένοις, ἐκετηρίαν θεμένοις, λέγειν ἀδεῶς περὶ τε τῶν ἰδίων καὶ τῶν δημοσίων. ἡ δὲ τρίτη κήρυξι καὶ πρεσβείαις ἀξιοὶ χρηματίζειν, οὓς δεῖ πρότερον τοῖς πρυτάνεσιν ἀποδοῦναι τὰ γράμματα. ἡ δὲ τετάρτη περὶ ἱερῶν καὶ ὁσίων. ἐπιστάτης (cf. fr. 53) δ' ἐστὶν εἰς τῶν πρυτάνεων, ὁ κλήρω λαχὼν. δις δ' οὐκ ἔξεστι γενέσθαι τὸν αὐτὸν ἐπιστάτην. ἔχει δὲ οὗτος τῶν ἱερῶν τὰς κλεῖς ἐν οἷς τὰ χρήματα καὶ τὰ γράμματα. καὶ ὅταν οἱ πρυτάνεις τὸν δῆμον ἢ τὴν βουλὴν συνάγωσιν, οὗτος ἐξ ἐκάστης φυλῆς πρόεδρον (cf. fr. 54) ἕνα κληροῖ, μόνην τὴν πρυτανεύουσιν ἀφιεῖς.

Haec ex Aristotele rursus uno tenore sumta esse Harpocracionem (v. fr. 51—54) comparanti patet. atque confirmatur una fragmentorum quae sequuntur ordo manifesto cohaerentium.

51. (388)

Harpocrat. (ex quo Phot. p. 190, 22 et Suid. om. Arist. nom.) s. *κυρία ἐκκλησία*: Ὑπερίδης ἐν τῷ κατὰ Δημέου ξενίας εἰ γνήσιος. τίνες δὲ αἱ κύριαι ἐκκλησίαι Ἀριστοτέλης δεδήλωκεν ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ λέγων τοὺς πρυτάνεις συνάγειν τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον, τὴν μὲν βουλὴν ὁσημέραι, πλὴν ἂν τις ἀφέσιμος ἢ, τὸν δὲ δῆμον τετράκις τῆς πρυτανείας ἐκάστης. «προγράφουσι (ita Bekk. et Poll., codd. προσγράφουσι) δέ, φησί, καὶ κυρίαν ἐκκλησίαν, ἐν ἣ δεῖ τὰς ἀρχὰς ἀποχειροτονεῖν οἱ δοκοῦσι μὴ καλῶς ἄρχειν· καὶ περὶ φυλακῆς δὲ τῆς χώρας». καὶ τὰς εἰσαγγέλλας ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ τοὺς βουλομένους ποιεῖσθαι φησι καὶ τὰ ἐξῆς.

Cf. Hesych. s. *κυρία ἐκκλησία* ἤγετο Ἀθηνησιν ἐν ἣ τὰς ἀρχὰς ἐπιχειροτονεῖν ἔδει. eademque, licet errore corrupta (ἐν ἣ τοὺς ἄρχοντας ἐχειροτόνουν pro ἐπεχ., quibus explicandis addita sunt apud Phot. et Lex. Seg. quae ad ἀρχαιεσίας spectant), in ceteris lexicis Phot. p. 191, 8. Lex. rhet. Seg. p. 274, 19. Etym. M. p. 549, 5. in quorum fonte communi exstabant olim de ecclesiis extraordinariis (σύγκλητοι vocantur) quae unus nunc indicat Photius ita pergens: ἄλλοι δὲ φασιν etc. atque uberiora habentur in schol. Aristoph. Acharn. 19 (ex quo Suid. s. ἐκκλησία κυρία) cf. schol. in Aeschin. Tim. p. 21, 2 Dind.

52. (389)

Lex. rhet. Cantabrig. p. 672, 3 (post Phot. ed. Oxon., p. 21 ed. Meier.) *κυρία ἐκκλησία*: Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ τῆς Ἀθηναίων νομοθεσίας... ἀμεινον οὖν Ἀριστοτέλει [add. πείθεσθαι]· τὰς γὰρ ἀρχὰς ἐν ταῖς κυρίαις ἐκκλησίαις φησὶν ἐπιχειροτονεῖσθαι (cod. ἔφησεν χειρ.) καὶ τὰς εἰσαγγέλλας [supplendum esse ex Harp. et Poll. τὸν βουλόμενον ποιεῖσθαι sive εἰσαγγέλλειν vidit Meier l. c.], καὶ τὰ ἄλλα (cod. τὰς ἄλλας) τῶν ἀναγκαίων χρηματίζειν καὶ περὶ σίτου [add. καὶ] φυλακῆς τῆς χώρας, καὶ τὰς ἀπογραφὰς τῶν δημευομένων ἀναγινώσκειν καὶ τὰς λήξεις (cod. δείξεις) τῶν κλήρων. ἐπὶ δὲ τῆς ἔκτης (cf. Philoch. ibid. p. 675, 13 = p. 29 Meier et apud schol. Aristoph. eq. 855) πρυτανείας πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ περὶ τῆς ὄστρακοφορίας προχειροτονίαν (cod. ἐπιχειρ.) διδοσθαι εἰ δοκεῖ ἢ μὴ (scil. τὸ ὄστρακον εἰσφέρειν, sicut legitur p. 675, 14).

53. (390)

Harpocr. (e quo lex. rhet. Seg. p. 244, 32. Etym. M. p. 364, 40 et Suid., om. Ar. nom.) s. ἐπιστάτης: Ἰσαῖος ἐν τῷ κατ' Ἐλπαγόρου καὶ Δημοφάνους. δύο εἰσὶν οἱ καθιστάμενοι ἐπιστάται, ὧν ὁ μὲν ἐκ πρυτάνεων κληρούμενος, ὁ δὲ ἐκ τῶν προέδρων, ὧν ἕκαστος τίνα διοικήσιν διοικεῖ δεδήλωκεν Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ. ἐλέγετο δ' ἐν τοῖς κοινοῖς καὶ ὁ ἐφεστικῶς πράγματι ὄφρουν etc.

Cf. Suid. (= Poll. in fr. 50) s. ἐπιστάτης: τῶν πρυτάνεων εἰς ὁ λαχὼν ἐπιστάτης ἐλέγετο. δις δὲ τὸν αὐτὸν ἐπιστατῆσαι οὐκ ἔξῃν. φυλάσσει δὲ τοῦ ἱεροῦ τὰς κλεῖς ἐν ᾧ τὰ δημόσια χρήματα, ἔτι μὴν καὶ τὴν δημόσιαν σφραγίδα (haec Harpocratiōneis inserit etiam Etym. M. p. 364, 41). ἐπειδὴν δὲ οἱ πρυτάνεις συναγάγῃσι τὴν βουλὴν ἢ τὸν δῆμον, ὁ ἐπιστάτης κληροῖ προέδρους ἐννέα, ἀπὸ φυλῆς ἑκάστης ἓνα πλὴν τῆς πρυτανευούσης. καὶ πάλιν ἐκ τῶν ἐννέα τούτων ἐπιστάτην ἓνα κληροῖ

καὶ τὸ πρᾶγμα παραδίδωσιν, αὐτὸς δὲ εἰσάγει τὴν δίκην καὶ ἐπιμελεῖται κατὰ νόμον πάντα γενέσθαι καὶ μηδὲν παραλειφθῆναι πρὸς τὸ διδασκῆναι τοὺς δικαστάς. eadem Telephus quem citat Eustath. in Odys. ρ, 455 (p. 1827 Rom.): προσενθυμητόν δὲ καὶ Τηλέφου τοῦ ὡς ἱστορεῖται Περγαμηνοῦ, ὅτι κατὰ τὴν ἐκείνου παράδοσιν νομικὴ τις ἦν λέξις ἢ τεχνικὴ ἐν τοῖς μεθ' Ὁμήρου ὁ ἐπιστάτης· γίνεται γὰρ φησιν Ἀθήνησιν ἐκ τῶν πρυτάνεων εἰς ὃς ἐπιστατεῖ νύκτα καὶ ἡμέραν μίαν, καὶ πλείω χρόνον οὐκ ἔξοστιν οὐδὲ δις τὸν αὐτὸν γενέσθαι, τὰς τε κλεῖς [add. τῶν ἱερῶν] ἐν οἷς τὰ χρήματά εἰσι φυλάττει καὶ τὰ γράμματα τῆς πόλεως καὶ τὴν δημοσίαν σφραγίδα. κληροὶ δὲ καὶ προέδρους ἐξ ἐκάστης φυλῆς ἕνα πλὴν τῆς πρυτανευούσης καὶ πάλιν ἐκ τούτων ἐπιστάτην ἕνα. καὶ τοιαῦτα μὲν ταῦτα. ἕτεροι δὲ ἐπιστάτην φασὶ ξύλινόν τι εἶναι.

E Didymo Harpocracionea illa (aliaque in ceteris lexicis) repetenda esse ut intelligas vestigia relictā sunt apud Hesych. s. ἐπιστάτης: ἐφέτης ἢ ἐπαίτης, ἀπὸ τοῦ ἐφίστασθαι, ἢ ἐπίτροπος ἢ διδάσκαλος (cf. Antiphanis ex. ap. Antiatt. Bekk. p. 96, 12) καὶ ὁ τακτικὸς καὶ ὁ βραβεύτης καὶ ἄρχων τις Ἀθήνησι καὶ ὁ ἐφεστῆς. ubi sicut ultima Harpocracioni respondent, ita prima (ἐπαίτης, διδάσκαλος) Eustathio quoque prima sunt, quibus varias vocis ἐπιστάτης significationes explicet. atque omnis Eustathii locus, qui quae ex eodem fonte, separata tamen habet Suidas (in gloss. b et e ed. Bekkeri), inter se coniungit, ex lexico quodam desumptus esse videtur satis docto et accurato atque Aristophanem comicum et Callistratum citante una cum Telepho Pergameno (qui grammaticus librorumque multorum compiler scripsit περὶ τῶν Ἀθήνησι νόμων καὶ ἔθων cf. Müller, Fr. hist. III, 635) et Aristophane grammatico (quae nomina Suidas omisit). quod quidem 'lexicon, si Veri praeceptor est Telephus ille, recentius quidem fuerit Diogeniano eius aequali, attamen ex eadem lexicorum uberrima progenie quae Didymi labori et Pamphilo debetur. Telephum autem cuius verba et apud Suidam et apud Eustathium servata sunt et ipsum eis quae ex Aristotelis Athen. rep. trahebantur usum esse patet.

54. (391)

Harpocrat. (e quo Phot. p. 451, 4 et Suid., eademque brevius ex alio quod eundem Harpocracionem vel eius fontem sequebatur lexico in glossa altera Photii p. 451, 24 et Lex. rhet. Seg. p. 290, 8) s. πρὸς ἑδρὸν ἐκκληροῦντο τῶν πρυτάνεων καθ' ἐκάστην πρυτανείαν (ἐκκλησίαν Phot. p. 452, 2 et lex. Seg.) εἰς ἐξ ἐκάστης φυλῆς πλὴν τῆς πρυτανευούσης, οἷ

τινες τὰ περὶ τὰς ἐκκλησίας (τὴν ἐκκλησίαν codd. praeter D) διώκουν. ἐκαλοῦντο δὲ πρόεδροι, ἐπειδήπερ προήδρευον τῶν ἄλλων ἀπάντων. πολλάκις δ' ἐστὶ τοῦνομα παρὰ τοῖς ῥήτορσι, ὡς καὶ παρὰ Δημοσθένει ἐν τῷ κατ' Ἀνδροτίωνος (9) καὶ Αἰσχίνῃ ἐν τῷ κατὰ Κτησιφῶντος (4). ὅτι δ' ὁ καλούμενος ἐπιστάτης κληροῖ αὐτούς, εἴρηκεν Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ.

55. (392)

Harpocr. s. γραμματεὺς: Δημοσθένης ὑπὲρ Κτησιφῶντος. ὁ γραμματεὺς πῶς τε καθίστατο καὶ τί ἐπραττεν, ὡς τῶν γραμμάτων τ' ἐστὶ κύριος καὶ τὰ ψηφίσματα τὰ γενόμενα φυλάττει καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἀντιγράφεται καὶ παρακάθεται τῇ βουλῇ, δεδήλωκεν Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ. quibus ultimis quum describatur non iam ὁ γραμματεὺς τῆς βουλῆς (is quidem qui vocatur ὁ κατὰ πρυτανείαν cf. Boeckh, Staatsh. I, 254), sed ὁ ἀντιγραφεὺς, de hoc eodem post scribas ordine qui est apud Pollucem et Aristotelem et eum quem Harpocratio sequitur egisse patet: quae uno obtutu comprehendens Harpocratio confudit. ita autem Pollux 8, 98: γραμματεὺς ὁ κατὰ πρυτανείαν κληρωθεὶς ὑπὸ τῆς βουλῆς ἐπὶ τῷ τὰ γράμματα φυλάττειν καὶ τὰ ψηφίσματα, καὶ ἕτερος (cf. Boeckh I, 258) ἐπὶ τοὺς νόμους ὑπὸ τῆς βουλῆς χειροτονούμενους. ὁ δ' ὑπὸ τοῦ δήμου αἰρεθεὶς γραμματεὺς ἀναγινώσκει τῷ τε δήμῳ καὶ τῇ βουλῇ (cf. Boeckh I, 259). ἀντιγραφεὺς πρότερον μὲν αἰρετός, αὐτίς δὲ κληρωτός ἦν καὶ πάντα ἀντεγράφετο παρακαθήμενος τῇ βουλῇ. δύο δ' ἦσαν, ὁ μὲν τῆς βουλῆς, ὁ δὲ τῆς διοικήσεως.

Quae de tertio scriba (qui non fuerit senator, cf. Schoemann, Griech. Alt. I, 380, not. 3) occasione data apud lexicographum Pollucis addebantur, ad hunc Aristotelis locum qui est de senatu non pertinent, et dubium est num ad Aristotelem. certe alienus est ab Aristotele (et a senatu) ὁ ἀντιγραφεὺς τῆς διοικήσεως (cf. Boeckh I, 262), cuius notitiam e Philochoro derivatam esse (atque ita a Didymo Aristoteli coniunctam) geminus plane Harpocratiois (e quo Suidas) locus testatur s. ἀντιγραφεὺς: ὁ καθιστάμενος ἐπὶ τῶν καταβαλλόντων τινὰ τῇ πόλει χρήματα ὥστε ἀντιγράφεσθαι ταῦτα. Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Ἀνδροτίωνος (70) καὶ Αἰσχίνῃ ἐν τῷ κατὰ Κτησιφῶντος (25). διττοὶ δὲ ἦσαν ἀντιγραφεῖς, ὁ μὲν τῆς διοικήσεως, ὡς φησι Φιλόχορος, ὁ δὲ τῆς βουλῆς, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ (ubi in altera illa cod. E recensione, qua Suidas utitur, haec tantum: διττοὶ δὲ ἦσαν, ὁ μὲν τῆς διοικήσεως, ὁ δὲ τῆς βουλῆς). ceterum ὁ ἀντιγραφεὺς cum tertio scriba eodem modo componitur etiam apud Suidam (cf. lex. rhet. Seg. p. 226, 30 et δικῶν

www.libtool.com.cn
 ὀνόματα cod. Seg. in eisdem Bekkeri Anecd. I p. 185, 14) s. γραμμα-
 τεύς: οὗτος πράξεως μὲν οὐδεμιᾶς ἦν κύριος, ὑπανεγίνωσκε δὲ τῇ
 βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τὰ πραττόμενα. ὁ δ' ἀντιγραφεὺς καὶ οὗτος (sic)
 ἀπὸ τοῦ γράφειν τὰ παρὰ τῇ βουλῇ ὠνόμασται.

56. (393)

Harpocrat. (e quo Suid., Ar. nom. om.) s. ἀποδέκται: ἀρχὴ τίς
 ἐστὶ παρ' Ἀθηναίους οἱ ἀποδέκται, ἧς πολλάκις μνημονεύουσιν οἱ ῥή-
 τορες καὶ οἱ κωμικοί. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ
 δεδήλωκεν ὥς δέκα τε εἴησαν καὶ ὥς παραλαμβάνοντες τὰ γραμματεῖα
 ἀπαλείφουσι τὰ καταβαλλόμενα χρήματα τῆς βουλῆς ἐναντίον ἐν τῷ
 βουλευτηρίῳ καὶ πάλιν ἀποδιδόασιν τὰ γραμματεῖα τῷ δημοσίῳ. καὶ
 ἀπλῶς ἃ πράττουσι διασαφεῖ. ὅτι δὲ ἀντὶ τῶν κωλακρετῶν οἱ
 ἀποδέκται ὑπὸ Κλεισθένης ἀπεδείχθησαν, Ἀνδροτίων β.

E lexico quodam rhetorico eoque communi lexicorum recentiorum
 fonte similia nunc leguntur in Lex. rhet. Seg. p. 198, 1 (Etym. M. p. 124, 41.
 Zonaras p. 234. Synag. lex. Seg. p. 427, 13) ἀποδέκται: ἄρχοντες κλη-
 ρωτοί, δέκα τὸν ἀριθμὸν κατὰ φυλὴν εἰσιν, οἵτινες παρελάμβανον καὶ
 ἀπεδέχοντο τὰ γραμματεῖα τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ. διὰ τοῦτο γὰρ
 καὶ ἀποδέκται ἐκαλοῦντο. εἴτα ἐξήταζον τὰ τε ὀφειλόμενα καὶ τὰ ἀπο-
 διδόμενα χρήματα σὺν τῇ βουλῇ καὶ ἐμέριζον εἰς ἃ χρηὴ ἀναλίσκειν (καὶ
 γενομένης τῆς καταβολῆς τῶν ὀφειλομένων χρημάτων ἀπήλειπον τὰ γραμ-
 ματα δημοσίᾳ, ut addit Suidas in gl. alt. s. v. ed. Bernh. t. I, p. 594 not.).
 Hesychii explicatio (ἀρχὴ Ἀθήνησι τῶν ὑποδεχομένων τὰ χρήματα) licet
 brevissima communis tamen cum Polluce originis vestigia gerit, qui (8, 97)
 ipsius negotii descriptione neglecta de litibus inde obortis alia addit haec:
 ἀποδέκται δὲ ἦσαν δέκα οἱ τοὺς φόρους καὶ τὰς εἰσφορὰς καὶ τὰ τέλη
 ὑπεδέχοντο, καὶ τὰ περὶ τούτων ἀμφισβητούμενα ἐδίκαζον· εἰ δέ τι
 μεῖζον εἴη, εἰσήγον εἰς δικαστήριον (cf. Boeckh, Staatsh. I, 214).

57. (394)

Harpocr. (e quo Phot. Suid. om. Ar. nom., cf. lex. rhet. Seg. p.
 201, 17) s. πωληταὶ καὶ πωλητήριον: οἱ μὲν πωληταὶ ἀρχὴ τίς
 ἐστὶν Ἀθήνησι, δέκα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρες, εἰς ἐκ τῆς φυλῆς ἐκάστης.
 διοικοῦσι (πωλοῦσι lex. Seg., Et. M.) δὲ τὰ πιπρασκόμενα ὑπὸ τῆς πό-
 λεως πάντα, τέλη καὶ μέταλλα καὶ μισθώσεις καὶ τὰ δημεύόμενα (qui-
 bus lex. Seg. add. καὶ φροντίζουσιν ὅπως ἡ τιμὴ τῶν πιπρασκομένων
 ἀποδοθῇ τῇ πόλει, cf. ex eodem fonte Etym. M. p. 698, 57 πωληταί:
 ἀρχὴ τις Ἀθήνησι οἱ τὰ τῆς πόλεως πωλοῦσι καὶ φροντίζουσιν ἀποδι-

δόντες τῇ πόλει)· Ὑπερίδης ἐν τῷ κατ' Ἀρισταγόρας β. διελλεκται δὲ περὶ αὐτῶν καὶ Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ. πωλητήριον δὲ καλεῖται ὁ τόπος ἐνθα συνεδρεῦουσιν οἱ πωληταί. Ἰσαῖος ἐν τῷ κατ' Ἐλπαγόρου πολλάκις.

Accuratius singula negotii exempla quae comprehendit Harpocraton describebantur in lexico rhetorico, unde quaedam altera glossa Photii (p. 478, 5) et Suidae retinuit s. πωληταί: οὗτοι τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ κατὰ προθεσμίαν καὶ μὴ ἀποδιδόντων ἐπιπράσκον τὰς οὐσίας· ὑπέκειντο δὲ τοῖς πωληταῖς καὶ ὅσοι τὸ διαγραφὴν ἀργύριον ἐν πολέμῳ μὴ εἰσέφερον, ἔτι καὶ οἱ ξενίας ἀλόντες, καὶ ὁ μέτοικος (cf. infra Poll. et Hes.) προστάτην οὐκ ἔχων, καὶ ὁ ἀποστασίῳ γραφεὶς· τούτων γὰρ τὰς οὐσίας πωλοῦντες παρακατέβαλλον εἰς τὸ δημόσιον. rursus alia partim comprehendens partim seligens e diversis fontis Didymeī auctoribus, velut Demosthene, Pollux 8, 99: πωληταὶ τὰ τέλη πιπράσκουσι μετὰ τῶν ἐπὶ τὸ θεωρικὸν ἡρημένων, καὶ τὰς τῶν ἐξ Ἀρείου πάγου μετὰ τὸν πρότερον λόγον φυγόντων οὐσίας καὶ τὰ δεδημευμένα. πρυτανεύει δὲ ἐξ αὐτῶν εἰς ὃς τὰ πωλούμενα βεβαιοῖ. ἀπῆγοντο δὲ πρὸς τούτους καὶ οἱ μετοίκιον μὴ τιθέντες (quae verbotenus consentiunt cum Harpocr. s. μετοίκιον p. 127, 11 Bekk. οἱ μέντοι μὴ τιθέντες τὸ μετοίκιον μέτοικοι ἀπῆγοντο πρὸς τοὺς πωλητὰς καὶ εἰ ἐάλωσαν ἐπιπράσκοντο, ὥς φησι Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Ἀριστογείτονος (or. 25, 57—58). de quibus Diogenianum et quos ille sequitur egisse testis est exilis Hesychii glossa πωληταί: οὗτοι ἐπώλουν τὰ ἐνεχυρασθέντα. ἀρχή τις. ceterum cf. Boeckh, Staatshaush. I, 209.

58. (395)

Harpocrat. (e quo Phot., Et. M. p. 745, 16, Philemon. lex. technol. ed. Osann. p. 150, Suidas) s. ταμίαι: Ἰσαῖος ἐν τινι τῶν κληρικῶν. ἀρχή τις παρ' Ἀθηναίους ἦν οἱ ταμίαι, δέκα τὸν ἀριθμόν. παραλαμβάνουσι δ' οὗτοι τὸ τε ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τὰς νίκας καὶ τὸν ἄλλον κόσμον καὶ τὰ χρήματα ἐναντίον τῆς βουλῆς, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ. εἰδὶ δὲ τινες καὶ τῶν (scil. ἱερῶν) τριήρων ταμίαι, ὥς ὁ αὐτὸς φιλόσοφος φησιν. ὅτι δὲ καὶ τοῖς τριηράρχοις παρέπιπτοντο ταμίαι δεδήλωκεν Εὐπολις ἐν Μαρκῶ.

Praeter glossam e Harpocratone ductam alteram apponunt Phot. p. 567, 18 et Suidas (ex parte etiam Lex. rhet. Seg. p. 306, 7) qua eadem traduntur, at ex alio quodam lexico cuius auctor Harpocratōnis (Pollucisque) fonte usus sit. ταμίαι: ἄρχοντες εἰσιν Ἀθήνησιν κληρωτοὶ ἀπὸ τῶν πεντακοσιομεδύμων (ita etiam Pollux 8, 97. cf. Boeckh, Staatsh. I, 220.

657 et inscr. Euclide recentiorem 406 apud Rangabé, Ant. Hell. t. II, in qua mentio fit τῶν πεντακοσιομεδίωνων), οὗ τὰ ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηνᾶς ἐν ἀκροπόλει χρήματα ἱερὰ τε καὶ δημόσια φυλάττουσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς (καὶ τὸν κόσμον add. lex. Seg.). εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι ταμίαι, ἄρχοντες χειροτονητοὶ ἐπὶ τὰς ἱερὰς καὶ δημοσίας τριήρεις, ὁ μὲν ἐπὶ τὴν Πάραλον, ὁ δὲ ἐπὶ τὴν τοῦ Ἀμμωνος (cf. fr. 59).

Ad eundem fontem atque ad Aristotelem citatum Pollucis quoque verba manifesto pertinent haec (8, 97): ταμίαι τῆς θεοῦ (sive plenius ut est in inscriptionibus ταμίαι τῶν ἱερῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίας) κληρωτοὶ μὲν ἐκ πεντακοσιομεδίωνων ἦσαν, τὰ δὲ χρήματα παρελάμβανον τῆς βουλῆς παρούσης. quae sequuntur ab Aristotele aliena ad Androtionem spectant et Lysiam in lexico illo a Polluce ceterisque exscripto olim citatos: ἐκαλοῦντο δ' οὗτοι κωλακρέται. εἶχον δ' ἐξουσίαν (sc. οἱ ταμίαι) καὶ ζημίαν ἀφελεῖν εἰ ἀδίκως ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἐπιβληθείη. ultima enim haec e Lysiae oratione ὑπὲρ τοῦ στρατιώτου (or. 9, 6—7), ubi simpliciter dicuntur οἱ ταμίαι, effecta esse animadvertit Boeckh (Staats-haush. I, 210. cf. 222). de colacretis autem Didymi ut patet, Aristophanem Byzantium et Androtionem afferentis verba extant in schol. Aristoph. av. 1541 (atque ex parte etiam apud Hesych. s. κωλακρέται), e quibus in brevius contractis non illa solum nata sunt male coniuncta quae in schol. Arist. vesp. 695 (e quo Suid. s. κωλ.) habentur (cf. etiam Lex. rhet. Seg. p. 275, 22 et Timaei soph. lex. s. v.) κωλακρέτης δὲ καλεῖται ὁ κατέχων τὰ χρήματα τῆς πόλεως, ὁ ταμίης τοῦ δικαστικοῦ μισθοῦ (haec Aristoph. Byz. opinio erat) καὶ τῶν εἰς θεοῦς ἀναλωμάτων (haec ex Androtionis loco conclusa sunt), sed eisdem etiam Pollucis (cf. Boeckh, Staatsh. I, 239. 240) verba nituntur quaestorum illorum (et apodectarum, de quo idem testatus est Androtion secundum Harp. s. ἀποδέκται, cf. fr. 56. Schoemann, Griech. Alt. I, 420, not. 5) vices olim gessisse colacretas contentia. etenim in ipso illo loco quo de tamiarum variis generibus Didymus et qui eum sequuntur lexicographi tractaverant, colacretarum quoque mentionem extitisse testimonio sunt ea quae ex uberiori olim lexicorum copia nunc restant in Etym. M. p. 525, 15 κωλακρέται: οἱ τῶν ἀργυρίων (ita etiam Hes., Lex. Seg.) ταμίαι, οὗ τὸ τριηραρχεῖν ἔταπτον. quae contrahendo nimis nunc mutilata a tamiis τῇ θεοῦ et a colacretis ad eos statim quae tertio loco Harpocration nominat (ὅτι δὲ καὶ τοῖς τριηράρχοις εἵποντο ταμίαι etc.) epitomatores aberrasse comprobant.

Etiam de tamiis τῶν ἱερῶν τριήρων pluribus olim in lexicis s. v. ταμίαι fuisse expositum, e lex. rhet. fragmento Cantabrigiensi intelligitur. quod quum ad alterum spectet Aristotelis testimonium ab Harpo-

cratione et Photio supra allatum, Muelleri exemplum secutus hic subiungo.

59. (396)

Lex. rhet. Cantabrig. p. 675, 28 (p. 30 Meier) *Πάραλος καὶ Σαλαμινία*: ταύτας τὰς τριήρεις εἶχον διὰ παντὸς πρὸς τὰς ἐπαιγούσας ὑπηρεσίας, ἐφ' αἷς καὶ ταμίαι τινὲς ἐχειροτονοῦντο· ἐχρῶντο δὲ αὐταῖς εἰ δέοι στρατηγὸν μεταπέμψασθαι κριθησόμενον, ὥσπερ Ἀλκιβιάδην. ἡ δὲ Πάραλος καὶ ἀπὸ τινος ἥρωος ἐπιχωρίον ἐκλήθη (cf. Harp. s. Πάραλος). τῆς μὲν Παράλου καὶ Σαλαμινίας ἐν τρίτῃ μνημονεύει Θουκυδίδης (3, 33 et 77) καὶ Ἀριστοφάνης ἐν ὄρνισιν (1204), Ἀριστοτέλης δὲ Ἀμμωνιάδα (cod. ἁμοριάδα) καὶ Πάραλον οἶδε καὶ Δελναρχος ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους. Φιλόχορος (cod. στησίχορος) δὲ ἐν τῇ 5 (cf. Harp. s. ἱερὰ τριήρης) τέτταρας αὐτὰς οἶδε, πρῶτας μὲν δύο Ἀμμωνιάδα (cod. ἁμοριάδα) καὶ Πάραλον, προσγενομένας δὲ Δημητριάδα καὶ Ἀντιγονίδα. ἐκαλοῦντο δὲ οἱ ἐμπλέοντες τῇ Παράλῳ Πάραλοι, ὥς καὶ παρ' Αἰσχίνῃ (adv. Ctes. 162), οἱ δ' ἐν (ita Müll., οἶον cod.) τῇ Σαλαμινίᾳ Σαλαμίνιοι.

Ubi quae de usu sacrarum navium dicuntur, quum de Salaminia sola valeant, ad utramque trahuntur epitomatoris negligentia Parali ad theorias (εἷς τε *Ἀῆλον καὶ Ὀλυμπίαν* Phot. p. 386, 27) destinatae mentionem emittentis. id quod ex Alcibiadis patet exemplo allato (Thuc. 6, 61), quo recte utuntur Schol. Aristoph. av. 147 et Phot. s. *Πάραλος* p. 386, 26. similis plane confusio reperitur in Photii eodem (ex alio lex. rhet.) fonte (cuius tenue vestigium cernis etiam apud Hesych. s. *Πάραλοι*) utentis lexico s. *Πάραλοι* p. 386, 5 (= Suid.) quae Salaminiae sunt ad Paralum transferente. ubi manifestum est Ammoniadis olim quae eadem sit cum Salaminia mentionem fuisse factam, ita quidem ut duabus duo, Paralus scil. et Ammonias (cf. supra in fr. 58, Phot. p. 567, 24) quae et Salaminia (quas tres fuisse diversas temere scribitur apud Phot. p. 386, 26 et in schol. ad Demosth. p. 636, 16 Dind.), duabus aliis postea assumptis opponerentur. *Πάραλοι*: οἳ τε ἐν τῇ νηϊ τῇ Παράλῳ πλέοντες καὶ οἱ τὴν παράλιον τῆς Ἀττικῆς κατοικοῦντες (cf. Hes. *Πάραλοι οἱ τὴν παράλιον οἰκοῦντες τῆς Ἀττικῆς*), ὥσπερ ἕτεροι *Πεδιάσιοι καὶ Διάκριοι*. *Πάραλος* δὲ τριήρης ἱερὰ καλεῖται, ἣτις διηνεκῶς ταῖς ἐπαιγούσαις χρεῖαις ὑπηρετεῖ (quae ad utramque navem pertinent). ὁπότε δὲ ἐκ τῆς ἁλλοδαπῆς μεταπέμψασθαι στρατηγὸν ἐβούλοντο, ὥσπερ Ἀλκιβιάδην ἀπὸ Σικελίας, τῇ Παράλῳ (immo τῇ Ἀμμωνιάδι) ἐχρῶντο· λέγεται δὲ ἡ αὐτὴ (scil. ἡ Ἀμμωνιάς) καὶ Σαλαμινία. ὕστερον δὲ ἄλλα δύο προσεγένοντο αὐταῖς, Ἀντιγονίς τε καὶ Δημητριάς. de Ammonia de etiam

Harp. s. Ἀμμωνίς: ἡ τοῦ Ἀμμωνος (ita Phot. p. 567, 24 τὴν τοῦ Ἀμμωνος) ἱερὰ τριήρης· Δείναρχος ἐν τῷ κατὰ Ἱμεραίου. cf. Schol. Dem. I. c. (ad or. c. Mid. 171 τοῦτον τῆς Παράλου ταμίαν) . . . καὶ Ἀμμωνιάς ἐπειδὴ τῷ Ἀμμωνι δι' αὐτῆς τὰς θυσίας ἔπειπον. de Grashofio ad Alexandri honorem Ammonis filii hanc nominis mutationem referente v. Meier ad h. l. lex. rhet. ceterum cf. Boeckh, Staatsh. I, 340 et supra in praef. ad fr. Politiarum.

60. (397)

Etymolog. Magn. (culus auctor ex Harpocratonis lex. decem rhet. olim integriore sua derivasse videtur) p. 468, 56 ἱεροποιοί: κληρωτοὶ ἄρχοντές εἰσι δέκα τὸν ἀριθμόν, οἳ τὰ τε μαντεύματα ἱεροθυτοῦσι καὶ τι καλλιερῆσαι δέη καλλιεροῦσι μετὰ τῶν μάντεων καὶ θυσίας τὰς νομιζομένας ἐπιτελοῦσι καὶ τὰς πεντατηρίδας ἀπάσας διοικοῦσι πλὴν Παναθηναίων (hucusque eadem in Lex. Seg. p. 265, 22 et apud Phot. s. v. qui ex reliquis haec tantum addit: εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι ἱεροποιοὶ τῶν σεμνῶν θεῶν οἳ τὸν ἀριθμόν εἰσιν ἀόριστοι. de Panathenaeis exceptis, scil. magnis, cf. Boeckh, Staatsh. II, 9 et inscr. 814 apud Rangabé, Antiq. Hellén. t. II). ταῦτα δὲ Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ. Δημοσθένης ἐν Φιλιππικῶν δ' (or. 4, 26) «οἱ λοιποὶ τὰς πομπὰς πομπεύουσιν (πέμπουσιν ap. Dem.) ὑμῖν μετὰ τῶν ἱεροποιῶν». μὴ ἄγνοῶμεν δὲ ὅτι καὶ ἄλλοι εἰσὶν ἱεροποιοὶ τῶν σεμνῶν θεῶν τὸν ἀριθμόν δέκα (rectius ἀόριστοι Phot. i. e., ut vidit Meier de lex. rhet. p. 50, modo tres modo decem, id quod probatur testimoniiis allatis Dem. et Din.). Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Μειδίου (or. 21, 115. cf. Schol. Dem. p. 607, 12 Dind.) «περιεῖδε ταῖς σεμναῖς θεαῖς, ἱεροποιὸν ἀρεθέντα ἐξ Ἀθηναίων ἀπάντων τρίτον αὐτὸν καὶ (ita ap. Dem., καὶ περὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν in Etym.) καταρξάμενον (τῶν ἱερῶν Dem.)». Δείναρχος δὲ ἐν τῷ κατὰ Λυκούργου εὐθυνῶν φησὶ «καὶ τὰς σεμνὰς θεὰς αἷς ἐκεῖνος ἱεροποιὸς καταστάς δέκατος αὐτός». ad eundem Aristotelis locum pertinent quae ex communi (cum Harpocratone) fonte (Didymo) excerpta servavit Pollux (8, 107) ἱεροποιοί. δέκα ὄντες οὗτοι ἔθνον θυσίας (scil. τὰς νομιζομένης καὶ) πεντατηρίδας (διοικοῦσι) τὴν εἰς Ἀῆλον, τὴν ἐν Βραυρῶνι, τὴν τῶν Ἡρακλείων, τὴν Ἐλευσίνι (cf. Poll. 8, 93 de athlothesis Panathenaeorum).

61. (398)

Harpocr. (e quo Phot. p. 32, 26. Suid. et Etym. M. p. 391, 52 om. Arist. mentione) s. εὐθύναι: Λυσίας ἐν τῷ κατὰ Νικιδίου εἰ γνήσιος. εὐθύνης ὄνομα ἀρχῆς παρ' Ἀθηναίοις. δέκα τὸν ἀριθμόν ἦσαν ἄν-

δρες, παρ' οἷς ἐδίδσαν οἱ πρεσβεύσαντες ἢ ἄρξαντες ἢ διοικήσαντες τι τῶν δημοσίων τὰς εὐθύνας. διέλεκται περὶ αὐτῶν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ (cf. Phot. p. 31, 20 εὐθυνος: ἀρχὴ ἦν τις. ἐξ ἐκάστης δὲ φυλῆς ἓνα κληροῦσι, τούτῳ δὲ δύο παρέδρους. de paredris euthynorum Pollux 8, 100, de quo loco Boeckh, Staatsh. I, 271).

62. (399)

Harpocr. (e quo Phot., Suidas, Schol. Aeschin. p. 80, 2, Arist. ceterorumque scriptorum testimoniis eodem modo recisis) s. λογισταὶ καὶ λογιστήρια: ἀρχὴ τις παρ' Ἀθηναίοις οὕτω καλουμένη· εἰσὶ δὲ τὸν ἀριθμὸν δέκα (cf. schol. Aesch. p. 82, 11 ἐκάστης φυλῆς εἷς), οἱ τὰς εὐθύνας τῶν διωκμένων ἐκλογίζονται ἐν ἡμέραις ᾧ, ὅταν τὰς ἀρχὰς ἀποθῶνται οἱ ἄρχοντες. Δημοσθένης ἐν τῷ ὑπὲρ Κτησιφῶντος (117). διέλεκται περὶ τούτων Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ, ἔνθα δεικνύται ὅτι διαφέρουσι τῶν εὐθυνῶν (cf. Boeckh, Staatshaush. I, 264). μέμνηται τῆς ἀρχῆς καὶ οἱ κωμικοί. Εὐπολὶς πόλεσιν «ἄνδρες λογισταὶ τῶν ὑπευθύνων χορῶν» (cf. Meineke Fr. com. II, p. 518). λογιστήρια δ' ἐστὶ τὰ τῶν λογιστῶν ἀρχεῖα, ὡς Δειναρχος ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους καὶ Ἀνδοκίδης ἐν τῷ περὶ τῶν μυστηρίων (78) δηλοῦσιν.

63. (400)

Lex. rhet. Cantabr. p. 672, 20 (p. 22 ed. Meier) s. λογισταὶ καὶ συνήγοροι: Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ οὕτω λέγει «λογισταὶ δὲ αἰροῦνται (de qua re Meier ad h. l., Boeckh p. 267. cf. Lex. Seg. p. 276, 17. Etym. M. p. 569, 31. Poll. 8, 99) δέκα, παρ' οἷς διαλογίζονται πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ τὰ τε λήμματα καὶ τὰς γεγενημένας δαπάνας. καὶ ἄλλοι (ἄλλοις . . . συνηγόροις cod.) δέκα συνήγοροι, οἵτινες συνανακρίνουσι τοῦτοις. καὶ οἱ τὰς εὐθύνας διδόντες παρὰ τοῦτοις ἀνακρίνονται (ἀνακρίνοντες cod. ceterum cf. idem de euthynis ap. Phot. p. 32, 16) πρῶτον, εἶτα ἐφίενται (add. Suid. s. εὐθυνα = Phot. p. 32, 21 = Lex. Seg. p. 245, 6 = Et. M. p. 391, 55. cf. Lex. Seg. p. 310, 6) εἰς τὸ δικαστήριον, εἰς ἓνα καὶ ᾧ. confirmat de synegoris schol. Aristophan. vesp. 691: κληρωτοὺς (cf. lex. Seg. p. 301, 4) δὲ γενομένους δέκα συνηγόρους Ἀριστοτέλης φησὶν.

64. (401)

Harpocr. (e quo Suid. et Synag. lex. Seg. p. 455, 24, om. Aristot. nom.) s. ἀστυνόμος: Δημοσθένης κατὰ Τιμοκράτους (112). δέκα φησὶν εἶναι τοὺς ἀστυνόμους Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ,

πέντε μὲν ἐν Πειραιεῖ, πέντε δ' ἐν ἄστει. τοῦτοις δέ φησι μέλειν περὶ
τε τῶν αὐλητρίδων καὶ ψαλτριῶν καὶ τῶν κομπολόγων καὶ τῶν τοι-
ούτων.

Hesych. s. v. nihil habet nisi haec ἄστυνόμος: ὁ διοικῶν κατὰ
τὸ ἄστυ.

64 a.

Photius lex. p. 404, 16 πεξᾶς μόνους: ἀντὶ τοῦ ἐταίρας· ἐλέ-
γοντο γὰρ τινες οὕτως, ὥς Ἀριστοτέλης ἐν πολιτεῖα· τὰς χωρὶς ὀρ-
γάνων (i. e. τὰς μὴ μουσικὰς ἀλλ' ἄνευ ὀργάνων καὶ ψιλὰς, ut dicitur
in altera glossa Photii p. 404, 25 s. πεξή. cf. Hesych. πεξᾶς μόνους·
οὕτως ἐκάλουν τὰς μισθαγνούσας ἐταίρας χωρὶς ὀργάνων. Schol. Eurip.
Alc. 460 = Etym. M. p. 658, 36 πεξαὶ ἐταῖραι αἱ χωρὶς ὀργάνων εἰς τὰ
συμπόσια φοιτῶσαι. Ὄρος. sc. ex Oro Milesio περὶ παθῶν cf. Ritschl
de Oro p. 66). Κάνθαρος (ἢ Πλάτων v. Meineke, Fr. com. II p. 667)
συμμαχία « αὐλητρίδα πεξήν » καὶ Εὐπόλις κόλαξι.

Haec non dubito quin ab Aristotele aliena sint. patet enim κωμι-
κὴν λέγειν esse πεξᾶς μόνους, non quam lexicographi vocant ῥητορικὴν,
ita ut pro philosopho comicus merito restituatur Ἀριστοφάνης (ἢ Φι-
λόλλιος, v. Meineke Fr. com. II p. 861) ἐν πόλεσιν. cuius fabulae quae
reliqua sunt, eorum plane consonum est argumentum. ceterum πεξᾶς
ἐταίρας eodem sensu quem significant grammatici novit etiam Theopom-
pus historicus in fr. de Charetis luxuria ap. Athen. XII p. 532 (cit. Bour-
not p. 277): ὅς γε περιήγετο στρατευόμενος αὐλητρίδας καὶ ψαλτρίδας
καὶ πεξᾶς ἐταίρας.

65. (402)

Harpocr. s. ἀγορανόμοι: οἱ τὰ κατὰ τὴν ἀγορὰν ὥνια διοικοῦν-
τες ἄρχοντες (haec sola, ut cod. E, ex Harp. retinent Suid., Synag. lex.
Seg. p. 330, 13, et misso v. ὥνια Etym. M. p. 13, 9 et Lex. rhet. Seg.
p. 199, 24)· Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους (112. codd. Τιμά-
ρχου). Ἀριστοτέλης δ' ἐν Ἀθηναίων πολιτεῖα κληροῦσθαι φησι
πέντε μὲν εἰς Πειραιᾶ, πέντε δὲ εἰς ἄστυ.

Differt Hesych. (= gloss. alt. Lex. Seg. p. 212, 25) ἀγ. δικαστὴς ὁ
ἐν τῇ ἀγορᾷ νέμων τὸ δίκαιον. ceterum Théophrastus etiam περὶ νό-
μων de agoranomis citatur apud Harp. (e quo Phot. et Suid.) s. κατὰ τὴν
ἀγορὰν ἀψευδεῖν.

66. (403)

Harpocr. (e quo, missis testimoniis, Suid. et lexicon rhetoricum il-
lud quo et Lex. rhet. Seg. p. 255, 22 et Et. M. p. 362, 2 et Suidas in alt.

gl. utuntur ita ordiente ἄρχοντες ἦσαν κληρωτοὶ δέκα τὸν ἀριθμὸν ἐκάστον ἔτους καθιστάμενοι, οἷς προσετέτακτο εἰς.) s. ἐπιμελητῆς ἐμπορίου: Δείναρχος ἐν τῷ κατὰ Πινθέον. Ἀριστοτέλης «ἐμπορίου δ' ἐπιμελητὰς δέκα κληροῦσιν· τούτοις δὲ προστέτακται τῶν τε ἐμπορίων ἐπιμελεῖσθαι καὶ τοῦ σίτου τοῦ καταπλέοντος εἰς τὸ Ἀττικὸν (male Ἀστικὸν Lex. Seg.) ἐμπόριον (cf. Demosth. or. 34. 36. 37. et 35, 50) τὰ δύο μέρη τοὺς ἐμπόρους ἀναγκάζειν εἰς τὸ ἄστυ κομίζειν».

67. (404)

Harpocr. (e quo Suid. et is quem sequitur Photius, nisi quod testes negligunt) s. σιτοφύλακες: Δείναρχος ἐν τῇ Καλλισθένους εἰσαγγελίᾳ. ἀρχὴ τις ἦν Ἀθηνησιν, ἣτις ἐπεμελεῖτο ὅπως ὁ σίτος δικαίως παραθήσεται καὶ τὰ ἄλφαιτα καὶ οἱ ἄρτοι. ἦσαν δὲ τὸν ἀριθμὸν ιε, ι (ι, quod male om. codd. Harp. Suid. Phot., addidit Valesius) μὲν ἐν ἄστει, ε δ' ἐν Πειραιεῖ, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ.

In lexico rhetorico quod Photius exscribit ultima haec ita aucta erant: ἦσαν δὲ τὸν ἀριθμὸν πάσαι μὲν πεντεκαίδεκα, [ι] ἐν ἄστει, πέντε δὲ ἐν Πειραιεῖ (ad quinque hos spectare videtur Lysias in or. 22, 8 ed. C. Scheibe, Lips. 1855, ubi pro δύο nunc emendatius editur τέσσαρες, auctore Bergkio de reliq. com. Att. ant. p. 18)· ὕστερον δὲ ι μὲν ἐν ἄστει, ε (corr. ι, cf. quod comparat Meursius lect. Att. I, 19 archontum exemplum a Lysandro institutorum τριάκοντα μὲν ἐν ἄστει, δέκα δὲ ἐν Πειραιεῖ Plut. Lys. 15. ιε voluit Bergk l. c., ut duplex factus sit uterque numerus; de qua proportionē v. fr. 65 et Boeckh, Staatsh. 1, 118) δὲ ἐν Πειραιεῖ. neque magis ex ipso Harpocrate hausit Lex. rhet. Seg., ubi sic p. 300, 19 σιτοφύλακες: ἄρχοντες Ἀθηνησιν κληρωτοί. οὗτοι δ' ἐπεμελοῦντο ὅπως ὁ σίτος δικαίως παραθήσεται καὶ τὰ ἄλφαιτα καὶ οἱ ἄρτοι κατὰ τὰς ὀρισμένους τιμὰς καὶ τὸν σταθμὸν.

68. (405)

Harpocrat. s. μετρονόμοι: ἀρχὴ τις Ἀθηνησιν ἐστὶν ἡ τῶν μετρονόμων, ὡς Δείναρχος ἐν τῷ κατὰ Καλλισθένους. ἦσαν δὲ τὸν ἀριθμὸν ιε, εἰς μὲν τὸν Πειραιᾶ ε (ι codd. et mox ē pro ι, quod corr. Boeckh, Staatsh. I, 70), ι δ' εἰς ἄστυ· εἶχον δὲ τὴν ἐπιμέλειαν ὅπως δίκαια εἶη τὰ μέτρα τῶν πωλούντων, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ δηλοῖ.

Corruptiores sunt numeri in Harp. cod. D (et E) itidemque apud Suidam et Photium p. 265, 4, qui illorum ubique sequuntur lectionem: ιε μὲν εἰς Πειραιᾶ, θ (pro ε) δὲ εἰς ἄστυ. in alio lexico rhetorico, ex quo

altera Photii glossa sumta est p. 264, 25 (cf. Lex. Seg. p. 278, 25) ita ex Harpocracione legebatur: ἄρχοντες ἦσαν δέκα τὸν ἀριθμὸν, ὧν πέντε μὲν ἐν ἄστει, πέντε δ' ἐν Πειραιεῖ.

69. (406)

Harpocr. (e quo Suidas, om. Ar. nom.) s. κατὰ δῆμους δικαστάς: Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους (112). περὶ τῶν κατὰ δῆμους δικαστῶν, ὡς πρότερον μὲν ἦσαν τριάκοντα καὶ κατὰ δῆμους περιμόντες ἐδίκαζον, εἴτα ἐγένοντο τετταράκοντα, εἴρηκεν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ [Ἀθηναίων add. Meier] πολιτεῖα. de eisdem ex eodem Aristotele atque inter ipsos magistratus Pollux 8, 100: οἱ δὲ τετταράκοντα πρότερον μὲν ἦσαν τριάκοντα, οἱ περιμόντες κατὰ δῆμους τὰ μέχρι δραχμῶν δέκα ἐδίκαζον, τὰ δὲ ὑπὲρ ταῦτα διαιτηταῖς (ita etiam Phot., δικασταῖς lex. Seg.) παρεδίδουσαν· μετὰ δὲ τὴν τῶν τριάκοντα ὀλιγαρχίαν (cf. lex. Seg. p. 310, 22) μίσει τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ τριάκοντα τετταράκοντα ἐγένοντο.

Commiscentur (cf. Meier, Att. Proc. p. 79) cum his alii triginta viri (de quibus Pollux 8, 104) lexiarchis προσαιρεθέντες apud Hesych. s. τριάκοντα et lex. rhet. Seg. p. 310, 21 (οὗς ἐχειροτόνουν etc.), inter quos distinguendum esse recte dicebatur in primo lexicorum fonte et nunc etiam ex Phrynicho grammatico (σοφιστ. παρασκ.?) dicitur apud Photium p. 599, 11 s. τριάκοντα: πρῶτοι μὲν οἱ κατὰ δῆμους (κατὰ πόλιν cod., quod errore commutatum esse vidit Meier l. c. p. 80) δικασταί· δεύτεροι οἱ κατὰ πόλιν (κατὰ δῆμους cod.) τριάκοντα τῆς ἐκκλησίας ἐπιμελούμενοι μετὰ τῶν ληξιάρχων. οὕτως Φρύνιχος.

Cf. Phot. p. 581, 20 s. τετταράκοντα: κληρωτή (v. Dem. l. c.) τις ἦν Ἀθήνησιν ἀρχὴ μ (cod. μετὰ) τὸν ἀριθμὸν, οἱ τὰς ἰδιωτικὰς δίκας ἐδίκαζον· ἀλλὰ τὰς μὲν ἄχρι δέκα δραχμῶν· αὐτοτελεῖς ἦσαν δικάζειν, τὰς δὲ ὑπὲρ ταύτας τοῖς διαιτηταῖς παρεδίδουν. Lex. rhet. Seg. s. ead. v. p. 306, 15: ἀρχὴ τίς ἐστι κληρωτὴ μ τὸν ἀριθμὸν πρὸς οὗς αἱ ἴδιαι δίκαι ἐλαγχάνοντο καὶ τὰ μέχρι δέκα δραχμῶν· τὰ δ' ὑπὲρ τοῦτο τὸ τίμημα τοῖς δικασταῖς παραδιδόασιν.

70. (407)

Harpocr. (e quo Suidas, om. Ar. nom.) s. διαιτηταί: Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Μειδίου (83 cf. schol. ad h. l.). εἰσὶ δὲ οἱ διαιτηταὶ ἕτεροι τῶν δικαστῶν· οὗτοι μὲν γὰρ ἐν δικαστηρίοις ἐδίκαζον ἀποδεδειγμένοις καὶ τὰς ἀπὸ τῶν διαιτητῶν ἐφεσίμους ἔκρινον, οἱ δὲ διαιτηταὶ πρότερον κλήρω λαχόντες ἢ ἐπιτρεψάντων αὐτοῖς τῶν κρινομέ-

νων τοῖς κρινομένοις διήττων. καὶ εἰ μὲν ἤρεσκε τοῖς ἀντιδίκοις, τέλος εἶχεν ἡ δίκη· εἰ δὲ μὴ, τὰ ἐγκλήματα καὶ τὰς προκλήσεις καὶ τὰς μαρτυρίας, ἔτι δὲ καὶ τοὺς νόμους καὶ τὰς ἄλλας πλείους ἐκατέρων ἐμβαλόντες εἰς καθίσκους καὶ σημηνάμενοι παρεδίδουσιν τοῖς εἰσαγωγέῃσι τῶν δικῶν. λέγει δὲ περὶ αὐτῶν Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ.

Cf. Pollux 8, 126: διαιτηταὶ δ' ἐκ τῶν ὑπὲρ ἐξήκοντα ἔτη γεγονότων ἐκκληροῦντο, καὶ ἐπεκληροῦντο αὐτοῖς αἱ δαίται, καὶ ἀτιμία ἀφωριστο τῷ μὴ διαιτήσαντι τὴν ἐπικληρωθεῖσαν δαίταν (quibus similia cf. s. διαιτηταὶ apud Hesych. et Suidam in gl. alt. et in Lex. rhet. Seg. p. 235, 20 = schol. Plat. leg. p. 457 Bekk.). διήττων (ita Kühne pro τῶν) δ' ἐν ἱεροῖς. πάλαι δ' οὐδεμὶα δίκη πρὶν ἐπὶ διαιτητὰς ἐλθεῖν εἰσῆγετο. ἔλεγον δὲ ἐπιτρέψαι δαίταν καὶ ἡ δαίτα ἐκαλεῖτο ἐπιτροπή (cf. Harp. s. ἐπιτροπή). ἡ δ' ἔφεσις αὐτῶν εἰ εἰς δικαστήριον γένοιτο, εἰς ἐχῖνον τὰς ψήφους (immo τὰ γραμματεῖα, de qua scriptoris confusione cf. fr. 71 et 82) ἐμβαλόντες ἰδίᾳ ἐκατέρας τὰς τοῦ φεύγοντος καὶ διώκοντος κατεσημαίνοντο (hucusque Aristotelica. reliqua sumsit Didymus e Demetrio Phalereo, quem citat Harp. s. παράστασις). ἐλάμβανον δὲ οἱ διαιτηταὶ δραχμὴν παρὰ τοῦ κρινόντος τὴν καλουμένην παράστασιν (cf. Poll. 8, 39 et supra in fr. 35), ἐγγράψαντος αὐτοῦ ἐν γραμματεῖᾳ τὸ ἐγκλημα καὶ τὸ τίμημα· ἐλάμβανον δὲ καὶ ἑτέραν ὑπὲρ τῆς ἀντιωμοσίας.

71. (408)

Harpocrat. (e quo Phot. p. 46, 4 et Suid. gl. c Bekk.) s. ἐχῖνος: ἔστι μὲν ἄγγος τι εἰς ὃ τὰ γραμματεῖα τὰ πρὸς τὰς δίκας ἐτίθεντο. Δημοσθένης ἐν τῷ πρὸς Τιμόθεον (85). μνημονεύει τοῦ ἄγγους τούτου καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ καὶ Ἀριστοφάνης Λααῖσιν. ἦν δὲ καὶ πόλις etc. quibus e communi fonte hausta, neque tamen ex ipso Didymi commentario derivata sed e lexico quodam addita consentiunt schol. in Aristoph. vesp. 1436 (quae absunt a codd. Rav. et Ven. at eadem prorsus praeter testimonia leguntur apud Phot. p. 46, 19 et Suid. s. ἐχῖνοι) ἐχῖνον: ἄγγος τι χαλκοῦν ἢ καὶ ἐκ κεράμου, εἰς ὃ καθιᾶσιν οἱ διαιτηταὶ τὰ γραμματεῖα τῶν μαρτυριῶν ἃ τινες ἐμαρτύρησαν, καὶ κατασημηνάμενοι μετὰ ταῦτα εἰ ἐγκληθῇ ἡ δαίτα τοῖς δικασταῖς ἐπεδίδουν (cf. Harp. cit. in fr. 70). τοῦ δ' ἄγγους τούτου καὶ Δημοσθένης μνημονεύουσι καὶ Ἀριστοτέλης. ἔστι δὲ τι καὶ ζῶον χειραῖον καὶ θαλάττιον ὄστρεον. καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ γαστήρ τοῦ βοός (quibus ultimis cf. Harp. cod. D et Hesych. s. v.). tertiam praeterea eiusdem cum scholiis sententiae glossam apponunt Photius p. 46, 10

et Lex. rhet. Seg. p. 258, 3 e lexico quodam rhetorico ductam, eodem scilicet (Aelii Dionysii? cf. Meier de lexicis rhet. p. 36, item p. 15. 31 et τὸ πρῶτον λεξικόν apud Etym. M. p. 315, 37—40 s. ἐδέατρος = Ael. Dionys. apud Eustath. p. 1430, 40 et Suid. s. v.) quod citatur in Etym. M. p. 404, 54: εὐρον δὲ σημαίνει τὴν λέξιν εἰς τὸ φητορικόν καὶ ἄλλο, ἡγουν καθίσκους [ἢ] ἀγγεῖά τινα, τὰ μὲν ἐκ χαλκοῦ τὰ δὲ ἐκ κεράμων, εἰς ἃ αἶ τε μαρτυρεῖται καὶ αἱ προκλήσεις ἔγγραφοι ἐνεβάλλοντο ὑπὸ τῶν δικαζομένων καὶ κατεσημαίνοντο ἵνα μηδεὶς κακουργήσῃ [περὶ add. Phot.] τὰ ἐμβαλλόμενα.

72. (409),

Pollux 8, 62: Ἐφεσις δὲ ἐστὶν ὅταν τις ἀπὸ διαιτητῶν ἢ ἀρχόντων ἢ δημοτῶν ἐπὶ δικαστὴν ἐφῇ, ἢ ἀπὸ βουλῆς ἐπὶ δῆμον, ἢ ἀπὸ δήμου ἐπὶ δικαστήριον, ἢ ἀπὸ δικαστῶν ἐπὶ ξενικόν δικαστήριον· ἐφέσιμος δ' ὠνομάζετο ἡ δίκη. αὐταὶ δὲ καὶ ἔκκλητοι δίκαι ἐκαλοῦντο (cf. ubi eiusdem fontis vestigia Etym. M. p. 401, 50. Phot. p. 41, 5). τὸ δὲ παρακαταβαλλόμενον ἐπὶ τῶν ἐφέσεων, ὅπερ οἱ νῦν παραβόλιον καλοῦσι, παράβολον Ἀριστοτέλης λέγει.

73. (410)

Harpocr. s. ἐπὶ Παλλαδίῳ: Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Ἀριστοκράτους (71), ὡς καὶ Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ, ἐν ᾧ δικάζουσιν ἀκουσίον φόνον καὶ βουλευσεως οἱ ἐφέται.

Quae de nominis causa fabulosa et Demophonte Harpocraton addidit, ad Aristotelem non pertinent, sed Clitodemi sunt, quem citat Pausanias lexicographus et a Suida (s. v.) exscriptus et ab Eustathio (in Od. p. 1419, 53) et ab Etym. M. p. 362, 43. Pollux autem 8, 118 et lexicus rhet. auctor cuius verba exhibentur in Lex. rhet. Seg. p. 311, 3 (cf. alterius Pausaniae perieg. 1, 28 qui et ipse Phanodemo utitur) de eadem re agentes Phanodemi narrationem sequuntur, quam ab Harpocrate et Etym. M. praetermissam Clitodemi testimonio Pausanias in lexico praemisit (v. Suid. et Eust. l. c., quorum ille Pausaniae auctoris, Phanodemi hic mentionem neglexit). in primo igitur illorum omnium (Harpocratonis, Pollucis, Pausaniae etc.) fonte (Didymo scil.) tria coniunctim extabant Aristotelis, Phanodemi, Clitodemi testimonia, quorum primi Aristotelis fortasse etiam apud Hesychium reliquiae supersunt in tenui illa glossa ἐπὶ Παλλαδίῳ: δικαστήριον ἐνθα ἐδίκαζον οἱ ἐφέται τοῖς ἀκουσίῳ φόνων δικαζομένοις (cf. Suid. ἐπὶ Π. δικαστήριον Ἀθήνησιν, ἐν ᾧ οἱ ἐφέται ἀκουσίῳ φόνον ἐδίκαζον. Ἀργεῖοι γὰρ etc. et Eust. ἐδίκαζον δὲ κατὰ Πausανίαν ἐκεῖ ἀκουσίῳ φόνον οἱ ἐφέται. Ἀργεῖοι γὰρ etc.).

74. (411)

Harpocr. (e quo Suid., ut in cod. E Harp., et testim. omnibus omissis Lex. rhet. Seg. p. 220, 11, cf. Hes. s. v.) *σ. βουλευσεως: ἐγκλήματος ὄνομα ἐπὶ δυοῖν ταττόμενον πραγμάτων· τὸ μὲν γὰρ ἐστὶν ὅταν ἐξ ἐπιβουλῆς τις τινὶ κατασκευάσῃ θάνατον, ἐάν τε ἀποθάνῃ ὁ ἐπιβουλευθεὶς ἐάν τε μή· τὸ δ' ἕτερον ὅταν τις (τις add. E. Suid. lex. Seg.) ἐγγεγραμμένος ὡς ὀφείλων τῷ δημοσίῳ αὐτὸς (αὐτὸς om. E. Suid.) δικάζεται τινὶ ὡς οὐ δικαίως αὐτὸν ἐγγεγραφότι. τοῦ μὲν οὖν προτέρου μάρτυς Ἰσαῖος ἐν τῷ πρὸς Εὐκλείδην ἐπὶ Παλλαδίῳ λέγων εἶναι τὰς δίκας, Δείναρχος δὲ ἐν τῷ κατὰ Πιστίου ἐν Ἀρείῳ πάγῳ. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ τῷ Ἰσαίῳ συμφωνεῖ. περὶ δὲ τοῦ ἑτέρου ἐγκλήματος Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Ἀριστογέitonος α (28).*

75. (412)

Harpocrat. *σ. ἐπὶ Δελφινίῳ: δικαστήριον ἐστὶν οὗτω καλούμενον Ἀθήνησι. δικάζονται δὲ ἐνταῦθα οἱ ὁμολογούντες μὲν ἀπεικτονεῖν δικαίως δὲ πεποιηκέναι τοῦτο λέγοντες, ὡς Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Ἀριστοκράτους (74) δηλοῖ καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ.*

Demosthenis in oratione illa *περὶ τῶν φονικῶν δικαστηρίων* diligenter (ἀκριβῶς ut ait Harp.) disserentis ipsa verba refert Harp. *σ. ἐν Φρεαττοῖ* (cf. Dem. or. 23, 77. 78. Pollucis de eadem re locus 8, 120 ex Demosthene ductus quidem, auctus tamen est additamento quodam auctoris et Demosthenem et alios citantis) et *σ. ἐπὶ πρυτανείῳ* (ubi codd. E D, quorum hic quoque, ut semper, recensionem sequuntur Suid. s. v. et Etym. M. p. 362, 54, manifesto arbitrio a Demosthenicis recedunt. cf. Dem. 76). de Delphinio autem Harpocratonis verba quum non ita legantur in Demosthene (74, ubi de prima quoque quae Orestis fuerit causa a lexicis dissentit), ad Aristotelem potius pertinere videntur. atque consimilia sunt quae, postquam originem nominis iudicii in quod Theseus primus vocatus sit, ex alio quodam scriptore, eodem scilicet quo Etym. M. utitur p. 358, 56 et Lex. rhet. Seg. p. 255, 19 (cf. etiam Paus. 1, 28), Pollux explicavit (8, 119), arctius conglutinata addidit: *οὓς ὠμολόγει μὲν ἀποκτεῖναι, δικαίως δ' ἔφη τοῦτο δεδρακέναι*. quibus Aristotelicum illud testimonium subesse videtur in Pollucis fonte citatum. Eustath. in II. p. 1221, 30 (*ἐπὶ Δ.*) *δικαστήριον Ἀθήνησιν ἐπὶ τῶν ὁμολογούντων φασί* (in Pausaniae scil. lexico paulo ante citati, e quo Suid. etiam s. v.) *δεδρακέναι μὲν φόνον, κατὰ νόμους δέ* (cf. Hes. s. v. et *σ. δικαστήρια*, Lex. Seg. p. 311, 13).

76. (413)

Schol. in Aristoph. Plut. 278 ὁ δὲ Χάρων τὸ ξύμβολον (δίδωσι): περὶ τοῦ παραδιδόμενου τοῖς εἰσιούσιν εἰς τὸ δικαστήριον συμβόλου Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ οὕτω γράφει «τοῖς γὰρ δικαστηρίοις χρῶμα * ἐπιγέγραπται ἐπ' ἑκάστῳ ἐπὶ τῷ σφηκίσκῳ τῆς εἰσόδου. ὁ δὲ λαβὼν τὴν βακτηρίαν βαδίζει εἰς δικαστήριον τὸ ὁμόχρουν μὲν τῇ βακτηρίᾳ, ἔχον δὲ τὸ αὐτὸ γράμμα ὅπερ ἐν τῇ βαλάνῳ. ἐπειδὴν δὲ εἰσέλθῃ, παραλαμβάνει σύμβολον δημοσίᾳ παρὰ τοῦ εἰληχότος ταύτην τὴν ἀρχήν.»

Ex alio quodam commentatore, qui eodem fonte Aristotelem adhibente usus erat, haec adscripta sunt in scholiis (ad v. 277 p. 340, 39 Duebn.): τὸ δὲ «ὁ Χάρων τὸ ξύμβολον δίδωσι» τοιοῦτόν ἐστι. τοῖς λαχοῦσι δικάσαι εἰσελθούσιν ἑκάστῳ σύμβολον δίδεται δημόσιον παρὰ τῆς ἐπὶ τοῦτο εἰληχίας ἀρχῆς, ἣν οἱ ἐξιόντες καὶ τοῦτο προσφέροντες λαμβάνοιεν τὸν δικαστικὸν μισθόν. cf. Phot. (= Etym. M. p. 734, 25. cf. praeter Suidam, qui schol. Aristoph. utitur s. βακτηρία, σύμβολον Lex. rhet. Seg. p. 301, 1 et Hesych. s. σύμβολον, ubi haec tantum restant: τὸ δίδόμενον τοῖς εἰσιούσιν εἰς τὸ δικαστήριον) p. 549, 5 s. σύμβολον: ὃ ἐλάμβανον οἱ δικασταὶ εἰς τὸ δικαστήριον εἰσιόντες, εἴτα τοῦτο δόντες τὸ δικαστικὸν ἐκομίζοντο.

De ipso fragmento (quod abest a codd. Rav. Ven.) v. Dindorf. ad h. l. qui de lacuna ab editoribus notata ait ita «Post χρῶμα ab Hemsterhusio male in γράμμα mutatum lacunam indicavit Dobraeus. quae fortasse sic est explenda ut scribatur, τοῖς γὰρ δικαστηρίοις χρῶμά τέ ἐστιν ἴδιον ἑκάστῳ, καὶ γράμμα ἐπιγέγραπται ἐπὶ τῷ σφηκίσκῳ τῆς εἰσόδου». cf. schol. v. 277 p. 340, 3 Par. (e quibus integrioribus sua sumsit Eudocia p. 114, neglecta a Schoemanno in diss. de sortit. iudicium apud Athen. ad schol. Aristoph. Plut. v. 277. Gryphisw. 1820).

77. (414)

Schol. in Aristoph. vesp. 684 τοὺς τρεῖς ὁβολούς: τὸν φόρον λέγει, ἀφ' ᾧ (cf. Phot. p. 467, 22. Harp. p. 161, 12) ἐδίδото τὸ τριώβολον. τοῦτο δὲ ἄλλοτε ἄλλως ἐδίδото, τῶν δημαγωγῶν τὰ πλήθη κολλευσόντων, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν πολιτείᾳ. cf. Hesych. s. δικαστικόν: Ἀριστοφάνης ἐν Ὠραῖς τριώβολόν φησιν εἶναι· οὐ μὲντοι ἔστικεν, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλως ἐδίδото. similiter etiam schol. Aristoph. Plut. 329. nub. 862. eq. 51 (de re cf. Pollux 8, 113. Boeckh, Staatsh. I, 327, ubi tamen neglectus est Photii locus p. 581, 17 s. τετραβολίων: τὸ

δικαστικὸν τετράβολον λαμβάνων· ἐγένετο γὰρ καὶ τοσοῦτόν ποτε.
cf. Poll. 9, 64. Meineke Fr. com. II, 812).

78. (415)

Zenob. 6, 29 (= Phot., Suid.) ὑπὲρ τὰ Καλλικράτους: Κλέ-
αρχὸς φησιν ὅτι Καλλικράτης τις ἐγένετο ἐν Καρύστῳ (Κορίνθῳ Diog.
et Apostol.) πλουσιώτατος. εἴ ποτε (οὖν add. Phot.) ἐθανύμαζόν τινα οἱ
Καρύστιοι ἐπὶ πλούτῳ ὑπερβολικῶ (ὑπερβολικῶς Phot.), ἔλεγον ὑπὲρ
τὰ Καλλικράτους. Ἀριστοτέλης δὲ φησιν ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ
Καλλικράτην τινα πρῶτον τῶν δικαστῶν τοὺς μισθοὺς εἰς ὑπερβολὴν
αὐξῆσαι, ὅθεν καὶ τὴν παροιμίαν εἰρησθαι.

Cf. Diogenian. 8, 62 (Boeckh, Staatsh. I, 332).

79. (416)

Harpocr. (e quo Suid., test. om. ut in cod. E) s. διαμεμετρη-
μένη ἡμέρα: μέτρον τί ἐστιν ὕδατος πρὸς μεμετρημένον ἡμέρας διά-
στημα ῥέον. ἐμετρεῖτο δὲ τῷ Ποσειδεῶνι μηνί (cf. Schol. Aeschin. p. 65,
30 Dind.). πρὸς (ὡς cod. E. ὡς δὲ τούτῳ Suid.) δὴ τοῦτο ἠγωνίζοντο
οἱ μέγιστοι καὶ περὶ τῶν μεγίστων ἀγῶνες. διενέμετο δὲ τρία μέρη
(ita D E et Suidae codd. quidam, εἰς τρία μέρη reliqui) τὸ ὕδωρ, τὸ μὲν
τῷ διώκοντι, τὸ δὲ τῷ φεύγοντι, τὸ δὲ τρίτον τοῖς δικάζουσι. ταῦτα
δὲ σαφέστατα αὐτοὶ οἱ ῥήτορες δεδηλώκασιν, ὥσπερ καὶ Αἰσχίνης ἐν
τῷ κατὰ Κτησιφῶντος (immo περὶ παραπρεσβ. 126): Ἀριστοτέλης
δ' ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ διδάσκει περὶ τούτων. σκεπτέον δὲ τὸ
παρ' Ἰσαίῳ etc.

Cf. Hesych. s. διαμ. ἡμέραν: ἐπὶ τῶν μεγάλων δικῶν τὴν ἡμέραν
ἐμέριζον εἰς διαστήματα.

80. (417)

Harpocrat. (e quo Phot. et Suidas, Ar. mentione om.) s. τετραπη-
μένη: Αἰσχίνης κατὰ Τιμάρχον (79). Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων
πολιτείᾳ γράφει ταυτί «ψῆφοι δὲ εἰσι χαλκαὶ ἀύλασκον ἔχουσαι ἐν τῷ
μέσῳ, αἱ μὲν ἡμίσειαι τετραπημέναι, αἱ δὲ ἡμίσειαι πλήρεις (μήτε
ταύτη ὑπομένεας add. codd. A B C D i. e. μὴ τετραπημέναι). οἱ δὲ
λαχόντες ἐπὶ τὰς ψήφους, ἐπειδὴν εἰρημένοι ὥσιν οἱ λόγοι, παραδι-
δοῶσιν ἐκάστῳ τῶν δικαστῶν δύο ψήφους, τετραπημένην καὶ πλήρη,
φανερὰς ὄραν τοῖς ἀντιδίκοις ἵνα μήτε πλήρεις μήτε τετραπημένεας
(ita Phot., μήτε ταύτας C, μήτε ταύτη B et Suidae codd. omnes, μὴ
ταύτη A, i. e. μὴ τετραπη cum abbrev., eodem errore quo supra. μήτε

πάντη τετρυπ. scr. Bekker et editor Suid. Mediolan. 1499 quem sequentes omnes expresserunt usque ad Kusterum) λαμβάνωσιν».

Cf. Lex. rhet. Seguer. (e lex. Harpocratonem sequente) p. 307, 18 τετρυπημένη ψῆφος: τῶν ψήφων οὐσῶν χαλκῶν καὶ αὐλλίσκων ἔχουσῶν αἱ μὲν ἦσαν ὅλαι τετρημέναι (corr. τετρυπημέναι) ὅσαι καταψηφίζοντο, αἱ δὲ πλήρεις ἀτρυπητοὶ ὅσαι ἠφίεσαν τοὺς κρινόμενους. τετρυπημένη ψῆφος τοίνυν ἐστὶν ἡ τῶν καταψηφισθέντων δίκη.

Ceterum Aristotelis verba continuantur eis quae in fragmento sequente citantur. cf. etiam Poll. 8, 123.

81. (418)

Lex. rhet. Cantabrig. p. 670, 30 (p. 18 ed. Meier quem cf. ad h. l.) s. ἴσαι αἱ ψῆφοι αὐτῶν: ἐγένοντο δὲ ἴσαι ψῆφοι, ὥς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ· «καὶ ἦσαν τοῦ μὲν διώκοντος αἱ τετρυπημέναι, τοῦ δὲ φεύγοντος αἱ πλήρεις· ὁποτέρῳ δ' ἂν πλείους γένωνται, οὗτος ἐνίκη· ὅτε δὲ ἴσαι, ὁ φεύγων ἀπέφυγεν». ὥς καὶ Θεοδέκτης ἐν τῇ Σωκράτους ἀπολογίᾳ. quae si et Harpocratonem respexeris s. ἴσαι ψῆφοι (eadem ap. Phot. et Suid.) Aeschinis locum ex or. adv. Ctes. 252 apponentem et alteram glossam non solum a Photio p. 113, 11 et Suida sed ex parte etiam ab Hesychio servatam, ita fere redintegrandam esse videbuntur: ἴσαι αἱ ψῆφοι αὐτῶν ἐγένοντο: Ἀδελφὴς κατὰ Κτησιφῶντος· ἀπολύονται γὰρ οἱ διωκόμενοι ἀπὸ τῶν δικαζομένων, ἂν ἴσαι γένωνται ψῆφοι, ὥς Ἀριστοτέλης etc.

82. (419)

Schol. Aristoph. equit. 1150 κημόν: ... ἄλλως. κημὸς ὁ ἐπὶ τοῦ καθίσκου, εἰς ὃν τὰς ψήφους καθίσταν ἐν τοῖς δικαστηρίοις. Κρατῖνος δὲ αὐτὸν ἐν νόμοις σχολίνινον ἡθμὸν καλεῖ. τοιοῦτος γὰρ ἐγίνετο καὶ ἦν παρόμοιος χώνη, ὥς καὶ Σοφοκλῆς ἐν Ἰνῶχῳ. ὕστερον δὲ ἀμφορεῖς δύο ἴσταντο ἐν τοῖς δικαστηρίοις, ὁ μὲν χαλκοῦς, ὁ δὲ ξύλινος· καὶ ὁ μὲν κύριος ἦν, ὁ δὲ ἄκυρος. ἔχει δὲ καὶ ὁ χαλκοῦς, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, διερρινημένον ἐπὶ θῆμα εἰς τὸ αὐτὴν μόνην τὴν ψήφον καθίσθαι· πρὸς τοῦτο οὖν ὁ κημὸς. ἀντὶ δὲ ψήφων ταῖς χοιρίναις (cf. Poll. 8, 16) οἱ δικασταὶ ἐχρῶντο· αὐταὶ δὲ κόγχαι τινὲς εἰδόν, ὥς φησιν Ἐπαφρόδιτος ἐν ταῖς λέξεσιν. καὶ ὁ τοῖς ἔπποις δὲ περιτιθέμενος etc.

Trium (vel quatuor) commentariorum in scholiis hic fragmenta apponuntur, quorum breve tertium Phaini dicitur, amplissimum secundum atque auctorum testimoniis refertum ad Symmachum sine ullo dubio perti-

net, qui hoc loco Didymi primum commentario comicorum Aristotelisque locos suppeditante, deinde Epaphrodito et Herodiano (cf. Mor. Schmidt, Did. fr. p. 292) usus est. quorum verba si cum Hesychianis s. κημός comparaveris, et Didymi cum Aristotele locum his subesse et Herodianum intelliges. Herodiani sunt prima: *πλεκτὸν ἄγγειον* etc., Didymi ex Arist. haec: *δηλοῖ δὲ καὶ τὸ ἐπιτιθέμενον τῇ τῶν δικαστῶν ὕδρῃ πεπλεγμένον πῶμα παρόμοιον χώνη*. atque Didymeorum vestigia lexicique praeter Herodianum ab Hesychio adhibiti (Diogeniani) etiam in ceteris lexicis apparent i. e. in lexico rhetor. cuius verba referunt et Photius p. 161, 13 et Suidas et Eudemus (cod. Vindob. graec. phil. 132) s. v. κημός: *λέγεται καὶ ὁ χαλινός. λέγεται καὶ τὸ κανοειδὲς πλέγμα δι' οὗ οἱ δικασταὶ τὴν ψῆφον καθιᾶσιν εἰς τὸν κάδον, καὶ γυναικεῖον προκόσμημα, καὶ αἱ αὐλητικαὶ φορβείαι, καὶ κρέκον τι γένος, καὶ πόα τις καὶ δοπριον παρὰ Θραξίν. ἔστι δὲ καὶ μηχανικὸν εἶδος*. cf. etiam Lex. rhet. Seg. p. 275, 25 κημός: *πλέγμα τι ἐκ σχοινίων* (ita etiam Etym. M. p. 511, 4) *ἐπιτιθέμενον τῇ ὕδρῃ, παρόμοιον χώνη ἢ ἡθμῶ, δι' οὗ τὰς δικαστικὰς καθίσταν ψήφους*.

Ex Aristotele derivata atque eis quae in schol. Aristoph. extant plane consona sunt quae Theophrasteis (8, 122 cf. Harp. s. Ἀρδηττος) succedentia leguntur apud Pollucem 8, 123: *ψήφους δ' εἶχον χαλκᾶς δύο, τετραπυμένην καὶ ἀνρύπτην, καὶ κάδον ᾧ κημός ἐπέκειτο δι' οὗ καθίστο ἡ ψήφος· αὐτὸς δὲ δύο ἀμφορεῖς, ὁ μὲν χαλκοῦς ὁ δὲ ξύλινος, ὁ μὲν κύριος ὁ δὲ ἄκυρος· τῷ δὲ χαλκῷ ἐπὶ ἐπίθημα μιᾷ ψήφῳ χώραν ἔχον* (cf. Poll. 8, 17).

83. (420)

Schol. in Aristoph. vesp. 578 *παίδων τολύων δοκιμαζομένων: πρὸς τὸ ἔθος. Ἀριστοτέλης δὲ φησιν ὅτι ψήφῳ οἱ ἐγγραφόμενοι (scil. εἰς τὸ ληξιαρχικὸν γραμματεῖον) δοκιμάζονται οὐ νεώτεροι μὴ ἑτῶν ἑπταεῖν* (cf. de ephibia Arnold Schaefer, Demosthenes und seine Zeit, t. III, 2, p. 34 sq.).

84. (421)

Harpocrat. (eadem Phot. et Suid. ex rec. cod. E) s. *περίπολος: Αἰσχίνης ἐν τῷ περὶ τῆς πρεσβείας* (167). *Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ περὶ τῶν ἐφηβῶν* (cf. Schaefer, Demosth. III, 2, 33. de hoc argumento Didymus apud Harp. s. *ἐπὶ διετὲς ἡβῆσαι*, cuius sententiam pervertisse videntur epitomatores) *λέγων φησὶν οὕτως «τὸν δευτέρον ἐνιαυτὸν ἐκκλησίας ἐν τῷ θεάτρῳ γενομένης ἀποδεξάμενοι τῷ*

δήμῳ περὶ τὰς τάξεις (παρὰ τοῦ δήμου τὰς τ. Valesius, cf. Platner, Beiträge zur Kenntniss des Att. Rechts. Marb. 1820 p. 178) καὶ λαβόντες ἀσπίδα καὶ δόρυ παρὰ τοῦ δήμου περιπολοῦσι τὴν χώραν καὶ διατρέβουσιν ἐν τοῖς φυλακτηρίοις». παρατηρητέον δὲ etc.

85. 86. (422. 423)

Harpocrat. (e quo Phot. et Suid.) s. στρατεία ἐν τοῖς ἐπωνύμοις: *Αἰσχίνης* ἐν τῷ περὶ τῆς πρεσβείας (168. cf. schol. p. 74, 7 Dind. et lexica s. τεροθρία). τίς ἦν ἡ ἐν τοῖς ἐπωνύμοις στρατεία δεδήλωκεν Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ λέγων εἰσὶ γὰρ (εἰσὶ γάρ φησιν Phot. Suid., om. v. λέγων) ἐπώνυμοι δέκα μὲν οἱ τῶν φυλῶν, δύο δὲ καὶ τεσσαράκοντα οἱ τῶν ἡλικιῶν. οἱ δὲ ἔφηβοι ἐγγραφόμενοι πρότερον μὲν εἰς λελευκωμένα γραμματεῖα ἐνεγράφοντο, καὶ ἐπεγράφοντο αὐτοῖς ὅ τε ἄρχων ἐφ' οὗ (ἐφ' ὧν cod. E sec. Bernh. i. e. ἐφ' ὃν ut Phot. et cod. V Suidae) ἐνεγράφησαν (ἐπεγράφησαν codd. item Phot. Suid.) καὶ ἐπώνυμος ὁ τῷ προτέρῳ ἔτει δεδεικτικῶς (locus corruptus: δεδεικτικῶς codd. B D, δεδεικτικῶς G, δὲ δεικτικῶς A C. καὶ ἐπώνυμος ὁ τῷ προτέρῳ ἐπιδεδημηκῶς Phot. et Suid. scribendum fortasse credas ... ἐνεγράφησαν ὁ ἐπώνυμος καὶ ὁ τῷ προτέρῳ ἔτει ἐφεστηκῶς: at nulla in hac quidem voce corruptionis occasio intelligitur. an δεδιωκτικῶς? uterque igitur archon adscribitur, et eius anni a quo status civitatis inciperet, designatus scil., et antecedentis quo finiente fiebat inscriptio, sive archon ἐφ' ὃν et archon ἐφ' οὗ). νῦν δὲ εἰς τὴν βουλὴν ἀναγράφονται». καὶ μετ' ὀλίγα «χρῶνται δὲ τοῖς ἐπωνύμοις καὶ πρὸς τὰς στρατείας, καὶ ὅταν ἡλικίαν ἐκπέμπωσι, προγράφουσιν ἀπὸ τίνος ἄρχοντος ἐπωνύμου μέχρι τίνος δεῖ στρατεύεσθαι». διελλεκται περὶ τούτων καὶ Φιλόχορος ἐν δ' τῆς Ἀτθίδος. prioris loci (fr. 85) initium plenius repetitur ab Harpocr. (e quo Phot. et Suid.) s. ἐπώνυμοι: *Δημοσθένης* ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους (18). διττοὶ εἰσιν οἱ ἐπώνυμοι, οἱ μὲν ἱ τὸν ἀριθμὸν ἀφ' ὧν αἱ φυλαί, ἕτεροι δὲ β καὶ μ ἀφ' ὧν αἱ ἡλικίαι προσαγορεύονται τῶν πολιτῶν καθ' ἕκαστον ἔτος ἀπὸ τῆς ἐτῶν (ἔτους Phot. Suid.) μέχρις εἰ. cf. Etym. M. p. 369, 16 (cf. Lex. Seg. p. 245, 17) s. v. (ἄλλως) διττοὶ εἰσιν οὗτοι, οἱ μὲν λεγόμενοι τῶν ἡλικιῶν καὶ εἰσὶ δύο καὶ τεσσαράκοντα οἱ καλοῦνται καὶ λήξεων ἐπώνυμοι. οἱ δὲ δέκα ἀφ' ὧν αἱ φυλαὶ προσηγορεύθησαν, οἷον Ἐφεχθεύς, Αἰγεύς, Πανδίων, Λεώς, Ἀκάμας (ἁλμᾶς edd.), Οἰνεύς, Κέκροψ, Ἰπποθόων, Αἴας, Ἀντίλοχος. ταῦτα δὲ τὰ δέκα ὀνόματα ἄπορα (κοιτ. ἄπερ?) ὁ Πύθιος εἴλετο, Κλεισθένην οὕτω διαταξαμένον (Κλεισθένης ... διαταξάμενος edd.) τὸ πᾶν πλῆθος εἰς δέκα φυλάς.

87. (424)

Harpocr. (e quo Suidas et Zonaras p. 42, codicis E recensionem sequentes) s. ἀδύνατοι: Αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου (103. 104). οἱ ἐντὸς τριῶν μνῶν κεκτημένοι τὸ σῶμα πεπηρωμένοι (codd. πεπηρωμένον. cod. E: ἀδύνατοι οἱ πεπηρωμένοι τὸ σῶμα). ἐλάμβανον δὲ οὗτοι δοκιμασθέντες ὑπὸ τῆς βουλῆς δύο ὀβολοὺς τῆς ἡμέρας ἐκάστης ἢ ὀβολόν, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης (qui scil. diversa tempora respexit, Lysiae quo unum, suumque quo duos accipiebant) ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ· ὡς δὲ Φιλόχορος φησιν ἐννέα δραχμὰς κατὰ μῆνα (quod idem fere est ac δύο ὄβ. cf. Boeckh, Staatsh. I, 345). ἔστι δὲ καὶ λόγος τις ὡς Λυσίου περὶ τοῦ ἀδύνατου ἐν ᾧ ὡς ὀβολὸν λαμβάνοντος μέμνηται (or. 24, 13. 26).

Didymeae doctrinae haec esse probat lexicorum consensus. cf. Hesych. ἀδύνατοι: οἱ ἐντὸς κεκτημένοι τριῶν περὶ (sic revera cod. sec. Schow. p. 20. corr. τριῶν μνῶν παρὰ) Ἀττικοῖς. ἐλάμβανον δὲ παρὰ τῆς βουλῆς δύο ὀβολούς. Synag. lex. Seg. (cuius prima verba etiam in lex. rhet. Seg. p. 200, 3) p. 345, 15 ἀδύνατοι: οἱ μέρος τι βεβλαμμένοι τοῦ σώματος ὡς μηδὲ ἐργάζεσθαι (καὶ ἀδύνατοι τοῦ ἐργάζεσθαι καὶ πορῶν ἐν αὐτοῖς τῷ σώματι τὰ ἐπιτήδεια lex. Seg.)· οὐ καὶ ἐχορηγοῦντο τὰ πρὸς τὸ ζῆν παρὰ τῆς πόλεως, μισθοφορούντων αὐτῶν (αὐτοῖς cod. a C. Müllero correctus. f. αὐτῆς) τῶν ἐντὸς τριῶν μνῶν περιουσίαν κεκτημένων. ἐδοκιμάζοντο δὲ οἱ ἀδύνατοι ὑπὸ τῆς τῶν πεντακοσίων βουλῆς καὶ ἐλάμβανον τῆς ἡμέρας, ὡς μὲν Λυσίας, ὀβολὸν ἕνα, ὡς δὲ Φιλόχορος πέντε· Ἀριστοτέλης δὲ δύο ξφη.

88. (425)

Harpocr. (e quo Phot. et Suid., test. om.) p. 140, 17: Ὅτι νόμος ἐστὶν ὑπὲρ τεσσαράκοντα ἔτη γενόμενον χορηγεῖν παισὶν Αἰσχίνης τε ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου (11) φησὶ καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ.

89. (426)

Athen. VI, 27 p. 235^e: Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Ἀθηναίων (codd. Μεθωναίων, quod merito corr. Grashof p. 158. erat fortasse ἁ Ἀθηναίων) πολιτείᾳ «παράσιτοι φησι τοῖς μὲν ἄρχουσι δύο καθ' ἕκαστον ἡσαν, τοῖς δὲ πολεμάρχοις εἰς. τεταγμένα δ' ἐλάμβανον παρ' ἄλλων τέτινων καὶ τῶν ἀλίων ὄψον».

Haec e lexico quodam s. παράσιτος testimoniorum congeriem inferente ab Athenaeo sumta esse Pollux docet comparatus, qui eodem lexico usus eorundem auctorum eodemque ordine propositorum vestigia servat 6, 35). Athenaeus (6, 26 sqq.) quidem, postquam Polemonem (cuius verba

pertinent usque ad p. 234^e ubi de alio, eoque de quo Aristoteles etiam, parasitorum genere Clearchi locus contra Polemonis mentem a lexicī auctore insertus est, sequuntur rursus de prioribus agentis Clidemi verba mutila Crateteis consona: Themison enim iste non auctor videtur, sed ipse parasitus quidam) aliosque citavit, Cratetis illum locum quo Polemo in fragmento apposito usus erat et ipse exhibet: *Κράτης δ' ἐν δευτέρῳ Ἀττικῆς διαλέκτου φησί· «καὶ ὁ παράσιτος νῦν ἐπ' ἄδοξον μὲν κεῖται πρῶγμα, πρότερον δ' ἐκαλοῦντο παράσιτοι οἱ ἐπὶ τὴν τοῦ ἱεροῦ σίτου ἐκλογὴν αἰρούμενοι* (cf. Polemo p. 234^d) *καὶ ἦν ἀρχεῖόν τι παρασίτων (παρασίτιον?). διὸ καὶ ἐν τῷ τοῦ βασιλέως νόμῳ γέγραπται* (cf. Clidem. p. 235^a et Pol. p. 234^f. cet. scribendum videtur *κατασιτῶνται* pro *καθιστῶνται*. archontes autem hoc loco, ut supra p. 234^f, sunt *ἱεραρχοί*, cf. inscr. ap. Rangabé, *Antiq. hell.* II p. 148. Preller, de Pol. p. 121) . . . ὅτι δὲ καὶ ἀρχεῖον ἦν αὐτῶν ἐν τῷ αὐτῷ νόμῳ τάδε γέγραπται . . . ἐκ τούτου δῆλόν ἐστιν ὅτι . . . παρασίτιον προσηγορεύετο. Cratetem sequuntur Philochori, Diodori comici (οὗ τὸ μαρτύριον ὀλίγον ὕστερον παραθήσομαι), Aristotelis auctoritates. deinde haec: τὸν δὲ νῦν λεγόμενον παράσιτον Καρύστιος ὁ Περγαμηνὸς ἐν τῷ περὶ διδασκαλιῶν εὑρεθῆναι φησιν ὑπὸ πρώτου Ἀλέξιδος, ἐκλαθόμενος ὅτι Ἐπίχαρμος ἐν Ἑλπίδι ἢ Πλούτῳ παρὰ πότον αὐτὸν εἰσέγαγεν οὕτως λέγων . . . πρώτος δ' Ὀμηρος, ὡς τινὲς φασιν, εἰσήγαγε παράσιτον τὸν Πόδην εἰναί λέγων φίλον εἰλαπιναστὴν τοῦ Ἑκτορος etc. quae ita excerpserit Pollux: παρασιτεῖν καὶ παρὰ τοῖς νεωτέροις παράσιτος. ἔστι δὲ καὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς τοῦνομα, οὐ μὲν ἐφ' οὗ νῦν, ἀλλ' ἱερᾶς ὑπηρεσίας τοῦνομα, ὁ ἐπὶ τὴν τοῦ ἱεροῦ σίτου ἐκλογὴν αἰρούμενος. καὶ ἀρχεῖόν τι Ἀθήνησι παρασίτιον καλούμενον, ὡς ἐν τῷ νόμῳ τοῦ βασιλέως ἔστιν εὑρεῖν. ἐπὶ μέντοι τοῦ παρασιτεῖν κατὰ λιχνεῖαν ἢ κολακεῖαν πρῶτος Ἐπίχαρμος τὸν παράσιτον ἀνόμασεν, εἰτα Ἀλέξιος. Ὀμηρος δ' αὐτὸν εἰλαπιναστὴν λέγει· «ἐπεὶ οἱ ἑταῖρος ἔην φίλος εἰλαπιναστής». iam vero sequuntur apud Athenaeum uberrima comicorum testimonia, quae e Didymi lexico comico utriusque fluxisse doctrinam comprobant (Pamphilo fortasse quod ad Pollucem intercedente). atque confirmat fontis huius suspicionem Hesychie ex Diogeniano glossa s. *παράσιτοι: ἀρχὴ ἐπὶ τὴν τοῦ ἱεροῦ σίτου ἐκλογὴν* (cod. *ἐκδοχὴν*). cf. Phot. p. 389, 18 *παράσιτοι: οἱ ἐπὶ τὴν τοῦ σίτου ἐκλογὴν αἰρούμενοι. κεῖται ἢ λέξις ἐν τῷ τοῦ βασιλέως νόμῳ. ceterum*, ut recte ait Preller (qui quae ad Didymum ego, ad Polemum quo Didymus usus est male omnia traducit p. 116), *Clearchus non de sacerdotalibus illis epulonibus de quibus sunt cetera testimonia loqui videtur, verum de iis qui vulgo dicebantur αἰεῖσιτοι, de quibus loquitur*

etiam Aristoteles in loco infra subiuncto, cf. Thom. Mag. p. 280, 8 Ritschl., Moeris p. 322 Piers. (p. 208, 2 Bekk.) παρασώτους: τοὺς δημοσίᾳ σιτουμένους ἐν πρυτανείῳ Ἀττικοί, quales erant praeter prytanes legatosque peregrinos sacerdotes Eleusiniī, alii (Polem. fr. p. 120).

Ἀλγινητῶν.

90. (427)

Athenaeus VI p. 272^d: Ἀριστοτέλης δ' ἐν Ἀλγινητῶν πολιτείᾳ καὶ παρὰ τούτοις φησὶ γενέσθαι ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα μυριάδας δούλων.

Haec qui repetit commentator Pindari recentior e quo sumtum est primum scholium ad Olymp. 8, 30 (οὕτω γὰρ ἐπλήθυναν οἱ Ἀλγινῆται, ὥς τεσσαράκοντα ἑπτὰ μυριάδας οἰκετῶν κτήσασθαι, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, ut legitur in cod. Vrat. A ed. Boeckh. p. 192, sive: πλήθειν γὰρ ἀνδρῶν οὕτω φασὶ τὴν Ἀλγιναν, ὥς εἶναι ἐν αὐτῇ τεσσαράκοντα ἑπτὰ μυριάδας οἰκετῶν, ut in schol. vulg.), nescio an ex ipso potius Athenaeo habuerit quam e communi commentatorum Pindaricorum fonte Didymo.

Ἀιτωλῶν.

91. (428)

Strabo VII p. 321: ὅτι δὲ πλάνητες (οἱ Ἀέλεες) καὶ μετ' ἐκείνων (τῶν Καρῶν) καὶ χωρὶς καὶ ἐκ παλαιοῦ καὶ αἱ Ἀριστοτέλους πολιτεῖαι δηλοῦσιν. ἐν μὲν γὰρ τῇ Ἀκαρνάνων φησὶ τὸ μὲν ἔχειν αὐτῆς Κουρήτας, τὸ δὲ προσεσπέριον Ἀέλεας, εἶτα Τηλεβόας· ἐν δὲ τῇ τῶν Αἰτωλῶν τοὺς νῦν Λοκροὺς Ἀέλεας καλεῖ· κατασχεῖν δὲ καὶ τὴν Βοιωτίαν αὐτούς φησιν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῇ Ὀπουντιῶν καὶ Μεγαρέων· ἐν δὲ τῇ Λευκαδίῳ καὶ αὐτόχθονά τινα Ἀέλεα ὀνομάζει, τούτου δὲ θυγατριδοῦν Τηλεβόαν, τοῦ δὲ παιδῆς δύο καὶ εἴκοσι Τηλεβόας, ὧν τινὰς οἰκῆσαι τὴν Λευκάδα.

Ἀκαρνάνων.

92. (429)

Strabo VII p. 321: ἐν μὲν γὰρ τῇ Ἀκαρνάνων (πολιτείᾳ Ἀριστοτέλης) φησὶ τὸ μὲν ἔχειν αὐτῆς Κουρήτας, τὸ δὲ προσεσπέριον Ἀέλεας, εἶτα Τηλεβόας (cf. Aetol. pol.).

93. (430)

Schol. in Pind. Nem. 3, 27 παγκρατίου στόλῳ: στόλῳ μὲν τῇ στάλσει. εἰσὶ δὲ οἱ τὸ παγκράτιον ἀπαρχαῖζοντες καὶ τὸν Θεσέα φασὶ τῷ Μινωταύρῳ παγκρατιαστικῶς ἀγωνίσασθαι. Ἀριστοτέλης δὲ Λεύκαρόν φησὶ τὸν Ἀκαρνᾶνα πρῶτον ἔντεχρον τὸ παγκράτιον ποιῆσαι.

Hunc locum ad Olympionicas vulgo referunt (v. Krause, Olympia p. IX et C. Mölleri fr. 261): at illius quidem libri erat memorare quando τὸ παγκράτιον ἐτέθη μήπω τεθὲν (scil. ol. 33, primo victore Lygdamide Syracusano, cf. Philostr. de gymn. p. 15 ed. Par. 1858, Paus. 5, 8 et Euseb.), non vero quando vel a quo primum inventum sit, id quod probant historiae ludorum Olympicorum reliquiae apud Philostratum, Pausaniam, Eusebium. et qui Platonis etiam tempore celebres erant Acarnanes pancratiastae (Euthyd. p. 271, quem citat Poll. 3, 150 ubi de pancratio), eorum laudis par est in Acarnanum pol. mentionem fuisse factam.

Ἀκραγαντίνων.

94. (431)

Pollux (e lexico quodam s. v. λίτρα comicorum aliorumque scriptorum testimonia congerente, Pamphili scil. vel Diogeniani, cuius apud Photium etiam p. 227, 17 et Antiattic. Bekk. Anecd. I p. 105, 32 vestigia cernuntur. cf. etiam Hesych. s. v.) IV, 174: καὶ μὴν οἷ γε Ἀσφριεῖς ποιηταὶ τὴν λίτραν ποτὲ μὲν νόμισμά τι λεπτὸν λέγουσιν, οἷον ὅταν Σώφρων ἐν τοῖς γυναικείοις μίμοις λέγῃ ὅτι ὁ μισθὸς δεκάλιτρον καὶ πάλιν ἐν ἀνδρείοις «σῶσαι δ' οὐδὲ τὰς δύο λίτρας δύναμαι»· ποτὲ δὲ σταθμὸν τινα, ὡς Δεινόλοχος ἐν Μηδείᾳ «τετταρακονταλίτρον τινὶ νεανίσκῳ πέδας». Ἀριστοτέλης δ' ἐν Ἀκραγαντίνων πολιτείᾳ προειπὼν ὡς ἐξημῖον πεντήκοντα λίτρας, ἐπάγει «ἡ δὲ λίτρα δύναται ὀβολὸν Ἀθηναιῶν». ἐν δ' Ἱμεραίων πολιτείᾳ φησὶν ὡς οἱ Σικελιῶται τοὺς μὲν δύο χαλκοὺς ἐξᾶντα (ita codd. quidam, al. δέξαντα, edd. ant. ἐξάλιτρα) καλοῦσι, τὸν δὲ ἓνα οὐγκλίαν, τοὺς δὲ τρεῖς (corr. τέτταρας, v. Boeckh, Metr. U. p. 293) τριάκοντα (ita codd. quidam. edd. ant. τριάκοντα), τοὺς δὲ ἕξ ἡμίλιτρον, τὸν δὲ ὀβολὸν λίτραν, τὸν δὲ Κορίνθιον στατήρα δεκάλιτρον ὅτι δέκα ὀβολοὺς δύναται. ἔνιοι δὲ καὶ τῶν Ἀθήνησι κωμωποῦντων τῶν νέων, οἷον Φιλήμων ἐν Σικελικῷ καὶ Ποσειδίππος ἐν Γαλάτῃ, λίτρας μνημονεύουσιν. quae ex eodem fonte partim repetuntur partim augentur a Poll. IX, 80 (postquam de nummo dixit ex Arist. Tarent. pol.): καὶ μὴν ἐν Ἀκραγαντίνων πολιτείᾳ φησὶν Ἀριστοτέλης ζημιοῦσθαι τινὰς τριάκοντα λίτρας, δύνασθαι δὲ τὴν λίτραν ὀβολὸν Ἀθηναιῶν. ἀλλὰ μέντοι παρ' αὐτῷ τις ἂν ἐν τῇ Ἱμεραίων πολιτείᾳ καὶ ἄλλα εὖροι Σικελικῶν νομισμάτων ὀνόματα οἷον οὐγκλίαν ὅπερ δύναται χαλκοῦν ἓνα, καὶ ἐξᾶντα (codd. ἕξ τάλαντα. corr. Bentley, Works II p. 38. 67 ed. Lond. 1836. δέξαντα vulgo post Iungermaunum et Hemsterhusium. cf. Ahrens, de dial. Dor. p. 392) ὅπερ ἐστὶ δύο χαλκοί, καὶ τριάκοντα (codd. τρία τάλαντα, corr. Bentley. τριᾶντα Iungerm. et Hemst.) ὅπερ

τρεις (corr. τέτταρες), και ἡμίλιτρον ὅπερ ἔξ, και λίτραν ἦν εἶναι ὀβολόν· τὸ μέντοι δεκάλιτρον δύνασθαι μὲν δέκα ὀβολούς, εἶναι δὲ στατήρα Κορίνθιον. ὅτι δὲ και τῶν κωμωδῶν τινὲς τῆς λίτρας μνημονεύουσιν, ἐν τοῖς περὶ στατικῆς (i. e. l. c. IV, 175) προεῖρηται· οὐ γὰρ οἱ Δωριεῖς μόνον ἀλλὰ και τῶν Ἀττικῶν τινὲς, ὡς Δίφιλος (add. ἡ Φιλήμων, cui fabula haec etiam ab Athenaeo XIV, 658 tribuitur. Diphili nomen a Photio confirmatur. ὡς Δίφιλος, και Φιλήμων ἐν Σ. voluit Meineke, Fr. com. Gr. IV p. 26) ἐν Σικελικῷ . . . σὺν δὲ τῇ λίτρᾳ και ἄλλα ὠνόμασε νομισμάτων ὀνόματα Ἐπίχαρμος ἐν Ἀρπαγαῖς . . . (eadem fere quae supra Aristoteles).

Cf. Phot. s. λίτρα: ἦν μὲν και νόμισμά τι ὡς Δίφιλος· ἐπὶ δὲ τοῦ σταθμοῦ Ἐπίχαρμος τε και Σώφρων ἐχρήσαντο. Σοφοκλῆς δὲ etc. similiter Antiatt. cf. Hesych. s. λίτρα: ὀβολός (ex Aristot. cf. Etym. Gud. p. 371, 22)· οἱ δὲ νόμισμα παρὰ Σικελοῖς, οἱ δὲ ἐπὶ σταθμοῦ (σταθμῶν ed.). οἱ δὲ Ῥωμαῖοι διὰ τοῦ β̄ λίτρα.

Ceterum de ipsis Arist. fr. v. Boeckh, Metrol. Unters. p. 351 et 293. cf. Mommsen, Gesch. des Römischen Münzwesens p. 78 sqq.

Ἀμβρακιωτῶν.

95. (432)

Stephani Byz. epit. s. Δεξαμεναί: μέρος τῆς Ἀμβρακίας, ἀπὸ Δεξαμενοῦ τοῦ Μεσόλου παιδὸς και Ἀμβρακίας τῆς θυγατρὸς Φόρβαντος τοῦ Ἠλλίου. τὸ ἐθνικὸν Δεξαμεναῖος, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶν ἐν τῇ Ἀμβρακιωτῶν πολιτείᾳ.

(Ἀντανδρίων.)

96. (433)

Steph. Byz. s. Ἀντανδρος: πόλις ὑπὸ τὴν Ἰθὴν πρὸς τῇ Μυσίᾳ τῆς Αἰολίδος, ἀπὸ Ἀντάνδρου τοῦ στρατηγοῦ Αἰολέων. τὸ ἐθνικὸν Ἀντάνδριος. Ἀριστοτέλης φησὶ ταύτην ὠνομάσθαι Ἠδωνίδα διὰ τὸ Θράκας Ἠδωνοὺς ὄντας οἰκῆσαι, και Κιμμερίδα Κιμμερίων ἐνοικούντων ἑκατὸν ἑτη.

Cf. Plin. n. h. V s. 32, 123: *rursus in litore Antandros Edonis prius vocata, dein Cimmeris.*

Ἀργείων.

97. (434)

Plin. VII, s. 57 (e Philostephano περὶ εὐρημάτων, cf. ad Chalcedon.

pol.): *turres, ut Aristoteles, Cyclopes (invenerunt), Tirynthii, ut Theophrastus.*

Sedem fragmenti illustrat Strabo VIII p. 372 extr.: *τῇ μὲν οὖν Τύρυνθι ὀρμητηρίῳ χρησασθαι δοκεῖ Προῖτος καὶ τειχίσαι διὰ Κυκλώπων, οὓς ἐπὶ μὲν εἶναι, καλεῖσθαι δὲ γαστερόχειρας τρεφομένους ἐκ τῆς τέχνης, ἥκειν δὲ μεταπέμπτους ἐκ Λυκίας.* sententias autem Aristotelis et Theophrasti parum differre patet.

98. (435)

Pollux X, 179: *εἷη δ' αὖ καὶ φεῖδων τι ἀγγεῖον ἐλαιηρὸν ἀπὸ τῶν Φειδωνίων μέτρων ὠνομασμένον, ὑπὲρ ὧν ἐν Ἀργείων πολιτείᾳ Ἀριστοτέλης λέγει.*

99. (436)

Strabo VIII p. 373 Cas.: *Δρυόπων δ' οἰκητήριόν φασι (sicut Hermionen) καὶ τὴν Ἀσίην (quae postea erat κώμη τῆς Ἀργείας πλησίον Ναυπλίας, ut Strabo p. 373^b. cf. O. Müller, Dor. I, 155), εἶτ' ἐκ τῶν περὶ Σπερχειὸν τόπων ὄντας αὐτοὺς Δρύοπος τοῦ Ἀρκάδος (cf. Schol. Apollon. Rh. I, 1212. 1218) κατοικίσαντος ἐνταῦθα, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶν, ἣ Ἡρακλέους ἐκ τῆς περὶ τὸν Παρνασσὸν Δωρίδος (ut ipsi aiebant Asinaei in Messenia sec. Paus. 4, 34) ἐξελάσαντος αὐτοῦς.*

100. (437?)

Eustath. ad Il. (δ, 51 ubi sic ait Iuno: *ἦτοι ἐμοὶ τρεῖς μὲν πολὺ φίλτατα εἰσι πόλεις, Ἄργος τε Σπάρτη τε καὶ εὐρυάγυια Μυκῆνη· τὰς διαπέρσαι etc.*) p. 443 Rom.: *δοκεῖ δὲ ἐνταῦθα μαντικώτερον παραλαλεῖν ὁ ποιητὴς τὴν τῆς Μυκῆνης ἀπώλειαν, ἣν ἐκ τῶν ξηθισῶν τριῶν κακῶς παθοῦσαν καὶ Ἀριστοτέλης ἰστόρησε.*

Ubi quae praecedunt desumsit Eustathius e scholiis Homericis (BL ad δ, 51), e Strabone autem (8 p. 377 et 372: *χρόνοις δ' ὕστερον κατεσκάφησαν ὑπ' Ἀργείων, ὥστε νῦν μηδ' ἔχνος εὐρίσκεσθαι τῆς Μυκηναίων πόλεως*) quae sequuntur. Aristotelis autem mentionem (cf. Grashof p. 141) ad meteor. I, 14. 352, 9 spectare verisimiliter statuit Bournot (p. 284), quanquam ibi non de urbe, sed de locorum corruptione sermo sit (scil. ἡ Μυκηναίων χώρα quae olim καλῶς εἶχε· διὸ ἐντιμότερα ἦν, nunc ἀργὴ γέγονε καὶ ξηρὰ πάμπαν, contrarium autem τῇ Ἀργείων accidit).

Ἀρκάδων.

101. (438)

Harpocr. (e quo Phot. et Suid., Arist. om. test. cf. gl. alt. ap. Phot. p. 280, 17 et Lex. Seg. p. 280, 4) *μύριοι ἐν Μεγάλῃ πόλει: Ἀρ-*

μοσθένης ἐν τῷ κατ' Ἀισχίνου (or. 19, 11. 194). συνέδριόν ἐστι κοινὸν Ἀρκάδων ἀπάντων, οὐ πολλάκις μνημονεύουσιν οἱ ἱστορικοί. διείλεκται δὲ περὶ αὐτῶν καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ κοινῇ Ἀρκάδων πολιτεῖᾳ ἀρχόμενος τοῦ βιβλίου (ubi scil. de foederis Arcadici constitutione diceret Epimanondae tempore facta).

Ἀχαιῶν.

Excerpta quaedam ex Achaeorum republica in Sopatri sophistae Ἐκλογῶν libro XII olim legebantur (Photio testante in biblioth. cod. 161 p. 104^b42 Bekk.), nescio an ab aliis accepta. cf. praef. in polit.

Βοττιαίων.

102. (439)

Plutarch. Thes. 16: ὅτι μὲν οὖν Ἀνδρόγεω περὶ τὴν Ἀττικὴν ἀποθανεῖν δόλῳ δόξαντος ὃ τε Μίνως πολλὰ κακὰ πολεμῶν εἰργάζετο τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸ δαιμόνιον ἔφθειρε τὴν χώραν· ἀφορία τε γὰρ καὶ νόσος ἐπέσκηψε πολλή καὶ ἀνέδυσαν οἱ ποταμοί· καὶ τοῦ θεοῦ προστάξαντος Ἰλασαμένοις τὸν Μίνω καὶ διαλλαγεῖσι λωφῆσαι τὸ μήνιμα καὶ τῶν κακῶν ἔσεσθαι παῦλαν ἐπικηρυκευσάμενοι καὶ δεηθέντες ἐποίησαντο συνθήκας, ὥστε πέμπειν δι' ἑννέα ἔτων δασμὸν ἡϊθέους ἐπὶ καὶ παρθένους τοσαύτας, ὁμολογοῦσιν οἱ πλεῖστοι τῶν συγγραφέων. τοὺς δὲ παῖδας εἰς Κρήτην κομιζομένους ὁ μὲν τραγικώτατος μῦθος ἀποφαίνει τὸν Μινώταυρον ἐν τῷ λαβυρίνθῳ διαφθείρειν . . . Φιλόχορος δὲ φησιν οὐ ταῦτα συγχωρεῖν Κρήτας, ἀλλὰ λέγειν . . . Ἀριστοτέλης δὲ καὶ αὐτὸς ἐν τῇ Βοττιαίων πολιτεῖᾳ δῆλός ἐστιν οὐ νομίζων ἀναιρεῖσθαι τοὺς παῖδας ὑπὸ τοῦ Μίνω, ἀλλὰ θητεύοντας ἐν τῇ Κρήτῃ καταγρησκειν· καὶ ποτε Κρήτας εὐχὴν παλαιὰν ἀποδιδόντας ἀνθρώπων ἀπαρχὴν εἰς Δελφοὺς ἀποστέλλειν, τοῖς δὲ πεμπομένοις ἀναμιχθέντας ἐκγόνους ἐκείνων συνεξελθεῖν· ὥς δὲ οὐκ ἦσαν ἱκανοὶ τρέφειν ἑαυτοὺς αὐτόθι πρῶτον μὲν εἰς Ἰταλίαν διαπερᾶσαι κακεῖ κατοικεῖν περὶ τὴν Ἰαπυγίαν, ἐκεῖθεν δὲ αὐθις εἰς Θράκην κομισθῆναι καὶ κληθῆναι Βοττιαίους· διὸ τὰς κόρας τῶν Βοττιαίων θυσίαν τινὰ τελούσας ἐπάδειν «ἔωμεν εἰς Ἀθήνας».

Eodem fragmento Plutarchus usus est in Quaest. Graec. 35: Τί δὴ ποτε ταῖς κόραις τῶν Βοττιαίων ἔθος ἦν λέγειν χορευούσαις «ἔωμεν εἰς Ἀθήνας»; Κρητᾶς φασιν εὐξαμένους ἀνθρώπων ἀπαρχὴν εἰς Δελφοὺς ἀποστεῖλαι, τοὺς δὲ πεμφοθέντας ὥς ἑώρων οὐδεμίαν οὖσαν εὐπορίαν, αὐτόθεν εἰς ἀποικίαν ὁρμήσαι· καὶ πρῶτον μὲν ἐν Ἰαπυγίᾳ κατοικῆσαι, ἔπειτα τῆς Θράκης τοῦτον τὸν τόπον κατασχεῖν ἀναμειγμέ-

των αὐτοῖς Ἀθηναίων. ἔοικε γὰρ μὴ διαφθεῖρειν ὁ Μίνως οὐς ἔπεμπον Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν δασμὸν ἡϊθέους, ἀλλὰ κατέχειν παρ' ἑαυτῷ λατρεύοντας. ἐξ ἐκείνων οὖν τινὲς γεγονότες καὶ νομιζόμενοι Κρήτες εἰς Δελφούς συναπεστάλησαν· ὅθεν αἱ θυγατέρες τῶν Βοττιαίων ἀπομνημονεύουσαι τοῦ γένους ἦδον ἐν ταῖς ἐορταῖς «ἔαμεν εἰς Ἀθήνας».

Diversa est de Bottiaeorum origine narratio Cononis c. 25, cf. Strabo VI p. 279. λέγεται γὰρ ἀμποτέρως, ut ait idem Strabo VI p. 282 utramque tangens fabulam.

Γελῶν.

103. (440)

Schol. (e Did.) in Pind. Pyth. I, 89 καμάτων δ' ἐπίλασιν παράσχοι: καμάτων φησι τῶν συνεχόντων τὸν Ἰέρωνα ἐκ τοῦ νοσήματος τῆς λιθουρίας. φησι γάρ που καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ τῶν Γελῶν πολιτείᾳ Γέλωνα τὸν τοῦ Ἰέρωνος ἀδελφὸν ὑδέρῳ νοσήματι τὸν βίον τελευτῆσαι, αὐτὸν δὲ τὸν Ἰέρωνα ἐν τῇ τῶν Συρακουσίων πολιτείᾳ δυσουρίᾳ (= λιθουρίᾳ, λιθιάσει cf. Schol. Pind. Pyth. III inscr. et ad v. 111) δυστυχῆσαι.

Eosdem locos coniunctim citatos legisse Plutarchus deprehenditur de Pyth. orac. c. 19, ubi mentione facta oraculi Dinomeni Siculo dati de tribus filiis tyrannis (cf. Diod. 11, 67) ita addit: Ἰστε τοίνυν ὅτι Γέλων μὲν ὑδραπιῶν, Ἰέρων δὲ λιθιῶν ἐτυράνησεν· ὁ δὲ τρίτος Θρασύβουλος ἐν στάσει καὶ πολέμοις γενόμενος χρόνον οὐ πολὺν ἐξέπεσε τῆς ἀρχῆς.

Δηλῶν.

104. (491)

Plinius n. h. IV, s. 22 (cf. Solin. 11, 18—19): hanc (Delum) Aristoteles ita appellatam tradit, quoniam repente apparuerit enata. Aglaosthenes (vulgo Aeglosthenes) Cynthiam, alii Ortygiam, Asteriam, Lagiam (cf. Solin. a venatibus Lagia vel Cynetho, Πελασγία Steph.), Chlamydiam, Cynaethum, Pyrpilen igne ibi primum reperto.

De Deli nominis origine cf. Schol. Apöll. Rh. I, 308: Δηλὸς μὲν τῶν Κυκλάδων νήσων, ἱερὰ Ἀπόλλωνος, ἥ πρὶν μὲν ἄσθηλος, ὕστερον δὲ Ἀστερία... πάλιν δὲ Ὀρτυγία etc. et Etym. M. p. 264, 22 Δηλός: ἡ ἱερὰ τοῦ Ἀπόλλωνος. εἴρηται ὅτι κρυπτομένην αὐτὴν ἐν τῇ θαλάσῃ ὁ Ζεὺς δήλην ἐποίησε καὶ ἀνέδωκε. ubi quae sequitur alia cum simili explicatione narratio de Latonae partu, ea et ab Etymologo et ab Eustathio (in Od. p. 1557, 54) e schol. (Ven. A) Il. α, 9 (cf. Eust. in Dion. 525: διότι φερομένη ποτὲ ὑπὸ θάλασσαν, ἀνέσχεν ὕστερον κάτωθεν, ὥς καὶ

ἄλλαι τινές, καὶ ἐξ ἀδήλων βάσεως ἐρριζώθη στηριχθεῖσα) sumta est. Aristotelis testimonium debere videtur Nicanori (antiquiori eorum de quibus C. Müller, Fr. hist. III p. 632) τῷ περὶ μετονομασιῶν γεγραφότι (quem appellat Harp. s. Ἀκὴ citabantque Apollonii Rh. commentatores, velut Theon, cuius ut credo scholium p. 494, 6 Keil), sicut plurima quae de hoc nominum in insulis maxime maris Aegaei mutatorum argumento et Stephanus habet (cf. max. s. Πάρος) et qui e communi fonte sua (una cum scriptoribus Graecis quos citat omnibus, Aristotele, Callimacho, Xenagora in I. περὶ νήσων ad metonomasias quoque attento, ut docet Schol. Apoll. Rh. 2, 623, et ceteris) derivavit Plinius in libro IV et V (cf. etiam Arrianus apud Eustath. in Dionys. v. 492 sqq. passim citatus, at non ex Bithynicis, ut voluit C. Müller in prolegom. ad Geogr. Gr. min. p. 114 not. I. I ed. Par. 1855, sed ex aliis eius libris, id quod recte statuuisse credo Guil. Hofmannum in ed. Peripl. Lips. 1842 p. VIII). quod ad Delum cf. Steph. s. Δῆλος . . . ἐκαλεῖτο δὲ Κύνθος . . . καὶ Ἀστερία καὶ Πελασγία καὶ Χλαμυδία . . . κεκληῖσθαι δὲ αὐτὴν καὶ Σκυθίδα Νικάνωρ φησίν.

105. (442)

Diogenes Laert. VIII, 13: ἀμέλει καὶ βωμὸν προσκυνῆσαι (Πυθαγόραν φασίν) μόνον ἐν Δῇλῳ τὸν Ἀπόλλωνος τοῦ γενέτορος, ὅς ἐστιν ὀπισθεν τοῦ κερατίνου, διὰ τὸ πυροῦς καὶ κριθᾶς καὶ πόπανα μόνα τίσσασθαι ἐπ' αὐτοῦ ἄνευ πυρός, λερεῖον δὲ μηδέν, ὡς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν Δηλίων πολιτείᾳ.

Cf. Iamblichus de vita Pythag. 25: λέγεται δὲ περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον θανασθῆναι αὐτὸν περὶ τὴν Δῆλον προσελθόντα μόνον (codd. iterum αὐτὸν quod delent Kiessling et in ed. Par. Westermann) πρὸς τὸν ἀναίμακτον, λεγόμενον δὲ (codd. καὶ) τοῦ γενέτορος Ἀπόλλωνος βωμὸν καὶ τοῦτον θεραπεύσαντα. et iterum 35: καθάπερ καὶ πρότερον ὅτε εἰς Δῆλον κατέπλευσεν· ἐκεῖ τε γὰρ πρὸς μόνον τὸν βωμὸν τὸν τοῦ γενέτορος Ἀπόλλωνος προσευξάμενος, ὅς μόνος ἀναίμακτός ἐστιν, ἐθανμάσθη παρὰ τοῖς ἐν τῇ νήσῳ.

106. (443)

Athen. VII p. 296^c: Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Δηλίων πολιτείᾳ (Γλαυκὸν φησι τὸν θαλάττιον δαίμονα) ἐν Δῇλῳ κατοικήσαντα μετὰ τῶν Νηρηίδων τοῖς θελοῦσι (τοῖς θεοῖς cod. Marc.) μαντεύεσθαι.

(Ἐπιδαυρίων.)

107. (444)

Strabo VIII p. 374: ἡ Ἐπίδαυρος δ' ἐκαλεῖτο Ἐπίκαρος (in codd.

legitur ἐπίταυρος, ut apud Steph., e Stephano scil. illatum a librario quodam, ut putat Alex. Politus ad Eustath. ed. Florent. 1732 p. 603. nisi forte erat ἐκαλεῖτο Ἐπίταυρος· καὶ Ἐπίκαρος etc. Ἐπίκαρος quod est in epit. Strabonis Vatic. legebaturque ab Eustathio, inde a Casaubono merito restituitur). φησὶ γὰρ Ἀριστοτέλης κατασχεῖν αὐτὴν Κᾶρας, ὥσπερ καὶ Ἐρμιόνην, τῶν δ' Ἡρακλειδῶν κατελθόντων Ἰωνας αὐτοῖς συνοικῆσαι τοὺς ἐκ τῆς Ἀττικῆς τετραπόλεως συνεπομένους εἰς Ἄργος. καὶ αὕτη δ' οὐκ ἄσημος ἡ πόλις etc.

Cf. Steph. s. Ἐπίδαυρος: πόλις πρὸς τῷ Ἄργει θηλυκῶς λεγόμενη ... τινὲς δὲ Λειμήρην ... ἐκαλεῖτο καὶ Μειλίσσια (Μιλησία Eust.) καὶ Λιμήρᾳ διὰ τὸ συνεχῶς αἱμάσσεσθαι τὸν βωμὸν ... εἰτα Ἐπίταυρος καὶ Ἐπίδαυρος. utrumque locum repetit Eustath. in Il. p. 287: Ἐπίδαυρος δὲ θηλυκῶς μὲν λέγεται κατὰ τὸν τὰ Ἑθνικὰ γράψαντα, εἰπόντα ... εἰτα Ἐπίταυρος καὶ ἐκείθεν Ἐπίδαυρος· κατὰ δὲ τὸν γεωγράφον καὶ Ἐπίκαρον αὐτὴν οἶονταί τινες ὡς Καρῶν αὐτὴν ποτε κατεχόντων.

Ἡ λ ε ί ω ν.

108. (445)

Harpocr. (e quo Suid., Ar. nom. om.) s. ἐλλανοδίκαι: Ὑπερίδης ἐν τῷ ὑπὲρ Καλλίππου πρὸς Ἡλείους. Ἀριστοτέλης Ἡλείων πολιτεία τὸ μὲν πρῶτον φησιν ἓνα καταστῆσαι τοὺς Ἡλείους ἑλλανοδίκην, χρόνον δὲ διελθόντος β, τὸ δὲ τελευταῖον θ. Ἀριστόδημος δ' ὁ Ἡλείος φησι τοὺς τελευταίους τιθέντας τὸν ἀγῶνα ἑλλανοδίκας εἶναι ι, ἀφ' ἐκάστης φυλῆς ἓνα.

Eundem Aristodemi locum citaverat Didymus in Pind. Olymp. 3, 22 (Schol. p. 95 Boeckh): περὶ δὲ τοῦ τῶν ἑλλανοδικῶν ἀριθμοῦ Ἑλλάνικός φησι καὶ Ἀριστόδημος, ὅτι τὸ μὲν πρῶτον β, τὸ δὲ τελευταῖον ι· τοσαῦται γὰρ αἱ τῶν Ἡλείων φυλαὶ καὶ ἀφ' ἐκάστης εἰς ἣν ἑλλανοδικῆς. Aristodemum sequi videtur etiam Pausanias (5, 9), qui de hellanodictarum numero accurate exponens eosdem numeros tradit 1. 2. 9 et mox 10, decemque tribubus respondentem, postquam per breve tempus ol. 103 in 12, ol. 104 in 8 mutati fuerint, ol. 108 restitutos usque ad ipsius aetatem permausisse asserit. quali e disputatione etiam apud Etym. M. p. 331, 20 (= Lex. rhet. Seg. p. 248, 32) s. ἐλλανοδίκαι hi numeri restant male electi: καὶ ἦσαν οὗτοι τὸ μὲν πάλαι ἐννέα εἰτα δέκα (male δύο in Etym.) καὶ τὸ τελευταῖον η̄ (male πεντήκοντα in Lex. Seg.), nisi potius scribendum est εἰς, δύο, ῑ (unde ν̄ in Lex. Seg.).

109. (446)

Strabo VIII p. 345: *τινὲς δὲ ὅλην μὲν (τὴν νῦν Ἑλεια) μὴ κατα-
σχεῖν αὐτούς (sc. τοὺς Καύκωνας), δόξα δὲ μεμερισμένους οἰκεῖν, τοὺς
μὲν πρὸς τῇ Μεσσηνίᾳ κατὰ τὴν Τριφυλίαν (περὶ Λέπρειον p. 342. cf.
Schol. ad Odys. γ, 366), τοὺς δὲ πρὸς τῇ Δύμῃ κατὰ τὴν Βονηρασίδα
καὶ τὴν κολλὴν Ἑλιν· Ἀριστοτέλης δ' ἐνταῦθα (sc. περὶ Δύμην
καὶ Ἑλιν καὶ τὸν Καύκωνα p. 342 cf. Δύμη Καυκωνίς ib.) μάλιστα
οἶδεν ἰδρυμένους αὐτούς.*

Haec licet inter quaestiones Homericas (ζητοῦσι p. 342) a Strabone
inferantur (scil. ad Od. γ, 366), ad Aristotelis ἀπορήματα Ὀμηρικά (id
quod malit Müller ad fr. 93) pertinere non videntur.

Ἑπειρωτῶν.

110. (447)

Steph. Byz. ep. s. Ἀμύνται: ἔθνος Ἑσπερωτικόν. « μένος πνεύ-
οντες Ἀμύνται (codd. Ἀμύντου) ». καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ τῶν Ἑπι-
ρωτῶν πολιτείᾳ.

Quum haec sequantur alteram glossam Ἀμυνοί: ἔθνος Ἑσπερωτι-
κόν. Ῥιανός. λέγεται καὶ Ἀμυμναῖος (cf. Harpalycus rex Amyymnaeorum
Thrax in Hygini fab. 193. 252. Serv. in Aen. 1, 317) καὶ Ἀμυμναία, quae
ad eundem populum spectare videtur, facile concedas Meinekio (Anal. Alex.
p. 188) et C. Müllero (ad fr. pol. 134) suspicantibus versus particulam illam
Rhiano vindicandam esse. eum enim in quarto Thessalicorum Epiroticos
(Molossicos scil. et Thesproticos) populos enumerasse ex ipso Stephano
saepissime citante intelligitur. — cf. Thessal. polit. fr. 111 (de Aminaeis).

Θετταλῶν.

De Sopatri excerptis (Phot. bibl. c. 161) vid. ad Achaeorum pol.

111. (448)

Iunius Philargyrius (s. Iunilius Flagrius, cf. Suringar, hist. schol. Lat.
II p. 272. G. Thilo in Rhein. Mus. N. F. XV. 1860 p. 119. 127. 134) in Vir-
gil georg. II, 97 *sunt et Aminaeae (vites, firmissima vina* cf. Plin. n.
h. 14 s. 4, 21: *principatus datur Aminaeis firmitatem propter* etc.):
Aminaeos Aristoteles in politicis (in polypticis cod. Guelpherbyt. Ser-
vii fol. Aug. 7, 10 f. 25^b. corr. *in politis*) *hoc scribit Thessalos fuisse, qui
suae regionis vites in Italiam transtulerint, atque illis inde nomen im-
positum.*

Haec uti nunc legis parcius exhibita et fere nuda in Italica quadam

republica retulisse Aristoteles videbitur, non de Thessalis ille agens, sed de vite Aminaea Italiae, ut Columella tradit, vetustissima (de re rust. 3, 9: *cum vetustissimas quasque vineas adhuc existimemus Aminaeas* cf. Plin. 14, 16, 95), cuius a Catone et Varrone celebratae varia genera (de quibus Plin. 14, 4. Colum. 3, 2. Cato de re rust. 7, 1) multis et Italiae locis (velut ἐν τοῖς περὶ Νεάπολιν χωρίοις, unde appellabatur vinum Neapolitanum secundum Galen. therap. meth. 12, 4 p. 833 Lips., quo loco non recte usus est L. Jan ad Macroh. t. II p. 360. ut autem ὁ Ἀμιναῖος ὁ Νεαπολίτης, ita clarus erat secundum eundem Galenum p. 834 ὁ Ἀμιναῖος ὁ Σικελός. de Aminaea Campaniae Scantiana v. Plin. 14, 4, 47) colebantur et extra Italiam (Aminaea Syriaca Plin. 14, 4, 41. de Bithynica Geopon. 5, 17. cf. 4, 1, 3. 8, 22. add. Probus ad Virg. p. 47, 25 Keil). de nomine quauquam tria extant testimonia, incerta tamen res est. a Thessalis enim secundum Aristotelem oriundos Aminaeos ad Peucetiam refert Hesychius s. Ἀμιναῖον· δι' ἐνὸς ν, τὸν οἶνον λέγει· ἡ γὰρ Πενκετῖα Ἀμιναῖα λέγεται. at Macrobius (Saturn. 3, 20, 6) ita: *uvarum ista sunt genera, Aminaea, scilicet a regione, nam Aminaei fuerunt ubi nunc Falernum est.* ubi quum Harduinus (t. III p. 163 ed. Par. 1685) de Salentino Peucetiae agro cogitans (propter Plin. 3, 16, 99) male Salentum ficto urbis quod desideratur nomine proposuisset, alii (I. H. Voss, Des Virg. ländl. Ged. t. III p. 300 ed. Alton. 1800) cum uno quodam ut fertur codice Salernum legunt, id quod facillimum est et veri simile, apud Hesychium autem Πικεντία. et sane in Picentino Campaniae agro, cuius olim, ut Strabo ait l. V. extr., metropolis erat Picentia, postea Salernum (quapropter aequum erat Aminaeos dicere ubi nunc Salernum, non ubi Picentia), Thessalorum fabulosa inuenis (cum Sybaritis) vestigia apud Plinium (n. h. 3, 9, 70): *a Surrento ad Silarum amnem triginta milia passuum ager Picentinus fuit Tuscorum, templo Iunonis Argivae ab Iasone condito insignis* (cf. Strabo lib. VI init.). *intus oppidum Salerni, Picentia.* Iasonis autem nomen (v. O. Müller, Orchom. p. 243 sqq.) suspicionem movet, de Minyis Thessalis narrantem vini Aminaei originem parum feliciter quaesivisse Aristotelem, ita ut e Thessalorum republica iam concedas sua revera accepisse Virgilii commentatores. aliam plane vini Aminaei (utpote sine minio i. e. albi) explicationem ineptam promit Servius, e quo Isidor. orig. 17, 5, 18 cf. 20, 3, 5. ceterum cf. Amymnaeos (unde Amiunaeos?) in fr. Epirot. pol.

112. (449)

Eustath. in Odyss. ν, 408 p. 1746 Rom. (ubi de proverbio ἐς κόρα-
κας): Πανσάντας δέ φησιν ὅτι Βοιωτοῖς (ἀναστάτοις ὑπὸ Θρακῶν γε-

νομένους καὶ περὶ ἀποικίας μαντευομένοις, ut additur in schol. Aristoph.) ἔχρησεν ὁ θεός, ἐνθα λευκοὶ κόρακες αὐτοῖς ὀφθαῶσιν, ἐκεῖ κατοικεῖν. ἰδόντες οὖν φησὶ κόρακας πετομένους περὶ τὸν Παγασητικὸν κόλπον (τοὺς τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερούς add. schol. Aristoph. et Phot. p. 20, 2), οὓς ἄκακοι (ὑπὸ μέθης scil. ut in schol., cf. μεθύσθენტες Zen.) παῖδες ἐγύψωσαν, καὶ (τελειῶσθαι τὸν χρησμὸν φήσαντες add. schol.) ὥκησαν ἐκεῖ καλέσαντες τὸ χωρίον Κόρακας· ὕστερον δὲ Αἰολεῖς ἐκβαλόντες αὐτοὺς ἔπεμπον ἐκεῖ τοὺς φηγαδευομένους. ὁ δ' αὐτὸς λέγει καὶ ὅτι Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ λοιμοῦ κατασχόντος καὶ κοράκων πολλῶν γενομένων τοὺς ἀνθρώπους θηρεύοντας αὐτοὺς καὶ περικαθαίροντας ἐπαοιδαῖς ἀφίεσθαι ζῶντας καὶ ἐπιλέγειν τῷ λοιμῷ φεῦγ' εἰς κόρακας.

Ab historica hac explicatione politicae plane diversa sunt quae iam sequuntur Aesopi (fab. 101) et Aristidis paroemiographi: quas omnes Pausaniae copias e lexico Attico repetunt Photius (p. 19, 24 = Apostol. 7, 96) et ex parte (ita scil. ut primae explicationis loco alia verba Zenobianis gemina insererentur) Suidas s. ἐς κόρακας (cf. etiam schol. in Clem. Alex. p. 97 ed. Lips.). eas autem Didymeas esse praeter schol. in Aristoph. nub. 133 et glossam Hesychii fere nudam docet Zenob. 3, 87, qui prima tantum retinens ait s. ἐς κόρακας: ἐν Θεσσαλίᾳ τόπος ἐστὶ Κόρακες, ὅπου τοὺς κακούργους ἔβαλλον (ita propter alteram proverbii formam βάλλ' ἐς κόρακας Zen. 2, 77, Schol. Ar. l. c., Suid. s. v.). ὅθεν ἢ παροιμία. μέμνηται δὲ ταύτης Μένανδρος συνεχῶς. λέγουσι δὲ ὅτι Βοιωτοῖς Ἀρνην (scil. τῆς Φθιώτιδος, cf. Schol. Il. π, 433. de Boeotis in Thessalia Arnaeis cf. O. Müller, Orchom. p. 385, de situ oppidi idem in Gött. Gel. Anz. 1829 p. 2038) ποτὲ οἰκοῦσι (ita Suid., διοικοῦσι Zen.) προεῖρητο ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἐκπεσεῖσθαι τῆς χώρας λευκῶν κοράκων φανέντων. νεανίσκοι δὲ ποτε μεθύσθენტες καὶ συλλαβόντες κόρακας, γυψώσαντες ἀφῆκαν πέτεσθαι (cf. Suid. ἐγύψωσαν κατὰ παίγνιον καὶ ἀπέστειλαν πατᾶσθαι). ἰδόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ ἐταράχθησαν ὡς τῆς μαντείας λαβούσης τὸ τέλος. καὶ φοβηθέντες οἱ νεανίσκοι τὸν θόρυβον, φυγόντες ὥκησάν τινα τόπον ὃν ἐκάλεσαν Κόρακας. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκβαλόντες τοὺς Βοιωτοὺς οἱ Αἰολεῖς (immo οἱ Θεσσαλοὶ) ἔσχον τὴν Ἀρνην οἰκεῖν οὐσαν καὶ τοὺς ἀμαρτάνοντας μεθιστᾶσιν εἰς τοὺς Κόρακας καλουμένους.

Aristotelis explicationem (quam ad proverbiorum librum Aristotelis nunquam citatum refert C. Müller fr. 280) licet ita breviter exposita sit ut minus quam cui opponitur praecedenti Thessalorum reipublicae convenire epitomatoris culpa videatur cetera quae eadem essent repetere negligentis, quum similis tamen sit, ad eandem redire eandemque rem spectasse

credo. erat autem sermo de penestiarum origine, de qua ita Archemachus in Euboicis (Athen. VI p. 263 cf. Phot. = Suid. s. *πενέσται*): *Βοιωτῶν τῶν τὴν Ἀργεῖαν κατοικισάντων οἱ μὴ ἀπάραντες εἰς τὴν Βοιωτίαν ἀλλ' ἑμφιλοχεύσαντες παρέδωκαν ἑαυτοὺς τοῖς Θετταλοῖς δουλεῦν* etc.

113. (450)

Harpocrat. s. *τετραρχία*: *Δημοσθένης Φιλιππουκοῖς* (3, 26. cf. 2, 22). *τεττάρων μερῶν ὄντων τῆς Θετταλλίας ἕκαστον μέρος τετράς ἐκαλεῖτο, καθά φησιν Ἑλλάνικος ἐν τοῖς Θετταλικοῖς. ὄνομα δέ φησιν εἶναι ταῖς τετράσι Θετταλιῶτιν Φθιώτιν Πελασγιῶτιν Ἑστιαιωτιν* (eadem nomina apud Strabon. IX p. 430. cf. Apollodorus apud Schol. Apollon. 3, 1000 et Aristarchus apud Schol. Eur. Alc. 1164 Cob., ad II. β, 711 utroque). *καὶ Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῇ κοινῇ Θετταλῶν πολιτείᾳ ἐπὶ Ἀλεῦνι τοῦ πυρροῦ* (cf. Buttmann, Mythologus II p. 251. Plut. de frat. am. 31) *διηρῆσθαι φησιν εἰς ὃ μοίρας τὴν Θετταλλίαν. εἴη ἂν οὖν λέγων ὁ Δημοσθένης τὴν τετραρχίαν. ὅτι δὲ Φίλιππος καθ' ἑκάστην τούτων τῶν μοιρῶν ἄρχοντα κατέστησε δεδηλώκασιν ἄλλοι τε καὶ Θεόπομπος ἐν τῇ μὲν*.

114. (451)

Schol. (cod. Vat.) ad Eurip. Rhes. v. 307 (p. 296 ed. Cobet. post I. Dierckx Phoenissas 1846) *πολλὰ πελταστῶν τέλη: πέλτη ἄσπὶς ἐστὶν ἔνυν οὐκ ἔχουσα, καθάπερ φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν Θεσσαλῶν πολιτείᾳ γράφων οὕτως «διελὼν δὲ τὴν πόλιν (corr. τὰς πόλεις) Ἀλεῦνας (cod. ἀλόας) ἔταξε καὶ (corr. κατὰ) τὸν κληρὸν παρέχειν ἑκάστους, ἐπιπλάς μὲν τεσσαράκοντα, πελταστὰς (cod. ὀπλίτας, quod corr. Cob.) δὲ ὀγδοήκοντα. ἦν δὲ ἡ πέλτη ἄσπὶς ἔνυν οὐκ ἔχουσα ἐπὶ χαλκῷ αἰγὸς δέρματι περιτεταμένη (corr. οὐδ' ἐπὶ χαλκῷ οὐδὲ βοὸς ἀλλ' αἰγὸς ἢ οἶδς [ita his Eust. ὅς lex.] δέρματι περιτεταμένη. quam definitionem e Didymi in Euripidem comm., de quo M. Schmidt Did. p. 274, lexicoque tragico atque Diogeniano oriundam cum ipso Arist. nomine repetunt Schol. in Plat. legg. VII p. 453 Bekk. eoque omisso Phot. et Lex. Seg. s. *πελτασταί* et ex Aelio Dionysio Eust. in II. p. 905 cf. p. 911 Rom., breviusque primis tantum verbis servatis Hesych. s. *πέλτη*, Suid., Etym. M. p. 660, 25. cf. etiam Tim. lex. Plat. s. v. p. 211 Ruhnck., Schol. vulg. Eurip. Alc. 516) καὶ τριάκοντα (add. ὀπλίτας quod quum antea pro *πελταστὰς* errore positum esset, iam hic omissum est), οἳ (cod. ἡ, corr. Cob.) μακρὸν δόρυ πάντες ἐφόρουν ὃ σφέδιον ἐκαλεῖτο.*

Correcturas appositae commendat similis postea Iasonis ratio apud Xen. Hell. 6, 1, 19: *ἐπεὶ γὰρ μὴν ἐτάγευσεν* (cf. 6, 4, 28 τῷ νόμῳ Θεττα-

λῶν ταγός ei 6, 1, 8), διέταξεν ἑπικόν τε ὅσον ἐκάστη πόλις δυνατὴ ἦν παρέχειν καὶ ὀπλικόν. καὶ ἐγένοντο αὐτῷ ἑπτεῖς μὲν σὺν τοῖς συμμάχοις πλείους ἢ ὀκτακισχίλιοι, ὀπλῖται δὲ ἐλογίσθησαν οὐκ ἐλάττους διςμυρίων, πελταστικόν γε μὴν ἑκανὸν πρὸς πάντας ἀνθρώπους ἀντιταχθῆναι· ἔργον γὰρ ἐκείνων γε καὶ τὰς πόλεις ἀριθμῆσαι. προεῖπε δὲ καὶ τοῖς περιοίκοις πᾶσι τὸν φόρον ὥσπερ ἐπὶ Σκόπα τεταγμένος ἦν φέρειν. diversum autem de Aristotelis loco Prelleri (Philologus III p. 139) iudicium est, qui post equites et hoplitas peltastarum excidisse mentionem statuens hos ipsos gessisse vult τρι' ἀκόντια ἢ μακρόν δόρυ.

115. (452)

Athen. XI p. 499: λάγυνον δὲ μέτρον λέγουσιν εἶναι ὄνομα παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν, ὡς χοῦς καὶ κοτύλης, χωρεῖν δ' αὐτὸ κοτύλας Ἀττικὰς δώδεκα. καὶ ἐν Πάτραις δὲ φασὶ τοῦτ' εἶναι τὸ μέτρον τὴν λάγυνον. ἀρσενικῶς δὲ εἴρηκε τὸν λάγυνον Νικόστρατος ... Δίφιλος ... Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Θετταλῶν πολιτεῖα θηλυκῶς λέγεσθαι φησιν ὑπὸ Θετταλῶν τὴν λάγυνον. καὶ Ριανός ... οὐδετέρως δὲ Δίφιλος ἐν ἀδελφοῖς εἴρηκεν ...

Ex eodem fonte Poll. 10, 72, Pamphilo scilicet (i. e. lexico comico Didymi), cui omnia illa debentur quae de variis ποτηρίων vel ἐκπαυμάτων nominibus exhibet Athenaeus libro undecimo in lexicī formam rationemque plane converso. cf. etiam Moeris p. 202, 19 Bekk.: λάγυνος ἀρρενικῶς Ἀττικοί, θηλυκῶς Ἕλληνες.

116. (453)

Ammonius de diff. voc. p. 147 Valck. (p. 140 Lips.) s. χλαμύς καὶ χλαῖνα διαφέρει, καθὼς διὰ πολλῶν ἀπέδειξε Δίδυμος ἐν ὑπομνήματι δευτέρου Ἰλιάδος (β', 183)· ἡ μὲν χλαῖνα ἡρωικὸν φόρημα, χλαμύς δὲ Μακεδονικόν, μετὰ ἑξακόσια ἔτη τῶν ἡρωικῶν ὀνομασθεῖσα Σαπφῶ (ita Salmas. pro Σαπφῶ)· πρώτη (ita Hemsterh. pro αὐτῇ)· γὰρ μέμνηται τῆς χλαμύδος (cf. qui ex eodem Didymo sive potius Pamphilo hausit Pollux 10, 124: Ὀμηρος καὶ τὰ λεπτά — sc. ἱμάτια — χλαῖνας καλεῖ. οἱ μὲντοι Ἀττικοὶ τὸ λεπτόν χλανίδα καὶ τὸ ἑπικόν χλαμύδα, ὡς Θετταλῶν. πρώτην δὲ φασὶ χλαμύδα ὀνομάσαι Σαπφῶ ἐπὶ τοῦ Ἑρωτος εἰποῦσαν etc. cf. Θετταλικὰς χλαμύδας Poll. 7, 46). διαφέρειν φησὶ (sc. Δίδυμος) καὶ τῷ σχήματι· ἡ μὲν γὰρ χλαῖνα τετραγώνον, φησὶν, ἱμάτιον, ἡ δὲ χλαμύς εἰς τέλειον (corr. εἰς κύκλον. cf. Ptolemaei Ascalon. et Cyrilli ex Ammonio glossas s. χλαῖνα, quas citat Valckenaer in nota ad h. l. ubi Ptol. ἡ δὲ χλαμύς Μακεδόνων ἐστὶν εὖρημα καὶ ἔχει κυκλο-

τεριῇ τὰ κάτω) περὶ τὰ κάτω συνήκται. καὶ τοὺς (ὥστε τοὺς Scal.) χρη-
σαμένους πολὺ καὶ ἀπ' ἀλλήλων διεστάναι. προσάγεται Ἀριστοτέ-
λην, Φύλαρχον, Πολέμωνα ὅτι πολὺ διαφέρουσιν.

E Didymi igitur commentario sumtum est scholium in A (p. 55 Vill.)
et L (p. 95, 16 ed. Bachmann.) ad II. β, 183 χλαῖναν: χλαῖνα ἡ τετρα-
γωνος, χλαμὺς ἡ εἰς ὀξὺ λήγουσα (quae male vulgo interpunguntur).

(Θηβαίων.)

117. (454)

Schol. in Dionys. Thrac. gramm. (in Bekkeri An. Gr. t. II) p. 783, 1:
τῶν στοιχείων εὐρετὴν ἄλλοι τε καὶ Ἐφορος ἐν δευτέρῳ Κάδμον φασί.
τῆς δὲ (τινὲς δὲ τῆς corr. C. Müller ad fr. 256) Φοινίκων εὐρέσεως πρὸς
ἡμᾶς διόσκορον (sic) γεγενῆσθαι, ὥς καὶ Ἡρόδοτος ἐν ταῖς ἱστορίαις
(5, 58) καὶ Ἀριστοτέλης λέγει. φασὶ γὰρ ὅτι Φοινίκες μὲν εὗρον τὰ
στοιχεῖα, Κάδμος δὲ ἤγαγεν αὐτὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Πυθόδωρος δὲ
etc. (multi alii deinde auctores antiqui citantur, e quibus Anticlidides apud
Plinium quoque reperitur. Aristotelem omittit qui eodem cum Plinio et
scholiis loco utitur quemque exscribit Suidas s. γράμματα Clemens Al.
str. I p. 132: Κάδμος δὲ Φοῖνιξ ἦν ὁ τῶν γραμμάτων Ἑλλήσιν εὐρε-
τής, ὡς φησιν Ἐφορος, ὅθεν καὶ Φοινικήα τὰ γράμματα Ἡρόδοτος
κεκλήσθαι γράφει. cf. Bekk. An. p. 782, 14). sequitur alius auctoris de
eodem argumento scholium p. 786, 1, ubi ita: τῶν στοιχείων ὁ Κάδμος
εὐρετής ἐστίν, ὡς φησιν Ἐφορος καὶ Ἀριστοτέλης· ἄλλοι δὲ λέγου-
σιν ὅτι Φοινίκων εἰσὶν εὐρήματα, Κάδμος δὲ ταῦτα διεπόρθμευσεν εἰς
τὴν Ἑλλάδα. Πυθόδωρος δὲ etc. quae supplenda sunt e Plinio VII s. 57
(de quo cf. ad Chalced. pol.): litteras semper arbitror Assyriis fuisse,
sed alii apud Aegyptios a Mercurio, ut Gellius, alii apud Syros reper-
tas volunt. utique in Graeciam intulisse e Phoenice Cadmum sedecim
numero, quibus Troiano bello Palamedem adiecisse quatuor hac figura
Θ Ξ Φ Χ, totidem post Simonidem melicum Ζ Η Ψ Ω (de codicum
scriptura v. ed. Sillig. t. II p. 61. cf. Nonnus schol. in Greg. Naz. p. 66
Mont. de numero quatuor Plut. qu. conv. IX, 3, 2), quarum omnium vis
in nostris recognoscitur. Aristoteles decem et octo prae fuisse
Α Β Γ Δ Ε Ζ Ι Κ Λ Μ Ν Ο Π Ρ Σ Τ Τ Φ et duas ab Epicharmo
additas Θ Χ quam a Palamede mavolt (cf. Bekk. Anecd. p. 782 et ex
anon. gramm. p. 1169). Anticlidides in Aegypto invenisse etc. (de omni
hac materia Io. Franz, Elem. epigr. Gr. p. 12. 14).

In Plinii autem disputatione quum coniuncti semper (et ter quidem)
afferantur Aristoteles et Theophrastus, Aristotelis fragmentum latere fa-

cile credideris in hoc primo loco non minus, quo Theophrasti cui opponitur sententia celatur, quam in ceteris qui sequuntur: *lapicidinas Cadmus Thebis (invenit) aut, ut Theophrastus, in Phoenice; Thra- son muros; turres, ut Aristoteles, Cyclopes, Tirynthii ut Theophrastus ... aes conflare et temperare Aristoteles Lydum Scythen monstrasse, Theophrastus Delan Phrygem putant... Gyges Lydus picturam Aegypti et in Graecia Euechir Daedali cognatus, ut Aristoteli placet, ut Theo- phrasto, Polygnotus Atheniensis* (v. fr. 2. 97. 162). iam vero ubi cum lithotomia illa Cadmi coniunctum apud Clem. Al. t. II p. 54, 7 Lips. le- gisti illud quod alio loco praebet Plinius: *auri metalla et flatu- ram Cadmus Phoenix ad Pangaeum montem*, suspicio na- scitur uberius Aristotelem in Thebanorum republica de Cadmi meritis disputasse eique omnia deberi quae ut dispersa legebantur apud *εὐρη- μάτων* scriptores, ita nunc leguntur apud Plinium.

118. (455)

Zenob. prov. 6, 17 (eademque testimoniis abiectis in Plut. prov. 47) *τί οὐκ ἀπήγξω ἵνα Θήβησιν ἥρωας γένῃ: ταύτης Πλάτων ἐν Μενέλεω μέμνηται. φασὶ δὲ ὅτι ἐν Θήβαις οἱ ἑαυτοὺς ἀναιροῦντες οὐδεμῶς τιμῆς μετεῖχον. καὶ Ἀριστοτέλης δὲ φησι περὶ Θηβαίων τὸ αὐτὸ τοῦτο, ὅτι τοὺς αὐτόχειρας ἑαυτῶν γινομένους οὐκ ἐτίμων. τὸ οὖν «ἵνα ἥρωας γένῃ» κατ' εὐφημισμὸν εἴρηται.*

Eadem ex eodem fonte habebant lexica. cf. Phot. (= Suid., cf. Apostol. prov. 16, 72. Greg. Cyr. 3, 80) p. 590, 22 *τί οὐκ ἀπήγξω ἵνα Θήβησιν ἥρωας γένῃ: κέχρηται αὐτῇ Πλάτων ἐν Μενελάῳ, παρὰ δὲ τὴν ἱστορίαν· οἱ γὰρ ἐν Θήβαις ἑαυτοὺς διαχειρισάμενοι οὐδ' ἥστι- νοσοῦν τιμῆς ἡξιοῦντο.*

(Ἰα σ έ ω ν.)

119. (456)

Schol. (cod. Ven. B et Lips.) in Iliad. β, 126 *ἐς δεκάδας δια- κοσμηθεῖμεν: ἔθος πλειονας τῶν δέκα μὴ συνεσθῆναι, ὥς καὶ Ἀρι- στοτέλης ἐν πολιτείαις φησὶν. τὸ δὲ διακοσμηθεῖμεν...*

Exile hoc uberioris disputationis fragmentum de more quem Ionicus poeta tangit Ionico τοῦ κατὰ δεκάδας ἐστιᾶν, ita scil. ut unicuique de- cadi suus esset οἶνοχοος (εἵπερ... ἡμεῖς δ' ἐς δεκάδας διακοσμηθεῖμεν Ἀχαιοί, Τρώων δ' ἄνδρα ἕκαστον ἐλοίμεθα οἶνοχοεῖν, πολλὰ κεν δεκάδες δευόλατο οἶνοχόοιο), lasensium in Caria civitatis opulentiae (Thuc. 8, 28) more inter alia (cf. de syssitiis schol. in Plat. legg. p. 449 Bekk. of

συσσιτοῦντες δέκα ἦσαν. diff. Plut. Lyc. 12) illustrasse commentarii excerpti auctorem ad numerum decem attentum, ex Heraclidis *περὶ πολιτειῶν* fragmento *Ἰασέων* inscripto intelligitur, quod ita habet (p. 28 Schn.): *τούτοις οὐκ ἐξῆν ἐν γάμοις πλείους ἑστιᾶν [τῶν] δέκα καὶ γυναικῶν ἔσσαν οὐδὲ γάμους ποιεῖν πλείον ἡμερῶν δύο.* quae ex eodem Aristotelis loco petita esse bene observavit C. Grashof (Jahn, Jahrb. f. Phil. u. Paed. t. X. 1829. p. 151). ceterum cf. schol. BV ad II. δ, 259 (cf. 344. schol. BLV et Hornei. ad ι, 70) *ἐν δαίτῳ* (ὅτε *πέρ τε γερούσιον αἰθοπα οἶνον Ἀργείων οἱ ἄριστοι ἐνὶ κρητῆρι κέρωνται* sc. ut suum cuique *δαιτρὸν* dividant): *τίμιον τοῦτο παρὰ τοῖς παλαιοῖς, ὥς ἔτι καὶ νῦν παρὰ Κυμαίοις.*

Ἰθακησίων μβ.

120. (457)

Etymol. Magn. p. 144, 22 s. *Ἀρκείσιος*: ὁ ἥρωας, ὁ πάππος Ὀδυσσεύς. *παρὰ τὸν ἀρκέσω μέλλοντα Ἀρκέσιος καὶ Ἀρκείσιος.* οὕτως *Ἡρωδιανός* (cf. Etym. Gud. p. 77, 57. Eust. Od. p. 1516). *Ἀριστοτέλης* δὲ ἐν τῇ *Ἰθακησίῳ πολιτείᾳ*, τὸν *Κέφαλον* οἰκοῦντα ἐν ταῖς ἀπ' αὐτοῦ κληθείσαις *Κεφαλληνίαις νήσοις* (ἐν τῇ ἀπ' αὐτοῦ κληθείσῃ *Κεφαλληνίᾳ νήσῳ* Eud.), *ἄπαιδα ἐπιπολὺ ὄντα, ἐρόμενον (ἐρωτήσαντα Eud.) τὸν θεὸν κελευσθῆναι ᾧ ἂν ἐπιτύχῃ (ἐντύχῃ Eud.) θήλει συγγενέσθαι· παραγενόμενον δὲ εἰς τὴν πατρίδα καὶ δὴ ἐντυχόντα (ἐντυχάνοντα Eud.) ἄρκτῳ κατὰ χρῆσμον συγγενέσθαι, τὴν δὲ ἐγκύμονα γενομένην μεταβαλεῖν εἰς γυναῖκα καὶ τεκεῖν παῖδα Ἀρκείσιον, ἀπὸ ἄρκτου* (eadem ex eodem fonte tradit Eudocia p. 394 tangitque Eust. Od. p. 1756. 1961).

Cf. schol. Io. Tzetzae in Antehomerica sua p. 34 (ed. Schirach. Hal. 1770) *Κεφαλλῆνες*: *Κεφαλλῆνες λέγονται ἀπὸ Κεφαλίου τοῦ Δημονέως, τοῦ Ἀρκείσιου πατρός· κυριεύσας γὰρ τῆς χώρας οὕτως αὐτὴν ὠνόμασε. τούτῳ τῷ Κεφάλῳ ἄπαιδι ὄντι ἐδόθη χρῆσμός παιδοποιῆσαι μίγντα τῷ ἐντυχόντι θήλει· ὃς ἄρκτῳ μίγεις τὸν Ἀρκείσιον ἔτεκεν, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἰθακησίῳ πολιτείᾳ.*

Ex eodem Aristotele eadem manifesto accepit Heraclides, cuius haec de Ithacensibus leguntur (p. 27): *Κεφάλῳ μαντευσαμένῳ περὶ παίδων ὁ θεὸς εἶπεν, ᾧ ἂν ἐντύχῃ (scil. θήλει) πρῶτον συγγενέσθαι· τὸν δὲ περιτυχεῖν ἄρκτῳ καὶ πλησιάσαντα γεννήσαι * γυναῖκα* (ita codd. de lacuna cf. C. Müller ad h. l. in Fr. hist. II p. 223. Eudoc. p. 260), *ἐξ ἧς τὸν Ἀρκείσιον φερωνύμως ὀνομασθῆναι.*

121. (458)

Eustath. in *Odys.* π, 118 p. 1796 Rom.: *ἰστέον δὲ ὅτι γενεαλογοῦσι Διὸς μὲν καὶ Εὐρυοδείας Ἀρκείσιον, αὐτοῦ δὲ καὶ Χαλκομεδούσης Λαέρτην, τοῦ δὲ καὶ Ἀντικλείας Ὀδυσσεύα, οὗ καὶ Πηνελόπης Τηλέμαχον, αὐτοῦ δὲ καὶ Πολυκάστης τῆς Νέστορος Περσέπτολιν, ὡς Ἡσίοδος· Τηλεμάχῳ δ' ἄρ' ἔτικτεν εὖζωνος Πολυκάστη, Νέστορος ὀπλοτάτῃ κούρῃ Νηληϊάδαο, Περσέπολιν, μιχθεῖσα διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν Ἰθακησίων πολιτείᾳ καὶ Ἑλλάνικος δὲ Τηλέμαχόν φασι Ναυσικαῶν γῆμαι τὴν Ἀλκινόου καὶ γεννῆσαι τὸν Περσέπτολιν. τινὲς δὲ etc. (sequuntur alii auctores multi de Ulixis et Telemachi filii quales citare solet Didymus: Telegoniae poeta, Lysimachus, Sophocles, ὁ τοὺς νόστους ποιήσας.)*

Eadem prorsus et ex eodem fonte cum Eustathio communi, quali saepe utuntur, habet Eudocia p. 77 (ubi simpliciter sine libro citatur ita Ἀριστοτέλης δὲ καὶ Ἑλλάνικος Τηλέμαχόν φασι etc.) cf. p. 394. aliam genealogiam Aristotelicae (e quo Cephali est Arcesius, cuius Laertes) similiorem habes in Schol. Ven. A ad Il. β, 631 (cf. LV ad β, 173), ubi de Cephallenia a Cephalo appellata (= Strabo X p. 456. Paus. 1, 37) Δηϊόνος filio, e quo Κίλλεύς, οὗ Ἀρκείσιος, οὗ Λαέρτης (eadem e schol. Hom. Eust. p. 307).

122. (459)

Plutarch. quaest. Graec. 14: *τίνες οἱ παρ' Ἰθακησίοις Κολιάδαι καὶ τίς ὁ φάγιλος; τῷ Ὀδυσσεὶ μετὰ τὴν μνηστηροφονίαν οἱ ἐπιτήδαιοι τῶν τεθνηκότων ἐπανέστησαν, μεταπεμφθεὶς δ' ὑπ' ἀμφοτέρων διαιτητῆς Νεοπτόλεμος ἐδικαίωσε τὸν μὲν Ὀδυσσεύα μεταναστῆναι καὶ φεύγειν ἐκ τῆς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου καὶ Ἰθάκης ἐφ' αἵματι, τοὺς δὲ τῶν μνηστήρων ἑταίρους καὶ οἰκείους ἀποφέρειν ποινὴν Ὀδυσσεὶ τῶν εἰς τὸν οἶκον ἀδικημάτων καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν. αὐτὸς μὲν οὖν εἰς Ἰταλίαν μετέστη, τὴν δὲ ποινὴν τῷ υἱῷ καθιερώσας ἀποφέρειν ἐκέλευσε τοὺς Ἰθακησίου· ἦν δ' ἄλφιτα, οἶνος, κηρία, ἔλαιον, ἄλεις, ἱερεῖα πρεσβύτερα φαγίλων. φάγιλον δὲ φησιν Ἀριστοτέλης τὸν ἀμνὸν εἶναι (cf. Hesych. s. φάγιλος: ἀμνός). τοὺς δὲ περὶ Εὐμαίων ἐλευθερώσας ὁ Τηλέμαχος κατέμιξεν εἰς τοὺς πολίτας καὶ τὸ γένος ἐστὶ Κολιαδῶν ἀπ' Εὐμαίου καὶ Βουκολιδῶν (vulgo Βουκολιῶν. cf. Eust. ad Il. ο, 338 p. 1018) ἀπὸ Φιλοτίλου.*

123. (460)

Tzetzes ad Lycophr. 799 (ed. C. G. Müller p. 790) *μάντιν δὲ νεκρὸν (Εὐρυτᾶν στέψει λεώς): Ἀριστοτέλης φησὶν ἐν Ἰθακη-*

σίλων πολιτεία Εὐρυτάνας ἔθνος εἶναι τῆς Αἰτωλίας (cf. Thuc. 3, 94. Steph. s. v.) ὀνομασθῆναι ἀπὸ Εὐρύτου (cf. Od. φ, 32), παρ' οἷς εἶναι μαντεῖον Ὀδυσσέως. τὸ δ' αὐτὸ καὶ Νίκανδρος ἐν Αἰτωλικοῖς.

124. (461)

Phot. lex. p. 525, 21 (= Suid.) s. σκυτάλη: ἐπιστολὴ Λακωνικὴ (cf. Hes. s. v. Etym. M. p. 720, 45. 49. Etym. Gud. p. 505, 39). ἦν δὲ ἡ σκυτάλη ξύλον ἐξεσμένον ἐπλήμκες. δύο δὲ παρὰ Λακεδαιμονίοις ὑπῆρχον σκυτάλαι, καὶ τὴν μὲν μίαν κατεῖχον οἱ ἑφοροὶ τῶν Λακεδαιμονίων, τὴν δὲ ἑτέραν τῷ ἐκπεπομένῳ παρ' αὐτῶν στρατηγῷ παρεῖχον. καὶ ὁπότε ἐβούλοντό τι ἐπιστεῖλαι αὐτῷ, φέροντες ἱμάντα λευκὸν περιέλλουν τὴν σκυτάλην καὶ ἐπὶ τοῦ ἱμάντος ἔγραφον, καὶ ἀνελλίττοντες παρεῖχον τὸν ἱμάντα τῷ ἀποφέροντι. τοῦτο δὲ ἐποιοῦν ἵνα μὴ μανθάνωσιν οἱ ἀποφέροντες τὸ δηλούμενον ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ στρατηγὸς δεχόμενος τὸν ἱμάντα τῇ ἑαυτοῦ σκυτάλῃ περιέλιπτε καὶ ἀνεγίνωσκεν οὕτω τὰ γεγραμμένα. λέγεται οὖν καὶ ἡ ἐπιστολὴ σκυτάλη καὶ αὐτὸ τὸ ξύλον ἀφ' οὗ καὶ ἡ ἐπιστολή (eadem accuratius ex eodem fonte — Aristotele in pol. Lacon. ? — habes apud Gell. 17, 9 pluribusque modis parum diversis narrata in Schol. Pindar. Olymp. 6, 154 p. 152 Boeckh, cf. Schol. in Aristoph. av. 1283 in quibus Symmachus et Didymus citantur, item in Lysistr. 901. Schol. Thucyd. 1, 131). Διοσκουρίδης δὲ ἐν τοῖς περὶ νομίμων τοὺς δανείζοντας ἐν Σπάρτῃ διαιρεῖν σκυτάλην δύο παρόντων μαρτύρων καὶ γράφειν τὸ συμβόλαιον ἐν ἑκατέρῳ τμήματι, καὶ τὸ μὲν ἐνὶ τῶν μαρτύρων διδόναι, τὸ δὲ δεῖ ἑαυτοῦ ἔχειν. ἐχρῶντο δ' αὐτῷ (corr. αὐτῇ) καὶ ἄλλοιως (ita Suid., falso καὶ ἄλλοι Phot.), ὥς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἰθακησίῳ πολιτεία μβ (ita Phot. et Suid.).

Alius iste modus fortasse is est quem addunt Schol. Pind. l. c.: ἄλλοι δὲ ὅτι ἐχρῶντο πλατεῖαις σκυτάλαις οἱ Λάκωνες ἐγγράφοντες αὐτῶν τὰς ἐπιστολάς καὶ ἐγκλείοντες εἰς σκύτινα ἄγγεῖα καὶ οὕτω σφραγίζοντες.

Ἱμεραίῳν.

125. (462)

Pollux IV, 174: ἐν δ' Ἱμεραίῳν πολιτεία φησὶν (Ἀριστοτέλης) ὥς οἱ Σικελιώται τοὺς μὲν δύο χαλκοὺς ἐξᾶντα καλοῦσι, τὸν δὲ ἕνα οὐγκίαν, τοὺς δὲ τρεῖς τριαῖντα, τοὺς δὲ ἕξ ἡμίλιτρον, τὸν δὲ ὀβολὸν λίτρον, τὸν δὲ Κορίνθιον στατήρα δεκάλιτρον ὅτι δέκα ὀβολοὺς δύνανται.

Eadem repetit Poll. IX, 80. cf. supra ad Agrigent. pol.

Κ ε ί ω ν.

E *Κείων* (scribitur *Κίων*) republica apud Sopatrum excerpta legebantur secundum Photium (bibl. cod. 161).

126. (463)

Schol. in Theocrit. id. V, 53 (p. 194 Ahrens) στασῶ (δὲ κρατῆρα μέγαν λευκοῖο γάλακτος ταῖς νύμφαις, στασῶ δὲ καὶ ἄδξος ἄλλον ἐλαίω): παρόσον (πάρισον corr. Ahrens) ἔλαιον ἐκτίθησι ταῖς νύμφαις· αὗται γὰρ ἐκθρέψασαι τὸν Ἀρισταῖον (de var. lect. cf. Dübner in adnot. p. 137) ἐδίδαξαν τὴν τοῦ ἐλαίου ἐργασίαν καὶ μέλιτος, ὡς φησιν Ἀριστοτέλης.

Pleniora narrationis Aristotelicae vestigia inveniuntur in Heraclid. polit. exc. (s. v. *Κείων*) p. 13, 16 Schn.: Ἀρισταῖον δὲ φασὶ μαθεῖν παρὰ μὲν νυμφῶν τὴν προβάτων καὶ βοῶν ἐπιστήμην, παρὰ δὲ Βρισῶν τὴν μελιττουργίαν· φθορᾶς δὲ οὐσης φυτῶν καὶ ζώων διὰ τὸ λείπειν ἐτησίας * (ubi quae deficiunt suppledit Valerii Probi q. f. comm. ad Virg. georg. 1, 14 p. 28, 20 Keil. e Varronis Atacini Argonautis. tangit etiam Theophrastus in l. de ventis 14: εἰ δέ ποτ' ἐξέλιπον καὶ Ἀρισταῖος αὐτοὺς ἀνεκαλέσατο θύσας τὰς ἐν Κέῳ θυσίας τῷ Διί, καθάπερ μυθολογοῦσιν... cf. L. Preller, Griech. Myth. I p. 307). Schol. in Apoll. Rh. 2, 498 (p. 417, 10 Keil): Ἀρισταῖος δὲ ἐν τῇ Κέῳ εὐρὼν τὰ μελισσοουργικὰ πρῶτος καὶ τὴν τοῦ ἐλαίου κατεργασίαν, καὶ κατακαλεσάμενος τοὺς ἐτησίας Ζεὺς Ἀρισταῖος ἐκλήθη καὶ Ἀπόλλων Ἀργεὺς καὶ Νόμιος. cf. Schol. Pind. Pyth. 9, 113. de mellis et olei studio Aristaei cf. etiam Serv. in Virg. georg. 1, 14 et Plin. 7, 57: *oleum et trapetas Aristaeus Atheniensis, idem mella (invenit)*. de etesiis (praeter Apollonium et Probum) et Iovis Icmæi templo cf. Clem. Alex. str. p. 267 Syll. in lexicis antiquis eadem legebantur s. v. βρίσαι, cf. Hes. βρίσαι... καὶ νύμφαι. Etym. M. p. 213, 55 βρίσαι: νύμφαι οὕτω καλούμεναι ἢ ὅτι βρίσαι, καὶ γὰρ μελισσοουργίαν αὐται τὸν Ἀρισταῖον ἐδίδαξαν, τροπῇ τοῦ λ̄ εἰς ρ̄· ἢ παρὰ τὸ βρύειν, ὃ ἐστὶν ἀνθεῖν τὴν ἐλαίαν, ἥς τὴν ἐργασίαν καὶ αὐτὴν ὑπέδειξεν Ἀρισταῖος τὴν διὰ τῆς ἀμβροσίας· ἢ ἀπὸ τοῦ βρίξαι καὶ κατακοιμίσαι αὐτὸν καὶ καταβανκαλίσαι, ὅτι ἐτιθήνουν αὐτόν.

Κερκυραίω ν.

127. (464)

Schol. Laurent. in Apollon. Rhod. IV, 983 (p. 512, 20 Keil) ἢ ὕπο δὴ κείσθαι δρέπανον: ἢ νῆσος ἢ Κέρκυρα. αὕτη πρότερον Σχερία ἐκαλεῖτο. ἀποδίδωσι δὲ τὴν αἰτίαν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Κερκυ-

ραίων πολιτεία. φησὶ γὰρ τὴν Δῆμητρα φοβουμένην μὴ οἱ ἐκ τῆς ἡπείρου ἐρχόμενοι (ἐπιχεόμενοι Steph. Byz.) ποταμοὶ ἡπειρον αὐτὴν ποιήσωσι, δεηθῆναι Πυσειδῶνος ἀποστρέψαι τὰ τῶν ποταμῶν ρεύματα· ἐπισχεθέντων οὖν τούτων, ἀντὶ Δρεπάνης Σχερίαν ὀνομασθῆναι (αὐτὴν κληθῆναι Steph.). (Δρεπάνη δὲ ἐκαλεῖτο add. schol. Flor., om. Laur.) διὸ τὴν Δῆμητρα αἰτησαμένην δρεπάνην παρ' Ἡφαίστου τοὺς Τιτᾶνας διδάξαι θερίζειν, εἰτα αὐτὴν κρύψαι εἰς τὸ παραθαλάσσιον μέρος τῆς νήσου. προσκλυζούσης δὲ τῆς θαλάσσης ἐξομοιωθῆναι τὴν θέσιν τῆς γῆς δρεπάνη (Callimachi haec esse videntur propter Plinium 4, 19, 52 *Homero dicta Scheria et Phaeacia, Callimacho etiam Drepane*). Τίμαιος δέ (cf. schol. Flor. hic paulo accuratiora) φησιν, ὃ ἐξέτεμεν τοῦ Οὐρανοῦ ἢ τοῦ Κρόνου τὰ αἰδοῖα ὁ Ζεὺς, τοῦτο κεκρύφθαι.

Haec, quae eadem fere leguntur in schol. ed. princ. Florent., e veteribus Apollonii commentatoribus (Theone, Sophocle) exscripta sunt, quibus utitur Stephanus Byz. qui quidem prima tantum Aristotelis verba repetit s. Σχερία: ἡ Φαιακία. κέκληται, ὡς Ἀριστοτέλης φησίν, ἀπὸ τοῦ τὴν Δῆμητρα φοβουμένην etc. in recentiore autem illa scholiorum pridem collectorum receusione, quae dedita Byzantini cuiusdam opera rotundior evasit et fere continua (haec codice Parisino continetur eademque ipsa habetur in cod. Vindobon. chart. sec. XV, quem inspexi, phil. Gr. 81) auctorum testimonia ad temporis ordinem ita transponuntur ut ex ignoto illo auctore et e Timaeo de Drepane dicatur primum, deinde de Scheria ex Aristotele. Eustathius in Od. p. 1521 sua habet e Stephano.

128. (465)

Schol. in Aristoph. av. 1463 Κορκυραῖα: λέγεται τις Κορκυραία μάστιξ. συνεχῶς δὲ παρὰ Κορκυραίοις ἀταξίαι γίνονται· διὰ τὸ στασιάζειν οὖν ἐπεπόλασε παρ' αὐτοῖς ἡ μάστιξ, ὥστε διπλαῖς χρῆσθαι μεγάλαις καὶ ἐλεφαντοκόποις. ἄλλως. λέγεται τις Κορκυραία μάστιξ. Φρόνιχος Σατύροις Κορκυραῖοι δ' οὐδὲν ἐπιβάλλουσι μάστιγες. ὥστε καὶ εἰς παροιμίαν ἤδη ἐλθεῖν. Ἀριστοτέλης (Ἀριστοφάνης codd. id quod male defendit Nauck Aristoph. p. 239) δὲ τὸ Κορκυραία μάστιξ λέγων φησὶν οὕτως· «διὸ καὶ τὰς κόπας αὐτῶν ἐλεφαντίνους ἐποίησαντο καὶ τῷ μεγέθει περιττάς· ὅθεν ἡ Κορκυραία ἐπεπόλασε μάστιξ καὶ εἰς παροιμίαν ἦλθε». ταῦτα δὲ λέγων τύπτει αὐτόν.

Didymea haec eisdem uterque verbis tradunt Zenobius (prov. 4, 49) et Hesychius s. Κερκυραία μάστιξ: περιττὴν τινα κατασκευὴν ἔχον αἱ Κερκυραῖα μάστιγες (διὸ καὶ εἰς παροιμίαν παρῆλθον add. Zen.).

οἱ δὲ καὶ διπλᾶς αὐτὰς ἔφασαν εἶναι, εἶχον δὲ ἑλεφαντίνας κώπας καὶ τῷ μεγέθει περιτταὶ ἦσαν. ὑπερῆφάνους γὰρ εὐπραγοῦντας τοὺς Κερκυραίους φησὶν Ἀριστοτέλης γενέσθαι (δοκεῖ δὲ αὕτη χαλεπωτάτη εἶναι κατὰ τῶν παιδευομένων add. cod. Bodleianus). memoratur pro-verbium etiam in Diogeniani prov. 5, 50 (= Apost. 9, 69).

Κ ι α ν ῶ ν.

129. (466)

Schol. in Apollon. Rh. I, 1177 p. 375, 15 Keil (e quibus eadem, Ar. tamen nomine om., Etymol. M. p. 512, 37) *Κιανίδος*: περιφραστικῶς τὴν Κίον· ἔστι δὲ πόλις Μυσίας ἀπὸ Κίον τοῦ ἀφηγησαμένου τῆς Μιλησίων ἀποικίας (cf. Schol. ad I, 1346), ὡς ἱστορεῖ Ἀριστοτέλης ἐν Κιανῶν πολιτείᾳ. κατώκησαν δὲ αὐτὴν πρῶτον Μυσοί, ἔπειτα Κάρεις, τρίτον Μιλήσιοι.

Κ ο λ ο φ ω ν ί ω ν.

130. (467)

Athenaeus XIV p. 618^e (e Pamphilo, ut videtur): ἦν δὲ καὶ ἐπὶ ταῖς αἰώραις τις ἐπ' Ἡριγόνῃ (de cuius festo Atheniensi v. Hermann, Gottesdienstl. Alterth. §. 62, 29) ἦν καὶ ἀλῆτιν λέγουσιν ὠδὴν. Ἀριστοτέλης γοῦν ἐν τῇ Κολοφωνίων πολιτείᾳ φησὶν· ἀπέθανε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Θεόδωρος ὕστερον βιαιῶ θανάτῳ· λέγεται δὲ γενέσθαι τρυφῶν τις, ὡς ἐκ τῆς ποιήσεως δηλόν ἐστιν· ἐτι γὰρ καὶ νῦν αἱ γυναῖκες ᾄδουσιν αὐτοῦ μέλη περὶ τὰς αἰώρας·.

Ex eodem fonte atque in eodem argumento circa ὠδῆς ὀνομασίας versante Pollux 4, 55: ἦν δέ τι καὶ ἀλῆτις ᾄσμα ταῖς αἰώραις προσσδόμενον, Θεοδώρου ποίημα τοῦ Κολοφωνίου.

(Κ ο ρ ι ν θ ί ω ν.)

131. (468)

Diogenes Laertius 1, 98: οὗτος (sc. ὁ Περικλῆς) πρῶτος δορυφόρους ἔσχε καὶ τὴν ἀρχὴν εἰς τυραννίδα μετέστησε. καὶ οὐκ εἶα ἐν ᾧσιν ἔξην τοὺς βουλομένους, καθά φησιν Ἐφορος καὶ Ἀριστοτέλης.

Hoc fragmentum, quod e Favorino (cf. V. Rose, de Aristot. libr. p. 41) fortasse transtulit Laertius, eiusdem manifesto auctoris est quem in politis exscripserat Heraclides (cf. infra ad Samior. pol.). neque enim casu factum est quod ea quae ex ampliore quadam rerum copia in breve ali-quod argumentum contracta esse verborum omnis tenor docet, eodem

modo contracta apud utrumque legantur. etenim inter excerpta ex Heraclide Byzantina servantur haec (p. 11, 8 Schn.): *Περσάνδρος δὲ πρῶτος μετέστησε τὴν ἀρχὴν δορυφόρους ἔχων καὶ οὐκ ἐπιτρέπων ἐν ἄστει ζῆν, ἔτι δὲ δούλων κτήσεις καὶ τρυφὴν ὅλως περαιοῶν* etc. testes igitur ab horum verborum primo auctore iunctim citatos omisit aut ipse Heraclides aut eius epitomator Ephorum et Aristotelem. cf. etiam Nicol. Dam. fr. 59 Müll.

132. (469)

Diogenes Laertius 1, 90: *Σωτίων δὲ καὶ Ἡρακλείδης* (i. e. Ἡρ. ἐν τῇ ἐπιτομῇ τῶν τοῦ Σωτίωνος) καὶ *Παμφίλη ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν ὑπομνημάτων* (i. e. ex Heraclide Sarapionis filio Pamphila, cui haec omnia, quae Pamphilae Laertius, debere ipsa videtur. ceterum de Pamphila v. Müller in Fr. hist. Gr. III, 520 et ibidem p. 169 de Heraclide) *δύο φασὶ Περσάνδρους γεγενῆσθαι τὸν μὲν τύραννον, τὸν δὲ σοφὸν καὶ Ἀμβρακιάτην. τοῦτο καὶ Νεάνθης φησὶν ὁ Κυζικηνὸς ἀνεψιὺς τε εἶναι ἀλλήλοις. καὶ Ἀριστοτέλης μὲν τὸν Κορίνθιον φησιν εἶναι τὸν σοφόν, Πλάτων δὲ* (cf. D. L. 1, 41. 108) *οὗ φησι.*

Cf. Nicol. Dam. fr. 59 (φασὶ δὲ τινες αὐτὸν καὶ τῶν ἐπτά σοφῶν γεγενῆσθαι· τὸ δὲ οὐκ ἦν) et Clem. Al. str. I, 14, 59 p. 129. Suid. s. v.

(Κ ρ η τ ὦ ν.)

133. (470)

Schol. in Theocrit. XIII, 9 (p. 80^b43 ed. Bussemaker. Par. 1849. p. 355 ed. Ahrens. Lips. 1859) *ὄσσα μαθὼν ἀγαθὸς (καὶ αἰδίδιμος αὐτὸς ἔγεντο* sc. Heracles): *Ἀριστοτέλης φησὶν ὑπὸ Ῥαδαμάνθυνος παιδευθῆναι τὸν Ἡρακλέα. Ἡρόδοτος* (ita Hemsterhusius. codd. *Ἡρόδοτος*) *δὲ ὑπὸ τῶν βουκόλων Ἀμφιτρύωνος* (utrumque quodammodo coniungit Apollodor. bibl. II, 4, 9, 2—3), *τινὲς δὲ ὑπὸ Χείρωνος καὶ* (corr. τοῦ?) *Θεστιάδου* (Θεστιάδους codd.).

Sermonem fuisse Aristotelis non tam de Heracle quam de Rhadamantho antiquissimo Cretensium legislatore, qui ut ait Ephorus (apud Strab. X p. 476) *πρῶτος τὴν νῆσον ἐξημερῶσαι δοκεῖ νομίμοις καὶ συνοικισμοῖς πόλεων καὶ πολιτείαις*, fidem facit Apollodorus bibl. II, 4, 9, 2 qui lege quadam Rhadamanthi Herculem in causa capitali usum fuisse perhibet.

134. (471)

Schol. (e Didymi comm.) in Pind. Pyth. 2, 127 (p. 322 Boeckh) *τὸ Καστόρειον* etc. ... *διέλκεται δὲ ἡ τῆς πυρρῆχης ὄρχησις, πρὸς ἣν*

τὰ ὑπορχήματα ἐγράψαν. ἔνιοι μὲν οὖν φασὶ πρώτον Κουρήτας τὴν ἔνοπλον ὀρχήσασθαι ὀρχησιν, αὐτοὺς δὲ Πύρριχον Κρήτα συντάξασθαι, Θάλητα δὲ πρῶτον τὰ εἰς αὐτὴν ὑπορχήματα (eadem ex eodem fonte quo Didymus, Ephoro scil., habet Strabo X p. 480 ubi Cretenses legislator iubet ἀσκεῖν καὶ τοξικῇ καὶ ἔνοπλῳ ὀρχήσει, ἣν καταδείξει Κουρήτας πρῶτον, ὕστερον δὲ Πύρριχον συντάξασθαι τὴν κληθεῖσαν ἀπ' αὐτοῦ πυρρίχην . . . ὥς δ' αὐτως καὶ τοῖς ἑυθυμοῖς Κρητικοῖς χρῆσθαι κατὰ τὰς ᾠδὰς συντονωτάτοις οὖσιν, οὓς Θάλητα ἀνευρεῖν etc. quae iam Eustathii in II. p. 771 tempore corrupta e scholiis ita corrigenda esse patet, cf. etiam Kramer ed. t. II p. 407. ex eodem Ephoro fluxerunt Plinii verba n. h. 7, 57. ipsum Pyrrhichum unum τῶν καλουμένων Κουρήτων vocat Paus. 3, 25, principem Nounus in Dionys. 14, 33. cf. 28, 293). Σωσίβιος δὲ τὰ ὑπορχηματικά μέλη πάντα Κρητικά λέγεσθαι· ἔνιοι δὲ οὐκ ἀπὸ Πυρρίχου τοῦ Κρητὸς τὴν πυρρίχην ὠνομάσθαι, ἀλλ' ἀπὸ Πύρρου τοῦ Ἀχιλλέως παιδὸς ἐν τοῖς ὅπλοις ὀρχησαμένου ἐν τῇ κατὰ Εὐρυπύλου τοῦ Τηλέφου νίκη. Ἀριστοτέλης δὲ πρῶτον Ἀχιλλέα ἐπὶ τῇ τοῦ Πατρόκλου πυρᾷ τῇ πυρρίχῃ φησὶ κεχρησθαι, ἣν παρὰ Κυπρίους (immo Κρησί, cf. Eustath. ad II. μ, 77 p. 893: πυρλῆες δὲ οἱ ἐν μάχῃ πεζοὶ κατὰ γλῶσσαν Γορτύνιων, ὧς φασιν οἱ παλαιοί. ibid. schol. Victor. πυρλῆες: οὕτως Γορτύνιοι) φησὶ πυρλίην (qua voce unus utitur Callimachus h. in Iov. 52, in Dian. 240. cf. Hoeck, Kreta I p. 2. 13) λέγεσθαι, ὥστε παρὰ τὴν πυρὰν τῆς πυρρίχης τὸ ὄνομα θέσθαι. cf. schol. Victor. (p. 608, 11 Bekk.) ad II. ψ, 130 χαλκὸν ζώννυσθαι: Ἀριστοτέλης φησὶ τοὺς πυρλῆας Ἀχιλλέως. τοὺς δὲ Ἀχαιοὺς τὸν νόμον εἰς Κρήτην κομίσαι· τῶν γὰρ βασιλέων κηδενομένων αὐτὸς προηγείται πυρριχίζων ὁ στρατός.

Haec ex parte etiam exstant in Hesychii glossa, cuius eadem est origo Didymea, πυρριχίζειν: τὴν ἐνόπλιον ὀρχησιν καὶ σύντονον πυρρίχην ἔλεγον, οἱ μὲν ἀπὸ Πυρρίχου τοῦ Κρητὸς (ita etiam Poll. 4, 99. de Pyrrhicho Lacone Aristox. ap. Athen. XIV p. 630), οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ διάπυρον εἶναι, οἱ δὲ ἀπὸ Πύρρου τοῦ Ἀχιλλέως (in quo consentit, qui aliam tamen causam narrat, Eust. Od. p. 1697. cf. etiam Photii bibl. p. 320^b 36 Bekk. e Procli chrest.)· ἐφησθέντα γὰρ τῷ Εὐρυπύλου φόνῳ ὀρχήσασθαι φησιν Ἀρχιλόχος, ὅθεν καὶ ὁ πυρρίχιος πόνος ὠνομάσθη. cf. Etym. M. p. 699, 1 = Et. Gud. p. 488, 38 ἀπὸ Πύρρου ἢ Πυρρίχου, aliosque etiam inventores in schol. BLV ad II. π, 617 (unde Eustath. II. p. 1078): Κρήτες γὰρ ἀσκοῦσι τὴν ἐνόπλιον ὀρχησιν ἔμπειροι ὄντες ἀπὸ τῆς τῶν Κουρήτων μυθολογίας· καὶ οἱ μὲν αὐτοῖς, οἱ δὲ Νεοπτολέμῳ, οἱ δὲ Μολοσσοῖς, οἱ δὲ Κάστορι (cf. schol. Pind. I. c. init.), οἱ δὲ

Διονύσιον τὴν εὐρεσιν διδοῦσιν (cf. etiam ad h. l. scholium ABD = Et. M. p. 634, 56, cuius tria illa εἶδη τῆς λυρικῆς ὀρχήσεως redeunt in uberiore Athenaei disputatione XIV p. 630 sq.).

Eisdem denique copiis, quibus scholiorum Pindaricorum collector atque Hesychius, usus est qui crebra Graecae doctrinae vestigia gerit Marius Plotius (vel M. Claudius) Sacerdos, grammaticus Romanus (sec. V). cuius in artium grammaticarum libro tertio qui est de metris haec verba sunt (apud Putsch. p. 2624): *Pyrrhichius pes e duabus brevibus constat temporum duum, ut herus. qui a pyrrica lusus genere nomen accepit, quia hoc sono milites usi ab armis per ludum, ut ille ait, ciebant simulacra pugnarum. ipsa tamen pyrrica dicta est a Pyrrho Cydonio* (cf. Nicol. Dam. fr. 115 Müll., ubi de Cretensibus: τὴν ἐνόπλιον πυρρὴν ἐκπονοῦντες, ἥντινα πρῶτος εὗρε Πύρριχος Κυδωνιάτης Κρής τὸ γένος), *qui primus Cretenses sub armis saltare ad huius pedis sonum instituit. alii a Pyrrho Achillis filio, quem dicunt primum in tumulto patris sui armatum honoris gratia saltavisse. Aristoteles autem Achillen ait huius lusus inventorem fuisse. quibusdam placet ab ardore id est a velocitate sui soni nomen accepisse hunc pedem, ἀπὸ τοῦ πυρὸς id est a flamma et per hoc a velocitate. cognatus enim sensus ardoris et velocitatis est etc.* (cf. supra Hesych. et Diomed. lib. III p. 471 Putsch.)

(Κροτωνιάτων.)

135. (472)

Schol. in Theocrit. 4, 6 (p. 156, 1 Ahrens) *Μίλων: τὸν Κροτωνιάτην Μίλωνα φησιν, ὃν καὶ Ἀριστοτέλης πολυφάγον φησί· λέγουσι δὲ αὐτὸν εἶναι καὶ ἀνδρεῖον· κατεβρώθη δὲ οὗτος ὑπὸ θηρίων ἢ κυνῶν· ἐλθὼν γὰρ εἰς ὄρος καὶ εὐρών τινας δένδρον σχίζοντας, σφήνα δὲ βαλόντας ἐν μέσῳ τοῦ ξύλου θέλων αὐτὸς ἐκβαλεῖν τὸν σφήνα ἐκρατήθη ἐκεῖ, καὶ οὕτως ἐτελεύτησε.*

Eadem e scholiis repetit Eudocia viol. p. 291: *Μίλων ὁ Κροτωνιάτης ἐπιφανέστατος καὶ βωμολέχτατος ἀθλητὴς ἦν, ὃς καὶ βοῦν ἄρας ἐν μέσῳ θεάτρῳ ποτέ, ὕστερον τὸν αὐτὸν ἐθουήσατο, κατὰ τὸν βουθόλιναν Ἡρακλῆα τοῦτό γε ἀνδρυσάμενος* (testimonia auctorum v. ap. Athen. X p. 412). *μέννηται αὐτοῦ Θεόκριτος καὶ Ἀριστοτέλης, ὃν καὶ πολυφάγον φησί καὶ ἀνδρεῖον. ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς ζωῆς εὐκλεῆ τοῦ ἀνδρός, τὰ δὲ περὶ θάνατον οἰκτιστα· ἐλθὼν γὰρ εἰς ὄρος καὶ εὐρών τινας δένδρον σχίζοντας, σφήνα δὲ βαλόντας ἐν μέσῳ τοῦ ξύλου, θέλων αὐτὸς ἐκβαλεῖν τὸν σφήνα, ἐν τῷ τῆς οἰκείας ῥώμης πειραῖσθαι*

ἀπεσφηνώθη τῷ δένδρῳ τὰς χεῖρας καὶ οὕτω σφιγκτῷ θανάτῳ τὸν βίον μετέλλαξεν (eodem modo de morte Milonis narrat Paus. 6, 14).

(Κ υ θ η ρ ί ω ν.)

136. (473)

Steph. Byz. ep. s. Κύθηρα: νῆσος πόλιν ὁμώνυμον ἔχουσα πρὸς τῇ Κρήτῃ, ἀπὸ Κυθήρου τοῦ Φοίνικος. ἐκαλεῖτο δὲ Πορφυρούσσα διὰ τὸ κάλλος τῶν περὶ αὐτὴν πορφυρῶν (ita corr. Meineke. τὸ περὶ vel παρὰ τῶν π. codd. τῶν ἐν αὐτῇ πορφυρῶν e Stephano habet Eustath. in II. p. 804, 36. διὰ τὸ καλλίστας φέρειν πορφύρας idem in II. p. 1024, 47 et in Dionys. 498 p. 203 Ox.), ὡς Ἀριστοτέλης. οἱ οἰκήτορες Κυθήριοι etc.

Cf. Plin. 4, 19, 56: *Cythera cum oppido, antea Porphyris appellata*. agitur autem de Cytheriis seorsim etiam in excerptis Heraclideis. de nomine cf. Steph. s. Νίσυρος: νῆσος μία τῶν Κυκλάδων . . . ἐκαλεῖτο καὶ Πορφυρίς ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῇ πορφυρῶν (cf. Plin. 4, 36, 133. 134).

Κ υ θ ν ί ω ν.

137. (474)

Harpocr. s. Κύθνιοι: Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ συντάξεως (or. 13, 34). Κύθνος μία τῶν Κυκλάδων νήσων, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Κυθνίων πολιτείᾳ (eadem pleniora posuit Steph. Byz. s. ν.: νῆσος πρὸς τῇ Δρυοπιδί τῶν Κυκλάδων, ἀπὸ Κύθνου κτίσαντος. ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Ὀφιοῦσσα καὶ Δρυοπίς. cf. Bournot p. 288).

138. (475)

Zenob. prov. 4, 83 (cf. Suid. s. ν.) κυθνώλεις συμφοραί: τοῦτο εἰς παροιμίαν ἦλθε διὰ τὰ Κυθνίους συμβάντα. φησὶ γὰρ Ἀριστοτέλης οὕτω κακῶς αὐτοὺς διατεθῆναι ὑπὸ Ἀμφιτρύωνος, ὥστε τὰς μεγάλας συμφορὰς κυθνώλεις καλεῖσθαι.

Cf. Hesych. s. κυθνώλης: ἐξώλης. ἔνιοι δὲ πεποιῆσθαι τὴν λέξιν φασὶ ἀπὸ Κύθνου τῆς νήσου· ἀπολέσθαι γὰρ αὐτὴν ὑπὸ Ἀμφιτρύωνος. Didymeia haec esse patet similemque explicationem, qua ad regionem quandam Argivam eadem res refertur, tradidit Helladius Aegyptius in chrestomathiarum libris (sec. IV in.), ex eodem ut puto Didymo, cuius et novit de proverbii libros (Phot. bibl. c. 279 p. 530, 10 Bekk.) et in usum videtur vocasse (Phot. p. 533^b 17, ubi Didymus citatur de prover-

bio δεξιὸν εἰς ὑπόδημα etc. cf. Zenob. 3, 36). hic igitur ita ait (sec. Phot. p. 533, 14): ὅτι τὸ κυθνώλης διὰ τοῦ λ γράφουσιν, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦ δ (ita sane κυθνώλης apud Zenobium legitur, quod correxit Schneidewin). Ἄργους γὰρ ἦν χωρίον τι καλούμενον Κύθνιον, οὗ τοὺς ἀνδρας ποτὲ Ἀμφιτρύων ἀνείλε πάντας πλὴν ὀλίγων πάνν.

Κ υ μ α λ ω ν.

139. (476)

Schol. in Eurip. Med. 19 (p. 341 Matth. t. V) (Κρέοντος παῖδ' ὄς) αἰσυμνᾷ (χθονός): αἰσυμνᾶν ἐστὶ τὸ ἡγεῖσθαι καὶ ἄρχειν· ἰδίως δέ φησιν Ἀριστοτέλης ὑπὸ Κυμαίων αἰσυμνήτην τὸν ἄρχοντα λέγεσθαι. αἰσυμνῆται δὲ κριτοὶ ἐννέα (Hom. Od. θ, 258)· τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀγώνων (sc. λέγει).. hinc eadem Aristotelis etiam nomine servato apud Etym. M. p. 39, 13, 15 s. αἰσυμνῆται, αἰσυμνήτης (cf. Hes. s. αἰσυμνᾷ), ubi quae generalis fuit auctoris observatio (et ipsius etiam veri Aristotelis, cuius v. polit. p. 1285, 30 et 1295, 12 et Theophrasti π. βασιλείας apud Dion. Hal. aut. V p. 336 Sylb. consentit etiam Aristarchus ap. schol. vel. et Eust. in Il. ω, 347 . . . οἱ γὰρ βασιλεῖς τὰ αἴσια νέμουσι. cf. ad Od. θ, 258) in Cymaeorum republica prolata ad ipsos Cymaeus solos errore eius qui scholia Eurip. compilavit translata est: id quod constat e prooemio commentatoris cuiusdam recentioris in Sophoclis Oed. tyr., cuius fragmentum inscriptum διὰ τί τύραννος ἐπιγέγραπται ipsi fabulae vulgo in codicibus praemittitur (inde sumtum a Suida s. τύραννος). ibi haec: ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐν Κυμαίων πολιτεῖα τοὺς τυράννους φησὶ τὸ πρότερον αἰσυμνήτας προσαγορεύεσθαι.

140. (477)

Etymol. M. p. 199, 4 (e lexico quodam rhetorico, e quo eadem Suid. — cf. Apostol. prov. 4, 99 — et om. Ar. nom. schol. in Platon. politicum p. 373 Bekk.) s. βλάξ . . . εἰς δὲ τὸ λεξικὸν τὸ φηγορικὸν εὖρον ἐγὼ εἰρησθαι τὴν λέξιν ἀπὸ ἰχθύος τινὸς ὁμοίου σιλούρῳ, ἀχρήστου δὲ οὕτως ὥς μηδὲ κύνα αὐτῷ χρῆσθαι (κυνὶ βρώσιμον εἶναι schol. Plat. vel κύνα ἐσθλὲν αὐτόν, ut in cod. Raudnic.) . . . οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ πρὸς τῇ Κύμῃ (ita Et. Suid. Apost., ἐν Κύμῃ schol. Plat.) χωρίου τῆς Βλακείας, οὗ μέμνηται καὶ Ἀριστοτέλης. καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δὲ τέλος τι βλακεννόμιον etc.

Κυπρίων.

141. (478)

Harpocr. (e quo Suid.) s. ἄνακτες καὶ ἀνασσαί: οἱ μὲν υἱοὶ τοῦ βασιλέως καὶ οἱ ἀδελφοὶ καλοῦνται ἄνακτες, αἱ δὲ ἀδελφαὶ καὶ γυναῖκες ἀνασσαί· Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Κυπρίων πολιτείᾳ (cod. E: Ἀριστ. ἐν τῇ Κ. π. φησὶ «καλοῦνται δὲ οἱ . . . ἀνασσαί»).

Cf. Clearch. ap. Athen. VI p. 256^a.

142. (479)

Iul. Pollux 2, 95 (ubi περὶ ὀδόντων): ὁ δὲ Νικοκλέους τοῦ Κυπρίου πατήρ, ὃς τὰς παραινήσεις ὁ Ἀθηναῖος σοφιστῆς (Isocrates) ἔγραψεν, τὸ μὲν ὄνομα αὐτῷ Τίμαρχος ἦν, διστολῆους δ' εἶχεν ἄρα τῷ Ἀριστοτέλει οὓς λόγῳ τοὺς ὀδόντας, κατὰ δὲ τὴν Ἴωνος τοῦ Χίου δόξαν τριστολῆους Ἡρακλῆς.

Ex Polluce (citur Iούλιος v. 955) hausit Tzetz. hist. (chil. III, 961):

Τίμαρχον τὸν πατέρα δὲ Κυπρίου Νικοκλέους
Ἀριστοτέλης γέγραφε διστοίχον τοῖς ὀδοῦσιν.

Eadem refert Plinius n. h. XI s. 63: *Timarchus Nicoclis filius Paphii duos ordines habuit maxillarum. frater eius non mutavit primores ideoque praetriverit.*

Κυρηναίων.

143. (480)

Schol. in Aristoph. Plut. 925 (unde Eudocia p. 92) καὶ τὸ Βάττου σίλφιον: Βάττος Κυρήνην ἔκτισεν ἐλθὼν ἀπὸ Θήρας τῆς κατὰ Κρήτην νήσου· ὃν τιμήσαντες Αἰβυεὶς ἐχαρίσαντο αὐτῷ τὸ κάλλιστον τῶν λαχάνων τὸ σίλφιον καὶ ἐν νομίσματι (νομίσμασιν Eud.) αὐτὸν ἐχάραξαν, τῇ μὲν βασιλείᾳ (ita Rav. i. e. tanquam regem, βασιλείᾳ Ven., βασιλείαν Ald. Dind. Dühner, item Eudocia), τῇ δὲ σίλφιον (cod. Rav. pergit post σίλφιον: ἔστι δὲ βοτάνη πολυτίμητος, ceteris omissis) παρὰ τῆς πόλεως δεχόμενον (reliqua usque ad ἄλλως om. Eud.), ὥς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Κυρηναίων πολιτείᾳ. ἔνθεν καὶ ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν διαφόρους καὶ ἐξόχους τιμὰς δεχομένων. — ἄλλως (i. e. ex alio commentatore). σίλφιον βοτάνη πολυτίμητος· ἡ δὲ αἰτία τοιαύτη ἐστὶ. Βάττος ὁ καὶ (vulgo ὥς) Ἀριστοτέλης πόλιν ἐν Αἰβύῃ Κυρήνην (Eud. brevius ἄλλως· Βάττος ἐν Αἰβύῃ Κυρήνην etc.) ἔκτισε κατὰ τὸν δοθέντα αὐτῷ παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος χρησμόν (de quo v. Herod. 4, 155. Heraclid. pol. fr. p. 10, 4. schol. Pind. Pyth. IV inscr. et ad v. 10. 15. V, 76). καὶ οἱ πολῖται οἱ Κυρηναῖοι ἀνταπόδοσιν τῆς εὐεργεσίας βουλόμενοι χαρίσα-

σθαι τῷ βασιλεῖ ἐποίησαν (εἰκόνα· ὡς δέ τινες, add. Eud.) δακτύλιον, ἐν ᾧ ἡ πόλις αὐτῶν προσφέρει τῷ βασιλεῖ τὸ σίλφιον (τὴν πολυτιμηνον βοτάνην add. Eud.). καὶ τὸ φύλλον δὲ αὐτοῦ καὶ ὁ καρπὸς καὶ ὁ κλάδος καὶ ὁ ὅπως καὶ ἀπλῶς τὸ πᾶν αὐτοῦ πολλῆς τιμῆς ἄξιόν ἐστιν. καὶ οἱ Ἀμπελιῶται δὲ ἔθνος Λιβύης εἰς Δελφούς ἀνέθεσαν καυλὸν σιλφίου, ὥς φησιν Ἀλεξανδρίδης (de quo Müller, Fr. hist. III, 106).

Secundum scholium amplius exsequitur in commentario ad h. l. Thomas Magister (ex quo varie excerpta sunt quae scholia leguntur in codd. Vindob. Graec. phil. 167. 193. 210 ch. sec. XV quos ipse olim perlustravi): οὗτος ὁ Βάττος Θηραῖος (cod. Θηβαῖος) ἦν . . . κατὰ τοῦτον οὖν τὸν χρησμόν εἰς Λιβύην πεπλευκῶς κίττει Κυρήνην. οἱ Ἄλβες δὲ Κυρηναῖοι (scil. τῆς εὐεργεσίας) αὐτὸν ἀμειβόμενοι τὸ πολυτιμώτατον αὐτῷ δωρεὰν προσφέρουσι σίλφιον. καὶ ὅς πάλιν ὁ Βάττος τῆς εὐχαριστίας αὐτοὺς ἀμειβόμενος (add. ἐν) τῷ ἐνὶ μέρει τοῦ αὐτοῦ νομίσματος (ὀνόματος cod.) χαράττει Κυρήνην ὥσπερ μητέρα μετὰ τῶν Κυρηναίων καὶ παίδων αὐτῆς τῷ βασιλεῖ τὸ σίλφιον φέρουσαν, θατέρω δὲ τοῦ νομίσματος μέρος ἑαυτὸν ἐνετύπωσε. τοῦ δὲ ζηθέντος σιλφίου ἦτε δρίζα καὶ ὁ καυλὸς καὶ τὸ φύλλον καὶ ὁ ὅπως καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν ἅπαν πολυτιμωτάτον ἐστιν. καὶ εἰς Δελφούς δὲ Ἀπόλλωνι Ἄλβες καυλὸν σιλφίου ἀνέθεσαν (cod. 167, f. 40^b). Thomas descripsisse videtur Tzetzis (quem passim citat, sequitur ubique) comm. in Aristoph. consonat enim cum narrationis illius tenore Tzetzis in chiliad. VI hist. 48 (p. 209 Kiessling. cf. III, 110).

Cf. Suid. (cui consonat Apostol. prov. 4, 76. cf. similia in App. prov. 1, 51 ed. Gott., Macar. 2, 71) s. Βάττου σίλφιον: ἐπὶ τῶν σπανίους τιμὰς λαμβανόντων· οἱ γὰρ Κυρηναῖοι ἐνὶ τῶν Βάττων (ὡς add. Eud.) ἐξαίρετον ἔδοσαν τὸ σίλφιον (hucusque eadem habet Eudemus i. e. Eudemei lexicī quae nunc servatur epitome, v. cod. Vind.) καὶ τοῦ νομίσματος ἐπὶ μὲν θατέρου Ἀμμωνα, ἐπὶ δὲ θατέρου σίλφιον ἐτύπωσαν. οἱ δὲ ἐπὶ Λιβύης Ἀμπελιῶται εἰς Δελφούς ἀνέθεσαν καυλὸν σιλφίου. Hesych. (cf. Proverb. Bodlej. 258 in Paroemiogr. Gott. t. I p. 386 not.) s. Βάττου σίλφιον: παροιμία ἐπὶ τῶν τὰς ὑπερβαλλούσας τιμὰς εὐρισκομένων (eadem explicatio etiam in Lex. Seg. p. 224, 30). μετενήνεκται δὲ ἀπὸ τοῦ τοῦς (ἐπὶ τοῦ Κυρηναίου cod. sec. Schow. p. 172) Κυρηναίους ἐνὶ τῶν Βαττιαδῶν μεταδοῦναι ἐξαίρετον τὸ σίλφιον, ὃ ἐκτέμνεται παρ' αὐτοῖς, ὥστε καὶ ἐν τῷ νομίσματι ὅπου μὲν Ἀμμωνα ὅπου δὲ σίλφιον ἐγκεκαράχθαι. quae e communi fonte omnia ducta esse patet (Didymo). sed unde Ammon?

144. (481)

Pollux 9, 60 et 62: ἡ μέντοι δραχμή εἶχεν ὀβολοὺς ἕξ . . . ἣν δὲ οὐ δραχμὴ νόμισμα μόνον, ἀλλὰ καὶ πεντηκοντάδραχμον καὶ πεντάδραχμον παρὰ Κυρηναίοις καὶ τετράδραχμον ἐκαλεῖτο καὶ τριδραχμον καὶ δίδραχμον. τὸ παλαιὸν δὲ τοῦτ' ἦν Ἀθηναίοις νόμισμα καὶ ἐκαλεῖτο βοῦς (Philoch. in schol. Aristoph. av. 1106) . . . ἦν μέντοι, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶν, ἐν Κυρήνῃ καὶ τετραστάτηρον καὶ στατήρ καὶ ἡμιστάτηρον χρυσᾷ νομίσματα. τῆς δὲ δραχμῆς τὸ ἥμισυ ἡμιδραχμον etc.

144^a. (482?)

Hesych. (cf. Schow p. 67) s. Ἀμμουῖς: ὁ Ζεύς. Ἀριστοτέλης.

De Ammone etsi maxime sane veri simile sit in Cyrenaeorum republica fuisse disputatum (cf. schol. ad Pind. Pyth. IV, 28. Paus. VI, 8. Plin. V, 5, 31 etc.), mentio tamen esse potuit et in Lacedaemoniorum republica (cf. Boeckh ad schol. Pind. Pyth. IX, 89 p. 404. Paus. III, 18, 21) et in Atheniensium (cf. fr. 58) et alibi. nominis forma eadem quae iam apud Herodotum II, 42 extat, confirmatur et explicatur a Plut. de Is. 9 (ubi v. Parthey) cf. Eudoc. p. 48 (ubi quorum mentio est τῶν μεγάλων φιλοσόφων sunt qui vocantur Neoplatonici, velut Ammonius. inter quos de Ammone Iove agit Hermias in Phaedr. p. 200 Ast). nihilo tamen secius concedendum est fieri potuisse ut mero librarii errore Aristotelis nomen poneretur pro Herodoti (Aφ-, Hφ-).

144^b. (483)

Antigon. mirab. 144: τῶν δ' ἐν Ἀμμωνί (Ἀμμωνι cod.) κρηνῶν λέγειν (φησὶ Καλλιμαχος qui instituit ἐκλογὴν τῶν παραδόξων, v. Antig. 129) Ἀριστοτέλῃ, ὅτι τὴν μὲν Ἥλιου γε νομιζομένην μέσων μὲν νυκτῶν καὶ μεσημβρίας γίνεσθαι θερμὴν, ἔωθεν δὲ καὶ δέλλης καταπερεὶ κρύσταλλον, ἣ δ' ἄλλη διότι καταβαίνοντος μὲν ἡλίου πηγνύει, ἐπὶ δυσμαῖς δ' ἰόντος ἴσταται.

Eodem Callimacho usi sunt et Isigonus Nicaeensis et post eum Plinius. nam inter excerpta illa Florentina ex Isigoni δευτέρου περὶ ἀπίστων, quibus Sotionis falsum nomen e Photio petitum sua ex coniectura, non codicis auctoritate adscripsit Henricus Stephanus primus editor — continebat autem secundus liber mirabilia aquarum — leguntur haec c. 19: Ἀριστοτέλῃς Ἀμμωνος κρήνην εἶναι φησιν, ἣς τὸ μὲν ὕδωρ μεσημβρίας καὶ μεσονυκτίου γίνεσθαι θερμὸν, ὃν φύσει ψυχρότατον. Plinius ita n. h. 2, 106: Iovis Hammonis stagnum interdum frigidum noctibus fervet. in Troglodytis fons Solis appellatur dulcis et circa meridiem ma-

xime frigidus, mox paulatim tepescens ad noctis media fervore et amaritudine infestatur. quem Solis fontem apud Ammonios celebrem primus descripsit Herod. 4, 181 multique alii postea memoraverunt (Beckmann ad Antig. p. 204 sq. idem p. 205: *alterius fontis mentio apud alios auctores mihi obvenit nulla*).

Haec quum libri cuiusdam Aristoteli adscripti *περὶ ὑδάτων* praeter Theophrasteum satis notum nulla fiat mentio, Theophrasteo autem libro *περὶ ὑδάτων* in eodem opere quo Aristotelem illum citavit usus esse reperitur Callimachus (v. Antig. 158 c. not.), incerta sunt quo pertineant, nisi forte cum ipso Ammonis nomine ad politias. quae autem in capite *περὶ ὑδάτων* tanquam *Ἀριστοτέλους* apponit Stob. ecl. phys. 34. cave ne pro fragmento habeas Aristotelico, quae Aristotelicae philosophiae sententiam describunt (cf. c. 33. 30. 29 etc.), sumta illa ex libro de placitis philosophorum sub falsis Plutarchi et Galeni nominibus postea excerpti quem Stobaeus quoque pro fundamento habebat eclogarum suarum (cf. Stob. c. 10, 12 = Plut. pl. 1, 3 etc.).

Λακεδαιμονίων.

145. (484)

Schol. in Pindar. Isthm. 6 (in codd. 7), 18 (p. 551 Boeckh) ἡ Λω-
ρίδ' ἀποικίαν (άνίκα ... ἔλον Ἀμύκλας Αἰγείδαι σέθεν ἔκγονοι):
οἱ Ἡρακλεῖδαι ... ἄλλως (i. e. scholium ex alio commentario excerptum). Αἰγείδας νῦν οὐκ ἂν εἴη λέγων τοὺς Ἀθηναίους· περὶ γὰρ Θη-
βῶν ὁ λόγος. καὶ εἰσὶν Αἰγείδαι φατρία Θηβαίων ἀφ' ἧς ἡκόν τινες
εἰς Σπάρτην Λακεδαιμονίοις βοηθήσοντες ἐν τῷ πρὸς Ἀμυκλαεὶς πο-
λέμῳ, ἡγεμόνι χρησάμενοι Τιμομάχῳ, ὃς πρῶτος μὲν πάντα τὰ πρὸς
πόλεμον διέταξε Λακεδαιμονίοις, μεγάλων δὲ παρ' αὐτοῖς ἡξιώθη τι-
μῶν· καὶ τοῖς Τακινθίοις δὲ ὁ χάλλεος αὐτῷ θώραξ προτίθεται· τοῦ-
τον δὲ Θηβαῖοι ὄπλον ἐκάλουν. ταῦτα ἱστορεῖ καὶ Ἀριστοτέλης ἐν
τῇ Λακωνικῇ πολιτείᾳ. ἔνιοι δὲ φασὶ τὸν Πίνδαρον νῦν μὴ τοῦ πρὸς
Ἀμυκλαεὶς πολέμου μνημονεύειν μηδὲ τῶν σὺν Τιμομάχῳ Αἰγείδων,
ἀλλὰ τῶν σὺν τοῖς Ἡρακλεΐδαις εἰς Πελοπόννησον κατελθόντων, ὧν
Ἀριστόμαχος ὁ Κλεάδα καὶ Κλεάδας (Κλεοδαῖος ap. Hesiodum, Herod.
Paus. alios) ὁ Ἴλλου ἡγούντο· καὶ γὰρ τότε Θῆβηθεν ἦκειν τοῖς Λω-
ριεῦσι τοὺς ἀφαμένους τῆς καθόδου Αἰγείδας μετὰ τῶν Ἀθηναίων,
εἶναι δὲ τοὺς Θῆβηθεν Αἰγείδας τὸ ἀνέκαθεν Ἀθηναίους. οὐκ ἔστι οὖν
ἀποστάσεων ἐκ τῆς τῶν Αἰγείδων τῶν Θηβαίων (φατρίας add. Boeckh)
εἰς Σπάρτην γεγονυιῶν, ἔργον ἀποφῆναι ποτέρας ὁ Πίνδαρος νῦν
μνημονεύει. μήποτε δὲ τῆς δευτέρας. Ἀριστοτέλης γὰρ φησιν ὅτι

πολεμοῦντες οἱ Λάκωνες Ἀμυκλαῦσιν, ὡς ἐπύθοντο παρὰ θεοῦ τοὺς Αἰγείδας συμμάχους λαβεῖν, εἰς Ἀθήνας ἐπορεύοντο, καταλύσαντες δ' ἐν Θήβαις εὐωχομένης τῆς τῶν Αἰγείδων φατρίας ἐκλήθησαν· ἀκούσαντες (add. δὲ) μετὰ δεῖπνον εὐχομένον τοῦ λεγέως διδόναι τοῖς Αἰγείδαις τοὺς θεοὺς τὰ ἀγαθὰ καὶ συμβαλόντες τὸν χρησμὸν ἐντεῦθεν ἔλαβον τὴν συμμαχίαν.

Ultima haec de altera Aegidarum expeditione ex Ephoro traduntur in schol. Pind. Pyth. 5, 101, ubi eadem de utraque et Ephori et Aristotelis testimonia a Didymo primum in commentario Pindarico prolata iterum exhibentur: διτταὶ δὲ αἱ τῶν Θήβηθεν Αἰγείδων εἰς Σπάρτην ἀφίξεις, προτέρα μὲν ἢ σὺν τοῖς Λωριεῦσι καὶ Ἀριστοδήμῳ ἧς μένηται Ἐφορος ἐν τῇ πρώτῃ λέγων . . . ἑτέρα δὲ (de qua solus Aristoteles, ad Timocharum ille diversumque tempus fabulam de Aristomacho atque de Aegidarum Laconicorum origine et adventu vulgo narratam transferens) ἡ σὺν Τιμομάχῳ, ἐν ᾧ πρὸς Ἀμυκλαεῖς Λακεδαιμονίοις καθεστῆκε πόλεμος.

146. (485)

Plutarch. Lycurg. 1: ἥκιστα δὲ οἱ χρόνοι καθ' οὓς γέγονεν ὁ ἀνὴρ (sc. Lycurgus) ὁμολογοῦνται. οἱ μὲν γὰρ Ἰφίτῳ συνακμάσαι καὶ συνδιαθεῖναι τὴν Ὀλυμπιακὴν ἐκχειρίαν λέγουσιν αὐτόν, ὃν ἐστὶ καὶ Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος (et ceteri fere omnes sec. Athen. XIV, 635^f, velut Hermippus ap. Plut. Lyc. 23, cf. Heraclid. exc. pol. p. 6, 12 et praeterea Paus. 5, 4. Euseb. chron. ap. Cramer. Anecd. Par. II, 141. Fischer, Griech. Zeittafeln p. 38) τεκμήριον προσφέρων (προσφέρων Steph. e cod. Par.) τὸν Ὀλυμπίασι δίσκον, ἐν ᾧ τοῦνομα τοῦ Ἀνκούργου διασάζεται καταγεγραμμένον. οἱ δὲ etc.

Ceterum de disci illius origine ex hoc loco, qui ad Olympionicarum librum immerito referri solet, nihil plane sequitur nisi quae fuerit Aristotelicae aetatis opinio antiquitus tradita, neque disci aetatem probari eo verum famae, cuius ipse monumentum est. etenim consentaneum est longo post Lycurgum tempore et post ludorum institutorum primam quam numerabant Coroebi olympiadem, quum iam in universa Graecia et Lycurgi gloria et Olympia celebrarentur atque victorum ἀναγραφὰ fieri coepae essent vere continuae, tum demum in institutionis memoriam atque in maiorem legum Olympiacarum dignitatem cum Iphiti ab Ἐκχειρία coronati statua a Pausania descripta (5, 10) aliisque multis monumentis (Paus. 5, 20 etc. cf. de Oebotae statua id. 6, 3) discum quoque illum factum fuisse et hellanodicarum cura (Phlegon in Olymp. fr. apud Westermanni Paradoxogr. p. 206, 3 καὶ ὁ δίσκος ἐγγράφῃ τοῖς ἑλλανοδίκαις καθ' ὃν ἔδει τὰ Ὀλύμπια ἄγειν. cf. Paus. 5, 20) positum.

147. (486)

Plutarch. Lycurg. 31: ὁ δὲ (Λυκούργος) . . . ὑπερῆρε τῇ δόξῃ τοὺς πᾶποτε πολιτευσαμένους ἐν τοῖς Ἑλλήσι. δι' ὅπερ καὶ Ἀριστοτέλης ἐλάττονας σχεῖν φησὶ τιμὰς ἢ προσῆκον ἦν αὐτὸν ἔχειν ἐν Λακεδαιμονίᾳ, καίπερ ἔχοντα τὰς μεγίστας. ἱερὸν τε γάρ ἐστιν αὐτοῦ καὶ θύουσι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὡς θεῷ.

Ultimis verbis similia Ephori leguntur de Lycurgi meritis disputantis apud Strabonem 8 p. 366: μόνῳ γοῦν Λυκούργῳ ἱερὸν ἰδρῦσθαι καὶ θύεσθαι κατ' ἔτος. e quo loco patet de Ephoro maxime et qui huic consentiebat politiarum auctore Aristotele cogitasse Heraclidem (exc. pol. p. 6, 4) ita dicentem: τὴν Λακεδαιμονίων πολιτείαν τινὲς Λυκούργῳ προσάπτουσι πᾶσαν.

148. (487)

Clemens Alex. strom. I p. 152 Sylb. (t. II p. 113 Klotz): τὸν τε Μίνω παρὰ Διὸς δι' ἐννάτου ἔτους λαμβάνειν τοὺς νόμους ἱστοροῦσι φοιτῶντα εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον (cf. Ephorus ap. Strab. X p. 476. Heracl. exc. pol. p. 8, 6) τὸν τε αὖ Λυκούργον τὰ νομοθετικά εἰς Δελφούς πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα συνεχῆς ἀπιόντα παιδεύεσθαι γράφουσι Πλάτων τε καὶ Ἀριστοτέλης καὶ Ἐφορος.

149. (488)

Plutarch. Lyc. 6: οὕτω δὲ περὶ ταύτην (scil. τὴν τῶν γερόντων) ἐσπούδασε τὴν ἀρχὴν ὁ Λυκούργος, ὥστε μαντείαν ἐκ Δελφῶν κομίσαι περὶ αὐτῆς ἣν ῥήτραν καλοῦσιν. ἔχει δὲ οὕτως· « Διὸς Ἑλλανίου καὶ Ἀθανᾶς Ἑλλανίας ἱερὸν ἰδρυσάμενον, φυλάς φυλάζαντα καὶ ὠβάς ὠβάζαντα, τριάκοντα (de interpunctione cf. Sintenis ad h. l., Schoemann, Griech. Alt. I p. 212) γερουσίαν σὺν ἀρχαγέταις καταστήσαντα, ὥρας ἐξ ὥρας (i. e. quovis mense cf. Schoemann l. c. p. 234) ἀπελλάζειν μεταξὺ Βαβύκας τε καὶ Κνακιῶνος (Κνακίωνος codd. cf. Herm. Sauppe, Epist. crit. ad G. Herm. Lips. 1841, p. 68), οὕτως (αὐτῶς Sauppe l. c., καὶ οὕτως ed. Paris. 1846) εἰσφέρειν τε καὶ ἀφίστασθαι· δάμῳ δὲ κυρίαν ἡμεν καὶ κράτος (codd. γαμῳδᾶν γοριᾶν ἢ μὴν aut similia, v. Sint. ad h. l. et l. IV p. IX. em. O. Müller, Dor. II p. 80 ed. alt. τὰν κυρίαν Sint.)». ἐν τούτοις τὸ μὲν φυλάς φυλάζειν καὶ ὠβάς ὠβάζειν διελείν ἐστὶ καὶ κατανεῖμαι τὸ πλῆθος εἰς μερίδας, ὧν τὰς μὲν φυλάς τὰς δὲ ὠβάς προσηγόρευκεν. ἀρχαγέταις δὲ οἱ βασιλεῖς λέγονται, τὸ δὲ ἀπελλάζειν ἐκκλησιαίζειν ὅτι τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν αἰτίαν τῆς πολιτείας εἰς τὸν Πύθιον ἀνήψε. τὴν δὲ Βαβύκαν καὶ τὸν Κνακιῶνα νῦν Οἰνούοντα προσαγορεύουσιν· Ἀριστοτέλης δὲ τὸν μὲν Κνακιῶνα ποταμόν, τὴν δὲ Βα-

βύκαν γέφυραν. ἐν μέσφ δὲ τούτων τὰς ἐκκλησίας ἦγον οὔτε παστάδων οὐσῶν οὔτε ἄλλης τινὸς κατασκευῆς... τοῦ δὲ πλήθους ἀθροισθέντος εἰπεῖν μὲν οὐδενὶ γνώμην τῶν ἄλλων ἐφείτο, τὴν δ' ὑπὸ τῶν γερόντων καὶ τῶν βασιλέων προτεθεῖσαν ἐπικρίναι κύριος ἦν δῆμος. ὕστερον δὲ etc. quae sequuntur, ex eodem fonte qui non est Aristoteles, sed quocum Aristoteles comparatur: id quod de ceteris etiam valet Plutarchi locis, qui sicut Heraclides in Lycurgeis Ephorum praecipue secutus esse videtur.

150. (489)

Plutarch. Lyc. 5: ἐπανελθὼν οὖν πρὸς οὕτω διακειμένους εὐθύς ἐπεχειρεῖ τὰ παρόντα κινεῖν καὶ μεθιστάναι τὴν πολιτείαν... διανοηθεὶς δὲ ταῦτα πρῶτον μὲν ἀπεδήμησεν εἰς Δελφούς· καὶ τῷ θεῷ θύσας καὶ χρησάμενος ἐπανῆλθε τὸν διαβόητον ἐκείνον χρησμὸν κομίζων (cf. Ephorus ap. Strab. X p. 482 idemque in exc. Heracl. pol. p. 6, 11)... ὥς δ' ὁ καιρὸς ἦκε τριάκοντα τοὺς πρώτους ἐκέλευσε μετὰ τῶν ὅπλων ἔωθεν εἰς ἀγορὰν προελθεῖν... τοσούτους δὲ φησι κατασταθῆναι τοὺς γέροντας Ἀριστοτέλης, ὅτι τριάκοντα τῶν πρώτων μετὰ Λυκούργου γενομένων δύο τὴν πρᾶξιν ἐγκατέλιπον ἀποδειλιάσαντες. ὁ δὲ Σπραίρος ἐξ ἀρχῆς φησὶ τοσούτους γενέσθαι τοὺς τῆς γνώμης μετασχόντας.

151. (490)

Plutarch. Lyc. 28: ἡ δὲ καλουμένη κρυπτία παρ' αὐτοῖς, εἶγε δὴ τοῦτο τῶν Λυκούργου πολιτευμάτων ἐν ἔστιν, ὥς Ἀριστοτέλης ἰστόρηκε, ταύτην αὖν εἶη (sc. τῆς ἀδικίας) καὶ τῷ Πλάτωνι περὶ τῆς πολιτείας καὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐνειργασμένη δόξαν. ἦν δὲ τοιαύτη· τῶν νέων οἱ ἄρχοντες διὰ χρόνου τοὺς μάλιστα νοῦν ἔχειν δοκοῦντας εἰς τὴν χώραν ἄλλως ἐξέπεμπον ἔχοντας ἐγχειρίδια καὶ τροφὴν ἀναγκαίαν, ἄλλο δὲ οὐδέν. οἱ δὲ μεθ' ἡμέραν μὲν εἰς ἀσυνδήλους διασπειρόμενοι τόπους ἀπέκρυπτον ἑαυτοὺς καὶ ἀνεπαύοντο, νύκτωρ δὲ κατιόντες εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν εἰλώτων τὸν ἀλίσκόμενον ἀπέσφαττον (hanc descriptionem Ephoro debere videtur Plut., sicut Heraclides quam habet geminam p. 6, 13: λέγεται δὲ καὶ τὴν κρυπτίαν εἰσηγήσασθαι καθ' ἣν ἐτι καὶ νῦν — i. e. Ephori aetate — ἐξιόντες ἡμέρας κρύπτονται, τὰς δὲ νύκτας μεθ' ὅπλων ἐκκρύπτονται — in codd. aut iterum legitur κρύπτονται aut vox corr. plane omittitur — καὶ ἀναιροῦσι τῶν εἰλώτων ὄσους αὖν ἐπιτήδειον ἦ)... Ἀριστοτέλης δὲ μάλιστα φησι καὶ τοὺς ἐφόρους ὅταν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῶσι πρῶτον, τοῖς εἴλωσι καταγγέλλειν πόλεμον, ὅπως εὐαγὲς ἦ τὸ ἀνελεῖν.

Ceterum ex his Aristotelis verbis sequi videtur, fabulosam illam at-

que erroneam militaris τῶν κρυπτῶν officii, quod plane respondet peripolis Atticis, descriptionem (Müller, Dorer II p. 38) e solenni quodam ritu male intellecto natam esse, qui antiquissimorum temporum bellique contra Achaeos olim gesti memoriam conservaret.

152. (491)

Plutarch. Cleomen. 9: προεκήρυττον οἱ ἔφοροι τοῖς πολίταις εἰς τὴν ἀρχὴν εἰσιόντες, ὡς Ἀριστοτέλης φησί, κείρεσθαι τὸν μύστακα (μὴ τρέφειν μύστακα Plut. de sera II. v. et Procl.) καὶ προσέχειν (πέιθεσθαι Plut. alt. loco) τοῖς νόμοις, ἵνα μὴ χαλεποὶ ᾦσιν αὐτοῖς· τὸ τοῦ μύστακος οἶμαι προτείνοντες, ὅπως καὶ περὶ τὰ μικρότατα τοὺς νέους πειθαρχεῖν ἐθίζωσι.

Idem usque ad v. χαλεποὶ ᾦσιν αὐτοῖς, Aristotelis tamen nomine omissio, eisdem fere verbis (utpote e collectaneis pro more scriptoris repetitum) legis apud Plut. de sera num. vind. 4 et ex Plutarchi comm. in Hesiodum apud Procl. in Hes. opp. v. 722 p. 323 Gaisf. ubi sic: ἐν μὲν οὖν Σπάρτῃ τοῖς εἰς ἀρχὴν καθισταμένοις (forte εὐθὺς εἰς ἀρχὴν καθιστάμενοι Wyt.) οἱ ἔφοροι προεκήρυττον μὴ τρέφειν μύστακας, ἵνα τοὺς τὸ φαῦλον τοῦτο καὶ εὐτελὲς παραβάοντας μειζόνως κολάζωσιν.

153. (492)

Harpocr. (e quo Phot. p. 284, 21 et Suid.) s. μόραν (codd. μόρων): Δημοσθένης Φιλιππικοῖς (or. 13, 22. cit. etiam Harp. p. 133, 25). συντάγματα τινα Λακωνικὰ οὕτω καλεῖται. διελλεκται δὲ περὶ τούτων Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Λακεδαιμονίων πολιτείᾳ. φησί δὲ ὡς εἰσι μόραι (μοῖραι codd.) ἕξ (ἑπτὰ Phot.) ὠνομασμένοι, καὶ διήρηνται εἰς τὰς μόρας (μοίρας codd.) Λακεδαιμόνιοι πάντες. Ξενοφῶν δὲ ἐν τῇ Λακωνίων πολιτείᾳ (II, 4) φησὶν «ἐκάστη δὲ τῶν πολιτικῶν μορῶν ἔχει πολέμαρχον ἓνα, λοχαγὸς δ', πεντηκοστῆρας (codd. πεντηκοστύας) ἡ, ἐνωμοτάρχης ιε'».

154. (493)

Hesych. s. λόχοι: Λακεδαιμονίων φησὶν Ἀριστοφάνης (Lys. 453) τέτταρας (ita cod. sec. Schow. p. 509, τέτταρες ed.)· πέντε γάρ (corr. δέ, cf. tamen schol. Aristoph.) εἰσιν, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης. cf. Phot. s. λόχοι: Λακεδαιμονίων δ', ὡς Ἀριστοφάνης. Θουκυδίδης δὲ ε', Ἀριστοτέλης ζ'. in quibus nomina auctorum male commutavit Photius: ita enim dicere debebat Ἀριστοτέλης δὲ ε', Θουκυδίδης (5, 68) ζ'.

Ex eodem cum lexicis fonte (Didymo) derivata sunt quae leguntur in schol. Aristoph. Lysistr. 453 ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν εἰσι (τέτταρες λόχοι

μαχιμῶν γυναικῶν): παρὰ ταῖς γυναιξίν ὑπάρχουσι δ' λόχοι. τοῦτο δὲ φησιν, ὅτι καὶ παρὰ Λακεδαιμονίοις τέσσαρες ὑπάρχουσι λόχοι οἷς πέχρηται ὁ βασιλεύς. — τέτταρες λόχοι (ex alio comm.): ἀργότερον τὰ Λακωνίων ἔοικεν ἐξεργάσθαι ὁ ποιητής. λόχοι γὰρ οὐκ εἰσὶ τέταρες ἐν Λακεδαιμονίᾳ ἀλλὰ ἑ (secundum Aristotelem, cui nomina etiam deberi manifestum est), Ἐδωλος, Σίνις, Ἀρίμας, Πλοῦς, Μεσσοάγης (corr. Μεσοάτης O. Müller, Dorer II, 234. cf. 44). ὁ δὲ Θουκυδίδης ζ' φησὶ χωρὶς τῶν Σκιριτῶν. inde corrigenda sunt nomina in schol. Thucyd. IV, 8: λόχοι Λακεδαιμονίων πέντε Αἰδωῖος, Σίνις, Σαρίμας, Πλοῦς, Μεσοάτης. cf. Hesych. s. Ἐδωλος: λόχος Λακεδαιμονίων οὐτως ἐκαλεῖτο. ceterum hos lochos quos non moris subditos, sed pro ipsis moris (recentioribus? Schoemann, Griech. Alt. I, 283) fuisse patet, cum quinque Spartauorum comis cohaerere e Mesoatarum nomine efficias (Πλοῦς cf. λόχος Πιτανάτης de quo Müller Dorer II, 45. Ἀρίμας = Αἰμνάτης? Σίνις = Κυνοσουρέων?)

155. (494)

Schol. in Aristoph. Acharn. 320 (e quibus Ar. nom. om. Suid. s. φοινικίδα et breviter etiam Etym. M. p. 385, 25) μὴ οὐ καταβαίνειν (τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐς φοινικίδα): μὴ οὐχὶ ... Ἀριστοτέλης δὲ φησιν ἐν τῇ Λακεδαιμονίων πολιτείᾳ χρῆσθαι Λακεδαιμονίους φοινικίδι πρὸς τοὺς πολέμους, τοῦτο μὲν ὅτι τὴς χροᾶς ἀνδρικόν, τοῦτο δὲ ὅτι τὸ τοῦ χρώματος αἱματῶδες τῆς τοῦ αἵματος ῥύσεως ἐθίζει καταφρονεῖν. τὸ οὖν ἐν φοινικίδι ἀντὶ τοῦ ἐν τάξει πολεμίων etc. cf. Moeris Attic. s. φοινικίς: ἔνδυμα Λακωνικὸν ὁπότε εἰς πόλεμον ᾔκειν, διὰ τὸ ὁμοχροεῖν τῷ αἵματι. Ἀριστοτέλης ἐν πολιτείᾳ Λακεδαιμονίων (cod. λέγει pro λακεδ.).

Eadem sive ipsius Aristotelis explicatio sive eius qui primus Aristotelis testimonio usus erat olim et in Hesychii fonte extitisse videtur, apud quem haec tantum servantur s. φοινικίς (cod. φοινικῆς sec. Schow. p. 772, ed. φοινίκης): ὄπλον (immo ἔνδυμα) ἐρυθρόν, et apud alios scriptores nunc quoque legitur, cf. Plutarch. instit. Lacon. 24: ἐν τοῖς πολέμοις φοινικίσιν ἐχρῶντο· ἅμα μὲν γὰρ ἡ χροᾶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀνδρική εἶναι, ἅμα δὲ τὸ αἱματῶδες τοῦ χρώματος πλείονα τοῖς ἀπείροις φόβον παρέχειν. καὶ τὸ μὴ εὐπερίφωρον δὲ τοῖς πολεμίοις εἶναι ἔαν τις αὐτῶν πληγῇ, ἀλλὰ διαλανθάνειν διὰ τὸ ὁμόχρουν, χρήσιμον. Aelian. var. hist. 6, 6: φοινικίδα δὲ ἀμπέχεσθαι κατὰ τὰς μάχας ἀνάγκη ἦν· ἔχειν δὲ τὴν χροάν καὶ σεμνότητός τι, πρὸς ταύτη γε μὴν καὶ τὴν ῥύσιν τοῦ ἐπιγενομένου αἵματος ἐκ τῶν τραυμάτων ἔτι μᾶλλον ἐκπλήττειν τοὺς

ἀντιπάλους, βαθυτέρας τῆς ὄψεως γινομένης καὶ φοβερωτέρας μᾶλλον.
Valer. Max. 2, 6, 2: *item ad dissimulandum et occultandum vulnere suorum cruorem punicis in proelio tunicis utebantur, non ne ipsius aspectus eorum terrorem, sed ne hostibus fiducia aliquid afferret.*

156. (495)

Harpocr. s. καὶ γὰρ τὸ μηδένα τῶν μαχίμων ἄνευ τῆς τῶν ἀρχόντων γνώμης ἀποδημεῖν: Ἰσοκράτους ἐν Βουσίριδι (18) περὶ Λακεδαιμονίων ταῦτα λέγοντος ῥητέον ὅτι καὶ οἱ τὰς Λακεδαιμονίων πολιτείας γεγραφότες τὰ ὅμοια εἰρήκασιν· ὁ δὲ Ἀριστοτέλης οὐκ ἐξεῖναι φησιν ἀποδημεῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις, ὅπως μὴ ἐθίζωνται ἄλλων νόμων εἶναι φίλοι. τοῦ μέντοι Ἰσοκράτους τοὺς μαχίμους μόνους λέγοντος κωλύεσθαι ἀποδημεῖν οἱ περὶ Ἀριστοτέλην τοὺς πάντας Λακεδαιμονίους φασίν.

Haec ex commentario quodam (Didymi fort. de quo M. Schmidt, Did. fr. p. 320) in Isocratem excerpta videntur. eadem autem Aristotelica refert Plutarch. inst. Lacon. 19: ἀποδημεῖν δὲ οὐκ ἐξῆν αὐτοῖς, ἵνα μὴ ξενικῶν ἐθῶν καὶ βίων ἀπαιδευτῶν μετὰσχῃσι.

157. (496)

Zenob. prov. 2, 24 (eademque brevius Diogen. prov. 2, 36 et Plutarch. prov. 43. cf. Macar. 2, 68) ἡ φιλοχρηματία Σπάρταν ὀλεῖ (ita Diod., Plut., Olympiod. in Alcib. p. 164 Creuz. cf. Cic. de off. 2, 22 *peritiam*. codd. Zen. et ceterorum paroemiogr. ἔλοι), ἄλλο δὲ οὐδέν: αὕτη λέλεκται ἐπὶ τῶν ἐξ ἅπαντος κερδαίνειν βουλομένων. μετενήνεται δὲ ἀπὸ χρησμοῦ δοθέντος Λακεδαιμονίοις, ἐν ᾧ ἔχρησε τότε ὁ θεὸς ἀπολεῖσθαι τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅταν ἀργύριον καὶ χρυσὸν τιμήσωσι. μέμνηται τοῦ χρησμοῦ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Λακεδαιμονίων πολιτείᾳ. cf. schol. (codd. Vatic. Ven.) ad Eurip. Androm. 446 (p. 288 Colb.) ὃ πᾶσιν ἀνθρώποισιν ἐχθιστοὶ βροτῶν (Σπάρτης ἔνοικοι ... αἰσχροκερδεῖς): ... ἐξῆς δὲ αὐτοὺς εἰς τε τὰ ἄλλα καὶ φιλοχρηματίαν κακῶς λέγει. καὶ Ἀριστοτέλης δὲ τοῦτο ἱστορεῖ ἐν τῇ τῶν Λακωνίων πολιτείᾳ καὶ τὸ ὑπὸ (τοῦ) θεοῦ αὐτοματισθὲν προστίθῃσιν ἔπος· ἡ φιλοχρηματία Σπάρταν ὀλεῖ (ἔλοι cod. Vat., Ven. om. versum).

Ad Theopompi regis aetatem oraculum refertur a Plutarch. inst. Lac. 41 (Ἀλκαμένη γὰρ καὶ Θεοπόμπῃ τοῖς βασιλεῦσι χρησμός ἐδόθη· ἡ φιλοχρηματία Σπάρταν ὀλεῖ), ad ipsum Lycurgum a Diodoro 7, 14, 5 (exc. Vat.).

Eustath. ad Il. ι, 129 (p. 741, 16 Rom.): *ιστέον δὲ καὶ ὅτι δοκεῖ οὐκ ἀγαθοὺς ἀνθρώπους ἢ Λέσβους ἐνεργεῖν, ὅθεν καὶ λεσβιάσαι τὸ αἰσχροῦς μολῦναι τὸ στόμα* (cf. Phot. p. 216, 1) *κατὰ Ἀἴλιον Διονύσιον* (= Prov. Bodlej. et Vat. in ed. Paroemiogr. Gott. I p. 118), *ὃς καὶ τὸν τῆς παροιμίας Λέσβιον ὥδὸν τὸν Τέρπανδρόν φησι ἢ Εὐδαινετίδην ἢ Ἀριστοκλείδην. καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Λακεδαιμονίων πολιτείᾳ τὸ μετὰ Λέσβιον ὥδὸν τὸν Τέρπανδρόν φησι δηλοῦν. ἐκαλοῦντο δέ, φασί* (φησί? Müll.), *καὶ ὕστερον εἰς τὴν ἐκείνου τιμὴν πρῶτον μὲν ἀπόγονοι αὐτοῦ, εἶτα εἴ τις ἄλλος παρείη Λέσβιος, εἴθ' οὕτως οἱ λοιποὶ μετὰ Λέσβιον ὥδόν, τὸν ἀπλῶς δηλαδὴ Λέσβιον. χρῆσις δὲ τοῦ ὡς ἐρρέθη λεσβιάζειν καὶ παρὰ τῷ κωμικῷ.*

Cf. Zenob. prov. 5, 9 (= Plutarch. prov. 110 p. 337 ed. Gott. et gloss. alt. Suid. s. v. M. Apostol. prov. XI, 27 p. 522, 15—20) *μετὰ Λέσβιον ὥδόν: παροιμία ταττομένη ἐπὶ τῶν (τοῖς codd.) τὰ δεύτερα φερομένων* (eadem explicatio apud Diogen. prov. 6, 36) *ἐξ αἰτίας τοιαύδαι· Λακεδαιμόνιοι στασιάζοντες μετεπέμψαντο κατὰ χρησμὸν τοῦ θεοῦ ἐκ Λέσβου τὸν μουσικὸν Τέρπανδρον· ἐλθὼν δὲ ἐκεῖνος καὶ τῇ μουσικῇ χρώμενος ἤρμοσεν αὐτῶν τὰς ψυχὰς καὶ τὴν στάσιν ἔπαυσεν. εἰποτε οὖν μετὰ ταῦτα μουσικῷ τινὸς ἤκουον οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἐπεφώνουν μετὰ Λέσβιον ὥδόν. μέμνηται τῆς παροιμίας ταύτης Κρατῖνος ἐν Χείρωσι. quae (ante εἰποτε οὖν etc.) augenda sunt ex Hesychii loco mutilato (quem ex Aelio Dionysio corrigas) s. μετὰ Λέσβιον ὥδόν: τοὺς ἀπογόνους τοῦ Τερπάνδρου ἀγαθοὺς ἡγουμένους εἶναι καθαρθοὺς, πρῶτους εἰς τὸν ἀγῶνα προσκαλεῖσθαι εἴ τις εἴη Λέσβιος ὥδός. quae quum eodem fere modo legantur et in variis illis quae feruntur Zenobii recensionibus (cod. Bodl. Vatic., v. Schneidewin praef. ad Paroemiogr. p. XXX) et ex Aelii Dionysii lexico apud Eustathium, communem fontem ostendunt Didymum qui Aristotelem citaverat. ex eodem Didymi loco derivata atque affinis etiam et Hesychio et Zenobio Photii glossa est (quae eadem ex eodem lex. rhet. hausta apponitur a Suida et a Mich. Apostolio p. 522, 9—15) s. μετὰ Λέσβιον ὥδόν: παρὰ Κρατῖνῳ παροιμία λεγομένη ἐπὶ τῶν τὰ δεύτερα φερομένων· οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι τοὺς Λεσβίους καθαρθοὺς πρῶτους προσεκαλοῦντο. ἀκαταστατούσης γὰρ ποτε τῆς πόλεως αὐτῶν χρησμὸς ἐγένετο τὸν Λέσβιον ὥδὸν μεταπέμπεσθαι· οἱ δ' ἐξ Ἀντίσσης (cf. Hesych. s. Λέσβιος ὥδός) Τέρπανδρον ἐφ' αἵματι φεύγοντα μεταπεψάμενοι ἤκουον αὐτοῦ (αὐτῶν Phot.) ἐν τοῖς συσσιτίοις καὶ κατεστάλησαν. eandem rem (ex Aristotele) commemoraverat etiam Heraclides in rep. Laced., ut docent exc. p. 7, 5: Λακε-*

δαιμόνιοι τὸν Λέσβιον ᾠδὸν ἐτίμησαν (cf. Ael. Dion., prov. Bodl. διὰ πολλῆς ἄγοντες τιμῆς)· τούτου γὰρ ἀκούειν ὁ θεὸς χρησμοφδομένοις ἐκέλευσεν (cf. Phot.).

Λευκαδίω ν.

159. (498)

Strabo VII p. 322 in.: ἐν δὲ τῇ Λευκαδίων (πολιτεία Ἀριστοτέλης) καὶ αὐτόχθονά τινα Λέλεγα ὀνομάζει, τούτου δὲ θυγατριδοῦν Τηλεβόαν, τοῦ δὲ παιδὸς δύο καὶ εἴκοσι Τηλεβόας, ὧν τινὰς οἰκῆσαι τὴν Λευκάδα.

Cf. Aetolor. polit. fr.

Λοκρῶ ν.

160. (499)

Polyb. exc. I. XII, 5: οὐκ ᾤκησα καὶ λέγειν καὶ γράφειν ὅτι τὴν ὑπ' Ἀριστοτέλους παραδιδομένην ἱστορίαν περὶ τῆς ἀποικίας ἀληθινωτέραν εἶναι συμβαίνει τῆς ὑπὸ Τιμαίου λεγομένης. σύνοιδα γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ὁμολογοῦσιν ὅτι παραδόσιμος αὐτοῖς ἐστὶν αὕτη περὶ τῆς ἀποικίας ἡ φήμη παρὰ πατέρων, ἣν Ἀριστοτέλης εἶρηκεν, οὐ Τιμαίος. καὶ τούτων γε τοιαύτας ἔφερον ἀποδείξεις. πρῶτον μὲν ὅτι πάντα τὰ διὰ προγόνων ἔνδοξα παρ' αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γυναικῶν, οὐκ ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν εἶη . . . idem c. 6: ἐκ τούτων ἂν τις συλλογιζόμενος Ἀριστοτέλει πρόσχοι μᾶλλον ἢ Τιμαίῳ. καὶ μὴν τὸ συνεχὲς τούτῳ τελέως ἄτοπον. τὸ γὰρ ὑπολαμβάνειν, καθάπερ ἐκεῖνος ὑποδείκνυσιν, ὥς οὐκ εἰκὸς ἦν τοὺς οἰκέτας τῶν Λακεδαιμονίοις συμμαχησάντων τὴν τῶν κυρῶν εὐνοίαν ἀναφέρειν πρὸς τοὺς ἐκείνων φίλους εὖηθες . . . διὸ καὶ τὴν ὀνομασίαν (Locrogrum scil.) τῇ πόλει τὴν ἀπὸ τῶν γυναικῶν εἰκότως ἐπέθεσαν καὶ τὴν οἰκειότητα τὴν κατὰ τὰς γυναικῶν προσεποιήθησαν, ἔτι δὲ τὰς φίλλας καὶ τὰς συμμαχίας τὰς προγονικὰς τὰς ἀπὸ τῶν γυναικῶν ἀνενεοῦντο . . . ἀλλὰ πῶς αὐτοὶ μὲν ἐξαπέστελλον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἀκμάζοντας εἰς τὴν πατρίδα τεκνοποιίας χάριν (Partheniarum patres dicit, de quibus cum Polybianis plane consona tradunt Iustinus III, 4 et Strabo VI p. 279 ex Ephoro, cf. Serv. ad Virg. Aen. 3, 551. Eust. ad Dion. 377), τοὺς δὲ Λοκροὺς τὸ παραπλήσιον οὐκ εἶων ποιεῖν; ἕκαστα δὲ ταῦτα οὐ μόνον κατὰ τὸ πιθανὸν ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἀλήθειαν μεγάλην ἔχει διαφοράν . . . διόπερ οἱ Λοκροὶ μήτε ταῖς ἀραῖς ὄντες ἔνοχοι μήτε τοῖς ὄρκοις οἷς ὤμοσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι μὴ πρότερον εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανήξειν πρὶν ἢ τὴν Μεσσηνὴν κατὰ κράτος ἐλεῖν (eadem Ephori verba sunt apud Strabonem I. c.),

τῆς μὲν κατὰ τὸ κοινὸν ἐξαποστολῆς εὐκόλως οὐ μετέσχον, κατὰ δὲ μέρος τὰς ἐπανόδους ποιούμενοι καὶ σπανίως, ἔδοσαν ἀναστροφὴν ταῖς γυναιξὶ πρὸς οἰκίετας γενέσθαι συνήθειαν ἢ πρὸς τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἄνδρας, ταῖς δὲ παρθένοις καὶ μᾶλλον· ὃ καὶ τῆς ἐξαναστάσεως αἷτιον γέγονεν. deinde c. 8: ἡ δεικτέον οὖν τὸν Ἀριστοτέλη κατὰ τὸν ἄρτι λόγον (ipsam enim Aristotelis περὶ τῶν Λοκρῶν ἐξήγησιν e Timaeo, ut videtur, apposuerat Polybius, quam tamen omisit excerptor) τὰ περὶ Λοκρῶν εἰρηκτόα χάριτος ἢ κέρδους ἢ διαφορᾶς ἔνεκεν, ἢ μηδὲ τολμῶντας τοῦτο λέγειν, ὁμολογητέον ἀγνοεῖν καὶ παραπαλεῖν τοὺς τοιαύτη χρωμένους ἀπεχθεῖα καὶ πικρία κατὰ τῶν πέλας, οἷα κέχρηται Τίμαιος κατὰ Ἀριστοτέλους. φησὶ γὰρ αὐτὸν εἶναι θρασὺν εὐχερῇ προπετῇ, πρὸς δὲ τούτοις κατατετολμηκέναι τῆς τῶν Λοκρῶν πόλεως εἰπόντα τὴν ἀποικίαν αὐτῶν εἶναι δραπετῶν [οἰκετῶν], μοιχῶν, ἀνδραποδιστῶν. cf. c. 11: μεταβάς ἐπὶ τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ Λοκροὺς πρῶτον μὲν φησι (Timaeus scil.) τὴν τε πολιτείαν καὶ τὰ λοιπὰ φιλάνθρωπα τοῖς Λοκροῖς ἀμφοτέροις Ἀριστοτέλει καὶ Θεόφραστον (de quo consentiente cf. etiam p. 747, 4) κατεψευσθαι τῆς πόλεως. ex eodem denique Polybii libro duodecimo (quem ipsum citat p. 272) Timaeique contra Aristotelem disputatione haec affert Athenaeus VI p. 264: καθόλου δὲ (inquit Timaeus) ἡτιῶντο (scil. Locrenses, quorum testimonium memoriamque et ipse Timaeus invocaverat, cf. Polyb. p. 734, 5, 735, 10 Bekk.) τὸν Ἀριστοτέλη διημαρτηκέναι τῶν Λοκρικῶν ἐθῶν. οὐδὲ γὰρ κεκτῆσθαι νόμον εἶναι τοῖς Λοκροῖς, ὁμοίως δὲ οὐδὲ Φωκεῦσιν, οὔτε θεραπεύνας οὔτε οἰκίετας πλὴν ἐγγύς τῶν χρόνων.

Similem igitur fabulam atque eam novimus quae de Tarenti conditoribus Partheniis ferebatur, de Locrensi in Italia origine ab Aristotele narratam fuisse videmus. quas quum inter se comparet Polybius, ita fere loquitur ut ipsius belli Messeniaci socios fuisse Lacedaemoniis Locrenses credas. certe antiquam fuisse utriusque urbis societatem e Iustino (XX, 2) constat. eandem autem coloniae originem a Locrensibus in Zephyrium promontorium deductae regionemque a Siculis tunc occupatam tangit Dionysius perieg. v. 365: κείθεν δ' ἐς βορέην Ζεφύρου παραφαίνεται ἄκρη. τῇ δ' ὑπο Λοκροὶ ἔασιν, ὅσοι προτέροις ἔτεσσιν ἦλθον ἐπ' Ἀυσονίην σφετέρης μυχθέντες ἀνάσσαις. quos versus ita exponit Eustath. (p. 175 Ox. cf. paraphr. p. 34): ἵστέον δὲ ὅτι ἡ διαβολὴ τοῦ γένους τῶν τοιούτων ἐνταῦθα κεῖται, Λοκρῶν ἔθνους ὅλου ὡς ἐκ δούλων καταγομένου. δούλοι γάρ φησιν ὄντες προτέροις ἔτεσιν παρὰ τοῖς Ὀζόλαις δηλαδὴ Λοκροῖς (de Opuntis, non de Ozolis, cum Ephoro, de quo testatur Strabo

147. (486)

Plutarch. Lycurg. 31: ὁ δὲ (Λυκοῦργος) . . . ὑπερῆρε τῇ δόξῃ τοῦς πῶποτε πολιτευσαμένους ἐν τοῖς Ἑλλήσι. δι' ὅπερ καὶ Ἀριστοτέλης ἐλάττονας σχεῖν φησὶ τιμὰς ἢ προσῆκον ἦν αὐτὸν ἔχειν ἐν Λακεδαιμονίῃ, καίπερ ἔχοντα τὰς μεγίστας. ἱερὸν τε γὰρ ἔστιν αὐτοῦ καὶ θύουσιν καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὡς θεῷ.

Ultimis verbis similia Ephori leguntur de Lycurgi meritis disputantis apud Strabonem 8 p. 366: μόνῳ γοῦν Λυκοῦργῳ ἱερὸν ἰδρῦσθαι καὶ θύεσθαι κατ' ἔτος. e quo loco patet de Ephoro maxime et qui huic consentiebat politiarum auctore Aristotele cogitasse Heraclidem (exc. pol. p. 6, 4) ita dicentem: τὴν Λακεδαιμονίων πολιτείαν τινὲς Λυκοῦργῳ προσάπτουσι πᾶσαν.

148. (487)

Clemens Alex. strom. I p. 152 Sylb. (t. II p. 113 Klotz): τὸν τε Μίνω παρὰ Διὸς δι' ἐννάτου ἔτους λαμβάνειν τοὺς νόμους ἱστοροῦσι φοιτῶντα εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον (cf. Ephorus ap. Strab. X p. 476. Heracl. exc. pol. p. 8, 6) τὸν τε αὖ Λυκοῦργον τὰ νομοθετικὰ εἰς Δελφούς πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα συνεχῆς ἀπιόντα παιδεύεσθαι γράφουσι Πλάτων τε καὶ Ἀριστοτέλης καὶ Ἔφορος.

149. (488)

Plutarch. Lyc. 6: οὕτω δὲ περὶ ταύτην (scil. τὴν τῶν γερόντων) ἐσπούδασε τὴν ἀρχὴν ὁ Λυκοῦργος, ὥστε μαντεῖαν ἐκ Δελφῶν κομίσαι περὶ αὐτῆς ἣν ἤτταν καλοῦσιν. ἔχει δὲ οὕτως· « Διὸς Ἑλλανίου καὶ Ἀθανᾶς Ἑλλανίας ἱερὸν ἰδρυσάμενον, φυλὰς φυλάξαντα καὶ ὠβὰς ὠβάξαντα, τριάκοντα (de interpunctione cf. Sintenis ad h. l., Schoemann, Griech. Alt. I p. 212) γερούσιαν σὺν ἀρχαγέταις καταστήσαντα, ὥρας ἕξ ὥρας (i. e. quovis mense cf. Schoemann l. c. p. 234) ἀπελλάζειν μεταξὺ Βαβύκας τε καὶ Κνακιῶνος (Κνακίλωνος codd. cf. Herm. Sauppe, Epist. crit. ad G. Herm. Lips. 1841, p. 68), οὕτως (αὐτῶς Sauppe l. c., καὶ οὕτως ed. Paris. 1846) εἰσφέρειν τε καὶ ἀφίστασθαι· δάμῳ δὲ κυρίαν ἡμεν καὶ πρῶτος (codd. γαμωδᾶν γοριᾶν ἢ μὴν aut similia, v. Sint. ad h. l. et t. IV p. IX. em. O. Müller, Dor. II p. 80 ed. alt. τὰν κυρίαν Sint.) ». ἐν τούτοις τὸ μὲν φυλὰς φυλάξαι καὶ ὠβὰς ὠβάξαι διελεῖν ἐστὶ καὶ κατανεῖμαι τὸ πλῆθος εἰς μερίδας, ὧν τὰς μὲν φυλὰς τὰς δὲ ὠβὰς προσηγόρευκεν. ἀρχαγέται δὲ οἱ βασιλεῖς λέγονται, τὸ δὲ ἀπελλάζειν ἐκκλησιάζειν ὅτι τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν αἰτίαν τῆς πολιτείας εἰς τὸν Πύθιον ἀνῆψε. τὴν δὲ Βαβύκαν καὶ τὸν Κνακιῶνα νῦν Οἰνούντα προσάγορεύουσιν· Ἀριστοτέλης δὲ τὸν μὲν Κνακιῶνα ποταμόν, τὴν δὲ Βα-

βύκαν γέφυραν. ἐν μέσῳ δὲ τούτων τὰς ἐκκλησίας ἤγον οὔτε παστάδων οὐσῶν οὔτε ἄλλης τινὸς κατασκευῆς... τοῦ δὲ πλήθους ἀθροισθέντος εἰπεῖν μὲν οὐδενὶ γνώμην τῶν ἄλλων ἐφείτο, τὴν δ' ὑπὸ τῶν γερόντων καὶ τῶν βασιλέων προτεθεῖσαν ἐπικριναι κύριος ἦν δῆμος. ὕστερον δὲ etc. quae sequuntur, ex eodem fonte qui non est Aristoteles, sed quocum Aristoteles comparatur: id quod de ceteris etiam valet Plutarchi locis, qui sicut Heraclides in Lycurgeis Ephorum praecipue secutus esse videtur.

150. (489)

Plutarch. Lyc. 5: ἐπανελθὼν οὖν πρὸς οὕτω διακειμένους εὐθὺς ἐπελείπει τὰ παρόντα κινεῖν καὶ μεθιστάναι τὴν πολιτείαν... διανοηθεὶς δὲ ταῦτα πρῶτον μὲν ἀπεδήμησεν εἰς Δελφούς· καὶ τῷ θεῷ θύσας καὶ χρησάμενος ἐπανῆλθε τὸν διαβόητον ἐκείνον χρησμὸν κομίζων (cf. Ephorus ap. Strab. X p. 482 ideinque in exc. Heracl. pol. p. 6, 11)... ὡς δ' ὁ καιρὸς ἦκε τριάκοντα τοὺς πρώτους ἐκέλευσε μετὰ τῶν ὅπλων ἔωθεν εἰς ἀγορὰν προελθεῖν... τοσοῦτους δὲ φησι κατασταθῆναι τοὺς γέροντας Ἀριστοτέλης, ὅτι τριάκοντα τῶν πρώτων μετὰ Λυκούργου γενομένων δύο τὴν πρᾶξιν ἐγκατέλιπον ἀποδειλιάσαντες. ὁ δὲ Σφαῖρος ἐξ ἀρχῆς φησὶ τοσοῦτους γενέσθαι τοὺς τῆς γνώμης μετασχόντας.

151. (490)

Plutarch. Lyc. 28: ἡ δὲ καλουμένη κρυπτία παρ' αὐτοῖς, εἶγε δὴ τοῦτο τῶν Λυκούργου πολιτευμάτων ἓν ἔστιν, ὡς Ἀριστοτέλης ἰσθόρηκε, ταύτην αὖν εἶη (sc. τῆς ἀδικίας) καὶ τῷ Πλάτῳ περὶ τῆς πολιτείας καὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐνεργασμένη δόξαν. ἦν δὲ τοιαύτη· τῶν νέων οἱ ἄρχοντες διὰ χρόνου τοὺς μάλιστα νοῦν ἔχειν δοκοῦντας εἰς τὴν χώραν ἄλλως ἐξέπεμπον ἔχοντας ἐγχειρίδια καὶ τροφὴν ἀναγκαίαν, ἄλλο δὲ οὐδέν. οἱ δὲ μεθ' ἡμέραν μὲν εἰς ἀσυνδήλους διασπειρόμενοι τόπους ἀπέκρυπτον ἑαυτοὺς καὶ ἀνεπαύοντο, νύκτωρ δὲ κατιόντες εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν εἰλώτων τὸν ἀλίσκόμενον ἀπέσφαττον (hanc descriptionem Ephoro debere videtur Plut., sicut Heraclides quam habet geminam p. 6, 13: λέγεται δὲ καὶ τὴν κρυπτίαν εἰσηγήσασθαι καθ' ἣν ἔτι καὶ νῦν — i. e. Ephori aetate — ἐξιόντες ἡμέρας κρύπτονται, τὰς δὲ νύκτας μεθ' ὅπλων ἐκκρύπτονται — in codd. aut iterum legitur κρύπτονται aut vox corr. plane omittitur — καὶ ἀναιροῦσι τῶν εἰλώτων ὄσους αὖν ἐπιτήδειον ἦ)... Ἀριστοτέλης δὲ μάλιστα φησι καὶ τοὺς ἐφόρους ὅταν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῶσι πρῶτον, τοῖς εἴλωσι καταγγέλλειν πόλεμον, ὅπως εὐαγὲς ἦ τὸ ἀνελεῖν.

Ceterum ex his Aristotelis verbis sequi videtur, fabulosam illam at-

ut in cod. E) s. *Μασσαλία*: Ἰσοκράτης μὲν φησιν ἐν Ἀρχιδάμῳ (84) ὡς Φωκαεῖς φηγόντες τὴν τοῦ μεγάλου βασιλέως δεσποτείαν εἰς Μασσαλίαν ἀπώκησαν. ὅτι δὲ πρὸ τούτων τῶν χρόνων ἤδη ὑπὸ Φωκαέων ᾤκιστο ἡ Μασσαλία καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Μασσαλιωτῶν πολιτείᾳ δηλοῖ. e quo libro etiam eorum quaedam fluxisse credideris, quae de Massiliensium reipublicae origine atque institutis praebet Strabo IV p. 179.

Μεγαρέων.

165. (504)

Strabo VII p. 322 in.: ἐν δὲ τῇ Αἰτωλῶν (πολιτείᾳ Ἀριστοτέλης) τοὺς νῦν Λοκροὺς Λέλεγας καλεῖ, κατασχεῖν δὲ καὶ τὴν Βοιωτίαν αὐτοὺς φησιν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῇ Ὀπουντίαν καὶ Μεγαρέων.

Integrum de Lelegibus Strabonis locum v. sub Aetolorum rep.

Μηλίων.

166. (505)

Suid. s. τῶν φιλάτων τὰ φίλτατα: φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Μηλιέων πολιτείᾳ τοὺς παῖδας γυμνοὺς ἐκφέρειν μέχρις ἑτῶν ἑξ καὶ καταφιλεῖν αὐτοὺς ἐν τοῖς συμποσίοις.

Proverbium hoc, quod in collectionibus vulgaribus omittitur, servatum est in proverbiorum codd. Vatic. et Bodl. (App. ed. Gott. V, 3. cf. cod. Coisl. in not. crit. ad Zen. 3, 2), ubi sic τῶν φιλάτων τὰ φίλτατα: *Μηλίοις ἀνείλεν ὁ θεὸς φιλεῖν τῶν φιλάτων τὰ φίλτατα· μέχρις οὖν ἑτῶν δέκα ἕξ γυμνοὺς περιέφερον τοὺς παῖδας καὶ κατεφίλουν ἐν Ὀλυμπίᾳ.*

167. (506)

Phot. (eademque Suid., item Proverb. Vat. et Bodl. ed. Gott. I p. 310 iterumque om. Ar. nom. Suid. s. *Μηλιακόν*) s. τὸ *Μηλιακόν πλοῖον*: τοῦτο ἐπὶ τῶν (παλαιῶν καὶ add. Suid. s. *Μηλ.*) ἄγαν ρεόντων πλοίων ἀπὸ ἱστορίας τινὸς εἴρηται· φησὶ γὰρ Ἀριστοτέλης Ἰππότην εἰς ἀποικίαν στελλόμενον τοῖς μὴ βουλευθεῖσιν αὐτῷ συμπλεῖν καταράσασθαι· ἐπειδὴ γὰρ προφασίζόμενοι οἱ μὲν τὰς γυναῖκας αὐτοῖς ἀρρῶστέιν οἱ δὲ τὰ πλοῖα ρεῖν κατέμενον, κατηράσατο μήτε πλοῖα στεγανὰ αὐτοῖς γενέσθαι ποτὲ καὶ ὑπὸ τῶν γυναικῶν κρατεῖσθαι ἀέλ.

Cf. Diogenian. prov. 8, 31 τὸ *Μηλιακόν πλοῖον*: ἐπὶ τῶν ἄγαν ρεόντων πλοίων. κατηράσαντο γὰρ Λακεδαιμόνιοι (Hippotae scil. et Maliensium in colonia Cnidum deducenda socii, ut conicit C. Müller ad Arist. fr. 143) μηδέποτε στεγνὰ τὰ πλοῖα Μηλιέων γενέσθαι· παραβάται γάρ.

(Μηλίω ν.)

168. (507)

Plinius n. h. IV s. 23, 70 Sill.: *Melos cum oppido quam Aristides Memblida* (var. lect. v. ap. Sillig. *Byblida* scribendum esse ex Stephano iam vidit Hermol. Barbarus in Castigat. Plinianis ad l. 4 c. 12), *Aristoteles Zephyriam*, *Callimachus Mimallida*, *Heraclides Siphim et Acyton*. *haec insularum rotundissima est.*

Cf. Steph. Byz. s. *Μῆλος*: νῆσος μὲν τῶν Κυκλάδων, ὁμώνυμον ἔχουσα πόλιν. Φοίνικες οὖν οἰκιστὰι πρότερον, ὅθεν καὶ Βυβλὶς (ita Meineke cum Salmasio. vulgo editur Βύβλος, codd. βύαλος) ἐκλήθη ἀπὸ τῶν Βυβλίων Φοινίκων· ἀλλὰ καὶ Ζεφυρία. de communi utriusque scriptoris fonte v. supra ad fr. Deliorum pol.

(Μιλήσιω ν.)

169. (508)

Parthenius erot. c. 14 περὶ Ἀνθέως. Ἰστορεῖ Ἀριστοτέλης καὶ οἱ τὰ Μιλησιακά (Aristocritus scil. et Hegesippus, quibus usus est Parth. c. 11. 26 et c. 16). — Ἐκ δὲ Ἀλικαρνασσοῦ παις Ἀνθεὺς ἐκ βασιλείου γένους ὠμήρευσε παρὰ Φοβίῳ ἐν τῶν Νηλεϊδῶν τότε κρατοῦντι Μιλησίων. τούτου Κλεόβοια, ἣν τινες Φιλαίχμην ἐκάλεσαν, τοῦ Φοβίου γυνὴ ἐρασθεῖσα πολλὰ ἐμηχανᾶτο εἰς τὸ προσαγαγεῖσθαι τὸν παῖδα. ὥς δὲ ἐκείνος ἀπεωθεῖτο ποτὲ μὲν φάσκων ὀρρωδεῖν μὴ κατάδηλος γένοιτο, ποτὲ δὲ Δία ξένιον καὶ κοινὴν τράπεζαν προισχόμενος, ἡ Κλεόβοια κακῶς φερομένη ἐν νῶ εἴχε τίσασθαι αὐτὸν ἀνηλεῖ τε καὶ ὑπέρανυχον ἀποκαλουμένη. ἔνθα δὲ χρόνου προϊόντος τοῦ μὲν ἔρωτος ἀπηλλάχθαι προσεποιήθη, πέρικα δὲ τιθασὸν εἰς βαθὺ φρέαρ κατασοβήσασα εἶδετο τοῦ Ἀνθέως ὅπως κατελθὼν ἀνέλοιτο αὐτόν· τοῦ δὲ ἐτοίμως ὑπακούσαντος διὰ τὸ μηδὲν ὑφορᾶσθαι, ἡ Κλεόβοια ἐπισείει στιβαρὸν αὐτῷ πέτρων. καὶ ὁ μὲν παραχρῆμα ἐτεθνήκει, ἡ δ' αὖρ' ἐννοηθεῖσα ὥς δεινὸν ἔργον δεδράκοι, καὶ ἄλλως δὲ καομένη σφοδρῶ ἔρωτι τοῦ παιδός, ἀναρτᾷ ἑαυτήν. Φοβίος μέντοι διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ὥς ἐναγῆς παρεχώρησε Φρυγίῳ τῆς ἀρχῆς· ἔφασαν δὲ τινες οὐ πέρικα, σκευὸς δὲ χρυσοῦν εἰς τὸ φρέαρ βεβλήσθαι, ὥς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Αἰτωλὸς μέμνηται ἐν τοῖσδε ἐν Ἀπόλλωνι . . .

170. (509)

Athenaeus (e quo Eustath. in ll. p. 1358) XII p. 523^e: *Μιλήσιοι δὲ ἔως μὲν οὐκ ἐτρύφων, ἐνίκων Σκύθας, ὥς φησιν Ἐφορος, καὶ τὰς τε ἐφ' Ἑλλησπόντῳ πόλεις ἐκτίσαν καὶ τὸν Εὐξείνιον πόντον κατάρκισαν*

πόλεσι λαμπραῖς καὶ πάντες ἐπὶ τὸν Μίλητον ἔθεον· ὡς δ' ὑπήχθησαν ἡδονῇ καὶ τρυφῇ κατερρύνη τὸ τῆς πόλεως ἀνδρείον, φησὶν Ἀριστοτέλης, καὶ παροιμία τις ἐγεννήθη ἐπ' αὐτῶν Πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι.

Qua occasione vulgatum hoc proverbium natum sit, accuratiora habet Zenob. 5, 80 e Demonis proverbii sumta, quem citant schol. (Did.) in Aristoph. Plut. 1002. ubi alia quoque de Polycrate explicatio. ceterum cf. not. ed. Gotting. ad Zen., Diogen. 5, 3 et Apost. 13, 85 (quem e Tzetzis comm. ad Aristoph. l. c. sua exscripsisse Thomae Magistri scholium docet in cod. Vind. Gr. phil. 167 f. 44^a).

Ν α ξ ι ω ν.

171. (510)

Athenaeus VIII p. 348^a: Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ναξίων πολιτείᾳ περὶ τῆς παροιμίας (οὐδεὶς κακὸς μέγας ἰχθύς, de quo praecedunt Clearchi περὶ παροιμιῶν et Theophrasti περὶ γελοίου testimonia) οὕτω γράφει· «τῶν παρὰ Ναξίοις εὐπόρων οἱ μὲν πολλοὶ τὸ ἄστυ ᾧκον, οἱ δὲ ἄλλοι διεσπαρμένοι κατὰ κώμας. ἐν οὖν δή τινι τῶν καμῶν, ἢ ὄνομα ἦν Λησιάδαι, Τελεσταγόρας ᾧκει πλούσιός τε σφόδρα καὶ εὐδοκίμων καὶ τιμώμενος παρὰ τῷ δήμῳ τοῖς τ' ἄλλοις ἅπασι καὶ τοῖς καθ' ἡμέραν πεμπομένοις. καὶ ὅτε καταβάντες ἐκ τῆς πόλεως δυσωνοῖντό τι τῶν πωλουμένων, ἔθος ἦν τοῖς πωλοῦσι λέγειν ὅτι μᾶλλον ἂν προέλοιτο Τελεσταγόρᾳ δοῦναι ἢ τοσούτου ἀναδόσθαι. νεανίσκοι οὖν τινὲς ᾠνούμενοι μέγαν ἰχθύν, εἰπόντος τοῦ ἀλιέως τὰ αὐτά, λυπηθέντες τῷ πολλάκις ἀκούειν, ὑποπλόντες ἐκώμασαν πρὸς αὐτόν. δεξαμένον δὲ τοῦ Τελεσταγόρου φιλοφρόνως αὐτούς, οἱ νεανίσκοι αὐτόν τε ὕβρισαν καὶ δύο θυγατέρας αὐτοῦ ἐπιγάμους. ἐφ' οἷς ἀγανακτήσαντες οἱ Νάξιοι καὶ τὰ ὄπλα ἀναλαβόντες ἐπῆλθον τοῖς νεανίσκοις· καὶ μεγίστη τότε στάσις ἐγένετο, προστατοῦντος τῶν Ναξίων Λυγδάμιδος, ὃς ἀπὸ ταύτης τῆς στρατηγίας τύραννος ἀνεφάνη τῆς πατρίδος».

172. (511)

Plutarch. de mul. virtut. c. 17, postquam Naxiorum belli contra Milesios causa explicata, quam ipsam e Theophrasti libro α' (πολιτικῶν) τῶν πρὸς τοὺς καιροὺς accuratius tradidit Parthenius erot. 18, Polycritae historiam Diognétique Erythraei amorem enarravit ex ipsis, ut ait, Naxiorum scriptoribus (quales praeter Andriscum e quo eiusdem facti diversa narratio extat apud Parthenium novimus Aglaosthenem et Philteam,

v. Fr. hist. l. IV), haec addit: ὁ δ' Ἀριστοτέλης φησὶν οὐδ' ἀλούσης τῆς Πολυκρίτης, ἄλλως δέ πως ἰδόντα τὸν Διόγνητον ἐρασθῆναι καὶ πάντα διδόναι καὶ ποιεῖν ἔτοιμον εἶναι· τὴν δὲ ὁμολογεῖν ἀφῆξασθαι πρὸς αὐτὸν ἐνὸς μόνου τυχοῦσαν, περὶ οὗ τὸν Διόγνητον, ὥς φησιν ὁ φιλόσοφος, ὅρκον ἤτησεν. ἐπεὶ δ' ὤμοσεν, ἤξιον τὸ Δῆλιον αὐτῇ δοθῆναι· Δῆλιον γὰρ ἐκαλεῖτο τὸ χωρίον (Milesiorum scil. contra Naxios in ipsa insula ξρυμα)· ἄλλως δ' οὐκ ἂν ἔφη συνελθεῖν. ὁ δὲ καὶ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ διὰ τὸν ὅρκον ἐξέστη καὶ παρέδωκε τῇ Πολυκρίτῃ τὸν τόπον, ἐκείνη δὲ τοῖς πολίταις. ἐκ δὲ τούτου πάλιν εἰς ἴσον καταστάντες ἐφ' οἷς ἠβούλοντο πρὸς τοὺς Μιλησίους διελύθησαν.

Aristotelis narratio in ipsis fere rebus minoribus quibus distat a vulgari Naxiorum traditione, consentire videtur cum ea quam ex Andrischi Naxiacorum primo sumtam exhibet Parthenius erot. c. 9 (περὶ Πολυκρίτης. ἡ ἱστορία αὕτη ἐλήφθη ἐκ τῆς αὐτοῦ Ἀνδρίσκου Ναξιακῶν· γράφει περὶ αὐτῆς καὶ Θεόφραστος ἐν τῷ δ [vel α, ut c. 18] τῶν πρὸς τοὺς καιρούς), Theophrasto quoque, ut puto, probatam.

Mortem Polycritae ex eodem Aristotelis loco tangit etiam Gellius 3, 15: *Cognito repente insperato gaudio exspirasse animam refert Aristoteles philosophus Polycritam nobilem feminam Naxo insula* (cf. Plut. αὕτη δὲ πρὸς ταῖς πύλαις γενομένη τὸς πολίτας ἀπαντῶντας αὐτῇ, μετὰ χαρᾶς καὶ στεφάνων ὑποδεχομένους καὶ θαυμάζοντας, οὐκ ἦνεγκε τὸ μέγεθος τῆς χαρᾶς, ἀλλ' ἀπέθανεν αὐτοῦ πεσοῦσα περὶ τὴν πύλην).

Ὀπουντίων.

Opuntiorum republica auctorem omuium in Graecia Locrorum res comprehendisse et fragmenta (cf. de Amphissa Ozolarum urbe) docent et rei ratio: metropolis enim omnium Opus erat, cf. Strabo IX p. 425. Schol. Pind. Ol. IX, 32. Locrorum autem nomine Itali simpliciter significantur.

173. (512)

Strabo VII p. 321 fin.: ἐν δὲ τῇ Αἰτωλῶν (πολιτεία Ἀριστοτέλης) τοὺς νῦν Λοκροὺς Λέλεγας καλεῖ, κατασχεῖν δὲ καὶ τὴν Βοιωτίαν αὐτοὺς φησιν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῇ Ὀπουντίων καὶ Μεγαρέων.

Cf. Aetol. pol. fr. et Steph. Byz. s. Φύσχος (Hesiod. ap. Strab. p. 322. Dionys. Hal. ant. 1, 17).

174. (513)

Schol. in Pindar. Ol. IX, 86 (πρὶν Ὀλύμπιος ἀγεμὼν θυγάτηρ) ἀπὸ γὰς Ἐπειῶν (Ὀπόεντος ἀναρπάσαις ... ἔνεικε Λοκρῶν): Ἐπειῶν τῶν

Ἑλείων ... Ὀπουντος ἢ θυγάτηρ (ἢ Πρωτογένεια cf. Boeckh, Explic. Pind. p. 191) Ἑλείων βασιλέως, ἣν Ἀριστοτέλης Καμβύσην (Καβύην Plutarch. qu. Gr. 15) καλεῖ. διὰ τούτων οὖν ὁ Πίνδαρος etc.

De συγγενείᾳ inter Opuntios et Eleos cf. Strabo IX p. 425. de Locri filio Opunte praeter sch. Pind. Ol. 9, 96 et sch. Apoll. Rh. 1, 69 cf. Eustath. in Il. p. 277, 19, qui ex eodem fonte hausta tradit quo Plut. in qu. Gr. 15, Didymo scil. qui eandem narrationem repetiverat in comm. ad Sophoclem, quem citat Athenaeus. Didymi autem narrationem a Plutarcho relata propter Cabyes nomen a Didymo in comm. Pind. memoratum Aristoteleam credo omnem. est autem haec: Τίς ἡ ξυλίνη κύων παρὰ Λοκροῖς; Φύσκου τοῦ Ἀμφικτύονος υἱὸς ἦν Λοκρός, ἐκ δὲ τούτου καὶ Καβύης Ὀποῦς (vulgo male repetitur Λοκρός). πρὸς ὃν ὁ πατὴρ διενεχθεὶς καὶ συχνοὺς τῶν πολιτῶν ἀναλαβὼν περὶ ἀποικίας ἐμαντεύετο· τοῦ δὲ θεοῦ φήσαντος κτίζειν πόλιν ὅπου περ ἂν τύχῃ δηχθεὶς ὑπὸ κυνὸς ξυλίνης, ὑπερβαίνων εἰς τὴν ἐτέραν θάλασσαν ἐπάτησε κυνόςβατον, ἐνοχληθεὶς δὲ τῇ πληγῇ διέτριψεν ἡμέρας αὐτόθι πλείονας, ἐν αἷς καταμαθὼν τὸ χωρίον ἔκτισε πόλεις Φυσκεῖς καὶ Τάνθειαν (corr. Ταντίαν ex Steph. s. Ταντες) καὶ τὰς ἄλλας ὅσας οἱ κληθέντες Ὀζόλαι Λοκροὶ κατώκησαν (sequuntur variae de Ozolarum nomine scriptorum sententiae, Myrsili Lesbii primum, ut docet Antigon. mir. 117 West. cf. Strabo p. 427, deinde aliorum sicut in schol. ad Il. β, 527). iam audias Eustathium (in Il. p. 277): οἱ δὲ παλαιοὶ (i. e. scholium quoddam in Il. β, 531 nunc perditum. cf. schol. Apoll. l. c.) φασὶ καὶ ταῦτα (quae eadem verba ex eodem fonte apposuit Eudocia p. 279)· Ἀμφικτύονος καὶ Χθονοπάτρας ἀπόγονος Φύσκος, οὗ Λοκρός, ὦν ἀπὸ μὲν Φύσκου Φύσκοι πρῶην, ἀπὸ δὲ Λοκροῦ Λοκροὶ οἱ αὐτοὶ ὠνομάσθησαν· Λοκροῦ δὲ Ὀποῦς, πρὸς ὃν διενεχθεὶς ὁ πατὴρ Λοκρὸς ἔα μὲν ἄρχειν ἐκείνων, αὐτὸς δὲ οἰκεῖ τὰ πρὸς ἐσπέραν τοῦ Παρνασσοῦ ἔχων ὑφ' ἑαυτὸν τοὺς ἐκεῖ οἱ Ἑσπείριοι τε καὶ Ὀζόλαι ἐκαλοῦντο etc. cf. Steph. Byz. s. Φύσκος: πόλις Λοκρίδος, ἀπὸ Φύσκου τοῦ Αἰτωλοῦ Ἀμφικτύονος τοῦ Δευκαλίωνος (de Deucalione v. varias veterum narrationes in schol. Pind. Ol. IX) ... λέγεται καὶ ἀρσενικῶς ὁ Φύσκος· «Φύσκος δὲ ἀφ' οὗ οἱ Αἰελεγες οἱ νῦν Λοκροὶ» (quae Aristotelis esse suspicor, cf. supra Strab.). Πριανὸς δὲ Φυσκέας αὐτοὺς καλεῖ ... quas Didymeae doctrinae reliquias esse testatur Athen. II p. 70^c: Ἀδνμος δ' ὁ γραμματικὸς (qui reliquorum quoque apud Athenaeum auctorum locos suppeditavit omnes, Pamphilo scil. et Athenaeo Pamphilus) ἐξηγούμενος παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ τὸ κύναρος ἄκανθα: μήποτε φησὶ τὴν κυνόςβατον λέγει διὰ τὸ ἀκανθῶδες καὶ τραχὺ εἶναι τὸ φυτὸν· καὶ γὰρ ἡ Πυθία ξυλίνην κύνα

αὐτὸ εἶπε καὶ ὁ Λοκρὸς χρησμὸν λαβὼν ἐκεῖ πόλιν οἰκίζειν, ὅπου ἂν ὑπὸ ξυλλίνης κυνὸς δηχθῇ, καταμυχθεὶς τὴν κνήμην ὑπὸ κυνοσβάτου, ἔκτισε τὴν πόλιν. eademque e commentario Sophocleo excerpta in le- xico etiam tragico extitisse docet Hesychii consensus, qui ita s. κύνα- ρος: φυτόν τι καὶ μήποτε ἡ κυνόςβατος διὰ τὸ τραχὺ καὶ ἀκανθῶδες· κύνα γὰρ ξυλλίνην τὴν κυνόςβατον ὁ θεὸς (ita codex θς', unde Musu- rus Athenaei memor, apud quem sequitur Theophrasti testimonium ex hist. pl. 3, 18, male effecit Θεόφραστος. cf. Schow, Hes. lex. restit. p. 477, quem suo damno neglexit Maur. Schmidt, Did. fr. p. 88) λέγει.

175. (514)

Harpocr. (e quo Suid., ut in cod. E) s. Ἀμφισσα: πόλις τῆς Λο- κρίδος. Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ὀπουντίων πολιτείᾳ οὕτω λέγει· «Ἀν- δραίμων (de quo Paus. 10, 38) δὲ ἦν οἰκιστής, Ἀμφισσαν δ' ὠνόμασαν διὰ τὸ περιέχεσθαι τὸν τόπον ὄρεσιν».

176. (515)

Hesych. s. Ἀσπετος: ὁ Ἀχιλλεύς ἐν Ἡπείρῳ, ὡς φησὶν ὁ Ἀρι- στοτέλης ἐν Ὀπουντίων πολιτείᾳ.

Cf. Plutarch. Pyrrh. 1: ἐκ τούτου δὲ (scil. inde a Pyrrhidarum in Epiro principatu) καὶ Ἀχιλλεύς ἐν Ἡπείρῳ τιμὰς ἰσοθέτους ἔσχεν Ἀσπετος ἐπιχωρίῳ φωνῇ προσαγορευόμενος. de Achille locutus Aristoteles, ut recte notavit C. Müller ad Ar. fr. 121, ob Patroclum Opuntium (de Aspeto cf. L. Dieffenbach, Orig. Europ. Frf. 1861 p. 62. cf. 69).

177. (516)

Choeroboscus ad Theodosii canones t. I p. 75, 23 ed. Gaisford. Ox. 1842 (et in Bekk. Anecd. Gr. p. 1393) τὰ εἰς δῶν λήγοντα δισύλλαβα βα- ρύτονα διὰ τοῦ ᾧ κλίνονται, εἰ μὴ μετοχικὴν κλίσειν ἀναδέχονται, οἶον κῶδων . . . τὸ Μέδων, ἔστι δὲ κύριον ὄνομα, ὁ μὲν ποιητὴς Ὅμηρος διὰ τοῦ ντ κλίνει, οἶον Μέδοντος, τῷ λόγῳ τῶν μετοχικῶν, Ἰσαῖος δὲ ὁ φήτωρ καὶ Ἀριστοτέλης ἐν Ὀπουντίων πολιτείᾳ Μέδωνος φασὶν ἀναλόγως.

Medon Ὀϊλῆος νόθος υἱός (Il. β, 727. cf. ν, 693), Aeantis frater (ἐξ Ἀλκιμάχης τῆς Αἰακοῦ schol. Vict. ad Il. ν, 694).

Ὀρχομενίων.

178. (517)

Io. Tizetzes in prolegg. ad comm. in Hesiodi opp. p. 15 (ed. Gaisf. Oxon. 1820): τὸν παλαιὸν δὲ Ὅμηρον Διονύσιος ὁ κυκλογράφος φησὶν

ἐπ' ἀμφοτέρων ὑπάρχειν τῶν Θηβαικῶν στρατειῶν καὶ τῆς Ἰλίου ἀλώσεως (ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν στρατειῶν Θηβαικῆς καὶ Τρωικῆς Tzetz. ad II. p. 150). ἐκ τούτου γοῦν λογίζομαι τούτον τοῦ Ἡσιόδου εἶναι ὑ ἐτῶν προγενέστερον (τούτον τὸν Ἡσίωδον . . . μεταγενέστερον codd. vitae Tz. excerptae in scholiorum Procli prolegomenis, praeter cod. Vat., cf. Hes. ed. Goettling 1843 p. LXXXII. Biogr. Gr. ed. Westermann p. 48). Ἀριστοτέλης γὰρ ὁ φιλόσοφος (immo Philochorus secundum Anonymi schol. ad opp. v. 268, quo ipso testimonio qui sic ratiocinatur Tzetzes usus est. ita enim illic: ἵστίον δὲ ὅτι νῖος Ἡσιόδου Μνασείας ἐστὶ· Φιλόχορος δὲ Στησίχορον φησι τὸν ἀπὸ Κλυμένης, ἄλλοι δὲ Ἀρχιέπην. ubi vulgo Ἀρχιέπης editur, corr. e Tz. ad v. 269. aliter Goettl. praef. ad Hes. p. XX), μᾶλλον δ' οἶμαι ὁ τοὺς πέπλους συντάξας, ἐν τῇ Ὀρχομενίων πολιτείᾳ Στησίχορον τὸν μελοποιὸν (τὸν μελοποιὸν ex ipsius falsa explicatione addit Tzetzes, ut in schol. ad v. 269 p. 159 ubi exscribit Anonymum: παῖδα οἱ μὲν Μνασέα, οἱ δὲ Ἀρχιέπην, ἑτεροὶ δὲ Στησίχορον τὸν μελωδὸν ἐξεδέξατο. idem tamen error iam fuit Hesychii apud Suid. s. Στησίχορος: Εὐφώρεον ἢ Εὐφήμον, ὥς δὲ ἄλλοι Εὐκλείδου ἢ Τέτους ἢ Ἡσιόδου. ubi pro Τέτους corr. Εὐέπους) εἰναὶ φησι νῖον Ἡσιόδου ἐκ τῆς Κλυμένης (ita corr. Wytttenbach. e schol. v. 268. codd. Κτημένης) αὐτῷ γεννηθέντα τῆς Ἀμφιφάνους καὶ Γανύκτορος ἀδελφῆς, θυγατρὸς δὲ Φηγέως· ὁ δὲ Στησίχορος οὗτος σύγχρονος ἦν Πυθαγόρᾳ τῷ φιλοσόφῳ καὶ τῷ Ἀκραγαντίνῳ Φαλάριδι· οἱ δὲ Ὀμήρου ὑ ὑστέριζον ἔτεσι, καθά φησι καὶ Ἡρόδοτος (itaque etiam Hesiodum totidem fere annis Homero recentiorem esse λογίζεται Tzetzes. ὑστερίζοντα male Goettl. e cod. Vat. Herodoti idem locus II, 53, qui ὁμοχρόνους falso dicat Hesiodum et Homerum, a Tzetze etiam ad v. 652 citatur, ad Pythagorae aetatem hic nescio quomodo relatus) . . . τελευτᾷ δὲ Ἡσιόδος ἐν Λοκρίδι τοιουτοτρόπως. μετὰ τὴν νίκην, ἣν αὐτὸν νενικηκέναι φασὶν ἐπὶ τῇ τελευτῇ Ἀμφιδάμαντος (de qua re ab Aristotele aliena, id quod concedas Plutarchi iudicio ap. Procl. v. 648, cf. Tz. in II. p. 19, dicitur supra p. 14 ex Cert. Hom. et Hes. p. 315 sqq. Goettl., cf. Philostr. heroic. p. 727), εἰς Δελφούς ἐπορεύθη, καὶ ἐδόθη αὐτῷ οὔτοσι ὁ χρησμός·

ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἀμφιπολεύει,
Ἡσιόδος Μούσῃσι τετιμένος ἀθανάτῃσι·

τοῦ δὴ τοι κλέος ἔσται ὅσον τ' ἐπικίδναται ἡώς.

ἀλλὰ Διὸς πεφύλαξο Νεμείου κάλλιμον ἄλσος·

κεῖθι δέ (ita in Cert., καὶ γάρ codd.) τοι θανάτοιο τέλος πεπρωμένον ἔστί.

ὁ δὲ τὴν ἐν Πελοποννήσῳ Νεμέαν φυγῶν ἐν Οἰνότη τῆς Λοκρίδος ὑπὸ Ἀμφιφάνους καὶ Γανύκτορος τῶν Φηγέως παίδων ἀναιρεῖται καὶ βίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν ὡς φθείρας τὴν ἀδελφὴν ἐκείνων Κλυμένην (codd. Κτημένην), ἐξ ἧς ἐγεννήθη Στησίχορος (ut supra dictum est). ἐκαλεῖτο δὲ ἡ Οἰνότη Διὸς Νεμείου ἱερόν. μετὰ δὲ τρίτην ἡμέραν ὑπὸ δελφίνων πρὸς τὸν αἰγιαλὸν ἐξήχθη τὸ σῶμα μεταξὺ Λοκρίδος καὶ Εὐβοίας καὶ ἔθαψαν αὐτὸν Λοκροὶ ἐν Νεμέᾳ τῇ τῆς Οἰνότης. οἱ δὲ φονεῖς αὐτοῦ νηὸς ἐπιβάντες ἐπειρῶντο φυγεῖν, χειμῶνι δὲ διεφθάρσαν (ut auctor fuit Alcidas citatus in Certamine Hes. p. 323, e quo libro sua omnia Tzetzes duxisse videtur ad Aristotelis testimonium fragmentumque nihil pertinentia). Ὀρχομένιοι δὲ ὕστερον κατὰ χρησμόν ἐνεγκόντες τὰ Ἡσιόδου ὅσα θάπτουσιν ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐπέγραψαν τάδε·

Ἄσκη μὲν πατὴρ πολυλήμιος· ἀλλὰ θανόντος
ὅστέα πληξέππων γῇ Μινύων κατέχει
Ἡσιόδου, τοῦ πλείστον ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστὶν
ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνῳ σοφίης.

ἐπέγραψε δὲ καὶ Πινδαρος·

χαῖρε δις ἡβήσας καὶ δις τάφου ἀντιβολήσας,
Ἡσιόδ', ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

hoc solum Pindari epigramma Tzetzes, qui antea Certaminis Hes. verbis usus est, ex alio fonte Aristotelisque testimonio in proverbiorum collectionibus servato addidit. ita enim in Coll. cod. Vat. et Bodl. (App. IV, 92 ed. Gott. I p. 456) s. τὸ Ἡσιόδειον γῆρας: Ἀριστοτέλης ἐν Ὀρχομενίων πολιτείᾳ δις τεθάφθαι φησὶ τὸν Ἡσιόδον καὶ ἐπιγράμματος τοῦδε τυχεῖν· «χαῖρε δις ἡβήσας . . . παρόσον τό τε γῆρας ἀπέβη καὶ δις ἐτάφη (cf. Macar. 8, 49 et Suid. sub eodem lemmate: ἐπὶ τῶν ὑπεργήρων. φέρεται γὰρ καὶ ἐπίγραμμα Πινδάρου τοιοῦτο· «χαῖρε» etc.). quod quidem Aristotelis testimonium, qui τάφον Ἡσιόδου Orchomenium ubi commemoravit, de poeta bis condito dixerit et epigrammatis, sicut Pausanias (9, 33), Plutarchi Chaeron. in Hesiodum commentario deberi testatur Procl. in opp. v. 631 (p. 298) ita scribens: ἀόκητον δὲ αὐτὸ (scil. τὴν Ἄσκησιν τὸ πολέμιον) ὁ Πλούταρχος ἱστορεῖ καὶ τότε εἶναι, Θεσπίων ἀνελόντων τοὺς οἰκοῦντας, Ὀρχομενίων δὲ τοὺς σωθέντας δεξαμένων· ὅθεν καὶ τὸν θεὸν Ὀρχομενίως προστάζει τὰ Ἡσιόδου λείψανα λαβεῖν καὶ θάψαι παρ' αὐτοῖς, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης φησὶ γράφων τὴν Ὀρχομενίων πολιτείαν. neque adeo a vero aberraverit, qui Certaminis quoque auctori, qui paulo post Hadriani imperium se vixisse ipse fatetur (p. 314, 13 Goettl.), idem praesto fuisse credat Aristotelis te-

stimonium e Plutarcho petitum. sane utrumque epigramma ex Aristotele allatum in proverbis legisse Tzetzes videtur, qui ex altero potissimum (*Ἀσκητὴ μὲν* etc.), quod Chersiae Orchomenio ab Orchomeniis tribuebatur (secundum Callippum Corinthium *ἐν τῇ ἐς Ὀρχομενίους συγγραφῇ* ap. Paus. 9, 38, 10 cf. 9, 29, 2), concluderet (cf. C. Müller ad fr. 115) Aristotelem non philosophum esse politiarum auctorem — politiarum dico, non enim de una Orchomeniorum loquitur — sed eum qui τοὺς πέπλους composuerit id est epigrammata similis plane argumenti a Porphyrio (Eust. in Il. p. 285), qui de auctore libri dubitaverit, e Peplo tradita (quod idem iudicium prodit, ubi de Samiorum politia loquitur, Tz. in Lycophr. 488). Tzetzes enim quum uberiolem Certaminis narrationem in usum suum convertere mallet, Aristotelis tamen auctoris nomen et ex Procli scholio acciperet et e proverbis, testem hunc quem bis citari vel male memor credidit vel obiter legens (cf. sch. ad v. 268) in primo statim loco qui revera alienus erat apponendum duxit, alterum verumque locum scribenti obversatum fuisse ipso illo de auctore iudicio simul confessus. iam vero omnem illam de morte Hesiodi narrationem quae in Certamine traditur Aristotelis esse e Plutarcho ductam, fidem faciunt ipsa alterius narrationis Plutarchae verba in Septem sapientum convivio c. 19 adhuc servata. quae eadem fuisse videtur, nisi quod unum in hoc libro fontem sequitur, Aristotelem ut credo, in Certamine autem epitomator cum Aristotelis narratione diversam ex Alcidama quodam de interfectorum exitio famam Eratosthenisque narrationem confundit (a p. 323, 9—19, ita ut v. 20 ad Aristotelem revertat). quod vero in Certamine dicitur mortui corpus in mare deiectum fuisse τὸ μεταξὺ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Λοκρίδος, id quum falsum sit (cf. Plut. l. c. c. 19) et reliquae narrationi repugnet, conveniat autem interfectorum in Cretam insulam navigationi de qua testatur Alcidas, primum quidem auctoris negligentiam prodit diversos auctores a Plutarcho appositos confundentis, deinde Tzetzis fontem, qui eundem errorem repetit ipso Certaminis libro, non autem, quod propter raritatem libri credideris in uno codice Florentino traditi, communi quodam fonte usus. quo magis certum est vitam Hesiodi, quae Procli quoque scholiorum prolegomenis in quibusdam codicibus excerpta subiicitur, ab ipso Tzetze compositam esse neque ex alio commentario, qui Plutarchea reddat Christiani quidem auctoris (ut docet locus p. 6 τοὺς θρυλλομένους ἐκείνους θεοὺς contemnētis) at longe Tzetzis aetate superioris, ab hoc in sua prolegomena verbotenus pro more scriptorum Byzantinorum translata fuisse. de qua re iam superest ut paucis dicam commonstremque iudicium illud de politiis ab Aristotele philosopho alienis neque Plutarchi

quadam, qui de Aristotele auctore nunquam dubitat, neque ulla omnino doctiorum hominum auctoritate niti, sed ipsius Tzetis esse. scholia enim illa vetera sub unius Procli diadochi nomine tradita non Procli sunt omnia, sed veteris quem solum iam Tetzes novit collectoris, qui scholiis e prolixo Procli commentario quo tanquam fundamento usus est excerptis et primo plerumque loco positis alia passim aut voce ἄλλως (i. e. ἄλλου, quae sexcenties inter se mutata vidi in codicibus commentariorum ad Aristotelem miscellorum) signata aut bis interdum lemmate eodem scripto (velut ad v. 631. 713. cf. ad 473 et 475 s. εὐχθείων et similia) discreta addiderit ex altero commentatore hausta atque vel e tertio quodam subinde aucta (cf. ubi tria eiusdem argumenti scholia diversa componuntur, ad v. 144. 382. 421. 491. 712. 748. 798). et alterum quidem illum commentatorem Procli ubertate patet multo fuisse breviorum et a verbis quoque eius, quem ignorasse videtur, sententiisque liberum et diversum Tzetizque, qui vehementer Proclum solet increpare, fere acceptiorem, auctorum autem testimonia ut recentiorum ferebat (inde a VII. sec.) incuria, adeo negligentem, ut pauca fere vestigia (velut ad 52. 84. 94. 268. 491. 566. 631. 824) relinquat illius eruditionis, qualem Plutarcho saepe citato debet Proclus. Christianum eum fuisse vidit Ranke (l. c. p. 15. e sch. ad v. 169. cf. ad 106). atque eiusdem manifesto commentatoris prooemium etiam brevissimum Procli prooemio, quo ut legenti patet integro scholia vetera incipiunt, et ipsi brevi (quam brevitatem testatur simul et reprehendit Tzetzes) solenni illo ἄλλως interposito subiicitur a verbis incipiens Μετὰ τὴν ἡρωικὴν γενεαλογίαν (quibus quasi respondent ultima anonymi verba ad v. 824 τούτοις δὲ ἐπάγουσι etc.) usque ad v. πόλημα εἶναι Μουσῶν, confusum illud in quibusdam codicibus (cf. Gaisf. p. 3), ut alibi saepe factum est, cum ipso primo ad v. 1 anonymi scholio quod post prolegomena in scholiorum initio ipsis verbis (Μούσας δὲ ἀνομάσθαι etc.) repetitur Procli primo scholio, quod e prooemio ducitur, adiectum. iam vero in eisdem codicibus (C et D Gaisfordi i. e. Paris. 2833 et 2763 et P Westermanni i. e. Par. 2778) post prooemia illa duorum veterum commentatorum, Procli et anonymi, inserta leguntur alius praefationis fragmenta maiora (sola haec extant in B i. e. Par. 2708 sec. Gaisf. p. 3 cf. 21) quae Tzetis vitae ad verbum consentiunt, quibusdam quidem quae eiusdem plane farinae sunt (cf. p. 14 de insomnio Hesiodi et p. 18) superflua tamen videbantur eiectis, eis scilicet verbis quibus singula quaedam prooemii capitula (p. 16. 17. cf. p. 20) discernuntur allisque quae manifesto Tzetizica sunt neque ex alio fonte a Tzetze plenius exscripto cum ceteris derivari possunt (sicut illa de Cumae urbis

novo nomine quod e Strabone l. XIII p. 582 ductum est et de diversa urbe Italica p. 12, quae a Tzetze etiam ad v. 634 apponuntur. Soterichus autem Christianus ὁ χρυσογνώμων eadem voce laudatur qua in prooemii initio quo contra Proclum disputat p. 11 et alibi quoque Tzetzes utitur, velut in Epistolis p. 76 ed. Th. Pressel. Tub. 1851. Tzetzis igitur aequalis est alter ille ὁ νῦν περιῶν τῆς Νικομηδείας οἰνοπράτης, atque etiam ipsa excerpta illa si sola consideras, non solum Christiani sunt (v. p. 6 τοὺς θρυλλομένους ἐκείνους θεούς), sed eundem sermonem eiusdemque doctrinae fragmenta gerunt, quibus in aliis quoque libris Tzetzes gaudet: ita Homerus ὁ χρυσοῦς solenni Tzetzis praeconio appellatus (p. 6. cf. Tz. in Il. p. 5. 127. 144 et de aliis similiter Epp. p. 89. 93. 62), ita Orphicorum carminum idem studium (p. 8. cf. 18) quod postea in ipsis scholiis Tzetzicis cernitur sicut in commentario Tzetzis Homérico (v. iud. Bekk.), ita Dionysii cyclographi testimonium idem quod apud Tz. in Il. p. 150, ita de pluribus Homeris iudicium (e Hesychio fortasse ductum quem v. apud Suid. s. v.) idem quod in sch. Tz. ad Hes. v. 236 et in Lycophr. p. 263 ed. Lips. (cf. in Il. p. 19), ita Lucianus denique similiter (ut p. 5) citatus in Il. p. 64. 30. Tzetzes igitur postquam Proclum reiecit (ut priores omnes in prolegg. ad Hom.) praemisitque secundum proprias iusti commentarii prooemique regulas (v. p. 10) necessariam illam poetarum divisionem ex Isaaci fratris in Lycophr. praefatione breviter repetitam (p. 11. in Lyc. p. 247), de vita poetae agit (οὗτος οὖν ὁ Ἡσίοδος cf. in vita Lyc. p. 263 ὁ Λυκόφρων οὗτος), aetate, libris, morte, de inscriptione denique libri praesentis, simili fere ratione qua in praefatione uberiore ad Il. (cf. p. 7. 45), vitam autem ipsam composuit e Plutarchi apud Proclum et Anonymum reliquiis (ita de parentibus eorumque fuga e sch. Pr. ad v. 631 et 638, de filio e sch. Anon. ad v. 268), e Certamine Hesiodi et Homeri (de morte Hesiodi et de ipso illo certamine, de quo eadem licet πάντα ταῦτα ληρώδη λέγων, iudicio a Tzetze in praefationem translato p. 15, cum quo loco cf. etiam Tz. in Il. p. 19, narraverat Plutarchus ad v. 648 cf. Sept. sap. couv. c. 10, sicut de morte ad v. 631), ex aliis denique fontibus quibus in ceteris libris utitur (Archippi quoque mentio, quae eadem apud Tatian. c. Gr. p. 249, aliunde inserta est).

Iam adscribo quam Aristotelica reddere (ea scil. ipsa quae e Plutarchi commentario ad Aristotelem provocantis tangit tantummodo Proclus in sch. ad v. 631) supra conieci narrationem Plutarchi Sept. sap. couv. c. 19: ἀνθρώπινον δὲ καὶ πρὸς ἡμᾶς τὸ τοῦ Ἡσιόδου πάθος· ἀκήκοας γὰρ ἔσως τὸν λόγον. Οὐκ ἔγωγε, εἶπεν. Ἀλλὰ μὲν ἄξιον πυνθέσθαι. Μιλησίον γὰρ ὡς ἔοικεν ἀνδρός, ᾧ ξενίας ἐκινῶναι Ἡσίο-

δος καὶ διαίτης ἐν Λοκροῖς, τῇ τοῦ ξένου θυγατρὶ κρύφα συγγενο-
 μένου καὶ φωραθέντος, ὑποψίαν ἔσχεν ὡς γνούς ἀπ' ἀρχῆς καὶ συνε-
 πικρύνσας τὸ ἀδίκημα, μηδενὸς ὦν αἷτιος, ὀργῆς δὲ καιρῷ καὶ δια-
 βολῇ περιπεσὼν ἀδίκως· ἀπέκτειναν γὰρ αὐτὸν οἱ τῆς παιδείκης ἀδελ-
 φοὶ περὶ τὸ Λοκρικὸν Νέμειον ἐνεδρεύσαντες καὶ μετ' αὐτοῦ τὸν
 ἀκόλουθον ὃ Τρωίλος ἦν ὄνομα. τῶν δὲ σωμάτων εἰς τὴν θάλασσαν
 ὡσθέντων τὸ μὲν τοῦ Τρωίλου εἰς τὸν Λάφνον ποταμὸν ἔξω (immo
 ἔσω. scilicet eadem nomina redire notum est apud Ozolas quae apud Epi-
 cnemidios, velut Ἀλόπη utrinque sec. Strab. IX p. 427. ita nunc Daphnus
 quis Ozolarum cum notiore eo mutari videtur qui Locros Epicnemidios
 dividebat et Opuntios, ubi ὁ Λαφνοῦς oppidum in Phocidis olim litore,
 cf. Plin. 4, 20. Strabo IX p. 416. 424 fin. 426 in. inde igitur explicandus Al-
 cidamas qui ad Epicnemidios Hesiodi mortem retulisse videtur et Certami-
 nis error qui utramque fabulam miscet) φερόμενον ἐπεσχέθη περικλί-
 στῶ χοιράδι μικρὸν ὑπὲρ τὴν θάλασσαν ὑπεχούσῃ· καὶ μέχρι νῦν
 Τρωίλος ἢ χοιρὰς καλεῖται. τοῦ δὲ Ἡσιόδου τὸν νεκρὸν εὐθύς ἀπὸ
 γῆς ὑπολαβοῦσα δελφίνων ἀγέλη πρὸς τὸ Ρίον ἐκόμιζε καὶ τὴν Μολυ-
 κρίαν. ἐτύγγανε δὲ Λοκροῖς ἢ τῶν Ρίων (Ἀριαδνείων? cf. Cert. p.
 323, 7) καθεστῶσα θυσία καὶ πανήγυρις, ἣν ἄγουσιν ἔτι νῦν περιφα-
 νῶς περὶ τὸν τόπον ἐκείνῳ. ὡς δὲ ὥφθη προσφερόμενον τὸ σῶμα,
 θαυμάσαντες ὡς εἰκὸς ἐπὶ τὴν ἀκτὴν κατέδραμον καὶ γνωρίσαντες ἔτι
 πρόσφατον νεκρὸν, ἅπαντα δεύτερά τοῦ ζητεῖν τὸν φόνον ἐποιοῦντο
 διὰ τὴν δόξαν τοῦ Ἡσιόδου. καὶ τοῦτο μὲν ταχέως ἔπραξαν εὐρόντες
 τοὺς φονεῖς· αὐτοὺς τε γὰρ κατεπόντισαν ζῶντας καὶ τὴν οἰκίαν κα-
 τέσκαψαν. ἐτάφη δὲ Ἡσιόδος πρὸς τῷ Νεμείῳ (prope Naupactum, ut
 docent Thucyd. 3, 96. 102 et Pausanias 9, 38)· τὸν δὲ τάφον οἱ πολλοὶ
 τῶν ξένων οὐκ ἴσασιν, ἀλλ' ἀποκέκρυπται ζητούμενος (neque frustra,
 cf. Paus. l. c. quo Plutarchi narratio suppletur) ὑπ' Ὀρχομένων, ὡς
 φασι, βουλομένων κατὰ χρησμὸν ἀνελεῖσθαι τὰ λείψανα καὶ θάψαι παρ'
 αὐτοῖς.

E Plutarcho autem ita Certaminis auctor (e quo Tzetzes) p. 322, 20
 Goettl.: τοῦ δὲ ἀγῶνος διαλυθέντος διέπλευσεν ὁ Ἡσιόδος εἰς Δελφοὺς
 χρησόμενος καὶ τῆς νίκης ἀπαρχὰς τῷ θεῷ ἀναθήσων. προσερχομένου
 δὲ αὐτοῦ τῷ ναῷ ἔνθεν γενομένην τὴν προφητίν φασιν εἰπεῖν· ὄλβιος
 οὗτος ἀνὴρ κ. τ. λ. ὁ δὲ Ἡσιόδος ἀκούσας τοῦ χρησμοῦ τῆς Πελοπον-
 νήσου μὲν ἀνεχώρει νομίσας τὴν ἐκεῖ Νεμέαν τὸν θεὸν λέγειν, εἰς δὲ
 Οἰνόνην (ὁ Οἰνεὼν vocatur a Thucydide, qui etiam Hesiodi mortem tangit
 3, 96) τῆς Λοκριδος ἐλθὼν καταλύει παρὰ Ἀμφιφάνει καὶ Γανύκτορι,
 τοῖς Φηγέως παισίν, ἀγνοήσας τὸ μαντεῖον· ὁ γὰρ τόπος οὗτος ἐκα-

λεῖτο Διὸς Νεμείου ἱερὸν. διατριβῆς δ' αὐτῷ πλείονος γενομένης ἐν τοῖς Οἰνεῶσιν (ed. Οἰνώσιν), ὑπονοήσαντες οἱ νεανίσκοι τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν μοιχεύειν τὸν Ἡσίοδον, ἀποκτείναντες εἰς τὸ μετὰ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Λοκρῖδος πέλαγος κατεπόντισαν. τοῦ δὲ νεκροῦ τριταίου πρὸς τὴν γῆν ὑπὸ δελφίνων προσενεχθέντος, ἐορτῆς τινὸς ἐπιχωρίου παρ' αὐτοῖς οὔσης Ἀριαδνείας, πάντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν ἔδραμον καὶ τὸ σῶμα γνωρίσαντες ἐκεῖνο μὲν πενθήσαντες ἔθαψαν, τοὺς δὲ φονεῖς ἀνεξήτουν . . . ὕστερον δὲ Ὀρχομένιοι κατὰ χρησμὸν μετενέγκαντες αὐτὸν παρ' αὐτοῖς ἔθαψαν καὶ ἐπέγραψαν ἐπὶ τῷ τάφῳ· Ἄσκη μὲν κ. τ. λ.

179. (518)

Pollux X, 165: καὶ ὅταν μὲν ἐν Ἀχαρνεῦσιν (v. 108) εἴπῃ Ἀριστοφάνης ἀχάνας χρυσίου, τὸ ἀγγεῖον ἴσως Περσικόν· ἔνιοι δὲ τὴν θεωρικὴν κίστην οὕτω κεκλησθαι νομίζουσιν. ἐν δὲ Ἀριστοτέλους Ὀρχομενίων πολιτεία μέτρον ἐστὶν Ὀρχομένιον τετραράκοντα πέντε (πέντε add. Salmasius) μεδίμνους χωροῦν Ἀττικούς. οἱ δὲ κοιτίδας τὰς Πυθῶδε ἰόντων, ὅτε καὶ τὰ λεβητάρια καλοῦσι ταναγρίδας.

Ex eodem fonte (Didymo scil. et in lexico et in commentario idem apponente) schol. ad Aristoph. Acharn. 108 (e quo Suid. s. ἀχάνη) οὐκ, ἀλλ' ἀχάνας: ἀχάνη μέτρον ἐστὶ Περσικόν, ὥσπερ ἡ ἀρτάβη παρ' Αἰγυπτίοις. ἐχώρει δὲ μεδίμνους Ἀττικὸς μῆ, ὡς μαρτυρεῖ Ἀριστοτέλης. ἄλλοι δὲ (οἱ δὲ Suid.) φασιν ὅτι κίστις (κίστη Suid.) ἐστίν, εἰς ἣν κατετίθεντο τοὺς ἐπισιτισμοὺς οἱ ἐπὶ τὰς θεωρίας στελλόμενοι. quod alterum aliorum testimonium Phanodemi fuisse eundem comici versus respiciens docet Hesychii glossa s. ἀχάνας: τινὲς μὲν Περσικὰ μέτρα, Φανόδημος δὲ κίστας, εἰς ἃς κατετίθεντο τοὺς ἐπισιτισμοὺς οἱ ἐπὶ θεωρίας ἰόντες, οἱ εἰς θεοὺς στελλόμενοι. cf. idem s. ἀχάνη: μέτρον σίτου ἐν Βοιωτίᾳ χωροῦν μέδιμνον Ξν (corr. μεδίμνους μῆ). Synag. lex. Seg. p. 473, 32 ἀχάνη: μέτρον Βοιωτικὸν πολλῶν τινῶν μεδίμνων. οὕτως Ἀριστοφάνης (corr. Ἀριστοτέλης).

Π α ρ ῖ ω ν.

De Sopatri excerptis v. Phot. bibl. c. 161.

Π ε λ λ η ν ῖ ω ν.

180. (519)

Harpocr. (e quo Phot. p. 250, 3 et Suid., Ar. nom. om. ut in cod. E) μαστῆρες: Ὑπερίδης ἐν τῷ πρὸς Πάγκαλον. ἔοικεν ἀρχὴ τις εἶναι

ἀποδεδειγμένη ἐπὶ τὸ ζητεῖν τὰ κοινὰ τοῦ δήμου, ὡς οἱ ζητηταὶ καὶ οἱ ἐν Πελλήνῃ (Πέλλῃ Suid.) μαστροί, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Πελληνίων (Πελληνέων Vales. quod non necessarium, cf. Steph. B. s. Πελλήνῃ) πολιτείᾳ.

Cf. alteram glossam Photii p. 248, 21 (cuius breve quoddam fragmentum etiam in Lex. rhet. Seg. p. 279, 6) s. μαστήρες: οἱ τὰ φυγαδευτικὰ χρήματα εἰσπράττοντες, οἷον εἰ ζητηταὶ τῶν φυγαδευτικῶν χρημάτων τῶν ἀειφυγίων φυγαδευθέντων· ἐκλήθησαν δὲ μαστήρες ἀπὸ τῶν κυνηγῶν τῶν ἐν τοῖς μαστοῖς τῶν ὀρῶν ζητούντων τὰ θηρία. Hesych. s. μαστήρ: ἐρευνητής. μαστήρες: ζητούντες, ἐρευνῶντες. et s. μαστροί: παρὰ Ῥοδίοις βουλευτήρες.

Dicaearchi quoque extabat Πελληναίων (in Achaia) πολιτεία, quam tenebat Cicero (ad Att. II, 2).

(Πηγίῳ ν.)

181. (520)

Pollux 5, 75: Ἰθάκη δὲ μόνῃ τῶν νήσων ἄγονός ἐστι λαγῶ (de qua re cf. Xen. cyneg. 5, 24 et Arist. h. a. 8, 28 p. 606, 2, unde Plin. 8, 226). Καρπάθιοι δὲ πρότερον οὐκ ὄντων ἐν τῇ νήσῳ λαγῶν ζεύγος εἰσαγαγόμενοι, τὸ μὲν εἰς πλήθος ἐκ τῆς πολυγονίας ἐπιδιδούν ἔφθειρέ τοὺς καρπούς, οἱ δὲ παροικίαν ἐποίησαν ἐπὶ τῶν ἐπισπαστὸν κακὸν ἐφ' ἑαυτοὺς ἐπαγαγόντων «ὁ Καρπάθιος τὸν λαγῶν» (cf. Zenob. 4, 48 etc.). καὶ μὴν Ἀναξίλλας ὁ Πηγῖνος οὕσης, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶν, τῆς Σικελίας τέως ἄγονου λαγῶν, ὁ δὲ εἰσαγαγὼν τε καὶ θρέψας, ὁμοῦ δὲ καὶ Ὀλύμπια νικήσας (de qua re Heraclides etiam in Reginorum pol., v. Exc. p. 21, 15) ἀπήνῃ, τῷ νομίσματι τῶν Πηγίνων ἐνετύπωσεν ἀπήνῃν καὶ λαγῶν (cf. Poll. 9, 84. Boeckh, Metrol. Unters. p. 323).

Ad finem haec posita sunt uberrimae illius leporis descriptionis nomenclum cynegeticorum occasione illatae, quam qui composuit auctor a Polluce pro more exscriptus, eis quae e Xenophontis cyneget. c. 5 scienter elegerat, praeter alios quos ignoramus Aristotelis passim verba e hist. anim. (Poll. 5, 68. 73. cf. Ar. h. a. 3, 12 p. 519, 20. 6, 33. 3, 21 p. 522^b8) intexuit et Herodoti (Poll. 5, 73. cf. Herod. 3, 108. Xen. 5, 13) ex Archelai (Poll. 5, 73 de corporis cavernis ad excrementa varlis. cf. Ael. n. an. 2, 12. Archel. ap. Plin. 8, 218 et ap. Varr. r. r. 3, 12. Clem. Al. paed. II p. 81. unde sequitur Archelai, quem citat l. 2, 7, esse ea etiam quae idem Aelianus assert l. 13, 12. levis enim sophista, qui nihil nisi verborum fallaces illecebras dederit rebus temere compilatis, speciem tamen

quaerit hominis rerum naturae curiosi vanam et quam maxime mendacem, a viris expertis et fide dignis, veluti venatoribus aliisque, pro Aristoteleo more audita se accepisse perhibens quae e scriptoribus antiquis collegit mirabilia atque superstitiosa). quorum nomina, quae pro more solito Pollux omisit, apposuerat ille quem secutus est, apposuitque in eodem argumento Athenaeus, qui de leporis secunditate Xenophontis et Herodoti et nomina et verba ita coniungit (IX p. 400^c), ut ipsa tantum Xenophontis et Aristotelis et Herodoti verba Pollux 5, 73: *καὶ μὴν πολύγονόν ἐστιν* etc. idem de Astypalaea maris Carpathii insula idem fere narrat ex Hege- sandro, quod ex alio auctore de Carpatho ipsa legitur apud Pollucem. videtur enim Athenaeus, qui Pamphili lexicon reddere solet, ex eodem loco (s. *λαγώς*, cf. Hes.) sua elegisse, e quo alia Pollux eiusdem illius the- sauri copiosissimi amator. ad quem hic quoque rediisse eum suspicor etiam propter Cratini testimonium (5, 68) et propter Homericum illud *πτῶκα λαγῶν* (II. χ, 310. ρ, 676), quod tangit 5, 72 ut Athen. p. 400^d (Eust. p. 1270. 1122) cf. Aristoph. Byz. ap. Ael. 7, 47. cf. 7, 19.

(*Ποδῶν.*)

182. (521)

Schol. ad Pindar. Olymp. VII inscr. *Διαγόρας Ποδῶν πύκτης*: νικήσαντι τὴν οὐδ' Ὀλυμπιάδα. ταύτην τὴν ὥδην ἀνακείσθαι φησι Γόργων ἐν τῷ τῆς Αἰνιδίας Ἀθηνᾶς ἱερῷ χρυσοῖς γραμμασί. ὁ Δια- γόρας οὗτος υἱὸς μὲν ἦν Λαμαγῆτος τοῦ Ποδίου, ἐνίκησε δὲ καὶ Πύ- θια καὶ Ἰσθμια. περὶ δὲ τούτου τοῦ Διαγόρου εἶπε μὲν καὶ Ἀριστο- τέλης καὶ Ἀπόλλας, μαρτυροῦσι δὲ τοιαῦτα. Κατὰ τὴν Ὀλυμπίαν ἔστηκεν ὁ Διαγόρας μετὰ τὴν Λυσάνδρου εἰκόνα, πηχῶν τεσσάρων δακτύλων πέντε, τὴν δεξιὰν ἀνατείνων χεῖρα, τὴν δὲ ἀριστερὰν εἰς ἑαυτὸν ἐπικλίνων. μετὰ δὲ τούτον ἴσταιται καὶ ὁ Λαμάγητος ὁ πρεσβύ- τατος τῶν παίδων αὐτοῦ, ὃς ἦν καὶ ὁμώνυμος τῷ πάππῳ, παγκράτιον προβεβλημένος, καὶ αὐτὸς πηχῶν τεσσάρων, ἐλάττω δὲ τοῦ πατρὸς δακτύλων πέντε.¹⁾ ἐχόμενος δὲ τούτου ἔστηκε Λωριεύς²⁾ ἀδελφός, πύκτης καὶ αὐτὸς προβεβλημένος. τρίτος δὲ μετ' ἐκείνων Ἀκουσίλαος, τῇ μὲν ἀριστερᾷ ἱμάτια ἔχων πυκτικόν, τὴν δὲ δεξιὰν ὥσπερ πρὸς εὐ- χὴν³⁾ ἀνατείνων. καὶ οὗτοι μὲν οἱ τοῦ νικηφόρου παῖδες ἐν στήλαις ἴστανται σὺν τῷ πατρί, μετ' ἐκείνους δὲ καὶ θυγατέρων αὐτοῦ νικη- φόροι υἱοὶ δύο, Εὐκλῆς⁴⁾ πυγμῇ νικήσας ἀνδρῶν⁵⁾ καὶ μετ' ἐκείνων Πεισίφροδος.⁶⁾ καὶ λέγεται⁷⁾ κατὰ τὴν Ὀλυμπίαν νικήσαντας τοὺς παῖδας κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῷ πατρί, περιλαβόντας⁸⁾ οὖν τὸν

Διαγόραν περιμένει τὸ στάδιον μακαριζομένους ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. χρόνῳ δὲ ὕστερόν φασι καὶ τὴν τούτου θυγατέρα Καλλιπάτειραν⁹⁾ ἔλθειν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν καὶ αἰτεῖν παρὰ τῶν ἑλλανοδικῶν ἐπιτρέψαι τὴν θέαν αὐτῇ, τοὺς δὲ κωλύειν φάσκοντας κατὰ νόμον γυναῖκα μὴ θεωρεῖν τὸν γυμνικὸν ἀγῶνα· τὴν δὲ φῆσαι πρὸς αὐτοὺς οὐχ ὁμοίαν¹⁰⁾ εἶναι ταῖς ἄλλαις γυναιξίν ἀλλὰ φέρειν πλεόν τι ταῖς προγονικαῖς ἀρεταῖς ἐπεριδομένην· ἔσχε γὰρ καὶ τὸν πατέρα καὶ τοὺς τρεῖς ἀδελφοὺς ὀλυμπιονίκας Δαμάγητον Δωριέα Ἀκουσίλαον καὶ ἔξ ἀδελφῆς παῖδα Εὐκλέα καὶ αὐτῆς υἱὸν Πεισίρροdon.¹¹⁾ καὶ δεῖξαι τὰς τε τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν στήλας καὶ οὕτω νικηθέντας τοὺς ἑλλανοδικὰς ἐπιχωρῆσαι¹²⁾ καὶ συνήθειαν νόμου διαλύσαι καὶ τῇ Καλλιπατεῖρᾳ τὴν θέαν ἐπιτρέψαι. καὶ τὰ μὲν περὶ αὐτῶν τοσαῦτα. ἱστορεῖται δὲ ὁ Διαγόρας Ἑρμοῦ παῖς γεγενῆσθαι· φασὶ γὰρ αὐτοῦ τὴν μητέρα εἰς ἀργὸν ποῦ πορευομένην, εἶτα καύματος σφοδροῦ ἐπισχόντος ἐπικλιθῆναι τιμὴν Ἑρμαῖω τεμένει καὶ οὕτω τὸν θεὸν αὐτῇ συνελθεῖν, τὸν δὲ Διαγόραν οὕτω τεκεῖν αὐτήν, ὃς πρῶτος ἀφ' Ἡρακλέους λέγεται τοιοῦτος γενέσθαι¹³⁾. ἀφ' οὗ γὰρ Ἡρακλῆς συνέθηκε τὸν ἀγῶνα μηδενί ποιοῦντα συμβῆναι ὥστε καὶ τὸν πατέρα καὶ τοὺς υἱοὺς ὀλυμπιονίκας γενέσθαι. cf. Paus. 6, 7. Gell. 3, 15.

Textum quem dedit Boeckh schol. p. 157 vulgato paulo integriorem unus praestat celeberrimus codex Rehdigeranus Vratislaviensis (Vrat. A), ceteris qui vetera scholia exhibent cum recensione in brevius contracta codicis Zachariae Calergi Cretensis convenientibus, quem codicem ex editione principe Romana a. 1515 repetiverunt editiones Petri Brubacchii (Frff. 1542) et Pauli Stephani (1599) item Oxoniensis (1697), posteaque quibusdam correctis Beck (Lips. 1792) et Heyne (Gott. 1798). quibus accedit etiam quem ipse inspexi codex Vindobonensis graec. hist. 130 bomb. sec. XIV, Pindari Olymp. Pyth. et Nem. I. II cum schol. vett. vulg. continens. in quo quidem textu vulgato scriptorum nominibus temporisque notula omissis haec tantum ab initio scholii leguntur: *Ταύτην τὴν ῥῶδην ἀνακείσθαι φησι γόργων ἐν τῷ (τῇ Vind.) τῆς ληνάλας* (ita Vind. f. 113^a. edd. vett. omnes quum *ληνάλας* dent in scholiis Byzantinis, eadem *σεληνάλας* scribunt in veteribus: de qua re nihil monentes *Λινδίας* legunt Beck, Heyne, Boeckh) *ἀθηναῖς λερῷ χρυσοῖς γράμμασιν. ἐνίκησε δὲ καὶ πύθια καὶ ἰσθμια* (quae recte transposuit Beck, vid. ed. t. I p. 408): ~ *φιάλαν ὡς εἴ τις: ὁ διαγόρας* [οὗτος hoc loco om. Vind.] *υἱὸς μὲν ἦν δαμαγήτου τοῦ ῥοδίου. περὶ δὲ τούτου τοῦ διαγόρου ἱστορεῖται τοιαῦτα· κατὰ γὰρ τὴν ὀλυμπίαν* etc. lemma interponit Vind. novum scholium minus apto loco (debebat enim post *ῥοδίου*) indicans. in reli-

quis quae discrepent a Vrat. notanda sunt haec: 1) vulgo legitur τεσσαρων (δ). 2) vulgo Διώρεως. correxit e Paus. aliisque Beck t. I p. 408, cf. Boeckh Expl. Pind. p. 166. 3) ita scripsi ex Vind. ceteri male ὡς πρὸς προσευχὴν. 4) vulgo Εὐκλων, quod e Pausania cum Heynio correxit Boeckh *huc deducente etiam Vrat. A.* 5) codd. et edd. omnes male Ἀνδρωνα. cf. Paus. 6, 6, 2 et 6, 7, 3: πύξ τε ἤσκησαν καὶ ἔσχον Ὀλυμπιακὰς νίκας ἐν μὲν ἀνδράσιν Εὐκλῆς . . . Πεισίφοδος δὲ ἐν παισίν. 6) vulgo Πεισιφρόθιος, Vrat. A. Πεισίφροθος. at apud Paus. 6, 7 et 5, 6 meliores codices aut praehent Πεισίφοδος aut correctura inferunt pro altera lectione Πεισίδωρος. vid. varietatem lectionis apud Schubart. et Walz. ed. t. II p. 216. 377. cf. etiam Boeckh Expl. Pind. p. 166. Πεισίδωρος legitur etiam in codice Philostrati περὶ γυμναστικῆς edito a Minoide Mena (Par. 1858) p. 20. 7) corruptam esse lectionem vulgatam quam bene emendavit Boeckh καὶ λελεγέτης indicant et cod. Vind. scribendo καὶ λελεγέ τῆς et plane omittendo Vrat. D. in sequentibus vulgo, praeter Vind., νικήσαντες κατὰ τὴν etc., ita ut omittantur verba τοὺς παῖδας. praeterea Vrat. A habet (ubi? post τοὺς παῖδας?) θυγατέρων τε υἱοὺς Εὐκλέεστατον Καλλιάνακτα (i. e. Εὐκλέα τὸν Καλλιάναντος Boeckh Expl. Pind. l. c., Paus. 6, 7) καὶ Πεισίφροθον. *pergitur in Vrat. A: οὗτοι δὲ πολλὰς νίκας ἐκ τῶν Ὀλυμπίων ἔσχον δέκα, ἐκ τῶν Πυθίων δὲ ἔφη et cetera, quae ad vulgata revertuntur, sed immane quantum depravata.* haec parum explicite a Boeckhio sive Gerhardo tradita intelliget qui codicem videbit. 8) παραλαβόντας Vind. quod sequitur οὖν uncis inclusit Müller. 9) vulgo Ἀριστοπάτειραν, quod et hic et infra removet Boeckh secutus Vrat. A et Paus. 10) vulgo οὐκ ἴσην. 11) *haec inde ab ἔσχῃ dedi ex Vrat. A. sed ἐξ ἀδελφῆς obscurum in codice est.* ita Boeckh. 12) vulgo ἐπιχειρῆσαι, Vrat. A συγχωρῆσαι. «*fortasse ἐπιχωρῆσαι*» Heyne in ed. Gott. 1798 t. II p. 318. 13) hic vulgo finitur scholium. reliqua ex Vrat. A, addita particula γάρ, dedit Boeckh.

Prima verba fragmenti docent ad Olympiae quandam descriptionem haec spectare et ad auctorem periegetam, qui velut Polemo ille clarissimus et postea Pausanias monumenta locorum statuasque ex ordine perlustrans recensuerit, eadem ille qua Pausanias (qui tamen in statuis Olympicis diversum videtur sequi ordinem) formula solenni usus (μετὰ δὲ . . . ἔστιν). sunt igitur Apollae sive Apellae Pontici (de quo cf. Boeckh praef. ad schol. Pind. p. 22, Preller de Polem. p. 175, C. Müller Fragm. hist. IV p. 367), non Aristotelis, et si quid omnino huic testimonio inest Aristotelici, continetur varia illa quae de Diagora et Diagoridis postea additur notitia, quae spectat Rhodiorum et gloriam et civitatem. nec dissimile est quod

Pausanias etiam ea quae ipse vidit testisque descripsit, deinde scriptos fontes (velut de Dorici morte Atthidem Androtionis) secutus historicosque paucis illustrat. non igitur est cur primo obtutu concedentes ad Olympionicarum librum mente properemus, praesertim quum pluribus huius rei fontibus paratioribusque extantibus, Timaei Eratosthenis Apollodori chronographis ad olympionicarum recensum accommodatis, omnino illo non usus esse videtur idem Didymus qui in pythionicis Pindari explicandis Aristotelico Pythionicarum libro carere non potuit. ceterum monendum est ex eadem Olympiae descriptione Apollae locum citare eundem Didymum apud Phot. s. *Κυψελιδῶν ἀνάθημα*.

Σ α μ ι ω ν.

183. (522)

Plin. n. h. V s. 37, 135: *Samon . . . Partheniam primum appellatam Aristoteles tradit, postea Dryussam, deinde Anthemussam. Aristocritus* (de quo Müller, Fr. hist. IV p. 334. cf. 333) *adicit Melamphyllum, dein Cyparissiam, alii Parthenoarussam* (vocis corruptae varias lect. v. ap. Sillig.), *Stephanen*.

Eodem auctores eodem ordine recensitos legebat Steph. Byz. s. *Σάμος*: ἐπιφανὴς πρὸς τῇ Καρίᾳ νήσος. ἐκλήθη δὲ πρότερον *Παρθενία* καὶ *Δρυοῦσσα* καὶ *Ἀνθεμοῦσσα* καὶ *Μελάμφυλλος*. cf. Strabo XIV p. 637: ἐκαλεῖτο δὲ *Παρθενία* πρότερον οἰκούντων *Καρῶν* (vel *Legum*, quorum rex vocatur Ancaeus Sami pater a Paus. 7, 4. cf. Strabo XV, 672), εἶτα *Ἀνθεμοῦς* (corr. *Ἀνθεμοῦσσα*. *Ἀνθεμῆς* altero loco legitur X p. 457, e quo eandem formam recepit Eustath. in Dion. 533), εἶτα *Μελάμφυλλος*, εἶτα *Σάμος* εἵτ' ἀπὸ τινος ἐπιχωρίου ἥρωος εἵτ' ἐξ *Ἰθάκης* καὶ *Κεφαλληνίας* ἀποικίσαντος. Schol. in Apoll. Rh. 2, 867: *Παρθενία* δὲ ἡ *Σάμος* ἐκαλεῖτο. ἐκέχρητο γὰρ πολλοῖς ὀνόμασι· καὶ γὰρ *Μελάνθεμος* (corr. *Μελάμφυλλος*) καὶ *Παρθενία* καὶ *Ἀνθεμοῦσσα* ἐκαλεῖτο. ex Heracl. pol. exc. p. 15, 1: ἡ δὲ νήσος *Παρθενία*, ὕστερον δὲ *Δρυοῦσσα*. Hesych. s. *Δρυοῦσσα*: ἡ *Σάμος* τὸ παλαιόν et s. *Δόρυσσα*: οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ *Σάμος* et s. *Μελάμφυλλος*: ἡ *Σάμος* idemque s. *Φυλλῆς*: ἡ *Σάμος* τὸ πάλαι (cf. orac. ap. Iambl. v. Pyth. c. 2 p. 18 Kiessl.), quae dispersa nunc Hesychii doctrina ex una disputatione petita videtur auctoris eiusdem e quo sua Plinius excerpserat simillima. idem vero, ut *Φυλλῆς* nomen docet simplex pro composito memoratum, habuisse videtur *πίσεως* narrationem a Iamblichō (l. c. p. 16) traditam, quam Strabo quoque tangit, fortasse Aristotelem: λέγεται δὲ οὖν *Ἀργαῖον* τὸν κα-

τοικήσαντα τὴν Σάμον τὴν ἐν τῇ Κεφαλληνίᾳ γεγενῆσθαι μὲν ἀπὸ Διὸς (immo Ποσειδῶνος καὶ Ἀστυπαλαίας τῆς Φοίνικος, cf. schol. Ap. Rh. 1, 185. 2, 866. Paus. l. c. Arist. ap. Zenob. 5, 71 et sch. Od. χ, 9) . . . φρονήσει δὲ καὶ δόξῃ τῶν ἄλλων Κεφαλλήνων διαφέρειν. τούτῳ δὲ γενέσθαι χρησμὸν παρὰ τῆς Πυθίας συναγαγεῖν ἀποικίαν ἀπὸ τῆς Κεφαλληνίας καὶ . . . οἰκίσαι νῆσον τὴν δι' ἀρετὴν τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς γῆς Μελάμφυλλον καλουμένην, προσαγορευσαί τε τὴν πόλιν Σάμον ἀντὶ τῆς Σάμης τῆς ἐν Κεφαλληνίᾳ. τὸν μὲν οὖν χρησμὸν συνέβη γενέσθαι τοιοῦτον·

Ἀγκαί', εἰναλίαν νῆσον Σάμον ἀντὶ Σάμης σε
οἰκίσειν κέλωμαι· Φυλλὰς (corr. Φυλλίς) δ' ὀνομάζεται αὕτη.

184. (523)

Schol. in Apollon. Rh. (quae in usum suum convertit Tzetzēs in Lycophr. 488, Aristotelem citans τὸν τοὺς πέπλους συντάξαντα i. e. quem ego quidem puto non sicut tradunt philosophum fuisse sed eum qui Pepli epigrammata composuit. de qua re v. ad Orchom. pol.) p. 315, 16 Keil. (in faciliorem sermonem haec arbitrarie, ut solet, mutavit editor scholiorum Byzantinus cod. Paris. et Vindob., v. ed. Lips. 1813 p. 23 = cod. Vind. phil. gr. 81 f. 6^a) Παρθενίης Ἀγκαῖος: Ἀριστοτέλης φησί, τιθεὶς ἐπὶ Ἀγκαίου τὴν παροιμίαν, ὅτι γέγονε φιλογέωργος Ἀγκαῖος καὶ πολλὰς ἐφύτευσεν ἀμπέλους. εἰπόντος δὲ αὐτῷ τοῦ θεράποντος ὅτι θάττον ἀποθανεῖται ἢ πίεται ἐκ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπέλου, Ἀγκαῖος ὥρμου γενομένου τοῦ καρποῦ τρίψας βότρυν ἐκάλεσε τὸν θεράποντα καὶ εἶπεν ὥς ἔζησεν μέχρις οὗ καρποφορήσῃ ἢ ἄμπελος, καὶ ἔμελλε πίνειν. τοῦ δὲ θεράποντος εἰπόντος «πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χέλλεος ἄκρου», διηγέλη αὐτῷ τις σὺς διαλυμαινόμενος τὴν χώραν, ἐφ' ὃν ἐκδραμὼν πρὶν πῆλιν ἀνηρέθῃ ὑπ' αὐτοῦ. διὸ ἐπεκράτησεν ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν παρὰ προσδοκίαν τι πραττόντων. καὶ Φερεκύδης ἐν τῇ ἡ φησὶ τὸν Ἀγκαῖον ὑπὸ τοῦ Καλυδωνίου συὸς πληγέντα τὸν μηρὸν ἀποθανεῖν.

Eadem paulo aliis verbis apud Zenobium V, 71 (quibus concinit licet brevior Diogen. VII, 46, e quo sua, ut ipse testatur, sumsit Mich. Apostol. XIV, 46, eandem hic addens proverbii sententiam quam apponit Gregor. Cyr. cod. Leid. 95: ἐπὶ τῶν εἰς χρόνον μακρὸν γενήσεσθαι μελλόντων. eandem praeferens Zenobii narrationem in scholia vulg. ad Apollon. Rh., Laur. codicis lectione reiecta, intulisse videretur Ioannes Lascaris primus editor, v. ed. Lips. p. 357, nisi plane eadem omnia iam haberet Eudocia viol. p. 24) πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χέλ-

λεος ἄκρου: παροιμία λεχθεῖσα ἐξ αἰτίας τοιαύτης· Ἀγκαῖος παῖς Ποσειδῶνος φυτεύων ἀμπελῶνα βαρέως ἐπέκειτο τοῖς μύκταις. εἰς δὲ τῶν οἰκετῶν ἔφη μὴ μεταλήψεσθαι τὸν δεσπότην τοῦ καρποῦ. ὁ δὲ Ἀγκαῖος ἐπειδὴ ὁ καρπὸς ἐφθάκει, χαίρων ἐτρύφα καὶ τὸν οἰκέτην ἐκέλευσε κεράσαι αὐτῷ. μέλλων δὲ τὴν κύλικα προσφέρειν τῷ στοματι ὑπεμύμνησεν αὐτὸν τοῦ λόγου, ὁ δὲ ἔφη τὸν εἰρημένον στίχον. τούτων ἔτι λεγομένων (ἄλλος add. cod. Bodl. et Diog.) οἰκέτης ἦλθεν ἀπαγγέλλων ὡς ὑπερμεγέθης σὺς τὸν ὄρχατον λυμαίνεται. ὁ δὲ Ἀγκαῖος ἀποβαλὼν τὴν πόσιν ἐπὶ τὸν σὺν ὥρμησε καὶ πληγείς ὑπ' αὐτοῦ ἐτελεύτησεν· ὅθεν ἡ παροιμία. Διονύσιος δὲ φησιν εἰρησθαι αὐτὴν ἀπὸ τῆς Ἀντινόου μνηστευσαμένου τὴν Πηνελόπην συμφορᾶς (Od. χ, 9)· προσαγόμενος γὰρ τὸ ἔκπωμα ἐτελεύτησε τοξευθεὶς παρὰ τοῦ Ὀδυσσεως. quibus verbis Aristotelica aequè recitari comprobant schol. ad Odys. χ, 9 (ἦτοι ὁ καλὸν ἄλειςον), ubi eodem utroque testimonio appposito utriusque auctor nominatur. quod quidem scholium (ed. Dindorf. Ox. 1855 p. 706, 14 ex schol. vulg. idem autem sch. extat etiam in cod. Marc. 613 f. 262^a) ita legitur in codice Vindobonensi (Graec. phil. 133) fol. 132^a: Διονύσιος ὁ Θορᾶς ἐν ταῖς μελέταις φησὶν· ἐφ' οὗ τὴν «πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χεῖλος» παροιμίαν διαδεδοσθαι λέγεται (in vulg. et Marc. ita: Διον. ὁ Θορ. ἐν τ. μ. ἵνα φησί τὴν πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χεῖλος ἀφ' οὗ παροιμίαν διαδ.)· προστιθέμενος γὰρ ὁ Ἀντινόος (γὰρ ἀντινόου Marc.) τὸ πόμα (πῶμα vulg.) βάλλεται. λέγει δὲ Ἀριστοτέλης περὶ τῆς παροιμίας οὕτως· Ἀγκαῖος ὁ Ποσειδῶνος καὶ Ἀστυπαλαίας Σάμιος ὢν τὸ γένος, ἔχων οἰκέτην ἀπὸ Κρήτης ἐκέλευσεν αὐτὸν προσφέρειν ποτὸν πίνειν, ὅθεν ἐντεῦθεν αἱ ἄμπελοι τυγχάνουσιν (haec inde ab ὅθεν in schol. vulg. post πιεῖν leguntur). εἰπόντος δὲ αὐτοῦ ὡς οὐ δυνήσεται πιεῖν, αὐτὸς ὁ Ἀγκαῖος κατακερτομήσας τοὺς θεράποντας ἔλαβε τὴν κύλικα καὶ προσέθετο. λέξαντος δὲ ἐκείνου «πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χεῖλος ἄκρου», ἄφνω συνέβη χοῦμα μεγάλου σὺς (σὺς μεγάλου vulg. Marc.) ἐπιβαρῆσαι τοῖς Ἀγκαίου χωρίοις· ἀκούσαντα δὲ αὐτὸν ἀπὸ τῶν χειλέων τὴν κύλικα καταθεῖναι καὶ διαδραμεῖν (ita et Marc., δραμεῖν vulg.) πρὸς τὸν ἄγχιον (ὑν add. Marc. et vulg.), συμβαλύντα δὲ τῷ κάπρῳ τελευτῆσαι. ἔνθεν φασὶ (φησὶ vulg. et Marc.) καταρρυῆναι (κατανοῆσας vulg. et Marc.) τὴν παροιμίαν.

Eadem in Samiorum republica Heraclidem (ex Aristotele) attulisse testantur Exc. p. 15, 2. in ipso autem proverbio illo κύλικος pro κοτύλης explicatione postea illatum esse fidem facit Athen. XI p. 478. ceterum quod de Samo insula ait Strabo XIV p. 637: ἔστι δ' οὐκ εὖοινος, καίπερ εὖοινοῦσῶν τῶν κύκλῳ νήσων, cum Ancaei memoria cohaerere vitem co-

lentis scite observavit Thirlwall in Philological Museum t. I p. 107 (Cambr. 1832). similis autem narratio de Calchante ferebatur, e qua proverbii originem repetebant alii (v. Festus s. manum et mentum p. 149 Müll., Serv. in Virg. ecl. 6, 72. inde μάντις ille apud Tz. in Lyc. 488 pro servo inductus).

185. (524)

Aelian. de nat. an. XVII, 20: Ἀριστοτέλης λέγει γενέσθαι (vulgo γίνεσθαι) ἐν Σάμῳ λευκὴν χελιδόνα (sequuntur alia ex alio Aristotelis loco hist. an. 6, 5 addita).

Cf. Heraclid. pol. exc. p. 15, 5: ὅτι ἐν τοῖς Σαμίοις ἐφάνη λευκὴ χελιδὼν οὐκ ἐλάττων πέρδικος. et Duris ap. Antigon. mir. 132 (120 West.) ἐπὶ . . . χελιδόνα λευκὴν φανῆναι. Aelianus sua fortasse sumsit ex Alexandro Myndio, e quo eadem alio loco assert X, 34: ὥφθησάν ποτε καὶ χελιδόνες λευκαί. ceterum cf. Pseudarist. de signis aquarum c. 3, 2: στρουθὸς ἐὰν λευκὸς ἢ χελιδὼν ἢ ἄλλο τι τῶν μὴ εἰωθότων λευκῶν, χειμῶνα μέγαν σημαίνουσιν (cf. π. σημείων fr. 5, 7).

186. (525)

Aelian. de nat. an. XII, 40: τιμῶσι δὲ ἄρα Δελφοὶ μὲν λύκον, Σάμιοι δὲ πρόβατον, Ἀμπρακιδῶται δὲ μὴν τὸ ζῶον τὴν λέαιναν. τὰ δὲ αἷτια τῆς ἐκάστου τιμῆς εἰπεῖν οὐκ ἔστιν ἔξω τῆσδε τῆς σπουδῆς. Δελφοῖς μὲν χρυσὸν λερὸν σεσυλημένον καὶ ἐν τῷ Παρνασσῷ κατορωρυγμένον ἀνέλχενυσεν ὁ λύκος. Σαμίοις δὲ καὶ αὐτοῖς τοιοῦτο χρυσὸν κλαπὲν πρόβατον ἀνεῦρε καὶ ἐντεῦθεν Μανδρόβουλος ὁ Σάμιος τῇ Ἥρᾳ πρόβατον ἀνάθημα ἀνήψεν. καὶ τὸ μὲν Πολέμων (cf. Paus. X, 14) λέγει τὸ πρότερον, τὸ δὲ Ἀριστοτέλης τὸ δεύτερον.

Eandem rem ex Ephoro (fr. 161) tangunt proverbiorum libri et lexica (s. ἐπὶ τὰ vel τοῦ Μανδραβόλου, v. not. ad Zen. 3, 82 ed. Gott.), cf. Clem. Alex. protr. p. 11 extr. πρόβατον, ὥς φησιν Εὐφορίων (Meineke Anal. Al. p. 141), σέβουσι Σάμιοι (ubi corr. Ἐφορος).

187. (526)

Schol. in Aristoph. av. 471 οὐδ' Αἷσωπον πεπάτηκας: ὅτι τὸν λογοποιὸν Αἷσωπον διὰ σπουδῆς εἶχον. ἦν δὲ ὁ Αἷσωπος Θραξ, ἡλευθερώθη δὲ ὑπὸ Ἰδομονος τοῦ κωφοῦ. ἐγένετο δὲ πρῶτον Ξάνθου δοῦλος. ὁ δὲ καμικὸς Πλάτων καὶ ἀναβιβῶναι φησιν αὐτὸν ἐν τοῖς Λάκωσιν (Cobet in Plat. p. 95) . . . διὰ σπουδῆς δὲ εἶχον τὸν Αἷσωπον. καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Σαμίων πολιτείᾳ εἰπόντα φησὶν αὐτὸν μῦθον ἡύδοκιμηκέναι.

Heraclid. pol. exc. p. 15, 10: *Αἴσωπος δὲ ὁ λογοποιὸς εὐδοκίμει τότε. ἦν δὲ Θραξ τὸ γένος, ἡλευθερώθη δὲ ὑπὸ Ἰδμονος τοῦ κωφοῦ. ἐγένετο δὲ πρῶτον Ξάνθου δοῦλος.*

Scholium illud cum reliqua omni quam scholia gestant doctrinae copia ex Didymi commentario Aristotelem comicosque citantis superesse nemo negabit. Aristotelis autem testimonium qui sine dubio ipsam illam fabulam ab Aesopo recitatam narraverat, in brevius contractum esse patet. ad quem auctorem cetera quoque quae de Aesopo servo leguntur non dubito quin pertineant. quum vero easdem res eisdem verbis eodemque sermonis tenore in brevius contractas ex Heraclide servaverit excerptor iste politiarum recentissimus quas e Didymo Symmachus vel quisquis scholii auctor est, ad eundem scriptorem utrumque locum redire manifestum est, ut scilicet Heraclides ille aut ipse sit Didymus, quem Aristotelis politias tantopere tractasse scimus (cf. *Δίδυμος ὁ τοῦ Ἡρακλείδου*, quem quidem alterum et iuniorem Didymum esse vult Suidas), aut aliquis Didymo recentior, fortasse ipse ille Didymi discipulus, de quo Suidas (i. e. Hesychius).

188. (527)

Zenob. prov. 6, 12 τὸ περὶ Δρυῖν (vel παρὰ Δρυὶ in Mantissa prov. t. II p. 776 Gott.) σκότος: *Ἀριστοτέλης φησὶν ἐν τῇ Σαμίαν πολιτείᾳ Πριηνέων πολλοὺς ὑπὸ Μιλησίων ἀναιρεθῆναι περὶ τὴν καλουμένην Δρυῖν· ὅθεν καὶ τὰς Πριηνείας γυναῖκας ὀμνύναι τὸ περὶ Δρυῖν σκότος.*

Eundem Aristotelem reddit Plutarchus quaest. Graec. 20: *Τίς ὁ λεγόμενος ἐν Πριήνῃ παρὰ Δρυὶ σκότος; Σάμιοι καὶ Πριηνεῖς πολεμοῦντες ἀλλήλοις τὰ μὲν ἄλλα μετρίως ἐβλάπτοντο καὶ ἐβλαπτον, μάχης δὲ μεγάλης γενομένης χιλίους Σαμίων οἱ Πριηνεῖς ἀπέκτειναν· ἐβδόμῃ δὲ ὕστερον ἔτι Μιλησίοις συμβαλόντες παρὰ τὴν καλουμένην Δρυῖν, τοὺς ἀρίστους ὁμοῦ τε καὶ πρῶτους ἀπέβαλον τῶν πολιτῶν· ὅτε καὶ Βίας ὁ σοφὸς εἰς Σάμον ἐκ Πριήνης πρεσβεύσας εὐδοκίμησε. ταῖς δὲ Πριηνέων γυναῖξιν, ὁμοῦ τοῦ πάθους τούτου καὶ τῆς συμφορᾶς ἐλεινῆς γενομένης, ἀρὰ κατέστη καὶ ὄρκος περὶ τῶν μεγίστων «ὁ παρὰ τῇ Δρυὶ σκότος» διὰ τὸ παῖδας αὐτῶν καὶ πατέρας καὶ ἀνδρας ἐκεῖ φευθῆναι.*

Occasionem huius narrationis Bias praeiuit eiusque, ut Aesopi in fr. praecedente, in Samum insulam iter. idem illud de utroque redit τότε εὐδοκίμει.

189. (538)

Plutarch. Pericl. c. 26: ἅμα δὲ τῇ νίκη καὶ τῇ διώξει τοῦ λιμένου κρατήσας (ὁ Περικλῆς) ἐπολιόρκει τοὺς Σαμίους . . . ἐπεὶ δὲ μελίων ἕτερος στόλος ἦλθεν ἐκ τῶν Ἀθηναίων καὶ παντελῶς κατεκλείσθησαν οἱ Σάμιοι, λαβὼν ὁ Περικλῆς ἐξήκοντα τριήρεις ἐπλευσεν εἰς τὸν ἕξω πόντον, ὥς μὲν οἱ πλείστοι λέγουσι (etiam Thucyd. 1, 116), Φοινισσῶν νεῶν ἐπικουρῶν τοῖς Σαμίσις προσφερομένων ἀπαντῆσαι καὶ διαγωνίσασθαι πορρωτάτω βουλόμενος, ὥς δὲ Στησίμβροτος ἐπὶ Κύπρον στελλόμενος· ὅπερ οὐ δοκεῖ πιθανὸν εἶναι. ὁποτέρῳ δ' οὖν ἐχρήσατο τῶν λογισμῶν ἀμαρτεῖν ἔδοξε. πλεύσαντος γὰρ αὐτοῦ Μελίσσος ὁ Ἰθαγέ-
νους, ἀνὴρ φιλόσοφος στρατηγῶν τότε τῆς Σάμου, καταφρονήσας τῆς ὀλιγότητος τῶν νεῶν ἢ τῆς ἀπειρίας τῶν στρατηγῶν ἐπεισε τοὺς πολλ-
τας ἐπιθέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις. καὶ γενομένης μάχης νικήσαντες οἱ Σάμιοι καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἄνδρας ἐλόντες πολλὰς δὲ ναῦς δια-
φθείραντες ἐχρῶντο τῇ θαλάσῃ καὶ παρετίθεντο τῶν ἀναγκῶν πρὸς τὸν πόλεμον ὅσα μὴ πρότερον εἶχον (cf. Thucyd. 1, 117). ὑπὸ δὲ τοῦ Μελίσσου καὶ Περικλέα φησὶν αὐτὸν Ἀριστοτέλης ἠττηθῆναι ναυ-
μαχοῦντα πρότερον. οἱ δὲ Σάμιοι τοὺς αἰχμαλώτους τῶν Ἀθηναίων ἀνθυβρλίζοντες ἔστιζον εἰς τὸ μέτωπον γλαῦκας· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι οἱ Ἀθηναῖοι σάμαιναν (in hoc loco describendo quem errorem commiserit Plutarchus arguit Photii locus et ipsa rei ratio). ἡ δὲ σάμαινα ναὺς ἐστὶν ὑόπρωρος μὲν τὸ σίμωμα (cf. Hesych. Phot. s. σάμαινα), κοιλοτέρα δὲ καὶ γαστροειδής, ὥστε καὶ φορτοφορεῖν καὶ ταχυναυτεῖν (eadem descriptio Didymi dicitur ab Hesychio s. Σαμιακὸς τρόπος, qui Didymus huius rei testem citaverat Lysimachum, ut docet Photius. ceterum σαμαίνας et σεσίμωνται apud Hes. corrigas pro Musuri Σαμίας ναὺς et σεσήμανται ubi codex σεσήμονται sec. Schow. Hes. rest. p. 683)· οὕτω δ' ὠνομάσθη διὰ τὸ πρῶτον ἐν Σάμῳ φανῆναι Πολυκράτους τυράννου κατασκευά-
σαντος. πρὸς ταῦτα τὰ στίγματα λέγουσι καὶ τὸ Ἀριστοφάνειον ἡνί-
χθαι « Σαμίων ὁ δῆμος ἐστὶν ὡς πολυγράμματος ».

Ultima haec a Plutarcho e Didymi commentario ad Aristophanis Ba-
hylonios. interposita sunt, cuius in hunc versum docta explicatio legitur
apud Hesych. (qui ipsius versus argumentum e fabulae nexu plenius ex-
ponit) Photium et Suidam s. Σαμίων ὁ δῆμος (cf. Hes. et Phot. s. Σα-
μιακὸς τρόπος eodemque s. σάμαινα), auctores autem narrationis a
Plutarcho omissos lexicon a Photio et Suida exscriptum servavit Duridem
et Lysimachum: οἱ δὲ ὅτι Ἀθηναῖοι μὲν τοὺς ληφθέντας ἐν πολέμῳ
Σαμίους ἔστιζον γλαυκί (κατὰ τοῦ προσώπου add. Aelian. var. hist. 2, 9
qui eiusdem facti mentionem facit), Σάμιοι δὲ σαμαίνῃ· ἡ δὲ σαμαίνῃ

ἔστι (Photii codex *γλανκισαμιοι τῇ σαμενης ἔστι* idemque excepto τῇ Suidae ed. Med. 1499. *Σάμιοι δὲ σ. ὃ ἔστι editores*) *πλοῖον δίκροτον ὑπὸ Πολυκράτους πρῶτον κατασκευασθὲν τοῦ Σαμίων τυράννου, ὡς Ἀνσίμαχος ἐν β' νόστον. τὸ δὲ πλάσμα Δούριδος* (illud scil. de Atheniensium crudelitate narratum, ad quod etiam aliud Photii fr. pertinet p. 570, 18 s. τὰ Σαμίων. cf. Prov. Bodl. et Vat. in App. prov. IV, 84 Gott. t. I). cum qua de Duride Didymi censura ipse non suo iudicio munitus consentit Plutarchus c. 28: *Δούρις δ' ὁ Σάμιος τούτοις ἐπιτραγῶδει πολλὴν ὁμότητα τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Περικλέους κατηγορῶν, ἣν οὔτε Θουκυδίδης ἱστορήκεν οὔτ' Ἐφορος οὔτ' Ἀριστοτέλης.* quae omnia adscripsi non solum ut novo exemplo monstrarem Plutarchi in vitis conscribendis rationem recentiorum parata doctrina fulti, sed probarem etiam Aristotelis testimonium, ad quod nihil nisi pauca illa verba ὑπὸ δὲ τοῦ Μελλίσσου etc. ceteris quae Duridis sunt (e Duride certe illud de Aspasia Samiaci belli causa c. 25 in. cf. Harpocr. s. Ἀσπασία p. 37, 15) contraria pertinent, ex alio scriptore et ipsum repetitum esse, e Didymo scilicet qui de Samiis uberrime hac occasione data et in commentario et in lexico agens Aristotelem identidem (cf. fr. seq.) citaverit.

190. (529)

Photius (eademque Suid. et Apostol. prov. XV, 32) *Σαμίων ὁ δῆμος ὡς πολυγράμματος: Ἀριστοφάνης Βαβυλωνίους, ἐπισκώπτων τοὺς ἐστιγμένους* (haec accuratius Hesych. s. v.). *οἱ γὰρ Σάμιοι καταπονηθέντες ὑπὸ τῶν τυράννων, σπάνει τῶν πολιτευομένων ἐπέγραψαν τοῖς δούλοις ἐκ πέντε στατήρων τὴν ἰσοπολιτείαν* (democratiae scil. tempore ab Atheniensibus institutae), *ὡς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Σαμίων πολιτείᾳ· ἢ ὅτι παρὰ Σαμίοις εὐρέθη πρῶτοις τὰ κδ γράμματα ὑπὸ Καλλιστράτου, ὡς Ἀνδρῶν ἐν τριποδι . . . Θεόπομπος* (cf. Ephorus ap. schol. Ven. II, η, 185). *οἱ δὲ ὅτι Ἀθηναῖοι μὲν τοὺς ληφθέντας* et cetera quae iam supra adscripsi ad fr. praeced.

Σαμοθράκων.

191. (530)

Schol. in Apollon. Rhod. I, 917 p. 355 Keil. *ἀρρηκτοὺς ἀγανῆσι: τὰς τελετὰς λέγει τὰς ἐν Σαμοθράκῃ ἀγομένας . . . ἡ δὲ Σαμοθράκῃ ἐκαλεῖτο πρότερον Λευκωσία* (Λευκωσία Laur. et editionis principis schol. vulg. Λευκωσία schol. Paris. ed. p. 73 et Vind. cod. f. 20^a, ubi ita quod primum posuerat Λευκωσία scriba correxit. Λευκανία schol. II, ω, 78 et Eust. p. 1340. Λευκανία codd. Heracl. pol. p. 19, 13,

quia praecedunt *Λευκανοί*, cf. Schneid. p. 87), ὡς ἱστορεῖ Ἀριστοτέλης ἐν *Σαμοθράκης πολιτείᾳ*. ὕστερον δὲ ἀπὸ Σάου τοῦ Ἑρμοῦ καὶ Ῥήνης παιδὸς (cf. Diodor. V, 48) Σάμος προσωνομάσθη κατὰ παρένθεσιν τοῦ μ. *Θρακῶν* δὲ οἰκησάντων αὐτὴν ἐκλήθη *Σαμοθράκη*.

Eadem fuit scholiorum Homericorum doctrina. ita enim cod. B ad II. ω, 78 (unde Eustath. p. 1340) Σάμου: τῆς νῦν *Σαμοθράκης*. σάμους δὲ τοὺς λόφους ἔλεγον (Strabo X p. 457. VIII p. 346). ἐκαλεῖτο δὲ *Λευκανία* (corr. *Λευκασία*), εἰτα οἰκισθεῖσα ὑπὸ *Σαμίων*, ὧν τὰ σκάφη οἱ αἰχμαλῶται *Θραῖκες* (immo *Θρηῖσαι* sec. Eust.) κατέδυσαν. de Sao et m littera intercalata Samo cf. Aristoph. ap. schol. II. ν, 12 (inde Σαῖοι, quos ex Archilochi fr. apud Strabonem X p. 457 servato affert Eust. in Dion. 534. cf. Hesych. s. *Σαωκίς*. Schol. Nic. ther. 472), ubi aliud hoc schollum legitur in codd. AD (unde Eustath. p. 917): Σάμιοι οἱ ἐν Ἰωνίᾳ μετὰ διακοσιοστὸν (καὶ ἑνατον add. D. καὶ μικρόν τι πρὸς Eust.) ἔτος τῶν *Τρωικῶν* χρησμὸν ἔλαβον παρὰ τοῦ Πυθίου εἰς τὴν ἐν *Τρωάδι* *Θράκην* μετοικῆσαι, ἀφ' ὧν ἡ *Σαμοθράκη* (προσηγορευθῆ. ἡ ἱστορία παρὰ Ἀπολλοδώρῳ). Σάμου οὖν *Θρηκίης* τῆς *Σαμοθράκης*. τὸ δὲ ἐν αὐτῇ ὄρος *Σαώκη*. quo loco comparato manifestum est brevi Heraclidis fragmento p. 19 subesse et Aristotelis testimonium et Apollodori: *Σαμοθράκη* τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς ἐκαλεῖτο *Λευκανία* (corr. *Λευκασία*) διὰ τὸ λευκὴ εἶναι, ὕστερον δὲ *Θράκων* κατασχόντων *Θρακία*. τούτων δὲ ἐκλιπόντων ὕστερον ἔτεσιν ἑπτακοσίοις Σάμιοι κατάρκισαν αὐτὴν ἐκπεσόντες (cf. Paus. 7, 4 et Antiphontis oratoris verba apud Suid. s. *Σαμοθράκη*) τῆς οἰκίας καὶ *Σαμοθράκην* ἐκάλεσαν.

Σικωνίων.

192. (531)

Pollux IX, 77: τὸ μέντοι τῶν ὀβολῶν ὄνομα οἱ μὲν ὅτι πάλαι βουπόροις ὀβελοῖς ἐχρῶντο πρὸς τὰς ἀμοιβάς, ὧν τὸ ὑπὸ τῇ δρακί πληθος ἐδόκει καλεῖσθαι δραχμή, τὰ δ' ὀνόματα καὶ τοῦ νομίσματος μεταπεσόντος εἰς τὴν νῦν χρεῖαν ἐνέμεινεν ἐκ τῆς μνήμης τῆς παλαιᾶς· Ἀριστοτέλης δὲ ταῦτόν λέγων ἐν *Σικωνίων πολιτείᾳ* σμικρόν τι καινοτομεῖ, ὀφελούς αὐτοὺς τέως ὠνομάσθαι λέγων, τοῦ μὲν ὀφέλλειν δηλοῦντος τὸ αὐξεῖν, αὐτῶν δὲ διὰ τὸ εἰς μῆκος ἠῤῥῆσθαι ὥδε κληθέντων. ὅθεν καὶ τὸ ὀφέλλειν ὠνομάσθαι φησὶν οὐκ οἶδ' ὅπως· ἐπὶ μέντοι τῶν ὀβελῶν ὑπερλάχθαι τὸ φ εἰς τὸ β κατὰ συγγένειαν.

Cf. Plutarch. Lysand. 17: τοῦτο δὲ (sc. τὸ πάτριον τῶν *Λακεδαιμονίων* νόμισμα) ἦν σιδηροῦν... κινδυνεύει δὲ καὶ τὸ πάμπαν ἀρχαῖον οὕτως ἔχειν, ὀβελίσκοις χρωμέναν νομίσμασι σιδηροῖς, ἐνίων δὲ χαλ-

κοῖς· ἄφ' ὧν παραμένει πλήθος ἔτι καὶ νῦν τῶν κερμάτων ὀβολοὺς καλεῖσθαι, δραχμὴν δὲ τοὺς ἑξ ὀβολοὺς· τοσοῦτων γὰρ ἡ χεὶρ περι-
εδράττετο. Plutarchum sequitur Eustath. in Il. p. 421. cf. p. 136. Etym.
M. s. ὀβελλίσκος, cui et ipsi cum Etym. Gud. s. v. est ὀβελλίσκος παρὰ
τὸ ὀφέλλειν καὶ εἰς μῆκος αὐξεσθαι.

(Σινωπέων.)

193. (532)

Schol. in Apollon. Rhod. II, 946 p. 436, 15 Keil. (unde hausit Eudocia p. 375 recensionem cod. Parisini secuta, cf. p. 197 Lips. ceterum cf. Hesych. s. Σανάπην, ubi huius disputationis exile quoddam fragmentum servatur) ἔνθα Σινώπη: ... ἐν δὲ τοῖς Ὀρφικοῖς Ἄρεως καὶ Αἰγί-
νης γενεαλογεῖται (ἡ Σινώπη)· κατὰ δὲ τινὰς Ἄρεως καὶ Παρνάσσης·
κατ' Εὐμήλον καὶ Ἀριστοτέλη Ἀσωποῦ. καὶ οὗτος μὲν (scil. qui
explicatur poeta Apollonius, cf. rec. Paris.) φησιν ὅτι Ἄλυν τε τὸν πο-
ταμὸν ἐπλάνησε καὶ Ἀπόλλωνα καὶ Δία, αἰτησαμένη παρ' αὐτῶν πρό-
τερον ἔν' ἐπιτύχοι οὗ ἂν θέλοι, ἔπειτα εἰπούσα παρθενίας ὀρέγεσθαι
ταύτης ἐπέτυχεν ὥς ἂν ὄρκω δεδεμένων αὐτῶν. Φιλοστέφανος δὲ φησι
τοῦναντίον Ἀπόλλωνι αὐτὴν μιγεῖσαν ἀποκυνῆσαι τὸν προσαγορευθέντα
Σύρον.

(Συβαριτῶν.)

194. (533)

Athen. XII p. 520: εἰς τηλικούτον δ' ἦσαν τρυφῆς ἑλληκότες (οἱ
Συβαρίται) ὥς καὶ παρὰ τὰς εὐωχίας τοὺς ἵππους ἐθίσαι πρὸς αὐλὸν
ὀρχεῖσθαι. τοῦτ' οὖν εἰδότες οἱ Κροτωνιάται ὅτε αὐτοῖς ἐπολέμουν,
ὥς καὶ Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ διὰ τῆς πολιτείας αὐτῶν, ἐνέδοσαν τοῖς
ἵπποις τὸ ὀρχηστικὸν μέλος· συμπαρήσαν γὰρ αὐτοῖς καὶ αὐλήται ἐν
στρατιωτικῇ σκευῇ. καὶ ἅμα αὐλούντων ἀκούοντες οἱ ἵπποι οὐ μόνον
ἐξωρρήσαντο ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀναβάτας ἔχοντες ἠτύομόλησαν πρὸς τοὺς
Κροτωνιάτας. τὰ ὅμοια ἱστόρησε καὶ περὶ Καρδιανῶν ὁ Λαμψακηνὸς
Χάρων ...

Eandem Aristotelis narrationem, quam Eustathius etiam in quibus-
dam verbis consentiens tangit in Dionys. v. 374, nescio unde pleniorē
atque integriorē habet Iulius Africanus in cestis vel cestorum reliquiis
c. 14 p. 293 (ed. Par. 1693 post Mathemat. vet.): Εἰς τοῦτό ποτε ἐλάσαι
τρυφῆς Συβαρίτας λόγος ὥς παρὰ δεῖπνον εἰς τὸ συμπόσιον αὐτοὺς
(sc. ἵππους) εἰσάγειν, τοὺς δ' ἀκούσαντας αὐλήματος ἀνίστασθαι ἐπὶ
τῷ πόδε καὶ τοῖς προσθίοις ὥσπερ χειρονομούντας ὀρχεῖσθαι. ὕβρι-

σθέντα δὲ αὐλητὴν εἰς Κροτωνιάτας αὐτομολῆσαι προσφάτως ἱππομα-
χία νενικημένους· μέγιστα δὲ ὠφελήσκειν τὸ κοινὸν ἐπαγγείλασθαι· παρα-
δώσειν γὰρ πᾶν τὸ Συβαριτικὸν ἱππικὸν αἰχμάλωτον. πιστεῦσαι τοὺς
Κροτωνιάτας αὐτῷ καὶ ἐπιτρέψαι στρατηγεῖν, τὸν δὲ αὐλήσαντα τοῖς
τῆς πόλεως αὐληταῖς δεῖξαι τὸ μέρος καὶ ὅτε καιρὸς ἦν παρεγγυῆσαι
τὴν ἐπὶ τοὺς πολέμιους ἔξοδον. ὥς δὲ οἱ Συβαριταὶ ἐπῆλθον πανδη-
μει πολὺ τι φρουραττόμενοι τῇ τῆς ἑκποῦ περιουσίᾳ καὶ ἀνέμιγνυσαν αἱ
φάλαγγες, ὑπὸ σημειῶν ἔν ἡύλησαν οἱ πάντες, συνήθους δὲ ἤχου ἀκού-
σαντες οἱ ἑκποὶ ὥσπερ οἴκοι ἐδιδάσκετο ἀποσεισάμενοι τοὺς ἀναβάτας
ὑπαρχοῦντο πάντες. τότε οὖν οἱ ἱππῶται ἐάλασαν κείμενοι καὶ οἱ ἑκ-
ποὶ ἐλήφθησαν ὀρχοῦμενοι, ἀναστησάντων αὐτοὺς συνήθων μελῶν.

195. (534)

Athen. XII p. 523 (in eadem qua praecedens fragmentum de populis
propter luxuriam famosam disputatione): καὶ οἱ τὴν Σῖριν δὲ κατοικοῦν-
τες, ἣν πρῶτοι κατέσχον οἱ ἀπὸ Τροίας ἐλθόντες (Achaei scil. cf. Strabo
VI p. 264. Steph. s. Σῖρις), ὕστερον δ' ὑπὸ Κολοφωνίων (hic verbum
aliquod desiderari vidit Casaubonus. epitome Athenaei simpliciter habet
ὕστερον δ' οἱ Κολοφώνιοι), ὥς φησι Τίμαιος καὶ Ἀριστοτέλης, εἰς
τρυφὴν ἐξώκειλαν οὐχ ἥσσον Συβαριτῶν. καὶ γὰρ ἰδίως παρ' αὐτοῖς
ἐπεχωρίασε φορεῖν ἀνθινούς χιτῶνας, οὓς ἐξώννυντο μίτρας πολυτε-
λέσι· καὶ ἐκαλοῦντο διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν περιοίκων μιτροχίτωνες, ἐπεὶ
Ὅμηρος τοὺς ἀξιώστους ἀμιτροχίτωνας καλεῖ.

De communibus Siritarum et Sybaritarum rebus (contra Tarentinos)
v. Strab. p. 265. 264. ceterum ab iisdem Crotoniatis, a quibus Sybaris,
Siris etiam expugnata est (Iustin. XX, 2).

Συρακουσίων.

196. (535)

Poll. VI, 16 (s. οἶνος): καὶ που καὶ (sc. ἐστὶν οἶνος) γλυκὺς
Πόλλιος· ἐστὶ μὲν ἐκ Συρακουσῶν, Πόλλις δ' αὐτὸν ὁ Ἀργεῖος πρῶ-
τος ἐπεσπένασεν, ἀφ' οὗ καὶ τοῦνομα, ἢ ἀπὸ τοῦ Συρακουσίων βασι-
λέως Πόλλιδος, ὥς Ἀριστοτέλης λέγει.

Loci Aristotelei vestigia habes etiam in Athen. epit. I p. 31^b . . . ἣν
(sc. vitem Biblinam: haec enim ad Hippyis Rhegini locum antea citati, cui
male tribuit C. Müller in Hippyis fr. 7, non iam pertinent) Πόλλιν τὸν
Ἀργεῖον, ὃς ἐβασίλευσε Συρακουσίων, πρῶτον εἰς Συρακούσας κομίσαι
(φασίν) ἐξ Ἰταλίας· εἴη ἂν οὖν ὁ παρὰ Σικελιώταις γλυκὺς καλούμενος
Πόλλιος ὁ Βίβλινος οἶνος. item in Etym. M. p. 197, 32 s. Βίβλινος

οἶνος: οἶον «ὔδαρ δὲ πίνει, τὸν δὲ Βίβλινον στυγεῖ». ἀπὸ Βιβλίνης οὕτω καλουμένης Θρακίας ἀμπέλου, ἥτις διὰ τὸ εὐθαλὴς εἶναι ἐν Ἑλλάδι, μετετέθη καὶ ἐν Σικελίᾳ ὑπὸ Πόλλιδος τοῦ Σικωνίου (corr. Συρακουσίου) τυράννου· ἔνθεν αὐτήν τινες καὶ Πόλλιον καλοῦσιν. Ἐπιχαρμος δὲ etc. Aelianus denique var. hist. 12, 31 ... καὶ ἐν Συρακούσαις Πόλλιος· ἐκλήθη δὲ ἀπὸ τίνος ἐγχωρίου βασιλέως.

Ceterum non hic solum sed alter etiam Aristotelis e Troezen. pol. locus ab Athenaeo additus e reliquiis est disputationis de vinis nobilibus e Didymi lexico comico (qui semel ipse citatur Athen. p. 30^d de Pramnio) vel potius e Pamphilo sumtae, quae leguntur apud Athen. epit. I c. 51—58, Poll. 6, 15—17, Aelian. (quem ipso Athenaeo usum fuisse falso statuit Iacobs ed. praef. p. 37) var. hist. 12, 31 atque e loco de Pramnio vino (Athen. p. 30) apud Hesych. et Phot. (= Suid.) s. v. *Πράμνιος*, cf. Etym. M. p. 686, 29 et de Biblino (Ath. 31^a) apud Etym. M. p. 197, 32 s. *Βίβλινος*, cf. Lex. Seg. p. 225, 31. e Pausaniae denique lexico apud Eustath. in Od. p. 1385, 15 (γλεῦξις cf. Poll. 6, 16—17. Athen. ep. I p. 31^e).

197. (536)

Phot. (et ex eodem lexico eadem Suidas) s. *καλλικύριοι*: οἱ ἀντὶ τῶν γεωμώρων ἐν Συρακούσαις γενόμενοι, πολλοὶ τινες τὸ πλήθος. δοῦλοι δ' ἦσαν οὗτοι τῶν φυγάδων, ὡς *Τίμαιος* ἐν 5· ὅθεν τοὺς ὑπερβολῇ πολλοὺς καλλικυρίους ἔλεγον. ὠνομάσθησαν δὲ ἀπὸ τοῦ εἰς ταῦτο συνελθεῖν παντοδαποὶ ὄντες, ὡς *Ἀριστοτέλης* ἐν *Συρακουσίῳ πολιτείᾳ*, ὅμοιοι τοῖς *Λακεδαιμονίων* εἰλωσι καὶ παρὰ *Θεσσαλοῖς* πενέταις καὶ παρὰ *Κρησὶ* κλαρώταις.

Cf. ex eodem fonte Zenob. prov. 4, 54 *καλλικυρίων πλείους*: οὕτως ἐν Συρακούσαις ἐκλήθησαν οἱ ἐπεισελθόντες γεωμώροις καλλικύριοι (eadem ex eodem fonte i. e. Didymo derivata apud Hesych. s. *κιλικύριοι*: οἱ ἐπεισελθόντες γεωμώροις· δοῦλοι δὲ ἦσαν οὗτοι καὶ τοὺς κυρίους ἐξέβαλον, de qua re v. Herod. 7, 155 ubi vocantur κυλλύριοι). ἔνθεν παροιμιωδῶς ἔλεγον, εἴ ποτε πλήθος ἤθελον ἐμφῆναι, ὅτι πλείους ἦσαν τῶν καλλικυρίων. δοῦλοι δὲ ἦσαν οὗτοι καὶ τοὺς κυρίους ἐξέβαλον. ἡ δὲ αἰτία τῆς κλήσεως αὐτῶν διὰ τὸ παντοδαποὺς εἰς ταῦτο συνελθεῖν ὥστε τοῖς κυρίοις ἐγκείσθαι. cf. Plutarch. prov. 10.

Verior vocis forma quam habet Hesychius apud eundem Photium legitur s. *κιλλικύριοι* (= *κιλλαγύριοι*? i. e. *ὀνηλάται*, a *κίλλος* ὄνος et *ἀγείρειν*, cf. *κιλλακτήρ* ap. Hes. s. v. et Poll. 7, 56. 185): ἐν Συρακούσαις τινὲς ἐκλήθησαν, οἱ ἀντὶ τῶν γεωμώρων μέρος καταλαβόντες τοῦ πολιτεύματος οἶον εἰλωτες καὶ πενέσται τινές. cum eisdem memoran-

tur Cretensium *κλαρῶται*, *Μαριάνδωνοι* Heracleotarum, *εἰλωτες* Laced., Thessalorum *πενέσται* etiam apud Phot. s. *κλαρῶται*, et praeterea in Ety-molog. Gudiano p. 165, 53 s. *εἰλωτες* Atheniensium *Θῆτες*, Argivorum *γυμνήτες* vel *γυμνήσιοι* et Sicyonii *κορυνηφόροι* (cf. Poll. 3, 83. Steph. B. s. *Χλός* et de omni hac materia O. Müller, Dor. lib. III c. 4). quae omnia ex uno eodemque loco eiusdem auctoris (Didymi, ut docet Hesychii et Zenobii et inter se et cum ceteris lexicis consensus) de helotibus servitii-que modis similibus disserentis sumta sunt, ex quo et Athenaeus hausit VIII c. 84 sqq. (cf. etiam Suid. = Phot. p. 409, 18 s. *πενέσται* cum Athen. 8, 85) et Harpocration s. *εἰλωτεύειν* et s. *πενέσται*, qui de helotis eadem explicatione utitur *εἰλ. οἱ μὴ γόνῳ δοῦλοι* etc. quam ex eodem fontis loco, ubi et de helotibus sermo erat et de penestis ceterisque, pe-nestis adhibet Athen. VI, 85 *πενέστας* scribens *τοὺς μὴ γόνῳ δούλους*: id quod confirmat, qui utrisque simul et helotibus et penestis eandem illam addiderat descriptionem auctor lexicī rhetorici s. *εἰλωτες* apud Eu-stath. in II. p. 295 Rom.: *ὅτι ὥσπερ εἰλωτες ἐν Λακεδαιμόνι οὕτω πενέ-σται μὲν παρὰ Θετταλοῖς οἱ μὴ γόνῳ δούλοι ἀλλὰ πολέμῳ, καλλικύριοι δὲ ἐν Συρακούσαις, Μαριάνδωνοι δὲ ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ Ποντικῇ καὶ κλαρῶται ἐν Κρήτῃ.*

198. (537)

Schol. (e Did.) in Pind. Pyth. I, 89: *αὐτὸν δὲ τὸν Ἰέρωνα ἐν τῇ τῶν Συρακουσίων πολιτείᾳ (φησὶν Ἀριστοτέλης) δυσουρίᾳ δυστυ-χῆσαι.* cf. supra ad Gelens. pol.

199. (538)

Athen. X p. 435^e: *Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Συρακουσίων πολι-τεία καὶ συνεχῶς φησὶν αὐτὸν (scil. Διονύσιον τὸν νεώτερον) ἔσθ' ὅτε ἐπὶ ἡμέρας ἑνενήκοντα μεθύειν· διὸ καὶ ἀμβλυπότερον γενέσθαι τὰς ὄψεις.*

Cf. Plutarch. Dion. 7: *κατὰ μικρὸν ἢ περὶ τὸ μειράκιον ἄνεσις τοὺς ἀδαμαντίνους δεσμούς ἐκείνους (cf. Ael. 6, 12), οἷς ὁ πρεσβύτερος Διονύσιος ἔφη δεδεμένῃν ἀπολείπειν τὴν μοναρχίαν, ἐξέτηξε καὶ διέ-φθειρεν. ἡμέρας γάρ, ὥς φασιν, ἑνενήκοντα συνεχῶς ἔπινεν ἀρξάμενος καὶ τὴν αὐλήν ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ . . . μέθαι καὶ σκώμματα . . . κατεῖ-χον.* ubi historici cuiusdam (Theopompi) eiusdemque narrationi qui ab Aeliano excerptus est, Aristotelis non nisi pauca illa verba aliunde accepta nec satis apte iuseruntur. quibus consentiunt Theopompi (qui de eadem re ab Aeliano citatur var. hist. 6, 12) et Theophrasti testimonia cum Ari-stotele allata ab Athenaeo.

200. (539)

Pollux IX, 87: τοῦτό γε μὴν οὐκ ἄκαιρον, ὅτι τὸ μὲν Ἀττικὸν τάλαντον ἑξακισχιλίας ἐδύνατο δραχμὰς Ἀττικὰς . . . τὸ μὲντοι Σικελικὸν τάλαντον ἐλάχιστον ἴσχυεν, τὸ μὲν ἀρχαῖον, ὡς Ἀριστοτέλης λέγει, τέτταρας καὶ εἴκοσι τοὺς νοῦμους, τὸ δὲ ὕστερον δυοκαίδεκα. δύνασθαι δὲ τὸν νοῦμμον τρία ἡμιωβόλια.

Siculum hoc talentum esse Syracusanum Festi loco comparato statuit Boeckh, Metrolog. Untersuch. p. 312. 355. accedit quod ultima verba ab Aristotele aliena δύνασθαι δὲ τὸν νοῦμμον τρία ἡμιωβόλια, quibus idem nummus definitur de quo praecedit Aristotelis testimonium, ex Apollodori in Sophronem Syracusanum commentario derivata sunt. utriusque scriptoris locos Didymus ut solet apposuerat, e Pamphili lexico vel Diogeniano acceperat Pollux. hunc enim fontem agnoscit scholium codd. BL in Hom. II. ε, 576 (quod non solum a Suida s. τάλαντον repetitur, extremis tamen de nummo verbis abiectis, sed similiter etiam in margine codicis cuiusdam Romani sermonum quorundam Gregorii Nazianzeni epitaphio in patrem adscriptum invenerat Montfaucon, Diar. Ital. p. 214): ὁ δὲ Διόδωρος ἐν τῷ περὶ σταθμῶν «τάλαντόν ἐστι μῶν ἑξήκοντα, ἡ δὲ μνὰ δραχμῶν ρ, ἡ δὲ δραχμὴ ὀβολῶν σ, ὁ δὲ ὀβολὸς χαλκῶν η, ὁ δὲ χαλκοὺς λεπτῶν ζ». τὸ τάλαντον δὲ τὸ νῦν λεγόμενον Ἀττικόν (cf. schol. Hom. II. ε, 122 τάλαντα: τὰ νῦν ἑξακισχιλία λέγεται παρὰ Ἀθηναίους i. e. ἑξακισχιλίας δύναται. quod e lexico τῆς Ἰλιάδος i. e. ex his ipsis schol. Homer. repetitur ab auctore Etym. M. p. 744, 40)· παρὰ δὲ Σικελιώταις (sec. Aristot.) τὸ μὲν ἀρχαῖον ἦν νοῦμμων (quod in μῶν corruptum est et in schol. Hom. et apud Suid. et schol. Gregor.) κδ, νῦν δὲ ιβ. δύναται δὲ εἶναι τρία ἡμιωβόλια (nummus scil., de quo Boeckh l. c. p. 312), ὡς ἐν τοῖς περὶ Σώφρονος Ἀπολλόδωρος. ἐκ τῶν Διογενιανοῦ τῆς ἐπιτομῆς (τῶν Οὔσηστίνου i. e. Οὔσηστίνου addit schol. Greg., cf. Suid. s. v.) Ἑλληνικῶν ὀνομάτων (cf. schol. B ad II. β, 169 = qu. Homer. fr. 2). ceterum haec olim pertinebant ad vocem τάλαντον, sub qua quae habent Phot. p. 566, 3—24 et Suidas et Etym. M. p. 744, 17—33 ex uno eodemque lexico (non autem ex Polluce) transscripta, eadem e lexi huius fonte uberiores extant apud Pollucem θ, 52—55. νόμον autem scripsisse Aristotelem, non νοῦμμον (ut Pollux), recte adnotavit Ahrens de dial. Dor. p. 391 (cf. Boeckh l. c. p. 310).

Ταραντίνων.

201. (540)

Poll. IX, 80 (de cuius fonte cf. ad Agrigent. pol. fr.): ὁ δὲ νοῦμ-
ARISTOT. PSEUDEPIGR.

μος ... ἔστι δὲ Ἑλληνικὸν καὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ Λαοιέων. Ἐπίχαρμος τε γὰρ ἐν ταῖς χύτραις φησὶν ... καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ταραντίνων πολιτείᾳ καλεῖσθαι φησὶ νόμισμα παρ' αὐτοῖς νοῦμον, ἐφ' οὗ ἐντετυπᾶσθαι Τάραντα τὸν Ποσειδῶνος δελφῖνι ἐποχούμενον (cf. Boeckh, Metrol. Unters. p. 317).

Τ ε γ ε α τ ῶ ν.

202. (541)

Schol. in Apollon. Rh. IV, 264, p. 494 Keil. (unde Eudocia p. 438) Ἀρκάδες οἱ καὶ πρόσθεν: οἱ Ἀρκάδες δοκοῦσι πρὸ τῆς σελήνης γεγονέναι, ὥς καὶ Εὐδόξος ἐν γῆς περιόδῳ ... Μνασέας δὲ φησὶ Προσέληνον Ἀρκάδων (πρὸ σελήνης Ἀρκάδας schol. vulg. p. 586 Lips. et Eud.) βασιλεῦσαι. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῇ Τεγεατῶν πολιτείᾳ φησὶν ὅτι βάρβαροι τὴν Ἀρκადίαν ᾤκησαν, οἵτινες ἐξεβλήθησαν ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων ἐπιθεμένων αὐτοῖς πρὸ τοῦ ἐπιτεῖλαι (ἀνατεῖλαι Eud.) τὴν σελήνην, διὸ κατωνομάσθησαν προσέληνοι. Δοῦρις δὲ ... τινὲς δὲ φασὶν Ἐνδυμίωνα εὐρηκέναι τὰς περιόδους καὶ τοὺς ἀριθμοὺς τῆς σελήνης, ὅθεν καὶ προσελήνους τοὺς Ἀρκάδας κληθῆναι.

203. (542)

Plutarch. quaest. Graec. 5: τινὲς οἱ παρὰ Ἀρκάσι καὶ Λακεδαιμόνιοι χρηστοί; Λακεδαιμόνιοι Τεγεάταις διαλλαγέντες ἐποίησαντο συνθήκας καὶ στήλην ἐπ' Ἀλφειῷ κοινὴν ἀνέστησαν, ἐν ᾗ μετὰ τῶν ἄλλων γέγραπται Μεσσηνίους ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρας καὶ μὴ ἐξεῖναι χρηστοὺς ποιεῖν. ἐξηγούμενος οὖν ὁ Ἀριστοτέλης τοῦτο φησὶ δύνασθαι τὸ μὴ ἀποκτινύναι βοηθείας χάριν τοῖς λακωνίζουσι τῶν Τεγεατῶν.

Eodem fragmento utitur Plutarch. in quaest. Rom. 52 (qua εὐχὴν quam dicit Romanorum explicaret μηδένα χρηστὸν γενέσθαι τῶν οἰκογενῶν) ... καὶ γὰρ Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς Ἀρκάδων πρὸς Λακεδαιμόνιους συνθήκαις γεγράφθαι φησὶ μηδένα χρηστὸν ποιεῖν βοηθείας χάριν τοῖς λακωνίζουσι τῶν Τεγεατῶν, ὅπερ εἶναι μηδένα ἀποκτινύναι.

Τ ε ν ε δ ῖ ω ν.

204. (543)

Stephan. Byz. ethn. ep. s. Τένεδος: νῆσος τῶν Σποράδων ... ἐκαλεῖτο δὲ Λευκόφρυς ... καὶ παροιμία Τενέδιος αὐλητῆς, ἐπὶ τῶν τὰ ψευδῇ μαρτυροῦντων. τὸν γὰρ αὐλητὴν ἡ Φυλονόμη πρὸς Κύκνον ἤγαγε μαρτυροῦντα ὅτι Τένης αὐτὴν ἤθελε βιάσασθαι. ἔστι καὶ ἑτέρα παροιμία Τενέδιος πέλεκυς, ἐπὶ τῶν ἥτοι πικρῶς ἢ καὶ

μᾶλλον συντόμως ἀποκοπτόντων τὰ ζητήματα καὶ τὰ ἄλλα πράγματα. καὶ φησιν Ἀριστείδης καὶ ἄλλοι τὸν ἐν Τενέδῳ Ἀπόλλωνα πέλεκυν κρατεῖν διὰ τὰ συμβάντα τοῖς περὶ Τένην. ἢ μᾶλλον, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Τενεδίῳ πολιτείᾳ, ὅτι βασιλεὺς τις ἐν Τενέδῳ νόμον ἔθηκε τὸν καταλαμβάνοντα μοιχοὺς ἀναιρεῖν πελέκει ἀμφοτέρους. ἐπειδὴ δὲ συνέβη τὸν υἱὸν αὐτοῦ καταληφθῆναι μοιχόν, ἐκύρωσε καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ παιδὸς τηρηθῆναι τὸν νόμον καὶ ἀναιρεθέντος εἰς παροιμίαν παρῆλθε τὸ πρᾶγμα ἐπὶ τῶν ὁμῶς πραττομένων. διὰ τοῦτο φησι καὶ ἐπὶ τοῦ νομίσματος τῶν Τενεδίων κεχαράχθαι ἐν μὲν τῷ ἐτέρῳ μέρει πέλεκυν, ἐπὶ δὲ τοῦ ἐτέρου δύο κεφαλὰς εἰς ὑπόμνησιν τοῦ περὶ τὸν παῖδα παθήματος. ἔστι καὶ ἄλλη παροιμία Τενέδιος ξυνήγορος, ὁ ἀπότομος καὶ σκληρός (haec ultima plenius apud Phot. p. 576, 15—17 et Suid. s. Τενέδιος ξυνήγορος, unde Macar. 8, 7).

Eadem omnia, quae Stephanus, legerat Diogenianus, apud quem (prov. 8, 58) nunc quidem apposita habentur haec s. Τενέδιος πέλεκυς: ἐπὶ τῶν πικρῶς ἢ μᾶλλον συντόμως ἀποκοπτόντων τὰς ζητήσεις ἢ καὶ τὰλλα πράγματα. ἢ ἐπὶ τῶν ὁμῶν νόμων· νόμον γὰρ τις ἔταξε παρ' αὐτοῖς τὸν καταλαβόντα μοιχὸν πελέκει κόπτειν. legerat etiam Hesychius, qui ita mutilavit s. Τενέδιον βέλος: ἀντὶ τοῦ Τενέδιος πέλεκυς. παροιμία δὲ ἔστιν ἐπὶ τῶν ἀποτόμως τι πραττόντων (cf. Macar. 8, 7). ἐπεὶ (ed. ἔτι) ἄρα τὸ πρᾶγμα Τενέδιοι (ed. Τενεδίῳ, cod. Τενέδιον) πελέκει συνέκοψαν: — Τενέδιος ξυνήγορος, ὁ ἀπότομος καὶ σκληρός. Aristotelis locum duobus, ut videtur, diversorum lexicorum glossis in communi fonte coniunctis Photius etiam et Suidas (inde Apostol. 16, 26) reddunt s. Τενέδιος πέλεκυς: Ἀριστοτέλης μέντοι, ὅτι βασιλεὺς Τενέδιος μετὰ πελέκεως δικάζων τὸν ἀδικοῦντα εὐθέως ἀνῆρει (cf. Hes. non enim haec ad ea redire credo quae casu quodam similia e Zenobiana explicatione habet Photius p. 576, 10. quod si tamen esset, Aristotelis nomen in falsum locum male transtulisse lexicographus, non utramque Aristoteles putandus esset causam narrasse cum Schneidewino ad Her. p. 66. revera autem in Photii eodem loco, quo gemina Aristotelica, etiam Zenob. explicatio sequitur p. 576, 25). ἢ ὅτι (sequuntur quae Plutarchus etiam habet de Pyth. orac. 12) . . . ἢ ὅτι βασιλεὺς τις νόμον θεῖς πελέκει τοὺς μοιχοὺς ἄμφω κατατομῆν καὶ ἐπὶ τοῦ υἱοῦ ἐτήρησε τοῦτο· καθ' ὃ καὶ ἐν τῷ νομίσματι ἐφ' οὗ μὲν πέλεκυς ἐφ' οὗ δὲ δύο πρόσωπα ἐξ ἑνὸς ἀνχένος. iam vero eadem de his rebus doctrina (Didymea scilicet), quam Diogeniani fons tulit et Hesychii et Stephani, ex Heraclide excerpta legitur (p. 12), ita ut utrumque proverbium appareat, obscurius primum, diserte alterum et Τενέδιος αὐλητής cum

eadem de noverca narratione quae a Zenobio atque in lexicis Photii et Suidae (Apost. 16, 25) s. *Τενέδιος ἄνθρωπος* apponitur verbisque communem cum Zenobio Didymi et Tarrhaei epitomatore fontem proidentibus narrata, cum aliis insuper quae Diodorus quoque similiterque addidit (5, 83: νόμιμον ἔθεντο μηδένα ἀνλητὴν εἰς τὸ τέμενος εἰσίσταιναι. cf. Plut. qu. Gr. 28), et *Τενέδιος πέλεκυς* cum Aristotelica explicatione verbisque ex parte Aristotelis e Stephano Photioque notis, his quidem (p. 12, 13): νόμον δὲ τινὰ φασὶ τῶν βασιλέων Τενεδίοις θέσθαι, εἴ τις λάβοι μοιχόν, ἀποκτεῖναι τοῦτον πελέκει. ἀλόντος δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ λαβόντος ἐρομένου τὸν βασιλέα τί χρὴ ποιεῖν, ἀποκρίνασθαι τῷ νόμῳ χρῆσθαι. καὶ διὰ τοῦτο τοῦ νομίσματος αὐτοῦ ἐπὶ θάτερα πέλεκυς κεχάρακται, ἐπὶ θάτερα δὲ ἐξ ἑνὸς ἀνέλεος πρόσωπον ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς. καὶ ἐκ τούτου λέγεται ἐπὶ τῶν ἀποτομῶν τὸ ἀποκεκοφθαι Τενεδίῳ πελέκει. quae non dubito quin ex Didymo revera petierit Heraclides (cf. ad pol. Sam. et Corinth.), quem omnino credo collectanea sua de politis omnia e Didymi lexico (cf. Menandri test. ap. Zen.) conscripsisse in hunc ab ipso finem, ut in alios ab aliis multis (velut a Polluce et Athenaeo, intercedente quidem Pamphilo), excerpto.

205. (544)

Strabo VIII p. 380: καὶ ἡ Τενέα δ' ἐστὶ κόμη τῆς Κορινθίας, ἐν ᾗ τοῦ Τενεάτου Ἀπόλλωνος ἱερόν . . . δοκεῖ δὲ καὶ συγγενεῖά τις εἶναι Τενεδίοις πρὸς τούτους ἀπὸ Τέννου τοῦ Κύκνου, καθάπερ εἴρηκεν Ἀριστοτέλης· καὶ ἡ τοῦ Ἀπόλλωνος δὲ τιμὴ παρ' ἀμφοτέροις ὁμοία οὕσα δίδωσιν οὐ μικρὰ σημεῖα.

Cf. Pausan. II, 5 de Tenea: οἱ δὲ ἄνθρωποι φασιν οἱ ταύτῃ Τρῶες εἶναι, αἰχμάλωτοι δὲ ὑπὸ Ἑλλήνων ἐκ Τενέδου γενόμενοι ἐνταῦθα Ἀγαμέμνονος δόντος οἰκῆσαι· καὶ διὰ τοῦτο θεῶν μάλιστα Ἀπόλλωνα τιμῶσιν. idem de Sami colonis argumentum ex antiquo fonte (fort. Aristotele, cf. ad Sam. pol. fr. 183) repetit Iambl. v. Pyth. s. 4.

(Τ η ν ῑ ω ν .)

206. (545)

Plin. n. h. IV s. 22, 65: Tenos . . . quam propter aquarum abundantiam Aristoteles Hydrussam appellatam ait, aliqui Ophiussam.

Ex eodem fonte Stephan. Byz. s. Τῆνος: νῆσος Κυκλάς, ἀπὸ οἰκιστοῦ Τήνου. ἐκλήθη καὶ Τδροῦσσα διὰ τὸ κατάρχοντα εἶναι, καὶ Ὀφιοῦσσα.

Τροιζηνίω ν.

207. (546)

Athen. epit. I p. 31^c: εἴη ἂν οὖν ὁ παρὰ Σικελιώταις γλυκὺς καλ. Πόλλιος ὁ Βίβλινος οἶνος (haec ad alium Aristotelis locum pertinent, de quo v. in Syracus. pol. fr. 196. quae sequuntur ab epitomatore mutilata non cum illis cohaerent, quemadmodum C. Müller falso statuit et ad Ar. polit. fr. 95 et ad Hippiis Rhegini fr. 7, sed cum altero Aristotelis testimonio ex Troezen. pol., id quod non solum e loco Plutarcheo sed Suidae etiam ratione confirmatur, qui quum s. Ἀλθηφιάς Athenaei loco utatur (cf. Zonar. p. 126) recte simul apponit oraculum illud. de utriusque Ar. fragmenti fonte v. ad Syrac. pol.). ἐν τῷ χρησμῷ, φησίν, ὁ θεὸς ἡτομάτισε·

πῖν' οἶνον τρυγίαν, ἐπεὶ οὐκ Ἀνθηδόνα ναίεις

οὐδ' ἱερὰν Ἰπέραν, ὅθι γ' ἄτρυγον οἶνον ἔπινες.

ὠνομάζετο δὲ παρὰ Τροιζηνίοις, ὡς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ αὐτῶν πολιτείᾳ, ἅμπελος Ἀνθηδονιάς καὶ Ἰπериᾶς ἀπὸ Ἀνθου (a quo urbis nomen ducitur etiam schol. Il. β, 508) τινὸς καὶ Ἰπέρου, ὡς καὶ Ἀλθηφιάς ἀπὸ Ἀλθηφίου (cf. Ἀλθηπος, Ἀλθηπία Paus. 2, 30) τινὸς ἐνὸς τῶν Ἀλφειοῦ ἀπογόνων.

208. (547)

Plutarch. quaest. Graec. c. 19: Τίς ἡ Ἀνθηδὼν περὶ ἧς ἡ Πυθιάς εἶπε· πῖν' οἶνον τρυγίαν, ἐπεὶ οὐκ Ἀνθηδόνα ναίεις; ἡ γὰρ ἐν Βοιωτοῖς οὐκ ἔστι πολύοινος. τὴν Καλαυρίαν (quae est insula πλησίον Τροιζήνος) Εἰρήνην τοπαλαιὸν ὠνόμαζον (auctore Anticlides apud Harpocr. s. Καλαυρία, e quo Phot. et Suid., cf. etiam Steph. Byz. s. v.) ἀπὸ γυναικὸς Εἰρήνης, ἣν ἐκ Ποσειδῶνος καὶ Μελανθείας τῆς Ἀλφειοῦ γενέσθαι μυθολογοῦσιν. ὕστερον δὲ τῶν περὶ Ἀνθην καὶ Ἰπέρην αὐτόθι κατοικούντων Ἀνθηδονίαν καὶ Ἰπέρειαν ἐκάλουν τὴν νῆσον (cf. Paus. 2, 30. de Anthe Strab. 8 p. 374). εἶχε δὲ ὁ χρησμὸς οὕτως, ὡς Ἀριστοτέλης φησί·

πῖν' οἶνον τρυγίαν, ἐπεὶ οὐκ Ἀνθηδόνα ναίεις

οὐδ' ἱερὰν Ἰπέραν, ὅθι γ' ἄτρυγον οἶνον ἔπινες.

ταῦτα μὲν ὁ Ἀριστοτέλης· ὁ δὲ Μνασιγείτων φησὶν Ἰπέρητος ἀδελφὸν ὄντα τὸν Ἀνθην ἔτι νήπιον ἀπολέσθαι καὶ τὸν Ἰπέρην κατὰ ζήτησιν αὐτοῦ πλανώμενον εἰς Φεράς πρὸς Ἀκαστον, ἢ Ἀδραστον, ἐλθεῖν, ὅπου κατὰ τύχην ὁ Ἀνθης ἐδούλευεν οἰνοχοεῖν τεταγμένος. ὡς οὖν εἰσιτιάντο, τὸν παῖδα προσφέροντα τῷ ἀδελφῷ ἐπιγνώσκειν καὶ εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν ἡσυχῇ· πῖν' οἶνον τρυγίαν, ἐπεὶ οὐκ Ἀνθηδόνα ναίεις.

Plutarch. Thes. 3: Θησέως τὸ μὲν πατρῶον γένος εἰς Ἐρεχθεά καὶ τοὺς πρώτους αὐτόχθονας ἀνήκει, τῷ δὲ μητρῷ Πηλοπίδης ἦν. Πέλοψ γὰρ οὐ χρημάτων πλήθει μᾶλλον ἢ παίδων μέγιστον ἰσχυσε τῶν ἐν Πελοποννήσῳ βασιλέων, πολλὰς μὲν ἐκδόμενος θυγατέρας τοῖς ἀρίστοις, πολλοὺς δὲ ταῖς πολιτείαις υἱοὺς ἐγκατασπείρας ἄρχοντας· ὧν εἰς γενόμενος Πιτθεὺς ὁ Θησέως πάππος πόλιν μὲν οὐ μεγάλην τὴν Τροιζηνίαν ᾤκησε, δόξαν δὲ μάλιστα πάντων ὡς ἀνὴρ λόγιος ἐν τοῖς τότε καὶ σοφώτατος ἔσχευ. ἦν δὲ τῆς σοφίας ἐκείνης τοιαύτη τις ὡς ἔοικεν ἰδέα καὶ δύναμις, οἷα χρησάμενος Ἡσίοδος εὐδοκίμει μάλιστα περὶ τὰς ἐν τοῖς ἔργοις γνωμολογίας. καὶ μίαν γε τούτων ἐκείνην λέγουσι Πιτθέως εἶναι· μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἄρκιος ἔστω (erg. 370). τοῦτο μὲν οὖν καὶ Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος εἴρηκεν. ὁ δ' Εὐριπίδης τὸν Ἰππόλυτον ἀγνοῦ Πιτθέως παίδευμα προσειπὼν ἐμφανίζει τὴν περὶ τὸν Πιτθέα δόξαν. Αἰγεί δὲ παίδων δεομένην etc.

Aristotelis hoc de Pitthei Troezeniorum (cum Troezene fratre) conditoris sapientia (non autem de Pittheo Thesei avo) manifestum est non nisi interponi alius cuiusdam de Theseo scriptoris Attici narrationi quam reddat Plutarchus, neque ex Atheniensium republica excerptum fuisse sed ex Troezeniorum.

(Χαλκηδονίῳ ν.)

Plinius n. h. VII s. 57 (quae est περὶ εὐρημάτων e Philostephani libro derivata aequae ac similis illa Clementis Alex. collectio in strom. I c. 16. auctores ex uno fonte citatos habes p. 132 extr. Sylb. cf. etiam supra ad Athen. pol. fr. 6): *longa nave Iasonem primum navigasse Philostephanus auctor est, Hegesias Paralum, Ctesias Semiramim, Archemachus Aegaeonem. biremem Damastes Erythraeos fecisse, triremem Thucydides (1, 13) Aminoclem Corinthium, quadriremem Aristoteles Carthaginenses, quinquerehem Mnesigiton Salaminios, sex ordinum Xenagoras Syracusios, ab ea ad decemremem Mnesigiton Alexandrum Magnum, ad XII ordines Philostephanus Ptolemaeum Solerem, ad quindecim Demetrium Antigoni, ad XXX Ptolemaeum Philadelphum, ad XL Ptolemaeum Philopatorem qui Tryphon cognominatus est. onerariam etc.*

Cf. Clemens Alex. strom. I p. 132 Sylb. (t. II p. 54, 11 Lips.): Καρχηδόνιοι δὲ πρῶτοι τετρήρη κατεσκευάσαν, ἐναυπήγησε δὲ αὐτὴν Βόσπορος αὐτοσχέδιον (αὐτόχθων Euseb. ex Clem. et exc. Palat. cf. Klotz

in ed. Lips. t. IV p. 214). in utroque autem loco pro Carchedoniis Chalcēdonios intelligendos esse solenni errore (Plinil etiam tempore) confusos, Bospori nomen admonet.

(Χαλκιδέων.)

Ab hac philosophi Stagiritae politia diversum ferebatur alius veterisque auctoris Aristotelis (nisi forte legendum est: Archemachi) Chalcidensis opus inscr. *περὶ Εὐβοίας* vel *Εὐβοικά* (*Ἀρ. ὁ Χαλκιδεὺς ἐν τῷ περὶ Εὐβοίας* Harp. s. *Ἀργοναυτα*, *Ἀρ. ὁ περὶ Εὐβοίας πεπραγματευμένος* qui citatur a Lysimacho Alexandriano *ἐν τῷ β' τῶν νόστων* ap. schol. Apoll. Rh. 1, 558), qualia praeter istum multi ediderunt (*οἱ τὰ Εὐβοικά γράψαντες* Harp. s. *Ταμῦναι*): Suidas (sch. Ap. l. c.), *Ἀρχέλαος* (Harp. s. *Ἀλόννησος*) sive potius *Ἀρχέμαχος* (Harp. s. *Κοτύλαιον ὄρος*. Athen. 6, 264^a).

211. (550)

Strabo X p. 445: οὐ μόνον δὲ Μάκρης ἐκλήθη ἡ νῆσος (Euboea scil.) ἀλλὰ καὶ Ἀβαντίς. Εὐβοίαν γοῦν εἰπὼν ὁ ποιητὴς τοὺς ἀπ' αὐτῆς Εὐβοίας οὐδέποτε εἴρηκεν ἀλλ' Ἀβαντας αἰεὶ (cf. schol. ad Il. β, 536. Etym. Gud. p. 217, 13) ... φησὶ δ' Ἀριστοτέλης ἐξ Ἀβας τῆς Φωκικῆς Θοῤῃκας ὀρμηθέντας ἐποικῆσαι τὴν νῆσον καὶ ἐπονομάσαι Ἀβαντας τοὺς ἔχοντας αὐτήν· οἱ δὲ ἀπὸ ἡρώος φασι, καθάπερ καὶ Εὐβοίαν ἀπὸ ἡρώωνος (eadem e Strabone Eust. in Il. p. 281).

De metonomasiis insulae praeter Strabonem cf. Plin. 4 s. 21, Steph. s. Ἀβαντίς (cf. schol. Apoll. Rh. 4, 1175) et Εὐβοία, Etym. M. p. 389, 1. Eustath. in Dionys. perieg. 520 (ed. Oxon. 1697 p. 208): καὶ τὴν μὲν Μάκριν, ὅ ἐστι τὴν Εὐβοίαν, Ἀβαντιάδα λέγει (ὁ Διονύσιος) ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ ἔθνους τῶν Ἀβάντων, Θοῤῃκίου ἔθνους, ὡς φησιν Ἀρριανός (de quo cf. ad Del. pol.), κληθέντος οὕτως ἀπὸ τινος Ἀργεῖου υἱοῦ Ποσειδῶνος Ἀβαντος. cf. Steph. s. Ἀβαντίς: ἡ Εὐβοία ... ἐκλήθη δὲ ἀπὸ Ἀβαντος τοῦ Ἀργεῖου ἢ τοῦ υἱοῦ Ποσειδῶνος καὶ Ἀρεθούσης (eandem genealogiam tradit Porphyrius ad Il. β, 540 ap. Eust. p. 281), ὡς Ἀριστοκράτης (qui Aristocrates idem sine dubio qui Plinio est Aristocritus de Samo insula una cum Aristotele citatus 5 s. 37. cf. Müll. Fr. hist. IV p. 336 et 333).

212. (551)

Strabo X p. 447: αἱ δ' οὖν πόλεις αὗται (sc. Chalcis et Eretria) διαφερόντως ἀνέκθησθαι καὶ ἀποικίας ἐστεῖλαν ἀξιολόγους εἰς Μακεδονίαν. Ἐφέτρια μὲν γὰρ συνώκισε τὰς περὶ Παλλήνην καὶ τὸν Ἄθω

πόλεις, ἡ δὲ Χαλκίς τὰς ὑπὸ Ὀλύνθῳ, ἃς Φίλιππος διελυμήνατο· καὶ τῆς Ἰταλίας τε καὶ Σικελίας πολλὰ χωρία Χαλκιδέων ἐστίν. ἐστάλησαν δὲ αἱ ἀποικίαι αὐταί, καθάπερ εἶρηκεν Ἀριστοτέλης, ἥνικα ἡ τῶν ἱπποβοτῶν (Chalcidensium, v. Herod. 5, 77. 6, 100. Plut. Pericl. 23) ἐπεκράτει πολιτεία· προσέστησαν γὰρ αὐτῆς ἀπὸ τιμημάτων ἄνδρες ἀριστοκρατικῶς ἄρχοντες.

212 a. (551)

Apostolius proverb. XI, 97 Leutsch. νάνος ὢν ὕπεικε: ἐπὶ τῶν μικρῶν. οὕτω Νεοκλείδης καὶ Ἀριστοτέλης, ὁ δὲ Θεόφραστος ὡς νάνον καὶ αἰδοῖον ἔχοντα μέγα· οἱ γοῦν νάνοι (cf. Arist. h. a. 6, 24) μέγα αἰδοῖον ἔχουσιν.

Cf. Suid. (et similiter etiam Hesych., Photius) s. νάνος; ἐπὶ τῶν μικρῶν παρὰ Νεοκλείδῃ καὶ Ἀριστοτέλει.

Hoc Aristotelis testimonium (si quidem revera proverbium indicatur: nam glossam potius ex lexico quodam hic repeti credas scriptorum usu illustratam. cf. Leutsch ad Apost.) ex politiis sumtum fuisse puto, e quibus alia proverbia plurima citantur apud paroemiographos aliosque. παροιμίαι enim eius qui ferebantur (D. L. 5, 26. cf. Schneidewin. praef. ad paroemiogr. Gr. p. III) nusquam adhibentur aliorumque Peripateticorum περὶ παροιμιῶν libris locum cesserunt, velut Theophrasti (D. L. 5, 45) et (de quo cf. etiam supra Ar. fr. 6) Clearchi. atque simili quidem ratione ad politias (Thessal. fr. 112) pertinere dixi proverbium ἐς κόρακας, Harpocratonis autem locum s. ἀρχὴ ἄνδρα δειλύνει, quod proverbium Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ παροιμιῶν καὶ Ἀριστοτέλης Βιαντός esse dixerint, ad Arist. eth. 5, 3. 1130, 1 referendum esse patet.

Cephisosodori Isocratei vituperatione (qui ἐπιτιμᾷ τῷ φιλοσόφῳ ὡς οὐ ποιήσαντι λόγου ἄξιον τῷ παροιμίας ἀθροῖσαι, Ἀντιφάνους ὅλον ποιήσαντος δράμα τὸ ἐπιγραφόμενον παροιμίαι sec. Athen. II p. 60^c) non librum quendam certum notari sed morem philosophi notissimum a discipulis Isocrateorum inimicis peculiarium librorum editione propagatum monuit Rose de Ar. I. p. 51.

212 b. (552)

Clemens Alex. strom. I p. 144 Sylb.: Ἐξήκεστός τε ὁ Φωκέων τύραννος δύο δακτυλλοὺς φορῶν γεγοητευμένους τῷ ψόφῳ τῷ πρὸς ἀλλήλους διγηθάνετο τοὺς καιροὺς τῶν πράξεων, ἀπέθανεν δὲ ὁμως δολοφονηθεὶς καίτοι προσημῆναντος τοῦ ψόφου, ὡς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Φωκέων πολιτείᾳ.

Fragmentum manifesto spurium atque in Aristotelem auctorem mala fide scriptum (sicut fr. probl. Hom. 30^a) recentes primi fere post Christum natum seculi Chaldaicasque sapiens superstitiones. quod ad pessimum illud pertinere falsarum litterarum genus, de quo praeclare egit R. Hercher in editione libelli de fluviis et in comm. de Ptolemaei Chenni Nova historia (N. Jahrb. f. Phil. u. Paed. Suppl. N. F. t. I. 1855), persuadet Dorotheus (ἐν τῷ πρώτῳ Πανδέκτῃ) in eodem loco citatus, fictus ille Pseudoplutarcheorum testis quem ex Parallelis novimus (v. fr. apud Müller. Script. rer. Alex. p. 155—56) novitque ipse Clemens (v. protr. p. 12 Sylb. = Parall. c. 20), homo semidoctus facileque et saepe deceptus quemque Ptolemaei quoque inventis fidem habuisse animadvertit Hercher de Ptol. p. 289. neque sincerior, quam Aristotelis, ceterorum scriptorum auctoritas est in utroque Clementis loco (cf. Hercher p. 20) una cum Dorotheo citatorum Demarati (Fr. hist. IV, 378), Pythoclis (ib. IV, 488) et Monimi etiam, ut credo, mirabilium scriptoris et aliorum fortasse, quorum et nomina nota et libri. ceterum de eisdem Phocensibus alteroque Phocensium tyranno Coroneo mira novaque narrant et Pythocles ille fictus ἐν γ' περὶ ὁμονολας (Clem. p. 12. cf. p. 144) et Anonymus (quem Parallelis gemina habere animadvertit Hercher p. 19 not. cf. de Leucone p. 223, 1 West. = Par. 21^a) codicis Florent. in exc. ap. Westerm. Paradox. p. 222, 15 (de Corone, de qua cf. Dorotheus ap. Clem. p. 144). lapidis autem proprietas, quum ipsi annuli in mentem revocent fabulam Lydiacam de Gygis vel avi eius annulo, comparatur cum principum Lydorum lapide quem proponit auctor de fluviis (7, 3 ὁσάκις γὰρ ἂν φῶρες ἐπέλθωσιν, σάπιγγος ἤχον ἀναδίδωσιν ὁ λίθος). atque hunc quidem notum est Aristotelis quoque falso fictoque testimonio uti (25, 4), non minus quam Ptolemaeum Hephaestionis filium (v. Hercher de Ptol. p. 271).

LIII.

N ό μ ι μ α.

Politiarum Graecarum libris quasi complementum quoddam, post Theophrastum huius argumenti auctorem celeberrimum et vere philosophum, dedisse videntur legum morumque libri (quatuor secundum Laetium 5, 26) inscripti νόμοι (nisi corrigendus est Laetius) vel νόμιμα, qui barbarorum eorumque quos certa atque exulta reipublicae forma carere Graeci crederent, leges atque consuetudines (itaque νόμιμα βαρβαρικά.

cf. Zenob. 5, 25 ad proverbium νόμος καὶ χάρις i. e. ländlich sittlich) colligerent singulis capitibus deinceps enumeratas. ex quo opere cum fragmentis rarioribus etiam partium quarundam inscriptiones traduntur (νόμιμα Τυρρηγῶν, νόμιμα Πρωμαίων), de quibus non aliter statuendum est ac de singularibus politiarum libris, qui ex universo opere proprio titulo citantur (nam parum fide dignus est Hesychius, qui νόμιμα Πρωμαίων seorsim indicat). ex ipsis autem fragmentis commentariorum generi fere tumultuario hunc quoque librum accensendum esse conicitur, in quo auctor Peripateticus nulla theoriae philosophiaeque ratione habita studioque mere historico congregaret (νομίων βαρβαρικῶν συλλογὴ Hesych.) quae politico ἀξιόλογα haberentur. eum ipsos usurpasse, quanquam dubium est, concedas Dionysium Halicarnassensem et Apollonium illum mirabilem scriptorem cuius aetas ignoratur: antiquiores fontes cum Varrone et Plinio Romanis repetunt Athenaeus et Pollux (qui ex Didymo pendent) atque Plutarchus. ceterum similium commentariorum auctores qui νόμιμα βαρβαρικὰ inscriberentur, praeter eos qui singularium gentium νόμιμα referrent, habes Theodectem (Suid. s. v.), Nymphodorum (Müller Fr. hist. Gr. II, 379. cf. Zenob. I. c.), Pseudo-Hellanicum (cf. Euseb. pr. ev. p. 466^b). Theophrastus autem qui (una cum Timaeo) citatur ἐν τῷ περὶ Τυρρηγῶν in schol. ad Pindari Pyth. 2, 3, neque ad Aristotelis νόμιμα neque ad νόμους Theophrasti referendus videtur, sed male ita scriptus esse pro Theopompo.

1. (553)

Varro de ling. Lat. VII, 70 (p. 147 O. Müller): *praeifica dicta, ut Aurelius scribit, mulier ad luctum* (ita Turnebus. cf. Festus s. praefica. codd. *ab luco* vel *a luco*) *quae conduceretur, quae ante domum mortui laudes eius caneret. hoc facilius Aristoteles scribit in libro qui inscribitur νόμιμα βαρβαρικά* (ita Turn. *nomina barbarica* codd.).

Aristotelis testimonium nulla causa est cur ad ipsos Romanos cum Car. Muellero (fr. 245) referamus. dixerat sine dubio de Caribus notissimaque illa Carica Musa (Plat. leg. VII p. 800, unde μέλος Καρικόν apud Platonem com. Athen. XV, 665. cf. Didyma spolia Athenaei IV p. 174 et Pollucis IV, 76. Hes. s. γίγγρας), quam praesertim eiusdem testis locum tangere videatur Hesych. s. Καρῖναι: *Θρηνητοὶ μουσικαί, αἱ τοὺς νεκροὺς τῷ Θρήνῳ παραπύμπουσιν πρὸς τὰς ταφάς καὶ τὰ κήδη. παρελαμβάνοντο δὲ αἱ ἀπὸ Καρίας γυναῖκες* (cf. Ammon. s. ἐπικήδειος p. 54 Valck., Eust. Od. p. 1673).

2. (554)

Apollonius hist. mirab. 11: Ἀριστοτέλης δὲ ἐν νομίμοις βαρβαρικοῖς· [ἐν Λατμῷ additur ex Antig.] τῆς Καρίας σκορπιοὶ γίνονται οἱ τοὺς μὲν ξένους πατάξαντες οὐ λαν ἀδικοῦσι, τοὺς δὲ ἐπιχωρίους παρὰ τὰ ἀποκτείνουσιν.

Accuratiue eundem locum iam citaverat Antigonus hist. mir. 18 (16 West.): ἐν Λάτμῳ δὲ τῆς Καρίας φησὶν Ἀριστοτέλης τοὺς σκορπίους ἂν μὲν τῶν ξένων τινὰ πατάξωσιν, μετρίως λυπεῖν, ἂν δὲ τῶν ἐγχωρίων, ὥς θανάτου κατατείνειν. repetiit Plinius n. h. 8 s. 84: in Latmo Cariae monte Aristoteles tradit a scorpionibus hospites non laedi, indigenas interimi. Aelianus denique (n. a. V, 14), qui verbis quidem pro arbitraria sophistae ratione liberius mutatis eadem adscripsit, Aristotelis nomen paulo antea citati omisit.

Ceterum verus Aristoteles ubi in historia animalium de naturae morumque secundum regiones differentia sermonem iniicit, quum et ipse Caricos scorpiones commemoret, silet tamen animum eorum hospitalem, quem quasi quandam τοῦ Ξένου Διὸς erga hospites benevolentiam ridicule Aelianus praedicavit. ita enim ille (8, 29. p. 607, 13): καὶ πρὸς τὰ δῆγματα δὲ τῶν θηρίων μεγάλην ἔχουσιν αἱ χάραι διαφοράν, οἷον περὶ μὲν Φάρον καὶ ἄλλους τόπους οἱ σκορπιοὶ οὐ χαλεποὶ, ἐν ἄλλοις δὲ τόποις καὶ ἐν τῇ Καρίᾳ πολλοὶ καὶ μεγάλοι καὶ χαλεποὶ γίνονται καὶ τινὰ πατάξωσιν ἄνθρωπον ἢ θηρίον ἀποκτείνουσιν (et vel ipsas sues, maxime nigras). quibus quae νομίμων hic auctor addidit, plane sunt e genere eorum quae in dissertationum zoologicarum tertia περὶ θακτεῶν καὶ βλητικῶν collegit Theophrastus: e quo sumta esse puto quae de simili anguium Syrorum more Mirabilium Aristotelicorum auctor habet c. 149. 150, cum ipsis scorpionibus Caricis composita ab Apollonio (12) et Plinio, et ab Antigono quoque, nisi quod hic de Psyllis Libycis narrat quae de Syris ceteri.

3. (555)

Plinius VII s. 2, 15: supra Nasamonas confinesque illis Machlyas Androgynos esse utriusque naturae inter se vicibus coeuntes Calliphanes tradit. Aristoteles adiciit dextram mammam iis virilem, laevam muliebrem esse.

Aristotelis nomen firmat index auctorum in hoc Plinii libro citatorum, in quo pro indicis istius ratione eodem ordine quem ipse libri textus praebet, inter Agatharchidem et Nymphodorum redeunt Calliphanes, Aristoteles. ceterum qui mox sequitur apud Plinium (VII s. 2, 27) alter

Aristotelis locus de Pygmaeis (fr. 250 Müll.), historiae animalium est libri VIII, 12 (p. 597, 6—9).

3 a.

Vid. fr. dub. 3. —

4. (556)

Athenaei epit. I p. 23 (ubi de usu verbi ἀνακείσθαι): Ἀριστοτέλης ἐν Τυρρηνῶν νομίμοις «οἱ δὲ Τυρρηνοὶ δειπνοῦσι μετὰ τῶν γυναικῶν ἀνακείμενοι ὑπὸ τῷ αὐτῷ ἱματίῳ».

Ex eodem auctore (cf. Theopomp. apud Athen. XII p. 517¹) eadem Heraclides (exc. pol. p. 18, 6) Τυρρηνοὶ τέχνας ἔχουσι πλείστας (quod, quum idem ad Pherecratis conici versum repetat Athen. XV p. 700, Didymo deberi probabile est et una quidem cum ipso quod sequitur Aristotelis testimonio ceterisque Heraclideis), πάντες δὲ ὑπὸ τῷ αὐτῷ ἱματίῳ κατάνεινται καὶ παρῶσί τινες.

5. (557)

Pollux IV, 56 (ubi de carminibus ad tibiam cantatis): Τυρρηνοὶ δὲ τῷ Ἀριστοτέλους λόγῳ οὐ πυκτεύουσιν ὑπ' αὐλῷ μόνον ἀλλὰ καὶ μαστιγοῦσι καὶ ὀφιοποιοῦσιν.

Cf. Plutarch. de cohib. ira c.11: οὐ γάρ, ὡς Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ κατ' αὐτὸν ἐν Τυρρηνίᾳ μαστιγοῦσθαι τοὺς οἰκέτας πρὸς αὐλόν, οὕτω πρὸς ἡδονὴν δεῖ... τῆς τιμωρίας ἐμπορεῖσθαι.

Aristotelis qui ferebatur fontem monstrare videtur Athenaeus (XII p. 518), qui eadem Alcimi (scil. ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ τῶν βίβλων Ἰταλικῇ, cf. Athen. X p. 441. Müller Fr. hist. IV p. 296) verba citat: ὑπὸ δὲ τῆς τρυφῆς οἱ Τυρρηνοί, ὡς Ἀλκιμος ἱστορεῖ, πρὸς αὐλὸν καὶ μάττουσι καὶ πυκτεύουσι καὶ μαστιγοῦσιν. nisi forte utrumque testem eisdem verbis adscriptum invenerat Athenaeus (ὡς Ἀλκιμος καὶ Ἀριστοτέλης).

6. (558)

Dionysius Halicarn. ant. Rom. I, 72: ὁ δὲ τὰς λερείας τὰς ἐν Ἀργεὶ καὶ τὰ καθ' ἐκάστην πραγθέντα συναγαγὼν (Hellanicus fr. 53 Müll.) Αἰνείαν φησὶν ἐκ Μολοτιῶν εἰς Ἰταλίαν ἐλθόντα μετ' Ὀδυσσέως (cf. Dionys. eodem cap. infra et Serv. in Aen. 1, 273) οἰκιστὴν γενέσθαι τῆς πόλεως, ὀνομάσαι δ' αὐτὴν ἀπὸ μιᾶς τῶν Ἰλιάδων Πώμης. ταύτην δὲ λέγει ταῖς ἄλλαις Τρωάσι παρακελευσαμένην κοινῇ μετ' αὐτῶν ἐμπρῆσαι τὰ σκάφη, βαρυνομένην τῇ πλάνῃ. ὁμολογεῖ δ' αὐτῷ καὶ Δαμάσσης ὁ Σιγριεὺς καὶ ἄλλοι τινές (cf. Polyæn. 8, 25, 2). Ἀριστοτέλης

δὲ ὁ φιλόσοφος Ἀχαιῶν τινὰς ἱστορεῖ τῶν ἀπὸ Τροίας ἀνακομισαμένων περιπλέοντας Μαλέαν, ἔπειτα χειμῶνι βιάσθω καταληφθέντας, τέως μὲν ὑπὸ τῶν πνευμάτων φερομένους πολλαχῇ τοῦ πελάγους πλανᾶσθαι, τελευτώντας δ' ἐλθεῖν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς Ὀπικῆς ὃς καλεῖται Λάτιον ἐπὶ τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει κείμενος. ἀσμένους δὲ τὴν γῆν ἰδόντας ἀνελκύσαι τε τὰς ναῦς αὐτόθι καὶ διατρεῖσθαι τὴν χειμερινὴν ὥραν παρασκευαζομένους ἕαρος ἀρχομένου πλεῖν. ἐμπρησθεῖσάν δὲ αὐτοῖς ὑπὸ νύκτα τῶν νηῶν οὐκ ἔχοντας ὅπως ποιήσονται τὴν ἀπαρσιν, ἀβουλήτω ἀνάγκη τοὺς βλους ἐν ᾧ κατήχθησαν χωρίῳ ἰδρῦσασθαι· συμβῆναι δὲ αὐτοῖς τοῦτο διὰ γυναικας αἰχμαλώτους, ας ἔτυχον ἔχοντες ἐξ Ἰλίου· ταύτας δὲ κατακαῦσαι τὰ πλοῖα φοβουμένης τὴν οἰκαδε Ἀχαιῶν ἀπαρσιν ὡς εἰς δουλείαν ἀφιζόμενας.

Quem ad finem haec auctor attulerit indicat Plutarchus, qui eodem loco usus est in quaest. Rom. 6: διὰ τί τοὺς συγγενεῖς τῷ στόματι φιλοῦσιν αἱ γυναῖκες; πότερον, ὡς οἱ πλεῖστοι νομίζουσιν, ἀπειρημένον ἢ πίνειν οἶνον ταῖς γυναιξίν· ὅπως οὖν πιοῦσαι μὴ λανθάνωσιν ἀλλ' ἐλέγχωνται περιτυγχάνουσαι τοῖς οἰκέλοις, ἐνομίσθη καταφιλεῖν. ἢ δι' ἣν Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος αἰτίαν ἱστόρηκε; τὸ γὰρ πολυθρύλλητον ἐκεῖνο καὶ πολλαχού (cf. Pseudarist. mirab. 109. Dionys. ant. Rom. I, 52. Strabo VI p. 262. Samothr. reip. fr. 191) γενέσθαι λεγόμενον, ὡς ἔοικεν, ἐτολήθη καὶ ταῖς Τρωάσι περὶ τὴν Ἰταλίαν. τῶν γὰρ ἀνδρῶν ὡς προσέπλευσαν ἀποβάντων, ἐνέπρησαν τὰ πλοῖα, πάντας ἀπαλλαγῆναι τῆς πλάνης δεόμεναι καὶ τῆς θαλάττης, φοβηθεῖσαι δὲ τοὺς ἀνδρας ἡσπάζοντο τῶν συγγενῶν καὶ οἰκείων μετὰ τοῦ καταφιλεῖν καὶ περιπλέκεσθαι τοὺς προστυγχάνοντας· παυσάμενων δὲ τῆς ὀργῆς καὶ διαλλαγέντων, ἐχρῶντο καὶ τὸ λοιπὸν ταύτῃ τῇ φιλοφροσύνῃ πρὸς αὐτούς.

Aristotelem secutus esse Heraclides Lembus deprehenditur, qui in amplissimo Historiarum opere (C. Müller, Fr. hist. Gr. t. III p. 167) haec scripsit sec. Festum s. Roma (p. 269 O. Müll.): *Lembos qui appellatur Heraclides existimat, revertentibus ab Illo Achivis, quosdam tempestate deiectos in Italiae regiones, secutos Tiberis decursum, pervenisse ubi nunc sit Roma ibique propter taedium navigationis impulsas captivas auctoritate virginis cuiusdam tempestivae nomine Rhomes incendisse classem atque ab ea necessitate ibi manendi urbem conditam ab eis et potissimum eius nomine eam appellatam, a cuius consilio eas sedes sibi firmavissent.* eundem autem Heraclidis locum, qui inter alia multa scriptorum Graecorum de Romae origine testimonia in ipsius Festi fragm.

Farn. legitur, ex eodem Verrii Flacci thesauro repetierunt Servius in Virg. Aen. I, 273 et Solin. c. 1.

7. (559)

Plutarch. Camill. c. 22: τοῦ μέντοι πάθους αὐτοῦ καὶ τῆς ἀλώσεως ἔοικεν ἀμυδρά τις εὐθύς εἰς τὴν Ἑλλάδα φήμη διελθεῖν. Ἡρακλείδης γὰρ ὁ Ποντικός οὐ πολὺ τῶν χρόνων ἐκείνων ἀπολειπόμενος ἐν τῷ περὶ ψυχῆς συγγράμματι φησιν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας λόγον κατασχέειν ὡς στρατὸς ἐξ Ἵππεροβόων ἐλθὼν ἔξωθεν ἡγήκοι πόλιν Ἑλληνίδα Ῥώμην ἐκεῖ που κατωκημένην περὶ τὴν μεγάλην θάλασσαν. οὐκ ἂν οὖν θαυμάσαιμι μυθώδη καὶ πλασματικὰ ὄντα τὸν Ἡρακλείδην ἀληθεῖ λόγῳ τῷ περὶ τῆς ἀλώσεως ἐπικομπάσαι τοὺς Ἵππεροβόους καὶ τὴν μεγάλην θάλασσαν. Ἀριστοτέλης δὲ ὁ φιλόσοφος τὸ μὲν ἀλῶναι τὴν πόλιν ὑπὸ Κελτῶν ἀκριβῶς δηλὸς ἐστὶν ἀκηκῶς, τὸν δὲ σῶσαντα Λεύκιον εἶναι φησιν· ἦν δὲ Μάρκος, οὐ Λεύκιος, ὁ Κάμιλλος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰκασμῷ λέλεκται.

LIV.

Δικαιώματα.

Iudiciorum decretorumve publicorum libri singularis quem index memorat (D. L. 5, 26 δικαιώματα ᾱ, non ᾱ β̄ ut vulgo editur contra cod. Laur. et Italos omnes), ita argumentum describitur in vita Aristotelis Marciana (cod. 257 f. 276. cf. Rose de Ar. I. p. 246) inter varia iuvenis Aristotelis opuscula enumerante καὶ τὰ γεγραμμένα αὐτῷ δικαιώματα Ἑλληνίδων πόλεων, ἐξ ὧν Φίλιππος τὰς φιλονεικίας τῶν Ἑλλήνων διέλυσεν, ὡς μεγαλορρήμον[ήσαντά π]οτε καὶ εἰπεῖν «ᾠρεῖα γῆν Πέλοπος». eadem in vers. lat. vet. sic leguntur: *et scriptas ab eo iustificationes Graecarum civitatum, cum quibus Philippus* (altera lectio *philosophus* ex compendio *ph's* nata est) *lites Graecorum determinabat.* in quo testimonio id parum accurate narratum videtur, quod ad solum Philippum eiusque rerum Graecarum arbitri (cf. Isocr. ep. 3) statuta (cf. e. gr. ἡ δίκη περὶ Ὀρωποῦ O. Müller Orchom. p. 405. Dorer I, 147. Meier s. v. Oropus in Ersch und Gruber Encyclop. III, 5 p. 506 sqq. Strabo IX p. 390: Ὀρωπὸς δ' ἐν ἀμφισβητησίμῳ γεγένηται πολλάκις· ἴδονται γὰρ ἐν μεθορίῳ τῆς τε Ἀττικῆς καὶ τῆς Βοιωτίας. Atheniensibus Oropam tradidit Philippus rex ol. 110, 3, ex eadem litis Oropiae narratione excer-

ptus videbitur Harpocratonis de Drymo locus comparanti Demosth. or. 19, 326: ἀντὶ δὲ τοῦ τὸν Ὀρωπὸν ὑμῖν ἀποδοθῆναι περὶ Δρυμοῦ καὶ τῆς πρὸς Πανάκτῳ χώρας μεθ' ὅπλων ἐξερχόμεθα. ex eadem fortasse etiam Aristoteles de Graea nunc Oropo apud Steph. s. Τάναγρα et s. Ὀρωπός. simile exemplum praebet Strabo IX p. 427, ubi de Naupacto Locrensium oppido: ἔστι δὲ νῦν Αἰτωλῶν Φιλίππου προσκρίναντος. item iterum de Halo IX p. 433: ἐν μέσῳ δ' ἐστὶ Φαρσάλου καὶ Φθιωτῶν· Φίλιππος μέντοι Φαρσαλίοις προσένευεν ἀφελόμενος τῶν Φθιωτῶν. cf. etiam de Nesto II. Strabo p. 331. 323) historiae illae referuntur. collegisse enim auctor variarum litium inter Graeciae stirpes de finibus regendis aliisque rebus controversis antiquitus traditarum publiceque compositarum (velut in fabuloso exemplo Plutarchi qu. Gr. 14 μεταπεμφθεὶς ὑπ' ἀμφοτέρων διαίτη τῆς Νεοπτόλεμος ἐδικαίωσε, Ithac. pol. fr. 122. ceterum cf. M. H. E. Meier, Die Privatschiedsrichter u. die öff. Diaeteten Athen's. Halle 1846 p. 29 sqq. 43 sqq.) exempla in modum commentarii deinceps proposita (cf. fr. 3 ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον) eademque fere ratione conscripta (id quod titulus significat singula capita collectaneaue promittens), qua liber qui nunc dicitur oeconomicus secundus (p. 1346, 26: ὅσα δὲ τινες τῶν πρότερον πεπεράσασιν . . . ἃ ὑπολαμβάνομεν ἀξιόλογα αὐτῶν εἶναι συναγρόχαμεν etc.). ex quo quae de Alexandro Molosso in altero fragmento narrantur, ea non Aristotelem auctorem eius fuisse (cf. Rose de Ar. I. p. 58), sed discipulum quendam Peripateticum qui multo post Alexandrorum ipsiusque Aristotelis fata scriberet, praeter ipsam libri indolem pro certo significant. utrumque fragmentum Didymo tradenti debetur.

1. (560)

Harpocraton. lex. rhet. s. Δρυμός: πόλις μετὰ τὴν Βοιωτίαν καὶ τῆς Ἀττικῆς· Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ τῆς πρεσβείας (or. 19, 326). Ἀριστοτέλης δ' ἐν τοῖς δικαιώμασι φησιν οὕτως «ἐπειτα Δρυμὸν ἐν Ἀττικὸν καὶ ἔτερον Βοιωτίον».

2. (561)

Steph. Byz. ep. s. Ὀρωπός . . . Ἀριστοτέλης γοῦν τὸν Ὀρωπὸν Γραιῖαν φησι λέγεσθαι· ἣ δὲ Γραιὰ τόπος τῆς Ὀρωπίας πρὸς τῇ θαλάσῃ κατ' Ἐρετρίας καὶ Εὐβοίας κειμένη. idemque s. Τάναγρα: πόλις Βοιωτίας, ἣν Ὅμηρος (II. β, 498) Γραιῖαν καλεῖ διὰ τὸ πλησίον εἶναι. ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Ποιμανθρία· Ἀνρόφρων . . . τὴν δὲ Γραιῖαν ἔνιοι λέγεσθαι τὸ νῦν τῆς Θηβαϊκῆς καλούμενον (add. γραίας s. γραός,

cf. Xen. Hell. V, 4, 50 et Polyæn. 2, 1, 12 ubi corrupte nunc legitur *ῥέας* *ἔδος*, ceterosque quos affert Meineke in ed. Steph. p. 601) *ἔδος*, τινὲς δὲ τὴν *Ταναγραίαν*, ὧν εἷς ἐστὶ καὶ *Καλλίμαχος*. Ἀριστοτέλης δὲ *Γραιᾶν* καλεῖ τὴν νῦν Ὀρωπὸν· ἔστι δὲ τόπος τῆς τῶν Ὀρωπίων πόλεως πρὸς τῇ θαλάττῃ.

Cf. Strabo IX p. 404: καὶ ἡ *Γραιᾶ* δ' ἐστὶ τόπος Ὀρωποῦ πλησίον καὶ τὸ ἑρὸν τοῦ Ἀμφιαράου καὶ τὸ *Ναρκίσσου* τοῦ Ἐρετριέως μνημα . . . τινὲς δὲ τῇ *Ταναγραῖ* τὴν αὐτὴν φασιν· ἡ *Ποιμανδρίς* δ' ἐστὶν ἡ αὐτὴ τῇ *Ταναγραίᾳ*. quum autem omnis illa et Stephani et Strabonis (de cuius fonte Apollodoro cf. Lehrs, de Aristarcho p. 250) de Graea oppido disputatio ad Homericum catalogi (Il. β, 498) explicationem faciat, prompta est suspicio a librario quodam male lectum fuisse in Stephani epitome Aristotelis nomen pro Aristarcho neque nisi errorem pridem vulgatum repetiisse Eustathium (p. 286 Rom.), qui ubi ad Il. l. l. e Stephano (s. *Ταναγρα*) scholiisque Homericis et Strabone sua compilat, et illud Stephani refert Ἀριστοτέλης δὲ φασὶ *Γραιᾶν* λέγει τὴν νῦν Ὀρωπὸν.

3. (502)

Pseudo-Ammonius (quem Erennium Philonem περὶ διαφορῶν σημεινομένων appellare solet Eustathius ab exili quam sub hoc nomine traditam habemus Byzantini cuiusdam epitoma integri auctoris titulum retinente plane diversum, cf. p. 831. 855. 906. 1698. 1871 ed. Rom. etc. idem eiusdem argumenti librum passim citat Philoponi, ut p. 1681. 1536. 906, quem ab aliis Philoponi magistro, sicut in comm. ad Aristotelem scriptis factum est, tributum fuisse conieceris, ita ut qui nunc legatur Ammonius veri integrique sive Ammonii sive Philoponi titulum servaverit, quum sit ex illo excerptus. cf. Philop. s. γελοῖος ap. Eust. p. 906 = Amm. p. 36) p. 98 ed. Valck. s. νῆες: *Δίδυμος ἐν δεκάτῳ φητορικῶν ὑπομνημάτων φησὶν οὕτως ὅτι διαφέρουσιν αἱ νῆες τῶν πλοίων. τὰ μὲν γάρ ἐστι στρογγύλα, αἱ δὲ κοπήρεις καὶ στρατιώτιδες. Ἀριστοτέλης δὲ ἱστορεῖ ἐν δικαιώμασι τῶν πόλεων (πολέμων codd.) οὕτως Ἀλέξανδρος ὁ Μολοττός ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον, Ταραντίνων αὐτὸν μεταπεμψαμένων ἐπὶ τὸν πρὸς τοὺς βαρβάρους πόλεμον, ἐξέπλευσε ναοὶ μὲν πεντεκαίδεκα πλοίοις δὲ συχνοῖς ἑπταγωγοῖς καὶ στρατηγικοῖς (στρατιωτικοῖς ter Eust.).*

Hoc loco ter utitur Eustathius, in Od. μ p. 1727: Ἐρέννιος οὖν Φίλων διαφέρειν φησὶ νῆας πλοίων κατὰ Δίδυμον· τὰ μὲν γάρ στρογγύλα, αἱ δὲ στρατιώτιδες. εἰς ὃ φέρει καὶ χρῆσιν Ἀριστοτέλους ταύτην Ἀλέξανδρος ὁ Μολοττός . . . et in Od. α p. 1408: Δίδυμος γάρ

φασί διαφορὰν οἶδε πλοίου καὶ νηὸς παραγωγὸν χρῆσιν τοιαύτην Ἀλ.
ὁ Μ... et in Π. β p. 684: ὅτι διαφέρουσι τῶν ὕστερον κοινότερον λε-
γομένων πλοίων δηλοῖ ὁ γράψας οὕτω «Δίδυμος ἐν ἱ ἐρητορικῶν (ed.
male ἐν ἱστορικῶ) φησὶν ὡς διαφέρουσι νῆες πλοίων ὅτι αἱ μὲν εἰσι
στρογγύλαι αἱ δὲ στρατιώτιδες. Ἀριστοτέλης δέ, φησὶν, ἱστορεῖ
ἐν δικαιώμασι πόλεων οὕτως «ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἀλέξανδρος ὁ
Μολοττὸς αὐτὸν μεταπεμψαμένων Ταραντίνων etc.

LV.

Πυθιονικά.

De Pythionicarum libro quantum quidem ex fragmentis coniiicere
licet paucis illis et ex prima eruditionis Graecae aetate repetitis (dubitari
enim potest num ipse viderit Didymus) nihil ultra nunc statuere licet, nisi
eorum qui et in musicis (cf. schol. Pind. Pyth. XII inscr.) et in gymniciis
ludis victores renunciati essent, recensionem fuisse pythiadum seriem
secutam atque brevi περὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀγῶνος prooemio (sicut apud
recentiores omnes usque ad Phlegontem et Iulium Africanum) instructam.
victoris nomini cum patria additum fuisse patrem etsi non constat, veri-
simile tamen est propter monumentorum publicorum consuetudinem, de
qua testatur etiam schol. Pind. Nem. VI. inscr. τοῦτον τὸν Ἀλκιμίδαν
ἀναγράφει φησὶν Ἀσκληπιάδης ἀντὶ Αἰγινήτου (quem Pindarus di-
cit) Κρήτα οὕτως Ἀλκιμίδας Θέωνος Κρής. quorum victorum me-
moria quum antea tabulis contineretur lapidi inscriptis — poetarum enim
et carmina epinicia et epigrammata statuis destinata temporis nota care-
bant — a Peripateticis historiae eruditae conditoribus mandata litteris pri-
mum et scriptis edita videtur: erant enim musicae maxime historiae fon-
tes ludorum annales ut Dionysia dramaticae ita melicae Pythia, et quos
Plutarchus in libro de musica solos fere secutus est musicae historiae
(περὶ μουσικῆς) auctores clarissimos Heraclidem Ponticum et Aristoxenum
(ex Heraclide scil. sua fere omnia, si exceperis cap. 5 et 11 sq., transtulit
Lysias Plutarchi, Soterichus ex Aristoxeno nostro cf. c. 43), eos ut sua
probarent monumentis publicis usos esse manifestum est, et aliis — adhibe-
tur enim ab Heraclide ἡ ἀναγραφὴ ἡ ἐν Σικυῶνι (Pythiorum sc.) ἀπο-
κειμένη (i. e. lapidi inscripta) δι' ἧς τὰς τε ἱερείας τὰς ἐν Ἀργεὶ καὶ
τοὺς ποιητὰς καὶ τοὺς μουσικοὺς ὀνομάζει Plut. c. 3 cf. c. 8 (ἀναγέ-
γραπται), item ἡ τῶν Παναθηναίων γραφὴ ἡ περὶ τοῦ μουσικοῦ ἀγῶ-

νος ib. c. 8, *Κάρνεια* etiam memorantur ib. c. 6 cf. Didym. ap. Athen. XIV, 635° — et ipsis Pythionicarum tabulis, in quibus Terpander quidem τὰ Πύθια τετράκις ἐξῆς νενικηκῶς ἀναγέγραπται (c. 4), Sacadas autem τὰ Πύθια τρις νενικηκῶς ἀναγέγραπται (c. 8). itaque τὰ Δελφῶν ὑπομνήματα (Plut. Sol. 11) videtur edidisse (hoc enim ἐκδοῦναι vocabulo Plut. Num. 1 de Hippia Eleo dicens utitur, ubi de Olympionicis ab illo editis quorundam famam refert ex oratione quadam eius Olympica de victorum gloria et virtute sine dubio natam) qui Pythionicas scripsit, ita qui Olympionicas τὰ Ἡλείων ἐς τοὺς ὀλυμπιονίκας γράμματα (Paus. 6, 13. 6, 2. 3, 21. 5, 21: quae spectant ad ol. 68, 90, 125, 178. eadem simpliciter τὰ Ἡλείων γράμματα ἀρχαῖα 5, 4 de Iphito Iphiti filio et τὰ Ἡλείων γράμματα 10, 13 de ol. 211, vel ὁ κατάλογος τῶν ὀλυμπιάδων 6, 22 de anolympiadibus ol. 8, 34, 104. cf. etiam 6, 19. 6, 9) i. e. tabulas victorum ab hellanodicis lapidi inscriptas, quae post prima Paraballontis et Euanoridae (quem male scriptorem habet C. Müller Fr. hist. IV, 407) Eleorum specimina (Paus. 6, 6. 6, 8. cf. Phlegon ap. Phot. cod. 97 p. 83^b30 Bekk.) quum publico decreto sanctum esset ut continuarentur (ita fere ut est in nota illa inscriptione Attica ap. Boeckh. Corp. Inscr. I n. 213: ἀναγράφειν δὲ καὶ τὸ λοιπὸν ἕάν τις τούτων τι νικήσῃ τοὺς ἐπιμελητάς ἐφ' ὧν αὖν νικήσῃ ἐν τῇ αὐτῇ στήλῃ), antiquitatis studio eodem quo post ol. 59 et 61 (Paus. 6, 18. cf. 6, 10) vel antiquissimorum victorum (velut Oebotae) statuae multae publice ponerentur atque Iphitus Eleorum rex et ludorum auctor fabulosus monumentis ab hellanodicis illustraretur (dico statuas illas Iphiti et Ἐκχειρίας ap. Paus. 5, 10 et ipsum discum ludorum quasi *statuta* continentem Paus. 5, 20 cf. Phlegont. ol. fr. ap. Westermann. Paradoxogr. p. 206. 3: καὶ ὁ δῖσκος ἐγράφῃ τοῖς ἑλλανοδίκαις καθ' ὃν ἔδει τὰ Ὀλύμπια ἄγειν), illo igitur ad ludorum origines fabulosas ascendente, ita ad initium suppletæ sunt ut ab illis prima Coroebi olympias secundum Callimachum (cf. schol. Lucian. cod. Vindob. p. 220 Iac.) 13 olympiadibus, 27 secundum Eratosthenem et Aristodemum Eleum (Cramer. Anecd. Par. II, 141) ceterosque distare videretur posterisque rei naturam pervertentibus ultima illa quam Elei ἀναγραφῇ assecuti essent, haberetur prima ex qua legitima recensio et continua coepta esset. de tempore nil nunc definiri potest, neque tamen vel pythiadum recensionem iam ab initio (ol. 48, 3) continuam fuisse credo, nedum Isthmiacam et Nemeaeam (cf. Paus. 6, 13. citantur αἱ Ἰσθμιακαὶ ἀναγραφαί sch. Pind. Isthm. I, 11. Νεμεονῖκαι a Didymo sch. Pind. Nem. VIII inscr. et ad Nem. VI inscr. ex Asclepiade quem scil. citavit Didymus). publica haec monumenta ipse inspexit Pausanias, qui praeterea

de Olympionicis sola exegetarum scientia memoriaque (cf. 5, 7 *Ἡλείων οἱ τὰ ἀρχαιότατα μνημονεύοντες* i. e. ipsi illi *ἐξηγῆται τῶν Ἡλείων* 5, 21. 10. 20) usus est, non librorum neque Aristotelis neque alius cuiusquam auctoritate. neque magis quam apud periegetas, quum inde a Timaei historiis (Polyb. t. II p. 735 Bekk.) olympionicis multi operam dedissent, Aristotelici libri mentio mox rarioris apud alium ullum scriptorem extat. quae enim nunc ad eum referri solent narratiunculae (Krause, Olympia p. VIII sq., Mülleri fr. 261—64), ea utpote *ἀναγραφῆς* rationem, qualis nunc quidem in scriptis Aristotelis agonisticis obtinuisse statuenda est, longe excedentia ad politias uno loco excepto iure removentur. disertis igitur testimoniis nunc non nisi *πυθιονῖκαι* citantur et *διδασκαλλαι*, quos titulos ita refert index Diogenis Laertii ut de utroque argumento alterius cuiusdam Peripatetici librum alium addere videatur. etenim vix credo quae dicuntur *νῖκαι Διονυσιακαί* (*ἀστικαί καὶ ληναῖαι* explicans addit Hesychius) ad gymnicos Dionysiorum ludos spectasse. atque *πυθιονῖκαι μουσικῆς*, quum unam tantum omnium *ἀναγραφῆν* Didymus noverit, non seorsim propositi sed e duobus libris male confusis (*πυθιονῖκαι ᾱ. περὶ μουσικῆς ᾱ*: ita omisso tamen *περὶ* habet cod. Laur. 69, 28 cf. Hesych. ind.) nati videntur, ita ut bis exhibiti sint *πυθιονῖκαι* et *πυθιονικῶν ἑλεγχοι* (= *ἀναγραφῆ*). *πυθικός* autem (sc. *λόγος*) qui additur ad aliud librorum genus historicum *περὶ ἀγώνων* (cf. Dicaearch. fr. 43 sqq.) pertinens, fortasse est ipse Menaechmi Sicyonii liber (ex quo oraculum de Orphei morte Apollinis filii affert Chaeris in sch. Piud. Pyth. IV, 313 cf. Paus. 9, 30): Hesychius enim qui totum hunc Diogenis locum mutilavit (*ἑλέγχους* enim Pyth. non intelligens inepte ascivit notos illos sophisticos elenchos titulosque qui repetiti viderentur sc. *πυθιονῖκαι* et *διδασκαλλαι* omisit) sic habet: *ὀλυμπιονίκας βιβλίον ᾱ, ἐν ᾧ Μέναιχμον ἐνέκησεν, περὶ μουσικῆς ᾱ, ἑλέγχων . . . νικῶν Διονυσιακῶν*. ubi ante absurdum illud et corruptum ἐν ᾧ *Μ. ἐνέκησεν* titulum quendam excidisse patet, scil. *πυθικὸν ὃν ἔνιοι Μεναιχμου* (*εἶναι φασιν*? nisi haec pertinent ad *πυθιονῖκαι μουσικῆς*?).

1. (563)

Plutarch. Solon. c. 11: *Ἦδη μὲν οὖν καὶ ἀπὸ τούτων ἐνδοξος ἦν ὁ Σόλων καὶ μέγας, ἐθαυμάσθη δὲ καὶ διεβροήθη μᾶλλον ἐν τοῖς Ἑλλησιν εἰπὼν ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Δελφοῖς ὡς χρὴ βοηθεῖν καὶ μὴ περιορᾶν Κιρραίους ὑβρίζοντας εἰς τὸ μαντεῖον, ἀλλὰ προσαμύνειν ὑπὲρ τοῦ θεοῦ Δελφοῖς. πεισθέντες γὰρ ὑπ' ἐκείνου πρὸς τὸν πόλεμον ὥρμησαν οἱ Ἀμφικτύονες, ὡς ἄλλοι τε (ὡς ἄλλοι τε πολλοί leg. in*

quibusdam codicibus sec. Steph.) μαρτυροῦσι καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ τῶν πυθιονικῶν ἀναγραφῇ Σόλωνι τὴν γνώμην ἀνατιθεῖς. οὐ μέντοι στρατηγὸς ἐπὶ τοῦτον ἀπεδείχθη τὸν πόλεμον, ὡς λέγειν φησὶν Ἑρμιππος Εὐάνθη τὸν Σάμιον· οὔτε γὰρ Αἰσχίνης ὁ ῥήτωρ τοῦτ' ἐξηκεν, ἐν τε τοῖς Δελφῶν ὑπομνήμασιν Ἀλκμαίων, οὐ Σόλων στρατηγὸς ἀναγέγραπται.

Cf. Paus. 10, 37 (καὶ Σόλωνα ἐξ Ἀθηνῶν ἐπηγάγοντο συμβουλευεῖν). consentit ipse Aeschines (adv. Ctesiph. §. 33: λαβόντες δὲ τὸν χρησμὸν οἱ Ἀμφικτύονες ἐψηφίσαντο Σόλωνος εἰπόντος Ἀθηναῖον τὴν γνώμην . . . ἐπιστρατεύειν ἐπὶ τοὺς ἐναγεῖς κατὰ τὴν μαντείαν τοῦ θεοῦ). publico igitur decreto usus esse videtur Pythionicarum auctor, quem ex commentario quodam ad hunc ipsum Aeschinis locum (Didymi?) citavisse Plutarchus videtur e variis fontibus sparsam Solonis vitam consuens lacunasque vix explens orationis specie.

2. (564)

Hesych. lex. s. Βούθος περιφοιτᾷ· παροιμία ἐπὶ τῶν εὐήθων καὶ παχυφρόνων, ἀπὸ Βούθου τινὸς μετενεχθεῖσα τοῦ Πύθια νικήσαντος, ὃν ἀναγράφει καὶ Ἀριστοτέλης νενικηκότα.

Cf. Zenob. proverb. Did. et Tarrhaei epit. II, 66 (Leutsch. et Schneid.) Βούθος περιφοιτᾷ: ταύτης μέμνηται Κρατῖνος ἐν Χείρῳσι. τέτακται δὲ ἐπὶ τῶν εὐήθων καὶ παχυφρόνων ἀπὸ τίνος πυθιονίκου Βούθου μετενεχθεῖσα. idem fere legitur apud Herodian. περὶ μονήρ. λέξ. p. 42 (p. 146 ed. K. Lehrs. Regim. 1853) manavitque ex paroemiographis recentioribus in Plutarchi etiam quae vocantur proverbialia (I, 33 in t. I. p. 326 ed. Gott. ἀπὸ τίνος πυθιονίκου Βούθου καλουμένου) et solo argumento servato in Suidam (s. v.) et Macarium (prov. I, 81 in t. II p. 151 ed. Gott.). differre videtur Βούτας olympionices apud Paus. 6, 17 (ed. Schub. et Walz. t. II p. 430).

3. (565)

Schol. in Pindar. Isthm. II inscr. Ξενοκράτει Ἀκραγαντίνῳ: Οὗτος ὁ ἐπίνικος γέγραπται μὲν εἰς Ξενοκράτην Ἀκραγαντίνον . . . οὗτος δὲ ὁ Ξενοκράτης οὐ μόνον Ἴσθμια νενίκηκεν ἵπποις, ἀλλὰ καὶ Πύθια τὴν εἰκοστὴν τετάρτην πυθιάδα, ὡς Ἀριστοτέλης ἀναγράφει· καὶ Σιμωνίδης δὲ ἐπαινῶν αὐτὸν ἀμφοτέρως αὐτοῦ τὰς νίκας κατατάσσει.

Ex hoc loco corrigenda sunt quae de eadem re leguntur in schol. Pind. Olymp. II, 87 a Boeckhio primum ex codd. Vrat. D et Gotting. prolata (p. 73), quibus consentit de quo vid. ad fr. 521 Vindob. (f. 100^b): Ὀλύμ-

πια μὲν γὰρ αὐτὸς (sc. Θήρων) γέρας ἔδεκτο, ἀντὶ τοῦ μόνος· Πύθια δὲ καὶ Ἰσθμια Ξενοκράτης. κατὰ δὲ τὴν τοῦ Ἀριστοτέλους (sc. ἀναγραφῆν) πυθιονίκης (codd. sec. Boeckh. πυθιονίκαν, Vind. πυθιδ cum compendii nota) μόνος Θήρων (scr. Ξενοκράτης) ἀναγέγραπται. ἦτοι οὖν συλληπτικῶς εἴρηκεν ἢ ἐπεὶ Θήρωνος ἵπποις ὁ Ξενοκράτης ἐνίκησε· διὸ καὶ συνανέκηρυξε Θήρωνα. iam vero et hanc rem et temporis notam (pyth. 24 i. e. ol. 71, 3) superius allatam ita simpliciter auctoris nomine neglecto confirmat schol. Pind. Pyth. VI inscr. (p. 387): Ξενοκράτει Ἀκραγαντίνω: γέγραπται Ξενοκράτει Ἀκραγαντίνω νενικηκότι (et ἄρματι quidem) κατὰ τὴν καὶ πυθιάδα — ut pythiadum numeros omnes in scholiis traditos ex solo Aristotelis libro a Didymo sumptos esse merito suspiceris (cf. etiam Boeckh in Expl. Pind. p. 206. 127. 207).

Pythionicae Didymi.

ol. 69, 3	πυθιάδι καβ	παῖδας στάδιον } παῖδας δίαυλον }	Ἴπποκλέας Θεσσαλὸς ἀπὸ Πε- λλήνης (schol. Pyth. 10)
ol. 71, 3	πυθιάδι καδ	αὐλητής ἄρματι	Μίδας Ἀκραγαντίνος (schol. Pyth. 12) Ξενοκράτης Ἀκραγαντίνος (schol. Pyth. 6)
ol. 72, 3	πυθιάδι καε	αὐλητής τεθρίππῳ	Μίδας Ἀκραγαντίνος (schol. Pyth. 12) Ἐργοτέλης Ἰμεραῖος (schol. Olymp. 12) Μεγακλῆς Ἀθηναῖος (schol. Pyth. 7)
ol. 73, 3	πυθιάδι κας	κέλητι	Ἰέρων Συρακόσιος (sch. Pyth. 1 et 3)
ol. 74, 3	πυθιάδι κας	κέλητι	Ἰέρων Συρακόσιος (sch. Pyth. 1 et 3)
ol. 75, 3	πυθιάδι καη	παῖδας στάδιον ὀπλίτης	Θρασυδαῖος Θηβαῖος (schol. Pyth. 11) Τελεσικράτης Κυρηναῖος (schol. Pyth. 9)
ol. 76, 3	πυθιάδι καθ	ἄρματι	Ἐργοτέλης Ἰμεραῖος (schol. Olymp. 12) Ἰέρων Αἰτναῖος (= Συρακό- σιος. schol. Pyth. 1 et 3)

ol. 77, 3	πυθιάδι $\bar{\lambda}$ στάδιον	Τελεσιφράτης Κυρηναῖος (schol. Pyth. 9)
ol. 78, 3	πυθιάδι $\lambda\bar{\alpha}$ ἄρματι	Ἀρκεσίλαος Κυρηναῖος (sch. Pyth. 4. 5. cf. 6)
ol. 80, 3	πυθιάδι $\lambda\bar{\gamma}$ πάλῃ ($\lambda\bar{\epsilon}$ codd.)	Ἀριστομένης Αἰγινήτης (sch. Pyth. 8. cf. Boeckh Expl. Pind. p. 308)

Praeter scholia Pindarica ab uno tantum Pausania pythiadum numeri afferuntur (10, 7. 8, 18. 6, 14). hic vero aut ipse Pythica monumenta adiit (cf. 8, 18 de Agesilao Lusio et 6, 14 de Sacada), sicut fecit Olympiae, aut quod in historia quam dedit Pythici non solum sed Olympici etiam agonis factum esse credas (10, 7. 5, 8), scriptorem quendam *περὶ ἀγώνων*: plurimi enim qui ibi habentur numeri (quorum ultimi ol. 147 et pyth. 69 = ol. 116, 3) ad ludorum vicissitudines pertinent et additamenta. neque aliter statuas de una illa quam novimus Nemeade apud sch. Pind. Nem. VII inscr. (de qua cf. Expl. Pind. p. 416). nam quum praeter illam Nemeadum et Isthmiadum (nedom aliorum ludorum, velut Panathenaeorum) numeri nulli ne a Didymo quidem in commentariis Pindaricis harum rerum curiosi (cf. maxime sch. Pyth. III inscr.) memorentur, victorum catalogi libris editi (*Νεμεονῖκαι*, *Ἰσθμιονῖκαι*) omnino non videntur extitisse.

LVI.

Διδασκαλῖαι.

Quum quaecumque e didascalii simpliciter tanquam ex nota quadam auctoritate citantur et omnibus parata hoc est chartae, non lapidi inscripta, ad veteres illos grammaticos Alexandrinos, rei quidem litterariae auctores, at monumentorum parum Polemone iudice (cf. Preller de Pol. fr. p. 89) curiosos, Callimachum dico, Eratosthenem, Aristophanem Byzantium, aut expresso nomine referantur aut ad eosdem utpote Didymi fontes ex quo fragmenta omnino omnia manavisse videntur, in scholiis Aristophanicis Platonisque et ab Harpocrate et lexicorum conditoribus expilati pertinere reprehendantur neque praeter Aristotelem auctor alius et qui Callimachi aetatem praecedat eiusdem plane argumenti librum edidisse perhibeatur (nam vel inter Peripateticos harum rerum monumentorumque studiosos Dicaearchi et Heraclidis Pontici scripta de fabularum argumentis edita sec. Schneidewin. p. 35 sq. 13 magis ad litterarum

quam ludorum musicorum historiam pertinuisse neque didascalicas res nisi per accidens, velut in arg. Ran. et Oed. tyr., spectasse videntur. Callimachi autem ipsius et Pergamenorum ἀναγραφαὶ τῶν διδασκαλιῶν i. e. τῶν δραμάτων catalogi erant fabularum bibliographici et secundum poetarum numeris appositis ordinati, non agonistici), unum eundemque librum modo apposito Aristotelis nomine modo omisso citavisse probantur qui Didymo usi sunt ultimo illo verae eruditionis thesauro universali, quem tamen ipsum ex Eratosthenis περὶ κωμῳδίας opere aliisque sua repetiisse nec legisse didascalias propter aridum argumentum raro scriptas merito suspiceris. nihil igitur impedit quin non solum omnia quae in didascaliciis aut extare dicuntur aut non extare, Aristotelis libro tribuamus, sed etiam quaecunque in Aristophanis Byzantii (Etym. M. p. 672, 27) argumentorum reliquiis apud posteriores commentatores nunc servatis (de quibus cf. Schneidewin de hypothesibus trag. Graec. Aristophani Byz. vindicandis, Abh. d. Gött. Ges. d. Wiss. Bd. 6, hist.-phil. Kl.) didascalica habentur ex eodem fonte derivata intelligamus (cf. Ferd. Ranke, de Aristoph. vita p. 165. 143). quae si reputes, de natura illius libri iam Callimachi aetate Aristoteli adscripti ita statuas ut secundum annos ad archontes Atticos (quos cum olympiadum annis postea Alexandrini componebant) descriptos didascalorum omnium i. e. poetarum (eorum scil. qui ipsi docerent sive propria sive quae essent aliorum poetarum, velut Callistratus et Philonides quae Aristophanis, cf. arg. Vesp. et Th. Bergk ap. Mein. Fr. Com. II p. 927) et tragicorum trium et quinque (cf. arg. Plut. IV) comicorum fabularumque quibus quoque anno et in Dionysiis urbanis et in Lenaeis certassent, nomina exhiberentur, adderentur actores primarum (ut in inscriptionibus agonisticis cf. Boeckh C. I. t. I no. 1584 et Rangabé, Antiq. Hellén. II p. 692) et choregi. num vero ultra didascalias dramaticas hanc musicorum in Dionysiis Atticis ludorum tabulam ad dithyrambicos etiam choros poetarumque pertinuisse testimoniis de Pantacle et Cinesia e didascaliciis memoratis (cf. Ranke p. 144) vocisque διδάσκαλος traditae definitioni (v. Harp. et Hesych. s. v.) concedendum sit, id quum Pantacles, licet melicus poeta fuisse appareat ex Antiphontis loco (v. fr. 7), idem tamen et fabulas docere potuerit, Cinesiae vero mentio si certa est ad chori dramatici historiam spectet (cf. schol. Ran. 151) historicisque passim notulis didascaliarum annorumque seriem illustratam fuisse suadeat ut credamus, — haec dubitans in medio relinquo. neque enim magis credo librum illum cuius fundamentum finisque esset plena quaedam et perfecta recensio, ad iustam enarrationem ultra excurrisse et largiore ornatu iustructum uisse quam qui praefationis esset ludorum origines exponentis, id quod

et in simili Pythionicarum opere factum videmus neque ab Olympionicis, quorum certa fragmenta extant nulla, alienum est. qua de causa motus locum Aristotelis apud schol. Aristoph. ran. 404 ad didascalias inde a Casaubono relatum reieci ad finem utpote incertae sedis fragmentum.

Iam vero ipsis fragmentis praemittendi sunt loci quidam alii in quibus eiusdem libri auctoritas tantum memoratur, velut in schol. cod. Ven. Eurip. Androm. 446 p. 288 Cobet.: *ἐλλικρινῶς δὲ τοῦ δράματος χρόνους οὐκ ἔστι λαβεῖν· οὐ δεδίδακται γὰρ Ἀθήνησιν. ὁ δὲ Καλλιμαχος ἐπιγραφῆναί φησι τῇ τραγῳδίᾳ Δημοκράτην* — et in schol. Aristoph. Plut. 385: *ἐν μέντοι ταῖς διδασκαλίαις πρὸ τούτων τῶν χρόνων Πάμφιλος οὐδὲς φέρεται τραγικός* (quaeritur enim ibi *πότερον τραγικός ποιητὴς ἢ ζωγράφος*). ad recentioris commentatoris coniecturam redeunt quae ad Ar. vesp. 1031 leguntur: *δηλοῖ ὅτι αἱ διδασκαλῖαι ἔσως φέρουσι τοὺς Ἰππεῖς πρώτους ὑπ' αὐτοῦ καθεμένους· περὶ Κλέωνος γὰρ αἰνίσσεται.* in schol. av. 1242 pro Callimacho commentator quidam (sc. *Καλλίστρατος*, ut recte voluit Dobraeus) intelligendus est qui γράφων οὕτως *«Λικυμνίαις βολαῖς»* i. e. *προθεῖς τὸ «Λικυμνίαις βολαῖς»* (cf. Apollodor. ap. Athen. 7, 281) de Euripidis fabula mentionem non faciat (etenim si verisimile esset recte legi Callimachi nomen, omissum esset nomen eius qui ταύτης τῆς διδασκαλίας οὐ μέμνεται, scil. Aristoteles).

1. (566)

Schol. Aristoph. ran. 1124 (1155 Dind.) cod. Ven. *ἐξ Ὁρέστειας· τετραλογίαν φέρουσι τὴν Ὁρέστειαν αἱ διδασκαλαὶ Ἀγαμέμνονα, Χοηφόρους, Εὐμενίδας, Πρωτέα σατυρικόν. Ἀρίσταρχος καὶ Ἀπολλώνιος τριλογίαν λέγουσι, χωρὶς τῶν σατυρικῶν* (τῶν σατύρων Bernhardy Gr. Litt. II p. 667. at fieri potuit ut commentatoris ad generalem quandam de nomine tetralogiae notam deflectentis verba omitteret is qui scholia digressit e variis excerpens).

Cf. argum. Aesch. Agam.: *ἐδιδάχθη τὸ δράμα ἐπὶ ἄρχοντος Φιλοκλέους Ὀλυμπιάδι ὀγδοηκοστῇ ἔτει δευτέρῳ. πρῶτος Ἀσχύλος Ἀγαμέμνονι, Χοηφόροις, Εὐμενίδι, Πρωτέϊ σατυρικῷ. ἐχορήγει Ξενοκλῆς Ἀφιδνεύς.*

2. (567)

Schol. Aristoph. av. 281 (282 Dind.) οὗτος μὲν ἐστὶ Φιλοκλέους (ἐξ ἔποπος): οὗτος ὁ Φιλοκλῆς ἔποπα ἐσκεύασεν ἐν τῇ Πανδιονίδι τετραλογίᾳ, οὗ ἡ ἀρχὴ «σὲ τῶν ἀπάντων» (ita Wagner Fr. trag. III p. 83. cod. Rav. et Ven. τῶν et τὸν πάντων, unde τῶνδε πάντων νο-

luit Dind. supplendum videtur post ἀπάντων Ἥλιε δεσπότην λέγω» . . . ἄλλως. ὁ Σοφοκλῆς πρῶτον τὸν Τηρέα ἐποίησεν, εἶτα Φιλοκλῆς . . . et mox e quarto quodam commentario εἶη ἂν οὖν τὸν ἔποπα ἐσκευοποιηκῶς τῇ Πανδιονίδι τετραλογία, ἣν καὶ Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς διδασκαλαῖς ἀναγράφει. ἔστι δὲ ὁ Φιλοκλῆς τραγωδίας (codd. κωμωδίας, sed vid. Meineke hist. com. Gr. p. 521. W. C. Kayser hist. trag. Gr. p. 46) ποιητῆς καὶ Φιλοπείθους υἱὸς ἐξ Αἰσχύλου ἀδελφῆς.

Acta igitur est Pamdionis, cuius una erat fabula Tereus Sophoclem imitata, ante Aves doctas i. e. ante ol. 91, 2 et multo quidem ante ut puto. idem Aristophanes Philoclem tetigerat iam in Vespis (ol. 89, 2) et vel filium eius Morsimum tragicum in Equitibus (ol. 88, 4) aliisque. ceterum quae sequitur in scholio homonymorum distinctio (γεγόνασι δὲ Φιλοκλείς δύο) e Suida (s. Φιλοκλῆς) corrigenda Didymum sapit auctorem (cf. schol. rau. 13. 55. 86 etc.).

3. (568)

Harpocrat. lex. X orat. s. Σθένελος: Λυσίας ἐν τῷ πρὸς Διογένην. καὶ ἐν ταῖς διδασκαλαῖς εὗρίσκεται ὁ Σθένελος τραγωδίας ποιητῆς. ἐκωμῶδει δὲ αὐτὸν ὁ τοῦς Πλάτωνος Λάκωνας γράψας ὡς τὰ λλότρια σφετεριζόμενον (ἐπισφει. codd., Bekker cum Dobraeo ἔπη σφετεριζόμενον. ex Harpocr. Phot. lex. s. Σθένελος . . . ἐκωμωδεῖτο δὲ ὡς τὰ ἀλλότρια σφετεριζόμενος).

Idem Sthenelus vexabatur etiam in aliis Aristophanis (velut in vespis ol. 89, 2) et Platonis fabulis (cf. schol. Ar. vesp. 1312, Kayser hist. trag. p. 323).

4. (569)

Schol. Aristoph. nub. 552: . . . δῆλον δὲ (sc. e v. 553: Εὐπολις μὲν τὸν Μαρικᾶν πρῶτιστον παρελκυσεν) ὅτι πρότερος ὁ Μαρικᾶς ἐδιδάχθη τῶν δευτέρων Νεφελῶν. Ἐρατοσθένης δὲ φησι Καλλίμαχον ἐγκαλεῖν ταῖς διδασκαλαῖς, ὅτι φέρουσιν ὕστερον τρίτῳ ἔτει τὸν Μαρικᾶν τῶν Νεφελῶν, σαφῶς ἐνταῦθα εἰρημένον ὅτι πρότερον καθεῖται. λανθάνει δ' αὐτὸν, φησὶν, ὅτι ἐν μὲν ταῖς διδαχθείσαις οὐδὲν τοιοῦτον εἴρηκεν, ἐν δὲ ταῖς ὕστερον διασκευασθείσαις εἰ λέγεται, οὐδὲν ἄτοπον· αἱ διδασκαλαὶ δὲ δῆλον ὅτι τὰς διδαχθείσας φέρουσι. πῶς δ' οὐ συνείδεν ὅτι καὶ ἐν τῷ Μαρικᾶ προτετελεῦτηκε Κλέων, ἐν δὲ ταῖς Νεφέλαις λέγεται (v. 581) «εἶτα τὸν θεοῖσιν ἐχθρόν βυρσοδέψην» (quae verba inde ab Ἐρατοσθένης δὲ non leguntur in codd. Rav. et Ven.).

Cf. arg. V: αἱ πρῶται Νεφέλαι ἐδιδάχθησαν ἐν ἄστει ἐπὶ ἄρχοντος Ἰσάρχου (ol. 89, 1) ὅτε Κρατῖνος μὲν ἐνίκα Πυτίνῃ, Ἀμειψίας

δὲ Κόννη (cf. schol. 549). quae in alio quod sequitur argumentorum fragmento (VI p. 78 ed. Par.) leguntur, ad eundem sine dubio spectant commentatorem principalem (f. Symmachum) qui in ipsis scholiis exscriptus ex Aristophanis versibus male intellectis coniectando (cf. sch. 31. 520. 543. 546. 549. 591) elicere studet et mutavisse poetam (σχεδὸν παρὰ πᾶν μέρος, cf. v. 547) et qualia maxime mutaverit, sc. parabasis, in fine incendium propter v. 543, de quo cf. W. Esser de prima et alt. Nub. ed. p. 49, et disputationem praeterea iusti sermonis et iniusti (Hermann. praef. ad Nub. 1830. p. 28), de qua unde concluderint in scholiis servatis nunc non traditur. ceterum ex argumentandi ratione satis patet, unam tantum Nubium fabulam novisse Callimachum nec de altera vel cogitasse, Eratosthenem autem non duo diversa Nubium exemplaria et quasi editiones vidisse sed eandem quam nunc tenemus fabulam ab ipso poeta interpolatam id est duplici parabasi instructam et antiqua v. 563 sqq. (cuius citat Eratosthenes versum 581) et nova (quae ἀτελής sit, sch. 518) postea quum ederet fabulam inserta, in qua φήθη δεῖν ἀπομέμφεσθαι τὸ θέατρον (v. 525 ταῦτ' οὖν ὑμῖν μέμφομαι) et fabulam suam relectam laudare. et hoc quidem est quod Callimacho utpote eundem fabulae textum legenti exprobrat Er., additam postea esse parabasis partem praecipuam eum non intellexisse. nunquam igitur nisi una eademque extitit Nubium editio, et una didascalica.

5. (570)

Arg. (III) Aristoph. pac. (schol. ed. Dind. t. III p. 5): ἄλλως. Φέρεται (φαίνεται V) ἐν ταῖς διδασκαλίαις δεδιδασχῶς Εἰρήνην ὁμωνύμως (ita Dind., codd. R V ὁμοίως, ed. Ald. φέρεται ἐν ταῖς διδ. ὅτι καὶ ἑτέραν ἐδίδασχεν ὁμοίως Ἀρ. εἰρήνην) ὁ Ἀριστοφάνης. ἄδηλον οὖν, φησὶν Ἐρατοσθένης, πότερον τὴν αὐτὴν ἀνεδίδαξεν ἢ ἑτέραν καθήκειν ἥτις οὐ σώζεται. Κράτης μέντοι δύο εἶδε (εἶπε Ald.) δράματα γράφων οὕτως «ἀλλ' οὖν γε ἐν τοῖς Ἀχαρνέυσιν ἢ Βαβυλωνίοις ἢ ἐν τῇ ἑτέρᾳ Εἰρήνῃ». καὶ σκοράδην δὲ τινα ποιήματα παρατίθεται ἅπερ ἐν τῇ νῦν φερομένη οὐκ ἔστιν.

Cf. arg. pac. I (ibid. p. 4) ... ἐνίκησε δὲ τῷ δράματι ὁ ποιητὴς ἐπὶ ἄρχοντος Ἀλκαίου (ol. 89, 3) ἐν ἄστει. πρῶτος Εὐπολὶς Κόλαξι, δεύτερος Ἀριστοφάνης Εἰρήνῃ, τρίτος Λεύκων Φράτορσι. τὸ δὲ δράμα ὑπεκρίνατο Ἀπολλόδωρος, ἥνικα ἐρμῆν λοιοκρότης (quae ultima quum corrupta sint, Dindorfio corrigenda videntur ita: ἥνικα ἔτ' ἦν ὑποκριτής. ego scripserim: ἐνίκα Ἐρμῶν ... [ὁ ὑποκριτής?]. cf. Poll. 4, 88: Ἐρμῶν ἦν κωμῳδίας ὑποκριτής et schol. Nub. 542).

Alteram fuisse Aristophanis fabulam prorsus diversam quam Pacis nomine simpliciter et ipsam appellaverit pro illius aetatis more et in medicis philosophisque et in poetis omnibus conspicuo, et ex didascalii intelligitur et novit Crates. quare quum iam Eratosthenis aetate ita rara esset ut Alexandriae non haberetur dubitaretque de ea ille quid statueret, pridem perdita esse videtur atque servatae simplex inscriptio relicta esse, ceteris fabulis quae eiusdem tituli ab eodem poeta essent editae, diligenter a criticis Alexandrinis et bibliothecariis ita separatis ut vel numeros solos titulo adderent (exempla inter Sophoclis dramata sunt *Ἀθάμας*, *Ἀήμνιαι*, *Τυρώ*, *Φινεύς*, inter Euripidis *Ἀντόλυκος*, *Ἰππόλυτος* et Ionis *Φοῖνιξ*, sicut recentioris etiam Lycophronis *Οἰδίπους* et ipsius Aristophanis *Θεσμοφοριάζουσαι*, *Πλούτος*) vel simul notam quandam historicam, velut *Θυέσης πρότερος* et alter *Θ. ἐν Σικυῶνι* Sophoclis habebatur et Oedipus tyrannus sec. argum. fabulae *πρότερος* etiam vocabatur (in aliis non nisi titulus historicus nunc traditur, cf. Soph. *Ἀλκμαίων*, *Ναύπλιος*, *Ὀδυσσεύς*, *Φιλοκτήτης*, Eurip. *Ἰφιγένεια*, *Μελανίπη*, Aesch. *Προμηθεύς*, *Σίσυφος* etc.). cf. V. Rose de Aristot. libris p. 89. primum fuisse simplicem titulum ut de Aristophane, ita eadem didascaliae testantur de Sophoclis Aiacē (v. fr. 6).

6. (571)

Arg. Sophocl. Aiac. : ὅθεν καὶ τῇ ἐπιγραφῇ πρόκειται ὁ μαστιγοφόρος, ἢ πρὸς ἀντιδιαστολήν τοῦ Λοκροῦ. Δικαιαρχος δὲ Αἴαντος θάνατον ἐπιγράφει· ἐν δὲ ταῖς διδασκαλίαις ψιλῶς Αἴας ἀναγράφεται.

Sicut ψιλῶς ἀναγράφεται in didascaliiis Αἴας, Εἰρήνη suntque alia brevitatis indicia (cf. ad fr. 10. 9 et solenne illud in fragmentis φέρεται, φέρουσι, φέρει, ἀναγράφει), ita sane totus liber nihil videtur fuisse nisi ψιλῇ ἀναγραφῇ.

7. (572)

Harpocrat. lex. X orat. s. διδάσκαλος : ἰδίως διδασκάλους λέγουσι τοὺς ποιητὰς τῶν διθυράμβων ἢ τῶν κωμῳδιῶν ἢ τῶν τραγῳδιῶν. Ἀντιφῶν ἐν τῷ περὶ τοῦ χορευτοῦ « Ἐλαχον, φησί, Παντακλέα διδάσκαλον· ὅτι γὰρ ὁ Παντακλῆς ποιητής, δεδήλωκεν Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς διδασκαλίαις. πολὺ δ' ἐστὶ καὶ τῇ ἀρχαίᾳ κωμῳδίᾳ τοῦνομα ἐπὶ τούτου τοῦ σημαινομένου.

Antiphontis (ol. 94, 1 necati) locus in quem ipsum commentatus fuisse videtur is (Didymus?) quem hic exscripsit Harpocraton, commentariorum in oratores Atticos scriptorum lexicorumque Didymi compiler,

hic est (§. 11): ἐπειδὴ χορηγὸς κατεστάθην εἰς Θαργήλια καὶ ἑλαχον Παντακλῆα διδάσκαλον καὶ Κεκροπίδα φυλὴν πρὸς τῇ ἑμαυτοῦ τουτέστι τῇ Ἐρεχθίδι, ἐχορήγουν ὡς ἄριστα ἐδυνάμην καὶ δικαιοῦτατα. de quo Pantacle poeta in choregica etiam inscriptione Attica apud Steph. Byz. s. Ἀτῆνῃ et quidem ex Diodori periegetae libro de demis Atticis memorato cf. Meineke hist. com. p. 6.

8. (573)

Phot. lex. s. ὄνου σκιά καὶ περὶ ὄνου σκιάς: Σοφοκλῆς Κηδεῶνι . . . Ἀριστοφάνης Δαιδάλῳ . . . Ἀριστοτέλης δὲ ἐν διδασκαλαῖς καὶ δρᾶμάτος τινος φέρει ἐπιγραφὴν Ὄνου σκιάν (eadem verba repetit Suidas).

Cf. Zenob. 6, 28 ὑπὲρ ὄνου σκιάς: μέμνηται ταύτης ἐν τῷ Ἐγχειρίδιῳ Μένανδρος (sequitur narratio de Demosthene quam ex Aristide paroemiographo sumsit Didymus in scholiis Platonicis ubique fideliter excerptus, v. p. 317 Bekk. et schol. Lucian. ed. Iacobitz. p. 119) . . . καὶ Ἀρχίππῳ δὲ καμφοδία γέγονεν Ὄνου σκιά (de qua Meineke hist. com. p. 208).

9. (574)

Arg. Eurip. Rhes. (ed. A. Kirchhoff Berol. 1855 t. I p. 339. cf. var. lect. p. 549): τοῦτο τὸ δρᾶμα ἔνιοι νόθον ὑπενόησαν, Εὐριπίδου δὲ μὴ εἶναι (al. ὡς οὐκ ὄν Εὐριπίδου)· τὸν γὰρ Σοφοκλείου μᾶλλον ὑποφαίνει χαρακτήρα. ἐν μέντοι ταῖς διδασκαλαῖς ὡς γνήσιον ἀναγέγραπται (ita codd. «ἐπιγέγραπται perperam Musurus»), καὶ ἡ περὶ τὰ μετάρσια δὲ ἐν αὐτῷ πολυπραγμοσύνη τὸν Εὐριπίδην ὁμολογεῖ. πρόλογοι δὲ διττοὶ φέρονται· ὁ γοῦν Δικαίαρχος (codd. δικαίαν, quod correxit Nauck Arist. Byz. fr. p. 254) ἐκτιθεῖς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Πήσου γράφει κατὰ λέξιν οὕτως «νῦν εὐσέληνον φέγγος ἡ διαφρήλατος». καὶ ἐν ἐνίοις δὲ τῶν ἀντιγράφων ἕτερός τις φέρεται πρόλογος περὶ πάντων καὶ οὐ πρέπων Εὐριπίδῃ etc.

Ex hoc argumento (quod ad Didymum fontem refero veteres multos iuxta citantem, cf. arg. Med. etc., non ad unum ipsum Dicaearchum, quae parum probabilis opinio est Kirchhoffii in Philol. VII p. 564, fulta illa quidem Alcestidis argumento Dicaearchi nomine in codice Florentino temere inscripto, v. ed. Kirchh. t. I p. 144. 227 et 453. 499. cf. de arg. Med. de Schneidewin. de hypothes. p. 37), ex hoc igitur argumento intelliguntur haec: Rhesum fabulam sub Euripidis nomine in didascalis fuisse indicatam, Rhesi Euripidei in libro de Sophoclis et Euripidis fabularum hypothesibus Dicaearchum dedisse argumentum (cum initio) atque hoc

Dicaearchi argumentum pro eius qui citavit opinione fabulae nunc servatae congruum fuisse. quam eandem Euripidis nomine inscriptam legisse cum criticis Alexandrinis Cratetem atque propter physicae doctrinae defectum ad iuvenem poetam (et sua quidem coniectura) retulisse testantur scholia (cod. Vat. ad 524 Cob.). iam vero quum pessima Rhesi fabula ab Euripide sine dubio aliena sit, sequitur fabulam eandem quam nunc habemus Euripidis falso nomine iam Dicaearchi aetate traditam fuisse, hoc est ipso illo tempore quo didascaliarum liber compositus fuit (nihil nunc refert utrum ab ipso Aristotele an a Peripatetico quodam), neque fieri potuisse ut fabula ab hoc auctore in tabulas relata esset alia ab ea quam habemus, falsam igitur didascaliam didascaliarum auctorem tradidisse et alienam a monumentis neque immunem omnino illum fuisse erroribus.

10. (575)

Schol. Aristoph. ran. 67 καὶ ταῦτα τοῦ τεθνηκότος (sc. *Εὐριπίδου*): . . . οὕτω γὰρ καὶ αἱ διδασκαλῖαι φέρουσι τελευτήσαντος *Εὐριπίδου* τὸν υἱὸν αὐτοῦ δεδιδαχέναι ὁμώνυμον (ita cod. G i. e. Ven. alter. ὁμωνύμως V et Ald. etiam Mediol., de quo v. Dind.) ἐν ᾧ ἄσται Ἰφιγένειαν (cod. Ven. ἐν τῷ πρώτῳ ἐτεριφιγένεια itemque G nisi quod habet *ἐτεριφιγένειαν*, littera vocabuli ᾧσται prima pro numero accepta ut recte dicit Dindorf) τὴν ἐν *Αὔλιδι*, *Ἀλκμαίωνα* (ἄλκμαίω διονα V), *Βάκχας*.

Haec (quae absunt a cod. Rav.) intelligenda sunt ita ut primum quidem ex discordia posteriorum de iuniore illo Euripide filiusne fuerit an nepos (vit. Eur. p. 134, 27 West., Suid.), concludas in didascalii nihil relatum fuisse nisi simplex sine patre nomen Euripidis fabularumque quibus vicerit (Suid. *νίκας δ' ἀνέλλετο ἔ, τὰς μὲν δ' περιών, τὴν δὲ μίαν μετὰ τὴν τελευτὴν ἐπιδειξαμένου τὸ δράμα τοῦ ἀδελφίδου αὐτοῦ Εὐριπίδου*, cf. Varro ap. Gell. 17, 4), relatum autem fuisse sub archonte quem posteriorem viderent chronologi Alexandrini mortis anno ab ipsis computato (ol. 93, 3) itaque opinionem natam esse duos fuisse poetas ὁμωνύμους. nihil enim legitur de iuniore (ap. Suid.) quam quae commenticia esse appareat. credo igitur commissas fuisse poetae ab Atheniensibus valde desiderati (ran. v. 66) fabulas illas brevi tempore post mortem eius (fortasse ol. 93, 4) victoremque ipsum illum veterem Euripidem atque in Ranis victum renuntiatum esse.

11. (576)

Schol. (cod. Clarkiani) in Plat. apolog. p. 330 Bekk. (ubi scriptorum de Anyto et Meleto testimonia et maxime comicorum Didymea doctrina

congeruntur) . . . Μέλητος δὲ τραγωδίας φαῦλος ποιητὴς Θραῶς γένος, ὡς Ἀριστοφάνης Βατράχοις, Πελαργοῖς Λαίου υἱὸν αὐτὸν λέγων, ἐπεὶ ὧς ἔτει οἱ Πελαργοὶ ἐδιδάσκοντο καὶ ὁ Μέλητος Οἰδιπόδειαν ἔθηκεν (καθῆκεν Meineke), ὡς Ἀριστοτέλης διδασκαλίαις.

Meleti Oedipodiam Dionysiis magnis, Aristophanis comoediam Lenaeis commissam esse conicit Bergk (Meineke Fr. com. II p. 1127). circa ol. 93—95.

12. (577)

Schol. Aristoph. av. 1379 τί δεῦρο πόδα σὺ κυλλόν (ἀνὰ κύκλον κυκλεῖς): . . . ἄλλως. Δίδυμος μὲν κύκλον ἐπεὶ κυκλίων ἁσμάτων ποιητὴς ἐστὶ, κυλλὸν δὲ ἐπεὶ χλωὸς ἐστίν. εἴρηται δὲ περὶ αὐτοῦ ἐν Βατράχοις. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς διδασκαλίαις δύο φησὶ γεγονέναι. Σύμμαχος οὕτως. Εὐφρόνιος ἐπειδὴ κυλλὸς ἦν ὁ Κινησίας. τοῦτο δὲ οὐκ ἔστιν εὐρεῖν. ἀλλ' ἐπειδὴ πολὺ παρ' αὐτοῖς ἐστὶ τὸ ποδὶ λευκῷ καὶ ποδὶ κούφῳ καὶ πόδα τιθεῖς ἢ τι τοιοῦτον, τὸ κυλλὸν προσέθηκεν.

Qui locus non extat in cod. Rav., videtur autem labem contraxisse scholiastae culpa notam Symmachi a Didymo acceptam excerptis et mutilantis. agebatur de duobus quos comici commemorant Cinesii homonymis (cf. ad fr. 2), poeta altero, altero cive Atheniensi quem in Lysistrata Aristophanes inducit. de primo solo Didymus citavit Aristotelem qui de Cinesia chorum tollente (Boeckh, Staatsh. d. Ath. I, 606) dixerit! hoc enim ipsum ex Aristotele citat schol. ran. 404 cf. 153, e politiis tamen ut opinor, non e didascaliiis. suspicor igitur a librario alterius loci (ad av. 281) memore male scriptum esse ἐν διδασκαλίαις pro ἐν πολιτείαις, sicut contrarius error scribae accidit in codice Harpocratonis Angelicano (A apud Bekk. s. διδασκαλος).

13. (?) (578)

Schol. Aristoph. ran. 404 et 429 (cf. not. Dind.): ἐπὶ γοῦν τοῦ Καλλίου τούτου φησὶν Ἀριστοτέλης ὅτι σύνδνο ἔδοξε χορηγεῖν τὰ Διονύσια τοῖς τραγῳδοῖς καὶ κωμῳδοῖς.

Ex rep. Atheniensium? cf. praef. et fr. 12.

Cf. etiam Aristophanis Byz. fr. p. 233 Nauck. (Etym. M. p. 286, 23 s. δρᾶμα): λέγεται δὲ δρᾶματα καὶ τὰ ὑπὸ τῶν θεατρικῶν μιμηλῶς γινόμενα ὡς ἐν ὑποκρίσει, ὡς φησιν Ἀριστοφάνης (Ἀριστοτέλης?), ἐπειδὴ ἐν ἱερῷ Ἑρακλέους (cf. Preller Myth. II, 187—89) δειπνοῦντες ἐγίνοντο χοροί.

Reliquiae didascalicae.

1. (Aeschyli Πέρσαι) ἐπὶ Μένωνος τραγωδῶν *Αἰσχύλος ἐνέκα Φι- ol. 78, 4*
νεῖ, Πέρσαις, Γλαύκῳ, Προμηθεῖ (arg. Pers. cf. Schneid. de hypo-
thes. p. 16).
2. (Aeschyli Ἐπὶ ἐπὶ Θήβας) ἐδιδάχθη ἐπὶ Θεαγενίδου Ὀλυμπιάδι ol. 78, 1
ση. ἐνέκα Αἰλῶ, Οἰδίποδι, Ἐπὶ ἐπὶ Θήβας, Σφιγγὶ σατυρικῇ.
δεύτερος Ἀριστίας Περσεῖ, Ταντάλῳ, Παλαισταῖς σατυρικοῖς τοῖς
Πρατίνου πατρός. τρίτος Πολυφράδμων Λυκούργει τετραλογία
(arg. Sept. cf. Schneid. p. 15).
3. (Aeschyli Ὀρέστεια) ἐδιδάχθη τὸ δράμα ἐπὶ ἄρχοντος Φιλοκλέους ol. 80, 2
Ὀλυμπιάδι ὀδοηκοστῇ ἔτει δευτέρῳ. πρῶτος Αἰσχύλος Ἀγαμέ-
μνονι, Χοηφόροις, Εὐμενίσῃ, Πρωτῇ σατυρικῇ. ἐχορήγει Ξενο-
κλῆς Ἀφιδνεύς (arg. Agam. cf. Schneid. p. 16).
4. (Euripidis Πελοπιδες) ἤρξατο δὲ διδάσκειν ἐπὶ Καλλίου ἄρχοντος ol. 81, 1
κατὰ Ὀλυμπιάδα ὀδοηκοστὴν πρώτην. πρῶτον δὲ ἐδίδαξε τὰς Πε-
λοπιδας ἔτει πρώτῳ, ὅτε καὶ τρίτος ἐγένετο (vit. Eurip. p. XVII, 28
Kirchh.).
5. (Euripidis Ἀλκυστις) τὸ δράμα ἐποιήθη ἰξ. ἐδιδάχθη ἐπὶ Γλαν- ol. 85, 2
κίνου ἄρχοντος Ὀλυμπιάδι πε. πρῶτος ἦν Σοφοκλῆς, δεύτερος Εὐ-
ριπίδης Κρήσσαις, Ἀλκμαίονι τῷ διὰ Ψωφίδος, Τηλέφῳ, Ἀλκή-
στιδι (arg. Alc. t. I p. 227 ed. Kirchh. cf. Schneid. p. 21).
6. (Euripidis Μηδεία) ἐδιδάχθη ἐπὶ Πυθοδώρου ἄρχοντος Ὀλυμ- ol. 87, 1
πιάδος πεξ ἔτει πρώτῳ. πρῶτος Εὐφορίων, δεύτερος Σοφοκλῆς,
τρίτος Εὐριπίδης Μηδεία, Φιλοκτήτῃ, Ἀλκτι, Θερισταῖς σατύ-
ροις. οὐ σώζεται (arg. Med. I, 144 Kirchh. cf. Schneid. p. 9. perditum
igitur erat drama satir. iam Aristophanis Byzantii aetate. similiter
Cratini Χειμαζόμενοι, de quibus infra).
7. (Euripidis Ἰππόλυτος) ἐδιδάχθη ἐπὶ Ἐπαμείνονος ἄρχοντος Ὀλυμ- ol. 87, 4
πιάδος πεξ ἔτει δ. πρῶτος Εὐριπίδης, δεύτερος Ἰοφῶν, τρίτος
Ἴων (arg. Hippol. I, 185 Kirchh. cf. Schneid. p. 20).
8. (Aristophanis Δαιταλεῖς) ἐδίδαξε δὲ πρῶτος ἐπὶ ἄρχοντος Διο- ol. 88, 1
τίμου διὰ Καλλιστράτου (Prolegg. schol. Ar. de com. III, 49 p. XIV
ed. Dübner. cf. schol. nub. 529. 531).
9. (Aristophanis Βαβυλωνίαι) τοὺς δὲ Βαβυλωνίους ἐδίδαξε διὰ ol. 88, 2
Καλλιστράτου Ἀριστοφάνης ἔτεσι πρὸ τοῦ Εὐκλείδου καὶ ἐπὶ Εὐ-
κλείους (Phot. s. Σαμίαν ὁ δῆμος = Suid.).
10. (Aristophanis Ἀχαρνεῖς) ἐδιδάχθη ἐπὶ Εὐθύνοῦ ἄρχοντος ἐν Αἰ- ol. 88, 3
ναίοις διὰ Καλλιστράτου· καὶ πρῶτος ἦν. δεύτερος Κρατῖνος Χει-
μαζόμενοις. οὐ σώζονται. τρίτος Εὐπόλις Νουμηνίαις (arg. Acharn.).

- ol. 88, 4 11. (Aristophanis *Ἰππεῖς*) ἐδιδάχθη τὸ δράμα ἐπὶ Στρατοκλέους ἄρχοντος δημοσίᾳ εἰς Ἀθήναια δι' αὐτοῦ Ἀριστοφάνους. πρῶτος ἐνίκᾳ. δεύτερος Κρατῖνος Σατύροις. τρίτος Ἀριστομένης Τλοφόροις (arg. Equit.).
- ol. 89, 1 12. (Aristophanis *Νεφέλαι*) ἐδιδάχθησαν ἐν ἄστει ἐπὶ ἄρχοντος Ἰσάρχου, ὅτε Κρατῖνος μὲν ἐνίκᾳ Πυτίνῃ, Ἀμειψίας δὲ Κόννῳ (arg. Nub.).
- ol. 89, 2 13. (Aristophanis *Σφήκες*) ἐδιδάχθη ἐπὶ ἄρχοντος Ἀμεινίου [διὰ Φιλωνίδου] ἐν τῇ πρῇ Ὀλυμπιάδι. ἔτει β' εἰς Ἀθήναια. καὶ ἐνίκᾳ πρῶτος Φιλωνίδης Προάγωνι (δεύτερος), Λεύκων Πρέσβεσι τρίτος (arg. Vesp. cf. E. Petersen: N. Jahrb. f. Phil. t. 85 p. 663).
- ol. 89, 3 14. (Aristophanis *Εἰρήνη*) ἐνίκησε δὲ τῷ δράματι ὁ ποιητὴς ἐπὶ ἄρχοντος Ἀλκαίου ἐν ἄστει. πρῶτος Εὐπόλις Κόλαξι, δεύτερος Ἀριστοφάνης Εἰρήνῃ, τρίτος Λεύκων Φράτορσι. τὸ δὲ δράμα ὑπεκρίνατο Ἀπολλόδωρος, ἐνίκᾳ Ἑρμῶν (arg. Pac. cf. supra ad Aristot. did. fr. 5).
- ol. 90, 4 15. (Eupolidis *Αὐτόλυκος*) ἐπὶ τούτου (Ἀριστίωνος) γὰρ Εὐπόλις τὸν Αὐτόλυκον διδάξας διὰ Δημοστράτου (Athen. V, 216).
- ol. 91, 1 16. (Euripidis *Τρωάδες*) κατὰ τὴν πρώτην καὶ ἐνενηκοστὴν Ὀλυμπιάδα, καθ' ἣν ἐνίκᾳ Ἐξαίνετος ὁ Ἀκραγαντίνος στάδιον, ἀντηγωνίσαντο ἀλλήλοις Ξενοκλῆς καὶ Εὐριπίδης. καὶ πρῶτός γε ἦν Ξενοκλῆς ὅστις ποτὲ οὗτός ἐστιν, Οἰδίποδι καὶ Λυκάονι καὶ Βάκχαις καὶ Ἀθάμαντι σατυρικῶ. τούτου δεύτερος Εὐριπίδης ἦν Ἀλεξάνδρῳ καὶ Παλαμήδῃ καὶ Τρωάσι καὶ Σισύφῳ σατυρικῶ (Aelian. var. hist. 2, 8. cf. schol. Vesp. 1326. schol. Av. 842).
- ol. 91, 2 17. (Aristophanis *Ὀρνιθες*) ἐδιδάχθη ἐπὶ Χαβρίου διὰ Καλλιστράτου ἐν ἄστει, ὅς (ὅτε Petersen l. c. p. 661) ἦν δεύτερος τοῖς Ὀρνισι, πρῶτος Ἀμειψίας Κωμασταῖς, τρίτος Φρύνιχος Μονοτρόπῳ (ἔστι δὲ λ' add. Ald. cf. arg. Antig. λέλεκται δὲ τὸ δράμα τοῦτο τριακοστὸν δεύτερον et arg. Alcest.). — ἐπὶ Χαβρίου τὸ δράμα καθῆκεν εἰς ἄστυ διὰ Καλλιστράτου· εἰς δὲ Ἀθήναια τὸν Ἀμφιάραον ἐδίδαξε διὰ Φιλωνίδου (arg. Av. I et II. cf. sch. Av. 997).
- ol. 92, 1 18. (Aristophanis *Λυσιστράτη*) ἐδιδάχθη ἐπὶ Καλλίου ἄρχοντος τοῦ μετὰ Κλεόκριτον ἄρξαντος. εἰσῆκται δὲ διὰ Καλλιστράτου (arg. Lys.).
- ol. 92, 3 19. (Sophoclis *Φιλοκτήτης*) ἐδιδάχθη ἐπὶ Γλαυκίππου· πρῶτος ἦν Σοφοκλῆς (arg. Phil. cf. Schneid. p. 19).
- ol. 92, 3? 20. (Euripidis *Φοίνισσαι*) ἐδιδάχθη ἐπὶ Ναυσικράτους (f. Γλαυκίππου?) ἄρχοντος. δεύτερος (—ρον?) Εὐριπίδης καθῆκε διδασκαλίαν περὶ τούτου. καὶ (corr. κατὰ) γὰρ ταῦτα (corr. ταῦτα) ὁ Οἰ-

- νόμαος καὶ Χρῦσιππος. καὶ σώζεται (arg. Phoen. t. I p. 91 cf. p. 419 Kirchh. Schneid. p. 38. add. sch. Ran. 53. sch. Av. 348. 424).
21. (Aristophanis Βάτραχοι) ἐδιδάχθη ἐπὶ Καλλίου τοῦ μετὰ Ἀντι- ol. 93, 3
γένῃ διὰ Φιλωνίδου εἰς Ἀθήναια. πρῶτος ἦν· δεύτερος Φρύνιχος
Μούσαις, Πλάτων τρίτος Κλεοφῶντι (arg. Ran.).
22. (Sophoclis Οἰδίπους ὁ ἐπὶ Κολωνῷ) τὸν ἐπὶ Κολωνῷ Οἰδίποδα ἐπὶ ol. 94, 3
τετελευτηκότι τῷ πάππῳ Σοφοκλῆς ὁ υἱοῦς ἐδίδαξεν υἱὸς ὦν Ἀρι-
στωνος, ἐπὶ ἄρχοντος Μίκωνος (arg. Oed. Col. cod. Laur. cf. Schneid. p. 7).
23. (Aristophanis Πλουῖτος) ἐδιδάχθη ἐπὶ ἄρχοντος Ἀντιπάτρου, ἀν- ol. 97, 4
ταγωνιζομένου αὐτῷ Νικοχάρους μὲν Λάκωσιν, Ἀριστομένου δὲ
Ἀδμήτῳ, Νικοφῶντος δὲ Ἀδώνιδι, Ἀλκαίου δὲ Πασσιφάῃ.

Nudas praeterea temporum notas e didascaliis petitas passim praebent scholia, velut de Eurip. Andromeda et Helena ol. 91, 4 (sch. Ran. 53 et Thesm. 1012), de Aristoph. Thesmoph. ol. 92, 2 (sch. Thesm. 190), de Eurip. Oreste ol. 92, 4 (sch. Orest. 361), de Platonis Phaone ol. 97, 1 (sch. Plut. 179). cf. de Strattidis Atalanta sch. Ran. 146 etc.

LVII.

Ὑπομνήματα ἱστορικὰ (Ἀριστοτέλους ἢ Θεοφράστου).

Hypomnematum historicorum titulo (de quo E. Koepke, de hypomnematis Graecis. Berol. 1842 p. 11) praeter alios Peripateticos (velut Aristoxenum et Hieronymum Rhodium, de quibus Koepke p. 11. 12. C. Müller Fr. hist. Gr. II, 271. 450) inter ipsos modo principis Aristotelis modo Theophrasti libros habebantur rerum historicarum collectanea varia et sine ordine perscripta, quorum memoriam Athenaeus tradidit (cf. Rose de Ar. I. p. 53). Diogenes Laertius in Theophrasteorum indice hunc titulum apposuit (5, 48): ὑπομνημάτων Ἀριστοτελικῶν ἢ Θεοφραστείων $\alpha \beta \gamma \delta \epsilon \zeta$ (iterum 5, 49: τὰ ὑπομνήματα α . cf. etiam Ptol. ap. Wenrich. p. 156). ipsum autem Theophrastum excerptisse auctor deprehenditur (fr. 4), qui eiusdem fere generis librum ex brevibus segmentis, quale integrum unum apposisse videtur Athenaeus (fr. 1), congestum ediderit atque auctor *Θαυμασιῶν ἀκουσμάτων* (cf. de hypomnematicis quae sint *συμπεφυμένα* neque *πρὸς ἕνα σκοπὸν* Alexander apud Simplic. f. 1, ε Bas. et praef. ad fr. log.).

1. (579)

Athen. IV p. 173^c (cf. 172^f: οὐκ ἄγνωῶ δὲ καὶ περὶ Ἀλλίων ἃ

Ἀπολλόδορος ὁ Ἀθηναῖος εἴρηκεν ὅτι μαγείρων καὶ τραπεζοποιῶν παρείχοντο χρεῖας τοῖς παραγινόμενοις πρὸς τὰς ἱερουργίας . . .): ἐπισκώπτουσι γὰρ οἱ σάτυροι (in Achaei fabula) τοὺς Δελφούς ὡς περὶ τὰς θυσίας καὶ τὰς θοίνας διατρίβοντας. Σῆμος δ' ἐν τετάρτῳ Δηλιάδος « Δελφοῖς, φησί, παραγινόμενοις εἰς Δήλον παρεῖχον Δήλιοι ἄλας καὶ ὄξος καὶ ἔλαιον καὶ ξύλα καὶ στρώματα ». Ἀριστοτέλης δ' ἡ Θεόφραστος ἐν τοῖς ὑπομνήμασι περὶ Μαγνήτων λέγων τῶν ἐπὶ τοῦ Μαιάνδρου ποταμοῦ ὅτι Δελφῶν εἰσὶν ἄποικοι, τοσαύτας ἐπιτελοῦντας αὐτοὺς ποιεῖ (ποιεῖν B i. e. Laur. sec. XV) χρεῖας τοῖς παραγινόμενοις τῶν ξένων λέγων οὕτως « Μάγνητες οἱ ἐπὶ τῷ Μαιάνδρῳ ποταμῷ κατοικοῦντες ἱεροὶ τοῦ θεοῦ, Δελφῶν ἄποικοι, παρέχουσι τοῖς ἐπιδημοῦσι στέγην, ἄλας, ἔλαιον, ὄξος, ἔτι λύχνον, κλίνας, στρώματα, τραπέζας ». Δημήτριος δ' ὁ Σκήψιος . . .

2. (580)

Athen. XIV p. 654^d s. v. φασιανικός (praecedit Ptolemaei Euergetae ex duodecimo ὑπομνημάτων testimonium phasianorum raritatem docens et pretium. quibus sine ullo nexu adiiciuntur haec quae ipsam avium magnitudinem formamque spectant): Ἀριστοτέλης δὲ ἡ Θεόφραστος ἐν τοῖς ὑπομνήμασι « τῶν φασιανῶν, φησί, οὐ κατὰ λόγον ἡ ὑπεροχὴ τῶν ἀρρένων ἀλλὰ πολλῷ μείζων ».

Phasianos in libris de animalibus et Aristotelem et Theophrastum commemorare supra dixerat Athen. IX p. 387^b.

3. (581)

Athen. epit. II p. 44^c (inter varia abstinentiae exempla): Ἀριστοτέλης δ' ἡ Θεόφραστος Φιλῖνόν τινα ἱστορεῖ μῆτε ποτὶ χρήσασθαι ποτε μῆτε ἐδέσθαι ἄλλῳ ἢ μόνῳ γάλακτι πάντα τὸν βίον.

Haec nescio an ex libro Theophrasti περὶ μέθης (cf. apud Athen. X p. 429^a) auctor ignotus traxerit.

4. (582)

Schol. Laur. in Apollon. Rhod. IV, 834 (p. 508, 20 Keil) εἰ μὲν δὴ μαλεροῖο πυρός: περὶ τὸν πορθμὸν ἐν τῇ θαλάσῃ πυρὸς ἀναφυσήματα γίνεται ὥστε καὶ τὴν θάλασσαν θερμαίνεσθαι, ὥς φησι καὶ Μητροδόδωρος ἐν πρώτῳ περὶ ἱστορίας καὶ Θεόφραστος ἐν ἱστορικοῖς ὑπομνήμασιν. καὶ φησι τὸν βρόμον τὸν ἀπὸ τῶν Ἀλόλου νήσων ἀκούεσθαι ἕως α σταδίων (ita Keil ex rec. sch. Flor. ubi sic: ἀκούεσθαι ἕως χίλια στάδια. Laur. καίεσθαι ἕως ἐνὸς σταδίου)· περὶ Ταυρομένιον γοῦν ἀκούεσθαι βροντῇ παραπλήσιον ψόφον.

Eundem quem hypomnematum auctor Theophrasti locum (e libro *περὶ θαλάττης*? D. L. 5, 47. Th. c. pl. 2, 5, 2 cf. h. pl. 4, 6—7. ex eodem libro Antig. 131 et Pseudar. mir. 58) tangere videtur Callimachus apud Antig. mir. 130: *Θεόφραστον δέ (φησὶν ἱστορεῖν), τὴν περὶ τὰς Αἰόλου νήσους (θάλατταν) ἀναξεῖν οὕτως ἐπὶ δύο πλέθρων τὸ μῆκος ὥστε μὴ δυνατόν εἶναι διὰ τὴν θερμασίαν ἐμβαλνεν εἰς ταύτην.* quam rem de eadem regione aliunde testatur Plin. 2, 110 (238).

5. (583)

Argum. Eurip. Medae: τὸ δράμα δοκεῖ ὑποβαλέσθαι (Euripides) *παρὰ Νεόφρονος* (de v. l. cf. Med. ed. Kirchhoff. Berol. 1852 p. 91. ed. Elmsley p. 68) *διασκευάσας, ὡς Δικαίαρχός τε περὶ τοῦ Ἑλλάδος βίου καὶ Ἀριστοτέλης ἐν ὑπομνήμασι* (cf. Diog. L. 2, 134. Suid. s. *Νεόφρων*. Nauck Trag. Gr. fr. p. 565).

5 a. (584?)

Erotian. gloss. Hippocr. p. 312 Franz. (quem locum inter dubia Aristoph. fr. posuit Nauck p. 234. cf. idem in Rh. Mus. N. F. VI, 322) *πικέριω* (apud auct. libr. de morb. mul.): *βουτύρω· ὡς καὶ Ἀριστοφάνης* (corr. *Ἀριστοτέλης*) *ἐν τοῖς ὑπομνήμασι φησιν ὅτι Θόας ὁ Ἰθακήσιος ἱστορεῖ παρὰ Φρυγῇ πικέριον καλεῖσθαι τὸ βούτυρον.*

LVIII.

Π έ π λ ο ς.

Πέπλον Aristotelis nomine inscriptum duobus quidem locis apponit Hesychius, cuius libri argumentum abunde declarant verba alteri indicis loco addita: *περιέχει δ' ἱστορίαν σύμμικτον, ἱστορίαν* scilicet et non *ξηγήματα*, sicut qui praecedunt libri ad Eucaerum scripti septuaginta vel ultra, quorum meminit David (in categ. p. 24^{b8} Br.). quem ipsum Aristotelici libri titulum Alexandrinis vulgarem Varronis expressisse in libris imaginum varii argumenti rationem imitati *πεπλογραφίαν* (quae a Cicerone appellatur in epist. ad Att. 16, 11) iure statuit cum Schneidewino (p. 23), qui pepli Aristotelici reliquias collegit (v. Philologus Bd. I. 1846 p. 1—45), Ritschl (in diss. inscr. *die Schriftstellerei des Varro* Rhein. Mus. N. F. VI, 513). erat igitur liber ille variae et miscellae (Gell. praef. noct. Att.) historiae (cf. Val. Rose de Ar. libr. p. 53, ubi tamen verba v. 25—30: *Multa ibi . . . explicato* propter ea quae ad fr. polit. Orch. rectius disputantur, nunc omittenda sunt atque delenda), sicut Dionysii cy-

clographi *stephanus* (vel *cyclus*) et Rhegiui *polymnemon* (de quibus v. C. Müller Fr. hist. Gr. t. II p. 7. 12), quibus a Socrate (hist. eccl. 3, 23. quem exscripsit Nicephorus Call. hist. eccl. 10, 36) comparatur ita rixante: *διὸ οὐκ αἰσχύνονται πολλοὺς ἀνθρώπους ἀποθεώσαντες καὶ εἶθε γε κἂν χρηστοὺς τὸν τρόπον ἢ δικαίους ἢ σώφρονας, ἀλλὰ ἀνάγνους ἀδίκους μέθῃ δεδοικμένους, Ἡρακλέας φημὶ καὶ Διονύσους καὶ Ἀσκληπιούς, καθ' ὧν συνεχῶς ἐν τοῖς αὐτοῦ λόγοις ὁμνύων Λιβάνιος οὐκ αἰσχύνεται· ὧν τοὺς ἀρσενικοὺς καὶ θηλυκοὺς ἔρωτας εἰ ἀπαριθμησαίμην, μακρὸς ἡμῖν ἔσται ὁ τῆς παρεκβάσεως λόγος. ἀρκέσει δὲ τοῖς ταῦτα γινῶναι ἐθέλουσιν ὁ Ἀριστοτέλης πέπλος καὶ ὁ Διονυσίου στέφανος καὶ Πηγλίνου ὁ πολυμνήμων καὶ τῶν ποιητῶν τὸ πλῆθος, οἱ περὶ αὐτῶν γράψαντες γέλωτα ὄντως καὶ φλῆναφον παρὰ πᾶσι τῆς Ἑλληνῶν θεολογίας δεικνύουσιν. neque vero nisi partem argumenti (Rose l. c.) in fabulosis Graecorum rebus et universa heroum historia versati et respexisse et descripsisse Socrates putandus est. titulum enim ex indice Ptolemaei hunc citat Ibn Alkifti (Casiri I, 308. Wenrich p. 156) *epitaphia heroum, quae peplo nomine censentur libri VI*. neque veri dissimile est eundem librum tertio loco significare Hesychium, qui *κύκλον* alio titulo appellat: quanquam alio ducat Ptolemaei locus, qui *ἐγκύκλια προβλήματα* significat. cf. praef. ad fr. probl. phys. ex eodem autem libro similique rerum heroicarum argumento Porphyrius in commentariis Homericis (*ἐν τοῖς εἰς τὸν Ὅμηρον* Eust. p. 285 id est *ἐν τοῖς ζητήμασιν*, e quibus similia genealogica passim commemorant scholia HomERICA, cf. in II. β, 249 p. 65, 12 Bekk. de Atridis, item in γ, 275 etc. in schol. α, 266 p. 25^b27 Lapitharum sexaginta celeberrimos recensuisse Porphyrius dicitur. cf. Eustath. in II. β p. 263. 329. 353 etc.) et quidem *ἐν τῷ καταλόγῳ* (sch. II. ο, 333 p. 423, 47 *Πορφ. ἐν τῷ καταλόγῳ* de matre Aiakis) epigrammata sepulcralia excerpserat, quae heroum genealogiis non Homericorum modo sed omnium auctor operis addiderat. atque ex his solis Porphyrii excerptis posteriores omnes de peplo Aristotelis ceterum ignotō acceperunt, ut Eustathius et antea Tzetzes, qui ubi historias heroum affert pleraque et in scholiis quibus HomERICA ipsius carmina illustravit et in commentariis ad Lycophronem cum Eudociae violeto habet ad verbum communia, ita etiam is cui debentur eclogae librarii cuiusdam Florentinae cum epigrammatis ab Henrico Stephano primum editis. neque enim causa est cur praeter HomERICA nulla excerpisse Porphyrium affirmemus cum Schneidewino (p. 3). eademque τὰ παρὰ τῷ Πορφύριῳ ἐπιγράμματα falsorum titulorum venditori Fabio Planciadi Fulgentio videntur in mentem venisse, quum citaret *Porphyrium in epigrammate* (myth. 2, 4*

et contin. Virgil. p. 158 in Tho. Munckeri mythogr. Lat. Amst. 1681). fontem illorum et naturam verbis aliunde acceptis (sicut aliis in locis quibus singulorum mentio fit, velut p. 17 = Eudoc. p. 219) ita describit Eustathius in Hom. II. (β, 557) p. 285: *ἰστέον δὲ καὶ ὅτι Πορφύριος εἰς Αἴαντα ἐπιγράμμα παλαιὸν φέρει τὸδε . . . ἱστορεῖ δὲ ὁ αὐτὸς Πορφύριος καὶ ὅτι Ἀριστοτέλης σύγγραμμα πραγματευσάμενος ὕπερ ἐκλήθη πέπλος, γενεαλογίας ἡγεμόνων ἐξέθετο καὶ νεῶν ἐκάστων ἀρεθμὸν καὶ ἐπιγράμματα εἰς αὐτούς, ἃ καὶ ἀναγράφεται ὁ Πορφύριος ἐν τοῖς εἰς τὸν Ὅμηρον ἀπλᾷ ὄντα καὶ οὐδέν τι παχὺ καὶ φλεγμαῖνον ἔχοντα. δίστιχα δὲ τὰ ὅλα ἐκεῖνα διχα τοῦ δηθέντος εἰς τὸν Αἴαντα· ἴσως γὰρ ὁ ἐπιγραμματοποιὸς ἐφιλοτεχνήσατο ἀπεναντίας ἐλθὼν τῷ ποιητῇ ἐπὶ μὲν τῷ λαμπρῷ Αἴαντι πολυλογῆσαι, τοὺς δὲ ἄλλους ἥττον σεμνῦναι. ἔτι καὶ ταῦτα τοῦ Πορφυρίου, ὅτι εἰ καὶ Πηλεὺς καὶ Τελαμῶν ἀδελφοὶ ἐξ Αἴακος etc. qui quidem ἐπιγραμματοποιός non Aristoteles ipse fingitur hoc est is qui πέπλον condiderat, sicut inconsideratius et nunc et olim viri docti narrant omnes (praeter Batavos B. Ten Brink, Hecker et praecipue I. G. Hulleman), neque certi auctoris nomen novit Ausonius qui Graecis illis Porphyrii (*heroum qui bello Troico interfuerunt*) epitaphiis usus est. immo sic statuendum est, pepli auctorem titulos illos sepulcrales variorum poetarum opera fictos (cf. ep. Fl. 15) qui statuas virorum illustrium (cf. Paus. passim) et anathemata heroumque cenotaphia (cf. ep. Flor. 20. 28) distichis ornare solebant, et partim quidem ad epigrammata antiquiora mala imitatione (cf. ep. Fl. 7. 13. 19. 48) et sermone inconcinno expressos (cf. I. G. Hulleman, *Bedenkingen tegen de echtheid van den zoogenaamden Πέπλος* van Aristoteles. Amst. 1858 p. 17 sqq.) historiae suae heroicae aliunde et quasi ex ipsis sepulcris collectos immiscuisse, sicut similia in Hesiodum epitaphia quae Chersiae Orchomenii vel sec. Anth. Pal. 7, 54 Mnasalcae dicebantur et Pindari retulit auctor politiarum in pol. Orchomeniorum (καὶ ἐπιγράμματος τοῦδε τυχεῖν). quae quidem causa fuit ut unum eundemque auctorem et a philosopho Stagirita diversum Tzetzes putaret et illum Aristotelem qui politias et qui peplum composuerit, eiusdem quodam modo farinae opera mere historica et ab omni philosophiae studio aliena. quod si de uno eodemque utriusque operis auctore fallitur ille, non tamen ignoravit diversos plane homines fuisse τὸν τοὺς πέπλους συντάξαντα et Aristotelem philosophum (cf. praef. ad fr. polit. Orchomen.). continebat igitur peplus s. cyclus pseudaristotelicus heroum Graecorum vitas et genealogias ad carminum epicorum auctoritatem narratas ab auctore quodam qui Mnasalca Sicyonio (cf. ep. Fl. 7. 19. Hulleman p. 21. 23) ignotae prorsus aetatis poeta — hunc enim manifesto*

imitatur auctor epitaphii non epica, ut cetera, sed Dorica dialecto scripti in Aiace — esset recentior. ex quo opere praeter Porphyriana illa unumque scholiorum Homericorum locum ex eodem fortasse fonte (at non ex Aristonico) repetendum nihil cum nomine auctoris servato traditur, nisi quae de ludis Graecorum in heroum mortuorum memoriam honoremque institutis leguntur in scholiis Aristidis orationibus adscriptis. quae quum ampliorem libri ambitum illustrent, primo loco exhibenda duxi.

1. (585)

Schol. ad Aristidis Panathen. (p. 189 lebb: *ἐνδοξότατοι πάντων οἱ κατὰ τὴν Ἑλλάδα ἀγῶνες· καὶ μὴν τούτων πρεσβύτατος ὁ τῶν Ἀθηναίων, εἰ δὲ βούλει ὁ τῶν Ἐλευσινίων*) ed. Guil. Dindorf. p. 323 (t. III ed. Aristid. Lips. 1829. cf. Schol. in Aristid. ed. Frommel. Frf. 1826 p. 105): *ἡ τάξις τῶν ἀγῶνων καθὰ Ἀριστοτέλης ἀναγράφεται* (ita Marc., cett. *κατὰ Ἀριστοτέλην γράφεται*). *πρῶτα μὲν τὰ Ἐλευσίνια διὰ τὸν καρπὸν τῆς Δήμητρος· δεύτερα δὲ τὰ Παναθήναια ἐπὶ Ἀστέρι τῷ γλῆντι ὑπὸ Ἀθηναῖς* (ita Marc., vulgo *Ἀθηναίων* quod corr. Schneid. l. c. p. 11) *ἀναιρεθέντι· τρίτος ὃν ἐν Ἀργεῖ* (ὁ ἐν *αργεῖ* Marc., *ὃν ἄργεῖ* vulgo) *Δαναὸς* ἔθνηκε διὰ τὸν γάμον τῶν θυγατέρων αὐτοῦ· *τέταρτος ὁ ἐν Ἀρκαδίᾳ τεθείς ὑπὸ Λυκάονος, ὃς ἐκλήθη Λύκαια· πέμπτος ὁ ἐν Ἰωλκῷ Ἀκάστου* (sic Schn. atque ita cod. Vind. α littera ex correctura superposita. Marc. sic: ὁ ἐν *ιολκῷ* *ιακαστῷ* sine acc. et spir., vulgo *Ἰοκάστου*) *καθηγησάμενου ἐπὶ Πελλῇ τῷ πατρὶ· ἕκτος ὁ ἐν Ἰσθμῷ Συσύφου νομοθετήσαντός ἐπὶ Μελικέρτῃ· ἑβδομος ὁ Ὀλυμπιακός (-πικὸς Vind. Marc.) Ἡρακλέους νομοθετήσαντος ἐπὶ Πέλοπι· ὄγδοος ὁ ἐν Νεμέᾳ, ὃν ἔθνηκαν οἱ ἐπὶ τῇ Θήβᾳ ἐπὶ Ἀρχεμόρῳ* (*Αρχεμόρῳ* codd., *ἀρχεγόρῳ* Marc., om. Vind.)· *ἐνατος ὁ ἐν Τροίᾳ, ὃν Ἀχιλλεὺς ἐπὶ Πατρόκλῳ ἐποίησεν· δέκατος ὁ Πυθικός, ὃν οἱ Ἀμφικτύονες ἐπὶ τῷ Πύθωνος φόνῳ ἔθνηκαν. ταύτην τὴν τάξιν ὁ τοὺς πέπλους συνθεὶς Ἀριστοτέλης* (ita revera habet cod. Marc. et optime iam correxit Th. Bergk Poet. lyr. Gr. ed. alt. p. 507. vulgo *εἰς πέπλους συνθεὶς ὁ Ἀριστοτέλης*) *ἔξέθετο τῶν ἀρχαίων καὶ παλαιῶν ἀγῶνων* (habent haec codd. B et D Dind. id est Leidensis unus et apogr. Monacense, et praeter eos chart. sec. XV Vindobonensis phil. 187 f. 88^b et omnium antiquissimus Marcianus gr. 423 membr. — e quo descripta esse videntur schol. apogr. Mouac. — fol. 121^b. quos quidem codices ipse inspexi. alterius Marc. 424 scholia et ipsius antiqui concinunt fere cum *cod. bombyc.* apud Frommel). de singulis cf. Schneid. p. 12. C. Müller ad Ar. fr. 282. de Panathenaeis plura servavit alterum in eisdem codicibus scholiū ad verba ὁ τῶν Παναθηναίων:

τῶν μικρῶν λέγει· ταῦτα γὰρ ἐπὶ Ἐριχθονίου (ἐρεχθονίου C) τοῦ Ἀμφικτυόνος γενόμενα ἐπὶ τῷ φόνῳ τοῦ Ἀστερίου τοῦ γίγαντος· τὰ δὲ μεγάλα Πεισίστρατος ἐποίησε. τὰ δὲ Ἐλευσίνια ἐπὶ Πανδίωνος ἐγένετο, ὃς πέμπτος ἦν βασιλεὺς ἀπὸ Ἐριχθονίου· διὰ δὲ τὸν καρπὸν ἐτέθησαν. deinde ad verba εἰ δὲ βούλει ὁ τῶν Ἐλευσινίων Aristotelis nomen confirmans sic habet C (id est Monacensis alter): ὥς καὶ Ἀριστοτέλης τάττει. in cod. Marc. 510 ch. sec. XV, qui Panathenaicum continet cum eiusdem fere generis scholiis quae BD Vind. Marc., ex ampliore illo scholio haec tantum excerpuntur: πρῶτος ἀγὼν ὁ τῶν Ἐλευσινίων γενομένου διὰ τὸν καρπὸν τῆς Δήμητρος. δεύτερος ὁ τῶν Παναθηναίων γενομένος ἐπὶ τῇ σφαγῇ τοῦ Ἀστέρος τοῦ γίγαντος ὑπὸ Ἀθηναῖς ἀναιρεθέντος.

Eundem Aristotelis locum, etsi non ex ipso peplo, excerpit Heliadus in chrestomathiarum primo, unde haec affert Photius (bibl. cod. 279 p. 533^b 29 Bekk.): ὅτι πρῶτα μὲν τὰ Παναθηναῖα συνέστη· εἶτα τὰ Ἐλευσίνια ἐπὶ Περίῳ τεθνηκότι (hoc loco secundum certamen intermediis plane omissis cum quinto ab epitomatore confusum est) προῦθησαν ἄθλα Θετταλοί· εἶτα τὰ Ἰσθμια ἐπὶ Μελικέρτῃ· ἔπειτα ὁ τῶν Ὀλυμπίων ἀγὼν ἀρχὴν λαμβάνει ὑφ' Ἡρακλέους· εἶτα τὰ Νέμεα ἐπ' Ἀρχεμόρῳ τεθέντα (hic Troicum certamen omittitur)· εἶτα μετὰ τὸ τὴν Κίρραν πεσεῖν τὰ Πύθια.

Ipsam autem Aristotelis peplo Augusti aetate in simili genealogiarum opere, cuius nunc non nisi epitoma extat, adhibuisse videtur Hyginus (fab. 273) *Qui primi ludos fecerunt, usque ad Aeneam quintum decimum* enumerans, paulo alio quidem et pleniore ordine, in singulis tamen rebus et universa ratione mire consentiens.

2. (586)

Schol. (A) in Il. λ, 688 (πολέσιν γὰρ Ἐπειοὶ etc.): Ἐπειοὶ οἱ Ἡλεῖοι ἀπὸ Ἐπειοῦ βασιλέως οὕτως· Ποσειδῶνος καὶ Εὐρυπύλης τῆς Ἐνδυμίωνος παῖς Ἡλείος ὁ κτίσας Ἥλιδα, Ἡλείου δὲ Ἀλεξίς καὶ Ἐπειός, ἀφ' οὗ Ἐπειοί, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ πέπλῳ (cf. scholia Aristonica de Eleis Epeis ad β, 604. 737. 750. Steph. Byz. s. Ἥλις).

Haec ex scholiis Homericis (ad Il. β, 686 ἐν Ἥλιδι δῖῃ et 688) verbotenus repetit Etym. M. p. 426, 24—31 s. Ἥλις, cum aliis duobus fragmentis aliunde excerptis (p. 426, 9—17 et 17—24) coniuncta.

3. (587)

Veterum heroum epitaphia, ex vetere quodam Mediceae bibliothecae codice a me olim Florentiae descripta in calce editionis Anthologiae

epigrammatum a. 1566 Genevae (non Parisiis, ut male ait Schneidewin) primus protulit Henricus Stephanus (v. Florilegium diversorum epigrammatum. 1566. 8° max. p. 497—502), mutato deinde ordine et ad catalogum Homericum male accommodato repetiit Gulielmus Canterus (cf. Schneid. p. 1 sq.), qui Aristotelis ea esse et pepli fragmentum primus nuntiavit, et Canterum secutus ipse postea Stephanus (*Homeri et Hesiodi certamen . . . Matronis et aliorum parodiae . . . Homericorum heroum epitaphia*. A. 1573, excud. H. Stephanus, Genevae scil.), e quibus epigrammatis iam Stephanus vidit (cf. Florileg. p. 497 et in fol. extr., Hom. her. epit. p. 137) *nonnulla mutuatum* esse vel *in certis quibusdam locis similia dixisse* (in ep. 3 et 11 de Aiace et Guneo. cetera autem longius recedunt. cf. 1. 2. 7. 8) Ausonium qui et ipse *epitaphia heroum qui bello Troico interfuerunt* Graeca libere imitatus edidit, *quae antiqua*, ut ait in praefatione (Ausonii opp. ed. I. Tollius. Amst. 1671 p. 190), *quum apud philologum quendam reperissem, Latino sermone converti*. codex autem ille Florentinus, quem nemo postea inspexit, est Laurent. 56, 1 (homb. sec. 13), in quo inter varia excerpta a Stephano diversis annis locisque pro maiore parte edita (de quibus disputo in praef. ad I. Adamantii sophistae de ventis a me repertum) epitaphia illa habentur, auctoris quidem nomine nequaquam, ut recte ait Stephanus (epitaph. p. 135) praefixo, at ita tamen scripta ut revera auctor Aristoteles quodammodo significetur. etenim post capitula Menandri eclogae illae ita incipiunt: 1. (f. 11) *κρήναι καὶ λίμναι. καὶ πηγαί. καὶ ποταμοὶ ὅσοι θαυμάσια τινα ἐν αὐτοῖς ἔχουσιν* (Pseudo-Sotion Stephani). 2. (f. 12^b) *περὶ τῆς τοῦ νεῖλου ἀναβάσεως*. 3. (f. 13) *γυναικες ἐν πολεμικοῖς συνετοὶ καὶ ἀνδρεῖαι*. (f. 15^b) *τίνες οἴκοι ἀνάστατοι διὰ γυναικας ἐγένοντο*. (ib.) *φιλάδελφοι*. (ib.) *φιλεταῖροι*. 4. (f. 16^b) *περὶ ὁμήρου καὶ ἡσιόδου καὶ τοῦ γένους καὶ ἀγῶνος αὐτῶν*. 5. (f. 20) *ποῦ ἕκαστος τῶν ἐλλήνων τέθαιπται καὶ τί ἐπιγέγραπται ἐπὶ (ἐπὶ om. Steph.) τῷ τάφῳ*. haec ultima sunt epigrammata illa (inc. *Ἐπὶ ἀγαμέμνονος κειμένου ἐν μυκῆναις*), in quorum fine, ut apud Stephanum, quaedam subiiciuntur titulo *ἐπὶ τῶν τρώων*. iam vero post ultimum Orphei epitaphium ab eadem manu antiqua quaedam adnotantur, quibus ab opere ducimur ad operis auctorem. unius enim lineae spatio intermisso sequuntur verba haec: *ὅτι ὁ ἀριστοτέλης ἀπὸ τοῦ ἀσκληπιοῦ κατήγετο*. infra deinde, quae ad Aristotelis vitam itidem pertinent (v. 7 et 44 ap. Westerm. Biogr.): *φεστιδος ἦν μητρὸς. καὶ νικομάχου γενετῆρος. τῶν ἀσκληπιδων. διὸς ἀριστοτέλης. . . (πολλοί?) . . . ὅτι πολλὴν εὐνοίαν εἶχεν ἀριστοτέλης πρὸς τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ πλάτωνα. βωμὸν ἀριστοτέλης ἐνιδρύσατο τὸνδε πλάτωνος. ἀνδρὸς. ὃν οὐ θέμις ἐν τοῖσι*

χαλεποῖσι ἀκούειν: — haec olim (a. 1857) Florentiae notavi. textum tamen epigrammatum, quem quia impressum exemplar quod conferrem ad manus non esset, integra autem omnia denuo describere taederet, in usum meum convertere distuli, ad Stephani apographum quo nituntur omnes et ipse nunc invitus et sero dolens repeto.

Eadem partim epigrammata Florentina partim nova praebet Tzetzes in scholiis ad Homerica sua, quae ex mutilo codice Augustano primus edidit Schirach (Halaë 1770). distichis hic comparentibus ex integrioribus codicibus Vindobonensi (phil. 308), Harleiano (i. e. cod. Lond. reg. 16. C. IV — Casley — quem cur Harleianum appellet Burgess nescio. scriptus autem est Parisiis manu Petri Morelli Turonensis a. 1565), Matritensi (20, quem Constantinus Lascaris in collectione sua epigrammatum excerpserat cod. Matrit. 24, iterumque idem inter varia excerpta codicis 72) alia addiderunt Fr. Jacobs (in ed. Tzetzi Lips. 1793), Thomas Burgess (in ed. Pepli Aristotelis Dunelmiae 1797, repetita in Classical journal t. XIV. 1816 p. 172—185), Iriarte in cat. codd. graec. Matrit. t. I p. 110—12 et p. 261—62. accedent plura quae etiam nunc desunt (cf. Burgess p. 173: *Nec desperem, si diligentiore usu excutiantur codices Tzetziiani, etiam iste, quem tractavi, Harleianus, ac praesertim Matritensis . . . aliquando alias repertum iri Pepli reliquias. Tzetzes enim scholio ad Homerica sua v. 118 de Leilo scribens, τὰ ἐπιγράμματα δέ, αἶν, αὐτοῦ τε καὶ τῶν λοιπῶν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὁμοῦ εἴπομεν. at Αἰήτου ἐπιγράμμα et aliorum nonnullorum in codice nostro frustra quaesivi. ceterum in Harleiano isto, quem nuper ipse manu versavi, nova nulla restant praeter tria illa Aeneae Hectoris Paridis quae primus edidit Burgess: habet autem epigrammata viginti novem). omnia uno omisso collegit Schneidewin (l. c. p. 24—42), inter Poetas lyricos Graecos Schneidewini arbitrariis correctionibus merito neglectis recepit Th. Bergk (ed. alt. Lips. 1853 p. 508—16).*

Ποῦ ἕκαστος τῶν Ἑλλήνων τέθαιπται καὶ τί ἐπι-
γέγραπται ἐπὶ τῷ τάφῳ.

1. Ἐπὶ Ἀγαμέμνονος κειμένου ἐν Μυκῆναις.

Λεύσσεις Ἀτρεΐδω Ἀγαμέμνονος, ὃ ξένε, τύμβον,
ὅς θ' ἂν ὑπ' Αἰγίσθου κούλομένης ἀλόχου.

2. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἑτερον.

Μνῆμα τόδ' Ἀτρεΐδω Ἀγαμέμνονος, ὃν ῥα κατέκτα
διὰ Κλυταιμνήστρη Τυνδαρις οὐχ ὁσίως.

3. Ἐπὶ Μενελάου.

Ὅλβιος ὃ Μενέλαε, σύ τ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρως
ἐν μακάρων νήσοις, γαμβρὲ Διὸς μεγάλου.

4. Ἐπὶ Ἀχιλλέως κειμένου ἐν Τροίῃ, τιμωμένου δὲ καὶ ἐν Λεύκῃ τῇ νήσῳ.

Παῖδα θεᾶς Θέτιδος Πηληϊάδην Ἀχιλῆα
ἧδ' ἱερὰ προποντὶς (sic) ἀμφὶς ἔχει πεδίῳ.

5. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἕτερον.

Θεσσαλὸς οὗτος ἀνὴρ Ἀχιλεὺς ἐν τῷδε τέθαιπται
τύμβῳ, ἐθρήνησαν δ' ἐννέα Πιερίδες.

6. Ἐπὶ Πατρόκλου κειμένου μετ' Ἀχιλλέως.

Πατρόκλου τάφος οὗτος, ὁμοῦ δ' Ἀχιλῆι τέθαιπται,
ὃν κτάνεν ὠκύς Ἄρης Ἑκτορος ἐν παλάμαις.

7. Ἐπὶ Αἴαντος τοῦ Τελαμωνίου.

Ἄδ' ἐγὼ ἅ τλάμων Ἀρετὰ παρὰ τῷδε κάθημαι
Αἴαντος τύμβῳ κειραμένα πλοκάμους,
θυμὸν ἄχει μεγάλῳ βεβολημένα, ὥς παρ' Ἀχαιοῖς
ἅ δολόφρων Ἀπάτα κρέσσον ἐμεῦ κέκριται.

4. habet Ttetzis cod. Harl. p. 71 ad posthom. 462, ubi sic ἧδ' ἱερὰ νῆ-
σος ποντίας ἀμφὶς ἔχει (cf. Burgess p. 180).

6. habet Tzetzes ad homerica 220: ἐπὶ Πατρόκλου ὕψ' Ἑκτορος ἀναι-
ρεθέντος ἐπίγραμμα τόδε... (cod. Aug. Schirach p. 63. Matrit. cf. Iriarte
p. 110^b). ἐκ παλάμαις (corr. παλάμης) Harl. p. 42.

7. habet Eust. II. p. 285 et Tzetzes posthom. 489: ἐτάφη δὲ οὗτος ὁ
Αἴας παρὰ τὸ Ῥηγεῖον (corr. Ροίτειον ex Strab. XIII, 595. ita etiam Harl.
p. 71) καὶ ἐπεγράφη αὐτῷ ἐπίγραμμα τόδε... (cod. Vindob. Iacobs p. 143.
cf. Harl. p. 71 ubi legitur βεβαρημένου, non — μένα ut ait Burg. p. 177,
deinde ὅτ' ἄρ' Ἀχαιοῖς, in marg. γρ. ὥς παρ'). extat etiam in Anth. Pal.
VII, 145 sub titulo εἰς Αἴαντα Ἀσκληπιάδου (τοῦ Σαμίον scil. qui sub Pto-
lemaeo primo floruisse videtur sec. Theocr. id. 7, 40), falso sine dubio (ut
saepe in talibus collectionibus per varias excerptorum manus traditis), si
quidem, quod manifestum est, in usum suum convertit epitaphii auctor ut
armorum iudicium significet, Mnasalcae Sicyonii Doricum epigramma hoc
(ap. Eust. II. p. 285 et ap. Athen. IV p. 163^a):

Ἄδ' ἐγὼ ἅ τλάμων ἀρετὰ παρὰ τῷδε κάθημαι
ἀδονᾶ, αἰσχίστως κειραμένα πλοκάμους,
θυμὸν ἄχει μεγάλῳ βεβολημένα, εἴπερ ἅπασιν
ἅ κακόφρων τέρψις κρέσσον ἐμεῦ κέκριται.

licet contraria fuerit Eustathii sententia (p. 285): Ἰστέον δὲ καὶ ὅτι Πορ-
φύριος εἰς Αἴαντα ἐπίγραμμα παλαιὸν προσφέρει τόδε... ὃ δὲ καὶ παρω-
δήσας τις κατὰ τῆς ἡδονικῆς φιλοσοφίας ἔγραψεν οὕτως... ceterum Ascle-
piadeum illud aliis verbis redditur in Antipatri Sidonii epitaphio plāne si-
mili, quod subsequitur in Anth. Pal. VII, 146.

8. Ἐπὶ Τεύκρου κειμένου ἐν Σαλαμῖνι τῆς Κύπρου.
Ἰῶν ἀκνυόρων ταμίην Τελαμώνιον ἦδε
Τεύκρον ἀποφθίμενον γῇ Σαλαμὶς κατέχει.
9. Ἐπὶ Νέστορος κειμένου ἐν Πύλῳ.
Τὸν βαθύνουν ψυχὴν τε νόημά τε θεῖον ἔχοντα
ἄνδρ' ἀγαθὸν κατέχω Νέστορα τὸν Πύλιον.
10. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἕτερον.
Νέστορα τὸν Πυλίων ἡγήτορα ἦδε θανόντα
γῇ κατέχει βουλῇ φέρτατον ἡμιθέων.
11. Ἐπὶ Ἀντιλόχου κειμένου ἐν Τροίῃ.
Μνημ' ἀρετῆς υἱοῦ τοῦ Νέστορος Ἀντιλόχοιο,
ὃς θάνεν ἐν Τροίῃ ῥυσάμενος πατέρα.
12. Ἐπὶ Ὀδυσσεως κειμένου ἐν Τυρρηνίᾳ.
Ἀνέρα τὸν πολύμητιν ἐπὶ χθονὶ τῇδε θανόντα
κλεινότατον θνητῶν τύμβος ἐπεσκέασεν.
13. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἕτερον.
Οὗτος Ὀδυσσεὺς κείνου τάφος, ὃν διὰ πολλὰ
Ἕλληνες πολέμῳ Τρωικῷ εὐτύχεσαν.
14. Ἐπὶ Διομήδους κειμένου ἐν τῇ ὁμωνυμῇ νήσῳ.
Αἰνήτην πάντεσσιν ἐπιχθονίοις Διομήδην
ἦδ' ἱερὰ κατέχει νῆσος ὁμωνυμῆ.
15. Ἐπὶ Ἰδομενέως καὶ Μηριόνου κειμένων ἐν Κνωσσῷ.
Κνωσσίου Ἰδομενέως ὀρεῶς τάφον, αὐτὰρ ἐγὼ τοῦ (τοι Diocl.)
πλησίον ἵδρυναι Μηριόνης ὁ Μόλον.

9 et 10 tangit Eustath. II. p. 296: δηλοῖ τὴν τοῦ γέροντος ἀρετὴν καὶ τὸ εἰς αὐτὸν παλαιὸν ἐπίγραμμα, ὃπερ καὶ φέρτατον ἡμερῶν λέγει αὐτὸν καὶ βαθύνουν καὶ ψυχὴν ἐν σώματι θεῖαν ἔχοντα καὶ ἄνδρα ἀγαθόν.

12. ἀνέρα τὸν πολὺμ. respicit Odysseae initium.

13. imitatus est auctor (εὐτύχεσαν forma Alexandrina, cf. Karsten apud Hulleman. I. c. p. 18) Simonidis epigramma Anth. Pal. VII, 347:

Οὗτος Ἀδελφάντου κείνου τάφος, ὃν διὰ πᾶσα
Ἑλλὰς ἐλευθερίας ἀμφέθετο στέφανον.

14. habet Tzetzes hom. 113: ὑπὸ Δαῖνον ἀναιρεῖται καὶ κεῖται ἐν τῇ ἀπ' αὐτοῦ Διομηδεῖα νήσῳ ἔχων ἐπίγραμμα τόδε: τὸν πάντεσσι κράτιστον ἐπιχθονίοις ... (Schirach p. 56. Iriarte p. 110^b. cf. 261^b. item Harl. p. 37).

15. ἀδέσποτον idem reperitur in Anth. Pal. VII, 322. ex tumultu (ὡς ἀπὸ τοῦ τάφου), ut Pseudaristoteles, citat etiam Diodorus 5, 79: τούτους δὲ ναυσὶν ὀδοήκοντα στρατεύσαι μετ' Ἀγαμέμνονος εἰς Ἴλιον καὶ διασω-

16. Ἐπὶ Αἰάντος τοῦ Οἰλέως κειμένου ἐν Μυκόνῳ τῇ νήσῳ.
Ἐνθάδε τὸν Λοκρῶν ἡγήτορα γαῖα κατέσχευεν
Αἴαντ' Οἰλιάδην ἐν πελάγει φθίμενον.
17. Ἐπὶ Νιρέως κειμένου ἐν Τροίᾳ.
Ἐνθάδε τὸν κάλλιστον ἐπιχθονίων ἔχε γαῖα
Νιρέα τὸν Χαρόπου παῖδα καὶ Ἀγλαίης.
18. Ἐπὶ Τληπολέμου κειμένου ἐν Ῥόδῳ.
Ἄδ' Ἡρακλείδῃ δῆξήνορα θυμολέοντα
Τληπόλεμον κατέχει κυματόεσσα Ῥόδος.
19. Ἐπὶ Ἀσκαλάφου καὶ Ἰαλμένου.
Ἀσκαλάφου Τροίῃ φθιμένου καὶ Ἰαλμένου ἦδε
ὅστέα πληξίππων γῇ Μινυᾶς κατέχει.
20. Ἐν Τρίκῃ ἐπὶ κενοταφίου Ποδαλείριου καὶ Μαχάονος.
Οἷδ' Ἀσκληπιάδαι Ποδαλείριος ἠδὲ Μαχάων
πρόσθεν μὲν θνητοί, νῦν δὲ θεῶν μέτοχοι.
21. Ἐπὶ Πηνέλεω κειμένου ἐν Βοιωτίᾳ.
Τόνδ' ἐπὶ Κηφισῷ ποταμῷ θέσαν ὧκ' ῥέοντι
παῖδες Βοιωτῶν σῶφρονά Πηνέλεων.
22. Ἐπὶ Εὐρύπυλον κειμένου ἐν Ὀρμενίῳ.
Πάτρῃ ἐν Ὀρμενίῳ Εὐαίμονος ἀγλαὸν υἱόν
Εὐρύπυλον κρύπτει δακρυόεσσα κόνις.

θέντας εἰς τὴν πατρίδα τελευτῆσαι καὶ ταφῆς ἐπιφανοῦς ἀξιοθῆναι καὶ τιμῶν ἀθανάτων· καὶ τὸν τάφον αὐτῶν ἐν τῇ Κνωσῷ δεικνύουσιν ἐπιγραφὴν ἔχοντα τοιάνδε· Κνωσίου etc.

16. habet Tzetzes antehom. 300: Αἶας δ' ὑπὸ τοῦ κλύδωνος ἐξαχθεὶς ἐτάφη περὶ Ἀῆλον (cf. Eudocia p. 27 = Tzetzes in Lycophr. p. 564. cf. p. 937) καὶ ἐπιγέγραπται αὐτῷ· ἐνθάδε τὸν etc. (Schir. p. 24).

17. habet Tzetzes antehom. 278: ὕστερον δὲ ὁ Νιρέως ἀναιρεθεὶς ἐτάφη ἐν Τροίᾳ, ὃ ἐπίγραμμα τόδε... (Schir. p. 21. cf. Iriarte p. 111*).

18. habet Tzetzes hom. 91 una cum altero in eundem (Schir. p. 54. cf. Ir. p. 110^b), cuius verba v. infra (fr. 4) ep. Tz. 7. ἄδ' etiam Tz.

19. imitatus est auctor Hesiodeum illud epitaphium Chersiae Orchomenio tributum apud Orchomenios secundum Callippum (Paus. 9, 38, 3. cf. 10), quod idem Μνασάλκων inscribitur in Anth. Pal. 7, 54:

Ἀσκη μὲν πατρὶς πολυλῆιος, ἀλλὰ θανόντος
ὅστέα πληξίππων γῇ Μινυῶν κατέχει (Ἡσιόδου etc.).

22. Ὀρχομενῷ apud Steph. pro Ὀρμενίῳ (Il. β, 734).

23. Ἐπὶ Θόαντος.
Τῖὸν ὑπερθύμου Ἀνδραίμονος ἥδ' θυγατρος
Γόργης τῆς Οἰνέως ἥδε κύνις κατέχει.
24. Ἐπὶ Φιλοκτήτου.
Τόξων Ἡρακλέους ταμίην Ποιάντιον υἱόν
ἥδε Φιλοκτήτην γῇ Μινυᾶς κατέχει.
25. Ἐπὶ Μέγητος ἀπολομένου ἐν θαλάσῃ, ἔχοντος δὲ τάφον ἐν Δου-
λιχίῳ.
Μνηῆμα Μέγητι θοῶ μεγαθύμου Φυλῆος υἱῷ
Δουλίχιοι τεύξαν, σῶμα δὲ πόντος ἔχει.
26. Ἐπὶ Πρωτεσιλάου ἀδελφῷ Ποδάρκει κειμένῳ ἐν Σικυῶνι.
Γῇ μὲν Ἀχαιῖς ἔθρεψε Ποδάρκην Ἄκτορος υἱόν,
ὅστέα δ' αὖ Σικυῶν γῇ κατέχει φθιμένον.
27. Ἐπὶ Πολυποίτου καὶ Λεοντέως.
Ἄρχοντες Λαπιθῶν Πολυποίτης ἥδ' Ἀλεοντεύς
ἐν γαίῃ Μῆδων τέρμ' ἀφίκοντο βίου.
28. Ἐπὶ Προθόου κενωταφίῳ.
Σῶμα μὲν ἐν πόντῳ Προθόου Τενθηδόνοιο υἱοῦ
κεῖται ἀνοίκτιστον, τοῦνομα τύμβος ἔχει.
29. Ἐπὶ Εὐμήλου.
Τίος ὄδ' Ἀδμήτῳ Φερητιάδῃς Εὐμηλος
νέρεθ' ὑπ' ἐμοὶ κεῖται, μοῖραν ἔχων θανάτου.
30. Ἐπὶ Ἀγαπήνορος.
Ἀρχὸς ὄδ' ἐκ Τεγέης Ἀγαπήνωρ Ἀγκαίου υἱός
κεῖθ' ὑπ' ἐμοὶ Παφίων πελοπόρων βασιλεύς.
31. Ἐπὶ Ἀμφιμάχου καὶ Διῶρου.
Ἀρχὸς τ' Ἀμφίμαχος Κτεάτου παῖς ἥδ' Ἀδιῶρος
ἐνθάδ' ἐνὶ Τροίῃ μοῖραν ἔχουσι βίου.

23. habet Tzetzes hom. 42: ἐπὶ δὲ Θόαντος φέρεται ἐπίγραμμα τόδε·
τῖὸν ὑπερθύμου Ἀνδραίμονος (εὐαίμονος male apud St.) etc. (Schir. p. 45.
cf. Ir. p. 111*).

25. habet Tzetzes hom. 59: φέρεται δὲ καὶ ἐπίγραμμα ἐπὶ Μέγητος
τόδε ... (Schir. p. 50. Ir. p. 111*).

28. sic Burg. corr. p. 181. Stephanus: κεῖται, ἀνοίκτιστον δ' οὐ-
νομα τ. ε.

30. Ταφίων Steph., quod corrigunt ex Paus. 8, 5, 3. de Ἀγκαίου dac-
tylo et sim. v. Hulleman p. 18.

31. habet Tzetzes hom. 42: φέρονται δὲ καὶ τούτων ἐπιγράμματα ἐπὶ

32. Ἐπὶ Γουνέως.

Σῆμα τὸ μὲν Γουνῆος ὀρεῖς, ψυχὴ δὲ θανόντος
αἴρ' ἐς ὑγρὸν ἔβη, σῶμα δὲ πόντος ἔχει.

33. Ἐπὶ Ἐλεφήνορος κειμένου ἐν Τροίῃ.

Νήσου ἀπ' Εὐβοίης Ἐλεφήνορα ἄρχον Ἀβάντων
ἐνθάδ' ἐνὶ Τροίῃ μοῖρα κατέσχε βίου.

34. Ἐπὶ Μενεσθέως κειμένου ἐν Ἀθήναις.

Ταξίλοχος λαῶν υἱὸς Πετεῶο Μενεσθεύς
ἐνθάδ' ἐνὶ κλεινῇ πατρίδι μοῖραν ἔχει.

35. Ἐπὶ Σθενέλου καὶ Εὐρύαλου κειμένων ἐν Ἀργεῖ.

Ἀργεῖος Σθένελος Καπανῆμος ὧδε τέθαιπται
τύμβῳ καὶ τούτου πλησίον Εὐρύαλος.

36. Ἐπὶ Θαλπίου καὶ Πολυξένου κειμένων ἐν Ἡλίδι.

Οἷδε Πολύξεινος καὶ Θάλπιος Ἡλίδι δῖη
δηθέντες κρυεροῦ δῶμ' Αἰδαο ἔβαν.

37. Ἐπὶ Ταλθύβιου κειμένου ἐν Μυκῆναις.

Ταλθύβιον θεράποντα θεῶν κήρυκα καὶ ἀνδρῶν
ὧδε Μυκηναίων δῆμος ἔθαπεν ἅπας.

38. Ἐπὶ Αὐτομέδοντος ἐν Τροίᾳ.

Αὐτομέδοντ' Ἀχιλλεὺς ἐὺν καὶ πιστὸν ἑταῖρον
ἦδε κατεσκήασε Τρωᾶς ἄρουρα τάφῳ.

39. Ἐπὶ Φειδίππου καὶ Ἀντίφου.

Φειδίππον Τροίην πέρασαντ' ἦδ' Ἀντίφον ἥρω
γαῖα πατρὶς κώμη ἦδ' Εφύρα κατέχει.

40. Ἐπὶ Δηιπύλου.

Δηιπύλου κόρσης εὐειδέος Ὀρμενίοιο
μνημα τόδ' εὐκλεινόν· γείνατο Τληπόλεμος.

41. Ἐπὶ Ζήθου ἐν Θήβαις.

Ἑπταπυλῶν Θηβῶν βασιλεὺς ὃδε κεῖται ὑπόχθων
Ζήθος, ὃν Ἀντιόπη γείνατο παῖδ' ἀγαθόν.

μὲν Διώρου σὺν Ἀμφιμάχῳ κειμένου τῷ Κτεάτου υἱῷ ὕστερον ἀνηρημένῳ
τόδε· ἄρχων Ἀμφίμαχος etc. (Schir. p. 44. cf. Ir. p. 111^a).

33. habet Tzetzēs hom. 38: καὶ ἐπιγέγραπται αὐτῷ τόδε ... (Schir.
p. 43. cf. Ir. p. 111^a).

35. habet Tzetzēs hom. 113: ἐπὶ Σθ. δὲ καὶ Εὐρ. ὕστερον ἀποθανόν-
των φέρεται ἐπίγραμμα τόδε ... (Schir. p. 56. cf. Ir. p. 110^b).

42. Ἐπὶ Πυλάδου ἐν Φωκίδι.
Τῷς ὅδε Στροφίου Πυλάδης ἐν Φωκίδι γαίῃ
κεῖται, ἐπεὶ παντὸς μοῖραν ἔπλησε βίου.
43. Ἐπὶ Αἰήτου ἐν Κολχίδι.
Αἰήτην Κόλχοισι πολυχρύσοισιν ἄνακτα
ἐνθάδε πανδαμάτωρ μοῖρα θεῶν κτέρισεν.
44. Ἐπὶ Ἀταλάντης ἐν Ἀρκαδίᾳ.
Κούρης Ἰασίοιο πολυκλείτης Ἀταλάντης
σῆμα πέλας στεῖχων ἀτρεκές ἐστί τόδε.

Ἐπὶ τῶν Τρώων.
45. Ἐπὶ Λαομέδοντος.
Ἐνθάδε Περγαμίδην κεύθει χθὼν Λαομέδοντα
ἵππων ὠκυπόδων εἵνεκ' ἀποφθίμενον.
46. Ἐπὶ Ἑκτορος κειμένου ἐν Θήβαις.
Ἑκτορι τόνδε μέγαν Βοιωῖτιοι ἄνδρες ἔτευξαν
τύμβον ὑπὲρ γαίης σῆμ' ἐπιγυγνομένοις.
47. Ἐπὶ Πυραίχμου ἐν Τροίῃ.
Ἐλθὼν ἐξ Ἀμυδῶνος ἀπ' Ἀξίου ὧδε Πυραίχμη;
ἀκύμορος πάντων νόσφι φίλων ἔθανεν.
48. Ἐπὶ Ὀρφείῳ κειμένου ἐν Κικονίᾳ.
Θρήικα χρυσολύρην Οἰάγρου παῖδα θανόντα
Ὀρφέα ἐν χώρῳ τῷδε θέσαν Κίκονες.

45. περγαμίδαν Steph.

46. habet Tzetzes hom. 489 (cod. Harl. p. 53. Lascaris. Ir. p. 109^b) cum hoc lemmate: πολλοῖς δὲ ὕστερον ἔτεσι Θηβαῖοι λιμῷ καὶ πολέμῳ τρυχόμενοι ἐκ χρησμοῦ τὰ τούτου μετενεγκόντες ὅστ' ἐξ ὄφρουνοῦ (leg. Ὀφρυνίου, cf. Strabo 13 p. 595) παρὰ τὴν Οἰδιποδίαν ἔθαψαν κρήνην (περὶ τὴν οἰδιποδ* κρήτην Harl.) καὶ τῶν δυσχερῶν ἐπαύσθησαν. ἐπέγραψαν δὲ Θηβαῖοι etc. — v. l. ἐπιγενομένων i. e. ἐπιγυγνομένων Harl., ἐπειγομένοις Ir. ut in ep. Tz. 12.

48. χρυσολύραν Steph. simile alterum epigramma apud Diog. Laert. prooem. 5 (Anth. Pal. VII, 617): τοῦτον δὲ ὁ μὲν μῦθος ὑπὸ γυναικῶν ἀπολέσθαι φησί, τὸ δ' ἐν Δίῳ τῆς Μακεδονίας ἐπίγραμμα κεραυνωθῆναι αὐτὸν λέγον οὕτως·

Θρήικα χρυσολύρην τῇδ' Ὀρφέα μοῦσαι ἔθαψαν
ὃν κτάνεν ὑψιμέδων Ζεὺς ψολόεντι βέλει.

cf. Lini et Eumolpi epitaphia (Schn. p. 21) ex eodem Laertio (prooem. 4 et 3) in Anth. Pal. VII, 616 et 615 (cf. 618—20) recepta.

4. (588)

Praeter ea quae cum eclogis Florentinis eundem fontem monstrantibus communia habet (ep. Fl. 4. 5. 6. 7. 14. 16. 17. 18. 23. 25. 31. 33. 35. 46), haec etiam epitaphia praebet Ioannes Tzetzes in scholiis ad carmina sua HomERICA:

1. antehom. 247 (Schirach p. 16. cf. Ir. p. 108^b. legitur *ἐξετέλεσαν* et *Πρωτεσιλάω* in cod. Aug. Matr. et Harl. sec. Burg. p. 181, quod corr. Iacobs p. 37): *ὁ Πρωτεσίλαος ἐν Χερρονήσῳ ἀναιρεθεὶς ἐτάφη. φέρεται δὲ αὐτοῦ καὶ ἐπίγραμμα τόδε·*

*Τόνδ' ὄχθον μνήμην ἀρετῆς χάριν ἐξετέλεσαν
Ἑλλήνων παῖδες Πρωτεσίλα φθιμένω.*

2. antehom. 257 (Schir. p. 18. cf. Ir. p. 111^b): *ἀναιρεῖται ὑπ' Ἀχιλλέως. φέρεται δὲ ἐπ' αὐτῷ ἐπίγραμμα τόδε·*

*Θυμὸν δὴ Κύννου καὶ ὑπερφιάλους ἐπινοίας
αἰθὴρ λαμπρὸς ἔχει, σῶμα δὲ τύμβος ὄδε.*

2a. antehom. 278 = ep. Fl. 17 *ἐπὶ Νιρῶος.*

2b. antehom. 300 = ep. Fl. 16 *ἐπὶ Αἴαντος τοῦ Οἰλέως.*

2c. hom. 38 = ep. Fl. 33 *ἐπὶ Ἑλεφήνορος.*

2d. hom. 42 = ep. Fl. 31 *ἐπὶ Ἀμφιάχου καὶ Διώρους.*

3. hom. 42 (Schir. p. 44. cf. 56. cf. Ir. p. 112^a): *φέρονται δὲ καὶ τούτων ἐπιγράμματα, ἐπὶ μὲν Διώρου . . . ἐπὶ δὲ Πείρωος καὶ Ἀκάμαντος ὑπ' Αἴαντος ὕστερον ἀνηρημένων τόδε·*

*Πελοφόρου Θρήκης Ἀκάμας καὶ Πείρους (πείρωος Ir. et Harl.) ἦρωες
ἔδραν ναίοντες τήνδ' ἔλαχον φθιμένοι.*

3a. hom. 42 = ep. Fl. 23 *ἐπὶ Θόαντος.*

3b. hom. 50 = ep. Fl. 25 *ἐπὶ Μέγητος.*

4. hom. 69 (Schir. p. 51. cf. Ir. p. 111^a): *ἀνηρέθη δὲ ὑπὸ Διομήδους καὶ ἐτάφη ἐν Τροίᾳ. ἐπιγέγραπται δὲ αὐτῷ ἐπίγραμμα τόδε·*

*Τηλεβόλου (-βόλον scr. Lascaris in alt. cod. p. 261^a) ἑυτῆρα Λυκάονος
ἀγλαὸν υἱὸν*

*ἐκ Ζελέας (ξέλε . . . Schir., ξελείας Ir. et Harl.) κατέχει Πάνδαρον
ἥδε κόνις.*

5. hom. 71 (cod. Harl. p. 35. cf. Burgess p. 183. Ir. p. 111^b):

*Αἰνείαν Κυπρίδος τε (τε add. Schn.) καὶ Ἀγχίσου φίλον υἱὸν
ἐνθάδε μοῖρα θεῶν ἤγαγεν εἰς Αἶδην.*

6. hom. 85 (Schir. p. 52. cf. Ir. p. 111^b. 261^b): *ἀνηρέθη δὲ ὑπὸ Μενελάου καὶ ἐτάφη ἐν Τροίᾳ. φέρεται δὲ καὶ ἐπ' αὐτῷ ἐπίγραμμα τόδε·*

Ἐρμῇ καί, στερεᾶς πέτρης (πέτρας Schir.) τέκος, ἔννεπε πᾶσι
Παφλαγόνος (παμφλαγόνων Harl.) μοῖραν τοῦδε Πυλαιμενέος.

7. hom. 91 (Schir. p. 54. cf. Ir. p. 110^b): οὗτος ἐν Τροίᾳ μὲν ἀνῆ-
ρέθη ὑπὸ Σαρπηδόνης, ἀπηνέχθη δὲ εἰς Ῥόδον τῇ γυναικὶ Φιλοξῶῃ.
φέρονται δὲ αὐτοῦ δύο ἐπιγράμματα τὸ πρὸ τῆς ἀνακομιδῆς ἐν Τροίᾳ
καὶ τὸ ἐν Ῥόδῳ.

Τόνδ' Ἡρακλείδην εὐήνορα τηλόθι πάτρης
Γληπόλεμον κρύπτει χῶρος ὃδ' ἀνθεμόεις.

καὶ τοῦτο μὲν τὸ ἐν Τροίᾳ, τὸ δὲ τῆς ἐν Ῥόδῳ ἀνακομιδῆς τόδε.

(7 a) Ἄδ' Ἡρακλείδην etc. = ep. Fl. 18.

7 b. hom. 113 = ep. Fl. 14 ἐπὶ Διομήδους.

7 c. hom. 113 = ep. Fl. 35 ἐπὶ Σθενέλου καὶ Εὐρυνάλου.

8. hom. 190 (Schir. p. 65): ἐπιγέγραπται δὲ ἐπ' αὐτῷ τόδε.
Πατρίς μὲν κρύπτει με Δόλων Ἐομήδεος υἱόν.
πᾶσιν ἀπαγγέλλω τοῖς παριούσι (περιοῦσι Harl. p. 39) μαθεῖν.

9. hom. 190 (Schir. p. 65. cf. Ir. p. 112^a): ἐπίγραμμα δὲ τούτου.
Ἵπνῳ καὶ καμάτῳ δεδμημένον ἐνθάδε Ῥῆσον
Τρῶες δὴ (cod. Aug. δὲ, δὴ Harl. p. 40, Lasc. tr. θάψαντο) θάψαν
Τευκρίδος αἰγιαλῷ.

10. hom. 220 (Schir. p. 72. cf. Ir. p. 111^b): ἀναιρεθεῖς ὑπὸ Πα-
τρόκλου, ἀνακομισθεῖς ἐν Λυκίᾳ τῇ πατρίδι ἐτάφη. ἐπεγράφη δὲ
αὐτῷ.

Κᾶρες καὶ Λύκιοι βασιλεῖς Σαρπηδόνα διόν
Ξάνθου ἐπὶ προχοαῖς αἰνάου ἔθεσαν.

11. (pergit ibid. cf. Ir. p. 112^a) καὶ Γλαῦκος ὁμοίως ἐν Λυκίᾳ
ἐτάφη. ἐπεγράφη δὲ αὐτῷ.

Εὐώδης (θυώδης Ir.) κυπάρισσος ὁμοῦ καὶ λάινος (λάιος Ir.) ὄχθος
ἐνθάδε τὸν Λύκιον Γλαῦκον (ἐνθάδε τὸν * Γλαῦκον Harl. p. 42)
ἔχει φθίμενον.

11 a. hom. 220 = ep. Fl. 6 ἐπὶ Πατρόκλου.

12. hom. 489 (Harl. p. 53. Burg. p. 183, ex Matr. cum altero in eun-
dem ep. Fl. 46 et cum lemmate Tzetzico Lasc. ap. Ir. p. 109^b et 261^b): ὁ
Ἔκτωρ ἐν Ὀφρυνίῳ (-νῷ cod.) λόφῳ τῆς Τροίας ἐτάφη καὶ ἐπεγράφη
τόδε (ἐπεγράφεν αὐτῷ τὰδε Harl.).

Ἐκτορι τόνδε τάφον Πρίαμος μέγας ἐξετέλεσεν
ὄχθον ὑπὲρ γαίης μνήμ' ἐπιγιγνομένοις (ἐπιγιγνομένων Harl.
μνήμη ἐπειγομένοις Ir.).

12 a — vid. ep. Fl. 46.

13. posthom. 207 (cod. Vind. Iacobs p. 116. cf. cod. Harl. Burg. p. 183. Ir. p. 111^b. 262^b): οὕτως ὑπ' Ἀχιλλέως ἀνηρέθη ἡ Πενθεσίλεια καὶ ἐγράφη αὐτῇ·

Στήσω (codd. στάσω, corr. Lasc.) σε σπενύδοντα, δορύσσοε, Πενθεσιλείας (-σίλεια Iac. Ir.)

αἰπὺν ἐσαθρήσαι (sic Ir. εἰσαθρεῖς Iac. καὶ ἐξαθρήσω Harl. p. 61 et in marg. Morell. αἰπὺν ἀθρήσοντα) τύμβον Ἀμαξονίδος.

14. posthom. 331 (cod. Vind. Iac. p. 128. cf. cod. Harl. Burg. p. 183. Ir. p. 111^b et 262^b): οὕτως ὁ Μένων ἀνηρημένος ἀποκομισθεὶς οἶκαδε ἐτάφη παρὰ Βήλαιον ποταμὸν Συρίας. καὶ ἐπιγέγραπται αὐτῷ τάδε·

Μένων Τιθωνοῦ τε καὶ Ἡοῦς ἐνθάδε κεῖμαι

ἐν Συρίῃ Βήλον παρ' ποταμοῦ (βηλοῦ παρὰ π. Harl. p. 66. παρ π. Morell. in marg.) προχοαῖς.

14 a. b. posthom. 462 = ep. Fl. 5 et 4 ἐπὶ Ἀχιλλέως.

14 c. posthom. 486 = ep. Fl. 7 ἐπὶ Αἴαντος τοῦ Τελαμωνίου.

15. posthom. 598 (cod. Harl. p. 76. Burg. ep. 54 p. 183, cf. p. 173): ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ τὸ ἐπίγραμμα τόδε·

Ἐνθάδε πῦρ τὸ Τρώιον, Ἑλλάδος ἄλγος ἀπάσης,

ὁ Πριάμοιο Πάρις ψύχεται ἀκρολόφοις (sic).

5. (589)

Eudocia in cap. περὶ τῶν παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἡρώων, quod intergrum eisdem verbis (et ex communi quidem fonte, ut videtur) reddit Eustathius comm. in Il. α p. 17, haec habet (viol. p. 219): οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀέρος (τοὺς ἥρωας εἶπον καλεῖσθαι), ὡς δηλοῦται καὶ ἐν τινι τῶν παρὰ Πορφυρίῳ ἐπιγραμμάτων, ἐν ᾧ κεῖται τὸ «σῆμα (corr. σῶμα) μὲν ἐν πόντῳ κεῖται, (...) πνεῦμα δ' ἀγρὸς ἔχει». φησὶ δὲ καὶ Ἡσίοδος... cui similia, non eadem, occurrunt alia (ep. Fl. 28. 32. ep. Tz. 2), ut semper fere ad eandem incudem plura excusa legimus.

6. (590)

Epigrammata Porphyriana variis locis tangit Eustathius in commentariis Homericis, et praeter supra memoratos (ad ep. Fl. 7. 9 et 10 et fr. 5) his quidem duobus, ad Od. λ p. 1698 (v. fr. 7) et ad Il. β, 837 p. 356, ubi haec: οὐ μάρτην δὲ οὐδὲ τῶν ἔππων αὐτοῦ ἐμνήσθη, ἀλλ' ὅτι αὐτοῖς πεποιθὼς ὁ Ἄσιος ἐν τοῖς ἐξῆς ὡς καλοῖς ἀφρονενύσεται καὶ πεσειέται ἔππων ὠκυπόδων ἐλατήρ Θρασυκάρδιος» κατὰ τὸ εἰς αὐτὸν ἐπίγραμμα.

7. (591)

James Millingen, Ancient unedited monuments. Painted Greek vases. Lond. 1822 p. 86 (pl. 36) ex vase picto in Magna Graecia reperto hoc profert epigramma cippo Oedipi inscriptum (cf. Welcker Syll. ep. Gr. Bonn. 1828 p. 138 no. 103):

Νώτῳ μὲν μαλάχην τε καὶ ἀσφόδελον πολύριζον,
κόλπῳ δ' Οἰδιπόδην Λαίον υἱὸν ἔχω.

quod in peplum receptum fuisse docet Eustath. in Od. λ, 538 p. 1698: διὸ καὶ ὁ ἀσφόδελος ῥακείωται νεκροῖς διὰ τὸ πρὸς τὴν σποδὸν ὁμοιόφω-
νον καὶ ἐφυτεύετο ἐν τοῖς τάφοις τὸ τοιοῦτον φυτὸν, ὥς δημοῖ καὶ τι
τῶν παρὰ τῷ Πορφυρίῳ ἐπιγραμμάτων λέγον ὡς ἀπὸ τινος τάφου,
ὅτι «νῶτῳ μὲν μαλάχην καὶ ἀσφόδελον πολύριζον, κόλπῳ δὲ τὸν
δεῖνα ἔχω».

Οἰδιπόδαν scribitur in vase, ut supra ep. Fl. 45 περιγαμίδαν et
omnino saepe α pro epico η in his reliquiis (praeterea νῶτῳ μολαχην
omisso μεν, et ἀσφοδολον).

IX. ORATIONES ET EPISTOLAE.

LIX.

Ἀπολογία ἀσεβείας πρὸς Εὐρυμέδοντα.

Ἀσεβείας criminis in Aristotelem coniecti fama, quam tractant epistolae (fr. 13 cf. Pseudo-Aristippus apud D. L. 5, 3), rhetorem quendam commovisse videtur ut, sicut Socratis in simili plane causa damnati et accusationem et defensionem post mortem multi (velut Polycrates), ita ipse contra fictam quandam *γραφὴν ἀσεβείας* ederet *ἀπολογίαν Ἀριστοτέλους*, quem librum epistolis fortasse coevum citant Athenaeus et ex Favorino Diogenes Laertius. neque sola haec oratio philosopho tribuebatur. *ἐγκώμια* enim eius extitisse dicuntur et in Platonem (cf. epist. fr. 3), cuius vitam exposuerit (cf. Clearchus Aristotelicus *ἐν τῷ Πλάτωνος ἐγκωμίῳ* apud D. L. 3, 2 fr. 43 Müll.), et in Alexandrum regem scripta, quorum alterum commemorat Olympiodorus, alterum et Themistius et Iulianus, quorum verba apposuisse refert. ita, igitur Olympiod. in Pl. Gorg. pr. 41 (p. 395 ed. Alb. Iahn.): ὅτι δὲ καὶ Ἀριστοτέλης σέβει αὐτὸν (sc. τὸν Πλάτωνα) ὡς διδάσκαλον, δῆλός ἐστι γράψας ὅλον λόγον ἐγκωμιαστικόν· ἐκτίθεται γὰρ τὸν βίον αὐτοῦ καὶ ὑπερεπαινεῖ. ad quem quidem sermonem nihil pertinet Plutarchi locus in l. adv. Colot. c. 20: καὶ τῶν ἐν Δελφοῖς γραμμάτων θειότατον ἐδόκει τὸ γινῶθι σαυτὸν· ὃ δὴ καὶ Σωκράτει (cf. Plato in Alcibiade) ἀπορίας καὶ ζητήσεως ταύτης ἀρχὴν ἐνέδωκεν, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Πλατωνικοῖς εἴρηκε. qui nimirum Aristoteles non Plutarchi esse sed librarii cuiusdam ex Aristoxeno male lecto natus videretur, cuius fragmentum hoc ex vita Platonis (cf. Xenocratis *ἐν τῷ περὶ τοῦ Πλάτωνος βίον* de philosophia eius expositionem apud Simpl. de coelo p. 470, 28 Br.) addendum esset ceteris a Müllero (Fr. hist. Gr. t. II p. 282) collectis, nisi ad Ar. de philosophia Platonis dialogum pertinere illa docuisset Bournot, Platonica Ar. opusc. p. 15. in Alexandrum autem certum quendam λόγον ἐγκωμιαστικόν (cf. Hesych. app. περὶ Ἀλεξάνδρου?) manifesto significavit Themistius.

stius in or. III ad Constantium imperatorem (ed. Dindorf, Lips. 1832 p. 55 = p. 45^d Hard.): οἱ δὲ τὰ ἄλλα ἐπαινοῦντες οὐ σὲ ἀλλὰ τὰ σὰ τεθναμάκασι . . . ὃν δὲ (ut ipsum scil. Themistium) οὐδὲν ἐκπλήττει καὶ ἐπιστρέφει τῶν ἔξωθεν, οὗτός ἐστιν ὁ δυνάμενος διιδεῖν τὸν ἀληθινὸν βασιλέα. διὰ ταῦτα οὐ κρύβδην φέρει τὸν ψῆφον οὐδὲ προστησάμενος ἕτερον σχῆμα τῷ λόγῳ οὐδὲ βασιλείαν μὲν ἐπαινῶν, τὸν βασιλεύοντα δὲ οὐ θαρσῶν, ἀλλ' ἀναβὰς ἐπὶ τὸ ὑψηλὸν τοῦτο βῆμα καὶ στὰς ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων ἀνακηρύττειν σε οὐκ ἀνάλυσται μετὰ πλείονος τῆς παρρησίας ἢ Ξενοφῶν Ἀγησίλαον καὶ Ἀλέξανδρον Ἀριστοτέλης καὶ τὰ τελευταῖα δὴ ταῦτα ὁ Ζήνωνος ἐραστής τὸν καθ' ἑαυτὸν βασιλέα (id est Persaeus Antigonus, cf. Them. or. 32 p. 432 sq. Diog. L. 7, 6. 13. 14—15. 36). cuius loci rationem illustrat simul et confirmat geminus Iuliani orat. 3 (i. e. encom. Eusebiae imperatr.) p. 193 Pet.: καὶ ἐπῆναι γε Ἰσοκράτης (de cuius λόγοις ἐγκωμιαστικοῖς etiam or. 7 p. 438) πολλοὺς καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης, Ξενοφῶν δὲ καὶ Ἀγησίλαον τὸν βασιλέα καὶ Κῦρον τὸν Πέρσην . . . καὶ τοὺς ἐπαινοὺς ξυγγραφῶν οὐκ ἀπεκρύπτετο. ἐμοὶ δὲ θαυμαστὸν εἶναι δοκεῖ, εἰ τοὺς ἀνδρας γε τοὺς καλοὺς προθύμως ἐπαινεσόμεθα, γυναῖκα δὲ ἀγαθὴν τῆς εὐφημίας οὐκ ἀξιώσομεν. aut eundem de Alexandro λόγον aut alium συμβουλευτικὸν ad Alexandrum viventem scriptum (cf. πρὸς Ἀλέξανδρον Hes.) legisse videtur Cicero ep. ad Att. 12, 40: συμβουλευτικὸν (ad Caesarem sc.) saepe conor, nihil reperio. et quidem mecum habeo et Ἀριστοτέλους et Θεοπόμπου πρὸς Ἀλέξανδρον. sed quid simile? illi et quae ipsis honesta essent scribebant et grata Alexandro. ecquid tu eiusmodi reperis? cf. ad Att. 13, 28: sed in mentem nihil venit. nam quae sunt ad Alexandrum hominum eloquentium et doctorum suasionες vides quibus in rebus versentur. adolescentem incensum cupiditate verissimae gloriae, cupientem sibi aliquid consilii dari quod ad laudem sempiternam valeret, cohortantur. assentatus igitur est regi in suasoria quadam oratione falsus Aristoteles, non tamen ita ut non severius de adulate Alexandri Aristotele declamasse videatur Tertullianus (apologet. 46. cf. Tatian. adv. Gr. 3). de Theopompi suasoria, qui et ipse praeterea non solum laudationem Alexandri sed vituperium scripsit, cf. Müller Fr. hist. Gr. t. I praef. p. 73. atque ita Aristoteli etiam praeter panegyricum inter ψευδἐπίγραφα cum Aristotelis apologia (ἀπολογία εὐσεβείας πρὸς Εὐρυμέδοντα) vituperationem Alexandri (Ἀλεξάνδρου ἐγκλησίαν) tribuit appendix indicis Hesychiani, eadem praeterea ἐγκώμιον λόγου et ἐγκώμιον πλούτου (corr. πλάτωνος?), post quae sequitur: πρὸς Ἀλέξανδρον. quod autem Aristotelem quendam rhetorem Siculum, qui contra Isocratis

panegyricum scripserit, nominat Demetrius Magnes (apud D. L. 5, 35), id huc non pertinere neque *ψευδεπιγραφίαν* hanc explicare patet.

1. (592).

Athenaeus XV p. 697^a: ἀλλὰ μὲν καὶ αὐτὸς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ ἀπολογίᾳ τῆς ἀσεβείας, εἰ μὴ κατέψευσται ὁ λόγος (cf. ind. Hesych.), φησὶν αὐτὸν γὰρ ἂν ποτε Ἑρμείᾳ θύειν ὡς ἀθανάτῳ προαιρούμενος ὡς θνητῷ μνημεῖα κατεσκεύαζον καὶ ἀθανατίζειν τὴν φύσιν βουλόμενος ἐπιταφίους ἂν τιμαῖς ἐκόσμησα.

Haec epistolarum auctorem plane sapiunt. ceterum accusationem ipsam ex hoc fortasse apologiae testimonio memoravit etiam Lucian. eunuch. 9: ὁ Ἀριστοτέλης . . . εἰς ὑπερβολὴν θαναμάσας Ἑρμείαν τὸν εὐνοῦχον τὸν ἐκ τοῦ Ἀταρνέως τύραννον ἄχρει τοῦ καὶ θύειν αὐτῷ κατὰ ταῦτά τοις θεοῖς. alterius de Pythiade famae ex Pseudo-Aristippo Laertius 5, 4, ex Lycone Aristoteles apud Eusebium praep. cv. XV, 2 mentionem faciunt.

Cf. Diog. L. 5, 5: ὁ δ' οὖν Ἀριστοτέλης . . . ὑπεξῆλθεν εἰς Χαλκίδα, Εὐρυμέδοντος αὐτὸν τοῦ ἱεροφάντου δίκην ἀσεβείας γραψαμένου ἢ Δημοφίλου (ita scil. ut Demophilo rhetori Ephorique Isocratei ut videtur filio — cf. Suid. s. Ἐφορος, Marx Eph. fr. p. 30 — auctor esset Eurymedon sacerdos), ὡς φησι Φαβωρίνος ἐν παντοδαπῇ ἱστορίᾳ, ἐπειδήπερ τὸν ὕμνον ἐποίησεν εἰς τὸν προειρημένον (c. 3 ex Ps. Aristippo) Ἑρμείαν . . . (c. 9:) τοῦτον (Ar. sc.) πρῶτον Φαβωρίνος ἐν παντοδαπῇ ἱστορίᾳ λόγον φησὶ δικανικὸν ὑπὲρ ἑαυτοῦ συγγράφαι ἐπ' αὐτῇ ταύτῃ τῇ δίκῃ [καὶ λέγειν (sc. in epist. ad Antipatrum, cf. ep. fr. 13) ὡς Ἀθήνησιν «ὄχνη ἐπ' ὄχνη γηράσκει, σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ». Athen. XV p. 690^a: ἀλλὰ μὲν καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ πολυμαθεστάτου γραφὲν Ἀριστοτέλους εἰς Ἑρμείαν τὸν Ἀταρνέα οὐ καϊὰν ἐστίν, ὡς ὁ τὴν τῆς ἀσεβείας κατὰ τοῦ φιλοσόφου γραφὴν ἀπενεγκάμενος Δημόφιλος εἰς αἰδῶ τε (locum corruptum, cui deest verbum *accusavit* vel *mentitus est* velut εἶπε in epitoma, sic emendavit Boeckh, Hermias von Atarneus 1853 p. 148: Δημόφιλός τις διέδωκε) παρασκευασθεὶς ὑπ' Εὐρυμέδοντος, ὡς ἀσεβοῦντος καὶ ἄδοντος ἐν τοῖς συσσιτίοις ὁσημέραι εἰς τὸν Ἑρμείαν παιᾶνα, ἀλλὰ τῶν σκυλίων ἔν τι καὶ αὐτὸ εἶδος ἐστίν.

Πρὸς Ἀλέξανδρον (συμβουλευτικὸς).

2. (503)

Cic. ad Att. 12, 40. 13, 28. — vide praef.

Cum antiqua hac ad Alexandrum oratione suasoria (nedum cum ipso περὶ βασιλείας dialogo, cuius ex veterum auctorum testimoniis obscuram quandam notitiam tradebant commentatores) parum verisimile est commune quidquam fuisse epistolae illi, quam ad Byzantini imperii litteras in hoc genere secundas pertinere existimaveris (una cum epistola Aristotelis ad Alexandrum de regimine principum quae vulgo appellatur Secretum secretorum, cum *historia Alexandri* Pseudo-Callisthenis aliisque) *Aristotelis ad Alexandrum regem de moribus rege dignis*, quae quidem inserta operi cuidam (lib. II cap. 4) quod inscribitur *Dicta philosophorum* (sc. Graecorum) nunc etiam legitur in codicibus et Arabicis et Hebraicis. etenim Arabicam libri versionem ab interprete celeberrimo Honein ben Ishak (Chananja ben Isak ha-Nozri i. e. Christianus, v. Steinschneider, Catalogus librorum Hebraeorum bibl. Bodlei. Berol. 1852—60 p. 1048) in Hebraicum sermonem convertit (sec. XIII) interpretes item celeberrimi Jehuda Charisi (de quo v. L. Dukes, Ehrensäulen u. Denksteine Hebraeischer Dichter. Wien 1837 p. 25—47), de cuius versione quae olim Rivae (1562) impressa esse dicitur cum libro de pomo (Steinschn. p. 2327), et de codicibus Vaticanis (Urb. hebr. 53 et 42 Assemani Bibl. Vatic. codd. Hebr. catal. p. 445. 436. cod. arab. 408 Assen. apud Mai. Coll. IV p. 503. cf. nunc Dressel in: Philologus XVI, 354. Berolini etiam Hebraicum exemplar haberi advertit Richardus Gosche, qui non immerito comparare videbitur codices Aethiopicos apud d'Abadie Catal. rais. de mss. Éthiopiens Paris 1859 sub n. 26. 73. 81. 122) cf. Wolf biblioth. Hebr. I, 385. Assemani l. c. Steinschneider Catal. p. 741 et 1317. atque simili quadam (vel eadem fortasse) Aristotelis ad regem epistola praecepta moralia exhibente usus est auctor similis cuiusdam *libri philosophorum moralium, quem transtulit de Greco (?) in Latinum magister Iohannes de Procida* († 1290), editi nuper (ex codice Parisino — alios plures ipse vidi, de quibus alibi. extat etiam saepissime scripta eiusdem libri Gallica versio antiqua a Guill. de Tignonville edita, de quo cf. P. Paris, Les mss. françois de la bibl. du roi t. V p. 2 sqq. 173. Catal. de la bibl. du duc de la Vallière t. I Par. 1783 p. 377) a Salvatore de Renzi in Collectionis Salernitanæ t. III Nap. 1854 (cf. etiam S. de Renzi, Il secolo decimo terzo e Giovanni de Procida. Nap. 1860), ubi in *dictis Aristotelis* post vitam Aristotelis (vitae vulgari Marcianaeque simi-

lem) praecepta ad Alexandrum plurima deinceps excerpta referuntur (p. 111—114), velut e. g. p. 114: *Et scripsit Alexandro in epistola sua: tribus de causis honorantur reges, sc. ex legum institutione bonarum, ex regionibus conquirendis et ex desertarum populatione terrarum. et etiam scripsit ei etc.* (atque ita in his alibi: *et dixit regi, et castigavit Alexandrum et dixit, et dixit o Alexander, et dixit Alexandro* non sine Christianae aetatis vestigiis. cf. etiam Shahrastāni II p. 185 Haarbrücker. sequuntur deinde post Aristotelem dicta Alexandri cum vita eius, quae partim consona habet cum *historia Alexandri* fabulosa, velut mortem Philippi p. 118 = hist. Al. c. 24 ed. C. Müller, partim eiusdem farinae alia. de epistola Alexandri consolatoria ad matrem, quae ibidem latine legitur p. 126, cf. Wolf, Assemani II. cc.). ceterum notandum est ab epistola illa *de moribus rege dignis* plane differre alteram quandam duarum fere paginarum Aristotelis *epistolam* (s. potius dissertatiunculam) *moralem* paraeueticam, quam ex Arabica versione Ali cuiusdam — i. e. secundum Steinschneiderum Ali ibn Rodhwau — Hebraice idem Charisi vertit, de qua Rivae item impressa a. 1559 atque iterum nuper Lipsiae 1844 edita dixerunt Wolf bibl. Hebr. I, 221. Dukes p. 28. Delitzsch in Naumannii cat. mss. bibl. senatoriae Lips. p. 284, 310. Krafft u. Deutsch, Die handschr. hebr. Werke der Hofbibl. zu Wien p. 136 et maxime Steinschneider Catal. bibl. Bodl. p. 1315. 741. 786 idemque apud Frankel Zeitschr. f. Judenthum III, 198. 276—78, qui eiusdem compendium insertum esse vidit in *Investigatore* i. e. libro *de scientiis* Schemtob Palquerae Iudaei Hispani fl. sec. XIII, de quo cf. Catal. p. 2544.

LXI.

(Ἐγκώμιον Ἀλεξάνδρου s. περὶ Ἀλεξάνδρου?)

3. (594)

P. Rutilius Lupus (qui sub Augusto librum suum ex Graeco Gorgiae contraxit rhetoris Atheniensis et Ciceroni subaequalis, cf. Ruhnck. praef. ed. Lugd. B. 1768) de figuris sententiarum I, 18 p. 62: *Merismos. hoc schema singulas res separatim disponendo et suum cuique proprium tribuendo magnam efficere utilitatem et illustrem consuevit. Lycurgi... item Aristotelis: «Alexandro enim Macedoni neque in deliberando consilium neque in proeliando virtus neque in beneficio benignitas deerat, sed dumtaxat in supplicio crudelitas. nam quum*

aliqua res dubia accidisset apparebat sapientissimus, quum autem configendum esset cum hostibus fortissimus, quum vero praemium dignis tribuendum liberalissimus, at quum animadvertendum clementissimus.

LXII.

(*Ἐγκώμιον Πλάτωνος.*)

4. (595)

Olymp. in Gorg. p. 395. — vide praef.

LXIII.

Ἐπιστολαί.

(*Ἐπιστολαὶ πρὸς Φίλιππον. Σηλυβρίων ἐπιστολαί. πρὸς Ἀλέξανδρον ἐπιστολαὶ δ. πρὸς Ἀντίπατρον θ. πρὸς Μέντορα α̃. πρὸς Ἀρίστων α̃. πρὸς Ὀλυμπιάδα α̃. πρὸς Ἡφαιστίων α̃. πρὸς Θεμισταγόρα α̃. πρὸς Φιλόξενον α̃. πρὸς Δημόκριτον α̃.*)

Epistolarum Aristotelis ad reges amicosque inscriptarum (de quibus v. Rose de libr. Aristot. p. 113—16. 39—40. 44) et fragmenta saepius a rhetoribus Graecis et sophistis afferuntur et integra specimina cum aliorum philosophorum epistolis servantur quinque in Aldina Graecarum epistolarum collectione olim cum eiusdem auctoris Philippi ad Olympiadem sexta editae (cf. Epistolae Graecanicae mutuae, Aurel. Allobr. 1606 fol. 314—16 et ap. Stahr. Arist. II p. 173—78), quarum tres ad Philippum, ad Alexandrum una unaque ad Theophrastum (eadem est Aristotelis, non Aristophanis, epist. ad Theophrastum quam edidit Boissonnade in: Notices et extr. t. XI p. 51), cuius ipsius quodam libro secunda ad Philippum callide utitur. quae omnes communi quadam lege ita compositae sunt, ut initium sumatur e loco quodam morali rhetorice explicato, unde ad eum ipsum de hoc argumento commonefaciendum convertatur oratio, ad quem mitti fingitur epistola. in qua adhortatione eadem fere formula ubique scriptor utitur (*διὸ περὶ 1. ὁθεν περὶ 2. διὸ ... εὐλαβοῦ 3. διὸ φημι δεῖν 4. διὸ περὶ 5.*) iam finis ita imponitur ut adhortatio illa ad unum applicata generali quadam cogitatione iterum confirmetur. quae tertia item particula solenni illa vocula γὰρ praecedenti adnectitur. qualium epistolarum libros, quum et artificii rhetorici antiquitus exculi certum genus proponant et fere totae versentur in sententiis moralibus,

intimo vinculo cohaerere cum universa praeceptorum moralium scriptione intelligitur (*ὑποθηκῶν* dico, *γνώμῶν*, *διατριβῶν*, *χρειῶν*, *ὁμολῶν* etc.) in Stoicorum praesertim, nec non et Peripateticorum Isocraticorumque sectis florente. quapropter non miraberis quod ex epistolis etiam utiles sententias excerpere florilegiorum auctores solebant, velut Io. Stobaeus, qui quam *Ἀριστοτέλους* apponit sententiam (fl. 45, 18: *δεῖ τοὺς νοῦν ἔχοντας τῶν δυναστευόντων μὴ διὰ τὰς ἀρχὰς ἀλλὰ διὰ τὰς ἀρετὰς θαυμάζεσθαι, ἵνα τῆς τύχης μεταπεσούσης τῶν αὐτῶν ἐγκωμίων ἀξιῶνται*), eam ex ipsa duxit ad Philippum prima epistola (ceterum eadem formula epistolographus utitur in altera ad Philippum: *διόπερ δεῖ τοὺς νοῦν ἔχοντας τῶν ἀνθρώπων* etc.) aliosque fortasse locos morales plures, quorum nunc sedes ignoratur, epistolarum libris debet (velut quas saepius citat Xenophontis, semel Simonis ad Aristippum). neque satis causae est cur illas epistolarum Aristotelicarum reliquias ex corpore a Ptolemaeo aliisque commemorato repetendas esse neges, praesertim quum et Socraticorum epistolas quae servantur satis antiquo iam tempore notas fuisse constet. ita Speusippi ad Xenocratem ep. (Socr. ep. 31 vel ap. Or. 33) citatur apud Laetium (4, 3) qui priorum doctrinam recoquit, apud eundem (4, 2) Dionysii ad Speusippum (Socr. ep. 34, qua respondet Speusippi ep. 33) cuius mentio est apud Athenaeum (XII, 546^d), qui idem Athenaeus Carystii Pergameni *ἐν τοῖς ἱστορικοῖς ὑπομνήμασι* testimonium habet Speusippi ad Philippum (Socr. ep. 28 vel 30 Orellii qui extrema verba de chartae Aegyptiacae extra Aegyptum raritate ex belli Persici ab Artaxerxe Ocho gesti tempestate orta plane non intellexit, cf. Diod. 16, 51) Platonisque quintam ad Perdiccam quam Cicero iam novit epistolam una citantis. Aeschinis item epistolarum unam citat Laetius (2, 61 = ep. Socr. 23 ad Phaedonem) idemque (2, 72) Aristippi ad Aretam (ep. Socr. 27 vel Or. 29) et Diogenis cynici (6, 23 = Diog. ep. 16 Ald. add. ed. Boiss. p. 132 Not. et extr. X, 2). diversi autem generis Aristotelis litteras fuisse neque eandem omnibus rationem ipse indicat Demetrius. etenim docens is quomodo epistola scribenda sit, arcendum quidem existimat (c. 231) ipsum illud *γνωμολογεῖν* et *προτρέπεισθαι* quod in servatis quinque epistolis conspicitur, atque allatis et paulo ante et aliis locis multis Aristotelis litterarum fragmentis, talem epistolae naturam praedicat ut *φιλοφρόνησις* sit *σύντομος καὶ περὶ ἀπλοῦ πράγματος ἐκθεσις καὶ ἐν ὀνόμασιν ἀπλοῖς* (cf. c. 227. 228—29). quae rhetorum definitio quum rhetoricum epistolae genus spectet sententiis quidem philosophicis parcentis, non item rhetoricis argumentis figurarumque ornatu carentis — hunc enim ipsarum Aristotelicarum reliquiae monstrant (cf. fr. 5. 8. 15),

ut aliena sit ab Aldinis, ita in eam fere quadret quam ex Andronici libro (de quo etiam Ptolemaeus testatur) traxit Gellius, omnino autem communibus multorum laudibus atque ad artis tradita praecepta repetitis convenit, quibus concisam quandam elegantiam subtilemque epistolarum Aristotelis brevitatem collaudare et quasi exemplar quoddam epistolaris colloquii proponere discentibus consueverunt (cf. Gell. et Demetr. in fr. 8. 16. Simplicius in categ. f. 2, γ ed. Bas. 1551 : τὸ δὲ δύνασθαι σαφῶς εἰπεῖν δηλοῖ μάλιστα ὁ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ χαρακτήρ τὸν ἀνὰ χεῖρας διάλογον ὃς ἐπιστολαῖς προσήκει μετ' εὐπρεπείας ἀποτυπούμενος. καὶ οὐδὲ ἐστὶ τις τῶν συνεγνωσμένων Ἀριστοτέλει περὶ τὸν ἐπιστολικὸν χαρακτήρα προσόμοιος. David in cat. p. 26^b20 Br. ἐν ... δὲ ταῖς ἐπιστολαῖς ἐστὶ σύντομος ... ἀλλὰ καὶ ὀριμὺς ἐστίν etc. v. fr. 13. Proleg. in cat. p. 36^b32 Br. Gregor. Naz. ep. 165. ad easdem denique σαφηνείας laudes quas in maius auxit repetitio, vel inviti redeunt Photii vituperia, qui in epist. 207 quum lecturis commendat Phalaridis Bruti Libanii Basilii Isidori epistolas, reiicit Platonis Aristotelis Demosthenis: αἱ δὲ τούτου — Πλάτωνος sc. — ἐπιστολαὶ ἴσον τε τῆς ἐκείνου λογιότητος καὶ τοῦ ἐπιστολιμαίου τύπου ἀπολείπονται. αἱ δὲ γε τοῦ Ἀριστοτέλους τῶν μὲν ἄλλων αὐτοῦ γραμμάτων λογοειδέστεραι, πλὴν οὐδὲ ταῖς Πλατωνικαῖς ἐξισάζουσι. Δημοσθένους δὲ ... οὐδὲν ἀμείνους εὐρήσεις τοῦ Πλάτωνος). fuisse tamen et longiores et loquaces non solum rerum narratione sed disputatione suasoria, ipsa rursus fragmenta significant a Demetrio exhibita (fr. 5 cum fr. 4 ex ep. ad Al. de restauranda Stagiritarum urbe, fr. 14) eiusdemque Demetrii verba fatentur (c. 234: ἐπεὶ δὲ καὶ πόλεσι ποτε καὶ βασιλεῦσι γράφομεν, ἔστωσαν τοιαῦται ἐπιστολαὶ μικρὸν ἐξηρημέναι πως· στοχαστέον γὰρ καὶ τοῦ προσώπου ὃ γράφεται· ἐξηρημέναι μέντοι καὶ οὐχ ὥστε σύγγραμμα εἶναι ἀντ' ἐπιστολῆς, ὥσπερ αἱ Ἀριστοτέλους πρὸς Ἀλέξανδρον καὶ πρὸς τοὺς Δίωκος οἰκέλους ἢ Πλάτωνος. cf. c. 228). quae verba ne de libro ad Alexandrum de mundo vel de rhetorica aliisque ad Alexandrum similibus interpreteris quibus praefationis loco epistola praeposita est — quorum primum scilicet τὴν πρὸς Ἀλέξανδρον ἐπιστολὴν simpliciter appellat Stobaeus ecl. I, 2, 36. 5, 22. 34, 2 — vetat ipsa Platonis epistola comparata (ep. 7 + 8, de qua male in duos pannos divulsa monuit Rose de Ar. I. p. 25). sequitur ergo varias collectas fuisse ut Platonis Diogenis aliorum ita etiam Aristotelis epistolas, partim quidem breves quales rhetoribus gratae essent, partim uberiores, velut Socraticorum epistolae 35, quarum copiis historicis de Platone et Hermia, de Stagiritis, de regibus Athenarumque fuga et Chalcide (ad Hermiam sine dubio spectavit etiam

ep. πρὸς Μέντορα) vitae Aristotelicae scriptor libens uteretur, eodem plane modo quo ficticiis Arati epistolis auctor vitae Arateae (v. Hipparch. de Arat. ed. Flor. 1507 p. 108. Müller Fr. h. Gr. IV, 310), partim denique sententiosae quibus utuntur florilegae. constat autem certum et separatim epistolarum Aristotelis volumen in sophistarum rhetorumque recentiorum manibus fuisse non solum Demetrii aetate, Dionis Chrysostomi, Favorini (fr. 13), Harpocratonis, sed Christianorum etiam sophistarum Basillii et Gregorii Nazianzeni quum ad Graecas litteras Athenis (sec. IV medio) incumbere, eoque in scholis usos esse philosophos Aristotelis interpretes qui magistri vitam traderent. neque veri simile videtur ex alia collectione desumptum fuisse unius servatarum quinque epistolarum fragmentum illud quod Stobaeus praebet. immo propter continuos sophistarum usus statuendum erit easdem tulisse τὸ πικτίον illud theologi (Greg. Naz. ep. 165. cf. Phot. ep. 207) quod τὰς Ἀριστοτέλους ἐπιστολάς continens λογίῳ δῶρον οἰκείον aestimat, atque eas quas primus collegisse atque edidisse dicitur Artemon ὁ τὰς Ἀριστοτέλους ἀναγράψας ἐπιστολάς, ut ait Demetrius, ὡς ἐν ὀκτὼ βιβλοῖς συνήγαγεν Ἀρτέμων τις μετ' Ἀριστοτέλην γενόμενος, testibus Davide (in categ. p. 24, 27 Br.) et Ptolemaeo (apud Wenrich. de auct. Gr. vers. p. 157. cf. Casiri I p. 308), Casandrensis scilicet librorum venator ex Athenaeo notus (cui plane comparandus quem de Ptolemaei Lagi epistolis monentem infert Lucianus pro lapsu inter salut. 10, Διονυσόδωρος ὁ τὰς ἐπιστολάς αὐτοῦ συναγαγών). post quem secundum eundem Ptolemaeum (cf. etiam p. 145 Wenr. *epistolae, libri III*) viginti non libros quidem sed epistolas (quot scil. Hesychius etiam ex Diogene qui Andronicum sequitur numeravit, primis duobus titulis qui numeris carent omissis), diversas ab Artemonis illis ut ait et ab ipso *inventas*, in indice librorum Aristotelis recensuit Andronicus, quasdam etiam ipse apposuit *in libro quinto de Aristotelis scriptis*, unde unam habuit Gellius. Andronici autem et Artemonis epistolas, quamvis diversas putaverit Ptolemaeus, ego pro certo statuo neque inter se differre neque ab eo volumine quod tenerent posteriores. sane vix credibile est Androniceas non fuisse easdem illas, quibus ab Artemone editis utitur Demetrius. ceterum ut obscurum illud Laertii aliquo modo expediam *Σηλυβρίων* (ita cod. Laur. antiquiss. 69, 13. vulgo *Σηλυμβρίων*) ἐπιστολαί, philosophi epistolis aliorum responsa (velut apud Gell. 20, 5) intermixta fuisse non prorsus negaverim, velut Diaris Aristotelis amici, cuius ad Aristotelem haberi epistolas ex testimonio antiquitus tradito repetit commentator anonymus (q. v. d. Philoponus) in I. II de anima (fol. K, 1^b ed. Ven. 1535) ad haec verba (de an. 2, 6 p. 418, 21): κατὰ συμβεβηκός

δὲ λέγεται αἰσθητὸν οἶον εἰ τὸ λευκὸν εἴη Διάρης (ita est in Oceano f. 449^b i. e. cod. Laur. 85, 1. vulgo legitur Διάρους υἱός. utrumque apud Themist. de an. f. 78^b: αἰσθητὸς γὰρ ὁ Διάρους υἱός ἢ ὁ Διάρης etc.). ita enim ille: λέγεται δὲ ὁ Διάρης οὗτος φίλος εἶναι τῷ Ἀριστοτέλει· φέρονται γοῦν αὐτοῦ (sc. Διάρους) πρὸς αὐτὸν ἐπιστολαί. τὸ οὖν λευκὸν τὸ ἐν τούτῳ καθ' αὐτὸ μὲν ὁρᾷ ἢ ὄψει, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ ὅτι ἐστὶ Διάρης οἶδε. τινὰ δὲ τῶν ἀντιγράφων ἔχουσι «Διάρους υἱός» (cf. Trendelenburg comm. p. 370). de quo Diare nihil neque apud Themistium (l. c.) neque apud Simplicium (de an. f. 35^b) neque alibi traditur. de reliquis Aristotelis epistolis cf. Rose l. c. 114. 116. ceterum aliorum quoque Peripateticorum (velut Theophrasti, Eudemi, Stratonis etc. de Hieronymo anceps est locus Athenaei X, 434^f: Ἱερώνυμός τε ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς Θεόφραστόν φησι λέγειν de Alexandro et Olympiade) praeter Aristotelis extitisse epistolas notum est.

Ἐπιστολαὶ πρὸς Φίλιππον.

1. (596)

Harpocr. (ex quo Photius et Suid.) s. v. Ὅτι ξένους τινὰς ἐαυτοῦ αἰχμαλώτους σκάπτοντας ἐν τῷ Φιλίππῳ ἀμπελουργίῳ καὶ δεδεμένους παρὰ πότον ἐξητήσατο παρὰ Φιλίππου Σάτυρος, Αἰσχίνης μὲν ἐν τῷ περὶ τῆς πρεσβείας (156) φησί. Δημοσθένης δ' ἐν τῷ κατ' Αἰσχίνου (193) φησὶν ὅτι Ἀπολλοφάνους θυγατέρας ἐξητήσατο καὶ εἰκε μᾶλλον ἀληθεύειν· καὶ γὰρ Ἀριστοτέλης ἐν τινι τῶν πρὸς Φίλιππον ἐπιστολῶν λέγει, ὥς Σατύρῳ τῷ ὑποκριτῇ τὰς Ἀπολλοφάνους θυγατέρας ἀφῆκεν.

2. (597)

Vita Aristot. cod. Marc. 257 f. Vita brevior Arist. quae praemittit 276^a: ἐτῶν δὲ γενόμενος ἑπτακαίδεκα τοῦ Πυθοῦ θεοῦ χρήσαντος αὐτῷ φιλοσοφεῖν (cf. Julian. or. 7 p. 442 Pet.) παρ' Ἀθήνησι (sic) φοιτᾷ Σωκράτει καὶ συνῆν (τούτῳ τὸν) μέχρι τελευτῆς αὐτοῦ χρόνον πλὴν ὀλίγον ὄντα. μετὰ δὲ τοῦτον τῆς Πυθίας κελουούσης αὐτῷ φοιτᾷ Πλάτῳ καὶ συνῆν τούτῳ τὸν μέχρι τελευτῆς αὐτοῦ χρόνον εἰκοσαετῆς τυγχάνων (in marg. cod. τούτῳ ἔτη τρία. τελευτήσαντος δὲ corrigitur: εἰκοσαετοῦς τυγχάνον- τοῦ Σωκράτους φοιτᾷ Πλάτῳ

τος pro εἰκοσαετῇ τυγχάνοντα, cf. καὶ τούτῳ σύνεστιν ἔτη εἴκοσι. Diog. L. 5, 9. Dion. Hal. opp. rhet. [καὶ τοσαύτην . . . p. 728 Reisk.), ὡς αὐτὸς ἐπιστέλλων Φιλίππῳ λέγει. [καὶ οὕτω . . .

Tertiam quandam (et Marcianae quidem rerum copia propiore) huius vitae recensionem a compluribus Aristotelis commentatoribus in categoriarum atque universae philosophiae prooemia receptae varieque mutatae sequitur interpretes Latinus sec. XIII in. (quem iam Albertus Magnus citat super eth. Opp. t. IV p. 9. qui locus addendus est ceteris apud Rosam de Arist. libr. p. 249. 254), qui haec habet:

Factus autem annorum decem et septem et Pythia precipiente ipsum philosophari mittitur Athenas, ubi adhesit Socrati et moratus est cum eo tribus annis. mortuo autem Socrate adhesit Platoni et moratus est cum eo annis viginti usque ad finem vite ipsius Platonis, sicut ipse declarat mittens Philippo. et tantam etc.

Haec si Socratis cum Platone ineptam confusionem tollas vitae huius primo auctori propriam, iam eodem fere tenore narravit Apollodorus apud Diog. Laert. 5, 9: φησὶ δ' Ἀπολλόδορος ἐν χρονικοῖς . . . παραβαλεῖν δὲ Πλάτῳ καὶ διατρίψαι (cf. Dionys. Hal. l. c. χρόνον εἰκοσαετῇ διέτριψε σὺν αὐτῷ) παρ' αὐτῷ εἴκοσιν ἔτη, ἐπὶ καὶ δέκα ἐτῶν συστάντα. de Pythia autem praecipiente studiique philosophici initio epistolae auctorem narravisse (non solum de Platone magistro), confirmare videtur Iuliani locus (cf. ad fr. 10) in orat. VII, ubi contra impietatis crimen Dionogenem cynicum defendit.

2a.

Iulian. or. VII p. 442 Pet.: πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλεν ὁ τῶν θεῶν εἵνεκεν εἰς Ὀλυμπίαν βαδίζων, ὁ τῷ Πυθίῳ πεισθεὶς καὶ φιλοσοφήσας (de qua re antea dixit Iulianus) ὥσπερ Σωκράτης ὕστερον, ὡς Ἀριστοτέλης· φησὶ γὰρ καὶ αὐτὸς (Aristoteles scil., nam de Socrate omnibus notum erat) εἶναι Πύθιον οἴκοι παρ' αὐτῷ, ὅθεν αὐτῷ καὶ ἡ ὁρμὴ πρὸς φιλοσοφίαν ἐγένετο· μὴ παρίεναι τῶν ἀνακτόρων εἶσω, εἰ μὴ τοῦτο ἐξέκλινε τὸ ὑποθεῖναι νόμοις ἑαυτὸν καὶ δοῦλον ἀποφῆναι πολιτείας;

3. (598)

Vita Arist. Marc. f. 276^b: καὶ φαίνεται (sc. ὁ Ἀριστοτέλης) ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς θαυμάζων Πλάτωνα καὶ συνιστὰς τοῖς βασιλεῦσι τοὺς Πλάτωνι κατὰ γένος κοινωνοῦντας.

Huiusmodi epistolae, quales συστατικὰς ἐπιστολὰς dicit alterius vitae scriptor (v. fr. 4), etiam nunc leguntur quarta Isocratis ad Philip-

pum et ad eundem Speusippi (Socr. ep. 28 vel sec. Orell. 30) aliaque Diogenis (ep. 18 Ald. et 19 Boiss.). quid autem quod sententia illa a Stobaeo (flor. 65, 11: Ἀριστοτέλης ἔφη τὸ κάλλος πάσης ἐπιστολῆς συστατικώτερον εἶναι) et Laertio (5, 18: τὸ κάλλος παντὸς ἔλεγεν ἐπιστολίου συστατικώτερον) allata ex ipsa quadam epistola commendaticia (sive Aristotelis sive cui alios illud attribuere ait Laertius Diogenis, cuius simile quoddam dictum refert Arrian. disc. Epictet. 2, 3. cf. Diog. ep. 18 Ald.) ducta esse videtur.

4. (599)

Vita Arist. Marc. f. 276^a sin.: ὁ δὲ
φιλόσοφος μέγα μέρος ὧν τῆς φι-
λοσοφίας ὀργάνῳ τῇ δυνάμει πρὸς
εὐποιαν ἐχρήσατο, ἔνα τε ἑκάστον
εὐεργετῶν καὶ πόλεις ὅλας καὶ πάν-
τας ἅμα. ὅσα μὲν γὰρ ἑκάστον εὐ-
εργέτησεν αἱ γεγραμμέναι αὐ-
τῷ κατὰ τοὺς βασιλέας περὶ
τινῶν ἐπιστολαὶ δηλοῦσιν. ὅσα
δὲ πόλεις ὅλας τὰ Σταγείρα δηλοῖ
καὶ Ἐρεσσὸς ἡ Θεοφράστου καὶ Φα-
νίου τῶν αὐτοῦ μαθητῶν πατρὶς·
τὴν τε γὰρ ἑαυτοῦ πατρίδα Στάγει-
ρα κατασκαφεῖσαν ὑπὸ Φιλίππου
(ol. 108, 1. cf. de oppidis 32 Chalci-
dicis a Philippo dirutis Demosth. or.
IX, 26. Stob. fl. 7, 65. Diodor. 16,
52. 53) περὶθεῖ τὸν Ἀλέξαν-
δρον (cf. Ael. v. h. 12, 54. Aristid.
or. i. I p. 144 Dind. praeterea Diog.
L. 5, 4. Plut. Alex. 7. Dio Chrys. or.
2, 79. 47, 9) δεύτερον κτίσαι καὶ
χώρας ἐτέρας αὐτῇ καταδιδόναι (sc.
in epistola quadam ad Alexandrum,
e qua fr. 5) . . . καὶ Ἐρεσσὸν μέλ-
λουσαν ὑπὸ Φιλίππου πολιορκηθῆ-
ναι ἔπεισεν ἀφελθῆναι. πολλὰ
δὲ καὶ Ἀθηναίους εὐεργέτησεν ἐν
τοῖς κατὰ Φίλιππον γράμ-
μασιν.

Vers. lat. vet.: *et cum esset magna pars philosophie, ad benefaciendum potentia usus est benefaciens et singulis proprie et omnibus communiter. et quod multis quidem proprie benefecerit, declarant misse ab eo epistole de quibusdam (et de quibusdam habet codicum meorum unus) ad regem. quod autem et communiter benefecit multis, demonstrat illud quod civitatem suam Stagiram (stragiram codd.) dirutam prius a Philippo induxit Alexandrum regem iterum reedificare . . . et etiam Eresum (ephesum codd.) urbem Theophrasti et Phanie (et theophanii codd. omnes) sui discipulorum debentem destrui liberavit a destructione.*

Quod ad εὐεργετεῖν illud, cf. fr. 3. 5. 7. 11 et cum omni hoc vitae loco simillimum Plutarchi ex antiquiore quodam vitae huius fundo proficientis, non posse suav. sec. Epic. c. 15 (ubi pro Φειδίου corrigas Φανίου).

Ἐπιστολαὶ πρὸς Ἀλέξανδρον (add. fr. 4).

5. (600)

Demetrius π. ἐρμ. c. 233 (p. 90 Walz.): Ἀριστοτέλης μέντοι καὶ ἀποδείξει πὺν χρητὰ ἐπιστολικαῖς. οἷον διδάξει βουλόμενος ὅτι ὁμοίως χρητὲς εὐεργετεῖν τὰς μεγάλας πόλεις καὶ τὰς μικράς (Stagira scil.), φησὶν «οἱ γὰρ θεοὶ ἐπ' ἀμφοτέραις ἴσοι· ὥστ' ἐπεὶ αἱ χάριτες θεαί, ἴσαι ἀποκείσονται σοὶ παρ' ἀμφοτέραις». καὶ γὰρ τὸ ἀποδεικνύμενον αὐτὸ ἐπιστολικὸν καὶ ἡ ἀπόδειξις αὐτή.

εὐεργεσίαν regi Philippo praedicat etiam in ep. ad Phil. II (p. 174 Stahr.).

6. (601)

Dio Chrysost. or. 47 p. 601 Emper.: καὶ τὸν Ἀριστοτέλην ἐνίοτε ἐμακάριζον, ὅστις Σταγειρίτης ὦν· τὰ δὲ Σταγείρα κώμη τῆς Ὀλυνθίας ἦν· ἀλούσης δὲ Ὀλύνθου συγγενόμενος Ἀλεξάνδρῳ καὶ Φιλίππῳ διεπράξατο οἰκισθῆναι πάλιν τὸ χωρίον (cf. or. 2 p. 40), καὶ μόνον αὐτὸν ἔφασκον εὐτυχῆσαι τὴν εὐτυχίαν ταύτην ὥστε τῆς πατρίδος οἰκιστὴν γενέσθαι. μετὰ δὲ πρῶην ἐνέτυχον ἐπιστολῇ τινί, ἐν ᾗ ἐστὶ μετανοῶν καὶ ὀδυρόμενος καὶ λέγων ὅτι τούτων τινὲς καὶ τὸν βασιλεῖα καὶ τοὺς ἀφικνουμένους σατράπας διαφθεύρουσιν, ὥστε μὴδὲν ἀγαθὸν γενέσθαι μὴδὲ ὅλως κατοικισθῆναι τὴν πόλιν (fort. ὥστε μὴδὲν ἂν κακὸν γ. τὸ μὴδ' ὅλως etc.). ὅπου δὲ τὸ κατοικισθῆναι τοῖς ἐκπεσοῦσι (τὴν πόλιν scil. ita ut nihil hic excidisse videatur, sicut volunt editores, cf. not. Emper.) καὶ τοῦτο ἐλύπει τινάς, εἰ φυγάδες καὶ ἀπόλιδες (cf. Plut. Alex. 7 de Philippo qui Stagiritarum urbem συνώκισε πάλιν καὶ τοὺς διαφυγόντας ἢ δου-

λεύοντας τῶν πολιτῶν ἀποκατέστησε, Alexandri scil. precibus commotus quem litteris adlisse fingitur Aristoteles supra in fr. 4. 5) πατρίδα ἔξουσι καὶ πολιτεύσονται κατὰ νόμους ἐν ἐλευθερίᾳ, μᾶλλον δ' ἥρουντο διωκίσθαι κατὰ κώμας τοῖς βαρβάροις ὁμοίως ἢ σχῆμα πόλεως καὶ ὄνομα ἔχειν· ἢ που προσήκει θαυμάζειν καὶ εἰ ἄλλο τι λυπεῖ τινάς; ὁ δ' οὖν Ἀριστοτέλης ἐπιστέλλων γράφει ὥς τοῖς πράγμασιν ἀπειρηκώς· φησὶ γὰρ αἶρειν τοὺς δακτύλους τοὺς Ἰδαίους· καὶ νυμίζετε καὶ εἰ τινές εἰσιν ἕτεροι. καὶ γὰρ δὴ πλεῖον ἔσχυσεν ἢ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων κακοδαιμονία τῆς τοῦ Ἀριστοτέλους σπουδῆς, ὥστε οὐκ εἶσαν προβῆναι τὸ κωμίον εἰς ἀξίωμα πόλεως καὶ νῦν ἔτι ἀοίκητόν ἐστιν.

7. (602)

Elia. var. hist. XII, 54; Ἀλέξανδρον Ἀριστοτέλης ὀργιζόμενον πρᾶναι βουλόμενος καὶ παῦσαι χαλεπαίνοντα πολλοῖς ταυτὶ πρὸς αὐτὸν γέγραπεν· «ὁ θυμὸς καὶ ἡ ὀργὴ οὐ πρὸς ἡσούς (codd. ἴσους, corr. Rutgers. var. lect. I, 6) ἀλλὰ πρὸς τοὺς κρείττους γίνεται· σοὶ δὲ οὐδεὶς ἴσος».

8. (603)

Gellius 20, 5: eos libros generis acroatici quum in vulgus ab eo (sc. Aristotele) editos rex Alexander cognovisset . . . literas ad Aristotelem misit, non eum recte fecisse quod disciplinas acroaticas, quibus ab eo ipso eruditus foret, libris foras editis invulgasset . . . exempla utrarumque literarum sumta ex Andronici philosophi libro subdidi. amavi (cf. ed. Hertz) autem prorsus in utriusque epistola brevitatis elegantissimae filum tenuissimum . . .

(omitto Alexandri epistolam)

Ἀριστοτέλης βασιλεῖ Ἀλεξάνδρῳ εὖ πράττειν. Ἐγραψάς μοι περὶ τῶν ἀκροατικῶν λόγων οἴόμενος δεῖν αὐτοὺς φυλάττειν ἐν ἀπορρήτοις. Ἴσθι οὖν αὐτοὺς καὶ ἐκδεδομένους καὶ μὴ ἐκδεδομένους· ξυνετοὶ γὰρ εἰσι μόνοις τοῖς ἡμῶν ἀκούσασιν. ἔρρωσο.

Epistolam hanc, quae eiusdem manifesto auctoris est atque Alexandri epistola cui respondet, ex Asia missam fuisse Gellio consentit Plutarchus in Alex. c. 7 (cf. Themistius or. 26 p. 385 Dind.: τοῦτο δὲ — sc. τὸ μυστικόν — ἐμχανήσατο ὅπως καὶ ἔχοντες μὴ ἔχωσιν οἱ ἀμήητοι).

Ἐπιστολαὶ πρὸς Ἀντίπατρον.

9. (604)

Aristocles libro VII περὶ φιλοσοφίας apud Euseb. praep. ev. 15, 2 (l. IV p. 12 ed. Gaisf. Ox. 1843 = p. 793^b ed. Fr. Viger. Paris. 1628): τὰ

μὲν οὖν ἄλλα (in Aristotelem convicia) προδήλως πέπλασται, δύο δὲ ταῦτα δοκεῖ πιστεύεσθαι δι' ἃ ψέγουσί τινες αὐτόν· ἔν μὲν ὅτι τὴν Ἑρμείου γῆμει φύσει μὲν ἀδελφὴν, θετὴν δὲ θυγατέρα Πυθιάδα, κολακεύων αὐτόν ... περὶ δὲ τοῦ γάμου τοῦ Πυθιάδος ἀποχρώντως αὐτὸς ἐν ταῖς πρὸς Ἀντίπατρον ἐπιστολαῖς ἀπολελόγηται· τεθνεῶτος γὰρ Ἑρμείου διὰ τὴν πρὸς ἐκείνον εὐνοίαν ἔγημεν αὐτήν, ἄλλως μὲν σώφρονα καὶ ἀγαθὴν οὖσαν, ἀτυχοῦσαν μέντοι διὰ τὰς καταλαβούσας συμφορὰς τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς.

Hermiam interfectum spectavit sine dubio etiam epistola πρὸς Μέντορα (cf. Rose de Ar. I. p. 116).

10. (605)

Plutarch. περὶ εὐθυμίας c. 13: Ἀριστοτέλης δὲ πρὸς Ἀντίπατρον γράφων «οὐκ Ἀλεξάνδρῳ μόνον, ἔφη, προσήκει μέγα φρονεῖν ὅτι κρατεῖ πολλῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' οὐχ ἥττον οἷς ὑπάρχει περὶ θεῶν αἰδεῖ δοξάζειν» (i. e. philosophis).

Eundem locum ex epistola quae Alexandro vivo scripta esse fingitur, iterum ex collectaneis repetit Plut. in I. περὶ τοῦ ἑαυτὸν ἐπαινεῖν ἀνεπιφθόνως c. 16: οὕτω δὲ καὶ πρὸς Ἀλέξανδρον (sc. in ep. ad Antipatrum data) ὁ Ἀριστοτέλης οὐ μόνον ἔφη τοῖς πολλῶν κρατοῦσιν ἐξεῖναι μέγα φρονεῖν ἀλλὰ καὶ τοῖς περὶ θεῶν δόξας ἀληθεῖς ἔχουσι. atque tertium idem de prof. in virt. 6: ὁ δὲ Ἀριστοτέλης πρὸς Ἀντίπατρον περὶ Ἀλεξάνδρου γράφων ἔφη μὴ μόνον ἐκείνῳ προσήκειν ὅτι πολλῶν κρατεῖ μέγα φρονεῖν, ἀλλ' οὐδὲν ἥττον εἴ τις ὀρθῶς γινώσκει περὶ θεῶν.

Callisthenem fortasse defendit aut se ipsum potius, si quidem eandem epistolam tetigerit Iulianus in ep. ad Themistium (p. 487 Pet.): ἐγὼ μὲν οὖν Ἀλεξάνδρου φημὶ μελίζονα τὸν Σωφρονίσκου κατεργάσασθαι ... καὶ τοῦτο οὐκ ἐγὼ μόνος, Ἀριστοτέλης δὲ πρότερον ἔοικεν ἐννοήσας εἰπεῖν, ὅτι μὴ μείον αὐτῷ προσήκει φρονεῖν ἐπὶ τῇ θεολογικῇ συγγραφῇ τοῦ καθελόντος τὴν Περσῶν δύναμιν.

11. (606)

Demetrius περὶ ἑρμηνείας c. 223 (p. 96 Walz.): ἐπεὶ δὲ ἐπιστολικὸς χαρακτήρ δεῖται ἰσχνότητος (describitur enim ὁ ἰσχνὸς χαρακτήρ λόγου), καὶ περὶ αὐτοῦ λέξομεν. Ἀρτέμων μὲν οὖν ὁ τὰς Ἀριστοτέλους ἀναγράφας ἐπιστολάς φησιν, ὅτι δεῖ ἐν τῷ αὐτῷ τρόπῳ διάλογόν τε γράφειν καὶ ἐπιστολάς· εἶναι γὰρ τὴν ἐπιστολὴν οἷον τὸ ἔτερον μέρος τοῦ διαλόγου. (224) καὶ λέγει μὲν τι ἴσως, οὐ μὴν ἅπαν· δεῖ γὰρ ὑποκατεσκευασθαι πῶς μᾶλλον τοῦ διαλόγου τὴν ἐπιστολὴν· ὁ μὲν γὰρ

μμεῖται αὐτοσχεδιάζοντα, ἡ δὲ γράφεται καὶ δῶρον πέμπεται τρόπον τινα. (225) τίς γοῦν οὕτως ἂν διαλεχθεῖη πρὸς φίλον ὥσπερ ὁ Ἀριστοτέλης πρὸς Ἀντίπατρον ὑπὲρ τοῦ φυγάδος γράφων τοῦ γέροντός φησιν· «εἰ δὲ πρὸς ἀπάσας οἴχεται γὰς (ita Valck., codd. τὰς) φυγάς οὗτος (τὰς φυγάς οὕτως Victorius sec. Walz. p. 97 not.) ὥστε μὴ καταγεῖν, δῆλον ὡς τοῖσγε εἰς Αἰδου κατελθεῖν βουλομένοις οὐδεὶς φθάνος». ὁ γὰρ οὕτω διαλεγόμενος ἐπιδεικνυμένῳ ἔοικε μᾶλλον, οὐ λαλοῦντι.

12. (607)

Aelian. var. hist. XIV, 1: Ἀριστοτέλης ὁ Νικομάχου σοφὸς ἀνὴρ καὶ ὦν καὶ εἶναι δοκῶν, ἐπεὶ τίς αὐτοῦ ἀφείλετο τὰς ψηφισθείσας αὐτῷ ἐν Δελφοῖς τιμὰς, ἐπιστέλλων πρὸς Ἀντίπατρον περὶ τούτων φησὶν· «ὑπὲρ τῶν ἐν Δελφοῖς ψηφισθέντων μοι καὶ ὦν ἀφηρημαὶ νῦν οὕτως ἔχω, ὥς μήτε μοι σφόδρα μέλλειν ὑπὲρ αὐτῶν μήτε μοι μηδὲν μέλειν».

Peripatetice sane inventum!

13. (608)

Vita Ar. Marc. f. 276^b: ἐπαναστάντων δὲ αὐτῷ τῶν Ἀθηναίων, δὲ ἀνταρσίας γενομένης ἐν τοῖς ὑπεχώρησεν εἰς Χαλκίδα τοσοῦτον Ἀθηναίοις ἤλθεν ὁ Ἀριστοτέλης ὑπειπὼν ὡς «οὐ συγχωρήσω Ἀθηναίοις δις ἁμαρτεῖν εἰς φιλοσοφίαν». οἰς (sc. in apologia. cf. Laert. 5, 9 et 5, 4) ὅτι «οὐκ ἔασω ὑμᾶς δις εἰς φιλοσοφίαν ἁμαρτεῖν». καὶ γὰρ ἤδη ἦσαν τὸν Σωκράτην φωνεῦσαντες οἱ Ἀθηναῖοι. ἐδήλωσε δὲ ἔπειτα ὅτι «ὅλην τὴν Ἀθήνην διατρέβειν ἐργώδες» (277^a) ὅλην γὰρ ἐπ' ὅλην καὶ Ἀντιπάτρῳ τῷ βασιλεῖ ὅτι «τὸ γηράσκει, σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ» (Od. 7, 120), τὴν διαδοχὴν τῶν συκοφαντούντων αἰνιτιτόμενος.

Vita Ps.-Amm. f. 5^b: μετέπειτα δὲ ἀνταρσίας γενομένης ἐν τοῖς Ἀθηναίοις ἤλθεν ὁ Ἀριστοτέλης ἐν Χαλκίδι εἰρηκῶς τοῖς Ἀθηναίοις (sc. in apologia. cf. Laert. 5, 9 et 5, 4) ὅτι «οὐκ ἔασω ὑμᾶς δις εἰς φιλοσοφίαν ἁμαρτεῖν». καὶ γὰρ ἤδη ἦσαν τὸν Σωκράτην φωνεῦσαντες οἱ Ἀθηναῖοι. ἐδήλωσε δὲ ἔπειτα ὅτι «ὅλην τὴν Ἀθήνην διατρέβειν ἐργώδες». εἶπε δὲ καὶ τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο ἔπος· «ὅλην ἐπ' ὅλην γηράσκει, σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ», ὡς ἐκ τούτων ἐλέγχων τὰς τῶν Ἀθηναίων συκοφαντίας.

Vers. lat. vel.: *insurgentibus autem ipsi Atheniensibus ivit Calcidiam (al. l. calcidam) hoc dicens «non concedam Atheniensibus bis peccare in philosophiam». et millens Antipatro scribit «Atheniensibus com-*

morari periculosum. et dixit illud Homeri «pirus namque supra pirum senescit, ficus autem supra ficum», successionem accusatorum enigmatische dicens.

Hanc epistolam Favorinus etiam (cf. Rose de Ar. I. p. 44) citavit ἐν παντοδαπῇ ἱστορίᾳ, sicut patet ex Diog. Laert. 5, 9 (cf. apol. fr.). cf. etiam David in Arist. categ. p. 28^b25 Br. qui ex vita Arist. parum accurate narrans diversa confundit: ὅτι γὰρ δορυμὺς ἐστὶν (ὁ Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς), δηλοῖ αὐτοῦ μία ἐπιστολή. μετὰ γὰρ θάνατον Σωκράτους ὑπεξελθὼν Ἀθηναίων καὶ διατριβῶν ἐν Χαλκίδι ἀνεκαλεῖτο ὑπὸ Ἀθηναίων ἐπανελθεῖν, καὶ μὴ πεισθεὶς ἀντέγραψεν οὕτως «οὐ μὴ πείσω (corr. ἐάσω) Ἀθηναίους δις ἁμαρτεῖν εἰς φιλοσοφίαν, παρ' οἷς ὄχνη ἐπ' ὄχνη γηράσκει, σῦκον δ' ἐπὶ σῦκῳ». διὰ δὲ τοῦ σῦκον δ' ἐπὶ σῦκῳ ἠνέξατο τοὺς συκοφάντας πολλοὺς ὄντας Ἀθήνῃσι καὶ αἰεὶ δεχομένους αὐτοὺς καὶ μηδέποτε λήγοντας. rem ipsam praeter recentiores tetigit etiam Origenes (c. Cels. 1, 65).

14. (609)

Demetr. π. ἐρμ. c. 144 (p. 66 W.) docens unde orationis gignantur αἱ ἀπὸ λέξεως χάριτες, ita ait: καὶ ἐξ ἰδιωτικοῦ δὲ ὀνόματος γίνεταί (χάρις), ὥς ὁ Ἀριστοτέλης «ὅσῳ γὰρ, φησί, μονώτης εἰμί, φιλομυθότερος γέγονα»· καὶ ἐκ πεποιημένου, ὥς ὁ αὐτὸς ἐν τῷ αὐτῷ «ὅσῳ γὰρ αὐτίτης καὶ μονώτης εἰμί, φιλομυθότερος γέγονα». τὸ μὲν γὰρ μονώτης ἰδιωτικώτερον ἔθους ἦδη ἐστὶ, τὸ δὲ αὐτίτης πεποιημένον ἐκ τοῦ αὐτός.

Hanc relictis Athenis senex fingitur Chalcide scripsisse (cf. Stahr, Aristotelia I p. 201). ceterum φιλομυθία illa non excusare tantum saepius scribentem videtur, sed amplitudinem epistolae significare (qualem ad Alexandrum epistolarum memorat Demetrius).

15. (610)

Demetrius π. ἐρμ. c. 29 (p. 18 W.): γίνεταί μέντοι γε χρήσιμά ποτε (τὰ ὁμοιοτέλευτα), ὥς Ἀριστοτέλης φησὶν «ἐγὼ ἐκ μὲν Ἀθηναίων εἰς Στάγειρα ἦλθον διὰ τὸν βασιλέα τὸν μέγαν, ἐκ δὲ Σταγείρων εἰς Ἀθήνας διὰ τὸν χεῖμωνά τὸν μέγαν (διὰ τὸν χ. sc. sicut aves quae meridiem petunt cf. Themist. or. 26 p. 376 Dind. ad II. γ, 2)· εἰ γοῦν ἀφέλοις τὸ ἔτερον μέγαν, συναφαιρήσῃ καὶ τὴν χάριν· τῇ γὰρ μεγαληγορίᾳ συνεργεῖ τὰ τοιαῦτα κῶλα, ὅποια τῶν Γοργίου τὰ πολλὰ ἀντίθετα καὶ τῶν Ἰσοκράτους.

Eundem locum iterum ponit Demetr. c. 154 (p. 72): πολλάκις δὲ καὶ

κῶλα ὅμοια ἐποίησε χάριν, ὥς ὁ Ἀριστοτέλης «ἐκ μὲν Ἀθηναῶν, φησίν, ἐγὼ εἰς Στάγειρα ἦλθον διὰ (etc. ut supra) ... μέγαν». καταλήξας γὰρ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς κώλοις εἰς τὸ αὐτὸ ὄνομα ἐποίησε τὴν χάριν. εἰάν δ' οὖν ἀποκόψῃς τοῦ ἑτέρου κώλου τὸ μέγαν, συναφαιρεῖται καὶ ἡ χάρις.

Haec quo spectent incertum est, nisi forte ad tempus illud quod in Macedonia (cf. Plut. Alex. 7) Alexandri magister degerit, unde propter belli Persici tempestatem Athenas redierit.

(Ex incerta epistola.)

16. (611)

Demetr. π. ἐρμ. c. 230: εἰδέναι δὲ χρὴ ὅτι οὐχ ἐρμηνεῖα μόνον ἀλλὰ καὶ πράγματά τινα ἐπιστολικά ἐστιν. Ἀριστοτέλης γοῦν, ὃς μάλιστα ἐπιτετευχέναι δοκεῖ τοῦ τύπου (ita Victorius pro αὐτοῦ) ἐπιστολικοῦ «τοῦτο δὲ οὐ γράφω σοι, φησίν· οὐ γὰρ ἦν ἐπιστολικόν». (231) εἰ μὲν γάρ τις ἐν ἐπιστολῇ σοφίσματα γράφει καὶ φυσιολογίας, γράφει μὲν, οὐ μὴν ἐπιστολὴν γράφει. φιλοφρόνησις γὰρ βούλεται εἶναι ἢ ἐπιστολὴ σύντομος καὶ περὶ ἀπλοῦ πράγματος ἐκθεσις καὶ ἐν ὀνόμασιν ἀπλοῖς.

Cf. Speusippi ad Phil. ep. (Socr. ep. 28): ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἐν ἐπιστολῇ πρὸς σὲ μηχανντέον.

X. C A R M I N A.

LXIV—LXVII.

Carmina Aristotelis nomine inscripta Diogenes (atque ex eo Hesychius) recenset ἔπη et ἐλεγεία. praeterea idem alibi (ex Favorino) et inter scolia libri XV Athenaeus integrum exhibent hymnum (cf. Hesych. ind. app. ἐγκώμια ἢ ὕμνους, Theophrasti ἐγκώμια θεῶν D. L. 5, 47) in Hermiae mortui honorem Atarnensium tyranni, cuius et amicus simul Aristoteles et apud Platonem condiscipulus (Platon. ep. 6. Suid. s. v. Strabon. XIII p. 610) fuisse perhibetur. quem hymnum quum scolium potius fuisse contendat Athenaeus (cf. Ilgen in diss. de scolorum poesi ante ed. Scol. Gr. Ienae 1798 p. 184), paecana temere non minus quam insidiose ab Aristotelis calumniatoribus appellatum fuisse (cf. Laert. 5, 4) iam Hermippus, id quidem agens ut calumniam refutaret, narrasse videtur in vitarum opere (ἐν τῷ ᾧ περὶ Ἀριστοτέλους *). nam ut ab Aristotelis nomine crimen illud removeret, veri paecanis in Craterum Macedonem ab Alexino per adulationem scilicet compositi exemplum tetigit (fr. 42 Müll. de Alexino idem fr. 35), quod qui ex eo affert Athenaeus una cum reliquis paecanum exemplis nescio an ex Didymi dissertatione sumserit, quem in libro περὶ ποιητῶν de hymnis variisque eorum argumentis et nominibus deque paecani-

*) in quo eodem libro idem etiam citavit Aristotelis testamentum sec. Athen. XIII p. 589, argumento illud simile epistolis ficticiis et ab eodem compositum, qui reliquorum Peripateticorum testamenta scripsit Theophrasti Stratonis Lyconis ab Aristone Chio (?) collectas sec. D. L. 5, 64. quo quidem loco legendum est: καθά που συνήγαγε καὶ Ἀνδρόνικος. hic enim licet nunquam praeterea apud Laertium nominatim inferatur, cum indicibus librorum testamenta et Aristotelis et ut verisimile est ceterorum Peripateticorum, praecipue Theophrasti, apposuerat. cf. Anon. (Olympiod.) vit. Arist. cod. Marc. 257 f. 277: καὶ τελευτὰ ἐκείσε διαθήκην ἐγγράφον καταλιπών, ἣ φέρεται παρὰ τε Ἀνδρονίκῳ καὶ Πτολεμαίῳ μετὰ τοῦ πίνακος τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων (cf. vers. ant. lat.).

bus exposuisse novimus (v. Etym. M. s. ὕμνος, Et. Gud. s. παιᾶνες, M. Schmidt Did. fr. p. 387). at etiamsi Hermippi iam aetate eaque qua ἀπολογίαν Aristotelis rhetor quidam edidit, ipsius philosophi quasi auctoris nomine hymnus in Hermiam circumferri solitus est, nihilo minus vel a philosopho qui parum poeta fuerit, alienum censeo carmen illud et mediocris ingenii (necum ipsi, ut fatebatur lul. Caesar Scaliger in poet. I c. 44, Pindaro paris) specimen etsi non illepidum frigidum tamen et ieiunum, quod recentior quidam poeta (ante Hermippum) in Aristotelis nomen atque in memoriam scripsit amicitiae cum Hermia mox hominum fabulis auctae, quam multis etiam epistolae tractant Aristoteli tributae (cf. D. L. 2, 42 de paeane in Apollinem Socratis nomine edito). hanc enim simpliciter amicitiam effert poeta ita sermocinatus: propter virtutem virtutisque laudes immortales graves labores ipsamque mortem patiuntur mortales, virtutis causa laborabant Hercules et Ladae filii, periit Achilles cum Aiace, propter virtutem et Atarnensium tyrannus mortuus est, cuius memoriam hospitis (Διὸς ξενίου) et amici carmine pando poeta (ἀνξήσουσι μοῦσαι).

Quae praeterea Aristotelis poetae leguntur, ea si elegiam ad Eudemum Cyprum philosophum Platonicum (Plut. Dion. 22) Aristotelis familiarem (Cic. de div. 1, 25) excipias, nimis incerta sunt num revera illius nomine inscripta fuerint. etenim de Delphici anathematis epigrammate paulo obscurius monet Laertius, ita ut haereas an fontem quem sequitur in brevius cogens mutilaverit. plane autem negligas non modo hymnum in Fortunam, quem quum Stobaei codices (ecl. I, 6, 13) Αἰσχύλου velint omnes, suo quodam errore (de quo dixit Meineke, v. Philologus t. XIV p. 4) Aristotelis fragmentis addidit Th. Bergk in Poet. lyr. Gr. (ed. II p. 521. revera autem Bacchylidis esse Meinekio videtur), sed etiam versum illum iambicum (cf. Helladius ap. Phot. bibl. 530, 34 Bekk.), quem Aristoteli (Ἀριστοκλεῖ corr. Meineke in poet. choliamb. coll. p. 175 post Babrium Lachmanni) tribuere videtur Choeroboscus parum accurate locutus apud Etym. M. p. 376, 23 Sylb. (s. Ἑρμῆς, ubi post ea quae Harpocrati debet, haec verba sequuntur: καὶ δεῖ γινώσκειν ὅτι ὡς λέγει ὁ Χοιροβοσκὸς εἰς τὴν ὀρθογραφίαν αὐτοῦ — cf. Choerob. orthogr. ap. Cramer. Anecd. Ox. II, 210 — διὰ τοῦ τ γράφεται ὡς παρ' Ἀριστοτέλει «ἐννοῦχος ὦν καὶ δοῦλος ἦρχεν Ἑρμίας»). ita enim haec corrigit Suidas (s. Ἑρμίας) qui postquam ex Harpocrati (s. Ἑρμίας) illud etiam dedit: τοῦτον δὲ τὸν Ἑρμῖαν μόνον γράφουσι διὰ τοῦ τ (de qua re cf. Boeckh, Hermias p. 152), haec nova ex alio fonte addit: ἐν δὲ τοῖς τοῦ Ἰππώνακτος στίχοις λαμβανικοῖς εὔρηται στίχος οὗτος «ἐννοῦχος ὦν καὶ δοῦλος ἦρχεν Ἑρμίας», in eis scil. Hipponacteis, ex quibus Stobaeus habet quae

modo Hipponactis modo Hippothoontis vel Hippothoi titulo iam ante Photii aetatem inscribebant librarii ab antiquo illo pariter aliena (v. Stob. 29, 42, 38, 15, 67, 14, 68, 8, 72, 5, 83, 15, 97, 12, 115, 14, de reliquis locis qui alio pertinent 22, 25, 68, 24, 115, 13 cf. Meineke, Com. Gr. fr. IV, 711. cf. 714. choliamb. coll. p. 106).

Mira sunt verba Eustratili ad Arist. eth. I (c. 3: *ἱκανῶς γὰρ ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις εἴρηται περὶ αὐτῶν*), quae quo spectent (cf. fr. 3 eleg. ad Eudemum?) nescio (f. 10^a med. Ven. 1536): *φασὶ τὸν Ἀριστοτέλην ἔπη τινὰ ἐκθέσθαι ἐπίτηδες κατὰ τινὰ ἀριθμὸν συμποσούμενα ἐν ἑτέροις καὶ ἑτέροις θέσει καὶ τάξει, ὧν ἑκάστη ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ τε ἤρχετο καὶ εἰς τὸ αὐτὸ κατέληγε· διὸ καὶ ἐγκύκλια ταῦτα ὠνόμασεν. οἷς ἡμεῖς μὲν οὐκ ἐνετύχομεν· εἰσὶ δ' οὖν περὶ τούτων ἱστορήσαν* (certe non Aspasius qui in scholiis ad h. I. cod. Paris. 1903 f. 9^b extr. Ar. *προβλήματα ἐγκύκλια* intelligit). *ἐν ἐκείνοις* (ut coniecit Eustr.) *φησὶν* (Aristoteles scil. in hoc ethicorum loco) *εἰρησθαι περὶ εὐδαιμονίας καὶ εἰ ἔστι μακαρίζειν τινὰ ἐκ τῶν κατ' ἀρετὴν μόνων ἔξεων μηδὲν κατ' αὐτὰς ἐν βίῳ διαπραττόμενον. διὸ βραχὺ τι περὶ τούτων εἰπὼν παρελήλυθε.*

1. 2. (612. 613)

Diogenes Laert. in ind. libr. Aristot. (5, 27): *ἔπη, ὧν ἀρχὴ «ἀγνὴ θεῶν πρέσβισθ' ἑκατηβόλε»* (πρέσβις θ' ἑκατιβόλε cod. Laur. 69, 13, πρέσβις θ' ἑκαταβόλε Laur. 69, 28 et Marc. 393, πρέσβις δ' ἑκατάβουλα Laur. 69, 35 et Marc. 394). *ἐλεγεῖται, ὧν ἀρχὴ «καλλιτέκνου* (ita codd. iidem omnes) *μητρὸς θύγατερ».*

3. (614)

Olympiodor. in Gorg. pr. 41 (ed. A. Iahn p. 395 in: Neue Jahrb. f. Phil. u. Paed. Suppl.-Bd. XIV. 1848): *ὅτι δὲ καὶ Ἀριστοτέλης σέβει αὐτὸν ὡς διδάσκαλον δηλὸς ἔστι γράψας ὅλον λόγον ἐγκωμιαστικόν . . . οὐ μόνον δὲ ἐγκώμιον ποιήσας αὐτοῦ ἐπαινεῖ αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἐλεγείοις τοῖς πρὸς Εὐδήμον αὐτὸν ἐπαινῶν Πλάτωνα ἐγκωμιάζει γράφων οὕτως·*

*ἔλθὼν δ' ἐς κλεινὸν Κεκροπίης δάπεδον
εὐσεβέως σεμνῆς φιλῆς ἰδρύσατο βωμὸν
ἀνδρός, ὃν οὐδ' αἰνεῖν τοῖσι κακοῖσι θέμις·
ὃς μόνος ἢ πρῶτος θνητῶν κατέδειξεν ἑναργῶς
οἰκίῳ τε βίῳ καὶ μεθόδοισι λόγων,
ὡς ἀγαθὸς τε καὶ εὐδαιμων ἅμα γίνεται ἀνὴρ·
οὐ νῦν δ' ἔστι λαβεῖν οὐδενὶ ταῦτα ποτέ.*

Huius loci ab antiquioribus traditi singulos saepe allegant versus duos Aristotelis commentatores male ita intellectos suppletosque ut ipse Aristoteles fuisset qui *ιδρύσατο βωμόν* (nam aut de Eudemo loquitur aut ad ipsum Eudemum — *ιδρύσαο*). cf. anon. (Olympiod.) vit. Arist. (cod. Marc. 257 f. 276^b): οὐ γὰρ . . . ἀντρωκοδόμησεν ὁ Ἀριστοτέλης τὸ Ἀν-
κειον. εἴ περ γὰρ τις ἄλλος φαίνεται ὁ Ἀριστοτέλης ἀποπλ[.]ύς
(ἀποπλαγείς? hic quasi ex Cobeti apogr. nunc edidit Robbe ἀποπεπλη-
γμένος, quod neque nunc est in codice neque esse potuit in charta olim
sane integriore, sicut praeter ipsas litteras quae remanent docet accentus
qui quo loco posui etiam nunc reperitur) Πλάτων· ἐπιγράφει γὰρ εἰς
αὐτὸν «βωμόν Ἀριστοτέλης ιδρύσατο τόνδε Πλάτωνι» καὶ ἄλλαχού
περὶ αὐτοῦ φησὶν «ἀνδρὸς ὃν οὐδ' αἰνεῖν τοῖσι κακοῖσι θέμις». anon.
(Pseudophilop.) sch. in Porph. (cf. Brandis sch. p. 11^b29) cod. Laur. 85, 1
f. 18^a sup.: Περιπατητικοὶ δὲ ἐλέγοντο . . . μὴ τολμῶντες ἐγκαθέδρους
ποιεῖσθαι τὰς συνουσίας Πλάτωνος περιόντος. ἄλλοι δὲ φασιν ὅτι ψευ-
δὲς ἐστι· τούναντιον γὰρ (add. οὐκ) ἡναντιοῦτο αὐτῷ ὁ Ἀριστοτέλης, ἀλλ'
ἐσέβετο αὐτόν, ὡς δηλοῖ (add. τὸ) εἰς τὸν τάφον Πλάτωνος Ἀριστοτέ-
λους ἐπίγραμμα «σηκὸν (βωμόν David cum ceteris) Ἀριστοτέλης ιδρύ-
σατο (τόνδε om. cod.) Πλάτωνος ἀνδρὸς ὃν οὐτ' αἰνεῖν τοῖσι κακοῖσι
θέμις». quae ex Davidis comm. excerpta sunt (ab anon. cod. 1939 aliena,
cf. f. 67^b), quem v. ap. Br. p. 20^b21. Pseudoammon. vit. Arist. f. 5^a (ed.
Ven. 1545): ἀμέλει γὰρ ὅτι πολλὴν εὐνοίαν ἔσχε πρὸς τὸν Πλάτωνα ὁ
Ἀρ. (neque sc. ἀντρωκὸς τὸ λύκ.), δηλὸν ἐκ τοῦ καὶ βωμόν ἀνιερώσαι
τῷ Πλάτωνι ἐν ᾧ ἐπέγραψεν οὕτω «βωμόν Ἀρ. ἐνιδρύσατο τόνδε Πλά-
τωνος, ἀνδρὸς ὃν οὐτ' αἰνεῖν τ. κ. θ. (cf. quae eadem praefatur versio
lat. ant. *aram Aristoteles fundavit hanc Platonis, viri quem non est
conveniēns malis laudare*).

4. (615)

Diog. Laert. 5, 6: ὁ δ' οὖν Ἀριστοτέλης . . . ὑπέξῃλθεν εἰς Χαλ-
κίδα, Εὐρυμέδοντος αὐτόν τοῦ ἱεροφάντου δίκην ἀσεβείας γραψαμένου
ἢ Δημοφίλου, ὥς φησι Φαβωρίνος ἐν παντοδαπῇ ἱστορίᾳ, ἐπειδὴ περ
τὸν ὕμνον ἐποίησεν εἰς τὸν προειρημένον (c. 3) Ἑρμείαν· ἀλλὰ καὶ ἐπί-
γραμμα ἐπὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ἀνδριάντος τοιοῦτον·

τόνδε ποτ' οὐχ ὁσίως παραβὰς μακάρων θέμιν ἀγνήν

ἔκτεινεν Περσῶν τοξοφόρων βασιλεύς,

οὐ φανερῶς λόγῃ φονίους ἐν ἀγῶσι κρατήσας,

ἀλλ' ἀνδρὸς πίστει χρησάμενος δολλου.

De re cf. Diod. 16, 52. Strabo XIII p. 610. Boeckh, Hermias v. Atar-

neus. Berl. Acad. 1853. ceterum Ἑρμείου ... σῆμα κενὸν ... τεῦξεν Ἀριστοτέλης secundum epigramma Theocriti Chii apud D. L. 5, 11. idem etiam cenotaphium commemorat auctor apologiae apud Athen. XV p. 607^a, ἐλεγείων autem inscriptum Himerius or. 6, 6, ubi parum accurate de amico Hermia: πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα, τῶν ἐπ' αὐτῷ πόθων ἐπεδείξατο Ἀριστοτέλης ὥς ἐστὶν ἀκούειν γνωρίσματα· καὶ γὰρ λόγους αὐτὸν ἐξήσκησε καὶ ἀρετὴν ἐξεπαίδευσσε καὶ ἐλεγείῳ τὸν θάλαμον (i. e. θόλον, τάφον) μόνῳ τῶν γνωρίμων ἐκόσμησεν.

5. (616)

Diog. Laert. 5, 7 (cf. quae apposui in fr. 4, quibus postquam alia quaedam addidit L. ita pergit: ὁ δὲ ὕμνος ἔχει τοῦτον τὸν τρόπον) et Athenaeus XV p. 606 (ὅτι δὲ παιᾶνος οὐδεμίαν ἔμφασιν παρέχει τὸ ᾄσμα ... ἐξ αὐτῆς τῆς λέξεως φανερόν ὑμῖν ποιήσω):

- 1 Ἀρετὰ πολύμορθε γένει βροτείῳ,
θῆραμα κάλλιστον βίῳ,
σᾶς πέρι, παρθένε, μορφᾶς
καὶ θανεῖν ζηλωτὸς ἐν Ἑλλάδι πότμος
- 5 καὶ πόνους τλῆναι μαλεροῦς ἀκάμαντας·
τοῖον ἐπὶ φρένα βάλλεις
καρπὸν τ' ἀθάνατον χρυσοῦ τε κρείσσω
καὶ γονέων μαλακαυγήτοιό θ' ὕπνου·
σεῦ δ' ἔνεχ' οὐκ Διὸς Ἡρακλέης Ἀήδας τε κοῦροι
- 10 πόλλ' ἀνέτλασαν, ἔργοις
σὰν ἀγρεύοντες δύναμιν.
σοῖς δὲ πόθοις Ἀχιλεὺς Αἴας τ' Αἰδαο δόμους ἦλθον·
σᾶς δ' ἔνεκεν φίλου μορφᾶς καὶ Ἀταρνέος ἔντροφος αἰλίου χήρῳ
σεν ἀνγᾶς·
τοιγὰρ αἰοίδιμος ἔργοις ἀθάνατόν τέ μιν ἀνέξῃσιν Μοῦσαι
- 15 Μναμοσύνας θυγάτρες, Διὸς ξενίου σέβας αὔξουσαι φιλίας τε γέ-
ρας βεβαίον.

(ita Th. Bergk Poet. lyr. Gr. ed. alt. Lips. 1853 p. 520. cf. Boeckh, Hermias von Atarneus. Berl. Acad. 1853 p. 146. Athenaeus ed. Meineke. Lips. 1859. t. III p. 258).

in quibus codicum scriptura notanda haec est

Laertii

Athenaei

(cuius codex antiquissimus Laur. 69, (codex antiquissimus Marc. 447, de
13. ipse inspexi codd. rec. duo Marc. cuius lectione cf. Schweigh. animadv.
393 et 394 = v (vulg.). l. VIII p. 288 sqq. ed. t. V p. 547).

2—3 βιώσας τε περὶ Marc. (M)

4 ἐν om. M., add. cod. ant. epitoma
mae (E).

5 ἀκαμάτους uterque.

7 inter καρπόν et σεῦ δ' ἔνεχ' me-
dia om. E.

8 μαλακανυγῇ τοῦτο vulgo.

9 (σεῦ δ') ἔνεχ' ὁ διὸς E.
ἥρακλῆς vulgo.

10 πολλὰ M.

11 ἐργοῖς ἀναγορεύοντες v.

12 σοῖς τε et ἀχιλλεύς v.

(12 ἦλυθον scr. Boeckh.)

13 μορφᾶς ἀταρνέως ἔντροπον v. 13 ἔνεκα E.
(ἀταρνέως pr. m. in Marc. 394). ἀταρνέως ut.

ἡελίου ut.

14 ποῖ γὰρ v.

ἀθάνatoi τέ μιν v.

15 μνημοσύνης ut.

θυγατέρες M.

γάρας M.

βεβαίως M.

Eundem hunc hymnum spectare videtur Himerius (or. 6, 7) qui post
verba supra in fr. 4 adscripta pergit his: ἀτὰρ δὴ καὶ τότε οὐχ ἥμισυ
τῆς περὶ ἐκείνον σπουδῆς ὁ Σταγειρίτης ἐπεδείξατο τεκμήριον. ἔτυχε
μὲν γὰρ εἰς τὴν Ἀσίαν ὑπ' Ἀλεξάνδρου καλούμενος ἵνα κῆρυξ ὁμοῦ
καὶ θεατῆς τῶν Περσικῶν τροπαίων γένηται (his subest fabula illa in
vitis Arist. tradita de itinere Asiatico et politiarum studiis). ἐπεὶ δὲ πο-
ρευόμενος κατὰ τὸν Ἀταρνέα ἐγένετο, ἰδὼν πόλιν Ἑλληνικῆς ἀρετῆς
καὶ σοφίας διψῶσαν ἅπασαν οὐ παρῆλθε σιγῇ, βραχεῖ δὲ βιβλίῳ
τὴν τε πόλιν καὶ τὸν Ἑρμεῖαν ἡσπάζετο.

XI. FRAGMENTA DUBIA.

Praeter plurima illa testimonia quorum in superioribus data occasione passim mentionem feci, eiusmodi scilicet ut aut nomen Aristotelis a librariis commutatum habeant cum aliis (Aristophanis, Aristarchi, Aristoclis etc.) ab eodem initio (ἀριστ-) incipientibus (his addatur Herennii Philonis locus p. 158 de differentia vocabulorum ἄρρωστος et ἄρρωστων. cf. Etym. Gud. p. 82, 51. Ammon. de diff. voc. p. 24. Nauck Aristoph. fr. p. 232. item Zonaras p. 1474 s. ὁσφύς . . . ὡς μὲν Ἀριστοτέλης ἡ Ἰση πρὸς τὰ ἄνω πεφυκνῖα ἰσόσφυς τις οὖσα, ὡς δὲ Ἀπολλόδαμος etc. cf. Et. M., Suid., Or. s. v. v. etiam fr. 584. polit. fr. 64^a. 144^a etc.) aut quod fragmenti spem gerat placitum Aristotelicum contineant ad mentem recentiorum expressum (huc pertinet etiam Cassiodorus de astrologia a Platone et Aristotele philosophisque damnata apud A. Maium in Class. auct. III p. 351. cf. anonymi Olympiodorei comm. in Porph. isag. cod. Paris. 1939 f. 64^b: τοῦτο γὰρ παρακελεύεται ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι οὐδὲ τὸν εὐτυχοῦντα δεῖ ὑπεραίρεσθαι, διὰ τὸ ἄστατον τῆς τύχης κατὰ τὸν κομικὸν «τὸ τύχης γὰρ ῥῆμα — corr. χρῆμα — μεταπίπτει ταχύ», μήτε τὸν ἐπιστάμενόν τι ἀνθαδιάζεσθαι· πολλάκις γὰρ ἂ νομίζει εἰδέναι σαφῶς, ταῦτα διαφεύγει αὐτόν) vel cum aliorum sententia simul negligentius apposita confusum (velut in temporis definitione secundum Stratonem vel Aristotelem apud Sext. Emp. hypotyp. 3, 137 = adv. dogm. 5, 228. cf. Nauwerck de Stratone Lamps. Berol. 1836 p. 32—34, aut in Aristotelis et Heraclidis de aestu maris et recessu sententia apud Stob. ecl. I p. 634 = Plac. phil. 3, 17. cf. Posidon. in Prisciani quaest. ad Chosr. p. 571. ita etiam quae suo errore quasi ex Aristotelis geponicis citavit Aldrovandus, de quo Niclas ad Geopon. p. 1032 cf. Rose de Ar. I. p. 179, Aristotelis sunt verba excerpta ex mirab. ausc. c. 147 — cf. Geopon. 13, 16 — et cum Aeliani testimonio de nat. au. 2, 46 in ipsis Geponicis conflata. quam confusionem ab eo factam qui Geoponica illa ex Anatolio compilavit, ex ipso Aeliano fonte quasi supplēvit Aldrovandus) aut deni-

que apophthegma tradant pro fragmento putatum (cf. infra sent. ex florilegiis coll., quibus addas alia velut quae memorant Rutil. Lupus de fig. sent. 1, 6 p. 23 Ruhnk., Christoph. Contoleon in qu. Homer. p. 480 Mairangae Anecd. Gr. t. II Rom. 1850, Elias in proleg. philos. prax. 8 p. 411 Cramer: *φησὶ γὰρ Ἀριστοτέλης ἐν ἀποφθέγμασιν* — ita etiam exc. in cod. Par. 1939 f. 119^b extr., *ἐν ἀποφθέγματι* Brandis Sch. p. 8, 45 — *ὅτι ὅσοι ταῖς ἄλλαις τέχναις καὶ ἐπιστήμαις σχολάζοντες τῆς φιλοσοφίας ἀμελοῦσιν, εἰκόνασι τοῖς μνηστῆρσι τῆς Πηνελόπης, οἷτινες αὐτῇ συγγενέσθαι μὴ δυνάμενοι ἡγάπων καὶ ταῖς θεραπεύειν αὐτῆς συγγινέσθαι*), praeter illa igitur restant nonnulla, quae etsi similis cuiusdam erroris suspicionem moveant, incerta tamen sunt. haec in fine totius collectionis hic apponenda duxi una cum eis quae manifesto spuria sunt (cf. supra probl. Hom. fr. 30^a, politiar. fr. ult.) et recentissimae partim Byzantinorum fraudi debentur, de qua cf. Rose de Ar. I. p. 180—86. 145. 223 etc. ita inter collectanea quaedam post Symeonis Seth *περὶ τροφῶν δυνάμεων* syntagma adscripta in cod. Paris. 1603 ch. sec. XVI legitur capitulum sic inscriptum f. 176^b: *παρατήρησις ἡμερῶν ληφθεῖσα ἀπὸ τῆς βίβλου ἀριστοτέλους ἃς παραφυλάττειν χρὴ εἰς φλεβοτομίας καὶ καθάρσεις καὶ παντοίας ἰατρείας.* sequitur alterum cap. *ἀριστοτέλους περὶ θεωρίας αἱμάτων σωτηρίων καὶ ὀλεθρίων.* eadem scriptoris Byzantini pseudonymi fragmenta habentur in cod. Matrit. apud Miller. catal. p. 84. cf. Ciaconius in bibliotheca ed. Kapp. Amst. et Lips. 1744 p. 266: *eiusdem* — sc. Aristotelis — *etiam mirabile scriptum de medicina G. M. Constantinopoli extat in bibliotheca Michaelis Cantacuseni.* notandus etiam est titulus alius qui reperitur in cod. Laur. 75, 10 f. 31^b: *τοῦ σοφωτάτου ἀριστοτέλους. λόγοι καὶ προοίμια. κυροῦ ἰωάννου ἀρχιατροῦ καὶ μαθητοῦ αὐτοῦ. περιέχων (sic) συνοπτικῶς πάντων τῶν παθῶν καὶ τῶν ἀδύλων τὰς θεραπείας.* — in cod. Laur. 28, 22 f. 81 habentur (titulo Byzantino, cf. e. g. cod. Vindob. Gr. theol. 227 Nessel p. 324) *ἐρωτοαποκρίσεις φιλοσόφου ἀριστοτέλους* (inc. *Τί ἐστιν οὐρανός* etc. ultima quaestio est: *τί ἐστιν ἄνεμος*) de rebus physicis (cf. cod. Harleian. 6295 ubi post excerpta varia ex Alex. et Aristot. problematis, ex Aeliano de nat. an. et ex Plac. phil., sequitur fol. 80^a: *ἀριστοτέλους. ἐρώτησις. ποῖον γένος τοῦ σφυγμοῦ; ἀπόκρισις. γένος τοῦ σφυγμοῦ κληνήσις* etc. usque ad fol. 88^b). atque sic etiam apud Latinos medio aevo Aristotelis nomen pro magistro et philosopho cum summo arbitrio saepe arripitur, velut in cod. Bruxell. no. 2419—31 sec. XII: *Incipit interrogatio Platonis philosophi ad Aristotelem magistrum de quattuor elementis temporum* (quae eadem paucis versibus comprehensa leguntur in cod. Lond.

reg. 12 E. XX. fol. 155^a) et in Brux. altero 3701—15 sec. X *De disputatione Platoni et Aristotilis* (cf. cod. sec. IX Paris. lat. 11218).*) huius generis alia plurima et superstitionum plena a Byzantinis accepta tradiderunt Arabes. quae omnia utpote fraudulentariae et recentia nihil huc faciunt, ubi de scholae Peripateticae antiquissimae fragmentis agitur errore bibliographico ad ipsum principem magistrumque Aristotelem relatis.

A.

Sententiae ex florilegiis collectae.

Ex locis moralibus Aristotelis nomine in florilegiis veteribus Stobaei, Maximi, Antonii ornatis eos hoc loco seorsim apponendos censui, qui quum dictorum vel chriarum forma (*Ἀρ. εἶπεν, ἔφη, Ἀρ. ἐρωτηθεὶς ... εἶπεν*)

*) In cod. Laur. 30, 29 sec. XIII f. 84 *Incipit ars notaria aristotilis*, quae systema quoddam stenographicum exponit in scholarium verba magistri excipientium usum inventum. idem tractatus sine nomine auctoris imperfectus legitur in cod. Arundel. 165, ubi praecedit tr. alter cui subscribitur: *Explicit Tractatus gramatice editus ab aristotile prout aliqui opinantur quem magister Robertus grosse teste lincolniensis episcopus de greco in latinum transtulisse dicitur*. hic tractatus, qui incipit *Scientia est ordinatio depicta in anima*, ipsi fortasse Lincolniensi debetur, qui ab Aristotelica scientiarum divisione initium facit. arti autem notariae (sive ut vulgo scribitur notoriae) i. e. memorativae *epistola ad dominum henricum regem Anglorum* praemittitur in cod. Lond. reg. 12 C. VI (Casley), in qua de invento suo auctoris parvitas gloriatur (cf. etiam cod. Harl. 181. 4166). uterque igitur liber medio aevo debetur, tituli autem librorum levitati, sicut alii quam plurimi, Aristotelis de sex principiis etc. cf. etiam in cod. Lond. Sloan. (Ayscough) 59 fol. 36—98 (rec. chart. sec. XV fin.) *Liber anathomie que dicitur Aristotelis*, qui incipit *Medicorum anathomicos necesse est pregnoscere quod humanum corpus* etc. — alia exemplum habet haec: in cod. Lond. Sloan. (Ayscough) 2030 fol. 110^a—(114^a): *Incipit liber aristotilis de conductibus aquarum*. atque in eodem codice paulo post fol. 125^a—126^b: *Incipit Ciromantia Aristotilis. Linee naturales tres sunt in planitie omnis ciros* etc. (membr. sec. XIV). in cod. Cottoniano app. VI (membr. sec. XIV) libellus quidam de nativitatibus ita incipit f. 8^a—(11^b): *Liber iste est aristotilis. in scientia ipsius astronomie. Signorum alia sunt masculina alia feminina* etc. quod idem opusculum sine titulo legitur in cod. Paris. Sorbon. 980 (membr. sec. XIII) fol. 70^a, ubi ab altera manu paulo recentiori additus est hic titulus: *liber arystotelis milesii medici perypathetici in principiis iudiciorum astrorum in interrogationibus*.

quam Laertii apophthegmata ostendunt (5, 17—21. cf. Waltherus Burley de vit. philos. c. 53. Rose de Ar. libr. p. 252. E. Woelfflin Caecil. Balb. p. 53. 64) manifesto careant, factum esse potest ut ex certis quibusdam libris Aristoteli adscriptis (velut ex epistolis, cf. fr. 6) exciperentur ab iis, a quibus ipsi eos gnomologiorum editores mutuati sunt. ex aliis enim et antiquioribus gnomologiis haec composita esse, vel ipse qui passim in margine exhibetur titulus indicat: *ἐκ τῶν Δημοκρίτου, Ἰσοκράτους καὶ Ἐπικτήτου*. seorsim autem eos collocavi, quia et nomina auctorum in margine codicum scripta facillime in his libris commutari nimisque incerta esse solent, neque ex sola argumenti similitudine recte de libri e quo peti potuerint titulo iudicaveris, in his praesertim infimae aetatis auctoribus. quomodo enim, ut hoc utar, pro certo affirmes ex dialogo *περὶ ὀργῆς* (e Sotionis fortasse l. *περὶ ὀργῆς* accepta, cf. Stob. 20, 53, vel e Plutarcho, cf. Stob. 20, 70) revera ducta fuisse (fr. 10—12 = Stob. fl. 20, 55. 47. 65. cf. fr. 9 = Stob. 3, 54), quae epistolis deberi possunt? accedit quod nonnulla, breviora scilicet, chriarum formula olim non caruisse facile suspiceris. itaque cum multis nominibus haec incerta sint, verum inter se quod ad rationem universam fontesque cognata videantur, vinculo eos quo nunc fortuna iunxit exuere nolui. ceterum ipse olim Florentiae (a. 1857) inspexi codices Laurentianos XI, 14 (sec. XII) et VII, 15 (sec. XI), quibus variae recensiones (cf. etiam cod. Bodl. Baroc. 143, de quo Coxe in Catal. I p. 245) continentur gnomologii illius christiani quod Maximo monacho tribuitur Dionysii Areopagitae commentatori, ab edito (in Maximi opp. t. II ed. Combefis. Par. 1675) quidem et numero sententiarum et singularum in eisdem libris vel capitulis ordine diversae. quorum qui plurima praebere videtur, Laur. XI, 14 (La), eo etiam nomine praestat, quod ubi eiusdem auctoris aliae sententiae subiunguntur primae cui nomen ipsum adscriptum est, semper in margine adiectum habet *τοῦ αὐτοῦ*, quod omittunt Laur. VII, 15 (Lb) et liber editus, item in melissa qualis edita est Antonius, qui eodem gnomologio usus est.

Ἀριστοτέλους.

1. Max. c. $\bar{\alpha}$ (ed. La. Lb. Ant.): *θεοῦ μὲν ἐστι πρᾶττειν ἃ βούλεται, ἀνθρώπου δὲ τὰ θέοντα προθυμεῖσθαι.*
2. Max. c. $\bar{\delta}$ (La. Ant.): *ἀνδρείότερος εἶναι μοι δοκεῖ ὁ τῶν ἐπιθυμιῶν ἢ τῶν πολεμίων κρατῶν· καὶ γὰρ χαλεπώτατόν ἐστι τὸ ἐαυτὸν νικῆσαι* (ex epist. quadam?).

Quae sine nomine sequitur sententia apud Antonium, Democriti est sec. Stob. 7, 26.

3. Max. c. 5 (ed. La): *χρήματα ποιείσθαι μᾶλλον τῶν φίλων ἔνεκα προσήκει ἢ τοὺς φίλους τῶν χρημάτων.*

Sequuntur in ed. quasi Aristotelis sine nomine dicta duo (οὗτος ὄνειδ. et ὁ αὐτὸς ἔλεγεν), quae Demostheni tribuit La et Lb, adscripta ea post fr. 4 quod cum fr. 3 coniungitur in codd. Laur.

- *4. ib. (τοῦ αὐτοῦ La, sine nom. Lb, 'Ar. Ant.): *ἐπιτήδειος πρὸς φιλίαν ὁ πλεῖστα ἀδικεῖσθαι δυνάμενος.*

Dictum fuisse videtur potius quam sententia sec. Ant. I, 24 qui habet: *τίς ἐ. π. φιλίαν; ὁ etc.*

5. Max. c. 6 (ed. La. Lb): *ὁ πολλοῖς φανερός (φοβερὸς ed.) ὢν πολλοὺς φοβεῖται.*

6. ib. (subiungitur post fr. 5: τοῦ αὐτοῦ La, sine nom. ed. Lb. 'Ar. Ant., Stob. 45, 18. Arsen. p. 357 Walz.): *δεῖ τοὺς νοῦν ἔχοντας τῶν δυναστευόντων μὴ διὰ τὰς ἀρχὰς ἀλλὰ διὰ τὰς ἀρετὰς θαναμάζεσθαι, ἵνα τῆς τύχης μεταπεσοῦσης τῶν αὐτῶν ἐγκωμίων ἀξιῶνται* (ex Ar. ep. ad Philippum).

7. Max. c. 16 (La. Ant.): *ἡ πενία πολλῶν ἐστὶν ἐνδεής, ἡ δὲ ἀπληστία πάντων.*

Quae sine nomine sequuntur in ed., Democriti sunt omnia in La, Lb.

[Quod Aristoteli tribuitur in ed. c. 16 p. 577: *τὸν εὐχόμενον δεῖ etc.*, Isocratis est sec. Ant. I, 46.]

8. Max. c. 17 (ed. La, sine nom. Lb): *μὴ ἔλαττον ἡγοῦ τοῦ ἐπαινείσθαι τὸ νοουθετεῖσθαι (νομοθετεῖσθαι La, Lb).*

9. Max. c. 18 (ed. La. Stob. 3, 54. Parall. sacr. Laur. II, 13, 136. Arsen. p. 547. deest in Lb): *νομίζειν δεῖ (νομίζομεν δὲ ed. νόμιζε τὴν Stob.) τὴν εὐδαιμονίαν οὐκ ἐν τῷ πολλὰ κεκτηθῆναι γίνεσθαι, ἀλλ' (μᾶλλον δὲ ed.) ἐν τῷ τῇ ψυχῇ εὖ διακεῖσθαι. καὶ γὰρ οὐδὲ τὸ σῶμα αὐτὸ τὸ (καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐ τὸ ed.) λαμπρῶς ἐσθῆτι κεκοσμημένον φαίη τις (ἂν add. ed.) εἶναι μακάριον, ἀλλὰ τὸ τὴν ὑγίαν ἔχον καὶ σπουδαίως διακείμενον, καὶ μὴδὲν τῶν προειρημένων (παρὰκειμένων ed.) αὐτῷ παρῆ· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἡ ψυχὴ (καὶ ψυχὴν ed.) ἐὰν ᾗ πεπαιδευμένη, τὴν τοιαύτην καὶ τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον εὐδαιμόνα προσαγορευτέον ἐστίν, οὐκ ἂν τοῖς (τις ed.) ἐκτὸς ἢ λαμπρῶς κεκοσμημένος αὐτὸς μηδενὸς ἄξιος ᾖ. οὔτε γὰρ ἔπουν καὶ (ἐὰν ed.) ψέλλια χρυσᾶ καὶ σκευὴν ἔχῃ πολυτελεῖ φαῦλος ᾖ, τὸν τοιοῦτον ἄξιόν τινος νομίζομεν εἶναι, ἀλλ' ὅς ἂν διακείμενος ᾗ σπουδαίως, τοῦτον μᾶλλον ἐπαινοῦμεν. ὥσπερ γὰρ εἴ τις τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ χεῖρων εἴῃ, καταγέλαστος ἂν γένοιτο, τὸν αὐτὸν τρόπον οἷς πλείονος ἀξίαν τὴν κτήσιν εἶναι συμβέβηκε τῆς ἰδίας φύ-*

σεως, ἀθλίους τούτους εἶναι δεῖ νομίζειν (huc usque Max. ed. et La. reliqua apud solum Stob.)· καὶ τοῦτο κατ' ἀλήθειαν οὕτως ἔχει· τίκτει γάρ, ὥσπερ φησὶν ἡ παροιμία, κόρος μὲν ὕβριν, ἀπαιδευσία δὲ μετ' ἐξουσίας ἄνοιαν. τοῖς γὰρ διακειμένοις τὰ περὶ τὴν ψυχὴν κακῶς οὔτε πλοῦτος οὔτε ἰσχυρὸς οὔτε κάλλος τῶν ἀγαθῶν ἐστίν, ἀλλ' ὅσῳ περ ἂν αὐταὶ μᾶλλον αἰ διαθέσεις καθ' ὑπερβολὴν ὑπάρξωσι, τοσούτῳ καὶ πλείω καὶ μείζω τὸν κεκτημένον βλάπτουσι χωρὶς φρονήσεως παραγεγυμέναι.

Haec fortasse Theophrasti e libro περὶ εὐδαιμονίας (cf. Cic. de fin. I. V).

[Max. c. ιξ p. 586: Ἀρ. ταῖς μὲν πόλεσι τὰ τελεχῇ, ταῖς δὲ ψυχαῖς ὁ ἐκ παιδείας νοῦς κόσμον καὶ ἀσφάλειαν παρέχει. hoc Democrito tribuit Anton. I, 50.]

10. Max. c. ιθ (ed. La. Stob. 20, 55): ὥσπερ καπνὸς ἐπιδάκνων τὰς ὄψεις οὐκ ἐξ προβλέπειν (βλέπειν Stob.) τὸ κείμενον ἐν τοῖς ποσίν· οὕτως ὁ θυμὸς ἐπαιρόμενος (ita Stob. ἐπερχόμενος Max.) τῷ λογισμῷ ἐπισκοτοῖ (ita La. ἐπισκοτεῖ ed., Stob.) καὶ τὸ συμβησόμενον ἐξ αὐτοῦ ἄτοπον (ita Max. ἄπονον male Stob.) οὐκ ἀφήσει τῇ διανοίᾳ προλαβεῖν (προσβλέπειν La. προβλ. ed. προσλαβεῖν Stob.).

Ex epistola quadam haec ducta videntur cum fr. 11. 12 quae statim sequuntur sine nomine apud Maximum, τοῦ αὐτοῦ addito in La, desunt autem in Lb. cf. tamen Ar. fr. 87. 88.

11. ib. (ed. La. Stob. 20, 47): ἥ (ἥ add. Stob.) οὐχ ὀρεῖς ὅτι τῶν ἐν ὀργῇ διαπραττομένων ἀπάντων ὁ λογισμὸς ἀποδημεῖ φεύγων τὸν θυμὸν ὡς πικρὸν τύραννον;
12. ib. (ed. La. Stob. 20, 65): ὁ θυμὸς ἐστὶ πάθος θηριῶδες μὲν τῇ διαθέσει, συνεχὲς δὲ τῇ λήψει (θλίψει Max.), σκληρὸν δὲ καὶ βίαιον τῇ δυνάμει, φόνων αἴτιον, συμφορᾶς σύμμαχον, βλάβης συνεργὸν καὶ ἀτιμίας, χρημάτων ἀπώλεια, ἔτι δὲ καὶ φθορᾶς ἀρχηγόν.
13. Max. c. κ (ed. La. Lb): ὁ μὴ εἰδὼς σιωπᾶν οὐκ οἶδε διαλέγεσθαι.

Sequitur in La: ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τινος . . . , deinde ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς διὰ πόλιν αἰτίαν τοῖς ἄλλοις διδάσκων λέγειν etc. quod Isocrati tribuit Lb (Ἰσ. ἐρωτηθεὶς), deinde τοῦ αὐτοῦ (Isocratis igitur sec. Lb et ed., non Aristotelis)· δύο καιροὺς ποιοῦ τοῦ λέγειν. denique Σακράτους (corr. Ἰσοκράτους, ut ed. et Lb, ἀλ. Ἀριστοτ. in marg. ed.)· φανύλου ἀνδρός . . .

14. Max. c. κγ (La. Ant.): χρητὴ τὸν υἱὸν δοῦλον εἶναι τοῦ πατρὸς (sc. μᾶλλον) ἢ τὸν οἰκέτην· ὁ μὲν γὰρ φύσει τοῦ πατρὸς δοῦλός ἐστιν· ὁ δὲ νόμῳ.

- [Falso nomine inscriptum est quod Aristotelis legitur c. 26 (ed., Ant.): οὐ πόρρω τοῦ ἀναμαρτήτου καθίστησιν ἑαυτὸν ὁ τὸ ἀμαρτηθὲν ἐπεικῶς ὁμολογήσας. praecedunt Iosephi loci duo.]
15. Max. c. λς (ed. La. Lb. Ant. Arsen. p. 391): ἐκ τοῦ βίου κράτιστόν ἐστιν ὑπεξελεθεῖν ὥς ἐκ συμποσίου μήτε διψῶντα μήτε μεθύοντα.
16. ib. (apud eosdem: τοῦ αὐτοῦ La, sine nom. rel.): ὁ ἐν νόσῳ διαθήκας γράφων παραπλήσια πάσχει τοῖς ἐν χειμῶνι θαλαττίῳ εὐτρεπίζειν ἀρχομένοις τὰ τῆς νηὸς ὄπλα (sequitur Isocratis).
17. Max. c. μ (ed. La. Lb.): τὸ μὴ αἰσχύνεσθαι κακὸν ὄντα κακίας ὑπερβολή.
- Sequitur in La τοῦ αὐτοῦ· γλώσση θρασεία μὴ χρῆσθαι etc., quod Isocratis est sec. Lb et ed.
18. Max. c. μς (ed. La. Lb. cf. Arsen. 4, 44): ἀξίωμα μέγιστόν ἐστιν οὐ τὸ κεκρῆσθαι τιμαῖς ἀλλὰ τὸ ἄξιον ἑαυτὸν (corr. αὐτῶν cum Arsenio) εἶναι νομίζεσθαι.
- [Quod Aristotelis inscribit Max. c. νᾱ περὶ πίστεως (p. 653) et Antonius I, 1 et I, 44: ὥσπερ φασὶν ἐν ἱατρικῇ etc., Christiani est et quam Christiani dicunt ψευδοδοξίαν spectat.]
19. Max. c. νδ (ed. La. Lb. Ant.): Ἀριστοτέλης· φθόνος, φησὶν, ἀνταγωνιστής ἐστι τῶν εὐτυχούντων.
-
20. Stob. fl. 94, 16: Ἀριστοτέλους· κρείττω πρὸς εὐδαιμονίαν ἐλάττω κεκτῆσθαι ἢ πολλὰ μετὰ φθόνου· καὶ γὰρ καλλίων καὶ ἡδίων οὗτος ὁ βίος.
- [Stob. fl. 98, 60: Ἀριστοτέλους· τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; ἀσθενείας ὑπόδειγμα, καιροῦ λάφυρον, τύχης παίγνιον, μεταπτώσεως εἰκὼν, φθόνου καὶ συμφορᾶς πλάστιγξ, τὸ δὲ λοιπὸν φλέγμα καὶ χολή. hoc Secundi sentiētiis et interrogationibus simile est (cf. Orelli opusc. Gr. sent. et mor. I p. 219. 231) et Aristotelis nomine falso notatum.]
- [Parall. sacr. Laur. (e cod. 8, 22 apud Stob. ecl. ed. Gaisf. t. II Oxon. 1850) I, 10, 12: Ἀριστοτέλους. ὥσπερ ὁ οἶνος κιρνᾶται τοῖς τῶν πινόντων τρόποις, οὕτω καὶ ἡ φίλια τοῖς τῶν χρωμένων ἥθεσι. hoc Demostheni disertē tribuitur ab Antonio I, 24 post fr. Ar. 4 positum. — praeterea anonyma potius sunt, non Aristotelis, quae ibidem leguntur περὶ παιδείας verba II, 13, 49 et 50, quibus praecedunt dicta duo Aristoteli quidem hic, Socrati autem tributa a Maximo c. 17 p. 585 et ab Antonio I, 50.]
21. Antonius in melissa lib. I s. 1: Ἀρ. ἀρχὴ ἀρίστη πάντων μὲν ὁ θεός, ἀρετῶν δὲ εὐσέβεια.

22. Anton. mel. I, 49: Ἀρ. πάντες ὡς ἔπος εἰπεῖν τοὺς μὲν ὑπηρετοῦν-
τας αὐτῶν ταῖς ἐπιθυμίαις ἀποδέχονται καὶ νομίζουσιν οὐ μόνον
εὐνους ἀλλὰ καὶ μόνους ἄνδρας ὡς ἀληθῶς εἶναι, τοῖς δὲ σωφρο-
νίζειν ἐπιχειροῦσιν ἀηδῶς ἔχουσιν.

[Corruptum esse Aristotelis nomen in hoc etiam Stobaei loco statuo
flor. 10, 50: ἐκ τῶν Ἀριστωνύμων τομαρίων (reliqua autem q. d.
Aristonymi fragmenta, praeter 10, 51 et 21, 7, ὁμοιώματα sunt, velut
Aristonis, cf. 3, 40. 4, 106. 5, 45. 13, 23. 14, 9. 23, 7. 38, 36. 97,
29. 103, 31. 106, 14. 110, 21). Ἀριστοτέλης φησὶν ὅτι ὀκτώ τινες
κοινῇ ληστεύοντες ἐστασίασαν πρὸς ἀλλήλους περὶ τῶν σκύλων καὶ
τέσσαρες αὐτῶν κατελείφθησαν. πάλιν οὗτοι πρὸς ἀλλήλους διη-
νέχθησαν καὶ δύο κατελείφθησαν, εἴτα εἰς· καὶ τί ὑπόλοιπον, εἰ
στασιάσει τὰ δεξιὰ πρὸς τὰ εὐώνυμα;]

B.

X ρ ε ι ὦ ν

Aristonis fragmenta in Aristotelem a Stobaei librariis collata.

*Chriarum plura genera traduntur, ut ait Quintilianus (I, 9, 4).
unum simile sententiae, quod est positum in voce simplice: dixit ille aut
dicere solebat. alterum quod est in respondendo: interrogatus ille vel
quum hoc ei dictum esset respondit. tertium huic non dissimile: quum
quis non dixisset sed aliquid fecisset. talium quidem chriarum libri va-
riis auctoribus, poetis oratoribus regibus virisque aliis illustribus, prae-
cipue autem philosophis assignatarum apud Graecos multi ferebantur,
sicut quorum simile argumentum fuit sententiosum et morale, ἀπομνη-
μονευμάτων, γνῶμῶν, ὑποθηκῶν, διατριβῶν, ὁμοίων vel ὁμοιωμάτων,
ἐπιστολῶν etc. habebat tamen id chria peculiare ut ad certas semper oc-
casiones certosque auctores referretur, a quibus quae ingeniose quondam
dicta essent breviter doceretur (Hermog. progymn. c. 3: χρεία ἐστὶν ἀπο-
μνημόνευμα λόγου τινὸς ἢ πράξεως ἢ συναμφοτέρου, σύντομον ἔχον
διήλωσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χρησίμου τινὸς ἕνεκα etc. cf. Theon. pro-
gymn. c. 3. Aphthon. prog. c. 3: χρεία ἐστὶν ἀπομνημόνευμα σύντομον
εὐστόχως ἐπὶ τι πρόσωπον ἀναφέρονσα. v. Rhet. Gr. ed. Walz. t. I p. 19.
201. 62. cf. L. Caelius Rhodiginus, Lect. ant. XXVI, 27). inter philoso-
phos autem Socraticis (velut Diogeni D. L. 6, 80, Aristippo D. L. 2, 84. 85,*

Metrocli D. L. 6, 33) maximeque Stoicis (velut Persaeo D. L. 7, 36, Cleanthi 7, 175, Aristoni 7, 163, Hecaton 6, 32. 6, 4. 7, 172) chriarum libros tributos fuisse legimus, quosdam etiam Peripateticis (velut Demetrio D. L. 5, 81). omnium autem maxime propter *χρείας μελετᾶν* illud (D. L. 5, 18) famosus erat Diogenes, cuius innumerae fere chriae vel dicta *χρειώδη* (cf. de Bione D. L. 4, 47) a veteribus scriptoribus commemorantur (cf. D. L. 6, 69), variis illae libris olim collectae qualibus utitur Dio Chrysostomus (or. 72, 11 p. 732 Emper.: *πυνθανόμενοι . . . περὶ Διογένους ὅτι καὶ αὐτὸς πρὸς ἅπαντα εὐπόρει λόγου καὶ ἀποκρίσεως. τὰ μὲν γε τούτου καὶ διαμνημονεύουσιν οἱ πολλοί, τὰ μὲν τινα ἴσως εἰπόντος αὐτοῦ, τὰ δὲ καὶ ἄλλων συνθέντων*) et qui fontes fuerunt Stobaeo et Laertio. quorum quidam quum ipsius nomine inscripti essent *Διογένους χρειῶν*, non chriarum libri sed ipsorum apophthegmatum auctorem Diogenem significant (cf. Stob. flor. 34, 16 et 13, 24, ubi male nunc scribitur *ἐκ τῶν Δίω-νος* pro *Διογένους χρειῶν*. cf. etiam 7, 29. Sopater in secundo *ἐκλογῶν*, de quibus cf. Suid. s. v., excerpta dedit *ἐκ τῶν Διογένους τοῦ κυνικοῦ ἀποφθεγμάτων*, sec. Phot. bibl. 161 p. 103, 38), quanquam alibi etiam (cf. Sotion apud D. L. 6, 80) inter ipsos Diogenis libros negligentius numerantur. eodem autem modo explicandum est, si cui similium librorum magnus numerus tribuitur (*σχολῶν, διατριβῶν, ἀπομνημονευμάτων, χρειῶν* D. L. 7, 163) Aristo Chius in fragmentis ex ipsius *ὁμοιωμάτων* opere a Stobaeo apposis ipse comparet (cf. Stob. fl. 4, 110. 111 et D. L. 7, 160. 161. cum quo Laertii loco cf. etiam Stob. 80, 7. 82, 15. 82, 11). ceterum ab Aristone non diversum esse puto Aristonymum illum, cuius quaecunque Stobaeus affert, *ὁμοιώματα* fere sunt qualia Aristonis, titulis *ἐκ τῶν Ἀρίστωνος ὁμοιωμάτων* et *ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων* iam ante Photii aetatem, quem vitioso et ipsum exemplari usum fuisse plurima sunt quae doceant (scil. ex auctorum indice iam ipsum legisse videmus *Ἰέρακος* fragmenta quae essent *Ἰεροκλέους, Ὑφαίου* quae *Ἐπικτίτου, Δημόνακτος* quae *Δημοκρίτου*, pro quo nunc fere ubique est *Δημοκράτης*, eundem trium poetarum credidisse iambicos versus qui sint unius, quum legeret *Ἰππώνακτος, Ἱποθόωντος, Ἱποθόου* etc.), librariorum errore male distinctis (cf. 13, 22 et 23 etc.). itaque liber ille *ὁμοιωμάτων*, quem in indice librorum omisit Laertius, non Aristonis auctoris erat sed eius qui Aristonis dicta hoc nomine, ut librorum tituli docent, celeberrimi postea collegerit. cum quo nomine facile commutare potuit Aristotelis, cuius ipsius et chriae et diatribae a Stobaeo citantur, et chriae quidem variis philosophis et poetis aliisque adscriptae, sine nominibus autem diatribae utpote quae simpliciter essent loci morales uberius expositi (cf.

Hermog. apud Walz. t. III p. 406 *διατριβή ἐστι βραχέος διανοήματος ἡθικοῦ ἔκτασις*), quales tribuuntur Aristippo (D. L. 2, 85), Persaeo (7, 36, 34), Cleanthi (7, 175), Sphaero (7, 178) aliisque, quibus eisdem et chriac (quae ἐκ τῶν Διογένους διατριβῶν de Diogene partim affert Stobaeus fl. 13, 18, 19, 49, 27, ea sunt Δίωνος i. e. Dionis Chrysostomi or. 9, 6, 8, 2, 6, 46. cf. Διογένους pro Δίωνος 8, 15 = Dio Chr. 6, 41). in chriis autem istis Aristotelis vel Zeno Stoicus memoratur et comicus Alexis (Rose de Ar. I. p. 53). quas ego non dubito quin scriptura compendiosa male lecta Aristoteli tribuerit librarius quum essent Aristonis, cuius nomen in similibus quibusdam locis (ἐκ τῶν Ἀριστωνος Stob. fl. 99, 33, 67, 16) servatur. licet Aristotelis quoque simile quoddam opusculum ab Hesychio nominetur ὑποθήκαι inscriptum (ut Heraclidis Pontici D. L. 5, 88) diversosque fuisse χρειῶν libros Aristonis et quorum fragmenta Stobaeus citat ὁμοιωμάτων (cf. Chrysippi ὁμοια D. L. 7, 199 et Sphaeri 7, 178) concedendum sit. contra ipsius Aristotelis chriarum dictorumve exempla habes apud Laertium (5, 16—21) et in Stobaei, Maximi (cf. cod. Laur. XI, 14 et VII, 15) aliorumque florilegiis et Graecis et Latinis editisque et ineditis.

1.

Io. Stob. florileg. (ed. Gaisf.) 29, 70: ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρειῶν (titulum hunc, ut in ceteris locis, praehuit cod. A i. e. Par. 1984).

Ἀλσος ὁ Ἐρμιονεὺς ἐρωτηθεὶς (ὑπὸ τινος add. cod. A), τί εἴη σοφώτατον, πείρα ἔφη.

2.

Stob. fl. 93, 38: ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρειῶν.

Ἀνακρέων ὁ μελοποιὸς λαβὼν τάλαντον χρυσίου παρὰ Πολυκράτους τοῦ τυράννου, ἀπέδωκεν εἰπὼν· μισῶ δωρεὰν ἣτις ἀναγκάζει ἀγρυπνεῖν.

3.

Stob. fl. 7, 31: τοῦ αὐτοῦ (i. e. Aristotelis 7, 30).

Γοργῶ ἡ Λακεδαιμονία Λεωνίδου γυνὴ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἐπὶ στρατείαν πορευομένου τὴν ἀσπίδα ἐπιδιδούσα εἶπεν· ἡ ταύταν ἡ ἐπὶ ταύτῃ (ταύταν ed.).

4.

Stob. fl. 5, 83: ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρειῶν.

Γέλων ὁ Σικελίας τύραννος σαπρόστομος ἦν. ὥς οὖν τῶν φίλων εἶπεν τις αὐτῷ, ὥργλιζετο τῇ γυναικὶ ὅτι οὐκ ἐμήνυσεν αὐτῷ.

ἡ δὲ ἔφη· ὥμην γὰρ καὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως ὄξειν τὸ στόμα (cf. Woelflin ad Caccil. Balb. p. 13).

5.

Stob. fl. 118, 29: ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χειρῶν.

Γοργίας ὁ δῆτωρ ἤδη γηραιὸς ὑπάρχων ἐρωτηθεὶς (ὑπό τινος Α), εἰ ἡδέως ἀποθνήσκει· μάλιστα (ἤκιστα Α. «legerim ἤδιστα» Gaist.) εἶπεν· ὥσπερ γὰρ ἐκ σαπροῦ καὶ δέοντος συνοικιδίου ἀσμένως ἀπαλλάττομαι.

6.

Stob. fl. 20, 90: ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χειρῶν.

Δημοσθένης ἐρωτηθεὶς (ὑπό τινος Α), πῶς τῆς ῥητορικῆς περιεγένην· πλέον ἔφη ἔλαιον οἴνου δαπανήσας.

7.

Stob. fl. 43, 140: ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χειρῶν.

Δημοσθένης ὁ δῆτωρ ἔφη πόλεως εἶναι τὴν ψυχὴν τοὺς νόμους· ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα στερηθὲν ψυχῆς πίπτει, οὕτω καὶ πόλις μὴ ὄντων νόμων καταλύεται.

8.

Stob. fl. 7, 30: ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χειρῶν.

Ἀνάξαρχος ὁ φυσικὸς εἰπόντος αὐτῷ Ἀλεξάνδρου ὅτι κρεμῶ σε· ἀπέλκει τούτοις ἔφη τοῖς πολλοῖς· ἐμοὶ δὲ οὐδὲν διαφέρει ὑπὲρ γῆς ἢ κατὰ γῆς σήπessθαι.

9.

Stob. fl. 57, 12: ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χειρῶν.

Ζήνων ὁ στωικὸς φιλόσοφος ὁρῶν τινὰ τῶν γνωρίμων ὑπὸ τοῦ ἀγροῦ περισπώμενον εἶπεν· ἐὰν μὴ σὺ τοῦτον ἀπολέσης, οὗτός σε ἀπολέσει.

10.

Stob. fl. 116, 47: ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χειρῶν.

Ἄλεις ὁ τῶν καμφοιδῶν ποιητὴς ἐπειδὴ τις αὐτὸν ὄντα πρεσβύτην ἐώρακε μόλις πορευόμενον καὶ ἡρώτα· τί ποιεῖς; ἔφη· κατὰ σχολὴν ἀποθνήσκω.

11.

Stob. fl. 38, 37: ἐκ τῶν κοινῶν Ἀριστοτέλους διατριβῶν.

Οὐχ ἡ λύπη μέγιστον κακὸν ἀκολουθεῖ τῷ φθόνῳ, ἀλλὰ πολὺ μείζον τὸ καὶ πρὸς τοὺς γνωρίμους γίνεσθαι· τῷ γὰρ αἰσχροῦ καὶ φαύλῳ τὴν ὑπεροχὴν δοτέον, οὐ τῇ λύπῃ.

Stob. fl. 45, 21: ἐκ τῶν κοινῶν Ἀριστοτέλους διατριβῶν.

Αἱ πλείους στάσεις διὰ φιλοτιμίαν ἐν ταῖς πόλεσι γίνονται·
περὶ τιμῆς γὰρ οὐχ οἱ τυχόντες ἀλλ' οἱ δυνατώτατοι ἀμφισβητοῦσι.

C.

Fragmenta quae librariorum errore Aristoteli
tribuuntur pro Aristocle.

Aristocles Rhodius (cf. C. Müller, Fr. hist. Graec. IV, 329) qui Strabonis aequalis fuit (ὁ καθ' ἡμᾶς Strab. XIV p. 655) aliquanto ut videtur (cf. fr. 6 et 10) aetate maior, praeter libros de poetica, de musica, de choris (fr. 7—12 Müll. ita enim statuo ad Rhodium pertinere fragmenta a Car. Müllero collecta, exceptis quae delenda sunt et ficticia fr. 1—3), theologicos scripsit et mythologicos, quibus deorum nomina collegit eorumque multitudinem synonymia partim explicavit (immo refutavit ut mavult Clemens Alex. protr. p. 8 Sylb. vel p. 23, 33 Lips.). qui quidem nominum simillimorum confusione in Aristotelis nomen maximam partem librariorum culpa abierunt, id quod idem contigit alius argumenti fragmentis duobus, de poetica alteri, alteri de musica, idem denique titulis a Pseudoplutarcho fictis auctore librorum de fluviiis (περὶ ποταμῶν καὶ ὄρῶν ἐπωνυμίας καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς εὕρισκομένων cod. Palat. 398) et parall. min., cuius rationem praeclare illustravit R. Hercher. neque enim solum in Parall. min. 29^a Ἀριστοτέλης ἐν β' παραδόξων corruptum est pro Ἀριστοκλῆς (ut recte legit Stob. flor. 64, 37. cf. Müller ad fr. 3. Hercher ad Plut. de fluv. p. 12 sq. p. 18 not.), sed in altero quoque loco:

1.

Pseudo-Plut. de fluv. 25, 5 (ed. Hercher. Lips. 1851 p. 91): γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ (sc. τῷ Ἰνδῷ) λίθος κλειτορίς ὀνομαζόμενος· ἔστι δὲ λίαν μελάγχρους· ὃν κόσμον χάριν οἱ ἐγγώριοι φοροῦσιν ἐν τοῖς ὑπαρίοις, καθὼς ἱστορεῖ Ἀριστοτέλης ἐν δ' περὶ ποταμῶν (cf. Hercher p. 24)

corrigendum eodem modo videtur Ἀριστοκλῆς, cuius nomine saepius abutitur Pseudoplutarchus (par. min. 25^b. 29^a. 41^b), quanquam et Aristotele Ptolemaeus Chennus in nova historia (cf. aporem. Hom. fr. 30^a). veri autem Aristoclis grammatici theologi (atque unius eiusdemque auctoris, etsi non eiusdem operis omnia) fuisse credo quae modo Aristoclis modo Aristotelis nomine citantur περὶ θεολογίας vel theologumena, περὶ

γγάντων, τελεταί, versibus partim scripta (ut Philostephani opera quaedam aliaque Alexandrinorum docti argumenti multa), id quod docet locus Aeliani (n. a. 11, 4) ad τελετὰς spectans, ut videtur. sunt autem haec quae sequuntur:

2.

Schol. Eurip. Rhes. 28 (cod. Vat. 909) . . . διττὰς δὲ τὰς Εὐρώπας ἀναγράφουσιν ἔνιοι, μίαν μὲν Ὀκεανίδα, ἀφ' ἧς (οὗ cod.) καὶ τὸ ἐν μέρος τῆς οἰκουμένης κληθῆναι, καθάπερ Ἀπίων ἐν τοῖς περὶ ἐπωνύμων καὶ Ἀριστοτέλης (Ἀριστοκλῆς corrigi malo quam Aristophaneum intelligi commentarium de Hesiodi theogonia scil. ad v. 357) ἐν πρώτῳ τῆς Θεογονίας, ἑτέραν δὲ Φοίνικος, ἣ καὶ (φοινικ..... καὶ cod.) Ἀγήνορος, ὥς καὶ Εὐριπίδης καὶ ἄλλοι ἱστοροῦσιν.

3.

Schol. Pind. Olymp. VII, 66 . . . Ἀριστοκλῆς (ita Vrat. D, Gott., vulgo Ἀρίσταρχος et in simili scholio cod. Vrat. A Ἀριστοτέλης. cf. Boeckh p. 170) δὲ ὑφίσταται τὴν γέννησιν Ἀθηνᾶς ἐν Κρήτῃ· νεφέλῃ γάρ φησι κεκρῦφθαι τὴν θεόν, τὸν δὲ Δία πλήξαντα τὸ νέφος προφῆναι αὐτήν (fr. 4 Müll.).

4.

Arnob. adv. nat. 3, 31 (ed. Hildebrand. Hal. 1844 p. 302): *Aristoteles, ut Granius memorat, vir ingenio praeptens atque in doctrina praecipuus, Minervam esse Lunam probabilibus argumentis explicat et litterata auctoritate demonstrat. [eandem hanc alii aetherium verticem . . . (cf. Arnob. 3, 34. Porphy. apud Macrob. sat. 1, 17 extr. idemque apud Euseb. praep. ev. 3, 11 p. 113^b).*

5.

Macrob. saturn. I, 18 (ed. L. Ian. 1852 t. II p. 168): *haec quae de Apolline diximus possunt etiam de Libero dicta existimari. nam Aristoteles qui theologumena scripsit Apollinem et Liberum patrem unum eundemque deum esse quum multis aliis argumentis asserat, etiam apud Ligyreos ait in Thracia esse adytum Libero consecratum ex quo redduntur oracula: sed in hoc adyto vaticinaturi plurimo mero sumpto, uti apud Clarium aqua pota, effantur oracula. apud Lacedaemonios etiam in sacris quae Apollini celebrant, Hyacinthia vocantes, hederam coronantur Bacchico ritu. item Boeotii Parnasum montem Apollini sacratum esse memorantes simul tamen in eodem et oraculum Delphicum et speluncas Bacchicas uni deo consecratas colunt. unde*

et Apollini et Libero patri in eodem monte res divina celebratur, quod quum et Varro et Granius Flaccus affirmant, etiam Euripides his docet . . . (cf. Arnob. 3, 33: quid quum Liberum Apollinem Solem unum esse contenditis . . . Porphy. ap. Serv. ad ecl. 5, 66).

Eodem igitur fonte, id quod etiam ipsa verba produnt quibus plane similibus utrumque Aristotelis testimonium infertur, et Arnobius et Macrobius usus est, Granio Flacco Liciniano, qui quum de philosopho certe non cogitaverit (ut Macrobius verba docent *Ar. qui theol. scripsit*), attamen auctorem citaverit in doctrina praecipuum, Aristotelem omnino nullum appellavit, sed appellaverit Aristoclem. scripsit autem Granius incertae aetatis scriptor (ut ego autem credo Plinii aequalis idemque cum Granio illo superstitioso quem medicum dicit index auct. Plin. l. 28 respiciens ad locum l. 28 s. 9. de Liciniano quem in epigrammate appellat Martialis cf. Rh. Mus. N. F. XIII, 458) inter alia multa librum, ut Censorinus ait, de indigitamentis ad Caesarem nescio quem.

6.

Clemens Alex. protr. c. 2, 28 p. 8 Sylb.: καὶ μὴν Ἀπόλλωνα ὁ μὲν Ἀριστοτέλης πρῶτον Ἡφαίστου καὶ Ἀθηναῖς· ἐνταῦθα δὲ οὐκέτι παρθένος ἡ Ἀθηναῖς· δεύτερον ἐν Κρήτῃ τὸν Κορύβαντος (cod. Par. Κόρυβαντος v. Klotz t. IV p. 104), τρίτον τὸν Διὸς καὶ τέταρτον τὸν Ἀρκάδα τὸν Σεληνοῦ· νόμιμος οὗτος κέκληται παρ' Ἀρκάσιν. ἐπὶ τούτοις τὸν Αἴβυν καταλέγει τὸν Ἀμμωνος. ὁ δὲ Δίδυμος ὁ γραμματικὸς τούτους ἔκτον ἐπιφέρει τὸν Μάγνητος.

Praecedunt tres Ioves, Minervae quinque ex eodem fonte varias fabulas colligente numerati quem theologos, ut ait, secutus vel eos qui interiores scrutantur et reconditas litteras, uberius exponit Cicero in tertio de natura deorum (c. 21—23. cf. 16), qui de quatuor Apollinibus eadem habet c. 23 (57), quintum omittit. ex Cicerone hausit Arnobius adv. nat. 4, 14 sq. quid igitur? iam Ciceronem Aristocle usum esse statuemus sicut Didymum Clementis (Didymo enim antiquiorem fuisse Aristoclem, id quidem certum est. cf. fr. 10 et 11. item Dionysio Halic., cuius v. iud. de Dinarcho c. 8. cf. etiam Erotian. lex. Hipp. praef. p. 13 Fr.)? an fictum testis nomen vel Aristotelis vel simile aliquod Clementem apposuisse ex fonte parum sincero ductum quali quidem plurimum ille utitur (cf. e. c. protr. c. 3 p. 12 et Hercher ad Plut. de fluv. p. 30)? etenim si incertum est quomodo sive Aristotelis nomen recte emendetur sive explicetur Aristoclis, id certum est neque Cicerone Clementem uti neque Clemente Arnobium.

Servius ad Aen. I, 372 . . . *aut certe illud est quod superius dixerat «an nympharum sanguinis una», quae non omnia sciunt. nam et moriuntur secundum Aristotelem ut fauni panesque.* cf. ad Aen. 10, 551 . . . *nonnulli etiam nympham non deam volunt sed graece sponsam dictam ne incredibile sit ex duobus numinibus procreatam esse mortalem. quanquam haec numina (scil. nymphae et fauni) secundum Aristotelem aliquando moriantur.* item ad ecl. 10, 62 *hamadryades: nymphae quae cum arboribus et nascuntur et pereunt* (cf. ad Aen. 3, 34 . . . *hamadryades namque cum arboribus et nascuntur et pereunt.* idem ad Aen. 1, 500).

E Servio haec ut alia plurima hausit mythographus medii aevi A. Maii Class. auct. t. III Rom. 1831 p. 184, qui et ipse Aristotelis nomen habet ita: *Nympharum vero hanc dat Servius differentiam* (ad Aen. 1, 500) . . . *amadryades id est (ut ex suo addit) amantes quercus, quae videlicet, ut ait Aristoteles, cum arboribus nascuntur et pereunt.*

Photius lex. s. μίνθα cit. Aristoclem ἐν τῷ περὶ γιγάντων (Aristoclis fr. 6 Müll.).

Schol. in Theocrit. id. XV, 64 ed. Ahrens p. 304 (Aristot. fr. 287 Müll. cf. Aristoclis fr. 5) *πάντα γυναῖκες ἔσαντι, καὶ ὡς Ζεὺς ἡγάγεθ' Ἥρην: φησὶν ὅτι τὰ πάντα αἱ γυναῖκες γινώσκουσι καὶ ὅπως ὁ Ζεὺς λάθρα τῇ Ἥρᾳ συνήλθε. καὶ Ὅμηρος «εἰς εὐνὴν φοιτῶντε φίλους λήθοντε τοκῆς». Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῷ περὶ Ἐρμίουνης ἱερῶν* (ita corr. Hemst., codd. ἱερῶ. quod nescio an intelligendum sit ἱερῶ λόγῳ. cf. Suid. s. Ἀριγνώτη et infra fr. 10) *ιδιωτέρον ἱστορεῖ περὶ τοῦ Διὸς καὶ [τῆς] Ἥρας γάμου. [ἱστορία. haec quidem auctoris mentione ommissa extat eisdem verbis in Eudociae viol. p. 202 περὶ τοῦ γάμου τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας]. τὸν γὰρ Δία μυθολογεῖ ἐπιβουλεύειν τῇ Ἥρᾳ μιγῆναι, ὅτε αὐτὴν ἴδοι χωρισθεῖσαν ἀπὸ τῶν ἄλλων θεῶν. βουλόμενον δὲ ἀφανῆ γενέσθαι καὶ μὴ ὁφθῆναι ὑπ' αὐτῆς, τὴν ὅψιν μεταβάλλειν εἰς κόκκυγα καὶ καθίσαι εἰς ὄρος, ὃ προτοῦ* (ita Ahrens, vulg. πρῶτον) *μὲν Θρόναξ (θρόναξ vulg., corr. Hemst.) ἐκαλεῖτο, νῦν δὲ Κόκκυξ. καὶ χειμῶνα ποιῆσαι δεινὸν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. τὴν δὲ Ἥραν πορευομένην μόνην ἀφικέσθαι πρὸς τὸ ὄρος καὶ καθέζεσθαι ἐπ' αὐτό, ὅπου νῦν ἐστὶν ἱερὸν Ἥρας τελείας. τὸν δὲ κόκκυγα ἰδὼντα καταπετασθῆναι καὶ καθεσθῆναι ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτῆς, πεφρι-*

κότα καὶ ῥιγῶντα διὰ τὸν χειμῶνα (haec verba π. κ. ρ. δ. τ. χ. vulgo supra ubi nunc ἰδόντα. ordinem mutavit Ahr. ex M. Gen.^b). τὴν δὲ Ἥραν ἰδοῦσαν αὐτὸν οἰκτεῖραι καὶ περιβαλεῖν τῇ ἀμπεχόνῃ. τὸν δὲ Δία εὐ-
θέως μεταβαλεῖν τὴν ὄψιν καὶ ἐπιλαβέσθαι τῆς Ἥρας. τῆς δὲ τὴν
μῆξιν παραιτουμένης διὰ τὴν μητέρα, αὐτὸν ὑποσχέσθαι γυναῖκα ταύ-
την ποιήσασθαι. καὶ παρ' Ἀργείοις δὲ οὐ μέγιστα τῶν Ἑλλήνων τι-
μῶσι τὴν θεόν, τὸ ἄγαλμα τῆς Ἥρας ἐν τῷ ναῷ καθήμενον ἐν θρόνῳ
τῇ χειρὶ ἔχει σκήπτρον, καὶ ἐπ' αὐτῷ τῷ σκήπτρῳ κόκκυξ (ἐπικάθη-
ται add. M.).

8 a.

Aelian. de nat. an. XI, 4: de Cereris cultu apud Hermionenses et
Chthoniorum festo (v. Aristoclis fr. 5 apud Müller. Fr. hist. Gr. IV, 330.
haec, sicut fr. 8 et 9, fortasse pertinent ad τελετῶν librum fr. 10 citatum.
cf. Neanthes π. τελετῶν Fr. h. Gr. III, 8).

9.

Proclus in Tim. p. 27^a ed. Schn.: ὅτι γε μὴν τὰ Παναθήναια τοῖς
Βενδιδείοις εἵπετο λέγουσιν οἱ ὑπομνηματισταὶ καὶ Ἀριστοτέλης
(corr. Ἀριστοκλήης) ὁ Ρόδιος μαρτυρεῖ (ιστορεῖ B) τὰ μὲν ἐν Πειραιεῖ
Βενδιδεῖα τῇ εἰκάδι τοῦ Θαργηλιῶνος ἐπιτελεῖσθαι, ἔπασθαι δὲ τὰς
περὶ τὴν Ἀθηνᾶν ἑορτάς.

10.

Schol. Laur. in Apollon. Rhod. IV, 973 p. 511 Keil. (e Didymi lexico
comico, e quo eadem derivata tangit Hesych. s. v.) ὁ ρεῖ χαλκοῖο: φα-
σὶν ὁρεῖχαλκον εἶδος χαλκοῦ ἀπὸ Ὀρείου τινὸς γενομένου εὐρετοῦ ἄνο-
μασμένον. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τελεταῖς φησὶ μηδὲ ὑπάρχειν τὸ ὄνο-
μα μηδὲ τὸ τούτου εἶδος. τὸν γὰρ ὁρεῖχαλκον ἔνιοι ὑπολαμβάνουσι
λέγεσθαι μὲν, μὴ εἶναι δέ. τῶν δὲ εἰκῇ διαδεδομένων καὶ τοῦτο ...
οὕτως ἦν ἐν τῇ κωμικῇ λέξει τῇ συμμίκτῳ (M. Schmidt Did. fr. p. 70.
aliena videtur Ἀριγνώτῃ ἐν τῷ περὶ τελετῶν apud Harpocr. s. νεβρίζων
p. 131, 22 Bekk. cf. Suid. s. Ἀριγνώτῃ).

11.

Schol. Bobiens. in Cicer. or. pro Archia (p. 61 ed. Maii 1814 vel edit.
a. 1817 p. 122. Class. auct. t. II p. 246) ed. Orelli (opp. Cic. vol. V part. 2.
Tur. 1833) p. 358 (ad v. epigramma in eum fecisset lantummodo
allernis versibus) ... allernos igitur versus dicit elegiacos, metris
scilicet dissentientibus varios. primus autem videtur elegiarum car-

men scripsisse Kallinos (cod. *Aliinos*). *adiicit Aristoteles prae-
terea hoc genus poetas Antimachum Colophonium, Archilochum Pa-
rium, Mimnermum Colophonium quorum numero additur etiam Solon
Atheniensis legum scriptor nobilissimus.*

Eadem fere poetarum nomina elegiae inventorum ex eodem fonte
similiter tradunt Etym. Gud. p. 180, 8. Et. Orionis p. 58, 10. Marius Vi-
ctorin. de metris l. III apud Putsch. p. 2555 (ed. Gaisf. Ox. 1837 p. 146)
cf. Terent. Maurus ib. p. 2421. quem fontem apparet fuisse Didymum qui
de elego et elegia tractavit (Etym. Gud. p. 180, 21. Et. M. p. 327, 1 Sylb.
cf. Etym. Or. p. 58, 14 οὕτω Δίδυμος ἐν τῷ περὶ ποιητῶν) atque in si-
mili plane materia, ubi qua differentia diffiniantur θρῆνος et ἐπικήδειος
exposuit, Aristoclem Rhodium citavit ἐν τῷ περὶ ποιητικῆς (Ammon. de
diff. verb. s. ἐπικήδειος). cuius nomen huic quoque scholiorum loco re-
stituendum est.

12.

Proclus in chrestom. gramm. apud Phot. bibl. cod. 239 p. 320, 30
Bekk.: εὐρεθῆναι δὲ τὸν διθύραμβον Πίνδαρος ἐν Κορίνθῳ λέγει· τὸν
δὲ ἀρξάμενον τῆς ᾠδῆς Ἀριστοτέλης Ἀρίωνά φησιν εἶναι, ὃς πρω-
τος τὸν κύκλιον ἤγαγε χορόν (cf. ex eodem fonte schol. Pind. olymp. 13,
25 et Suidas s. Ἀρίων).

Hoc quoque fragmentum ad Aristoclis librum περὶ ποιητικῆς, non
ad Aristotelis (fr. 275 περὶ ποιητῶν Müll.) pertinere manifestum est. cf.
de Callino et elegiarum scriptoribus eundem Proclum apud Phot. p. 319^b
6—14 et fr. 11.

13.

Synag. lex. Seguer. (Bekk. An. Gr.) p. 451, 31 Ἀσιάς: ἡ κιθάρα,
ἀπὸ Ἀσίου τινός (scil. ἀφ' οὗ) καὶ Ἀσία καὶ Ἀσιόνη (scil. = Ἡσιόνη
cf. Steph. s. Ἡσιονία ubi Meineke p. 304. ut Ἀσιονεῖς = Ἡσιονεῖς ap.
Strab. XIII p. 627. καὶ Ἀσία καὶ Ἀσιόνη si ad citharam referrentur, id
quod non est, legendum esset Ἀσιανή), ἥ (ἡ ap. Bekk., corr. C. Müller)
ἀπὸ Ἀσίας τῆς μητρὸς Προμηθέως. Δοῦριν δὲ Ἀριστοτέλης φησὶ
λέγειν, ὅτι ἐκλήθη Ἀσιάς ἀπὸ τῶν χρωμένων Λεσβίων, οἵτινες οἰκοῦσι
πρὸς τῇ Ἀσίᾳ· οἱ δὲ ἀπὸ Τυρρήνου Λυδοῦ εὐρόντος πρώτου τὸ τρί-
γωνον ὄργανον· οἱ δὲ ἀπὸ Τερπάνδρου.

Primae duae quae traduntur in hoc loco male contracto ἀπὸ Ἀσίου
et ἀπὸ Ἀσίας origines proprie pertinent ad Asiam τὴν ἡπειρον (Herod.
4, 45), non ad citharam quae una commemorari solebat ab iis qui Home-
ricum illud (Il. β, 461) explicarent Ἀσίῳ ἐν λειμῶνι (quamvis apud Etym.
M. quoque p. 153, 37 de cithara male addatur ἡ ἀπὸ Ἀσίου τινός): ex

hoc enim (cf. Strabo XIII p. 650 τόπος Λειμών), qui a grammaticis derivatur ab Asia Lydorum rege filio Cotyis (v. Orus in schol. min. ad II. I. c., Etym. M. p. 153, 42. Etym. Gud. p. 83, 23. Eust. in II. p. 254 idemque in Dionys. v. 620), orta est urbs illa quae numquam fuit Ἀσία juxta Tmolium in regione Sardiana (Sardium φυλή Ἀσιάς v. apud Herod. I. c.), de qua Stephanus Byz. s. Ἀσία: πόλις Λυδίας παρὰ τῷ Τμῳλῳ, ἐν ᾗ (add. ἡ) τρίχορδος εὐρέθη κιθάρα. διὸ καὶ Ἀσία (scrib. διὸ καὶ Ἀσιάς. Ἀσία etc. cf. Naeke Choer. p. 115 et Meineke ad Steph. p. 130) ἡ ἡπειρος, οἱ μὲν ἀπὸ πόλεως Λυδίας, οἱ δὲ ἀπὸ Ἀσίου τοῦ Λυδοῦ ἡ ἐκ τῆς Προμηθέως γυναικὸς etc. (cf. Eust. in Dion. 620 p. 225 ed. Ox.) et in Etym. M. p. 153, 31, ubi ita: ἀσιάδος κρούματα: τῆς κιθάρας· οὕτως Ἀριστοφάνης εἶπε παρωδῶν τὸ ἐξ Ἐρεχθέως Εὐριπίδου. ἡ τρίχορδος κιθάρα οὕτω καλεῖται. εἴρηται δὲ ὅτι ἐν Ἀσίᾳ τῇ πόλει τῆς Λυδίας κειμένη ἐν Τμῳλῳ πρῶτον εὐρέθη. καὶ τὰς γῳάδεις δὲ ῥῥὰς ὑπὸ Νιόβης καὶ τῶν Λυδῶν γυναικῶν εὐρεθείσας εἰς Ἑλλήνας ἀχθῆναι· ὅθεν καὶ Ἀύδιος ὁ τρόπος μετωνομάσθη. copiis Homericis usus videtur Didymus in lexico comico ad vocem Ἀσιάς in Aristophane repertam (Thesm. 121, ubi scholia ex commentariis nihil retinent nisi haec: Ἀσιάδα δὲ τὴν κιθάραν λέγει. ita etiam appellat Eurip. Cyclop. 443 et poeta quidam apud Strab. X p. 471 κιθάραν Ἀσιαῖτιν. usum Aristophanicum tangit etiam Etym. M. I. c. et Suid. s. v.) eisque primum addidisse ea quae in altera glossae Seguer. parte atque ex alio lexico sumta leguntur inde ab explicatione Aristotelica (cf. Hesych. s. Ἀσιάς: ἡ κιθάρα διὰ τὸ ἐν Ἀσίᾳ εὐρεῖσθαι. Schol. Apoll. Rh. 2, 777 p. 429, 16 Keil.: καὶ ἡ κιθάρα Ἀσιάς λέγεται, ἐπεὶ ἐν Λυδίᾳ πρῶτον εὐρέθη, ubi male scribitur Ἀσία λέγεται). ubi si recte scripta essent auctorum nomina libri de musica (musico enim libro, non Lesbiorum vel Mytilenaeorum politiae, haec ascribenda esse locus Plutarcheus infra comparatus admonet) Aristoteli tributi auctor vel Duride Samio Theophrasti discipulo recentior fuisset, quod vix credendum. si corrupta sunt, ut statuit C. Müller (ad fr. 259), aut ita legendum est Δούρις δὲ Ἀριστοτέλῃ φησὶ λέγειν, aut quod inavult Müller, omnino alienum est Aristotelis nomen pro Aristocle positum (cf. in Fr. hist. IV p. 331 fragmenta operis περὶ χορῶν 7—12 ab uno Athenaeo servata). sed utut haec sunt, sive Aristotelis sunt verba sive Duridis Peripatetici (qui Pseudaristotelem citaverit ut politias Timaeus) sive utriusque (si quidem scribatur Δούριν δὲ καὶ Ἀριστοτέλῃ φασὶ λ.) sive Duridis ab Aristocle citati, ex antiqui certe Peripatetici de musica libro ea desumta esse e Plutarcho concluditur, qui ubi in libro de musica, cuius omnis fere ab Heraclide et ab Aristoxeno doctrina accepta est, de citharodia Terpan-

drica memorans eandem prorsus rem eodemque modo expressam refert ita (c. 6): ἐποιήθη δὲ καὶ τὸ σχῆμα τῆς κιθάρας πρῶτον κατὰ Κηπίωνα τὸν Τερπάνδρου μαθητὴν, ἐκλήθη δὲ Ἀσίας διὰ τὸ κεχρηῆσθαι τοὺς Λεσβίους αὐτῇ κιθαρωδούς πρὸς τῇ Ἀσίᾳ κατοικοῦντας, Heraclide Pontico uti videtur, cuius appellatur (c. 3) liber inscriptus συναγωγή τῶν ἐν μουσικῇ (περὶ μουσικῆς Diog. L.). huic enim libro historica illa omnia deberi in capp. 3—4 et 6—10 prolata, ex ipsa rerum continuitate scriptoris de citharodica poesi et aulodica uno tenore consilioque narrantis fontiumque antiquissimorum velut Glauci monumentorumque agonistici generis publicorum citandorum aequabili constantia sequitur. neque enim satis verisimile videtur ex ipsius Aristotelis de musica libro, quem postea demum Plutarchus adhibet (c. 23), Heraclideis haec (ut in cap. 3 ex Alexandro quaedam aliisque) interposita esse. cum Duride autem et de Amphione citharodiae inventore consentiebat Heraclides (Plut. c. 3 Ἡρακλείδης δὲ . . . τὴν κιθαρωδίαν καὶ τὴν κιθαρωδικὴν ποιήσιν πρῶτόν φησιν Ἀμφίωνα ἐπινοῆσαι τὸν Διὸς καὶ Ἀντιόχης. cf. Plin. n. h. 7, 57, 204. Etym. M. de cithara p. 513, 28 ὁ δὲ Δοῦρις ἀπὸ Κιθαιρῶνός φησιν, ὅτι Ἀμφίων ἐκείσε ἐμουσικεύετο. ceterum de Lydia harmonia in Graeciam illata ab Amphione vel a coniuge eius Niobe, de qua re Paus. 9, 5. Plin. l. c. Pindar. ap. Plut. de mus. 15, in ipso etiam Etym. M. loco supra citato de cithara Asiatica legitur p. 153, 35. de Tyrrheno vel Torrho cf. Dionys ap. Plut. de mus. 15 (μέλη Τορρήβια Steph. s. Τόρρηβος) et in universum de Lydorum instrumentis musicis et de Terpandro Athen. XIV p. 634 sq.).

D.

Falsa varia.

Achilleus Tatius in libro περὶ τοῦ παντός (vel περὶ σφαίρας, sicut habet Suidas s. Ἀχ. id est de sphaera Aratea: hic enim verus titulus est eclogarum quas e cod. Laur. 28, 44 Petr. Victorius Flor. 1567 cum Hipparcho edidit sic inscriptas: ἐκ τῶν Ἀχιλλέως πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς τὰ Ἀράτου φαινόμενα περὶ τοῦ παντός p. 81—106. alteram enim eclogarum seriem p. 112 sqq. et commentarii cuiusdam Aratei principium p. 107—11 ex codice Romano is addidit, de quo loquitur in praef.), ubi ad Aratum respiciens philosophorum de mundo sententias breviter exhibet, in cap. περὶ ἀνέμων haec habet (p. 102): καὶ τοὺς μὲν ἐκ νεφῶν λέγουσιν εἶναι ἀνέμους καὶ καλεῖσθαι ἐκνεφίας, τοὺς δὲ ἀπὸ γῆς φερομένους

ἀπογείλους (Pseudarist. de mundo c. 4 p. 394^b14 cf. Ar. meteor. 2, 5. 363, 1), τοὺς δὲ ἀπὸ ποταμῶν ἐνυδρίας (corr. ἐξυδρίας, ut in l. de mundo 394^b19), τοὺς δὲ ἀπὸ κόλπων κολπίας (ἐγκολπίας l. de mundo 394^b15), ἀπὸ δὲ ὀρεῶν ὀρίας (sic) ἢ ὀρεστίας. καὶ γὰρ παρὰ Ἀριστοτέλει ἐν τῷ περὶ ἀνέμων καὶ παρὰ Καλλιμάχῳ (fr. 35 Benth.) οὕτως ὀνομάζονται. ὥστε καὶ ἀπὸ τόπων τινῶν φασὶ τινὰς λέγεσθαι, οἷον Καίκιον τὸν ἀπὸ Καίκοι (ed. Κάϊος) ποταμοῦ πνέοντα καὶ Σκείρωνα τὸν ἀπὸ Σκειρωνίδων πετρῶν (cf. Ar. vel Theophr. π. σημείων fr. p. 973^b19 Bekk.)... ἐπραγματεύσατο δὲ περὶ ἀνέμων καὶ Ἐρατοσθένης etc.

quae etsi non nisi ἐκνεφίαι apud Theophrastum occurrant, — reliqua enim ventorum nomina poetae Callimacho concedenda sunt —, tamen ad Theophrastum sine dubio pertinent eiusque librum περὶ ἀνέμων, non ad Aristotelem. nam si apud Strabonem etiam inter claros de ventis auctores Aristotelem censeri opponas (l p. 29: φησὶ δὲ Ποσειδώνιος μηδὲνα οὕτως παραδεδωκέναι τοὺς ἀνέμους τῶν γνωρίμων περὶ ταῦτα, οἷον Ἀριστοτέλη, Τιμοσθένη, Βίωνα τὸν ἀστρολόγον), dicendum est ad eas res spectare geographum quae Theophrasti monobibulum τὰ κατὰ μέρος προβλήματα (cf. Th. c. 1. Arist. p. 363, 24) tractantem praecedant, id est ad locum de numero et situ ventorum in meteorologicis explicatum (Arist. meteor. 2, 6: unde celebrem duodecim ventorum numerum efficiebant posteriores). nisi forte quum plurima quae in cap. illo de ventis Achilles affert, cum Aristotele pseudonymo de mundo libri auctore (p. 394^b sq. qui Callimachi aequalis fuit sec. Rosam de Ar. libris p. 97, apud quem p. 99 deleas verba v. 30—34: *Accedit ultimum . . . usus est.* neque enim mirabilem Arist. auctor libro de mundo usus est, sed appendicis auctor multo recentior) plane conspirent, statuendum erit ad Aristotelis male nomen vel a librario vel ab auctore alius cuiusdam scriptoris copias describente libri titulum adiectum esse qui pertineret ad Callimachum (cf. Suid. s. Καλλιμάχος).

15.

Proclus in Tim. (25^b) p. 56^a Bas. (p. 129 Schneider.): ἀλλὰ μὴν ἡ ἡμετέρα οἰκουμένη πολλὴν ἐπιδείκνυνται τὴν ἀνωμαλίαν εἰσοχαῖς καὶ ἐξοχαῖς. ἔστιν ἄρα ἀλλαχού τῆς γῆς πεδία τε ἀνηπλωμένα καὶ εἰς ὕψος ἐκτεινομένη διάστασις. καὶ γὰρ Ἡρακλέα λόγος διὰ πολλῆς ἀβάτου χώρας διαπορευθέντα εἰς τὸ Ἀτλάντιον ὄρος ἀπελθεῖν, οὗ τὸ μέγεθος ἰσότηρσαν οἱ τὰ Αἰθιοπικὰ γράψαντες ὥστε αὐτοῦ ψαύειν (p. 56^b) τοῦ αἰθέρος καὶ τὴν σκιὰν ἐκπέμπειν μέχρι σταδίων πεντακισχιλίων· ἀπὸ γὰρ ἐνάτης ὥρας ἡμερινῆς ὑπ' αὐτοῦ κρύπτεσθαι τὸν ἥλιον μέχρι τε-

λέας καταδύσεως. καὶ οὐδὲν γε θαυμαστόν· καὶ γὰρ ὁ Ἄθως τὸ Μακεδονικὸν ὄρος ἐκπέμπει μέχρι Ἀήμονος τὴν σκιὰν ἐπτακοσίους σταδίους διεστώσης, καὶ οὐ τὸν Ἄτλαντα μόνον τὸ ὄρος τηλικούτων ἰστόρησε Μάρκελλος ὁ τὴν Αἰθιοπικὴν γράψας ἱστορίαν, ἀλλὰ καὶ Πτολεμαῖος τὰ Σεληναῖα ὄρη τὸ ὕψος ἅπλετον ἔχειν φησί, καὶ Ἀριστοτέλης (corr. Ἀριστόβουλος. cf. Arrian. Alex. 3, 28, 5) τὸν Καύκασον τὸ τρίτον μετὰ δυσμᾶς καὶ τὸ τρίτον πρὸ τῶν ἀνατολῶν μέρος τῆς νυκτὸς ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων καταναγέσθαι. καὶ εἴ τις ἀποβλέποι πρὸς τὸ ὅλον μέγεθος τῆς γῆς ...

16.

Sept. Byz. s. Γέρμαρα (Γέρμερα codd. Rehdig. Voss. an Γερμέραι? Mein. Γέρμανα, Γερμανοί L. Diefenbach orig. Europ. p. 190 cf. 132). Κελτικῆς ἔθνος, ὃ τὴν ἡμέραν οὐ βλέπει, ὡς Ἀριστοτέλης περιθαυμάσιων· τοὺς δὲ Λατοφάγους καθεύδειν ἐξάμηνον.

Quum multis locis et mirabilia Aristotelis et politiae apud Stephanum citentur, hoc unum fragmentum nunc non reperitur. quod si quidem in mirabilibus Aristotelis revera Stephani aetate illud legebatur, neque ad Aristotelis auctoris nomen Stephani quodam errore testimonia confundentis male translatus est, ex Aristotelis νομίμοις βαρβαρικοῖς (cf. fr. 3. Plin. 7, 2) ab eo desumptum fuerit qui θαυμάσια illa ex variorum auctorum libris excerpta redegit.

17.

Io. Philoponus de creat. mundi IV, 5 (p. 152 ed. Balth. Corderius. Viennae Austr. 1630): τῶν γεγραφότων τὰς περιόδους τῆς γῆς οἱ μὲν ᾤθησαν τὸν ὠκεανὸν κύκλῳ περιστρέφειν τὴν γῆν ἅπασαν οἶόν τινα νῆσον αὐτὴν ἐγκολπισάμενον, πλανηθέντες, ὡς Ἀριστοτέλης φησίν, ἐκ τοῦ μὴ καλῶς ἀκούσαι τῆς Ὀμήρου ποιήσεως ἐξ ὠκεανοῦ τὸν ἥλιον ἀνατέλλειν καὶ εἰς αὐτὸν δύσειν ποιούσης.

Haec quamquam causa erroris ex Homero repetita nunquam ita apud Aristotelem legatur (cf. Rose de Ar. I. p. 98), tamen spectare possunt ad ipsa Aristotelis meteorologica quae in eodem argumento paulo post citantur de mari Caspio (p. 155 = meteor. p. 354, 2), ab ipso fortasse Philopono memoriter citante suppleta (cf. meteor. p. 347, 6. 362^b12. de coelo p. 298, 10).

18.

Io. Tzetzae exeg. in Iliad. p. 70 Herm. (ex cod. Lips. ed. post Draconem Lips. 1812. ed. Bachmann. p. 788, 32) ad α, 9 Ἀητοῦς καὶ Διὸς

υἱός ... ὅποῖαν τινὰ τὴν Ἀητῶ νομίζουσιν Ἀριστοτέλης καὶ Πλάτων οὐκ ἴσημι. Πλάτων μὲν γὰρ (Cratyl. p. 406^a) ἐκ τοῦ λήθω τὸ λανθάνω ταύτην ἡτυμολόγηκε, πραεῖαν εἶναι λέγων αὐτὴν καὶ πάντας οἰκτεῖρουσαν· Ἀριστοτέλης δὲ πάλιν φησὶ παρὰ τὸ λῶ τὸ θέλω· ὃ γὰρ ἂν τις θελήσειε, παρὰ ταύτης εὐρήσει. τοῦτο δ' ἀκριβῶς ἴσημι ὅτι τριχῶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐνὸς ἐκάστου τῶν θεῶν ὄνομα ἐκλαμβάνεται, στοιχειακῶς πραγματικῶς τε καὶ ψυχικῶς.

Hic Aristotelis quidem nomen tueri videtur Platonis comparatio. cf. etiam sch. p. 126: πολλοὶ τῆς Ὀμηρικῆς ἐτυμολογίας ἐπεμελήθησαν (cf. p. 3) Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης (ἄριστο ... cod.) οἱ φιλόσοφοι, Σωρᾶνός, Ἡρωδιανός, Φιλόξενος, Ἀπ(ίων), Τυραννίων, Ἀρίσταρχος, Ζηνόδοτος, Φιλητᾶς, Σαπφὼ καὶ ἕτεροι.

19.

Eustath. in Iliad. γ p. 414 Rom.: ὡς δὲ καὶ ζωογόνος ὁ ἀλληγορικὸς Ζεὺς δηλοῖ Ἀριστοτέλης (?) ἐν τῇ αὐτοῦ ῥητορικῇ λέγων ὅτι Ἀφροδίτη ὡς ἄρχουσα ἀφροσύνης καὶ Ζεὺς ὡς ζωῆς αἴτιος ὤν.

Haec quo errore nitantur nescio.

20.

Nicetae schol. in Gregor. Naz. or. 20 (id est ad or. funebr. in Basil., quae 43 numeratur in ed. Benedictinor. Par. 1778 t. I, ubi p. 818^a septem orbis miracula memorantur), quod excerptum ex cod. Augustano (nunc Monac. 368, ut conicio v. Hardt. catal. codd. Graec. bibl. Monac. ubi saepius occurrunt orationes XVI Gregorii Naz. cum Nicetae commentariis) David Hoeschel operum Philonis editioni addidit (Par. 1640 p. 1198. cf. not. in fine: *locum vero Nicetae de VII miraculis mundi ex membranis bibliothecae Augustanae transscripsimus*. latine idem legitur in Nicetae commentariis a Iac. Billio excerptis apud Gregor. Naz. opp. t. II ed. Paris. 1611 p. 783^a. Nicetam citavit etiam Leo Allatius in notis ad Philonis Byz. opusc. de septem orbis spectaculis ed. Rom. 1640 p. 66. idem scholium ope Cyriaci Anconitani non quidem Graece compositum, ut ait Morellius, verum Latine versum in codicibus quibusdam Italicis cum textu graeco exhibetur. de qua re corrigas Morellium in bibl. ms. Ven. Bassani 1802 p. 391):

πέμπτον ὁ ἐν Ῥόδῳ κολοσσός (ol. 122—25, cf. O. Müller, Archaeologie §. 155, 1), εἰδῶλον Ἀπόλλωνος πάντων μέγιστον· τινὲς δὲ φασὶ κλονα εἶναι τοῦτον χαλκοῦν παμμεγέθη ὑψηλὸν πηγῶν κατ' Ἀριστοτέλην χ' (πηγῶν ἑβδομήκοντα Philo Byzant. in l. c. cum Strabone cete-

risque. *centum triginta sex pedum* Anonymi fr. de VII mundi miraculis in Bedae opp. ed. Col. 1612 t. I p. 400).

Numerum non fabulose auctum, immo errore corruptum esse docet simile scholium alterum quod ad eandem Gregorii orationem in margine codicis Taurinensis (Pasini, Codd. mss. bibl. Taurin. t. I p. 73) legitur *περὶ τῶν ἑπτὰ θαυμάτων*, in quo sic: ὁ ἐν Ῥόδῳ κολοσσὸς πηχῶν ξ. χαλκοῦ, ὃς ἐκτῆκει (sic) ἐπὶ Τιβερίῳ Καίσαρος, κατὰ Ἀριστοτέλην πηχῶν ιθ.

21.

Georg. Cedrenus p. 427 (p. 747 ed. Bonn.): *προσμαρτυρεῖ δὲ τούτοις* (eis scil. quae de fertilitate terrae sanctae Israelitis praedicavit Moses) *καὶ ὁ σοφώτατος Ἀριστοτέλης λέγων καὶ γὰρ πολυάνθρωπός ἐστιν ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας καὶ παντοίοις καρποῖς εὐθηνούσα ἀμπέλων τε καὶ ἀκροδρύων καὶ φοινίκων πλήθος ἄπλετον καὶ κτήνη πάμπολλα καὶ διάφορα καὶ θαψιλῆς ἡ τούτων νομὴ δι' ὅλου τοῦ χρόνου γίνεται διὰ τὴν πολλὴν εὐκράσιαν τῆς γῆς καὶ πιότητα· πολὺ δὲ πλῆθος καὶ τῶν ἀρωμάτων καὶ λίθων πολυτελῶν καὶ χρυσοῦ παρακομιζομένου διὰ τῶν Ἀράβων.*

Sequitur apud Cedrenum similis plane Iosephi locus. hunc ipsum fortasse imitatus fuit auctor libri illius, quem Christiani hominis foetum Byzantinum fuisse patet Aristotelis nomine inscriptum, quales libri multi sec. VI et VII apud Graecos et deinde apud Syros Arabesque circumferebantur.

22.

Speculum sapientie beati Cirilli episcopi alias quadripartitus apologieticus vocatus. s. l. e. a. 4. (Hain 5904) = *Apologi morales S. Cyrilli ex antiquo m. s. codice nunc primum (!) ed. per B. Corderium.* Vienn. 1630. 12 (cf. cod. Berol. lat. qu. 254 scr. a. 1461, cuius hic est titulus f. 42: *quadripertitus apologeticus beati Cirilli episcopi de quatuor virtutibus cardinalibus.* idem opus extat etiam in cod. Berol. lat. fol. 305 chart. sec. XV, ubi sine nomine auctoris in indice f. 1 simpliciter indicatur *Incipiunt rubrice primi libri quadripertiti*, item *secundi* — *tertii* — *quarti*: at in fine totius operis f. 50^b veri tituli reliquiae habentur et auctoris nomen a librariis corruptum: *Expliciunt quatuor libri quadripertiti ipsius gwidrini. etc.*)

In hoc fabulorum libro (cuius auctor medii aevi Latinus, qui pro antiquo illo Cyrillo episcopo temere acceptus est, in codice quodam dici-

tur *Cyrillus de Qwidenon*, sicut refert Dobrowsky, *Gesch. der böhmischen Sprache und Litteratur*. 2. Ausg. Prag 1818 p. 295) hic est prologus: *Secundum Aristotilis sententiam in probleumatibus suis, quamquam in exemplis in addiscendo* (sic cod. Berol. 2, vulgo *ascendendo*) *gaudeant omnes, in disciplinis tamen moralibus hoc amplius placet, quoniam structura morum imagine picta rerum similitudinibus palacium virtutis ostendit* (sub *imagine picta paulatim ostenditur* Berol. 2), *eo quod ex naturalibus animalium moribus et proprietatibus rerum quasi de vivis imaginibus humane vite qualitas exemplatur. totus enim mundus visibilis est scola et rationibus sapientie plena sunt omnia. propter hoc, fili karissime, informativa iuventutis tue documenta moralia . . . trademus etc.*

Haec ita leguntur in textu antiquo, longe aliter autem in Corderii editione vel potius recensione, quae totum sermonem pro medii aevi ratione difficilem et impeditum libere mutavit novavitque. ceterum neque in antiquis Graecisque Aristotelis problematis eius modi quidquam reperitur, neque in latinis illis, quae quum ex Aristotele aliisque medio aevo collecta essent, sub hoc titulo *Probleumata Aristotelis* saepius seculo XV edita feruntur

www.libtool.com.cn

ANECDOTA ARISTOTELICA.

- I. Ἀριστοτέλους περὶ τῆς τοῦ Νείλου ἀναβάσεως (latine).
 - II. Ἀριστοτέλους νόμοι ἀνδρὸς καὶ γαμετῆς (latine).
 - III. Ἀριστοτέλους προβλήματα (Bambergensia, latine).
 - IV. Ἀριστοτέλους διαιρέσεις.
 - V. Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους φυσιογνωμονικῶν.
-

• •

www.libtool.com.cn

I.

Aristotelis qui ferebatur liber *περὶ τῆς τοῦ Νεῖλου ἀναβάσεως* seculo quo maxime interpretum medii aevi studia florerent decimo tertio ex Graeco exemplari postea deperdito in Latinum sermonem conversus est. quam incerti auctoris (fortasse Bartholomaei de Messana, inter cuius versiones regi Mainfredo scriptas haec etiam, licet sine subscriptione, habetur in cod. Patavino S. Antonii 370) versionem in multis operum Aristotelis Latine factorum codicibus manuscriptis etiam nunc comprehensam iam novit Rogerus Bacon (cf. Rose de Ar. I. p. 62) atque adeo commentario ad ceterorum Aristotelicorum istius aevi modum instituto illustravit anno 1308 (qui idem super medicos auctores varios, Hippocratem, Galenum, Theophilum, Iohannicum scripta multa vel *glosas* edidit, cf. e. g. cod. Amplon. qu. 175 et qu. 178) magister Bartholomaeus de Brugis, cuius infra utpote unici [qui quidem existat: ipse enim aliorum expositorum de hoc libello opiniones commemorat. qualis fuit Engelbertus Admontensis († 1327), qui ipse in epistola de studiis suis ad Ulricum scholasticum Viennensem memorat *super librum de inundatione Nili unum scriptum* quod incipit *Post librum Aristotelis*. v. Pez, thes. anecd. I, 429. bibl. ascet. t. III praef. — cf. etiam cod. Trecens. (Troyes) no. 1374] specimina subiicio. eiusdem autem licet seculo XV typis ter edita fuerit (vid. Hain s. 1659. 1682. 1786), adeo deinceps memoria oblitterata est, ut quum virorum doctorum inde a seculo XVI ad hunc usque diem notitiam fugeret (cf. e. gr. Marci Friderici Wendelini, qui veterum recentiorumque de Nilo testimonia diligentissime collegit, *Admiranda Nili*. Frf. 1632. 8. item Wesseling in editione Herodoti Amstelod. 1763 p. 788, Chr. Meiners cuius dissertatio habetur inscripta *Kurze Geschichte des Nils* in: *Vermischte philosophische Schriften* t. I Lpz. 1775 p. 180—191, Ukert Geogr. der Griechen u. Römer II, 1. Weimar 1821 p. 46, geographorum denique recentiorum opera omnium et inter novissimos Felix Robiou, *La question des sources du Nil dans l'antiquité*, in: *Nouv. annales des voyages* 1861 t. I p. 303 sqq. neque enim in censum veniunt nec bibliographi, velut Hain, neque qui bibliographorum notitiam recolunt,

velut Buhle in diss. de libris Arist. deperditis p. 127, quid momenti res habeat aequae ignorantes. cf. Nouv. biogr. gén. t. III Par. 1855 s. v. Aristote p. 224: *Nous devons regretter la perte du livre Sur la crue du Nil*), quamvis edita sit, inedita merito dicatur.

Ego textum tumultuaria typographi male legentis opera valde erroribus inquinatum ex Aristotelis operum editione latina principe (Ven. 1496. cf. Hain 1659) olim Lipsiae in bibliotheca Paulina descriptum (11. Dec. 1854) cum quatuor deinde bibliothecarum Germanicarum codicibus membranaceis partim sec. XIII, partim sec. XIV belle scriptis contuli Lipsiae (17 Dec. 1854), Gothae (21 Dec.), Erfurti (22 Dec.), et anno sequente Norimbergae (1 Oct. 1855), quorum numerum quum postea et in Gallia et in Italia aliorum multorum inutili comparatione possem augere, tempori parcere malui. itaque haec adhibui exemplaria:

1. Lipsiense (bibl. Paulin. 1395) sec. 13: inter physica Aristotelis opera.

2. Gothanum (fol. 124) sec. 14: inter physica item Aristotelis opera.

3. Erfurtense (bibl. Amplon. qu. 15) sec. 14: inter physica quaedam Aristotelis et aliorum medii aevi scriptorum opuscula.

4. Norimbergense (centur. IV, 1) sec. 13/14: post physica Aristotelis opera.

quorum qui meliorem lectionem praebent sunt codex Gothanus et praecipue Amplonianus, qui et in primae manus textu et in duplici correctione (3a sec. XIV et 3b sec. XV) scribam prodit cautum reique conscium, simul tamen propter emendandi quoddam studium fere incertum. contra Lipsiensis et magis etiam Norimbergensis scribarum negligentium errore ita corrupti sunt, ut quum reliquorum lectiones ubicunque a textu recedunt in margine adscripserim, Norimbergensis non nisi eas commemoraverim quae cum reliquorum uno saltem convenirent. praeterea adhibui (Oct. 1856) qui bonam et ipsi lectionem praebent Parisienses duos, quorum tamen alter mutilus est primaeque libelli parte caret (5), alter in quibusdam tantum locis singulis a me inspectus est (6):

5. Paris. (antiq. 478) sec. 13: cum opusculis quibusdam Aristotelis physicis, quorum quod praecedit *de causis proprietatum elementorum* eadem manu anno 1286 scriptum est.

6. Paris. (St. Victor. 30) sec. 14: Ar. opp. physica.

Incipit liber Aristotilis de inundacione Nili.

Propter quid aliis fluminibus in hyeme quidem augmentatis, in estate autem multo factis minoribus, solus eorum qui in mare fluunt, multum estate excedit fitque tantus ut civitates solae supersint velut insulae? crescit autem a versionibus estivalibus qualibet die et rursum abscedit. exundat autem per labia fluminis aqua et non sicut quidam 5 aiunt super terram, verumplamen iuxta ipsum fluvium putei apparent. circa quidem ipsum igitur sunt accidentia talia, causam autem sumat quis sic quaerens. necesse enim aut estate ipsi advenire aliunde aquam, aut hyeme auferri, videlicet desursum a sole attractam: hic enim manifeste hoc facit, aut in terra desiccatam. per eam quidem igitur que 10 in hyeme ablationem sic utique in estate fiet maior, per appositionem autem hoc modo. aut enim propria supernatante propter obstructionem, velut etiam accidit canalibus: si enim aliquis intercipiat, fluens congregatum excrescet ad alla. aut aliena superveniente: hoc autem utique fiet, si fontes plenissimi fiant aliunde adsupernatante aqua, ap- 15 ponantur autem utique aut liquescente aliquo aut pluyente.

Modi quidem igitur tales et tanti, per quos utique crescet fluvius solus. horum autem qui quidem existunt dicti prius a dubitantibus de ipso, hos nos dicemus.

Tales qui de ameo Milesius a ventis annualibus repulsum inquit 20 fluvium inundare. crescit enim si illi flant et e regione fluit ipsorum. accidit autem contrarium. supernatat enim admodicum desubtus, prin-

Incipit liber ar. de inundacione fluviorum sive nyli (1). De inundacione fluvii vel nili 4 (in indice opp.). Inc. libellus de fluxu sive inundacione nyli Aristotilis (3). Inc. l. de inundacione (2). Inc. liber de nilo (ed.).

1) *quid: quid autem* 3. 3) *multum: nylus* 3. *fitque: sitque* 4. *sic que* 1. 4) *a versionibus: ab aversionibus* 1. *qualibet: om. ed.* 5) *fluminis: fluctui-*
tus 1. *non: om. ed. quidam: om. ed., add. 3 et 2 (qui habet que).* 6) *super: supra* 3. *apparent: sic* 3, *cett. apponunt, opponunt* 4. 7) *quidem* om. 3. 4. *quidem ipsum: ipsum quidem* ed. *sunt: om. 2. 4.* 8) *enim: autem* ed., *pr. m. 3. aliunde: alicundum* 2. *aliquando* 1. 10) *terra: terram* 3. 4. *quidem: om. 3.* 12) *propter obstructionem velut: om. 2.* 14) *excrescet: ita* 3, *-cit ed. etc. aliena: linea* ed. 15) *fiant: fiunt* 3. *adsupernatante aqua: ita scripsi. desuper natantem aquam* ed. *super n. a. 4. ad supernatantem aquam* 3. 6. *ad supernatantem aquam apponantur. apponantur autem utique etc.* 1. 2. 17) *crescet: -cit* 2 (*-cens* 4). 18) *autem: om. 2.* 19) *hos: hoc* ed. 20) *qui de ameo: ita* ed. et *codd. qui ameo* 3 (ὁ Ἐξα-
μlov). *annualibus: animalibus* ed. (item in seqq.) 21) *et e regione: et regione* 1 et *pr. m. 3.*

cipium autem repletionis videtur deorsum. adhuc idem alios oportebat
pali magis fluvios, qui ex opposito fluunt ipsis magis, et minores exi-
25 stentes faciles sunt cogi a ventis. frequenter autem et annuales nunc
flant, fluvius autem non videtur idem faciens.

Dyogenes autem nakhitemius Apolloniales fontibus ait addi aquam
attrahente terra propter areferi a sole in estate. natum esse enim in-
digens trahere ex propinquo. accidit autem et huic unum quidem, quia
30 frigidissimi estate quod secundum terram est, trahit autem omne cali-
dum existens et quando utique maxime fuerit calidum. adhuc autem,
quia alios oportebat fluvios eos qui in Libia idem facere. non enim
singulariter solum illius desiccat fontes.

Anaxagoras autem Egisiboli Clasomenius propter liqueferi nivem
35 estate repleti fluvium ait. contingit quidem enim sic augeri, quemad-
modum diximus, sed multitudo inproportionata facta in excrescentia
fluvii. multum enim superexcedit quam ut verisimile a nive liquefa-
cta: et multa enim modica fit aqua, Nilus autem multam superinfundit
regionem et profundum iam aliquando etiam super triginta cubitos
40 fuit. adhuc autem neque locus videtur, talis puta, unde possibile sit
ipsum fluere a nive: Ethyopia enim et Libia inhabitabiles propter
estum, ex Asia autem non contingit ipsum fluere. Sythonis enim lacus
apud mare est illud quod est iuxta Syriam, huius autem et rubri quod
intermedium mille stadia sunt. rubrum quidem mare aiunt quidam
45 coniungi ad id quod extra: ab hoc quidem non videtur fluens, ab hoc
autem immanifestum si possibile. nullum enim audivimus dignum fide
nondum de rubro mari, utrum ipsum per se ipsum est aut coniungitur ad
id quod extra Eracleas columnas. deceptus est autem et rex Artaxer-

25) et: om. 1. nunc: ita 3 ex corr., pr. m. 3 et cett. cum ed. non.
27) nakhitemius: ita 2 (et 4), nachitemus 3, nakhytēnus ed., nakhitenus 6, valz-
hithetimus 1 (Ἀπολλοθεμιδός). 28) propter: ita 3, cett. cum ed. potest. 30)
frigidissimi: ita omnes. 31) adhuc: ad hoc 1. 32) non: nos 1. 33) solum:
corr. sol? solum illius: om. 1. 34) egisiboli: ita ed. 2. 6. 3. eligibili 1
(Ἐγισσιβόλου). propter: ita 3. post 1. potest ed. cum cett. codd. 35)
repleti: ita 3, repletum ed. 4. 6. repleti u3 2. estate in fluvium repleti
ait 1. enim: autem 2. sic: sit 1. 36) sed: si 1. 37) quam: aqua 4.
39) etiam: et 1. 3. 40) fuit: sint 1. fluit 3. autem: om. 3. neque: om. 2.
videtur: ita 3. audetur ed. et codd. cett. (auditur?) 41) et tibia: om. 1.
42) asia: alla 2. Sythonis: ita ed. 4. 6. Sytonis 1. 2. 3. (Σεθωνίς s. Σι-
θωνίς). enim: autem 2. 43) huius: huius modi ed. autem: om. 1. 44) sta-
dia: studia 1. 45) quod extra: quod est extra 3. 47) ipsum per se: om. 1.
48) Artaxerxes: arthaxarxes 1. 2. 3. 6. archaxarxes ed. (atarxases 4).

rex okhos cognominatus, quando super Egyptum debebat militare. conatus est enim avertere Indorum fluvium tamquam existentem eundem, 50 audiens quia cocodrillos habet quemadmodum Nilus. mittens autem ad vocatos Onifalos audivit, quia fuit fluvius in rubrum mare, et cessavit a conatu. iterum persuasum est dicentibus Indis, quia fluvius alter esset ad illas partes Indie fluens ex monte vocato Aleto, ex quo quidem Indus. hunc autem dicebant habere cocodrillos et circumfluere 55 exterius rubrum mare, sive veraces sint hoc dicentes sive mentientes. verumtamen rex dicebat conari hunc avertere, sed ipsum prohibuerunt, quoniam ad curam hanc miserant, dicentes quia maiorem destruit regionem quam accipit dominans Egypcius. de principio quidem unde existat fluens Nilus et de rubro mari hoc modo, aut secundum 60 quem Athinagoras dicebat Arimnisti. ille enim inquit unum esse mare quod rubrum et quod extra Eracleas columnas, nichil dignum ad confirmandum ad regem dicens. totum autem manifestum quod siquidem ex hoc monte fuit liquefacta nive, subcontraria nulla fierent hiis quam nunc accidunt circa ipsum. mons enim iste intermedius Ethyo- 65 pum et Indorum distat itinere quinque mensium, ut aiunt. differt etiam quantum differt fluxus longus aut brevis: fluentium enim de prope primum pervenit fluxus plurimus, in fine autem minor atque deficiens. eorum autem qui a longe, primo quidem minus, in fine autem copiosissimum, quemadmodum 71 in ventis. propter quod proverbialiter lo- 70

49) okhos: obkhos 6. okhoc 2 (oklos 4). cognominatus: regnominatus 1. 50) avertere: avertē 1. 3. avertentem ed. 2. arertem 6. arrertem 4. itaque librariis nomen proprium latere visum est diversum ab Indo (avertē avertentem indorum fluvium?). indorum: nidorum ed. 4. 6. 51) nilus: in hiis 4. in hos pr. m. 3. mittens: mitentes ed. mittentes 3. ad vocatos: advocatos ed. codd. 52) onifalos: ita 3. ouifalos ed. 4. omfalos 1. 2. 6. quia: quod 1. 54) aleto: ita 2. 4. 6. (ex niduce vocato) aieto 2. axeto 3. alele ed. 57) dicebat: ita 2. pr. m. 3. debebat ed. et codd. cett. (item corr. 3a). 58) quoniam: quam 3, sed 'quoniam' corr. 3a. curam: causam (cām) 3, sed corr. 3b curam. destruit: destruxit 4. 59) accipit: accepit 1. egypcius: egyptus 3. 4. 60) et: aut 3. aut: autem 1. 61) quem: quod ed. quoniam (qm) 4. quam 3a sed om. pr. m. 3, ubi: secundum athinagoram armi...ei. athinagoras: attinagoras 6. arimnisti: ita 2. arminisci, ed. (et 4: arminisoi). armisti 1. 3. arimensa 6. 62) rubrum: rubeum 1. 63) dicens: ita scripsi. ed. et codd. dicentem (dicente 6). autem: enim 1. 64) liquefacta: om. 1. 65) accidunt: accident ed. 66) differt: dīrt 3. 67) differt (dīrt): dicit 1. fluxus: fluens 1. hinc incipit cod. 5. fluentium: fluentum 1. 68) primum: principium 5. atque: et 5. 69) qui: ita 3, que cett. 70) in ventis: viventis ed. 2. quod: quod et 4. loquentes: om. 1.

quentes dicimus «inchoante autem austro et desinente borea». qui quidem enim austro quia a longe pervenit ad nos, primo debilis fiat, magnus autem fit consumens, boreas autem contrarium propter habitatum locum supponi ad boream. Nilus autem venit primo maximus, 75 postremo autem minoratus et deficiens. adhuc autem conventibus mensium magis fluit et deficiente luna magis quam stante et panselinis. oportebat autem contrarium: plenilunio enim congelata tabescunt. et ventorum quando boreae obtinent, sed non quando nothi: quamvis liquefaciat quidem borea nunc magis nothus. eadem autem dicere con- 80 gruit et ad dicentes ab Eracleis columpnis fluere. Promathus enim Samius ex Argenti monte, unde et Cremetis, liquefacta nive. adhuc enim per amplius spacium fieri fluxum: per totam enim Libiam ipsum fluere inquit.

De causa quidem igitur, propter quam Anaxagoras ait effluere 85 Nilum, tanta dicta sunt. reliquum autem modorum eos qui non habent rationes verisimiles posterius dicemus. sunt autem quidam qui aiunt augeri fluvium propter annuales, fontibus incidente eo quod extra mari. hii autem, calidiores existentes fontes per estatem superfluere accedente sole ad ursam: magis enim fervore fluere aquam quam fri- 90 gore. quorum utrumque mediocri dignum est consideratione. qui quidem enim propter annuales, videntur solvi eisdem rationibus, quas quidem et prius diximus, et quod per totam Libiam fluens idem facere

71) dicimus: dicentes ed. 72) austro: ita 3 (austri 3a, sed rursus austro 3b). austri 1. 5. avari ed. 6. a longe: ita 3. 5. ed. et codd. a longo. primo: principio 5. fiat: ita 3. 4. 5. fiat ed. 1. 2. 73) fit: sic ed. consumens: consummans 5 (λήγων). 74) locum: om. 1. supponi: sub pōtu 3. venit: provenit 1. 75) conventibus mensium: cumuentibus mensura 1. cum ventis mensium 3. 76) magis: om. 5. panselinis: panselmis 2. panselnis ed. pa... 3, sed corr. 3a: paenilunius, et 3b in marg. panselenis. 78) quamvis: licet 3. 80) ad dicentes: addicentes ed. addiscentes 1. ab: et 2. Promathus: promatus 3. mathus 6 (hoc igitur teste usus est ipse Ar. meteor. 1, 13. 350^b12—14). 81) Samius: samnis 6. saninis 5. (Promathus aut) sartanti 2. Argenti: argonti ed. organti 2. argēo 3 (3a: sarracis et e gargonti). Cremetis: (servet) crernetis 2. cremētis 1. (Χρεμῆτης Ar. l. c.) 82) ipsum: om. 3. 84) quidem: om. 3. 4. propter quam Anaxagoras: propter anaxagoram ed. ait: aut ed. 87) annuales: annales 5 (item infra. animales ed. ut semper). 88) mari: mare 3. 5. calidiores: om. 1. fontes: om. 2. 89) fervore fluere aquam quam frigore: ita scripsi. fervere (fluere 3) aquam quam frigore (frigere 5) ed. et codd. 90) mediocri: mediocriter 3. 91) propter: om. 2. 3. 4. videntur solvi eisdem: videtur solvi eisdem ed. videtur sol in eisdem 2. 5 (sol in eis 4). vñr (videntur) eisdem 3.

consuevit fluvius. quod autem tantamumat addicionem aqua propter fervorem, irrationabile totaliter, quia non plus facit propter fervere secundum tumorem maiorem eiusdem multitudinis. 95

Nicagoras autem Ciprius ait ipsum fluere amplius estate eo, quod fontes habeat ex terra ad illam partem, in qua hyems est, quando fuerit apud nos estas. non plane autem hoc determinat. videtur autem nichil negociatus esse circa hoc quod dicitur: simul enim nobis estas fit et hyems in altera zona habitantibus, intermedium autem inhabitabile est quod tropici incidunt de terra. est enim una quidem pars hec, altera autem quam semper manifestus circulus et quam semper immanifestus determinant. media autem horum et tropicorum habitari contingit in circuitu terre: sola autem que intermedia est, solis transitus existens, duarum zonarum magnitudo. due enim decisiones sunt, que autem habitatur una. accidit igitur pertransire fluentem duplo tantam regionem latitudinis habitate et per inhabitabilem propter excessum ardoris. itaque si neque stet in circuitu maris Libie, sed continuus progressus tam interminatam pertransit latitudinem, propter quod quidem et a nive dicentibus fluere accidit, et sic dicentibus impossibile. 110

Restant autem tres adhuc modi dictorum, secundum quos contingimus annuis augeri. in hyeme enim ablata que inerat aqua: hoc autem utique erit sole desiccante, quemadmodum dicit Erodotos fabularum

93) quod: ita 5. qui ed. et codd.umat: assumat 3. aqua: aque 3.
94) fervorem: fervere 2. 95) tumorem: timorem 1 et pr. m. 3 (tumorem 3b). 96) Nicagoras: Nitagoras ed., Nithagoras 1, Nytagoras 2, Nyca^{ras} 3, nitagoras 4, Pyctagoras 5, Pitagoras 6 (Νιχαγόρας δὲ φησιν ἀπὸ τῶν ἀντοίκων αὐτὸν ἔχειν sch. Ap. Rh. 4, 269. eundem citat Callimachus apud Antig. mir. 157). 97) hyems: yemps 4, yems 2 (item paulo post yemps 2. 4). est: om. 1. 98) non plane: ita 5. nam plane ed. 1. 2. 4. nam plene hoc determinat 3. 99) negociatus: -ciatur 2, -ciatus 3. 101) est: om. 5. pars hec: pars hoc ed. (hⁱ codd., praeter 5 ubi hec pars). 102) quam semper manifestus: qm̄ est manifestus 1. immanifestus: manifestus 1, -festius ed. 4, -festius 3 (in utroque loco). 104) transitus: -tu 1. 105) due enim: quidem due 3. 106) duplo tantam: duple quantam 1. 107) habitate: ita 5, habitare 1. 2. 3. 4, habiture ed. per inhabitabilem: per inhabitabilem 2, perinde habitabilem ed. et 1 (p̄ in hab.). 108) continuus progressus: continus per(p)gressus 1. 109) tam: ita scripsi. tamen (t̄n, tam̄) ed. et codd. omnes (praeter 3: oi). quidem: om. 3. 4. 110) a nive dicentibus: aīe dentibus 1. 111) autem: om. 3. contingimus: ita ed. et codd. omnes. (contigimus 5). fort. contingere diximus. 112) annuis (?): ita ed. 2. animus 1. animis (aīmis) 6. aīs 4. a nivis 5. a nive 3. 113) erit: est 3. sole desiccante: solae desiccandae ed.

scriplor. non enim uir in hyeme solem per Libiam facere habundan-
 115 ciam, nisi si contingat. atum hinc ducere humorem, circa versiones au-
 tem estiuales ad arcum venire. nequaquam autem dicitur exquisile:
 neque enim Nilum oportebat facere solum hoc. similiter enim ex Libia
 tota idem dicit solem trahere humorem, putareque superuenire habita-
 bili solem secundum quamcunque partem, stultum. ubique gnomones
 120 umbram ad meridiem faciunt et non hoc differunt, sed per maiorem
 aut minorem facere umbram. Libiam totam amphithalassiam aiunt
 esse, tamquam cum iste modus quidem quidem causae impossibilis.

Reliquum autem duarum utramque dicere est. est enim una qui-
 dem causa, quia terra superfervens existens hyeme eo, quod in tali
 125 fundo fontes sint, Nili desiccatur aqua. quod quidem et aliis acciuit:
 puta in Frigia sunt putei, qui in hyeme quidem sunt sicci, in estate
 autem replentur. et in Olinthia Calcidonie quidam putei plenissimi
 sunt estate. hanc quidem igitur causam ut rationabiliorem existentem
 illa, quam predicti assignant, dirimamus prius.

130 Nunc autem relinquetur sola causa dictorum. hanc causam di-
 cendum, propter quod iam non problema videtur esse: in sensum enim

113) Erodotos: erodothus ed. -dothus 5. -docus 6. exodothus 3 (r
 suprascr. 3b). 114) solem: solam 1. Libiam: libeam 2. 115) si: om. 5.
 latum hinc: ita 3. 5. latus huic ed. 1. 4. latum huic 2. 116) arcum:
 arthum 5. arcum 1. artum 4. 117) Libia: libea 2. 118) putare que:
 ita 3. 5. 6. puta teque ed. 1. 4. putate que 2. superuenire: -venite 2.
 habitabili: habitaculi 1. 119) secundum: in 3. sed 1. partem stultum ubi-
 que gnomones umbram: partem multum regiones umbram 3. ubique: ita 1.
 5. 6. verbique (ubique) ed. 2, om. 3. gnomones: ita ed. 2. 6 (guomones 4).
 gomones 5. gomenes 1. 120) et: set 2. 3. differunt: deferunt 1. 121)
 amphithalassiam: amphithalassam ed. 1. 2. 6 (lataffam 4). amphithalassani 5.
 amphitalasiam 3. aiunt esse: esse aiunt 1. 2. 4. 122) esse: om. 3. tam-
 quam cum: ita 3, tamquam ed. et codd. cett. 124) existens hyeme: est
 quidem hyeme existens 3. 125) fundo: fondo ed. 1. 4. fluvio 3. fontes
 sint Nili: fontes sicut nili ed. et codd. sint fontes nyli 3. desiccatur: -can-
 tur ed. 2. 4. et: om. 3. 4. 126) Frigia: ita scripsi. frisia ed. et codd.
 (fsia 3). qui: om. 2. 127) et in: et s. in 2. in Olinthia: in molinthia
 (molincia 1, mollinchia 5) ed. et codd. omnes. Calcidonie: ita codd. omnes
 (calidonie 3 et 3a). corr. Calcidice. plenissimi sunt estate: plenissimi sunt
 in hyeme. sicci autem sunt ^{est} estate 5 (delenda igitur vidit quae addiderat).
 128) rationabiliorem: -re 5. existentem: ita scripsi. existente ed. et codd.
 omnes. 129) dirimamus (?): diruamus 1. diximus 4. enuntiavimus 3. 130)
 relinquetur: relinquitur 3. 4. causa: causam 3. causam dicendum propter
 quod: tamen (in) dictorum dd' quod 1. causam quidem propter quod 2.

venit, quemadmodum per se videntes facti a visis. videntur enim aque facile per tempora hec a cane usque ad arcturum multe et habundanter, hyeme autem nulle. et fluctus nutriuntur, cum crescunt in ipsis. et propter hoc simul annualibus advenit fluvius: isti enim nebulas maxime ferunt in regionem et quicumque alii venti fiunt estivales ante hos. quibus offendentibus ad montes defluunt aque ad stagna, per que Nilus fluit. adhuc autem et que a nive dicentibus fluere subcontrarietates testificantur huic rationi, quodque et toti conventibus mensium magis crescere fluvium: etenim aque consueverunt fieri tunc magis, et quod non similiter copiosum inchoans cum postremo, adhuc autem quando nothi flant minus quam quando utique boree: boreas enim nubes fert ad locum, ex quibus aqua facta impletur Nilus. de Nilo quidem igitur hec dicta sint.

Explicit liber de inundacione Nili Aristotilis.

133) hec: hoc ed., hec autem 6. arcturum: arcturam 1. 3. arturam ed. 2. 4. 5. 6. 134) fluctus: ita scripsi. fructus ed. et codd. 135) et propter hoc: propter quod 5. annualibus: ita 2. animalibus ed. 1. 3. 4. animalibus 5. fluvius: fluvius 5. 136) in regionem: ita 3. et regionem cett. fiunt: sunt 4. 5. ante: aut ed. 1. 3 (a'). ant 2. autem 4. 5. 137) offendentibus: ita scripsi. ostendentibus ed. et codd. 137—38) offendentibus — dicentibus fluere: om. ed. 138) subcontrarietates: et subc. 3. sup. subc. 2. que: qui 2. 4. 5. 6 (quia nive 3, a nive 3a, que afe 1). 139) huic rationi: huic rationem 1. quodque et toti: quod est in 3 (quod et toti 3a). conventibus (9ntibus): consequentibus ed. 6. 140) aque: aquam ed. et aque 2. et quod: et quo 2. 141) inchoans: inchoaris ed. 1. 2. 6. inchoatis (vel -cis) 3. 142) quando: om. ed. enim: autem 3. 143) Nilus: om. 5. de nilo quidem igitur hec dicta sunt (sint cod. Patav.): et hec de nulo dicta sufficiant 3.

Explicit liber de fluxu sive inundacione nyli aristotilis 3. Explicit liber ar. de inundacione nyli 5. Explicit de inundacione fluvii 2. Explicit liber de nilo 3.

Ex commentariis Bartholomaei de Brugis.

In codice Parisiensi Sorbon. 841 post expositiones et quaestiones mag. Bartholomaei de Brugis super oeconomica Aristotelis (anno 1309 rogatu anibaldi de cecano editas, cf. f. 133^b. Fabric. Bibl. lat. med. I, 306) et super poetriam (ed. a. 1307 cum legeret phisicam et metheora aristotilis f. 151^b) sequitur sine nomine auctoris brevis expositio libri sub hoc titulo *De inundacione nili* (f. 152^a — 153^a), qua nihil nisi dispositio rerum breviter ostenditur. ea sic incipit:

Propter quid aliis fluminibus etc. Iste liber, cuius expositionem intendimus ad presens, intitulatur de inundatione nili. nilus quidem est fluvius transiens per ethiopiam et indiam, qui in estate multum magnus est, et precipue cum sol est inter tropicum cancri et capricorni. ideo quia videtur hoc multum mirabile, idcirco voluit philosophus hunc librum componere. Et quod hunc librum philosophus fecit, patet ex tribus, primo ex modo procedendi: nam primo enumerat opiniones aliorum et eas improbat, deinde ponit suam. secundo ex obscuritate littere, tertio ex brevi et sentencioso sermone. Ulterius est sciendum quod multis aliis fluviis hoc accidit quod dictum est de nilo: tamen quia nilus est dignior et principalior inter eos, ideo ab ipso ista scientia denominatur. Iste liber annexus est secundo metheororum, ubi determinatur de generatione fontium et fluviorum. Ex hiis igitur que dicta sunt patet quis (corr. qui sit) libri huius titulus et quis (corr. que causa, q̄ cā) efficiens et cui parti philosophie supponatur: et quantum potest addi, scilicet propter quid fuit inventus. Iste liber habet octo capitula, sed ubi incipiat quodlibet et que sit intentio cuiuslibet, apparebit in proseguendo. et dividitur in duas partes, scilicet in prohemium et executionem que ibi incipit «tales autem qui de aereo». prohemium dividitur in tres partes etc.

Hic tractatus desinit f. 153^a fin. in haec verba: *de nilo quidem igitur etc. recapitulat et patet. Explicit brevis expositio super libellum de inundatione nili.* eundem commentariolum in codice Montispe-sulani 177 (sec. XIII), qui Aristotelis opera continet a libro de generatione et corruptione usque ad librum de Nilo, post huius libri textum alia manu adscriptum vidi: ubi quum idem initium sit, paulo aliter ita desinit *et tunc recapitulat in fine cum dicit «de nilo quidem igitur» et patet in littera.*

Iam vero in cod. Sorb., fragmentis quibusdam alienis interpositis, sequitur f. 154^a: *Expositio supra librum de inundatione nili collecta anno domini MCCCVIII in rogationibus (regationibus cod.) a magistro bartholomeo de brugis, quam domino concedente intendit artificiose copulare, quod tamen non potuit propter occupationes ei in hoc mundo transmutabili contingentes.*

propter quid aliis etc. nota primo quod iste liber videtur esse factus ab aristotele, et hoc propter tria, primo quia similem modum procedendi habet in isto, scilicet primo ponendo opiniones aliorum ante propriam, sicut in aliis libris suis, secundo ex stilo eius qui brevis et obscurus secundum subiectam materiam, tertio quia quedam tradita in libro metheororum hic replicat. Item notandum est quod dicitur de

inundatione nili id est de causis inundationis nili, scilicet quare maxime habundat aquis in estate et precipue in fine mensis iulii et non in hieme. Et intitulatur ab inundatione non quia eius solius reddat causam sed et multorum aliorum, sed quia inter cetera accidentiu circa ipsum videtur inundatio mirabilior et magis desiderata scire. Et sciendum quod hic libellus annexus est primo libro metheororum, ubi determinat philosophus de generatione fontium et fluviorum et natura eorum in communi, non descendendo ad aliquem fluvium specialem aut ad accidentia specialia alicuius fluvii, et hoc ne suam considerationem transgrederetur. et ideo hunc librum ad illius complementum composuit; ut sit hic libellus ut capitulum annexum illi. Item notandum quod huius libelli sunt 4 capitula. in primo narrat accidentia specialia circa nilum quorum causas non tradidit in meteorologicis, et tangit causas et modos qui fuerunt assignati de causis illorum accidentium. et secundum hunc modum procedendi in secundo capitulo exequitur primo tangendo modos de causis accidentium in nilo quos antiqui dixerunt magis rationabiliter loquentes, in tercio capitulo tangit opiniones illorum qui minus rationabiliter circa hoc dicebant, in quarto capitulo ponit propriam opinionem de causis accidentium circa nilum. et patent capitula. Et dividitur liber in prohemium et executionem que ibi incipit tales autem, prima in 3 (id est prima pars, scil. prohemium in tres partes dividitur). primo narrat accidentia nili quorum vult reddere causas, secundo tangit causas et modos illorum dictos ab antiquis, tertio tangit ordinem procedendi circa illas causas et illos modos. secunda ibi causam autem sumat. tertia ibi horum autem qui quidem. primo dicit sic inquirendum esse propter quid cum alii fluvii in hyeme maxime habundant in estate autem minus habundant, ut patet ad sensum, propter quid nilus inter alios fluvios qui intrant mare in hyeme deficit, in estate autem est ita magnus quod submergit civitates et terras planas et supersunt aque quedam civitates que videntur (dnr cod. pro vnr) insulae. immo iste fluvius crescit versus meridiem quando sol vadit versus versiones estivales, et quasi habet fluxum et refluxum propter habundantiam maiorem et minorem suum (sic) in qualibet die, non quod aqua huius fluvii primo habundat supra terram et post in litoribus, set primo e converso, licet aliqui dixerunt oppositum. Intellegendum est quod quia in naturalibus investigat philosophus ex effectibus causas, ideo primo accidentia nili narrat ut ex eis in cognitionem causarum deveniat. Item intelligendum quod anima multum desiderat scire causam huius inundationis, quia anima appetit multum

scire nova et mirabilia, ut potest haberi prohemio de anima et in septimo et decimo ethicorum, ubi dicitur quod anima in novis mirabiliter delectatur etc.

Manifestum est igitur brevem illam expositionem quae praecedit fuisse eiusdem Bartholomei, qui uberiores postea expositionem composuerit atque, sicut in eodem codice (f. 116^a. cf. f. 133^b) ad Aristotelis oeconomica factum esse legimus, expositioni intenderit de singulis argumenti locis quaestiones varias adiacere. nunc autem post finem expositionis (f. 156^b desinit: *de nilo etc. recapitulat et patet. et sic finitur sententia de inundatione nili*) duo tantum quaestiones sequuntur, una ad prooemium, altera ad executionis initium, reliquae desunt ita ut complurium paginarum vacuo spatio relicto rem praepropere omissam esse significetur.

(Qu. I.) *Posset queri utrum de nilo possit esse scientia, et utrum sit distincta a scientia metheororum ... Intelligendum quod scientia, ut dicit Linconiensis primo posteriorum, dicitur dupliciter: uno modo communiter, et est certa cognitio rei quocunque modo sit id est sive per sensum sive per intellectum. alio modo dicitur propriissime, et est idem quod cognitio rei causate per suam causam propriam et immutabilem. primo modo de nilo id est de inundatione nili potest esse scientia: potest enim homo de hoc habere cognitionem certam sive per intellectum, ut patet unicuique. Si queras secundo modo, tunc est difficilius propter hoc quod nilus est particularis. et posset dici uno modo quod nilus potest dicere vel fluvium in estate habundantem et non in hyeme, vel potest dicere hunc fluvium singulariter. primo modo potest esse de eo vel eius inundatione scientia propriissima: possunt enim cognoscere causam eius, et sic secundum quosdam philosophus hic determinat. unde quamvis denominat a nilo, et hoc quia manifestior est ista passio in nilo, tamen non intendit de eius inundatione singulari sed omnium fluviorum similium in universali. et huic attestatur quod in quibusdam libris inveni librum hunc intitulatum de inundatione fluviorum. et sic patet ad rationes, quia sic nilus dicit quid universale. item sic est incorporalis, item sic est diffinibilis et inpermutabilis. Alio modo quia communiter intitulatur a nilo, et videtur esse de nilo, potest dici ...*

De secundo videtur quod non differt, quia eadem est scientia generis et cuiuslibet sue speciei, primo posteriorum. nilus autem est species fluvii vel individuum, de quo determinat primo metheororum, quare etc. item scientie ... Oppositum videtur velle philosophus qui

tradit libellum distinctum de inundatione nili. potest dici quod distinguitur quia questio scientie metheororum est universalior quam ista . . . Intelligendum tamen est quod iste est annexus et quasi subalternus illi: multa enim ibi declaravit que hic supponit. et iste videlicet ad complementum illius . . . Alio modo posset dici || (f. 157^a) ut videtur quibusdam, quod hic libellus est distinctus ab illo sicut capitulum a toto et sic secundum partem: pars enim distinguitur a toto ratione alterius partis. unde dicunt quod hic liber est sicut capitulum illius et ad complementum illius, quia forsitan quando fecit aristotiles meteorologica, ignoravit accidentia nili. et utrumque est satis rationabile, sed primum videtur magis secundum intentionem huius libelli.

(Qu. II.) *Item quia dyogenes videtur velle quod fluvii et praecipue nilus generentur ex fontibus, ideo queratur utrum hoc sit . . . (des.) que effluunt per totum annum, sic autem non ponimus hic, quare etc. —*

II.

Oeconomici duo libri habentur in codicibus latinis operum Aristotelis ethicorum et politicorum, quorum alterum quem Hesychius in indice appellat νόμους ἀνδρὸς καὶ γαμετῆς, oeconomico qui etiam nunc Graece fertur primo tanquam secundum (scil. οἰκονομικὸν ἄλλον, at non proprie δεύτερον, ut facile intelligitur) in codicibus Graecis olim seculo XIII additum fuisse patet (cf. Rose de Ar. I. p. 60—63). idem postquam eius etiam qui nunc in Graecis exemplaribus secundus habetur, versio latina vulgata fuit, *Aristotelis yconomicorum liber tertius* appellatur, velut ab Hieronymo de Montagnone (init. sec. XIV) in Compendio moralium notabilium (ed. Ven. 1505) IV, 6, 4. 5. 10. cuius libri Leonardi Aretini culpa (is enim, qui quum Graecus iam codex nullus extaret, versionem antiquam nova sermonis facillioris specie indutam denuo edidit, nulla versionis illius mentione facta oeconomica Aristotelis se de Graeco vertisse simpliciter asserit: quod quum ad utrumque librum spectare videretur, de solo primo pronuntiatum erat) doctorum virorum suspicioni obnoxii atque ideo oblivioni immerito traditi vel duplex medio aevo translatio ferebatur, altera quidem multis codicibus scriptis veteribusque etiam editionibus vulgata quaeque in omnibus fere bibliothecis reperitur, altera nunc deperdita. atque vulgatae quidem illi in codicibus nonnullis (quales duos vidi, Sorbonensem 841 quem iam citavit Jourdain recherches p. 71, et Amplonianum qu. 23. cf. etiam cod. Oxon. coll. Balliol. 112 sec. Coxe catal. codd. coll. aul. Ox. t. I. item cod. Oxon. coll. b. Mar. Magd. 189) nota quaedam subscripta est, qua *per unum archiepiscopum de Graecia* (Guilelmum de Moerbeka Flemingum intellexeris, si quidem tunc etiam vixisse eum constaret) in gratiam usumve m. Durandi de Alvernia anno 1295 (cf. de Bonifacii anno primo Drumann, Geschichte Bonifacius des Achten. Königsb. 1852 t. I p. 15. 20 sqq.) dici videtur facta esse: *Explicit yconomica ar. translata de greco in latinum per unum archiepiscopum et unum episcopum de grecia et magistrum durandum de alvernia latinum procuratorem universitatis parisiensis tunc temporis in curia romana. ag. (sic. Ampl.) actum anagnie in mense augusti pontificatus*

domini bonifacii pape VIII anno primo (inde annal. br. Wormat. ad a. 1294 in Monum. Germ. Script. t. XVII p. 97). ex *alia translatione* (sive translationis editione) quae paulo recentior itemque correctior fuisse videtur (cuiusque id maxime promptum indicium est ut testimonium illud poeticum c. 1 fin. quod *secundum herculem* appellat vulgata, *secundum Orpheum* malit citare) fragmenta afferuntur in commentario quem ad obscurum contortumque interpretis sermonem recte intelligendum apprime utilem composuit Ferrandus de Hispania (cod. Par. Sorb. 963 f. 61—72, ubi *Explicit scriptum yconomice compositum a magistro ferrando de hispania colibriensi episcopo. deo gracias.* cf. ib. f. 1—4 *Explicit questio de specie intelligibili utrum differat ab actu intelligendi determinata a ferrando de yspania*), atque ad eandem versionem manifesto pertinent *aliae lectiones* quae in margine codicis Sorb. 841 ad textum vulgatum cum aliis glossis multis sententiam scite explicantibus adscriptae sunt (cf. *al. transl.* apud Ferr. = *al. l.* cod. Sorb. ad v. 43. 52. 98. 124. 144). utraque deinde versione usus est sive ipse Nicoletus sive librarius quidam, qui recensionem a vulgata prorsus discedentem condidit eam quae typis impressa legitur in Arist. ethicorum et politicorum editione Veneta a. 1483 (*voluminis continentis libros decem ethicorum Aris. cum commento maximi peripatetici Averois: et octo politicorum: duosque economicorum sine eius commento: summa diligentia emendatos per eximium virum dominum Nicoletum artium liberalium ac medicine professorem in patavino gymnasio legentem. Venetiis impendio industriave Andree de asula Bartholomeique Alexandrini sociorum regnante Ioanne moenigo Venetorum inclyto principe impressos: Anno salutis christiane. M. CCCLXXX. III. nonas februarias. Laus deo.* ita in fol. ult. editionis, cuius exemplar quo ipse usus sum Nov. a. 1854, repperi in bibl. regia Hannoverana). huius enim auctor ita egit ut obscuriorem versionis vulgatae textum alterius versionis fragmentis hic illic insertis quodammodo explicaret atque duabus versionibus confusis quasi tertiam faceret. quantopere autem libri quamvis sero latine facti argumentum et *sancta praecepta* quibus plenus est, magistrorum seculi XIV studia allectaverint, ex commentariorum multitudine patet qui manu scripti feruntur, velut Ferrandi de Hispania, Bartholomaei de Brugis, Henrici de Oyta, Alberti epi Halberstatensis etc. ex quibus Ferrandi opus unum dignum fuit quod adhiberetur, utpote quod et verborum sententiam, altera etiam versione adhibita, diligentissime cautoque labore et critico explicaret et ad textus speciem definiendam qualis quidem paulo post versionis Durandi cura institutae annum obtinebat, utile videretur non minus quam ad relienda

correctorum tentamina, qui quum alieniores iam essent a medii aevi sermone, eo praesertim qui interpretum est graecorum verborum tenorem anxie exprimentium, in faciles quidem singulorum locorum mutationes abirent, attamen universae sententiae saepe contrarias. in quo genere quum iam a scribis recentioribus (sec. XIV fin. et XV) erratum sit (velut in cod. 3 et 5, qui temerariae coniecturae exempla multa gerunt, cf. etiam in cod. 1 *hector* pro *actor* ad v. 139 etc.), maxime tamen peccavit Leonardus Aretinus, qui paraphrasi sua in alienam plane sententiam multis locis hunc librum corrumpit.

Praeterea adnotandum est, glossas quoque codicis Sorbonensis (quarum exigua pars servata etiam est in Helmstadiensi.4) interdum ad verbum consentire cum explicationibus Ferrandi (cf. ad v. 63). deinde quod ad ipsos commentariorum auctores, plurimis quidem codicibus repetitam haberi Henrici de Oyta (cf. Fabric. bibl. med. lat. III, 225. cod. Lips. Paul. 1413) operam, rariorem autem (quam vidi etiam in codice Amploniano qu. 188) Bartholomaei de Brugis expositionem una cum quaestionibus annexis ad Annibaldum de Cecano (Fabr. I, 366. ad eundem Annibaldum de C. tunc canonicum Atrebatensem — *altrabaceñ* — comm. in Ar. ethica edidit Henricus de Vrimaria cod. Norimberg. cent. IV, 3) scriptam fuisse a. 1309, utroque antiquiorem fuisse Ferrandi commentarium qui episcopus Conimbricensis fuerit post a. 1291 et ante a. 1308 (cf. Monarquia Lusitana P. VII lib. V c. 3. Lisb. 1683 p. 230: *Dom Aymerico, Peregrino nas partes et na patria, bispo da cidade de Coimbra no anno de 1291, em que bautizou ao principe Dom Affonso. Seguiose-lhe Dom Fernando primeyro da nome, insigne letrado; a quem succedeo Dom Estevão Annes Brocardo*, qui quidem ultimus episcopus erat a. 1308 quo condita est universitas Conimbricensis, cf. F. Leitão Ferreira, Noticias chron. da univers. de Coimbra. Lisb. 1729 p. 81 cf. p. 113, et ibidem de Aimerico illo p. 5. 23. 36. 39. cuius auctoris, quod aegre fero, mihi non praesto est *Catalogo dos bispos de Coimbra. Lisb. 1724* qui extat in: Collecção dos documentos e memorias da academia real da historia t. IV).

Ego ut textum meliorem ederem ipsiusque interpretis sententiae verbisque propiorem quam qui fertur in ed. Lipsiensi vetere (Hain 1775), ex codice Helmstadiensi (4) descriptum contuli (Dec. 1854) cum Helmstadiensi altero et tribus Lipsiensibus, deinde (a. 1856) cum Parisiensibus duobus, quorum quum membranacei sint omnes et sec. XIV scripti, longe optimos esse cognovi et inter se maxime consentaneos cod. 4 et 7, pessimos contra 3 et 5 (qui fere convenit cum ed. Lips.), medios denique 6 et 2 et qui nitidissime scriptus est 1.

1. Lips. 1338 (Ar. opp. eth. polit. rhet. oecon. et magna mor.) f. 164—66.
2. Lips. 1337 (Ar. opp.) f. 181—84.
3. Lips. 1397 (inter phys. Ar. et aliorum opuscula).
4. Guelpherbyt. Helmstad. 488 (Ar. eth. pol. oec. m. mor. rhet.) f. 90—92.
5. Guelpherbyt. Helmstad. 503 (Ar. eth. oec. rhet. pol. poet.) f. 49—51.
6. Paris. antiq. 7695a (Ar. opp. eth.) f. 134—35.
7. Paris. Sorb. 841 (inter var. medii aevi magistrorum comment. Aristot.) f. 191—94.

Incipit liber secundus yconomicorum Aristotilis.

Bonam mulierem eorum que sunt intus dominari oportet, curam habentem omnium secundum scriptas leges, non permittentem ingredi nullum si non vir perceperit, timentem precipue verba forensium mulierum ad corrupcionem anime. et que intus sibi contingunt ut sola sciat, et si quid sinistri ab ingredientibus fiat, vir habet causam. dominam existentem expensarum et sumptuum ad festivitates quas quidem vir permiserit, expensis et vestimento ac apparatu minori utentem quam eciam leges civitatis precipiunt, considerantem quoniam nec questus vestimentorum differens forma nec auri multitudo tanta est ad mulieris virtutem quanta modestia in quolibet opere et desiderium honeste atque composite vite. etenim quilibet talis ornatus et elacio anime est, et multo cercior ad senectutem iustas laudes sibi filiisque tribuendo. talium quidem igitur ipsa se inanimet mulier composite dominari: indecens enim viro videtur scire que intus fiunt. in ceteris autem omnibus viro parere intendat, nec quicquam civilium audiens, nec aliquid

1) eorum: omnium 1. omnibus 2. 3. 6. ed. om. 5. 2) permittentem: -tendum 2. 3) nullum: ita 3. 7. et nullum 2. inillum 5. ullum 1. 6. ed. aliquem intus 4. perceperit: ita 6. 7. percepit 2. 3. 4. percipit 1. preceperit 5. precipit ed. forensium: forencium 4. forentium 7. 4) corrupcionem: correpcionem 1. correctionem 3. et que intus: et iustus 2. sola: solus 2. 5) causam: curam 1. causam offendendi 3. causam irascendi ed. 6) quas: que 3. quidem: om. 7. 7) permiserit: promiserit 4. 7 et pr. m. 5. expensis: tamen add. ed. ac: et 1. 2. 3. 6. ed. 8) precipiunt: consuetudine add. ed. 9) vestimentorum: aut add. corr. 5, nec add. ed. et 3 (ubi: nec differens forma vestium). 10) honeste: om. 5. 11) atque: et 2. etenim: est enim 6. etenim quilibet: om. 5. anime: animi 3. 7. ed. 12) cercior: ita 1. 3. 5. 6. ed. cercius: 2. 4. 7. filiisque: et suis filiis 5. ed. tribuendo: retribuendo 1. 3. 5 et pr. m. 6. item ed. 13) inanimet: in animet 4. ī aīet 3. ī aī 5 (in anima ed.). indecens etc.: indicens nec viro oportet (o) pro vr) scire 5.

de hiis que ad nuptias spectare videntur velit peragere. sed cum tempus exigit proprios filios filiasve foras tradere aut recipere, tunc autem pareat quoque viro in omnibus et simul deliberet et obediat si ille preceperit, arbitrans non ita viro esse turpe eorum que domi sunt
²⁰ quicquam peragere, sicut mulieri que foris sunt perquirere. sed arbitrari decet vere compositam mulierem viri mores vile sue legem imponi, a deo sibi impositos, cum nuptiis et fortuna coniunctos. quos equidem si pacienter et humiliter ferat, facile reget domum, si vero non, difficilior. propter que decet non solum cum contingit virum ad
²⁵ rerum esse prosperitatem et ad aliam gloriam, unanimum esse ac iuxta velle servire, verum etiam in adversitatibus. si quid autem in rebus deerit vel ad corporis egritudinem aut ad ignoranciam anime esse manifestam, dicat quoque semper optima et in decentibus obsequatur, preterquam turpe quidem agere aut sibi non dignum, vel memorem esse
³⁰ si quid vir anime passione ad ipsam peccaverit, de nichilo conquatur quasi illo hoc peragente, sed hec omnia egritudinis ac ignorancie ponere et accidencium peccatorum. quantum enim in hiis quis diligentius obsequatur, tanto maiorem gratiam habebit qui curatus extiterit, cum ab egritudine fuerit liberatus. et si quid ei iubenti non bene ha-
³⁵ bencium non paruerit mulier, multo magis senciet a morbo curatus. propter que decet timere huiusmodi, in aliis autem multo diligentius obsequi quam si empta venisset ad domum: magno enim precio empta fuit, societate namque vite et protectione liberorum, quibus nil maius

17) recipere: intus add. ed. 18) et obediat: om. 2, item corr. 6 ubi et obediat. 22) a deo: adeo 4. 5 (item 3. 7). impositos: inconpositos 4. (impositos cum nuptiis impositos fortuna coniunctos 3.) cum: om. 5. 23) pacienter: sapienter 1. 3. 6. ed. 25) unanimum: vaniorem 5. iuxta: om. 5. 26) in: om. 3. 28) quoque: quod 4. queque 5. ed. quecunque 3. in decentibus: et de videntibus et de indecentibus 3. 29) quidem: quid 1. 2. 3 (turpia quaeque ed.). non dignum: indignum 6. vel memorem: ita codd. omnes (aut memorem ed.), nisi quod in 5 vel corrigendo mutatum est in in, ut sit immemorem esse. 30) passione: possessione (comp. scr.) 2. 4. peccaverit: ita 1. ed. -rint 4. 7 etc. 31) peragente: non peragente ed. ponere et: ita omnes. 32) peccatorum: ita omnes. corr. predictorum ex comm. Ferrandi. quantum etc.: quanto nempe quis 5. 33) obsequatur: obsequitur 1. 3. obsequetur 2. 6. habebit: consequetur 2. optinebit 5. 34) et si quid: om. 5. et si quis 2. ei iubenti: ei iubente 3. eo iubente 5. ed. iubenti (om. ei) 2. 35) senciet: et add. 7. 36) que: quod 1. 2. 5. 37) domum 1. 2. 3. 6. 7. ed. et rec. Ven. dominum 4. 38) fuit: fuerit 3. protectione (p̄tectōe): ita 4. 7. procreacione (p̄cacōe) 1. 3. 5. 6. ed. (et rec. Ven.). procuracione 2.

nec sanctius fieret. adhuc insuper si quidem cum felici viro vixisset, non quoque similiter fieret divulgata. et quidem non modicum est uti bene prosperitate et non humiliter, verum etiam adversitatem bene sufferre multo magis merito honoratur: nam in multis iniuriis et doloribus esse et nichil turpe peragere fortis animi est. orare quidem igitur decet in adversitate virum non pervenire, si vero quicquam mali sibi contingat, arbitrari huic optimam laudem esse sobrie mulieris, existimantem quoniam nec Alciste tantam acquireret sibi gloriam nec Penelope tot et tantas laudes meruisset, si cum felicibus viris vixissent: nunc autem Admity et Ulixis adversitates paraverunt eis memoriam immortalem. facte enim in malis fideles et iuste viris, a diis nec immerito sunt honorate. prosperitatis quidem enim facile invenire participant, adversitati vero nolunt communicare non optime mulierum. propter que omnia decet multo magis honorare virum et in verecundia non habere, si sacra pudicitia et opes animositatis filius secundum Herculem non sequantur. mulierem quidem igitur in quodam tali typo legum et morum oportet se custodire.

Vir autem leges a similibus adinveniat uxoris in usu, quoniam tamquam socia filiorum et vile ad domum viri devenit, relinquens filios genitorum viri et sui nomina habituros. quibus quid sanctius fieret aut circa que magis vir sane mentis studebit, quam ex optima et preciosissima muliere liberos procreare, senectutis pastores quasi optimos et

39) *fieret* — *similiter*: om. 5. *si quidem*: om. 1. 40) *uti*: ita 3 (rec. Ven.). *non uti* cett. (et ed.). 41) *sufferre*: *sufficere* 2. 5. 7 et pr. m. 5, ubi corr. *sufferre*. 42) *honoratur*: *-rabitur* 1. 43) *esse*: *existentem* rec. Ven. et: add. 3. ed. *animi*: *anime* 1. 4. 5. *orare*: *quare* 1. 2. 3. 5. 6, sed corrigitur *orare* in 2. 3. 6. 44) *in*: om. 5. *in adversitate*: ita omnes. *pervenire*: *prevenire* 1. 2. 3. 6. 46) *alciste*: *asciste* (vel *astiste*) 4. 5. 7. *alchites* ed. *ab hoste* 1 (ubi: *nec ab hoste acquireret sibi tantam gloriam*). *acquireret*: ita 5. ed. *acquiret* 1. 2. 3. 6. 7. *acquirat* 4. *penelope*: *penolope* 1. 2. 3. 5. 7. 47) *vixissent*: ita 1. 3. 6, at cett. (cum ed.) *vixisset* (cf. gl.). 48) *nunc autem*: *sed nunc* 5. *admity* (i. e. *Admeti*): *amicti* 4. 5. 7 (*amitti* rec. Ven.). *accincti* 1. *accinci* 2. *accinti* 6. *actencui* 3 (*iacincti* ed.). 49) *nec*: *non* 3. ed. 50) *quidem*: om. 2. 5. *enim* (n.): *non* (ñ) 4 (ñ 7). 51) *vero nolunt*: *non volunt* 1. 2. 3. 4. *non optime*: *non nisi optime* 3 (*vero nolunt c. nisi optime* ed.). 52) *in verecundia*: *inverecundam* 5. 53) *si sacra*: *simulachra* 1. *filius*: *filii* 5. 54) *herculem* (*hercolem* 5): ita omnes. corr. *orpheum* cf. gl. *igitur*: *ergo* 1. 2. 3. 6. 7. *tali*: om. 3. 56) *adinveniat*: *inveniat* 5. 57) *devenit*: *venit* 3. 5. *relinquens*: *et relinquens* 2. 58) *genitorum*: *genitura* 3. *genitorum viri*: *progenitorum* ed. *quid*: *quidem* nil 3. 60) *optimos*: *optime* 5.

pudicos patris ac matris custodes ac totius domus conservatores: quoniam educati quippe recte a patre et matre sancte atque iuste ipsis utencium quasi merito boni fient, hoc autem non optinentes patientur defectum. exemplum enim vile filiis nisi parentes dederint, puram et
65 excusabilem causam adinvicem habere poterant: timor ne contempsi a filiis, cum non bene viverent, ad interitum ipsis erit. propter quod enim nichil decet obmittere ad uxoris doctrinam, ut iuxta posse quasi ex optimis liberos valeant procreare. etenim agricola nichil omittit studendo, ut ad optimam terram et maxime bene cullam semen dispen-
70 set, expectans ita optimum sibi fructum fieri, et vult pro ea ut devastari non possit, si sic contigerit, mori cum inimicis pugnando: et huiusmodi mors maxime honoratur. ubi autem tantum studium fit pro corporis esca, ad quam anime semen consumitur quid si pro suis liberis matre atque nutrice nonne omne studium est faciendum? hoc enim
75 solo omne mortale semper factum immortalitatis participat, et omnes petitiones ac oraciones divum permanent paternorum. unde qui contempnit hoc, et deos videtur negligere. propter deos itaque, coram quibus sacra mactavit, et uxorem duxit et multo magis se post parentes uxori tradidit ad honorem. maximus autem honor sobrie mulieri,
80 si videt virum suum observantem sibi castitatem et de nulla alia muliere curam magis habentem, sed pre ceteris omnibus propriam et amicam et fidelem sibi existimantem. tanto etiam magis studebit se talem

63) quasi: quare 5. ed. patientur: paciuntur 3. 64) filiis: om. 2. et: om. 5. 65) excusabilem: inexcusabilem 3. poterant: poterunt 1. 2. 3. 6 et rec. Ven. poterint 5. ed. timor ne: ita 1. 2. 3. 6. rV. timor vere (ŭe) 4. timor uere (i. e. vere pr. m., ne corr.) 7. timor (om. vere) 5. timore enim ed. cf. Ferr. sch. 66) erit: erunt 1. 2. 3. 5. 6. ed. rV. 67) enim: ita omnes. obmittere: omittit 2. ut: ne 1. 68) optimis: optima corr. (-mis pr. m.). omittit: obmittit 3. 69) ut: ita omnes. ad: om. 3. maxime: magis 3. dispenset: ita 4 (et 7 al.). consumere 1. 2. 3. 5. 6. 7. rV. conserere ed. 71) si sic: ŭt sic 6. et sic ed. contigerit: contingerit 2. 3. 5. rV. contingit 6. contingeret ed. 73) ad quam etc. cf. schol. Ferr. quid: om. 5. quid si pro: quid fit pro 3. quidem si pro 1. 74) nonne: non 3. hoc enim solo etc.: hoc enim solo esse omne mortale sempiternum et immortalitatis esse participat 5. item ed. 75) et: et sic ed. et omnes petitiones etc.: cf. schol. Ferr. 76) ac: et 6. divum: ita 4. 7. dium 6. dm̄ 2. divini 1. 5. divine 3. ed. rV. 77) et: om. 5. itaque: igitur 4. 5. utique 2. coram: coronam 3 (sed corr. curam). 78) multo: tanto 1. magis se: magis quia se 5. 7 corr. magis se pr. m. 7. 79) ad honorem: cf. schol. Ferr. mulieri: mulieri est 1. 3. 6. ed. rV. 80) sibi: om. 3. 5. 82) et fidelem sibi: om. 5. sibi: om. 1. 2. 3. 6. 7. ed. rV.

esse mulier: si cognoverit fideliter atque iuste ad se virum amabilem esse, et ipsa circa virum iuste fidelis erit. ergo prudentem ignorare non decet nec parentum qui sui honores sunt nec qui uxori et filiis proprii et decentes, ut tribuens unicuique que sua sunt iustus et sanctus fiat. multo enim maxime graviter quisque fert honore suo privatus, nec etiam si aliorum quis multa dederit propria auferendo, libenter acceperit. nichil quoque maius nec proprius est uxori ad virum quam societas honorabilis et fidelis. propter que non decet hominem sane mentis ut ubicunque contingit ponere semen suum, nec ad qualemcunque accesserit, proprium immittere semen, ut non degeneribus et iniquis similia liberis legitimis fiant, et quidem uxor honore suo privetur, filiis vero obprobrium adiungatur. de hiis ergo omnibus reverencia viro debetur. appropinquare vero decet eius uxori cum honestate et cum multa modestia et timore, dando verba coniunctionis eius qui bene habet ac liciti operis et honesti, multa modestia et fide utendo, parva quidem spontanea remittendo peccata: et si quid autem per ignoranciam deliquerit, moneat nec metum inculiat sine verecundia et pudore, nec etiam sit negligens nec severus. talis quidem enim passio meretricis adulterium est, cum verecundia autem et pudore equaliter diligere et timere libere mulieris ad proprium virum est. duplex enim timoris species est: alia quidem fit cum verecundia et pudore, qua

83) mulier: mulierem 2. cognoverit: cognovit 5. 84) iuste fidelis: iusta et fidelis 5. ed. 85) honores: honoris 3. uxori: uxoris 2. ed. filiis proprii: filii proprii codd. praeter 3, ubi filiis propriis (nec qui uxoris et filiorum proprii rV). 86) ut: et 3. iustus et sanctus fiat: om. 3. sanctus: sciens 5. 87) maxime: magis 5. 7. suo: om. 1. 88) quis: quid 7. 89) nichil: nec 3. quoque: add. 1. 2. 3. 5. ed. (nichil maius 4. 6. 7). maius: magis 2. uxori: uxoris 2. 5. virum: minus 4. 7 (cf. al. 1.). 90) honorabilis et fidelis: et honor fidelis 5. ed. 91) ut: nec 2. 5. 6. non 3. om. 1. ubicunque: ubique 5. contingit: contigerit 1. contingerit 3. rV. 92) accesserit: accessit 1. immittere: immittentem 1. est mittere 5 (est immittere ed.). degeneribus: de generibus vilibus 5. 6. ed. (ex gl.). de generacionibus vilibus 3. 93) et iniquis: et si quis 1. liberis: liberis et 3. 94) vero: non 1 (mo^A 5). adiungatur: -getur 1. 3. (5) ed. -g^Aetur 6. 95) viro: iure 4. 7 (cf. al. 1.). vero: vere 5. cum honestate: composite 1. 2. 3. 5. 6 (composite et cum multa honestate modestia et timore ed.). 96) et: ac 3. modestia: clemencia 1. 97) utendo: om. 5. 98) spontanea: et spontanea 1. 2. 6. ed. et non spontanea 3. rV. (utendo — pudore in hoc loco ordo plane turbatur in 3). 99) deliquerit: delinquerit 6. 100) passio: possessio 2. 101) adulterium: adultere 5. ed. est: om. 5. 103) alia quidem: alia quidem enim 3.

utuntur ad patres filii sobrii et honesti et cives compositi ad benignos
 105 rectores, alia vero cum inimicitia et odio, sicut servi ad dominos et
 cives ad tyrannos iniuriosos et iniquos. ex hiis quoque omnibus eligens
 meliora, uxorem sibi concordem et fidelem et propriam facere decet,
 ut presente viro et non, utatur semper non minus ac si presens ades-
 set, ut tamquam rerum communium curatores, et quando vir abest ut
 110 senciatur uxor quod nullus sibi melior nec modestior nec magis proprius
 viro suo. et ostendet hoc in principio, ad commune bonum respiciens,
 quamvis novicia sit in talibus. et si ipse sibi maxime dominetur, opti-
 mus locius vite rector existet et uxorem talibus uti docebit. nam nec
 amiciciam nec timorem absque pudore nequaquam honoravit Homerus,
 115 sed ubique amare precepit cum modestia et pudore, timere autem sicut
 Helena ait sic dicens Priamum « metuendus et reverendus es mihi et
 terribilis amantissime socer », nil aliud dicens quam cum timore ipsum
 diligere ac pudore. et rursus Ulixes ad Nausicam dicit hoc « te mu-
 lier valde miror et timeo ». arbitratur enim Homerus sic adinvicem
 120 virum et uxorem habere, putans ambos bene fieri taliter se habentes.
 nemo enim diligit nec miratur umquam peiorem nec timet etiam cum
 pudore, sed huiusmodi passionem contingunt adinvicem melioribus et
 natura benignis, minoribus tamen scientia ad se meliores. hunc habi-
 tum Ulixes ad Penelopem habens in absentia nil deliquit, Agamemnon
 125 autem propter Criseidem ad eius uxorem peccavit, in ecclesia dicens
 mulierem captivam et non bonam, immo ut dicam barbaram, in nullo
 deficere in virtutibus Clitemnistre, non bene quidem, ex se liberos ha-

106) eligens: elegens 3. 6. 107) meliora: meliorem 2. 110) nec: et 3.
 proprius: proprio 1. sibi proprius 2. 111) ad: in 1. bonum: bonum sem-
 per 1. 2. 3. 5. 6. ed. rV. 112) in talibus: in omnibus casibus 2. optimus:
 et optimus 3. 113) rector: recte 2. existet: -tit 3. uti: utique 5. doce-
 bit: decebit 3. 115) amare: honorari 3. honorare ed. diligere rV. om. 5.
 precepit: precipit 1. 2. 6. rV. cum: ita 1. 2. rV. animi (aī) rel. timere:
 time 5. sicut: sic 7. 116) priamum: priamus 1. et: ac 3. 5. es: est es
 3 (cf. al. 1. 7). 117) socer: socius 3. cum: ita 1. 6. 7. ed. rV. animi 4
 etc. om. 3. 118) nausicam: ita omnes. dicit: dixit 1. 2. 3. 5. 6. ed.
 119) adinvicem: invicem 5. 120) bene: om. 2. 121) peiorem: peiorem se
 5. ed. (cf. al. 1. 7). 123) minoribus: moribus 5. in minoribus 3. tamen
 (tā): ita 1. 3. 6. 7. rV. cum (cū) 2. 4. 5 (in moribus cum scientia tamen
 ad se facit meliores ed.). 124) ad: et 4. in absentia habuit deliquit 2.
 deliquit: delinquit 1. 4. 7. delinquit 6. 125) criseidem: cirseidem 5. pec-
 cavit: et add. 4 (om. 5. 7. ed.). 126) nullo: nulla 4. 7. 127) in: om. 5.
 cliemnistre 7. cliemnistre 4. cliemnstre 2. cliemnst 1. cliemnst 5. clichemestem 3
 (cf. al. 1. 7).. habente: tem 3. ed.

bente, neque iuste cohabitare usus est. qualiter enim iuste, qui antequam sciret illam qualis fieret erga se, nuper per violenciam duxit? Ulixes autem rogante ipsum Atlantis filia sibi cohabitare et promittente 130 semper facere immortalem, nec ut fieret immortalis prodere presumpsit uxoris affectum et dilectionem et fidem, maximam arbitrans penam suam fieri si malus existens immortalitatem mereatur habere. nam cum Circe iacere noluit nisi propter amicorum salutem, immo respondit ei quod nichil dulcius eius patria posset videri quamvis aspera 135 existente, et oravit magis mortalem uxorem filiumque videre quam vivere: sic firmiter in uxorem fidem suam servabat. pro quibus recipiebat equaliter ab uxore.

Patet etiam et actor in oracione Ulixis ad Nausicam, honorare maxime viri et uxoris cum nuptiis pudicam societatem. oravit enim 140 deos sibi dare virum et domum et unanimitaltem optatam ad virum, non quamcunque sed bonam. nichil enim maius bonum ipsa in hominibus aut esse quam cum concordet vir et uxor in voluntatibus domum regunt. hinc patet rursus quod non laudat unanimitaltem adinvicem que circa prava servicia fit, sed eam que animo et prudentia iuste coniun- 145 cta est: nam voluntatibus domum regere id significat. et iterum dicens quia cum huiusmodi dilectio sit, multe quidem tristicie inimicis fiunt in ipsis, amicis vero gaudia multa, et maxime audiunt ipsum sicut vera dicentem. nam viro et uxore circa optima concorditer existentibus necesse et utriusque amicos sibi adinvicem concordare, deinde fortes existentes 150 esse terribiles inimicis, suis autem utiles: hiis vero discordantibus dif-

128) iuste: ita 2. 3. rV. et corr. 6. nisi (ñ) 1. 7 et pr. m. 6. ubi (ñ) 4. vir 5. ed. cohabitare: communicare 5. ed. usus: visus 3. ed. 129) duxit: dixit 1. fieret: fierent 4. 131) prodere: ita rV. prodire codd. omnes (prodire i. relinquere presumpsit 3). perdere ed. 133) immortalitatem: immortalem 1. mereatur: moriatur 1. videatur 4. 134) cum: om. 2. 3. noluit nisi propter: voluit nisi propter 1. 3. noluit propter ed. voluit propter 5. 135) patria: ed. rV. propria codd. omnes (pñā 3). quamvis: quam ut 1. 137) sic firmiter: sic et infirmiter 5. uxorem: uxore 6. 7. uxore sua 3. 5. pro quibus: pro cuius fide 3. 139) patet: pateat 5. ed. (manifestus est rV.) et: om. 1. 3. 5. ed. actor: auctor 3. hector 1. poeta rV. (ὁ ποιητής). 142) maius: om. 4. 143) cum: om. 1. regunt: regant 5. ed. 144) laudat: laudant 5. adinvicem: om. 2. 145) prava: ita 6 (cf. rV.). parva (pva) 4. 7. ed. etc. prava et 3. eamque animo: ea animo 5. iuste: iusta 2. 146) est: om. 2. 147) dilectio: concordia 3 (delectatio ed. amicitia rV.). sit: fit 5. 7 (fiat rV.). in ipsis: in ipsa 1. 2. 3. 5. 6. ed. rV. (cf. al. 1. 7). 148) sicut: ut 1. 2. 3. 6. ed. 149) uxore: ita 2. rV. rel. uxori. 151) suis: amicis 3 (suprascr. cf. 7 gl.). suis amicis ed.

ferent et amici, deinde vero infirmos esse maxime ipsos huiusmodi sentire. in istis autem autem manifeste precipit actor ea quidem que prava et impudica, invicem inhibere, ea vero que iuxta posse et pudica et
 155 iusta sunt, indifferenter sibimetipsis servire: studentes primo quidem curam parentum habere, vir quidem eorum qui sunt uxoris non minus quam suorum, uxor vero eorum qui sunt viri. deinde filiorum et amicorum et rerum et locius domus tamquam communis curam habeant, colluctantes adinvicem ut plurium bonorum ad commune uterque causa
 160 fiat et melior atque iustior, dimittens quidem superbiam, regens autem recte et habens humilem modum et mansuetum. ut cum ad senectutem venerint, liberati a beneficio nullaque cura et concupiscenciarum et voluptatum que interdum fiunt in iuventute, habeant invicem et filiis respondere, uter eorum ad domum plurium bonorum rector
 165 factus est, et statim scire aut per fortunam malum aut per virtutem bonum. in quibus qui vicerit maximum meritum a diis consequitur, ut Pindarus ait «dulce enim sibi cor et spes mortalium multiplicem voluntatem gubernat», secundum autem a filiis feliciter ad senectutem depasci. propter que proprie et communiter decet iuste considerantes
 170 ad omnes deos et homines eum qui vitam habet et multum ad suam uxorem et filios et parentes: —

Explicit yconomica Ar.

151) different: om. 5. esse: esse et 5. ed. (cf. rV.) ipsos: om. 4 (in marg. add. 7). 153) istis: hiis 5. manifeste: maxime 2. precipit: precepit 5. ed. actor: auctor 1. 3. 5. poeta rV. quidem: om. 3. prava: parva 7 (cf. al. l.). prava sunt 1. 2. 3. 6. ed. 154) invicem inhibere: inhibere sibi invicem 5 (ed.). posse: posse eorum 5. 155) sibi met servire ipsis 2. sibi ipsis servire 5. primo quidem: enim 5. ergo ed. 156) curam: omnem (omnes 3) curam 1. 2. 5. 6 (cf. al. l. 7). vir: et vir 5. ed. eorum: curam eorum 5. ed. qui (sc. parentes): ita 2. 3. 5. que reliqui. 157) eorum: om. 1. qui: ita 2. 3. 5 (et h. l. rV). 158) tamquam: om. 2. communis: om. 5. 159) uterque: ita 3. 6. 7. utraque 4 etc. (cf. al. l. 7). 160) fiat: fiet 3. et: ac 2. atque: et 2. dimittens: ita 2 (-tēs). 6 (-tentes). rV. dimittentes 4 et rel. cum ed. quidem: om. 5. 161) recte: ratione 2. 3. 5. ed. habens: ita cum ed. rV. 1. 3. 5. 6 et corr. 7. hiis 2. 4 et pr. m. 7. 162) venerint: veniunt 4. veniant 3. 5. ed. liberati a: libancia 1. 4. libñti a 6. a: om. 3. nullaque: et a multa 5. ed. (multam curam 3). 164) respondere: tandem 1. uter: uterque 1. 3. 5 (uterque enim ed.). plurium: plurimum 3. 165) est: om. 2. 4. statim: statum 3. virtutem: fortunam iterum 2. 166) vice-rit: vincerit 4. vicit 5. invenitur 1. 167) ut pindarus ait: om. 2. spes: species rV. 169) depasci: depasti ed. (cf. al. l. 7). 170) deos: dominos (dños) 3. et: ut 5. homines: vivere add. rV. (cf. sch. Ferr.).

Scholia ex commentario Ferrandi (cod. Sorb. 963)

cum notis partim ad marginem (*al. sive a. l.*) scriptis partim inter lineas (*i. vel s.*) codicis Sorbonensis 841 (7) et Helmstadiensis 488 (4).

2. *non permittentem ingredi etc.: nec debet permillere aliquem virum extraneum ingredi domum nisi in presencia viri. cuius ratio est triplex, ut patet in littera. prima quia mulier debet timere verba mulierum forensium ne dicant ad corrupcionem morum uxoris: loquaces enim mulieres propter mobilitatem spirituum ideo statim dicerent «talis ad talem accessit», non considerantes finem et causam ingressus. secundo quia pluries inhonesta multa sunt ubi habitant mulieres, in se tempore menstrui, etiam in pueris propter immundiciam eorum ac multis modis; que sola debet scire cum suis pedicicis (sic: pedisequis). etiam multa utilia ibidem contingunt, que non expedit ut extranei sciant. tercio si aliquid sinistri fieret in domo ab ingredientibus vel operando vel loquendo, tunc vir haberet causam et occasionem contra uxorem suam, et tunc posset eam molestare. (Ferr.)*

non permittentem ingredi nullum: al. aliquem intus 7 (quam lectionem habet cod. Helmst. 4).

3. *si non vir perceperit: i. absque scientia viri 7 (cf. Ferr. nisi in presencia viri).*

forensium mulierum: al. furentium a furio. ris 7 (haec igitur lectio mera emendatio fuit scribae textus verba non intelligentis. ita etiam in cod. rec. Berol. lat. fol. 40 f. 267^b forensium altera corrigentis manu mutatur in furentium).

5. *vir habet causam: sc. contra eam 7. cf. Ferr. l. c. ad v. 2 et v. l. hic quoque, ut in locis aliis plurimis, sententiam auctoris obscuro interpretis sermone difficilem pervertit Aretinus, qui scripsit ut penes virum sit culpa.*

7. *permiserit: promiserit 7 cum nota: al. permiserit.*

expensis: al. victu 7.

vestimento: i. vestitu 7.

minori: i. humiliori 7.

9. *differens forma: i. pulcritudo 7 (pro nominativo item forma — quum sit formâ — accipitur ab eis qui addiderunt nec cf. v. l.).*

quoniam nec questus vestimentorum differens forma: a. l. quod nec vestium possessio differens pulcritudo 7 (cf. recens. Ven.: quod nec vestium questus differt pulcritudine nec auri multitudo tanti est etc.).

tanta: vel tantum 7.

10. *quanta: vel qualiter 7.*

11. *elenim quilibet etc.: al. etenim invidiosus quilibet huiusmodi ornatus est multo certior in senectute reddens preconia iusta sibi et filiis in talibus igitur sibi affectet preesse. difficile enim viro 7 (cf. recens. Ven.: etenim invidiosus omni anime huiusmodi ornatus est, et multo firmior ad senectutem iu-*

stas laudes sibi filiisque retribuendo. huiusmodi quidem ipsa igitur se inanimet ornare (sic) viriliter dominari. difficile enim viro etc.).

12. *cercior: cercius* 7 cum gl. *scil. faciet modeste ornando se.*

cercior: quia ipsa cercior erit quod in senectute laudes iuste sibi et filiis propter eam tribuentur. (Ferr.)

13. *talium quidem etc.: hic concludit dicens quod bona mulier debet se inanimare et in animo suo ponere compositae et recte dominari predictis, scil. quae pertinent ad ea quae in domo et ad ea quae in se, quia viro indecens est scire ea quae in domo et in ornatu mulieris sunt. (Ferr.)*

talium: i. in talibus 7.

inanimet: i. informet vel instruat vel instiget 7.

14. *intus: i. intra domum* 7.

in ceteris autem omnibus: sc. exterioribus et magnis 7.

15. *velit peragere: sed hoc dimittat viro* 7.

18. *pareat quoque viro in omnibus: a. l. audiat quidem a viro omnia* 7 (ita rec. Ven. *audiat quidem virum in omnibus*).

et simul: sc. cum viro 7.

et obediat: sc. viro 7.

22. *sibi impositos: sc. mulieri* 7 (eadem glossa hic extat in Helinst. 4).
quos: sc. viri mores 7 (eadem gl. in 4).

25. *unanimem esse: sc. (ita recte 4. a. l. male 7) ipsi viro* 4 et 7.

iuxta velle: sc. viri 4 (*mariti* 7).

26. *si quid autem etc.: si viro accidat infortunium in rebus vel in corpore vel in anima, in rebus propter defectum vel amissionem earum, in corpore propter eius egritudinem vel per consimilia, in anima per ignorantiam manifestam et rationis turbacionem, uxor semper debet dicere verba consolativa optima et obsequi (obsequitur cod.) in preceptis decentibus, preterquam quod ipsa aliquod turpe agat aut aliquid non sibi conveniens: in talibus uxor non debet recordari, si ipse ex passione quandoque aliquid peccavit contra ipsam molestundo vel verberando. de nullo malo quod fit per infortunium debet conqueri: non enim talia attribuenda sunt viro quasi ipso talia voluntarie peragenti, sed omnia talia debet ipsa attribuere vel egritudini vel ignorantie vel alicui accidentium fortuitorum predictorum. (Ferr.)*

28. *dicat quoque semper optima: e. g. a pyratibus est depredatus: dicet predia nostra reddent* 7.

29. *vel memorem esse etc. locus corruptus. cf. praeter Ferrandum rec. Ven. ubi sic emendatur: sibi autem ipsi recordetur siquid vir anime passione ad ipsam delinquat, nec de aliquo conqueratur quasi ille hoc peregerit, sed hec omnia egritudinis et ignorantie ponere et accidentium delictorum.*

32. *in hiis: sc. malis fortunis* 7.

33. *habebit: sc. ad eam* 7.

curatus: i. consolatus 7.

34. *si quid: vel quidem* 7.

36. *decet timere: sc. mulierem* 7.

36. *in aliis: sc. infortuniis* 7.

autem nullo etc.: sc. debet mulier 7.

37. *obsequi: sc. viro* 7.

empta: sc. pecunia 7.

38. *prolezione: al. procreacione* 7.

40. *divulgata: sc. mulier in bona fama vel mala* 7.

uti: al. frui 7.

41. *sufficere (ita 7): al. sufferre* 7.

43. *orare: Decet igitur mulierem orare non pervenire virum in adversitate ... et hic habetur planius alia translatio sic: orare quidem igitur oportet in nullo infortunatum fieri maritum, cum eam in eius infortunio mala duplicia etc. (Ferr.) eandem lectionem, quam ex alia translatione Ferrandus, significat margo Sorb., ubi sic: a. l. orare quidem igitur oportet in nullo infortunatum virum fieri. contra cum vulgata consentit rec. Ven.*

44. *decet: sc. mulierem gl. Helmst. 4, item 7.*

sibi: sc. viro 7.

45. *arbitrari: sc. honestum est* 7.

huic: sc. mulieri 7.

46. *alciste: nomen proprium gl. Helmst. 4.*

asciste: a. l. alcestis proprium nomen 7.

47. *vixisset (ita 7): sc. utraque* 7.

48. *amicti: sc. vir asciste gl. Helmst. 4, item 7.*

ulixis: sc. vir penelope 4, item 7.

50. *facile: al. facile solet* 7.

51. *non volunt (ita 7): al. vero nolunt* 7.

non optime: sc. male gl. Helmst. 4.

52. *et in verecundia non habere: et non verecundari si secundum proverbium herculis vel orphei non sequitur sacra pudicitia ... et hic habetur alia translatio sic: oportet multo magis honorare nec pudere sui ipsius mariti, si non comitetur secundum orpheum pudicitia sacra ac divicie filie euthymosine (euthymō^{ae}) i. letificantes animum. euthymos enim dicitur ab heu quod est bonum et animus quasi bonum efficientes animum. et est eadem sententia. (Ferr. f. 68^b col. 2.)*

hanc aliam translationem iterum indicat glossa margin. cod. Sorb., ubi sic: al. l. nec pudere sui ipsius viri si non comitetur (9ce^o), quasi sit communicetur secundum orpheum ac divicie filie euthimocine. utramque miscet, ut solet, recensio Veneta (in qua sc. vulgata ex alia transl. hic illic emendatur et commutando explicatur): et in verecundia non habere, etsi non consequatur secundum orpheum mentis sanitas sacra et divitie animositatis filius.

et in verecundia non habere: sc. virum gl. Helmst. 4, item 7.

53. *sacra: al. satis* 7.

pudicitia: sc. viri 7.

54. *sequantur: al. sequatur* 7.

typo: i. in quadam tali summa vel universalitate (ut^{ae}) 7.

56. uxoris in usu: in usum i. in exemplo vel ad exemplum. (Ferr.)

rec. Ven. hunc locum pleniorē habet sic: *quoniam tamquam socia vile et filiorum, sicut ab extraneitate deprecator* (ὥςπερ ἐκείνῃς καὶ ἀπ' ἐστίας ἡγγμένῃ Ar. oec. 1, 4!) *ad domum viri devenit.*

57. et vile: sc. causa 7. cf. ed. Lips.: *tamquam socia vitae gratia filiorum.*

relinquens: sc. vir 7.

58. quibus: sc. filiis 7.

sanctius: al. divinius 7.

60. senectutis: sc. parentum 7.

pastores: i. nutritores Ferr.

62. ipsis: sc. liberis i. utentibus ge. pro ab 7.

63. hoc: s. bonam educationem gl. Helmst. 4, item 7. cf. Ferrandus: *hoc autem non obtinentes i. bonam educationem et nutritionem pacientur defectum scil. ipsi filii.*

65. poterant etc.: *excusabilem causam poterant habere adinvicem scil. filii de inhonesta vila, et ex hoc timor scil. debet esse ipsis parentibus, ne ipsi contempti a filiis propter enormitatem vile scil. ipsorum parentum si malum exemplum vivendi dederint filiis, vel propter enormitatem vile ipsorum filiorum qui ex defectu correctionis mali sunt — et sic ad utrumque potest referri — sint ipsis scil. parentibus ad interitum scil. infamie et dissipationis bonorum quandoque personarum* (Ferrandus).

poterant: sc. liberi 4 et 7.

poterant: al. poterunt 7.

timor: sc. a parentibus 7.

66. ipsis: sc. parentibus 4 et 7.

67. obmittere: sc. virum 7.

68. optimis: sc. parentibus 4 et 7.

procreare: sc. optimos gl. Helmst. 4.

69. consumere (ita 7): al. l. dispenset 7.

70. pro ea: sc. terra 4 et 7.

et vult pro ea etc.: et eligit pro ea ut non secetur pugnando cum hostibus, et sic contingeret mori. et huiusmodi mors . . . rec. Ven.

73. ad quam etc.: *sicut habet alia translatio, vitam exponit in inimicos expugnando ita ut pro eius sc. terre deffensione moriatur si contingat, et talis mors maxime honoratur cum sit pro conservatione iusticie et tuicione necessariorum ad vitam. postquam igitur tantum studium fit iuste et rationabiliter pro esca corporis, nonne omne studium est adhibendum, si pro suis liberis matre, pro suorum liberorum matre atque nutrice, ad quam i. in quam semen anime consumitur i. dispensatur, quid si i. si ita est q. d. immo multo forcius est omne studium adhibendum. et est ibi ordo preposterus in litera, cum dicit: ad quam semen anime consumitur quid si pro suis liberis etc. quasi diceret: si ita est pro corporis esca, ergo multo forcius pro matre filiorum in quam semen anime i. animati dispensatur* (Ferr.).

ordinem Graecis quidem verbis aptum ad sententiam correxit rec. Ven.: *ubi autem tanta fit cura pro corporis nutrimento, et multo magis pro filiis et matre et nutrice, ad quam anime semen consumitur, omne studium est faciendum.* — atque similiter iam factum erat in alia translatione sec. cod. Sorb., ubi sic: *a. l. quippe pro suorum filiorum matre ac nutrice, in quam anime semen dispensatur, omnis opera est adhibenda* (7).

73. *ad quam: a. l. in qua* 7.

suis liberis: a. l. suorum liberorum 7.

74. *hoc enim solo: per hoc solum scil. per generationem sibi similis* gl. Helmst. 4.

75. *immortalitatis: sc. aliquid* 7.

et omnes petitiones: et subdit quod per hoc omnes petitiones et oraciones divum i. deorum paternorum permanent, quod potest dupliciter intelligi etc. (Ferr.)

divum: a. l. deorum 4 et 7.

divum: a. l. divine 7.

77. *itaque: sc. debet huiusmodi facere* 7.

78. *sacra mactavit: a. l. (pro i.? cf. Ferr.) sacrificia immolantur vel immolans* 7.

79. *ad honorem: sc. eius et suorum* 7.

ad honorem: ergo propter deos coram quibus sacra mactavit i. sacrificia immolavit, et uxorem duxit et se tradidit ipsi uxori ad honorem i. ad honorandum ipsam multo magis quam aliquem alium post parentes i. preter parentes quibus debetur honor et reverencia subiectionis propter deos (Ferr.).

84. *prudentem: sc. virum* 4 et 7 (inde in textu ed. *prudentem virum*).
ignorare: sc. honores gl. Helmst. 4 (eadem gl. in 7 ad v. 85 qui:).

85. *uxori: sc. competunt* 7.

86. *iustus: a. l. honestus* 7.

magis: vel maxime 7.

88. *aliorum: a. l. ex aliis* 7.

quid: a. l. quis 7.

libenter acceperit: quod non tantum gaudebit de datis licet multa sint, qualiter dolebit de ablatione suorum iniusta. (Ferr.)

89. *uxori ad minus (ita 7): a. l. virum* 7.

90. *societas: sc. proprii viri* gl. H. 4.

91. *qualemcunque: sc. mulierem* 7.

92. *degeneribus: a. l. (pro i.) vilibus* 7 (cf. v. l. ad h. l.).

94. *de hiis: sc. si faciat ea* 7.

95. *iure (ita 7): a. l. viro* 7.

debet: sc. virum gl. H. 4.

cum honestate: a. l. composite 7 (cf. v. l. ad h. l.).

cod. Sorb. alius translationis, quam hic quoque ex quadam parte sequitur rec. Veneta, hanc habet in margine lectionem (certis tamen singulorum versuum litteris recisis mutilam): *a. l. habendum vero mu-*

lieri su... honeste ac modestia .. et pudore sermones et ... exhibentem. bene habentis et .. pudici. multa mansuet... fidelitate utentem in n... modicorum peccatorum indul... habentem.

cf. rec. Ven.: *appropinquare autem decet uxori ordinate et multa modestia et pudore. verba etiam et communicationem tribuentem ei qui bene habet ac liciti operis et honesti multa mansuetudine et fidelitate utentem. eorum autem que non sponte et parvorum peccatorum indulgentiam tribuentem.*

96. *timore: al. l. pudore* 7 (ita rV.).

dando verba etc.: dando verba communicationis eius qui bene habet i. verba hominis bene se habentis et temperate, ac liciti operis et honesti i. licite et honeste operantis, cum multa modestia et fide utendo uxore quasi diceret quod verbis curialibus et honestis ... debet ab uxore consensum illius actus requirere. (Ferr.)

98. *parva quidem etc.: alia tamen translatio* (cf. rec. Ven. cit. ad v. 95) *habet inuitorum et modicorum peccatorum indulgentiam habentem. et tunc est clarior sententia.* (Ferr.)

99. *sine verecundia et pudore: et ad hoc concordat alia translatio que habet absque vituperio et dedecore.* (Ferr.)

moneat: sc. uxorem gl. H. 4.

moneat: sc. eam ut caveat 7.

103. *qua: sc. specie* 7.

104. *compositi: i. virtuosus* 7.

105. *rectores: sc. civitatum* 7.

alia vero: sc. est species timoris 7.

servi: sc. utuntur 7.

106. *eligens: sc. vir* 7.

108. *utatur: i. operetur* 7.

109. *ut tamquam etc.: ut ambo sint quasi curatores rerum communium i. procuratores bonorum ad utrumque pertinentium.* (Ferr.)

communium: sc. eis 7.

111. *ostendet: sc. mulier* 7.

112. *ipse: sc. vir* 7.

114. *Homerus: ll. γ, 172 et Od. ξ, 168.*

116. *Priamum: sc. se diligere* 7.

metuendus: ponit verba eius 7.

es: al. est 7.

119. *enim: al. quidem* 7.

120. *virum et uxorem: sc. ordinatos* 7.

121. *nemo enim etc.: a. l. nemo enim neque diligit neque amabit neque mirabitur unquam peiorem se nec metuet cum pudore si huiusmodi passiones contingunt optimis adinvicem et naturaliter bonis, minoribus autem scientia ad peiores se. hunc habitum etc.* 7 (rec. Ven. convenit cum vulgata).

121. *peiores*: sc. se 7 (cf. v. l.).

123. *minoribus tamen*: sc. hoc proprium est 7.

124. *Agamemnon autem etc.*: non sic autem fecit agamemno erga uxorem suam. immo ipse agamemno propter criseidem amasiam suam quandam peccavit ad eius uxorem i. contra suam uxorem in ecclesia i. in consilio, ut habet alia translacio, peccavit inquam dicens mulierem captivam et non bonam immo ut ita dicam barbaram i. servam barbari ... in nullo deficere a clitemnestra ... ipso enim agamemnone non bene habente filios ex se i. ex propria uxore, vel uxore non bene habente ex eo ... vel potest intelligi hoc quod est non bene ex se liberos habente de criseide ... et hanc sententiam videtur sonare alia translacio que habet sic «non bene ergo filios habente ex ipso nec iuste edili muliere usus est». (Ferr.)

125. *in ecclesia*: a. l. in concilio 7.

127. *non bene quidem*: sc. dixit 7.

habente: sc. ipso 7.

128. *usus est*: sc. cum criseide 7.

qui antequam etc.: i. antequam cognosceret mores eius et antequam consensum eius haberet ad amplexus thori violenter duxit. (Ferr.)

129. *illam*: sc. mulierem propriam 7.

per violenciam: quia ex prelio acquisita fuit 7.

duxit: sc. aliam ex bello vel in bello troiano 7.

131. *prodire* (ita etiam 7): sc. in opus 7 (cf. v. l.).

132. *arbitrans*: sc. quia amplius non teneret sibi si peccaret 7 (interpungunt enim codices post *presumpsit*).

133. *mereatur*: a. l. sortiretur 7.

134. *noluit*: sc. ibi 7.

135. *quamvis*: i. valde 7.

136. *vivere*: sc. infideliter 7.

137. *pro quibus*: a. l. (pro i.?) pro eo quod secundum rationem ipsi que a muliere occurrebant 7.

139. *actor*: sc. homerus 7.

140. *oravit*: sc. nausica 7.

142. *ipsa*: sc. nausica 7.

143. *ait*: sc. homerus 7.

concordes etc.: concordēs in voluntatibus vel intellectibus ut habet alia translacio. (Ferr.)

144. *hinc patet rursus etc.*: a. l. hic manifestat rursus poeta quod non qui erga prava obsequia invicem consensum commendat sed qui intellectu et prudentia iuste coaptatus est. nam intellectus agere domum hoc manifestat 7.

cf. rec. Ven.: iterum manifestus poeta est quod non de malis obsequiis invicem concordiam laudat sed eam que cum prudentia et intellectu iuste coniuncta est. quod enim dicit voluntatibus et concordia illud significat.

cf. Ferrandus: intellexit enim per voluntate domum regere et ra-

www.libtool.com.cn
tionē recta et regulata domum regere et ideo alia translatio habet loco voluntatis intellectum.

146. *dicens*: sc. *homerus* 7.

148. *ipsis*: al. *ipsa* 7.

et maxime: probat immediate dictum 7.

ipsum: al. *ipsam* 7.

150. *fortes*: sc. *vir et uxor* 7.

151. *esse*: sc. *contingit* 7.

suis: sc. *amicis* 7 (cf. v. l.).

152. *infirmos esse*: i. *debiles* sc. *contingit ipsos* 7.

ipsos: *ipsos* sc. *amicos et coniunctos, vel virum et mulierem* 7.

153. *parva* (*pva*): al. *prava* (*pva*) 7.

154. *inhibere*: alia tamen translatio habet loco inhibere mandare, sic videlicet: *prava quidem et difficilia mandare invicem. et secundum hoc erit ibi quedam species allegorie que dicitur tropus vel charientismos (chanentismos cod.). est enim tropus quo dure dicta graciosius proferimus.* (Ferr.)

155. *servire*: i. *ministrare* 7.

quidem: a. l. *uterque* 7.

156. *curam*: al. *omnem* (sc. *curam*) 7.

158. *tamquam*: sc. *alicuius eis* 7.

159. *colluctantes etc.*: *contententes adinvicem ut quilibet ipsorum sit causa plurium bonorum ad commune i. quod quadam aviditate et invidia i. zelo ad bonum debet quilibet eorum conari ut plura bona adquirat pro communitate amborum, ita ut ex hoc et aliis virtutibus melior et iustior altero posset dici.* (Ferr.)

uterque: a. l. *utraque* 7 (cf. v. l.).

160. *melior*: sc. *ut uterque fiat* 7.

regens autem: et sc. *ut fiat uterque* 7.

161. *ut cum ad senectutem etc.*: a. l. *ut cum ad senectutem venerint exempti glo. s. per etatem a collationibus et cura populi et voluptatibus et desidiis ut quandoque in iuventute fiant habeant invicem et filiis respondere* 7.

162. *liberali a beneficio etc.*: *liberali a beneficio i. a conferendo et dispensando bona domus illis qui sunt in domo ... habeant quid respondeant invicem sc. unus alteri et etiam filiis ita quod unus alteri possit dicere: «ego iuxta posse meum laboravi in laudabili et honesta vita et honesta acquisitione bonorum, merito debeo quiescere», et hoc idem filiis poterunt allegare. et hoc est quod ipse subdit quod uterque eorum factus est rector i. dux vel ductor plurium bonorum ad domum. possint etiam statim scire tamquam experti prudentes et regulati malum quod per fortunam i. adversam advenerit et bonum quod per virtutem similiter venerit, esse scil. sustinenda ita quod qui in talibus vicerit ... maximum meritum consequitur a diis ... nam sicut dicit pindarus quidam doctor: cor sibi dulce i. benignum et paciens et spes mortalium s. spes quam mortales habent de retributione deorum,*

gubernat multiplicem voluntatem i. regit et regulat appetitum affectus varios et diversos. dicitur enim cor sibi dulce esse cum est benignum et pociens in tollerancia adversorum et non elatum in prosperis. volebat igitur pindarus dicere quod per cor tale quod vocavit dulce sibi et per spem quam mortalis habet de retributione deorum, potest homo regulare varias cegitationes mentis et varios motus nature que interdum ad vicia inclinanti. (Ferrandus.)

162. *concupiscenciarum: i. concupiscentiis 7.*

163. *voluptatum: i. voluptatibus 7.*

164. *uter: et dicere quod 7.*

165. *et statim: et quod filii habeant 7.*

malum: sc. quod uterque passus est 7.

166. *bonum: sc. acquisivit 7.*

vicerit: al. vincerint 7.

167. *Pindarus: v. fr. 130 Boeckh. t. II p. 672 (fr. 198 Bergk: ex Platon. rep. I p. 331 in.).*

169. *depasci: al. de pasti 7.*

depasci: ut ad senectutem i. in senectute sua depasti scil. sint feliciter a filiis. (Ferr.)

... depasti et honorati. (Ferr.)

169. *propter que etc.: propter que scil. iam dicta oportet proprie i. singulariter et communiter iuste considerantes, hoc est dictum quod quilibet singulariter et omnes communiter oportet eum qui vitam habet s. rationabilem et regulatum, considerare iuste ad omnes deos i. ad honorem et reverenciam impendendum deorum et etiam considerare etc. (Ferr.)*

De duobus libris oeconomicae secundum Ferrandum.

Ferrandi comm. (Sorb. 963) incipit ita:

Antequam descendatur ad textum sciencie yconomice tria sunt prenotanda, primo quid sit subiectum in ea, secundo quem ordinem tenet inter sciencias morales, et tercio quot sunt libri parciales in yconomica aristotilis nobis translata ad presens. dicamus ad primum quod subiectum in dicta sciencia est operacio hominis ut est pars communicationis domestice, ita quod ipsa hominem instruit quomodo ipse debet se habere in domo erga uxorem filios et servos, ut patebit in sequentibus. de secundo dicatur quod predicta sciencia est media ordine doctrine inter sciencias morales. prima est monastica que apud nos dicitur ethica, secunda est yconomica, tertia est politica. quia, ut dicit eustratius supra primum ethicorum, ethica est melioracio hominis secundum se ipsum, yconomica vero est melioracio hominis ut est pars communicationis domestice, politica autem ut est pars multitudinis seu communicationis civilis ... ad tercium dicatur: in yconomica aristotilis nobis translata ad presens sunt duo libri parciales. in primo phi-

losophus tangit convenienciam differenciam et ordinem istius sciencie ad politicam . . . et cum hoc principaliter determinat de communicacione domini ad servos, que primo politice vocatur despotica. in secundo vero libro determinat de communicacione viri ad uxorem, et ista vocatur nupcialis, et in eodem libro de communicacione filiorum ad parentes. et ista proprie vocatur yconomica. plures autem communicaciones non sunt in domo, ut habetur primo politicorum (f. 61^a).

. . . (f. 62^b) hic determinat de possessionibus que sunt in domo, sc. de uxore et servo. et ista dividitur in duo: prima determinat de uxore, secunda de servo. secunda ibi «de possessionibus autem». vel posset aliter dividi ista pars in tres secundum aliam divisionem prius tactam: primo ponit leges convenientes ad virum et ad uxorem, secundo ad possessiones, tercio de convictu viri et uxoris. secunda ibi «de possessionibus autem». tercia ibi «bonam mulierem» . . .

f. 67^a: Secundus liber.

«Bonam autem mulierem». Postquam philosophus determinavit de communicacione despotica principaliter et quodammodo de yconomica, hic determinat de nupciali yconomica proprie dicta. liber hic determinat leges et documenta circa convictum viri et mulieris. et ista dividitur in tres, primo determinat de moribus uxoris in ordine ad virum, secundo de moribus viri ad uxorem, tercio quomodo insimul debeant domum regere . . .

Des. f. 72: hic autem videtur dictis finem imponere. utrum autem liber sit completus dubium est. nam cum ad complementum domus pertinent filii servi et bestie ut boves et talia animalia, in hoc autem libello non tangitur gradus filiorum ad servos nec que sunt opera propria filiorum nec que servorum, nec etiam servorum gradus et distinctio. nisi si dicatur quod ex quibusdam generalibus hic positis et in primo politicorum voluit illud intelligere.

Bartholomaei comm. ita incipit in cod. Sorb. 841 (in quo non exstat ipsa eius expositio, sed solum modo quaestiones satis proluxae quae expositioni subiunctae fuerant):

f. 116^a: Circa librum yconomice aristotilis, quem deo adiuvante iam exposuimus, querenda sunt primo aliqua in communi, et primo de comparacione yconomice ad suum genus remotum quod est sciencia . . .

f. 128^a: et hec super primum yconomice ad presens sufficiant.

«Bonam mulierem etc.» Circa hunc librum secundum yconomice

querenda sunt aliqua et primum circa primum capitulum, utrum mulier seu uxor debeat facere expensas conviviorum . . .

f. 133^b: et in hoc sit consummatio secundi voluminis scil. questionum supra librum yconomice arist. quod una cum volumine expositionis eiusdem libri ob reverenciam vestram, domine anibalde de cecano, compilavi et sit in consummatione deus benedictus et laudatus. verum quia difficile est et forsitan omnino impossibile videtur in primis editionibus ab homine omnino completum producere, rogo studiosos viros ad quos hec opera pervenient, ut ea que deficiunt adimpleant et quod existencia pie et ad intentionem interpretentur meliorem. nam doctrinas corrumpere seminaque errorum spargere ac ymaginationis pandere simulacra monstruosa, non pertinet ad studiosos et veritatis amatores sed ad ipsorum et vere philosophie emulos, qui in hoc tanquam in summo bono gloriantur. a quibus secundum sapientes maxime est preservandum. nam assuesci in erroneis et falsis a principio est impedimentum maximum in cognitione veritatis.

Expliciunt questiones supra yconomicorum aristot. edite a magistro bartholomeo de brugis anno domini Mille CCC^o nono.

III.

Problemata quae dicuntur Aristotelis philosophi

ex codice Bambergensi sec. X verbotenus descripta cum emendata
lectione codicis Bruxellensis sec. XII (B) et v. l. cod. Berolinensis
sec. XII (C). cf. supra p. 219.

*Incipit problema Aristotelis
philosophi* (in B hic titulus est:
*Interrogatio et responsio magi-
stri et discipuli* atque unicuique
interrogationi et responsioni prae-
figitur *Int.* et *Resp.* nullus titulus
in C).

1. *Quare si venter (venter om. Arist. probl. ined. II, 1: Διὰ τί*
C) *inferius (inferior B) reumatizat* *οἱ τὴν κάτω κοιλίαν ρευματιζόμε-*
(-tizaverit C) desiccat (-cantur B) *νοι κατάδιψοι γίνονται; ὅτι τῶν*
ea quae (que BC) circa stomacho *ὕγρῶν κάτω φερομένων ἀναξηρα-*
(-cum B. stom C) sunt. Resp. quia *νεται τὰ πρὸς τῷ στομάχῳ· κατὰ*
humor vertuntur ideo desiccatur *ξηρότητα δὲ τὸ δίψος.*
stomachus quem desiccatur sitem
generat (quia humor fertur ab sto-
macho ad inferiorem partem quo
desiccato nascitur sitis cum sicci-
tate. B. — quia h. fertur a stom.
ad inf. p. ideoque desiccatus sto-
machus sitim generat. C).

2. *Quare lacrimantur oculi tri-* *ib. II, 2: Διὰ τί θαρρύνουσιν οἱ*
stantis (tristantium C. oculi et tri- *λυπούμενοι; ὅτι πνεύματος πάθος*
stantur B). Resp. quia in mininga *ἐστὶν ἡ λύπη· ἀνατρέχει οὖν ἐπὶ*
subito exprimit humorem ibidem *τὴν μήνιγγα καὶ ἀθρόως ἐκθλίβει*
constitutum aperiuntur poris are- *τὸ παρακείμενον ὑγρόν. τὸ δ' αὐτὸ*
facti lacrimantur hunc et ex ga- *καὶ τοῖς χαίρουσι γίνεται (cf. Alex.*
tium fiet aliquos dicentes usque ad I, 31).

lacrima (quia humor in mininga constitutus subito exprimitur quo operiuntur oculi et arefacti lacrimantur. Aliquando ex gaudio fiunt lacrimae. Unde dictum est usque ad lacrimas risi. B. — quia in minigna exprimitur subito humor ibidem constitutus et operiuntur rarefacti oculi et lacrimantur. hoc ex gaudio dicentes. usque ad lacrimas risit. C).

3. *Quare inquit differit spaton ab eunuchus* (In quo differt spado ab eunucho BC). *R.* quia eunuchis (-chi B, -cho C) ab infantia (sua add. C) auferuntur testiculi (test. ab inf. auf. B) spaton autem iam (spado iam BC) dure (-rus BC) castratur. ib. II, 3: Τίτι διαφέρει σπάδων ευνούχον; ὅτι ὁ μὲν ευνούχος μειράκιον ὦν τῶν διδύμων ἐστέρηται, ὁ δὲ σπάδων προκόψας ἤδη τὴν ἡλικίαν.

4. *Quare spatoni* (Et quare spatones BC, nisi quod et om. C) *non habent barbas* (-bam BC). *Resp.* quia obtunditur et deperit in eis calor ex calore enim crescunt capilli vel (et BC) pili. ib. II, 4: Διὰ τί οἱ σπάδοντες οὐ φέρουσι γένεια; ὅτι ἵστερεῖ ἐπ' αὐτῶν τὸ θερμόν, ὑπὸ δὲ θερμασίας αὐξοῦνται αἱ τρίχες.

5. *Quare eunuchi angustam habent et adtenuem vocem hunc gravantur in raucidinem* (angustas vel tenues habent voces et gravantur raudcedine B. ang. habent vel t. v. et gr. raucedine C). *Resp.* quia obtunditur et extinguitur in eis angustus igitur spiritus quem festus et itenuens deficitur vox quasi latioris steterent deficientis vox gravatur (quia omnes pori extenuantur in eis. similiter et meatus unde vox egreditur. Igitur spiritus qui fertur veniens ad angustum iter. [cf. ib. II, 5: Διὰ τί οἱ μὲν ευνούχοι ὀξύφωνοι, οἱ δὲ γάλλοι οὐ; ὅτι οἱ μὲν στενοὺς ἔχοντες τοὺς πόρους ἐκτέμνονται, οἱ δὲ ἤδη εὐρυτέρους ἀποκόπτονται· διὰ στενοῦ δὲ πνεῦμα φερόμενον λεπτὸν ἡχεῖ, δι' εὐρυτέρου δὲ βαρύτερον (cf. Alex. pr. I, 8)].

deficit non promens vocem. deficiente voce gravantur eunuchi raucedine B. — quia omnes pori extenuantur in eis. et laciores abscedunt. angustus igitur spiritus qui fertur est et tenuis. deficit vox. quasi latiores steterunt. deficiente voce gravantur C).

6. *Quare sitientes si lavaverint arescent silem (laverint carent sili BC) et qui non sitiunt si lavaverint sitiunt (laverint mox sitire incipiunt B. mox sitiunt C). Resp. quia siccioris (-res BC) pori effectis (effecti B. effecti C) arefacti (rarefacti C) aperiuntur et trahunt (-hant BC) ad se humorem infusionem (ex infusione B) balnei et in profundo (balnei in profundum B — tr. ad se humorem infusione in profundum C) illi autem sudantes effusum humorem desiccati sunt (illi autem qui non sitiunt dum laverint sudantes desiccato humore mox sitire incipiunt B. illi autem sudantes infusum humorem desiccati sicut C).*

Cass. 5: Διὰ τί μὴ ὄντες ἐν δέψει εἰ περιβάλλοιμεν [πρὸς] λουτρόν, προσγίνεται τὸ διψᾶν καὶ ἀνάπαλιν εἰ ἐν δέψει ὄντες, παύεται τὸ δέψος; ὅτι τὸ δέψος γίνεται κατὰ ξηρότητα (cf. Cass. 8). εἰ οὖν διψῶντες περιβάλλοιμεν τὸ λουτρόν, τὸ σῶμα, διὰ τὸ μετέχειν ζωτικῆς δυνάμεως αὐτό, ὁλοῦν ἐπισπᾶται διὰ τῶν τῆς ἐπιφανείας πόρων τὸ ὑγρὸν καὶ οὕτως συμβαίνει ὑγραίνεσθαι τὸ βᾶθος, ἐξ οὗ μάλιστα γίνεται τὸ δέψος. ἐπὶ δὲ τῶν μὴ διψῶντων καὶ περιβαλλόντων τὸ λουτρόν, ὑπόκειται ὑγρὸν ἐν τῷ σώματι καὶ προέεται τοῦτο διὰ τῶν ἰδρώτων, διὰ τὸ μὴ ἀντιποιεῖσθαι ὑγρασίας (cf. Alex. probl. 1, 41).

7. *Quare de siccis et humidis cibus eructuamen fit (de siccis eructuant B — de siccis cibus eructuamus C). Resp. quia permiscitur (permiscetur spiritus BC) in superioribus locis et levioribus efficitur in ipsa loca (locis cum qualitate siccorum ciborum B — locis. et leviora efficiuntur ipsa loca C).*

Arist. pr. ined. II, 6: Διὰ τί μετὰ τὴν ξηρὰν καὶ ὑγρὰν τροφήν ἐρευνόμεθα; ὅτι κτᾶται (l. κέκρται) τοῦτοις πνεῦμα. τῆς οὖν ἀσθενεστεράς τροφῆς κάτω χωριζομένης λεπτομερὲς ὅν τὸ πνεῦμα ἐπὶ τοὺς ἄνω τόπους ἑαυτὸ κουφίζει.

8. *Quare si matre patitur mulieris (album in cod. m. infirmatur mulier alienatur B — matrix*

lib. II, 9: Διὰ τί αἱ γυναῖκες τὴν ὑστέραν παθοῦσαι παρακόπτουσιν; ὅτι νευρώδης οὐσία ἐστίν. ἔχει δὲ

patitur mulieres alienantur C). τὰς ἀρχὰς ἀπὸ στομάχου καὶ μη-
Resp. quia nervosa est (album in νύγων, ὅθεν καταπέλεκται.
 cod. *est ipsa matrix BC)* *habet enim*
(et habet B) initium principalitatis
ab (a BC) stomacho et mininge (-ga
 B — *miningna C).*

9. *Quare aliquantis (-ti C) se* ib. II, 7: *Διὰ τί πλέον τινές τι-*
exercientis (-centes C) perducant νων συνουσιάζουσιν; ὅτι μᾶλλον
(perdurant C — aliquanti diutius τινές τινων θερμότεροι.
exercitantes unus alio plus durat
 B). *Resp. quia alius alius plus cali-*
dior (alius alio calidiori B) est na-
tura (quia alius ab alio calidior
natura C).

10. *Quare (a lumine add. BC)* ib. II, 8: *Διὰ τί οἱ ἀπὸ φωτός*
ingressus (-si C) in obscuro (-rum εἰς συνηρεφεῖς οἴκους εἰσελθόντες
 BC) *non mox videt (vident C — mox* οὐχ ὁρῶσιν εὐθέως; ὅτι τὸ μέλαν
non vident B). *Resp. quia niger in* παχὺ ὃν ἀποκρύπτει τὴν λεπτί-
oculos (-lis BC) constitutus humor κὴν οὐσίαν ταύτην· ἐπιμελνουσα
inpingatur si vivificum spiritum et γοῦν ἀνύει (cf. Alex. II, 37).
vivificum spiritum (spr cod.) te-
nuens manens aperiens porus (in-
pinguatur obscuritate obtusi oculi
clare videre non possunt B — im-
pinguatus obscuritatem facit sibi
vivificus. tenuis manens adape-
riens C).

11. *Quare menstrua mulieribus* ib. II, 10: *Διὰ τί ἔμμηνα γίνε-*
(-ris BC) fiunt (-unt BC). *Resp. quia* ται; ὅτι ταῖς θηλείαις ἀργότερον
faeminae (femine B, -nis C) natu- βλον ζώσας τὸ περίττωμα πολὺ
rae plus pinguioris sunt (naturali- πλέον, πολὺ δὲ τὸ αἷμα πανταχοῦ.
ter pinguiore B) et humidioris τὸ περισσὸν οὖν ἐκκρίνεται νουφι-
(fiunt add. B — natura plus pin- σμοῦ χάριν.
guior et humidior est C, ubi cetera
ut in Bamb.) et ideo (in eis add. B)
amplius superfluitatem sanguinis
(superfluit sanguis et eis B) leviga-
tionis causa habundant (-dat B).

12 (deest in C): *Quare senecis*

(senes B) *facilius ieiunium ferunt.*
Resp. quia senecis (senibus B) do-
minantur (-natur B) flegma et ipsa
flegma (d. flegma quo eorum appe-
titus B) temperatur. ideo (et ideo B)
facilius ieiunium (iei. fac. B) fe-
runt.

13 (deest in C). *Quare infantes* Cass. 46: *Διὰ τί οἱ γέροντες,*
amplius appetunt cybum (cibos ap- οὐχ οἱ παῖδες, τὴν ἀσιτίαν φέρου-
petunt B) quam senecis (senes B). σιν; ὅτι δυσκίνητον τὸ γῆρας ὥς
Resp. quia infantes plus (plus om. κατεψιγμένον. τὰ δὲ βρέφη πολύ-
B) calidiores sunt (natura add. B) θερμα καὶ πολυκίνητα. διαφορεῖ
et multum ludent (-dunt B) pro hanc δὲ καὶ ἡ κίνησις, οἱ δὲ διαφοροῦ-
rem cibum (proinde cibos B) plus μενοι τροφῆς δέονται.
appetunt.

14. *Quare post mortem omnia* Cass. 47: *Διὰ τί μετὰ τὸν θάνα-*
membra relaxantur testiculi autem τον πάντων τῶν μελῶν χαλασμένων
(autem om. B) sola adtrahuntur (t. οἱ δίδυμοι μόνοι ἄνω σπῶνται; ὅτι
vero attrahuntur C). Resp. quia ἐν τῷ τελευτᾷ σπερμαίνουσιν οἱ
morientis et semen quierat exter- ἄνθρωποι, ἐκκρίνεται δὲ τὸ σπέρ-
nitur (moriente homine semen quod μα συνήθως τῶν διδύμων ἀνατρε-
erat in eis excernitur B et C nisi χόντων, ὅθεν ἄνω κρατηθέντες μέ-
quod om. in eis) semen (semine BC) νουσιν.
ergo recurrentis (-te BC) testiculi
adtrahuntur (a testiculis attrahun-
tur testiculi B).

15. *Quare idropicus (ydrop. BC)* Cass. 4: *Διὰ τί ἐπὶ τῶν ὕδρω-*
dum sit aqua plenus sitiens (sitiit B πικῶν δόψα γίνεται καίτοι πολλοῦ
— ydr. aqua plenus cum sit sitiit C). τοῦ ὕγρου ὑποκειμένου; ζητέον ὅτι
Resp. quia aqua qui in ipso est non ἡ ὀρεξις αὕτη γίνεται κατ' ἐπιζή-
est (est om. hic BC) intrinsecus (est τησιν τοῦ κατὰ φύσιν ὕγρου, οὐ
add. C) sed extrinsecus est aculem τοῦ παρὰ φύσιν· τὸ δὲ παρακεί-
(est iuxta culem B — sed extr. a μενον ἐπὶ τούτων παρὰ φύσιν ἐστί.
cute C). Nam ideo (et ideo BC) si- γίνεται δὲ ἡ ἀνάπαυλα τῆς ὀρέξεως
tiunt idropici (ydr. BC) quia quod παρατιθεμένου τοῦ κατὰ φύσιν
bibit (quia illud quod bibunt B) il- ὕγρου. ἢ ὅτι οὐκ εἰς δεομένους πό-
luc trahit (-hitur BC) ubi humor ρους τὸ κατὰ φύσιν ὕγρον μερίζε-
habundat. ται, ἀλλ' ἔξω διωθεῖται· διψῶσιν
 οὐν ὥς μὴ πίνοντες (cf. Alex. 1, 81).

16. *Quare superposita in ventrem epithima (epithima superposita ventri B — supposita ventri epithima C) digestionem facit cyborum (ciborum BC). Resp. quia calorem amplius prestat quam (quem BC) admodum et (et om. B) cataplasma (cathapl. C) calefaciendum (-ciendo C) ventrem ciborum degestionem facit (dig. facit ciborum C — calefacto vero ventre digestio fit ciborum B).*

17. *Quare multum bibentes vinum (vinum om. C) tremuli facti sunt (tr. fiunt BC). Resp. quia multum calidum est vinum Multum ergo potus in nervosis locis (ergo inter voces locis C) nimium ministrantur (-tratur C) conturbatus spiritus hunc (hic C) autem in mininga (miningna C) cerebrum (-bri C) contingit ubi anima vicina est (m. e. potatum cerebri miningam contingit ubi anima vicina est et ideo conturbatur spiritus et tremuli fiunt B).*

18. *Quare inrationabilia animalia mox ut nata fuerint ambulant et (et om. BC) infantes (vero add. C) non. Resp. quia animalia in omne (-ni BC) membra (-bro BC) habent calorem (cal. habent C) Nam (nam om. B) infantes in capite solum (solo C) Ideoque (ideo quia C) omnia alia membra graves (gravia C) sunt cum per tempus se equare et lozem ambulant (cum autem post tempus se coequaverit calor ambulanti C — in capite solo et alia omnia gravia sunt. Cum autem per*

Ar. probl. ined. II, 12: Διὰ τί οἱ τρομικοὶ πίνοντες παραφέρονται; ὅτι πολύθερμος ὁ οἶνος. πολὺς οὖν γενόμενος τοῖς νευρώδεσιν ὑπείσערχεται καὶ ταράσσει τὸ πνεῦμα τὸ ἐν αὐτοῖς, τοῦτο δ' ἐπὶ μὴνιγγας φέρεται.

ib. II, 13: Διὰ τί τὰ μὲν ἄλογα ζῶα τεχθέντα περιπατεῖ εὐθέως, οἱ δὲ ἄνθρωποι οὐ; ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν ἀλόγων ἴσον ἐν παντὶ μέρει τὸ θερμόν, ἐπὶ δὲ τῶν βρεφῶν πλεῖον περὶ τὴν κεφαλὴν. ὅταν οὖν ὁμαλισθῇ πανταχοῦ τὸ θερμόν, ἀνίσταται.

tempus se coequaverit calor ambulat B).

19. *Quare senecis (seniores C) aliqui calvi fiunt et aliqui non (aliqui vero non C — senes cephalici albi fiunt B). Resp. quia alius ab alius (alius alio B — alius ab alio C) plus (plus om C) calidior est natura et ipsi capillantur aliis magis frigidantur (calidior est illa vero capillatura magis ex frigida materia fit B — calidior est. illi capillatura ipsius magis infrigidatur C).*

20. *Quare in furore rubei (-bri BC) fiunt colore (-res BC) et in amore (timore BC) pallidescunt (pallidescunt BC). Resp. quia in furore spiritus per totum corpus currit ideo (ideoque BC) rubei (-bri BC) fiunt colore (-res BC) Timentes autem ideo pallidescunt (pallidescunt BC) quia in profundum (-do BC) fugit sanguis (et locum add. B — et add. C) ubi subtrahit se pallidum et frigidum (fr. et pall. C) relinquit (-quit C).*

21 (deest in C. in B infra ponitur post pr. 31). *Quare colera (-ram B) nigra (-gram B) vomentes periclitantur. Resp. quia melancolicus humor non sedit ad epate sed adhuc sanguis ministrat (non solum ipse egreditur sed adhuc sanguinem secum trahit B).*

22 (deest in B et C). *Quare magna vulnera incurabiles sunt. Resp. quia subiicit mortuus per plurimos enim porus exsolvitur spiritus.*

Cass. 50: Διὰ τί τινες τῶν προβηκότων φαλακροῦνται, τινὲς δὲ οὐ; ὅτι τινὲς τινῶν μᾶλλον πολὺ-θερμοὶ· οἱ γὰρ κατεψυγμένοι οὐ τριχοποιοῦσι.

Cass. 49: Διὰ τί οἱ μὲν ὀργιζόμενοι ἐρυθθαίνονται τὸ πρόσωπον, ὡχρῶσι δὲ οἱ φοβούμενοι; ἡ μὲν ὀργὴ ἀθρόα τοῦ πνεύματός ἐστιν ἐκδρομή, ὁ δὲ φόβος ὑποστολή. ὅθεν ὅπου μὲν περισσεύει, πυροὶ· ἐνθα δὲ ὑστερεῖ, ψυχοὶ (cf. Alex. probl. I, 14. 15. 12. 19. 32. Ar. ap. Gell. 19, 6).

Ar. probl. ined. II, 15: Διὰ τί ἐπὶ ταῖς χολαῖς (corr. χολέραις) οἱ μέλαιναν χολὴν ἐμέσαντες κινδυνώδεις; ὅτι μηκέτι τῆς χολώδους ὑποστάσεως οὐσης τὸ ἀπὸ τοῦ ἥπατος αἷμα ἔλκεται.

Cass. 52: Διὰ τί τὰ μεγάλα ἔλκη ἐν τῇ θεραπειᾷ ὅτε ἀνακαθαίρονται θανάσιμά ἐστιν; ὅτι διὰ πολλῶν πόρων κατὰ τὸ λειηθὸς τὸ ψυχικὸν πνεῦμα διαπνεῖ.

23 (deest in B et C). *Quare qui concipiunt cissa patiuntur. R. quia contra naturam concipiunt passionem in matricem et quia nervosa sunt eius viscera ideo stomachus ex ipsis nervis qui ad ipsum pertinent compatiuntur et general passionem.* Ar. pr. ined. II, 19: *Διὰ τί αἱ συλλαβοῦσαι κισσῶσιν; ὅτι τῶν παρὰ φύσιν ἐστὶν ἡ σύλληψις, τὸ δὲ πάθος περὶ τὴν μήτραν· νευρῶδες δὲ τὸ σπλάγγνον· στομάχον δὲ πάθος ἡ κίσσα, ὥσπερ ὄρεξις καὶ ἀνορεξία* (cf. Alex. II, 73).

24 (deest in B et C). *Quare in tippicas febres deiactatur seeger. Resp. quia ex congregatur humoris foris calore rumpunt intrinsecus causa molestantur.*

25 (deest in C). *Quare quartana sunt (quartane febres fiunt prolixae B). Resp. quia terrestris est humor melancholicus (et add. B) putrefactus accendit (-ditur B) et diu (diutius B) permanet.* Ar. pr. ined. II, 20: *Διὰ τί οἱ τεταρταῖοι χρονιώτεροι τῶν ἄλλων τύπων; ὅτι περὶ τὸ γεῶδες τοῦ σώματος σύγκριμα γίνεται, βαρὺ δὲ τὸ γεῶδες, ὅθεν βραδεῖς οἱ τεταρταῖοι.*

26. *Quare luxupis dicitur (quare in luxuriis debilitantur viri C — q. mulieris magis quam viri luxuriantur B). Resp. quia veris (viris B — viri C) subitanea evacuatione (sub. facta evacuatio B — sub. facta evacuatione C) debilitantur faemine autem additum (feminis vero additur et C) ideo nutriuntur (debilitantur mulieribus autem additur B).*

27 (deest in C). *Quare si (si om. B) in febris spasma superveniet (spasmus si supervenerit B) mortale est. Resp. quia desiccatus (-tur B) corpus a febre spasma supervenientem (f. si supervenerit spasmus B) contrahitur (et add. B) ideo mortalis (-le B) est.*

28 (deest in C). *Quare super spasma si febre (si super spasmus* Ar. pr. ined. II, 14: *Διὰ τί οἱ σπῶμενοι πυρέξαντες ἀπαλλάσσον-*

B) nata fuerit (febris B) bonum est. *Resp. frigidis autem repletis humoribus calefacti pori (quia pori frigidis repleti humoribus calefacta a febre B) relaxantur.* ται τοῦ σπᾶσθαι; ὅτι θλιβομένου τοῦ ἐν τοῖς νεύροις πνεύματος καὶ ψυχομένου ὁ σπασμὸς γίνεται, ὑπὸ θερμασίας δὲ λύεται, θερμὸς δὲ ὁ πυρετός.

29 (deest in C). *Quare infantes fortiter febriant (-unt B). Resp. quia multum sunt calida natura profectionis in ipsis calor est (quia maior calor in ipsis B) ubi maior calor est maior est febre (est et febris B).* Cass. 58: Διὰ τί τὰ βρέφη σφοδρότερον πυρέσσει; ὅτι πολύθερμά ἐστιν· ἐπίτασις δὲ τῆς ἐμφύτου θερμασίας ὁ πυρετὸς γίνεται.

30. *Quare in articulis vulnera facta non (facta om. C — facta non om. B) cicatricantur (-zantur C). Resp. quia multum in articulis acer humor incurrit (h. decurrit et B — quia in articulis multum acer humor currit C) ideo non sanantur (sanantur et C) quia articulorum fines (-nis B) cartilaginosa (cartilagine B — cartilagines C) sunt.* Ar. pr. ined. II, 21: Διὰ τί τῶν περὶ τὰ ἄρθρα ἀποπρησθέντων οὐ κατουλοῦται τὰ ἔλκη; ἐπὶ τινῶν τετήρηται τοῦτο, ὅτι πλείων ἐν τοῖς ἄρθροις ἢ ὕλη· φερομένη οὖν ἡ ὕλη ἐκείσε δοιμντέρα γίνεται καὶ ἀναξηραίνει. ἢ ὅτι τῶν ἄρθρων τὸ πέρας χόνδρος ἐστίν; ἀπολισθαίνουσα οὖν ἡ κατούλωσις οὐ κρατεῖ.

31. *Quare rotunda vulnera non facile cicatricantur (-zantur C). Resp. quia initium cicatricis non habet (-bent B — quia in. non habent cic. C).* [Alex. pr. 1, 99: Διὰ τί τὰ στρογγύλα τῶν ἐλκῶν δυσίατα; ὅτι ... οὕτω μὲν οἱ ἰατροί· οἱ δὲ φυσικοὶ καὶ οἱ φιλόσοφοι (Arist. in probl.?) φασὶ τῷ μὴ εἶναι ἀρχὴν ὅθεν ἡ οὐλὴ ἀρξεται· ἐν γὰρ κύκλῳ οὔτε ἀρχὴν οὔτε τέλος ἐστὶ λαβεῖν. cf. Cass. 1.]

[hic sequitur in B pr. 21 supra omissum.]

32 (deest in B et C). *Quare in dolore magno cum inflammatione facta oculi corrumpuntur. Resp. quia ex inflammatione humoris cristallo id est humor expellitur et extrinsecus sub membrantium visum tenuem excertur.*

[cf. Cass. 16.]

33 (deest in B et C). *Quare ver-*

tebre exdiens (ita cod.) non sudantur. Resp. quia leverticis (ita cod.) precinctus est aut extual extinsor longior factus est, nervus igitur suprus non glutinantur.

34 (deest in C). Quare aquae pluvialis (-les B) leviores sunt. R. quia ea quae in ea sunt gravia in aere remisit (quia que que in eis plus graviora sunt in aere dimiserunt B).

Ar. pr. ined. II, 22: Διὰ τί τὸ ὄμβριον ὕδωρ ἐλαφρόν ἐστι, καὶ περ ἀπὸ θαλάσσης ἀρπαζόμενον, ἐστι δὲ τοῦτο βαρὺ; φητέον ὅτι ἀναληφθὲν τοῦτο καὶ γυμνασθὲν ὑπὸ τοῦ πνεύματος λεπύνεται καὶ ὑπὸ τοῦ περιέχοντος αὐτὸ ἀέρος γίνεταί κοῦφον, τὸ δὲ κοῦφον ἄνω φερόμενον ἐκχεῖται κατὰ πλείονα συναθροισμὸν (cf. Cass. 63).

35 (deest in C). Quare carnis (-nes B) porcina (-ne B) leviores sunt a pane. Resp. quia (que add. B) mixturata (mist- B) sunt acriora sunt tenues autem evanat tota vana sunt (autem vane sunt tote B).

36 (deest in B et C). Quare sudantes in luxoriis deficiunt. Resp. in voluptare deficientes semina refunduntur et quod emanat violenter emittunt.

37 (deest in C). Quare simul tum (si multum B) luxoriantur (luxur- B) sanguinem emittunt. Resp. quia semine (-men B) substantiae effusum excernitur.

Ar. pr. ined. II, 28: Διὰ τί οἱ πλείονα συνουσιάζαντες αἷμα ἔσθ' ὅτε ἀποκρίνουσιν; ὅτι τῆς σπερματικῆς οὐσίας ἐκκενωθείσης προχειρότερον αἵματος ὑγρὸν οὐκ ἔστιν.

38 (deest in C). Quare mel dulcis (-ce B) est in gustu et in vulneribus acer est (et in vulnus acre B). Resp. quia quod ipsum tenuem (-nue B) est acer (acre B) est et quod ipsum (ipsum om. B) humidum est (est om. B) dulce est.

ib. II, 29: Διὰ τί τὸ μέλι τοῖς μὲν ἔλκεσι δριμύν τυγχάνει, τῇ δὲ γεύσει γλυκὺ; ὅτι τοῖς ἔλκεσιν ἀνεξαμμένοις ἢ ὑπὸ τοῦ μέλιτος προσπίπτει λεπτότης, δριμύν δὲ τὸ λεπτόν· ἢ δὲ γεῦσις ὑγρὰ οὕσα τῆς ἐν τῷ μέλιτι λειότητος ἀντιλαμβάνει.

39 (deest in C). *Quare nervus* ib. II, 30: Διὰ τί τὰ νεῦρα νυσ-
(-vi B) *punctus* (-ti B) *inflammatio* σόμενα μὲν φλεγμονὰς ἐπιφέρει,
nem (inflationem B) *excitat et* (et κοπτόμενα δ' οὐκέτι; ὅτι τὸ μὲν
om. B) *perincisi* (-sus B) *non* (non πνεῦμα διὰ στενῶν τῶν πόρων
c. B). *Resp. quia per incisus solvi-* ἀνωμάλῳ τῇ διαιρέσει προσπίπτου
tur spiritus nam punctus subcludi- ἀποστρέφεται καὶ εἰς αὐτὸ πιλοῦ-
tur et indignatur (quia indignatur ται, ἐπὶ δὲ τῆς τελείας διακοπῆς
punctus. perincisus subcluditur B). διαπνεῖ.

40 (deest in C). *Quare si ante* ib. II, 31: Διὰ τί οἱ πρὸ τῆς ση-
accessionem (in accessione B) *sudor* μασίας ἰδρωῖτες χαλεποί; ὅτι οἱ μὲν
fuerit (f. s. B) *pessimum est* (-mus μετὰ τὴν ἐπισημασίαν γίνονται κα-
erit B). *R. quia post accersionem* τὰ ἄνεσιν, οἱ δὲ πρὸ τῶν ἐπισημα-
(access- B) *fiet* (fit B) *declinatio fe-* σιῶν κατ' ἔκθλιψιν.
bris.

41. *Quare ieiunis hos* (os BC) *fe-* ib. II, 32: Διὰ τί οἱ νήστευς δυ-
tit (-tet BC). *Resp. quia in stoma-* σῶδες ἔχουσι τὸ στόμα; ὅτι τῆς ἐν
cho non est degestio bona agrito ex τῷ στομάχῳ δριμύτητος μὴ κατα-
hoc fumum sursum ascendit et dat κίρναμένης νεαρᾷ τροφῇ ἢ ἀναθυ-
malum odorem (quia in stomacho μλάσις ἀηδὴς γίνεται.
est digestio acida et fumus sursum
ascendens reddit malum odorem B
— *quia in st. est dig. et hic fumus*
s. asc. m. reddit odorem C).

42 (deest in C). *Quare lavantes*
in aquis calidis (in calida aqua B)
inprimis venter eorum turbatur.
R. quia ex ipsa egritudine ipsorum
(acritudo eorum B) *solvitur.*

43 (deest in C). *Quare in tibicas*
febres (quare tipicas febres habentes)
inprimis rigorem patiuntur.
Resp. quia acer humor mordens
(momordit B) *membra acute* (acute
om. B) *et* (inde add. B) *paviscent*
(expavescente B) *natura ideo* (ideo
om. B) *fit rigor.*

IV.

Librorum qui *διαίρεσεις* dialecticis suppeditarent (*διαίρεσεις* $\bar{\iota}\bar{\xi}$ et *διαίρετικόν* duplex in indice Aristot. cf. fr. log. 2) specimen habemus librum Aristotelis auctoris inscriptum *Πλάτωνος διαίρεσεις* (cf. anonymi *Πλάτωνος ὄροι*), quem varias sine ordine rerum eodem vocabulo (sive generali sive etiam homonymo) expressorum divisiones fortuito enumerantem atque ut exempla quaedam allata (D. L. 3, 83. 92) docent florentibus adhuc Carthaginiensium rebus regibusque et Lacedaemoniorum et Macedonum (ante ol. 145) scriptum quasi integrum (licet multa revera omissa esse videantur sive librarⁱⁱ culpa sive ipsius Laertii, velut praeter *ἀνομίαν στερήσεις* fere omnes) Laertius philosophorum historiae vitaeque Platonis inseruit (D. L. 3, 80: *διήρει δέ, φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης, καὶ τὰ πράγματα τοῦτον τὸν τρόπον* — usque ad 3, 109: *ὥδε καὶ τὰ πρῶτα διήρει κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην*. sunt autem *διαίρεσεις* numero 32). atque similem *διαίρεσεων* libellum et ante et (quamvis negante Philopono) post Laertii aetatem seorsim scriptum extitisse docuit (ad locum Ar. p. 330^b16 Br.) Alexander Aphrod. (apud Ioannem gramm. in Ar. de gen. et corr. Ven. 1527 f. 50^b: *ὁ μὲν οὖν ἐξηγητὴς Ἀλέξανδρος λέγει τὰς φερομένας Πλάτωνος διαίρεσεις νοθεύεσθαι . . . ἰστέον δὲ ὅτι πρῶτον μὲν διαίρεσεις Πλάτωνος ὅλως ἐπιγεγραμμέναι οὐ φέρονται*), docet etiam nunc codex Marcianus 257 (bomb. sec. 14, qui et vitam Aristotelis ineditam, quam ex Cobeti apographo nunc edidit Robbe Lugd. Bat. 1861, prae-buit fol. 276 et physicorum medicorumque problematum ex Aristotele Alexandro Cassio libros quinque f. 2—56), in quo non idem quidem textus habetur qui apud Laertium, sed vel eiusdem qualis seorsim ferebatur, vel similis cuiusdam libri recensio easdem partim partim alias praeterea *διαίρεσεις* continentis, numero quidem si appendicem neglexeris ex categoriarum apparatu ductam, sexaginta tres. ubi in capitulis eis quae respondent Laertianis, praeterquam quod aliis saepe verbis et brevioribus eadem expressa sunt, distinctionum et ratio et (velut in c. 10 etc.) numerus passim mutantur (quaedam bis tractantur velut *ἀρχῆς διαίρεσις* c. 51 et quod Laertiano respondet c. 63, alia Laertio integriora sunt velut *φιλίας διαίρεσις* c. 58 cf. Stob. ecl. II, 308, alia denique desunt quae tangit

Laertius), quaedam autem libri antiqui editorem Christianum produnt, velut c. 4 de iustitia (cf. ἄγγελοι in app. c. 64. vocab. ἔμβικες c. 12) et Nili ascetae et monachi nomen (c. 10 de nobilitate), quod pro antiquo Grylli εὐγενείας exemplo cum Xenophonte positi substitutum esse credideris (cf. Leo Allatius de Niliis p. 5 sq. apud Fabric. B. Gr. vet. t. V. Nicephorus hist. eccl. 14, 54: τῷ δὲ Θεσπεσίῳ Νεῖλῳ πατρὶς ἡ τοῦ Κωνσταντίνου ἐτύγγανε πόλις, ἣς τῷ περιόοντι τῆς εὐγενείας καὶ ἑπαρχος ἐχρημάτισε· πλούτῳ γὰρ βαθεῖ καὶ δυναστείᾳ περιφφεόμενος ἀσκητικὴν ἀντηλλάττετο ἀγωγὴν). textum libri etsi vilissimi tamen quod ad ipsas res antiquissimi, cuius specimen olim dedit Villosion Aneod. II, 254 (cf. Rose de Ar. I. p. 65), e cod. Marc. Venetiis a me descriptum (20 Mai. 1857) hic edendum censui, ut et Laertianorum vicem gerant quae ex libro vulgatissimo repetere taederet, neve Aristotelici quid deesse existimet si cui Villosioni verba codicis illius desiderium fecerint. ceterum similes διαιρέσεων collectiones plures olim extitisse Aristotelis nomine inscriptas, documento est etiam Ptolemaei index Arabicus (Weurich p. 151. cf. Hadschi Khalfa V, 136), in quo habentur divisiones libri (i. e. capitula) 26: tractat in hoc libro de temporis, animae atque cupiditatis divisionibus, de agente patiente et actione, de amore, de bonorum generibus in quibus alia quae intellectu percipiuntur alia quae in anima alia quae extra animam sunt, denique de bonitate atque malitia nec non de variis disciplinis artibusque.

Διαιρέσεις Ἀριστοτέλους

apud Diogenem Laertium (coll. cod. Marc.).

1. ἀγαθὰ = 5 (cf. 56).	17. εὐεργεσία = 44.
2. φιλία = 58.	18. τέλος (om.).
3. πολιτεία = 7.	19. δύναμις = 33.
4. δικαιοσύνη = 4.	20. φιλικὴ φιλία (om.).
5. ἐπιστήμη = 8 (cf. 53).	21. εὐδαιμονία (om.).
6. λατρική = 61.	22. τέχνη (om.).
7. νόμος = 20.	23. ἀγαθόν = 36.
8. λόγος = 16.	24. ὄντα = 55.
9. μουσική = 60.	25. εὐνομία = 14.
10. εὐγένεια = 10.	26. ἀνομία = 15.
11. κάλλος = 62.	27. ἐναντία = 23.
12. ψυχή = 1.	28. ἀγαθὰ (om.).
13. ἀρετή = 2.	29. συμβουλία = 18.
14. ἀρχή = 63 (cf. 51).	30. φωνή = 24.
15. ῥητορεία = 17.	31. ὄντα = 26.
16. ὁρθῶς λέγειν = 52.	32. ὄντα (om. cf. 67).

Διαιρέσεις Ἀριστοτέλους.

cod.
Marc. 257
f. 250a.

1. Διαιρείται ἡ ψυχὴ εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἕν μὲν λογιστικόν, ἕν δὲ θυμικόν, ἕν δὲ ἐπιθυμητικόν. ἔστι δὲ τὸ μὲν λογιστικόν, ὃ λογιζόμεθα· τὸ δὲ ἐπιθυμητικόν, ὃ τὰς ἐπιθυμίας ἀναλαμβάνομεν· τὸ δὲ θυμικόν, ὃ θυμούμεθα καὶ ὀργιζόμεθα καὶ θαρσύνομεν καὶ ἀμυνόμεθα καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα. τῆς ψυχῆς ἄρα τὸ μὲν ἔστι λογικόν, 5 τὸ δὲ θυμικόν, τὸ δὲ ἐπιθυμητικόν: —

(D.L. 13) 2. διαιρεῖται ἡ ἀρετὴ εἰς τέσσαρα· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἕν μὲν φρόνησις, ἕν δὲ δικαιοσύνη, ἕν δὲ ἀνδρεία, ἕν δὲ σωφροσύνη. ἔστι δὲ ἡ μὲν φρόνησις ἐν τῷ λογιστικῷ, ἡ δὲ δικαιοσύνη ἐν πᾶσι τοῦτοις τοῖς μέρεσι γίνεται, ἡ δὲ ἀνδρεία ἐν τῷ θυμικῷ, ἡ δὲ σωφροσύνη ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ. τῆς ἀρετῆς ἄρα ἕν μὲν ἔστι φρόνησις, ἕν δὲ δικαιοσύνη, ἕν δὲ ἀνδρεία, ἕν δὲ σωφροσύνη: —

3. διαιρεῖται ἡ κακία εἰς τέσσαρα· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἕν μὲν ἀφροσύνη, ἕν δὲ ἀδικία, ἕν δὲ δειλία, ἕν δὲ ἀκολασία. ἔστι δὲ ἡ μὲν ἀφροσύνη ἐν τῷ λογιστικῷ, ἡ δὲ ἀδικία ἐν πᾶσι τοῦτοις τοῖς μέρεσι γίνεται, ἡ δὲ δειλία ἐν τῷ θυμικῷ, ἡ δὲ ἀκολασία ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ. τῆς κακίας ἄρα ἕν μὲν ἔστιν ἀφροσύνη, ἕν δὲ ἀδικία, ἕν δὲ δειλία, ἕν δὲ ἀκολασία: —

(D. L. 4) 4. διαιρεῖται ἡ δικαιοσύνη εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἕν μὲν πρὸς τὸν θεόν, ἕν δὲ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἕν δὲ πρὸς τοὺς ἀποικομένους. 20 ἔστι δὲ ἡ μὲν πρὸς τὸν θεὸν δικαιοσύνη μετ' εὐσεβείας εὐχαριστία καὶ τὰς αὐτοῦ ἐκπληροῦν ἐντολάς, ἡ δὲ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους περὶ τὰ σύμβολα εὐνομία καὶ περὶ τὰ ἄλλα νομιζόμενα δίκαια, ἡ δὲ πρὸς τοὺς ἀποικομένους δικαιοσύνη ἔστι θάπτειν καὶ τὰ ἄλλα ἐπιφέρειν. τῆς δικαιοσύνης ἄρα ἔστιν ἕν μὲν πρὸς τὸν θεόν, ἕν δὲ πρὸς τοὺς ἀν- 25 θρώπους, ἕν δὲ πρὸς τοὺς ἀποικομένους: —

(D. L. 1) 5. διαιρεῖται τὰ ἀγαθὰ εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῶν τὰ μὲν ἐν τῇ 56. ψυχῇ, τὰ δὲ ἐν σώματι, τὰ δὲ ἐκτός. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐν ψυχῇ φρόνησις δικαιοσύνη ἀνδρεία σωφροσύνη καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα, τὰ δὲ ἐν σώματι ἰσχύς κάλλος ὑγεία εὐεξία καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα, τὰ δὲ ἐκτός 30 φίλοι πλοῦτος εὐδοξία πατρίδος εὐδαιμονία. τῶν ἀγαθῶν ἄρα τὰ μὲν ἔστιν ἐν ψυχῇ, τὰ δὲ ἐν σώματι, τὰ δὲ ἐκτός: —

6. διαιρεῖται τὰ κακὰ εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῶν τὰ μὲν ἐν ψυχῇ, τὰ δὲ ἐν σώματι, τὰ δὲ ἐκτός. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐν ψυχῇ οἷον ἀφροσύνη

1) cod. διαιρέσεις ἀριστοτέλους διαιρεῖται etc. — 7) hic add. cod. διαιρέσεις τῆς ἀρετῆς: διαιρεῖται ἡ ἀρετὴ etc. — 11) ἔστιν cod.

ἀδικία δειλία ἀκολασία καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα, τὰ δὲ ἐν σώματι οἷον νόσος ἀσθένεια αἰσχος ἐχθρα καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα, τὰ δὲ ἐκτὸς οἷον πενία ἐχθροὶ ἀδοξία ἀτυχία πόλεως καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα. τῶν κακῶν ἄρα τὰ μὲν ἐστὶν ἐν ψυχῇ, τὰ δὲ ἐν σώματι, τὰ δὲ ἐκτὸς: —

- 5 7. διαιρεῖται ἡ πολιτεία εἰς πέντε· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἕν μὲν δημο- (D. L. 3)
κρατία, ἕν δὲ ἀριστοκρατία, ἕν δὲ ὀλιγαρχία, ἕν δὲ τυραννίς, ἕν δὲ
βασίλεια. ἔστι δὲ ἡ μὲν δημοκρατία, ἐν ᾗ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως κυ-
ριεῦει, ἀριστοκρατία δὲ, ἐν ᾗ οἱ κρᾶτιστοι ἡγούνται μήτε διὰ γένος
μήτε διὰ πλοῦτον ἀλλὰ δι' ἀρετὴν· ἡ δὲ ὀλιγαρχία, ἐν ᾗ τὰ τιμήματα
10 μεγάλα ποιήσαντες ἀπὸ τούτων πολιτεύονται τινες, ἡ δὲ ἑταιρίαν
βιασάμενοι τὸ πλῆθος τὴν πόλιν διοικοῦσι· τυραννίς δὲ, ἐν ᾗ παρα-
κρουσάμενός τις τὸ πλῆθος ἢ βιασάμενος, τὴν πόλιν διοικεῖ· βασιλεία
δὲ, ὅταν ἡ κατὰ νόμον ἢ κατὰ γένεσιν βασιλεὺς τὰ πράγματα διοικῇ
τῆς πόλεως. τῆς πολιτείας ἄρα τὸ μὲν ἐστὶ δημοκρατία, τὸ δὲ ἀριστο-
15 κρατία, τὸ δὲ ὀλιγαρχία, τὸ δὲ τυραννίς, τὸ δὲ βασιλεία: —

8. διαιρεῖται ἡ ἐπιστήμη εἰς τρεῖς· ἔστι γὰρ αὐτῆς τὸ μὲν θεω- (D. L. 5)
ρητικόν, τὸ δὲ ποιητικόν, τὸ δὲ πρακτικόν. ἔστι δὲ ἡ μὲν θεωρητική,
ἣς τὸ κεφάλαιόν ἐστι θεωρία, οἷον ἡ γεωμετρικὴ καὶ ἀριθμητικὴ καὶ
ἁρμονικὴ καὶ αἱ τοιαῦται· ἡ δὲ ποιητικὴ, ἣς τὸ κεφάλαιόν ἐστιν ἐρ-
20 γου συντελεστικόν, οἷον οἰκοδομικὴ καὶ ἀνδριαντοποιητικὴ καὶ ἄλλαι
τοιαῦται· ἡ δὲ πρακτικὴ, ἣς τὸ κεφάλαιόν ἐστι πράξις, οἷον ἰατρικὴ
καὶ στρατηγικὴ καὶ πολιτικὴ καὶ ἄλλαι τοιαῦται. τῆς ἐπιστήμης ἄρα
ἡ μὲν ἐστὶ θεωρητικὴ, ἡ δὲ ποιητικὴ, ἡ δὲ πρακτικὴ: —

9. διαιρεῖται ἡ ἄγνοια εἰς τρεῖς· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἕν μὲν περὶ τὸ
25 θεωρητικόν, ἕν δὲ περὶ τὸ πρακτικόν, ἕν δὲ περὶ τὸ ποιητικόν. ἔστι
δὲ ἡ περὶ τὸ θεωρητικόν ἢ ἐν ταῖς θεωρίαις ἄγνοια, ἡ δὲ περὶ τὸ
ποιητικόν ἢ ἐν ταῖς ποιήσεσιν, ἡ δὲ περὶ τὸ πρακτικόν ἢ ἐν ταῖς πρά-
ξεσιν. τῆς ἄγνοιας ἄρα ἕν μὲν ἐστὶ περὶ τὸ θεωρητικόν, ἕν δὲ περὶ τὸ
ποιητικόν, ἕν δὲ περὶ τὸ πρακτικόν: —

- 30 10. διαιρεῖται ἡ εὐγένεια εἰς τρεῖς· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἕν μὲν ἀπὸ (D. L. 10)
ἐνδόξων καὶ ὀνομαστῶν γονέων γεγενῆσθαι, οἷον ἀπὸ βασιλέων καὶ ἀρ-
χόντων γεγενῆσθαι ἢ ἀλλην τινὰ δόξαν ἐχόντων· τὸ δὲ ἀπὸ σπουδαίων
καὶ δικαίων, οἷον ἀπὸ Περσῶντος καὶ Νείλου καὶ τῶν τοιούτων· τὸ
δὲ ἀπ' αὐτῆς τῆς τοῦ ἔχοντος ἀρετῆς, οἷον ἐὰν ἡ γενναῖος καὶ μεγα-
35 λοπρεπὴς καὶ δίκαιος καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα. τῆς εὐγενείας ἄρα ἕν

3) ἀτυχία om. cod. (cf. c. 57), qui habet ἀδοξία πόλεων. — 17) ἔστι
δὲ ἡ μὲν θεωρητικὴ τὸ κεφάλαιον. θεωρία δὲ ἐστίν, οἷον ... — 20) cod.
συντελεστικόν (comp.). — 35) ἄρα om. cod.

μὲν ἔστι τὸ ἀπὸ ἐνδόξων καὶ ὀνομαστῶν προγόνων γεγενῆσθαι, ἔν δὲ τὸ ἀπὸ σπουδαίων καὶ δικαίων, ἔν δὲ τὸ ἀπ' αὐτῆς τῆς τοῦ ἔχοντος ἀρετῆς: —

11. διαιρεῖται ἡ δυσγένεια εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἔν μὲν ἀπὸ ἀδόξων καὶ φαύλων γεγενῆσθαι γονέων, ἔν δὲ ἀπὸ ἀδίκων καὶ πονη- 5 ρῶν, ἔν δὲ ἀπ' αὐτῆς τῆς τοῦ ἔχοντος κακίας. ἔστι δὲ τὸ μὲν ἀπὸ ἀδόξων καὶ φαύλων γεγενῆσθαι προγόνων, οἷον ἐὰν ὥσιν οἱ πρόγονοι ἀγενεῖς κατὰ φύσιν καὶ ἄλλως ἀνώνυμοι· τὸ δὲ ἀπὸ ἀδίκων καὶ μοχθηρῶν, οἷον ἐὰν ὥσι προδόται ἢ ἄλλην τινὰ ἀδικίαν καὶ μοχθηρίαν ἔχωσι· τὸ δὲ ἀπ' αὐτῆς τῆς τοῦ ἔχοντος κακίας, οἷον ἐὰν ἡ αὐτοῦ 10 ἄδικος ἢ κακοπραγμων ἢ ἄλλην τινὰ κακὴν δόξαν κατ' αὐτοῦ ἔχωσι. τῆς δυσγενείας ἄρα ἔστιν ἔν μὲν τὸ ἀπὸ ἀδόξων καὶ φαύλων προγόνων γεγενῆσθαι, ἔν δὲ τὸ ἀπὸ ἀδίκων καὶ μοχθηρῶν, ἔν δὲ τὸ ἀπ' αὐτῆς τῆς τοῦ ἔχοντος κακίας καὶ μοχθηρίας: —

12. διαιρεῖται ἡ κίνησις εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἔν μὲν κατὰ 15 τόπον, ἔν δὲ κατὰ ἀλλοίωσιν, ἔν δὲ αὐτῇ καθ' ἑαυτήν ἡ κίνησις. ἔστι δὲ ἡ μὲν κατὰ τόπον τὸ ἐξαλλάσσειν τόπον ἐκ τόπου, οἷον οἱ τρέχοντες καὶ πηδῶντες καὶ πλέοντες καὶ αἱ ἄλλαι αἱ τοιαῦται κινήσεις· ἡ δὲ κατὰ ἀλλοίωσιν, οἷον ἀνυξάνομενοι καὶ γηράσκοντες καὶ φθίνοντες καὶ ἄλλα τοιαῦτα· ἡ δὲ αὐτῇ καθ' ἑαυτήν, οἷον οἱ τροχοὶ καὶ οἱ ἔμβικες καὶ ὁ 20 κόσμος καὶ ἄλλα τοιαῦτα. τῆς κινήσεως ἄρα τὸ μὲν ἔστι κατὰ τόπον, τὸ δὲ κατ' ἀλλοίωσιν, τὸ δὲ αὐτῇ καθ' ἑαυτήν: —

f. 250 b. 13. διαιρεῖται ἡ στάσις εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἔν μὲν μονή, ἔν δὲ διχόνοια, ἔν δὲ βαρέων καὶ κούφων θεωρία. ἔστι δὲ ἡ μὲν μονὴ αὐτῇ ἐν ἑαυτῇ στάσις, οἷον οἱ νεκροὶ καὶ οἱ λίθοι πεπόνθασιν καὶ ἄλλα 25 τοιαῦτα· ἡ δὲ διχόνοια τῶν πολιτῶν ἢ ἐχθρῶν ἢ ἄλλων τινῶν ζώων κατ' ἐχθραν ἢ μάχην· ἡ δὲ βαρέων καὶ κούφων θεωρία, οἷον διὰ σταθμοῦ τοῦ βαρέος καὶ τοῦ κούφου δοκιμασία: —

(D. L. 25) 14. διαιρεῖται ἡ εὐνομία εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἔν μὲν νόμοις σπουδαίοις χρῆσθαι, ἔν δὲ τοῖς ὑπάρχουσιν ἂν ὥσι μὴ φαῦλοι πεῖθε- 30 σθαι, ἔν δὲ τοῖς ἔθεσι τοῖς σπουδαίοις πολιτεύεσθαι ἐὰν μὴ ὥσι νόμοι γεγραμμένοι: —

(D. L. 26) 15. διαιρεῖται ἡ ἀνομία εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἔν μὲν νόμοις φαύλοις καὶ μετρίοις κεχρησθαι, ἔν δὲ τὸ μὴ πεῖθεσθαι τοῖς κειμέ- νοις ἂν ὥσι σπουδαίοι, ἔν δὲ τὸ φαύλοις ἔθεσι πολιτεύεσθαι ἂν μὴ 35 ὥσι νόμοι τὸ σύνολον: —

18) cod. καὶ αἱ τοιαῦται αἱ ἄλλαι. — 28) cod. σταθμοῦ (compendio scr.) βαρέος. — 30) cod. ἂν ὥσι μὴ φαῦλοι, μὴ πεῖθεσθαι.

16. διαιρεῖται ὁ λόγος εἰς πέντε· ἔστι γὰρ αὐτοῦ ὁ μὲν δητορι- (D.L. 8.)
κός, ὁ δὲ πολιτικός, ὁ δὲ διαλεκτικός, ὁ δὲ τεχνικός, ὁ δὲ ἰδιωτικός.
ἔστι δὲ ὁ μὲν δητορικός καὶ ἐπιδεικτικός καὶ κατηγορικός καὶ ἀπολο-
γητικός, ὁ δὲ πολιτικός συμβουλευτικός καὶ παρακλητικός, διαλεκτικός
δὲ ὁ κατὰ βραχὺ τῷ ἐρωτᾷ ἐμφανίζων ἃ προαιρεῖται, τεχνικός δὲ ὃν
λέγουσιν οἱ τεχνῖται ὑπὲρ τῶν κατὰ τὴν τέχνην ἐκάστου αὐτῶν, ἰδιώ-
τικός δὲ ὃν οἱ ἰδιῶται λέγουσι πρὸς ἀλλήλους καθ' ἑκάστην ἡμέραν
διαλεγόμενοι: —

17. διαιρεῖται ἡ δητορεία εἰς πέντε· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἔν μὲν κατη- (D.L. 15)
γορία, ἔν δὲ ἀπολογία, ἔν δὲ συμβουλία, ἔν δὲ ἐγκώμιον, ἔν δὲ
ψόγος: —

18. διαιρεῖται ἡ συμβουλία εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἔν μὲν ἐκ τῶν (D.L. 29)
παρωχημένων, ἔν δὲ ἐκ τῶν παρόντων, ἔν δὲ ἐκ τῶν μελλόντων. τὸ
μὲν οὖν ἐκ τῶν παρωχημένων ἐστὶν οἶον τὰ παραδείγματα, ὅτι καὶ
15 πρότερον ἡμῶν ἀπειθήσαντες ἀνηκέστοις κακοῖς περιέπεσαν· τὸ δὲ ἐκ
τῶν παρόντων οἶον τὰ παρόντα πράγματα ἐμφανίζειν, ὅτι ἐὰν τὰ τελεχῇ
ἡμῶν ἀκατασκευάστα ὥσι καὶ ἡμεῖς ἄσπλοι ὦμεν, οἱ δὲ πολέμιοι ἅπασι
τούτοις κατεσκευασμένοι· σκοπῶμεν δὴ ὅπως πολεμῶν δυνησόμεθα·
τὸ δὲ ἐκ τῶν μελλόντων οἶον τὰ ἀποβησόμενα ἐμφανίζειν, ὅτι «ὁρᾷτε
20 μὴ ἐὰν ἐπιπλευσάντων πολεμίων ἢ τε χώρα ἀπόληται ὑμῶν καὶ τὰ σώ-
ματα τὰ πολλὰ μάτην διαφθαρεῇ, καὶ ὑμεῖς μὴ οὐδὲν ἤττον ἀναγκα-
σθῇτε ταῦτα πράττειν ἢ νῦν ἔστιν ὑμῖν καὶ ἀκινδύνως πράττειν»: —

19. διαιρεῖται ὁ χρόνος εἰς τρία· ἔστι γὰρ ἡ παρεληλυθὼς ἡ πα-
ρὼν ἡ μέλλων, ὃν καὶ παρεσόμενον καλοῦσιν. εἰσὶ δὲ ἐν μὲν τῷ πα-
25 ρεληλυθότι μνήμαι καὶ τὸ μνημονεύειν· ἅπαντες γὰρ τὰ παρωχημένα
μνημονεύουσιν· ἐν δὲ τῷ παρόντι αἱ ἐπιστῆμαι καὶ αἱ γνώσεις καὶ οἱ
λογισμοὶ καὶ αἱ πράξεις αἱ πρᾶσσόμεναι· ἐν δὲ τῷ μέλλοντι αἱ προσδο-
κίαι καὶ ἐλπίδες καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον: —

20. διαιρεῖται ὁ νόμος εἰς δύο· ἔστι γὰρ αὐτοῦ ἔν μὲν γεγραμμέ- (D.L. 7)
30 νον, ἔν δὲ ἄγραφον. ἔστι δὲ ὁ μὲν γεγραμμένος καθ' ὃν τὰ σύμβολα
συναλλάσσομεν καὶ τὰς ἄλλας πρὸς ἀλλήλους πράξεις διακρίνομεν καὶ
πάντα τὰ τοιαῦτα οἰκονομοῦμεν, ὁ δὲ ἄγραφος καθ' ὃν τὰ ἔθνη ἐν ταῖς
πόλεσιν αὖξεται καὶ διαμένει: —

21. διαιρεῖται ἡ ὄρεξις τοῦ πράττειν εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἔν
35 μὲν τοῦ ἡδέος, ἔν δὲ τοῦ καλοῦ, ἔν δὲ τοῦ συμφέροντος. ἔστι δὲ ἡ μὲν

3) ἔστιν δέ cod. — 5) τῷ: cod. τοῦ. — 6) cod. ἐκάστου τῶν αὐτῶν. —

7) ὃν: cod. ὅτι. — 9) cod. ᾧ (δητορεία D.L.). — 16) cod. τὰ παρόντα
γεράματα ἐμφανίζουσιν. — 19) cod. ἐμφανίζοντας. — 34) αὐτῆς ἔν μὲν:
αὐτῆς μὲν cod.

τοῦ ἡδέος ὄρεξις ταῖς ἐπιθυμίαις ὑπηρετεῖν, ἡ δὲ τοῦ καλοῦ τιμῆς ἐνε-
κεν καὶ εὐδοξίας, ἡ δὲ τοῦ συμφέροντος κέρδους καὶ ὠφελείας ἐνεκεν
γινομένη:

22. διαίρεσις τῆς τῶν ὄντων ὀνομασίας εἰς πέντε γίνεται· ἔστι
γὰρ αὐτῶν λεγόμενα τὰ μὲν ὥσπερ ἔν πρὸς πολλά, τὰ δὲ ὡς πολλά 5
πρὸς πολλά καὶ πρὸς ἓν, τὰ δὲ ὡς ἀνόμοια ὡς πρὸς ὅμοια, τὰ δὲ ὡς
ὅμοια πρὸς ὅμοια, τὰ δὲ ὡς ἓν πρὸς ἓν. τὰ μὲν οὖν ὡς ἓν πρὸς πολλά
οἶον τάχιστος καὶ μέγιστος καὶ κάλλιστος καὶ τὰ τοιαῦτα, τὰ δὲ ὡς
πολλὰ πρὸς πολλά καὶ πρὸς ἓν οἶον πλείω τάδε τῶνδε καὶ μεῖζω τάδε
τῶνδε καὶ καλλίους οἷδε τῶνδε καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα, τὰ δὲ ὡς ἀνό- 10
μοια ὡς πρὸς ὅμοια [...], τὰ δὲ ὡς ὅμοια πρὸς ὅμοια] οἶον ἀδελφοὶ
πρὸς ἀδελφούς καὶ φίλοι πρὸς φίλους καὶ τὰ τοιαῦτα, τὰ δὲ ὡς ἓν
πρὸς ἓν οἶον καλλίων οἷδε τοῦδε καὶ θάσσων οἷδε τοῦδε καὶ τὰ
τοιαῦτα: —

(D. L. 27) 23. διαιρεῖται τὰ ἐναντία εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῶν τὸ μὲν ὡς ἀγα- 15
θὸν κακῷ οἶον ὑγεία νόσος καὶ κάλλος αἵσχει καὶ τὰ τοιαῦτα, τὸ δὲ ὡς
οὐδέτερον οὐδέτερον οἶον λευκότης μελανότητι καὶ κουφότης βαρυ-
τητι καὶ τὰ τοιαῦτα, τὸ δὲ ὡς φευκτὸν φευκτῷ οἶον ἀσωτία ἀνελευ-
θερία καὶ θερμότης ψυχρότητι καὶ ἰσχνότης παχύτητι καὶ τὰ τοι-
αῦτα: — 20

(D. L. 30) 24. διαιρεῖται ἡ φωνὴ εἰς τέσσαρα· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἡ μὲν ἔμφυ-
χος, ἡ δὲ ἄψυχος, καὶ ἡ μὲν καὶ ἐγγράμματος, ἡ δὲ ἀγράμματος. ἔστι
δὲ ἡ μὲν ἔμφυχος ἡ τῶν ζώων, ἡ δὲ ἄψυχος οἶον ἦχοι καὶ ψόφοι καὶ
ἡ τῆς λύρας καὶ τῶν ἄλλων φωνή· καὶ ἐγγράμματος μὲν ἡ τῶν ἀν-
θρώπων φωνή καὶ ζώων τινῶν οἶον ἀηδόνων χελιδόνων στρουθίων 25
καὶ τῶν τοιούτων, ἀγράμματος δὲ ἡ ἀδιάθετος ὡς οἱ ποππυμοὶ καὶ
ἦχοι καὶ ψόφοι καὶ τὰ τοιαῦτα: —

25. διαιρεῖται τὰ ὄντα εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῶν τὰ μὲν κατ' οὐ-
σίαν, τὰ δὲ κατὰ συμβεβηκός, τὰ δὲ κατὰ πάθος. ἔστι δὲ τὰ μὲν κατ'
οὐσίαν οἶον τὸ εἶναι ἄνθρωπον καὶ τὸ ἕκαστον τῶν ὄντων εἶναι, τὸ δὲ 30
κατὰ συμβεβηκός τὸ τρέχειν καὶ καθεύδειν καὶ ἄλλα τοιαῦτα, τὸ δὲ
κατὰ πάθος οἶον τὸ ἡδесθαι καὶ λυπεῖσθαι καὶ θαρρεῖν καὶ φοβεῖσθαι
καὶ τὰ τοιαῦτα.

(D. L. 31) 26. ἔτι τῶν ὄντων τὰ μὲν [ἔστι μεριστά, τὰ δὲ ἀμερῆ, καὶ τῶν
μεριστῶν τὰ μὲν] ἔστιν ὁμοιομερῆ, τὰ δὲ ἀνομοιομερῆ. ἔστι δὲ τὰ μὲν 35

5) γὰρ αὐτῶν: γὰρ αὐτῆς cod. — 10) cod. τὰ δὲ ὡς ἀνόμοια ὡς πρὸς
ὅμοια οἶον ἀδελφοὶ etc. quibusdam propter homoioteleuton omissis. —
34) quae uncis inclusa addidi, in cod. item ommissa sunt.

μεριστὰ ἅπερ ἂν ἔχη διαίρεσιν οἶον οἰκίαι καὶ ἱμάτιον καὶ ἀργύριον καὶ κτήμα καὶ τὰ τοιαῦτα, ἀμερῇ δὲ ἅπερ ἂν ἀμέριστα ἢ οἶον μονὰς καὶ στιγμή καὶ σημεῖον καὶ φθόγγος καὶ τὰ τοιαῦτα. καὶ τῶν μεριστῶν δὲ ἄρα τὰ μὲν ἔστιν ὁμοιομερῇ || ὧν καὶ τὰ μέρη ὅμοια οἶον ὕδαρ πῦρ 1.211.
5 χαλκὸς καὶ τὰ τοιαῦτα [τὰ δὲ ἀνομοιομερῇ ὧν τὰ μέρη ἀνόμοια οἶον οἰκία καὶ τὰ τοιαῦτα].

27. διαίρεσις τῶν βελτιόνων καὶ τῶν χειρόνων καὶ τῶν καλλιό-
νων καὶ αἰσχίωνων καὶ λευκοτέρων καὶ μελανωτέρων: τούτων ἕκαστον
λέγεται τριχῶς· ἡ γὰρ τοῦ ἐναντίου ἢ ἑαυτοῦ ἢ μέσου, οἶον ἐναντίου
10 βέλτιον εἶναι λέγεται τὸ ἀγαθὸν τοῦ κακοῦ ὡς τῆς πανουργίας καὶ τῆς
ἀφροσύνης ἢ φρόνησις, τοῦ δὲ μέσου λέγεται βέλτιον εἶναι τὸ ἀγαθὸν
οἶον τοῦ μήτε ἀγαθοῦ μήτε κακοῦ, αὐτὸ δὲ ἑαυτοῦ λέγεται βέλτιον
καθὸ ἀγαθὸν ἀγαθοῦ ἐὰν ἦτον τὸ ἕτερον. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ καλόν·
λέγεται γὰρ καὶ τοῦ αἰσχροῦ κάλλιον καὶ τοῦ μήτε αἰσχροῦ μήτε κα-
15 λου κάλλιον εἶναι, λέγεται δὲ καὶ τοῦ καλοῦ ἦτον δὲ καλοῦ κάλλιον
εἶναι. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ λευκότερον λέγεται· τὸ γὰρ λευκὸν καὶ τοῦ
μέλανος λέγεται εἶναι λευκότερον καὶ τοῦ μήτε μέλανος μήτε ὄντος λευ-
κοῦ ὅπερ ἔστι μέσον. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ τῶν οὕτως λεγομένων τὸν
αὐτὸν τρόπον ἔχειν φασί. κατὰ τρεῖς ἄρα τρόπους λέγεται βελτίω καὶ
20 χειρώ καὶ καλλίω καὶ αἰσχω καὶ λευκότερον καὶ μελανώτερον: —

28. διαιρεῖται τὰ ἐξ ὧν πόλις οἰκεῖται εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῶν
ἓν μὲν ἐκ τοῦ μαζίου μέρους τῶν ἀνθρώπων, ἓν δὲ ἐκ τοῦ βουλευέ-
σθαι δυναμένου, ἓν δὲ ἐκ τοῦ ἐργάζεσθαι. τὸ μὲν οὖν μάχιμον μέρος
τὸ ἀλκιμὸν ἔστι, τὸ δὲ βουλευέσθαι δυνάμενον τὸ τῶν πρεσβυτέρων, τὸ
25 δὲ ἐργάζεσθαι τὸ τῶν τεχνιτῶν καὶ γεωργῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοι-
ούτων. τούτων δὲ ὅτι ἂν ἀπῇ οὐ βεβήως ἢ πόλις οἰκεῖται: —

29. διαιρεῖται ἡ γένεσις εἰς τέσσαρα· ἔστι δὲ αὐτῆς ἓν μὲν ἐξ οὐκ
ὄντος εἰς οὐσίαν μεταβάλλειν οἶον τὸν οὐκ ὄντα υἱὸν γενέσθαι καὶ ἀν-
δριάντα τὸν οὐκ ὄντα γενέσθαι καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, ἓν δὲ ἐκ τόπου
30 εἰς τόπον μεταβάλλειν καὶ τεθῆναι ἐν ἄλλῳ οἶον οἱ πλείοντες καὶ πορευό-
μενοι καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον, ἓν δὲ ἕξεως καὶ διαθέσεως μεταβολὴ οἶον τὸ
ἐξ ἀπαιδεύτου πεπαιδευμένον γενέσθαι καὶ ἐκ νέου πρεσβύτην καὶ ἐξ
ἐχθροῦ φίλον, ἓν δὲ πραγμάτων μεταβολὴ οἶον ἐκ πλουσίου πλάνητα

5) addidi quae exciderunt in codice. — 7) καὶ τῶν καλλίων καὶ αἰ-
σχίων cod. — 8) (item 20) μελανωτέρων cod. — 12) τοῦ μήτε: τὸ μήτε
cod. — 27) αὐτῆς: αὐτῶν cod. — 29) ἐκ τόπου εἰς τόπον: ἐκ τοῦ εἰς τό-
πον cod. — 30) τεθῆναι: τιθεῖν cod. — 32) πεπαιδευμένον: τὸ παιδευ-
μένον cod.

καὶ ἐξ ἰδιώτου ἄρχοντα καὶ ἐξ ἄρχοντος ἰδιώτην γενέσθαι καὶ ἄλλα τοιαῦτα: —

30. διαιρεῖται τὸ ἀληθές εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτοῦ ἕν μὲν τὸ πρᾶγμα ἀληθές εἶναι, ἕν δὲ τὸν λόγον, ἕν δὲ τὸ συναμφοτέρον. ἔστι δὲ τὸ πρᾶγμα ἀληθές ὅταν ἢ οὕτως ἔχον καὶ οὐκ ἄλλως, οἷον τὸ τὸν 5 θεὸν ἀθάνατον εἶναι· οὕτως γὰρ ἔχει τὸ πρᾶγμα καὶ οὐκ ἄλλως. τὸ δὲ λέγειν, οὗτος ἐστὶν ἀληθὴς λόγος, τοῦ ἀληθοῦς ἐστίν· ἔστι γὰρ ὁ λόγος πρᾶγμα ὑπὸ τὸν λόγον τοῦτον ὄν. τὸ δὲ λέγειν ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἔμψυχοι εἰσι, καὶ ὁ λόγος ἀληθής ἐστι καὶ τὸ πρᾶγμα: —

31. διαιρεῖται τὸ ψεῦδος εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτοῦ ἕν μὲν τὸ τὸ 10 πρᾶγμα εἶναι ψεῦδος, ἕν δὲ τὸν λόγον, ἕν δὲ τὸ συναμφοτέρον. τὸ μὲν οὖν πρᾶγμα ἐστὶ ψεῦδος, ὅταν μὴ οὕτως ἔχῃ ὥς λέγεται ἀλλ' ἄλλως οἷον ὁ καθήμενος ἢ ἐστηκὼς ἢ ὁ λευκός [μέλας]. ὁ δὲ λόγος ἐστὶ ψευδής ὅταν τις λέγῃ τὸν ἀληθοῦς λόγον εἶναι ψευδῆ, οἷον ὁ λέγων τὸν περὶ τοῦ θεοῦ λόγον οἷον ὁ λέγων ὅτι ἔστι θεός, καὶ τοῦτον ὁ 15 φάσκων ψευδῆ εἶναι ὁ λόγος οὗτος ἐστὶ ψευδής· οὐ γὰρ ἐστὶν ὑπὸ τὸν λόγον τοῦτον πρᾶγμα οὐδὲν ἀλλὰ ὁ λόγος. ὁ δὲ λέγων τὴν ἡμέραν νύκτα εἶναι καὶ τὸ πρᾶγμα ψεῦδος ἐρεῖ καὶ τὸν λόγον: —

32. διαιρεῖται ἡ τιμὴ εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἕν μὲν εἰς ἀργυρίου λόγον, ἕν δὲ εἰς ἐπάλνου λόγον, ἕν δὲ εἰς θεραπέλας τινὸς καὶ 20 ἐπιμελείας λόγον. τὸ μὲν οὖν εἰς ἀργυρίου λόγον ἐστὶν ἀξία ἐν πράσει καὶ ὠνήσει, οἷον ἀξία τῆς τιμῆς φαινόμενα εἶναι· τὸ δὲ εἰς ἐπάλνου λόγον εἶναι οἷον αἱ ἐν ταῖς πόλεσι τιμαὶ δι' ἐνίας πράξεις γινόμεναι καὶ δωρεαὶ διδόμεναι· τὸ δὲ εἰς θεραπέλας λόγον καὶ ἐπιμελείας οἷον τὸν 25 θεὸν τιμῶμεν θεραπέλα τινὶ καὶ ἐπιμελείᾳ τινός, καὶ τοὺς γονεῖς δὲ τιμῶμεν, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἄλλα τὰ διὰ θεραπέλαν γινόμενα: —

(D. L. 19) 33. διαιρεῖται ἡ δύναμις εἰς πέντε· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἕν μὲν ἐν ψυχῇ, ἕν δὲ ἐν σώματι, ἕν δὲ ἐν ταῖς πράξεσιν, ἕν δὲ ἐν ἐνίοις τῶν μὴ ὄντων, ἕν δὲ ἐν τῷ παθεῖν ἢ ποιῆσαι. ἐν ψυχῇ μὲν ἃ μαθηθάνομεν καὶ διανοοῦμεθα, ἐν σώματι δὲ οἷον αἱ τε κινήσεις καὶ αἱ ἄλλαι δυνάμεις 30 καθ' ἃς πράττειν τι ἐν τῷ σώματι δυνάμεθα, ἐν δὲ ταῖς πράξεσιν οἷον αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις· λέγεται γὰρ μεγάλην ἔχειν δύναμιν ὅταν χρήματα καὶ στρατιῶται πολλοὶ συνηθροισμένοι ὦσι. τῶν δὲ μὴ ὄντων

4) τὸν λόγον: τῷ λόγῳ cod. — 7) οὗτος ἐστίν: ita semper accentus ponitur in codice cf. 31, 12. 16. 46, 35. 36. 59, 27. 66, 32. 67, 6 etc. in reliquis summa inconstantia, plerumque autem inclinatio negligitur. — 13) in cod. deest μέλας vel μὴ λευκός. — 14) τις: τί cod. — 15) ἐστὶν θεός cod. — 28) ἕν δὲ ἐν ἐνὶ ὅσων μὴ ὄντων cod. — 33) συνηθροισμένοι: συνειθισμένοι cod.

ἐν ἐνίοις ὅσα δυνατά ἐστι γενέσθαι ἢ ποιηθῆναι· ἐν δὲ τῷ παθεῖν ἢ ποιῆσαι ὅσα δυνατά ἐστιν ἀναιρεῖν ἢ ἀναιρεθῆναι: —

34. διαιρεῖται τῶν ἐπιστημῶν ἢ κρίσις εἰς τρεῖς· ἔστι γὰρ αὐτῶν
 ἕν μὲν ἂν ἢ βελτιόνων ἢ καλλιόνων, ἕν δὲ ἂν ἢ συμφερόντων μᾶλλον
 5 καὶ κατεπειγόντων, ἕν δὲ ἂν ἢ τῶν ἀκριβεστέρων μᾶλλον δὲ καὶ εἰς
 ἀπόδειξιν συντεινόντων. ἔστι δὲ τὸ μὲν βελτιόνων καὶ καλλιόνων οἶον
 ἢ ἀνδριαντοποιητικὴ τέχνη καὶ ἢ ἀγαλματοποιητικὴ καὶ ἢ πορφυρο-
 βαφικὴ καὶ αἱ τοιαῦται· συμφερόντων δὲ καὶ μᾶλλον κατεπειγόντων
 οἶον ἢ σκευοποιητικὴ καὶ οἰκοδομικὴ καὶ αἱ τοιαῦται· ἀκριβεστέρων
 10 δὲ καὶ μᾶλλον εἰς ἀπόδειξιν συντεινόντων αἷ τε μαθηματικαὶ καὶ ἡ
 φιλοσοφία: —

35. διαιρεῖται ὁ στρατηγὸς εἰς τρεῖς· ἔστι γὰρ ἡ τῷ νόμῳ στρα-
 τηγὸς ἢ κατὰ δυνάμιν τινα καὶ πραγμάτων κυρεῖαν στρατηγὸς ἢ κατὰ
 ἐπιστήμην. ἔστι δὲ ὁ μὲν κατὰ νόμον στρατηγὸς οἶον οἱ ἐν ταῖς πόλε-
 15 σιν αἰρούμενοι, ὁ δὲ κατὰ ἐπιστήμην ὁ ἔχων τὴν στρατηγικὴν ἐπιστή-
 μην, ὁ δὲ κατὰ δυνάμιν τινα καὶ πραγμάτων κυρεῖαν οἶον ὁ ὑπὸ τι-
 νος ἐπισταθεὶς ἢ αὐτὸς ὕφ' ἑαυτοῦ κύριος χρημάτων καὶ στρατιωτῶν
 γενόμενος: —

36. διαιρεῖται τὸ ἀγαθὸν εἰς τέσσαρα· ἔστι γὰρ αὐτοῦ ἕν μὲν (D.L.23)
 20 ἀρετὴ καὶ δικαιοσύνη, ἕν δὲ τὸ ἔχον ἀρετὴν, ἕν δὲ τὸ συμφέρον, ἕν δὲ
 τὸ τερπνόν καὶ τὸ ἡδεσθαι ποιοῦν. οἶον ἀρετὴ μὲν καὶ δικαιοσύνη ὅτι
 τούτων ἐκάτερον ἀγαθὸν λέγεται εἶναι, ἕν δὲ τὸ ἔχον ἀρετὴν οἶον ἔπ-
 πος καὶ ἄνθρωπος καὶ τὰ τοιαῦτα· καὶ γὰρ τούτων ἕκαστον λέγεται
 ἀγαθὸν εἶναι ἔαν ἔχῃ τὴν ἀρετὴν. τὸ δὲ συμφέ||ρον οἶον γυμνασία f.231 b
 25 καὶ φαρμακεία καὶ τᾶλλα ὅσα πρὸς ὑγείαν καὶ εὐεξίαν· καὶ γὰρ τού-
 των ἕκαστον λέγεται ἀγαθὸν εἶναι ὥ ἂν συμφέρῃ. τὸ δὲ τερπνόν καὶ
 τὸ ἡδεσθαι ποιοῦν οἶον ὑποκριτῆς καὶ αὐλητῆς καὶ τῶν βρωμάτων
 ἔνια καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα· ὁ γὰρ ὑποκριτῆς καὶ ὁ αὐλητῆς οὐ τῷ
 ὠφελεῖν ἀγαθὸν εἶναι λέγεται ἀλλὰ τῷ τέμπειν τοῦ ἀγαθοῦ εἶναι: —

30 37. διαιροῦνται αἱ μέθοδοι αἱ εἰς τὰ προβλήματα εἰς τρεῖς· εἰσὶ
 γὰρ αὐτῶν αἱ μὲν κριτικαί, αἱ δὲ θεωρητικαί, αἱ δὲ ἐριστικαί. καὶ
 κριτικαὶ μὲν εἰσιν αἷς τὸ βέλτιον καὶ τὸ χεῖρον διακρίνομεν, οἶον
 πότερον βέλτιον δικαιοσύνη ἢ ἀνδρεία· θεωρητικαὶ δὲ αἷς θεωροῦ-
 μεν τὸ τοιοῦτον, οἶον πότερον ταυτὸν νόσος ἐστὶν ὑγεία καὶ εὐεξία ἢ
 35 οὐ· ἐριστικαὶ δὲ αἷς τοὺς ὄρους ἀναιροῦμεν, οἶον οὐκ ἔστιν εὐεξία
 σωμάτων ἢ κρατίστη: —

38. διαιρεῖται ἡ λύπη εἰς τρεῖς· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἕν μὲν ἐν οἷς προσ-

16) ὑπό: ἀπό cod. — 17) ὕφ' om. cod. — 26) συμφέρει cod. — 37) ἡ
 λύπη: εἰς λύπη cod.

ἡκει τὸν φρόνιμον λυπεῖσθαι, ἔν δὲ ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς καὶ κακοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς μὴδὲν προσήκουσι λυπεῖσθαι. ἔστι δὲ τὸ μὲν ἐφ' οἷς προσήκει τὸν φρόνιμον λυπεῖσθαι οἶον ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ ἀτυχήμασιν ἢ τῶν αὐτοῦ τινὸς οἰκείων ἢ φίλων ἢ τῆς συμπαύσης πόλεως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων· τὸ δὲ ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ἀγα-
θοῖς λυπεῖσθαι ἔστι φθόνος τις καὶ βασκανία καὶ πᾶν τὸ τοιούτον· τὸ δὲ ἐπὶ πᾶσι κακοῖς καὶ ἀγαθοῖς καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις τοῖς μὴδὲν προσ-
ήκουσι λυπεῖσθαι, τὸ μὲν ἐπὶ τοῖς κακοῖς τοῖς ἀλλοτρίοις ἔλεος, τὸ δὲ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς φθόνος, τὸ δὲ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς μὴδὲν προσήκουσι φθόνος καὶ βασκανία. 10

39. διαιρεῖται ἡ ἡδονὴ εἰς τέσσαρα· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἔν μὲν περὶ τὸ λογικόν, ἔν δὲ περὶ τὸ θυμικόν, ἔν δὲ περὶ τὸ ἐπιθυμητικόν, ἔν δὲ περὶ τὰς αἰσθήσεις. ἔστι δὲ ἡ τὸ μανθάνειν περὶ τὸ λογιστικόν ἢ ἀπὸ τοῦ μανθάνειν καὶ ἀνευρίσκειν ἡδονὴ καὶ τὰ τοιαῦτα· περὶ δὲ τὸ θυμικόν οἶον ἢ τε τοῦ κρᾶτεῖν καὶ νικᾶν καὶ ἀντιτιμωρεῖσθαι καὶ αἱ τοιαῦται·
αἱ δὲ περὶ τὸ ἐπιθυμητικόν αἱ τε ἀπὸ τῆς τροφῆς καὶ συνουσίας καὶ αἱ τοιαῦται ἡδοναὶ γινόμεναι· ἡ δὲ περὶ τὸ αἰσθητικόν περὶ τὰς αἰσθήσεις, οἶον ἢ τε διὰ τοῦ ὄραν καὶ γεύεσθαι καὶ ὁσφραίνεσθαι καὶ αἱ τοιαῦται: — 15

40. διαιρεῖται ἡ εὐταξία εἰς τέσσαρα· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἔν μὲν περὶ ψυχῇ, ἔν δὲ περὶ σῶμα, ἔν δὲ περὶ πλήθος, ἔν δὲ περὶ κινήσεις. ἡ 20 μὲν οὖν ἐν τῇ ψυχῇ εὐταξία ἐγγινομένη κοσμιότης καλεῖται, ἡ δὲ ἐν τῷ σώματι εὐταξία κάλλος καλεῖται, ἡ δὲ ἐν κινήσει εὐταξία εὐρυθμία ὀνομάζεται, ἡ δὲ ἐν τῷ πλήθει οἶον ἢ πρὸς ἄρχοντας εὐταξία πειθαρχία προσαγορεύεται: —

41. διαιρεῖται ἡ ἀταξία εἰς τέσσαρα· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἔν μὲν ἐν 25 ψυχῇ, ἔν δὲ ἐν σώματι, ἔν δὲ ἐν πλήθει, ἔν δὲ ἐν κινήσει. ἡ μὲν οὖν ἐν τῇ ψυχῇ ἀταξία ἐγγινομένη ἀσωτία ἢ ἀκολασία καλεῖται, ἡ δὲ ἐν τῷ σώματι ἀταξία αἰσχροσύνη καλεῖται, ἡ δὲ ἐν τῷ πλήθει ἀταξία ἀπειθαρχία καλεῖται, ἡ δὲ ἐν κινήσει ἀρρυθμία προσαγορεύεται: —

42. διαιρεῖται τὰ ἐν φιλοσυφίᾳ προβλήματα εἰς πέντε· ἔστι γὰρ 30 αὐτῶν ἔν μὲν πολιτικόν, ἔν δὲ διαλεκτικόν, ἔν δὲ φυσικόν, ἔν δὲ ἡθικόν, ἔν δὲ ῥητορικόν. πολιτικόν μὲν οὖν ἐστὶ τὸ ὑπὲρ νόμων καὶ τινῶν τιμωριῶν προβαλλόμενον, οἶον πότερον δεῖ κολάζειν τὰ ξενικὰ ἀμαρτήματα ἢ τὰ πολιτικά ἢ ἀνόμοια ἢ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα· διαλεκτικόν δὲ οἶον πότερον τῶν ἐναντίων αὐτῇ ἢ ἐπιστήμῃ ἢ ἑτέρᾳ, καὶ τᾶλλα 35

12) ἔν δὲ περὶ τὸ θυμικόν: om. cod. — 23) πειθαρχία εὐταξία cod. — 28) ἀταξία: cod. ἀκολασία. — ἀταξία: cod. iterum ἀκολασία. — 29) ἀρρυθμία: cod. εὐρυθμία. — 34) ἀνόμοια: sic cod. fort. ἄνομον. — 35) αὐτῇ: cod. αὐτῇ. — ἑτέρα: cod. ἑτερα.

τὰ τοιαῦτα· φυσικὸν δὲ οἶον πότερον εἰς κόσμος ἐστὶν ἢ πλείους, καὶ
τᾶλλα τὰ τοιαῦτα· ἡθικὸν δὲ οἶον πότερον δεῖ πάντα χαρίζεσθαι τοῖς
φίλοις ἢ τὰ μὲν τὰ δὲ οὐ, καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα· ρητορικὸν δὲ οἶον
εἰάν τις ὑπὲρ ποιητῶν κατηγορῇ ἢ ἀπολογῇται, οἶον διατὶ τὸν Ὀδυσσεᾶ
5 οἱ ἐταῖροι φρονιμώτατον ὄντα ἐξέθηκαν εἰς τὴν νῆσον καθεύδοντα,
καὶ τὰ τοιαῦτα: —

43. διαιρεῖται ἡ κόλασις εἰς τέσσαρα· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἔν μὲν ἀναι-
ρεσις, ἔν δὲ εἰς ἀργυρίου λόγον, ἔν δὲ εἰς προπηλακισμόν, ἔν δὲ εἰς
κάκωσιν σώματος. ἡ μὲν οὖν ἀναιρέσις ἐστὶν οἶον ἐπὶ τοῖς ἀνηκέστοις
10 ἁμαρτήμασιν ὅπερ τιμωρία ὀνομάζεται· αἱ δὲ εἰς ἀργυρίου λόγον οἶον
αἱ ὑπὸ τῶν νόμων ζημίαι κολάζουσιν· αἱ δὲ εἰς προπηλακισμοῦ λόγον
οἶον αἱ ἀτιμίαι αἱ ἐν ταῖς πόλεσι γινόμεναι, οἶον ἄτιμον εἶναι ὅς ἂν
ἀσπίδα ῥίψῃ ἢ παρακαταθήκην ἀποστερήσῃ, καὶ αἱ ἄλλαι αἱ τῶν νό-
μων ἀτιμίαι· αἱ δὲ εἰς κάκωσιν σώματος οἶον οἱ μαστιγοῦντες καὶ οἱ
15 λοιδοροῦντες καὶ οἱ τοιοῦτοι: —

44. διαιρεῖται ἡ εὐεργεσία εἰς τέσσαρα· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἔν μὲν (D.L.17)
λόγῳ εὐεργετεῖν, ἔν δὲ δι' ἐπιστήμης καὶ τεχνῶν, ἔν δὲ εἰς ἀργυρίου
λόγον καὶ ἔν διὰ σωμάτων. διὰ λόγων οὖν εὐεργετοῦσιν οἱ συνηγο-
ροῦντες καὶ συνδικάζοντες καὶ ἐγκωμιάζοντες καὶ οἱ τοιοῦτοι, δι' ἐπι-
20 στήμης δὲ καὶ τέχνης οἱ παιδεύοντες καὶ λατρεύοντες καὶ οἱ πρὸς τὸν
βίον χρήσιμα δημιουργοῦντες, εἰς ἀργυρίου δὲ λόγον οἱ προϊστάμενοι
τῆς εἰς ἀργυρίου χρείας, διὰ τῶν σωμάτων δὲ εὐεργετοῦσιν οἱ ἀνύ-
νοντες καὶ βοηθοῦντες ἐν τοῖς τοιούτοις συμπτώμασιν: —

45. διαιρεῖται ἡ ἁμαρτία εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἔν μὲν μετὰ
25 ἀδικίας, ἔν δὲ μετὰ ἀγνοίας, ἔν δὲ μετὰ ἀτυχίας. τὸ μὲν οὖν μετὰ ἀδι-
κίας ἁμαρτάνειν ἐστὶν οἶον τὸ εἰς θεὸν ἀσεβεῖν καὶ τοὺς φίλους κακῶς
ποιεῖν καὶ τὰ ἐν ταῖς πόλεσιν ἀδικήματα, τὸ δὲ μετὰ ἀγνοίας ἁμαρτά-
νειν οἶον γραμματικῇ ἢ ἀριθμητικῇ καὶ ταῖς τοιαύταις ἐπιστήμαις·
ταῦτα γὰρ οὐ μετὰ ἀδικίας γίνεται ἀλλὰ μετὰ ἀγνοίας. μετὰ ἀτυχίας
30 δὲ ἁμαρτάνειν ἐστὶν οἶον οἱ τοῦ σκοποῦ ἀποτυγχάνοντες καὶ οἱ τῶν
ὁδῶν καὶ οἱ ἀκούσια ἁμαρτάνοντες: —

46. διαιρεῖται ἡ ἀτυχία εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἔν μὲν ἐν ταῖς
πράξεσιν, ἔν δὲ ἐν τοῖς καιροῖς, ἔν δὲ ἐν τοῖς συμπτώμασι τοῖς ἀπὸ
ταῦτομάτου γινομένοις. τὸ μὲν οὖν ἐν ταῖς πράξεσιν ἀτυχεῖν βλάπτει-
35 σθαι καὶ ζημιουῖσθαι ἐστὶ, τὸ δὲ ἐν τοῖς καιροῖς ἀτυχεῖν ὑστερεῖσθαι
ἐστὶ καὶ προτερεῖν καὶ τοῦ διαμαρτάνειν καὶ τοῦ καιροῦ γινόμενον, τὸ
δὲ ἐν τοῖς συμπτώμασι τοῖς ἀπὸ ταῦτομάτου γινομένοις οἶον αἱ πληγαὶ
αἱ ἐξαίφνης καὶ αἱ βλάβαι αἱ ἐξ ἀπροσδοκίτου προσπίπτουσαι: —

13) ῥίψει cod. — αἱ ἄλλαι: αἱ om. cod.

1. 252^a 47. διαιρείται τὰ ἴδια καὶ τὰ κοινῶς ἀγαθὰ εἰς πέντε· ἔστι γὰρ αὐτῶν τὰ μὲν ἴδια θεοῦ, τὰ δὲ ἴδια ἀνθρώπων, τὰ δὲ κοινὰ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, τὰ δὲ κοινὰ ἀνθρώπου καὶ τῶν ἄλλων ζώων πλην θεοῦ, τὰ δὲ πάντων κοινά. Ἰδια μὲν οὖν ἔστι θεοῦ τὸ ἀλδιον εἶναι καὶ τὰ τοιαῦτα, ἴδια δὲ ἀνθρώπου τὸ σύμφρονα καὶ δίκαιον εἶναι καὶ τὰ 5 τοιαῦτα, κοινὰ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τὸ σπουδαῖον εἶναι· καὶ γὰρ τῷ θεῷ ὑπάρχει καὶ τῷ ἀνθρώπῳ σπουδαῖον εἶναι, ἴδιον δὲ ἀνθρώπου ἡ ἐγκράτεια κακοῦ τινὸς οὕσα ἀποτρεπτική, τῷ θεῷ δὲ οὔτε γενέσθαι οὔτε ὑπάρχειν κακὸν καλῶς ἔχει λέγειν· καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα. κοινὸν δὲ ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων πλην θεοῦ ἀνδρεία· αὕτη γὰρ 10 κινδύνου τινὸς καὶ φόβου ἀντιστατική ἐστι· καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. πάντων δὲ κοινὸν τὸ καλόν· —

48. ἕκαστον τῶν ὄντων ἀποτελεῖται διὰ τέσσαρας αἰτίας· ἡ γὰρ διὰ τὸ περὶ χρηστὴν ὑπάρχειν ἀπροσδόκητον τύχην ἢ δι' ἐπιστήμην ἢ διὰ φύσιν ἢ διὰ βίαν καὶ ἀνάγκην. τὰ μὲν διὰ τύχην ἐστὶ τὸ ἀπὸ 15 ταυτομάτου καὶ ἀπὸ προνοίας ἀποτελούμενον, τὰ δὲ δι' ἐπιστήμην αἶτε οἰκίαι καὶ αἱ νῆες καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, τὰ δὲ διὰ φύσιν οἶον οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ δένδρα καὶ τὰ ζῶα πάντα, διὰ δὲ βίαν καὶ ἀνάγκην οἶον αἱ τῶν ἀλόγων ζώων θαμάσεις καὶ αἱ κρατήσεις καὶ δεσποτεῖαι καὶ τυραννίδες καὶ τὰ τοιαῦτα: — 20

49. διαιρείται τὸ ψευδολογεῖν εἰς τέσσαρα· ἔστι γὰρ αὐτοῦ ἔν μὲν ἐν ἀλαζονείᾳ, ἔν δὲ εἰρωνείᾳ, ἔν δὲ κερτόμησις, ἔν δὲ ψευδολογία τις μετὰ βλάβης. ὁ μὲν οὖν ἀλαζονευόμενος ἐπὶ πλεῖον καὶ μείζον ψεύδεται· προσποιητὸς γάρ ἐστιν, ὃ οὐκ οἶδεν εἰδέναι θέλων καὶ ἅπερ οὐκ 25 ἔχει ἔχειν. ὁ δὲ εἰρωνευόμενος ἐπὶ τὸ ἕλαττον ψεύδεται· ὃ τε γὰρ πλούσιος πένης φησὶν εἶναι ἐὰν εἰρωνεύηται, καὶ ὁ σοφὸς οὐκ εἶναι σοφός. ὁ δὲ ἐν τῷ κερτομεῖν ψευδολογῶν μετὰ τοῦ σκώπτειν οἶον τὸ ἡτταῖσθαι κρατεῖν ἢ καλὸν τὸ κακὸν λέγων καὶ σοφὸν τὸ ἀπαιδευτον, ὁ δὲ μετὰ βλάβης οἶον ὁ τὰ ψευδῇ μαρτυρῶν καὶ ἀπαρνούμενος καὶ 30 τᾶλλα τὰ τοιαῦτα: —

50. διαιρείται ὁ ψευδόμενος εἰς δύο· ὁ μὲν γὰρ ἐκὼν ψεύδεται ὁ δὲ ἄκων. ὁ μὲν οὖν ἐκὼν ψευδόμενος ἐξαπατᾷ τινὰς καὶ ἄλλως ἀπάτην ἐμποιεῖ, ὁ δὲ ἄκων ψευδόμενος αὐτὸς ἐξηπατημένος ψεύδεται ἀπὸ 35 τῆς ἐν αὐτῷ ἀπάτης οὐσης: —

(cf. infra 63)

51. διαιρείται ἡ ἀρχὴ εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἔν μὲν κατὰ φύ- 35

4) ἐστὶν θεοῦ cod. — 14) ἀπροσδόκητον: ita scripsi, cod. obscure ἀπροσδέ, τον (-δεκτον? cui repugnat accentus, -δέτητον?). — 15) ἐστὶν τὸ cod. — 35) τρία: cod. τέσσαρα.

ARISTOT. PSEUDEPIGR.

σιν, ἔν δὲ κατὰ βίαν, ἔν δὲ κατὰ τάξιν καὶ θέσιν. κατὰ φύσιν μὲν οὖν ἄρχει τὸ ἄρρεν τοῦ θήλεος καὶ τὸ ἰσχυρότερον τοῦ ἀσθενεστερου οἶον ἐν μὲν βουσί ταῦρος ἐν δὲ προβάτοις κριὸς καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, κατὰ βίαν δὲ οἶον οἱ δεσπόται τῶν δούλων καὶ οἱ τύραννοι τῶν πό-
 5 λεων καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, κατὰ τάξιν δὲ καὶ θέσιν οἶον τὸ πρῶτον τεχθέν· ἐντεῦθεν ἀρχή ἐστι τῆς μὲν τραγωδίας «ὡ παλαιὸν Ἄργος», τῶν δὲ στοιχείων τὸ ἄλφα καὶ ἀριθμοῦ τὸ ἔν.

52. διαιρεῖται τὸ ὀρθῶς λέγειν εἰς πέντε· ἔστι γὰρ αὐτοῦ ἔν μὲν (D.L. 16)
 ὅσα δεῖ λέγειν, ἔν δὲ ὅπου δεῖ λέγειν, ἔν δὲ πρὸς οὓς δεῖ λέγειν, ἔν δὲ
 10 ἡνίκα δεῖ λέγειν, ἔν δὲ ἃ δεῖ λέγειν. τὸ μὲν οὖν ὅσα δεῖ λέγειν ἐστὶ τὸ
 μήτε πλεῖω μήτε ἐλάσσω τῶν ἱκανῶν, τὸ δὲ ὅπου δεῖ λέγειν ἐστὶν ἐν
 τόπῳ οἶον ἐν ἀγορᾷ καὶ ἐν γυμνασίῳ καὶ ἐν διατριβῇ καὶ ἐν τοῖς δέου-
 σιν ἄλλοις τόποις, τὸ δὲ πρὸς οὓς δεῖ λέγειν ἐκάστῳ τὸ ἀρμόττον καὶ
 πρὸς ὃν ὁ ἀρμόττει οἶον πρὸς πρεσβυτέρους πρὸς μοχθηροὺς ἢ ἡδεῖς
 15 καὶ πρὸς ἐχθροὺς ἢ φίλους, τὸ δὲ ἡνίκα δεῖ οἶον τὸ μήτε πρότερον
 μήτε ὕστερον μήτε διὰ μέσου ἄτερ τοῦ καιροῦ ἀλλ' ἐνκαίρως, τὸ δὲ ἃ
 δεῖ λέγειν οἶον τὰ συμφέροντα καὶ ὠφέλιμα καὶ αὐτῷ καὶ τῷ φίλῳ: —

53. διαιροῦνται αἱ ἐπιστήμαι τῶν πρώτων καὶ τῶν δευτέρων εἰς
 τρία· εἰσὶ γὰρ αὐτῶν αἱ μὲν πρώται, αἱ δὲ δεύτεραι, αἱ δὲ τρίται. (al. D.L. 5)
 20 πρώται μὲν οὖν εἰσὶν αἱ παρασκευαστικαὶ τε καὶ μεταλλευτικαὶ καὶ
 ὑλοτομικαὶ καὶ λιθοτομικαὶ, δεύτεραι δὲ αἱ τε ποιητικαὶ καὶ μετασχη-
 ματιστικαὶ οἶον ἢ μὲν χαλκευτικὴ τὸν σίδηρον· τοῦτον γὰρ λαβοῦσα
 μετεσχημάτισε καὶ ἐποίησε χαλινούς καὶ ὅπλα καὶ τὰ τοιαῦτα, ἢ δὲ λι-
 25 θουργικὴ τοὺς λίθους παραλαβοῦσα μετεσχημάτισε καὶ ἐποίησε τείχη
 καὶ οἰκίας καὶ τὰ τοιαῦτα. πάλιν αἱ τρίται· ἢ μὲν γὰρ ἱππικὴ πα-
 ραλαβοῦσα τὸν χαλινὸν ἐχρήσατο καλῶς καὶ ἡ πολεμικὴ τὰ ὅπλα καὶ
 ἐπὶ τῶν τοιούτων, καὶ πάλιν ἢ ἀνλητικὴ παραλαβοῦσα τοὺς ἀνλούς
 ἐχρήσατο καλῶς καὶ ἡ κυβερνητικὴ τοὺς οἰκίας παραλαβοῦσα καὶ ἐπὶ
 τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων: —

30 54. διαιρεῖται ὁ καθαρισμὸς καὶ ἡ καθαρσις εἰς τρία· ἔστι γὰρ
 αὐτῶν ἔν μὲν νόμῳ, ἔν δὲ φύσει, ἔν δὲ τέχνῃ καὶ πράγματι. νόμῳ μὲν
 οὖν ἐστὶ καθαρισμὸς οἶον ὅ τε τοῦ ἀέρος ὅταν ἀποκαθαίρηται καὶ ὅταν
 τὰ ὕδατα ὥσι καθαρὰ καὶ τὰ βρώματα καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ... τέχνῃ

4) κατὰ βίαν δέ: haec ego addidi, om. cod. — 6) Ἄργος (Eurip. Electra): ἄργος cod. — 10) ἐστὶν τό cod., ut supra. — 16) ἄτερ cod. — 16) ἐνκαίρως: ἐσκαίρως cod. — 32) ἐστὶν καθαρισμὸς cod. — 33) ὥσι: cod. εἰσί. — καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ... τέχνη δέ: cod. καὶ πάντα. τέ-
 χνη δέ. excidit igitur alterum, sc. φύσει δέ etc.

δὲ καὶ πράγματι οἶον ἢ τε τῶν χαλκωμάτων καὶ τῶν ἱματίων πλύσις καὶ τὰ τοιαῦτα: —

(D. L. 24) 55. διαιρεῖται ἕκαστον τῶν ὄντων εἰς τρία· ἔστι γὰρ ἡ ἀγαθὸν ἡ κακὸν ἡ οὐδέτερον. τὸ μὲν οὖν ἀγαθὸν ἐστὶν ὅταν ὠφελήσῃ τινὰ καὶ οὐ βλάψῃ, τὸ δὲ κακὸν ὅταν βλάβῃ αἶψά, τὸ δὲ οὐδέτερον ὅπερ ποτὲ 5 μὲν βλάψῃ ποτὲ δὲ ὠφελήσῃ οἶον οἱ περίπατοι καὶ οἱ ὕπνοι καὶ οἱ ἐλλέβοροι καὶ τὰ τοιαῦτα, ἡ οὔτε βλάψῃ ὅλως οὔτε ὠφελήσῃ: —

(cf. D. L. 1 et su-
pra 5) 56. τῶν ὄντων ἀγαθῶν ὁμοιότης τῶν περὶ τὴν ψυχὴν καὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα καὶ τῶν ἐκτός ἐστιν αὕτη· τὰ μὲν οὖν πρῶτα τοῖς πρῶ-
τοις ἐστὶν ὅμοια, τὰ δὲ δευτέρα τοῖς δευτέροις, τὰ δὲ τρίτα τοῖς τρίτοις, 10 τὰ δὲ τέταρτα τοῖς τετάρτοις· ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐν ψυχῇ, τὰ δὲ ἐν σώματι, τὰ δὲ ἐκτός. ἡ μὲν γὰρ φρόνησις ἐν ψυχῇ οὕσα αἰτία ἐστὶ τοῦ κράτιστα τὴν ψυχὴν διακείσθαι, ἡ δὲ εὐεξία αἰτία ἐστὶ τοῦ τὸ σῶμα ἄριστα διακείσθαι· ὅπερ γὰρ βούλεται πράττειν . . . ὁ εὐδοξῶν. ἕκαστον ἄρα τούτων τῶν ἀγαθῶν πρωταγωνιστεῖ καὶ πρώτη λαμβάνεται ἡ 15 ὁμοιότης. καὶ πάλιν ἡ μὲν δικαιοσύνη ἐν ψυχῇ ἐστὶν ἡ καὶ αἰτία οὕσα τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν, ἡ δὲ εὐπρέπεια ἐν σώματι οὕσα εὐταξία ἐστὶν τῶν τοῦ σώματος μερῶν ψυχροῦ καὶ θερμοῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὕγρου, ἡ δὲ εὐτυχία ἐκτός οὕσα εὐκαιρία τίς ἐστι πραγμάτων συμπτώσεως· ὥστε ταύτη πάλιν παραλαμβάνεται ἡ ὁμοιότης τῶν ἀγαθῶν. καὶ πάλιν ἡ 20 μὲν ἀνδρεία || ἐν ψυχῇ οὕσα ἰσχύς τίς ἐστὶν καὶ βῶμη πρὸς φόβους καὶ τὰ τοιαῦτα, ἡ δὲ ἰσχύς ἐν σώματι οὕσα πρὸς τοὺς πόνοους καὶ τὰς κακοπαθείας ἰσχύς ἐστίν, οἱ δὲ φίλοι ἐκτός ὄντες ἰσχυρὸν τήνδε ἔχουσιν πρὸς τὴν ἐκτός βοήθειαν· ὥ γὰρ πολλοὶ φίλοι εἰσὶν ἰσχυρότερος οὗτος ἐν πόλει· λαμβάνεται δὲ καὶ ταύτη τῶν ἀγαθῶν τούτων ἡ ὁμοιότης. 25 καὶ πάλιν ἡ μὲν σωφροσύνη ἐν ψυχῇ οὕσα κοσμεῖ τὴν ψυχὴν καὶ συμμέτρως ζῆν ποιεῖ, τὸ δὲ κάλλος ἐν σώματι ὃν κοσμεῖ τὸ σῶμα καὶ σύμμετρον παρασκευάζει, ὁ δὲ πλοῦτος ἐκτός ὢν χορηγὸς καὶ κοσμητὴς τῶν ἀνθρώπων ἐστίν· καὶ ταύτη λαμβάνεται τῶν ἀγαθῶν τούτων ἡ ὁμοιότης: — 30

57. τῶν κακῶν ὁμοιότης τῶν περὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα καὶ τῶν ἐκτός ἐστὶν αὕτη. ἐν τῇ ψυχῇ μὲν ἐστὶν ἀδικία κάκιστα τὴν ψυχὴν διατιθεῖσα, ἐν δὲ τῷ σώματι νόσος κάκιστα διατιθεῖσα τὸ σῶμα, ἐν δὲ τοῖς ἐκτός ἀτυχία κάκιστα διατιθεῖσα τὰς ἐκτός πράξεις· καὶ ταύτη λαμβάνεται ἡ ὁμοιότης τῶν κακῶν τούτων. καὶ πάλιν ἐν μὲν 35 ψυχῇ ἀφροσύνη ἀρρωστία τίς ἐστὶ καὶ ἀλογιστία ψυχῆς, ἐν δὲ σώματι

7) ἐλέβοροι cod. — 8) τῶν ἁγᾶθῶν, ὄντων cod. — 12) ἐστὶν τοῦ cod. — 14) cod. πράττει ὁ εὐδοξῶν, confundens εὐεξίαν et εὐδοξίαν, quae τῶν ἐκτός οὕσα comparari debebat. — 16) ἡ: cod. ἡ.

καχεξία ἀρρωστία ἐστίν, ἐν δὲ τοῖς ἐκτὸς ἀδοξία· προπηλακισμόν γὰρ
καὶ ἀρρωστίαν καὶ ὀλιγωρίαν περὶ τὰ ἄλλα τινα ἐμποιεῖ ταῖς ἐκτὸς
πράξεσι· καὶ ταύτη πάλιν λαμβάνεται τῶν κακῶν τούτων ἡ ὁμοιότης.
καὶ πάλιν ἐν μὲν ψυχῇ δειλία οὐσα ἐκπληκτικὰς καὶ πάντων ἥτιους
5 τῶν φόβων παρασκευάζει τὰς ψυχάς, ἐν δὲ σώματι ἀσθένεια πάντων
τῶν πόνων ἡττάσθαι τὰ σώματα παρασκευάζει, ἐν δὲ τοῖς ἐκτὸς ἐχθροὶ
ὄντες ἀσθενῇ περὶ τὰς ἐκτὸς πράξεις καὶ εὐκαταφρόνητον ποιούσιν· ὥ
γὰρ πολλοὶ εἰσιν ἐχθροὶ οὐδὲν τούτῳ βλάβος ὑπάρχει. καὶ ἔστιν ἡ μὲν
δειλία ἐν φόβῳ εὐκαταφρόνητους ποιοῦσα, ἡ δὲ ἀσθένεια ἐν πόνοις
10 εὐκαταφρόνητον τὸ σῶμα ποιεῖ, ἡ δὲ ἐχθρὰ ἐν πράξεσι ταῖς ἐν βίῳ.
καὶ ἡ μὲν ἀσωτία καὶ ἀκολασία αἰσχροὺς τὴν ψυχὴν καὶ ἄκοσμον παρα-
σκευάζει, τὸ δὲ αἰσχος ἐν σώματι ὃν αἰσχρὸν τὸ σῶμα καὶ ἄκοσμον πα-
ρασκευάζει, ἡ δὲ πενία ἐκτὸς οὐσα αἰσχρὸν βίον παρασκευάζει· καὶ
ταύτη λαμβάνεται τῶν κακῶν τούτων ἡ ὁμοιότης: —

15 58. διαιρεῖται ἡ φιλία εἰς τέσσαρα· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἡ μὲν συγγε- (D. L. 2)
νικῇ, ἡ δὲ ἑταιρικῇ, ἡ δὲ ξενικῇ, ἡ δὲ ἐρωτικῇ. ἔστι δὲ ἡ μὲν συγγε-
νικῇ οἷον πατὴρ πρὸς υἱοὺς καὶ ἀδελφοὶ πρὸς ἀδελφούς καὶ οἱ ἄλλοι
οἱ οἰκέοι, ἡ δὲ ἑταιρικῇ ἢ κοινωνοῦσιν οἱ διὰ συνήθειαν φίλοι γενό-
μενοι, ἡ δὲ ξενικῇ ἡ διὰ γραμμάτων καὶ συστάσεως ποιοῦσα φίλους, ἡ
20 δὲ ἐρωτικῇ ἡ δι' ἐπιθυμίας τῆς τῶν καλῶν φιλίας κοινωνίαν παρα-
σκευάζουσα: —

59. διαιρεῖται ἡ ἀποβολὴ τῆς ἐπιστήμης εἰς τρεῖς· ἔστι γὰρ αὐτῆς
ἐν μὲν ἐὰν φθαρῇ οὐπὲρ ἐστὶν ἡ ἐπιστήμη, ἐν δὲ ἐὰν λήθῃ γένηται,
ἐν δὲ ἐὰν ὁ ἔχων τὴν ἐπιστήμην φθαρῇ. ἐὰν μὲν οὖν οὐ ἐστὶν ἡ ἐπι-
25 στήμη φθαρῇ οἷον Σωκράτους, οὐκ ἔτι ἐστὶν ἐπιστήμη· ἐφθαρταὶ γάρ.
ἐὰν δὲ λήθῃ γένηται, καὶ οὕτως ἀποβάλλομεν τὴν ἐπιστήμην. ἐὰν δὲ
ὁ ἔχων τὴν ἐπιστήμην φθαρῇ ἄνθρωπος, ἀναγκαῖον ἐστὶ συμφθερε-
σθαι καὶ ἀποβάλλεσθαι αὐτήν: —

60. διαιρεῖται ἡ μουσικὴ εἰς τρεῖς· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἐν μὲν αὐτοῦ (D. L. 9)
30 τοῦ στόματος ἔργον, ἐν δὲ χειρῶν καὶ στόματος, ἐν δὲ τῶν χειρῶν. ἐν
δὲ μόνον αὐτοῦ τοῦ στόματος ἔργον οἷον αἶ τε ᾠδαὶ καὶ οἱ τερετισμοὶ
καὶ τὰ τοιαῦτα, τῶν δὲ χειρῶν καὶ τοῦ στόματος ἢ τε χοραυλητικὴ καὶ
αὐλητικὴ καὶ τὰ ὅμοια, τῶν δὲ χειρῶν ἡ κιθαριστικὴ καὶ τὰ τοι-
αῦτα: —

35 61. διαιρεῖται ἡ λατρικὴ εἰς πέντε· τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς ἐστὶ φαρ- (D. L. 6)
μακευτικόν, τὸ δὲ χειρουργικόν, τὸ δὲ διαιτητικόν, τὸ δὲ νοσογνομί-

23) γίνηται cod. — 30) ἐν δὲ τῶν χειρῶν: tertium hoc in cod. omis-
sum ego addidi. — ἐν δὲ χειρῶν — ἔργον in margine-scripta sunt. —
33) καὶ αὐλητικῇ: haec item in margine suppleta sunt.

κόν, τὸ δὲ βοηθητικόν. καὶ ἡ μὲν φαρμακευτικὴ διὰ φαρμακείας
ἰᾶται τὰς ἀρρώστιας, ἡ δὲ χειρουργικὴ διὰ τοῦ τέμνειν καὶ καλεῖν
ὑγιάζει τοὺς κάμνοντας, ἡ δὲ διαιτητικὴ διὰ τοῦ διαιτῶν ἀπαλλάττει
τῆς ἀρρώστιας, ἡ δὲ νοσογνομικὴ διὰ τοῦ γινῶναι τὴν νόσον οὕτως
ἰᾶται τὸν νοσοῦντα, ἡ δὲ βοηθητικὴ διὰ τῶν βοηθημάτων ὑγιάζει τοὺς 5
ἀσθενοῦντας: —

(D. L. 11) 62. διαιρεῖται τὸ κάλλος εἰς τρία· ἔν μὲν γὰρ αὐτοῦ ἐστὶν ἐπαι-
νετόν, οἶον ἡ διὰ τῆς ὀψεως εὐμορφία· ἄλλο δὲ χρηστικόν, οἶον ὄρ-
γανον καὶ οἰκία καὶ τὰ τοιαῦτα πρὸς χρήσιν εἰσι καλὰ· τὰ δὲ πρὸς
ἀφέλεια, οἶον νόμος καλὸς καὶ ἐπιτηδεύματα καὶ τὰ τοιαῦτα πρὸς 10
ἀφέλεια εἰσι καλὰ:

(D. L. 14) 63. διαιρεῖται ἡ ἀρχὴ εἰς μέρη πέντε· ἔν μὲν εἰς τὸ κατὰ νόμον,
cf. supra 51 ἔν δὲ εἰς τὸ κατὰ φύσιν, ἔν δὲ εἰς τὸ κατὰ ἔθος, ἔν δὲ εἰς τὸ κατὰ γέ-
νος, πέμπτον δὲ εἰς τὸ κατὰ βίαν. οἱ μὲν οὖν ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρχον-
τες ὅταν ὑπὸ τῶν πολιτῶν αἰρεθῶσιν, οὗτοι κατὰ νόμον ἄρχουσιν. ἡ 15
δὲ τοῦ κατὰ φύσιν ἀρχὴ οὐ μόνον ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς
ἄλλοις ζώοις ἐστίν· ἐπὶ πολὺ γὰρ πανταχοῦ τὰ ἄρρενα τῶν ζώων τῶν
θηλειῶν ἄρχει. ἡ δὲ τοῦ κατὰ ἔθος ἀρχὴ τοιαύτη ἐστίν, οἶον οἱ παι-
δαγωγοὶ τῶν παιδῶν ἄρχουσι καὶ οἱ διδάσκαλοι τῶν φοιτητῶν. κατὰ
γένος δὲ ἀρχὴ τοιαύτη τις λέγεται, ὅταν πατέρα βασιλεὺς τελευτήσαντα 20
υἱὸς διαδέξηται καὶ πάλιν τοῦτον ὁ τούτου υἱὸς καὶ ἐφεξῆς δὲ ὡσανύ-
f. 253 a τως. ὅσοι δὲ βιασάμενοι || ἄρχουσιν ἀκόντων αὐτῶν, ἡ τοιαύτη ἀρχὴ
κατὰ βίαν λέγεται εἶναι: —

64. Σκεπτέον ἥτις ἐστὶ τῶν ζώων πρὸς ἀλλήλα διαφορά. φαιμέν
οὖν εἶναι τῶν ζώων τὰ μὲν θνητά, τὰ δὲ ἀθάνατα. θνητὰ μὲν οὖν 25
εἰσὶ ὅσα πέφυκε φθείρεσθαι καὶ αἵματος κοινωνεῖν, οἶον ἄνθρωπος
καὶ βοῦς καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ζώων· ἀθάνατα δὲ οἶον ἄγγελοι. τῶν δὲ
θνητῶν ζώων τὰ μὲν ἐστὶ πτηνὰ, τὰ δὲ ἐνυδρά, τὰ δὲ πεζά. πεζὰ μὲν
οὖν εἰσὶν οἶον ἄνθρωπος κύων ἵππος καὶ τὰ τοιαῦτα καὶ ἀπλῶς οἷς ὁ
βίος ἐπίγειός ἐστιν, ἐνυδρά οἱ τε ἰχθύες καὶ τὰ ὄστρεα καὶ ἀπλῶς οἷς 30
ἡ διαγωγὴ ἐν ὑγρῷ ἐστὶ, πτηνὰ δὲ οἶον ὄρνιθες καὶ σφῆκες καὶ μέ-
λισσαι καὶ ἄλλα ὅσα τοιαῦτα ἃ διὰ τῆς οὐκείας φύσεως ὁρῶνται κατὰ
τὸν αἶρα. πάντα δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ κατὰ ψυχὴν καὶ κατὰ τὸ σῶμα δο-
κεῖ διαφέρειν ἀλλήλων. ὅτι μὲν οὖν κοινῶς κατὰ πάντων τούτων κα-
τηγορεῖται ζῶον εἶναι δῆλον, διαφορὰν δὲ τίνα ἔχει τούτων ἕκαστον 35
καθάρπερ εἵπομεν· τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν πεζόν, τὸ δὲ ἐνυδρον, τὸ δὲ πτη-

νόν, τὸ δὲ ἀθάνατον· τὸ δὲ κοινὸν κατηγορούμενον ἐφ' ἀπάντων
 φαμὲν εἶναι τὸ γένος. ἕκαστον δὲ τούτων ἐστὶ ζῶον, τὰ δὲ διαι-
 ρεθέντα τῶν ζώων λεκτέον εἶδῃ εἶναι. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ
 σχήματος καὶ ἀριθμοῦ. τοῦ τε γὰρ τριγώνου καὶ τῶν λοιπῶν κοινόν
 5 φαμὲν εἶναι τὸ σχῆμα· τούτων γὰρ ἕκαστόν ἐστιν ὅπερ ὑπάρχει σχῆμα
 τί· δῆλον οὖν ὅτι τὸ μὲν σχῆμα γένος ἂν εἴη τούτων, ταῦτα δὲ τοῦ
 σχήματος εἶδῃ· τὸ γὰρ σχῆμα διαιρησόμεν εἰς τρίγωνον καὶ τετρά-
 γωνον καὶ τὰ λοιπά. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ περιττὸν καὶ τὸ ἄρτιον εἶδῃ
 τοῦ ἀριθμοῦ εἶναι· κοινῇ γὰρ αὐτῶν κατηγορεῖται ὁ ἀριθμός. ἐπεὶ δὲ
 10 τὸ μὲν γένος δυκεῖ πρότερον εἶναι τοῦ ἔθδους, τὸ δὲ πρότερον οὐχ
 ἀπλῶς λέγεται, εἴπωμεν περὶ αὐτοῦ: —

65. τὸ πρότερον λέγεται πενταχῶς· ἢ γὰρ φύσει ἢ χρόνῳ ἢ
 δυνάμει ἢ θέσει ἢ τάξει λεχθήσεται. θέσει μὲν οὖν οἶον τὸ ἐπὶ τῶν
 κειμένων ψήφων εἰώθαμεν λέγειν, οἶον ὅτι πρότερον αὕτη ταύτης·
 15 τάξει δὲ οἶον ὁ ταξίαρχος τοῦ λόχου καὶ ὁ λοχαγὸς τοῦ ιδιώτου καὶ τὸ
 ἁ τοῦ β· δυνάμει δὲ φαμὲν εἶναι πρότερον τὸν στρατηγὸν τοῦ στρα-
 τιώτου καὶ ἀπλῶς τὸν δυνάστην τοῦ ιδιώτου· χρόνῳ δὲ οἶον πατὴρ
 υἱοῦ καὶ πᾶν τὸ πρεσβύτερον τοῦ νεωτέρου· φύσει δὲ ἐστὶ πρότερον
 οἶον ἢ τε μονὰς τῆς δυάδος καὶ τὸ μέρος τοῦ ὅλου καὶ τὸ γένος τοῦ
 20 εἶδους, καὶ ἀπλῶς ὅσα αὐτὰ ἀλλήλοις μὴ συναναιρεῖται, τούτων τὸ
 μὲν οὖν ἀναιροῦν πρότερόν ἐστι, τὸ φύσει δὲ συναναιρούμενον ὕστε-
 ρον· οἶον τῆς μονάδος ἀναιρεθείσης ἡ δυὰς ἀναιρεῖται καὶ πᾶς
 ἀριθμός, δυάδος δὲ ἀναιρεθείσης οὐδὲν κωλύει μονάδα εἶναι· πρό-
 25 τερον τοίνυν τῇ φύσει μονὰς δυάδος. ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ μέρους ἀναι-
 ρεθέντος τὸ ὅλον ἀναιρεῖται, τοῦ δὲ ὅλου μὴ ὄντος οὐδὲν κωλύει τὸ
 μέρος εἶναι. φανερόν δὲ ὅτι ὅσαχῶς τὸ πρότερον λέγεται, τοσαυταχῶς
 καὶ τὸ ὕστερον λεχθήσεται· τὸ γὰρ ὕστερον ἐροῦμεν ἢ φύσει ἢ χρό-
 νῳ ἢ θέσει ἢ τάξει ἢ δυνάμει: —

66. ὁσαχῶς τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον λέγεται, τοσαυταχῶς καὶ
 30 περὶ τοῦ ἅμα λεχθήσεται, οἶον ἢ φύσει ἢ θέσει ἢ δυνάμει ἢ χρόνῳ ἢ
 τάξει. θέσει μὲν οὖν εἰσὶ τὰ τοιαῦτα ἅμα ὅσα τῷ τόπῳ ἐξ ἴσου ἐστίν,
 οἶον τὰ τρέχοντα ἅμα φαμὲν εἶναι καὶ τὰ ἐστηκότα· τάξει δὲ ἐστὶ τὰ
 τοιαῦτα ἅμα οἶον οἱ τοῖς ζυγοῖς στοιχοῦντες, δυνάμει δὲ ἅμα λέγομεν
 τὰ μηδὲν ἀλλήλων πλέον δυνάμενα, χρόνῳ δὲ τὰ τοιαῦτα φαμὲν εἶναι
 35 ἅμα τὰ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὄντα, φύσει δὲ λεκτέον ἅμα εἶναι τὰ
 τε συναναιροῦντα ἀλλήλα καὶ τὰ μὴ δυνάμενα χωρὶς ἀλλήλων εἶναι,
 οἶον τό τε διπλάσιον καὶ τὸ ἥμισυ· ταῦτα γὰρ συναναιροῦνται ἀλλή-

19) τὸ γένος: cod. τὸ γένους. — 32) ἐστὶν τὰ cod.

λοις καὶ τὸ ἕτερον χωρὶς τοῦ ἑτέρου ἀδύνατον εἶναι· διπλάσιον γὰρ ἀναιρεθέντος οὐκ ἔστιαι ἡμῖς καὶ ἡμίσεος ἀναιρεθέντος οὐκ ἔστιαι διπλάσιον καὶ ἀδύνατόν ἐστι διπλάσιον ὄντος μὴ εἶναι ἡμῖς. τούτων οὕτως ἀποδειχθέντων ἀκόλουθον εἰπεῖν περὶ τῶν ὄντων: —

(D. L. 32) 67. τῶν ὄντων τὰ μὲν αὐτὰ καθ' ἑαυτά ἐστι, τὰ δὲ πρὸς τι. 5 αὐτὰ μὲν οὖν καθ' ἑαυτὰ ταῦτα ἐστὶν οἷον ἄνθρωπος οἰκία ἱμάτιον χρυσίον καὶ πάντα ὅσα ἀπλῶς μὴ τῷ ἑτερόν τι εἶναι ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ, τὰ δὲ πρὸς τι τοιαῦτα ἐστὶν οἷον τὸ διπλάσιον καὶ ἡ ἐπιστήμη· τό τε γὰρ διπλάσιον πρὸς τὸ ἡμῖς λέγεται καὶ ἡ ἐπιστήμη πρὸς ἄλλο τι: —

68. διαιροῦνται τὰ ἐναντία οὕτως. τῶν ὄντων τῶν μὲν ἔστι 10 τι ἐναντίον τῶν δὲ οὐ· χρυσῷ μὲν γὰρ καὶ ἀνθρώπῳ καὶ ἱματίῳ καὶ τοῖς τοιοῦτοις οὐδὲν ἐστὶν ἐναντίον, ἀρετῇ δὲ καὶ ἀγαθῷ καὶ θερμῷ ἔστιν ἐναντίον· ἀγαθῶν μὲν γὰρ ἐναντίον τὸ κακόν, ἀρετῇ δὲ κακία, θερμῷ δὲ ψυχρόν. τῶν ἐναντίων τοίνυν αὐτῶν τὰ μὲν ἔχουσί τι ἀνὰ μέσον τὰ δὲ οὐ· ἀγαθοῦ μὲν γὰρ καὶ κακοῦ ἔστι τι ἀνὰ μέσον, κι- 15 νήσεως δὲ καὶ ἡρεμίας οὐδὲν ἐστὶν ἀνὰ μέσον· ἐξ ἀνάγκης γὰρ πάντα ἢ κινεῖται ἢ ἡρεμεῖ. καὶ ζωῆς καὶ θανάτου οὐδὲν ἐστὶν ἀνὰ μέσον· ἐξ ἀνάγκης γὰρ ὅπερ τῆς ζωῆς δεκτικόν ἐστιν, ἢ ζῇ ἢ τέθνηκεν. αὐτὰ δὲ τὰ ἐναντία λέγεται περιττῶς· ἢ γὰρ ὥς ἀγαθῷ κακὸν ἐναντίον ἐστίν, οἷον τῇ δικαιοσύνῃ ἢ ἀδικίᾳ καὶ τῇ σωφροσύνῃ ἢ ἀκολασίᾳ καὶ τὰ 20 τοιαῦτα, ἢ ὥς οὐδέτερον οὐδέτερον ἐναντίον ἐστὶν ... τούτων γὰρ οὐδὲν ἐστὶν οὔτε ἀγαθόν οὔτε κακόν. ὥς κακὸν κακῷ δὲ ἐναντίον ἐστὶ κακὸν ἢ ὑπερβολὴ τῇ ἐνδεῇ καὶ τὰ καθ' ὑπερβολὴν καὶ ἑλλειψιν λεγόμενα οἷον τὸ ὑπερβαλλόντως ψύχεσθαι· ταῦτα γὰρ καθ' ὑπερβολὴν λέγεται· καὶ τὸ ἐλλείπον τοῦ θερμοῦ τῷ ἐλλείποντι τοῦ ψυχροῦ· 25 καὶ γὰρ ταῦτα κατ' ἑλλειψιν ἐναντία: —

69. μετὰ ταῦτα τοίνυν περὶ καταφάσεως σκεπτέον πῶς λέγομεν. φαιμέν οὖν πᾶσαν κατηγορίαν ἢ δηλοῦμεν ὑπάρχειν τι κατὰφασιν εἶναι, οἷον τὸ καθῆσθαι τὸν ἄνθρωπον ἢ λευκὸν εἶναι τὸ ἱμάτιον καὶ πάντα τὰ τοῦτον τὸν τρόπον λεγόμενα. ἀπόφασις δὲ ἐστὶ τοιοῦτον 30 οἷον τὸ μὴ καθῆσθαι τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ μὴ λευκὸν εἶναι τὸ ἱμάτιον καὶ ἀπλῶς οὐ τὸ μὴ ἢ τὸ οὐ προστεθὲν σημαίνει μὴ ὑπάρχειν τι: —

5) ἐστι (cf. v. 6): cod. εἰσί. — 10) ἐστὶ τί cod. hic et infra. — 18) ὅπερ: cod. ἄπερ. — 21) ἐστίν. τούτων cod. sine lacuna, at desunt exempla. — 22) ἐστὶν κακόν cod.

V.

Integrioris olim physiognomicorum Aristotelicorum textus reliquiae etiamnunc habentur et in eis quae Polemonis epitomator (Christianus, cf. p. 197 Fr.) Polemoni supplementa addidit (inde a l. II c. 15 sqq. excepto tamen veri Polemonis epilogo c. 24 p. 306 ταῦτα ὅσα εἴρηται — ἐπιστήμην = Adam. p. 448, qui inter ipsa haec additamenta male detrusus est), et in eis quae in libro suo physiognomoniae ex Graecis tribus auctoribus Loxo medico nunc deperdito (quem citat Origenes) integrisque tunc et Aristotele philosopho et Polemone (quem Palemonem codices appellant omnes) rhetore compilata exhibet interpret Latinus anonymus*), quem ipsius Polemonis et Favorini sub Hadriano florentium, quorum quasi quos ipse testis viderit rixas et inimicitias (Philostr. vit. soph. 1, 8 et 25) post utriusque mortem reminiscitur, subaequalem fuisse patet id est seculi post Christum secundi ad finem vergentis**). cuius opusculum ut plurimum memorabile, quod pro primario rerum physiognomicarum fonte quemque totum fere exhaustit Alberto Magno fuit in opere de animalibus modo Loxum citanti modo Palemonem modo corrupte Platonem, interdum

*) qui ita incipit: *Ex tribus auctoribus quorum libros prae manu habui, Loxi medici Aristotelis philosophi Palemonis declamatoris qui de physiognomoniam scripserunt, ea elegi quae ad primam institutionem huius rei pertinent et quae facilius intelligantur.*

**) auctoris nomen propter tria auctorum nomina in principio adscriptorum deperditum esse verisimile est. videtur autem is fuisse Apuleius, quem physica multa praeter Aristotelis de mundo librum ex Graeco transtulisse scimus: hunc enim et Albertus uno loco auctorem appellat (opp. t. II p. 24 ubi ea citat quae sunt in f. 22^b cod. Leod.) et in titulo libri habuisse videtur codex Harleianus 3960 (sec. XIV): nam licet ipsum libri de physionomia initium nunc uno folio exciso perditum sit, in indice tamen qui in fine huius codicis a recentiori quadam manu sec. XV adiectus est eorum quae continentur pro ordine in hoc libro Apuleio ille tribuitur id est eidem auctori cuius praecedunt *de secta Platonica et de deo Socratis*. nec sane est qui praeter eum huius aetatis scriptor magis conveniat (cf. de magia c. 36 cit. in Add. ad p. 277). ipsa denique libri natura utpote ex Graeco conversi non tantopere repugnat. sed de his alibi.

etiam Philemonem (unde nunc plane collustrantur quae olim disputavi de Arist. libr. p. 222—25), postquam magna sui parte scriptoris ad alia declinantis desidia truncatum in antiquo codice Berolinensi (m. Ianuar. a. 1855) reperi, nunc tandem mihi in itinere Anglico (m. Sept. a. 1862) renatum ex codicibus tribus Londiniensibus unoque Oxoniensi atque ex ipso praecipue Leodiensi integerrimo cum aliis *artis venatoriae* (ut Henrici Stephani utar) Analectis edendum praeparo. in quo negotio quum de Aristotele et Polemone eiusque epitomatore Graeco anonymo quem pro ipso Polemone legimus, itemque de altero eiusdem Polemonis metaphraste Adamantio ampliorem mihi disputandi occasionem fore sperem, haec interim tenenda esse moneo «ἐκ τῶν Πολέμωνος φυσιογνωμονικῶν» (qualis est librorum manuscriptorum titulus) non nisi membra excerpta atque disiecta misereque turbata nunc haberi, genuini autem Polemonis partem maiorem rerumque ordinem genuinum (quem Adamantius etiam quanquam inverterit, Aristoteli concedens a pedibus ordienti, tamen secutus est, a Polemonis epitomatore plane destructum) ex antiquissima versione Latina apud auctorem illum anonymum manere una cum Loxi deperditi fragmentis (quae ex codice Leodiensi partim edidit Pitra in Spicilegio Solesmensi t. III Paris. 1855 p. 321—23 cf. p. 58, indicavit autem primus I. H. Bormans qui de hoc codice accurate disputavit: v. *Compte rendu de la comm. d'hist. sér. II t. 4 Brux. 1852 p. 128 cf. 126. 134*) et libri Aristotelici excerptis, quae Polemonis quam reddit disputationi supplementa ille addidit. deinde autem alterum hoc addo, librum istum qui ferebatur Aristotelis, quamvis ad modum quidem similium multorum librorum qui male ex fragmentis redacti antiquitus extant inter Hippocratica, eadem qua nunc est condicione antiquissimorum iam librariorum auctoritatem nactus sit, non tamen integrum quendam esse unius scriptoris fetum sed ex duorum librorum antiquitus perditorum fragmentis inter se similium qui de physiognomonicis Peripatetice tractaverant, a librario quodam resarciante atque ex altero alterum complente fuisse conflatum: id quod et ordinis defectus prodit et singula capitula ipsaque capitulorum fragmenta arguunt nullo inter se nexu consuta (praecipue in c. 1—2: cf. Fülleborn, *Beiträge zur Geschichte der Philosophie VIII p. 52*. vide fragmentorum initia p. 806, 7 ὅσα μὲν οὖν . . . 806, 33 καθόλου μὲν οὖν τοιαῦτα . . . cf. 806, 21 ἐφεξῆς et 806^b21 ὅσα μὴ ἐν τοῖς προειρημένοις δεδῆλωται. 807, 3 ἔστι δὲ ἄλλος τρόπος . . . 807, 11 ὅπερ ἔστιν . . . 807, 13 περὶ φωνῆς . . . 807, 25 ἔστι δὲ κράτιστον . . . 807, 31 ἀνδρείου σημεῖα. iterum in c. 4 p. 808^b30 πολλὰ δὲ καὶ . . . et 809, 1 δεῖ μέντοι, deinde c. 5 init. p. 809, 26 νυνὶ δὲ πρῶτον. item lacuna patet inter c. 5 et 6, cf. 810^b12 et 14. —

p. 814, 5 ὥσπερ ἐν ἄρχῃ διηρέθη), item duorum ex duobus tractatibus prooemiorum reliquiae quae quum eadem fere praedicent in eodem tamen libro nunc quasi diversa se excipiunt capitula (primum c. 1—2 p. 805, 1 sqq., alterum c. 4 p. 808^b11 sqq. quae aperta est διττογραφία, cf. 808^b11 = 805, 1. 808^b27 = 805, 11. 808^b32 = 805^b19. 809, 19 = 807, 3). non igitur unum corpus est quod conspiciamus, sed membrorum mutilorum fortuita fere congeries. quae libri natura quum antiquissima sit et cum ipso libro nata, partes tamen sunt quibus postea demum quum uberiores olim fuissent, librariorum festinantium negligentia et breviandi studium gravius damnum intulit, eas dico quae utpote merum recensum agentes rei uniformitate taedium moverent, velut specierum physiognomicarum descriptio (c. 3) et ipsa praecipue ἡ ἐκλογὴ τῶν σημείων (c. 6 sqq. usque ad finem). in his quidem a scribis multa omissa esse manifestum est, revera autem olim haec extitisse pleniora docet Polemonis epitomator Graecus qui quae Polemoni in fine assuit ex Aristotelis partim qui serebatur tractatu verbotenus descripsit, docet antiquior etiam interpres Latinus qui et ipse Polemonis εἶδη aliis ex Aristotele additis augeat. quo factum est ut eadem quaedam capitula apud hunc legantur Latine quae Graece ex Aristotele integriore extant in epitoma Polemonis. scilicet quatuordecim species (una tantum θυμώδους omissa) habet Polemo easdem eodemque ordine quas priores posuit Aristoteles apud quem nunc numerantur 22:

1. ἀνδρεῖος	14. μικρόψυχος (φιλοχρήματος P.,
φιλόργυρος Adam.)
2. δειλός	
3. εὐφνής	15. φιλόκυβος
4. ἀναίσθητος	(huc usque Polemon)
5. ἀναιδής (ἀναίσχυντος P.)	16. φιλολοίδορος
6. κόσμιος	17. ἐλεήμων
7. εὐθυμος	18. ἀγαθὸς φαγεῖν
8. ἄθυμος (ἀνιάρος P.)	19. λαγνός
9. κίναιδος (ἀνδρόγυνος P.)	20. φιλυπνος
10. μικρός	(21. λάλος)
11. θυμώδης (deest apud P.)	22. μνήμων
12. πρᾶος	(23. φθονερός).
13. εἴρων	

post φιλόκυβον ultima Polemonis sunt περὶ παροπονήρων, post quae ut apud Adamantium p. 448 sequi debebat epilogus qui est p. 307. sed epitomator ex Aristotele addidit capitula Adamantio ignota quibus describuntur species 11, 16, 19 (cum figura Socratis ex Aristotelis nunc id est

Peripatetici cuiusdam antiqui testimonio descripta), 21 et 20 (quas confundit Aristotelis textus nunc vulgatus), denique 23 (quae nunc deest apud Ar.). iam vero apud interpretem Latinum praeter species Polemonicas alio loco exhibentur octo haec: 5, 6, 11, 12, 17, 19, 20, 22. praeterea autem in Polemonis epitoma Graeca ex Aristotele item excerpta sequuntur quae ad *ἐκλογὴν τῶν σημείων* pertinent (p. 302—5: reliquorum enim quae addit scriptor II, 23 extr. 24, 25—27 ignotus fons est. c. 26 = Adam. II, 2). atque eadem signa Aristotelica excerpserit Latinus, qui postquam Polemonis (quem Palemonem vocant codices ubique omnes) disputationem reddidit integram, repetit *quae proprie Loxus seu Aristoteles posuerunt*. omnia autem haec quae Aristoteli debet auctor libri de physiognomoniam, desunt in vulgato eius textu seculi XIII et XIV qui mutilus est et perturbatus: hunc quidem multi continent codices (velut Londinienses, Oxonienses, Amplonianus, Marburgensis etc.) nec alium novit Albertus (et qui Albertum expilant Petrus Paduanus, Matthias Farinatoris et auctor physionomiae regiae quae dicitur). rari contra sunt in quibus illa conservantur antiquiores seculi XII, velut Oxoniensis Ashmol. 399 qui licet ipse negligentissime sec. XIV scriptus sit, archetypum exprimit anno 1152 scriptum: cuius tamen ipsius iam tenor turbatus fuit. eundem plane textum refert Berolinensis (lat. qu. 198) *scriptus in era 1170* i. e. 1132, in quo maior pars libri omissa est. unus autem omnium, quos quidem ipse noverim, integer est (licet emendatus) et integro procedit ordine Leodiensis, quem iam anno 1856 Leodii frustra quaesitum postquam ex Anglia revertens nuper inspexi, nunc demum a Belgis liberaliter ad usus meos commodatum penes me habeo.

Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους φυσιογνωμονικῶν.

Aristoteles secundum codices qui Aristotelis codex ab anonymo interprete seculi II fin. latine redditus.

(15) *Ἀναιδοὺς σημεία. ὁμμάτιον ἀνεπτυγμένον καὶ λαμπρόν, βέλφαρα ὕψαιμα καὶ παχέα· μικρὸν ἔγκυρτος· ὠμοπλάται ἄνω ἐπληρόμεναι· τῷ σχήματι μὴ ὀρθός· ἀλλὰ μικρῷ προπετέστερος, ἐν ταῖς κινήσεσιν ὀξύς, ἐπίπυρρος τὸ σῶμα· τὸ χρῶμα ὕψαιμον· στρογγυ-* *Qui inverecundus est ita esse debet: patulis oculis lucidis, palpebris crassis et sanguinolentis, alitum quanto incurvus, scapulis in acutis, pronior, mobilis, aspersus rubore, sublucente intrinsecus sanguinolento colore, vultu rotundo,*

λοπρόσωπος· τὸ στήθος ἀνεσπα-
σμένον (p. 807^b28—33 Bk.).

pectore superius retracto, infe-
riore palpebra magis cras-
sa. et quibus caput in modum
mallei prolixum est et pro-
minet ante ac retro (cf. Ar. p.
812, 8), et quibus cutis oris
tensa est, inverecondi sunt.

(8) κοσμοῦ σημαῖα. ἐν ταῖς
κινήσει βραδύς, καὶ διάλεκτος
βραδεῖα (βαρεῖα? cf. Pol.) καὶ φω-
νὴ (καὶ διαλεκτικός· φωνὴ βραδεῖα
καὶ codd. cum vers. ant.) πνευματώ-
δης καὶ ἄσμενής, ὁμώτιον ἀλαμπές
μέλαν καὶ μῆτε λίαν ἀνεπτυγμένον
μῆτε παντάπασι συμμεμνός, σκαρ-
δαμνικὸν βραδέως· τὰ γὰρ τα-
χέως σκαρδαμύττοντα τῶν ὁμώ-
των τὰ μὲν δειλὸν τὰ δὲ θερμὸν
σημαίνει (p. 807^b33—808, 2).

honestas morum et tranquillitas
hominis qui (sic Berol., que Ox.)
Graece dicitur his indiciiis col-
ligenda est: movetur tardius, lo-
quitur gravius, vocem infirmi po-
tius spiritus quam expressum (sc.
sonum gl. interl. Leod.) et clarum
subit (subiit B, corr. mittit) quod
(que Ox.) Graeci vocant oculis
erit non perlucidis, magis nigris,
non satis clausis nec [adde apertis,]
tardis [adde palpebris]. palpebras
enim celeres diximus alias imbel-
lem alias calidum indicare.

Aristotelis codd. vulg.

Aristotelis codex a Po-
lemonis epitomatore
excerptus.

Aristot. apud Interpr.
lat. sec. II.

(11) θυμώδους
σημαῖα. ὀρθὸς τὸ σώ-
μα, τῷ σχήματι εὐ-
πλευρος εὐθυμος (corr.
εὐρυθμος), ἐπίπυρρος
(corr. ὑπόπυρρος)· ὠ-
μοπλάται διεσθηκῦναι
καὶ μεγάλαι καὶ πλα-
τεῖαι, ἀκρωτήρια με-
γάλα καὶ ἐγκρατῆ·
λεῖος καὶ (corr. τὰ)
περὶ τὰ στήθη καὶ
περὶ βουβῶνας, εὐπώ-

θυμώδους σημαῖα
τάδε εἰσὶ. ὀρθός, τῷ
σχήματι εὐπλευρος εὐ-
θυμος, ἐπίπυρρος· ὠ-
μοπλάται διεσθηκῦναι
μεγάλαι (hic desunt
quaedam) καὶ ἐγκρά-
τεῖς· λεῖος τὰ περὶ
στήθος καὶ βουβῶνα,
δασυπόγων, τὰ νῶτα
εὐρύς· ὁ περίδρομος
τῶν τριχῶν κάτω βλέ-
πων. καὶ ὅσοις τὸ

Homo animosus qui
Graece dicitur ita
erit: corpore rectus,
lateribus idoneis, artus
omnibus membris at-
que concinnus, prope
rubicundus (ὑπόπυρ-
ρος). huius scapulae
grandes separatae la-
tae, extremitates pe-
dum et manuum gran-
des tenaces, leve pe-
ctus, levia inguina,

γων, εὐανξής (εὐαν-
θής edd. priores cum
vers. ant.)· ὁ περίδρο-
μος τῶν τριχῶν κάτω
κατεληλυθώς (p. 808,
19—24).

περὶ τὴν κεφα-
λὴν δέρμα περιέ-
σταιται, καὶ οἱ
στρογγυλοπρόσω-
ποι· καὶ ὀφρύες
οἷαι τῶν στρυ-
φνῶν· καὶ ξινῶν
κοιλότης.

*barba facile incre-
scens, ultima linea ca-
pillorum capitis deor-
sum demissa, frons
rotunda, capillus
non planus sed
assurgens. super-
cilia trucia atque
subrecta habebit,
et nares* (album in
cod. Ox. pro ultimo
verbo quod non intel-
lexit scriptor, fort. ad-
uncos).

(12) πραέως σημεῖα. ἰσχυρὸς τὸ *mansuetus homo ita intelligitur:*
εἶδος, εὐσαρκος· ὑγρὰ σὰρξ καὶ *erit solido ac forti vultu, carne*
πολλή. εὐμεγέθης καὶ σύμμετρος, *ampliore ac molli, idem corpore*
ὑπτίος τῷ σχήματι· ὁ περίδρομος *maiore magis quam minore, men-*
τῶν τριχῶν ἀνεσπασμένος (p. 808, *suris corporis in se congruentibus,*
24—27). *aliquanto resupinus, ultima linea*

*capillorum capitis superius redu-
cta, imum* (ime L, sine O. cf. f. 8^a
et 59^a) *manus ac pedis* (*pedes*
corr. L.) [Ox. addit *aut intelligen-*
dum est] *quod non uniforme*
est nec congestum sed dis-
cretum tanquam interra-
sum vel insculptum.

(16) Φιλολοίδο-
ροι οἷς τὸ ἄνω χεῖλος
μετέωρον· καὶ τὰ εἶδη
προπετεῖς, ἐπίπυρροι
(p. 808, 32—33. cf. in-
fra p. 811, 26: ὅσοι δὲ
τὸ ἄνω χεῖλος καὶ τὰ
οὐλα προεστηκότα ἔχ-
ουσι φιλολοίδοροι· ἄ-

Φιλολοιδόρου ση-
μεῖα: τὸ ἄνω χεῖλος
μετέωρον, καὶ κάτω
προπετεῖς [del. ὑπέρυ-
θροι,] ἐπίπυρροι· ἀνα-
φέρεται ἐπὶ τοὺς κύ-
νας· ἴθιοι δ' ἄν τις
καὶ ἐπὶ τῶν γεγη-
ρακότων ἱππων

(cf. Ar. apud Anon.
cod. Leod. f. 56^b.)

ναφέρεται ἐπὶ τοὺς (haec ultima ἀναφέρεται etc. ex signorum descriptione huc traducta videntur).

(17) ἐλεήμονες ὅσοι γλαφυροὶ καὶ λευκόχροοι καὶ λιπαρόμαστοι καὶ τὰ ῥινία ἄνωθεν διεξυσμένοι· καὶ αἰεὶ δακρύνουσιν. οἱ αὐτοὶ οὗτοι καὶ φιλογύναιοι καὶ θηλυγόνοι καὶ περὶ τὰ ἥθη [...] ἔρωτικοὶ καὶ ἀειμνήμονες καὶ εὐφρεῖς καὶ ἔνθερμοι· τούτων δὲ σημεῖα εἴρηται (p. 808, 33—37).

Misericordem ex his intelliges esse: membrum esse debet γλαφυροῖς, cuius nominis significationem supra insinuavimus. coloris albi, nigris oculis, narium ex superiori parte tenuioribus. huiusmodi homines et ad lacrimas sunt faciles, mulieribus dediti, et edunt facilius sobolem feminam, moribus autem propemodum multiformes. Qui amoribus (moribus Ox., diversis moribus Leod.) est deditus ita intelligitur: memor esse debet, ingeniosus, calidus, oculos habere prope lacrimantes et prope palidos.

(19) Λάγνου σημα. λευκώχρως καὶ δασύς, εὐθείαις θριξί [quae deesse videntur, suppl. ex lat., cf. Pol. ep.] καὶ παχείαις καὶ μελαιναῖς· καὶ οἱ κρόταφοι δασεῖς εὐθείαις θριξί· λιπαρὸν τὸ ὁμ-

Λάγνου σημα. δασύς τῇ ὑπὲρ νη εὐθείας καὶ παχείας τριχας ἔχων· λιπαρὸν τὸ ὄμμα καὶ μάργον, σκέλη λεπτά καὶ νεύρωδη· καὶ ὅλος ὀφθαλμὸς δασύτης σκελῶν, γαστρός

Libidinosi id est intemperantes libidinum ita sunt: color albus, corpus hispidum, recti capilli. partes oris hispidae directis et solidis capillis et nigris. item tempora hispida si-

μάτιον καὶ μάργον (p. 808^b4—8).

καὶ ὁμμάτων λιπαρότης· καὶ τὸ ἀνεσπᾶσθαι τὸ γένειον πρὸς τὴν ῥίνα, καὶ περιφέρειαν κοίλην ἔχειν τὸν τόπον τὸν μεταξὺ τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ τοῦ γενείου, οἷον εἶχε Σωκράτης ὁ καλός (nota bene!). καὶ οἷς ὑγροὶ οἱ ὀφθαλμοί, οἱ τοιοῦτοι λάγνοι, καὶ οἷς ἡ φλέψ ἐν τῷ βραχίονι, καὶ οἱ ἡρινοὶ (sic. fort. νεύρινοι, cf. Ar. p. 810, 30) τὰς κνήμας.

milibus capillis. oculos habebunt pigriores humidos, crura tenuia nervis intenta atque hispida, ventrem pinguem, mentum reflexum, nares ita ut internares et mentum cava sit quaedam planities. et quibus vena in brachiis est, et qui in palpebris capillos raros et defluentes habent.

(20) φίλυπνοι οἱ τὰ ἄνω μείζω ἔχοντες καὶ γυνώδεις (corr. ὀγκώδεις. cf. Ar. 810^b 15) καὶ θερμοί, εὐεκτικὴν σάρκα ἔχοντες. [(21) ἄλλοι οἱ τὰ ἄνω μείζω ἔχοντες suppl. ex Pol. ep.] καὶ γλαφυροὶ τὰ εἶδη καὶ δασεῖς τὰ περὶ τὴν κοιλίαν (p. 808^b6—9).

λάλου σμεῖα. οἱ τὰ ἄνω μείζω ἔχοντες καὶ γλαφυροὶ τῷ εἶδει καὶ δασεῖς τὰ περὶ τὴν κοιλίαν. φιλύπνον σημεῖα. οἱ τὰ ἄνω ἔχοντες μείζω καὶ ὀγκώδεις (ed. male ὑπνώδεις) καὶ θερμοὶ καὶ εὐεκτον σάρκα ἔχοντες.

loquaces sunt qui superiores partes corporis multo maiores habent quam inferiores ab inguine, qui vultus habent [intell. γλαφυρούς] — superius autem expositum est hoc nomen (cf. sub ἐλεήμονες) —, qui ventrem hispidum habent.

(22) μνήμονες οἱ τὰ ἄνω ἐλάττωνα ἔχοντες καὶ γλαφυροὶ καὶ σαρκωδέστερα (p. 808^b 9—10).

quibus memoria viget superiores partes corporis minores habent, easdem etiam sicciore.

(23) φθονεροῦ σημεῖα. οἱ τὰ ἀριστερὰ μείζω ἔχοντες καὶ οἷς αἱ ὀφρύνες ἐπὶ τὰ βλέφαρα καθήκουσιν.

(cf. Arist. apud Anon. cod. Leod. f. 56^a).

His addenda est quae sequitur apud anonymum latinum cinaedi figura ad Aristotelem auctorem et ipsa pertinens, non ad Polemonem (q. v. p. 290 ἀνδρογύνου σημεία), licet ab Aristotelica descriptione, quae nimis nunc exilis habetur, mirum quantum recedat.

(9) Κιναίδου σημεία. ὄμμα κατακεκλασμένον· γονύκροτος· ἐγκλίσεις τῆς κεφαλῆς εἰς τὰ δεξιὰ, αἱ ποταὶ τῶν χειρῶν ὑπτιαι καὶ ἔκλυτοι, καὶ βαδίσεις διτταί· ἡ μὲν περινεύοντος ἡ δὲ κρατούντος τὴν ὀσφύν, καὶ τῶν ὀμμάτων περιβλήψεις· ὁλος ἂν εἴη Διονύσιος ὁ σοφιστής (p. 808, 12—16. cf. Anon. cod. Leod. f. 41^b).

Cinaedi aut quos quidam dicunt (album in cod. Ox., supplendum videtur ἀνδρογύνους) ita sunt: inclinato ad latus capite, coniunctis scapulis, qui extollunt calcanea, qui plerumque iunctos habent pedes, quum loquuntur qui glauciunt aliquatenus ut oves, qui narem suam respiciunt et qui narem digilis suis dirigunt atque fingunt, qui quod aut ipsi sputant aut alii sollicito calcant et obterunt, qui saepe inspiciunt partes eas sui corporis quas pulciores sibi habere videntur, qui frequenter subridet loquentes, qui vocem tanquam perfractam habent, qui supercilia seiuncta, qui demissum superius cilium ita ut inferius occupetur, quibus salientibus etiam scapulae prosiliunt, qui movent corpus ut mulieres, qui brachia perversa habent et qui tunicam circa lumbos tendunt, qui quum rident clamant et qui frequenter manus aliorum apprehendunt.

Sequuntur alia in Polemonis epitoma additamenta Aristotelica de signis (p. 302—5 Fr.).

1. Ὅσοις ὁ σπόνδυλος ἐξέστηκε κατὰ τὴν συναφὴν τοῦ τραχήλου, ὑβρίζεται. ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ὕς.
2. Οἱ τῶν χειρῶν τὸ κάτω τοῦ ἄνω προβεβλημένον ἔχοντες βλάβες μετέωροι (μωροί Ar.) ἀσθενεῖς μοχθηροί. ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ὄνους (Ar. p. 811, 24).
3. Οἱ τὴν ρῖνα ἄγαν πλατεῖαν (ἀκρόθεν παχεῖαν Ar.) ἔχοντες δειλοί (ἀναισθητοί Ar.). ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ὕς (p. 811, 29).
4. Οἱ τὴν ρῖνα ἄγαν βραχεῖαν (ἄκραν παχεῖαν Ar.) ἔχοντες φάθυμοι. ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς βοῦς (p. 811, 28), ἢ (vulg. Oἱ) τῶν ὀρνίθων τοὺς πλατυρύγχους.

5. [ΟΙ] τὴν [δί]να εὐθεΐαν ἔχοντες πρόγλωσσοι. ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ θῆλυ καὶ τὰς δῶνας (sic corrupte legitur. corr. χῆνας).
6. Οἱ τὴν δίνα βραχεΐαν καὶ σιμὴν ἔχοντες κλέπται καὶ λάγνοι. ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ἐλάφους καὶ τοὺς ἀγροίους ὧς (p. 811^{b2}).
7. Ὅσοις μυκτῆρες πεπταμένοι καὶ σιμοί, θυμῶδεις. ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος τὸ ἐν τῷ θυμῷ γινόμενον (p. 811^{b3}). Ἴδοι δ' ἄν τις καὶ ἐπὶ τῶν γεννάδων ἵππων.
8. Οἱ τὸ πρόσωπον σαρκῶδες ἔχοντες δάθυμοι. ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ θῆλυ καὶ τοὺς βοῦς (p. 811^{b4}).
9. Οἱ τὸ πρόσωπον ἄγαν ὀστῶδες (τὰ πρόσωπα ἰσχρὰ Ar.) ἔχοντες ἐπίπνοιοι (ἐπιμελεῖς) καὶ δειλοὶ (οἱ δὲ σαρκώδη δειλοὶ Ar.) καὶ ψυχροί. ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ὄνους καὶ πιθήκους καὶ ἐλάφους (p. 811^{b6}).
10. Οἱ τὸ πρόσωπον ἄγαν μικρὸν ἔχοντες κακοῦργοι. ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ὄνους.
11. Οἱ τὸ πρόσωπον μικροπρεπὲς ἔχοντες μικρόψυχοι ανελεύθεροι (p. 811^{b12} et ^{b8}). —

Reliqua ad Aristotelem nil pertinent.

Anonymi excerpta miscella ex Aristotelis
physiognomonicis.

(cod. Leod. 77 f. 54^a—57^b. cod. Oxon. Ashmol. 399 f. 10^b—12^a.)

Nunc repetenda sunt, ut supra proposuimus, quae proprie Loxus seu Aristoteles posuerunt vel aliter interpretati sunt, quamvis etiam locis suis aliqua adiunxerimus. quae enim Polemon dixit et consentanea sunt reliquis auctoribus propemodum prosecuti sumus.

Loxus tres oculorum colores optimos constituit . . . (f. 52^b—54ⁿ).

Aristoteles (811^{b34}) dicit, quum frons compressior fuerit ad caput, et nares in origine sua prope simae¹⁾ sunt, liberales esse et referri ad leonem. Idem dicit eos qui supercilia obducunt, pupillas

Ex glossis interlinearibus codicis Leodiensis: 1) *simae*: *depressae ut caprarum*.

autem superius tendunt atque omni vultu summisso sunt, esse quidem inhoneste blandos et referri ad canes. Idem (811^b38) dicit eos qui vultu omni tranquillo, pari modo blandos esse et hos ad | canes referri. f. 54^b Idem (811, 34) dicit, quibus origo narium tenuis est impudentes esse: referri ad speciem corvorum.

Aristoteles (811^b23) dicit promptos satis oculos inertes esse: referri hos ad asinos. Idem (812^b6) dicit oculos caprinos (sic L, rapinos O, οἰωνοί Ar.) libidini esse deditos: referri hoc ad caprum. Idem (812^b11) dicit, qui rotundiores oculos splendidosque gerunt insatiabiles esse veneris, ut galli.

Aristoteles (812^b24) dicit animosos eos esse quorum post primam iuventutem genae duriores et nudae sunt, extimum autem mentum barba est obsitum. Idem (813^b5) dicit eos qui voce ita intendunt ut proxime caprino balatu eam exasperent, furiosos esse in venerem: referri hoc ad capras.

Aristoteles (811, 17) dicit insidiosos qui brevem habent cervicem tanquam si infulciat²⁾ cetero corpori, et quibus subsannatio vel aspiratio est narium et concussio prima | vultus ac reducti oris, ut in f. 55^a risu solet fieri vel certe quum indignatione concepta sermone utimur: ut est ille sermo (ut Vergilius O) in bucolicis (8, 30) «Mopse, novas incide faces: tibi ducitur uxor. sparge, marite, nuces: tibi deserit Hesperus Oetam». et status oris vel motus corporis esse dicitur hoc vultu, qui³⁾ frequentes sunt absque indignatione. igitur Aristoteles prohibet contingere ea loca⁴⁾ quae non oportet (sic in utroque cod.). Idem (812^b34) dicit, quotiens torus in fronte est superpositus (-tis L) superciliis, inquietos esse ac furiosos.

Aristoteles dicit eos qui colorem varium habent tanquam lente⁵⁾ aspersum, vitam turpem facta turpia exercere, tam mulieres quam mares. Idem dicit imperitos ac rusticos esse qui quum incedunt brachia inferunt et immoderate commovent et qui calcaneis innituntur. Idem dicit eos quibus parvum est veretrum atque siccum mulieribus esse | deditos, et quibus etiam quum non intenditur rectum est, et qui f. 55^b feminis proximos habent vultus et ceteram corporis speciem. masculis autem esse deditos⁶⁾ qui corpore et vultu sunt virili, et qui alterum ex oculis habent glaucum. ita et de mulieribus dicit, mulieres coire cum

2) infulciat: incumbat. — 3) qui: status vel motus. — 4) ea loca: ut culi cunni et talium. — 5) lente: lens. lentis. genus leguminis. — 6) masculis autem esse deditos: nota sodomiticos.

mulieribus quarum species est muliebris, masculis autem magis deditas quae⁷⁾ magis ad virilem speciem respondent. Qui virilia habent magna laneaque⁸⁾ stolidi sunt. Idem dicit eos qui quum ambulant calcaneis introrsum pedibus autem forinsecus conversis incedunt posteriora⁹⁾ sectari. Idem dicit a tentantibus se facilem¹⁰⁾ esse qui in alios turpis est, qui vultum gerat femininum, et qui nigrum quod est intra oculum aliquanto pinguius habeat, et qui laevum oculum glaucum gerat.

Aristoteles dicit sensibus esse eos tardiores quorum crura in-
f. 56a curva sunt, quos | certum est detractatione potius delectari: sunt enim otiosi homines convenientes ad locum certum ineptisque narrationibus studentes. Et stolidos Aristoteles dicit esse quibus aures magnae et ad vultum conversae sunt pedesque in modum falcium recurvi, quorum voci insonant nares, et quorum lacerta tumida sunt ac recurva, et quorum genua introrsum retracta sunt. Idem dicit colorem plumbo similem et qui distinctus est maculis rotundis omnemque sordidum colorem cutemque crassam ac rugosam, rotundum ventrem et prominentem, quibusque caro durior est, et quibus surae crassae atque nervosae sunt, et quibus vultus naresque crassae sunt: stoliditatis omnia haec esse indicia. Deinde Aristoteles (= Ar. in epit. Polem. 2, 20) dicit invidios esse qui sinistras partes maiores habent, et quibus super-
f. 56b cilia ad oculos detracta sunt. Idem (811, 26) dicit, | ubi ea pars quae supra gingivas et oram labii superioris est eminet, id est medietas eius spacii quae inter nares est oramque labii superioris (haec inde ab id est om. Ox.), maledicum designari. Idem (808, 32 cf. Ar. in Pol. epit. 2, 16) dicit maledicos esse quibus labium altum superius est, vultus pronior hispidus subrubeus. Idem dixit suras quum retractae sunt ad genua vel suffragines indicare hominem qui ad coitum facilis sit et velox.

Aristoteles (810, 35) dicit femur quum nimia carne circumdatum est femininum potius videri, siccis solidisque ossibus virtuti assignari. Idem (812^b13) dicit quum hispida nimium sunt femina et curva, pronos in venerem ostendere: refertur hoc ad capros. Idem (810^b1) dicit nates sicciore viriles esse, nates amplis carnibus effeminatum ostendere, nates autem tanquam abscisas malignitatis esse signa: refertur hoc ad ursum et simium. Idem (cf. Ar. 808, 31 γαλεργκῶ-

7) cod. Leod. legit vel quae cum falsa explicatione: sc. illis rebus.
— 8) lanea: mollia. — 9) posteriora: canino more. — 10) facilem: ad agnoscendum.

ves) dicit | pantomimis et aleae deditos esse qui brachia ab humero f. 57^a usque ad cubitum (ita O, caput male L) breviora habent quam est spatium ab humero usque ad caput summum. Isdem (codd. male Idem) vitiis attineri dicit eum qui femina parva, crura autem habet longiora. Idem dicit tristes esse quibus vultus omnis rugosus est.

Aristoteles (813^{b7}) dicit parva corpora velocia. (813^{b11}) quum gilur sicca caro est in parvo corpore colorque calidus (codd. candidus), inefficacem esse: (813^{b16}) quum vero magno corpori caro mollis est vel color est frigidus, inefficaces sunt. color autem calidus niger est, subniger, ignitus, rubeus: color frigidus albus est: medius inter nigrum et pallidum habetur. et calidi coloris signum, ut supra dictum est, meridianae plagae, frigidi septentrionali attributum est. rursus (813^{b20}) quum corpus parvum molli carne circumdatum est | et colo- f. 57^b rem ex frigidioribus sortitum est, facile perficit coepta et est efficax: (813^{b23}) corpus autem magnum quum sicca carne circumdatum est et colorem ex calidioribus sumpsit, efficax est vigetque sensibus.

Haec sunt quae apud Loxum et Aristotelem notanda esse credidimus, quae etiam a Polemone vel non dicta vel aliter dicta esse perspeximus. in ceteris enim propemodum omnibus hi tres auctores sibi consentiunt.

Quae supra iam locis suis pauca adiunxerat haec sunt Aristotelis:

1. (cod. Leod. f. 38^a): *Aristoteles* huiusmodi oris homines id est concavi (cf. Polemo p. 252 = Ad. 400: στόμα κοῖλον καὶ ἔμβο-
θρον) libidinosos magis ostendit.
2. (cod. Leod. f. 41^b): *Aristoteles* (808, 13) etiam ad dexteram partem declinationem capitis cinaedis attribuit.
3. (cod. Leod. f. 47^a): *Aristoteles* addit etiam hos esse versutos qui habent inflexa supercilia, sicut sunt in personis senum comi-
corum.

[De Ar. f. 46^a citato in ipsa huius de physiognomonia opusculi editione dicetur.]

Addenda.

Ad p. 3 not. : de auctore tertii rhetoricorum cf. nunc Sauppe: Gött. Nachr. 1863 p. 72.

Ad p. 10: nuper quum schedulas meas Mediolanenses perlustrarem, sero adverti hanc ipsam Hesychii vitam haberi in cod. Ambros. R 117 sup. ch. s. XV, cum Hieronymi expos. in Ar. metaphysica, Barlaami logica aliisque. incipit *Ἀρ. υἱὸς νικομάχου καὶ φαιστιάδος. ὁ δὲ νικ. ἱατρός* ... des. *περὶ μεθόδου*. ad finem adiecti sunt iidem quatuor versus de Aristotele qui apud Menagium, atque idem etiam titulus est: *Ἀρ. βίος καὶ συγγράμματα αὐτοῦ*.

Ad p. 22: delendus est titulus *ἄστρονομικόν* no. 43. v. infra ad p. 254.

Ad p. 39 (fr. 11): hunc Syriani locum quem ego tacite (*σύνεσιν* pro *σύνθεσιν* etc.), dedita opera nuper correxit Bernays: Rhein. Mus. N. F. 18, 140.

Ad p. 43: hic fortasse inserendum erat fr. (15a) sedis incertae 170 de mundi principio uno (p. 185).

Ad p. 61 (fr. 37): de Eudemi fragmento Plutarcho post Bernaysium cf. Sauppe: Philologus XIX, 580.

Ad p. 66 v. 19: cf. fr. de Pyth. 9, non 8. ita et postea in numeris fragmentorum citandis nonnunquam peccatum est. nam quum seriem fragmentorum numerosque appositos varie postea mutarem, numerorum in ipso textu corrigendorum hic illic oblitus sum. ita p. 103 v. 17 citandum erat reip. Athen. fr. 19, non 18 — item p. 155 v. 27 Syracus. polit. fr. 5 (id est polit. fr. 200), non 6 — p. 230 v. 11 π. *δακ.* fr. 15, non 11.

Ad p. 89 v. 3: nisi potius *Ἐκπῶλον* sinxit ipse Photius *Ἐκπῶλου* putans ea quae essent *ἐκ Πῶλου*: cum enim similiter saepe in indice illo peccasse notum est.

Ad p. 115 (fr. 86): cf. Spengel, die Herculaneischen Rollen: Philologus Suppl. t. II p. 513.

- Ad p. 156 (fr. 128): hoc scholium, quod ipse in codice Veneto quum alteram partem a Villosiono omissam exscriberem, festinans relegere neglexi, ex codice olim dedit Mehler: Rhein. Mus. N. F. VII 1850 p. 145. cf. etiam R. Wachsmuth, de Aristot. studiis Homericis. Diss. inaug. Berol. 1863 p. 36. unde hoc potissimum notandum est in codice revera scribi καὶ εἰ μήτις ἔλεγε, non μάρτυς ἔλεγε sicut male (ut saepe) legit Villosion. itaque sic legitur: διατί ὁ Κάλχας εἰ (corr. ὁ, ut recte Wachsmuth) μὲν οὐδὲν ἦν τέρας τὸ γενόμενον . . . οὐκ ἔδει δὲ ἀναμνήσαι· εἰκὸς γὰρ ἦν ὑπολαβεῖν καὶ εἰ μήτις ἔλεγε. καὶ (κἂν corr. W.) τότε ἀξίως ἔλεξε τοῦτο, (ἠπόρηται scil.) ὅτι οὐδὲ ἀπέδωκεν ἂν εἶη (corr. ἂ ἀνύει vel ἂ νοοίη vel ἂ ἂν εἶα vel tale quid: non sufficit enim τί ἂν εἶη, ut W.) τὸ τέρας . . . βραδύτης (βραδυτήτος habet cod.) σημεῖον . . . ἐλήφθη δὲ ἐν (non οὖν, ut Vill.) ἔτεσιν ἐννέα . . .
- Ad p. 185: fr. 170 videtur esse dialogi de philosophia. cf. supra ad p. 43.
- Ad p. 201 (fr. 182): Hieronymi haec sunt quae in multis mediæ aevi codicibus feruntur seorsim scripta (vel inter *sententias philosophorum*, velut in cod. Leod. 77 sec. XII f. 3) *Enigmata Aristotilis*. ceterum pro quinto hoc est in Leodiensi: *Cum profectus fueris, retro ne respicias. id est proficiens in bono ne deficias.*
- Ad p. 224 v. 26 (fr. 190): pro ὑποπλάσθῃ legendum videtur ὑποπιεσθῇ (al. ὑποπιασθῇ).
- Ad p. 248 (fr. 232 s. 11): facilis si litterarum quidem ductus respexeris (quanquam ita sane oritur urbs mediterranea quaerenti maritimam) huius loci emendatio fuit, quam sero vidi: Ἰάπυξ. οὗτος ἐν Τάραντι Σκυλλητίνος ἀπὸ χωρίου Σκυλλητίου, κατὰ (δὲ) Δορύλαιον τὸ Φρυγίας . . . , ὑπὸ δὲ τινων παραγγίτης etc. scriberem κατὰ δὲ Δορύλαιον Φρυγίας ut venti nomen esset Φρυγίας, si nomini conveniret venti meatus: id quod non est. deest igitur nomen venti.
- Ad p. 254 (fr. 236 et 237): de his fragmentis v. infra ad p. 285. titulus XLIII plane delendus est.
- Ad p. 277 fin. alter zoicorum titulus quo utitur Apuleius ἀνατομαὶ levi-ter mutatus (περὶ ζώων ἀνατομῆς) reperitur apud eundem Apuleium (de magia 36), cuius verba (quae tantummodo citavi p. 312) quum Graeca ipsa verba revera extent in codice archetypo Florentino 68, 2 (Hildebrandi enim testimonium ad p. 523 positum et hic et infra ad p. 533 gratiose mihi nuper confirmavit Gustavus Krueger futurus Apuleii editor. Graeca eadem in altero etiam esse Florentino 29, 2 idem addidit), digna sunt quae adscribantur: . . . pro tua eruditione legisti pro-

fecto Aristotelis περὶ ζώων γενέσεως περὶ ζώων ἀνατομῆς περὶ ζώων ἱστορίας multiiuga volumina, praeterea problemata innumera eiusdem, tum ex eadem secta ceterorum, in quibus id genus varia tractantur. quae tanta cura conquisita si honestum et gloriosum illis fuit scribere, cur turpe sit nobis experiri? praesertim quum ordinatius et cohibilius eadem Graece et Latine adnitar conscribere et in omnibus aut omissa anquirere aut defecta supplere.

Ad p. 285: ante titulum περὶ ὀρνίθων inseras haec:

(254 a)

Apud Solinum de Africa eiusque belluis narrantem Aristotelis mentio a Plinio aliena reperitur inter ipsa Pliniana, quam quum antea sprevissem, nunc ubi monente Trendelenburgio diligentius quaesivi, ad ipsa etiam zoiica Pseudaristotelis referendam esse existimo, utpote eius partis quae erat περὶ τετραπόδων unicum quod extet fragmentum:

Solinus c. 27, 12: *verum, ut ad Africam redeam, interna eius plurimae quidem bestiae sed principaliter leones tenent: qui, ut Aristoteles perhibet, soli ex eo genere quod dentatum vocant vident prolinus atque nascuntur.*

etenim observationis huius ratio qua μόνον leonem id proprium habere auctor narrat quod e. g. de elephante etiam expressis verbis Aristoteles posuerat (h. a. G, 27: βλέπει εὐθὺς γεννηθεῖς), zoicorum scriptorem redolet grammaticum, quem unica talia venari solitum in multis fragmentis deprehendimus. cuius operis praeter Athenaeum vestigia multa gerunt Plutarchus et Aelianus (item Oppianus etc.) qui scientiae Aristotelicae compendiis ubique nituntur, non ipso Aristotele. quauquam hic quoque eadem manet dubitatio quam tetigi p. 277. quaeritur enim, quum plures extiterint de natura animalium ex Aristotele epitomae, utrum ad Aristophaneam aliasve referenda sint ea quae Aristotelis dicuntur quidem, non tamen leguntur apud Aristotelem, an ad hanc de qua agimus ignoti cuiusdam grammatici epitomam, quae sub ipso solo nomine Aristotelis antiquitus ferebatur, eam scilicet quam citant Athenaeus et Apollonius et Apuleius, id est ad libros ἀνατομῶν. Aristotele enim excerpto non ipso Aristotele plurimi veterum scriptores usi sunt, nec magis Plinius etiam qui Varronem Nigidium Trogum Fabianum Mucianum similibusque verba Latina exscripsit compilatorum omnium imprudentissimus atque levissimus*), ipsius unquam Aristotelis Graecos libros adhibuit: ad fontem enim

*) qui quomodo librorum quos legerat fragmenta excerpta postea consuere solitus sit, docere potest hoc exemplum:

recentiorem quem praedatur, non ad Aristotelem neque ad ipsius operam, pertinent verba compendium librorum Aristotelis de animalibus praefautis I. VIII s. 17, 43: *Aristoteles* (de Icaena scil.) *diversa tradit, vir quem in his magna secuturus ex parte praefandum reor. Alexandro magno rege inflammato cupidine animalium naturas noscendi delegataque hac commentatione Aristoteli summo in omni doctrina viro, aliquot milia hominum in totius Asiae Graeciaeque tractu parere iussa, omnium quos venatus aucupia piscatusque aiebant quibusque vivaria armenta alvearia piscinae aviaria in cura erant, ne quid usquam genitum ignoraretur ab eo* (quam eandem ineptam fabulam atque e sola coniectura natam in Graecis vitae eius narrationibus tradi notum est). *quos percontando quinquaginta ferme volumina illa* (Aristotelis scilicet et Theophrasti aliorumque quae pseudepigrapha circumferrentur apud Alexandrinos) *praeclara de animalibus condidit. quae a me (!) collecta in artum cum iis quae ignoraverat (!) quaeso ut legentes boni consulant, in universis rerum naturae operibus medioque clarissimi regum omnium desiderio cura nostra breviter peregrinantes. is ergo tradidit Icaenam* etc. en ipsa verba Graeci auctoris quae Plinius temere repetit, en ipsam Graeci cuiusdam περὶ ζώων opusculi praefationem, quam loco ineptissimo suis inserit mediisque rebus quae principii essent ipsique de leone disputationi!

Iam vero quod ad Solinum, qui praeter Plinium quem recoquit ex aliis etiam seculi primi auctoribus Latinis eisque qui ipsi Plinii fontibus uterentur nova haud raro addidit aut novos saltem testes quos Plinius

Plin. VIII s. 19, 48:

Solinus c. 27, 16:

credit Libya pervenire intellectum ad nec a misericordia separantur (leones) eos (leones sc.) precum. captivam certe . . . Gaetuliae etiam mulieris nomen Gaetuliae reducem audiavi multo- Iubae libris comprehensum est, rum in silvis impetum a se mitigatum quae obtestata occurrentes feras in- alloquio ausae (sic) dicere se feminam punis rediit. profugam infirmam supplicem animalis omnium generosissimi ceterisque im- perantis, indignam eius gloria praedam.

audiavi scil. ego Iuba, non ego Plinius! — similiter vel Plutarchus saepe (ἐτι νῦν i. e. aetate eius auctoris cuius narrationem repetit), de quo in superioribus passim monui (qualis recentiorum scriptorum vel illustrium incuriae hoc indico exemplum Plinio commune cum Plutarcho lapidis κατὰ τὰ Περσικά sec. Strabonem atque Anaxagorea aetate a coelo delati εἰς Ἀλγὸς ποταμούς, quem proelii celeberrimi postea praesagium fuisse voluerunt: qui lapis etiam nunc ostenditur (Plin. 2, 59), δέ- κνται ἐτι νῦν (Plut. Lys. 12).

omiserat *) et Varroniana nescio unde desumta, — cum eo de leonis catulis consentiunt qui eodem aperte fonte utuntur de Aegyptiis narrante quique ex Aegyptiorum sententia venerabilem esse leonem produnt utpote soli sacrum Plutarchus qu. conv. 4, 5, 2: τὸν λέοντα τῷ ἡλίῳ συνοικεῖ- οὔσιν (sc. Αἰγύπτιοι) ὅτι τῶν γαμψωνύχων (en *dentatum* genus Solini!) τετραπόδων βλέποντα τίκτει μόνος — et qui Democritum testem citat Aelianus n. a. 5, 39: λέγει Δημόκριτος τῶν ζώων μόνον τὸν λέοντα ἐκ- πεπταμένους τίκτεσθαι τοῖς ὀφθαλμοῖς (sequuntur similia apud utrum- que de somno leonum vigile). itaque si eadem quae Democriti libri Ale- xandriῆni apocryphi habebant, in Aristotelis compendium intulit Alexan- drinus Zoicorum auctor (huic sane ita similia sunt quae ponit Solinus, ut vix credam hunc suo solo errore — quae quidem una relinquitur con- iectura — Democriti nomen commutavisse cum Aristotele), iam perspi- ciemus rivulorum naturam quibus oceanum augebat iste. nam Aristoteles quidem non solum simile nihil de leone habet μυθολογούμενον, sed con- trarium asserit, sicut τὰ πλείστα σχεδὸν τῶν πολυσχιδῶν vel σχεδὸν πάντα, leonem τυφλὰ τίκτειν de gen. an. 4, 6. 774^b13—16. cf. h. a. 6, 33. 580, 4 (cf. quoad singula animalia de canibus h. a. 6, 20. de leporibus 6, 33. de lupis 6, 35. de panthera et thoibus 6, 35). atque ex Aristotelis epitoma idem non solum tradit Plinius 10 s. 83 sed ubi puriore fonte uti- tur (qui ex alio fonte contrarium asseverat) Aelianus 4, 34.

Itaque si verisimile est narrationem illam de leone quam reddunt Plutarchus et Aelianus, ad Zoica pseudaristotelica recte referri cum So- lino, ad eandem disputationem pertinere videbitur cuius partes essent quae supra de leone ex Aeliano item posui fr. 236 (λέων δὲ μόνος etc.) et fortasse etiam fr. 237 (Plinii): de quibus aequè olim dubitavi. iam igitur prorsus repudiandus est quem ex coniectura posui titulus XLIII: Ἀστρονομικόν.

Ceterum, quod nulla hic interest, Solini locus in *plerisque libris non habetur*, in *aliis extat*, ut ait Salmasius exercit. Plin. f. 229^c (ed. Traj. 1689), atque in *optimo codice Pauli Petavii senatoris Parisiensis haec verba ad marginem adscripta erant*, ut monuit me v. cl. Iosias Mercerus.

*) maxime in c. 1 et 2 ubi de Italia. cf. e. g. auctorum Latinorum testimonia Gellii 1, 8. Varronis 1, 17. 7, 12 (cf. Plin. 2, 231). 7, 27 (cf. Plin. 2, 230). 11, 7. 11, 30. 19, 3. 27, 4. Bocchi 1, 97. 2, 11. 2, 18. Cato- nis 2, 2. 2, 8. Sextii 2, 8. Antonii 2, 11. Liciniani 2, 11 et Granii 2, 40. Cosconii 2, 13. Heminae 2, 14. Caelii 2, 28. Crispi 3, 4. item plurium Cincii Pictoris Lutatii etc. 1, 21.

Ad p. 317 *περὶ μαλακίων* cf. Herm. Aubert, die Cephalopoden des Aristoteles (Zeitschrift für wissenschaft. Zoologie XII. 1862. p. 372—408).

Ad p. 328 col. 2, ubi citatur Plinius 8, 83: *mutae sunt (ranae) etiamnum in Seripho insula, caedem alio translatae canunt, quod accidere et in lacu Thessaliae Sicandro (sic) tradunt.* corrige sic: *Nicander tradit* vel etiam lenius *Nicandro tradunt* (quantum hoc quod historico conveniat qui referat quae *φασίν*, minus convenit poetae). Nicandri enim mentio, qui in indice auctorum libri octavi reperitur post Archelaum (cit. 8, 81), sic Plinio restituitur nunc desiderata. narraverit autem Nicander de ranis Thessaliae in libris *ἐπεποιουμένων*.

Ad p. 395 v. 14: immo quadraginta quinque, non quatuor. delendi enim sunt unci, quibus p. 405 *Λοκρῶν* reip. num. 36 inclusus est.

Ad p. 401 v. 8: ad Aristotelem fortasse eiusque politiarum opus celeberrimum a Latino quodam auctore sive conversum sive excerptum spectat hic Symmachi locus in epist. III, 11 ad Iulianum (ed. Io. Ph. Parei Neap. Nemetum 1617 p. 113): *non silebo alterum munus opusculi tui, quo prisca cuiusque reipublicae* (in margine haec adnotat editor: *ita mss. Fuld. Bertin. Bess. et Iur.* cf. ed. lac. Lectii S. Gervasii 1601, ubi in textu male sic *quo priscam rempublicam civitatis huius*, in margine autem *v. c. rempublicam cuiusque*) *ex libro Graeco in Latinum transtulisti. arma ab Samnitibus, insignia a Tuscis, leges de lare Lycurgi et Solonis sumpseramus: tuus nobis posthaec addidit labor peregrina monumenta quae iam sui nesciunt. nunc vere civitas nostra populorum omnium parens facta est: docere potest singulos antiquitates suorum.*

Ad p. 470 v. 33 (fr. 451): legendum est cum Pflugkio *μικρὸν δόρον* pro *μακρόν*. cf. Schol. in Eurip. ed. Dindorf. Oxon. 1863 t. I p. 29. Hesych. s. *σχέδιον*, *σχέδια*.

Ad p. 472 v. 10 (fr. 454) *πρὸς ἡμᾶς διόσκορον*: desideratur vocabulum quod exprimat *τὸν διαπορθμεύοντα* (cf. v. 21 et *intulisse* v. 25) potius quam *τὸν διδάσκαλον*: at nihil invenio (*διάστολον*?).

Ad p. 516 v. 22 (fr. 521): eu accuratissimum huius scholii ex codice Reh-digerano (Vrat. A) apographum, quod debeo amicitiae operaeque Eduardi Lübbert nunc Vratislaviensis:

Διαγόρα νικήσαντι τὴν οὐδ' Ὀλυμπιάδα. τοῦτον δὲ τὸν διαγόραν οἱ ῥόδιοι ἔρμου παῖδα φασί. πορευομένην γὰρ τὴν μητρὶ (sic) αὐτοῦ εἰς ἀγρὸν καὶ ἀναπανομένην πρὸς ἔρμῳ τινὶ μιγῆναι τὸν θεὸν ἐκ τούτου γενέσθαι τὸν διαγόραν. περὶ τοῦ διαγόρου εἶπε μὲν καὶ ἀριστο-

τέλης. καὶ ἀπόλλας μαρτυροῦσιν ὅτι θυῶν (sic pro δ) πηγῶν καὶ γ ἦσαν δακτύλων ἡνέωχε (sic) δὲ καὶ δαμάχhton υἱὸν πρεσβύτατον τῶν παιδῶν. τετράπηχυν τὸ μέγεθος. τοῦ πατρὸς ἐλάττονα ἔ δακτύλων. ἔσχε δὲ καὶ ἄλλον ἀδελφὸν ἀκουσίλαον. θυγατέρων δὲ υἱοὺς εὐκλεέστατον. καλλιάνακτα καὶ πεισίρροθον. οὗτοι δὲ πολλὰς νίκας ἐκ τῶν ὀλυμπίων ἔσχον δέκα. ἐκ πυθίων δὲ ἔφη ὅτι παῖδες τούτων διαφόρους ἀγῶνας νικήσαντες καὶ περιβαλόντες τὸν ἀδελφὸν διεξήλθον μακαρίζόμενοι. ἀφ' οὗ ἡρακλῆς συνέθηκε τὸν ἀγῶνα μηδενὶ πω τοιαῦτα συμβῆναι. ὥστε καὶ τὸν πατέρα καὶ τοὺς υἱοὺς ὀλυμπιονίκας γενέσθαι ἢ θυγατὴρ καὶ τούτου ἦλθεν εἰς τὰ ὀλύμπια ἢ ὄνομα καλλιπάτρει. ἐκωλύετο δὲ ὑπὸ τῶν ἑλλανοδίκων γυνὴ οὕσα θεωρῆσαι τὰ ὀλύμπια. ἡδὲ ἡδὲ (sic) οὐχ ὁμοῖα ἔφη εἶναι ταῖ (sic) ἄλλαις γυναιξίν. ἔσχε γὰρ καὶ τὸν πατέρα διαγόραν καὶ τοὺς τρεῖς ἀδελφοὺς ὀλυμπιονίκας. δαμάγητον. δωρέα. ἀκουσίλαον. καὶ ἔ α δελ^ΕΕ παῖδας εὐκλεα. καὶ αὐτῆς υἱὸν πεισίρροθον. καὶ τούτων εἰκόνα εἶναι ἐν ὀλυμπία οἱ ἑλλανοδίκαι. αἱ δὲ ἡσθέντες συνεχώρησαν αὐτῇ θεωρεῖν:

Ad p. 559 did. 4 (leg. κατὰ ὀλυμπιάδα ὀγδοηκοσὴν πρώτην ἔτει α) et 5 (leg. ὀλυμπιάδος πε ἔτει β, cf. cod. A. Vat. 909) — vid. Schol. in Eurip. ed. Dindorf. IV, 86.

Ad p. 595 (fr. 606): quod in vita Marciana legitur sic supplendo corrigit Robbe: ἐπεὶ δὲ τὰ αὐτὰ καθήκοντα οὐκ ἦν πολλῇ καὶ ξένῳ. ait autem in imagine codicis scribi τὰ αὐτὰ καθήκοντα, quod ego quidem (16 Maii a. 1857 quum vitam hanc ex codice Marc. 257 Venetiis describerbam) non enotavi: verum paulo post in verbis quibus ipsis finitur pagina τὸ Ἀθήνησι διατρέβειν ἐργῶδες vocabulo Ἀθήνησι subscriptum legitur αὐτά.

Ad verba auctoris de Nilo p. 639: *videntur enim aquae factae per tempora haec a cane usque ad arcturum nullae et abundanter, hieme autem nullae. et fluctus nutriuntur, cum crescunt in ipsis. et propter hoc simul annualibus (i. e. etesiis) advenit fluvius: isti enim nebulas maxime ferunt in regionem et quicumque alii venti sunt aestivales ante hos. quibus offendentibus ad montes defluunt aquae ad stagna per quae fluit Nilus.*

cf. Ptolemaeus geogr. IV, 8, 3: τοῦτον μὲν οὖν τὸν κόλπον περιουκοῦσιν Αἰθίοπες ἀνθρωποφάγοι, ὧν ἀπὸ δυσμῶν διήκει τὸ τῆς Σελήνης ὅρος, ἀφ' οὗ ὑποδέχονται τὰς χιόνας αἱ τοῦ Νεῖλου λίμναι (cf. ib. IV, 7, 123: εἰτα καθ' ὃ ἐνοῦται ὁ Νεῖλος ποταμὸς ἀπὸ τῶν ῥεόντων ποταμῶν ἐκ τῶν ὑποκειμένων δύο λιμνῶν).

itaque quod nuper demum de reperta Nili origine nuntio allato

primos vidisse accepimus Anglos duos Speke et Grant, hoc primorum iam Ptolemaeorum aetatis florentissimae inventum fuit mox ingruente denuo barbarie obscuratum. etenim sicut posteriorum fere auctorum atque Romani imperii litterae omnes priorum Alexandrinorum copiis nutriuntur qui per duo paene ab Alexandri morte secula novo cum ipsa scientia studiorum ardore oborto ipsi speculati inquisiverant, ita quod de Nili stagnis tradiderant Theophrasti aequales (inter quos auctor de Nilo Pseudaristoteles) Ptolemaeus post quinque fere secula repetiit ignaris iam hominibus et mirantibus: quibus diu renatum erat problema illud de Nilo abhinc denuo ad haec nostra tempora celeberrimum, quod οὐκ ἐστὶ πρόβλημα erat Aristotelis discipulis (cf. supra fr. 229), quod procul abire iusserat Eratosthenes ita locutus οὐδὲ ζητεῖν χρῆναι αἰτίαν τῆς αὐξήσεως τοῦ Νείλου, σαφῶς καὶ ἀφικομένων τινῶν εἰς τὰς τοῦ Νείλου πηγὰς καὶ τοὺς ὄμβρους τοὺς γινομένους ἑωρακώτων.

Ad p. 622: inter dubia exhibendus erat (13a) (quamvis ter recurrat nomen Aristotelis errore quodam positi — cf. in simili causa paulo ante citata Eratosthenis auctoritas 3, 28) geminus locus Sexti empirici adv. math. 3, 57 (et adv. dogm. 3, 412): ἀλλ' ὃ γε Ἀριστοτέλης . . . φησὶ μὴ ἀδιανύητον εἶναι τὸ ὑπὸ τούτων (sc. τῶν γεωμετρῶν) λεγόμενον μῆκος ἀπλατές, ἀλλὰ δύνασθαι χωρὶς πάσης περισκελείας εἰς ἐννοιαν ἡμῖν ἐλθεῖν. ἴσῃσι δὲ τὸν λόγον ἐπὶ τινος ἐναργεστέρου ὑποδείγματος καὶ σαφοῦς. τὸ γοῦν τοῦ τοίχου μῆκος, φησὶ, λαμβάνομεν μὴ συνεπιβάλλοντες αὐτοῦ τῷ πλάτει, διόπερ ἐνέσται καὶ τὸ παρὰ τοῖς γεωμέτραις λεγόμενον μῆκος χωρὶς πλάτους τινὸς ἐπινοεῖν, ἐπεὶ περ ὅψις τῶν ἀδήλων ἐστὶ τὰ φαινόμενα, πλανώμενος ἢ τάχα κατασοφίζομενος ἡμᾶς . . . προὔκειτο δὲ τῷ Ἀριστοτέλει παραστήσαι οὐχ ὅτι τινὸς πλάτους ἀμοιρεῖ τὸ κατὰ τοὺς γεωμέτραις λεγόμενον μῆκος, ἀλλ' ὅτι παντὸς ἐστέρηται πλάτους· ὅπερ οὐκ ἀπέδειξεν. pertinuisse enim haec ad dialogum de bono (fr. 23a) vix equidem crediderim.

† Dum haec ultimarum paginarum Addenda imprimuntur, editur novum Bernaysii opusculum (Die Dialoge des Aristoteles. Berl. 1863), quod ut fere solent scripta Bernaysiana, etsi summam rei quam tuetur gnaro non probet, tamen et expositionis artificio et inventorum novitate quodammodo delectat. in quo quum vulgaris atque antiquitus receptae de titulorum Alexandrinorum auctoritate opinionis quae nullo fundamento nititur patronus ille extiterit, ita ut meum quidem librum olim editum nec legisse totum videatur neque intellexisse nec novam de litterarum Peripateticarum historia sententiam rerumque momenta recte aestimasse,

insunt tamen quae meis post Addenda addam haec quae statim sequuntur. ipsa autem fabulae Bernaysianae commenta atque lenocinia nihil moror: sibi enim quisque scribit.

De exotericis sermonibus quos vocat Aristoteles quibusque ipsius eum dialogos citasse praeter veri speciem fingit Bernays — hoc enim totius disputationis debile sane fundamentum est — ego nihil muto (cf. de Ar. libr. p. 104 sq. supra p. 25): significantur enim scholae Platonicae sermones quales de certis philosophiae locis habebantur multorumque etiam scriptis dialogis editi erant, Platoniorum igitur disputationes omnibus qui philosophiae operam darent notae, non Aristotelis dialogi (διοριζόμεθα polit. 3, 6 ut notum illud in metaphysicis τίθεμεν τὰ εἶδη et similia Bon.* p. 109). atque hac quidem ratione iidem sane sunt (id quod l. c. exposui) οἱ ἑξωτερικοί, οἱ ἐν κοινῷ γινόμενοι, οἱ κατὰ φιλοσοφίαν λόγοι, eadem τὰ ἐγκύκλια φιλοσοφήματα, ex eisdem denique — sic enim me ipsum libenter et corrigo et suppleo, cf. de Ar. l. p. 109 et supra p. 79 — qui ipso verbo *editi* dicuntur poet. c. 15 οἱ ἐκδεδομένοι λόγοι de poeticis Platoniorum.

Nec magis in ceteris quae olim scripsi, praeter levicula quae in hoc opere partim tetigi, vel nunc video quod corrigam, duobus fere locis exceptis qui maioris momenti sunt, de mirabilium libro altero de quo accuratiora dixi supra p. 280, altero de Pseudoplutarcheo illo pro nobilitate, cuius in superioribus mentionem nullam invenies. haecitationes enim illas de libri huius origine aliunde natas atque nimis confidenter olim contra Wyttenbachium (qui rectum recte dixit p. 970. cf. 962) prolatas, dudum ipse reieci qui bene noverim Plutarchi hoc *pro nobilitate libri fragmentum* Arnoldo Ferrono Burdegalsensi regio consiliario interprete non ab ipso quidem Ferrono, at ab Italo quodam philologo seculi XV (quo de nobilitatis celebri hoc argumento scripserant etiam Poggius et Platina) ex Stobaei codicibus vulgaribus qui auctorum nominibus (sicut in editione Trincaveliana) saepe carerent (ita 88, 2—11. 13. 86, 25. cf. Ps. Plut. c. 15. 14. 18), Graece compositum atque consutum fuisse, quod quasi genuinum setum Latine vertit Ferronus (Lugd. 1556) sicut alios libros Plutarcheos*), quorum exemplaria**) amico partim debuisset

*) contra Coloten L. 1555, eroticum et de Ei L. 1557. cf. Catal. bibl. Thuanæ 1704. II p. 8, Fabric. B. G. 5, 225. 224. 221. quas versiones collectas habes in Plut. operum moralium ed. lat. Par. 1566 t. III. de aliis cogitavit cf. Comm. in consuetud. Burdigal. L. 1585 p. 158. idem vertit Ar. de Xenophane Zenone Gorgia L. 1557.

**) praeter alia multa manu scripta, cf. Comm. p. 74. 255. habebat

videtur lul. Caes. Scaligero, qui et carmina ad Atticum suum dedit multa et nomine eius praefationes scripsit *). ipsum autem ut videtur Ferroni exemplar Graecum (membr. sec. XV) olim Hafniense una cum apographo Moshemiano atque Wolfiano ex bibliotheca Wolfiana etiamnunc extans m. Nov. a. 1854 repperi in bibliotheca publica Hamburgensi (cod. Gr. philos. qu. 2), paulo post quam liber meus typis expressus est.

Iam vero quae addenda Addendis videbantur haec sunt:

Ad p. 23: de sermone dialogorum plano suavique citari poterant Quint. 10, 1, 83. Dionys. Hal. V p. 430. David in categ. p. 26^b35 (B. p. 136).

Ad p. 38: ad dialogum de philosophia pertinere ait Bernays (p. 98) hunc Sexti locum a me consulto omissum, in quo Aristotelis nomen sive ipsius errore male memoris sive eius quem sequitur positum est pro Platone, cuius celeberrimi erant οἱ τοῦ ὄλου στασιῶται . . . *Μέλισσοί τε καὶ Παρμενίδαι* e Theaeteto p. 180—81. ita quidem ille adv. dogmat. 4, 46: *μὴ εἶναι δὲ (sc. κίνησιν φασιν) οἱ περὶ Παρμενίδην καὶ Μέλισσον, οὓς ὁ Ἀριστοτέλης στασιώτας τε καὶ ἀφυσικούς πέκληκεν, στασιώτας μὲν ἀπὸ τῆς στάσεως, ἀφυσικούς δὲ (qui per ἐπεξήγησιν additi erant in Sexti fonte) ὅτι ἀρχὴ κινήσεώς ἐστιν ἢ φύσις ἣν ἀντίλον φάμενοι μηδὲν κινεῖσθαι.*

Ad p. 38: inserendum est dialogi de philosophia fr. hoc (B. p. 47. cf. 46) 10 b.

Ioannes gramm. c. Proclum de mundi aet. II, 2. Ven. 1535 f. B, 1^b: *καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Πρόκλος ἐν πολλοῖς τε ἄλλοις τὴν τῶν φιλοσόφων (Platonis et Aristotelis) διαφωνίαν διαφερόντων τῇ περὶ τῶν ιδεῶν ὑποθέσει φιλαλήθως ὡμολόγηκεν. ἐν γοῦν τῷ λόγῳ ὃν ἐπέγραψεν ἐπίσκεψις τῶν πρὸς τὸν Πλάτωνα Τίμαιον ὑπ' Ἀριστοτέλους ἀντι-*

autem et Stobaei codicem Comm. p. 22 et Plutarchum de placitis phil. ib. p. 105, testamentum Porcelli p. 168 et Senecae fragmenta p. 111 cf. ed. Fickert III, 743. etc.

*) praef. iu Erot. et l. adv. Col. = ep. 18 et 13: I. C. Scal. epistolae et orationes. Lugd. Bat. 1600. 8. item ep. 14 = praef. in ed. sec. Commentarii in consuetudines Burdigalensium, in quo multo ante versiones illas edito p. 227 citaverat Plutarchi fragmenta de nobilitate apud Stobaeum. cf. ep. 22 p. 100. ep. 63 p. 214: *redde mihi praefationes meas.* — de Plutarchi quodam libro obscure ep. p. 210 cf. 197. ceterum easdem plane quas fictus ille Plutarchus nobilitatis cum virtute coniunctae laudes identidem praedicat ipse Scaliger, cf. ep. 27 et poemat. p. 133 in ed. Commelin. 1600 t. II cum Plut. c. 5. mortuus autem est Ferronus a. 1563. cf. de eo A. Teissier, Eloges des hommes savans t. II Leyde 1715 p. 107.

ρημένων ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ ταῦτά φησιν ἐπὶ λέξεως· «ὁ δὲ Ἀριστοτέλης καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ὄνομα δυσχεραίνει τοῦ παραδείγματος μεταφορικὸν αὐτὸ λέγων καὶ πολλῶ μᾶλλον πρὸς τὸ δόγμα μάχεται καὶ ἀπλῶς τὸ τὰς ἰδέας εἰσάγον καὶ διαφερόντως πρὸς τὸ αὐτοξῶον, ὡς ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ γέγραφε. καὶ κινδυνεύει μηδὲν οὕτως ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἀποποιήσασθαι τῶν Πλάτωνος ὡς τὴν τῶν ἰδεῶν ὑπόθεσιν, οὐ μόνον ἐν λογικοῖς τερετίσματα τὰ εἶδη καλῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν ἠθικοῖς πρὸς τὸ αὐτοαγαθὸν διαμαχόμενος, καὶ ἐν φυσικοῖς οὐκ ἀξιῶν τὰς γενέσεις εἰς τὰς ἰδέας ἀναφέρειν ὡς ἐν τοῖς περὶ γένεσεως καὶ φθορᾶς, καὶ ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ πολλῶ πλέον ἅτε περὶ τῶν ἀρχῶν πραγματευόμενος καὶ κατατείνων μακρὰς κατηγορίας τῶν ἰδεῶν ἐν τοῖς πρώτοις ἐν τοῖς μέσοις ἐν τοῖς τελευταίοις τῆς πραγματείας ἐκείνης, καὶ ἐν τοῖς διαλόγοις σαφέστατα κεκραγὼς μὴ δύνασθαι τῷ δόγματι τούτῳ συμπαθεῖν κἄν τις αὐτὸν οἷται διὰ φιλονεικίαν ἀντιλέγειν.» οὕτω καὶ ὁ Πρόκλος λαμπρῇ τῇ φωνῇ τὴν διαφωνίαν τῶν φιλοσόφων ἀμολόγηκεν.

Eodem fonte quo Proclus iam Plutarchus usus esse videtur adv. Colot. 14: τὰς γε μὴν ἰδέας περὶ ὧν ἐγκαλεῖ τῷ Πλάτῳ πανταχοῦ κινῶν ὁ Ἀριστοτέλης καὶ πᾶσαν ἐπάγων ἀπορίαν ἀνταῖς ἐν τοῖς ἠθικοῖς ὑπομνήμασιν, ἐν τοῖς [μετὰ τὰ φυσικὰ, ἐν τοῖς] φυσικοῖς, διὰ τῶν ἐξωτερικῶν διαλόγων, φιλονεικότερον ἐν λόγοις ἔδοξεν ἢ φιλοσοφώτερον ἐκ τῶν δογμάτων τούτων ὡς προθέμενος τὴν Πλάτωνος ὑπεριδεῖν φιλοσοφίαν· οὕτω μακρὰν ἦν τοῦ ἀκολουθεῖν.

Ad p. 43: Ciceronis auctoritatem (fr. 15) confirmat alterum quod accedat dialogi de philosophia fragmentum (B. p. 100)

15 b (de fr. 15a vide supra Add. ad p. 43)

apud Pseudo-Philonem περὶ ἀφθαρσίας κόσμου (l. II p. 489 Mangey cf. de mundo p. 609): Ἀριστοτέλης δέ, μήποτε' εὐσεβῶς καὶ ὁσίως ἐνιστάμενος, ἀγέννητον καὶ ἀφθαρτον ἔφη τὸν κόσμον εἶναι· δεινὴν δὲ ἀθεότητα κατεγίνωσκε τῶν τὰ ἐναντία διεξιόντων, οἳ τῶν χειροκμήτων οὐδὲν ᾧήθησαν διαφέρειν τοσοῦτον ὁρατὸν θεόν, ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τὸ ἄλλο τῶν πλανήτων καὶ ἀπλανῶν ὡς ἀληθῶς περιέχοντα πάνθειον· ἔλεγέ τε, ὡς ἔστιν ἀκούειν, καὶ κατακερτομῶν ὅτι πάλοι μὲν ἔδεδίει περὶ τῆς οἰκίας, μὴ βιαίοις πνεύμασιν (φεύμασιν corr. B.) ἢ χειμῶσιν ἐξαισίοις ἢ χρόνῳ ἢ ῥαθυμίᾳ τῆς ἀρμοττούσης ἐπιμελείας ἀνατραπῇ· νυνὶ δὲ φόβον ἐπικεκρεμάσθαι μέλζονα πρὸς τῶν τὸν ἅπαντα κόσμον τῷ λόγῳ καθαιρούντων.

Ad p. 61 v. 10 (fr. 35): scribendum *quam artissime* (B. p. 144).

- Ad p. 71 (fr. 44): *arguta haec conclusio* protreptici Aristotelici in recentiorum scholis (Quintil. 5, 10, 70) pervulgata erat rediitque (sec. Lactant. inst. div. 3, 17) in ipso Hortensio Ciceronis *quem* (ut legitur in vita Salonini Gallieni c. 2) *ad exemplum protreptici scripsit* (B. p. 119).
- Ad p. 86 (fr. 61) cf. locum notissimum Cic. de fin. 5, 4 (*quumque uterque eorum* — sc. Aristoteles et Theophrastus — *docuisset qualem in republica principem esse conveniret, pluribus praeterea etc.* ceterum in epistola Ciceronis legendum esse videtur (p. 87 v. 8) *de praestante cive* (non *viro*. B. p. 154).
- Ad p. 87: dialogum *π. δικαιοσύνης* ex Cicerone tangit etiam Lactantius inst. div. 3, 14 (ubi de Carneade Romae disputante): *Carneades autem ut Aristotelem refelleret ac Platonem iustitiae patronos etc.* cf. 3, 17 (B. p. 50. 152).
- Ad p. 95 (fr. 72): ad hanc ipsam huius loci sententiam alludit Eratosthenes in fine l. II geograph. apud Strab. I p. 66: *ἐπὶ τέλει δὲ τοῦ ὑπομνήματος οὐκ ἐπαινέσας τοὺς δόξα διαιροῦντας ἅπαν τὸ τῶν ἀνθρώπων πλῆθος εἷς τε Ἑλλήνας καὶ βαρβάρους καὶ τοὺς Ἀλεξάνδρῳ παραινούντας τοῖς μὲν Ἑλλήσιν ὡς φίλοις χρῆσθαι τοῖς δὲ βαρβαροῖς ὡς πολεμίοις, βέλτιον εἶναι φησὶν ἀρετὴ καὶ κακία διαιρεῖν ταῦτα.* quod quidem, ut contra ait Strabo, revera ita fecit Alexander non ad verba sed *πρὸς τὴν διάνοιαν σκοπῶν τὴν τῶν ἐπεσταλκότητων*. (B. p. 155.)
- Ad p. 99 v. ult. (fr. 74): *σκεπτέον ἄλλον τρόπον τίνι τοῦτο ἔνι ποτέ;* (ita artificiosius B. p. 141).
- Ad p. 101 v. 4 (fr. 76): *καὶ τινες εἰρήκασιν οὕτως, ἐκ τούτου διελέγχειν προσποιούμενοι τοῦ συλλογισμοῦ τὴν εὐγένειαν* (ita optime B. p. 141).
- Ad p. 608 c. 9: cf. B. p. 161.

Sane igitur de dialogo *περὶ φιλοσοφίας* bene meritus est Iacobus Bernays, cui nova eius fragmenta duo gravissima debentur. alia post meas curas iam suppeditabant alii, in primis ut spero Aemilius Heitz, cuius collectio fragmentorum Aristotelicorum magnas academiae Berolinensis laudes tulit (cf. Monatsberichte 1862 p. 608): nam *εἷς ἀνὴρ οὐ πάνθ' ὄρεῖ*.

Index auctorum

qui Aristotelis fragmenta praebeant

(omissis tamen Byzantinorum scriptorum eis locis, in quibus ipsorum antiquiorum quos etiam nunc legimus auctorum verba, velut Harpocratonis Plutarchi Athenaei etc., tantum modo repetuntur).

Achilles Tatius

de univ. p. 102 Vict. (fr. fals. 14)

Aelianus

de nat. an. 4, 57 (318)

5, 8 (315)

5, 14 (317)

5, 27 (313)

6, 14 (321)

7, 7 (235)

9, 6 (236)

12, 35 (354)

12, 40 (525)

13, 4 (286)

16, 33 (313, 314)

17, 20 (524)

var. hist. 1, 14 (256)

2, 26 (177)

12, 54 (602)

14, 1 (607)

Alexander Aphrodisiensis

in Ar. metaph. (Bon.) p. 30 (188)

p. 42 (23)

p. 45 (24)

p. 56 (187)

p. 59 (173)

p. 63 (174)

p. 63 (23)

p. 72 (175)

p. 206 (25)

p. 218 (25)

in top. (Ald.) p. 34 (99)

p. 80 (44)

p. 126 (100)

Pseudo-Alexander Aphr.

in meteor. (Ald.) f. 131 (223)

problem. 1, 99 (221)

Pseudo-Ammonius

in cat. (Ven. 1545) f. 9^b (71)

f. 17 (102)

de diff. voc. (Valck.) p. 98 (562)

p. 147 (453)

Anonymi

antiatticista (Bk.) p. 84 (161)

cataster. 41 (320)

fr. de met. Cypr. cod. Par. 1310

f. 444^b (245)

ARISTOT. PSEUDEPIGR.

Anonymi

(Seguer.) de or. polit. p. 206 (113)

in Porph. isag. cod. Par. 1939

f. 51^a (168)

proleg. phil. (in Porph.) cod. Par.

1973 f. 17^b (168)

proleg. in Isoer. (Dind.) p. 105

(123)

p. 111 (359)

Antigonius

mirab. 18 (554)

19 (316)

20 (322)

25 (323)

144 (483)

169 (249)

Antonius

melissa (vid. fr. dub. sentent.)

Apollonius

mirab. 6 (177)

9 (217)

11 (554)

21 (213)

25 (90)

27 (309)

28 (310)

28 (220)

30 (312)

51 (215)

Apostolius

prov. 11, 97 (551)

Apuleius

de deo Socr. 20 (178a)

de magia 40 (295)

51 (222)

Arnobius

adv. nat. 3, 31 (fals. 4)

Athenaeus

1 p. 6 Cas. (63)

1, 23 (556)

24 (219)

31 (546)

34 (92)

2, 40 (89)

44 (581)

44 (90)

Athenaeus

- 3, 88 (275)
4, 173 (579)
5, 188 (165)
6, 235 (426)
264 (499)
272 (427)
7, 277 (279)
281 (278)
282 (285)
284 (280)
286 (269)
286 (265)
294 (281)
296 (443)
298 (282)
300 (283)
301 (284)
303 (274)
305 (266)
305 (271)
305 (288)
306 (289)
307 (287)
309 (290)
310 (291)
312 (292)
313 (270)
314 (293)
314 (294)
315 (295)
315 (296)
316 (303)
317 (305)
318 (276. cf. 304)
318 (277)
319 (266)
319 (267)
319 (299)
320 (300)
321 (297)
323 (306)
324 (301)
326 (307)
326 (308)
327 (268)
327 (302)
328 (273)
329 (298)
330 (265)
331 (272)
8, 335 (67)
348 (510)
9, 388 (260)
389 (258)
390 (263)
390 (264)
391 (261)

Athenaeus

- 392 (257)
393 (256)
393 (259)
397 (262)
10, 429 (95)
435 (538)
447 (92)
11, 464 (96)
464 (97)
496 (97)
499 (452)
505 (55)
12, 520 (533)
523 (509)
523 (534)
13, 556 (75)
556 (162)
564 (81)
576 (503)
14, 618 (467)
641 (91)
652 (246)
653 (247)
654 (580)
15, 674 (80)
674 (98)
692 (218)
697 (592)

Augustinus

- c. Julian. 4, 78 (35)

Boethius

- in praedic. (Bas.) p. 113 (102)
de interpr. ed. sec. p. 298 (66)

Caelius Aurelianus

- celer. pass. 2, 13 (335)
tard. pass. 1, 5 (336)

Choeroboscus

- in Theodosii can. t. I p. 57 Gf.
(516)

Cicero

- ep. ad Q. fr. 3, 5 (61)
ep. ad Att. 12, 40 (593)
12, 28 (593)
de invent. 2, 2 (118)
de oratore 2, 38, 160 (118)
Brut. 12 (119)
orat. 51, 172 (115)
57, 194 (116)
54, 218 (116)
acad. 2, 38, 119 (16)
de fin. 2, 12, 40 (1)
2, 32, 106 (67)
disp. Tusc. 3, 28, 69 (2)
5, 35 (67)
de nat. deor. 1, 13 (21)
1, 38 (10)
2, 15 (17)

Cicero

- de nat. deor. 2, 16 (20)
2, 37 (40)
2, 49 (255)
de divin. 1, 25 (31)
de off. 2, 16 (78)

Clemens Alexandrinus

- protrept. 2, 28 p. 8 Sylb. (fals. 6)
paedag. 2, 1, 18 p. 65 (295)
3, 12, 84 p. 111 (169)
strom. 1, 14, 60 p. 129 (6)
1, 14, 61 p. 129 (7)
1, 14, 62 p. 129 (176)
1, 21, 133 p. 144 (552)
1, 26, 170 p. 152 (487)
ib. (500)
3, 6, 53 p. 272 (36)
6, 16, 139 p. 290 (325)

Damascius

- de princip. cod. Hamburg. p. 409
(192)

David

- proleg. phil. (in Porph. is.) p. 13
Br. (44)
ib. cod. Par. 1900 f. 36 (168)
in Ar. cat. p. 20^b (614)
p. 24^b (32)
p. 25^b (168)
p. 26^b (608)

Demetrius

- περί ἑρμην. 28 (62)
29 (610)
144 (609)
154 (610)
223 (606)
230 (611)
233 (600)

Dexippus

- in Ar. cat. p. 40 Sp (101)
Dio Chrysostomus
orat. 47 p. 601 Emp. (601)
53 p. 634 (p. 24)

Diogenes Laertius

- 1, 1 (29)
1, 8 (9)
1, 8 (30)
1, 98 (468)
1, 99 (469)
2, 23 (4)
2, 26 (75)
2, 45 (26)
2, 46 (59)
2, 55 (51)
2, 104 (120)
3, 37 (56)
3, 48 (55)
5, 5 (592)
5, 6 (615)

Diogenes Laertius

- 5, 7 (616)
5, 9 (592)
5, 9 (608)
5, 27 (612. 613)
5, 61 (333)
8, 13 (442)
8, 19 (179)
8, 34. 36 (180)
8, 51 (54)
8, 57 (48. 53)
8, 63 (49)
8, 74 (54)
9, 25 (48)
9, 53 (46)
9, 54 (50)
9, 81 (90)

Dionysius Halicarn.

- ant. Rom. 1, 72 (558)
de comp. verb. 2 p. 8 R. (114)
de Isocr. 18 p. 576 (122)

Elias

- proleg. phil. p. 391 Cr. (44)
p. 424 (168)

Etymologicum Magnum

- p. 144 Sylb. (457)
p. 199 (477)
p. 226 (311)
p. 468 (397)
p. 722 (8)

Etymologicum Gudianum

- p. 120 (311)

Eudocia

- viol. p. 291 Vill. (472)

Eusebius

- praep. ev. 15, 2 (604)

Eustathius

- in Il. γ p. 414 Rom. (fals. 19)
δ p. 443 (437)
ι p. 741 (497)
λ p. 851 (145)
ν p. 932 (250)
ω p. 1365 (149)
in Od. α p. 1406 (562)
μ p. 1712 (156)
μ p. 1727 (562)
ν p. 1746 (449)
π p. 1796 (458)

Galenus

- de simpl. med. 1 p. 474
Lips. t. XI (205)
4 p. 629 (204)
4 p. 654 (208)
4 p. 657 (204)
4 p. 664 (203)
9 p. 164 t. XII
(207)

Gargilius Martialis

de hortis (Mai. auct. class. 1)
p. 408 (253)

- Gellius** 1, 11 (226)
2, 12 (347)
3, 6 (212)
3, 11 (60)
3, 15 (511)
4, 11 (179)
19, 5 (197)
19, 6 (225)
20, 4 (227)
20, 5 (603)

Geminus

isag. in phaen. p. 61 Pet. (231)

- Geoponica** 3, 3, 4 (252)
15, 1, 20 (318)

Georgius Cedrenus

p. 747 Bonn. (fals. 21)

Gregorius Corinthius

in Hermog. π. μεθ. δειν. (Walz
VII, 2) p. 1277 (64)

Harpocration

- s. ἀγοράνομοι (402)
ἀδύνατοι (424)
Ἀμφισσα (514)
ἀνακτες (478)
ἀντιγραφεύς (392)
ἀποδέκται (393)
Ἀπόλλων πατριῶς (337)
ἀποστασίον (381)
ἀστυνόμος (401)
βουλεύσεως (411)
γραμματοεύς (392)
δατεῖσθαι (376)
δεκάων (364)
δήμαρχος (353)
διαιτηταί (407)
διαμεμετρημένη (416)
διδάσκαλος (572)
Δρυμός (560)
δωροξενία (372)
εἰς ἐμφανῶν (375)
ἐλλανοδίκαι (445)
ἐλληνοταμίαι (355)
ἐπὶ Δελφινίῳ (412)
ἐπιμελητὴς ἐμπορίου (403)
ἐπιμελητὴς τῶν μυστηρίων (379)
ἐπὶ Παλλαδία (410)
ἐπιστάτης (390)
εὐθύνας (398)
ἐχίνος (408)
θεσμοθέται (371)
θῆτες (344)
Ἰππάρχος (384)
ἱππᾶς (344)
καὶ γὰρ τὸ μηθένα (495)
κατὰ δῆμους δικασταί (406)

Harpocration

- Κύθνιοι (474)
κύρβεις (346)
κυρία ἐκκλησία (388)
λίθος (370)
λογισταί (399)
λόχοι (493)
Μασσαλία (503)
μαστήρες (519)
μετρονόμοι (405)
μόραν (492)
μύριοι ἐν Μ. π. (438)
γανυραρικά (353)
ὅτι νόμος (425)
ὅτι ξένους (596)
παράστασις (372)
πάρεδρος (382)
πεντακοσιομέδιμνον (344)
περίπολος (421)
πολέμαρχος (381)
πρόεδροι (391)
πρωτανείας (386)
πωληταί (394)
σίτος (377)
σιτοφύλακες (404)
στρατεία ἐν τ. ἐπ. (422, 423)
στρατηγοί (383)
ταμίαι (395)
τετρακόσιοι (365)
τετραρχία (450)
τετρυνημένη (417)
τριτύς (341)
φύλαρχος (385)

Hesychius

- s. Ἀμμοῦς (482)
Ἄσκετος (515)
Βούθος περιφοιτᾷ (564)
Κερκυραία μάστιξ (465)

Hieronymus

adv. Rufin. 3 p. 469 Par. 1706 (182)

Himerius

orat. 6, 7 (616)

Iamblichus

de vita Pyth. s. 31 (178)

Ioannes Lydus

de mens. 4, 62 (79)

Ioannes Philoponus

- in Ar. de an. (Ven.) f. E 1 a (38)
f. F 3 a (10)
in Ar. cat. p. 39 Br. (102)
in Ar. de gen. et corr. (Ven.) f.
22 (228)
de mundi aetern. 2, 2 (10b Add.)
de creat. m. 4, 5 (fals. 17)

Isigonus

mirab. (exc. Florent.) 19 (483)

Pseudo-Julianus

epist. 24 p. 33 Heyler (209)

- Lexici rhetorici** fr. Cantabrig.
s. εἰς δακτυλίων p. 667 (376)
θεσμοθετῶν ἀνάγκαις p. 670 (368)
Ἰσai αἰ ψῆφοι p. 670 (418)
κυρία ἐκκλησία p. 672 (389)
λογισταί p. 672 (400)
ξενίας γραφή p. 674 (372)
Πάραλος p. 675 (396)
Lex. Seguer. (Anecd. Bekk.)
p. 436 (373)
p. 451 (fals. 13)
Macrobius
sat. 1, 18 (fals. 5)
5, 18, 19 (58)
Marcianus Capella
7, 731 p. 584 Kopp (183)
Marius Plotius Sacerdos
art. gramm. 3 p. 2624 Putsch. (471)
Maximus mon.
serm. (vid. fr. dub. sent.)
Michael Ephesius
in Ar. metaph. p. 815 Bon. (171)
Moeris attic. s. φοινικίς (494)
Nicetas
in Gregor. Naz. or. 20 (fals. 20)
Olympiodorus
in Alcib. p. 144 Cr. (44)
in Gorg. p. 395 Iahn (505)
p. 395 (614)
in Phaed. p. 22 Finckh (19)
p. 142 (38)
p. 165 (18)
p. 203 (18)
Oribasius
coll. med. 22, 5 (326)
22, 7 (327)
22, 7 (328)
Parthenius
erot. 14 (508)
Pseudo-Philo
de mundi incorr. p. 489 (15b Add.)
Philodemus
περὶ ὀργῆς col. 74 (86)
Photius
biblioth. cod. 239 p. 320 Bk. (fals. 12)
cod. 249 p. 441^b (229)
lex. s. καλλικύριοι (536)
γανκραρία (343)
ὄνον σια (573)
πελάται (345)
Σαμίων ὁ δῆμος (529)
συντάλη (461)
Τενέδιος πέλεκτος (543)
τὸ Μηλιακὸν πλοῖον (506)
Phrynichus
voc. Att. p. 225 Lob. (161)
Placita philosophorum
5, 20 (17)
Plinius
nat. hist. 2 sect. 101 (237)
4, 22 (441)
4, 22 (545)
4, 23 (507)
5, 37 (522)
7, 2 (555)
7, 57 (338)
7, 57 (434)
7, 57 (454)
7, 57 (501)
7, 57 (549)
8, 84 (554)
11, 114 (330)
28, 21 (334)
Plutarchus
vit. Aristid. 27 (75)
Camill. 22 (559)
Cim. 10 (356)
Cleomen. 9 (491)
Lycurg. 1 (485)
5 (489)
6 (488)
28 (490)
31 (486)
Nic. 2 (362)
Pericl. 4 (357)
9 (358)
10 (360)
26 (528)
28 (528)
Pelop. 3 (77)
18 (82)
Solon. 11 (563)
25 (346)
32 (348)
Themist. 10 (354)
Thes. 16 (439)
25 (340)
de aud. poet. 12 (164)
de prof. in virt. 6 (605)
cons. ad Apoll. 27 (37)
de san. tu. 19 (216)
de mul. virt. 17 (511)
qu. Rom. 6 (558)
52 (542)
qu. Graec. 5 (542)
14 (459)
19 (547)
de fort. Alex. 1, 6 (72)
de Is. et Os. 80 (211)
de cohib. ira 11 (557)
de tranq. an. 13 (605)
de cup. divit. 8 (77)
de se ips. laud. 16 (605)
qu. conviv. 1, 9 (200)

Plutarchus

- qu. conviv. 2, 2 (214)
 3, 3 (94)
 3, 7, 3 (202)
 6, 4, 1 (199)
 6, 5 (196)
 7, 3, 3 (206)
 8, 7, 3 (praef. Zoicor.)
 8, 9, 3 (331)
 8, 9, 3 (332)
 8, 10, 1 (45)
 8, 10, 1 (224)

- erot. 17 (83) ?
 qu. nat. 2 (198)
 de fac. lun. 19 (194)
 de pr. frig. 11 (195)
 de sol. an. 27 (306)
 de Stoic. rep. 13 (65)
 adv. Colot. 20 (5)
 de mus. 22 (40)

Pollux

- 2, 95 (479)
 3, 17 (369)
 4, 56 (557)
 4, 174 (431)
 4, 174 (462)
 5, 75 (520)
 6, 16 (535)
 7, 99 (243)
 8, 62 (409)
 9, 62 (481)
 9, 77 (531)
 9, 80 (431)
 9, 80 (540)
 9, 87 (539)
 10, 165 (518)
 10, 170 (248)
 10, 179 (435)

Polybius

- 12, 5. 6. 8. 11 (499)

Porphyrius

- vit. Pyth. 41 (181)

Proclus

- in Tim. p. 27 Bas. (fals. 9)
 p. 37 (229)
 p. 56 (fals. 15)
 p. 338 (33)
 in rempubl. p. 350 Bas. (166)
 p. 350 (167)
 p. 362 (57)
 p. 431 (329)
 Mai. Spic. VIII
 p. 705 (34)
 in Hes. opp. 359 (68)
 631 (517)

Proverb. coll. (Vat. et Bodl. in ed.

- Gotting. t. I)
 p. 456 (517)

Psellus qu. var. c. 134 (201)

Quintilianus

- 1, 4, 18 (114)
 2, 15, 10 (110)
 2, 17, 14 (52)
 3, 1, 13 (121)
 4, 2, 63 (112)
 9, 4, 88 (110)

Rufinus

- de metris 2, 2 p. 388 Gf. (116)

Rutilius Lupus

- de fig. sent. 1, 18 p. 62 Ruhn. (594)

Scholia

- in Apollonium Rhod.

- 1, 188 (523)
 1, 917 (530)
 1, 1177 (466)
 2, 946 (532)
 4, 264 (541)
 4, 973 (fals. 10)
 4, 983 (464)

- in Aratum v. 1094 (234)

- in Aratea phaen. Germanici v. 426 p. 88 Buhle (319)

- in Aristidem

- Panath. p. 323 Dind. (585)

- in Aristophanem

- Acharn. 108 (518)
 234 (349)
 320 (494)

- av. 281 (567)
 471 (526)
 1354 (346)
 1379 (577)
 1463 (465)

- eq. 1150 (419)

- Lys. 665 (350)

- 1153 (351)

- Plut. 278 (413)

- 925 (480)

- rad. 404 et 429 (578)

- 1532 (363)

- vesp. 145 (210)

- 157 (366)

- 502 (352)

- 578 (420)

- 684 (414)

- 691 (400)

- 1436 (408)

- in Aristotelem

- Anal. pr. cod. Par. 2064 f. 263

- (44)

- in Ciceronem

- or. pro Archia p. 358 Or. (fals.

- 11)

- in Demosthenem

- p. 532 Par. (124)

- in Dionysium Thr.

- (Anecd. Bk.) p. 660 (172)

Scholia

(Anecd. Bk.) p. 783 (454)
p. 786 (454)

in Euripidem

Androm. 446 (496)
Med. arg. (583)
Med. 19 (476)
Rhes. 28 (fals. 2)
Rhes. 307 (451)

in Hesiodum

theog. 275 (190)

in Homerum

Il. α, 303 (117)
481 (117)
β, 53 (125)
126 (456)
169 (126)
183 (127)
305 (128)
640 (120)
γ, 236 (130)
276 (131)
277 (132)
441 (133)
δ, 88 (134)
297 (135)
ε, 741 (136)
778 (137)
ζ, 234 (138)
η, 93 (139)
228 (140)
ι, 17 (141)
κ, 98 (142)
153 (143)
252 (144)
λ, 385 (145)
688 (586)
π, 283 (117)
τ, 108 (146)
χ, 93 (324)
ψ, 130 (471)
269 (126)
ω, 15 (147)
420 (148)
569 (149)
Od. δ, 356 (150)
ε, 93 (151)
334 (152)
ι, 106 (153)
345 (154)
525 (155)
λ, 634 (136)
μ, 128 (157)
374 (132)
ν extr. (158)
ρ, 326 (159)
σ, 2 (311)

Scholia

Od. ζ, 9 (523)
ψ, 337 (160)

in Lucianum

Tim. 30 p. 47 Iac. (361)

in Pindarum

Olymp. 7 inscr. (521 cf. Add.)
7, 66 (fals. 3)
9, 86 (513)
11, 17 (500)

Pyth. 1, 89 (440)
1, 89 (537)
2, 127 (471)

Nem. 3, 27 (430)
Isthm. 2 inscr. (565)
6, 18 (484)

in Platonem

apolog. p. 530 Bk. (576)
Axioch. p. 465 (341)
legg. VII p. 453 (451)

in Proverb. Salomonis

cod. Par. 174 f. 46 (170)

in Sophoclem

Oed. tyr. prooem. (476)

Oed. Col. 701 (339)

in Theocritum

3, 21 (98)
4, 6 (472)
5, 53 (463)
7, 22 (319)
13, 9 (470)
15, 64 (fals. 8)

Seneca

de ira 1, 3 (84a)
1, 9, 2 (84b)
1, 17, 1 (84c)
3, 3, 1 (84d)
qu. nat. 7, 30, 1 (41)

Servius

in Aen. 1, 372 (fals. 7)
in georg. 1, 19 (342)

Sextus Empiricus

adv. dogm. 1, 6 (48)
3, 20 (12)
4, 46 (10a Add.)
adv. math. 3, 57 (fals. 13a Add.)

Simplicius

in cat. f. 4 ζ Bas. (102)
f. 16 α (101)
f. 98—103 (103—109)
in phys. f. 32^b Ven. (23)
de coelo p. 487 Br. (15)
p. 488 (193)
p. 492 (185)
p. 492^b (191)
p. 505 (189)
cod. Par. 1910
f. 235 (42)

Simplicius

de an. f. 14 Ven. (38)
f. 62. (39)

Solinus c. 27, 12 (254a Add.)

Stephanus Byz.

s. *Ἀδραμύτειον* (502)

Ἀμύνται (447)
Ἀντιάνδρος (433)
Γέφυρα (fals. 16)
Δεξαμενὰ (432)
Κύθηρα (473)
Σχερία (464)
Τάναρα (561)
Τένιδος (543)
Ῥαρκός (561)

Stobaeus

ecl. I p. 380 H. (186)
p. 756 (17)
floril. 20, 47 (88)
20, 55 (87)
21, 26 (8)
86, 24 (73)
86, 25 (74)
88, 13 (76)
95, 21 (43)

flor. (cf. fr. dub. sent. et chriae)

Strabo

7 p. 321 Cas. (428)
p. 321 (429)
p. 321 (512)
p. 322 (498)
p. 322 (504)
8 p. 345 (446)
p. 373 (436)
p. 374 (444)
p. 380 (544)
10 p. 445 (550)
p. 447 (551)
13 p. 598 (163)

Suidas

s. *Ἀντισθένης* (27)
βλάνα (477)
Εὐρύβατος (64)
καλλικύριοι (536)
Σαπίων ὁ δῆμος (529)
Τενίδιος ἐπὶ ἡγήτορας (543)

Suidas

τὸ Μηλιακὸν πλοῖον (506)
τῶν φιλάτων τὰ φίλτατα (505)

Synesius

encom. calv. 22 (3)

Syrianus

in Ar. metaph. μ, 5 (171)
μ, 9 (11)
ν, 6 (171)

Themistius

de anima f. 70 Ven. (38)
f. 90^b (32)
de coelo (lat.) Ven. f. 26^b (191)
orat. 8 p. 128 Dind. (70)
26 p. 392 (p. 70)
33 p. 356 (47)

Theon Smyrnaeus

arithm. 5 (184)

Tzetzes

in Hesiod. opp. proleg. (517)
in Hom. Il. p. 70 Herm. (fals. 18)
in Lycophr. 799 (460)

Varro

de ling. lat. 7, 70 (553)

Vita Aristotelis Marciana

cod. Ven. 257 (non 300, sicut errore
quodam sive Cobeti sive ipsius in praef.
posuit Robbe ed. L. B. 1861)
f. 276^a (69. 597. 599)
f. 276^b (22. 598. 608. 614)

Vita Aristotelis (praemissa Pseudo-Ammonii comm. in categ. ed.

Ven. 1545)
f. 5^a (599. 614).
f. 5^b (69)

Vita Homer

(et aliorum et) Pseudoplut. 1, 3
(60)

Zenobius

prov. 2, 24 (406)
4, 49 (465)
4, 83 (475)
5, 9 (497)
6, 12 (527)
6, 17 (455)
6, 29 (415)

Finium Berolini

die 29 m. Ianuarii a. 1862

deinde autem postquam die 3 m. Iulii academia Berolinensis iudicio suo comprobavit praemioque ornavit, cum additamentis quibusdam ex itinere Anglico auctumtali reportatis notulisque paucis hic illic adiectis, Lipsiam ut imprimatur transmissum die 6 Octobris eiusdem anni 1862.

Anecd. V et Addenda utique m. Iunio 1863.

Valentinus Rose.

www.libtool.com.cn

TURN **CIRCULATION DEPARTMENT**
→ **202 Main Library**

RETURN TO the circulation desk of any
University of California Library

or to the

NORTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY
Bldg. 400, Richmond Field Station
University of California
Richmond, CA 94804-4698

ALL BOOKS MAY BE RECALLED AFTER 7 DAYS

- 2-month loans may be renewed by calling
(510) 642-6753
- 1-year loans may be recharged by bringing
books to NRLF
- Renewals and recharges may be made
4 days prior to due date

DUE AS STAMPED BELOW

, MAY 17 2006

DD20 12M 1-05

GENERAL LIBRARY - U.C. BERKELEY

8000808295

www.libtool.com.cn

52562

B455

1803